I
00219

SI[illegible]IC
cro

IN

Catheg.

& Aristotel

(e griego
38_2

14

BIBLIOTECA
DE LA
Universidad de Salamanca.
Sala 2 Est. 10 Tab. 1 Núm. 14

~219

Brunet- vol. 5º p.te p. 1

~219

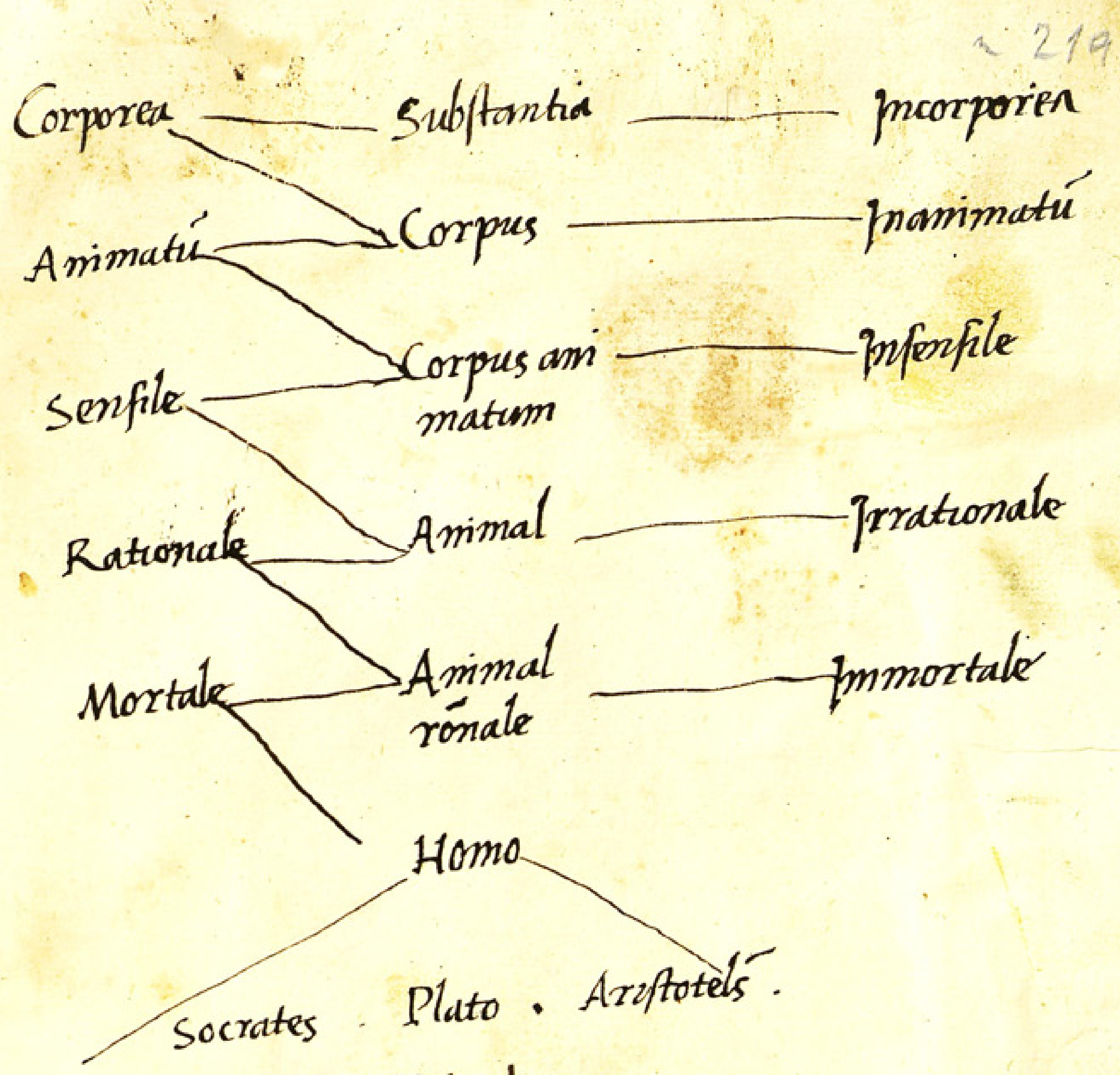

Simplicius in prædic.

Num. 38. cav. 2. ~~num.~~ 14.

2-10-1-14

I
06219

b18684257

ΣΙΜΠΛΙΚΙΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥ ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΕΙΣ ΤΑΣ ΔΕΚΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ.

1

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΤΟΥ ΒΛΑΣΤΟΥ

ΣΧΟΛΙΑ ΕΙΣ ΤΑΣ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ, ΑΠΟ ΦΩΝΗΣ ΣΙΜΠΛΙΚΙΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ.

Πολλοὶ πολλὰς κατεβάλοντο φροντίδας, ἐς τὸ τῶν κατηγοριῶν τοῦ ἀριστοτέλους βιβλίον. οὐ μόνον ὅτι προοίμιόν ἐστι τῆς ὅλης φιλοσοφίας, εἴπερ αὐτὸ μὲν τῆς λογικῆς ἐστὶν ἀρχὴ πραγματείας. ἡ δὲ λογικὴ τῆς ὅλης προλαμβάνεται δικαίως φιλοσοφίας, ἀλλὰ καὶ ὅτι τρόπον τινὰ περὶ ἀρχῶν ἐστι τῶν πρώτων, ὡς ἐν τοῖς περὶ τοῦ σκοποῦ μαθησόμεθα λόγοις. ἄλλοι δὲ κατ' ἄλλην ὁρμὴν τὰς περὶ τοῦτο τὸ βιβλίον πραγματείας πεποίηνται. οἱ μὲν, αὐτὴν μόνην τὴν λέξιν ἐπὶ τὸ σαφέστερον μεταθεῖναι προθυμηθέντες. ὥσπερ θεμίστιός τε ὁ εὐφραδὴς, καὶ εἴ τις ἄλλος τοιοῦτος. οἱ δὲ, καὶ τὰς ἐννοίας μὲν, ψιλὰς δὲ μόνας τὰς ὑπὸ τοῦ ἀριστοτέλους προτεθειμένας, συντόμως ἀποκαλύπτειν ἐσπούδασαν. ὥσπερ ἐν τῷ κατὰ πεῦσιν καὶ ἀπόκρισιν βιβλίῳ πεποίηκεν ὁ πορφύριος. ἄλλοι δὲ πρὸς τούτοις, καὶ ζητημάτων ἐφήψαντο μετρίως, ὡς ὁ ἀφροδισιεὺς ἀλέξανδρος, καὶ ἑρμῖνος, καὶ ὅσοι τοιοῦτοι. ὧν καὶ μάξιμον ἐγὼ τίθημι, τὸν αἰδεσίου μὲν τοῦ ἰαμβλίχου μαθητήν. ἐν δὲ τῷ ἐς τὰς κατηγορίας ὑπομνήματι, πάντα σχεδὸν τῷ ἀλεξάνδρῳ συνάψαντα. τινὲς μέντοι καὶ βαθυτέραις περὶ αὐτὸ διανοίαις ἐχρήσαντο, ὥσπερ ὁ θαυμάσιος βοηθός. ἄλλοις δὲ ἤρεσεν ἀπορίας μόνας γράψαι πρὸς τὰ λεγόμενα. ὅπερ λούκιός τε πεποίηκε, καὶ μετ' αὐτὸν νικόστρατος, τὰ τοῦ λουκίου ὑποβαλλόμενος. σχεδὸν ἔτι πρὸς πάντα τὰ εἰρημένα κατὰ τὸ βιβλίον, ἐνστάσεις κομίζειν φιλοτιμούμενοι. καὶ οὐδὲ εὐλαβῶς, ἀλλὰ καταφορικῶς μᾶλλον, καὶ ἀπηρυθριακότως. πλὴν καὶ τούτοις χάρις. καὶ ὅτι πραγματειώδεις τὰς πολλὰς τῶν ἀποριῶν προεβάλοντο, καὶ ὅτι λύσεώς τε τῶν ἀποριῶν ἀφορμὰς, καὶ ἄλλων πολλῶν τε καὶ καλῶν θεωρημάτων τοῖς μετ' αὐτοὺς ἐνδεδώκασι. πλωτῖνος δὲ ὁ μέγας ἐπὶ τούτοις, τὰς πραγματειωδεστέρας ἐξετάσεις, ἐν τρισὶν ὅλοις βιβλίοις τοῖς περὶ τῶν γενῶν τοῦ ὄντος ἐπιγεγραμμένοις, τῷ τῶν κατηγοριῶν βιβλίῳ προσήγαγε. μετὰ δὲ τούτους, ὁ πάντων ἡμῖν τῶν καλῶν αἴτιος πορφύριος, ἐξήγησίν τε ἐντελῆ τοῦ βιβλίου, καὶ τῶν ἐνστάσεων πασῶν λύσεις οὐκ ἀπόνως ἐν ἑπτὰ βιβλίοις ἐποιήσατο, τοῖς γεδαλίῳ προσφωνηθεῖσι. πολλὰ καὶ τῶν στωϊκῶν ἐκθεὶς δογμάτων κατὰ τὴν κοινωνίαν τοῦ λόγου προσηκόντων. μετὰ

Α β

Pertaini de Clemonta

προλαμβάνεται

Prædicametorũ liber principiũ est dialecticæ

Themistius Euphrades

Porphyrij liber secundum interrogatione & responsione

Alexáder aphrodisiensis.

Herminus

Maximus

Jamblichus

Boethus

Lucius

Nicostratus

Plotinus magnus

Porphyrius

Gedalius

Iamblich⁹

τούτων δὲ, ὁ θεῖος Ἰάμβλιχος πολύστιχον καὶ αὐτὸς εἰς τοῦτο τὸ βιβλίον κατεβάλετο πραγματείαν. τὰ μὲν πολλὰ τοῖς Πορφυρίου, καὶ ἐπ' αὐτῆς τῆς λέξεως κατακολουθῶν. τινὰ δὲ ἐπικρίνων ἐκείνων καὶ διαρθρῶν ἀκριβέστερον μετὰ τοῦ συστέλλειν τὴν ὡς ἐν σχολαῖς πρὸς τὰς ἐνστάσεις μακρολογίαν. πανταχοῦ δὲ τὴν νοερὰν θεωρίαν ἑκάστῳ σχεδὸν τῶν κεφαλαίων ἐπιτιθείς. καί τι καὶ ἄλλο πρὸς τούτοις

Archytas

χρήσιμον τῷ συγγράμματι προστιθείς. Ἀρχύτου γὰρ τοῦ Πυθαγορικοῦ καὶ πρὸ Ἀριστοτέλους τὴν εἰς δέκα τῶν πρώτων γενῶν ποιησαμένου διαίρεσιν, ἐν τῷ βιβλίῳ ὃ περὶ τοῦ παντὸς ἐκεῖνος ἐπέγραψε. καὶ τά τε γνωρίσματα αὐτῶν διὰ παραδειγμάτων ἐναργῶς σαφηνίζοντος. καὶ τάξιν ἣν ἔχουσι πρὸς ἄλληλα. καὶ τὰς κατ' εἴδη διαφορὰς ἑκάστου, καὶ τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῖς κοινῶς τε καὶ ἰδίως ἐπιδεικνύντος, αὐτὸς ἐν τοῖς προσήκουσι τόποις τὰ τοῦ Ἀρχύτου παραγαγών, ἔνθα τε νοερῶς συνεσπαρμένα ἐξήπλωσε. καὶ τὴν συμφωνίαν τὴν πρὸς αὐτὰ τοῦ Ἀριστοτέλους ἐπέδειξε. καὶ εἴ πού τι διάφωνον ἦν, ὀλίγα δὲ καὶ ταῦτα, καὶ τοῦτο ὑπέδειξεν τοῖς φιλομαθέσι. μὴ δὲ τὴν αἰτίαν τῆς διαφωνίας ἀνεξέταστον καταλιμπάνων. εἰκότως. διότι φαίνεται πανταχοῦ τῷ Ἀρχύτᾳ κατακολουθεῖν ὁ Ἀριστοτέλης βουλόμενος.

Archytæ prædicamenta · quorum meminit Ammonius in interpretatione Isagoges porphyrij

Dexipp⁹

καὶ Δέξιππος δὲ ὁ Ἰαμβλίχου, καὶ αὐτὸς μὲν τὸ τοῦ Ἀριστοτέλους βιβλίον, συντόμως ἐξηγήσατο. προηγουμένως δὲ τὰς Πλωτίνου ἀπορίας ὡς ἐν διαλόγῳ προτεινομένας αὐτῷ, διαλύειν προτίθεται. οὐδὲν δὲ οὐδὲ οὗτος σχεδὸν τοῖς Πορφυρίου καὶ Ἰαμβλίχου προστεθεικώς. τοιαύτης τοίνυν τῶν κλεινοτάτων ἐν φιλοσοφίᾳ περὶ τὸ τῶν κατηγοριῶν βιβλίον γεγενημένης σπουδῆς, καταγέλαστος εὐθὺς ἂν ἀπ' ἀρχῆς δόξαιμι, γράψαι τι καὶ αὐτὸς τολμήσας, εἰ μὴ τὴν αἰτίαν εὔλογον ἐπιδείξαιμι τοῦ τολμήματος. ἐγὼ γὰρ ἐνέτυχον μὲν καὶ τισὶ τῶν εἰρημένων συγγράμμασιν. ἐπιμελέστερον δὲ ὡς οἷός τε ἦν τοῖς Ἰαμβλίχου παρακολουθῶν ἀπεγραψάμην, καὶ αὐτῇ πολλαχοῦ τῇ λέξει τοῦ φιλοσόφου χρησάμενος. ὁ δὲ σκοπὸς ἦν μοι τῆς ἀπογραφῆς, ἅμα μέν, ὡς ἂν δυναίμην ἐκ τοῦ γράφειν, ἀκριβεστέραν τῶν εἰρημένων κατανόησιν προσλαβεῖν. ἅμα δὲ τὸ ὑψηλόνουν τοῦ ἀνδρὸς καὶ τοῖς πολλοῖς ἄβατον, ἐπὶ τὸ σαφέστερόν τε καὶ συμμετριώτερον καταγαγεῖν. ἐκ τρίτων δὲ, καὶ τὸ πολὺ πλῆθος τῶν πολυειδῶν συγγραμμάτων ἐπ' ἔλαττον ὁπωσοῦν συστεῖλαι.

Iamblichū profitetur simplicius se sequi in hac compositione

Syrianus

οὐχ οὕτως ὡς ὁ φιλοσοφώτατος Συριανὸς εἰς ἐλάχιστον. ἀλλὰ μετὰ τοῦ μηδὲν ὡς δυνατὸν τῶν ἀναγκαίων παραλιπεῖν. εἰ δέ τι καὶ αὐτὸς ἴσχυσα προσθεῖναι, καὶ ὑπὲρ τούτου τοῖς ἀνδράσι τούτοις μετὰ τὸν θεὸν χάρις. ὑφ' ὧν χειραγωγούμενος, ἢ ἀπορίαν οὐκ ἀπόβλητον, ἢ διάρθρωσιν τῶν εἰρημένων ἀξίαν τινὰ τοῦ λόγου προστέθεικα. συμβουλεύω μέντοι τοῖς ἐντευξομένοις, μηδέποτε τῶν Πορφυρίου καὶ Ἰαμβλίχου καταφρονῆσαι συγγραμμάτων ἕνεκα τούτων τῶν σχολικῶν. ἀλλ' εἴπερ ἄρα, ὡς εἰσαγωγῇ καὶ γυμνασίῳ τούτοις χρήσασθαι, πρὸς ἀκριβεστέραν τῶν ἐκείνοις τοῖς ἀνδράσιν εἰρημένων κατάληψιν.

Ἐπεὶ δὲ πρῶτον τῶν Ἀριστοτέλους τῷ τῶν κατηγοριῶν ἐντυγχάνομεν βιβλίῳ, ἅμα δὲ τῶν κατὰ φιλοσοφίαν αἱρέσεων ἐστὶν ἡ Ἀρι-

στοτέλους περιπατητικὴ καλουμένη, ῥητέον πρῶτον κατὰ πόσους καὶ ποίους τρόπους τὰς ὀνομασίας ἔσχον αἱ κατὰ φιλοσοφίαν αἱρέσεις. Δεύτερον, τίς ἡ διαίρεσις τῶν Ἀριστοτελικῶν συγγραμμάτων. ἵνα καὶ τὸ προκείμενον ὁποίου χώρου τάξομεν, γένηται δῆλον. Τρίτον, πόθεν ἀρκτέον τῶν Ἀριστοτέλους συγγραμμάτων. Τέταρτον, τί τὸ τέλος ἐστὶ τῆς Ἀριστοτέλους φιλοσοφίας. Πέμπτον, τίνα τὰ ἄγοντα ἡμᾶς πρὸς τὸ τέλος. Ἕκτον, τί τὸ εἶδος τῶν Ἀριστοτελικῶν συγγραμμάτων. Ἕβδομον, διὰ τί τὴν ἀσάφειαν ἐπετήδευσεν ὁ φιλόσοφος. Ὄγδοον, ποῖον δεῖ τὸν ἐξηγητὴν εἶναι τῶν τοιούτων λόγων. Ἔνατον, ποῖον δεῖ τὸν ἀκροατὴν προσλαμβάνεσθαι. Δέκατον, πόσα δεῖ προλαμβάνειν ἑκάστης Ἀριστοτελικῆς πραγματείας κεφάλαια. καὶ ποῖα. καὶ διὰ ποίαν αἰτίαν.

Decē capita

Αἱ μὲν οὖν κατὰ φιλοσοφίαν αἱρέσεις, ἑπταχῶς ὀνομάζονται. ἢ ἀπὸ τοῦ συστησαμένου τὴν αἵρεσιν, ὡς οἱ Πυθαγόρειοι καὶ Πλατωνικοί. ἢ ἀπὸ τῆς τοῦ αἱρεσιάρχου πατρίδος. ὡς Κυρηναϊκοί, οἱ ἀπὸ Ἀριστίππου. καὶ Μεγαρικοί, οἱ ἀπὸ Εὐκλείδου. καὶ Ἐλεατικοί, οἱ ἀπὸ Ξενοφάνους καὶ Παρμενίδου. ἢ ἀπὸ τοῦ τόπου ἐν ᾧ διέτριβον φιλοσοφοῦντες, ὡς Ἀκαδημαϊκοὶ καὶ Στωϊκοί. ἢ ἀπὸ συμβεβηκυίας ἐνεργείας, ὡς Περιπατητικοί. ἢ ἀπὸ τῆς ἐν τῷ φιλοσοφεῖν κρίσεως. ὡς Ἐφεκτικοί, οἱ ἀπὸ Πύρρωνος. ἢ ἀπὸ τοῦ τέλους ὃ προτίθενται τῆς ἑαυτῶν φιλοσοφίας, ὡς Ἡδονικοὶ οἱ Ἐπικούρειοι. ἢ ἀπὸ τοῦ εἴδους τῆς ζωῆς, ὡς οἱ Κυνικοί. ἄλλο γὰρ τὸ τέλος οὗ στοχάζονται, καὶ ἄλλο τὸ εἶδος τῆς ἐπιτηδεύσεως. οὐ γὰρ δι' ἡδονῆς οἱ Ἐπικούριοι τὴν ἡδονὴν ἐθήρων, ἀλλὰ διὰ πόνων μάλιστα καὶ ἐγκρατείας.

De Sectis philosophiæ · 7 ·

Ephectici

Hedonici

Cynici

Τῶν δὲ Ἀριστοτελικῶν συγγραμμάτων τὰ μέν ἐστι μερικά, ὡς αἱ ἐπιστολαὶ πρὸς ἕνα τινὰ καὶ περὶ μερικοῦ τινος γεγραμμέναι πράγματος. τὰ δὲ, καθόλου. τὰ δὲ καὶ μεταξύ, ὡς αἱ περὶ ζώων καὶ φυτῶν ἱστορίαι. οὔτε μερικαὶ οὖσαι τινῶν πάντῃ. περὶ γὰρ εἰδῶν εἰσὶ καὶ ζώων. ἀλλὰ τὰ μὲν μερικὰ καὶ τὰ μέσα, μενέτω νῦν ἀδιαίρετα. τῶν δὲ καθόλου, τὰ μέν ἐστιν ὑπομνηματικά, ὅσα πρὸς ὑπόμνησιν οἰκείαν καὶ πλείονα βάσανον συνέταξεν ὁ φιλόσοφος. ὧν τὰ μὲν, μονοειδῆ ἐστιν, ὡς περὶ ἑνός τινος ὑπομιμνήσκοντα. τὰ δὲ ποικίλα, ὡς περὶ πλειόνων. δοκεῖ δὲ τὰ ὑπομνηματικὰ μὴ πάντῃ σπουδῆς ἄξια εἶναι. διὸ οὐδὲ πιστοῦνται ἀπ' αὐτῶν τὰ τοῦ φιλοσόφου δόγματα. ὁ μέντοι Ἀλέξανδρος τὰ ὑπομνηματικά, συμπεφυρμένα φησὶν εἶναι, καὶ μὴ πρὸς ἕνα σκοπὸν ἀναφέρεσθαι. διὸ καὶ πρὸς ἀντιδιαστολὴν τούτων, συνταγματικὰ τὰ ἕτερα λέγεσθαι. τῶν δὲ συνταγματικῶν, τὰ μέν ἐστιν διαλογικά. τὰ δὲ, αὐτοπρόσωπα. καὶ τῶν αὐτοπροσώπων, τὰ μέν ἐστι θεωρητικά. τὰ δὲ, πρακτικά. τὰ δὲ, ὀργανικά. καὶ τῶν θεωρητικῶν, τὰ μὲν θεολογικά, ὡς τὰ μετὰ τὰ φυσικά. τὰ δὲ φυσιολογικά, ὡς ἡ φυσικὴ ἀκρόασις, καὶ αἱ ἑπόμεναι ταύτῃ πραγματεῖαι. τὰ δὲ, μαθηματικά. οἷα γεωμετρικά τε αὐτῷ γέγραπται καὶ μηχανικὰ βιβλία. τῶν δὲ πρακτικῶν, τὰ μέν, ἠθικά. ὡς τά τε Νικομάχεια καὶ τὰ Εὐδήμεια. καὶ τὰ ἐπιγραφόμενα μεγάλα. τὰ δὲ, οἰκονομικά. τὰ δὲ, πολιτικά, ὡς οἱ οἰκονομικοὶ καὶ πολιτικοὶ ἐπιγεγραμμένοι λόγοι. τῶν δὲ ὀργανικῶν, τὰ μέν, περὶ αὐτῆς ἐστι τῆς ἀποδεικτικῆς μεθόδου. τὰ δὲ, περὶ τῶν πρὸ αὐτῆς, ὡς τὰ πρότερα ἀναλυτικά. καὶ τὸ περὶ ἑρμηνείας. καὶ αἱ κατηγορίαι. τὰ δὲ, περὶ

Aristotelis opum diuisio

Cn

Alexander

Theoretica

Practica

Organica

Cn.

τῶν τὴν ἀπόδειξιν ὑπολυομένων, ὡς οἱ τόποι καὶ οἱ σοφιστικοὶ ἔλεγχοι, καὶ αἱ ῥητορικαὶ τέχναι. αὕτη μὲν οὖν τῶν ἀριστοτελικῶν συγγραμμάτων ὁλοσχερεστέρα διαίρεσις. Περὶ δὲ τοῦ λοιποῦ, ῥητέον πόθεν ἄρχεσθαι δεῖ τῶν ἀριστοτελικῶν συγγραμμάτων. μετὰ γὰρ τὴν διαίρεσιν, ἀκόλουθος ὁ περὶ τούτων λόγος. τινὲς μὲν οὖν ἀπὸ τῶν ὀργανικῶν φασὶν ἄρχεσθαι δεῖν. ταῦτα γὰρ ἡμῖν ἐμποιεῖν τὸ διακρίνειν. ἐν μὲν ταῖς πράξεσι, τὰ ἀγαθὰ καὶ κακά. ἐν δὲ ταῖς γνώσεσι, τὸ ἀληθὲς καὶ τὸ ψεῦδος. ὥστε καὶ τῶν πρακτικῶν καὶ τῶν γνωστικῶν συγγραμμάτων, προηγεῖσθαι χρὴ τὰ τὴν διακριτικὴν ἡμῖν δύναμιν παρεχόμενα. εἰ δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν φαίνεται προηγουμένη ἡ τῶν ὀργάνων γνῶσις, οἷον τεκτονικῆς, χαλκευτικῆς. καὶ ἐπὶ ταύτης δὲ, πολλῷ μᾶλλον ἐπὶ φιλοσοφίας, τῆς πάντα μετὰ ἀποδείξεως ὑπισχνουμένης παραδιδόναι. καὶ ταύτῃ μόνῃ τήν τε ζωὴν ἡμῶν καὶ τὴν γνῶσιν ἐπιτρεπούσης. πῶς οὖν ἄνευ ἀποδείξεως, ἢ τοῖς πρακτικοῖς ἢ τοῖς θεωρητικοῖς λόγοις ἐντυγχάνοντες, οὐ ταὐτὸν πεισόμεθα, τοῖς ἄνευ τοῦ ἑρμαϊκοῦ μώλυος περὶ τὴν Κίρκην ἰοῦσι, καὶ θελγομένοις ὑπὸ τῶν περὶ ἑκάστοις πιθανῶς λεγομένων. Τινὲς δὲ ἀπὸ τῶν ἠθικῶν πρὸς τὰ ποιοῖ ποιεῖσθαι τὴν ἀρχήν. τὰ γὰρ ὄργανα φασὶ τῶν μέσων εἶναι. καὶ δύνασθαι τὸν αὐτοῖς καὶ εὖ καὶ κακῶς χρῆσθαι. δηλοῦσι δὲ καὶ οἱ πολλοὶ τῶν ῥητόρων καὶ τῶν σοφιστῶν. δεῖ οὖν πρότερον τοῖς χρησομένοις τοῖς ὀργάνοις μετρίως παρεσκευασμένης ζωῆς. οὐ γὰρ τοιαύτη ἐστὶν ἡ τῶν οἰκοδομικῶν καὶ κυβερνητικῶν γνῶσις, οἵα ἡ φιλοσοφίας, ἀλλ᾿ αὐτὴ ζωτική ἐστι. δεῖ οὖν πρὸ ταύτης τῆς ἀπὸ τῶν ἠθικῶν καθάρσεως, οὐκ ἀποδεικτικῶς, ἀλλ᾿ ὀρθοδοξαστικῶς τὰ ἠθικὰ παραλαμβανόντων ἡμῶν κατὰ τὰς αὐτοφυεῖς περὶ τῶν ὄντων ἐννοίας. ἀλλ᾿ εἰ μὲν τὰ ἠθικὰ τοῦ ἀριστοτέλους κατηχήσεις μόνον ἦσαν παραινετικαὶ καὶ ἀναπόδεικτοι, οἷαι πολλαὶ παρὰ τοῖς πυθαγορείοις ἐλέγοντο, ὀρθῶς εἶχεν ἐκ τούτων ἀρχομένους, προκαθαρτύειν δι᾿ αὐτῶν τὰ ἤθη. εἰ δὲ καὶ ἐκεῖνα μετὰ διαιρέσεων καὶ ἀποδείξεων ἐπιστημονικῶν παραδέδωκεν ὁ ἀριστοτέλης, πῶς ἄνευ τῶν ἀποδεικτικῶν μεθόδων ἰόντες ἐπ᾿ αὐτὰ, δυνησόμεθά τι πλέον ἀνύειν. μήποτε οὖν δεῖ μὲν πάντως ἠθικῆς προκατηχήσεως, ἀλλ᾿ οὐ διὰ τῶν ἀριστοτέλους ἠθικῶν παραδεδομένης, ἀλλὰ δι᾿ ἀγράφου συνεθισμοῦ, καὶ τῶν ἀτέχνων παραινέσεων ἀγράφως τε καὶ ἐγγράφως τὸ ἦθος ἡμῶν ἀπευθυνουσῶν. εἶτα τῆς λογικῆς τε καὶ ἀποδεικτικῆς μεθόδου. καὶ μετ᾿ ἐκεῖνα, τούς τε περὶ ἠθῶν ἐπιστημονικοὺς λόγους, καὶ τοὺς περὶ τῆς τῶν ὄντων θεωρίας, ἐπιστημονικῶς δυνησόμεθα παραδέχεσθαι. Τέταρτον δὲ ἦν τῶν προβλημάτων, τὸ, τέλος τῆς ἀριστοτελικῆς φιλοσοφίας εὑρεῖν. ἐκ τούτου γὰρ καὶ τὸ σεμνὸν αὐτῆς θεασόμεθα. τέλος τοίνυν καὶ τῆς τοῦδε τοῦ ἀνδρὸς φιλοσοφίας, κατὰ μὲν τὸ ἦθος, ἡ διὰ τῶν ἀρετῶν τελείωσις. κατὰ δὲ τὴν γνῶσιν, ἡ ἐπὶ τὴν μίαν τῶν πάντων ἀρχὴν παραδρομή. καὶ γὰρ οἶδεν αὐτὴν ἐπιστημονικῶς, καὶ ἐσεβάσθη. καὶ λαμπρᾷ τῇ φωνῇ ἀνεβόησεν. Οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη. κοινὸν δὲ ἀμφοῖν τέλος, τὸ ἐπιβάλλον ἀνθρώπῳ, ἡ τελεωτάτη εὐδαιμονία. πρὸς ἣν, οὐδὲ μίαν ὑπερβολὴν, οὐδενὶ τῶν ἄκρως φιλοσοφησάντων κατέλιπεν ὁ ἀριστοτέλης. οὐδὲ ἄνθρωπον ἔτι καλεῖν ἀξιῶν, ἀλλὰ θεὸν, τὸν εἰς ἐκείνην ἀναδραμόντα. τοιαῦτα γὰρ ἐν τοῖς τελευ-

Dialecticæ officiū in rebus discernere bonas a malis in notionibus ueritatē a mendacio.

Moly mercury

κατηχήσεις

προκατηχήσεις

Finis Aristotelis philosophiæ

Aristotelis ad illud homericū ingenij acrimonia peruenit. Ἐσχάτα τὸν πολυκοιρανίην

ἀναπόδεικτοι

ταίοις τῶν νικομαχείων ἠθικῶν μεγαληγορεῖ. Πρὸς δὲ τοιοῦτον ἄγει τέλος, ἅπαντα τὰ τοῦ φιλοσόφου συγγράμματα. τὰ μὲν, τὴν ἀποδεικτικὴν παρασκευάζοντα μέθοδον. τὰ δὲ, ἤθη διὰ τῶν ἀρετῶν κοσμοῦντα. τὰ δὲ, τὴν γνῶσιν διὰ τῶν φυσικῶν, ἐπὶ τὰ ὑπὲρ φύσιν ἀνάγοντα. Εἶδος δὲ τῆς ἀριστοτελικῆς ἑρμηνείας, τὸ κατά τε τὸν νοῦν καὶ τὴν λέξιν συνεστραμμένον καὶ νοερὸν καὶ γοργόν. ἢ γὰρ τὴν λύσιν εὐθὺς ἐπάγει τῇ ἀπορίᾳ, ἢ πολλὰς ἐπισυνάπτων ἀπορίας, μιᾷ λύσει καὶ ταύτῃ συντόμως διαλύει πάσας. οὐδαμοῦ δὲ ἐθέλει τῆς ἐναργείας ἐξίστασθαι. διττῆς δὲ οὔσης ἐναργείας εἰς πίστιν, τῆς μὲν, ἀπὸ νοῦ, τῆς δὲ, ἀπὸ αἰσθήσεως, τοῖς μετ᾿ αἰσθήσεως ἔτι διαλεγόμενος, τὰς ἀπὸ τῆς αἰσθήσεως προτιμᾷ. διὸ καὶ τὸ ἀναγκαστικὸν αὐτοῦ ταῖς ἀποδείξεσιν ὑπάρχει. ὡς καὶ τὸν μὴ πειθόμενον διά τινας οὐκ εὐτυχεῖς προλήψεις, ὅμως ἠναγκασμένον ἐπιστομίζεσθαι. πανταχοῦ δὲ ἐθέλει τῆς φύσεως μὴ ἐξίστασθαι, ἀλλὰ καὶ τὰ ὑπὲρ τὴν φύσιν, κατὰ τὴν πρὸς τὴν φύσιν θεωρεῖ σχέσιν. ὥσπερ ὁ θεῖος πλάτων ἀνάπαλιν κατὰ τὸ πυθαγόρειον ἔθος, καὶ τὰ φυσικὰ ἐπισκέπτεται καθὸ τῶν ὑπὲρ φύσιν μετέχουσιν. οὐ μὴν οὐδὲ μύθοις, οὐδὲ συμβολικοῖς αἰνίγμασιν, ὥς τῶν πρὸ αὐτοῦ τινὲς ἀριστοτέλης ἐχρήσατο. ἀλλ᾿ ἀντὶ παντὸς ἄλλου παραπετάσματος, τὴν ἀσάφειαν προετίμησεν. ἐζήτει δὲ καὶ ταύτης τὴν αἰτίαν ὁ λόγος, κατὰ τὸ ἕβδομον τῶν προβληθέντων. καὶ καλῶς εἰς αὐτὴν αὐτοφυῶς ἐμπέπτωκε. τῶν γὰρ παλαιοτέρων νομιζόντων, μὴ δεῖν καὶ τοῖς κυνοτόμοις τὴν ἑαυτῶν σοφίαν προτιθέναι εἰς πάρεργον ἀντίληψιν διὰ τὴν προφαινομένην σαφήνειαν, οἱ μὲν, μύθοις. οἱ δὲ συμβόλοις αὐτὴν ἀπέκρυψαν, ὡς ἐν τοῖς παραπετάσμασι, τὰ ἀπορρητότερα τῶν ἱερῶν. ἀριστοτέλης δὲ, τὴν ἀσάφειαν προετίμησεν. ἴσως μὲν καὶ τὴν ἀσάφειαν τῶν μύθων καὶ τῶν συμβόλων ὑπόνοιαν παραιτησάμενος. ῥᾳδίως γὰρ ἄλλος ἄλλως εἰσδέχεσθαι δύναται τὰ τοιαῦτα. ἴσως δὲ καὶ γυμναστικωτέραν εἰς ἀγχίνοιαν ὑπολαμβάνων, τὴν τοιαύτην ἀσάφειαν. ἔδρασε δ᾿ ὅμως ὅπερ ἐβούλετο. τοῖς ῥᾳθύμοις οὐδὲ τὴν μυθικὴν ψυχαγωγίαν προτείνειν ἀξιῶν. ἀλλ᾿ οὕτως αὐτοὺς ἀποσκευαζόμενος, ὡς πάντων ἀσαφέστερος μαρτυρεῖσθαι. ὅτι γὰρ οὐκ ἀσθενείᾳ λόγου τὸ ἀσαφὲς αὐτοῦ τοῖς συγγράμμασιν ἐπεγένετο, ἴσασι μὲν, καὶ οἱ μετρίως λόγῳ παρακολουθεῖν δυνάμενοι, ὅτι πολλὴν ἐμφαίνει λεκτικὴν δύναμιν, ἡ ἀριστοτέλους ἑρμηνεία. ὡς δι᾿ ὀλίγων πολλάκις συλλαβῶν παραδιδόναι, ὅσα οὐκ ἄν τις ἐν πολλαῖς περιόδοις ἐδίδαξε. δῆλον δὲ καὶ ἐξ ὧν ἐν οἷς ἐβουλήθη σαφέστατα ἐδίδαξεν. ὡς ἐν τοῖς μετεώροις καὶ τοῖς τοπικοῖς, καὶ ταῖς γνησίαις αὐτοῦ πολιτείαις. ἅπερ διὰ τὸ κοινότερον τῶν θεωρημάτων, σαφέστερον ἀπαγγέλλαι σύνοιδε. Τὸ δὲ δύνασθαι σαφῶς εἰπεῖν, δηλοῖ μάλιστα ὁ τῶν ἐπιστολῶν αὐτοῦ χαρακτὴρ, τὸν ἀνὰ χεῖρας διαλόγων. ὃς ἐπιστολαῖς προσήκει μετ᾿ εὐπρεπείας ἀποτυπούμενος. καὶ οὐδὲ ἔστι τις τῶν συνεγνωσμένων ἀριστοτέλει περὶ τὸν ἐπιστολικὸν χαρακτῆρα προσόμοιος. Τὸν δὲ ἄξιον τῶν ἀριστοτελικῶν συγγραμμάτων ἐξηγητὴν, δεῖ μὴ πάντῃ τῆς ἐκείνου μεγαλονοίας ἀπολείπεσθαι. δεῖ δὲ καὶ τῶν πανταχοῦ τῷ φιλοσόφῳ γεγραμμένων, ἔμπειρον εἶναι καὶ τῆς ἀριστοτελικῆς συνηθείας ἐπιστήμονα. δεῖ δὲ καὶ κρίσιν ἀδέκαστον ἔχειν.

A 2

γοργόν

ἐναργεία duplex

Plato

Causa obscuritatis Aristotelicæ

Aristotelis eloquentia

Epistolicus character qualis debeat esse.

ὡς ἐν τοῖς παραπετάσμασι τὰ ἀπόρρητα τῶν ἱερῶν

κακοσχόλως

ὡς μὴ δὲ τὰ καλῶς λεγόμενα κακοσχόλως ἐκδεχόμενον, ἀδόκιμα δεικνύναι. μὴ δὲ εἴ τι δέοι τῆς ἐπιστάσεως, πάντη πάντως ἄπταιστον φιλονεικεῖν ἀποδεῖξαι, ὡς εἰς τὴν αἵρεσιν ἑαυτὸν ἐγγράψαντα τοῦ φιλοσόφου. δεῖ δὲ οἶμαι καὶ τῶν πρὸς Πλάτωνα λεγομένων αὐτῷ, μὴ πρὸς τὴν λέξιν ἀποβλέποντα μόνον, διαφωνίαν τῶν φιλοσόφων καταψηφίζεσθαι, ἀλλ' εἰς τὸν νοῦν ἀφορῶντα, τὴν ἐν τοῖς πλείστοις συμφωνίαν αὐτῶν ἰχνεύειν. καὶ τὸν ἀκροατὴν δὲ ἀγαθὸν καλόν τε εἶναι, καὶ σπουδαῖον. ἱκανῶς. καὶ προὔργου παντὸς ποιεῖσθαι τὴν ἐπὶ πολὺ τῶν ἀριστοτελικῶν νοημάτων ἐξέτασιν. καθ' αὑτόν γε, καὶ μετὰ τῶν ὁμοίως φιλομαθῶν. φυλάττεσθαι δὲ χρὴ τὴν ἐριστικὴν φλυαρίαν. εἰς ἣν πολλοὶ τῶν Ἀριστοτέλει συγγινομένων ἀποπίπτουσι. τοῦ γὰρ φιλοσόφου τοῖς ἀνελέγκτοις ὅροις τῆς ἐπιστήμης, τὰ πάντα ἀποδεικνύναι σπουδάζοντες, οἱ περιττῶς σοφοί, καὶ πρὸς τὰ ἐναργῆ ἀντιλέγειν ἐθίζονται. τὸ ὄμμα τῆς ἑαυτῶν ψυχῆς ἀποτυφλοῦντες. πρὸς οὓς ἀρκεῖ τὸ τοῦ Ἀριστοτέλους εἰπεῖν. ὅτι, ἢ αἰσθήσεως, ἢ κολάσεως δέονται. οἱ μὲν γὰρ μὴ ἐφιστάνοντες φιλονεικοῦσιν, αἰσθήσεως. οἱ δὲ ἐφιστάνοντες μέν, ἐπὶ λόγων δὲ δυνάμει φιλοτιμοῦνται, κολάσεως. Δέκατον λοιπὸν ἐπὶ τῶν προτεθέντων, πόσα χρὴ κεφάλαια, καὶ τίνα τῶν Ἀριστοτέλους πραγματειῶν, διαρθροῦσθαι. καὶ ἔστι ταῦτα. ὁ σκοπός. τὸ χρήσιμον. ἡ αἰτία τῆς ἐπιγραφῆς. ἡ τάξις τῆς ἀναγνώσεως. εἰ γνήσιον τοῦ φιλοσόφου τὸ βιβλίον. ἡ εἰς τὰ κεφάλαια διαίρεσις. οὐκ ἄτοπον δὲ ἴσως αἰτεῖν, καὶ ὑπὸ ποῖον μέρος αὐτοῦ τῆς φιλοσοφίας ἀνάγεται. ὁ μὲν γὰρ σκοπὸς ὀρθῶς γνωσθείς, ὁρίζει καὶ κατευθύνει τὴν διάνοιαν ἡμῶν. ἵνα μὴ ἐπ' ἄλλα καὶ ἄλλα φερώμεθα μάτην, ἀλλὰ πρὸς αὐτὸν ἅπαντα ἀναφέρωμεν. τὸ δὲ χρήσιμον προφανὲς συντονωτέρους ἡμᾶς καὶ προθυμοτέρους ἐργάζεται. Ἡ δὲ αἰτία τῆς ἐπιγραφῆς, ὅταν σαφὴς οὖσα τυγχάνῃ, οὔτε ἐνοχλεῖ προσφωνηθεῖσα, καὶ βεβαιοῖ τὸν σκοπόν. καὶ τὸ γνήσιον δὲ ὅπερ ὥς ἐμοὶ δοκεῖ, πρὸ πάντων ἔδει τῶν ἄλλων βασανίζεσθαι, ἀναγκαίως προλαμβάνεται. πάσχομεν γάρ τι καὶ ὑπὸ τῆς τῶν προσώπων δόξης. καὶ οὐκ ἀτόπως, διὰ τὸ μὴ πάντη παρεσκευάσθαι πρὸς τὴν τοῦ ἀληθοῦς διάκρισιν, ἀλλ' ἀσφαλέστερον εἶναί τισι τὸ τοῖς κρείττοσιν ἕπεσθαι. πολλὰ γὰρ ἐγράφη καὶ νόθα βιβλία κατ' ἐκεῖνον μάλιστα τὸν χρόνον. ὅτι πολλοὶ τῶν βασιλέων περὶ τὰς βιβλιοθήκας σπουδάζοντες, πολλοῦ χρυσίου τὰ ἀπεξενωμένα τῶν βιβλίων ὠνοῦντο. Ἡ δὲ εἰς τὰ κεφάλαια τῶν βιβλίων διαίρεσις, οἷον, κατ' ἄρθρα τέμνουσα, μιμεῖται τὴν ἀνατομικὴν παρὰ τοῖς ἰατροῖς θεωρίαν. ὡς γὰρ ἐκείνη τὴν εἰς τὸ ὅλον τείνουσαν χρείαν ἑκάστου τῶν μορίων διὰ τῆς ἀνατομῆς εὑρίσκει, καὶ γνῶσιν ἀκριβεστέραν τοῦ συνθέτου παρέχεται παραγυμνώσασα τὰ ἁπλᾶ, οὕτω καὶ αὕτη διελοῦσα τὸ ὅλον, ὑπ' ὄψιν ἄγει μᾶλλον. καὶ τὴν ἑκάστου ἐπίστησι χρείαν, πρὸς τὸν ὅλον σκοπόν. καὶ τὸ δεῖξαι δὲ ὑπὸ ποῖον ἀνάγεται μέρος, τὴν τοῦ μέρους πρὸς τὸ ὅλον παρέχεται σύνταξιν. Ἰστέον δὲ ὅτι, οὐκ ἀεὶ ταῦτα πάντα δεῖται διαρθρώσεως. πολλάκις γὰρ τὸ χρήσιμον τῷ σκοπῷ συναναφαίνεται. καὶ ἡ ἐπιγραφὴ πάντη δήλη καθέστηκεν. ὡς ἡ περὶ ψυχῆς. καὶ

Aduersus cōtētiosam garrulitatem sophistarū

ἐφιστάνοντες. hesychius. ἐφιστάνουσιν. ἐκζητοῦσιν. ~.

περὶ προτάσεων βιβλίον

Antepraedicamenta

τὸ γνήσιον οὐ καὶ πάντων δεῖται κατασκευῆς. ἀλλ' ἐφ' ὧν ἐστί τις ὅλως ἀντιλογίας ἀφορμή. Ἴδωμεν οὖν καὶ ἐπὶ τοῦ προκειμένου βιβλίου τῶν προβληθέντων κεφαλαίων ἕκαστον. καὶ πρῶτον, τίς ὁ σκοπὸς ὁρίσωμεν. ἐπειδὴ καὶ παρὰ τοῖς ἐλλογιμωτάτοις διαμφισβητούμενος φαίνεται. ὅτι μὲν γὰρ περὶ δέκα τινῶν ἁπλῶν ποιεῖται τὸν λόγον, ἅπερ γένη καλοῦσιν ὡς ὁλικώτατα, πρόδηλον. ταῦτα δὲ οἱ μέν, φωνὰς εἶναι λέγουσι. καὶ περὶ φωνῶν ἁπλῶν εἶναι τὸν σκοπόν φασι. καὶ ὅτι μέρος ἐστὶ τῆς λογικῆς τὸ παρόν. ὥσπερ οὖν τὸ περὶ προτάσεων βιβλίον περὶ φωνῶν ἐστι συνθέτων, ἀλλ' οὐχὶ περὶ πραγμάτων, οὕτω καὶ τοῦτο περὶ τῶν μερῶν τῆς προτάσεως ὄν, περὶ φωνῶν ἂν εἴη. ἔτι δὲ ἀρχόμενος τοῦ λόγου ὁ Ἀριστοτέλης, τῶν λεγομένων φησί, τὰ μέν, κατὰ συμπλοκήν. τὰ δέ, ἄνευ συμπλοκῆς λέγεται. καὶ πάλιν. τῶν κατὰ μηδεμίαν συμπλοκὴν λεγομένων ἕκαστον, ἤτοι οὐσίαν σημαίνει. ὡς περὶ τῶν φωνῶν οὔσης τῆς προθέσεως τῶν σημαινουσῶν. καὶ μετὰ τὴν τῶν δέκα γενῶν ἀπαρίθμησιν, ἕκαστον φησὶ τῶν εἰρημένων, αὐτὸ μὲν καθ' ἑαυτό, ἐν οὐδεμιᾷ καταφάσει λέγεται. τῇ δὲ πρὸς ἄλληλα συμπλοκῇ τούτων, κατάφασις γίνεται. ἡ γὰρ τῶν φωνῶν συμπλοκή, κατάφασις γίνεται, ἀλλ' οὐχὶ ἡ τῶν πραγμάτων. ἄλλοι δὲ τοῦτον μὲν οὐκ ἀποδέχονται τὸν σκοπόν. οὐ γὰρ φιλοσόφου τὸ περὶ φωνῶν θεωρεῖν, ἀλλὰ γραμματικοῦ μᾶλλον. τά τε πάθη καὶ τοὺς σχηματισμοὺς αὐτῶν καὶ τὰς κυριότητας καὶ τὰς ἰδέας ἐπισκεπτομένου. περὶ δὲ τῶν ὄντων αὐτῶν τῶν ὑπὸ τῶν φωνῶν σημαινομένων εἶναι λέγουσι τὸν σκοπόν. καὶ ταῦτα εἶναι τὰ λεγόμενα. καὶ μάρτυρα καὶ
„οὗτοι τὸν Ἀριστοτέλη παρέχονται λέγοντα. Τῶν ὄντων, τὰ μέν, καθ' ὑποκειμένου
„τινὸς λέγεται. ὡς περὶ τῶν ὄντων οὔσης τῆς διαιρέσεως. καὶ πάλιν. Οὐσία δέ ἐστιν, ἡ κυριώτατα καὶ πρώτως καὶ μάλιστα λεγομένη. ὥστε περὶ τῆς οὐσίας καὶ τῶν ἄλλων τῶν ὄντων ὁ λόγος. ἀλλὰ καὶ τούτοις ἀντίκειται τὸ τῆς λογικῆς πραγματείας μέρος εἶναι τὸ προκείμενον βιβλίον. περὶ δὲ τῶν ὄντων ᾗ ὄντα ἐστί, τὴν μετὰ τὰ φυσικὰ καὶ ὅλως τὴν πρώτην πραγματεύεσθαι φιλοσοφίαν. ἄλλοι δέ, οὔτε περὶ τῶν σημαινουσῶν φωνῶν, οὔτε περὶ τῶν σημαινομένων πραγμάτων εἶναι λέγουσι τὸν σκοπόν. ἀλλὰ περὶ τῶν ἁπλῶν νοημάτων. ἡ γὰρ περὶ τῶν δέκα γενῶν ἐν τούτοις ὁ λόγος. ταῦτα δὲ ὑστερογενῆ καὶ ἐννοηματικά, περὶ νοημάτων ἂν εἴη ὁ λόγος. ὅτι δὲ περὶ τῶν λεγομένων ἐστί, σαφῶς εἶπεν ὁ Ἀριστοτέλης. τὰ δὲ λεγόμενα καὶ λεκτά, τὰ νοήματά ἐστιν, ὡς καὶ τοῖς στωϊκοῖς ἐδόκει. ἔδει δὲ τούτους ἐννοεῖν, ὅτι τὸ περὶ νοημάτων καθὸ νοήματα λέγειν, οὐ λογικῆς ἀλλὰ τῆς περὶ ψυχῆς ἐστι πραγματείας. ἀλλὰ τούτων μὲν ἕκαστος, ἀτελῶς ἀντελάβετο τοῦ σκοποῦ. διὸ καὶ πάντες τὸν Ἀριστοτέλη μαρτύρονται. ὡς μερικῶς ἀληθεύοντες. καὶ κατηγοροῦσιν ἀλλήλων εἰκότα. καὶ αὐτοὶ πάλιν εὐθύνονται δικαίως. Ἴδωμεν δὲ καὶ τοὺς τελεώτερον ἀντιλαμβανομένους, ὧν ἐν πρώτοις κατ' ἐμήν ἐστι γνώμην, ὁ Ἀφροδισιεὺς Ἀλέξανδρος. ἀρχὴν εἶναι λέγων τῆς λογικῆς πραγματείας, τοῦτο τὸ βιβλίον. ἐπειδή φησιν ὁ λόγος συμβαίνει, τῷ τὰ μόρια αὐτοῦ τὰ πρῶτα σημαίνειν. ἵνα δὲ ἔστι τὰ ὑπὸ τῶν πρώτων

Decē prædicamenta quidam uoces appellā

Alexander aphrodisiensis.

καὶ ἁπλῶν μορίων τοῦ λόγου σημαινόμενα. ὅτι νοήματά τε βουλόμενος δηλῶσαι, διαιρεῖ τὸ ὂν οὐκ εἰς τὰ καθ᾽ ἕκαστα. ἄπειρα γὰρ ταῦτα καὶ ἄγνωστα, διά τε τὸ πλῆθος καὶ τὴν παντοίαν μεταβολήν. ἀλλ᾽ εἰς τὰ ἀνωτάτω γένη τὰ δέκα ταῦτα, ἅπερ κατηγορίας ἐκάλεσεν, ὡς γενικώτατα. καὶ αὐτὰ μὲν μηδενὶ ὑποκείμενα. κατηγορούμενα δὲ τῶν ἄλλων. ὥστε περὶ τῶν ἁπλῶν καὶ γενικωτάτων τοῦ λόγου μορίων εἶναι τὸν σκοπόν, τῶν τὰ ἁπλᾶ πράγματα σημαινόντων. καὶ τὰ περὶ τῶν ἁπλῶν

Alexander Ægeus

πραγμάτων ἁπλᾶ νοήματα. τῆς δὲ αὐτῆς ἐγένετο δόξης, καὶ ὁ Αἰγαῖος Ἀλέξανδρος.

Porphyri

ὁ δὲ Πορφύριος, σκοπὸν εἶναι τοῦ βιβλίου φησὶν ἔν τε τῷ πρὸς Γεδάλιον, καὶ ἐν τῷ κατὰ πεῦσιν καὶ ἀπόκρισιν, περὶ τῶν κατηγορουμένων. αὗται δέ εἰσιν αἱ ἁπλαῖ φωναί, αἱ σημαντικαὶ τῶν πραγμάτων, καθὸ σημαντικαί εἰσιν, ἀλλ᾽ οὐ καθὸ λέξεις ἁπλῶς. καθὸ μὲν γὰρ λέξεις, ἄλλας ἔχουσι πραγματείας, ἃς ἐν τῷ περὶ τοῦ λόγου στοι-

Theophrast

χείων, ὅ, τε Θεόφραστος ἀνακινεῖ, καὶ οἱ περὶ αὐτὸν γεγραφότες. οἷον, πότερον ὄνομα καὶ ῥῆμα τοῦ λόγου στοιχεῖα, ἢ καὶ ἄρθρα καὶ σύνδεσμοι καὶ ἄλλα τινά. λέξεως δὲ καὶ ταῦτα μέρη. λόγου δέ, ὄνομα καὶ ῥῆμα. καὶ τίς ἡ κυρία λέξις, τίς δὲ ἡ μεταφορική. καὶ τίνα τὰ πάθη αὐτῆς. οἷον, τί ἀποκοπή. τί συγκοπή. τί ἀφαίρεσις. τίνες αἱ ἁπλαῖ. τίνες αἱ σύνθετοι. τίνες αἱ ὑπερσύνθετοι. καὶ ὅσα τοιαῦτα. καὶ ὅσα περὶ ἰδεῶν εἴρηται. τί τὸ σαφὲς ἐν ταῖς λέξεσι. τί τὸ μεγαλοπρεπές. τί τὸ ἡδὺ καὶ πιθανόν. καθὸ μέντοι σημαντική ἐστιν ἡ λέξις, κατὰ τὰ γένη τῶν ὄντων ἀφορίζεται. καὶ ἡ μὲν λέξις, κατη-

κατηγορία — κατηγόρημα

γορία λέγεται, ὡς κατὰ τοῦ πράγματος ἀγορευομένη. τὸ δὲ πρᾶγμα, κατηγόρημα. [illegible]

τῆς οὖν κατηγορίας ἤτοι πράγματος ὄντος, μετὰ τῆς σημαινούσης αὐτὸ λέξεως, ἢ τῆς σημαντικῆς λέξεως. καθόσον γὰρ σημαντική, ἑκατέρων ἔχεται καὶ τῶν λέξεων καὶ τῶν πραγμάτων ἡ κατηγορία. ἀπείρων δὲ ὄντων τῶν κατὰ μέρος καὶ ἀπερι-

Decẽ prædicamẽ

λήπτων, εἰς δέκα γένη τὰ ἄπειρα ἀνήγαγεν ὁ Ἀριστοτέλης. τὰς μὲν οὐσίας πάσας εἰς μί-

Substantia

αν συνελὼν τὴν ἀνωτάτω οὐσίαν. ἧς ἐστὶ καὶ λέξις σημαντική. αὕτη ἡ οὐσία σύμβολον οὖσα τῆς ἐν τοῖς οὖσιν οὐσίας, εἴτε ὑποστάσεως οὔσης, εἴτε ἄχρι ἐπινοίας ὑφεστώσης. οὐδὲν γὰρ τοῦτο τῇ κατηγορίᾳ διενήνοχεν. οὐ γὰρ καθὸ ἐν ὑποστάσει ἐστὶ τὰ πράγματα δηλοῦται ὑπὸ τῆς κατηγορίας, ἀλλὰ καθὸ ἐπινοεῖται. ἤτοι ὄντα, ἢ ὡς ὄν-

Quãtitas

τα. ὁμοίως δὲ καὶ τῶν καθ᾽ ἕκαστα ποσῶν εἰς τὸ γενικώτατον ποσὸν ἀναγομένων, ἄλλη γίνεται κατηγορία, ἡ ἀνωτάτω λέξις τοῦ ποσοῦ, κατὰ τοῦ ἀνωτάτω πράγμα-

Qualitas

τος ἀγορευομένη. οὕτως δὲ καὶ τὸ ποιόν. ἕτερον δέ τι γένος ἐστὶ τὸ πρός τι, ὑφ᾽ ὃ πάν-

Ad aliqd

τα ἀνάγεται, τὰ πρός ἄλλο τι πῶς ἔχοντα. καὶ κατηγορία ἄλλη τῆς πρός τι λέξεως, ὑφ᾽ ἣν τὸ διπλάσιον. τὸ ἥμισυ. δοῦλος. δεσπότης. πατήρ. υἱός. καὶ τὰ τοιαῦ-

Situs

τα. τὸ δὲ καθῆσθαι, καὶ ἑστάναι, καὶ κατακεῖσθαι, ἄλλο ποιεῖ γένος τὸ κεῖσθαι. τὸ δὲ

Habitus

ἠμφιέσθαι καὶ ὡπλίσθαι, ὑπὸ τὸ ἔχειν ἀνάγεται. τὸ δὲ ἐν Λυκείῳ καὶ ἐν Ἀκαδημίᾳ,

Vbi

ὑφ᾽ ἓν γένος τὸ ποῦ. καὶ τὸ ποτέ, γένος ἐστὶν ἄλλο περιέχον τὰ τοῦ χρόνου εἴδη καὶ μέρη. τὸ

Boeth.

δὲ τέμνειν, καὶ καίειν, εἰς τὸ ποιεῖν. ὥσπερ τὸ τέμνεσθαι καὶ καίεσθαι, εἰς τὸ πάσχειν. προσ-

Quando

τίθησι δὲ καὶ τὰ τοῦ Βοηθοῦ ὁ Πορφύριος, πολλῆς ἀγχινοίας γέμοντα, καὶ εἰς τὸ αὐτὸ

Facere

Pati

τείνοντα τοῖς εἰρημένοις. λέγει γὰρ καὶ ἐκεῖνος. ὅτι κατὰ μὲν τὸ ὄνομα καὶ τὸ ῥῆμα ἡ διαίρεσις εἰς τὰ τοῦ λόγου γίνεται στοιχεῖα. κατὰ δὲ τὰς κατηγορίας ἡ διαίρεσις γίνεται. καθὸ σχέσιν ἔχουσιν αἱ λέξεις πρὸς τὰ ὄντα σημαντικαὶ τούτων οὖσαι. διό φησιν οἱ σύνδεσμοι, ἐν μὲν τῇ λέξει εὑρίσκονται. τῶν δὲ κατηγοριῶν, ἐκπίπτουσιν. οὐδὲν γὰρ τῶν ὄντων δηλοῦσιν. οὔτε οὐσίαν. οὔτε ποιόν. οὔτε ἄλλο τι τοιοῦτον. δῆλον οὖν ἐκ τῶν εἰρημένων, ὅτι οὔτε περὶ φωνῶν ψιλῶν, οὔτε περὶ αὐτῶν τῶν ὄντων ᾗ ὄντα ἐστίν, οὔτε περὶ τῶν νοημάτων μόνων οἱ ἄνδρες οὗτοι τὸν σκοπὸν ἀφορίζονται. ἀλλὰ περὶ φωνῶν μὲν ἁπλῶν καὶ λέξεων. διὸ τῆς λογικῆς ἐστι πραγματείας προοίμιον. καθὸ δὲ σημαντικαὶ τῶν ὄντων εἰσὶ τῶν πρώτων καὶ ἁπλῶν. ἀλλ᾽ οὐ καθὸ παρασχηματίζονται. ἢ συσχηματίζονται. ἢ πάθη τοιάδε ἀναδέχονται, καὶ ἰδέας ἔχουσι τοιάσδε. ἅπερ ἡ περὶ τῶν λέξεων ὡς λέξεων ἐπίσκεψις πολυπραγμονεῖ. δῆλον δὲ ὅτι ἡ περὶ τῶν λέξε-

* ων καθὸ σημαίνουσιν, ἀνάγκη καὶ τὰ πράγματα συνηρτῆσθαι τὰ σημαινόμενα, καὶ τὰ νοήματα, τὰ κατὰ τὰς σημασίας γινόμενα. διὸ καὶ τί σημαίνει ἑκάστη λέξις, ἀναδιδάσκει. καὶ τὰ πράγματα καθ᾽ ἑκάστην κατηγορίαν διορίζεται. καὶ τῇ διαιρέσει τῇ αὐτῇ χρῆται κἀνταῦθα, ὅπου περὶ τῶν σημαντικῶν λέξεων ἐστὶ προηγουμένως ὁ σκοπός. καὶ ἐν τῇ μετὰ τὰ φυσικά, ὅπου περὶ τῶν ὄντων ᾗ ὄντα ἐστὶ διδάσκει. παραπλησίως δὲ καὶ ἐν τοῖς λογικοῖς. οἷον ἐν τοῖς τοπικοῖς. καὶ ἐν τοῖς νικομαχείοις ἠθικοῖς. καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις πραγματείαις, τῇ εἰς δέκα ταύτῃ χρῆται διαιρέσει τῶν πρώτων γενῶν. ὡς πανταχοῦ μὲν τῆς αὐτῆς οὔσης διαιρέσεως, ἀλλ᾽ ἐνταῦθα μὲν οἰκείως τῇ λογικῇ πραγματείᾳ κατὰ τὰς σημαντικὰς λέξεις λαμβανομένης, ἀλλαχοῦ δὲ οἰκείως τῇ περὶ τῶν ὄντων θεωρίᾳ κατὰ τὴν τῶν ὄντων ὑπόστασιν. οὔτε τῶν σημαντικῶν λέξεων πάντῃ κεχωρισμένων τῆς τῶν ὄντων φύσεως, οὔτε τῶν ὄντων ἀπηρτημένων τῶν σημαίνειν αὐτὰ πεφυκότων ὀνομάτων. ἀλλ᾽ οὐδὲ τῶν νοημάτων ἔξω τῆς ἀμφοῖν οὔσης φύσεως. ἓν γὰρ ὄντα πρότερον τὰ τρία ταῦτα, διεκρίθησαν ὕστερον. ὁ μὲν γὰρ νοῦς, αὐτὰ τὰ πράγματα, ὧν καὶ αὐτὴ ἡ νόησις, ταυτὸν ἔχει τά τε ὄντα καὶ τὰ τῶν ὄντων νοήματα διὰ τὴν ἀδιάκριτον ἕνωσιν. καὶ φωνῆς οὐδὲν ἐκεῖ χρεία. ψυχὴ δὲ πρὸς μὲν νοῦν ἐστραμμένη, ταὐτὰ δευτέρως ἔχει. ὅτε καὶ γεννητικοὺς ἀλλ᾽ οὐ γνωστικοὺς μόνον ἔχει τοὺς ἐν αὐτῇ λόγους. ἀποστᾶσα δὲ ἐκεῖθεν, καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ λόγους τῶν ὄντων χωρίσασα, καὶ διὰ τοῦτο εἰκόνας αὐτοὺς ἀντὶ τῶν πρωτοτύπων ποιήσασα, διέστησεν ἀπὸ τῶν πραγμάτων τὴν νόησιν. καὶ τοσοῦτον μᾶλλον, ὅσῳ καὶ τῆς πρὸς τὸν νοῦν ὁμοιότητος ἀπέστη. καὶ λοιπὸν ἀγαπᾷ σύμφωνα τοῖς πράγμασι προβάλλεσθαι τὰ νοήματα. πεσοῦσα δὲ εἰς γένεσιν καὶ λήθης ἀναπλησθεῖσα, ἐδεήθη μὲν ὄψεως. ἐδεήθη δὲ ἀκοῆς πρὸς ἀνάμνησιν. δεῖται γὰρ τοῦ ἤδη τεθεαμένου τὴν ἀλήθειαν διὰ φωνῆς, ἀπὸ τῆς ἐννοίας προσφερομένης. κινοῦντος καὶ τὴν ἐν αὐτῇ ἕως ἀπεψυγμένην ἔννοιαν. καὶ οὕτως ἡ τῆς φωνῆς ἐγένετο χρεία. προσεχῶς μὲν τοῖς νοήμασιν ἐξομοιοῦσθαι σπευδούσης. δι᾽ ἐκείνων δὲ καὶ τοῖς πράγμασιν ἐφαρμοττούσης καὶ συμφυομένης πρὸς αὐτά, ἵνα μὴ μάτην αἱ φωναὶ λέγοιντο,

Blityri · *Vox qd* · *Alexander* · *Herminus* · *Boethus* · *Porphyri9* · *Jamblichus* · *Syrianus* · *Archytas* · *Plato* · *Aristotelés* · *De Vtilitate huius compositionis* · *Theoricae & practicae processus contrarius*

ὥσπερ ἡ βλίτυρι. ἀλλὰ κινοῦσι τῷ ἀκούοντι τὰς ἐννοίας, ταῖς κινητικαῖς νοήσεσιν. ἀπὸ γὰρ νοήσεων προϊοῦσαι νοήσεις, καὶ αὗται κινοῦσι προσεχῶς, καὶ συνάπτουσι τὰς τοῦ μανθάνοντος ταῖς τοῦ διδάσκοντος, μεσότητες ἀμφοῖν γινόμεναι. αἱ δὲ νοήσεις οἰκείως κινηθεῖσαι, ἐφαρμόττουσι τοῖς πράγμασι. καὶ οὕτως γίνεται ἡ τῶν ὄντων γνῶσις. καὶ ὁ αὐτοφυὴς ἔρως τῆς ψυχῆς ἀποπίμπλαται. καὶ ἔστιν ἡ φωνή, πέρας τῆς ψυχικῆς ἐνεργείας. τῶν δὲ περάτων ἴδιον, τὸ ἐπιστρέφειν εἰς τὰς ἀρχάς. διὸ καὶ ἡ φωνὴ τὰς ἀποστάσας ἀπὸ νοῦ καὶ τῶν ὄντων ψυχάς, καὶ διακριθείσας ἀλλήλων, συνάγει τε εἰς ὁμόνοιαν. καὶ τοῖς πράγμασι συναρμόζειν ποιεῖ. καὶ πρὸς νοῦν ἀναπέμπει καὶ παρασκευάζει μὴ μόνον ὁμοφώνους ἐθέλειν εἶναι, ἀλλὰ μηδὲ ἐννοίας τῶν πραγμάτων ἑτέρας ἔχειν. οὕτως οὖν τὰ ἡνωμένως ἐν τῷ νῷ προειλημμένα ἐμέρισεν ἡ ψυχή. μετὰ μέντοι τοῦ φυλάξαι καὶ ἐν τῇ διαιρέσει τὴν ἀλληλουχίαν. ἔστιν οὖν ἐκ τῶν εἰρημένων δῆλον, ὅτι ἔστι μὲν ὁ σκοπὸς οἰκεῖος τῇ λογικῇ πραγματείᾳ. περὶ τῶν ἁπλῶν καὶ πρώτων καὶ γενικῶν φωνῶν. καθὸ σημαντικαὶ τῶν ὄντων εἰσί. συνδιδάσκεται δὲ πάντως καὶ τὰ σημαινόμενα ὑπ' αὐτῶν πράγματα καὶ τὰ νοήματα. καὶ καθὸ σημαίνεται τὰ πράγματα ὑπὸ τῶν φωνῶν, καὶ ταῦτα τοῖς περὶ Ἀλέξανδρον καὶ Ἑρμῖνον καὶ Βοηθὸν καὶ Πορφύριον δοκεῖ. καὶ ὁ θεῖος Ἰάμβλιχος ἐπιψηφίζει. καὶ Συριανὸς σαφηνίζει. καὶ οἱ ἡμέτεροι διδάσκαλοι ἀποδέχονται. ἀλλ' ἐπεὶ δέδεικται περὶ φωνῶν ὁ σκοπός, τῶν δὲ φωνῶν αἱ μέν, εἰσιν ἁπλαῖ, αἱ δὲ σύνθετοι, περὶ τῶν ἁπλῶν ἐστὶ φωνῶν τῶν πρώτων. καὶ τὰ πρῶτα καὶ γενικώτατα τῶν ὄντων σημαινουσῶν, διὰ μέσων τῶν ἁπλῶν καὶ πρώτων νοημάτων. τὰ δὲ ἁπλᾶ εἰς δέκα συνήγαγον οἱ Πυθαγόρειοι. ὡς Ἀρχύτας. ᾧ καὶ Πλάτων συλλέγουσιν, ὡς ἐν τῷ περὶ τῶν καθόλου λόγων ἐδίδαξε βιβλίῳ, ᾧ καὶ Ἀριστοτέλης κατηκολούθησε. καὶ μέχρι τῶν ὀνομάτων. κατὰ τοσοῦτον μόνον, ὥς δοκεῖ τισι παραλλάξας. καθόσον τὸ ἐν αὐτοῖς οὐ προλογίζεται τὸ τῶν δέκα περιεκτικόν. καὶ τὸ κατὰ φύσιν τῶν ὀνομάτων ἀπογινώσκει. Χρήσιμος δὲ ἡ τούτων διδασκαλία πρός τε τὴν τῆς ὅλης φιλοσοφίας καὶ πρὸς τὴν τῆς λογικῆς πραγματείας εἰσαγωγήν. δῆλον γὰρ ὅτι τὰ ἁπλᾶ πρὸς στοιχείωσιν ἐστὶν ἐπιτήδεια. διὸ καὶ ὁ γεωμέτρης, ἀπὸ τῶν ἁπλουστέρων ἀρχόμενος, περὶ τριγώνων πρώτων καὶ τετραγώνων ἐφεξῆς διδάσκει. καὶ τότε περὶ πενταγώνων καὶ τῶν ἐφεξῆς πολυγώνων. καὶ οἱ περὶ τοῦ ἀριθμοῦ ἐσπουδακότες τί ἄρτιον καὶ τί περιττόν. καὶ οὕτως, τί ἀρτιοπέριττον καὶ τί περισσάρτιον. πρὸς δὲ τὴν λογικὴν πραγματείαν, ὅτι χρήσιμος ἡ τῶν ἁπλουστάτων λέξεων ἀρχή, φανερὸν ἐντεῦθεν.

Ἡ θεωρία καὶ ἡ πρᾶξις, ἀνάπαλιν ὁδεύουσι. καὶ γὰρ ἡ μὲν θεωρία ἀπὸ τοῦ τέλους ἀρξαμένη, ὁδῷ πρόεισιν ἐπὶ τὴν ἀρχήν. ἡ δὲ πρᾶξις, ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἐπὶ τὸ τέλος ὁδεύει. ὡς ἐπὶ οἰκίας. ἡ μὲν γὰρ θεωρία, αὐτῆς τὴν χρείαν εὐθὺς ἐννοεῖ, δι' ἣν ἐστὶν ἡ οἰκία. ὅτι διὰ σκέπην ἀνέμων. καὶ ὄμβρων. καὶ καυμάτων. καὶ ἀρξαμένη ἀπὸ τοῦ τέλους, καὶ ὅπως ἂν τοῦτο περιγένοιτο θεωροῦσα, εὑρίσκει ὅτι σκέπην ἄνευ τοίχων ἐπικεῖσθαι, ἀδύνατον. τοὺς δὲ τοίχους ἄνευ θεμελίων, οὐχ οἷόν τε ἱδρύεσθαι. ἀλλ' οὐδὲ τούτους καταβληθῆναι, πρὸ τοῦ τὴν

Demonstrationis necessitas · *κριτήριον* · *Demõstratio n aliud quã syllogismus demõstratiuus* · *Praedicaméta* · *Peri hermenias*

γῆν ὀρυχθῆναι. καὶ ἐνταῦθα κατέληξεν, ὅθεν ἡ πρᾶξις ἀρξαμένη, πρῶτον μὲν ὀρύττει τὴν γῆν, εἶτα τοὺς θεμελίους καταβάλλεται. καὶ τούτοις ἐποικοδομεῖ τοὺς τοίχους. καὶ τελευταίαν τὴν ὀροφὴν ἐπιτίθησι. κἀνταῦθα τοίνυν μοι τὸ ὅμοιον παραφύλαττε. ὡς γὰρ τῆς οἰκίας δεόμεθα, κωλυούσης τὴν ἀπ' ἀνέμων καὶ ὄμβρων καὶ καυμάτων γινομένην φθοράν, οὕτω καὶ τῆς ἀποδείξεως δεόμεθα, κωλυούσης τήν τε ἀπὸ τοῦ ψεύδους ἐν τῇ θεωρίᾳ, καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ κακοῦ ἐν τῇ πράξει κυρίως ἂν καλουμένην φθοράν. καὶ γὰρ ὥσπερ ἐπὶ τῆς θεωρίας ἀντίκειται τῷ ἀληθεῖ τὸ ψεῦδος, οὕτω καὶ ἐν τῇ πρακτικῇ φιλοσοφίᾳ ἀντίκειται τῷ ἀγαθῷ τὸ κακόν. καὶ δεόμεθά τινος ὀργάνου τοῦ διακρίνοντος αὐτά. ἵνα μὴ τοῖς ψευδέσιν ἀντὶ τῶν ἀληθῶν, καὶ τοῖς κακοῖς ἀντὶ τῶν ἀγαθῶν περιπίπτωμεν. τοῦτο δέ ἐστιν ἡ ἀπόδειξις, τὸ κριτήριον ἑκάστου, τὸ μὴ συγχωροῦν διὰ τὸ ἀμυδρὸν ἴσως ἴχνος τοῦ ἀληθοῦς, ἢ τοῦ ἀγαθοῦ ἀπατᾶν, ἀλλὰ γυμνοῦν πάντα καὶ βασανίζον. ὥσπερ οὖν τὴν οἰκίαν, ὅπως ἂν γένοιτο σκοποῦντες ἐπὶ τὴν ὄρυξιν τῆς γῆς κατελήγομεν, οὕτω καὶ τῆς ἀποδείξεως τὴν γένεσιν σκοποῦντες, ἐπειδὴ ἡ ἀπόδειξις λέγει, τί τινι ὑπάρχει, καὶ τί τινι οὐχ ὑπάρχει. οὐχ ἁπλῶς ἀλλὰ καὶ τὴν αἰτίαν προστιθεῖσα, διὰ τί ὑπάρχει, ἢ οὐχ ὑπάρχει. δῆλον ὅτι οὐκ ἔστιν ἁπλοῦς λόγος, ἀλλὰ συλλογὴ πλειόνων. τοῦ τε ὑπάρχοντος, καὶ ᾧ ὑπάρχει. καὶ τῆς αἰτίας εἰς δύο προτάσεις τὸ ἐλάχιστον συναγομένης. ὁ γὰρ δεικνὺς ὅτι ἡ ψυχὴ ἀθάνατος, διὰ μέσου τοῦ αὐτοκινήτου, λέγει οὕτως. ἡ ψυχὴ αὐτοκίνητος. τὸ αὐτοκίνητον, ἀθάνατον. καὶ οὕτως ἐπάγει τὸ συμπέρασμα. ὅτι ἡ ψυχή, ἀθάνατος. συλλογισμὸς οὖν ἀποδεικτικός ἐστιν ἡ ἀπόδειξις. πῶς δὲ ἂν μάθοιμεν τὸν ἀποδεικτικὸν συλλογισμόν, μὴ τὸν ἁπλῶς προμαθόντες συλλογισμόν. οὐδὲ γράφειν τόνδε τὸν τύπον ἢ τόνδε δυνησόμεθα, μὴ ἁπλῶς γράφειν μαθόντες. τὸν δὲ ἁπλῶς συλλογισμόν, πῶς ἐστι μαθεῖν, εἰ μὴ τὰ ἐξ ὧν συνέστηκε μάθοιμεν. αὗται δέ εἰσιν αἱ προτάσεις. ἀλλὰ καὶ αὗται ἐξ ὀνομάτων εἰσὶ καὶ ῥημάτων. τῶν μέν, ὑποκειμένων. τῶν δέ, κατηγορουμένων. δεῖ οὖν καὶ τῆς τούτων γνώσεως. καὶ οὐδὲ μέχρι τούτων ἔχει τέλος ἡ ἀνάλυσις. προηγεῖται γὰρ καὶ τούτων ἡ τῶν ἁπλῶν φωνῶν θεωρία. καθ' ἣν πάντα ὀνόματά ἐστι. διότι ἡ πρώτη θέσις τῶν φωνῶν, ὡς ὀνομάτων ἐστί. δεηθέντες γὰρ οἱ ἄνθρωποι σημαίνειν ἀλλήλοις τὰ πράγματα, διὰ τὸ τῆς κοινῆς ἀπεστῆναι νοήσεως, ἔθεντο τῷδε μέν, ὄνομα σῶμα. τῷδε δέ, δεξιόν. καὶ ἄλλῳ ποιεῖν ἢ πάσχειν. οὔπω διαφορᾶς οὔσης, καθ' ἣν τὰ μέν, ὑπόκειται. τὰ δέ, κατηγορεῖται. καὶ τὰ μέν, προσημαίνει χρόνον. τὰ δέ, οὔ. προηγεῖται οὖν ἡ τῶν ἁπλῶν φωνῶν θεωρία. καὶ ἀπὸ ταύτης ἀρκτέον τῷ τὴν ἀπόδειξιν δημιουργοῦντι. εἰκότως οὖν ἀπὸ τῶν κατηγοριῶν ἀρχόμεθα. ἔπειτα δὴ δι' αὐτῶν, εἰς τε τὸν σημαντικὸν λόγον, καὶ εἰς τὰ σημαινόμενα πράγματα, εἰσαγόμεθα ἀπὸ τῶν ἁπλουστέρων ἐπὶ τὰ συνθετώτερα. μετὰ γὰρ τὰς ἁπλᾶς φωνάς, τί ὄνομα καὶ τί ῥῆμα μανθάνομεν. ἔπειτα, τί κατάφασις καὶ τί ἀπόφασις. καὶ τίνες αἱ τούτων διαφοραί. ἅπερ ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας διδασκόμεθα. εἶτα τί ὅρος καὶ τί πρότασις. καὶ τί συλλογισμός. καὶ τίνα τῶν συλλογισμῶν

εἴδη. καὶ πόσα καθ' ἕκαστον σχῆμα. καὶ καθ' ἕκαστον σχῆμα, πόσοι γίνονται τρόποι. ἅπερ διὰ τῶν προτέρων ἀναλυτικῶν διδασκόμεθα. καὶ οὕτως εἰς τὴν ἀποδεικτικὴν ἐρχόμεθα πραγματείαν, ἣν ὑστέρων ἀναλυτικῶν ὁ Ἀριστοτέλης ἐπέγραψεν. εἰκότως οὖν ἀπὸ τοῦ τῶν κατηγοριῶν βιβλίου, καὶ τῆς λογικῆς πραγματείας, καὶ τῆς ὅλης ἀρχόμεθα φιλοσοφίας. καὶ ἔχομεν ἐκ τῶν εἰρημένων, καὶ τὴν τάξιν τῆς ἀναγνώσεως τοῦ προκειμένου βιβλίου παραδεδομένην.

Priora analytica — *Posteriora analytica*

Ἀλλὰ καὶ τίς ἡ τῆς ἐπιγραφῆς αἰτία ζητεῖν ἄξιον. Πρῶτον δέ, κατὰ πόσους ἐπιγέγραπται τρόπους. καὶ τίς τῶν ἐπιγραφῶν ἡ δοκιμωτέρα. καὶ γὰρ οἱ μέν, πρὸ τῶν τοπικῶν ἐπέγραψαν τὸ βιβλίον. οἱ δέ, περὶ τῶν γενῶν τοῦ ὄντος. ἄλλοι δέ, περὶ τῶν δέκα γενῶν. ἄλλοι δέ, κατηγορίαι δέκα. ἄλλοι δέ, κατηγορίαι. ὥσπερ καὶ νῦν φέρεται. ἀλλ' οἱ μὲν πρὸ τῶν τοπικῶν ἐπιγράψαντες, καὶ ταύτην τῷ βιβλίῳ τὴν τάξιν ἀποδόντες, ἄτοποι. οὐ γὰρ τῶν τοπικῶν προηγεῖται μόνον, ἀλλ' ἐν μὲν τοῖς λογικοῖς τῆς τε συλλογιστικῆς ἤτοι ἀναλυτικῆς πάσης θεωρίας, καὶ τῆς περὶ προτάσεων, ἣν περὶ ἑρμηνείας ἐπιγράφουσιν. ἐν δὲ τῇ περὶ τῶν ὄντων θεωρίᾳ, πάσης ἡγεῖται φιλοσοφίας ἡ τῶν ἁπλῶν παράδοσις. ἅτε περὶ τῶν στοιχειωδεστάτων διδάσκουσα. ἐπειδὴ δὲ οὐχ ὁ τυχὼν ἐστὶν ἀνὴρ ὁ μετὰ τὰς κατηγορίας εὐθὺς τὰ τοπικὰ τάξας βιβλία, ἀλλ' Ἄδραστος ὁ Ἀφροδισιεύς, ἀνὴρ τῶν γνησίων περιπατητικῶν γεγονώς, ἐν τῷ περὶ τῆς τάξεως τῆς Ἀριστοτέλους φιλοσοφίας, μετὰ τὴν τῶν κατηγοριῶν βίβλον, τὰ τοπικὰ βούλεται τετάχθαι. ἵνα ἂν σχοίη αἰτίαν πιθανὴν ἀνδρὸς ἐλλογίμου κρίσις. ἢ ὅτι προηγεῖσθαι μὲν δεῖ πάντως τὴν τῶν ἁπλῶν φωνῶν γνῶσιν, διὰ τοῦ τῶν κατηγοριῶν βιβλίου. πρὸ δὲ τῆς ἀποδεικτικῆς μεθόδου, καὶ τῶν ἀναγκαίως αὐτῆς προηγουμένων συλλογισμῶν καὶ προτάσεων, τὴν ἐξ ἐνδόξων καὶ πιθανῶν συλλογιζομένην παραδίδωσι μέθοδον. διὸ ἐπειδὴ κατὰ συλλογισμὸν καὶ αὕτη πρόεισι, προδιδάσκει καὶ αὐτὸ ταύτης, τί ἐστι κοινὸς συλλογισμός. ὥσπερ καὶ αὐτὸ τῶν προτέρων ἀναλυτικῶν. εἰ γὰρ ἀπὸ τῶν ἐνδόξων αὐτὸ τὰ ἀποδεικτικά, καὶ ἀπὸ τῶν πιθανῶν αὐτὸ τὰ πάντως ἀληθῆ εἶναι χρή, εἰκότως φαίη ἂν Ἄδραστος, ἡ τοπικὴ πραγματεία, τῆς τε ἀποδεικτικῆς προηγεῖται, καὶ τῶν ἀναγκαίως προλαμβανομένων τῆς ἀποδείξεως. ἀλλὰ ταῦτα μὲν πιθανῶς. εἴπερ ἄρα καὶ πιθανῶς εἴρηται. ἄτοπος δὲ ὄντως ἡ πρὸ τῶν τοπικῶν ἐπιγραφὴ τοῦ βιβλίου. αἱ γὰρ ἁπλαῖ φωναί, τῶν τε προτάσεων τῶν ἀποφαντικῶν ἡγοῦνται προσεχῶς, καὶ τῶν δι' ἐκείνων συλλογισμῶν. οἱ δὲ περὶ τῶν γενῶν τοῦ ὄντος, ἢ περὶ τῶν δέκα γενῶν ἐπιγράφοντες, ὥσπερ καὶ Πλωτῖνος δοκεῖ, ἐν τῇ πρὸς αὐτὰς ἀντιλογίᾳ, πρὸς τὰ πράγματα ἀφορῶσι μόνον, ἀλλ' οὐ πρὸς τὸν λογικὸν σκοπόν. τὰ γὰρ γένη τοῦ ὄντος, αὐτὰ τὰ πράγματά ἐστιν. ὅτι δὲ οὐ περὶ τῶν ὄντων ὁ σκοπός, ἀλλὰ περὶ τῶν σημαινουσῶν αὐτὰ φωνῶν καθὸ σημαντικαί, εἴρηται μὲν καὶ πρότερον. σαφῶς δὲ καὶ αὐτὸς ἐνδείκνυται ἕκαστον τῶν εἰρημένων εἰπών, αὐτὸ μὲν καθ' αὑτὸ ἐν οὐδεμιᾷ καταφάσει λέγεσθαι. τῇ δὲ πρὸς ἄλληλα τούτων συμπλοκῇ, κατάφασιν γίνεσθαι. εἰ δὲ ἡ κατάφασις ἐν φωνῇ καὶ λόγῳ, οὐκ ἂν εἴη περὶ τῶν ὄντων ὁ σκοπός. οὐ γὰρ ἡ τῶν πραγμάτων

De inscriptione huius libri

De propositionibus liber peri hermenias uocatur.

Adrastus aphrodisiensis.

Plotinus

Nō de entibus scopus Aristotelis in prædicamentis sed de uocib[us] ipsa entia significantibus -

συμπλοκὴ κατάφασις γίνεται, ἀλλ' ἡ τῶν σημαντικῶν φωνῶν. εἰ δὲ καὶ ἕκαστον τῶν ἐνταῦθα παραδεδομένων, ἤτοι οὐσίαν σημαίνειν ἢ ποσὸν ἢ ποιὸν ἢ ἄλλο τι φησί, τὰ δὲ σημαίνοντα οὐχὶ τὰ πράγματά ἐστι, σημαίνεται γὰρ ἐκεῖνα, ἀλλ' αἱ φωναί, δῆλον ὅτι οὐ περὶ τῶν ὄντων, ἀλλὰ περὶ τῶν σημαινουσῶν τὰ ὄντα φωνῶν ἡ πραγματεία. ἀλλ' ἐπειδὴ κατηγορίαι παρὰ τοῖς πλείστοις ἐπιγέγραπται, τὴν αἰτίαν τούτου ζητητέον. οὐ γὰρ δὴ τὰς μετ' αἰτίας ἐγκλήσεις ὅπως χρὴ ποιεῖσθαι διὰ τοῦδε τοῦ βιβλίου διδασκόμεθα. ἐκ ῥητόρων γὰρ ἀλλ' οὐ φιλοσόφων ἡ τοιαύτη σπουδή. καὶ ἀντίκειται τῷ τοιούτῳ κατηγορεῖν, τὸ ἀπηγορεῖν. ὅπερ ἐστὶ τὸ ἀπολογεῖσθαι. ἀλλ' ὁ μὲν Πορφύριος ἁπλοϊκώτερον ἐξηγούμενος, τὸ ἀγορεύειν φησὶ τὰ πράγματα κατὰ τὶ σημαινόμενον κατηγορεῖν λέγεσθαι. καὶ ὅλως τὸ λέξιν σημαντικὴν κατὰ πράγματος λέγειν. ὥστε φησί, πᾶσα ἁπλῆ λέξις σημαντική, ὅταν καθ' οὗπερ σημαντικὴ πράγματος ἀγορευθῇ τε καὶ λεχθῇ, λέγεται κατηγορία, οὕτω καὶ τὸ ἐν ῥήμασι λέγων. καὶ γὰρ τοῦτο, ὡς ἐν τῷ λόγῳ, καὶ ἡ Σωκράτης, καὶ ἡ τῶν μερικῶν ἕκαστον σημαίνουσα ἁπλῆ λέξις κατηγορία ἂν ῥηθείη. καὶ οὕτως, οὐ περὶ τῶν γενικωτάτων, ἀλλὰ περὶ τῶν ἁπλῶν λέξεων ἔσται ὁ λόγος. ἄμεινον οὖν οἱ ἄλλοι, κατηγορίας ἐπιγεγράφθαι φασί, διὰ τὸ περὶ τῶν γενικωτάτων εἶναι, ἅπερ ἀεὶ κατηγορεῖσθαι πέφυκε. τοῦ γὰρ ἀποφαντικοῦ λόγου, ἐν ᾧ τὸ ἀληθὲς συνίσταται καὶ τὸ ψεῦδος, τὸ μέν τί ἐστιν ὑποκείμενον περὶ οὗ ὁ λόγος. τὸ δέ, περὶ ἐκείνου λεγόμενον. ὅπερ κατηγορούμενον ὡς κατὰ τοῦ ὑποκειμένου λεγόμενον καλεῖται. οἷον, Σωκράτης ἄνθρωπός ἐστιν. ὑπόκειται μὲν ὁ Σωκράτης. κατηγορεῖται δὲ ὁ ἄνθρωπος. καὶ ὑπόκειται μὲν τὸ μερικώτερον. κατηγορεῖται δὲ τὸ καθολικώτερον. καὶ διὰ τοῦτο ἐπὶ τῶν κυρίως κατηγορουμένων ἀντιστρέφεται. οὐ γὰρ δυνατὸν εἰπεῖν, ὅτι ὁ ἄνθρωπος Σωκράτης ἐστίν, οὐδὲ ὅτι τὸ ζῷον ἄνθρωπος. ἔστι δὲ τὰ μέν, μόνως κατηγορούμενα, ὥσπερ καὶ ἐν τῇ Πορφυρίου εἰσαγωγῇ εἴρηται τὰ γενικώτατα γένη. τὰ δέ, μόνως ὑποκείμενα τὰ ἄτομα. καὶ γὰρ ἐκείνων μὲν τὰ ἄλλα μετέχει. διὸ καὶ λέγεται κατὰ τῶν μετεχόντων. ἐκεῖνα δὲ ἄλλων οὐ μετέχει. διὸ οὐδενὶ ἐκεῖνα πρὸς κατηγορίαν ὑπόκειται. τὰ δὲ ἄτομα, μετέχει μὲν τῶν ὑπὲρ αὐτά. καὶ διὰ τοῦτο ὑπόκειται αὐτοῖς. ὑπ' οὐδενὸς δὲ ὡς ὁλικωτέρου μετέχεται. καὶ διὰ τοῦτο οὐδενὸς κατηγορεῖται. εἰ τοίνυν περὶ τῶν ἀνωτάτω γενῶν ἐστιν ὁ τοῦ βιβλίου σκοπός, εἰκότως ἐπιγέγραπται κατηγορίαι. καὶ γὰρ καὶ Ἀρχύτας τὸν αὐτὸν ἔχων σκοπόν, βιβλίον περὶ τῶν καθόλου λόγων ἐπέγραψε. τῶν καθόλου κατηγορουμένων ἀεὶ τῶν ὑφ' ἑαυτά, οὐδέποτε δὲ ὑποκειμένων. εἰ δὲ ξενίζει τὸ ὄνομα παρὰ τὴν συνήθειαν κείμενον, οὐδὲν θαυμαστόν. ἐλλειπόντων γὰρ τῶν ὀνομάτων ὡς πρὸς τὰ πράγματα, οἱ φιλόσοφοι, οὐ μόνον γινώσκειν τὰ πράγματα βουλόμενοι τὰ τοῖς ἄλλοις ἀγνοούμενα, ἀλλὰ καὶ ἐκφαίνειν τοῖς βουλομένοις μαθεῖν, ποτὲ μὲν ὀνοματοποιεῖν ἀναγκάζονται, ὡς αὐτὸς Ἀριστοτέλης τὸ τῆς ἐντελεχείας ὄνομα ποιήσας. ἔστι δὲ ὅτε τοῖς ἐπ' ἄλλων κειμένοις ἐπ' ἄλλων κατεχρήσαντο, οἰκείως μεταφέροντες. ὥσπερ νῦν τὸ τῆς κατηγορίας. Κατηγορίαι δὲ ἐπιγέγραπται, καὶ οὐ περὶ κατηγοριῶν, διὰ τὸ σύνηθες

∴ τοῖς

Categoriæ unde dictæ

Porphyrius

Subiectū — Prædicatū

Subiectum strictius. prædicatū uniuersalit[e]r

solū prædicata — solū subiecta

Archytas

Coguntur philosophi excogitare noua uocabula ut Aristot. entelechiam

Cur κατηγορίαι καὶ οὐ περὶ κατηγοριῶν

εἶναι πολλάκις τὸ ὄνομα περὶ οὗ ὁ λόγος ἐξ εὐθείας πτώσεως προγράφειν τοῦ γράμματος. οὕτως ὁ περὶ Θεμιστοκλέους λόγος, Θεμιστοκλῆς ἐπιγέγραπται. καὶ ὁ περὶ πολιτείας, πολιτεία. Ὅτι δὲ γνήσιον τοῦ φιλοσόφου τὸ βιβλίον, μάλιστα μὲν ἡ τῶν ἐννοιῶν πυκνότης καὶ τὸ συνεστραμμένον τῆς φράσεως δηλοῖ, κατὰ τὴν νοερὰν τοῦ Ἀριστοτέλους προϊόντος δύναμιν. καὶ αὐτὸς δὲ μέμνηται τοῦ βιβλίου ἐν ἄλλοις, δέκα κατηγορίας αὐτὸ καλῶν. ἵνα μὴ ὑπονοήσωμεν, τοῦ Ἀρχυτείου μνημονεύειν αὐτὸν ἄλλην ἐπιγραφὴν ἔχοντος. καὶ οὐ κἀκεῖνα νοθεύειν χρὴ τὰ συγγράμματα, ἐν οἷς μέμνηται τούτου, καὶ μηδὲ τοῦτο ἀθετεῖν. ἀλλὰ καὶ οἱ σπουδαιότεροι τῶν ἑταίρων αὐτοῦ, ὡς γνήσιον ἀπεδέξαντο τὸ βιβλίον. πρὸς δὲ τούτοις μὴ τούτου προγραφέντος τῷ Ἀριστοτέλει τοῦ βιβλίου ἄναρχος ἂν ἦν καὶ ἀκέφαλος, καὶ πᾶσα μὲν ἡ Ἀριστοτέλους φιλοσοφία, ἐξαιρέτως δὲ ἡ λογικὴ πραγματεία. Ἱστορεῖ δὲ ὁ Ἄδραστος ἐν τῷ περὶ τῆς τάξεως τῶν Ἀριστοτέλους συγγραμμάτων, ὅτι φέρεται καὶ ἄλλο τῶν κατηγοριῶν βιβλίον, ὡς Ἀριστοτέλους. καὶ αὐτὸ ὂν βραχὺ καὶ σύντομον κατὰ τὴν λέξιν, καὶ διαιρέσεσιν ὀλίγαις διαφερόμενον. ἀρχὴν δὲ ἔχον, Τῶν ὄντων, τὸ μέν ἐστι. πλῆθος δὲ στίχων ἑκατέρου τὸ αὐτὸ ἀναγράφει. ὥστε τὸ βραχὺ κατὰ τὴν λέξιν εἶπεν, ὡς συντόμως ἕκαστον τῶν ἐπιχειρημάτων ἐκτιθέμενον. Λοιπὸν δὲ, τὸ περὶ τῆς εἰς τὰ κεφάλαια διαιρέσεως τοῦ βιβλίου λέγειν ὑπολείπεται. ἄλλοι μὲν ἐπισκήσαντες, ὅπως τε κατὰ τὸ ἀριθμὰ διῄρηνται, καὶ ὅπως τήν τε πρὸς τὸν ὅλον σκοπὸν χρείαν ἀποπληροῦσι καλῶς. καὶ τὴν πρὸς ἄλληλα συνέχειαν διασώζουσι, στοιβηδὸν καθυπονομίζουσι τὰ κεφάλαια, κατὰ τὸν ὑπομνηματικὸν τρόπον. καὶ δὴ ἀντιλέγουσιν αὐτῷ τινες, ἀθετοῦντες τὴν διαίρεσιν. οἱ μὲν, ὡς πλεονάζουσαν μάτην. οἱ δὲ, ὡς πολλὰ παριεῖσαν. ὥσπερ Κορνοῦτος καὶ Ἀθηνόδωρος. οἵτινες περὶ λέξεων οἰόμενοι τὸν σκοπὸν εἶναι, καθὸ λέξεις εἰσὶ, πολλὰς λέξεις προβάλλονται. τὰς μὲν, κυρίας. τὰς δὲ, τροπικάς, ἐλέγχειν οἴονται τὴν διαίρεσιν, ὡς οὐ πάσας λέξεις περιλαμβάνουσαν. οἱ καὶ διαίρεσιν τῶν ὀνομάτων οἴονται ποιεῖσθαι, εἰς ὁμώνυμα καὶ συνώνυμα καὶ παρώνυμα. καὶ εἶναι τὸ βιβλίον παντοδαπῶν θεωρημάτων σωρείαν ὑπολαμβάνουσι. λογικῶν τε καὶ φυσικῶν, καὶ ἠθικῶν καὶ θεολογικῶν. εἶναι γὰρ τὰ μὲν, περὶ ὁμωνύμων καὶ συνωνύμων καὶ παρωνύμων σκέμματα λογικά. ἔτι δὲ καὶ τὸ περὶ τῶν ἀντικειμένων. τὰ δὲ περὶ κινήσεως, φυσικά. ἠθικὰ δὲ, τὰ περὶ ἀρετῆς καὶ κακίας. ὥσπερ θεολογικὰ, τὰ περὶ τῶν δέκα γενῶν φιλοσοφήματα. τὸ δὲ ἀληθὲς, οὐχ οὕτως ἔχει. οὔτε γὰρ διαίρεσιν ποιεῖται τῶν ὀνομάτων, οὐ γὰρ ἂν τὰ ἑτερώνυμα καὶ πολυώνυμα παρῆκεν. Ἀλλ᾽ ἔστιν ὡς εἰς μεγάλα μέρη διελεῖν, τριμερὲς τὸ βιβλίον. καὶ ἐν μὲν τῷ πρώτῳ, διαρθροῖ τινα πρὸς τὰς κατηγορίας ἐσόμενα χρήσιμα. τί ἐστιν ὁμώνυμον. τί συνώνυμον. τί παρώνυμον. καὶ γὰρ ἔμελλεν ἐρεῖν, ὅτι τὰ μὲν, ἐν ὑποκειμένῳ ὁμωνύμως κατηγορεῖται. τὰ δὲ καθ᾽ ὑποκειμένου, συνωνύμως. καὶ ὅτι παρωνύμως ἀπὸ τῆς ποιότητος λέγεται τὰ ποιά. καὶ ἀπὸ τῆς ποσότητος, τὰ ποσά. ἵνα τοίνυν μὴ διακόπτηται ἡ συνέχεια τῆς διδασκαλίας, περὶ τούτων αὐτὸ μεταξὺ διδάσκοντος, κἀνεργὸν μένειν τὰ μὲν ὅλον λόγον ἀσαφῆ ποιῇ, εἰκότως αὐτῶν προύλαβε τὴν διάρθρωσιν.

[margin:] Legitimũ esse op. aristotelis decẽ prædicamenta

[margin:] Adrastꝰ

[margin:] Cornutus

[margin:] Athenodor

[margin:] Diuisio huius libri categoriarũ tripartita

Τὸ δὲ δεύτερον κεφάλαιον, περὶ αὐτῶν τῶν δέκα γενῶν διεξέρχεται. τὸ δὲ τρίτον, περί τινων καὶ αὐτὸ ἰδίᾳ λέγεται, ὧν ἐν τοῖς περὶ κατηγοριῶν ἐμνήσθη λόγοις. καὶ τούτων τὴν ἀκριβεστέραν ἔννοιαν παραδίδωσι. τί τὸ ἅμα λέγων. ἐπειδὴ τὰ πρός τι ἅμα εἶπεν ὑφεστάναι. καὶ ποσαχῶς λέγεται τὸ πρότερον. ἵνα μὴ νῦν μὲν αὐτοῦ τὴν δὲ τὴν οὐσίαν πρότερον λέγοντες, ἄλλοτε δὲ ἄλλην ἀντιφάσκειν αὐτὸν πρὸς ἑαυτὸν ὑπονοήσωμεν. ἀλλ᾽ εἰδείημεν κατὰ ποῖον ἐκείνην τὸ πρότερον σημαινόμενον εἴρηται πρώτη. κατὰ ποῖον δὲ αὕτη. καὶ περὶ κινήσεως δὲ λέγει μνησθεὶς αὐτῆς ἐν τῷ ποιεῖν καὶ πάσχειν. καὶ τὰ ἀντικείμενα διαιρεῖται μνημονεύσας καὶ τούτων, ἔν τε τοῖς πρός τι, καὶ τισὶ τῶν ποιῶν. Τί οὖν μὴ καὶ ταῦτα προύταξε τοῦ περὶ τῶν κατηγοριῶν λόγου, ἢ διὰ τί μὴ κἀκεῖνα μετὰ τὰς κατηγορίας ἐπήγαγεν, ἀπορήσας ὁ Πορφύριος, λύει καλῶς τὴν ἀπορίαν. ὅτι ἐκεῖνα μὲν παντελῶς ἄγνωστα ἦν, ἀπὸ τῆς συνηθείας. τούτων δὲ ἐννοίας μὲν ἔχομέν τινας. οὐ μὴν ἀκριβῆ διάκρισιν οὐδὲ αὐτῶν. μὴ βουλόμενος οὖν διὰ πολὺ τὸν περὶ αὐτῶν τῶν κατηγοριῶν ἀναβάλλεσθαι λόγον, ὑπερέθετο ταῦτα ἐς ὕστερον. οὔτε προδιδάξαι αὐτὰ ἀναγκασθεὶς, διὰ τὸ ὁπωσοῦν προυπάρχουσαν αὐτῶν ἔννοιαν. οὔτε ἀτεχνῆ τὴν περὶ αὐτῶν γνῶσιν καταλιπέσθαι τῷ ἀκροατῇ συγχωρῶν. εἰ γὰρ καὶ χρώμεθα τισὶν ἀπὸ τῆς συνηθείας ὀνόμασιν, ἀλλ᾽ οὐ γινώσκοντες αὐτῶν τὰς φύσεις ἀκριβῶς εἰς ἃς οἱ ὀνοματοθέται βλέποντες τεθείκασι. Ταῦτα μὲν οὖν εἰρήσθω περὶ τῆς τοῦ βιβλίου διαιρέσεως, εἰς τὰ οἰκεῖα κεφάλαια. εἰ δὲ καὶ ὑπὸ ποῖον μέρος τῆς Ἀριστοτέλους φιλοσοφίας ποθεῖ τις μαθεῖν, δῆλον ὅτι ὑπὸ τὸ ὀργανικόν. τῆς γὰρ λογικῆς πραγματείας δέδεικται τὸ πρῶτον ἐπέχουσα μέρος, ἡ περὶ τῶν ἁπλῶν φωνῶν διδασκαλία. ἡ δὲ λογικὴ πᾶσα, τὸ ὀργανικόν ἐστι μέρος τῆς φιλοσοφίας. ὥσπερ οἱ κανόνες τε καὶ αἱ στάθμαι, τῶν τεκτόνων τε καὶ οἰκοδόμων :~

[margin:] ἀντιφάσκειν αὐτὸν πρὸς ἑαυτόν

[margin:] Porphyriꝰ

[margin:] Cui parti philosophiæ aristotelicæ subijcitur hic liber categoriarũ.

[margin:] Logica omnis, instrumẽtalis pars est philosophiæ ut regulæ & rubricæ fabrorũ

ΠΕΡΙ ΟΜΩΝΥΜΩΝ

Ὁμώνυμα λέγεται ὧν ὄνομα μόνον κοινόν, ὁ δὲ κατὰ τοὔνομα λόγος τῆς οὐσίας ἕτερος.

Nicostrat[us]

Porphyri[us]

Ἀποροῦσιν οἱ περὶ τὸν Νικόστρατον, τί δήποτε περὶ τῶν κατηγοριῶν εἰπεῖν προθέμενος, οὐ περὶ αὐτῶν εὐθύς, ἀλλὰ περὶ τῶν ἄλλων διδάσκει· τῶν τε ὁμωνύμων καὶ συνωνύμων καὶ παρωνύμων. πρὸς οὓς καλῶς ὑπήντησεν ὁ Πορφύριος. ὅτι καθ᾽ ἑκάστην σχεδὸν πραγματείαν θεωρητικήν, προγράφεταί τινα πρὸς σαφήνειαν τείνοντα τῶν ἑξῆς. ὡς ἐν γεωμετρίᾳ οἱ ὅροι καὶ τὰ ἀξιώματα. καὶ τὰ αἰτήματα. καὶ ἐνταῦθα οὖν ἐπειδὴ περὶ τῶν πρώτων λέξεων πρόκειται λέγειν. αἵτινες εἰσὶ τῶν πρώτων καὶ ἁπλῶν πραγμάτων δηλωτικαί. ὑφ᾽ ἃς ἔδει καὶ τὰ ἄλλα πάντα συνάγεσθαι. εἰ μὲν ἑκάστου πράγματος ἓν ἦν ὄνομα ἴδιον, ὑπὸ μίαν ἕκαστον ἀνήγετο κατηγορίαν. εἰ δὲ τὸ αὐτὸ ὄνομα πλειόνων ἐστὶ πραγμάτων καὶ κατ᾽ οὐσίαν διαφερόντων, διακρίσεως ἔδει. ποτὲ μέν, δηλονότι ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἀνάγεται κατηγορίαν. ποτὲ δὲ οὔ. ὥσπερ ζῷον ὁ ἄνθρωπος καλεῖται καὶ ὁ ἵππος. καὶ πάλιν ζῷον, ὅ, τε Σωκράτης, καὶ ἡ τοῦ Σωκράτους εἰκών, χρωμάτων οὖσα σχηματισμός. τούτων γὰρ ὁ μὲν ἄνθρωπος καὶ ὁ ἵππος, τῆς αὐτῆς οὐσίας τοῦ ζῴου μετέχοντες, συνωνύμως αὐτῶν κατηγορουμένης, ὑπὸ μίαν ἀνάγονται κατηγορίαν. ὁ δὲ Σωκράτης καὶ ὁ γεγραμμένος, ἅτε μὴ τῆς οὐσίας ἄμφω τοῦ ζῴου μετέχοντες, ἀλλ᾽ ὁ μέν, τῆς οὐσίας. ὁ δέ, χρώματος ἢ σχήματος ἐπιπολαίου, οὐχ ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἀνάγονται κατηγορίαν. ἀλλ᾽ ὁ μὲν Σωκράτης, ὑπὸ τὴν οὐσίαν. ὁ δὲ γεγραμμένος, ὑπὸ τὸ ποιόν. ἔδει τοίνυν προδιδάξαι περὶ τοῦ ὁμωνύμου. καὶ συνωνύμου.

Andronic[us]

ὅτι δὲ χρειώδης ἐστὶν ἡ τῶν ὁμωνύμων πρόληψις, ἐδήλωσεν Ἀνδρόνικος προτάξας. τῶν λεγομένων, τὰ μέν, ἄνευ συμπλοκῆς λέγεται. τὰ δέ, μετὰ συμπλοκῆς. καὶ τῶν ἄνευ συμπλοκῆς, ὁμώνυμα μὲν λέγεται, ὧν ὄνομα μόνον κοινόν.

Homonyma

ὥστε χρειώδης ἡ τῶν ὁμωνύμων φαίνεται πρόληψις. διά τε τὰ εἰρημένα, καὶ ὅτι πολλῆς οὔσης ἀμφιβολίας, εἴτε γένος τὸ ὄν, εἴτε μή, ἐκ τῶν ὁμωνύμων καὶ συνωνύμων γινώσκεται.

Iamblich[us]

ὁ δέ γε θεῖος Ἰάμβλιχος δοκεῖ μοι φησὶ πάντων κάλλιστον, ἀπὸ τῶν ὁμωνύμων ἄρχεσθαι τὸν περὶ τῶν κατηγοριῶν πραγματευόμενον. αὗται γὰρ δήπου πᾶσαι αἱ κατηγορίαι ὁμώνυμον ἔχουσι τὸ τῆς κατηγορίας ὄνομα.

Praedicamentu[m] homonymu[m] nomen esse

πράγμασι μὲν γὰρ καὶ τοῖς ὅλοις γένεσι διεστήκασιν. οὐδὲν δὲ ἄλλο, ἢ μόνον ὄνομα ἔχουσι κοινόν. καὶ αὐτὸ δὲ τὸ κατηγορεῖν ὁμωνύμως λέγεται. εἰ τοίνυν οὐκ ἔνεστιν, οὐδὲ αὐτὸ τοῦτο τὸ ἰδίωμα τῆς κατηγορίας συνιέναι, οὐδὲ ὅπως κοινὸν κατὰ πλειόνων ὑπάρχει, καὶ πρὸς πάντα τὰ ὄντα σχέσιν ἔχει, δυνατὸν ἂν εὕροιεν, εἰ μή τις τὰ ὁμώνυμα ἀφορίσαιτο, εἰκότως ἐν ἀρχῇ τὸν περὶ αὐτῶν ποιεῖται λόγον. καὶ ἄλλως δὲ πρὸς τὰς σοφιστικὰς ἐνοχλήσεις, οὐδέν ἐστιν οἷον τὸ διαστέλλεσθαι τὰ ὀνόματα.

Plato

τοῦτο καὶ Πλάτων ἐν τῷ Εὐθυδήμῳ λέγει. συνομολογοῦσι δὲ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες, ὅτι τὸ διπλοῦν ὁ Εὐθύδημος τῶν ὀνομάτων, μεγάλην ἀφορμὴν εἰς διαλεκτικὴν παραδέδωκεν. ἀλλ᾽ ἴδωμεν ὅπως τῶν ὁμωνύμων τὴν φύσιν ὁ Ἀριστοτέλης ἐδήλωσεν, ὧδέ πως αὐτοῦ τὴν λέξιν σαφηνίζοντες. τῶν πραγμάτων ἕκαστον,

Contra sophisticas molestias nihil aeque conducit quam distinguere nomina

καὶ διὰ τοῦ ὀνόματος δηλοῦται καὶ διὰ λόγου ὑπογραφικοῦ, ἢ ὁριστικοῦ. οἷον, ὁ ἄνθρωπος. καὶ διὰ τούτου τοῦ, ἄνθρωπος ὀνόματος, καὶ διὰ τοῦ ὁριστικοῦ λόγου τοῦ λέγοντος, ζῷον λογικὸν θνητόν, νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν. τοῦ μὲν ὀνόματος, κατὰ τὸ μονοειδὲς αὐτὸ δηλοῦντος. τοῦ δὲ λόγου, κατὰ τὸ πολυμερές. ἀλλὰ τὸ μὲν ὄνομα, σύμβολον ὑπάρχον δύναται, καὶ ἄλλου τινὸς κατ᾽ οὐσίαν διαφέροντος τὸ αὐτὸ εἶναι. οἷον, τοῦ γεγραμμένου ἀνθρώπου σύμβολον καὶ ἐκείνου γενόμενον. τὸν δὲ ἐξηγητικὸν τῆς οὐσίας λόγον, ἀδύνατον ἄλλου κατ᾽ οὐσίαν διαφέροντος τὸν αὐτὸν εἶναι. ἰστέον οὖν ὅτι ὅσα μὲν κατὰ τὸ ὄνομα κοινωνοῦντα διαφέρει κατὰ τὸν λόγον, ταῦτα καλεῖται ὁμώνυμα.

Homonyma quae?

ὅσα δὲ ἀνάπαλιν, κατὰ μὲν τὸν λόγον κοινωνεῖ, διαφέρει δὲ κατὰ τὸ ὄνομα, ταῦτα καλεῖται πολυώνυμα. οἷον, ὁ τοῦ ἀνθρώπου ὁρισμὸς εἷς. ὀνόματα δέ, πλείονα. μέροψ. βροτός. καὶ εἴ τι τοιοῦτον.

Polyonyma

τὰ δὲ κατ᾽ ἄμφω κοινωνοῦντα τό, τε ὄνομα καὶ τὸν λόγον, καλεῖται συνώνυμα. ὡς ἄνθρωπος, καὶ ἵππος, κοινωνεῖ καὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ ζῴου, καὶ τοῦ ὁρισμοῦ. ζῷα γὰρ ἄμφω. καὶ οὐσία ἔμψυχος αἰσθητική. καὶ διὰ τοῦτο συνωνύμως ἀμφοῖν τὸ ζῷον κατηγορεῖται.

Synonyma

τὰ δὲ μήτε κατὰ τὸ ὄνομα μήτε κατὰ τὸν λόγον κοινωνοῦντα, καλεῖται μὲν ἑτερώνυμα. ἔστι δὲ κατὰ τὸ ἀληθὲς ἕτερα. καὶ μάλιστα ὅταν μηδὲ ὑποκείμενον ἔχωσι κοινόν, ὡς ἡ ἀνάβασις καὶ ἡ κατάβασις τὴν κλίμακα. τὰ γὰρ τοιαῦτα, μᾶλλον ἂν ἑτερώνυμα λέγοιντο.

Heteronym[a]

ἔστι δέ τινα, καὶ τὰ πῇ μὲν κοινωνοῦντα ἀμφοῖν, πῇ δὲ διαφέροντα, ὡς τὰ παρώνυμα λεγόμενα, ὅταν ἀπὸ τῆς λευκότητος λευκὸν λέγηται, καὶ ἀπὸ τῆς γραμματικῆς γραμματικόν.

Paronyma

πέντε οὖν τούτων ἐκ τῆς διαιρέσεως ἀναφανέντων, ὁμωνύμων. συνωνύμων. πολυωνύμων. ἑτερωνύμων. παρωνύμων, τὰ τρία μόνα νῦν παρέλαβεν ὁ Ἀριστοτέλης. τά, τε ὁμώνυμα. καὶ τὰ συνώνυμα. καὶ τὰ παρώνυμα. αἰτίαι δὲ δι᾽ ἃς πέντε ὄντων ἐκ τῆς διαιρέσεως τῶν ὀνομάτων ἀναφανέντων ὁμωνύμων. πολυωνύμων. συνωνύμων. ἑτερωνύμων. παρωνύμων, μόνα τὰ τρία νῦν παρέλαβεν ὁ Ἀριστοτέλης. τὰ δὲ πολυώνυμα παρῆκε καὶ τὰ ἑτερώνυμα, ὅτι τάχα μὲν καὶ τούτοις μόνοις ἐν τῷ περὶ τῶν κατηγοριῶν ἐχρήσατο λόγῳ. τάχα δὲ ὡς ἐκ τῶν δύο τούτων, ῥᾳδίας οὔσης τῆς τῶν ἀντικειμένων αὐτοῖς γνώσεως. ὁ γὰρ τὰ ὁμώνυμα εἰδώς, τὰ κατὰ μὲν τὸ ὄνομα κοινωνοῦντα, κατὰ δὲ τὸν λόγον διαφέροντα, εἴσεται καὶ τὰ πολυώνυμα. τὸν μὲν λόγον ἔχοντα κοινόν, διάφορα δὲ τὰ ὀνόματα. καὶ πάλιν ὁ τὰ συνώνυμα εἰδώς, τὰ κατ᾽ ἄμφω κοινωνοῦντα, εἴσεται καὶ τὰ ἑτερώνυμα διαφέροντα κατ᾽ ἄμφω. καὶ οὕτως ἄν τις ὀρθῶς λέγοι τῆς Ἀριστοτελικῆς συντομίας στοχαζόμενος. ὀρθότερον δέ, ὡς καὶ τῷ Συριανῷ φιλοσόφῳ δοκεῖ. τὸ τὰ παραλειφθέντα δύο, τά τε πολυώνυμα καὶ ἑτερώνυμα, πρὸς διαλεκτικὴν παρασκευὴν ὁρᾶν, ἢ πρὸς αὐτὴν τὴν τῶν πραγμάτων ἐπιβολήν. διὸ περὶ ἐν ῥητορικαῖς τέχναις ἢ ἄλλαις πραγματείαις, οἰκειότερον περὶ τούτων διαλέξεται. ἐν αἷς τό, τε αὐτὸ πολλαχῶς λέγειν, διὰ τῆς πολυωνυμίας διδάξει. καὶ τὰ ἕτερα τῇ φύσει, δι᾽ ἑτέρων ὀνομάτων προφέρεσθαι, ἵνα σαφὴς καὶ ἀσύγχυτος ὁ λόγος φαίνηται. ἐνταῦθα δὲ περὶ ὁμωνύμων καὶ συνωνύμων διαλέγεται, πραγμα-

Syrianus

Iamblich9

τειῶδη τὴν διαφορὰν ἐχόντων. καὶ πρότερον περὶ τῶν ὁμωνύμων, ὡς ἁπλουστέρας δεομένων γνώσεως. καὶ καθ' ἓν κοινωνούντων τὸ ὄνομα. εἶτα περὶ συνωνύμων κατ' ἄμφω κοινωνούντων, τό, τε ὄνομα καὶ τὸν λόγον. καὶ ἐφεξῆς παρωνύμων. τελείως μὲν κατ' οὐδὲν τούτων. λέγω δὴ ὀνόματος καὶ πράγματος κοινωνούντων. μέσων δὲ ὄντων ὁμωνύμων καὶ συνωνύμων. ὁ δὲ θεῖος Ἰάμβλιχος, διὰ τοῦτο ὡς περὶ ἁπλουστέρων τὸν περὶ τῶν ὁμωνύμων λόγον προηγεῖσθαί φησι. διότι αἱ κατηγορίαι, ὁμωνύμως εἰσὶ κατηγορίαι. καίτοι τὴν φύσιν ἔχουσαι συνωνύμως κατηγορεῖσθαι τῶν ὑφ' αὑτάς. ἀλλὰ τῷ γε κατηγορίαι εἶναι καὶ γενικώτατα, οὐ μόνον μέχρι τοῦ ὀνόματος κοινὸν ἔχουσιν, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ τοῦ κατηγορεῖσθαι φύσις, τουτέστι τοῦ εἶναι γενικώτατα, κοινή ἐστιν.

Quæstio

Ἀποροῦσι δὲ καὶ διατί, καίτοι περὶ λέξεων προθέμενος εἰπεῖν, ἀλλ' οὐ περὶ αὐτῶν τῶν πραγμάτων, ὅμως περὶ ὁμωνυμίας μὲν οὐδὲν λέγει. περὶ δὲ τῶν ὁμωνύμων διδάσκει. καίτοι προηγουμένης τῆς κατὰ τὴν ὁμωνυμίαν ἐννοίας. εἴπερ ἀπ' ἐκείνης τὰ ὁμώνυμα.

Paronymi syllogismi

Καὶ λύσιν ἐπάγουσι πρὸς τοῦτο καλῶς. ὅτι ἀπὸ τῶν πραγμάτων ἐστὶ δῆλα τὰ ὁμώνυμα, ὅταν τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος ῥηθέντος, ἐγὼ μὲν ἄλλην ἔννοιαν, σὺ δὲ ἄλλην προβαλώμεθα. ὥσπερ τοῦ κύων ὀνόματος ῥηθέντος, ἐγὼ μὲν τὸν χερσαῖον, σὺ δὲ τὸν θαλάττιον ἐννοήσειας. διὸ καὶ ἐν τοῖς παρωνύμοις συλλογισμοῖς, ἡσυχάζειν οἱ διαλεκτικοὶ παρακελεύονται. ἕως ἂν ἐπ' ἄλλο σημαινόμενον ὁ ἐρωτῶν ἐπαγάγῃ τὸ ὄνομα. οἷον εἴ τις ἐρωτᾷ εἰ ὁ χιτὼν ἀνδρεῖος, εἰ τύχοι ἀνδρεῖος ὤν, συγχωρήσομεν. κἂν δ' ἐρωτᾷ εἰ ὁ ἀνδρεῖος εὔψυχος, καὶ αὐτὸ συγχωρησόμεθα. ἀληθὲς γάρ. εἰ δὲ συναγάγῃ, ὅτι ὁ χιτὼν εὔψυχος, ἐνταῦθα τὴν ὁμωνυμίαν τοῦ ἀνδρείου διαστείλασθαι. καὶ δεῖξαι τὴν ἀνδρείαν, ἤγουν τὴν εὐψυχίαν, ὅτι ἄλλως μὲν ἐπὶ τοῦ χιτῶνος, ἄλλως δὲ ἐπὶ τοῦ τὴν ἀνδρείαν ἔχοντος λέγεται. ὥστε τὰ πράγματα κυρίως οὐχὶ τὰ ὀνόματα ποιεῖ τὴν ὁμωνυμίαν. καὶ γὰρ αὐτὸς ἐπὶ τῶν ὁμωνύμων ποιεῖται τὴν διδασκαλίαν, συνακολουθοῦντων τῶν αὐτῶν τῷ σκοπῷ εὐθύς, καὶ τοῦ περὶ τῆς ὁμωνυμίας αὐτοῦ. καὶ ὁ Πλάτων δὲ ἐκ τῶν πραγμάτων δηλοῦσθαί φησιν, εἴτε ὁμωνύμως φέρεται κατὰ πλειόνων τὸ αὐτὸ ὄνομα, εἴτε συνωνύμως. λέγει γοῦν ἐν τῷ Σοφιστῇ. Νῦν γὰρ δὴ σύ κἀγὼ τούτου πέρι τοὔνομα ἔχομεν κοινῇ. τὸ δὲ ἔργον ἐφ' ᾧ καλοῦμεν ἑκάτερος, τάχ' ἂν ἰδίᾳ παρ' ἡμῖν αὐτοῖς ἔχοιμεν. ὥστε ὅταν γνωσθῇ ὅτι τοῦ κοινῇ λεγομένου ὀνόματος ἰδία ἐστὶν ἔννοια παρ' ἑκατέρῳ, τότε γίνεται δῆλον, ὅτι ὁμώνυμον τὸ ὄνομα. οὐ γάρ ἐστιν αὐτὰ ἐφ' ἑαυτῶν τὰ ὁμώνυμα καὶ τὰ συνώνυμα τοιαῦτα. ἀλλ' ἐν τῇ τῶν διαλεγομένων καὶ ὀνομαζόντων παρηλλαγμένῃ ἐννοίᾳ. ἢ συμφωνούσῃ ἡ τῶν ὁμωνύμων καὶ συνωνύμων ἐστὶ φύσις. καλῶς δὲ τὸ λέγεται εἶπεν, ἐπειδὴ μὴ περὶ τῶν πραγμάτων αὐτῶν ὁ λόγος ἐστίν, ἀλλὰ περὶ τῶν σημαντικῶν λέξεων. Ἀποροῦσι δὲ τοῦτο, πῶς ὁμώνυμα ἐκεῖνα μόνον εἶπεν, ὧν ὄνομα μόνον κοινόν. καίτοι τῆς ὁμωνυμίας καὶ ἐν ῥήμασιν οὔσης, ὡς ἐπὶ τοῦ ἠνδραποδίσαι. καὶ ἐν μετοχαῖς, ὡς ἐπὶ τοῦ ἠνδραποδισμένος. καὶ ἐν συνδέσμοις. καὶ γὰρ τὸ ἢ καὶ τὸ ἤτοι, πολλὰς διαφορὰς οἱ διαλεκτικοὶ παραδιδόασι. λέγουσι δὲ πρὸς τοῦτο, ὅτι τὸ ὄνομα τριχῶς λέγεται. τὸ μὲν γάρ, δηλοῖ τὸ κύριον.

Res proprie non nomina facere homonymiam.

Plato

Quæstio

Nomen tripliciter dici

ἢ καὶ ἤτοι. multas differentias dialectici assignant

τὸ δέ, τὸ προσηγορικόν. τὸ δέ, τὸ κοινῶς ἐπὶ παντὸς μέρους λόγου διατεῖνον. καθὸ Πλάτωνα μὲν καλοῖς, Ξενοφῶντα δὲ κοινοῖς κεχρῆσθαί φαμεν. οὐδὲν οὖν ἄτοπον ὄνομα νῦν λέγεσθαι, τὸ κοινῶς ἐπὶ πάντα τὰ μέρη τοῦ λόγου διατεῖνον. Βοηθὸς δέ, διχῶς φησι τὸ ὄνομα λέγεσθαι. τό, τε πρόταξιν ἄρθρου λαμβάνον, ὃ καὶ ἰδίως ὄνομα λέγεται, καὶ τό, ἐφ' ἅπαντα τοῦ λόγου στοιχεῖα διατεῖνον. ἐπειδὴ οὖν ἐν τῷ ἐπιπλεῖν ἐφ' ὁποιασοῦν λέξεως εἰ ὁμώνυμός ἐστι προτάττομεν τὸ ἄρθρον, ὁμοίως ἐπί τε τῶν κυρίων ὀνομάτων καὶ τῶν ἄλλων λέξεων λέγοντες, τὸ κύων, ὁμώνυμόν ἐστι, καὶ τὸ ἠνδραποδίσαι, ὁμώνυμόν ἐστι. σημαίνει γὰρ καὶ τὸ ληφθῆναι αὐτὸν αἰχμάλωτον, καὶ τὸ λαβεῖν ἄλλον, εἰκότως τὸ ὄνομα τῶν ὁμωνύμων κοινὸν εἶναί φησιν. διότι τὸ ἴδιον τοῦ ὀνόματος ἴσχουσι πάντα, τὸ προτάττεσθαι αὐτῶν ἄρθρον. ἔοικε γὰρ τὰ οὕτω προφερόμενα τοῖς μονοπτώτοις λεγομένοις ὀνόμασι. τὸ ἀνδραποδίζεσθαι. τοῦ ἀνδραποδίζεσθαι. τῷ ἀνδραποδίζεσθαι. καὶ ἐξῆς ἅμα, διὰ τὸ ὄνομα εἰπεῖν, ἐνεδείξατο πῶς δεῖ προφέρεσθαι τὴν τῶν ὁμωνύμων διαστολήν. ὅτι προτάττοντες τὸ ἄρθρον, καὶ λέγοντες τὸ ἠνδραποδίσθαι, σημαίνει μὲν τόδε. σημαίνει δὲ καὶ τόδε. ἡ γοῦν τοῦ ἄρθρου πρότασις, τὴν τῶν ὀνομάτων τόπον δίδωσιν αὐτοῖς. μόνον δὲ τὸ ὄνομα κοινὸν εἶναί φησι τοῖς ὁμωνύμοις. τοῦ μόνου ποτὲ μὲν τὸ ἓν σημαίνοντος, ὡς ὅταν μόνον εἶναι λέγωμεν τὸν κόσμον, ποτὲ δέ, τὴν πρὸς ἕτερον ἀντιδιαστολήν, ὡς ὅταν ἱμάτιον μόνον ἔχειν λέγωμεν, ἀντιδιαστέλλοντες ὡς πρὸς χιτῶνα. κατὰ τοῦτο δὲ καὶ νῦν τὸ σημαινόμενον παρείληπται τὸ μόνον ὡς πρὸς τὸν τῆς οὐσίας λόγον ἀντιδιαστελλόμενον. ὅπερ καὶ σαφῆ ποιεῖ τὴν εὕρεσιν τῶν ὁμωνύμων. τὸ καὶ ἐν ὡρισμένοις τι, τὸ ὄνομα μόνον εἶναι κοινόν, καὶ πρὸς ἐν ὡρισμένον τι, πρὸς τὸν ὁρισμὸν ἀντιδιαστέλλεσθαι. Τὸ δὲ κοινὸν πάλιν καὶ αὐτὸ πολλαχῶς λέγεται. ἢ γὰρ τὸ εἰς μέρη διαιρετόν, ὡς ἡ κληρουχουμένη γῆ, ἢ τὸ ἀδιαιρέτως εἰς κοινὴν μὲν χρῆσιν προκείμενον. οὐχ ἅμα δὲ ὡς ὁ δοῦλος ἢ ὁ ἵππος ὁ κοινός. ἢ τὸ ἐν προκαταλήψει μὲν ἰδιούμενον. αὖθις δὲ εἰς τὸ κοινὸν ἀναπεμπόμενον. ὡς τὸ θέατρον. ἢ τὸ ἅμα ἀδιαιρέτως εἰς χρῆσιν πολλῶν ἐρχόμενον, ὥσπερ ἡ φωνή. οὕτως δὲ καὶ τὸ ὄνομα κοινὸν τοῖς ὁμωνύμοις ἅπασιν ὑπάρχον, καὶ ἄλλοις ἅμα δυνάμενον ὑπάρξαι, ἀδιαιρέτως τὸ αὐτό. διὸ καὶ Ἀνδρόνικος παραφράζων τὸ τῶν κατηγοριῶν βιβλίον, ὁμώνυμα φησὶ λέγεσθαι, ὧν ὄνομα ταὐτόν. καὶ γὰρ καὶ τὸ ὄνομα καὶ ὁ λόγος διὰ τὴν ἀσώματον φύσιν, ἀμερίστως πάρεισι τοῖς πολλοῖς. Ἀποροῦσι δὲ καὶ πρὸς τὸ κοινὸν ὄνομα τῶν ὁμωνύμων λέγεσθαι, οἱ περὶ τὸν Νικόστρατον. ὁ γὰρ εἰπὼν κύνα, ὅτι μὲν μὴ βοῦν μηδὲ ἵππον μηδὲ ἄλλο τι λέγει τῶν τοιούτων, ἐδήλωσεν. ὃ δὲ βούλεται σημᾶναι, οὔπω δεδήλωκε. τίνα γὰρ τῶν κυνῶν. πότερον τὸν ἀστρῷον, ἢ τὸν χερσαῖον. ἢ τὸν θαλάττιον. ἢ τὸ περὶ τὴν γνάθον συμβαῖνον σπασμῶδες πάθος, οὔπω δῆλον. εἰ οὖν μηδὲν σημαίνει, οὐδὲ ὄνομα ἂν εἴη. ὥστε οὐδὲ ὁμώνυμον. τὰ δὲ ὁμώνυμα, κοινὸν ἔχειν ὄνομα ἐλέγετο. εἰ δὲ προσθήκης δεῖται τινὸς πρὸς τὸ σημᾶναί τι τῶν πολλῶν, ἐκεῖνο ἐστὶ τὸ ῥηθέν, οἷον ὅτι τὸν ἀστρῷον λέγει, ἢ ἄλλον τινὰ τῶν κυνῶν, οὐκέτι κοινὸν μένει τὸ ὄνομα. τῇ γὰρ προσθήκῃ καθ' ἓν μάλιστα σημαίνει, ὃ βούλεται διωρισθήσεται. ὥστε εἰ μὲν μὴ σημαίνει τι, οὐκέτι ὄνομα

Boethus

ἀνδραποδίζομαι qd?

μόνος qd significet

κοινόν multa significat

Andronic9

Quæstio

Nicostrat9

Cynicu spasmu uocari canem. xv..

Andronic9 paraphrastes categoriarum aristotelis

τὸ εἶναι τῶν ὁμωνύμων ἀποδοθέντων λεγομένων. εἰ δὲ τῇ προσθήκῃ τῇ ἰδίου ἑκάστου ποιοῦσι τὸ ὄνομα ἤτοι, οὐκέτι καθὸ κοινοῦ ὀνόματος μετέχει, ὁμώνυμά ἐστιν. ὁπότε τὸ μετὰ τῆς προσθήκης οὐκέτι οὔτε ὄνομα μόνον ἐστὶν, ἀλλὰ λόγος. ὥστε κἂν μὴ ἤτοι τι, οὐκέστιν ὄνομα. τὸ γὰρ ὄνομα, σημαντικὸν εἶναι βούλεται. κἂν σημαίνῃ μετὰ τῆς προσθήκης πάλιν, οὐκέστιν ὄνομα, ἀλλὰ λόγος διὰ τὴν τῆς διαφορᾶς προσθήκην. ἀλλ᾽ οὐδὲ κοινὸν ἔτι διὰ τὴν διαφοράν. ὅλως δὲ κατ᾽ οὐδὲν τῶν τοῦ κοινοῦ σημαινομένων, εἴη ἂν κοινὸν τὸ τῶν ὁμωνύμων λεγομένων ὄνομα. οὔτε γὰρ κατὰ τὸ διαιρετὸν κοινόν, ἄλλο γὰρ ἄλλης συλλαβῆς τοῦ ὀνόματος μετέχον, οὐκέτι ἂν εἴη ὁμώνυμον. οὔτε κατὰ τὸ ὅλου μὲν ἄλλοτε δὲ ἐν ἄλλου χρήσει γινόμενον. ἅμα γὰρ ἑκάστω τῶν ὁμωνύμων λεγομένων ὑπάρχει τὸ ὄνομα. οὔτε κατὰ τὸ ἐν προκαταλήψει καὶ ἰδιότητι ἅμα. καὶ διὰ τοῦτο ἔμελλεν ἑκάστου ἄλλοτε ἄλλου μεταλαμβάνειν ὀνόματος, ὥσπερ ἐν τῷ θεάτρῳ τοὺς τόπους. καὶ οὐκέτι πάλιν ὁμώνυμα. ἀλλὰ μὴν, οὐδὲ ὡς ἡ φωνή. ἡ μὲν γὰρ φωνή, τὴν αὐτὴν πᾶσιν ἐμποιεῖ διάθεσιν τοῖς ἀκούουσι. τὸ δὲ ὁμώνυμον, ἄλλοτε ἄλλην ἄλλοις ἔννοιαν παρέχει. εἴπερ ἄρα τι ἤτοι. εἰ δὲ μὴ ἄλλην ἄλλοις, ἄσημαντον μένει, καὶ οὐκέτι ἐστὶν ὄνομα. Τινὲς λύοντες τὴν ἀπορίαν φασὶν. ὅτι, οὐ πᾶν ὄνομα σημαντικόν ἐστι. διχῶς γὰρ τοῦ ὀνόματος λεγομένου. τοῦ μὲν κατὰ τὸν χαρακτῆρα, κἂν μὴ τεταγμένον ἢ ἐπί τινος σημαινομένου, ὥς τὸ βλίτυρι. τοῦ δὲ, κατατεταγμένου μὲν, μηδένα δὲ χαρακτῆρα ἔχοντος ὀνόματος. ὡς ὁ ἀλλὰ μὴν σύνδεσμος ὄνομα τῷ οἰκέτῃ τεθεὶς ὑπὸ τοῦ Διοδώρου τοὺς τῆς γραμματικῆς ὁρισμοὺς διαπαίζοντος, καὶ τοὺς φύσει λέγοντας εἶναι τὰ ὀνόματα. τοῦ δὲ καὶ χαρακτῆρα ἔχοντος ὀνοματικόν, καὶ κατατεταγμένου, ὡς τὸ, σωκράτης καὶ πλάτων. καὶ τὰ ἄλλα τὰ ὀνόματα λεγόμενα, τί κωλύει τὸ ὁμώνυμον ἀκατάτακτον εἶναι χαρακτῆρα ἔχον ὀνόματος. δύναται γὰρ κοινὸν εἶναι χωρὶς τῆς κατατάξεως λαμβανόμενον. Ἀλλὰ δύνατον φαίη ἄν τις τοιοῦτον εἶναι τὸ ἐν τῷ ὅρῳ τῶν ὁμωνύμων παρειλημμένον ὄνομα. τὸ γὰρ ὄν ἐκεῖθεν, ἀφορίζει τινὰς αὐτοὺς κατὰ τάχη. τὸ δὲ τῷ χαρακτῆρι μόνον ὄνομα, οὐ κατατέτακται. εἰ οὖν ἀκατάτακτον ὄν, οὐκ ἂν ὑπάγοιτο τῷ ὁρισμῷ. εἰ δὲ κατατεταγμένον εἴη, οὐκ ἂν εἴη κοινόν. οὐδὲ γὰρ κοινὴ εἶναι ἡ κατάταξις δύναται. ἀλλὰ καὶ τὸ, ὁ δὲ κατὰ τοὔνομα λόγος ἕτερος, ὡς κατατεταγμένου πάντως ἐστί. τὸ γὰρ τὸν χαρακτῆρα μόνον ἔχον, οὐδὲ λόγον ἔχει τινά. τίς γὰρ ἂν εἴη λόγος τοῦ βλίτυρι, μηδὲν σημαίνοντος. εἰ δὲ κατατέτακται, οὐκέστι κοινόν. ὥσπερ οὐδὲ οἱ ὅροι κατὰ τὸ διάφορον κατάταξιν, τὸ διάφορον ἔχοντες. Μήποτε οὖν τὸ ὁμώνυμον ὄνομα, ἅτε ὄνομα καὶ οὐ πρᾶγμα, πλείοσι καὶ διαφόροις ἐφαρμόζειν δύναται. καὶ διὰ τὸ ἐκεῖθεν, ἄδηλον ἐφ᾽ ᾧ λέγεται ἕως ἂν διορισθῇ. διορισθὲν δὲ, οὐκέτι μόνον ἐστὶ τὸ κοινὸν ὄνομα, ἀλλὰ προσέλαβε καὶ διαφοράν, ὥστε σημαίνειν ἕν. τὸ δὲ κοινὸν καὶ ἀόριστον, σημαίνει τὸ ἐν πᾶσι τοῖς ὁμωνύμοις κοινῶς καὶ ἀδιαιρέτως κατατεταγμένον. ὅπερ μετὰ τοῦ διορισμοῦ ληφθὲν, καὶ ἰδιωθὲν, καὶ ἀπομερισθὲν, τὸ κοινὸν παρίστησιν. οὐ καλῶς οὖν λέγουσιν. ὅτι εἰ σημαίνει, οὐκέστι κοινόν. ἔστι γὰρ καὶ τοῦ κοινοῦ σημασία, καὶ κατάταξις, ὡς κοινοῦ. Ἐπιστῆσαι δὲ ἄξιον, ὅτι τὴν ὅλην τῶν ὁμωνύμων ὑπογραφὴν,

διὰ τῶν ὁμωνύμων ἐποιήσατο. καὶ γὰρ τὸ ὄνομα καὶ τὸ μόνον καὶ τὸ κοινόν, τῶν πολλαχῶς λεγομένων ἐστί. καὶ μᾶλλον τῶν καθ᾽ ὁμωνυμίαν ὑπαρχόντων. Ὁ δὲ κατὰ τοὔνομα λόγος τῆς οὐσίας ἕτερος. Τὸν ὁριστικὸν λόγον σύζυγον δεῖ πάντως εἶναι τῷ ὀνόματι. ὥστε μήτε ὑπερβάλλειν τοῦ ὀνόματος, μήτε ἐλλείπειν. καὶ γὰρ τοῦ αὐτοῦ πράγματός ἐστι καὶ τὸ ὄνομα καὶ ὁ ὁρισμός. ἀλλ᾽ ὁ μὲν ὁρισμός, ἀναπληροῖ καὶ διεξοδικῶς τὸ πρᾶγμα, κατὰ τὸ πολυμερὲς αὐτὸ περιλαμβάνων. τὸ δὲ ὄνομα συναιρεῖ καὶ συμπτύσσει, καὶ κατὰ τὸ μονοειδὲς αὐτὸ παραδείκνυσι. δεῖ τοίνυν πάντα ὁρισμὸν σύζυγον εἶναι τῷ ὀνόματι. καὶ μήτε ὑπερέχειν μήτε ἐλλείπειν. συμβαίνει δὲ ὑπερέχειν καὶ ἐλλείπειν, ἐὰν μὴ κατὰ τοὔνομα γίνηται ὁ ὁρισμός. ὑπερέχει μὲν, ὅταν κατά τι γίνηται τῶν ἀνωτέρω. ὥσπερ ὅταν τὸ ζῶον ὁρίσασθαι βουλόμενος, μὴ κατὰ τοὔνομα τοῦ ζώου τὸν ὁρισμὸν ἀποδῷς, ἀλλὰ κατά τι τῶν ὁλικωτέρως ὑπαρχόντων τῷ ζώῳ. οἷον τὸ ἔμψυχον. τότε γὰρ ἀποδώσεις ὅτι ἐστὶ τὸ ζῶον οὐσία ἐμψυχωμένη κινουμένη, ἢ τρεφομένη καὶ αὐξομένη καὶ ὅμοια γεννῶσα, ἢ ὅπως ἄν τις ἄλλως τὸ ἔμψυχον ὁρίσαιτο. τότε γὰρ ἀληθεύσει μὲν ἐπὶ τοῦ ζώου. οὐ μὴν καὶ ὅρος ἔσται. οὐ γὰρ ἀντιστρέφει. εἴ τι μὲν γὰρ ζῶον, καὶ τρέφεται καὶ αὔξεται, καὶ γεννᾷ ὅμοιον, οὐκ ἀνάπαλιν δέ. τὰ γὰρ φυτὰ, οὐκέστι ζῶα. ἐλλείπειν δὲ συμβαίνει τὸν ὁρισμὸν τοῦ ὀνόματος, ὅταν κατά τι τῶν μερικωτέρων τοῦ ὀνόματος λαμβάνηται. ὥσπερ ὅταν τὸ ζῶον ὁριζόμενοι, οὐσίαν λογικὴν θνητὴν ὁριζόμεθα. ὅπερ ἐστὶν ἄνθρωπος. καὶ γὰρ τὸ μὲν τοιοῦτον ζῶον ἐστὶν, οὐκέτι δὲ τὸ ζῶον τοιοῦτον πᾶν. πᾶς οὖν ὅρος κατὰ τὸ ὄνομα γίνεται, ἵνα καὶ ἀντιστρέφῃ πρὸς τὸ ὄνομα. τὰ μέντοι ὁμώνυμα, κατὰ τὸ ἄλλο μὲν δύναται τὸν αὐτὸν ἔχειν ὁρισμόν. οἷον οἱ αἴαντες καθόσον εἰσὶν ἄνθρωποι, ζῶα λογικὰ θνητά εἰσι. καθὸ δὲ αἴαντες, ὁ μὲν ἐστὶν ὁ ἰλέως. ὁ δὲ, τελαμώνιος. τὸ δὲ αἴας ἐστὶ τὸ ὁμώνυμον ὡς ὑποκείμενον. Σπεύσιππος δὲ ὥς φασιν ἀρκεῖν τὸ λέγειν, ὁ δὲ λόγος ἕτερος. καίτοι εἴ τις οὕτως ἀποδίδοι, καὶ τὰ συνώνυμα ὁμώνυμα ἔσται. καὶ τὰ ὁμώνυμα, συνώνυμα. ἡ μὲν γὰρ καὶ τοῖς ἵπποις ὄνομα κοινὸν τὸ ζῶον. οἱ δὲ λόγοι, ἕτεροι. καθὸ ἄνθρωπος. καὶ ἵππος. ἔσται οὖν τὸ συνώνυμον ὁμώνυμον. καὶ πάλιν ὁ θαλάττιος κύων καὶ ὁ χερσαῖος κατὰ τὸ ζῶον, τὸν αὐτὸν ἔχουσι λόγον. καὶ ἔσται τὰ ὁμώνυμα συνώνυμα. διότι οὐ καθὸ ὁμώνυμα κατὰ τὸν κύνα ἀπεδόθη αὐτῶν ὁ ὁρισμός, ἀλλὰ κατὰ τὸ ζῶον. ἀναγκαία οὖν ἡ κατὰ τοὔνομα προσθήκη. ὁ δὲ λόγος, σημαίνει μὲν καὶ τὸν ἐν τοῖς ψήφοις λογισμόν. σημαίνει δὲ καὶ τὸν ἐνδιάθετον κατὰ τὴν ἔννοιαν. σημαίνει δὲ καὶ τὸν προφορικόν, καὶ τὸν σπερματικόν. σημαίνει δὲ καὶ τὸν ἑκάστου πράγματος ὁριστικόν. λόγον δὲ αὐτὸν εἶπε καὶ οὐχ ὁρισμόν, ἵνα καὶ τὴν ὑπογραφικὴν ἀπόδοσιν περιλάβῃ. ἥτις καὶ τοῖς γένεσι τοῖς ἀνωτάτω καὶ τοῖς ἀτόμοις ἐφαρμόττει, ὁρισμῷ μὴ δυναμένοις περιληφθῆναι. διότι οὔτε τῶν ἀνωτάτω γενῶν γένος ἐστὶ λαβεῖν, οὔτε τῶν ἀτόμων διαφοράς. ἡ δὲ ὑπογραφὴ τὴν ἰδιότητα τῆς οὐσίας ἀποδιδοῦσα, καὶ εἶναι ταῦτα φαίνει. διὸ οὐδὲ ἁπλῶς εἶπε τὸν κατὰ τοὔνομα λόγον, ἀλλὰ τὸν τῆς οὐσίας λόγον. διότι ὁ μὲν ὑπογραφικὸς λόγος, τὴν ἰδιότητα τῆς οὐσίας ἀφορίζει. ὁ δὲ ὁριστικός, τὸ τί ἦν εἶναι ἑκάστου, καὶ τὴν οὐσίαν αὐτήν. ὁ οὖν λόγος τῆς οὐσίας, καὶ τὸν ὁριστικὸν λόγον

Triplicitur nomina dici

Diodor⁹

De diffinitione notandū

τὰ φυτὰ οὐκ ἔστι ζῶα

Speusippus

Cur dicat Arist. & secundū nomē ratio substātiae diuersa

λόγος quot habeat significata

Descriptio
Diffō

τὰ φυτὰ οὐκ ἔστι ζῶα

Τὸ τί ἦν εἶναι hic nō uidetur significare diffinitionē ut accip. ammonius in expositione 5 uocū

καὶ τὸν ὑπογραφικόν, περιείληφε. ὥστε μάτην ἐγκαλοῦσι πάλιν οἱ περὶ τὸν Νικόστρατον, ὡς ἐν μόνῃ τῇ οὐσίᾳ δοκοῦντι λέγειν τὴν ὁμωνυμίαν τῷ Ἀριστοτέλει. εἴπερ τὸν τῆς οὐσίας λόγον ἕτερον εἶπεν ἐν τοῖς ὁμωνύμοις. καίτοι καὶ ἐν τοῖς παρὰ τὰς οὐσίας ὁμωνυμίας. εἴπερ λευκὸν χρῶμα καὶ λευκὴν φωνὴν λέγομεν. καὶ ἐν τῷ κεῖσθαι, καὶ ἐν ἄλλαις κατηγορίαις. πρὸς γὰρ ταύτην τὴν ἀπορίαν ἀπαντῶν ὁ Πορφύριος, πρῶτον μὲν φησί, μηδὲ ἐν πᾶσι τοῦτο γεγράφθαι τοῖς ἀντιγράφοις. μήτε γὰρ Βοηθὸν εἰδέναι ὥς φησι δεικνύναι τὸν Ἀριστοτέλην, ἵνα ᾖ τὰ ὁμώνυμα λέγοντα, Ὁμώνυμα λέγεται, ὧν ὄνομα μόνον κοινόν. ὁ δὲ κατὰ τοὔνομα λόγος ἕτερος. καὶ ἐξηγούμενος δὲ ὁ Βοηθὸς καθ᾽ ἑκάστην λέξιν, τὸ τῆς οὐσίας παραλέλοιπεν, ὡς οὐδὲ γεγραμμένον. καὶ ὁ Ἀνδρόνικος δὲ παραφράζων τὸ βιβλίον, φησί. τῶν ἄνευ συμπλοκῆς λεγομένων, ὁμώνυμα μὲν λέγεται, ὧν ὄνομα μόνον ταὐτόν. ὁ δὲ κατὰ τοὔνομα λόγος ἕτερος. εἰ μέντοι δέ φησιν ὁ Πορφύριος, ἐπειδὴ καὶ Ἑρμῖνος καὶ σχεδὸν οἱ πλεῖστοι ὡς προκειμένου τῷ ὅρῳ ἐντετυχήκασι τοῦ τῆς οὐσίας ὀνόματος, καὶ ἀναγκαίαν λέγομεν τὴν προσθήκην. τοῦ γὰρ λόγου καὶ τὴν ἐπαγωγὴν σημαίνοντος καὶ τὸν συλλογισμόν, καὶ πᾶσαν κατάφασιν καὶ ἀπόφασιν, εἰ μὴ προσέκειτο τὸ τῆς οὐσίας, πῶς ἂν ἀπεκρίναμεν τὸ τοῦ ὁρισμοῦ καὶ τὸ τῆς ὑπογραφῆς, τὰ ἄλλα σημαινόμενα τοῦ λόγου. ἀντὶ οὖν τοῦ φάναι. ὁ δὲ ὅρος ἢ ὑπογραφὴ ἑτέρα, τὴν ἐξήγησιν τοῦ ὅρου καὶ τῆς ὑπογραφῆς περιέλαβεν εἰπών, ὁ δὲ λόγος τῆς οὐσίας ἕτερος. καὶ γὰρ ὁ μὲν ὅρος, λόγος τῆς οὐσίας ἐστίν, ὡς τὴν οὐσίαν δηλῶν. ἡ δὲ ὑπογραφή, ὡς τὴν ἰδιότητα τὴν περὶ τὴν οὐσίαν σημαίνουσα, καὶ τὴν ὕπαρξιν κοινὴν οὖσαν τῆς τε κυρίως οὐσίας καὶ τῆς ἄλλης ὑποστάσεως. Προσαπορεῖ δὲ ὁ Νικόστρατος περὶ τῶν ὁμωνύμων. καὶ ἔτι σαφέστερον ὁ Ἀττικὸς τὴν ἀπορίαν ἐξέθετο. εἰπών, εἰ γὰρ συνώνυμα ἐστίν, ὧν τό τε ὄνομα κοινὸν καὶ ὁ ὁρισμὸς κοινός. ἔχει δὲ καὶ τὰ ὁμώνυμα, τό τε ὄνομα κοινὸν ὁμώνυμα καλούμενα, καὶ τὸν τοῦ ὁμωνύμου ὁρισμόν. ἐφ᾽ ἑκάστου γὰρ ὁμωνύμου ἀληθὲς εἰπεῖν, ὅτι τὸ ὄνομα μόνον κοινόν. ὁ δὲ κατὰ τοὔνομα λόγος τῆς οὐσίας ἕτερος. τὰ ἄρα ὁμώνυμα, συνώνυμά ἐστιν. ἔστι δὲ καὶ τὰ συνώνυμα ὁμώνυμα. πάντα ἄρα τὰ τὸ αὐτὸ ὄνομα ἔχοντα, συνώνυμά ἐστι. Λύει δὲ καὶ ταύτην τὴν ἀπορίαν ὁ Πορφύριος λέγων, ὅτι οὐδὲν κωλύει τὰ αὐτὰ πράγματα κατὰ διαφόρους προσηγορίας, ὁμώνυμά τε εἶναι καὶ συνώνυμα, ὥσπερ οἱ Αἴαντες. καθὸ μὲν ἄνθρωποι, συνώνυμοι εἰσί. καθὸ δὲ Αἴαντες, ὁμώνυμοι. οὕτως οὖν οἱ ὁμώνυμοι Αἴαντες, καθὸ ἄνθρωποι μὲν συνώνυμοί εἰσι. καθὸ δὲ Αἴαντες, ὁμώνυμοι. ἀλλ᾽ ἀντιλήψεταί τις ῥᾳδίως καὶ ἐρεῖ. καθὸ μὲν ὁμώνυμα τὰ ὁμώνυμα, μὴ εἶναι ὁμώνυμα, ἀλλὰ συνώνυμα. καθὸ δὲ οὐχ ὁμώνυμα ἀλλ᾽ Αἴαντες, κατὰ τοῦτο ἐστὶν ὁμώνυμα. Καὶ ἴσως μὲν οὐδὲν ἄτοπον. κατὰ μὲν αὐτὴν τὴν τοῦ ὁμωνύμου φύσιν κοινὴν οὖσαν, τὰ μετέχοντα αὐτῆς συνώνυμα εἶναι, καθόσον ὁμώνυμα ἄμφω. κατὰ μέντοι τὸ ὄνομα, καθὸ οὐ φύσεως κοινῆς, ἀλλ᾽ ὀνόματός τινος μόνου κοινοῦ, τὰ μετέχοντα μετέχει. οἷον τὸ τοῦ Αἴαντος. κατὰ τοῦτο ὁμώνυμά ἐστιν. ὥσπερ οὖν τὸ δισύλλαβον καθὸ δισύλλαβον οὐκ ἔστι δισύλλαβον, ἀλλὰ τετρασύλλαβον. καθὸ δὲ Δίων ἢ Κράτης, ἅπερ ἄλλα ἐστὶ παρὰ τὴν τοῦ δισυλλάβου φύσιν,

Nicostrat⁹
Porphyri⁹
Boeth⁹
Andronic⁹
Porphyri⁹
Herminus
λόγος qd signi ficet
Quid sit illud. & ratio substantiæ secundum nome diuersa
Nicostrat⁹
Atticus
Porphyri⁹

Qua
Par gifi
Res no hom
Qu
No ter

μετέχει δὲ αὐτῆς, κατὰ τοῦτό ἐστι δισύλλαβον, καὶ οὐδὲν ἄτοπον, οὕτως καὶ τὰ ὁμώνυμα. καθὸ μὲν φύσεως κοινῆς τῆς τοῦ ὁμωνύμου μετέχει, οὐκ ἔστιν ὁμώνυμα, ἀλλὰ συνώνυμα. καθὸ δὲ οὐ φύσεως τῆς τοῦ ὁμωνύμου, ἀλλ᾽ ὀνόματος μόνου κοινοῦ μετέχει, κατὰ τοῦτο ὁμώνυμά ἐστιν. εἰ δὲ λέγοι τις ὅτι τὸ τῆς φύσεως τοῦ ὁμωνύμου μετέχειν οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ ὀνόματος μόνου κοινοῦ μετέχειν, αὕτη γάρ ἐστιν ἡ τοῦ ὁμωνύμου φύσις, ἐπείπερ οὗτος ὁ ὁρισμός. καὶ οὕτως πάλιν καθὸ ὁμώνυμον αὐτό, δείκνυσι συνώνυμον. ῥητέον ὅτι τὰ μὲν ὀνόματα, τῶν πραγμάτων κατηγορεῖται προηγουμένως. καὶ τὰ ἴδια, καὶ τὰ κοινά. τὸ δὲ ὁμωνύμως ἢ συνωνύμως κατηγορεῖσθαι, οὐ προηγουμένως ὑπάρχει, ἀλλὰ διὰ τὴν τῶν ὀνομάτων τοιάνδε ἢ τοιάνδε κοινωνίαν. ὥστε ὅταν μὲν τὸ ὄνομα τὸ τοῦ Αἴαντος οὕτως μετέχηται, ὥστε τὸ ὄνομα μόνον εἶναι κοινὸν τοῖς μετέχουσιν, ὁμώνυμός ἐστιν ἡ τοιαύτη μέθεξις. ὅταν δὲ πάλιν ἡ ὁμωνυμία οὕτως μετέχηται, ὥστε μὴ μόνον ὄνομα κοινὸν εἶναι τοῖς μετέχουσι καθὸ καλοῦνται ὁμώνυμα, ἀλλὰ καὶ τῆς φύσεως αὐτῆς τῆς ὁμωνυμίας μετέχειν, τότε συνώνυμόν ἐστι τὸ τῆς μεθέξεως εἶδος. αἱ μὲν οὖν πρὸς τὰ περὶ τῶν ὁμωνύμων ἀπορίαι καὶ τῶν ἀποριῶν λύσεις, τοιαῦται. εἰώθασι δὲ ἐνταῦθα γινόμενοι οἱ ἐξηγηταί, τοὺς τρόπους τῶν ὁμωνύμων ἀπαριθμεῖσθαι. καὶ λέγουσιν ὅτι κατὰ τοὺς ἀνωτάτω τρόπους, διχῶς λέγεται τὰ ὁμώνυμα. τὰ μὲν, γάρ ἐστιν ἀπὸ τύχης, ὡς Ἀλέξανδρος, ὅ, τε Πάρις καὶ ὁ Μακεδών. τὰ δὲ, ἀπὸ διανοίας. ὅταν διανοηθείς τις αἰτίας ἕνεκεν τινός, τὰ αὐτὰ ὀνόματα ἐπιθῇ. ἀλλὰ τὰ μὲν ἀπὸ τύχης, ἅτε ὄντα ὡς ἔτυχε, καὶ ἀόριστα ὡς ἀδιαίρετα μένει. τὰ δὲ ἀπὸ διανοίας, διαιρεῖται τετραχῇ. εἴς τε τὰ καθ᾽ ὁμοιότητα, ὡς καὶ Ἀριστοτέλης ἐν τῷ τῶν ὁμωνύμων ἐχρήσατο παραδείγματι. εἰπὼν ζῷον, ὅ, τε ἄνθρωπος καὶ τὸ γεγραμμένον. κοινὸν μὲν ἔχοντα τὸ ὄνομα τοῦτο. τὸν δὲ λόγον, ἕτερον. διότι ὁ μὲν ἄνθρωπος ζῷον ἐστίν, ὡς οὐσία ἔμψυχος αἰσθητική. ἡ δὲ εἰκὼν τοῦ ἀνθρώπου ἢ ὁ ἀνδριάς, ζῷον οὕτως, ὡς ὁμοίωμα ἔχον οὐσίας ἐμψύχου αἰσθητικῆς. Δεύτερος δὲ ἀπὸ διανοίας τρόπος, ὁ κατ᾽ ἀναλογίαν. ὅταν ἀρχὴ λέγηται ὁμωνύμως, τῶν μὲν ἀριθμῶν, ἡ μονάς. τῆς δὲ γραμμῆς, ἡ στιγμή. τῶν δὲ ποταμῶν, ἡ πηγή. καὶ τῶν ζώων, ἡ καρδία. ὡς γὰρ πρὸς ἀριθμὸν ἡ μονάς, οὕτως καὶ τὰ ἄλλα ἔχει, ὅπερ ἐστὶν ἀναλογίας ἴδιον. Τρίτος δὲ ἀπὸ διανοίας τρόπος, ὁ ἀφ᾽ ἑνός τινος κοινὴν ἐν πολλοῖς καὶ διαφόροις πράγμασι γενέσθαι κατηγορίαν. ὡς ἀπὸ τῆς ἰατρικῆς, ἰατρικὸν μὲν τὸ βιβλίον, ὅτι ἰατρικὸν ἔχει μάθημα τὴν παραγραφήν. ἰατρικὸν δὲ τὸ σμιλίον, ὅτι ὄργανόν ἐστι τῶν κατὰ τὴν ἰατρικὴν τέχνην τομῶν. ἰατρικὸν δὲ τὸ φάρμακον, ὅτι πρὸς ἴασίν ἐστι χρήσιμον. ὥστε τὸ μὲν ὄνομα, κοινόν. ὁ δὲ λόγος ἑκάστου, ἕτερος. Τέταρτος δέ, ὅταν διάφορα πρὸς ἓν ἀναφέρηται τέλος, ἀπ᾽ ἐκείνου τῆς προσηγορίας τυγχάνοντα, ὥσπερ σιτίον ὑγιεινόν. καὶ φάρμακον ὑγιεινόν. καὶ γυμνάσιον. καὶ τὰ ἄλλα ὅσα ἀπὸ τῆς ὑγείας ὡς ἀπὸ τέλους ὀνομάζεται. τούτων δὲ τοὺς δύο τρόπους τινὲς συνάψαντες, ὡς ἕνα τὸν ἀφ᾽ ἑνὸς καὶ πρὸς ἓν κατηρίθμησαν. τινὲς δέ, οὐδὲ ἐν τοῖς ὁμωνύμοις αὐτὸν τεθείκασιν, οὐδὲ ἐν τοῖς συνωνύμοις, ἀλλ᾽ ἀμφοῖν μεταξύ. διότι λόγου μέν τινος μετέχει. ἀπὸ μὲν τῆς ἰατρικῆς, τὰ ἰατρικά. ἀπὸ δὲ

Homonyma dupliciter dici uel a fortuna uel ab industri[a]
Homonyma ab industria imposita quadruplicia esse.
Neq: in Homonymis neque in synonymis reposuerut sed inter utraq:

σμιλιον ὄργανον τ[illegible] χαλκ[illegible]
τῶν ἰατρ[illegible]
παραγραφήν

τῆς ὑγείας, τὰ ὑγιεινά. οὐ γὰρ ὄνομα μόνον ἐστὶ κοινόν. καὶ διὰ τοῦτο τοῖς συνωνύμοις ἔοικε. καθ' ὅσον δὲ οὐκ ἐπίσης μετέχει τὰ μετέχοντα. οὐ γὰρ ὁμοίως ἰατρικὸν τό τε βιβλίον τὸ τὴν ἐπιστήμην τὴν ἰατρικὴν περιέχον, καὶ τὸ σμιλίον. οὐδὲ ὁμοίως ὑγιεινὸν φάρμακον, καὶ περίπατος. διὰ τοῦτο οὖν οὐκ ἔστι συνώνυμα. τινὲς δὲ ὧν καὶ ὁ Ἀττικός ἐστι, τὸν κατὰ μεταφορὰν τρόπον τέταρτον ἐπάγοντες τὸ κατὰ ἀναλογίαν, ἕνα τρόπον τῶν ὁμωνύμων τὸ συναμφότερον φασίν. ἐπισκέψεως δὲ ἄξιος ὁ λόγος ἐστί. λέγει γὰρ ὁ Πορφύριος, ὅτι ὅταν μὲν τὸ πρᾶγμα ἔχῃ ἴδιον ὄνομα, ἄλλως δὲ καταχρήσηταί τις ἐπ' αὐτοῦ ἄλλῳ ὀνόματι μεταφέρων, καὶ τούτῳ χρώμενος ὡς κεκλημένῳ ἐπ' αὐτοῦ, οὐκ ἂν εἴη ὁμωνυμία τις ἐνταῦθα. οὐ γὰρ τὰ ποιητικῶς ῥηθέντα, ὁμώνυμα ἂν εἴη τοῖς κυρίως λεγομένοις. ὅταν δὲ μὴ ἔχῃ ἄλλο, τότε γίνεται ὁμωνυμία. οἷον, τῶν ὀρῶν τὸ κάτω μέρος καλεῖται ὑπώρεια. » Ἄλλοι ὑπωρείας ᾤκεον πολυπιδάκου Ἴδης. ταύτας τὰς ὑπωρείας οἱ ποιηταὶ πόδας καλοῦσι. » Πάντες δ' ἐσσείοντο πόδες πολυπιδάκου Ἴδης. καὶ κλίνης δὲ καὶ τραπέζης τὰ βαστάζοντα, πόδες καλοῦνται. καὶ τῆς νεὼς τὸ πηδάλιον. » Αἰεὶ γὰρ πόδα νηὸς ἐνώμων φησὶν ὁ ποιητής. ἐπὶ τούτων οὖν φησὶν ὁ Πορφύριος, τὸν μὲν τῆς νεὼς καὶ τοῦ ὄρους πόδα, οὐκ ἂν εἴποι τις ὁμωνύμως εἰρῆσθαι. διότι ἔχει τὰ ἴδια ὀνόματα, τὴν ὑπώρειαν καὶ τὸ πηδάλιον. ἐπὶ δὲ τῆς τραπέζης καὶ τῆς κλίνης, οὐκ ἔστι μεταφορά, ἀλλ' ὁμωνυμία. οὐ γὰρ ἔχουσιν ἄλλο ὄνομα, ἀλλὰ πόδες λέγονται κατὰ τὴν πρὸς τὸ ζῷον ὁμοιότητα. ὥστε ὄνομα μόνον κοινόν ἐστι τούτων. οἱ δὲ λόγοι, ἕτεροι. ἐπὶ δὲ ὄρους καὶ νηός, ἄλλα ἐστὶ τὰ ὀνόματα. μετενήνεκται δὲ ἡ τῶν ποδῶν προσηγορία κατὰ μεταφοράν, εἰ μὴ ἄρα καὶ ὁμοιότης ἐστί τις. καὶ ταύτῃ εἴη ἂν ὁμώνυμα. ὁ μέντοι Πορφύριος, ἐν μὲν τοῖς κατὰ πεῦσιν καὶ ἀπόκρισιν, καὶ τὸν τῆς νηὸς πόδα κατὰ μεταφορὰν εἰρῆσθαι φησί, τὸ κύριον αὐτοῦ πηδάλιον καλεῖσθαι λέγων. ἐν δὲ τοῖς πρὸς Γεδάλιον, τὸν μὲν τοῦ ὄρους πόδα, κατὰ μεταφορὰν λέγεσθαι φησί. τὸν δὲ τῆς νηός, ὁμωνύμως. οὐ γὰρ εἶναι ἄλλο τὸ ὄνομα ἐπὶ τούτου λεγόμενον, καίτοι ἐκεῖ πηδάλιον εἰπὼν καλεῖσθαι. καὶ τάχα ἂν ἀμφότερα ἀληθῶς ἔλεγε τό, ἐκεῖ μέν, πούς, τὸ πηδάλιον ἔλεγε. ἐνταῦθα δέ, τὸ τοῦ ἱστίου μέρος, οὐκ ἔχον ἄλλο ὄνομα. ἀλλ' ἔοικε καὶ ἐνταῦθα τὸ πηδάλιον λέγειν. παρετέθη γὰρ ὑπ' αὐτοῦ τό, αἰεὶ γὰρ πόδα νηὸς ἐνώμων, περὶ τοῦ πηδαλίου λεγόμενον.

Atticus

Porphyri⁹

ὑπώρεια

Homer⁹

Homer⁹

Homer⁹

Pes nauis .i. gubernaculū

Porphyri⁹

Gubernaculū nauis alio nomine pes ꝑ metaphora

De Synonymis

» Συνώνυμα λέγεται, ὧν τό, τε ὄνομα κοινόν, καὶ ὁ κατὰ »
» τοὔνομα λόγος τῆς οὐσίας ὁ αὐτός. οἷον ζῷον, ὅ, τε ἄνθρωπος καὶ ὁ ἵππος. τούτων »
» γὰρ ἑκάτερον κοινῷ ὀνόματι προσαγορεύεται ζῷον. καὶ ὁ λόγος δὲ ὁ τῆς οὐσίας ὁ αὐ- »
» τός. ἐὰν γὰρ ἀποδιδῷ τις τὸν ἑκατέρου λόγον, τί ἐστιν αὐτῶν ἑκατέρῳ, τὸ ζῴῳ εἶναι, »
» τὸν αὐτὸν ἀποδώσει λόγον. »

Περὶ τῶν ὁμωνύμων πρότερον εἰπών, διότι τὸ ὁμωνύμως ταῖς δέκα κατηγορίαις ὑπάρχειν δοκεῖ, ἑξῆς τὸν περὶ τῶν συνωνύμων ἐπάγει λόγον. χρεία γάρ ἐστι τῆς περὶ τῶν συνωνύμων γνώσεως. διὰ τὴν ἑκάστου λοιπὸν τῶν γενῶν κατὰ τὴν ἑαυτοῦ κατηγορίαν συνωνύμως γινομένην. καὶ ὅτι τὰ συνώνυμα ἀλλήλοις ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἀνάγεται κατηγορίαν. τὸ δὲ συνώνυμον, κοινωνεῖ μὲν τῷ ὁμωνύμῳ, καθ' ὅσον ὄνομα κοινόν ἐστι. καὶ ἐπὶ τῶν συνωνύμων, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν

ὁμωνύμων. διαφέρει δέ. ὅτι οὐ μόνον ὄνομα κοινὸν ἐπὶ τῶν συνωνύμων, ἀλλὰ καὶ ὁ λόγος ὁ κατὰ τοὔνομα. ὅ, τε ὁριστικός, καὶ ὁ ὑπογραφικός, κοινός ἐστι τοῖς συνωνύμοις. κἂν γὰρ μὴ πρόσκειται ἐνταῦθα τὸ κατὰ τὸ ὄνομα. ὁ γὰρ Πορφύριος ἐν τῷ πρὸς Γεδάλιον, οὕτως ἔγραψε. Συνώνυμα δὲ λέγεται, ὧν τό τε ὄνομα κοινόν, καὶ ὁ λόγος ὁ αὐτός. προσυπακούειν δὲ αὐτὸ χρή. σύζυγον γὰρ δεῖ τῷ ὀνόματι τὸν λόγον, τὸν ὁριστικὸν καὶ ὑπογραφικόν. ἔτι δὲ ἐπὶ μὲν τῶν συνωνύμων, τὸ ἓν ὄνομα, ἑνός ἐστι πράγματος δηλωτικόν. ἐπὶ δὲ τῶν ὁμωνύμων, τὸ ἓν ὄνομα πλείονα πράγματα σημαίνει. καὶ ὅπου μὲν ἓν ὄνομα κατηγορεῖται. ὅπου δὲ πολλά. καὶ ἔτι μέντοι τὸ μὲν ὁμώνυμον ἀντίφασιν ἐπιδέχεται. τὸ γὰρ γεγραμμένον ζῷον, ζῷον καὶ οὐ ζῷόν ἐστι. καὶ ὁ κόραξ τὸ ὄρνεον, κόραξ καὶ οὐ κόραξ. οὐ γάρ ἐστι τὸ περὶ τὴν θύραν ὄργανον. τὸ δὲ συνώνυμον, οὐκ ἐπιδέχεται τὴν ἀντίφασιν. οὐ γάρ ἐστι τὸν ἄνθρωπον ζῷον ὄντα μὴ ζῷον εἰπεῖν. καὶ ἐν μὲν τῷ κατὰ πεῦσιν καὶ ἀπόκρισιν, τὸν τῆς οὐσίας λόγον χρὴ ἐξακούειν φησὶν ὁ Πορφύριος. αὐτὸς γάρ ἐστιν ὁ ὁριστικός. ἐν δὲ τῷ πρὸς Γεδάλιον, οὐκ ἔτι φησὶ προσυπακουστέον καὶ τὸ τῆς οὐσίας. οὐ γὰρ καθὸ ἕκαστόν ἐστιν ἐπὶ τῶν συνωνύμων, ὁ αὐτός ἐστιν αὐτῶν λόγος, ἀλλὰ καθὸ κοινοῦ τινὸς μετέχει ταῦτα. καὶ ἔοικε νῦν τὸ οὐσίαν μὴ συνάψαι τῷ λόγῳ. ὥστε τὸν λόγον τῆς οὐσίας, τὸν ὁρισμὸν εἶναι. ἀλλὰ κατὰ τὸ εἶδος ἀκοῦσαι καθὸ ἔστιν ἕκαστον. ἄνθρωπος γὰρ καὶ ἵππος, συνώνυμά ἐστι κατὰ τὸ ζῷον. καὶ ὁ λόγος ἐστὶν αὐτῶν ὁ αὐτὸς κατὰ τοῦτο. οὐ μέντοι κατ' ἐκεῖνα καθ' ἃ μάλιστα οὐσιοῦνται κατὰ τὸν ἄνθρωπον, ἢ κατὰ τὸν ἵππον. ἄλλος γὰρ ἑκατέρου τούτων λόγος. καὶ αὐτὸς δὲ προελθὼν κἂν ὑπακούῃ τις φησὶ τὸ τῆς οὐσίας, δῆλον ὡς τῆς οὐσίας ἀκουσόμεθα, οὐ τῆς ἰδίως ὀνομαζομένης, ἀλλὰ τῆς τὴν ἑκάστου ὕπαρξιν οἵαν ἂν εἴη κοινότερον δηλούσης οὐσίας. ἰστέον μέντοι ὅτι νῦν ἐν τοῖς πλείστοις τῶν ἀντιγράφων, οὕτως ἡ γραφὴ φέρεται. συνώνυμα δὲ λέγεται, ὧν τό, τε ὄνομα κοινόν, καὶ ὁ κατὰ τοὔνομα λόγος τῆς οὐσίας ὁ αὐτός. καὶ ὁ Πορφύριος δὲ ἐν τῷ κατὰ πεῦσιν καὶ ἀπόκρισιν οὕτως ἔγραψεν. ὁ δὲ Ἰάμβλιχος χωρὶς τοῦ, τῆς οὐσίας οὕτως. συνώνυμα λέγεται, ὧν τό, τε ὄνομα κοινόν, καὶ ὁ κατὰ τοὔνομα λόγος ὁ αὐτός. ἐπεσημήνατο δέ, ὅτι ἐν ἐνίοις ἀντιγράφοις, οὐ φέρεται τό, καὶ ὁ κατὰ τοὔνομα λόγος. καὶ ὅτι προσυπακούειν δεῖ. ἠκολούθησε δὲ καὶ τῇ Ἰαμβλίχου γραφῇ ὁ Συριανός. καὶ ὁ Ἀλέξανδρος δὲ διηνέχθη περὶ τὴν γραφήν, οὕτω γράψας. Συνώνυμα δὲ λέγεται, ὧν τό, τε ὄνομα κοινόν, καὶ ὁ λόγος ὁ τῆς οὐσίας ὁ αὐτός. προσυπακούειν δὲ καὶ αὐτός φησι δεῖ τό, ὁ κατὰ τοὔνομα. τὸ αὐτὸ δὲ παράδειγμα τοῦ ζῴου καὶ ἐπὶ τῶν συνωνύμων παρείληφεν, ὅπερ καὶ ἐπὶ τῶν ὁμωνύμων. οὐκ ἀπορῶν ἄλλου παραδείγματος, ἀλλ' ἐνδεικνύμενος ὅτι τὸ αὐτὸ ὄνομα, ἄλλων μὲν πραγμάτων ὁμωνύμως ἐστὶ δηλωτικόν, ὡς τὸ ζῷον τοῦ, τε ἀνθρώπου καὶ τοῦ ἀνδριάντος. ἄλλων δὲ συνωνύμως, ὡς ἀνθρώπου καὶ βοός. ἐν γὰρ καὶ τῷ αὐτῷ λόγῳ, ζῷον ἑκάτερον. οὐσία γὰρ ἔμψυχος αἰσθητική, ἑκάτερον. τοῦτο μὲν οὖν οὕτως θαυμαστόν. τὸ δὲ τὸ αὐτὸ καὶ πρὸς τὸ αὐτὸ ὁμώνυμον εἶναι καὶ συνώνυμον, τοῦτο ἂν εἴη θαυμαστότερον. ἐπιστῆσαι γὰρ ἄξιον, ὅτι τετραχῶς τὸ αὐτὸ ὁμώνυμόν τε καὶ συνώνυμον λέγεται. ποτὲ μὲν γάρ, ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα κατ' ἄλλο καὶ ἄλλο ἑαυτοῦ ὄνομα. πρὸς

Porphyri⁹

ὅπου μέν, ὅπου δέ

κόραξ τὸ περὶ τὴν θύραν ὄργανον vulgo aldau

Porphyri⁹

Porphyrius

Iamblichus

Substātia nō tn̄ dici quæ uera est substātia sed existentia uniuscuiusq; rei

Syrian⁹

Alexander

Quadrupliciter idē nomē dici synonymū & homonymū.

ἄλλο καὶ ἄλλο πρᾶγμα ὁμώνυμόν τε ἐστὶ καὶ συνώνυμον. οἷον, κόραξ ὁ ὄρνις. καθὸ μὲν κόραξ καλεῖται, πρὸς τὸ ἐν τῇ θύρᾳ ὄργανον ὁμωνύμως λέγεται. καθὸ δὲ ὄρνις, πρὸς τοὺς ἄλλους ὄρνιθας συνωνύμως. ποτὲ δὲ τὸ αὐτὸ πρὸς τὸ αὐτὸ πρᾶγμα διαφόροις ἑαυτοῦ ὀνόμασιν, ὁμώνυμόν τε εὑρίσκεται καὶ συνώνυμον. ὡς σωκράτης ὁ φιλόσοφος, πρὸς σωκράτην τὸν θεαιτήτου συγγυμναστήν. ὁμώνυμος μέν, καθὸ σωκράτης. συνώνυμος δέ, καθὸ ἄνθρωπος. ἄλλα δέ ἐστιν ἃ καθ' ἓν τὸ αὐτὸ ὄνομα, ὁμώνυμά τε καὶ συνώνυμά ἐστι. πρὸς ἄλλο μέντοι καὶ ἄλλο, ὡς ὁ κόραξ ὁ ὄρνις. πρὸς μὲν τὸ ὄργανον, ὁμώνυμος. πρὸς δὲ τοὺς ἄλλους κόρακας, συνώνυμος. ἔστι δὲ ὅτε τὸ αὐτὸ πρᾶγμα ὁμώνυμόν ἐστι καὶ συνώνυμον. ὡς ὁ παρ' ὁμήρῳ μέλας ἄγριος ἢ δὲ μέλας. καθὸ μὲν γὰρ κύριον τὸ μέλας, ὁμώνυμον ἂν εἴη τῷ κατὰ τὴν χρόαν μέλανι. εἰ δὲ τύχοι οὕτω καλούμενος καὶ τὴν χρόαν εἶναι μέλας, συνώνυμος ἂν εἴη τῷ ὁμοίως μέλανι. οὕτως δὲ καὶ ὁ ἄγριος ὁ κύριον ἔχων τὸ ὄνομα, εἰ τύχοι καὶ τὸ ἦθος ἄγριος, ὁμώνυμός τε εἴη πρὸς τὸν ἄγριον τὸ ἦθος, καὶ συνώνυμος. πολλὰ δέ ἐστι καὶ ἄλλα τοιαῦτα ὀνόματα ἀπό τε τῶν ἀρετῶν ὡς κύρια λεγόμενα, ὡς ἐλευθέριος. καὶ σωφρόνιος. καὶ σεμνός. καὶ τὰ τοιαῦτα. καὶ ἀπὸ ἐθνικῶν, ὡς ἰταλός. καὶ κρητικός. καὶ ἐλευσίνιος. καὶ τὰ τοιαῦτα. ὅταν ὁ μέν, κύριον ἔχῃ τὸ ὄνομα. ὁ δέ, ἐθνικόν. ἐὰν δὲ ἄμφω καὶ κύρια ἔχωσι καὶ διάθεσιν τὴν αὐτήν. εἰ ἄμφω μέλανές τε λέγοιντο τῷ κυρίῳ ὀνόματι, καὶ μέλανες εἶεν τὴν χρόαν, κατὰ μὲν τὰ κύρια, ὁμώνυμοί εἰσι. τὸ γὰρ κύριον, τὸ ἰδίως ποιὸν δηλοῖ τοῦ καλουμένου. κατὰ δὲ τὴν κοινὴν τοῦ μέλανος διάθεσιν, συνώνυμοι. ὁ γὰρ αὐτὸς ἑκατέρου λόγος κατὰ τὴν αὐτὴν χρόαν. ἢ κατὰ τὴν τῆς ψυχῆς διάθεσιν, ἢ κατὰ τὴν αὐτὴν πατρίδα. ἀλλὰ δὲ τῶν τοιούτων, καὶ αὐτός τις πρὸς ἑαυτὸν ὁμώνυμος ἂν εἴη. εἰ γὰρ καλοῖτο μέλας, εἴη δὲ καὶ τὴν χρόαν μέλας, ὁμωνύμως ἂν ὑπάρχοι τὸ μέλας τῷ τε κυρίῳ, καὶ τῷ κατὰ τὴν χρόαν. τὸ δὲ ὑπόδειγμα τὸ ἀποδοθέν, οἷον τὸ ζῷον, οὐ πρὸς τὰ συνώνυμα πράγματα ἀπεδόθη, ἀλλὰ πρὸς τὸ ὄνομα τοῦ συνωνύμου. ὁ γὰρ ἄνθρωπος φησὶ καὶ ὁ βοῦς, κοινῷ ὀνόματι προσαγορεύεται ζῷον. Οἰκειοτέρως δὲ ὁ ἀριστοτέλης συνώνυμα κέκληκε, τὰ σὺν τῷ ὀνόματι, καὶ τὸν ὁρισμὸν ἔχοντα τὸν αὐτόν. ἤπερ οἱ στωϊκοὶ τὰ πολλὰ ἅμα ἔχοντες ὀνόματα, ὡς πάρις καὶ ἀλέξανδρος ὁ αὐτός. καὶ ἁπλῶς τὰ πολυώνυμα λεγόμενα. τοῦτοις γὰρ ἡ σὺν πρόθεσις, οὐχ ἁρμόττει τοῦ ἄλλου κοινωνίαν σημαίνουσα, ὡς τὸ συμπεριπατεῖν καὶ συστρατεύεσθαι. ἀπεῖδον δὲ ἴσως εἰς τὸ τοῦ αὐτοῦ ὀνόματα εἶναι. καὶ γὰρ καὶ ὁ ἀριστοτέλης ἐν τῷ περὶ ποιητικῆς, συνώνυμα εἴρηκεν εἶναι, ὧν πλείω μὲν τὰ ὀνόματα, λόγος δὲ ὁ αὐτός. οἷα δή ἐστι τὰ πολυώνυμα. τό, τε λώπιον. καὶ ἱμάτιον. καὶ τὸ φάρος. ἀλλ' οὐδὲν ἄτοπον φησὶν ὁ πορφύριος, τῆς χρήσεως τὸ διττὸν ἐχούσης κεχρῆσθαι τὸν ἀριστοτέλην ἑκατέρῳ. ἐπειδὴ καὶ ἔχει τινὰ λόγον ἑκάτερον. καὶ γὰρ τὰ πλείω ὀνόματα πρὸς ἓν φερόμενα, ὡς ὁ κίων καὶ ὁ στῦλος τὸν αὐτὸν ἔχοντα λόγον, συνώνυμα ἂν κληθείη. καὶ μέντοι ὅπου ὁ λόγος ὁ αὐτός, καὶ τὸ ὄνομα συνονομάζεται. ἔτι κυριώτερον ἂν κληθείη συνώνυμα. ὥς τε τὸ μέν, ἐστὶ συνώνυμον, ἐπεὶ πολλὰ ὀνόματα, ἕν τι πρᾶγμα συνονομάζει. τὸ δέ,

Homer | Stoici | Aristotels | Porphyrei

λώπιον
ἱμάτιον
φάρος
ἰδέ

ἐπεὶ καὶ τὸν λόγον συνονομάζει, καὶ τοὔνομα. καὶ διὰ τοῦτο, ὅπου μὲν περὶ γενῶν, ἤτοι τῶν τὰ γένη σημαινουσῶν φωνῶν, ἡ σπουδή, χρεία τοῦ δευτέρου σημαινομένου. διότι τὰ γένη κατὰ τοῦτο τὸ σημαινόμενον, συνωνύμως τῶν εἰδῶν κατηγορεῖται. ἔνθα δὲ περὶ τὰς πλείους φωνὰς ἡ σπουδή, καὶ τὴν πολυειδῆ ἑκάστου ὀνομασίαν, ὥσπερ ἐν τῷ περὶ ποιητικῆς καὶ τῷ τρίτῳ περὶ ῥητορικῆς, τοῦ ἑτέρου συνωνύμου δεόμεθα, ὅπερ πολυώνυμον ὁ σπεύσιππος ἐκάλει. καὶ οὐ καλῶς ὁ βοηθὸς παραλελεῖφθαι τῷ ἀριστοτέλει φησί, τὰ παρὰ τοῖς νεωτέροις καλούμενα συνώνυμα. καὶ τὰ τοιαῦτα πολυώνυμα συνώνυμα καλούμενα, ἅπερ σπεύσιππος ἐκάλει πολυώνυμα. οὐ γὰρ παραλέλειπται, ἀλλ' ἐν ἄλλαις πραγματείαις ἐν αἷς ἦν οἰκεῖος ὁ λόγος παρείληπται.

Speusipp. | Boethus

Παρώνυμα δὲ λέγεται, ἕως τοῦ, καὶ ἀπὸ τῆς ἀνδρείας ὁ ἀνδρεῖος. Τὰ παρώνυμα μέσα πώς ἐστι τῶν τε ὁμωνύμων καὶ τῶν συνωνύμων. καὶ ἀμφοτέρων μετέχοντα, καὶ ἀμφοτέρων λειπόμενα. ἡ γὰρ γραμματικὴ καὶ ὁ γραμματικός, καὶ τὰ ὀνόματα καὶ τὸν λόγον ἔχουσιν. οὔτε πάντη τὰ αὐτά, οὔτε πάντη ἕτερα. καὶ γὰρ γραμματικῆς μὲν λόγος, ἐπιστήμη τοῦ γράφειν καὶ ἀναγινώσκειν. Τριῶν δὲ δεῖν τῷ ἀπό τινος παρονομαζομένῳ φασί. τοῦ τε πράγματος τοῦ ἀφ' οὗ παρωνόμασται, καὶ τοῦ ὀνόματος. καὶ ἔτι μέντοι τοῦ ἀνομοίου τῆς κατὰ λῆξιν, ὅπερ καλεῖ πτῶσιν ὁ ἀριστοτέλης. πτώσεις γὰρ τῶν ὀνομάτων ἐκάλουν οἱ παλαιοί, οὐ μόνον τὰς πέντε ταύτας τὰς νῦν λεγομένας, ἀλλὰ καὶ τὰς παρακειμένας ἐγκλίσεις, ὁποίους ἂν ἔχωσι σχηματισμούς. ὅθεν καὶ τὰς νῦν καλουμένας μεσότητας, πτώσεις ἐκάλουν. οἷον τὴν ἀπὸ τοῦ ἀνδρείου πτῶσιν, τὴν ἀνδρείως. καὶ ἀπὸ τοῦ καλοῦ, τὴν καλῶς. οὕτω δὲ καὶ ἀρσενική τις ἦν αὐτοῖς πτῶσις ἀπὸ ὀνόματος θηλυκοῦ. ὡς ἀπὸ τῆς γραμματικῆς, ὁ γραμματικός. καὶ θηλυκὴ ἀπὸ ἀρσενικοῦ. ὡς ἀπὸ τοῦ ἀλεξάνδρου, ἡ ἀλεξάνδρεια. πτώσεις δὲ καὶ ταύτας ἔλεγον, διὰ τὸ ταυτὸν πεπονθέναι ταῖς κυρίως πτώσεσι, κατὰ τὸν μετασχηματισμὸν τῆς κατὰ λῆξιν. ὁποῖον δὲ ἂν τῶν τριῶν ἐλλείπῃ, οὐ γίνεται παρώνυμον. γυνὴ γὰρ τῆς μουσικῆς τέχνης μετέχουσα καὶ μουσικὴ λεγομένη, κἂν τοῦ ὀνόματος καὶ τοῦ πράγματος μετέχῃ, ἐπειδὴ τὴν κατὰ λῆξιν ἔχει τὴν αὐτήν, οὐ λέγεται παρώνυμος ἀπὸ τῆς μουσικῆς, ἀλλ' ὁμώνυμος αὐτῇ. καὶ εἴ τις ἀρετῆς μετέχων σπουδαῖος ἀπ' αὐτῆς καλοῖτο, τοῦ μὲν πράγματος μετέχει, καὶ τῇ πτώσει διαφέρει. τοῦ δὲ ὀνόματος μὴ μετέχων, οὐκ ἂν κληθείη παρώνυμος ἀπὸ τῆς ἀρετῆς. ἀλλ' οὐδὲ ἀπὸ τῆς σπουδῆς ὁ σπουδαῖος παρονομασθήσεται. σπουδαῖος μὲν γάρ, ὁ τὴν ἀρετὴν ἔχων. σπουδάζομεν δὲ καὶ οἱ τυχόντες, περί τινα. ὁ μέντοι γε ἀριστοτέλης, τὴν διαφορὰν τῆς πτώσεως, καὶ τὴν κατὰ τοὔνομα προσηγορίαν, τὰ δύο ταῦτα μόνα δοκεῖ τοῖς παρωνύμοις ἀποδιδόναι. ἀλλ' ἐκ τῶν παραδειγμάτων, δήλην ἐποίησε καὶ τὴν κατὰ τὸ πρᾶγμα μέθεξιν ἐν τοῖς παρωνύμοις. ὁ γὰρ γραμματικός, οὐκ ὀνόματος μόνου μετέχει τῆς γραμματικῆς, ἀλλὰ καὶ αὐτῆς τῆς τέχνης. καὶ ὁ ἀνδρεῖος, τῆς ἀρετῆς. δεῖ δὲ ἐπὶ τῶν παρωνύμων ζητεῖν, τί τὸ πρῶτον, καὶ τί τὸ ἀπ' ἐκείνου παρωνομασμένον. ὅτι πρῶτον μὲν ὁ ἀλέξανδρος. ἀπ' ἐκείνου δὲ ἡ ἀλεξάνδρεια. καὶ ἀπ' ἐκείνης ὁ ἀλεξανδρεύς. οὐ γὰρ ἔμπαλιν.

Gramaticae officium Legere & scribere

Aristotelēs

πτῶσις quid

σπουδαῖος ὁ τὴν ἀρετὴν ἔχων

Patronymica. Comparatiua. Suplatiua diminutiua paronyma esse i. denominatiua ut ait porphyri9

δῆλα δὲ ἔσται τὰ τῇ φύσει πρότερα. καθάπερ ὁ κτίστης τῆς κτισθείσης πόλεως. καὶ ἡ πόλις, τοῦ πολίτου. τῶν δὲ παρωνύμων ἄλλ' ἄττα φησὶν ὁ Πορφύριος, καὶ τὰ πατρωνυμικά, καὶ τὰ συγκριτικά, καὶ τὰ ὑπερθετικά, καὶ τὰ ὑποκοριστικά. τὸ δὲ πασσάληφι, καὶ τὸ ἶφι, καὶ τὸ βίηφι, ἅπερ παραγωγά τινες ἐκάλεσαν, οὐκ ἂν εἴη παρώνυμα. δεῖ γὰρ μὴ τὸ αὐτὸ ἀπαραλλάκτως σημαίνειν τὰ παρώνυμα. ταῦτα δὲ οὐδὲν παρηλλαγμένον σημαίνει τοῦ ἶ, τουτέστι τῆς ἑαυτοῦ. καὶ τοῦ βίη, καὶ τοῦ πασσάλου. τοιαῦτα μὲν οὖν ἐστι τὰ παρώνυμα. χρήσιμος δὲ αὐτῶν ἐστιν ἡ διδασκαλία, ἵνα γνῶμεν ὅτι τὰ παρώνυμα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὑπὸ τὴν αὐτὴν πίπτει κατηγορίαν τοῖς προηγουμένοις. οἷον τὸ ποιόν, ὑπὸ τὴν ποιότητα. καὶ τό, ἑστάναι καὶ κεκλίσθαι, ὑπὸ τὴν στάσιν καὶ τὴν κλίσιν. ἅπερ ἐστὶν ὑπὸ τὸ κεῖσθαι. εἰρηκὼς τοίνυν ὁ Ἀριστοτέλης περὶ ὁμωνύμων καὶ συνωνύμων καὶ παρωνύμων, παρῆκε τά τε ἑτερώνυμα, καὶ τὰ πολυώνυμα. τὰ μὲν πολυώνυμα, διότι οὐ περιίστησι κατὰ τὰ πράγματα. μόνον δὲ τὰς λέξεις πληθύνει. τὰ δὲ ἑτερώνυμα, διότι οὐ τὰς κατὰ ἀριθμὸν ἀπείρους, ἀλλὰ τὰς κατὰ γένος σημαινούσας τὰς λέξεις διαιρεῖται ταυτί. καὶ μὲν τὰ ἄμφω ταῦτα παρῆκεν ὡς εἴρηται. διότι καὶ ῥητορικῆς μᾶλλον καὶ ποιητικῆς ἐστὶ περιεργείας. ἀλλ' οὐ φιλοσόφου θεωρίας ὡς εἴρηται. πλὴν καλῶς ἔχει κἀκεῖνα τοῖς παραληφθεῖσιν εἰς μίαν διαίρεσιν συμπεριλαβεῖν. ὡς Σπεύσιππον τοίνυν ἱστορεῖ Βοηθός, τοιαύτην διαίρεσιν παραλαμβάνειν, τὰ ὀνόματα πάντα περιλαμβάνουσαν. τῶν γὰρ ὀνομάτων φησί, τὰ μέν, ταυτώνυμά ἐστι. τὰ δέ, ἑτερώνυμα. καὶ τῶν ταυτωνύμων τὰ μέν, ὁμώνυμά ἐστι. τὰ δέ, συνώνυμα. κατὰ τὴν τῶν παλαιῶν συνήθειαν ἀκουόντων ἡμῶν τὰ συνώνυμα. τῶν δὲ ἑτερωνύμων πάλιν, τὰ μέν ἐστιν ἰδίως ἑτερώνυμα. τὰ δέ, πολυώνυμα. τὰ δέ, παρώνυμα. ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν ἄλλων, ἀποδέδοται. πολυώνυμα δέ ἐστι, τὰ διάφορα καὶ πολλὰ λεγόμενα ὀνόματα καθ' ἑνὸς πράγματος. ὅταν εἷς καὶ ὁ αὐτὸς αὐτῶν ᾖ ὁ λόγος ὥσπερ ἄορ. ξίφος. φάσγανον. μάχαιρα. ἑτερώνυμα δέ ἐστι, τὰ καὶ

Porphyri9 | παστάληφι / ἶφι / βίηφι | *Cur reliquit aristoteles heteronyma & polyonyma* | *Speusipp9* | *Boeth9* | *Polyonyma qd* | *Heteronyma*

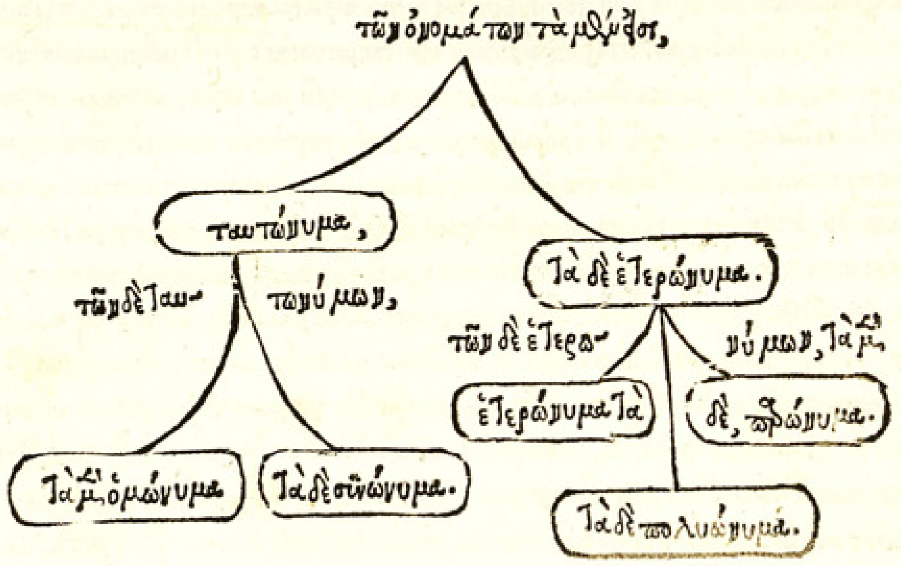

τοῖς ὀνόμασι καὶ τοῖς πράγμασι, καὶ τοῖς λόγοις ἕτερα. οἷον, γραμματική. ἄνθρωπος. ξύλον. διαφέρει οὖν ἀλλήλων. ταῦτα μὲν ᾗ τὰ μὲν πολυώνυμα, κοινωνεῖ τοῦ αὐτοῦ λόγου καὶ τοῦ πράγματος. τὰ δὲ ἑτερώνυμα, κατ' ἄμφω διέστηκε. πρὸς δὲ τὰ πρότερα, τὰ μὲν πολυώνυμα τοῖς ὁμωνύμοις ἀντιστρέφει. καθόσον ἐπὶ μὲν τῶν ὁμωνύμων, τὸ μὲν ὄνομα, κοινὸν ἦν. ὁ δὲ ὅρος, ἴδιος ἑκάστου. ἐπὶ δὲ τῶν πολυωνύμων, τὸ ἀνάπαλιν. τὸ μὲν πρᾶγμα καὶ ὁ ὅρος, κοινός. τὰ δὲ ὀνόματα, διάφορα. τὰ δέ γε ἑτερώνυμα, τοῖς συνωνύμοις ἀντίκειται. ἐκείνων γὰρ κατ' ἄμφω κοινωνούντων, ταῦτα κατ' οὐδέτερον κοινωνεῖ. δεῖ δὲ ἐπὶ τῶν πολυωνύμων παρατηρεῖν, μήποτε σφάλλωμεν τὰ μὴ πολυώνυμα νομίζοντες εἶναι πολυώνυμα. οὐ γὰρ εἰ ἑνὸς πλείονα ὀνόματα κατηγορεῖται, ἤδη πάντως πολυώνυμά ἐστιν, ἀλλ' εἰ καθ' ἓν τὸ αὐτὸ λέγεται, ὡς ἀμερὲς καὶ ἐλάχιστον. δύο μὲν γάρ ἐστιν ὀνόματα καὶ καθ' ἑνὸς λέγεται πράγματος. οἷον τὸ στοιχεῖον τὸ ἄλφα. καὶ τὸ βῆτα. καὶ τὸ κοῖλον καὶ τὸ κυρτὸν κατὰ τοῦ κύκλου. οὐ μήν ἐστι πολυώνυμον τό, καθ' οὗ λέγεται. οὐ γὰρ κατὰ τὸ αὐτὸ ὑπάρχει αὐτῷ ἑκάτερον. ἄλλος γὰρ ἑκατέρου λόγος. ἐπιστῆσαι δὲ ἄξιον, ὅτι καὶ ἐν τοῖς κυρίως πολυωνύμοις, ὡς ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου. ὅταν ὁ αὐτὸς μέροψ καὶ βροτὸς λέγηται, ἑκάστου τῶν ὀνομάτων κατ' ἄλλην καὶ ἄλλην τοῦ ἀνθρώπου φύσιν ἀποδίδοται. τὸ μέν, κατὰ τὸ ἀναλογιστικόν. τὸ δέ, κατὰ τὴν τῆς διαλέκτου κατὰ τὰ ἔθνη διαφοράν. τὸ δέ, κατὰ τὸ θνητὸν τῆς συστάσεως. καὶ ἄλλος τούτων ἑκάστου λόγος. τί οὖν. οὐκ ἔστιν ὅλως τὰ πολυώνυμα, ἢ ἐκεῖνα μόνα πολυώνυμά ἐστιν, ἐφ' ὧν οὐ κατὰ τὰς διαφόρους φύσεις διάφορα κεῖται ὀνόματα. ἄλλος κατὰ τὴν αὐτὴν ἄλλου ἄλλως κατὰ τὸ τυχὸν ὀνομάσαντες. ἢ κατὰ τὸ αὐτὸ διαφόρων ὀνομάτων ἀποδοθέντων, οὐκ ἐτυμολογικῶς, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐπιτυχοῦσαν τοῦ τεθεικότος ἄδειαν. δηλοῖ δὲ τὸ τὰ ἐπ' ἄλλων κείμενα πολλάκις εἰς ἄλλων ὀνόματα μετατιθέναι. ὡς τὸ Ἀγαμέμνων ἐπὶ τοῦ οἰκέτου. ἔξεστι γὰρ ἡμῖν, ὅσα ἂν βουλώμεθα καὶ οἷα τιθέναι, οὐκ ἐτυμολογίᾳ ἀκολουθοῦντες. δεῖ δὲ καὶ τοῦτο τοῖς πολυωνύμοις προσεῖναι τὸ κατὰ τὸ αὐτὸ ἔθνος, πλεοναχῶς ἐπονομάζεσθαι. εἰ γὰρ μὴ τοῦτο, τὸ ἡμέρα καὶ ἁμέρα, πολυώνυμον νομισθήσεται. καὶ τοῦτο δὲ ἐφιστῶμεν καλῶς. ὅτι ἐπὶ μὲν τῶν ὁμωνύμων, ἡ ὁμωνυμία καὶ τὸ ὄνομα τὸ ὁμώνυμον δηλοῖ καὶ τὴν σχέσιν αὐτήν. ἐπὶ δὲ τῶν πολυωνύμων, ἡ πολυωνυμία τὸ πρᾶγμα δηλοῖ μόνον, ἀλλ' οὐχὶ τὸ ὄνομα. καὶ ὅτι μέντοι τὸ μὲν ὁμώνυμον, πρὸς ἄλλο λέγεται.
» Πάντων ὀλβίων ὁμώνυμε Δαρδανιδᾶν.
τὸ δὲ πολυώνυμον, οὐκ ἐν σχέσει τινὶ τὸ εἶναι ἔχει. διὰ τί δὲ ὁ Ἀρχύτας παραλέλοιπε ταύτην τὴν περὶ τῶν ὀνομάτων διδασκαλίαν, ἐν τῷ περὶ τῶν καθόλου λόγων. ὅτι τὰ ὀνόματα φύσει καὶ οὐ θέσει λέγουσιν οἱ Πυθαγόρειοι. καὶ τὰ ὁμώνυμα καὶ τὰ πολυώνυμα παραιτοῦνται, ὡς ἑνὸς ὀνόματος πρὸς ἓν πρᾶγμα κατὰ φύσιν λεγομένου. διακρίνειν οὖν ἐκείνοις εἰκός, τὰ μὲν ὁμώνυμα τῇ προγονικῇ ἢ κατ' ἐλπίδα ἀναφορᾷ. τὰ δὲ πολυώνυμα δείξουσιν, οὐ καθ' ἓν λεγόμενα, ἀλλὰ κατὰ διαφόρους ἐτυμολογίας ἀποδιδόμενα, ὅταν ὄντως ὀνόματα ᾖ. τῶν δὲ παρωνύμων τὸν σχηματισμόν, οἰκείως ἔχειν τοῖς κατὰ τὰ πράγματα συζυγίαις δεήσονται.

Differentia & obseruatio circ homonyma & polyonyma | *Archytas*

Τῶν λεγομένων, τὰ μὲν, κατὰ συμπλοκὴν λέγεται. ἕως τοῦ, τρέχει. νικᾷ.

Scopus

Μετὰ τὴν τῶν ὁμωνύμων καὶ συνωνύμων καὶ παρωνύμων διδασκαλίαν, τὴν εἰς τὰς κατηγορίας εἰσβολὴν, διὰ τῆς οἰκείας τῇ πραγματείᾳ διαιρέσεως ποιεῖται. ἐπειδὴ γὰρ περὶ τῶν ἁπλῶν λέξεων ὁ σκοπὸς καθὸ σημαντικαί εἰσι, διαίρεσιν ποιεῖται τῶν λεγομένων, εἴς τε τὰ κατὰ συμπλοκὴν λεγόμενα, περὶ ὧν οὐ πρόκειται νῦν εἰπεῖν, ἀλλ' ἐν τῷ περὶ τῶν προτάσεων λόγῳ, καὶ εἰς τὰ ἄνευ συμπλοκῆς. καὶ ταῦτα λοιπὸν εἰς τὰς κατηγορίας διαιρεῖται. καὶ ὅτι τοῦτον ἔχει τὸν σκοπὸν ἡ διαίρεσις, αὐτὸς ἐδήλωσεν Ἀριστοτέλης ὀλίγον προελθών. ἐν οἷς φησι, τῶν κατὰ μηδεμίαν συμπλοκὴν λεγομένων ἕκαστον, ἤτοι οὐσίαν σημαίνει, ἢ ποσόν. ἢ ποιόν. ἢ πρός τι. ἀνελλιπὴς δὲ ἡ διαίρεσις πάντα περιλαβοῦσα τὰ λεγόμενα καὶ τὰ ὄντα. ὠνόμασε δὲ πρότερον τὰ κατὰ συμπλοκὴν, ὅτι πρότερον ἐντυγχάνομεν τοῖς αἰσθητοῖς. ἅπερ ἐστὶ σύνθετα. ὕστερον δὲ, ταῖς τούτων ἀρχαῖς, αἵτινές εἰσιν ἁπλούστεραι. ἢ ὅτι διὰ τῆς ἀποφάσεως τῶν κατὰ συμπλοκὴν, ἔμελλε τὰ ἁπλᾶ δηλοῦν. οὐκ ἂν δὲ γνωσθείη καλῶς ἀπόφασις, μὴ πρότερον ἐκείνου γνωσθέντος, οὗπερ ἐστὶν ἀπόφασις. καὶ ἐκεῖνο δὲ ἀληθὲς εἰπεῖν, ὅτι ὅταν διελόντες τι, τὸ μὲν πρότερον τμῆμα τῆς διαιρέσεως καταλείπωμεν, τὸ δὲ ἕτερον ἐπιδιαιρῶμεν. καὶ πρότερον μὲν, τάττομεν τὸ ὑποτιθέμενον. ὕστερον δὲ, τὸ διαιρούμενον. τὸ μὲν διαιρούμενον, ἵνα μὴ ἀναλαμβάνειν αὐτὰ δεηθῶμεν, ἅπερ ὑπεθέμεθα. πάλιν δὲ ταῦτα πρότερον τὰ ὑποτιθέμενα, ἵνα κατὰ σειρὰν ἡ διαίρεσις ἡμῖν προΐῃ. εἴ γε καὶ οἱ παλαιοὶ κυρίως μὲν λεγόμενα, τὰ διὰ λόγου σημαινόμενα ἔλεγον. καταχρηστικῶς δὲ, καὶ τὰ διὰ ἁπλῆς λέξεως. ὁ δὲ λόγος, ἐπεὶ κατὰ συμπλοκὴν λέξεων προφέρεται, εἰκότως τὰ λεγόμενα διαιρῶν, τῶν κυρίως λεγομένων πρῶτον ἐμνήσθη. Ἰστέον δὲ ὅτι λεγόμενά ἐστι καὶ τὰ πράγματα περὶ ὧν ὁ λόγος, καὶ τὰ νοήματα τὰ περὶ τῶν πραγμάτων. διὸ ὅταν οἰώμεθα μὴ νενοηκότα λέγειν τὸν λέγοντα, λέγομεν οὐδὲν λέγεις. καὶ ἂν προφέρῃ τινὰ λόγον ἢ λέξιν κατὰ τρίτον σημαινόμενον, καὶ αὐτὴ ἡ λέξις ἡ σημαντικὴ καὶ ὁ λόγος, λεγόμενόν ἐστι. λέγει γάρ τις τὴν λέξιν καὶ τὸν λόγον. καὶ κατὰ τέταρτον, καὶ ἡ ἄσημος λέξις, οἷον τὸ βλίτυρι, καθ' ὅσον ὅλως προφέρεται, τῶν λεγομένων ἐστίν. ἀλλ' ὅ γε Βοηθὸς αὐτῶν μὲν τῶν ἀσυμπλόκων, τετραχῶς τὸ λεγόμενον ἀκούειν ἀξιοῖ. αὐτῶν δὲ τῶν κατὰ συμπλοκὴν, τριχῶς μόνον. οὐ γὰρ εἶναι τὰ συμπεπλεγμένα πράγματα. οἷον, τὸ ἡμέρα ἐστὶ λεγόμενον. οὐχ ὅτι οὐδὲν σημαίνει ὁ λόγος, ἀλλ' ὅτι οὐκ ἔστι τοῦ πράγματος ὄνομα ὡς ἀπὸ τὸ ἡμέρα. ἀλλ' οὐκ ἔστι μὲν τοῦ πράγματος. περὶ δὲ τοῦ πράγματος, τετραχῶς διαιρεθέντος τοῦ λεγομένου καὶ τοῦ λέγεσθαι, ζητεῖν ἄξιον, τί τούτων τῶν σημαινομένων εἰς τὴν διαίρεσιν παραλαμβάνει. ὁ μὲν γὰρ θεῖος Ἰάμβλιχος, τὸν Ἀλέξανδρον φησὶ τὰ λεγόμενα τὰ σημαινόμενα ὑποθέσθαι πράγματα, τὰ ἁπλούστατα καὶ γενικώτατα. ἐγὼ δὲ εὑρίσκω τὸν Ἀλέξανδρον εἰπόντα αὐταῖς λέξεσιν, ὅτι νῦν οὐ τὰ σημαινόμενα λεγόμενα λέγει, ἀλλὰ τὰ σημαίνοντα καὶ προφερόμενα. πῶς γὰρ ἂν καὶ ἔλεγε περὶ τῶν πραγμάτων νῦν. ὅτε προελθὼν, τῶν δὲ κατὰ μίαν φησὶ συμπλοκὴν λεγομένων ἕκαστον, ἤτοι οὐσίαν σημαίνει, ἢ ποσόν.

λεγόμενον tria significare

Boethus

βλίτυρι

Jáblichus

Alexāder

οὐ γὰρ τὰ πράγματα σημαίνει οὐσίαν καὶ ποσόν, ἀλλ' ἔστιν οὐσία καὶ ποσόν. αἱ δὲ περὶ τῶν πραγμάτων λέξεις εἰσίν, αἳ σημαίνουσιν. ὁ δὲ Βοηθὸς μόνα λεγόμενα καὶ σημαινόμενα, τὰς νοήσεις εἶναί φησι, παρὰ τοῖς ἀρχαίοις. οὐ γὰρ εἶναι τὸ ἀληθὲς καὶ τὸ ψεῦδος ἐν τοῖς πράγμασιν, ἀλλ' ἐν διανοίαις καὶ ταῖς τοῦ νοῦ διεξόδοις, ὡς καὶ αὐτὸς Ἀριστοτέλης ἐν τῷ περὶ ψυχῆς διδάσκει. ἀλλὰ καὶ ἡ διάνοια διὰ τοῦ λόγου σημαίνεται. οἰκειότερον οὖν λεγόμενα τὰς λέξεις λέγειν τὰς σημαντικὰς, καθὸ σημαντικάς. διότι καὶ αἱ κατηγορίαι οὔτε τὰ πράγματα ἦσαν ὡς ἐδείκνυτο, οὔτε τὰ νοήματα. οὔτε αἱ λέξεις ἁπλῶς καθ' ὅσον φωναί. ἀλλ' αἱ λέξεις αἱ σημαντικαὶ τῶν πραγμάτων, διὰ μέσων τῶν νοημάτων καθ' ἕκαστον γένος διακρινόμεναι, αὗται τὰς κατηγορίας παρείχοντο. καὶ τὰ λεγόμενα νῦν κατὰ τὰς λέξεις τὰς σημαντικὰς ἀκουστέον. ὧν αἱ μὲν, κατὰ συμπλοκὴν λέγονται. αἱ δὲ, ἄνευ συμπλοκῆς. πλεοναχῶς οὖν καὶ ἡ συμπλοκὴ λέγεται. συμπλέκεσθαι γάρ φησιν ἢ διὰ συναπτικοῦ συνδέσμου, ἢ κατὰ τὴν τῶν πραγμάτων συγγένειαν. καὶ διὰ συναπτικοῦ συνδέσμου, ἢ ἁπλῶς ὅταν λέγωμεν, εἰ ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἐστιν. ἢ διὰ συμπλεκτικοῦ συνδέσμου, ὡς ὅταν εἴπωμεν, καὶ ἡμέρα ἐστὶ καὶ φῶς ἐστι. κατὰ συγγένειαν δὲ ἡ συμπλοκὴ, ὅταν τὰ συμβεβηκότα κατὰ τῶν οὐσιῶν λέγηται. ἐπειδὴ φύσιν ἔχει ἐν αὐταῖς ὑπάρχειν. εἴτε ὡς ποιὰ συμβέβηκεν εἴτε ὡς πῶς ἔχοντα. ὥσπερ τὸ δεξιὸν καὶ τὸ ὑποδεδέσθαι. καὶ γὰρ οὐσία μέν ἐστι, τὸ καθ' αὑτὸ ὅλον ὑπάρχον. συμβεβηκὸς δὲ, τὸ ἐν ἄλλῳ γινόμενον. ἡ οὖν τοῦ συμβεβηκότος πρὸς τὴν οὐσίαν συμπλοκὴ, τόν τε ὑποκείμενον ὅρον ὁρίζει ἐν τῇ προτάσει, καὶ τὸ συμβεβηκὸς ὅπως ἔχει πρὸς αὐτὸ σημαίνει. ἐπειδὴ γὰρ ἔστι μὲν καὶ καθ' αὑτὸ λαβεῖν τὸ συμβεβηκὸς, ἔστι δὲ καὶ τῷ ὑποκειμένῳ συντιθέναι, ἀμφοτέρως αἱ κατηγορίαι γίνονται. ὅταν μὲν γὰρ λέγω τὸ λευκὸν εἶναι, καθ' ἑαυτὸ περιλαμβάνω τὸ λευκόν. ὅταν δὲ λέγω, ὅτι τόδε λευκόν ἐστιν, οὐδὲν ἕτερον λέγω, ἢ ὅτι τόδε λευκότητα ἔχει. τὸ οὖν εἶναι καὶ τὸ ἔχειν, συνδέσμων ἔχει δύναμιν. ἀλλὰ καὶ ὅταν τὰ γένη κατὰ τῶν ὑποκειμένων κατηγορῆται, τοῖς γενικοῖς ὡς συμβεβηκόσι προσχρώμεθα. διόπερ συντιθέμενα διὰ τοῦ εἶναι ἢ τοῦ ἔχειν, ὡς διὰ συνδέσμων τούτων συμπλέκεται. Τρίτη δέ τις ἐστὶ συμπλοκὴ, κοινῶς πᾶσα τῶν τοῦ λόγου στοιχείων ἡ σύνθεσις. ὁποία ποτ' ἂν ᾖ αὕτη. ἐάν τε ὀνόματα συντιθῶμεν, οἷον, ζῷον λογικὸν θνητόν, ἐάν τε ῥήματα, οἷον, περιπατεῖ καὶ διαλέγεται. ἐάν τε ἐλλιπῆ, ὥσπερ τὸ Σωκράτους προϊόντος. ἐάν τε αὐτοτελῆ, ὥσπερ τὸ πῆ, δὴ, καὶ πόθεν. ἐάν τε τὴν πρώτην τοῦ ῥήματος πρὸς τὸ ὄνομα σύζευξιν ποιώμεθα, ὡς τὸ Σωκράτης περιπατεῖ. ὅπερ γὰρ αὐτὸ τῶν γενῶν τοῦ ὄντος εἴρηκεν ὁ Πλάτων, ὅτι τὰ μὲν, κοινωνεῖν ἐθέλει πρὸς ἄλληλα, τὰ δὲ οὐδαμῶς συμμίγνυται, τοῦτο καὶ αὐτῶν τῶν τοῦ λόγου μορίων ἀληθὲς εἰπεῖν τῶν σημαντικῶν. ὅτι συμπλέκεται μὲν, τὰ τῶν συνηρμοσμένων πραγμάτων δηλωτικά. οὐ συμπλέκεται δὲ τὰ σημαντικὰ τῶν κεχωρισμένων. ἐπεὶ δὲ καὶ τῆς κοινωνίας τῶν ὄντων, ἡ μὲν, ἐστὶ σύμφυτος, ἡ δὲ, ἐπίκτητος, καὶ συμπλοκῆς διττὰ εἴδη ἔσται τὰ ἀνωτάτω. τό, τε τῶν συμβεβηκότων ὡς ἐνυπαρχόντων, καὶ τῶν διὰ συνδέσμων λεγομένων. ὡς ἔξωθεν τὸ ἐν ἐχόντων. τὸ δὲ ὡς συμβεβηκὸς συντασσόμενον, κατὰ ῥῆμα ὄν, ὡς τὸ τρέχει. νικᾷ. ἢ μετὰ ῥήματος κατηγορούμενον,

Boethus

Aristoteles

Categoriae quid

συμπλοκὴν multipliciter dici

Plato

Τὸ τρέχει εἰς τὸ τρέχων ἐστὶ ἀναλύεται

ὡς τὸ ἄνθρωπός ἐστι. ἓν γὰρ ἓν τὸ τρέχει, ὡς τὸ τρέχων ἐστὶν ἀναλύεται. διὰ τοῦτο οὖν ῥήματος ἐνόντος, ὁ χρόνος προσδηλοῦται. οὐ σημαίνει ὅτι ἄμφω ἐν ἑνὶ χρόνῳ. οὐδὲ ὅτι πρότερον τὸ ἕτερον, ἀλλὰ τὴν τοῦ συμβεβηκότος μόνην πρός τε τὸ ὑποκείμενον καὶ τὸν χρόνον σχέσιν παρίστησι. τοῦτο δὲ ἐπειδὴ κατὰ χρόνον παραγίνεται καὶ ἀπογίνεται τὰ κυρίως συμβεβηκότα, ὡς εἴγε ἦν ἀχώριστα πρὸς τὴν οὐσίαν, καὶ ἀϊδίως ὑπάρχοντα, οὐκ ἂν χρόνος προεσημαίνετο. καὶ γὰρ λέγομεν ὅτι ὁ νοῦς νοεῖ τὸ χρονικόν, ἢ μονάς προστίθεμεν. τὰ δὲ κατὰ συμπλοκὴν λεγόμενα καὶ τὰ ἄνευ συμπλοκῆς, ἀνερευνήσομεν τῇ φύσει τῶν πραγμάτων ἀκολουθοῦντες, καὶ τῇ τῶν νοημάτων διαφορᾷ. ὅταν μὲν γὰρ ἓν ᾖ τὸ πρᾶγμα, καὶ τὸ νόημα ἕν, ἁπλοῦν ἔσται τὸ λεγόμενον. καὶ ἄνευ συμπλοκῆς κἂν πλείονες αἱ λέξεις δοκῶσιν. ὡς ἐπὶ τοῦ νεάπολις, ἢ ἀγαθοδαίμων. ἓν γὰρ τὸ σημαινόμενον. ὅταν δὲ καὶ τὰ πράγματα πλείω καὶ τὰ νοήματα, κἂν μία ἡ λέξις ᾖ, μετὰ συμπλοκῆς εἶναι φήσομεν αὐτά. ὡς τὸ ζῶ. προσεπινοεῖται γὰρ τὸ ἐγώ. καὶ τὸ ὕει. δηλοῦται γὰρ ὅτι ὁ ζεύς. ἀρχύτας μέντοι τοῦ τῶν κατηγοριῶν βιβλίου ἀρχόμενος, ἤτοι τῶν καθόλου λόγων, περὶ λόγου διδάσκει πρῶτον. καὶ τοῦτον ἐν διανοίᾳ καὶ λέξει περιέλαβε. καὶ τὴν μὲν σημαίνουσαν, εἶπε λέξιν εἶναι. τὴν δὲ σημαινομένην, διάνοιαν. τά τε ἁπλᾶ καὶ τὰ σύνθετα καὶ τέλεια καὶ ἐλλιπῆ διωρίσατο. καὶ ἀφ' ὧν δεῖ τά τε κατὰ συμπλοκὴν καὶ ἄνευ συμπλοκῆς δοκιμάζειν ἐδίδαξε.

„Τῶν ὄντων τὰ μέν, καθ' ὑποκειμένου τινὸς λέγεται. ἕως τοῦ, ἡ γάρ τις γραμματική, τῶν ἐν ὑποκειμένῳ ἐστί." ”

Τισὶν ἔδοξε τοῦτο τοῖς προειρημένοις μὴ ἀκολουθεῖν. διὸ καὶ ὑπομνηματικὸν ἔδοξε τὸ σύγγραμμα. τὸ δέ, οὐχ οὕτως ἔχει. ἀλλ' ἐπειδὴ περὶ τῶν ἁπλῶν καὶ γενικῶν λέξεων ἦν ὁ σκοπός, τῶν τὰ ἁπλᾶ καὶ γενικὰ πράγματα σημαινουσῶν, πρὸ τούτου τὴν εἰς τὰ πλεῖστα διαίρεσιν αὐτῶν ποιήσασθαι, φημὶ δὴ τὴν εἰς δέκα, ὧν οὐκ ἦν πλείονα εὑρεῖν, τὴν εἰς τὰ ἐλάχιστα προλαβεῖν ἐδοκίμασεν. ὧν οὐκ ἦν εἰς ἐλάττονα συστεῖλαι. καὶ γὰρ ἐπιστημονικὸν ἦν τοῦτο. καὶ ἡ δεκὰς ἐν τῇ τετράδι περιέχεται. τὰ γὰρ ἕν. δύο. τρία. τέσσαρα συνθέντες, τὴν δέκα ποιοῦμεν. καὶ τὴν τετράδα πάλιν εἰς δυάδα συνεῖλε. τὰ δὲ τέσσαρα ταῦτά ἐστιν, οὐσία. συμβεβηκός. ἓν τὸ καθόλου. καὶ τὸ κατὰ μέρος. τὰ γὰρ ὄντα διαιρεῖται διχῶς. εἴς τε τὰ καθ' αὑτὰ εἶναι δυνάμενα καὶ μηδενὸς ἑτέρου δεόμενα πρὸς ὑπόστασιν. ἅπερ καὶ οὐσίαι καλοῦνται, διὰ τὸ αὐτάρκειαν ἔχειν αὐτοῖς πρὸς τὸ εἶναι, ἓν εἰς τὰ ἐν ἑτέροις ὑφεστῶτα. ἅπερ καὶ συμβεβηκότα λέγεται, διὰ τὸ ἐν ἑτέροις συμβεβηκέναι. καὶ ἔχομεν εἰς δύο τὴν δέκα κατηγοριῶν τὴν διαίρεσιν. αἱ γὰρ ἐννέα συναιροῦνται ἐν τῷ συμβεβηκότι. καὶ οὐσία πρώτη τῶν ἄλλων ἀπηρίθμηται. καὶ τούτων δὲ ἑκάτερον ἢ εἰς πλείονα τὰ ὑφ' ἑαυτὸ τοῦτο δίδωσιν ἑαυτό, ἢ εἰς ἓν μόνον. καὶ διὰ τοῦτο ἀνάγκη γίνεται συζυγία. καὶ αὕτη λογικὴ τοῦ καθόλου, καὶ τοῦ κατὰ μέρος. ὧν συμπλεκομένων ἀλλήλοις, ἓξ μὲν αἱ πᾶσαι γίνονται συμπλοκαί. δύο δὲ ἐν αὐταῖς ἀσύστατοι οὐσῶν τῶν τὰ ἀντιφάσκοντα συναγουσῶν, τῆς τε ἐν ὑποκειμένῳ καὶ οὐκ ἐν ὑποκειμένῳ, καὶ τῆς καθ' ὑποκειμένου καὶ οὐ καθ' ὑποκειμένου, τὰς λοιπὰς τέσσαρας ὁ ἀριστοτέλης ἐκτίθεται. ἢ γὰρ καθόλου οὐσία ἐστίν, ἢ συμβεβηκὸς μερικόν. ἢ καθόλου συμβεβηκός, ἢ μερικὴ οὐσία.

νεάπολις ἀγαθοδαίμων

Archytas

Contra nonnullos

Scopus

οὐσία unde dr & item συμβεβηκός

καθόλου μερικά

Antepraedicamenta

ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ ἀριστοτέλης διὰ τῶν ὀνομάτων ἀσυνηθεστέρων τὰ εἰρημένα ἐδήλωσε, δεῖ ταῦτα μεταλαβεῖν, εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ φιλοσόφου λεγόμενα. τὸ μὲν οὖν συμβεβηκός, ἐν ὑποκειμένῳ ἐκάλεσε. διότι μὴ ὂν αὐτοκρατές, ἑτέρου δεῖται πρὸς τὸ ἐν αὐτῷ εἶναι. τὴν δὲ οὐσίαν, κατὰ τὴν τοῦ συμβεβηκότος ἀπόφασιν. ἐπειδὴ γὰρ ἀληθὲς εἰπεῖν, ὅτι τὰ ὄντα ἢ αὐτοκρατῆ ἐστιν, ἢ ἐν ἑτέροις ὑποκειμένοις τοῖς αὐτοκρατέσιν ἔχει τὸ εἶναι. ταῦτα δὲ εἴπερ ἢ οὐσία ἐστίν, ἢ συμβεβηκότα. ὅσα μὴ εἰσὶ συμβεβηκότα, πάντως οὐσίαι εἰσί. καὶ ὅσα παρὰ τὰ ἐν ὑποκειμένῳ, οὐκ ἐν ὑποκειμένῳ ἐστί. πάλιν δέ, ἐπεὶ τὰ μὲν καθόλου ἐστί, τὰ δὲ μερικά, ἓν οὐδὲν τῶν ὄντων ἐκφεύγει τὴν διαίρεσιν. καθόλου δέ ἐστι τὰ πλειόνων κατηγορούμενα συνωνύμως, ὅπερ καθ' ὑποκειμένου καλεῖ. τὸ γὰρ κατηγορούμενον οὕτως, τοῦ οὐσιωδῶς ὑποκειμένου κατηγορεῖται. μερικὸν δὲ τὸ μὴ τοιοῦτον, εἰκότως τῇ ἀποφάσει τοῦ καθ' ὑποκειμένου τὸ μερικὸν ἐσήμανε. καίτοι ἐν ἄλλοις ἐπὶ συμβεβηκότος χρῆται τῷ καθ' ὑποκειμένου. ἀλλ' ἐπειδὴ τεσσάρων ὄντων τῶν συμπλεκομένων ἓξ λέγομεν τὰς συμπλοκὰς γίνεσθαι, τὴν κοινὴν ἱστέον μέθοδον, καθ' ἣν δύναται εὑρίσκειν ὁ σπουδαῖος ὅρων δοθέντων πόσαι γίνονται αἱ ἀνὰ δύο αὐτῶν συμπλοκαί. δεῖ δὴ ἀεὶ τὸν τῶν ἐκτεθέντων ὅρων ἀριθμόν, ἐπὶ τὸν μονάδι ἐλάττονα πολλαπλασιάζειν. καὶ τοῦ λεγομένου τὸ ἥμισυ συλλαβόντα, τοσαύτας λέγειν εἶναι τὰς συμπλοκάς. καὶ ἡ αἰτία τῆς μεθόδου δήλη. ἐπειδὴ γὰρ ἕκαστον πρὸς τὰ λοιπὰ πάντα σχέσιν ἔχει, καὶ εἰσὶν αἱ σχέσεις μονάδι ἐλάττονες τῶν ὅρων, ἅτε μεταξὺ τῶν ὅρων οὖσαι, διὰ τοῦτο τὸν τῶν ἐκτεθέντων ὅρων ἀριθμὸν ἐπὶ τὸν μονάδι ἐλάττονα πολλαπλασιάζομεν. ἵνα δὲ μὴ δὶς τὰς αὐτὰς σχέσεις λαμβάνωμεν, τήν τε τῆς οὐσίας τυχὸν πρὸς τὸ συμβεβηκὸς καὶ τοῦ συμβεβηκότος πρὸς τὴν οὐσίαν, τὸ ἥμισυ τῶν γενομένων λαμβάνομεν. Τί δήποτε δὲ μὴ κατὰ τὸ σύνηθες ἐχρήσατο τοῖς σημαινομένοις καθόλου οὐσίαν λέγων καὶ μερικὸν συμβεβηκός, καὶ τὰ λοιπά. Ἢ ὅτι δι' ἐμφαντικωτέρων ὀνομάτων ὑπογραφὴν ἑκάστου παραδέδωκε. τὸ γὰρ ἐν ὑποκειμένῳ εἶναι, τὴν οὐσίαν τοῦ συμβεβηκότος παρίστησιν, ὥσπερ τὸ καθ' ὑποκειμένου τὴν τοῦ καθόλου. καὶ εἰκότως δι' ὑπογραφῆς αὐτὰ δεδήλωκεν. οὐ γὰρ ἦν γένη τῶν γενικωτάτων ἀποδοῦναι. ὥστε οὐδὲ ὁρισμούς. οἰκείως δὲ τῷ μὲν συμβεβηκότι, τὸ ἐν ὑποκειμένῳ εἶναι ἀποδέδωκε. καὶ τῇ οὐσίᾳ τὸ μὴ εἶναι ἐν ὑποκειμένῳ. τῷ δὲ καθόλου οὐκέτι τὸ εἶναι καθ' ὑποκειμένου, ἀλλὰ τὸ λέγεσθαι. λέγεται γὰρ κατὰ τοῦ ὑποκειμένου, εἴτε ἐστὶν ἐν ὑποστάσει, εἴτε μή ἐστι. καίτοι κἂν ἀλλαχοῦ ὡς μὴ ὄντων τῶν καθόλου διαλέγηται, ἐν τούτοις ὡς ὄντα διαιρεῖται. τῶν γὰρ ὄντων φησίν. οὐκ ἔστι δὲ κυρίως διαίρεσις ἡ εἰς τὰ τέσσαρα, ἀλλὰ ἀπαρίθμησις μᾶλλον. ὡς εἴ τις δεικνύων πλείονας ἀνθρώπους λέγοι, τούτων οἱ μέν εἰσι λακεδαιμόνιοι. οἱ δέ, ἀργεῖοι.

„Ἐν ὑποκειμένῳ δὲ λέγω, ἕως τοῦ, οὔτε ἐν τῷ ὑποκειμένῳ ἐστίν, οὔτε καθ' ὑποκειμένου τινὸς λέγεται." ”

Αὐτὸς θεὶς τὸ ὄνομα τοῦ ἐν ὑποκειμένῳ, εἰκότως ὃ λέγω προσέθηκε. καὶ γένος μὲν τοῦ ἐν ὑποκειμένῳ, τὸ ἔν τινι παρέλαβε. τὰς δὲ ἐφεξῆς διαφορὰς τῶν ἔν τινι τῶν λοιπῶν χωριζούσας.

ἐν ὑποκειμένῳ qd?

οὐκ ἐν ὑποκειμένῳ qd?

καθ' ὑποκειμένου

οὐ καθ' ὑποκειμένου

Aristoteles in aliis locis accidens vocat καθ' ὑποκειμένου

Regula ad inveniendas copulationes seu combinationes & regulae ratio

Quaestio cur non usus Aristoteles consuetis nominibus

καθόλου ἐστὶ τὰ πλειόνων κατηγορούμενα συνωνύμως

Esse in aliquo undecim modis dici. Ammonii idem.

πολλαχῶς τοίνυν λέγεται τὸ ἔν τινι. καὶ τό γε ἐλάχιστον, ἑνδεκαχῶς. ἢ γὰρ ὡς ἐν τόπῳ ὡς τὸ ἐν Λυκείῳ, ἢ ὡς ἐν ἀγγείῳ, ὡς οἶνος ἐν τῷ ἀμφορεῖ. ἢ ὡς ἐν χρόνῳ, ὡς ἐν τῇδε τῇ ὀλυμπιάδι τὰ πελοποννησιακά. ἢ ὡς μέρος ἐν ὅλῳ, ὡς ἡ χεὶρ ἐν τῷ ὅλῳ σώματι. ἢ ὡς ὅλον ἐν τοῖς μέρεσιν. ἢ ὡς ἐν τῷ γένει τὸ εἶδος. οἷον, ἐν τῷ ζῴῳ ὁ ἄνθρωπος. περιέχεται γὰρ ἐν αὐτῷ. ἢ ὡς ἐν τῷ εἴδει τὸ γένος. μετέχει γὰρ τὸ εἶδος τοῦ γένους. οἷον, ὁ ἄνθρωπος τοῦ ζῴου. ἢ ὡς ἐν τέλει, ὡς ἐν τῷ οἰκείῳ ἀγαθῷ πάντα. ἢ ὡς ἐν ὕλῃ τὸ εἶδος, ὡς ἐν τῷ χαλκῷ ἡ τοῦ ἀνδριάντος μορφή. ἢ ὡς ἐν τῷ κινοῦντι. ἢ ὡς ἐν τῷ ἄρχοντι τὰ τῶν ἀρχομένων. πάντων οὖν τῶν τοῦ ἔν τινι σημαινομένων ἐφαρμόζει τῷ ἐν ὑποκειμένῳ. ὡς μὲν οὖν ὁ θεῖος Ἰάμβλιχος δοκεῖ λέγειν, τὸ ὡς ἐν ὕλῃ οἰκεῖον ἐστὶ τῷ ἐν ὑποκειμένῳ. λέγει δὲ τοῦτο, τῷ Ἀριστοτέλει κατακολουθεῖν δοκῶν. αὐτὸς γὰρ ἐν τῷ τετάρτῳ τῆς φυσικῆς ἀκροάσεως δηλῶν τὰ τοῦ ἔν τινι σημαινόμενα, τὸ ὡς ἐν ὕλῃ, καὶ τὸ ὡς ἐν ὑποκειμένῳ συνῆψεν εἰς ἕν. εἰπών, ἔτι ὡς ἡ ὑγεία ἐν θερμοῖς καὶ ψυχροῖς. καὶ ὅλως τὸ εἶδος ἐν τῇ ὕλῃ. κατὰ τὴν κοινὴν ὡς ἔοικε μίαν τὴν μορφωτικὴν τοῦ ὑποβεβλημένου φησί. ὡς ἐν αὐτὴν λαβών. καὶ ἔστι τὸ ἐν ὑποκειμένῳ ἑνδέκατον τοῦ ἔν τινι σημαινόμενον. πολλὴ γὰρ διαφορά ἐστι τοῦ ἐν ὑποκειμένῳ πρὸς τὸ ὡς ἐν ὕλῃ. τὸ μὲν γὰρ ἐν ὑποκειμένῳ, ἐν οὐσίᾳ ἐστί. τὸ ὡς ἐν οὐσίᾳ. σύνθετος δὲ ἐξ ὕλης καὶ εἴδους, ἥ γε φυσικὴ οὐσία. τὸ δὲ ἐν ὕλῃ εἶδος, ὡς ἐν ἀνειδέῳ καὶ μέρει οὐσίας. καὶ τὸ μὲν ἐν ὑποκειμένῳ, τὸ εἶναι παρὰ τοῦ ὑποκειμένου λαμβάνει. τὸ δὲ εἶδος, δίδωσι τῇ ὕλῃ τὸ εἶναι. καὶ τὸ μὲν ἐν ὑποκειμένῳ, οὐ συμπληροῖ τὴν τοῦ συνθέτου οὐσίαν, ὡς δηλοῖ ὁ ὁρισμὸς αὐτοῦ. τὸ δὲ ἐν ὕλῃ συμπληροῖ. ἔτι δὲ λέγω ὅτι τὸ μὲν ἐν ὑποκειμένῳ συμβεβηκός ἐστι. καὶ ὑπὸ μίαν τινὰ τῶν ἐννέα κατηγοριῶν τελεῖ. τὸ δὲ εἶδος ἀνοίσομεν σύνθετον(?) καὶ τὸ ὑποκείμενον. Ἀριστοτέλης δὲ ἐνταῦθα τὸ αἰσθητὸν λαβών, καὶ τὸ τί, οὐκ ἂν ἐν ὑποκειμένῳ τὸ ἐν τῇ ὕλῃ λέγοι. τὸ γὰρ τί καὶ τὸ τόδε, οὐδὲ προσήκειν ὅλως τῇ ὕλῃ νομίζει. κἂν λέγῃ γὰρ καὶ τὴν ὕλην οὐσίαν ἐν τῇ φυσικῇ ἀκροάσει, ἀλλ' οὐ τὴν κυρίως οὐσίαν ἐκείνην φησίν. ἐν δὲ τούτοις, τὴν πρώτην οὐσίαν καὶ σύνθετον καὶ ὑποκειμένην καλεῖ. ταῦτα δὲ ὁ Ἰάμβλιχος προελθών, ἐπέστησεν, ὅτι ἄλλο τὸ ὡς ἐν ὕλῃ, καὶ ἄλλο τὸ ὡς ἐν ὑποκειμένῳ. Ἰστέον δὲ ὅτι, ἐν τῷ τετάρτῳ τῆς φυσικῆς ἀκροάσεως τὸ ἔν τινι, εἰς ὀκτὼ διεῖλεν ὁ Ἀριστοτέλης. τοῦ μὲν ἐν χρόνῳ, μηδὲ μνησθεὶς ὅλως. ἴσως μέν, διὰ τὸ μήπω τι περὶ τοῦ χρόνου εἰπεῖν. τὸ δὲ ἐν ὑποκειμένῳ συνάψας τῷ ἐν ὕλῃ. καὶ τὸ ἀγγεῖον δὲ καὶ τὸν τόπον συνῆψε, διὰ τὸ μήπω τότε τὴν διαφορὰν εἰρηκέναι. ἐπειδὴ οὖν τοῦ ἔν τινι τὰ ἄλλα τὰ μέν, ἐστὶν ὡς μέρη ἐκείνου τοῦ ἐν ᾧ ἐστιν, ὡς τὸ κυρίως μέρος τοῦ ὅλου, καὶ τὸ εἶδος τοῦ γένους. ἢ γὰρ μέρος καὶ τοῦτο, ἢ ὡς μέρος. ἀνεῖλε δὲ καὶ τὸ ὡς μέρος ὁ Ἀριστοτέλης ἀπὸ τοῦ ἐν ὑποκειμένῳ. ἀλλ' οὐχὶ τὸ μέρος μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ κατατεταγμένον γένος τοῦ εἴδους. συμπληροῖ γὰρ αὐτοῦ τὴν οὐσίαν ἀλλ' οὔτινος τοῦ συνθέτου. ὡς τὸ εἶδος μετὰ τῆς ὕλης μέρος γίνεται τοῦ συνθέτου. τὰ δέ, μέρη μὲν οὐκ ἔστι. χωρίζεται δὲ τῶν ἐν οἷς ἐστιν. ὡς τὰ ἐν τόπῳ, καὶ ἐν ἀγγείῳ, καὶ ἐν χρόνῳ, καὶ τὰ ἐν τέλει. ἀποπίπτοντα γὰρ τοῦ ἐν ᾧ ἐστιν ἀγαθοῦ, οὐκ ἔχει ἐν ᾧ ὑποσταίη. ἔστι δ' ὁμοίως τινὰ ὡς τὸ κινοῦν καὶ κινούμενον. καὶ γὰρ ὑποσταίη ἄρχοντος χωρίς, τὰ ἀρχόμενα.

Iamblichus — *Aristoteles* — φυσικὴ οὐσία σύνθετος ἐξ ὕλης καὶ εἴδους — *Materiam substantiam esse sed non proprie substantiam* — *Iamblichus* — *Aristoteles* — *Esse in aliquo octo modis secundum aristotelem* — *Esse in aliquo*

διὰ τοῦτο τῶν μὲν προτέρων ἐχώρισεν αὐτὸ τῷ μὴ ὡς μέρος ὄντων. τῶν δὲ δευτέρων, διὰ τοῦ ἀδύνατον χωρὶς εἶναι τοῦ ἐν ᾧ ἐστιν. ἀλλ' εἴποι τις ἂν ἴσως, ὅτι τὸ ὅλον ἐν τοῖς μέρεσιν ὄν, οὐκ ἔστιν ὡς μέρος. οὐδὲ χωρίζεται αὐτοῦ τῶν μερῶν. καὶ εἴη ἂν τὸ ἐν ὑποκειμένῳ. ἢ ἔν τινι εἰπών, ἀλλ' οὐκ ἔν τισιν, ἐχώρισεν αὐτὸ καὶ τοῦ τοῦ ὅλου. τὸ γὰρ ὅλον τὸ ἐν τοῖς μέρεσιν, οὐκ ἔν τινι, ἀλλ' ἔν τισιν ἐστίν. Ἀποροῦσι δὲ οἱ περὶ τὸν Λούκιον καὶ τοῦτο, πρὸς τῷ μὴ ὡς μέρος λέγεσθαι τὸ ἐν ὑποκειμένῳ. εἰ γὰρ τὰ συμπληρωτικά φασι τῆς οὐσίας μέρη αὐτῆς εἶναι λέγομεν, συμπληροῖ δὲ ἁπλῶς μὲν τὴν τοῦ σώματος τὴν αἰσθητοῦ τὸ εἶναι χρῶμα. σχῆμα. μέγεθος. καὶ ἁπλῶς ποιότης. καὶ ποσότης. ἄχροουν γὰρ καὶ ἀσχημάτιστον οὐκ ἂν εἴη σῶμα. τοῦδε δὲ τοῦ σώματος, οἷον χιόνος, λευκότης καὶ ψυχρότης. ἀνάγκη γὰρ δυοῖν θάτερον, ἢ μὴ λέγειν ταῦτα ἐν ὑποκειμένῳ, ἢ μὴ καλῶς ἀποφάσκεσθαι τῶν ἐν ὑποκειμένῳ, τὸ μὴ ὡς μέρη εἶναι. πῶς δὲ καὶ ἐν ὑποκειμένῳ ὅλως τὰ συμπληρωτικὰ δυνατὸν λέγεσθαι. οὐ γὰρ ἡ Σωκράτους μορφὴ ἐν ὑποκειμένῳ ἐστὶ τῷ Σωκράτει. ἀλλ' εἴπερ ἄρα τὰ τοῖς ἤδη τελείοις ἔξωθεν ἐπεισιόντα, ταῦτα ἂν εἴη ἐν ὑποκειμένοις αὐτοῖς. Ταύτην δὴ τὴν ἀπορίαν λύων ὁ Πορφύριος, διττόν φησιν εἶναι τὸ ὑποκείμενον. οὐ μόνον κατὰ τοὺς ἀπὸ τῆς στοᾶς, ἀλλὰ καὶ κατὰ τοὺς πρεσβυτέρους. ἥ τε γὰρ ἄποιος ὕλη, ἣν δυνάμει καλεῖ ὁ Ἀριστοτέλης, πρῶτόν ἐστι τοῦ ὑποκειμένου σημαινόμενον. καὶ δεύτερον, ὁ κοινῶς ποιὸν ἢ ἰδίως ὑφίσταται. ὑποκείμενον γὰρ καὶ ὁ χαλκός ἐστι καὶ ὁ Σωκράτης τοῖς ἐπιγινομένοις ἢ κατηγορουμένοις κατ' αὐτῶν. πολλαχοῦ οὖν φησι τῶν ἐγγινομένων. ὡς μὲν πρὸς τὸ πρῶτον ὑποκείμενον, ἐν ὑποκειμένῳ ἐστίν. οἷον, πᾶν χρῶμα. καὶ πᾶν σχῆμα. καὶ πᾶσα ποιότης, ἐν ὑποκειμένῳ ἐστὶ τῇ πρώτῃ ὕλῃ. οὐχ ὡς μέρη αὐτῆς ὄντα, καὶ ἀδύνατα χωρὶς αὐτῆς εἶναι. ἀπὸ δὲ τοῦ δευτέρου ὑποκειμένου, οὐ πᾶν χρῶμα. οὐδὲ πᾶσα ποιότης ἐν ὑποκειμένῳ. ἀλλ' ὅταν μὴ συμπληρωτικὰ ᾖ τῆς οὐσίας. τὸ γοῦν λευκόν, ἀπὸ μὲν τοῦ ἐρίου, ἐν ὑποκειμένῳ. ἀπὸ δὲ τῆς χιόνος, οὐκ ἐν ὑποκειμένῳ. ἀλλὰ συμπληροῖ τὴν οὐσίαν, ὡς μέρος. καὶ ὑποκείμενον μᾶλλον ἐστὶ μετὰ τῆς οὐσίας. ὁμοίως δὲ καὶ ἡ θερμότης. τῆς μὲν τοῦ πυρὸς οὐσίας μέρος ἐστίν. ἐν ὑποκειμένῳ δὲ γίνεται τῷ σιδήρῳ. ἐπειδὴ καὶ γίνεται καὶ ἀπογίνεται ἐν τῷ σιδήρῳ, ἄνευ τῆς τοῦ σιδήρου φθορᾶς. ὁ τοίνυν Ἀριστοτέλης τὸ δεύτερον ἐνθένδε ὑποκείμενον ἐνταῦθα λαβών, τὸ κατὰ τὸ σύνθετον καὶ τὴν ἄτομον οὐσίαν, ὥσπερ μήτε ἐν ὑποκειμένῳ εἶναί φησι, μήτε καθ' ὑποκειμένου τινὸς λέγεσθαι, οὕτως πᾶν τὸ μὴ οὐσιωδῶς ἐπ' αὐτοῦ λεγόμενον, ἀλλὰ κατὰ τὸ συμβεβηκέναι ἐν ὑποκειμένῳ τοῦτο εἶναί φησιν. ὥσπερ τὴν θερμότητα ἐν τῷ σιδήρῳ. τὰ δὲ συμπληρωτικά, ὡς τὴν τοῦ πυρὸς θερμότητα. τοῦ μὲν πυρὸς μέρος ἂν εἴποι. ἐν ὑποκειμένῳ δέ, τῇ ἀποίῳ ὕλῃ. πρὸς δὲ ταύτην οἶμαι τὴν λύσιν, εἰπεῖν εὔλογον. ὅτι εἰ τὸ ἐν ὑποκειμένῳ τοῦτο μόνον ἐστί, τὸ γινόμενον καὶ ἀπογινόμενον, οὐκέτι ἐν δύο τούτοις, τῷ τε ἐν ὑποκειμένῳ καὶ οὐκ ἐν ὑποκειμένῳ περιείληφε πάσας τὰς κατηγορίας. εἰ γὰρ τὸ οὐκ ἐν ὑποκειμένῳ τὴν οὐσίαν δηλοῖ, τὸ δὲ ἐν ὑποκειμένῳ μὴ πᾶσαν ποιότητα, ἀλλὰ τὴν ἐπείσακτον μόνην, οὐ πάντα ἂν εἴη τὰ γένη περιειλημμένα. ἢ χρὴ λέγειν, ὅτι αἱ μὲν ἐπει-

Lucius — *An accidentia sint in subiecto tanquam pars subiecti* — *Porphyrius* — *Duplex subiectum secundum porphyrium* — *Pulchra haec omnia*

Quare Aristot. nō appellauit substātiam subiectū sed nō in subiecto

ἄκραι ποιότητες, ἀλλὰ συμπληρωτικαὶ τῆς οὐσίας, μέρη τῆς οὐσίας οὖσαι, καὶ αὐταὶ οὐσίαι εἰσί. καὶ τῇ οὐσίᾳ συμπεριλαμβάνονται. τὰ γὰρ μέρη τῆς οὐσίας, οὐσίαι κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην. καὶ ἴσως διὰ τοῦτο τὴν οὐσίαν οὐκ εἶπεν ὑποκείμενον, ἀλλ' οὐκ ἐν ὑποκειμένῳ, ἵνα καὶ τὰς τοιαύτας περιλάβῃ ποιότητας. Ἀποροῦσι δέ τινες καὶ περὶ τῆς εὐωδίας τοῦ μήλου, καὶ τῶν ἐξατμιζομένων θυμιαμάτων. ἡ γὰρ εὐωδία συμβεβηκὸς οὖσα, μεταβαίνει ὅμως ἐκ τοῦ μήλου καὶ τῶν θυμιαμάτων, εἴς τε τὸν ἀέρα καὶ τὰ ἱμάτια. καὶ ἡ τοῦ μέλιτος γλυκύτης, εἰς ὅλον τὸ μελίκρατον. καὶ σκορόδου καὶ ῥαφανίδος ἀλλοιωθέντων ἤδη ἐν τῇ γαστρί, ἡ δυσωδία δήλη γίνεται τοῖς ὁμιλοῦσιν. Ἀλλ' ἐπιστῆσαι χρή, ὅτι οὐκ εἶπεν Ἀριστοτέλης ἀδύνατον αὐτὸ χωρισθῆναι τοῦ ἐν ᾧ ἦν, ἀλλὰ τοῦ ἐν ᾧ ἐστι. καὶ γὰρ τὸ πρός τι ὑποκειμένου ἀπολείπει συνεχοῦς ὄντος τοῦ ἀέρος, ἢ κατὰ ἀφήν, ἢ κατὰ ἕνωσιν, δύναται ἐφ' ἑτέροις μεταβαίνειν, μὴ ὄντος μεταξὺ κενοῦ. καὶ πῶς ποιότης τῆς ἐκτὸς οὐσίας μεταβήσεται. ἔσται γὰρ οὕτω χωριστὴ τῆς φύσεως καὶ ἐν ἄλλῃ γίνεται μεταβαίνουσα. μήποτε οὖν ἄμεινον λέγειν, ὅτι πᾶσα μὲν εὐωδία καὶ πᾶν τοιοῦτον συμβεβηκός, μετὰ τῆς οἰκείας οὐσίας ἐστί. καὶ οὐδέποτε ταύτης ἀποσπᾶται. ἡ δὲ οὐσία, ποτὲ μὲν ἐξαπλοῦται μανουμένη, καὶ ταῖς ἄλλαις οὐσίαις ἐγκατασπείρεται. ποτὲ δὲ μεταβάλλει εἰς ἑαυτὴν τὰ συνεχῆ, καὶ πεφυκότα πάσχειν, ὅπερ ἐπὶ τοῦ πυρὸς ἐναργῶς ὁρᾶται. οὐ γὰρ ὁ ἐξ ἀρχῆς σπινθήρ ἐστιν, ὁ πᾶσαν τὴν ὕλην ἐπινεμόμενος, ἀλλὰ τὸ ἐξ ἐκείνου κατ' ὀλίγον πολλαπλασιασθὲν πῦρ. μήποτε δὲ ἐκ τῶν προειρημένων, δῆλον ὅτι ἡ εὐωδία τοῦ μήλου καὶ τῶν θυμιαμάτων συμπληρωτικαὶ τοῦ εἴδους οὖσαι, οὐδὲ ἐν ὑποκειμένῳ ἂν λέγοιντο τῷ συμπληρουμένῳ. ὅτι δὲ οὐσία τις συνδιαφορεῖται ταῖς τοιαύταις εὐωδίαις, δηλοῖ ῥυτιδούμενον τὸ μῆλον, καὶ δαπανώμενα τὰ θυμιάματα.

Quaestio de odore & his quae exhalantur. Haec omnia etiā Ammonius

Quaestio

Ἀλλὰ πῶς φησιν οὐχὶ καὶ αἱ ἄτομοι οὐσίαι, οἷον, Σωκράτης, καὶ Πλάτων, τῷ λόγῳ τῶν ἐν ὑποκειμένῳ ὑπαχθήσονται, καὶ ἔσονται συμβεβηκότα, εἴπερ καὶ ἔν τινι ἐστὶν ὁ Σωκράτης. ἐν τόπῳ γὰρ καὶ χρόνῳ. καὶ οὐχ ὡς μέρος. καὶ ἀδύνατον χωρὶς εἶναι τόπου καὶ χρόνου. κἂν γὰρ τοῦδε μεταστῇ τοῦ τόπου, πάντως ἐν ἄλλῳ ἔσται, ὡς καὶ ἐπὶ τῆς εὐωδίας ἐλέγετο. ἀλλὰ τὸ μὲν ἀπὸ τοῦ τόπου λύειν ὁ Βοηθὸς ἔδοξεν εἰπὼν τὰ κινούμενα μὴ ὅλως εἶναι ἐν τόπῳ. δηλαδὴ τινὰ καθὸ κινοῦνται, ἐν ἀτόμοις αὐτῶν γέγονε. τὸ δὲ οὐ γέγονεν, οὐκ εἶσιν ἐν τόπῳ. οὐδὲ ὡς ὅλον ἐν ὅλῳ τῷ περιέχοντι τὸ περιεχόμενον. ἐπεί τοι γε κατὰ τὰ μέρη, ἐν τόπῳ μεριστῶς ὑπάρχει. οὐδὲ γὰρ ἐστὶν ἔξω. τοῦτο γὰρ ἐν τῷ περὶ κινήσεως δέδεικται. τῷ δὲ αὐτῷ λόγῳ, οὐδὲ ἐν χρόνῳ εἴη ἂν μετρικῶς. ῥέοντος γὰρ συνεχῶς τοῦ χρόνου, ἄλλο ἀεὶ καὶ ἄλλως ἐστίν. ὥστε εἴπερ ἄρα ἐν τῷ καθόλου χρόνῳ ἐστίν. ἀλλὰ καὶ τοῦτο λύων ὁ Βοηθός, πρῶτον μὲν οὐδὲ εἶναι τὸ καθόλου ἐν ὑποστάσει κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην φησίν. εἰ δὲ καὶ εἴη, οὔ τι εἶναι. ὁ δὲ Ἀριστοτέλης ἔν τινι τῷ εἶναι εἶπεν. ὥστε οὐ δύναται τὸ ἔν τινι ὂν ἐν τῷ καθόλου εἶναι. ῥᾳδίως δ' ἂν αἱ τοιαῦται ἀπορίαι διαλύοιντο, εἰ τὸ ἐν τῷ ὑπάρχειν συντάξομεν. τὸ γὰρ συμβεβηκὸς ἐνυπάρχει τῷ ὑποκειμένῳ. οὔτε δὲ τὰ ἐν τόπῳ. οὔτε τὰ ἐν χρόνῳ λέγοιτο.

Boethus

Boethus

Haec figura explicat argumentatione illorum qui colligebat Socratem & Platonem esse accidens. ut visum est in charta praecedente.

Antepraedicamenta.

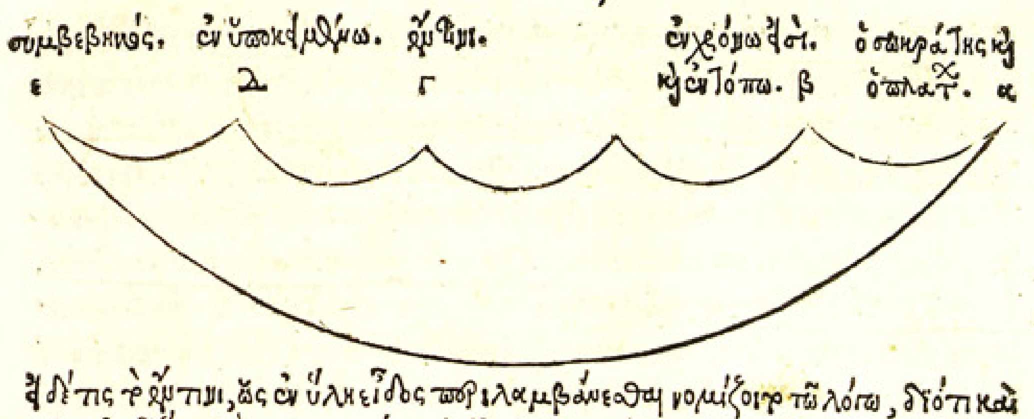

εἰ δέ τις τὸ ἔν τινι, ὡς ἐν ὕλῃ εἶδος περιλαμβάνεσθαι νομίζοι τῷ λόγῳ, διότι καὶ τοῦτο ἐν τῇ ὕλῃ ἐστίν, οὐχ ὡς μέρος αὐτῆς καὶ ἀχώριστον ἐστὶν ἀπ' αὐτῆς. εἴρηται γὰρ πρότερον, ὅτι τὸ ἔν τινι νῦν, ὡς ἐν συνθέτῳ οὐσίᾳ φησίν. ἐφ' ἧς καὶ ἡ οὐσία καὶ τὸ εἶδος ἐπαληθεύειν δύναται. Ζητεῖν δὲ ἄξιον διὰ τί μετὰ τὴν καθόλου οὐσίαν τὸ μερικὸν συμβεβηκὸς ἔταξε, καὶ οὔτε καθόλου τι, οὔτε οὐσίαν. καὶ γὰρ τετραγωνικῶς αὐτὰ καταγράψας, ἄνω μὲν τὰ καθόλου τάξας, κάτω δὲ τὰ μερικά, οὔτε τὰ κατὰ τὸ μῆκος, οὔτε τὰ κατὰ τὸ πλάτος εὑρήσεις συντεταγμένα, ἀλλὰ τὰ διαγώνια. τούτου δὲ αἴτιον, τὸ καὶ πᾶσαν μὲν διαίρεσιν εἰ μέλλοι τὸ ἀπαράλειπτον ἔχειν, κατὰ ἀντίφασιν ὀφείλειν γίνεσθαι. ἐνταῦθα δὲ ἔτι μᾶλλον οἰκειοτέρα ἡ λῆψις. ὡς τὸ καταφατικόν, τῷ ἀποφατικῷ. καὶ τὸ καθ' ὑποκειμένου, τῷ οὐ καθ' ὑποκειμένου. καὶ τὸ ἀποφατικὸν τῷ καταφατικῷ, ἀντιτίθεσθαι τὸ οὐκ ἐν ὑποκειμένῳ τῷ ἐν ὑποκειμένῳ. Τὸ δὲ καθ' ὑποκειμένου τε λέγεται καὶ ἐν ὑποκειμένῳ ἐστίν. ὅτι μὲν τὸ καθόλου συμβεβηκὸς οὕτως ὀνομάζει, δῆλον ἂν ἐκ τῶν εἰρημένων εἴη. Ἐπιστῆσαι δὲ ἄξιον, ὅτι ἐν τούτοις πᾶσι τὰ καθόλου καὶ γενικά, ὡς ἐν ὑποστάσει ὄντα τίθησιν. ὥσπερ τὴν καθόλου ἐπιστήμην. καὶ δῆλον ὅτι αὕτη, ἐν τῇ καθόλου ψυχῇ ἐστι. καὶ πρὸ ὀλίγου δὲ τὰ ὄντα διεῖλεν εἰς τὰ καθόλου καὶ εἰς τὰ κατὰ μέρος. καὶ ἴσως τοῖς Πυθαγορείοις ἀκολουθῶν. ἀφ' ὧν τὴν περὶ τῶν δέκα γενῶν διδασκαλίαν παρέλαβεν.

Quaestio

A Pythagoreis accepit Aristoteles scientiā decē praedicamentorū

Ἁπλῶς δὲ τὰ ἄτομα καὶ ἓν ἀριθμῷ. ἕως τοῦ, οὐδὲν κωλύεται εἶναι.

Καὶ τὸ ἐν ὑποκειμένῳ καὶ τὸ καθ' ὑποκειμένου αὐτὸς ὀνομάσας, πρῶτος ἐδεῖτο σαφηνίσαι, τί ποτε βούλεται αὐτῷ τὰ ὀνόματα. πρότερον οὖν τὸ ἐν ὑποκειμένῳ ἐξηγησάμενος, νῦν τί δηλοῖ τὸ καθ' ὑποκειμένου παρίστησι. μᾶλλον δὲ πρότερον, τί οὐ σημαίνει παραδίδωσιν. ἐπεὶ τὰ οὕτως εἶναι ἔχει δύναμιν. λέγει οὖν ὅτι τὰ ἄτομα. ταῦτα δέ ἐστι τὰ μὴ τεμνόμενα διαφοραῖς. καὶ διὰ τοῦτο, μήτε γένει μήτε εἴδει ἓν ὄντα, ἀλλὰ ἀριθμῷ μόνον. ὡς ἐν τῷ ἀριθμεῖσθαι τὸ ἓν ἔχοντα. ταῦτα οὖν κατ' οὐδενὸς ὑποκειμένου λέγεται. οὐ γὰρ ἔχει τι μερικώτερον ἑαυτῶν, οὗ κατηγορηθήσεται ὡς καθ' ὑποκειμένου. εἰ δὲ τὸ ὄνομα τοῦ Σωκράτους, αὐτοῦ τοῦ Σωκράτους κατηγορεῖται ὡς ὑποκειμένου αὐτοῦ, οὐ περὶ τῆς τοιαύτης κατηγορίας ὁ λόγος ἐστίν, ἀλλὰ τῆς ἄλλου κατ' ἄλλων συνωνύμως γινομένης. ὅπερ τοῖς ἀτόμοις οὐχ ὑπάρχει. εἰπὼν δὲ τὸ κοινὸν πάντων τῶν ἀτόμων ὅτι οὐκ ἔστι καθ' ὑποκειμένου, καὶ τὴν διαφορὰν προστίθησι. δύνατον γὰρ τὸ μέντοι ἐν ὑποκειμένῳ εἶναι. τουτέστι συμβεβηκὸς εἶναι. τὸ δέ, δῆλον ὅτι οὐκ ἐν ὑποκειμένῳ. ὅπερ ἐστίν

ἄτομα qd:

Si Socrates praedicatur de Socrate nihil ad rē illa praedicatio

Aristot. primus excogitator horum nominum ἐν ὑποκειμένῳ & καθ' ὑποκειμένου &c.

οὐσία. μήποτε δὲ ἐπειδὴ αὐτὸς πρῶτος ταῦτα τέθεικε τὰ ὀνόματα, ἵνα μή τις ἀκούσας τὸ μὴ καθ' ὑποκειμένου εὐθὺς αὐτὸ καὶ μὴ ἐν ὑποκειμένῳ ὑπολάβῃ, ταὐτὸν ἐν ἑκατέρῳ τὸ ὑποκείμενον ἡγούμενος, διὰ τοῦτο τὸ μὴ καθ' ὑποκειμένου, οὐδέν φησι κωλύει ἐν ὑποκειμένῳ εἶναι. ἄλλο γὰρ καὶ ἄλλο τὸ ὑποκείμενον. εἰ δὲ μηδὲν κωλύει ἐν ὑποκειμένῳ εἶναι, δῆλον ὅτι οὐδὲν κωλύει καὶ μὴ εἶναι ἐν ὑποκειμένῳ. τὸ γὰρ μερικόν, οὐδὲν κωλύει καὶ συμβεβηκὸς εἶναι καὶ οὐσίαν. Ὅταν ἕτερον καθ' ἑτέρου κατηγορῆται. ἕως τοῦ, ὁ γάρ τις ἄνθρωπος, καὶ ἄνθρωπός ἐστι καὶ ζῷον. Εἰπὼν τί οὐκ ἔστι καθ' ὑποκειμένου, νῦν τί ἐστι λέγει. ὅτι τὸ συνωνύμως καὶ ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορεῖσθαι, τοῦτό ἐστι τὸ καθ' ὑποκειμένου λέγεσθαι. τοῦτο δέ ἐστιν, ὅταν τὸν λόγον τὸν ὁριστικὸν ἀποδιδόντες τοῦ ὑποκειμένου, διὰ τοῦ κατηγορουμένου ἀποδιδῶμεν. ἐὰν γὰρ ἀποδιδῶ τί ἐστιν ἄνθρωπος, ζῷον ἐρῶ. ὅταν οὖν ὡς καθ' ὑποκειμένου κατηγορῆται, οἷον ὁ ἄνθρωπος τοῦ Σωκράτους, καὶ τοῦ κατηγορουμένου ἄλλο τι κατηγορεῖται. καὶ αὐτὸ μὴ ὡς ἔτυχεν, ἀλλ' ὡς καθ' ὑποκειμένου καὶ συνωνύμως. οἷον τὸ ζῷον τοῦ ἀνθρώπου, καὶ τοῦ Σωκράτους τὸ ζῷον κατηγορηθήσεται. ἔσται γὰρ ὥσπερ ὁ τρόπος τοῦ πρώτου σχήματος οὗτος. τοῦ μέσου ἐν ὅλῳ μὲν ὄντος τῷ μείζονι ἄκρῳ. κατὰ παντὸς δὲ τοῦ ἐλάττονος λεγομένου. Τινὲς δὲ ἀποροῦσι, πῶς τοῦ ζῴου καθ' ὑποκειμένου τοῦ ἀνθρώπου λεγομένου, τοῦ δὲ γένους κατὰ τοῦ ζῴου, οὐκέτι τὸ γένος κατὰ τοῦ ἀνθρώπου κατηγορεῖται. ἀλλὰ πρόχειρος ἡ λύσις. Ὅτι τὸ γένος κἂν κατηγορῆται τοῦ ζῴου, ἀλλ' οὐχ ὡς καθ' ὑποκειμένου. ἦ γὰρ ἂν κατὰ παντὸς ζῴου κατηγορεῖτο. νῦν δὲ ζῷον μέν ἐστιν ὁ Σωκράτης. οὐ μέντοι γένος. οὐ γὰρ ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορεῖται τοῦ ζῴου τὸ γένος. ἐρωτηθέντες γοῦν τί ἐστι ζῷον, οὐ λέγομεν γένος, ἀλλ' οὐσίαν ἔμψυχον λέγομεν τὸ ζῷον εἶναι. οὐ γὰρ τὸ πῶς δήποτε κατηγορούμενον, ὡς καθ' ὑποκειμένου κατηγορεῖται. ἐν γοῦν τῷ Σωκράτης περιπατεῖ, κατηγορεῖται μὲν τὸ περιπατεῖ, οὐ καθ' ὑποκειμένου δέ. δείκνυσι μὲν οὖν ὅπερ εἴπομεν, διὰ τοῦ προστεθέντος, καὶ τί ἐστι τὸ καθ' ὑποκειμένου λέγεσθαι. ὅτι τὸ συνωνύμως κατηγορεῖσθαι. καὶ ἐκεῖνο δὲ μάλιστα διδάσκει. ὅτι οὗ τινος ἂν καθ' ὑποκειμένου λέγηταί τι, καὶ ἡ κατηγορία εἰς ἣν ἀνάγεται τὸ κατηγορούμενον, λέγεται κατ' αὐτοῦ. εἰ γὰρ τὸ ζῷον καθ' ὑποκειμένου λέγεται τοῦ ἀνθρώπου, ἀνάγεται δὲ τὸ ζῷον εἰς τὴν οὐσίαν, καὶ ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν οὐσίαν ἀναχθήσεται. καὶ διὰ τοῦ τοιούτου θεωρήματος, τὰ καθ' ἕκαστα καὶ ἀπερίληπτα τῷ λογισμῷ, διὰ τῶν οἰκείων ἐπαναβιβασμῶν, εἰς τὰς δέκα κατηγορίας συνάγεται. ὅτι γὰρ οὐσία ἐστὶν ὁ Σωκράτης, οὐκ ἔστι γνῶναι σαφῶς, μὴ διὰ πολλῶν τῶν συνωνύμως ἀεὶ τῶν ὑφ' ἑαυτὰ κατηγορουμένων ὁδεύσαντα, τί ἐστι τῶν καθ' ὑποκειμένου λεγομένων. εἰ γὰρ ἄνθρωπος ὁ Σωκράτης, καὶ τὸ τοῦ ἀνθρώπου συνωνύμως κατηγορούμενον. ὥστε καὶ ζῷον καὶ τὸ τοῦ ζῴου συνωνύμως κατη-

Quid καθ' ὑποκειμένου λέγεσθαι quid?

Quaestio

τὸ γένος κἂν κατηγορῆται τοῦ ζῴου ἀλλ' οὐχ ὡς καθ' ὑποκειμένου

Univoce praedicari est praedicari nomine de aliquare & item diffinitione nominis

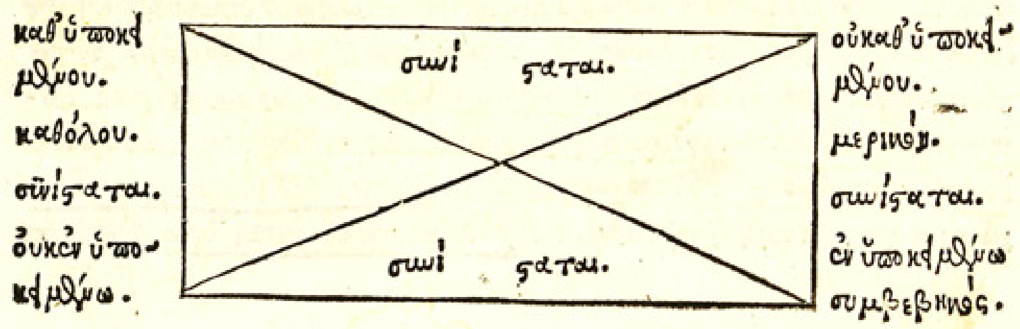

∴ hoc dicit qa καθ' ὑποκειμένου significat universale aristoteli

γορούμενον. ὥστε καὶ ἔμψυχον καὶ οὐσία. ἀλλ' εἰ τὸ καθ' ὑποκειμένου λέγεσθαι, ταὐτόν ἐστι τῷ συνωνύμως κατηγορεῖσθαι, ἐπειδὴ καὶ ὁ ὁρισμὸς συνωνύμως κατηγορεῖται τοῦ κεφαλαιώδους. ὁ γὰρ ἄνθρωπος, ζῷον λογικὸν θνητόν ἐστιν. εἴη ἂν καὶ ὁ ὁρισμὸς τοῦ ἀνθρώπου, καθ' ὑποκειμένου τοῦ ἀνθρώπου λεγόμενος. εἰ δὲ τοῦτο, οὐκέτι τὸ καθόλου σημαίνεται ὑπὸ τοῦ καθ' ὑποκειμένου. Ἤδη διὰ τοῦτο ὁ Ἀριστοτέλης οὐχ ἁπλῶς εἶπεν, ὅταν κατηγορῆταί τι ὡς καθ' ὑποκειμένου, ἀλλ' ὅταν ἕτερον καθ' ἑτέρου κατηγορῆται ὡς καθ' ὑποκειμένου. τὰ δὲ ὑπὸ τοῦ ὁριστικοῦ λόγου σημαινόμενα, οὐκ ἔστιν ἕτερα τοῦ ὁριστοῦ. τινὲς δὲ αὐτὸ τοῦτο αἰτιῶνται, τὸ ἕτερον εἰρῆσθαι τὸ καθ' ὑποκειμένου κατηγορούμενον, τοῦ οὗ κατηγορεῖται. κατὰ γὰρ τοῦ ἀνθρώπου κατηγορεῖται τὸ ζῷον ὡς ζῴου. καὶ τὸ χρῶμα τοῦ λευκοῦ ὡς χρώματος. καὶ φησὶν ὁ Πορφύριος, ὅτι διττὴ ἡ ἐπίνοια τοῦ ζῴου. ἡ μέν, τοῦ κατατεταγμένου. ἡ δέ, τοῦ ἀκατατάκτου. κατηγορεῖται οὖν τὸ ἀκατάτακτον τοῦ κατατεταγμένου. καὶ ταύτῃ ἕτερόν ἐστιν. ὁ μέντοι Ἰάμβλιχος, οὐ τὰ γένη φησὶ τῶν ὑποκειμένων κατηγορεῖται, ἀλλ' ἕτερα διὰ ταῦτα. ὅταν γὰρ λέγωμεν Σωκράτην ἄνθρωπον εἶναι, οὐ τὸ γενικὸν αὐτὸν φαμὲν ἄνθρωπον εἶναι, ἀλλὰ μετέχειν τοῦ γενικοῦ. ὥσπερ τὸ λευκὴν εἶναι τὴν ἄμπελον, ταὐτόν ἐστι τῷ λευκοὺς τοὺς βότρυας φέρειν, κατὰ ἀναφορὰν τὴν ἀπὸ τῶν καρπῶν, οὕτως αὐτῆς καλουμένης. περὶ δὲ τούτων ἐν τοῖς μετὰ τὰ φυσικὰ ἀκριβῶς διώρισεν Ἀριστοτέλης. νῦν δὲ κοινότερον κέχρηται ταῖς σημασίαις. ὡς καὶ ἡμεῖς ὅταν λέγωμεν τοὺς ὁρισμοὺς ἐκ γενῶν εἶναι καὶ διαφορῶν, οὐ κυρίως ἐνταῦθα τὸ γένος λαμβάνοντες, ἀλλ' ἀντὶ τῆς πτώσεως ἧς δεκτικόν ἐστι τὸ μετέχειν τοῦ γενικοῦ. ἀλλ' ὅτι μὲν καθόλου βούλεται εἶναι τὸ καθ' ὑποκειμένου, ἐδήλωσεν εἰπών, τὰ ἄτομα μὴ λέγεσθαι καθ' ὑποκειμένου. ὅτι δὲ συνωνύμως αὐτὸ δεῖ κατηγορεῖσθαι, ἐδήλωσε διὰ τοῦ καὶ τοῦ ὑπ' αὐτὰ κατηγορεῖσθαι. τοῦτο γὰρ ὑπάρχει τοῖς ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορουμένοις. τὸ δέ γε ἐν ὑποκειμένῳ, ἔστι μὲν ἐν τῷ ὑποκειμένῳ. οὐ μέντοι συνωνύμως κατηγορεῖται τοῦ ὑποκειμένου. οὐ γὰρ λέγεται ἡ ψυχὴ ἐπιστήμη. ὅταν οὖν τὸ αὐτὸ ἐν ὑποκειμένῳ τε ᾖ καὶ καθ' ὑποκειμένου, τουτέστιν ὅταν ᾖ καθόλου συμβεβηκός, δύο ὑποκείμενα θεωρητέον. τὸ μέν, ἐν ᾧ ἐστι. τὸ δέ, καθ' οὗ λέγεται. καὶ τῷ μὲν ἐν ὑποκειμένῳ, τὸ ἐστὶν ἀποδίδοται. τῷ δὲ καθ' ὑποκειμένου, τὸ λέγεται. εἴτε γάρ ἐστι τὰ καθόλου, εἴτε ἐπινοίᾳ μόνῃ τὸ εἶναι ἔχει, ἄλλης ἂν εἴη πραγματείας ζητεῖν. ὅτι μέντοι λέγεται κατὰ τοῦ ὑποκειμένου, δῆλον. νῦν δὲ καὶ ὡς οὖσιν Ἀριστοτέλης ἐχρήσατο. καὶ πρόδηλον μὲν ἐκ τῶν εἰρημένων, τίνι διαφέρει τὰ ἐν ὑποκειμένῳ τῶν καθ' ὑποκειμένου. λεγέσθω δὲ καὶ νῦν, ὅτι ἄλλο τὸ καθόλου ἐστὶ καὶ ἄλλο τὸ ἐν ἑτέροις ἐγγινόμενον. καὶ μέντοι καὶ τῶν μὲν καθ' ὑποκειμένου, καὶ τὸ ὄνομα καὶ ὁ λόγος κατηγορεῖται τοῦ ὑποκειμένου. τοῦ δὲ ἐν ὑποκειμένῳ, ὁ μὲν λόγος οὐδέποτε. τὸ δὲ ὄνομα, πολλάκις κατηγορεῖται. καὶ μέντοι ἑκάτερον αὐτῶν, ποτὲ μὲν συνδυάζεται τῷ ἑτέρῳ. ποτὲ δὲ οὔ. τὸ γὰρ καθ' ὑποκειμένου, ποτὲ μὲν ἐν ὑποκειμένῳ ἐστί, ποτὲ δὲ οὔ. καὶ τὸ ἐν ὑποκειμένῳ, ποτὲ μὲν καθ' ὑποκειμένου. ποτὲ δὲ οὔ. καθόλου δέ, καὶ τὰ γένη καὶ τὰ εἴδη. ἐάν τε ἐπὶ οὐσιῶν ᾖ, ἐάν τε ἐπὶ τῶν συμβεβηκότων, κυρίως καθ' ὑποκειμένου λεχθήσεται. ἐδήλωσε δὲ τοῦτο, καὶ αὐτὸς εἰπών. ὅτι τὰ ἄτομα καὶ ἓν ἀριθμῷ, οὐκ ἔστι καθ' ὑποκειμένου. Ἰστέον δὲ ὅτι καὶ Ἀνδρόνικος καὶ ἄλλοι τινές, οὐ μόνον τὰ ἐν τῷ

Quaestio notanda

Porphyrius

ζῷον διττόν· κατατεταγμένον ἢ ἀκατάτακτον

Iamblichus

Aristoteles

τὸ καθ' ὑποκειμένου καθόλου λέγεσθαι & ratione id constet

τὰ καθόλου εἰ ἐν ἐννοίᾳ μόνον τὸ εἶναι ἔχει; nunc autem aristoteles ut existentibus usus

Andronicus

ὃ λέγεται ἡ ψυχὴ ἐπιστήμη

συνδυάζεται ἑτέρῳ

ἅ ἐστι κατηγορούμενα καθ' ὑποκειμένου κατηγορεῖσθαι φασὶν, ἀλλὰ καὶ ἄλλα. οἷον τὸ μουσικὸν κατὰ ἀριστοξένου. καὶ τὸ ἀθηναῖος κατὰ σωκράτους. καὶ ἴσως ἐκεῖνα ὅσα κατηγοροῦντές τινος, ἐκεῖνο εἶναι λέγομεν αὐτὸ ὅπερ κατηγοροῦμεν. βαδίζειν μὲν γὰρ λέγοντες τὸν σωκράτην, οὐ λέγομεν βαδίζειν εἶναι τὸν σωκράτην. ἀθηναῖον δὲ εἶναι λέγομεν καὶ φιλόσοφον. καὶ ὅσα δὴ τούτων κατηγορεῖται λεγόντων ἡμῶν, ταῦτα ἐκεῖνα εἶναι, καὶ κατὰ τοῦ ὑποκειμένου ῥηθήσεται. εἰ γὰρ ὁ σωκράτης φιλόσοφός ἐστιν, ὁ δὲ φιλόσοφος ἐπιστήμων, ἔσται καὶ ὁ σωκράτης ἐπιστήμων. πάλιν δέ φησιν εἰ τὸ σῶμα λευκὸν, καὶ τὸ λευκὸν χρῶμα, ἔσται καὶ τὸ σῶμα χρῶμα. ἢ τὸ λευκὸν δισσὸν. τήν τε ποιότητα, καὶ τὸ κεχρωσμένον. καὶ τὸ μὲν σώματος, τὸ κεχρωσμένον κατηγορεῖται. οὐ γάρ ἐστι τὸ σῶμα λευκότης. τῆς δὲ ποιότητος, οὐ τὸ χρῶμα, ἀλλ' ἡ λευκότης. ὥστε οὐ τὸ χρῶμα κατηγορηθήσεται τοῦ σώματος, ἀλλὰ τὸ κεχρωσμένον.

» Τῶν ἑτερογενῶν καὶ μὴ ὑπ' ἄλληλα τεταγμένων, ἕως τοῦ, καὶ
» τοῦ ὑποκειμένου ἔσονται.

Ἐν τούτοις δέον εἰπεῖν, τί γένος. καὶ τί εἶδος. καὶ τί διαφορά. καὶ τίνα σχέσιν ἔχουσι πρὸς ἄλληλα. εἴς τε ἑτερότητα καὶ κοινωνίαν. τὸ τοίνυν γένος λέγεται μὲν πολλαχῶς, ὡς καὶ ἐν τῇ εἰσαγωγῇ ἐδήλωσε καὶ ἐδίδαξεν ὁ πορφύριος. τὸ δὲ νῦν παραληφθὲν γένος ἐστὶ τὸ κατὰ πλειόνων καὶ διαφερόντων τῷ εἴδει ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορούμενον. εἶδος δὲ, τὸ κατὰ πλειόνων καὶ διαφερόντων τῷ ἀριθμῷ, ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορούμενον. διαφορὰ δὲ, ἡ κατὰ πλειόνων καὶ διαφερόντων τῷ εἴδει ἐν τῷ ὁποῖόν εἶναι κατηγορουμένη. ἀλλὰ τῷ μὲν εἴδει διαφέρει, ὅσα τῷ λόγῳ τῆς οὐσίας ἀλλήλων κεχώρισται. τῷ δὲ ἀριθμῷ διέστηκεν, ὅσα συνδρομῇ συμβεβηκότων τὴν ἰδιότητα τῆς οἰκείας ὑποστάσεως ἀφώρισται. καὶ ἐν μὲν τῷ τί ἐστι κατηγορεῖται, ὅσα ἐν τῷ λόγῳ τῷ, τί ἦν εἶναι λέγοντι παρέχει, τὸ οὐσιῶδες καὶ κοινὸν ἐν τῷ πράγματι δηλοῦντα. ἐν δὲ τῷ ὁποῖόν τί ἐστιν, ὅσα τὸ οὐσιῶδες μετὰ τῆς ποιότητος συνείληφε. τὸ γὰρ λογικὸν, οὐχ ἁπλῶς ποιότης ἐστὶν, ἀλλὰ ζωώδης ποιότης. καὶ δεῖ τὴν διαφορὰν οὐσιωδῶς καὶ κατὰ τὸ εἶναι χωρίζειν, ἀλλ' οὐ κατά τι συμβεβηκός. κἂν γὰρ ἀνθρώπου τὸ πλευστικόν ἐστιν, οὐκ ἔστιν αὐτοῦ οὐσιώδης διαφορά. διὸ δεῖ τὴν διαφορὰν μέρος τῆς οὐσίας εἶναι. περὶ γὰρ τὴν οὐσίαν τὴν κεχωρισμένην ἰδιότητα ἀφορίζει. διαφέρουσι δὲ ἀλλήλων εἶδος καὶ διαφορὰ, ὡς ὅλον καὶ μέρος. περιέχεται γὰρ ὑπὸ τοῦ ὅλου εἴδους ἡ συστατικὴ τοῦ εἴδους διαφορὰ, ὡς ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου τὸ λογικόν. ποτὲ δὲ καὶ ἀντὶ ὅλου εἴδους ἡ διαφορὰ λέγεται. ὥσπερ τὸ ἀθάνατον καὶ τὸ θνητὸν, ἀντὶ θεῶν καὶ ἀνθρώπων. τῶν δὲ διαφορῶν αἱ μὲν, γενῶν εἰσιν. αἱ δὲ, εἰδῶν. τῶν μὲν οὖν γενῶν, αἱ μὲν, συστατικαί, ὅσαι κατ' αὐτῶν λέγονται. αἱ δὲ διαιρετικαί, ὅσαι διῃρημένως μὲν κατ' αὐτοῦ οὐ λέγονται. ὁμοῦ δὲ πᾶσαι. τῶν δὲ εἰδῶν εἰσιν αἱ εἰδοποιοὶ καὶ μόναι ὧν ἑκάστη κατὰ τὸ ἀντιδιῃρημένον πρὸς ἕκαστον τῶν εἰδῶν ἀφορίζει, ἀλλ' οὐχ ἅμα πᾶσαι. ὥσπερ δὲ εἴδη πλείονα πρὸς ἓν γένος, οὕτω καὶ πολλαὶ διαφοραὶ πρὸς ἓν εἶδος συντελοῦσιν. ὁ δὲ ἑρμῖνος, τὰς συμπληρωτικὰς οὐκ ἀξιοῖ διαφορὰς καλεῖν, ἀλλὰ μόνας τὰς διαιρετικάς. ἀλλὰ πῶς τὴν διαφορὰν κατὰ διαφερόντων τῷ εἴδει λέγομεν. καὶ τὸ εἶδος κατὰ διαφερόντων τῷ ἀριθμῷ. ἰδοὺ γὰρ τινὲς διαφοραὶ καθ' ἑνὸς εἴδους λέγονται, ὡς τὸ κοῦφον κατὰ τοῦ πυρός. καὶ γὰρ τὰ ἄλλα κοῦφα διὰ τὸ πύριον. καὶ τὸ βαρὺ κατὰ τῆς γῆς. καὶ ὅλως αἱ ἔσχαται διαφοραὶ, καθ' ἕκαστον εἶδος. ὡς ἐν ἀνθρώπῳ, τὸ νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν. αἵτινες καὶ ἀντιστρέφουσι πρὸς τὸ ὁριστόν.

τὸ λευκὸν δύο σημαίνει τὴν ποιότητα καὶ τὸ κεχρωσμένον

Porphy

Genus

Species

Differentia

Prædicari in quid est

Prædicari in quale

f. οὐσιωδῶς

Rationale non qualitas simpliciter sed qualitas animalis

Oportet differentiam partem esse substantiæ

Differentia inter speciem & differentiam

Herminus

ἀλλὰ καὶ εἴδη τινά ἐστι μοναδικά. καὶ ἐν τοῖς αἰσθητοῖς, τὰ μὲν ἀΐδια πάντα, ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη, καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον. ἐν τοῖς γενητοῖς δὲ ὡς ἱστοροῦσιν, ὁ φοῖνιξ τὸ ὄρνεον. πῶς οὖν τὸ εἶδος κατὰ πλειόνων καὶ διαφερόντων τῷ ἀριθμῷ λέγεται. ἢ τοῦτο μὲν κἂν μὴ ἅμα τῶν ἀτόμων ὄντων ἀλλὰ κατὰ διαδοχὴν, πολλῶν κατηγορεῖται φοινίκων. ἐν δὲ τοῖς ἀϊδίοις εἰ μὴ κατὰ πλειόνων λέγεται, οὐδὲ ἔστι τοῦτο εἶδος τὸ νῦν ζητούμενον, τὸ ἀκατάτακτον καὶ ἐν πολλοῖς θεωρούμενον, ἀλλὰ τὸ ἐν ὕλῃ κατατεταγμένον μοναδικόν. ἐκεῖνο γὰρ κἂν εἰ πολλὰ εἴη τοιαῦτα, πᾶσιν ὑπάρχει. καὶ ἔοικε τὸ τοιοῦτον εἶδος μέσον εἶναι τῶν τε ἀτόμων καὶ τῶν κυρίως εἰδῶν. τῷ μὲν μοναδικῷ, τῶν ἀτόμων ὑπερέχον. τῷ δὲ ἐν ὕλῃ γενέσθαι, ὑφειμένον τῶν κυρίως εἰδῶν. τὴν δὲ διαφορὰν ὁ μὲν πορφύριος φησὶν, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ κατὰ πλειόνων εἰδῶν λέγεσθαι. οὐ γὰρ ἀεί. ὁ δὲ ἰάμβλιχος κἂν τινες διαφοραὶ μὴ κατὰ πλειόνων εἰδῶν λέγωνται, ἀλλ' οὕτως ἔχουσι φησὶ καὶ αὗται, ὥστε ὅσον ἐφ' ἑαυταῖς κατὰ πλειόνων ἂν ῥηθῆναι. ἰδικωτέρα δέ φησιν ἐστὶ διαφορὰ καὶ τῇ ἐνύλῳ φύσει συγγενεστέρα, ἡ καθ' ἑνὸς εἴδους μεμερισμένη. ἀλλ' ὅμως καὶ περὶ οὕτως διακειμένη, δύναμιν ἔχει κατὰ τὸν ἑαυτῆς λόγον, πλείοσιν εἴδεσιν ἑαυτὴν ἐνδιδόναι. εἰ δὲ ἄλλη τις συντυχία πραγμάτων τὴν τῶν ὑποδεχομένων εἰς πλῆθος διάστασιν οὐκ εἴασε γενέσθαι, οὐδὲν ἐμπόδιόν ἐστι τοῦτο πρὸς τὸν οἰκεῖον τῆς διαφορᾶς λόγον. ἕτερα δὲ γένη ἐστὶ καὶ εἴδη καὶ διαφοραὶ, τὰ ταῖς κατηγορίαις διαφέροντα. ὥστε καθ' ἑκάστην κατηγορίαν καὶ γένη καὶ εἴδη εἶναι καὶ διαφοράς. καὶ ὑπάλληλα δὲ γένη, ὧν θάτερον ὑπὸ θάτερόν ἐστιν, ὡς ὑπὸ τὸ ζῷον τὸ πτηνόν. οὐχ ὑπάλληλα δὲ, ὧν μηδέτερον ἐστιν ὑπὸ τὸ ἕτερον, ὡς ζῷον καὶ ἐπιστήμη. ἐπειδὴ γὰρ τῶν γενῶν καὶ τῶν εἰδῶν, τὰ μέν ἐστι γένη μόνον, ὡς μὴ ἔχειν ὑπὲρ ἑαυτὰ γένος ὥσπερ ἡ οὐσία, τὰ δὲ εἴδη μόνον, ὡς μὴ ἔχειν μεθ' ἑαυτὰ εἶδος, ὥσπερ ὁ ἀετός. τὰ δὲ μεταξὺ τούτων, οἷον ζῷον καὶ ὄρνεον. ἃ καὶ εἴδη καὶ γένη ἐστίν. εἴδη μὲν, ὡς πρὸς τὰ πρὸ ἑαυτῶν. γένη δὲ, ὡς πρὸς τὰ μετ' αὐτά. τὸ γὰρ ὄρνεον, εἶδος μέν ἐστι τοῦ ζῴου. γένος δὲ τοῦ ἀετοῦ. ὑπάλληλα δὲ λέγεται οὐχ ὅτι ἑκάτερον ὑπὸ θάτερόν ἐστιν. ἐπεὶ οὕτω γε, καὶ γένος ἔσται καὶ εἶδος τὸ αὐτὸ τοῦ αὐτοῦ, ἀλλ' ὅτι θάτερον μόνον ὑπὸ τὸ ἕτερον. ὅταν δὲ μηδέτερον ὑπὸ θάτερον ᾖ, τότε οὐκέτι ἐστὶν ὑπάλληλα. ὡς ζῷον καὶ ἐπιστήμη. ἑκάτερον μὲν γὰρ, γένος ἐστίν. οὔτε δὲ ἡ ἐπιστήμη τοῦ ζῴου εἶδός ἐστιν, οὔτε τὸ ζῷον τῆς ἐπιστήμης. ὄντων οὖν ἑτέρων γενῶν καὶ τῶν μεταξὺ, τοῦ, τε ἀνωτάτω γένους καὶ τοῦ κατωτάτω εἴδους. καὶ μέχρι τῶν ἀνωτάτω τῶν κατὰ τὰς κατηγορίας, ὅταν λέγῃ τῶν ἑτέρων γενῶν, καὶ τὰ ἀνωτάτω ληπτέον, ὡς ὄντα ἕτερα γένη. καὶ τὰ μεταξὺ ὄντα μὴ ὑπάλληλα ᾖ, ὡς ζῷον καὶ ἐπιστήμη. καὶ γὰρ τὸ ζῷον, μετὰ τὴν οὐσίαν τέτακται. καὶ ἡ ἐπιστήμη μετὰ τὴν ποιότητα. τῶν οὖν ἑτέρων καὶ μὴ ὑπάλληλα γενῶν, ἑτέρας εἶναι διαφορὰς φησὶ καὶ τὰς διαιρετικὰς, καὶ τὰς συστατικάς. ζῴου γὰρ διαφοραὶ διαιρετικαί, τὸ λογικὸν καὶ τὸ ἄλογον. ἢ πτηνὸν καὶ πεζόν. συστατικαὶ δὲ, τὸ αἰσθητικόν. τῆς δὲ ἐπιστήμης, οὐκ εἰσὶν αὗται διαφοραί. τῶν δὲ ὑπάλληλα, αἱ μὲν τοῦ ἀνωτέρω, πάντως εἰσὶ συστατικαὶ καὶ τοῦ κατωτέρω. συνωνύμως γὰρ κατηγορεῖται. τῶν δὲ τοῦ ἀνωτέρω διαιρετικῶν, τινὲς μὲν συστατικαί εἰσι τοῦ κατωτέρω, ὡς τοῦ ζῴου τὸ πτηνὸν συνίστησι τὸ ὄρνεον. οὐκέτι μέντοι καὶ τὸ πεζόν. εἰσὶ δέ τινες αἱ αὐταὶ διαιρετικαὶ καὶ συστατικαὶ

Contra diffinitionem speciei prædicari de pluribus differentib. numero

Porphyrii

Jamblichus

ὑπάλληλα unde dicitur

Animaliu quedá herbiuora · quedá seminiuora quedá carniuora

ἀμφοῖν. τῶν γὰρ ζώων τὰ μέν ἐστι ποηφάγα. τὰ δὲ, σπερμοφάγα. τὰ δὲ, σαρκοφάγα. καὶ τῶν ὀρνέων δὲ, αἱ αὐταὶ ἂν εἶεν διαφοραί. ἑτέρας δὲ οὐχ ἁπλῶς εἶπε τὰς διαφοράς, ἀλλὰ τῷ εἴδει ἑτέρας. ἐπειδὴ πολλάκις καὶ τῶν ἑτέρων γενῶν, οἷον ζώου καὶ σκεύους, αἱ αὐταὶ δοκοῦσι διαφοραί. καὶ γὰρ τῶν ζώων τὰ μὲν, ἐστὶν ὑπόποδα. τὰ δὲ, ἄποδα. καὶ τῶν σκευῶν ὁμοίως. ὑπόποδα μὲν, κλίνη. τράπεζα. τρίπους. καὶ τὰ τοιαῦτα. ἄποδα δὲ, τὰ πολλά. ἀλλ' οὐκέτι τῷ εἴδει αἱ αὐταὶ διαφοραί εἰσιν, ἀλλὰ κατὰ ὁμωνυμίαν. οὐ γὰρ ταυτόν ἐστι τῷ εἴδει ζώου πούς, καὶ κλίνης. κατὰ μεταφορὰν γὰρ τὸ ἕτερον ἀπὸ τοῦ ἑτέρου λέγεται, τῷ ὀνόματι μόνον, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τῷ πράγματι κοινωνούντων. χρὴ δὲ καὶ τοῦτο

Hermin9

εἰδέναι, ὅτι τῶν ἑτέρων γενῶν, ἀλλ' οὐ τῶν ἑτερογενῶν δεῖ ὑπαναγινώσκειν. ἑρμῖνος δὲ, ἑτέρας τῷ εἴδει βούλεται εἶναι τὰς διαφοράς, τῶν μὴ ὑπάλληλα γενῶν, ἀλλ' ἑτέρων. διότι φησίν, ἔστι τινὰ γένη, οὐχ ὑπάλληλα μὲν, ἄμφω δὲ ὑπὸ ἓν ἀναγόμενα. ὡς τὸ πτηνὸν καὶ τὸ πεζὸν, ἄμφω ὑπὸ τὸ ζῷον. καὶ τούτων εἰσί τινες αἱ αὐταὶ διαφοραί. καὶ γὰρ τοῦ πτηνοῦ, τὸ μὲν, δίπουν ἐστί. τὸ δὲ, τετράπουν. ὡς γρὺψ ἱστορεῖται, καὶ σφίγξ. καὶ τοῦ πεζοῦ

Gryps & sphinx quadrupeda

ὁμοίως. ἀλλ' οὐχὶ τῷ εἴδει αἱ αὐταί εἰσιν αὗται διαφοραί, ἀλλὰ γένει. ζῷα γάρ εἰσι πρώτως διαφοραί. διὰ τοῦτό φησι τῶν μὴ ὑπάλληλα. οὐχ ἁπλῶς ἑτέρας, ἀλλὰ τῷ εἴδει ἑτέρας εἶπε τὰς διαφοράς. καὶ γὰρ αὗται τῶν μὴ ὑπάλληλα οὖσαι, κἂν αἱ αὐταὶ δοκῶσιν, ἀλλ' οὐ τῷ εἴδει εἰσὶν αἱ αὐταί, ἀλλὰ τῷ γένει. ὁ μέντοι ἀριστοτέλης ἕτερα γένη καὶ μὴ ὑπάλληλα τίθεται, οὐ μόνον ὧν μή ἐστι θάτερον ὑπὸ τὸ ἕτερον, ἀλλὰ καὶ ὅσα μὴ ἄμφω ὑφ' ἓν ἀνάγεται. ταῦτα γὰρ τὰ ἕτερα γένη, ὅσα μηδὲν ἔχει κοινὸν γένος. ὥσπερ καὶ

ἑτεροειδῆ

ἑτεροειδῆ, τὰ μὴ ἔχοντα κοινὸν εἶδος. ὡς δῆλον ἐκ τῶν παραδειγμάτων, οὐχ εἰδέα τῆς τοιαύτης αἰτιολογίας. καὶ γὰρ εἰ ὁμογενῆ ἐστιν ὧν τὸ αὐτὸ γένος, ἑτερογενῆ ἂν εἴη, ὧν ἕτερα τὰ γένη ἐστίν. ὁ μέντοι πορφύριος, τῶν ἑτέρων γενῶν ἑτέρας τῷ εἴδει τὰς διαφορὰς εἰρῆσθαι φησί. διότι τῶν ὑπὸ τὰ ἕτερα γένη εἰδῶν, ἕτεραί εἰσιν αἱ διαφοραί. ἕτερα

αἰτιολογία

Porphyri

γὰρ γένη, ζῷον καὶ ἐπιστήμη. καὶ τοῦ μὲν ζώου, εἶδός ἐστιν ὁ ἄνθρωπος. τῆς δὲ ἐπιστήμης, ἡ μουσική. καὶ εἰσὶν ἕτεραι τούτων αἱ διαφοραί. ὥστε εἴη ἂν λέγων, ὅτι τῶν ἑτέρων γενῶν καὶ μὴ ὑπάλληλα τεταγμένων, αἱ κατὰ τὰ εἴδη διαφοραί, ἕτεραι. κάλλιον δὲ ἴσως τὰς

Porphyri

εἰδοποιοὺς ἀκούειν, ὡς καὶ αὐτὸς ὁ πορφύριος προϊὼν ἀξιοῖ. τοὶ δὲ περὶ τὸν νικόστρατον, ματαιολογίαν ἐγκαλοῦσιν ἐν τούτοις. τίς γάρ φησιν ἀγνοεῖ, ὅτι ἐπιστήμη ἐπιστήμης, οὐκ ἄν ποτε τῷ δίποδι διοίσει, ἢ τετράποδι. ὥσπερ τὸ ζῷον. ἀλλὰ πρῶτον μὲν

Nicostrat9

καὶ τοῦτο σαφές ἐστιν, οὐκέτι καὶ ἐκεῖνο ὁμοίως δῆλον. ὅτι τῶν ὑπάλληλα, οὐδὲν κωλύει τὰς αὐτὰς εἶναι διαφοράς. ἔδει δὲ περὶ ἀμφοῖν ἅμα τῶν ἀντικειμένων εἰπεῖν. ἔπειτα ὁρᾷς ὅτι οἱ περὶ τὸν ἑρμῖνον τὰ ἕτερα καὶ μὴ ὑπάλληλα οὐ καλῶς ἐξελέξαντο, νομίσαντες καὶ μὴ ὑπάλληλα ὄντα, δύνασθαι εἶναι ὑφ' ἓν ἀνάγεσθαι γένος. οὕτως οὐκ ἦν

Hermin9

πρόχειρος ὁ λόγος, κἂν τὰ παραδείγματα καλῶς ληφθέντα σαφῆ τὸν λόγον ποιῇ. αἰτιῶνται δὲ καὶ ἐν τοῖς ὑπάλληλα γένεσιν. ὅσαι τοῦ κατηγορουμένου φησὶ διαφοραί, τοσαῦται καὶ τοῦ ὑποκειμένου ἔσονται. ὄντων γὰρ ὑπαλλήλων, τοῦ ζώου καὶ τοῦ λογικοῦ ζώου, ἐπειδὴ τοῦ ζώου διαφοραί εἰσι τό, τε λογικὸν καὶ τὸ ἄλογον, πῶς οἷόν τε τοῦ λογικοῦ ζώου, τὸ μὲν, εἶναι λογικόν. τὸ δὲ, ἄλογον. ἀλλ' ὁ μὲν βοηθὸς ἐν δυσὶ τὴν ἀπορίαν, μετα-

Boethus

γράφειν ἠξίου τὴν λέξιν οὕτως. ὥστε ὅσαι τοῦ ὑποκειμένου διαφοραί, τοσαῦται καὶ τοῦ κατηγορουμένου ἔσονται. αἱ γὰρ τοῦ μερικωτέρου διαφοραί, καὶ τοῦ ὁλικωτέρου ἔσονται, ἅτε τὸ μερικώτερον τοῦ ὁλικωτέρου περιέχοντος. εἰ καὶ μὴ ὁμοίως καθόλου αἱ τοῦ κατηγορουμένου, ὡς αἱ τοῦ ὑποκειμένου λέγονται. τὸ γὰρ λογικὸν ἀνθρώπου μὲν παντὸς κατηγορεῖται. ζώου δὲ, οὐκέτι παντός. ἀλλὰ τῶν ζώων τὰ μέν ἐστι, λογικά. τὰ δὲ, ἄλογα. εἰ δὲ μένει φησὶν ἡ αὐτὴ γραφή, προσεκτέον τῷ οὐδὲν κωλύει τὰς αὐτὰς εἶναι διαφοράς. συμπίπτει γάρ ποτε τοῦτο. τὸ γὰρ θνητόν, καὶ τοῦ ζώου διαφορά ἐστι, καὶ τοῦ ἀνθρώπου. καὶ χάρις τῷ βοηθῷ τὴν ἀρχὴν τῆς λύσεως ὑποδείξαντι. ἐπειδὴ γὰρ τοῦ ζώου αἱ μὲν, εἰσὶ διαιρετικαὶ διαφοραί, ὡς τοῦ ζώου τὸ μὲν, λογικόν. τὸ δὲ, ἄλογον. καὶ θνητὸν καὶ ἀθάνατον. αἱ δὲ, συστατικαί, ὡς τοῦ ζώου τό, τε αἰσθητικόν, καὶ τὸ ἀφ' ἑαυτοῦ κινητόν. αἱ μὲν γὰρ διαιρετικαὶ τοῦ κατηγορουμένου διαφοραί, οὐ πᾶσαι τῷ ὑποκειμένῳ ὑπάρχουσιν. οὐ γὰρ δὴ καὶ αἱ ἀντικείμεναι. εἰ γὰρ τὸ λογικὸν ὑπάρχει τῷ ἀνθρώπῳ, οὐ δήπου καὶ τὸ ἄλογον. αἱ μέντοι συστατικαὶ τοῦ κατηγορουμένου διαφοραί, καὶ τῷ ὑποκειμένῳ πᾶσαι ὑπάρχουσι. τὸ γὰρ αἰσθητικὸν καὶ τὸ ἔνδοθεν κινούμενον, καὶ ἀνθρώπῳ καὶ τοῖς ἄλλοις ζώ-

" οις ὑπάρχει. τὸ οὖν οὐδὲν κωλύει εἴρηται, διὰ τὸ μὴ πάσας ὑπάρχειν, ἀλλὰ τὰς συστα- "

τικάς. καὶ τῶν διαιρετικῶν τὰς οἰκείας τῷ μερικωτέρῳ. ὡς τὸ λογικὸν καὶ τὸ θνητόν, διαιρετικὰ ὄντα τοῦ ζώου, τῷ ἀνθρώπῳ ὑπάρχει, οὐ μὴν καὶ τὰ ἀντικείμενα αὐταῖς. εἰσὶ δὲ διαιρετικαὶ ἀμφοῖν διαφοραί, αἱ αὐταὶ τῶν ὑπάλληλα γενῶν, ὡς εἴρηται πρότερον. καὶ γὰρ τοῦ ζώου τὸ μέν ἐστι, ποηφάγον. τὸ δὲ, σπερμοφάγον. τὸ δὲ, σαρκοφάγον. καὶ τοῦ ὀρνέου ὑπὸ τὸ ζῷον ὄντος, αἱ αὐταὶ διαφοραί εἰσιν. ὁ μέντοι ἀριστοτέλης αἰτίαν εἰπὼν τοῦ τὰς αὐτὰς διαφορὰς εἶναι, τῷ τὰ ἐπάνω τῶν ὑπ' αὐτὰ γενῶν κατηγορεῖσθαι, ἔοικε τάς, τε συστατικὰς τῶν ἀνωτέρω διαφορὰς τὰς αὐτὰς λέγειν, καὶ τῶν κατωτέρω. καὶ τῶν διαιρετικῶν ὡς εἶπον τὰς οἰκείας. ἐπιστῆσαι δὲ ἄξιον. ὅτι, ὅταν μὲν λέγῃ τῶν

" ὑπάλληλα γενῶν μηδὲν κωλύειν τὰς αὐτὰς εἶναι διαφοράς, ὡς περὶ ἐνίων ἀποφαί- "

νεται. καὶ οὐχ ἁπλῶς περὶ πασῶν. ὅταν δὲ προσδιορίζηται τὰ ἐπάνω τῶν ὑπ' αὐτὰ κατηγορεῖσθαι, καὶ ὅσαι τοῦ κατηγορουμένου διαφοραί εἰσι, τοσαύτας εἶναι δεῖ καὶ τοῦ ὑποκειμένου, ὡς περὶ πασῶν καθόλου ἀποφαίνεται, μηδεμίαν αὐτῶν ὑπεξαιρούμενος. αὐτὸς δὲ τὴν ἀπορίαν ἔλυσε ταύτην ὡς εἶπον. εἰ γὰρ διότι τὰ ἐπάνω τῶν ὑποκάτω κατηγορεῖται, διὰ τοῦτο ὅσαι τοῦ κατηγορουμένου διαφοραί εἰσι, καὶ τοῦ ὑποκειμένου ἔσονται. δῆλον ὅτι, οὐ πᾶσαι αἱ τοῦ ἐπάνω ἔσονται τοῦ ὑποκάτω, ἀλλ' αἱ συστατικαὶ μάλιστα, καὶ τῶν διαιρετικῶν τινές. καλεῖ δὲ ὁ ἰάμβλιχος τὰς μὲν συστατικὰς τοῦ γένους, γενικάς. τὰς δὲ διαιρετικάς, εἰδικάς. ὥστε εἰ μηδαμῶς αἱ αὐταὶ εἶεν διαφοραί τινων γενῶν, μηδὲ τὰ αὐτὰ εἴδη, δῆλον ὅτι ἕτερά ἐστιν ἐκεῖνα τὰ γένη ἀλλήλων καὶ οὐχ ὑπάλληλα. ἐὰν οὖν τῶν δέκα κατηγοριῶν ἕτεραι δειχθῶσι διαφοραί, καὶ ἕτερα τὰ εἴδη ἐκ τῆς ἑκάστου διαιρέσεως, δῆλον ὅτι ἕτερα γένη ἐστὶ καὶ οὐχ ὑπάλληλα. χρήσιμος οὖν ἡ τοῦ θεωρήματος τούτου προδιάρθρωσις, πρὸς τὸν περὶ τῶν κατηγοριῶν λόγον. δηλοῦσι δὲ καὶ αἱ πρὸς τὰς κατηγορίας ἐνστάσεις, ἃς φέρειν εἰώθασιν, ὅτι ταῦτα ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος [illegible], ὡς τὸ ποιεῖν καὶ πάσχειν,

Iamblich9

γενικαί / εἰδικαί } διαφοραὶ ἰαμβλίχῳ

ὑπὸ τὸ κινεῖσθαι ὄντα. ἢ ὅτι παραλέλειφθη τινὰ γένη, ὥσπερ τὸ νοητὸν γένος. καὶ μέντοι, εἰ μηδὲν κοινὸν ἔχοντα φασὶ τὰ γένη ταῦτα πρὸς ἄλληλα, δῆλον ὅτι οὔτε τὸ ὂν, οὔτε τὸ ἓν, οὔτε τὸ τί, ὡς γένος κατηγορεῖται κατὰ τῶν δέκα γενῶν. εἴγε παντελῶς ἀπαλλάττεται ταῦτα, καὶ μηδὲν ἔχει κοινὸν πρὸς ἄλληλα. «Τῶν κατὰ μηδεμίαν συμπλοκὴν λεγομένων ἕκαστον, ἕως τοῦ, οἷον, ἄνθρωπος. λευκόν. τρέχει. νικᾷ.»

Ταῦτα ἕπεται μὲν καὶ τῇ πρότερον παραδοθείσῃ διαιρέσει. ἐν ᾗ, εἰς τὰ κατὰ συμπλοκὴν καὶ ἄνευ συμπλοκῆς διῄρηται τὰ λεγόμενα. μετὰ γὰρ τὸ διελέσθαι τὰ σύνθετα καὶ ἁπλᾶ μόρια τῆς λέξεως, εἴπερ διδάσκειν εἰς πόσα καὶ τίνα γένη τὰ ἁπλᾶ ἀναφέρεται. κατ' ἄλλον δὲ τρόπον ἀκολουθεῖ ταῦτα τῇ προσεχῶς εἰς ἐλάχιστα γενομένῃ τῶν ὄντων διαιρέσει. μετὰ γὰρ τὴν εἰς ἐλάχιστα τομὴν ὧν οὐκ ἦν ἐλάττω λαβεῖν, ἔδει τὴν εἰς τὰ πλεῖστα παραδοῦναι. ἧς οὐκ ἦν εἰς πλείονα διελεῖν. ἐπεὶ μὲν οὖν ἐκείνοις. προηγεῖται δὲ τῶν ἐκτεθησομένων. διότι τὴν ἐν τύποις γνῶσιν, ἀεὶ δεῖ τῆς ἀκριβοῦς προσλαμβάνεσθαι. καὶ τὴν ἐν κεφαλαίοις προσειλημμένην, τῆς κατὰ διέξοδον παραδιδομένης. ὁ γὰρ ὅλος ἐν μέρει τὴν ἔννοιαν προλαβὼν, ῥᾷον κατακολουθήσει ταῖς κατὰ διέξοδον ἀνελίξεσι. τριχῶς δὲ τῆς σημασίας αὐτῶν τῶν ἄνευ συμπλοκῆς γινομένης, ἢ κατὰ τὴν ὀνομασίαν μόνην, ὅταν οὐσίαν λέγωμεν. ἢ ἀπὸ τῶν ὑποδειγμάτων, ὅταν λέγωμεν, οἷον, ἄνθρωπος. ἢ ἵππος. τοῦτο γὰρ τὸ ὡς ἐν τύποις καὶ δι' αἰσθήσεως φαινομένην ὑπογραφὴν δηλοῖ. καὶ τρίτον κατὰ τὰς προχείρους ἐννοίας καὶ μηδέπω τεχνικὰς, σπευδούσας δὲ ἤδη πρὸς τὴν ἀκριβῆ τελειότητα. ὁ μὲν ἀριστοτέλης ἐνταῦθα μὲν διὰ τῶν ὀνομάτων καὶ ὑποδειγμάτων ἐδήλωσε τὰ γένη λέγων. ἔστι δὲ οὐσία μὲν ὡς τύπῳ εἰπεῖν, οἷον, ἄνθρωπος. ἵππος. ποσὸν δὲ, οἷον δίπηχυ τρίπηχυ. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὡσαύτως. ἐν δὲ τοῖς περὶ ἑκάστου λόγοις, καὶ τὴν ἔννοιαν τὴν περὶ αὐτῶν ἀνεγείρειν πειρᾶται. ὁ δὲ ἀρχύτας, καὶ ἐν τῇ πρώτῃ εὐθὺς διδασκαλίᾳ εἰπὼν τὸ ὄνομα καὶ τὸ ὑπόδειγμα, προσθεὶς ἐφ' ἑκάστου, ἐπέταξε καὶ τὴν κατὰ ἔννοιαν ἰδιότητα. ὥσπερ ἐπὶ τῆς οὐσίας τὸ ὄνομα εἰπὼν καὶ τὸ ὑπόδειγμα, προσέθηκεν ἁπλῶς πάντα ὅσα καθ' ἑαυτὰ ὑφέστηκεν. ἡ γὰρ πρώτη ἔννοια τῆς οὐσίας οὕτως προσπίπτει, ὡς καθ' ἑαυτὴν οὔσης. πάλιν τῆς ποιότητος τὸ ὄνομα καὶ τὰ ὑποδείγματα ἐκθέμενος. καὶ ταῦτα διττά. τὰ μὲν, περὶ ψυχήν. τὰ δὲ περὶ σῶμα, οὐ παραλείπει τὴν κατὰ ἔννοιαν ἰδιότητα λέγων ἁπλῶς, ὅσα συνυπάρχει τισί. μετὰ γὰρ τῆς ποιότητος, αὕτη ἡ ἔννοια ἡμῖν συμπροσπίπτει, ὡς συνυπαρχούσης τῆς ποιότητος, καὶ τελειούσης τὴν οὐσίαν. τῆς δὲ ποσότητος κατὰ πάντα τὰ γένη τὰ ὀνόματα καὶ τὰ ὑποδείγματα ποιησάμενος. οἷον, κατὰ τὸ πηλίκον. κατὰ τὸ ἐσωπῆν. κατὰ τὸν διορισμόν. προσέθηκε δὲ τὴν πρόχειρον ἔννοιαν, εἰπὼν, ὅσα περὶ ἀριθμὸν ἢ κατὰ ἀριθμόν τι σημαίνει. τοῦ δὲ πρός τι, τὸ ἁπλῶς πρὸς ἄλληλα λέγεσθαι. καὶ ἄνευ ἀλλήλων μὴ πεφυκέναι σημαίνεσθαι. τοῦ δὲ ποιεῖν, τὸ ἁπλῶς ἐνέργειαν περί τι σημαίνειν γινομένην. τοῦ δὲ πάσχειν, τὸ ἁπλῶς ὑπό τινος ἑτέρου πεφυκέναι μεταβάλλειν. τοῦ δὲ ἔχειν, τὸ ἁπλῶς τὰ μὴ συνυπάρχοντα μηδὲ συμπεφυκότα. ἐπίκτητα δὲ ἔχοντα. τοῦ κεῖσθαι, τὸ ἁπλῶς σώματος πῶς ἔχοντος σχηματισμὸν σημαίνει. τοῦ δὲ ποῦ, τὸ ἁπλῶς τόπον ἀφορίζει. τοῦ ποτὲ δὲ, τὸ ἁπλῶς χρόνον σημαίνει. δῆλον οὖν ὅτι οὐ τὴν κατὰ τὰς αἰσθήσεις μόνην οὕτως

ἐν τύποις γνῶσιν ἀεὶ δεῖ τῆς ἀκριβοῦς προσλαμβάνεσθαι

κεφαλαίοις

summa

διέξοδον

ἀνελίξεσι

Archytas

Accidens simul cũ substantia & pficit substã tiam

Dece prædicame torum explicatio secundũ archytã

ἐν τύποις

σύγκριμα

Antepraedicamenta

παράδειξιν ἐποιήσατο, ἀλλὰ καὶ τὴν κατὰ τὰς ἐννοίας ὑπογραφήν. ἀλλὰ τὴν τομὴν ταύτην τὴν εἰς τὰ γενικὰ γένη γενομένην, τί φήσομεν. ἆρα διαίρεσιν; καὶ πῶς ἂν εἴη διαίρεσις, εἰ μήτε ὡς γένος εἰς εἴδη διαιρεῖται, μήτε ὡς ὅλον εἰς μέρη. οὔτε γάρ ἐστι τι κοινὸν τῶν δέκα κατηγοριῶν. ὁποῖον τὸ ὂν οἴονταί τινες, ἢ τὸ τί. εἴπερ μὴ ἐπίσης πάντων κατηγορεῖται. γένους δὲ μὴ ὄντος, οὐδὲ διαφορὰς εἶναι δυνατὸν, καθ' ἃς τὸ γένος διαιρεθήσεται. ἀλλ' οὐδὲ ὡς ὅλον εἰς μέρη διαιρεῖται. οὐ γάρ ἐστι τι κοινὸν σύγκριμα, τὸ τὸν ὁρισμὸν τοῦτον ὑπομένον. καὶ ὅλως οὔτε ὡς ὁμοιομερῆ εἴη ἄν τινος μέρη ἀνόμοια ὄντα, οὔτε ὡς ἀνομοιομερῆ. εἴτε γὰρ τὸ ὄν τις, τὸ ὅλον φησὶν, εἴτε τὸ τί, ὁμοίως ἕκαστον ὂν καὶ τί λέγεται. καίτοι τοῖς ἀνομοιομερέσιν, οὐχ ὑπάρχει τὸ τὰ μέρη καλεῖσθαι τῷ τοῦ ὅλου ὀνόματι. διὸ οὖν τοῖς στρατιᾶς ἔοικεν ἡ διαίρεσις, τοῖς κατὰ λόχους συντεταγμένοις. ὥστε ὥσπερ λόχου λοχαγὸν, οὕτως τὴν μὲν οὐσίαν ἐξηγεῖσθαι τῶν οἰκείων. τῶν δὲ ἄλλων ἑκάστην τοῦ καθ' ἑαυτὴν πλήθους. ἀλλὰ τοῦτο τὴν συνέχειαν καὶ ἀλλήλων χρείαν ἀναιρεῖ τῆς διακοσμήσεως. εἴπερ μηδεμίαν κοινότητα τῶν πρώτων γενῶν ἀπολείπομεν. βέλτιον οὖν τὰς μὲν διαφορὰς τῶν γενῶν ἀφορίζεσθαι, κατά τινας πρώτας ἰδιότητας. καθόσον δὲ περὶ τὴν οὐσίαν ἐστὶ τὰ συμβεβηκότα, καὶ ἐν τῇ οὐσίᾳ ὑφίσταται καὶ συντέτακται πρὸς αὐτὴν, κατὰ τοσοῦτον ἀφομοιωτέον αὐτὰ τοῖς ἀφ' ἑνὸς καὶ περὶ ἓν συντεταγμένοις. ταῦτα μὲν ὁ ἰάμβλιχος ἀξιοῖ. ὁ δὲ ἑρμῖνος, ἀπαρίθμησιν οὖν ἐστὶ φησί. καὶ οὔτε διαίρεσις, οὔτε μερισμός. οὐδὲν γὰρ ὅλον ἐπ' αὐτῶν οὔτε ὡς γένος, οὔτε ἄλλον τρόπον ὅλον. ἀλλὰ πρὸς μὲν τὰ τοῦ θείου ἰαμβλίχου, ἐκ τῶν αὐτοῦ ῥητέον, ὅτι τὸ ἀφ' ἑνὸς, οὐκ ἀπὸ τῆς οὐσίας ληπτέον. οὕτως γὰρ οὐ τῶν δέκα τὴν ἀπαρίθμησιν, ἀλλὰ τὴν τῶν ἐννέα ποιησόμεθα. μᾶλλον δὲ ἀπὸ τοῦ ὄντος. ὅπερ ἐνταῦθα μὲν πολλαχῶς λεγόμενον, εἰς τὰς δέκα κατηγορίας ἀριστοτέλης διαιρεῖσθαι βούλεται. καὶ εἰκότως. ἐπειδὴ περὶ λέξεως σημαντικῆς ἐν τούτοις ὁ σκοπός. ἐν δὲ τῇ μετὰ τὰ φυσικὰ, ὡς ἀφ' ἑνὸς τοῦ ὄντος τὰ δέκα ἐν τάξει προάγεσθαι φησί. πρώτην ἐχούσης τάξιν τῆς οὐσίας. καὶ περὶ αὐτὴν τῶν ἄλλων συντεταγμένων. ὁ δὲ ἑρμῖνος, ἀμφιβάλλοντι ἔοικεν, εἰ τοσαῦτα ἐστὶ τὰ γένη. γράφει δὲ οὕτως. διὸ εἰ μὲν μόνων τῶν λεχθησομένων εἰσὶν αἱ σημασίαι, τοσαῦτα ἂν εἴη τὰ πρῶτα γένη. τοσαῦται δὲ καὶ αἱ κατηγορίαι. εἰ δὲ καὶ ἄλλα παρ' αὐτὰ, οὐδὲ ὁ λόγος ἐκεῖνα διδάσκεται. καίτοι τοῦ ἀριστοτέλους πανταχοῦ τῷ πλήθει τούτῳ χρωμένου τῶν γενῶν, καὶ οὔτε προστιθέντος, οὔτε ἀφαιροῦντος, ἀλλ' ἐγκρίνοντος ἀεὶ τὴν εἰς δέκα διαίρεσιν. ὥσπερ καὶ εἰς τέσσαρα τὴν τούτων συναίρεσιν ἐποιήσατο. ἄλλοι δὲ πολλοὶ πρὸς αὐτὴν ἀμφισβήτησαν, αὐτόθεν κατηγοροῦντες τῆς εἰς τοσοῦτον πλῆθος διαιρέσεως. ὥσπερ ἀθηνόδωρος ἐν τῷ πρὸς τὰς ἀριστοτέλους μὲν κατηγορίας ἐπιγεγραμμένῳ βιβλίῳ. μόνην δὲ τὴν εἰς τοσοῦτον πλῆθος διαίρεσιν ἐξετάζοντι. καὶ κορνοῦτος δὲ ἐν οἷς πρὸς ἀθηνόδωρον καὶ ἀριστοτέλην ἐπέγραψε. καὶ οἱ περὶ τὸν λούκιον δὲ καὶ τὸν νικόστρατον ὥσπερ πρὸς τὰ ἄλλα πάντα σχεδὸν, οὕτω καὶ πρὸς τὴν διαίρεσιν ἀντειρήκασι. ληπτέον δὲ ἐν ὅροις ὡρισμένοις τὰς ἀντιλογίας διχῇ διασταλαμένους αὐτάς. καὶ γὰρ οἱ μὲν, ὡς πλεονάζουσαν αἰτιῶνται τὴν διαίρεσιν. ἄλλοι δὲ, ὡς ἐλλιπῆ καταμέμφονται. τρίτοι δέ εἰσιν, οἱ ἄλλα ἀντ' ἄλλων εἰσῆχθαι γένη νομίζοντες. γεγόνασι δέ τινες καὶ πλείονα ἄλλα εἰ-

ὡς ὅλον

Simplex enumeratio prædicamentorũ an diuisio?

Neq; ens neq; quiddã esse commune 10 prædicamẽ.

Iamblich9

Herminus

Scopus

Aristotels

Herminus

Athenodorus

Cornutus

Lucius

Nicostratus

Ens. Quiddã.

An sint decem prædicaméta an plura an pauciora?

καλοῦντες. οἱ μὲν, ἔλλειψιν ἅμα καὶ πλεονασμόν. οἱ δὲ, πρὸς τούτοις καὶ ἐναλλαξιν τῶν γενῶν. λεγέσθωσαν δὲ ἐφ' ἑκάστου γένους ἀπορίαι τινές. καὶ πρὸς αὐτὰς λύσεις. δι' ὧν τὸν τύπον τῆς ἀντιλογίας ἔστι καταμαθεῖν. ἵνα μὴ πρὸς πάσας τιθέντες μηκύνωμεν. λέγουσι τοίνυν οἱ πλεονασμὸν ἐγκαλοῦντες, ὡς οὐ καλῶς τῷ ποιεῖν τὸ πάσχειν ἀντέταξεν. ἐχρῆν γὰρ ἀμφοῖν ἓν κοινὸν γένος ἀφορίσασθαι τὸ κινεῖσθαι. πρὸς οὓς ῥητέον, ὅτι τὸ ποιοῦν, καθὸ ποιεῖ οὐ κινεῖται. ἀλλὰ κινεῖσθαι ποιεῖ, ἀκίνητον ὂν αὐτό. ἔνια δὲ τῶν ποιούντων ἐν τοῖς αἰσθητοῖς, κατὰ συμβεβηκὸς κινεῖται, διὰ τὸ συνδεδέσθαι εἰς ταὐτὸ τὰς δύο ἀρχάς. τήν τε τοῦ ποιεῖν, καὶ τὴν τοῦ πάσχειν. ἄλλως τε ἐχρῆν περὶ τοῦ ποιεῖν καὶ πάσχειν ἀπορεῖν, πῶς οὐχ ὑπὸ τὰ πρός τι ἀνάγεται. τὸ γὰρ ποιοῦν, τοῦ πάσχοντος ποιεῖ. καὶ τὸ πάσχον ὑπὸ ποιοῦντος πάσχει. ἢ κατὰ μὲν τὴν συνάρτησιν ταύτην, ὑπὸ τὸ πρός τι ἀναχθήσεται. κατὰ μέντοι τὴν ἐνέργειαν καὶ τὸ πάθος ἄλλην ἔχοντα φύσιν, ἄλλα ποιεῖ γένη. καὶ γὰρ καὶ τῶν ἄλλων πρός τι, οἷον πατρὸς καὶ υἱοῦ. τὰ αὐτὰ ὡς μὲν καθ' αὑτὰ ὑφεστῶτα, ὑπὸ τὴν οὐσίαν ἀνάγεται. κατὰ δὲ τὴν σχέσιν, ὑπὸ τὰ πρός τι. ἀλλὰ πῶς τὸ κεῖσθαι οὐκέτι πάσχειν; πῶς δὲ τὸ ἔχειν οὐκέτι ποιεῖν; ἢ τὸ κεῖσθαι μὲν, οὐδὲν μᾶλλον πάθος ἐστὶν ἢ ἐνέργεια. κεῖσθαι γάρ ἐστι τὸ καθῆσθαι. τὸ ἑστάναι. λαμβάνεται δὲ ἐν τῇ κατηγορίᾳ οὐ κατὰ τὸ πάσχειν ἢ ποιεῖν, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐν ἄλλῳ ἵδρυσιν. οὕτως δὲ καὶ τὸ ἔχειν, οὐ κατὰ τὸ ποιεῖν. οὐδὲν γὰρ ἧττον πάσχειν ἐστὶ, τὸ ὡπλίσθαι, ἢ ὑποδεδέσθαι. ἀλλὰ κατὰ τὸ περικεῖσθαι. ἄλλοι δὲ κατ' ἄλλον τρόπον αἰτιῶνται τὴν περὶ τὴν ποσότητα. οἱ γὰρ περὶ Ξενοκράτην καὶ Ἀνδρόνικον, πάντα τῷ καθ' αὑτὸ καὶ τῷ πρός τι περιλαμβάνειν δοκοῦσιν. ὥστε περιττὸν εἶναι κατ' αὐτοὺς, τοσοῦτον τῶν γενῶν πλῆθος. ἄλλοι δὲ εἰς οὐσίαν καὶ συμβεβηκὸς διατέμνουσι. καὶ οὗτοι δὲ ταὐτόν πως δοκοῦσι τοῖς προτέροις λέγειν, τοῖς τὰ συμβεβηκότα πρός τι λέγουσιν ὡς ἄλλων ἀεὶ ὄντα. καὶ τὴν οὐσίαν καθ' αὑτό. ῥητέον οὖν κοινῇ πρὸς ἀμφότερα. ὅτι οἱ τὴν εἰς τὰ ἐλάχιστα τομὴν τοῦ Ἀριστοτέλους ζηλώσαντες, ἀτελῶς αὐτῆς ἀντελάβοντο, τὸ καθόλου καὶ τὸ μερικὸν παραλιπόντες. καὶ μέντοι τὰ συμβεβηκότα πολλὰ ὄντα γένη, ἀποστεροῦσιν εἰς ἓν τῶν συμβεβηκότων τὸ πρός τι. διὰ τί φασιν ἄλλου ἐστὶ τὰ συμβεβηκότα. καίτοι κυρίως μὲν ἄλλου μόνα τὰ πρός τι ἐστίν. εἰ δὲ ὅτι ὁ ποσὸν τινός ἐστι, καὶ τὰ καθόλου τὸ ἄλλοις ἐστίν. ὁ γὰρ Σωκράτης, Σωφρονίσκου ἐστί. καὶ ὁ ἀγρὸς, τοῦ κλήτορος. εἰ οὖν οὕτως καὶ τὸ συμβεβηκὸς ἀναφέροιμεν πρὸς τὸ ὑποκείμενον, οὐδὲν θαυμαστόν. ἐπεὶ αὐτὸ καθ' αὑτὸ φύσις ἰδία ἐστί. καὶ ἡ ὕλη δὲ καὶ τὸ ὑποκείμενον αὐτό, κατὰ τοῦτον τὸν λόγον πρός τι ἐστί. καθὸ δὲ ἀρχὴ καθ' αὑτό ἐστιν. οὕτως μὲν οὖν οἱ περὶ τὸν Ἰάμβλιχον καὶ Πορφύριον διαιτῶνται. μήποτε δὲ τῷ ἄλλου εἶναι, τοῦτο καὶ τὸ πρός τι, τὸ τοιοῦτον τῷ συμβεβηκότι ὑπάρχει. καθόσον ἀντίκειται πρὸς τὴν οὐσίαν, καθ' αὑτὸ οὖσαν, καὶ ἑαυτῆς οὖσαν. τῷ γὰρ καθ' ἑαυτό, τὸ πρός τι. καὶ τῷ ἑαυτοῦ, τὸ ἄλλου ἀντίκειται. δηλοῖ δὲ καὶ ὁ Ἀριστοτέλης, τὴν εἰς δύο ταύτην τομὴν παραλαβών. ἐκεῖνος δὲ ὀρθῶς ἴσως ἔχει λέγειν. ὅτι καλῶς Ἀριστοτέλης τὰς τῶν συμβεβηκότων πολλὰς ἰδιότητας διεῖλεν. οὐδὲ τὴν μίαν αὐτοῦ παράλειψιν παραλιπών. ὥστε καὶ εἰς ὑποκείμενον καὶ τὰ περὶ τὸ ὑποκείμενον διαιρεῖν. ὅπερ εἵλοντό τινες. καὶ οὕτως πρὸς ὡρισμένον τὸ ὑποκείμενον, ἀόριστα τὰ περὶ τὸ ὑποκείμενον ἀντιτίθησιν. οἱ δὲ ἔλλειψιν ἀποφαινόμενοι τῆς διαι-

Quæstio pulchra circa agere & pati

κεῖσθαι

Xenocrates

Andronicus

Quidā accidentia πρός τι *appellāt & substantiam* καθ' αὑτό

Iamblichus

Porphyrius

Aristoteles

καθ' ἑαυτό — *Opposita* — πρός τι

ἑαυτοῦ — *Opposita* — ἄλλου

ρέσεως, ὡς οἱ περὶ τὸν Νικόστρατον, διά τί φασι, τῷ μὲν ποιεῖν, τὸ πάσχειν. τῷ δὲ ἔχειν, οὐκ ἀντέθηκε τὸ ἔχεσθαι. κέχρην ἐφιστάνειν τοὺς ταῦτα λέγοντας. ὅτι τὸ ἔχεσθαι, εἰς τὴν τοῦ κεῖσθαι κατηγορίαν ἐνέπιπτεν ἤδη διωρισμένην. ἔχει μὲν γάρ τις τὴν ἀσπίδα. ἔχεται δὲ ἡ ἀσπὶς ἐν τῷ οὑτωσὶ περικεῖσθαι. θέσις οὖν ἐστι τοῦτο. ἀλλὰ διὰ τί φασιν οἱ περὶ τὸν Λούκιον τοὺς συνδέσμους παρέλιπεν, εἰ λέξεις καὶ οὗτοι σημαντικαί. οὐ γὰρ δὴ ἄσημοι. ἢ ὅτι οὔτε προηγούμενον αὐτῶν ἐστιν ἡ σημασία, ἀλλὰ συσσημαίνουσιν. ὥσπερ τὰς διπλᾶς εἰώθαμεν παραγράφειν καὶ τὰς κορωνίδας, αἵτινες μετὰ τῶν γεγραμμένων σημαίνουσί τι. αὐταὶ δὲ καθ' ἑαυτὰς, οὐδὲν σημαίνουσι. καὶ οἱ σύνδεσμοι γὰρ μετὰ τῶν ἄλλων μερῶν τοῦ λόγου, κόλλῃ ἐοικότες σημαίνουσι. δίκην δὲ οὐδὲ λόγου στοιχεῖα εἰσὶν οἱ σύνδεσμοι. ἀλλ' εἴπερ ἄρα λέξεως μέρη. οὐδὲ γὰρ ἡ κόλλα τοῦ χάρτου, μέρος ἐστίν. οὐδὲ λέγονται οὖν. ἀλλ' εἴπερ ἄρα ἐκφωνοῦνται μόνον. καὶ ἔτι μέντοι ῥητέον ὅτι κἂν σημαίνωσιν οἱ σύνδεσμοι καὶ λεκτικῶς σημαίνειν συγχωρηθῶσι, κατὰ σύνταξιν σημαίνουσι καὶ κατὰ συμπλοκήν. νῦν δὲ περὶ τῶν ἄνευ συμπλοκῆς ὁ λόγος. ἐπιζητοῦσι δὲ καὶ τὰ ἄρθρα ποῦ ταχθήσεται. καὶ περὶ τούτων δὲ ὁ αὐτὸς λόγος. καὶ γὰρ ταῦτα, οἷον σύνδεσμοί εἰσι τὰ γένη προσημαίνοντες, τό, τε ἄρρεν καὶ τὸ θῆλυ ἀορίστως. οὐ γὰρ τί ἐστι δηλοῦσι. διὸ καὶ ἀόριστα καλεῖται παρά τινων. ἀλλ' αἱ ἀποφάσεις καὶ αἱ στερήσεις, αἵ τε διάφοροι τῶν ῥημάτων ἐγκλίσεις, ἐν τίνι ταχθήσονται. ἢ πρὸς τοῦτο αὐτὸς Ἀριστοτέλης ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν ἀπεκρίνατο. καὶ γὰρ ἐν τοῖς μεθοδικοῖς καὶ ἐν τοῖς ὑπομνήμασι καὶ ἐν ταῖς διαιρέσεσι καὶ ἐν ἑτέρῳ ὑπομνήματι οὐ ἐπιγράφεται παρὰ τὴν λέξιν. ὅπερ εἰ καί τισιν οὐ δοκεῖ γνήσιον Ἀριστοτέλους, ἀλλ' ἀπό τινός ἐστι πάντως τῶν ἀπὸ σχολῆς. ἐν τούτοις προθεὶς τὰς κατηγορίας ἐπάγει. λέγω δὲ ταύτας, σὺν ταῖς πτώσεσιν αὐτῶν ἤτοι ἐγκλίσεσι ταῖς τε ἀποφάσεσι, καὶ ταῖς στερήσεσι καὶ τοῖς ἀορίστοις συνέταξεν αὐτῶν τὴν διδασκαλίαν. ἔστι γοῦν τὸ ἀνυπόδετον τῆς αὐτῆς κατηγορίας, ἧς καὶ τὸ ὑποδέδεσθαι. καθόλου γὰρ ἐν τούτοις ἔχουσι τὸ εἶναι αἱ ἀποφάσεις καὶ αἱ στερήσεις ἐν τῷ τὰ ὄντα ἀναιρεῖν, εἰκότως ἐπ' ἐκεῖνα ἀναπέμπονται, ἐν οἷς αἱ ἕξεις εἰσὶ καὶ αἱ καταφάσεις. ἀλλὰ τὸ ἕν φασι καὶ ἡ μονὰς καὶ τὸ σημεῖον πῶς οὐκ ἔξω πίπτει τῶν κατηγοριῶν. οὔτε γὰρ ποσόν ἐστιν ὡς αὐτῷ δέδεικται, οὔτε συνεχές ἐστιν ἅτε ἀμερὲς ὄν, οὔτε διωρισμένον. πᾶν δὲ ποσὸν ἢ συνεχὲς, ἢ διωρισμένον εἶναι προσήκει. καὶ εἰ διωρισμένον, ἐστὶν ἢ περιττὸν ἢ ἄρτιον. ἢ καὶ ὡς ἀρχὴ τῶν ἀριθμῶν, καὶ ὡς μέτρον, ἐν τῷ πρός τι καταταχθήσεται. ὡς καὶ τῷ Ἀλεξάνδρῳ δοκεῖ. εἰ δὲ διττὸς ὁ ἀριθμὸς, ὁ μὲν, ἀσώματος. ὁ δὲ σωματικός, ἔσται ὡς καὶ ὁ Βοηθὸς ἂν φαίη, καὶ ἡ μονὰς διττή. ἡ μὲν οὐσία, ἐν τῷ νοητῷ ἀριθμῷ. τοῦτο δὲ καὶ Ἀριστοτέλει δοκεῖ. ἡ δὲ, πρός τι. ἢ ποσόν. ὕστερον δέ φησιν ὁ Βοηθός, μήποτε ἄμεινον εἶναι ποσὸν φάναι. ὡς γὰρ λευκότης ἔχει πρὸς λευκόν, οὕτω καὶ ἡ δυὰς πρὸς τὰ δύο. εἰ οὖν ἐκεῖνα ἀμφότερα ποιόν, καὶ ταῦτα ποσόν. ἀντιλέγουσι δὲ τῷ Ἀλεξάνδρῳ, διὰ τὸ λέγοντι καὶ μέρος τοῦ ποσοῦ τὴν μονάδα τιθέναι. καὶ διὰ τοῦτο ἐν τῷ ποσῷ καταριθμοῦντι αὐτήν. ἀριθμὸς γάρ ἐστι, τὸ ἐκ μονάδων συγκείμενον πλῆθος. λέγουσιν οὖν ἀρχὴν εἶναι ἀριθμοῦ ἀλλ' οὐ μέρος ἀριθμοῦ τὴν μονάδα. πανταχοῦ δὲ ἕτερον εἶναι τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ οὗ ἐστιν

Nicostratus

Lucius

De coniunctioni[bus]

De articulis quæ nonnulli ἀόριστα *vocantur*

Pulchra regu[la]

De uno, unitate, & puncto in quo sint prædicamento

Alexander

Boethus

Boethus

Alexander

διπλαῖ — κορωνίδες

ἀρχή. ὥσπερ καὶ τὸ σημεῖον διάστημα τῆς ἀρχῆς ὄν, οὐκ ἂν εἴη διάστημα. ἀλλ' εἰ καὶ ἀρχὴ καὶ πρός τι ταῦτα, ἐπειδὴ πάντα τὰ πρός τι φύσιν ἔχοντα ἰδίαν, οὕτως ἔχει καὶ τὸ πρός τι εἶναι ὡς ὁ πατὴρ ἄνθρωπος ὢν καὶ οὐσία, πρός τι ἐστὶ κατὰ τὸ πατήρ. ἔδει οὖν καὶ ἐπὶ τούτων εἶναι, ἃ ὄντα ἀρχαί, καὶ πρός τι εἰσὶ καθὸ ἀρχαί. μήποτε οὖν δὴ τῆς οὔσης τῆς ἀρχῆς, τῆς μέν, συντεταγμένης, τῆς δέ, ἐξῃρημένης, ἡ συντεταγμένη ἐν τῷ αὐτῷ γένει ἐστίν. ὥσπερ καὶ τὸ μέσον. καὶ τὸ πέρας. τάχα δὲ καὶ ἐξῃρημένη ἐν τῷ αὐτῷ γένει ἐστίν. εἰ γὰρ καὶ ἡ ἐξῃρημένη τοῦ ἀριθμοῦ μονάς, συγκεκριμένου ἐστὶν ἀριθμός, ἐν τῷ αὐτῷ ἂν εἴη γένει, τό, τε συγκεκριμένον, καὶ τὸ διωρισμένον. καὶ γὰρ τοῦ εἴδους συγκεκριμένου καὶ διακεκριμένου ὄντος, καὶ τὸ μὲν ὀνόματος, τὸ συγκεκριμένον. ὥς οἱ στωϊκοί φασι, τὸ κεφαλαιωδῶς δηλοῦντος, τὸ δὲ ὁρισμοῦ τὸ διακεκριμένον, ἐν τῷ αὐτῷ ἂν εἴη γένει, τό, τε ὄνομα καὶ ὁ ὁρισμός. καὶ ἡ ὕλη δὲ καὶ τὸ εἶδος ἀρχαὶ οὖσαι τῆς συνθέτου οὐσίας, οὐσίαι καὶ αὐταί εἰσι, κἂν μὴ ἐνταῦθα παρελήφθησαν. καὶ περὶ τοῦ σημείου δὲ τὰ αὐτὰ καὶ ἀπορεῖν οἶμαι ἔξεστι καὶ ἐπιλύεσθαι. βέλτιον δέ φασιν οἱ κλεινότεροι τῶν ἐξηγητῶν, ὁμώνυμον τὸ ἓν ἀπολείπειν κατὰ τὰς δέκα κατηγορίας, ὥσπερ καὶ τὸ ὄν. τῶν δὲ ὁμωνύμων, οὔτε διαίρεσις ἀφωρισμένη ἐστίν, οὔτε εἰς ἓν γένος ἀναγωγή. οἱ δὲ περὶ τὸ λοιπόν, οἱ ἀνταλλαγὴν αἰτιώμενοι, καὶ λέγοντες ἄλλα ἀντ' ἄλλων παρειλῆφθαι γενῶν, τὴν κίνησίν φασι δεῖν, ἀντὶ τοῦ ποιεῖν καὶ τοῦ πάσχειν παραλαμβάνειν. οὔτε γὰρ εἰς ἄλλο γένος τὴν κίνησιν ἀνάγειν ἐστὶ δυνατόν, οὔτε ἄλλο τι γένος αὐτῆς, ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορεῖται. ἀλλ' οὐδὲ εἰς τὸ ποιεῖν ἀνάγεται. πολλαὶ γάρ εἰσιν ἐν τῷ πάσχειν κινήσεις. ἀλλ' οὐδὲ εἰς τὸ πάσχειν. ποῦ γὰρ αἱ ἐν τῷ ποιεῖν κινήσεις καταταχθήσονται; πρὸς οὓς ῥητέον, ὅτι τὸ δυνάμει καὶ τὸ ἐνεργείᾳ, ἐν πάσαις θεωρεῖται ταῖς κατηγορίαις ὁμωνύμως ὑπάρχον αὐταῖς. διό, ἐν οὐδεμιᾷ ἀφωρισμένως κατατέτακται. καὶ ἡ κίνησις τοίνυν ὁδὸς οὖσα ἀπὸ τοῦ δυνάμει εἰς ἐντελέχειαν, ἄλλως μὲν ἐν τῇ οὐσίᾳ θεωρεῖται, γένεσις οὖσα καὶ φθορά. ἄλλως δὲ ἐν τῷ ποσῷ, αὔξησις καὶ μείωσις λεγομένη. ἄλλως δὲ ἐν τῷ ποιῷ, ὅταν ἀλλοίωσιν αὐτὴν ὀνομάζωμεν. καὶ ἄλλως ἐν τῷ ποῦ. καὶ καθ' ἑκάστην κατηγορίαν ἄλλως. πῶς οὖν οἷόν τε μίαν εἶναι κατηγορίαν τὴν κίνησιν, ὁμωνύμως καὶ αὐτὴν ὑπάρχουσαν. καὶ ἐπὶ τῆς στάσεως δὲ τῆς ἀντικειμένης τῇ κινήσει, τὰ αὐτὰ ῥητέον. εἰ γάρ τις εἴη τῶν ὄντων στάσις, οὐκ ἐν τοῖς αἰσθητοῖς, ἀλλ' ἐν τοῖς νοητοῖς ἐκείνην ζητεῖσθαι προσήκει. οἱ δέ γε στωϊκοί, εἰς ἐλάττονα συστέλλειν ἀξιοῦσι τὸν τῶν πρώτων γενῶν ἀριθμόν. καὶ τινὰ ἐν τοῖς ἐλάττοσιν ὑπηλλαγμένα παραλαμβάνουσι. ποιοῦνται γὰρ τὴν τομὴν εἰς τέτταρα. εἰς ὑποκείμενα. καὶ ποιά. καὶ πῶς ἔχοντα. καὶ πρός τι πῶς ἔχοντα. καὶ δῆλον ὅτι πλεῖστα παραλείπουσι. τό, τε γὰρ ποσὸν ἄντικρυς. καὶ τὰ ἐν χρόνῳ. καὶ ἐν τόπῳ. εἰ γὰρ τὸ πῶς ἔχον νομίζουσιν αὐτοῖς τὰ τοιαῦτα περιλαμβάνειν, ὅτι τὸ πέρυσιν ὄν, ἤ τοι ἐν Λυκείῳ, ἢ τὸ καθῆσθαι, ἢ τὸ ὑποδεδέσθαι, διάκειταί πως κατά τι τούτων. πρῶτον μὲν πολλῆς οὔσης τῆς ἐν τούτοις διαφορᾶς, ἀδιάρθρωτος ἡ τοῦ πῶς ἔχειν κοινότης ἐκφέρεται κατ' αὐτῆς. ἔπειτα τὸ κοινὸν τοῦτο πῶς ἔχειν, καὶ τῷ ὑποκειμένῳ ἁρμόσει. καὶ τῷ ποσῷ μάλιστα. καὶ ταῦτα γὰρ διάκειταί πως. ταῦτα μὲν οὖν πρὸς ἑκάστην τῶν ἀντιλογιῶν ἐστιν ἰδίως ἀπολογουμένων.

Principiũ duplex. coniunctũ & diuisum

Materia & forma cũ sint principia substantiæ compositæ. substantiæ & ipsæ sunt

Entelechia .τ. actus ἐνέργεια

κίνησις motus contraria cui(us) est quies

Stoicorũ opinio de numero prædicamentorũ

ἄπειρον. κοινὴ δὲ πρὸς πάντας λέγειν. ὅτι τὰς εἰσαγωγικὰς πραγματείας, οὐκ ἔδει πρὸς ἀκρίβειαν διακειμένας ἀπαιτεῖν. οὐ γὰρ ὑποφέρουσι τὴν ἀκρίβειαν αἱ τῶν πρωτοπείρων ἀκοαί. δεύτερον δέ, ὅτι δύσκολος ἡ ἐπιχείρησις τὰς γενικωτάτας τῶν ὄντων διαφοράς, ἤτοι τὰς σημαντικὰς αὐτῶν λέξεις διελέσθαι. καὶ διὰ τοῦτο χρὴ μᾶλλον συναγωνίζεσθαι τῇ χαλεπότητι τῆς ἐπιχειρήσεως. ἀλλὰ μὴ κακοσχόλως αὐτῇ προσφιλονεικεῖν. τρίτον δέ, ἂν λέγοιμεν, ὅτι καὶ πάντες οἱ ἄλλως διελόμενοι, μείζοσιν ἂν ὑπάγοιντο τοῖς ἐγκλήμασιν. ὧν οἱ ἀκριβέστεροι δοκοῦντες οἱ στωϊκοί, τὴν εἰς τέτταρα τομὴν ποιησάμενοι, εἰς ὑποκείμενα καὶ ποιὰ καὶ πῶς ἔχοντα. καὶ πρός τί πως ἔχοντα. οἷα παραλείπουσιν εἴρηται πρότερον. εἰ δὲ καὶ νεώτεροι οἷς εὐκολώτερον ἦν τὸ προσθεῖναι τὸ λεῖπον, καὶ αὐτοὶ ὅμως πολλὰ φαίνονται σφαλλόμενοι, πῶς οὐ χρὴ τοῖς πρώτως ἐπιβάλλουσι συγγνώμην ἔχειν, εἰ καὶ τῆς ἀκριβείας τι παραλιμπάνουσιν. ὅλως δὲ ὁ πρὸς τὴν διαίρεσιν καὶ ἀπαρίθμησιν ταύτην ἀντιλέγων, ἴσως μὴ πρὸς Ἀριστοτέλην ταύτην πρώτως, ἀλλὰ πρὸς τοὺς Πυθαγορείους καὶ Ἀρχύταν τὴν ἀντιλογίαν ποιούμενος. ὃς πρὸ τοῦ Ἀριστοτέλους τὴν εἰς δέκα γένη διαίρεσιν ἐποιήσατο. εἰ δέ τις ἐπιθυμεῖ περιληπτικήν τινα διαίρεσιν ἀκοῦσαι τὰ δέκα γένη ταῦτα περιλαμβάνουσαν, τάχα ἂν εἴη τοιαύτη. ἐπειδὴ τὰ ὄντα πάντα ἢ ὑπάρξεις εἰσὶ καὶ δυνάμεις, ἢ ἐνέργειαι. αἱ δὲ δυνάμεις μέσαι οὖσαι, ταῖς ὑπάρξεσι μᾶλλον συνθεωροῦνται, διχῆ τὴν πρώτην διαιρετέον. εἴς τε τὰς ὑπάρξεις αὐτὰς τὰς ἐνεργούσας ἢ πασχούσας, καὶ εἰς τὰς ἐνεργείας. καὶ τὰς μὲν ἐνεργείας πάσας, ἡ τοῦ ποιεῖν κατηγορία περιέχει. τὰ δὲ πάθη, ἡ τοῦ πάσχειν. τῶν δὲ ὑπάρξεων αὐτῶν, αἱ μέν, καθ' ἑαυτὰς ἔχουσι τὸ εἶναι, ἃς ἡ οὐσία πάσας συμπεριείληφεν. αἱ δέ, ἐν ἄλλοις ὑφεστήκασι. καὶ τούτων αἱ μέν, κατὰ σχέσιν θεωροῦνται. αἱ δέ, ἄσχετοί εἰσι. καὶ τῶν ἀσχέτων, αἱ μέν, κατὰ τὸν χαρακτῆρα καὶ τὴν οἷον μορφὴν τῶν σωματικῶν ὑπάρξεων θεωροῦνται. ὥσπερ αἱ κατὰ τὸ ποιὸν ἀφοριζόμεναι πᾶσαι. αἱ δέ, κατὰ τὴν διάστασιν καὶ τὸν πληθυσμόν. ὥσπερ αἱ κατὰ τὸ ποσόν. δύο γὰρ αὗται ἄσχετοι διαφοραὶ τῶν ἐν ἄλλοις ὑφεστηκότων κατὰ ὕπαρξιν γενικῶν θεωροῦνται. τῶν δὲ κατὰ σχέσιν, αἱ μέν, πρὸς ἀντιστρέφοντα λέγονται. ἃς πάσας ἡ τοῦ πρός τι περιέχει κατηγορία. αἱ δέ, οὐ πρὸς ἀντιστρέφοντα. καὶ τούτων αἱ μέν, κατὰ τὴν πρὸς τὰ σώματα σχέσιν θεωροῦνται. αἱ δέ, κατὰ τὴν πρὸς τὰ ἀσώματα. καὶ τούτων ἡ μέν, κατὰ τὴν πρὸς τόπον. ἅπερ ἡ τοῦ ποῦ περιέχει κατηγορία. ἡ δέ, κατὰ τὴν πρὸς χρόνον. ἅπερ ἐν τῇ ποτὲ περιέχεται. τῶν δὲ κατὰ τὴν πρὸς σώματα σχέσιν, ἡ μέν, κατὰ τὴν πρὸς ἐκεῖνα ἐφ' ὧν ἱδρύμεθα, ἢ ἑστῶτες, ἢ καθήμενοι, ἢ ἀνακείμενοι, ἅπερ πάντα ὑπὸ τὴν τοῦ κεῖσθαι κατηγορίαν ἀνάγεται. ἡ δέ, κατὰ τὴν πρὸς τὰ περικείμενα, ὅσα ἡ τοῦ ἔχειν κατηγορία περιείληφε. τὰ γὰρ σώματα πρὸς ἃ ἡ σχέσις ἤτοι αὐτῇ ἄπως ἔχει, ὡς ἢ ἡμᾶς ἐν ἐκείνοις, ἢ ἐκεῖνα ἐν ἡμῖν ἱδρῦσθαι. τοιαύτη γὰρ ἄν τις εἴη καὶ περὶ ἡμῶν ἡ παραμυθία πεπορισμένη τοῖς ἐκ διαιρέσεως ἀνελλιπῶς ἐπιθυμοῦσι τὰ δέκα γένη λαβεῖν. καὶ αὐτὴ πολλὰς εὖ οἶδα, ὅτι τοῖς ἀκριβολογεῖσθαι βουλομένοις εὐθύνας ὑφέξουσα. ὁ μέντοι θεῖος Ἰάμβλιχος, καὶ αὐτὸς ἀπαράλειπτον τὴν τῶν γενῶν ἀπαρίθμησιν ἐπιδείκνυσι. πρῶτον μὲν ὑπόκειται τοῖς πᾶσιν,

Isagoge e(st) de prædicamentorũ aristotelis cõmentatione

Aristoteles in prædicamentis secutus est architam & pythagoreos

Diuisio exim(ia) cõprehẽdens decẽ prædicamenta

Iamblich(us)

οὐχ ὑποφέρουσι τὴν ἀκρίβειαν
αἱ τῶν πρωτοπείρων ἀκοαί.

ἐφ' οὗ προϋπάρχοντος, ἐγγίνεται ἐν αὐτῷ τὰ μόνως ὑφιστάμενα. ἔπειτα τὰ συνυπάρχοντα τῷ ὑποκειμένῳ συνθεωρεῖται. ταῦτα δέ ἐστι, ποιότης τε καὶ ποσότης. ἡ μὲν, πληθύνουσα. ἡ δὲ, εἰδοποιοῦσα τὸ ὑποκείμενον. αἱ δὲ σχέσεις θεωροῦνται περὶ τὸ ὑποκείμενον, καθ' ἃς θεωροῦνται αἱ ἄλλαι κατηγορίαι. ἀρχύτας δὲ πυθαγορικῶς ἐπιχειρῶν, οὐ τὰς ἀρχὰς ἄγει πάσας τῶν ὄντων, τὴν αἰτίαν τοῦ τῶν δέκα ἀριθμοῦ. τέχνην γὰρ πᾶσαν καὶ ἐπιστήμην φησὶ, τεταγμένον τι εἶναι καὶ ὡρισμένον πρᾶγμα. τὸ δὲ τοιοῦτον, ἐν ἀριθμῷ ἀφορίζεσθαι. τὸν δὲ σύμπαντα ἀριθμὸν, δεκάδας εἶναι. καὶ εἰκότως ἄρα τὰ πάντα εἰς δέκα διῃρῆσθαι. καὶ τὰ εἴδη πάντα δέκα εἶναι. καὶ τοὺς ἤδη τινὰς ἀριθμοὺς, δέκα ὑπάρχειν. ἔτι δὲ καὶ τὰ ἀκρωτήρια τοῦ σώματος ἔχειν δέκα μέρη. καὶ τὰ στοιχεῖα τοῦ παντὸς λόγου, δέκα εἶναι. ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς ἐπαγωγῆς δύναται τὸ αὐτὸ παραμυθήσασθαι. ἔξεστι γὰρ προχειριζομένοις ὁτιοῦν τῶν ὄντων, ὁρᾶν ὅπως εἰς ἕν τι τούτων πάντως τῶν γενῶν ἀναφέρεται. ἀλλ' ἐπειδὴ ταῦτα μετρίας ἔτυχε διαρθρώσεως, τὴν λέξιν λοιπὸν ἐπελθεῖν εὔκαιρον. καὶ ὅτι μὲν περὶ φωνῶν σημαντικῶν ἐστιν ὁ σκοπὸς ὡς πολλάκις ἐλέγετο καθὸ σημαντικαί εἰσιν, ἐδήλωσεν εἰπών. τῶν κατὰ μηδεμίαν συμπλοκὴν λεγομένων ἕκαστον, ἤτοι οὐσίαν σημαίνει, ἢ ποσὸν καὶ τὰ ἑξῆς. τὰ γὰρ πράγματα οὔτε λεγόμενά ἐστιν, οὔτε σημαίνει, ἀλλὰ σημαίνεται. καὶ τῶν ὄντων δὲ αὐτῶν λέγει τις αὐτῶν ποιεῖσθαι τὴν διαίρεσιν ἢ τὴν ἀπαρίθμησιν, ἀλλ' οὐ χρὴ ὄντα. ἃ δὲ σημαίνεται ὑπὸ τοιῶνδε φωνῶν. ἀλλὰ γενόμενον κατὰ τὴν πρὸς ἄλληλα σύνταξιν τῶν τε φωνῶν καὶ τῶν ὄντων γινώσκονται. εἰ μὲν δή φησι καὶ τὰ σημαινόμενα δέκα τὸν ἀριθμὸν, καὶ τὰ σημαίνοντα ἴσα τούτοις, καὶ δῆλον ὅτι καὶ ἡ τῶν ἐννοιῶν τῶν περὶ αὐτῶν τῶν πραγμάτων διαίρεσις συμπεριλαμβάνεται. ἑνὶ γὰρ τῶν τριῶν διαιρεθέντι, συνδιαιρεῖται καὶ τὰ λοιπὰ διὰ τὴν τῶν τριῶν πρὸς ἄλληλα συνάρτησιν. ἤρτηται γὰρ ἀπὸ μὲν τῶν πραγμάτων τὰ νοήματα. ἀπὸ δὲ τῶν νοημάτων, αἱ φωναί. ὥστε εἴ τις λέγοι τὴν φωνὴν τοῦ ὀνόματος μόνου σημαντικὴν, ἔλαθεν αὐτὸν ἀτιμότερα τὰ κοινὰ τῶν ἀτόμων ἀποφαίνων. καὶ γὰρ τὸ μὲν σωκράτης, γένος εἶναι ὁμολογεῖ. τόν τε φιλόσοφον αὐτὸν, καὶ τὴν περὶ αὐτοῦ ἔννοιαν. καὶ τὸ ὄνομα τὸ τρισύλλαβον. τῶν δέ γε γενῶν ἕκαστον, διχῶς ἀξιοῖ θεωρεῖν. κατὰ τὸ ὄνομα, καὶ κατὰ τὸ νόημα μόνον. καίτοι καὶ ἡ φωνὴ ματαία ἂν εἴη, καὶ τὸ νόημα κενὸν, εἰ μηδὲν τῶν ὄντων εἴη τὸ σημαινόμενον καὶ νοούμενον. οἱ δὲ, ἀναιροῦσι μὲν τὴν τῶν κοινῶν φύσιν. ἐν δὲ τοῖς καθ' ἕκαστα αὐτὰ μόνοις ὑφεστάναι νομίζουσιν, αὐτὰ καθ' αὑτὰ μηδαμοῦ θεωροῦντες. καὶ περὶ μὲν τῆς κατατεταγμένης κοινότητος, ὀρθῶς λέγουσιν. εἰδεῖ δὲ καὶ τὴν ἐξῃρημένην ἔννοιαν, ἀφ' ἧς ἐστιν ἡ κατατεταγμένη. πρὸ γὰρ τοῦ κατατεταγμένου τὸ ἐξῃρημένον. καὶ πρὸ τοῦ ἄλλου ὄντος, τὸ ἑαυτοῦ ὄν. εἰ μὴ ἄρα ἐκεῖνο τὸ ἐξῃρημένον καὶ τῶν μεθ' ἑαυτοῦ πάντων αἴτιον, οὐ κατὰ τὴν κοινότητα μόνην θεωρητέον. οἷον, τὸ πάντων αἴτιον τῶν ζώων, ἀνθρώπων λέγω καὶ ἵππων, καὶ τῶν λοιπῶν. καὶ οὐρανίων. καὶ ἀερίων. καὶ ἐνύδρων. καὶ χθονίων. εἰ κατὰ μόνην ἐθεωρεῖτο τὴν τοῦ ζώου φύσιν, μόνην ἂν τὴν κοινότητα τῶν ζώων παρῆγεν. ἐπειδὴ δὲ καὶ τὰ εἴδη πάντα παράγει

Archytas

Scopus

πράγματα
νοήματα
φωναί

τῶν ζώων, δηλονότι, οὐ τῆς κοινότητος μόνης, ἀλλὰ καὶ τῶν διαφόρων εἰδῶν ἐστιν ἕνωσις ἐξῃρημένως προϋπάρχουσα. καὶ ἔστι πάντα πρὸ πάντων. καὶ τὴν κοινότητα καὶ τὰς διαφορὰς παράγειν, κατὰ τὴν ἀμφοῖν ἐξῃρημένην ὑπεροχήν. μήποτε δὲ ἐν τοῖς παραγομένοις, ὅλως οὐδέ ἐστιν ἡ κοινότης τοιαύτη, οἵαν ἡμεῖς ἐννοοῦμεν ἀδιάφορον. ὅταν γὰρ οὐσίαν καὶ τὴν ψυχὴν λέγωμεν καὶ τὸ σῶμα, τί ἂν εἴη παντὶ κοινὸν καὶ ἀδιάφορον ἔν τε ψυχῇ καὶ ἐν σώματι. ἀλλὰ καὶ τὸ κοινὸν δῆλον, ὅτι διαφορεῖται μετὰ διαφόρων ὑφισταμένων. ἵνα καὶ σύμμετρον γένηται πρὸς τὰς διαφοράς. οὐ γὰρ ἂν ἡ τῆς ψυχῆς οὐσία ταῖς τοῦ σώματος διαφοραῖς συμπλακείη ποτέ. καὶ τὸ διάφορον μέντοι κεκοινώνηται, κατὰ τὴν ἀπὸ τοῦ ἑνὸς ἐνδοθεῖσαν ἕνωσιν τοῖς πᾶσιν. ἵνα μὴ διεσπασμένα πάντα ᾖ τὰ ἀφ' ἑνὸς παραγόμενα. ἀλλ' ἡμεῖς πολλοῦ μετέχοντες τοῦ συμπεφυρμένου τε καὶ τοῦ διεσπασμένου, τήν τε κοινότητα αὐτὴν καθ' ἑαυτὴν ὡς διάφορον ἐξαιροῦμεν ταῖς ἐννοίαις. ἥτις οὔτε ἐν τοῖς ἀτόμοις ἐστὶ, διαφορεῖται γὰρ αὕτη, οὔτε ἐν τοῖς πρὸ τῶν ἀτόμων. ἐκεῖνα γὰρ οὐ τὸ κοινὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ διάφορον ἐν ἄλλῃ τινὶ φύσει προείληφεν, ἡμῖν μὲν ἀγνώστως κατὰ ἀλήθειαν ἀγνώστῳ. αἰτία δὲ τῆς διαφορουμένης ταύτης κοινότητος καὶ τῆς κεκοινωνημένης διαφορότητος, τὸ συναμφότερον ἅμα παράγει. ὅταν οὖν σωκράτης διαλεγόμενος τὸ ἐν πᾶσι καλὸν καὶ τὸ ἐν πᾶσιν ἴσον, προφέρειν δοκεῖ οὐχ ὅτι ἐστὶ τὸ ἐν τοῖς πολλοῖς καλὸν παντελῶς ἀδιάφορον, ἀλλ' ὅτι συμπεφυρμένην τέως ἡμῶν τὴν ἔννοιαν, καὶ μὴ δυναμένην τὸ κοινὸν ἀπὸ τοῦ ἰδίου διιστᾶν, ἡ διαλεκτικὴ μέθοδος διακρίνει. καὶ τότε λοιπὸν, τὰς διακεκριμένας ἐννοίας εἰς ἕνωσιν ἀντὶ τῆς συγχύσεως περιάγει. τοῦτο γάρ ἐστι τὸ τῆς διαλεκτικῆς τέλος. ὡς καὶ ἐν πολιτείαις σωκράτης ἐδήλωσε. μήτε οὖν τῷ πλάτωνι, ἤτοι τῷ πλάτωνος διδασκάλῳ σωκράτει μεμφώμεθα τὰ κοινὰ εἴδη πάντα χοῦ διαλεκτικῶς ἀποδεικνύντι τὰ ἐν μεθέξει καὶ τὰ πρὸ τῆς μεθέξεως. ἔδει γὰρ τοὺς μόνας τὰς τῶν ἀτόμων διαφορὰς ἐννοοῦντας, οὕτως τῆς τε ἐν τοῖς ἀτόμοις κοινότητος καὶ τῆς κοινῆς αἰτίας ὑπομιμνήσκειν. μήτε δὲ τὸν ἀριστοτέλην διαπαίξωμεν, ὡς ἀγνοοῦντα τὰς κοινὰς φύσεις καὶ τὰς προϋπαρχούσας αἰτίας. τὸν λέγοντα μὴ γίνεσθαι ὅλως ἀπόδειξιν ἄνευ καθολικῆς προτάσεως. ἀλλ' ἐπαινῶμεν μᾶλλον ὡς θαυμαστῶς κατανοήσαντα, ὅτι τὰ κοινὰ ταῦτα καὶ πάντῃ ἀδιάφορα, αὐτὰ καθ' αὑτὰ οὐκ ἔστιν ἐν ὑποστάσει τῶν ὄντων. ἀλλ' ἡμεῖς ἀφελόντες αὐτὰ ἐν ταῖς ἡμετέραις ἐννοίαις, καθ' ἑαυτὰ ὑπεστήσαμεν. ἀλλὰ ταῦτα μέν μοι καὶ πλείονα τοῦ δέοντος εἴρηται, διὰ τοὺς μάτην διϊστάναι τοὺς κορυφαιοτάτους τῶν φιλοσόφων φιλονεικοῦντας. ἐπειδὴ δὲ καὶ τῶν ἁπλῶν φωνῶν εἰσί τινες, αἵτινες κἂν ἁπλαῖ εἰσιν, ἀλλ' οὖν οὐδὲ σημαίνουσιν ἄνευ τῆς πρὸς ἄλληλα συμπλοκῆς. ὥσπερ οἱ σύνδεσμοι καὶ τὰ ἄρθρα καὶ αἱ προθέσεις. διὰ τοῦτο εἶπε, τῶν κατὰ μηδεμίαν συμπλοκὴν λεγομένων ἕκαστον, ἤτοι οὐσίαν σημαίνει, ἢ ποσὸν. ἢ ποιόν. ἵνα μὴ μόνον ἐκείνης τῆς κατὰ συμπλοκὴν σημασίας τῆς καταφάσεις ποιούσης καὶ ἀποφάσεις εἶεν κεχωρισμέναι αἱ τῶν γενῶν σημαντικαὶ φωναὶ, ἀλλὰ καὶ τῶν ἁπλῶν μὲν, κατὰ συμπλοκὴν δὲ μόνην σημαινουσῶν, ὡς τῶν εἰρημένων. ἀλλὰ πῶς τὸ ἀσύμπλεκτον δεῖ θεωρεῖν. πότερον τῇ φωνῇ, ἢ τῇ δυνάμει καὶ τῷ σημαινομένῳ. εἰ μὲν γὰρ τῇ

Plato

Aristoteles

φωνή, συμβήσεται μὴ πᾶσαν ἁπλῆν φωνὴν μίαν μόνην δηλοῦν κατηγορίαν. τὸ γὰρ ζῶον ὡς εἴρηται πρότερον καὶ τὸ ἐγὼ προσημαῖνον, οὐσίαν ἅμα καὶ ἐνέργειαν, ἢ πάθος δηλοῖ. καὶ τὸ ὕει δέ, ἐπειδὴ καὶ ὅτι ὁ Ζεὺς σημαίνει, εἴς τε οὐσίαν καὶ εἰς τὸ ποιεῖν ἀναχθήσεται. εἰ δὲ πρὸς τὴν δύναμιν τὸ ἀσύμπλεκτον ὑποθώμεθα, τὴν αὐτὴν λέξιν διαφόρους ἔχουσαν δυνάμεις, ὑπὸ διαφόρους κατηγορίας ἀνάξομεν. ὡς τὸ αἰκίζομαι, ὑπὸ τὸ ποιεῖν καὶ τὸ πάσχειν. καὶ πάντα τὰ μέσα ῥήματα. καὶ τὸ βορέας δέ, τό, τε πνεῦμα δηλοῦν καὶ τὸ κλίμα, ὑπὸ τὴν οὐσίαν ἀναχθήσεται καὶ τὸ ποῦ. μήποτε οὖν πρὸς μὲν τὰς δυνάμεις ἀφορᾶν δεῖ τὰς σημαντικάς. διαιρουμένας δὲ αὐτάς, οὕτως ἑκάστην ὑπὸ τὴν οἰκείαν ἀνάγειν κατηγορίαν. κἂν ἡ αὐτὴ λέξις ᾖ, μὴ διαφερομένων γὰρ καὶ αἱ λέξεις καθὸ σημαντικαί εἰσι, παραλαμβάνονται. εἰ δὲ τὰ ἄνευ συμπλοκῆς ταῦτα ἐστί, δῆλον ὅτι, κατὰ συμπλοκήν ἐστι τὰ τούτοις ἀντικείμενα. τὰ ἐκ δυοῖν ἢ καὶ πλειόνων τελείων κατηγοριῶν συγκείμενα, καὶ λόγον ποιοῦντα. ὡς τὸ, ἄνθρωπος περιπατεῖ. οὔτε οὖν τὰ ὁμώνυμα, οὔτε τὰ συνώνυμα, οὔτε τὰ παρώνυμα, κἂν πλειόνων ἐφάπτηται, κατὰ συμπλοκὴν λέγεται. ἀλλ' οὐδὲ τὰ ὑπὸ σύνθεσιν γινόμενα, κατὰ συμπλοκὴν ἂν εἴη. ὡς τὸ λιθοβολεῖ. ψευδολογεῖ. βουνολεῖ. οὐδὲ γὰρ ταῦτα, ἐκ τελείων σύνισταται κατηγοριῶν. ἀλλ' οὐδὲ τὸ ἐκ πλειόνων λέξεων, ὅταν ἓν ᾖ, καὶ τὸ αὐτὸ σημαινόμενον ὡς ἐπὶ τῶν ὁρισμῶν. τὸ γὰρ ζῶον λογικὸν θνητόν, λόγος μέν ἐστιν, ἀλλ' οὔτε πλείονα σημαίνων, ἀλλ' ἓν μόνον τὸν ἄνθρωπον, οὔτε ἐκ πλειόνων κατηγοριῶν συγκείμενος. οὐσία γὰρ καὶ τὸ γένος, καὶ οὐσιώδεις διαφοραί. δεῖ οὖν καὶ τὸ κατὰ συμπλοκὴν τῇ δυνάμει λαμβάνειν, ἀλλὰ μὴ τῇ λέξει. ὥστε ἐνίοτε μὲν ἁπλᾶς φωνὰς κατὰ συμπλοκὴν ῥητέον, ὅταν συμπεπλεγμένον ᾖ νόημα ἐν αὐταῖς, ὡς ἐπὶ τοῦ ζῶ, καὶ ὕει. ἐνίοτε δὲ καὶ συνθέτους φωνὰς ἄνευ συμπλοκῆς ῥητέον, ὡς ἐπὶ τῶν ὁρισμῶν εἴρηται. εἰ δὲ ταῦτα ἀληθῆ λέγομεν, ἐπιστῆσαι χρή, πῶς ὁ φιλόσοφος Συριανός, τὴν εἰς τέσσαρα γινομένην πρότερον τῶν ὄντων διαίρεσιν, τῶν κατὰ συμπλοκὴν εἶναί φησιν. ὅταν ἔλεγε τὰ μὲν, καθ' ὑποκειμένου λέγεσθαι, ἐν ὑποκειμένῳ δὲ μηδενὶ εἶναι, καὶ τὰ ἑξῆς. τῶν δὲ εἰς δέκα τῶν ἄνευ συμπλοκῆς γράφει ὁ Συριανὸς οὕτως, ἀνελὼν τὰς σημαντικὰς φωνάς, εἴς τε τὰς μετὰ συμπλοκῆς λεγομένας, καὶ εἰς τὰς ἄνευ συμπλοκῆς, κατ' ἀμφότερα τὰ τμήματα ταύτης τῆς διαιρέσεως, τὴν τῶν ὄντων τομὴν ἐποιήσατο. τὴν μὲν γὰρ εἰς τέσσαρα κατὰ τὰς συμπεπλεγμένας φωνάς. ἑκάστη γὰρ ἐκείνων κατὰ συμπλοκὴν ἐδήλου τὸ τῶν φωνῶν. τὴν δέ, εἰς τὸν σύμπαντα ἀριθμόν. ἣν νῦν παραδίδωσι κατὰ τὰς ἁπλᾶς φωνάς. πῶς οὖν τὴν τετραδικὴν ταύτην συμπλοκὴν τῷ τῶν δέκα ἀσυμπλόκῳ ἀντέθηκε. καίτοι τοῦ Ἀριστοτέλους τὴν κυρίως οὐσίαν, ἥτις ἐστὶ τῶν ἀσυμπλόκων διὰ μιᾶς τῶν τεσσάρων τούτων συμπλοκῆς, ὑπογράψαντος ὡς μαθησόμεθα. οὐσία γάρ ἐστι φησίν, ἡ κυριώτατά τε καὶ πρώτως καὶ μάλιστα λεγομένη. ἣ μήτε καθ' ὑποκειμένου τινὸς λέγεται, μήτε ἐν ὑποκειμένῳ τινί ἐστιν. ὅλως γὰρ τὸ καθόλου καὶ τὸ μερικόν, κἂν δοκῇ τοῦ ποσοῦ εἶναι, ἀλλ' εἰς πάσας ἀνάγεται τὰς κατηγορίας. ὥσπερ τὸ ἑνικὸν καὶ τὸ πληθυντικόν. διὸ ὅταν ἄνθρωπος εἴπω, κἂν ἕνα λέγω, οὐ γίνεται σύνθεσις. οὐδὲ λόγος. ἄμεινον οὖν αὐτοῦ τοῦ Ἀριστοτέλους ἀκούειν, τίνα βούλεται εἶναι τὰ κατὰ συμπλοκήν. ὅτι ταῦτα·

χώρι καὶ τὸ γένος καὶ αἱ οὐσιώδεις διαφοραί

Syrianus

ὅσα κατάφασιν ποιεῖ, ὥσπερ ἄνευ συμπλοκῆς. οὐχ ὅτι τὸ καθ' ὑποκειμένου, ἢ ἐν ὑποκειμένῳ, ἢ τὰ τούτοις ἀντικείμενα, ἀλλ' ὅσα κατάφασιν οὐ ποιεῖ. μετὰ γοῦν τὸ ἐν τύποις παραδειγματικοῖς τὰ δέκα γένη παραδοῦναι, ἐπάγει· ἕκαστον δὲ τῶν εἰρημένων, ἐν οὐδεμιᾷ καταφάσει λέγεται. τῇ δὲ πρὸς ἄλληλα τούτων συμπλοκῇ, κατάφασις γίνεται. ἡ δὲ μερικὴ οὐσία, ἢ τὸ καθόλου συμβεβηκός, ἢ ὅλως τι τῶν τεσσάρων ἐκείνων, οὔτε κατάφασιν, οὔτε ἀπόφασιν καθ' αὑτὸ ποιεῖ, ἀλλ' οὐδὲ ἀληθεύειν ἢ ψεῦδος σημαίνει. ὅπερ εἰς τεκμήριον παρέλαβεν ὁ Ἀριστοτέλης τοῦ τὰ ἁπλᾶ καθ' αὑτὰ μὴ ποιεῖν ἀποφαντικὸν λόγον. συνελογίσατο δὲ ὅτι αἱ ἁπλαῖ φωναί, οὐκ εἰσὶν ἀποφαντικὸς λόγος. ὃν κατὰ συμπλοκὴν εἶπε γίνεσθαι, μέσον λαβὼν τὸ ἀληθεύειν καὶ τὸ ψεύδεσθαι. τῷ μὲν ἀποφαντικῷ λόγῳ ὑπάρχον. ταῖς δὲ ἁπλαῖς φωναῖς μὴ ὑπάρχον. ἐπιστῆσαι δὲ ἄξιον, ὅτι τῆς καταφάσεως μόνης ἐχώρισε τὰς ἁπλᾶς φωνάς, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τῆς ἀποφάσεως. εἰπών, ἕκαστον δὲ τῶν εἰρημένων, ἐν οὐδεμιᾷ καταφάσει λέγεται. τῇ δὲ πρὸς ἄλληλα τούτων συμπλοκῇ, κατάφασις γίνεται. τοῦτο δὲ ἐποίησε, διότι αἱ ἁπλαῖ φωναὶ καταφάσεως ἂν μᾶλλον φαντασίαν ποιήσαιεν, ἢ ἀποφάσεως. θέσιν γὰρ καὶ αὗται σημαίνουσιν ὥσπερ αἱ καταφάσεις, ἀλλ' οὐκ ἄρσιν ἢ ἀναίρεσιν, ὥσπερ αἱ ἀποφάσεις. οὐ γὰρ πρόσκειται τὸ ἀρνητικόν. εἰκὸς οὖν ἦν ὡς καὶ αὐτὰς συντάττεσθαι διὰ ὁμοιότητα, τούτων αὐτὰς διακρίνει. ἐν οὐδεμιᾷ δὲ καταφάσει λέγεσθαι τὰς ἁπλᾶς φωνὰς εἶπεν, ὑποσημαίνων τὰς τῶν καταφάσεων διαφοράς. τῶν γὰρ καταφάσεων καὶ ἀποφάσεων, αἱ μέν, εἰσὶ καθόλου. αἱ δέ, ἐν μέρει. αἱ δέ, ἀδιόριστοι. ταῦτα μὲν οὖν καὶ περὶ λέξεως εἰρήσθω. εἰ δέ τις ἀπορεῖ, πότερον τὰ αἰσθητὰ μόνα καὶ γεννητὰ διεῖλεν ἐν τούτοις ὁ Ἀριστοτέλης καὶ ἀπηριθμήσατο, ἢ πάντα τὰ ὁπωσοῦν ὄντα. καὶ ὅλως, πότερον, ἄλλα ἐστὶ τὰ νοητὰ γένη, ἢ τὰ αἰσθητά. ἢ τινὰ μὲν τὰ αὐτά, τινὰ δὲ τὰ ἕτερα. καὶ γὰρ εἰ μὲν ἄλλα, παραλέλειπται πάντη ἐκεῖνα. εἰ δὲ τὰ αὐτά, συνώνυμα ἔσται τὰ νοητὰ τοῖς αἰσθητοῖς. καὶ πῶς ἔσται κοινωνία τῆς αὐτῆς οὐσίας, ἐν οἷς τὸ πρότερον ἐστὶ καὶ τὸ ὕστερον. καὶ τὸ μέν, παράδειγμα. τὸ δέ, εἰκών. εἰ δὲ ὁμωνύμως λέγονται ἐπὶ τῶν νοητῶν αἱ δέκα κατηγορίαι, οὐκ ἔσονται αἱ αὐταί. ἐπεὶ ὀνόματος μόνον τοῦ αὐτοῦ κοινωνοῦσιν. ἀλλὰ πλείω ἔσται τὰ γένη, οὐ περιληφθέντων τῶν νοητῶν. ἔτι δέ, πῶς οὐκ ἀπίθανον ἐν ἐκείνοις ἀτρέπτοις οὖσιν, εἶναι τὸ πάσχειν καὶ τὰ πρός τι. παραφυάδι ἐοικότα ἐν τοῖς κατὰ τὰ αὐτὰ προηγουμένως ἑστῶσιν. εἰ δὲ τὰ

ἄρσιν ἀναίρεσιν

τὸ ἀληθεύειν καὶ τὸ ψεύδεσθαι.

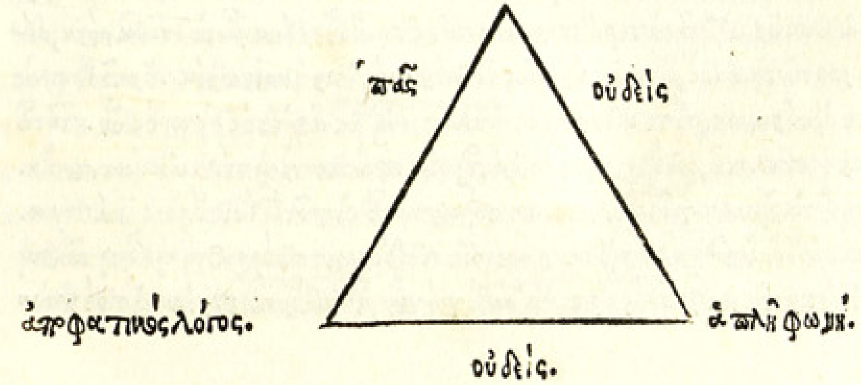

Plotinus *Lucius* *Nicostratus*

μὲν ἔστι κοινὰ νοητοῖς καὶ αἰσθητοῖς, τὰ δὲ ἴδια, παραλέλειπται ἡ τούτων διάρθρωσις. ταῦτα μὲν οὖν καὶ ὀρθότατα ὁ Πλωτῖνος ἀπορεῖ. καὶ οἱ περὶ τὸν Λούκιον καὶ Νικόστρατον. οἱ δὲ ταῦτα ἀποροῦντες, ὑπαλλάττειν ἐοίκασι τὴν ὑπόθεσιν. ὡς γὰρ περὶ τῶν ὄντων προηγουμένως τοῦ φιλοσόφου διδάσκειν ἐπαγγελλομένου, οὕτως προάγουσι τὴν ἀπορίαν. λέγομεν δὲ ὅτι οὐ περὶ τῶν ὄντων ᾗ ὄντα ποιούμενος τὸν λόγον, ἀλλ' εἴπερ ἄρα ᾗ ὑπὸ τοιῶνδε σημαίνεται φωνῶν. προηγουμένως μὲν περὶ τῶν τῇδε διαλέγεται. ταῦτα γάρ ἐστι τὰ προσεχῶς ὑπὸ τῶν φωνῶν σημαινόμενα. διότι ταῦτα καὶ ἐγνώσθη πρῶτα, καὶ πρώτων τῶν ὀνομάτων τετύχηκε. τὰ δὲ νοητά, ἀθέατα. καὶ οἱ θεασάμενοι δὲ ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν ὁρμηθέντες, ὀψὲ ἄρρητα ἐκεῖνα κατέλαβον. διὸ καὶ παρεγκλίνοντες ἔλεγον, ἀνθρωπότητα καὶ αὐτοάνθρωπον. ἢ πρώτως ἄνθρωπον. ὁ οὖν τῶν ὄντων φιλοθεάμων, ἀπὸ τούτων μεταβαίνοι ἂν ῥᾳδίως ἐπὶ τὰ νοητὰ τῇ ἀναλογίᾳ προσχρώμενος. ἐπεὶ δὲ περὶ τῶν αἰσθητῶν διαλέγεται, περὶ ὧν καὶ ὁ πολὺς ἄνθρωπος τὴν ἐπίσκεψιν ποιεῖται, δῆλόν ἐστι. πρῶτον μὲν ἐκ τοῦ τὴν παρὰ πᾶσι λεγομένην οὐσίαν προχειρίσασθαι. ἔπειτα δὲ ἐκ τοῦ δύο οὐσιῶν μνημονεύσας, αἰσθητῆς τε καὶ διανοητῆς. εἰς δὲ τὴν ὑπὲρ ταύτας μηδὲ ὅλως ἀναδραμών, τὴν αἰσθητὴν κυριωτέραν εἶναι τῆς διανοητῆς φησίν. ὡς ἐν τῷ περὶ τῶν αἰσθητῶν σκέμματι προηγούμενον ἔχουσαν λόγον. ἐν ᾧ καὶ ἡ διανοητὴ οὐσία, οὐ κατὰ τὴν αὐτῆς φύσιν θεωρεῖται, ἀλλὰ κατὰ τὴν σχέσιν ἣν ἔχει πρὸς τὴν αἰσθητήν. καθ' ἣν καὶ ἡμεῖς ἀπὸ μὲν τῆς αἰσθητῆς, εἰς τὴν διανοητὴν ἀναβαίνειν δυνάμεθα. ἀπὸ δὲ τῆς διανοητῆς, εἰς τὴν αἰσθητήν. καὶ τὴν πολλῆς ἀπορίας καὶ ἀοριστίας ἀναπλησθεῖσαν ὅρῳ περιλαμβάνομεν. οὐ μόνον δὲ ἐπὶ τῆς οὐσίας, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων κατηγοριῶν, τὰ αἰσθητὰ καὶ μερικὰ τῶν καθόλου καὶ διανοητῶν προτάττει. καὶ τοῦτο εἰκότως ποιεῖ, κατὰ τὰς σημαντικὰς φωνὰς τὴν διαφορὰν μετιών. αἱ πρώτως καὶ κυρίως ἐπὶ τῶν αἰσθητῶν ἐτάχθησαν, καὶ τοῖς πολλοῖς ἀνθρώποις εἰσὶ γνώριμοι. καὶ διὰ τοῦτο ὡς ἔοικε καὶ τοῖς ἄλλοις τριττὴν οὐσίαν εἰπών. τὴν μέν, κατὰ τὴν ὕλην. τὴν δέ, κατὰ τὸ εἶδος. τὴν δέ, κατὰ τὸ συναμφότερον, ἐν τούτοις παρῆκεν. ἐπειδὴ κατὰ τὰς σημαντικὰς λέξεις τὰς τοῖς πολλοῖς γνωρίμους μέτεισι τὴν θεωρίαν. ἡ δὲ ὕλη φιλοσόφου δεῖται διανοίας. καὶ τὸ εἶδος τὸ τοιοῦτον ὡς συμβεβηκὸς δοκεῖ τοῖς πολλοῖς. ὅτι δὲ ἡ κατὰ ἀναλογίαν αὕτη μετάβασις ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν ἐπὶ τὰ νοητὰ ταῦτα προσήκει τῷ Ἀριστοτέλει, δῆλον εἴπερ ὕλην καὶ εἶδος προϋποθέμενος, ἀρχὰς ἐν τοῖς νοητοῖς καὶ αἰσθητοῖς, πάλιν κατὰ ἀναλογίαν τὰς αὐτὰς ἀποφαίνεται εἶναι. καὶ ἑτέρας δὲ τῷ τρόπῳ τῆς ὑποστάσεως διαφερούσας. τί οὖν κωλύει ἐπὶ τῶν δέκα γενῶν τὴν κατὰ ἀναλογίαν ταυτότητα, ἐπί τε τῶν νοητῶν καὶ τῶν αἰσθητῶν μετὰ τῆς ἑτερότητος διασώζεσθαι. εἰ οὖν δέκα μὲν ἐνταῦθα γένη, δέκα δὲ καὶ ἐν τῷ νοητῷ τὰ αὐτά, ἆρα ὁμώνυμος ἢ συνώνυμός ἐστιν ἡ κοινωνία τῶν τῇδε πρὸς ἐκεῖνα. ἢ οὔτε ὁμώνυμος, οὔτε συνώνυμος ἁπλῶς, ἀλλ' ὡς ἀφ' ἑνὸς καὶ πρὸς ἕν. τῇ γὰρ διὰ τῶν μέσων ἐπιπλοκῇ, συνέχεια μία συνάγεται τῶν πρώτων τε καὶ τελευταίων γενῶν. ἥτις οὔτε συγχεῖ τὰ ἔνυλα τοῖς αὔλοις. πεπέρασται γὰρ ἐν τοῖς ἰδίοις ὅροις ἑκάτερα. οὔτε διασχίσει αὐτὰ ἀπ' ἀλλήλων, διὰ τὸ κοινοῖς συνδέσμοις συνέχεσθαι καὶ ἐξηρτῆσθαι ἀεὶ τῶν κρειττόνων τὰ καταδεέστερα. ἀλλ' ἀντὶ τούτων, τὴν αὐτὴν κοινωνίαν καὶ συνέχειαν

τῶν γενῶν διατείνει. πάντα τοῖς ἀλύτοις δεσμοῖς τῆς ὁμοιότητος τὰ ὅλα συμπεραίνουσα. διὰ τοῦτο καὶ Πλάτων ἐν Παρμενίδῃ, τὸ ἓν διὰ πασῶν μὲν διατείνει τῶν ὑποθέσεων. εἴτε περὶ θεοῦ, εἴτε περὶ νοῦ, εἴτε περὶ ψυχῆς ἢ σώματος ὁ λόγος γένοιτο, κατὰ τὴν ἐπὶ πάντα προϊοῦσαν διαφορουμένην κοινότητα. ἀλλὰ πῶς ἐκεῖ τὸ πάσχειν καὶ τὰ πρός τι καὶ τὸ κεῖσθαι καὶ τὰ τοιαῦτα. ἢ δύναται μὲν καὶ ταῦτα κατὰ ἀναλογίαν ἐκεῖ θεωρεῖν. εἴπερ μεθέξεις ἀπ' ἀλλήλων καὶ ἱδρύσεις ἐν ἀλλήλοις καὶ ἐπ' ἐκείνων εἶναι λέγομεν. καὶ τὰ μέν, αἴτια. τὰ δὲ αἰτιατά, ὑμνοῦμεν. εἰ δέ τις ἄλλως ἀκούων τὸ πάσχειν καὶ τὸ πρός τι μὴ ἀξιοῖ θεωρεῖν αὐτὰ ἐν τοῖς νοητοῖς, οὐκ ἀπίθανον λέγειν, ὅτι δέκα ὄντων τῶν ὅλων γενῶν, ἐν μὲν τοῖς συνθέτοις, πάντα ἐστί. καὶ ἐν τούτῳ τὴν σύνθεσιν ἐνδεικνυμένοις. καὶ γὰρ ἐν τοῖς μερικωτέροις, ἀεὶ πλείονα ἐστὶ τὰ ὑπάρχοντα κατὰ μερισμὸν πλεοναζομένοις. διὸ καὶ ἐν τῷ Σωκράτει τὰς δέκα κατηγορίας ὁ Ἀρχύτας ἐνδείκνυται. ἐπὶ μέντοι τῶν νοητῶν οὐ πάντα ὑπάρχει, ἀλλὰ μόνα τὰ τοῖς ἁπλουστέροις ἁρμόζοντα γένη. καὶ οὐκ ἂν εἴη διὰ τοῦτο ἡ διαίρεσις ἐλλείπουσα τῶν γενῶν. οὐ γὰρ εἴ τινα μὴ μετέχει τῶν ὅλων γενῶν, ἐλλιπὴς ἡ διαίρεσις δείκνυται, ἀλλ' ἐάν τι τῶν προτεινομένων ἔξω πίπτῃ τῆς εἰς τὰ δέκα γένη ἀναγωγῆς, τότε ὁ καθόλου λόγος τῶν κατηγοριῶν ἐνδεὴς ἔσται:–

Plato *Archytas*

ΠΕΡΙ ΟΥΣΙΑΣ:–

Οὐσία δέ ἐστιν, ἡ κυριώτατά τε καὶ πρώτως καὶ μάλιστα λεγομένη. ἣ μήτε καθ' ὑποκειμένου τινὸς λέγεται, μήτε ἐν ὑποκειμένῳ τινί ἐστιν. οἷον ὁ τὶς ἄνθρωπος, ἢ ὁ τὶς ἵππος.

Πρότερον μὲν ἐν τάξει πάντα τὰ γένη κατηριθμήσατο, ὑποτυπωτικὴν αὐτῶν τὴν διδασκαλίαν διὰ παραδειγμάτων ποιησάμενος. νῦν δὲ ἕκαστον προχειριζόμενος, τὴν ἀκριβεστέραν ὡς οἷόν τε παράδοσιν αὐτοῦ ποιεῖται. τήν τε ἔννοιαν διὰ ὑπογραφῆς ἐπιδεικνύων καὶ τὰ παρακολουθοῦντα καὶ τὰ ἴδια ἀνακαθαιρόμενος. οὕτως δὲ καὶ Ἀρχύτας ἐποίησε. προτάττει δὲ τῶν ἄλλων τὴν οὐσίαν. καὶ τὴν αἰτίαν αὐτὸς προϊὼν ἐρεῖ. πάντα γὰρ τὰ ἄλλα, ἢ οὐσίαι εἰσίν, ἢ ἐν ταῖς οὐσίαις τὸ εἶναι ἔχει. εἰ οὖν αὕτη μὲν καθ' αὑτὴν ὑφεστῶσα ἡ οὐσία οὐδενὸς δεῖται τῶν ἄλλων, τὰ δὲ ἄλλα δεῖται τῆς οὐσίας, καὶ τοῦ εἶναι ὅλως καὶ τοῖς ἄλλοις ἡ οὐσία μεταδίδωσιν, εἰκότως προτετίμηται τῶν ἄλλων ἡ οὐσία. καὶ γὰρ τὰ μὲν ἄλλα τὰ τῇ οὐσίᾳ συμβεβηκέναι λεγόμενα, αὐτῆς ἐστι τῆς οὐσίας. ἡ δὲ οὐσία, οὐδενὸς τῶν ἄλλων ἐστίν, ἀλλ' ἑαυτῆς. διὸ καὶ καθ' ἑαυτὴν ὑφεστάναι δύναται μόνη τῶν ἄλλων. καὶ συναναιρεῖ μὲν ἑαυτῇ τὰ ἄλλα. οὐ συναναιρεῖται δὲ ὑπ' ἐκείνων. καὶ Ἀρχύτας δὲ περὶ τῆς τάξεως τάδε γέγραφεν. ἡ δὲ τάξις αὐτῶν, ὧδε ἔχει. Πρώτα μὲν γὰρ τέτακται ἡ οὐσία, διὰ τὸ μόναν ταύταν ὑποκεῖσθαι τοῖς ἄλλοις, καὶ αὐτὰν καθ' ἑαυτὰν δύνασθαι νοεῖσθαι. τὰς δὲ ἄλλας, μὴ ἄνευ ταύτας. ἢ γὰρ κατὰ ταύτας, ἢ ἐν αὐτᾷ ὑποκείμεναι κατηγοροῦνται. Ἀποροῦσι δὲ καὶ πρὸς τὸν περὶ τῆς οὐσίας λόγον, ὅ τε Πλωτῖνος, καὶ οἱ περὶ τὸν Νικόστρατον, πῶς ἓν γένος ἡ οὐσία. εἰ γὰρ κοινόν τι καὶ τῆς νοητῆς καὶ τῆς αἰσθητῆς εἴη, πρὸ ἀμφοῖν ἔσται, καὶ ἀμφοῖν κατηγορηθήσεται.

Archytas *Archytas* *Quaestio* *Plotinus* *Nicostratus*

καὶ δῆλον ὅτι, οὔτε σῶμα, οὔτε ἀσώματον ἔσται. ἵνα μὴ τὸ σῶμα καὶ ἀσώματον γένηται, καὶ τὸ ἀσώματον καὶ σῶμα. πρὸς δὴ ταῦτα, δυνατὸν μὲν καὶ τὰ πρότερον εἰρημένα λέγειν. ὅτι περὶ τῆς αἰσθητῆς καὶ φυσικῆς οὐσίας ὁ λόγος. καὶ τῆς ἐν ταύτῃ διανοητῆς. ὡς καὶ

Archytas

Ἀρχύτας ὁ ταύτης ἄρξας τῆς διδασκαλίας, διορίζεται σαφῶς λέγων. Πᾶσα οὐσία φυσικά τε καὶ αἰσθητά, ἤτοι ἐν τούτοις, ἢ διὰ τούτων, ἢ οὐκ ἄνευ τούτων πέφυκε τὰ διανοίᾳ τῶν ἀνθρώπων ὑποπίπτειν. Οὐκ ἔστιν οὖν τοῦ παρόντος λόγου περὶ τῆς κοινῆς οὐσίας τῶν τε νοητῶν καὶ τῶν αἰσθητῶν ἀπορεῖν. πλὴν ἐπειδὴ καὶ καθ' αὑτὸ γνώσεως ἄξιον, ἥτις εἴη κοινὴ οὐσία τῆς τε νοητῆς καὶ τῆς αἰσθητῆς.

Plato

καὶ ὁ Πλάτων δέ, νοητὸν γένος τῆς οὐσίας ὑποτίθεται. Ἰστέον δέ, ὅτι ἡ πρώτη καὶ νοητὴ οὐσία, πάσας τὰς οὐσίας τάς τε νοητὰς ὑφίστησι, καὶ τὰς αἰσθητάς. τὰς μέν, προσεχῶς ἑαυτῇ. τὰς δέ, πορρωτέρω. καὶ δῆλον ὅτι, οὐ γένος μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀρχὴ τῶν μεθ' ἑαυτὴν ἐστὶν οὐσιῶν. καὶ οὐδὲ ἐπίσης πάντα ταῦτα ταύτης μετέχει. ὥστε οὔτε γένος κυρίως ἡ τοιαύτη οὐσία, ὅπερ ὡς ὁμολογούμενον ὁ ἀπορῶν προελάμβανε.

An sit substantia co[m]munis substantiæ intelligibilis & sensibilis

Aristotels

καὶ ὁ Ἀριστοτέλης δὲ ἐν τῇ μετὰ τὰ φυσικὰ δύο οὐσίας εἰπών, τήν τε νοητὴν καὶ αἰσθητήν. καὶ τρίτην, τὴν μαθηματικήν, ἢ τὴν ψυχικήν. ἣν κοινὴν τοῦ λόγου θεωρίαν διὰ πασῶν χωροῦσαν ἀπέδειξε.

Archytas

καὶ Ἀρχύτας τὴν πᾶσαν οὐσίαν, φυσικήν τε καὶ αἰσθητικὴν καὶ κινητικὴν ἀποκαλεῖ. φυσικὴν μέν, τὴν κατὰ τὴν ὕλην καὶ τὸ εἶδος λέγων. αἰσθητὴν δέ, τὴν σύνθετον. κινητικὴν δέ, τὴν νοερὰν καὶ ἀσώματον. ὡς αἰτίαν οὖσαν κινήσεως τῆς κατὰ ζωὴν εἰδοποιουμένης. καὶ δῆλον ὅτι καὶ αὐτὴ τὰς πολλὰς οὐσίας εἰς μίαν σύνταξιν περιέλαβεν. εἰ οὖν μὴ ὡς γένος ἁπλῶς, ἀλλ' ὡς ἀρχὴ πασῶν θεωρεῖται τῶν οὐσιῶν ἡ πρώτη οὐσία, οὐ καλῶς ἀναγκάζουσι, μήτε ἀσώματον εἶναι μήτε σωματικήν. ἡ γὰρ ἀσώματος ἀρχὴ τῶν οὐσιῶν, προσεχῶς μὲν τὰς ἀσωμάτους παράγει. πορρωτέρω δὲ ἔτι καὶ τὰς σωματικάς. καίτοι κἂν γένος ἦν ἡ πρώτη οὐσία τῆς τε ἀσωμάτου καὶ σωματικῆς, οὐ καλῶς οἶμαι ἀναγκάζουσιν. εἰ μὲν ἀσώματος, καὶ τὸ σῶμα ἀσώματον εἶναι. διότι μετέχει τῆς πρώτης οὐσίας. εἰ δὲ σῶμα, καὶ τὸ ἀσώματον σῶμα γίνεσθαι διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν. τούτῳ γὰρ τῷ λόγῳ, ἐπειδὴ τὸ ζῷον γένος ἐστὶ τοῦ λογικοῦ καὶ ἀλόγου, καὶ θνητοῦ καὶ ἀθανάτου, ἔσται καὶ τὸ ἄλογον λογικόν. ἢ τὸ λογικὸν ἄλογον. καὶ τὸ θνητὸν ἀθάνατον. ἢ ἀνάπαλιν. ἀλλ' ἐξῄρηται τὸ γένος τῶν ἀντικειμένων διαφορῶν, ὡς ἄμφω περιέχον, καὶ ὡς ἑκατέρῳ οἰκείως ἐπιβάλλον, κατὰ τὴν ἐξῃρημένην ὑπεροχήν. εἰ γὰρ διαιρετικὰ τῆς οὐσίας ἐστὶ τὸ

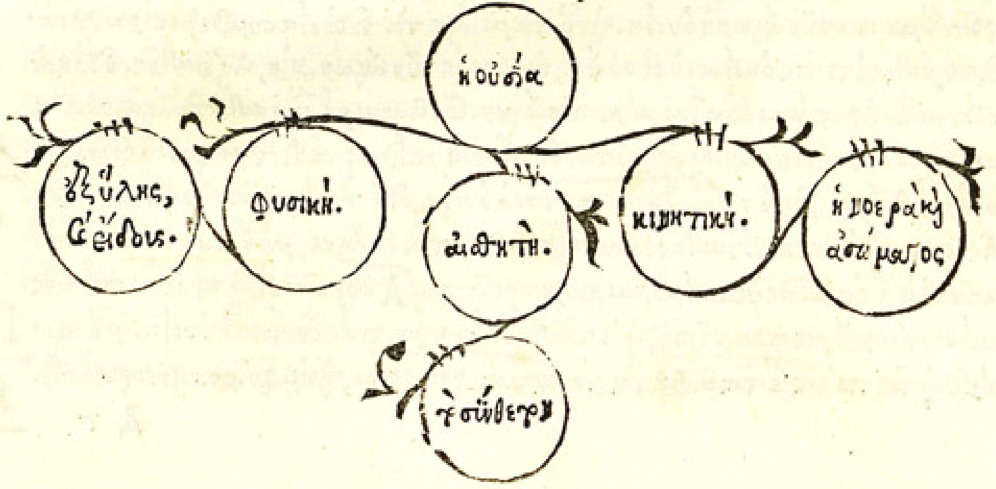

σῶμα καὶ τὸ ἀσώματον, καὶ τοῦ ζῴου τὸ λογικὸν καὶ τὸ ἄλογον, ἀλλ' οὐχὶ συστατικά, οὐδὲν γὰρ ὑπὸ τῶν ἀντικειμένων συνίσταται, δῆλον ὅτι προϋπάρχει τῆς ἀντιθέσεως τὸ γένος. τί οὖν. οὐκ ἀνάγκη πᾶσαν οὐσίαν, ἢ σῶμα εἶναι ἢ ἀσώματον. καὶ πᾶν ζῷον, ἢ θνητὸν ἢ ἀθάνατον. ἢ διττὸν τὸ ἀσώματον. τὸ μέν, ὡς φύσις ὡρισμένη, καὶ ἀντικειμένη τῇ σωματικῇ. τὸ δέ, ὡς ἀποφάσεως αἰτία καὶ τῆς σωματικῆς καὶ τῆς ἀσωμάτου τῆς ἀντικειμένης αὐτῇ. οὕτως δὲ καὶ τὸ ἀθάνατον καὶ τὸ ἄλογον, διττόν. διὸ καὶ εἰ ἀνάγκη τὸ ζῷον ἢ λογικὸν λέγειν ἢ ἄλογον, ἄλογον μᾶλλον ἐκληπτέον. ὡς κατὰ ἀπόφασιν, ἀλλ' οὐχ ὡς τῷ λογικῷ ἀντικείμενον.

Boethus

ὁ μέντοι Βοηθός, ταῦτα μὲν παρέλκειν ἐνταῦθα τὰ ζητήματα βούλεται. μὴ γὰρ εἶναι περὶ τῆς νοητῆς οὐσίας τὸν λόγον. μᾶλλον δὲ ἔδει φησὶ προσαπορεῖν, ὅτι ἐν ἄλλοις τὴν οὐσίαν διελόμενος εἰς τρεῖς, ἄλλως μὲν τὴν ὕλην. ἄλλως δὲ τὸ εἶδος. ἄλλως δὲ τὸ συναμφότερον, οὐσίαν λέγεσθαι εἶπεν. ἐνταῦθα δὲ μίαν τίθεται κατηγορίαν τὴν οὐσίαν. ἵνα οὖν ταύτην καὶ πῶς αὐτὴ τὰς τρεῖς ὑποτάξει τὰς μὴ καθ' ἕνα λόγον λεγομένας.

Boethus

ἀπαντῶν δὲ πρὸς ταῦτα ὁ Βοηθός, τὸν τῆς πρώτης οὐσίας λόγον καὶ τῇ ὕλῃ καὶ τῷ συνθέτῳ ἐφαρμόττειν φησίν. ἑκατέρῳ γὰρ αὐτῶν ὑπάρχει, τὸ μήτε καθ' ὑποκειμένου τινὸς λέγεσθαι, μήτε ἐν ὑποκειμένῳ τινὶ εἶναι. οὐδέτερον γὰρ αὐτῶν ἐν ἄλλῳ ἐστίν. ἀλλὰ τὸ μὲν σύνθετον κἂν μὴ ἐν ἄλλῳ ἐστίν, ἔχει τὸ εἶδος τὸ ἐν αὐτῷ ἐν ἄλλῳ ὄν, τῇ ὕλῃ. ἡ δὲ ὕλη, οὐδὲ ἔχει τι ὃ ἐν ἄλλῳ ἐστίν. κοινὸν οὖν τι ἔχουσι καὶ διάφορον. καθόσον ἡ μὲν ὕλη, τινός ἐστιν ὕλη καθὸ ὕλη, ὥσπερ καὶ ὑποκείμενον. ἡ δὲ σύνθετος οὐσία, οὐκ ἔστι τινός.

Boeth9

ἀλλ' οὕτω μέν φησιν ὁ Βοηθός. ἡ ὕλη καὶ τὸ σύνθετον, ὑπαχθήσονται τῇ τῆς οὐσίας κατηγορίᾳ. τὸ δὲ εἶδος, τῆς μὲν οὐσίας ἐκτὸς ἔσται. ὑφ' ἑτέραν δὲ πεσεῖται κατηγορίαν. ἤτοι τὴν ποιότητα. ἢ ποσότητα. ἢ ἄλλην τινά.

Porphyrius

ταῦτα δὲ λέγοντα τὸν Βοηθόν, σφάλλεσθαί φησιν ὁ Πορφύριος. ὅτι τὸ ἀντιδιαιρεθὲν τῇ ὕλῃ εἶδος καὶ οὐσία οἰηθὲν ὑπὸ Ἀριστοτέλους, τοῦτο ποιότητα, καὶ ἄλλο τι τῶν συμβεβηκότων φησί. τὸ γὰρ ποιητικὸν οὐσίας, οὐσιῶδες, καὶ διὰ τοῦτο οὐσία. καὶ γὰρ τὸ σύνθετον κατὰ τὸ εἶδος μάλιστα οὐσία. ὅλως δὲ ἡ ὕλη καὶ τὸ σύνθετον, οὐσίαι εἰσί. διότι κοινὸν αὐταῖς τὸ μὴ ἐν ὑποκειμένῳ εἶναι, οὐδὲ τὸ εἶδος ἐν ὑποκειμένῳ ἐστίν. οὐ γὰρ ὡς τὸ λευκὸν ὑπάρχει τῷ συνθέτῳ, οὕτω τὸ εἶδος τῇ ὕλῃ. ἐὰν γάρ τι μετ' ἄλλου ἀπαρτίζῃ, ὥσπερ τι ὡς τὸ εἶδος μετὰ τῆς ὕλης τὸ σύνθετον, οὐκ ἔστι τὸ ἕτερον ἐν ὑποκειμένῳ τῷ ἑτέρῳ. ἐν ὑποκειμένῳ γὰρ ἦν, ὅπερ τινὶ μὴ ὡς μέρος ἦν.

Aristotels

διὸ καὶ ὁ Ἀριστοτέλης τὴν σύνθετον οὐσίαν ὁρισάμενος, καὶ τὰς ἄλλας τὰς ὡς μέρος αὐτῆς συμπεριέλαβε. προελθὼν γὰρ ἐπιδείξει, ὅτι τὰ μέρη τῶν οὐσιῶν, οὐσίαι. καὶ διὰ τοῦτο ἴσως, οὐδὲ ἐμνημόνευσε τῶν ἄλλων. καίτοι τὰ ἀρχικὰ τούτου καὶ ἐκείνων μνημονεύσαντος. δυνατὸν δὲ τὸ μὴ μνημονεῦσαι τοῦ εἴδους καὶ τῆς ὕλης αἴτιον λέγειν, καὶ τὸ τὴν τῶν κατηγοριῶν πραγματείαν, κατὰ τὴν πρόχειρον καὶ κοινὴν τοῦ λόγου χρῆσιν ποιεῖσθαι. τὸ δὲ τῆς ὕλης καὶ τοῦ εἴδους ὄνομα καὶ τὰ ὑπὸ τούτων σημαινόμενα, οὐκ ἦν τοῖς πολλοῖς συνήθη. ἀλλ' οἱ μέν, τὴν ὕλην. οἱ δέ, τὸ εἶδος μᾶλλον οὐσίαν λέγουσι.

Prædicamentor[um] tractatione[m] rud[i] minerua fieri & secundu[m] ea quæ uulgo notiora s[unt]

Plotinus

Πῶς οὖν φησιν ὁ Πλωτῖνος, τὰ τρία ἐπίσης λέγονται οὐσίαι. προσεκτέον. ὅτι πρῶτον μὲν ὁ κοινὸς χαρακτὴρ τῆς οὐσίας ὁμοίως ἐφαρμόττει τοῖς τρισί, τὸ μὴ ἐν ὑποκειμένῳ εἶναι. ἔπειτα, οὐδὲν θαυμαστόν, εἰ διὰ τὸ ἔσχατον τῆς οἰκείας ὑποστάσεως, καὶ ἡ ὕλη καὶ τὰ ἔνυλα τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον μετα-

λαμβάνεται. ὥσπερ δὲ ταῦτα πέφυκεν ἕκαστα, οὕτως αὐτὰ παραδεικνύναι. καὶ μὴν τὰς ἐσχάτας οὐσίας ζητοῦντα. κατὰ τὰς τῶν πρώτων καὶ νοητῶν οὐσιῶν ἐννοίας αὐτὰς μεταδιώκειν. ἀλλ' ἔσω φησὶ τὸ εἶδος καὶ τὴν ὕλην καὶ τὸ ἐξ αὐτῶν σύνθετον, ἐν τῇ πρώτῃ οὐσίᾳ περιέχεσθαι. διότι κοινὸν αὐτοῖς ὑπάρχει, τὸ μήτε καθ' ὑποκειμένου τινὸς λέγεσθαι, μήτε ἐν ὑποκειμένῳ τινὶ εἶναι. περὶ δὲ τῶν δευτέρων οὐσιῶν, τί ἐροῦμεν. τί κοινὸν ἔχουσι καὶ αὗται πρὸς τὴν πρώτην οὐσίαν. εἴπερ αἱ δεύτεραι παρὰ τῶν προτέρων ἔχουσι τὸ λέγεσθαι οὐσίαι. ἢ τοῦτο, ὅπερ ὁ Ἀριστοτέλης εἶπε, τὸ μὴ ἐν ὑποκειμένῳ εἶναι. ὅπερ κυρίως οὐσίας ἐστί. διὰ τοῦτο γὰρ καὶ Ἀρχύτας τὸ καθ' ἑαυτὴν εἶναι τὴν οὐσίαν ἐχαρακτήρισεν. εἰ οὖν αὐτὰ τὰ ὑλικὰ καὶ τὰ εἴδη ὡς μέρη συντελεῖ εἰς τὴν τοῦ ἀτόμου σύστασιν, οὐκ ἔστιν ὡς ἐν ὑποκειμένῳ τῷ ἀτόμῳ. οὐ χρὴ δὲ οὐδὲ ἐν αὐτοῖς τοῦτο τὸ ἀπαράλλακτον ζητεῖν, διὰ τὴν τῶν ἐσχάτων ἀοριστίαν. Ἀλλ' εἰ καθ' ὑποκειμένου φασὶ λέγονται αἱ δεύτεραι οὐσίαι, ἐν ἄλλῳ ἔσονται ἐκείνῳ τῷ, οὗ καθ' οὗ λέγονται. ἢ οὐδαμῶς τοῦτο. οὐ γὰρ ὡς τὸ ἐν ὑποκειμένῳ, οὕτως καὶ τὸ καθ' ὑποκειμένου λέγεται, ἀλλ' ὡς τὸ ἀκατάλληλον καὶ κατὰ τοῦ κατατεταγμένου κατηγορεῖται. τὸ γὰρ τινὰ ἄνθρωπον λέγειν, οὐδὲν διαφέρει τοῦ τὸν Σωκράτην Σωκράτην λέγειν. διόπερ οὖν τινα αὐτὸς περὶ αὐτοῦ λέγεται. καὶ οὔτε κατ' ἄλλου κατηγορηθήσεται, οὔτε ἐν ἄλλῳ ἔσται. οὕτως μὲν οὖν ὁ Πορφύριος λύει τὴν ἀπορίαν. καὶ ὁ Ἰάμβλιχος ἐπ' αὐτῶν τῶν λέξεων τούτῳ ἀκολουθῶν. Μήποτε δὲ ὅταν τὸν Σωκράτην ἄνθρωπον καὶ ζῷον λέγωμεν, εἰ μὲν ὡς αὐτὸ περὶ αὐτοῦ λέγομεν, ταὐτὸν ἔσται τό, τε ἄνθρωπον καὶ τὸ εἶδος καὶ τὸ γένος. καὶ ἔσται μάταιος ἡ τοιαύτη κατηγορία. εἰ δὲ ὡς εἶδος καὶ ὡς γένος ἀτόμου κατηγοροῦμεν, ἢ τὸ συμπλήρωμα τινὸς τοῦ ἀτόμου κατηγορήσομεν, ἢ τὸ ἐξῃρημένον. οὐδέτερον δὲ τούτων τὸ ἄνθρωπον ἐστίν. ἀλλὰ τὸ μέν, ὡς μέρος ἐνυπάρχει τῷ ἀτόμῳ. τὸ δέ, αἴτιόν ἐστιν αὐτοῦ. βέλτιον οὖν λέγειν, ὅτι τὸ ἐνυπάρχον μέν, ἐστὶ τὸ κατηγορούμενον. κατὰ δὲ τὴν πρὸς τὸ ἐξῃρημένον ὁμοιότητα καθ' ἣν καὶ γένος λέγεται, τὸ ἐκ γένους καὶ διαφορᾶς συνεστάναι τὸ εἶδος φαμέν. ὥσπερ τὸ γένος κοινότερον ὄν, καὶ περιεκτικώτερον τοῦ εἴδους, μέρος γίνεσθαι τοῦ εἴδους, ἄτοπον. ἀλλὰ καὶ ἡ διαφορά φησιν, οὐκ ἐν ὑποκειμένῳ ἐστίν. εἴπερ συμπληρωτική τῆς οὐσίας ἐστίν. οὐκ ἄρα ἴδιον τοῦτο οὐσίας. ἢ ὥσπερ ἡ διαφορὰ κατὰ τὸ οὐσιῶδες συμπληρωτική τῆς οὐσίας ἐστί, καὶ μέρος τῆς οὐσίας ἐστίν. ἐπεὶ ὡς ποιότης θεωρουμένη, οἷον ὡς λογικότης, ὡς ἐν ὑποκειμένῳ καὶ αὐτὴ ἔσται. ζητηθήσεται δὲ περὶ τῆς διαφορᾶς ὀλίγον ὕστερον. νῦν δὲ τὴν λέξιν αὐτὴν τοῦ Ἀριστοτέλους ἐπισκεπτέον.

"Οὐσία δέ ἐστιν ἡ κυριώτατά τε καὶ πρώτως καὶ μάλιστα λεγομένη. ἕως τοῦ, τινὶ ἐστί."

Τριχῶς τῆς οὐσίας ὡς εἴρηται λεγομένης, κατά τε τὴν ὕλην, καὶ κατὰ τὸ εἶδος, καὶ κατὰ τὸ σύνθετον, πρώτην οὐσίαν φησὶ τὴν σύνθετον καὶ ἄτομον. μνημονεύει δὲ καὶ τῶν ἄλλων δύο, ὅταν τὰ μέρη τῆς οὐσίας καὶ αὐτὰ οὐσίας εἶναι λέγῃ. μανθάνομεν δὲ ὅτι τὸ μὴ ἐν ὑποκειμένῳ εἶναι, πάσῃ οὐσίᾳ προσήκει. αὕτη γὰρ ὑπόκειται τοῖς ἄλλοις. καὶ ἄνευ αὐτῆς, οὐδὲ τὰ ἄλλα ἐστί. τὸ δὲ μὴ καθ' ὑποκειμένου λέγεσθαι, οἰκειότατόν ἐστι τῆς ἀτόμου οὐσίας. τῷ γὰρ εἶναι ἀδιαίρετος, αὐτὴ μὲν κατ' οὐδενὸς ὑποκειμέ-

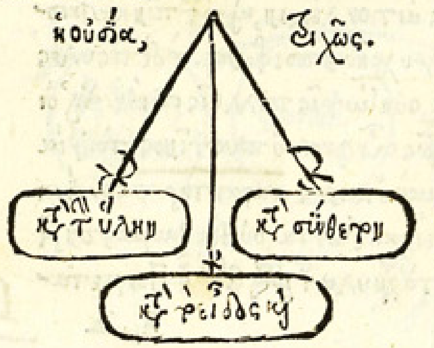

Archytas

Porphyri?

Iamblich?

∴ τ. μη

νου λέγεται. καθ' ὑποκειμένου δὲ αὐτῆς, αἱ δεύτεραι οὐσίαι κατηγοροῦνται. ἡ οὖν καὶ αὐταῖς ταῖς οὐσίαις ὑποκειμένη, αὕτη προηγουμένως ἂν εἴη καὶ κυρίως οὐσία. εἴπερ ταύτης μὴ οὔσης, οὐδὲ μία τῶν ἄλλων εἶναι δύναται. διελὼν νῦν τὰς οὐσίας, καθόσον αἱ μέν, πρῶται. αἱ δέ, δεύτεραι λέγονται, πρώτας μὲν τὰς ἀτόμους οὐσίας ἔθετο. δευτέρας δέ, τὰς κοινὰς καὶ ἁπλᾶς. διότι πρώτοις τοῖς συνθέτοις καὶ ἀτόμοις, ἔπειτα τοῖς ἁπλοῖς κοινοῖς ἐπιβάλλομεν. καὶ ὅτι ἐν τῇ ἀτόμῳ καὶ τὴν κοινὴν ἔχειν τὸ εἶναί φησι. πρώτως μὲν οὖν οὐσία διὰ τοῦτο ἡ ἄτομος λέγεται. κυριώτατα δέ, ὅτι καθ' αὑτὴν αὐτή ἐστιν ἡ οὐσία. αἱ δὲ ἄλλαι, καθ' ὑποκειμένης αὐτῆς λέγονται. μάλιστα δέ ἐστιν αὕτη οὐσία, ὅτι κατὰ τὸ ὑποκεῖσθαι ἡ οὐσία χαρακτηρίζεται. αὕτη δὲ ὑπόκειται τοῖς μέν, ὡς καθ' ὑποκειμένου αὐτῆς λεγομένοις τοῖς εἴδεσι καὶ γένεσι. τοῖς δέ, ὡς ἐν ὑποκειμένῳ αὐτῇ οὖσι τοῖς συμβεβηκόσι. καὶ ἄλλως δὲ ἂν τὸ κυριώτατα καὶ πρώτως καὶ μάλιστα τῇ ἀτόμῳ καὶ συνθέτῳ οὐσίᾳ ἐφαρμόττειν λέγοις. τὰ γὰρ τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος μετέχοντα, ἢ ὁμωνύμως μετέχει, ἢ συνωνύμως. ἢ κατὰ μεταφοράν. εἰ οὖν ὁμωνύμως λέγοιτο οὐσία, ἥ τε νοητὴ καὶ ἡ αἰσθητή, πρώτως αὕτη οὐσία ὡς πρὸς ἡμᾶς λέγεται. εἴτε κατὰ μεταφορὰν ἡ νοητὴ ἀπὸ τῆς αἰσθητῆς, ὡς ἀπὸ τῶν τοῦ ζῴου ποδῶν οἱ τοῦ ὄρους λέγονται, κυρίως μὲν ἔσται οὐσία ἡ αἰσθητή. κατὰ μεταφορὰν δέ, ἡ νοητή. εἴτε συνωνύμως οὐσίαι λέγονται τό, τε εἶδος καὶ τὸ γένος καὶ τὸ ἄτομον, μάλιστα οὐσία ἡ ἄτομος, τῷ καθ' αὑτὸ εἶναι καὶ τῷ ὑποκεῖσθαι μάλιστα παραδεικνύουσα. ἀλλ' ἐπεὶ καὶ πρὸς τὰ περὶ τῆς πρώτης οὐσίας εἰρημένα πολλά ἐστι τὰ ἀπορούμενα, ἴδωμεν πάλιν τίνα ταῦτά ἐστι. καὶ τίνες αἱ προσφόρως αὐταῖς ἐπαγόμεναι λύσεις. οὐ διδάσκει διὰ τούτων φασὶ τί ἐστιν οὐσία, ἀλλὰ τί οὐκ ἔστιν. ὡς εἴ τις τὸν ἄνθρωπον ἀποδιδοὺς, μήτε ἵππον εἴπῃ, μήτε κύνα. ἀλλ' ἰστέον, ὅτι πρῶτον μὲν οὐκ ἔστιν ὅρος τὸ τοιοῦτον, ἀλλ' ὑπογραφή. ἔπειτα καὶ ὅροι τινὲς δι' ἀποφάσεως ἀποδίδονται. ἀλλ' οὐ καλῶς τὸ παράδειγμα ἐπήγαγεν ὁ ἀπορῶν λόγος. εἰ μὲν γὰρ τρία ταῦτα μόνα ἦν εἴδη, ἵππος. καὶ κύων. καὶ ἄνθρωπος, ἀληθὲς ἦν εἰπεῖν ὅτι, ὃ μή ἐστι κύων, μηδὲ ἵππος, τοῦτο ἄνθρωπος ἐστί. καὶ ἐγνωσμένων τῶν δύο, ἐγνώσκετο καὶ τὸ τρίτον. ὥστε ἐπειδὴ τρία ταῦτά ἐστι, τὸ ἀγαθόν, καὶ τὸ κακόν, καὶ τὸ ἀδιάφορον, ἀληθὲς τὸ ἀδιάφορον σημαίνοντα εἰπεῖν. ὃ μήτε ἀγαθόν, μήτε κακόν ἐστι. καὶ ἐγνωσμένων τῶν δύο, γινώσκεται καὶ τὸ ἀδιάφορον. καὶ ἐνταῦθα οὖν τριῶν τούτων ταῦτα περιειληφότων, τοῦ τε ἐν ὑποκειμένῳ, καὶ τοῦ καθ' ὑποκειμένου, καὶ τοῦ μηδέτερα ἔχοντος, διὰ τοῦτο προεδίδαξε περὶ τοῦ ἐν ὑποκειμένῳ καὶ καθ' ὑποκειμένου, ἵνα διὰ τῆς ἀποφάσεως αὐτῶν, τὴν κυριωτάτην οὐσίαν σημάνῃ. καὶ οὐδὲ ἠρκέσθη μόνῃ τῇ ἀποφάσει, ἀλλὰ καὶ παράδειγμα προστέθηκεν. ὥσπερ εἴ τις λέγων τὸν ἄνθρωπον, μήτε ἵππον μήτε βοῦν εἶναι, προσθείη ἐφεξῆς, οἷον Σωκράτην. Ἀλλὰ διὰ τί φασιν ἐνταῦθα μὲν πρώτην οὐσίαν τὴν αἰσθητὴν λέγει, ἀλλαχοῦ δὲ δευτέραν, ὡς μετὰ τὴν ἀσώματον τεταγμένην. Ἢ ὅτι οὐ πρόκειται αὐτῷ περὶ τῶν νοητῶν οὐσιῶν νῦν εἰπεῖν, ἀλλὰ τῶν αἰσθητῶν τὴν φύσιν καὶ τάξιν παραδοῦναι. ὅπερ καὶ διὰ τοῦ λεγομένου ἐνεδείξατο. οὐ γὰρ λέγεται ἐν τῇ συνηθείᾳ. οὐδὲ ἔγνωσται τοῖς πολλοῖς ἐκείνη, ἀλλ' αὕτη μᾶλλον ἡ αἰσθητή. ὁ μὲν γὰρ Ἀλέξανδρος, καὶ τὸ νοητὸν καὶ χωριστὸν εἶδος, ἄτομον οὐσίαν λέγεσθαι φησί.

Quæstio

Quæstio

Alexander

Iota

Iamblich.

Alexander

Prius & posterius dupliciter dici uel natura uel quoadnos

Alexander

Cōmune triplex eē q̄le illud Ammonij ante multa. in multis. post multa

καὶ ἴσως οἰκεῖον τοῦτο τῷ περὶ πάντα. εἴπερ τὰ κοινά, οὐ δέ ἐστιν ὅλως καθ' ἑαυτὰ ἐν ὑποστάσει, ἀλλ' ἐν τοῖς ἀτόμοις ἔχει τὸ εἶναι. εἰ οὖν τὰ χωριστὰ εἴδη πάντων μάλιστά ἐστιν ἐν ὑποστάσει, ἄτομα ἂν εἴη καὶ οὐ κοινά. ὁ μέντοι Ἰάμβλιχος ἐπισκήπτει τῷ Ἀλεξάνδρῳ, ὡς αἰνιττομένῳ πῶς λέγεται ἐν τούτοις ἄτομος οὐσία. δῆλον γὰρ ὅτι οὕτως φησὶν, ὡς ἀδιαίρετος εἰς ἄλλα εἴδη. εἴπερ οἶδ' ἂν οἶμαι Ἀλέξανδρος, ὅτι καὶ ἡ χωριστὴ καὶ ἡ νοητὴ οὐσία εἴπερ μή ἐστι κοινή, ἀδιαίρετός ἐστιν εἰς ἄλλα εἴδη. περὶ δὲ τὸ αὐτὸ ζήτημα καὶ ἐκεῖνος στρέφεται. διὰ τί ἐν μὲν τοῖς φυσικοῖς τὰ κοινὰ προτάττεται, ἐν τούτοις δὲ τὰ καθ' ἕκαστα.

Ἢ ὅτι διχῶς λέγεται τὸ πρότερον καὶ τὸ δεύτερον, ἤτοι τῇ φύσει, ἢ ὡς πρὸς ἡμᾶς καὶ τὸ μηδέτερα ἔχοντες. διὰ τοῦτο προεδίδαξε περὶ τῶν ὑποκειμένων. καὶ καθ' ὑποκειμένου μὲν γὰρ, τὰ καθ' ἕκαστον πρότερα. πρώτοις γὰρ τούτοις προσβάλλομεν. τῇ φύσει δὲ τὰ κοινὰ πρότερα. ὑπὸ γὰρ τὰ καθόλου τέτακται τὰ καθ' ἕκαστα. ὥστε εἰ μὲν ἀπὸ τῆς φύσεως ἄρχοιτό τις, τὰ ἁπλᾶ, τὰ αἴτια, τὰ καθόλου, τὰ ἄυλα, τὰ ἀμέριστα, καὶ τὰ τοιαῦτα, προτάξει. ἐπειδὴ δὲ ἀπὸ τῆς σημαντικῆς σχέσεως ἡ τάξις εἴληπται νῦν, ὡς πρὸς ἡμᾶς τὸ πρῶτον ληφθήσεται. Ὁ μέντοι Ἀλέξανδρος ἐν τούτοις καὶ τῇ φύσει ὕστερα τὰ καθόλου τῶν καθ' ἕκαστα εἶναι φιλονεικεῖ. ἀπόδειξιν μὲν οὐδεμίαν κομίζων σχεδόν. τὸ δὲ ἐν ἀρχῇ λαμβάνων, ὅταν λέγῃ τὸ εἶναι καὶ τὴν οὐσίαν, τὰ κοινὰ παρὰ τῶν καθ' ἕκαστα λαμβάνειν, μηδεμίαν τούτου προστιθεὶς ἀπόδειξιν. εἰσὶ δὲ αἱ ἀποδείξεις σαθραί. κοινοῦ γὰρ ὄντος φησὶν, ἀνάγκη καὶ τὸ ἄτομον εἶναι. ἐν γὰρ τοῖς κοινοῖς τὰ ἄτομα περιέχεται. ἀτόμου δὲ ὄντος, οὐ πάντως τὸ κοινόν. εἴ γε τὸ κοινὸν ἐπὶ πολλοῖς. ἀγνοοῦντες γὰρ ὅτι καὶ πᾶν ἄτομον, ὑπὸ τοῦ κοινοῦ συμπληροῦται. ὁ γὰρ τὶς ἄνθρωπος, καὶ ἄνθρωπος φησὶν Ἀριστοτέλης. ὥστε καὶ ἐκεῖνο ψευδῶς ἔλαβεν εἰς δεῖξιν, τοῦ πρῶτα εἶναι τῇ φύσει τὰ ἄτομα. ὅτι τοῦ κοινοῦ ἀναιρουμένου, οὐ πάντως ἀναιρεῖται τὸ ἄτομον. εἰ γὰρ ἔστι τὸ κοινὸν ἐν τούτῳ ἔχει τὴν οὐσίαν ἐν τῷ διατείνειν ἐφ' ὅλα τὰ ἄτομα καὶ συμπληροῦν αὐτὰ, καὶ τὸ ἄτομον ἐν τῷ συμπληροῦσθαι ὑπὸ τοῦ κοινοῦ, πῶς ἀναιρουμένου τοῦ κοινοῦ, οὐκ εὐθὺς ἀναιρεθήσεται τὸ ἄτομον. μήποτε οὖν τριττὸν ληπτέον τὸ κοινόν. τὸ μὲν, ἐξῃρημένον τῶν καθ' ἕκαστα, καὶ αἴτιον τῆς ἐν αὐτοῖς κοινότητος, κατὰ τὴν μίαν ἑαυτοῦ φύσιν. ὥσπερ ἐστὶ τῆς διαφορότητος κατὰ τὴν πολυειδῆ πρόληψιν. τὸ γὰρ πρῶτον, ζῷον. ἔστι αὐτοζῷον. κατὰ μὲν τὴν μίαν τοῦ ζῴου φύσιν τὴν πρὸς ἄλληλα κοινότητα, πᾶσι τοῖς ζῴοις ἐνδίδωσι καθὸ ζῷα. κατὰ δὲ τὴν τῶν διαφόρων εἰδῶν πρόληψιν, τὰ διάφορα εἴδη τῶν ζῴων ὑφίστησι. δεύτερον δέ ἐστι τὸ κοινόν, τὸ ἀπὸ κοινοῦ αἰτίου τοῖς διαφόροις εἴδεσιν ἐνδιδόμενον καὶ ἐνυπάρχον αὐτοῖς. ὥσπερ τὸ ἐν ἑκάστῳ ζῷον. τρίτον δὲ, τὸ ἐν ταῖς ἡμετέραις διανοίαις ἐξ ἀφαιρέσεως ὑφιστάμενον, ὑστερογενὲς ὄν, καὶ τὴν τοῦ κοινοῦ μάλιστα ἀδιαφόρου ἔννοιαν ἐπιδεχόμενον. τὸ μὲν γὰρ κοινὸν αἴτιον, ἐξῃρημένον ἐστὶ τῶν αἰτιατῶν. καὶ ἄλλο πάντη παρ' αὐτά. καὶ ὡς αἴτιον κοινόν, ἀλλ' οὐχ ὡς κοινὴ φύσις. ἡ δὲ συμπληρωτικὴ τῶν καθ' ἕκαστα κοινότης, μετὰ τοῦ κοινοῦ καὶ τὸ διάφορον ἔχει. οὐ γάρ ἐστί τι μόνως κοινόν, ἐν τῇ θνητῇ καὶ τῇ ἀθανάτῳ οὐσίᾳ. ἀλλὰ καὶ τὸ κοινὸν διαφορεῖται. καὶ ἡ διαφορὰ κοινοῦται. μόνον οὖν τοῦτο τὸ ἐξ ἀφαιρέσεως, ὅπερ ἡμεῖς τὰς διαφορὰς ἀφαιροῦντες ἀπολείπομεν, τὴν τοῦ κοινοῦ ὡς κοινοῦ ἔννοιαν ἔχει.

Alexander

Alexander

Iamblich.

Plato

Porphyrius

Quaestio

Nō unus atomo .i. Socrates est prima substantia sed omnia indiuidua sub h° nomine homo

εἰ πρὸς τοῦτο ἴσως ὁ Ἀλέξανδρος ἀφορῶν, ὕστερον αὐτὸ τῶν ἀτόμων ποιεῖται. πλὴν ὅτι οὐ σῴζει τὴν πρὸς ἑαυτὸν ἀκολουθίαν. ὅταν ἐκ τοῦ κοινοῦ εἶναι τῶν διαφορῶν ὑφεστάναι λέγῃ τὰ καθ' ἕκαστα. εἰ μὴ ἄρα εἰ τὴν ὑπόστασιν κατὰ τὴν ἔννοιαν θεωρεῖ, τὴν τὸν ὁρισμὸν συνάγουσαν καὶ ἀπογυμνοῦσαν τὸ κοινόν. ἐγκαλεῖ δὲ τῷ Ἀλεξάνδρῳ ὁ Ἰάμβλιχος, εἰ ὅτι ὡς μίαν οὐσίαν διαιρεῖ τὴν σωματικὴν καὶ ἀσώματον. ἐφ' ὧν οὐδέν ἐστι κοινόν. ἐναντίον γὰρ τοῦτο φησὶ καὶ πρὸς Ἀριστοτέλην. εἴπερ οὐδὲ αὐτὸς τῶν αἰσθητῶν κοινότητα ἐκείνοις τίθεται. ἀλλ' εἰ μὲν ὡς κατὰ μίαν ἰσοστοιχοῦσαν τὴν διαίρεσιν εἰλημμένων τούτων, εἰ τὸ κοινὸν ὡς πάντῃ ἀδιάφορον λαμβάνει ἄτοπον. εἰ δὲ ὡς οὔσης τινὸς καὶ ἐν τῇ ὑφέσει κοινότητος, καθ' ἣν συνδεδεμένα ἅπαντα, καὶ μετὰ τὴν διάκρισιν ἡνωμένα μένει τι, ἄτοπον. καὶ γὰρ καὶ Πλάτων τὰ γένη τοῦ ὄντος, οὐκ εἰς σώματα ἢ εἰς ἀσώματα μόνον διέτεινεν, ἀλλὰ διὰ πάντων χωρεῖν ἀπεφήνατο, ὧν ἕν ἐστι καὶ οὐσία. Δεύτεραι δὲ οὐσίαι λέγονται. ἕως τοῦ. οἷον, ὅ, τε ἄνθρωπος καὶ τὸ ζῷον.

Τὰς οὐσίας διελὼν εἰς πρώτας καὶ δευτέρας, καὶ περὶ τῶν πρώτων εἰπών, ἑξῆς περὶ τῶν δευτέρων ἐπάγει, ἃς ἐν εἴδεσι καὶ γένεσιν ἀφορίζεται. εἴδεσι μὲν, τοῖς τῶν ἀτόμων περιεκτικοῖς. ταῦτα γὰρ ἦσαν αἱ πρῶται οὐσίαι. γένεσι δὲ, τοῖς τούτων τῶν εἰδῶν ἀκριβῶς ταῦτα προσθείς. ἵνα μὴ πολλαχῶς τῶν εἰδῶν καὶ γενῶν λεγομένων, εἰς ἄλλα σημαινόμενα ἀπενεχθῶμεν. καὶ γὰρ καὶ ὁ Πορφύριος ἐν τῇ Εἰσαγωγῇ, πολλὰ σημαινόμενα τοῦ εἴδους καὶ τοῦ γένους ἀπελογίσατο. ὧν ἓν εἶναι εἶδος εἶπε, τὸ τῶν ἀτόμων περιεκτικόν. καὶ γένος, τὸ τῶν τοιούτων εἰδῶν. ἐπειδὴ δὲ καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις κατηγορίαις ἐστὶν εἴδη καὶ γένη, ἵνα μὴ δευτέρας οὐσίας ἐκεῖνα καὶ τὰ εἴδη νομίσωμεν, ἀσφαλῶς εἶπεν, ὅτι ἐν οἷς αἱ ἄτομοι οὐσίαι, ταῦτα λέγει εἴδη καὶ γένη τὰ τῶν τοιούτων εἰδῶν. σαφὲς δὲ τοῦτο καὶ διὰ τῶν παραδειγμάτων ἐποίησε. παράδειγμα δὲ τοῦ μὲν εἴδους, ὁ ἄνθρωπος. ἐν ᾧ, ὁ τὶς ἄνθρωπος ὑπάρχει. τοῦ δὲ ἀνθρώπου, τὸ ζῷον. ἐν ᾧ ὅ, τε ἄνθρωπος, καὶ ὁ τὶς ἄνθρωπος περιέχεται. ἀλλ' εἰ τοῦ ἀνθρώπου μὲν ἀναιρεθέντος, ἀνῄρηνται οἱ ἄτομοι ἄνθρωποι. καὶ ζῴου ἀναιρεθέντος ὁ ἄνθρωπος, οὐ μέντοι ἀνάπαλιν. πρῶτα δὲ τῇ φύσει τὰ συναναιροῦντα μὲν, μὴ συναναιρούμενα δὲ ἐλέγομεν, πῶς πρῶται μὲν αἱ ἄτομοι οὐσίαι λέγονται, δεύτεραι δὲ τὰ εἴδη, καὶ τρίται τὰ γένη. καὶ γὰρ ἐφεξῆς τὰ εἴδη, τῶν γενῶν μᾶλλον οὐσίας ἐρεῖ. ἢ δεύτεραι εἰσὶν αὗται, καθόσον ὡς μέρη συμπληροῦσι τὰς ἀτόμους οὐσίας. τὰ δὲ μέρη τοῦ ὅλου, δεύτερα. καὶ ὡς κατὰ τὴν ἐνέργειαν ἐν τῷ ἀτόμῳ γενόμενα. καὶ τοῦτο ὅπερ ἦσαν καθ' ἑαυτὰ δυνάμει. τὸ δὲ ἐνεργείᾳ, πρότερον. ὕστερον δὲ, τὸ δυνάμει. καὶ ὁ ἀπὸ τοῦ συναναιρεῖν μὲν, μὴ συναναιρεῖσθαι δὲ λόγος, οὐκ ἀκριβῶς ἠρώτηται. οὐ γὰρ ὁ εἷς ἄτομος, οἷον Σωκράτης, ἡ πρώτη ἐστὶν οὐσία, ἀλλ' οἱ ὑπὸ τὸν ἄνθρωπον πάντες. διότι καὶ ἕκαστος. πάντων δὲ τῶν ἀτόμων ἀναιρεθέντων, ἀνῄρηται καὶ ὁ ἄνθρωπος ὁ καθόλου. ἀλλὰ καὶ ἐπινοεῖται ἐκ τῶν ἀτόμων τὰ κοινά. ἀποδιαλαμβανόντων ἡμῶν ἀεὶ τὸ κοινὸν, ἐν τοῖς κατά τινα διαφέρουσι. Σωκράτης γὰρ καὶ Δίων, κἂν πολλοῖς ἰδιώμασιν ἀλλήλων διεστήκασιν, ἕν ἐστιν ὅμως τις μία ἀδιάφορος οὐσία. καθ' ἣν ἐν αὐτοῖς τὸ κοινὸν θεωρεῖται. ἤ τις περὶ τὰ καθ' ἕκαστον καὶ ἐν τοῖς κατὰ μέρος ἔχει τὸ ἐπινοεῖσθαι. ἔτι τοίνυν αἴτια τοῦ εἶναι ἐστὶ τοῖς κοινοῖς τὰ καθ' ἕκαστα. ταῦτα γὰρ ἐν τῷ τάδε τινὰ εἶναι, προυπάρχει. τὰ δὲ κοινὰ ἐπιγίνεται. ἅπερ οὐκ ἔστι τάδε τινὰ νοούμενα.

πάντων τῶν ἀτόμων ἀναιρεθέντων ἀνῄρηται καὶ ὁ ἄνθρωπος ὁ καθόλου

ἀλλὰ τοιάδε εἴδη τὰ καθ' ἕκαστον ἀναιρεθείη. οὐδ' ἂν τὸ κοινὸν εἴη. συμπληρωτικὴν γὰρ ἔχει τοῦτο τὴν φύσιν τῶν ἀτόμων οὐσιῶν. ἔτι δὲ τὰς κατηγορίας περὶ τῶν σημαντικῶν λέξεων εἶναι φαμέν. αἱ δὲ σημαντικαὶ λέξεις, ἐπὶ πρότερα τὰ ἄτομα φέρονται. τούτοις γὰρ πρώτοις κατὰ αἴσθησιν ἐντυγχάνομεν. ἔπειτα δὲ μεταβαίνομεν ἐπὶ τὰ εἴδη καὶ τὰ γένη ἀπὸ τῆς αἰσθήσεως, ἐπὶ νόησιν ποδηγούμενοι. ὅλως δὲ εἰ μὴ τὰ καθ' αὑτὰ τὰ εἴδη καὶ γένη, ἀλλὰ τὰ ἐν τοῖς ἀτόμοις κατὰ τὴν περιπατητικὴν συνήθειαν παραλαμβάνομεν, πῶς οὐκ ἂν εἴη ταῦτα δεύτερα ἐν οὐσίας λόγῳ μέρη τῶν ἀτόμων ὄντα. καὶ κατὰ τοῦτο ἔχοντα τὸ οὐσίαι εἶναι. ὅτι μέρη οὐσιῶν εἰσιν. ἐπεὶ ὡς μὴ καθ' ἑαυτὰς ὑφεστῶσαι, οὐδ' ἂν εἶεν ὅλως οὐσίαι. ὁ μέντοι γε Ἀλέξανδρος, οὐκ ἂν ἀναγκασθείη τοῖς τοιούτοις ἀπὸ συλλογισμοῦ. καὶ τῇ φύσει προτέρας βούλεται εἶναι τὰς ἀτόμους οὐσίας τῶν κοινῶν. μὴ οὐσῶν γὰρ τῶν ἀτόμων, οὐδὲν εἶναι δύναται φησὶ τῶν ἄλλων. οὐχ ὑγιῶς τοῦτο νομίζων. κἂν γὰρ ἐν τοῖς ἀτόμοις ἔχῃ τὸ εἶναι ἡ κοινὴ οὐσία, ἀλλὰ καθ' ἑαυτήν οὖσα, συντελεῖ εἰς τὴν οὐσίαν τῶν ὑποκειμένων. ἄμεινον δὲ λέγειν ὡς τὸ καθόλου καθ' ἑαυτὸ τὴν κυριωτάτην οὐσίαν ἔχον, μεταδίδωσι καὶ τοῖς καθ' ἕκαστα ἑαυτοῦ. καὶ οὕτως κυριώτερόν ἐστι τῶν ἀτόμων, κατὰ τὸν τῆς φύσεως λόγον. Ἀλλὰ κοινὸν φησὶν οὐδὲν εἶναι δύναται χωρὶς ἀτόμου. ἄτομον δὲ ἐστὶ χωρὶς κοινοῦ, οἷον ὁ ἥλιος. καὶ ἡ σελήνη. καὶ ὁ κόσμος. πρὸς ὃ ῥητέον. ὡς δι' ἄλλην συντυχίαν τοῦτο γέγονε, τὸ ἅπαξ δέξασθαι τούτων ἕκαστον, τὴν ὕλην. τὸ εἶδος. ἔστι μέντοι τοιοῦτος περιεσκευασμένος ὁ λόγος. ὥστε εἰ καὶ πολλοὶ πεφυκότες ἦσαν αὐτὸν δέχεσθαι, δύναται ἑαυτὸν διδόναι εἰς τὸ πλῆθος. εἰσὶ δὲ ὅλως οὐσίαι αἱ δεύτεραι κἂν μὴ καθ' ἑαυτὰς ὑφεστήκασιν. ἐπειδὴ μόναι τῶν κατηγορουμένων τὴν οὐσίαν δηλοῦσιν. αἱ μὲν γὰρ ἀπὸ τῶν συμβεβηκότων πᾶσαι κατηγορίαι, ἀλλότριαί εἰσι τῆς οὐσιώδους σημασίας. οὐ τὸ τί ἕκαστον δηλοῦσαι, ἀλλὰ τὸ συμβεβηκός. αὗται δὲ καθ' ὑποκειμένων τῶν πρώτων οὐσιῶν λεγόμεναι, τὴν οὐσίαν τῶν ὑποκειμένων σημαίνουσι. τὸν γὰρ Σωκράτην εἰ ἀποδιδῷ τίς τί ἐστι, τὸ μὲν εἶδος καὶ τὸ γένος ἀποδιδοὺς, οἷον ἄνθρωπον ἢ ζῷον εἰπὼν, οἰκειότερον ἀποδώσει καὶ γνωριμώτερον ποιήσει. τῶν δὲ ἄλλων ἐννέα κατηγοριῶν ἀποδιδούς τι, οἷον λευκὸν ἢ δίπηχυ, ἀλλοτριώτερον ἀποδώσει. ἅτε ἀπὸ συμβεβηκότος, καὶ οὐ τὸ τί ἐστι δηλοῦντος, ποιούμενος τὴν ἀπόδοσιν. καὶ ἄλλως δὲ, ὅμοιαί εἰσι ταῖς πρώταις οὐσίαις αἱ δεύτεραι. ὡς γὰρ ἐκεῖναι πᾶσι τοῖς ἄλλοις ὑπόκεινται, οὕτως αἱ δεύτεραι πρὸς τὰ ἄλλα πάντα ἔχουσι. κατ' αὐτῶν γὰρ λέγονται παρωνύμως. οἷον γραμματικὸς, οὐ μόνον ὁ τὶς ἄνθρωπος, ἀλλὰ καὶ ὁ ἄνθρωπος. ἢ ὁμωνύμως. οἷον, τὸ λευκόν. οὐ γὰρ τὸ λευκὸν μόνον σῶμα, ἀλλὰ καὶ τὸ σῶμα ἁπλῶς οὕτως ἐπικαλεῖται. διὰ ταῦτα οὖν οὐκ ἀπὸ τρόπου καὶ αὗται οὐσίαι, ἀλλὰ δεύτεραι οὐσίαι προσηγορεύθησαν. Φανερὸν δὲ ἐκ τῶν εἰρημένων, ὅτι τῶν καθ' ὑποκειμένου λεγομένων. ἕως τοῦ, τὸ δὲ λόγον ἀδύνατον. Θαυμαστὸν πῶς ἐκ τῶν εἰρημένων φανερὰ λέγει γίνεσθαι τὰ νῦν παραγραφέντα. πῶς γὰρ εἰ δεύτεραι οὐσίαι τὰ εἴδη καὶ τὰ γένη, ἐκ τούτου φανερόν. τὸ τὰ μὲν καθ' ὑποκειμένου, συνωνύμως κατηγορεῖσθαι. τὰ δὲ ἐν ὑποκειμένῳ, ὁμωνύμως. ἵνα δὲ καὶ χρείαν ταῦτα τοῖς νῦν λεγομένοις παρέχῃ. ὅρα οὖν μὴ ἐπὶ τὰ πρὸ τούτων ἀναφέρει τὸν λόγον ἐν οἷς ἔλεγεν,

ποδηγούμενοι

Alexander

Contra opinionem Alexandri aphrodisiensis.

De Secundis substantiis nota

ὅταν ἕτερον καθ' ἑτέρου κατηγορῆται ὡς καθ' ὑποκειμένου, καὶ τὰ ἑξῆς. ἐπεὶ γὰρ τῶν τοιούτων, συνωνύμως ἡ κατηγορία ἐστίν. ἢ καὶ ἀπὸ τῆς διαιρέσεως τῶν πρώτων καὶ δευτέρων οὐσιῶν τοῦτο ἀποδείκνυται. εἰ γὰρ κοινὸν μὲν ἀμφοῖν τὸ μὴ ἐν ὑποκειμένῳ, ἴδιον δὲ τῶν μὲν, τὸ καθ' ὑποκειμένου. τῶν δὲ, τὸ μὴ καθ' ὑποκειμένου. ἦσαν δὲ δεύτεραι οὐσίαι τὰ γένη καὶ τὰ εἴδη. ταῦτα δὲ τῶν ὑπ' αὐτὰ συνωνύμως κατηγορεῖται. τῶν δὲ συνωνύμων, καὶ τοὔνομα καὶ ὁ λόγος τοῦ ὑποκειμένου κατηγορεῖται. οὐ μὴν οὐδὲ τοὔνομα οὐδὲ ὁ λόγος τῶν ἐν ὑποκειμένῳ λέγεται κατὰ τοῦ ὑποκειμένου. εἰ γὰρ οὐδεμία οὐσία ἐν ὑποκειμένῳ, οὐδὲ τὰ ἐν ὑποκειμένῳ εἶεν ἂν οὐσίαι. οὐδὲ μέρη συμπληρωτικὰ τῆς οὐσίας. οὐδὲ ὁ λόγος οὖν τῶν ἐν ὑποκειμένῳ ῥηθήσεται κατὰ τοῦ ὑποκειμένου. οἷον οὔτε ἐπιστήμη ἡ ψυχὴ λέγεται, ἀλλὰ παρωνύμως ἀπ' αὐτῆς, οὔτε ὁ λόγος τῆς ἐπιστήμης κατὰ τῆς ψυχῆς λέγεται. οὐ γὰρ ἐστιν ἕξις θεωρητικὴ ἡ ψυχή. ἀλλ' οὐδὲ τὸ χρῶμα κατὰ τοῦ σώματος. οὐδὲ ὁ λόγος αὐτοῦ. ὥστε ἐκ τῶν εἰρημένων ταῦτα φανερά. μέλλων δὲ τὴν αἰτίαν ἀποδιδόναι, τοῦ τὰς ἀτόμους οὐσίας πρώτας εἶναι, ἐπεὶ πάντα ἢ καθ' ὑποκειμένων αὐτῶν λέγεται, ἢ ἐν ὑποκειμέναις αὐταῖς ἐστιν. μέλλων δὲ καὶ ἀπὸ λογισμοῦ ποιήσασθαι, τοῦ τὰς δευτέρας οὐσίας εὐλόγως οὐσίας εἶναι, ὅτι δηλοῦσι τὴν πρώτην οὐσίαν καθ' ὑποκειμένης αὐτῆς λεγόμεναι, ὑπομιμνήσκει διὰ τούτων ἡμᾶς, πῶς τὰ καθ' ὑποκειμένου κατηγορεῖται. διὰ τοῦτο γάρ τοι καὶ τῆς συνωνυμίας ἐδέησεν αὐτῷ, διὰ τὰ καθ' ὑποκειμένου κατηγορούμενα. τῆς δὲ ὁμωνυμίας, καὶ παρωνυμίας, διὰ τὰ ἐν ὑποκειμένῳ συμβεβηκότα. ταῦτα γὰρ κατὰ μὲν τὸν λόγον, οὐδέποτε ἂν ταῖς οὐσίαις συναρμοσθεῖεν. οὐ γὰρ τὸ σῶμα τις εἴποι χρῶμα διακριτικὸν ὄψεως, καίτοι ἐπονομάζων αὐτὸ λευκόν. τὰ πολλὰ δὲ, παρωνύμως λέγεται ἀπὸ τῶν τοιούτων. ὡς ἀπὸ τῆς γραμματικῆς, γραμματικός. ταύτην οὖν τὴν χρείαν ἡ μεταναλήψις ἡ νῦν προκειμένη παρέχει. ἐφεξῆς δὲ τὰ τοιαῦτα προστίθησι. Τὰ δὲ ἄλλα πάντα, ἤτοι καθ' ὑποκειμένων λέγεται τῶν πρώτων οὐσιῶν, ἢ ἐν ὑποκειμέναις αὐταῖς ἐστι. τοῦτο δὲ φανερὸν ἐκ τῶν καθ' ἕκαστα προχειριζομένων. Εἰ πῶς τινες αἱ πρῶται καὶ τινες αἱ δεύτεραι οὐσίαι, δοκεῖ μὲν τὰ ὑπάρχοντα ταῖς πρώταις οὐσίαις παραδιδόναι κατὰ τὸ προφανές. λέγει γὰρ ὅτι ὑποβάθρα πάλιν εἰσὶν αἱ πρῶται οὐσίαι. τοῖς μὲν, ὡς καθ' αὑτῶν λεγομένοις ὑποκείμεναι, ὥσπερ ταῖς δευτέραις οὐσίαις. τοῖς δὲ, ὡς ἐν αὐταῖς τὸ εἶναι ἔχουσιν, ὥσπερ τοῖς συμβεβηκόσιν. Ἀπορίαν δὲ λύει νῦν περὶ τῶν πρώτων οὐσιῶν. εἰ γὰρ μήτε ἐν ὑποκειμένῳ εἰσὶ, μήτε καθ' ὑποκειμένου τινὸς λέγονται, διαμφισβητήσειεν ἄν τις, μήποτε οὐδὲ εἰσὶν ὅλως. πόθεν γὰρ αὐταῖς τὸ εἶναι. Τοῦτο δὲ λύων φησίν. ὅτι οὐ μόνον αὗται παρ' ἑαυτῶν ἔχουσι τὸ εἶναι, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι παρέχουσι τὴν ὑπόστασιν. τά τε γὰρ καθ' ὑποκειμένου λεγόμενα, καὶ τὰ ἐν ὑποκειμένῳ ὄντα, ἀπὸ τοῦ ὑποκειμένου ἔχει τὸ εἶναι. ταῦτα δὲ κατασκευάζων, τὸ μὲν εἶδος ἐν τοῖς ἀτόμοις ἔχειν τὸ εἶναι, ὡς γνωριμώτερον παρῆκεν. οἷον τὸν ἄνθρωπον ἐν τοῖς κατὰ μέρος ἀνθρώποις. τὸ δὲ γένος, καίτοι δοκοῦν κατὰ τοῦ εἴδους μάλιστα κατηγορεῖσθαι, οὐδὲν ἧττον ἐν ταῖς ἀτόμοις οὐσίαις ἔχειν τὸ εἶναι τοῦτο ἀπέδειξεν. ὡς καὶ πρόσθεν δοκοῦν μᾶλλον, καὶ ὡς ἅμα, καὶ τὸ ἕτερον

Quæstio

ὑποβάθρα

σωματοποιητικόν. ἔστι δὲ ἡ ἀπόδειξις τοιάδε. εἰ γὰρ κατὰ μηδενὸς τῶν τινῶν ἀνθρώπων, οὐδὲ κατὰ ἀνθρώπου ἁπλῶς, ὥσπερ τὸ πηχυαῖον· εἰ δὲ κατὰ μηδενὸς τῶν κατὰ μέρος ἀετῶν, οὐδὲ ἁπλῶς κατὰ ἀετοῦ. διὰ τὴν ἄτομον ἄρα οὐσίαν, ὑπόκειται καὶ τὸ εἶδος τῷ γένει. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ ἐν ὑποκειμένῳ, ἐν πρώτῳ τῷ ἀτόμῳ ἐστίν. εἶτα διὰ τοῦτο καὶ τῷ εἴδει ἐνυπάρχει. οἷον, ἡ γραμματική, τῷ Ἀριστάρχῳ πρώτως ἐγγίνεται. εἶτα διὰ τοῦτο, καὶ τῷ ἀνθρώπῳ. αἰτία ἄρα ἡ ἄτομος οὐσία ἐστὶ τοῖς ἄλλοις τοῦ εἶναι. καὶ τοῖς καθ' ὑποκειμένου λεγομένοις, καὶ τοῖς ἐν ὑποκειμένῳ οὖσιν. ὅταν δὲ λέγωμεν ἐν ὑποκειμένοις ταῖς πρώταις οὐσίαις τὰ ἄλλα εἶναι, οἷον, ποσόν. ποιόν. πρός τι. καὶ τὰ λοιπά, τοιαῦτα εἶναι καὶ τὰ ὑπάρχοντα νοητέον, οἷά ἐστι τὰ πρῶτα. ἀλλ' οὐχὶ τὰ πεπονθότα ἤδη καὶ διακείμενα. οἷον, λευκότητα καὶ θερμότητα. τὰ γὰρ πεπονθότα καὶ διακείμενα, καὶ κατὰ ταῦτα λεγόμενα, καὶ αὐτὰ λόγῳ καὶ ὀνόματι ἀληθεύεται. ἀληθὲς οὖν τὸν κύκνον λευκὸν εἰπόντες, ἀποδοῦναι ὅτι λευκότητα ἔχει. λόγος δὲ καὶ οὗτος τοῦ ὡς πεπονθότος λευκοῦ. τουτέστι τοῦ λελευκωμένου. μέρος γάρ ἐστι τοῦ εἴδους ἤδη τὸ τοιοῦτον. ὥσπερ οὖν τὸ εἶδος τοῦ ὑποκειμένου μέρος, οὕτως καὶ τὸ συντελοῦν εἰς τὸ εἶδος, ἔσται τοῦ αὐτοῦ μέρος. καὶ ὁ λόγος οὖν ὁ τούτου ἐπαληθεύεται κατὰ τοῦ ὑποκειμένου. διὰ ταῦτα οὖν ὁ τῶν ἤδη πεπονθότων καὶ τῶν ἁπλῶς λεγομένων, διάφορός ἐστι τῆς κατηγορίας ὁ τρόπος. ἀλλ' εἰ ἡ τομή φασι τῆς οὐσίας ὡς γένους εἰς εἴδη γέγονεν εἰς τὰς πρώτας καὶ δευτέρας οὐσίας. αὗται δέ εἰσιν αἱ παραδοθεῖσαι, περί τε ἡ κοινὴ οὐσία καὶ ἡ μερική. ἡ καὶ αὐτὴ λέγεται ἐν τῷ μὴ ἐν ὑποκειμένῳ. ἴδιον γὰρ τοῦτο πάσης οὐσίας. διό τι αὐτῇ ὑπόκειται καὶ ὥρισται. ὥστε πᾶσα κατὰ τοῦτο ἀφορίζεται. ἴδιον δὲ καὶ τῆς μὲν δευτέρας, πρὸς τῷ κοινῷ τὸ καθ' ὑποκειμένου λέγεσθαι. τῆς δὲ πρώτης, πρὸς τῷ κοινῷ τὸ μὴ καθ' ὑποκειμένου. ὥστε πασῶν τῶν οὐσιῶν ἡ ὑπογραφὴ γέγονεν ἀπόδοσις. Ἀλλὰ πᾶσα τομὴ γένους φασὶν εἰς εἴδη ἐστίν. ἡ δὲ πρώτη οὐσία, οὐκ εἶδος. μία γὰρ ἀριθμῷ ἡ αὐτή. πολλὰ δὲ ἀριθμῷ τὸ εἶδος. Λύσις δὲ τούτου, ὅτι αὐτὸ τὸ μίαν εἶναι ἀριθμῷ, κοινός ἐστι λόγος. ἴδιον δ' ἐστὶν εἴδους, καὶ τὸ μήτε καθ' ὑποκειμένου, μήτε ἐν ὑποκειμένῳ λέγεσθαι. ὡς μὲν οὖν κοινὸς λόγος, κοινοποιεῖται. ὅτῳ μόνῳ δὲ συμβέβηκεν ὁ λόγος, οὐκ ἔστιν εἶδος. ἓν γάρ ἐστιν ἀριθμῷ. ἀλλ' εἰς ἄνισά φησιν ἡ διαίρεσις γέγονεν. ὅπερ ἀλλότριόν ἐστι τῆς εἰς εἴδη διαιρέσεως. ἢ οὐδὲ τοῦτο ἀληθές. ἀντίστροφα γάρ ἐστι τὰ καθόλου καὶ τὰ ἄτομα. καὶ ἀλλήλοις συντελεῖ πρὸς τὸ εἶναι. εὑρίσκονται δὲ αἱ μὲν ἄτομοι οὐσίαι, κατὰ τὰς ἰδιότητας τὰς ἀτμήτους τῶν ὄντων. αἱ δὲ δεύτεραι οὐσίαι, κατὰ τοὺς οὐσιώδεις κοινοὺς λόγους τοὺς ἐπὶ τῶν αἰσθητῶν θεωρουμένους. καὶ τοῦτο δὲ οὐκ ἄξιον παραλιπεῖν. ὅτι διττογραφία τις ἐν τούτοις συνέβη. οὐδὲν γὰρ Ἀριστοτέλης ἐκ περιττοῦ τοῖς λόγοις προστίθησιν. ἀλλ' ἴσως ἔξω παραγεγραμμένης τῆς ἄλλης γραφῆς, οἱ γράφοντες τὰ βιβλία τὸ ἐδάφιον ἐνεγράψαντο. τὸ δὲ ἑξῆς ἐστιν, ὥστε πάντα τὰ ἄλλα καθ' ὑποκειμένων τῶν πρώτων οὐσιῶν λέγεται. ἢ ἐν ὑποκειμέναις αὐταῖς ἐστιν. ὥστε μὴ οὐσῶν τῶν πρώτων οὐσιῶν, ἀδύνατον τῶν ἄλλων τι εἶναι. ἀλλ' ἐπὶ τὰ ἑξῆς ἰτέον.

» Τῶν δὲ δευτέρων οὐσιῶν, μᾶλλον οὐσία τὸ εἶδος τοῦ γένους. ἕως τοῦ, ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν »
» ἄλλων. Ἐπειδὴ τὸ εἶδος καὶ τὸ γένος, κοινῶς δευτέρας οὐσίας προσηγόρευσε, πάντως καὶ »

An diuisio substantiae in primas & secundas fit ut generis in species

ἐδάφιον

ζητεῖν, εἰ ὁμοίως οὐσίαι ἄμφω, καὶ ὁμοίως τῆς πρώτης ἀφεστήκασι. πρὸς ταύτην οὖν τὴν πρώτην ὑπαντῶν φησί, μὴ ἐπ' ἴσης αὐτὰς ἔχειν τὸ δεύτερον, ἀλλὰ μᾶλλον οὐσίαν εἶναι τὸ εἶδος τοῦ γένους. δείκνυσι δὲ διεξιὼν τοῦτο ποιεῖται. τὸ μὲν, ἀπὸ τῆς πρὸς τὸ ἄτομον γένος ἀμφοῖν σχέσεως. τὸ δὲ, ἀπὸ τῆς ἀναλογίας. ὧν ἡ μὲν ἀπὸ τῆς σχέσεως, οὕτως συλλογίζεται. Τὸ εἶδος ἐγγίον τῆς πρώτης οὐσίας. τὸ ἐγγίον τῆς πρώτης οὐσίας, μᾶλλον οὐσία. τὸ εἶδος ἄρα, μᾶλλον οὐσία τοῦ γένους. ὅτι δὲ ἐγγίον τῇ ἀτόμῳ οὐσίᾳ τὸ εἶδος, δείκνυσιν ἐκ τοῦ πρὸς τὴν ἀπόδοσιν οἰκειότερον τυγχάνειν. ἀποδιδόντες γὰρ τὸν Σωκράτην, οἰκειότερον ἂν μᾶλλον καὶ γνωριμώτερον ἀποδοίημεν, εἰ ἄνθρωπον λέγοιμεν. πορρώτερον δὲ, εἰ ζῷον. τὸ δὲ οἰκειότερον, ἐγγιώτερον μᾶλλον. τὸ δὲ ἀπὸ τῆς ἀναλογίας, οὕτως ἐφοδεύεται. εἰ ὡς αἱ πρῶται οὐσίαι πρὸς τὰ ἄλλα ἔχουσιν, οὕτως τὸ εἶδος πρὸς τὸ γένος ἔχει. τὸ εἶδος ἄρα ἐστὶ τοῦ γένους μᾶλλον οὐσία. ὅτι δὲ οὕτως ἔχει καὶ ταῦτα πρὸς ἄλληλα ὥσπερ ἐκεῖνα, δηλοῖ ἐκ τοῦ, καὶ τὸ εἶδος ὑποκεῖσθαι τῷ γένει, ὡς τὰς οὐσίας τοῖς ἄλλοις. τὸ δὲ συγκείμενον δείκνυσι, διὰ τὸ, καὶ τὰς οὐσίας ἐκ τούτου μάλιστα ἔχειν τὸ εἶναι οὐσίαν, ἐν τῷ τοῖς ἄλλοις ὑποκεῖσθαι, καὶ πάντα τὰ ἄλλα ἐν αὐταῖς εἶναι. αὐτῶν μέντοι τῶν εἰδῶν ὅσα μὴ ὑπάλληλα ὄντα ἐστὶ καὶ γένη, οὐθὲν μᾶλλον ἕτερον ἑτέρου οὐσία ἐστί. κἂν τὸ μὲν, ὑπερέχῃ τῇ ἀξίᾳ. τὸ δὲ, ἐλλείπῃ. οὐθὲν γὰρ οἰκειότερον ἀποδώσει, ὁ κατὰ τοῦ τινὸς ἀνθρώπου τὸν ἄνθρωπον ἀποδιδούς. ἢ κατὰ τοῦ τινὸς ἵππου τὸν ἵππον. οὕτως δὲ ἔχει καὶ ἐπὶ τῶν πρώτων οὐσιῶν. οὐ γὰρ ἐπεὶ τῇ ἀξίᾳ Σωκράτης, τοῦ Βουκεφάλου ἵππου τιμιώτερος, διὰ τοῦτο μᾶλλον οὐσία λέγοιτ' ἂν ὁ Σωκράτης τοῦ Βουκεφάλου ἵππου. δοκεῖ δέ τισι μὴ ὀρθῶς ἡ τάξις ἔχειν ἐνταῦθα τοῦ λόγου. ἔδει γάρ φησι πρότερον εἰπεῖν τὴν αἰτίαν, δι' ἣν δεύτεραι εἰσὶν οὐσίαι.

ὡς αἱ πρῶται οὐσίαι πρὸς τὰ ἄλλα ἔχουσιν, οὕτως τὸ εἶδος ἔχει πρὸς τὸ γένος.

ἀνάβασις. καὶ τὰ ἐγγύτερον τῆς πρώτης οὐσίας, μᾶλλον οὐσίαι εἶναι.

ἀλλὰ μὴν τὸ εἶδος ὑπόκειται τῷ γένει καὶ οὕτως ἔχει πρὸς τὸ γένος, ὡς αἱ πρῶται οὐσίαι πρὸς τὸ εἶδος.

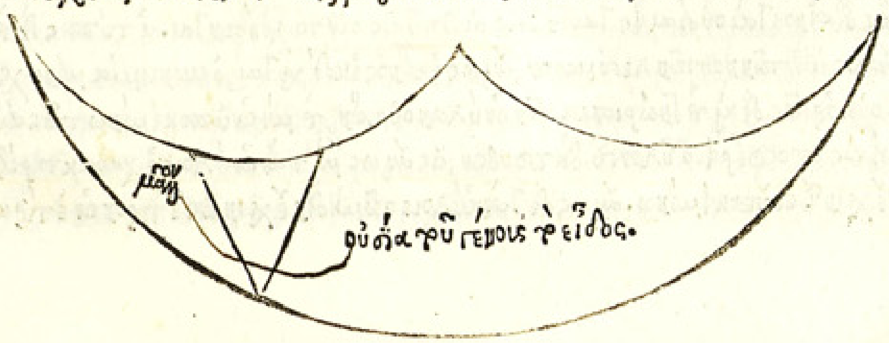

ἐφοδεύει

Quaestio

καὶ οὕτως αὐτὴν τὴν σύγκρισιν ποιήσασθαι πρὸς ἀλλήλας. ῥητέον δὲ, ὡς εἶχε τοῦτο προειλημμένον ἐναργῶς ἀπὸ τῆς διαιρέσεως τῶν καθ' ὑποκειμένου καὶ μὴ καθ' ὑποκειμένου λεγομένων. καὶ ἀπὸ τοῦ κυριωτάτην δεδεῖχθαι οὐσίαν τὴν μήτε καθ' ὑποκειμένου, μήτε ἐν ὑποκειμένῳ. ἀπὸ γὰρ τούτου συνάγεται, τὸ δευτέρας εἶναι οὐσίας τὰς καθ' ὑποκειμένου μὲν λεγομένας, μὴ ἐν ὑποκειμένῳ δὲ οὔσας. καὶ τοῦτο δὲ προσαπορεῖ περὶ τῆς τάξεως. ὅτι ἀκόλουθον ἦν δεῖξαι τὴν πρώτην οὐσίαν μὴ οὖσαν μᾶλλον, ἢ ἧττον οὐσίαν. εἶθ' οὕτως τῶν εἰδῶν τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον ἐπιδεῖξαι. ἔστι δὲ καὶ πρὸς τοῦτο ἡ αὐτὴ ἀπολογία, ὡς ἤδη προειλημμένον ἔχει τὸ μὴ εἶναι μᾶλλον ἢ ἧττον τὴν πρώτην οὐσίαν. ὅτε πρώτως αὐτὴν καὶ μάλιστα καὶ κυριώτατα οὐσίαν εἶναι ἀπεφήνατο. πάντα γὰρ τὰ τοιαῦτα ὥρισται. καὶ οὐκ ἔχει τὴν τοῦ μᾶλλον καὶ τοῦ ἧττον ἀοριστίαν. τὸ μὲν γὰρ μᾶλλον καὶ ἧττον, πρόσθεσιν ἀπαύστως. τὸ δὲ μάλιστα, ἵσταται κατὰ τὴν ὑπερβολήν. διὰ τί δὲ οὐχὶ καὶ αἱ ἐννέα κατηγορίαι τῶν συμβεβηκότων δεύτεραι ἔσονται οὐσίαι, διὰ τὸ κατηγορεῖσθαι τῶν πρώτων οὐσιῶν. ἢ αὗται αἱ δεύτεραι οὐσίαι, οὐκ εἰσὶ συμβεβηκότα, διὰ τὸ ἐνυπάρχειν ταῖς ἀτόμοις οὐσίαις, καὶ κατ' αὐτῶν λέγεσθαι. ἢ οὐχὶ πάντα τὰ κατηγορούμενα τῶν οὐσιῶν ἔσονται δεύτεραι οὐσίαι. ἀλλ' ἐκεῖνα μόνα, ὅσα ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορεῖται, οἷα δὴ τὰ εἴδη καὶ τὰ γένη. ἀλλὰ διὰ τί εἶπε, τὸ γὰρ ἴδιον μᾶλλον. οἷον, ἄνθρωπος ἢ ζῷον. οὐ γὰρ ἴδιον ὁ ἄνθρωπος Σωκράτει, ἀλλ' εἶδος. ἢ οὐχὶ τὸ κυρίως ἴδιον ἐνταῦθα παρείληπται. ἀλλ' ὥσπερ τὸ ἧττον βαρὺ κοῦφον λέγομεν, οὕτως τὸ ἧττον κοινὸν, ἴδιον ἐκαλέσαμεν. ἀλλ' οὐδὲ μία φασὶν οὐσία μᾶλλον καὶ ἧττον, ὡς ἐρεῖ προϊών. πῶς οὖν τὸ εἶδος τοῦ γένους μᾶλλον οὐσία λέγεται. ἢ ὅτι οὐ καθόσον οὐσίαι εἰσί, τὸ μᾶλλον ἢ τὸ ἧττον αὐτῶν λαμβάνει, ἀλλὰ κατὰ τὴν τῆς αἰσθητῆς οὐσίας αὐτῶν ὑπόστασιν. ἀλλ' ἔτι μοι δοκεῖ μένειν τὸ ἄπορον. ἡ γὰρ αἰσθητὴ οὐσία, ἡ μάλιστα ἐστὶν οὐσία. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων δὲ κατηγοριῶν ἐν αἷς τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον ἐστιν. ὥσπερ ἐπὶ τῆς ποιότητος, κατὰ τὴν πρὸς τὸ μάλιστα ἀπόστασιν, τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον θεωρεῖται. μᾶλλον γὰρ λευκὸν, τὸ τῷ μάλιστα συνεγγίζον. ἐπεὶ γὰρ οὐδὲ ἐκεῖ καθόσον ποιὰ τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον ἔχει. ὁμοίως γὰρ ἄμφω ποιά. μήποτε οὖν ἡ οὐσία λέγεται μὴ ἐπιδέχεσθαι τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον, διότι κἂν τῶν εἰδῶν αὐτῆς, τὸ μέν, μᾶλλον οὐσία. τὸ δὲ, ἧττον. τὸ δὲ, μάλιστα. ἀλλ' ἕκαστον εἶδος, οὐκ ἐπιδέχεται τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον. οὔτε γὰρ γένος γένους, οὔτε εἶδος εἴδους, οὔτε ἄτομον ἀτόμου, μᾶλλον καὶ ἧττον ἐστὶν οὐσία. ἐπὶ μέντοι τῆς ποιότητος, ἐν τοῖς εἴδεσιν αὐτοῖς τῆς ποιότητος, θεωρεῖται τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον. λευκὸν γὰρ λευκοῦ, μᾶλλον ἐστὶ καὶ ἧττον. οὕτως μὲν Πορφύριος καὶ Ἰάμβλιχος λύουσι τὰς ἀπορίας. ὡς δὲ Ἀλέξανδρος ἐξηγεῖται τὴν ἄτομον οὐσίαν, φιλοτιμουμένων τὸ πρώτως κινοῦν ἐν αὐτῇ τίθεσθαι, χαλεπώτεραι γίνονται αἱ ἀπορίαι. πῶς γὰρ ἐπὶ τῷ ἐγγυτέρῳ τῆς αἰσθητῆς οὐσίας μᾶλλον ἔσται οὐσία. πῶς δὲ αἱ νοηταὶ οὐσίαι εἰς ταὐτὸ ταῖς αἰσθηταῖς συνταχθήσονται. ἄτοπος δὲ τὸ ἄτομον ἄλλως ἐπὶ τῶν νοητῶν λεγόμενον, ἄλλως ἐκεῖνος ἐκδέχεται, ὁμωνυμίᾳ μόνῃ χρώμενος. οὐκ ὀρθῶς δὲ καὶ τὸ γνώρισμα τῶν ἐνύλων οὐσιῶν, τὸ μὴ ἐν ὑποκειμένῳ ταῖς ἀΰλοις οὐσίαις προσφέρει. δῆλον γὰρ δή που θεν, ὡς ἄλλως μὲν τὰς ἐνύλους ἐχαρακτηρίζομεν τῷ ἔχειν τι ἐν ὑποκειμένῳ. ἄλλως δὲ τὰς ἀΰλους τῷ μηδὲν ἔχειν ὡς ἕτερον ἐν ἑτέρῳ.

Quæstio

Quæstio

Quæstio

Quæstio

Porphyrius

Iamblichus

Alexander

ἔτι δὲ σπουδάζει ἵνα μὴ ἐλαττωθῇ τῶν πρώτων οὐσιῶν τῶν συνθέτων ἡ πρώτως κινητικὴ οὐσία, σχέσιν αὐτῇ πρὸς ταύτας διδόναι. αἴτια γάρ φησι τῶν οὐσιῶν τῶν ἐχουσῶν τὰ ἐν ὑποκειμένῳ, ἡ μάλιστα ἂν εἴη οὐσία. τὸ δὲ, οὐχ οὕτως ἔχει. οὐ γάρ ἐστιν ὅπως ἡ νοητὴ καὶ πρώτως κινητικὴ οὐσία, ἀπὸ τῆς πρὸς τὰ σύνθετα καὶ ἔνυλα σχέσεως, τὸ μάλιστα οὐσία εἶναι παραλαμβάνει, ἀλλὰ τοὐναντίον ἐκ τοῦ χωριστὴ εἶναι ἀπὸ πάντων. Ἀρχύτας δὲ ὁ Πυθαγόρειος, οὐ προσίεται τὴν νῦν προκειμένην τῶν οὐσιῶν διαίρεσιν, ἀλλ' ἄλλην ἀντὶ ταύτης ἐκεῖνος ἐγκρίνει, λέγων.

« Τᾶς τε γὰρ ὠσίας ἐντὶ διαφοραὶ τρεῖς. ἃ μὲν γάρ, ἐντὶ ὕλα. ἃ δὲ, μορφά. ἃ δὲ, συναμφότερον ἐκ τούτων.

Αὕτη δὲ ἡ διαίρεσις, κατὰ τὸν αὐτὸν γέγονε τρόπον τῆς οὐσίας λόγον. καὶ ἐπὶ πάντα διατείνει, καὶ κατὰ φύσιν χρῆται τῇ διακρίσει τῶν οὐσιῶν. ἀλλ' οὐχ ὡς ἡ ἀριστοτελικὴ διαίρεσις, τῆς συνηθείας μόνης ἔχεται τῶν σημασιῶν. μαρτυρεῖ δὲ καὶ Ἀριστοτέλης ἐν τοῖς ἀκριβεστάτοις ἑαυτοῦ συγγράμμασι ταύτῃ χρώμενος τῇ διαιρέσει. ὥσπερ ἔν τε τῇ φυσικῇ ἀκροάσει, καὶ τῇ μετὰ τὰ φυσικά. τῶν μέντοι Πυθαγορείων, οὐδεὶς ἂν πρόσοιτο ταύτην τὴν διαίρεσιν τῶν πρώτων καὶ δευτέρων οὐσιῶν. ὅτι τοῖς καθόλου τὸ πρώτως ὑπάρχειν μαρτυροῦσι. τὸ δὲ ἔσχατον, ἐν τοῖς μεριστοῖς ἀπολείπουσι. καὶ διότι ἐν τοῖς ἁπλουστάτοις τὴν πρώτην καὶ κυριωτάτην οὐσίαν ἀποτίθενται. ἀλλ' οὐχ ὡς νῦν λέγεται ἐν τοῖς συνθέτοις καὶ αἰσθητοῖς. καὶ διότι τὰ γένη καὶ τὰ εἴδη ὄντα νομίζουσιν. ἀλλ' οὐχὶ συγκεφαλαιούμενα ταῖς χωρισταῖς ἐπινοίαις. πῶς οὖν ὁ Ἀριστοτέλης, καίτοι γινώσκων καὶ τὴν κατὰ τὸν Ἀρχύταν τῆς οὐσίας διαίρεσιν, οὐκ ἐχρήσατο νῦν αὐτῇ. ἢ ὅτι τῆς λογικῆς πραγματείας οἰκεία μᾶλλον ἦν αὕτη ἡ διαίρεσις. ὑποκειμένων γὰρ καὶ κατηγορουμένων ἁπλῶν φωνῶν παράδοσιν ἐν τούτοις ποιούμενος, εἰκότως καὶ ἐν τῇ οὐσίᾳ ἦν ὑποκεῖσθαι πᾶσιν εἶπεν, εὑρὼν τι κατηγορούμενον τὸ εἶδος καὶ τὸ γένος, εἰς ταῦτα τὴν διαίρεσιν ἐποιήσατο.

« Κοινὸν δὲ πάσης οὐσίας, τὸ μὴ ἐν ὑποκειμένῳ εἶναι. ἕως τοῦ, ὥστε οὐκ ἂν εἴη ἡ οὐσία τῶν ἐν ὑποκειμένῳ. »

Διελὼν πόσαι καὶ τίνες εἰσὶν αἱ οὐσίαι, ἐφεξῆς τὰ ὑπάρχοντα αὐταῖς τά τε κοινὰ καὶ τὰ ἴδια παραδοῦναι προτίθεται εἰκότως. ἐπεὶ γὰρ οὐκ ἦν ὅρον ἑκάστου τῶν γενῶν ἀποδιδόναι, ἧττον ἔδει φροντίζειν τῆς τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῖς παραδόσεως. ἐκ γὰρ τοῦ ὁρισμοῦ καὶ τὰ ὑπάρχοντα καὶ ἡ φύσις ὅλη κατεφαίνετο. ἐπεὶ δὲ ὁρισμὸν οὐκ ἦν ἀποδιδόναι, ἀλλ' ὑπογραφὴν μόνον καὶ παραδείγματα, εἰκότως τῆς τῶν ὑπαρχόντων ἐδεήθη καταλήψεως. τῶν τε κοινῶν, καὶ μάλιστα τῶν ἰδίων. ἵνα ἐκ τούτων ὡς ἐκ γένους καὶ διαφορῶν, οἷον ὁρισμός τις ἑκάστου τῶν γενῶν ἀποδοθῇ. κοινὸς οὖν οὗτος ὁ λογισμὸς ἔστω ἐφ' ἑκάστου τῶν γενῶν, μετὰ τὴν διαίρεσιν τὰ ὑπάρχοντα τοῖς γένεσι παραδιδόναι, τά τε κοινὰ καὶ τὰ ἴδια. καὶ πρῶτον τὰ πρὸς ἄλλα γένη κοινά. ὁ δὲ Ἰάμβλιχος οἴεται προηγουμένως ἐφ' ἑκάστου γένους τὸ ἴδιον ζητεῖν, ὡς δυνάμενον ὁπωσοῦν ἀντὶ ὁρισμοῦ τὴν φύσιν τοῦ ζητουμένου παραστῆσαι. ἐπειδὴ δὲ συνέβαινε τὸ κυρίως ἴδιον ζητοῦντας, ὃ μόνῳ καὶ παντὶ ὑπάρχει, μεριστῶς ἐφάπτεσθαι αὐτοῦ, ποτὲ μὲν τῷ παντὶ μὲν, οὐ μόνῳ δὲ ὑπαρχόντων ἀντιλαμβανομένους. ποτὲ δὲ τῷ μόνῳ μὲν, οὐ παντὶ δέ. διὰ τοῦτο τὰ μὲν διῃρημένως τυγχάνοντα τῆς ἰδιότητος, ἀποδοκιμάζει

Archytas

Triplex subst.

Aristoteles

Pythagoreorum nullus admitteret hanc aristotelis diuisionem primarum & secundarum substantiarum.

Quæstio

Iamblichus

[ζητητ]ικός ὁ ἀριστο[τέ]λης

λέγων. οὐκ ἴδιον δὲ οὐσίας τοῦτο, ὡς τοῦ ἰδίου μάλιστα ζητουμένου. τὰ δὲ ὁλόκληρα καὶ κυρίως ἰδιώματα, ὡς προσήκοντα ἐξήκρινε. ζητητικὸς δὲ ὢν ὁ Ἀριστοτέλης, καὶ διὰ ζητήσεως τὸ ἀληθὲς εὑρίσκων, πρῶτον μὲν ἐπιπλεῖ τοῖς ὁλοσχερῶς λεγομένοις. καὶ διελέγχων αὐτά, οὕτως ὕστερον τελέως τὸ ἀληθὲς εὑρίσκει. καὶ λέγοιτο μὲν ἂν καὶ ταῦτα καλῶς. οἰκειότερον δὲ ἴσως καὶ τὸ τὰ κοινὰ πρὸς ἄλλας κατηγορίας προηγουμένως ἐκτίθεσθαι, ὡς ἐκ τῶν κοινῶν καὶ τῶν ἰδίων ἀκριβεστέρας γινομένης τῆς τοῦ ζητουμένου περιγραφῆς. δηλοῖ δὲ καὶ Ἀρχύτας, οὐ τὰ ἴδια μόνα ζητῶν, ἀλλὰ καὶ τὰ κοινὰ πρὸς τὰς ἄλλας κατηγορίας ἐκτιθέμενος. καὶ παραγεγράφθω πλείονα τῶν Ἀρχυτείων. ἐπειδὴ καὶ ὁ θεῖος Ἰάμβλιχος ὀλίγου περὶ τὴν ἀμφιβολίαν καὶ αὐτὸ παρέχον, ἀνέγραψε. ταῖς δὲ διανοίαις ταύταις καὶ ταῖς κατηγορίαις συνυπάρχει τινὰ μὲν, κοινά. τινὰ δὲ, ἴδια. λέγω δὲ κοινὰ μὲν, τᾶς οὐσίας. τὸ μὴ ἐπιδέχεσθαι τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον. οὐ γὰρ ἐνδέχεται μᾶλλον καὶ ἧττον ἦμεν ἄνθρωπον. οὐδὲ μᾶλλον θεόν, καὶ φυτόν. καὶ τὸ μηδὲν ἔχον ἐναντίον. ἀνθρώπῳ γὰρ ἄνθρωπος, οὐκ ἔστιν ἐναντίον. οὐδὲ μᾶλλον θεῷ θεός. οὐδὲ ταῖς ἄλλαις ὠσίαις τό, τε καθ' αὑτὸ ἦμεν, ἀλλὰ μὴ ἑτέρῳ τινὶ συνυπάρχειν, ὥσπερ γλαυκότατα καὶ χαροπότατα ὀφθαλμοῖς. οὐσίας οἰκεῖον. πᾶσα γὰρ οὐσία, καθ' αὑτάν ἐντι. τὰ δὲ συνυπάρχοντα καὶ συμβεβηκότα, ἢ ἐν ταύτᾳ ἢ οὐκ ἄνευ ταύτας. εἶτα τὰ κοινὰ τῆς ποιότητος εἰπών, ἐπάγει. καὶ τᾷ ποιότητι δὲ παρέπονται πολλὰ καὶ τῶν τᾶς οὐσίας. οἷον, τὸ μὴ ἐπιδέχεσθαι τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧσσον. εἰπὼν δὲ καὶ πρός τι, τὰ κοινὰ ἐπάγει. ὑπάρχει δὲ καὶ ἴδιον ἑκάστας αὐτᾶς. τᾶς μὲν ὠσίας, τὸ ταὐτὰν καὶ μίαν ἀριθμῷ διαμένοισαν τῶν ἐναντίων δεκτικὰν ἦμεν. οὕτως ἄρα καὶ τὰ κοινὰ πρὸς τὰς ἄλλας κατηγορίας, καὶ τὰ ἴδια βούλεται παραδιδόναι. ὁ μέντοι Πορφύριος, τὰ ἴδια μὲν ἑκάστου τῶν γενῶν παραδίδοσθαί φησιν ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους, καὶ οὐχὶ τὰ κοινὰ ἁπλῶς, πρὸς τὰς ἄλλας κατηγορίας καὶ τὰ ἴδια βούλεται παραδιδόναι. τριχῶς δὲ λέγεσθαι τὸ ἴδιον. τὸ μὲν, παντὶ μὲν, οὐ μόνῳ δὲ ὑπάρχον. ὡς τὸ δίπουν τῷ ἀνθρώπῳ. τὸ δὲ μόνῳ μὲν, οὐ παντὶ δέ. ὡς τῷ ἀνθρώπῳ τὸ γραμματικόν. τὸ δὲ, καὶ μόνῳ καὶ παντί. ὅπερ καὶ κυρίως ἐστὶν ἴδιον, ὡς τῷ ἀνθρώπῳ τὸ γελαστικόν. τὰ οὖν μὴ μόνα ὑπάρχοντα, ταῦτα καὶ κοινά ἐστι πρὸς τὰ ἄλλα γένη. ὅταν παντὶ μὲν, μὴ μόνῳ δὲ ὑπάρχῃ. ἐπιστῆσαι δὲ χρὴ τοῖς Ἀρχυτείοις, ὅτι οὐδὲν ζητητικῶς ἐν τούτοις, οὐδὲ ἀμφιβόλως, ἀλλ' ἀποφαντικῶς μετὰ τοῦ θάρρους τῆς ἐπιστήμης προάγει πάντα καὶ δι' αὐτῶν τῶν ἀναγκαιοτάτων τῷ λόγῳ πρόεισιν. ἴσως δ' ἄν τις ἀπορήσειε πῶς δυνατὸν πάσης οὐσίας τὸ ἴδιον ἀφορίζεσθαι. καθ' ἑκάστην γὰρ οὐσίαν διάφορον. καὶ τὸ ἰδίωμά ἐστιν ἕτερον. οὐ κοινὸν ἅμα τῶν συνθέτων καὶ ἅμα τῶν ἁπλῶν ἀποδοθήσεται ἰδιώματα. καὶ ἄλλο μὲν τῶν ἀκινήτων. ἄλλο δὲ τῶν ἐν μέρει μεταλαμβανόντων τῆς κινήσεως. καὶ ἕτερον μὲν τῶν ἑστηκότων ἐν τοῖς εἴδεσιν ὡσαύτως. ἕτερον δὲ, τῶν μεταβαλλομένων. καὶ ὕστερον τῶν νοητῶν καὶ αἰσθητῶν ὡσαύτως. ἀλλ' ἔστι λέγειν ὅτι δυνατὸν τὸ ἀνάλογον ὁμοιότητα ἀφορίζεσθαι πανταχοῦ. λέγει δὲ Ἀριστοτέλης τὸ μὴ ἐν ὑποκειμένῳ εἶναι κοινὸν, καὶ τῶν πρώτων καὶ τῶν δευτέρων οὐσιῶν ὑπάρχειν. εἴτε ὡς κοινὸν τοῦτο λέγων, εἴτε ὡς μοῖραν τοῦ ἰδίου τῆς οὐσίας παραδιδοὺς αὐτό. καὶ ὅτι μὲν τῆς πρώτης οὐσίας, οὐκ ἔδει καὶ ἀποδείξεως.

Archytas

Iamblich?

Porphyri[us]

Propriũ tripliciter dici

Archytæ prædicamentorum laus

Quæstio

αὐτόθεν γὰρ ὡμολόγηται οὐκ ἐν ὑποκειμένῳ εἶναι, διά τε τῆς ἐν ἀρχῇ τετραχῇ γενομένης διαιρέσεως. καὶ ὅτε τί ἐστιν ἡ κυριωτάτη οὐσία ἐδίδασκε. περὶ μέντοι τῆς δευτέρας οὐσίας, καθ' ὑποκειμένου μὲν λεγομένης, οὐκ ἐν ὑποκειμένῳ δὲ οὔσης, ἀποδείκνυσι. τῶν δὲ ἀποδείξεων, ἡ μέν ἐστιν ἀπὸ τῆς διαιρέσεως. αἱ γὰρ δεύτεραι οὐσίαι εἰσίν, αἱ καθ' ὑποκειμένων μὲν τῶν ἀτόμων λεγόμεναι. ἐν ὑποκειμένῳ δὲ αὐταῖς οὐκ οὖσαι. δευτέρα δὲ ἀπόδειξις, ἀπὸ τοῦ μὴ οἷόν τε τὸν τινὰ ἄνθρωπον ἄνευ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι. εἰ δὲ τοῦτο οὐκ ἐν ὑποκειμένῳ, ὁ ἄνθρωπος ἔσται τῷ τινὶ ἀνθρώπῳ. οὐδὲ ἄλλη δευτέρα οὐσία οὐδὲ μία. οὐ γὰρ συντελεῖ τι τὰ ἐν ὑποκειμένῳ, εἰς τὸ τῶν ὑποκειμένων οὐσίαν. ὁ μέντοι τὶς ἄνθρωπος, καὶ ἄνθρωπός ἐστιν, ὡς ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου συμπληρούμενος. εἰ δὲ μὴ ἐν τῇ πρώτῃ οὐσίᾳ ὡς ἐν ὑποκειμένῳ εἰσὶν αἱ ἄλλαι οὐσίαι, οὐδὲ ἐν ἄλλῳ τινὶ ἔσονται ὡς ἐν ὑποκειμένῳ. πάντα γὰρ τὰ ἄλλα ἢ ἐν ὑποκειμένοις ἐστὶ ταῖς πρώταις οὐσίαις, ἢ καθ' ὑποκειμένων αὐτῶν λέγεται. ἔτι δὲ τὰ μὲν ἐν ὑποκειμένῳ ὄντα, φθείρεσθαι δύναται σωζομένου τοῦ ὑποκειμένου, ὥσπερ τὸ λευκόν. τὰ δὲ εἴδη καὶ τὰ γένη, οὐ δύναται φθαρῆναι σωζομένων τῶν ἀτόμων, καθ' ὧν λέγονται. καὶ τοῦ ὑποκειμένου δὲ φθαρέντος, τὸ μὲν ἐν ὑποκειμένῳ, οἴχεται. τὸ δὲ καθόλου, σώζεται, ἄλλοτε ἀλλοίων τῶν ἀτόμων γινομένων. ἔτι δὲ τὰ εἴδη καὶ τὰ γένη, ἐν τοῖς ἰδίοις ἀτόμοις ἔσται ἐν ὑποκειμένοις, ἢ ἐν ἄλλοις. ἀλλ' οὔτε ἐν τοῖς ἰδίοις δυνατόν. καὶ γὰρ καὶ τὰ ἐν ὑποκειμένῳ ὄντα ἐν τοῖς ἰδίοις ἀτόμοις, οὐκ ἔστιν ὡς ἐν ὑποκειμένοις, ἀλλ' ὡς καθ' ὑποκειμένων αὐτῶν λέγεται. οὐ μὴν οὐδὲ ἐνυπάρχοι ἂν ἐν ἄλλῳ. οὐδὲν γάρ ἐστιν ὑποκείμενον ἄνευ τῶν ἀτόμων οὐσιῶν. ἔτι δὲ καὶ οὕτως ὁ Ἀριστοτέλης συλλογίζεται. τὰ ἐν ὑποκειμένῳ ὄντα, ὁμωνύμως κατηγορεῖται. οὐδεμία δὲ τῶν δευτέρων οὐσιῶν ὁμωνύμως κατηγορεῖται, ἀλλὰ συνωνύμως. οὐδὲ μία ἄρα τῶν δευτέρων οὐσιῶν ἐν ὑποκειμένῳ ἔσται. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ ἡ πρώτη. οὐδεμία ἄρα οὐσία ἐν ὑποκειμένῳ. καὶ κατὰ τὴν Ἀρχύτειον δὲ τῶν οὐσιῶν διαίρεσιν τὴν εἰς ὕλην καὶ εἶδος καὶ σύνθετον, τὸ αὐτὸ δείκνυσιν ὁ λόγος. ὅτι οὐδεμία οὐσία ἐν ὑποκειμένῳ. ἡ μὲν γὰρ ὕλη ὑποκείμενον οὖσα πᾶσι, καὶ πρῶτον ὑποκείμενον, πρόδηλον ὡς οὐκ ἔστι τῶν ἐν ὑποκειμένῳ. ἀλλ' οὐδὲ τὸ εἶδός ἐστιν ἐν τῇ ὕλῃ, ὡς ἐν ὑποκειμένῳ. μεθ' οὗ γὰρ συναπαρτίζει ἕν τι κατὰ τὴν συντέλειαν, οὐκ ἔστι θάτερον ἐν θατέρῳ. ὥστε οὐδ' ἂν αὐτὸ εἴη ἐν ὑποκειμένῳ. ἡ δὲ σύνθετος οὐσία, περιέχουσα ἐν ἑαυτῇ τὸ εἶδος καὶ τὴν ὕλην, εἰκότως οὐκ ἂν εἴη ἐν ὑποκειμένῳ. ἀλλὰ τὸ μὴ ἐν ὑποκειμένῳ, ἀποφατικόν. ἀποφατικῶς δὲ φασιν, οὐδὲν ὅ τι τῇ διανοίᾳ περιλαμβάνειν. ἀόριστος γὰρ ἡ ἀπόφασις. καὶ ὡρισμένην γνῶσιν τῷ ἀορίστῳ συναρμόζειν ἀδύνατον. ἢ τὸ δηλούμενον ἀπὸ τῆς ἀποφατικῆς ταύτης φωνῆς, ὡρισμένον πώς ἐστι καὶ καταφατικόν. οὐδὲν γὰρ ἄλλο λέγει τὸ μὴ ἐν ὑποκειμένῳ, ἢ ὅτι αὐτὸ ὅπερ ἐστίν, ἑαυτοῦ ἐστιν. ἢ μέρος ἐστὶ συμπληρωτικὸν τοῦ ὅλου τινός. καὶ ὅτι ὑποκείμενόν ἐστι. καὶ γὰρ καὶ τοῦτο κοινὸν ὑπάρχει κατὰ πάσης οὐσίας. ἀλλὰ ἄλλως μὲν ἡ ὕλη τῷ εἴδει ὑπόκειται, ἄλλως δὲ τὸ συναμφότερον ταῖς ἀπ' αὐτοῦ γινομέναις ἐνεργείαις. ἔτι δὲ ἡ οὐσία ἐστὶ κυρίως, ἀφ' ἧς τὰ ἄλλα, καὶ δι' ἣν τὰ ἄλλα, καὶ περὶ ἣν τὸ πάσχειν, καὶ ἀφ' ἧς τὸ ποιεῖν, τῇ δὲ τοιαύτῃ ὑπάρχει τὸ μὴ ἐν ὑποκειμένῳ, εἰκότως ἡ οὐσία λέγεται μὴ εἶναι ἐν ὑποκειμένῳ. καθ' αὑτὴν γὰρ οὖσα,

Secundas substantias nõ eē in subiecto qb[us] rationibus probetur.

Pulchrũ

Forma in materia nõ est ut in subiecto

Quæstio

τὰ ἐν ὑποκειμένῳ ὄντα ἐν τοῖς ἰδίοις ἀτόμοις οὐχ ὡς ἐν ὑποκειμένοις ἀλλ' ὡς καθ' ὑποκειμένων αὐτῶν λέγεται. —

οὐκ ἔχει ἐν ἄλλῳ τὸ εἶναι. καὶ τὸ εἶδος δὲ καὶ τὸ γένος μέρη ὄντα τῆς οὐσίας, οὐκ ἔσται ἐν ὑποκειμένῳ. τὸ δὲ μήτε ἐν ὑποκειμένῳ, μήτε καθ' ὑποκειμένου, προσθετέον ὡς κατὰ ἄλλου. ὅταν γὰρ τὸν ἄνθρωπον τοῦ σωκράτους κατηγορῶμεν, οὐχ ὡς τὸ ξύλον λευκὸν λέγομεν, ἀλλ' ὡς τὸ λευκόν. περὶ μὲν οὖν τούτων, τοσαῦτα.

Quæstio

Ἀπορήσειε δ' ἄν τις, πῶς οὐκ ἔσται οὐσία ἐν ὑποκειμένῳ, ὅταν νοῦς ᾖ ἐν τῇ ψυχῇ. ψυχὴ δὲ ἐν σώματι. αἱ δὲ ἰδέαι κατὰ πλάτωνα, ἐν τῷ νῷ. ἢ οὐχ ὡς ἐν ὑποκειμένῳ ἐνυπάρχουσιν, οὐδὲ ὡς συμβεβηκότα ἐοίκασι μεθέξει, ἀλλ' ὡς οὐσία πάρεστιν ἑτέρα οὐσία. οὐχ ὡς μέρος τινὸς ἐν ὅλῳ τούτων ἐνόντων, ἀλλ' ὡς τῆς ἐντελεχείας καὶ τῆς κατ' ἐνέργειαν οὐσίας, ἐν τῇ κατὰ δύναμιν ὑποδοχῇ, καὶ ἐν τῇ ἀτελεῖ φύσει ἐνυπαρχούσης χωριστῶς. οἷον ἐν νηὶ κυβερνήτου. καὶ καθόλου πάντη τοῦ ἐχομένου ἐν ἐκείνῳ ᾧ ἔχεται, καὶ πρὸς αὐτὸ τὸ παρόντος. ἢ τῆς συνεχούσης αἰτίας πρὸς τὴν συνεχομένην κατ' ἄλλον τρόπον παραγινομένης, ἢ τῆς ἡνωμένης οὐσίας περιεχούσης ἐν ἑαυτῇ τὴν πεπληθυσμένην, ὥσπερ τοῦ κέντρου ἐν ἑαυτῷ τὸν κύκλον συνειληφότος. κατὰ γὰρ ταῦτα πάντα, ἀλλὰ καὶ ἔτι τοιαῦτα δύναταί τις ἐξηγεῖσθαι τὴν τῶν οὐσιῶν παρουσίαν ἐν ἑτέραις οὐσίαις. καὶ οὐδὲν ἄτοπον ἐκ τούτου συμβήσεται. ἀλλ' οὐδὲ ὁ χρόνος φασὶν ἐν ὑποκειμένῳ. ἢ διαιρετέον τὸν χρόνον, ἤτοι κατὰ τὸ μετροῦν, ἢ κατὰ τὸ μετρούμενον. καὶ εἰ μὲν κατὰ τὸ μεμετρημένον τις αὐτὸν λάβῃ, ἔσται ἐν τῇ κινήσει τὸ μέτρον, ὡς ἐν ὑποκειμένῳ. ὥσπερ καὶ αὐτὴ ἡ φύσις ἐν τῷ κινουμένῳ. εἰ δὲ κατὰ τὸ μετροῦν, οἷον τὴν ψυχὴν ὡς ὁ ἀριστοτέλης φησίν, ἐν τῷ μετροῦντι ἐστὶ τὸ μέτρον. εἰ μέντοι τις χρόνον λαμβάνει τὸν καθ' αὑτὸν ὑφεστῶτα, δῆλον ὡς οὐσία οὗτός ἐστι. καὶ ἄλλης φιλοσοφίας ὁ τοιοῦτος λόγος. καὶ τὸν τόπον δὲ εἴ τις λέγοι, ὡς οὐδὲ αὐτὸς ἐν ὑποκειμένῳ, φήσομεν πρὸς αὐτόν. ὅτι πέρας τοῦ περιέχοντος ὢν ὁ τόπος κατὰ τὴν τοῦ ἀριστοτέλους περὶ τοῦ τόπου φιλοσοφίαν, ἐν ἐκείνῳ ἔσται, καὶ οὕτως ἔσται τῶν ἐν ὑποκειμένῳ. ἀλλὰ ταῦτα μέν, εὐδιάλυτα.

Plato

Substantiarum existentia in aliis substantiis

Aristoteles

Quæstio

Ἐκεῖνο δὲ ἀπορίας ἄξιον, πῶς τὸ μὴ ἐν ὑποκειμένῳ καὶ τὰ ἄλλα τῇ οὐσίᾳ ὑπάρχοντα, κοινῶς οὐχ ὡς συμβεβηκότος τι δείκνυται. οὐ γὰρ κατ' αὐτὸ τὸ εἶναι τὴν κοινωνίαν δείκνυσι τῶν οὐσιῶν. πρὸς ὃ φασὶν οἱ σπουδαιότεροι τῶν ζητητῶν, ὅτι ἡ αἰσθητὴ οὐσία, συμφόρησίς τίς ἐστι ποιοτήτων καὶ ὕλης. καὶ ὁμοῦ μὲν πάντα συμπαγέντα, μίαν ποιεῖ τὴν αἰσθητὴν οὐσίαν. χωρὶς δὲ ἑκάστου λαμβανόμενον, τὸ μέν, ποιόν. τὸ δέ, ποσόν ἐστι λαμβανόμενον, ἤ τι ἄλλο. καὶ ὃ μὲν ἂν ἐκλεῖπον μὴ ἀπαρτιζομένην παρέχεται τὴν αἰσθητὴν οὐσίαν, μέρος ἔσται τῆς δὲ τῆς οὐσίας. ὃ δ' ἂν γενόμενον τῇ οὐσίᾳ ἐπισυμβῇ, τὴν οἰκείαν ἔχει τάξιν τὴν ἐπίκτητον, οὐ κρυπτόμενον ἐν τῷ ποιοῦντι τὴν λεγομένην οὐσίαν. καὶ ἕκαστον μὲν τῶν συνιόντων, οὐκ ἔστιν οὐσία. τὸ δὲ ὅλον τὸ ἐκ πάντων, οὐσία ἐστί. καὶ οὐ δυσχεραντέον, εἰ τὴν οὐσίαν τὴν αἰσθητὴν ἐξ ἀνουσίων ποιοῦμεν. οὐδὲ γὰρ τὸ ὅλον ἀληθές ἦν ἡ οὐσία, ἀλλὰ μιμουμένη τὴν ἀληθῆ. ἥ τις ἄνευ τῶν ἄλλων, περὶ ἑαυτὴν ἔχει τὸ ὄν. καὶ τῶν ἄλλων δὲ ἐξ αὐτῆς γινομένων, ὅτι ἀληθῶς ἦν. ἐν δὲ τῇ αἰσθητῇ καὶ συνθέτῳ, καὶ τοῦ ὑποβεβλημένου ἀγόνου καὶ οὐχ ἱκανοῦ εἶναι ὄν. ὅτι μηδὲ ἐξ αὐτοῦ τὰ ἄλλα. σκιά τε καὶ ἐπισκιάζουσα τῇ οὔσῃ. οἷον ζωγραφία. καὶ σκιαγραφία. διόπερ ἐξ ἀνάγκης συμ-

βαίνει μὴ πάντα ἐν τῷ εἶναι ὑπάρχειν, ἀλλὰ τῶν γινομένων. μὴ δὲ ἡμᾶς τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῖς λαμβάνοντας, δύνασθαι ἀεὶ τὰ κατ' οὐσίαν ὑπάρχοντα αὐτοῖς περιλαμβάνειν.

Quæstio

Ἀλλὰ διὰ τί ἀπὸ τῶν μὴ ἰδίων τῆς οὐσίας χαρακτηρίζει αὐτήν. Πρὸς τὸ γνῶναι φήσομεν τὰ μὴ ὄντα οὐσίας. ἐκεῖνο γὰρ οὐκ ἔσται οὐσία, ᾧ ἂν μὴ ὑπάρχει τὸ μὴ εἶναι ἐν ὑποκειμένῳ. πρὸς τὸ εἰδέναι οὖν τὰς μὴ οὐσίας, χρήσιμον τοῦτο. οὐκ εὐθὺς δὲ εἰσόμεθα καὶ τί οὐσία. ἀλλὰ δευτέρας δεόμεθα διδασκαλίας. μήποτε δὲ καὶ αὐτόθεν τῆς οὐσίας ἴδιον τοῦτο, τὸ μὴ ἐν ὑποκειμένῳ εἶναι, ἀλλὰ καθ' ἑαυτὸ εἶναι. καὶ γὰρ κοινὸν ᾖ αὐτῇ τοῦτο πρὸς τὴν διαφοράν, ἀλλὰ καὶ ἡ διαφορὰ καθὸ οὐσιώδης ἐστίν, ἔχει καὶ τοῦτο. διὸ καὶ ἀρχύτας ἐν μὲν τοῖς κοινοῖς τίθησι τὸ καθ' ἑαυτὸ ἦμεν, ἀλλὰ μὴ ἑτέρῳ τινὶ συνυπάρχειν. ὥσπερ γλαυκότητα καὶ χαροπότητα ὀφθαλμοῖς. οἰκεῖον δὲ αὐτὸ καλεῖ τῆς οὐσίας. ὅτι καὶ τῇ διαφορᾷ ὡς οὐσίᾳ ὑπάρχει τοῦτο.

Archytas

ἐπειδὴ λοιπὸν καιρός ἐστι τὴν κοινότητα διατεῖναι τῆς οὐσίας καὶ ἐπὶ τὰς διαφοράς, λέγω δὲ τὸ μὴ ἐν ὑποκειμένῳ εἶναι, δεῖ πρότερον διορίσαι τὸ περὶ τῆς τάξεως ζήτημα.

Quæstio

Λέγουσι γάρ τινες, ὡς ἔδει τὸν περὶ τῶν διαφορῶν λόγου προτετάχθαι, τὸ περὶ τῶν μερῶν τῶν οὐσιῶν εἰρημένον. Μὴ ταραττέτω δὲ ἡμᾶς τὰ μέρη τῶν οὐσιῶν, ὡς ἐν ὑποκειμένοις ὄντα τοῖς ὅλοις. ὥσπερ γὰρ ὁ σωκράτης πρώτη οὐσία, καὶ τὰ μέρη τοῦ σωκράτους πρῶται οὐσίαι εἰσίν. οἷον, ἥ τις χείρ. ἥ τις κεφαλή. Ὅταν οὖν λέγωμεν μηδεμίαν οὐσίαν εἶναι ἐν ὑποκειμένῳ, μὴ δόξῃ ταῦτα ἐν ὑποκειμένῳ εἶναι, καὶ διὰ τοῦτο μὴ εἶναι οὐσίας. ἐν ὑποκειμένῳ γὰρ ἐλέγομεν, οὐ τὰ ὡς μέρη ἔν τινι ὑπάρχοντα, ἀλλὰ τὰ μὴ ὡς μέρη. ὥστε τὰ μέρη τῶν οὐσιῶν, ἐν ὅλῳ μὲν ἐστὶν ἑκάστῳ ἐκείνῳ, οὗ μέρος ἐστίν. ἐν ὑποκειμένῳ δὲ οὐδενί ἐστι. ταῦτα οὖν ἔδει προτετάχθαι ὡς δοκεῖ τισι, λύσιν ἔχοντα ἀπορίας τινὸς περὶ οὐσιῶν φερομένης. εἶτα οὕτως ἐπιχεῖσθαι. ὅτι οὐ μόνον ταῖς οὐσίαις ὑπάρχει τὸ μὴ ἐν ὑποκειμένῳ εἶναι, ἀλλὰ καὶ ἄλλοις ὥσπερ ταῖς διαφοραῖς. τῶν δὲ δευτέρων οὐσιῶν τὸ μὲν εἶδος, κατὰ τοῦ ἀτόμου κατηγορεῖται. τὸ δὲ γένος, κατὰ τοῦ εἴδους. καὶ τοῦ, οὐ μὴν συναρέσκει τοῖς ἀκριβεστέροις ἡ τοιαύτη τῆς τάξεως μετάθεσις. ἀλλὰ τὴν ἀριστοτέλους μᾶλλον ἐγκρίνουσιν. ἐπειδὴ γὰρ καὶ αἱ δεύτεραι οὐσίαι καὶ αἱ διαφοραὶ δοκοῦσιν ὡς μέρη συμπληροῦν τὰς ἀτόμους οὐσίας, ἔδει μετὰ τὰς δευτέρας οὐσίας, περὶ τῶν διαφορῶν εἰπεῖν. καὶ τότε οὕτως, τὸ κοινῶς ἐφαρμόττον, καὶ δευτέραις οὐσίαις καὶ ταῖς διαφοραῖς. λέγω δὲ τὸ μέρεσιν εἶναι τῆς οὐσίας, τοῦτο ἀσφαλίσασθαι. ὥστε, μέρη ὄντα αὐτὰ τῶν οὐσιῶν, μὴ νομίσαι ἐν ὑποκειμένοις τοῖς ὅλοις. ἀκολουθοτέρα γὰρ αὕτη ἡ τάξις, ἤπερ μεταξὺ τὸν περὶ τῶν δευτέρων οὐσιῶν λόγου, καὶ τὸν περὶ τῶν διαφορῶν ἐμβαλόντα τὸν περὶ τῶν μερῶν λόγον, διακόψαι τὴν συνέχειαν. ἡ μὲν οὖν τάξις, οὕτως ἔχει καλῶς.

Ἐπειδὴ δὲ τῇ οὐσίᾳ ὑπάρχειν εἰπὼν τὸ μὴ ἐν ὑποκειμένῳ εἶναι, κοινὸν αὐτὸ πρὸς τὰς διαφορὰς εὑρίσκει. καὶ διὰ τοῦτο ἀξιοῖ μὴ εἶναι ἴδιον τῆς οὐσίας. ἐκλέον οὖν πρῶτον περὶ διαφορᾶς, τί ἐστι. καὶ γάρ τισι δοκεῖ διαφορὰ εἶναι, τὸ χωρίζειν πεφυκὸς τὰ ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος. καὶ δῆλον ὅτι ὡς πρὸς τὸ γένος αὐτῆς, οὕτως ἡ διάκρισις ἀποδέδοται. ὁ μέντοι βοηθός,

Differentia quid

Boethus

πρὸς τὸ εἶδος κυρίως φησὶ συντάττεσθαι τὴν διαφορὰν, ἀλλ' οὐ πρὸς τὸ γένος. διόπερ καὶ πολλάκις ἀντὶ εἰδῶν παραλαμβάνονται αἱ διαφοραί. καὶ σύμπασαι μὲν ὁμοῦ ἐκτίθενται ἀπὸ τοῦ γένους. καθ' ἑαυτὴν δὲ ἑκάστη. κατὰ μὲν τῶν ὑφ' ἑαυτὴν, καθ' ὧν ἂν λέγηται, κατὰ πάντων ἐκείνων. κατὰ δὲ τοῦ γένους, οὐδαμῶς. οὐδὲ γάρ μορφωτική ἐστιν ἑκάστου τοῦ γένους. διενήνοχε δὲ τοῦ εἴδους. ὅτι ἡ διαφορὰ ἐστὶ μετὰ τοῦ γένους. καὶ ἔστιν ἡ μὲν διαφορὰ, μορφή τις τοῦ γένους. τὸ δὲ γένος, ὥσπερ ὑποκείμενον προϋπάρχει. ἔστιν οὖν ἡ διαφορὰ, συμπληρωτικὴ οὐσίας ἁπλουστέρου. ὡς τὰ εἴδη καὶ τὰ γένη συμπληρωτικὰ οὐσίας λέγεται. συμπληροῖ γὰρ τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸ ζῷον. καὶ τὸ λογικόν. ἀλλὰ τὸ μὲν ζῷον, μεθ' ὑποκειμένου καὶ διαφορᾶς. τὸ δὲ λογικὸν, ὡς ἁπλῆ ποιότης. κἂν πάλιν τὸ λογικὸν προστεθείη μετὰ τοῦ ζῴου, τὸ μὲν, δι' ἀμφοῖν ἔσται ὡς σύνθετον. τὸ δὲ, προστιθέμενον πάλιν. οἷον τὸ θνητὸν ὡς ἁπλῆ ποιότης. διὸ τὰ μὲν εἴδη καὶ τὰ γένη ὡς ὑποκείμενα, δεύτεραι οὐσίαι λέγονται. αἱ δὲ διαφοραὶ, καθ' ὑποκειμένου μὲν λέγονται. οὐ μὴν εἰσὶν οὐσίαι. οὐ γὰρ εἰς τὸ εἶναι, ἀλλ' εἰς τὸ τοιόνδε εἶναι συμβάλλονται. οὐ μέντοι οὔτε συμβεβηκότα εἰσὶν, ὅτι συμβάλλονται εἰς οὐσίαν τούτων, ἅπερ εἰδοποιοῦσι. διὰ τοῦτο οὖν οὐδὲ ἐν ὑποκειμένῳ. τὸ γὰρ ἐν ὑποκειμένῳ, καὶ χωρίζεται ἄνευ τῆς τοῦ ὑποκειμένου φθορᾶς. τὸ δὲ τῆς διαφορᾶς, τοιοῦτον. ἄνευ φθορᾶς οὐ χωρίζεται. ἀλλ' οὐδὲ τὸ ἀχώριστον συμβεβηκὸς, φαίη ἄν τις χωρίζεσθαι ἄνευ φθορᾶς. ἀλλὰ κἂν μὴ χωρίζηται τοῦτο, ἄνεσις ὅμως καὶ ἐπίτασις περὶ αὐτὸ θεωρεῖται. ὥσπερ περὶ τὸ μέλαν τοῦ αἰθίοπος, εἰς ἄλλους τόπους μεταστάντος. καὶ ἡ τοῦ γάλακτος δὲ λευκότης, ἧττόν ἐστι. μᾶλλον δὲ ἡ τῆς χιόνος. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀχωρίστων συμβεβηκότων ὡσαύτως. ἐπὶ δὲ τῆς διαφορᾶς, τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον οὐκ ἔστιν. οὔτε ἐν πλείοσιν εἴδεσιν ἢ ἀτόμοις, οὔτε ἐν τῷ αὐτῷ. τοιαύτη δὲ οὖσα ἡ διαφορὰ, εἰ μὴ οὐσία ἐστὶ, μήτε συμβεβηκός. ταυτὸν δὲ εἰπεῖν, μήτε οὐκ ἐν ὑποκειμένῳ, μήτε ἐν ὑποκειμένῳ τί ἂν εἴη, εἴπερ πάντα τὰ ὄντα, ἢ ἐν ὑποκειμένῳ ἐστὶν, ἢ οὐκ ἐν ὑποκειμένῳ. ἀνάγκη οὖν ποιότητα οὐσιώδη τὴν διαφορὰν εἶναι συμπληρωτικὴν τῆς οὐσίας, ἢ μέσην ποιότητος καὶ οὐσίας κοινόν τινα σύνδεσμον παρεχομένην. ταῖς μὲν οὐσίαις, πρὸς τὰ συμβεβηκότα. τοῖς δὲ συμβεβηκόσι, πρὸς τὰς οὐσίας. ἡ γὰρ φύσις, οὐκ ἀμέσως ἀπὸ τῶν ἐναντίων εἰς τὰ ἐναντία μεταβαίνειν φιλεῖ. ὥσπερ οὐδὲ ἀπὸ τῶν ζώων εἰς τὰ φυτά. ἀλλὰ μεταξύ τινα φύσιν τὴν τῶν ζωοφύτων ὑπέστησε, συναγωγὸν ἀμφοτέρων τῶν ἄκρων καὶ συμπληρωτικήν. ἢ συνδετικὴν αὐτῶν πρὸς ἄλληλα. οὕτω καὶ ἐνταῦθα τοίνυν μέσην ὑπέστησε τὴν διαφοράν. κατὰ μὲν τινας, ὡς κεχωρισμένην ἀμφοῖν. κατ' ἄλλους δὲ, ὡς ἀμφοτέρων μετέχουσαν. ἀλλ' ἡ δὲ ἂν γένοιτο δόξα τῶν λεγόντων. μὴ μόνον συμπληρωτικὴν εἶναι τῆς οὐσίας τὴν διαφορὰν, ἀλλὰ καὶ μέρος αὐτῆς. ἢ τριχῶς τὴν ἐμπερίληψιν τοῦ ὑποκειμένου θεωρουμένην. ἢ μέρος οὖσαν τῆς κατὰ τὸ εἶδος οὐσίας. ἢ συναλλοιουμένην ταῖς πρὸς τὸ ὑποκείμενον σχέσεσιν. ὥστε περὶ αὐτό πως αὐτὴν καὶ διατίθεσθαι διαφόρως. τοσαῦται μὲν οὖν αἱρέσεις γένοιντο ἂν περὶ τῶν διαφορῶν. χρησιμωτάτη δέ ἐστιν ἡ περὶ αὐτῶν θεωρία πρὸς ὅλην τὴν τῶν κοινῶν κατηγοριῶν διδασκαλίαν. ἐν πάσαις γὰρ εἰσὶ ταῖς κατηγορίαις αἱ διαφοραί. ἀλλὰ τίς ἡ βελτίων δόξα τῆς διαφορᾶς ἐν ταῖς εἰρημέναις σκοπεῖν ἄξιον. ἢ ὅτι τὸ μέσον ἔχει ποιότητος καὶ οὐσίας. διὸ καὶ συν-

[Margin notes:] De differētia pulchra comentatio

Differentiā neq: esse substantiam neq: accidens sed substantiale accidens

Natura nisi p medium non transit a contrario ad cōtrarium, quēadmodum neq: ab animalibus ad plātas

τελεῖ εἰς τὸ ποιὸν εἶναι. καὶ λέγεται περὶ οὐσίαν τὸ ποιὸν ἀφορίζειν, καὶ οὐχ ὡς ἐν ὑποκειμένῳ. διὸ δὲ φησὶν Ἰάμβλιχος προστιθέναι εἰς τὸν ὅρον τοῦ ἐν ὑποκειμένῳ, τὸ οὐδὲν συντελοῦν πρὸς εἰς τὴν οὐσίαν τοῦ ὑποκειμένου. τὸ γὰρ εἶδος, συντελεῖ καὶ ἡ διαφορά. μήποτε δὲ ἀρκεῖ προσκείμενον τῷ ὁρισμῷ τὸ μὴ ὡς μέρος. ἡ γὰρ διαφορὰ, μέρος γίνεται ὥσπερ καὶ τὸ εἶδος. δεῖ δὲ τὴν διαφορὰν ἔχεσθαι τοῦ εἰδικοῦ ὃ συμπληροῖ. τῆς δὲ κατὰ τὸ ἄμορφον τοῦ ὑποκειμένου ἀδιαφόρου ποιήσεως (ἵν' οὕτως εἴπω) παντελῶς καθαρεύειν. καὶ κατ' ἄλλον δὲ τρόπον ῥητέον, ὡς διαφορὰ κυρίως, ἡ τὸ γένος εἰς εἴδη διαιροῦσα. ἐν αὐτῷ τῷ διαιρουμένῳ, καὶ κατ' αὐτὴν οὖσα τὴν τοῦ διαιρουμένου φύσιν. οἷον ζῴου, καθὸ ζῷον. οὐσίας, καθὸ οὐσία. κατὰ γὰρ τὸ εἶδος, ἡ διαφορὰ καθ' ἣν τὰ γένη τέμνεται εἰς τὰ εἴδη. ὁ δὲ τίς ἄλλος, τοῦ τινός. οἷον, Δίων ἢ Πλάτων, οὐδὲν διαφέρουσιν εἰδικῇ τοῦ ἀνθρώπου διαφορᾷ. Ἀλέξανδρος δὲ ἀπορεῖ, ὡς εἰ ποιότης ἐστὶν ἡ διαφορὰ, ἐν ὑποκειμένῃ τῇ οὐσίᾳ ἐστὶ, καὶ οὐ καθ' ὑποκειμένης αὐτῆς λέγεται. Πρὸς ὃν δυνατὸν λέγειν ἀντιστρέφοντα τὸ ὑποθετικόν. ὡς εἰ καθ' ὑποκειμένου λέγονται αἱ διαφοραὶ, ἐν ὑποκειμένῳ δὲ οὐδενί εἰσι, δῆλον ὡς οὐκ ἂν εἶεν ποιότητες τοιαῦται, ὁποίας αὐτὰς οἱ ταῦτα ἀποροῦντες νομίζουσιν. Ἀλλ' εἰ καθ' ὑποκειμένου φασὶ λέγονται τῆς πρώτης καὶ ἐνύλου οὐσίας, ἡ διαφορὰ ἔσται καὶ αὐτὴ ἔνυλος. εἰ δὲ μὴ ἔνυλον φασὶ τὸ μετὰ τῆς ὕλης ὑφιστάμενον, ὡς ἔχον τινὰ καὶ καθ' ἑαυτὸ ὑπόστασιν, οὐδὲν ἄτοπον καὶ τὰς διαφορὰς οὕτως ὑπαρχούσας, συνωνύμως κατηγορεῖσθαι. καὶ γὰρ καὶ τὸ εἶδος τὸ μετὰ τῆς ὕλης συμπληρωτικὸν τῆς ἀτόμου οὐσίας, ἔχει καὶ καθ' ἑαυτὸ ἰδίαν ὑπόστασιν. καὶ μετὰ τῆς ὕλης κοινήν. καὶ οὐχ ὅλον ἐστὶ τῆς ὕλης. συντελοῦν τε εἰς τὴν οὐσίαν, συνωνύμως κατ' αὐτῆς κατηγορεῖται. αἵ τε δεύτεραι οὐσίαι καθ' ὑποκειμένου λεγόμεναι, οὐκ ἔσονται πάντως ἔνυλοι, ὡς ἐν τῇ ὕλῃ τὸ εἶναι ἔχουσαι. παραιτησόμεθα δὲ καὶ τὰς ἁπλᾶς ἐν ποιότητι. οἷον λογικότητι περὶ οὐσίας, διατάξεις περὶ τῶν διαφορῶν. καὶ τὰς συλλαμβανούσας τὴν ὕλην μετ' αὐτῶν, ἢ τὸ γένος. καὶ τὰς παντάπασι χωριζούσας αὐτῶν τὴν φύσιν τοῦ εἴδους. πᾶσαι γὰρ αὗται αἱ δόξαι, τῆς ἀληθινῆς περὶ τῶν διαφορῶν αἱρέσεως ἀποπίπτουσιν. Ἰάμβλιχος δέ γε οὐ προσίεται, καὶ τὸ ἐκ πλειόνων διαφορῶν εἶναι τὸ εἶδος. ἀεὶ γὰρ μία ἐστὶν ἡ τελευταία τοῦ εἴδους μορφωτική. αἱ δὲ προάγουσαι, ὡς γένη προϋπόκεινται. μήποτε δὲ ἓν μὲν εἶναι χρὴ τὸ προσεχὲς γένος ἐν τῷ εἴδει. τὰς δὲ ἄλλας διαφορὰς διοριζούσας ἀπὸ τῶν ὁμογενῶν εἰδῶν πλειόνων ὄντων. καὶ γὰρ τὸ λογικὸν πρὸς τὰ ἄλογα, διορίζει τὸν ἄνθρωπον. καὶ τὸ θνητὸν πρὸς τὰ ἀθάνατα. καὶ τὸ ζῷον φαίη ἄν τις πρὸς τὰς μὴ ζώσας αἰτίας. καὶ τὸ ἔμψυχον, πρὸς τὰς ἀψύχους. καὶ οὕτως καὶ τὰ πολλὰ γένη, διαφοραὶ γίνονται. ἀλλ' οὐ καὶ αἱ διαφοραὶ γένη. εἴπερ τὰ μὲν γένη, τὸ τί ἐστι σημαίνει. αἱ δὲ διαφοραὶ, τὸ ὁποῖόν τι. Ἀποροῦσι δέ τινες, πῶς τὴν διαφορὰν συνωνύμως κατηγορεῖσθαι φησίν. οἷον τοῦ πεζοῦ, καὶ τοὔνομα καὶ τὸν λόγον κατηγορεῖσθαι τοῦ ὑποκειμένου. οὔτε γὰρ τοὔνομα, οὔτε τὸν λόγον ἐστὶ κατηγορεῖν τοῦ ὑποκειμένου. τὸ γὰρ πεζὸν, ἓν μὲν σημαίνει τὴν ἕξιν αὐτὴν, οἷον τὴν πεζότητα. ἕτερον δὲ, τὸ μετέχον τῆς ἕξεως ταύτης, καὶ διακείμενον κατὰ ταύτην. ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὐκ ἔστιν ἡ διαφορά. διὸ οὐδὲ πρὸς τὸν λόγον. αὐτῆς δὲ τῆς πεζότητος ἥτις ἐστὶν ἡ διαφορὰ, οὔτε τὸ ὄνομα

[Margin notes:] Iamblich⁹ — Alexander — De Differē — Iamblich⁹

κατηγορεῖται κατὰ τοῦ ὑποκειμένου. οὐδὲ γὰρ λέγομεν πεζότητα τὸ ὑποκείμενον, οἷον τὸν ἄνθρωπον, ἤ τι ἄλλο τῶν πεζῶν, οὔτε τὸν λόγον τῶν πεζῶν. οὐδὲ γὰρ λέγομεν τὸ ὑποκείμενον ἕξιν εἶναι, ἀφ' ἧς οἱ μετασχόντες πεζοὶ λέγονται. πῶς οὖν εἴρηται καὶ τοὔνομα καὶ τὸν λόγον τῆς διαφορᾶς κατηγορεῖσθαι τοῦ ὑποκειμένου. ὥστε οὐδὲ συνωνύμως ἂν ῥηθείη ἡ διαφορὰ κατὰ τῶν ὑποκειμένων. εἰ δὲ μὴ τοῦτο, οὐδὲ καθ' ὑποκειμένου λέγονται. εἴπερ τὰ καθ' ὑποκειμένου συνωνύμως τῶν καθ' αὑτὰ ἀτόμων κατηγορεῖται. Πρὸς δὴ τοῦτο τὸ ἀπόρημα, οἱ συμπληρωτικὴν μὲν τιθέντες διαφορὰν κατ' αὐτὸ τὸ εἶναι, λόγῳ δὲ καὶ ὀνόματι μὴ ἀληθευομένην λέγοντες, ἢ συμπληρωτικὴν μὲν τοῦ κατὰ τὸ ὑποκείμενον λόγου, οὐ μὴν τοῦ ὁριστικοῦ, οὗτοι οὐ συμφωνοῦσι πρὸς Ἀριστοτέλην. περὶ γὰρ τοῦ ὁριστικοῦ λόγου λέγει ἐν τούτοις. καὶ τὸ συνωνύμως κατηγορεῖσθαι ἐπὶ τῶν διαφορῶν τε τῶν γενῶν καὶ τῶν εἰδῶν οὕτως εἴρηκε. διαμαρτάνουσι δὲ καὶ τῆς περὶ τῶν διαφορῶν ἀρίστης αἱρέσεως, τὸ οὐσιῶδες αὐτῶν μὴ ἐννοοῦντες. ἀτόπως δὲ καὶ διαιροῦσι χωρίς, τὸν κατὰ τὸ ὑποκείμενον εἶδος λόγον, καὶ τὸν ὁριστικόν. εἰ γὰρ ὁ ὁριστικὸς λόγος, τὸ τί ἦν εἶναι δηλοῖ, τοῦτο δέ ἐστι τὸ εἶδος, οὐκ ἄλλος μὲν ἔσται ὁ κατὰ τὸ ὑποκείμενον λόγος, ἄλλος δὲ ὁ κατὰ τὸν ὅρον. αἴτιον δὲ τῆς ταραχῆς, ὅτι ποτὲ μὲν ὡς συμπληρωτικὰς λαμβάνουσι τὰς διαφορὰς τῆς οὐσίας, καὶ ὡς μέρη τοῦ εἴδους. ὅταν δὲ τὸν λόγον τὸν ὁριστικὸν ποιῶνται, οὐχ ὡς συμπληρωτικὰς ἔτι τὰς διαφορὰς λαμβάνουσιν, ἀλλ' ὡς κατὰ ποιότητα θεωρουμένας. καὶ τὸν λόγον, οὐ πάντως ἐφαρμόζειν τοῖς ὑποκειμένοις τὸν τῶν ἕξεων. εἰ δὲ ὥσπερ ἦν προσῆκον ἐλάμβανον ἐπ' ἀμφοτέρων τούτων τὰς διαφοράς, ὡς συμπληρωτικάς, πάντως ἂν καὶ τὸ ὄνομα καὶ ὁ ὁριστικὸς λόγος, κατηγοροῖτο κατὰ τῶν ὑποκειμένων. ταῦτα μὲν οὖν ὁ Ἰάμβλιχος τὴν ἀπορίαν διαλύων, φησί. μήποτε δὲ ἔτι μένει τὸ ἄπορον. οὐ γάρ ἐστιν, οὔτε λέγεσθαι δύναται τὸ ὑποκείμενον τῷ τοῦ συμπληροῦντος ὀνόματι. οὐδὲ ὁ τῆς ποιότητος λόγος δύναται τῷ κατ' αὐτὴν ποιῷ ἐφαρμόττειν. ἀλλ' εἰ μὲν ποιότης ἦν ἁπλῶς ἡ διαφορά, καλῶς ἐλέγετο. εἰ δὲ οὐσιώδης ποιότης, καὶ οὔτε ἐν ὑποκειμένῳ, οὔτε μέρος οὐσίας τῆς συνθέτου ἢ τῆς ὑλικῆς, ἀλλὰ τοῦ εἴδους συμπληρωτικὴ κατὰ τὸ εἶναι δηλονότι. καὶ ἔστι τὸ εἶδος, καθ' αὐτὸ καὶ λέγεται. καὶ οὐ δεῖ τὸν τῆς ποιότητος ἢ τῆς ἕξεως ὁρισμὸν ὡς διαφορᾶς λαμβάνειν. οὐ γὰρ ἦν τοῦτο ἡ διαφορά τὸ ὡς συμβεβηκὸς ὑπάρχον, ἀλλὰ τὸ οὐσιῶδες καὶ τῆς οὐσίας συμπληρωτικόν. καθὸ καὶ ἔστι καὶ λέγεται τὸ εἶδος. καὶ τοῦτο καὶ αὐτὸς προϊὼν ὁ Ἰάμβλιχος ἐγκρίνει. ὥστε εἰκότως συνάγεται τὸ μὴ μόνον τὴν δευτέραν οὐσίαν συνωνύμως κατὰ τῶν ὑποκειμένων κατηγορεῖσθαι, ἀλλὰ καὶ τὴν διαφοράν. Τί οὖν. ἆρα τὸ συνωνύμως κατηγορεῖσθαι ταῖς δευτέραις οὐσίαις ὑπάρχει μόνον καὶ ταῖς διαφοραῖς, ἢ καὶ ταῖς ἄλλαις πάσαις κατηγορίαις. καὶ γὰρ ἐν ἐκείναις, τὰ γένη καὶ τὰ εἴδη πάντων τῶν κατ' αὐτὰς ἀτόμων συμβεβηκότων, συνωνύμως κατηγορηθήσεται. καὶ γὰρ ἐπιστήμη κατὰ γραμματικῆς, συνωνύμως λέγεται. καὶ ἡ γραμματικὴ, κατὰ τῆς Ἀριστάρχου γραμματικῆς. Πρὸς δὲ τοῦτο ῥητέον, ὅτι κοινὸν μὲν τοῦτο καὶ πρὸς τὰ τῶν ἄλλων κατηγοριῶν γένη καὶ εἴδη. ἴδιον δὲ, τῶν ἐν οὐσίᾳ

…ρισικὸς λόγος τὸ τί ἦν εἶναι δηλοῖ τοῦτο δέ ἐστι τὸ εἶδος

Iamblich.

∴ ἡ οὐσιώδης

Quid igitur. — Pro Seneca & Quintiliano

γενῶν καὶ εἰδῶν, τὸ τῶν ἀτόμων οὐσιῶν, γένη εἶναι καὶ εἴδη καὶ κατὰ τούτων συνωνύμως κατηγορεῖσθαι. καὶ οὐδὲν κοινὸν τὸ τῆς οὐσίας συνώνυμον, πρὸς τὸ τῶν συμβεβηκότων. μήποτε δὲ οὐσίας μὲν ἴδιον, τὸ συνωνύμως κατηγορεῖσθαι. καὶ τὸ γένος καὶ τὸ εἶδος ταύτῃ πρώτῃ ὑπάρχει. μεταδίδοται δὲ ἀπ' αὐτῆς καὶ ταῖς ἄλλαις κατηγορίαις, καθόσον οὐσίαι τινά πως καὶ ἐκεῖναι. διὸ καὶ ἐν ἐκείναις τὰ γένη καὶ τὰ εἴδη οὐσιωδῶς τοῖς ἀτόμοις ὑπάρχειν λέγομεν, καὶ ἐν τῷ εἶναι κατηγορεῖσθαι. οἷον, τὸ χρῶμα καὶ τὸ λευκὸν. καὶ τῷδέ τινι τῷ λευκῷ. ὡς γὰρ ταῖς οὐσίαις τινὰ κατὰ συμβεβηκὸς ὑπάρχει, οὕτως καὶ τοῖς συμβεβηκόσιν οὐσιῶν οὐσιωδῶς. ἀλλὰ διὰ τί φασι τὰ μὴ ἴδια τῆς οὐσίας ὡς χρήσιμα εἰς τὴν γνῶσιν τῆς οὐσίας παραλαμβάνει. ὥσπερ τὸ οὐκ ἐν ὑποκειμένῳ. ἢ πρὸς γνῶσιν τῆς οὐσίας συντελεῖ, τὸ γνῶναι, ὅτι καὶ ὑπάρχει τῇ οὐσίᾳ τὸ μὴ ἐν ὑποκειμένῳ, ἀλλ' οὐκ αὐτῇ μόνῃ ὑπάρχει τοῦτο, καὶ δοκεῖ μάλιστα αὐτῇ προσήκειν. Πᾶσα δὲ οὐσία δοκεῖ, τόδε τι σημαίνειν. ἕως τοῦ, ὁ γὰρ ζῷον εἰπὼν, ἐπὶ πλέον περιλαμβάνει, ἢ ὁ τὸν ἄνθρωπον. Δείξας πρότερον, ὅτι οὔτε τὸ μὴ ἐν ὑποκειμένῳ μέρος ἴδιον ἐστὶ τῆς οὐσίας, ἀλλὰ κοινὸν τοῦτο αὐτῆς πρὸς τὴν διαφοράν ἐστιν, οὔτε τὸ συνωνύμως ἀπ' αὐτῆς τὰ ἄλλα λέγεσθαι. τῇ γὰρ ἀτόμῳ οὐσίᾳ τοῦτο οὐχ ὑπάρχει, μεταβέβηκεν ἐπὶ τὴν ἀπὸ τῆς δείξεως διάκρισιν. οἰκεῖαι γάρ εἰσι δείξεις, ἑκάστῃ τῶν κατηγοριῶν. ὥσπερ κατὰ τὸ ποιὸν τὸ τοιόνδε. καὶ κατὰ τὸ ποσὸν, τὸ τοσόνδε. οὕτως δὲ καὶ κατὰ τὴν οὐσίαν τὸ τόδε. πλὴν καὶ τοῦτο δείκνυσιν οὐ πάσῃ τῇ οὐσίᾳ ὑπάρχον. ἡ γὰρ δευτέρα οὐσία, οὐχ ὡς τόδε, ἀλλ' ὡς τοιόνδε δείκνυται. διότι περὶ οὐσίαν τὸ ποιὸν ἀφορίζει. οὐ μέντοι ὡρισμένως τὸ τόδε αὐτῇ προσήκει. οὐδὲν ἄρα τούτων ἴδιον κυρίως τῆς οὐσίας ἐστί. καλῶς δὲ εἶπεν ὅτι πᾶσα οὐσία δοκεῖ τόδε τι σημαίνειν. διότι τὴν ἑτέρων δόξαν ἀπαγγέλλει. καὶ τὴν ἀνωμαλίαν τῆς συνηθείας. ἥτις τὰ ἀνόμοια πράγματα ὁμοίοις σχήμασι λέξεων εἴωθε πολλάκις σημαίνειν. καὶ γὰρ ἐν τούτοις, πιθανὴν φαντασίαν ἐμποιεῖ. ὡς ἄρα ὁ ἄνθρωπος ὅμοιός ἐστι τῷ Σωκράτει, καὶ εἷς ἀριθμῷ. ἐπειδὴ, εἴδει ἐστὶν εἷς. ἐξετάζων δὲ τὴν δόξαν ταύτην, ἐπὶ μὲν τῶν πρώτων οὐσιῶν, ὁμολογουμένην αὐτὴν εὑρίσκει. τόδε γάρ τι ἐστὶν ἡ ἄτομος οὐσία. οὐχ ὅτι δὲ ἁπλῶς οὕτως ἓν ἀριθμῷ. ἐπεὶ καὶ τὸ ποιὸν ἓν ἂν γένοιτο τῷ ἀριθμῷ. καὶ τὰ ἄλλα τὰ ὑπὸ τὰς ἐννέα κατηγορίας, ὅσα καθ' ἓν ἀφώρισται. οὐδαμῶς δὲ ταῦτα δέχεται τὴν τοῦ τόδε δεῖξιν κατὰ τὴν οἰκείαν ἰδιότητα, ἀλλὰ τὸ οὐσιῶδες ἓν ἀριθμῷ μόνον, καὶ γὰρ ἐκείνων ἕκαστον, εἴ τις τὸ τόδε λέγοι, οὐ τὴν ἰδίαν τῆς ποιότητος δεῖξιν ποιούμενος. ἐκείνη γὰρ τὸ τοιόνδε ἀπαιτεῖ, ἀλλὰ τὸ κοινὸν τῆς καὶ ὡς καθ' ἑαυτὸ ὑποστάσεως, ὃ πᾶσιν ἀπὸ τῆς οὐσίας ἐνδίδοται. ἐπὶ μέντοι τῶν δευτέρων οὐσιῶν τὸ μὲν σχῆμα τῆς λέξεως, ὁμοίως δοκεῖ τόδε τι σημαίνειν, ἐπὶ ἀνθρώπου καὶ Σωκράτους. οὐ μὴν ἀληθές γε, ἀλλὰ μᾶλλον ποιόν. διότι πολλῶν ὄντων τῶν καθ' ἕκαστα τὴν ὁμοιότητα αὐτῶν, τὸ γένος καὶ τὸ εἶδος παρίστησι. προσθεὶς δὲ δύο, τό τε μὴ ἀληθὲς εἶναι τὸ, ὁμοίως τῇ ἀτόμῳ οὐσίᾳ, τὸ γένος καὶ τὸ εἶδος, τόδε τι σημαίνειν. καὶ ἔτι τὸ τὸ μᾶλλον ποιόν τι σημαίνειν. τὸ μὲν πρῶτον κατασκευάζει, διὰ τοῦ, οὐ γὰρ ἓν σημαίνει τὸ ὑποκείμενον.

Substantiari modo & alia predicamenta

Homo. quale significat

ὅτι δὲ ποιόν, διὰ τοῦ, κατὰ πολλῶν γὰρ ὁ ἄνθρωπος λέγεται. καὶ ὅταν αὐτὸν εἴπω μέν, οὐδένα λέγομεν τῶν ἐν μέρει ὡρισμένως, ἀλλ' ἔτι ἀδήλως. οὐδὲν γὰρ μᾶλλον σωκράτην, ἢ πλάτωνα, ἢ ἄλλον τινὰ τῶν καθ' ἕκαστα. οὐ γὰρ παρὰ τὸ περιγραφὴν ὁποιανοῦν ἔχειν, ἤδη καὶ τόδε, ἐὰν μὴ ἓν ᾖ καὶ ὡρισμένον. ὅταν δὲ λέγω ἄνθρωπον, δεῖξαι τὸ εἶδος οὐ δύναμαι. οὐδὲ γὰρ ὑφέστηκε καθ' ἑαυτό. ἀλλὰ τὸν ἄτομον δεικνὺς, οἷον τὸν σωκράτην, λέγω ὅτι τοιοῦτόν ἐστιν ὁ ἄνθρωπος, ὁποῖον σωκράτης. οὐκοῦν, ποιόν ἐστι περὶ οὐσίαν. ἵνα δὲ μή τις ὑπολάβῃ τὴν δευτέραν οὐσίαν ποιότητα νομίζειν αὐτὸν ὥσπερ τὸ λευκόν, ἐπειδὴ ποιόν φησι καὶ ἐκείνην εἶναι ἐπεσημήνατο, καὶ τὸ λευκὸν δὲ περὶ οὐσίαν ἐστὶ, διὰ τοῦτο τὴν διαφορὰν αὐτῶν παραδίδωσι. τῶν μὲν δευτέρων οὐσιῶν τὴν ποιότητα, οὐσιώδη λέγων. τοῦτο γάρ ἐστι τὸ περὶ οὐσίαν τὸ ποιὸν ἀφορίζειν. προσυπακουστέον δὲ τὸ τῆς οὐσίας εἶδος καὶ γένος. οὐ γὰρ πᾶν εἶδος, καὶ γένος τοιοῦτον. εἰ μὴ ἄρα καὶ τὰ ἐν ταῖς ἄλλαις κατηγορίαις γένη καὶ εἴδη, ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορούμενα, οὐσιώδη ποιότητα παρέχεται κατὰ τὴν τῆς οὐσίας καὶ ἐν ἐκείνοις μέθεξιν. τῶν μὲν οὖν δευτέρων οὐσιῶν τὴν ποιότητα, οὐσιώδη φησὶ, καὶ περὶ οὐσίαν τὸ ποιὸν ἀφορίζειν, τουτέστι περιορίζειν καὶ περιγράφειν. τὴν δὲ λευκοῦ, αὐτὸ τοῦτο μόνον ποιότητα. διότι τὸ λευκὸν μὲν, ἄνευ οὐσίας νοεῖται. τὸ δὲ γένος καὶ τὸ εἶδος, ἄνευ ἀτόμου οὐσίας οὐ δύναται θεωρεῖσθαι. καὶ τὰ μέν ἐστι μέρη συμπληρωτικὰ τῆς οὐσίας, τὰ γένη καὶ τὰ εἴδη. τὸ δὲ λευκὸν, οὐκ ἔστιν. ἀλλ' ἐπεὶ καὶ ἡ διαφορὰ τὴν τοῦ γένους οὐσίαν ἀφορίζουσα, εἰδοποιεῖν δοκεῖ τε χαρακτηρίζειν τὰς οὐσίας ἐν τῷ ποιῷ, ἄξιον ζητεῖν, τίνι μὲν τῆς λευκοῦ, τίνι δὲ τῶν γενῶν τε εἰδῶν αἱ διαφοραὶ διεστήκασιν. ἢ τῆς μὲν λευκοῦ, διότι τὸ μὲν λευκὸν ποιὸν μόνως. αὕτη δὲ περὶ οὐσίαν ποιόν. καὶ διότι τὸ πεζὸν οὐκ ἔστιν ἄνευ οὐσίας νοῆσαι ὥσπερ τὸ λευκόν. καὶ διότι διαφορὰς τῶν οὐσιῶν καθόσον οὐσίαι σημαίνουσι. καὶ εἰσὶν ὁμοιαί πως πρὸς τὴν οὐσίαν. τὰ μὲν γὰρ γένη καὶ εἴδη, οὐσίαι εἰσὶν, ὁμοιότητά τινα πρὸς τὸ ποιὸν ἔχουσαι. τοιγαροῦν ταῦτα μὲν, ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορεῖται. αἱ δὲ διαφοραὶ, ἐν τῷ ὁποῖόν τί ἐστι. προστίθησι δὲ καὶ ὅτι τῶν κατὰ κοινοὺς λόγους κατηγορουμένων, τὰ μὲν προσεχῶς κατηγορούμενα, οἷον τὰ εἴδη, ἐπ' ἔλαττον δοκεῖ διατείνειν. τὰ δὲ πορρώτερον, οἷον τὰ γένη, ἐπὶ πλέον περιλαμβάνει τὸν ἀφορισμόν. ἀλλὰ τῶν εἰρημένων περὶ τῆς οὐσίας, τὸ μὲν οὐκ ἐν ὑποκειμένῳ, ἀπὸ τῆς σχέσεως εἴληπται τῆς πρὸς τὰ ἐν ὑποκειμένῳ γινόμενα. τὸ δὲ τόδε τι σημαίνειν, ἀπὸ τῆς τοῦ κατηγορεῖσθαι συνηθείας. αὕτη δὲ ἡ οὐσία τίς οὖσα, δέχεσθαι τὰς τοιαύτας σχέσεις οὐδαμῶς λέγεται. καὶ διότι πρόκειται διελέσθαι πῶς ἕκαστον κατηγορεῖται, καὶ ποσαχῶς. διὰ τοῦτο καθόσον ἡ κατηγορία γίνεται, κατὰ τοσοῦτον αὐτῶν τὰ ἰδιώματα παρίστησι. καὶ διότι λογικώτερον τὰ ἰδιώματα τῶν κατηγοριῶν θηρεύει. οἷον, ἀπὸ τοῦ λέγεσθαι. τῶν γὰρ σημαντικῶν λέξεων, ἡ θεωρία οὐκ ἄλλως ἂν γένοιτο, ἢ καθόσον λέγονται. τὸ δὲ συναγόμενον, ἐκ τῶν προειρημένων ἐστίν. ὡς οὐδὲ τὸ τόδε λέγεσθαι, ἴδιόν ἐστι τῆς οὐσίας. οὐχ ὁμοίως μέντοι τῶν προτέρως εἰρημένων. ἀλλὰ τὸ μὲν μὴ ἐν ὑποκειμένῳ, οὐκ ἦν ἴδιον, ὡς μὴ μόνῃ αὐτῇ ὑπάρχον. τοῦτο δὲ οὐκ ἔστιν ἴδιον, διότι μὴ πάσῃ αὐτῇ ὑπάρχει. Ἀλλ' ἀποροῦσί τινες, πῶς τὸν τινὰ ἄνθρωπον, καὶ ἄνθρωπον εἶναι λέγομεν, καὶ ζῷον,

Secundarū substā-tiarū qualitatem substantialem esse

Quæstio

∴ π. διαφοραί

καὶ λογικόν, καὶ θνητόν, εἰ μὴ πάντα ταῦτα τάδε ἐστιν. Ἢ ὅτι τὰ εἴδη κατὰ ταχθέντα, λέγομεν τάδε τινὰ εἶναι. ὁ δὲ λόγος ἦν περὶ τῶν καθ' αὑτὰ ἐπινοουμένων. Ἀλλὰ κατὰ τί λέγομεν τόδε τι τὴν ἄτομον οὐσίαν. πότερον κατὰ τὸ εἶδος, ἢ τὴν ὕλην, ἢ τὸ ἐξ ἀμφοῖν. Ἠφήσομεν κατὰ πάντα. ἀλλὰ κατὰ μὲν τὴν ὕλην καθόσον ὑπόκειται καὶ εἰς ἐνέργειαν ἥκει τοῦ δέχεσθαι τὸ εἶδος. κατὰ δὲ πλάτωνα, καὶ μὴ ὡς δεξαμένην τῆς οἰκείας φύσεως. κατὰ δὲ αὖ τὸ εἶδος καθόσον ὥρισται, καὶ ἕν ἐστιν ἀριθμῷ. καὶ γὰρ ὁ βοηθὸς τὸ ἓν κατὰ τόδε ἀφορίζει. εἰ δέ τις τὴν ὕλην ἀόριστον οὖσαν, μηδαμῶς τόδε τι εἶναί φησιν, ἀναμνήσομεν αὐτὸν, ὡς οὐ περὶ τῆς ἀσχέτου ὕλης ἐστὶν ὁ παρὼν λόγος, ἀλλὰ τῆς ἤδη σχέσιν ἐχούσης πρὸς τὸ εἶδος. τὸ δὲ σύνθετον δῆλον ὅτι ὅπερ ἐστὶ τὸ ἄτομον, ἐπιδέχεται τὸ τόδε. εἰ δέ τις οὐ πραγματικὴν εἶναι λέγοι διαφορὰν ἐν τῷ τόδε καὶ τοιόνδε, ἀλλὰ σημασίας λεκτικῆς ἰδιώματα, τὸ μὲν, τοῦ παρεῖναί τι τε ὡρισμένως ἀφορίζειν τὴν διάνοιαν σημεῖον γινόμενον. τὸ δὲ τοιόνδε, ὡς ὅμοιον τῷ δεδηλωμένῳ, ἐροῦμεν καὶ πρὸς τοῦτο τὴν ὡρισμένην καθ' ἓν οὐσίαν διαφέρουσαν προϋπάρχειν, καὶ τὴν ταυτότητα καὶ ὁμοιότητα τοῦ λόγου τὴν ἐπὶ ταῖς πολλαῖς οὐσίαις προηγεῖσθαι. καθ' ἃς καὶ ἡ σημασία ἔχει χώραν. διότι γάρ ἐστιν ὡρισμένως, διὰ τοῦτο ὡρισμένως λέγεται. ἀλλ' οὐκ ἀνάπαλιν. ὅλη δὲ ἡ ἔφοδος ἡ ἀπὸ τῶν λεγομένων ἐπὶ τὰς οὐσίας, κατὰ μὲν τοὺς πυθαγορείους, ἔχει ἀληθείας, ἐπειδὴ συμφυῆ τὰ λεγόμενα τοῖς πράγμασιν ἐτίθεντο. κατὰ δὲ τοὺς συνθήκῃ μόνως λέγοντας εἶναι τὰ μόρια τῆς λέξεως, ἀλλοτρίως πρόεισιν ἀποπίπτουσα τῆς ἀρχῆς τῶν κατηγοριῶν, ἀφ' ἧς ὥρμηται κατὰ τὴν ἀλήθειαν. Ἄξιον δὲ ζητεῖν κατὰ τοὺς ὑπόστασιν διδόντας τοῖς εἴδεσι καὶ γένεσιν εἰ ῥηθήσεται τάδε εἶναι. καὶ γὰρ καὶ χρύσιππος ἀπορεῖ περὶ τῆς ἰδέας, εἰ τόδε τι ῥηθήσεται. συμπαραληπτέον δὲ καὶ τὴν συνήθειαν τῶν στωϊκῶν, περὶ τῶν γενικῶν ποιῶν. πῶς αἱ πτώσεις κατ' αὐτοὺς προφέρονται, καὶ πῶς οὔτινα τὰ κοινὰ παρ' αὐτοῖς λέγεται. καὶ ὅπως παρὰ τὴν ἄγνοιαν, τοῦ μὴ πᾶσαν οὐσίαν τόδε τι σημαίνειν, καὶ τὸ παρὰ τὸν οὔτινα σόφισμα γίνεται, παρὰ τὸ σχῆμα τῆς λέξεως. οἷον εἴ τίς ἐστιν ἐν ἀθήναις, οὐκ ἔστιν ἐν μεγάροις. ὁ γὰρ ἄνθρωπος, οὔτις ἐστίν. οὐ γάρ ἐστι τὶς ὁ κοινός. ὥς τινα δὲ αὐτὸν ἐλάβομεν ἐν τῷ λόγῳ. καὶ παρὰ τοῦτο, τὸ ὄνομα τοῦτο ἔσχεν ὁ λόγος, οὔτις κληθείς. τὸ αὐτὸ δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ δὲ τοῦ σοφίσματός ἐστιν. ὃ ἐγώ εἰμι, σὺ οὐκ εἶ. ἄνθρωπος δὲ εἰμὶ ἐγώ, ἄνθρωπος ἄρα σὺ οὐκ εἶ. καὶ γὰρ ἐπὶ τούτου τοῦ σοφίσματος, τὸ μὲν ἐγὼ καὶ σὺ, ἐπὶ τῶν ἀτόμων λέγεται. ὁ δὲ ἄνθρωπος, ἐπ' οὐδενὶ τῶν ἐν μέρει. γέγονεν οὖν ἡ παραγωγή, διότι τὸ οὔτινι ὥς τινι
» ἐχρήσατο. ἀλλὰ τούτων μὲν, ἅλις. ἐπὶ δὲ τὰ ἑξῆς ἴτεον. Ὑπάρχει δὲ ταῖς οὐσίαις,
» καὶ τὸ μηδὲν αὐταῖς ἐναντίον εἶναι. ἕως τοῦ, τῶν ἀφωρισμένων οὐδὲν οὐδενί ἐστιν ἐναντίον.
Ἐπ' ἄλλο μεταβαίνει τῶν κοινῶν καὶ ἀλλήλοις ὑπαρχόντων, τὸ δέχεσθαι ἢ μὴ δέχεσθαι ἐναντίωσιν ζητῶν, εἰ περὶ ὑπάρχει ταῖς οὐσίαις τὸ μὴ ἔχειν τί ἐναντίον. καὶ τοῦτο δείξας ὅτι οὐκ ἔστιν ἴδιον αὐτῆς, δείκνυσιν ἐκ τοῦ καὶ τῷ ποσῷ ὑπάρχειν. ἀλλ' ὅτι μὲν ὑπάρχει τὸ μηδὲν ἐναντίον εἶναι ταῖς οὐσίαις, δείξαις ἂν ἐκ τῶν δὲ ἐναντία, ὑφ' ἓν γένος ἀεὶ ὑποτάττεται. ἡ δὲ οὐσία, οὐδὲν ἔχει ἀνωτέρω γένος ἐν ᾧ ἐναντία χρήσεται. καὶ τὰ μὲν ἐναντία σχέσιν ἔχει πρὸς ἄλληλα.

Plato

Boethus

ἔφοδος pcessu

Chrysipp.

Stoici

Quod ego sum tu non es. Homo ego sum. Homo ergo tu non es.

ἔφοδος processus.

ἡ δὲ οὐσία, ἄσχετός ἐστι. καὶ οὐδὲν προσδεῖται τῆς κατὰ τὴν ἐναντίωσιν σχέσεως. ἔτι τὰ μὲν ἐναντία πρὸς ἄλληλα ἀπονεύει. ἡ δὲ οὐσία, καθ' αὑτὴν ὥρισται. ὁ μέντοι ἀριστοτέλης ἀπὸ τῆς ἐπαγωγῆς τῶν πρώτων καὶ δευτέρων οὐσιῶν, τὸ μηδὲν ἐναντίον εἶναι ταῖς οὐσίαις κατασκευάζει. οὐ μὴν ἴδιον αὐτὸ τῆς οὐσίας νομίζει. κοινὸν γὰρ εἶναι τοῦτο πρὸς τὸ ἀφωρισμένον ποσόν. τοῖς γὰρ δύο οὐδέν ἐστιν ἐναντίον. οὐ γὰρ δή που τὰ τρία. τί γὰρ μᾶλλον τοῦτο ἢ ἄλλος τις τῶν διωρισμένων ἀριθμῶν, ἀριθμός ἐστιν. ἀλλὰ μὴν ἔδει γε ἓν μόνως εἶναι ἐναντίον. οὐκ ἄρα τὰ τρία. οὐδὲ ἄλλος διωρισμένος ἀριθμὸς οὐδεὶς τοῖς δύο ἀντίκειται. εἰ δὲ καὶ τὰ τοιαῦτα ποσὰ μὴ ἐπιδέχεται τὸ ἐναντίον, οὐκ ἔστι τῆς οὐσίας ἴδιον, εἴπερ μὴ μόνῃ τούτῳ ὑπάρχει. εἰ δέ τις καὶ ἐν τῷ ποσῷ ἐναντίωσιν εἶναι λέγοι, τὸ πολὺ τῷ ὀλίγῳ ἐναντίον τιθείς, καὶ τὸ μέγα τῷ μικρῷ, καὶ διὰ τοῦτο ἴδιον εἶναι λέγει τῆς οὐσίας, τὸ μηδὲν ἔχειν ἐναντίον ὡς μόνῃ αὐτῇ ὑπάρχειν. ἴσως μὲν, οὐδὲ ποσὰ ταῦτα ἐστίν, ἀλλὰ πρός τι, ὡς ἐν τῷ περὶ τοῦ ποσοῦ λόγῳ ἐπιδείξει. ὥστε εἰ ἡ ἀντίθεσις αὐτῶν καὶ κατὰ τὴν ἐναντίωσιν, οὐ κατὰ τὸ ποσόν, ἀλλὰ κατὰ τὸ πρός τι. τὴν δὲ τῶν ἀντιθέσεων διαφορὰν, αὐτὸς μετ' ὀλίγον διδάξει. ἀλλ' ἐπεὶ οὐδὲν πρὸς τὸ παρὸν διαφέρει, ταῦτα μὲν ὡς ἀμφισβητούμενα συγχωρεῖ. ἀπὸ δὲ τοῦ ὁμολογουμένου τὸ αὐτὸ συμπέρασμα συνάγει λέγων, ὅτι τὸ τοιοῦτον ποσὸν οὐκ ἀφωρισμένον ἐστίν. οὔτε γὰρ μήτε τὸ πλῆθος μήτε τὸ μέγεθος ὥρισται, μήτε τὸ βάρος, μήτε τὰ ἀρχὴν γνώριμόν ἐστιν, ἐν τίνι ἐστὶν αὐτῷ τὸ εἶναι κυρίως, τοῦτο οὐκ ἀφωρισμένον ἂν ἐκτεθείη. οἷον, τὸ μέγα. τοῦτο γὰρ, οὔτε μήκει, οὔτε πλάτει, οὔτε ἀριθμῷ διώρισται. ἐπειδὰν δὲ γραμμὴν εἴπῃς, ὁρίζεις τὸ μῆκος. καὶ ἔτι μᾶλλον ὁρίζεις, ἐὰν προσθῇς τὸν ἀριθμόν. καὶ τὸ οὕτως ἀφωρισμένον ποσόν, ὅπερ οὐκ ἔχει τὴν ἐναντίωσιν. ἱκανὸν οὖν τὸ ἀπὸ τῶν ἀφωρισμένων ποσῶν τεκμήριον, πρὸς τὸ μὴ μόνην τὴν οὐσίαν μὴ ἔχειν τὴν ἐναντιότητα, μηδὲ εἶναι αὐτῆς ἴδιον. καὶ γὰρ καὶ ἐφ' ἑνὸς καὶ ἐπὶ πολλῶν, τὸ αὐτὸ δείκνυται συμπέρασμα.

Quæstio ἀποροῦσι δέ τινες, πῶς οὐκ ἔστιν ἐναντίωσις ἐν τῇ οὐσίᾳ. πῶς γὰρ τὸ λογικὸν ζῷον τῷ ἀλόγῳ οὐκ ἔστιν ἐναντίον. πρὸς ὅ φησιν ἰάμβλιχος, ὅτι διαφορὰ πρὸς διαφορὰν ἐναντιοῦται. *Iamblich.* τὸ δὲ ὅλον, οὐκ ἔστιν ἐναντίον. καὶ ὅτι τὸ ἐπιδεχόμενον τὰ ἐναντία, οὐκ ἔστιν αὐτὸ ἐναντίον. εἰ γὰρ κατέχοιτο ὑφ' ἑνὸς τῶν ἐναντίων, οὐκ ἂν δύναιτο καὶ πρὸς τὴν τοῦ ἑτέρου ἐναντίου καταδοχὴν ἐπιτηδείως παρεσκευάσθαι. οἷον, ψυχή. ἢ σῶμα. ἢ ἄτομος οὐσία. ἢ δευτέρα οὐσία. εἴπερ ἐπιδέχοιτο τἀναντία αὐτὰ καθ' αὑτὰ, οὐκ ἔσται ἐναντία. ἀλλ' οὐδὲ εἰ διαιροῖτό τις εἰς τἀναντία ὥσπερ τὸ ζῷον, οὐδὲ οὕτως ἔσται ἐναντίον. γνοίη δ' ἄν τις φησὶ καὶ ἀπὸ τοῦ ὅρου τῶν ἐναντίων. *Contrariorũ diffinitio* τὰ πλεῖστον γὰρ ἀπ' ἀλλήλων κεχωρίσθαι, ἀφοριζόμεθα αὐτά. ὡς δὲ νῦν λέγεται περὶ τὴν αὐτὴν οὐσίαν τοῦ ζῴου ὑπάρχει. πρὸς δὴ ταῦτα ἀπορῶν ἐγὼ, νενοηκέναι οὐ δοκῶ μοι τὰ λεγόμενα. καὶ γὰρ ἐν τοῖς ὁμολογουμένως ἐναντίοις περὶ τὰς διαφοράς ἐστιν ἡ ἐναντίωσις. ὅλον δὲ ὅλῳ οὐκ ἔστιν ἐναντίον. διότι κοινόν ἐστι τὸ τῶν ἐναντίων γένος. τὸ γοῦν λευκὸν καὶ τὸ μέλαν ἐναντία ὄντα, τὸ μέν, ἐστι χρῶμα διακριτικὸν ὄψεως. τὸ δὲ, χρῶμα συγκριτικόν. καὶ περὶ τὴν αὐτὴν οὐσίαν τὴν τοῦ γένους ἐστὶν ἄμφω. καὶ κἂν πλεῖστον ἀλλήλων διεστήκῃ ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος ὄντα, τὴν πλείστην ἔχει διάστασιν.

πῶς δὲ εἰ τὸ δεχόμενον τὰ ἐναντία, καὶ τὸ διαιρούμενον εἰς τὰ ἐναντία, οὐκ ἔστιν ἐναντίον. οὐδὲν γὰρ κωλύεται κἂν μὴ τὸ ἕτερον ἢ τῶν ἐναντίων ὃ δέχεται, ἢ εἰς ὃ διαιρεῖται πρὸς ἄλλο τι ἐναντίως ἔχειν. τὸ γοῦν νοσοῦν διαιρούμενον εἰς τὸ κατὰ θερμότητα καὶ κατὰ ψύξιν νοσεῖν, ἐναντίον ὅμως ἐστὶ πρὸς τὸ ὑγιαῖνον. καὶ τὸ σῶμα ἐπιδεχόμενον ὑγείαν καὶ νόσον, ἐναντίον ἐστὶ τῷ ἀσωμάτῳ. καὶ ὅλως αἱ διαιρέσεις, εἰς τὰ ἀντικείμενα γίνονται, καὶ ἐναντία. καὶ ἕκαστον τῶν τμημάτων εἰς ἐναντία διαιρεῖται, ὡς ἡ οὐσία εἰς σῶμα καὶ ἀσώματον. εἶτα τὸ σῶμα, εἰς ἔμψυχον καὶ ἄψυχον. εἴς τε τὸ αἰσθητικὸν καὶ ἀναίσθητον. μήποτε οὖν ἐκεῖνο μᾶλλον ῥητέον. ὅτι τὸ λογικὸν τῷ ἀλόγῳ, οὐκ ἔστιν ἐναντίον. *Rationale & irrationale nõ sũt contraria* εἴτε γὰρ ἀπόφασις τὸ ἄλογον τοῦ λογικοῦ, οὐκ ἔστιν ἡ ἀπόφασις ἐναντία. εἴτε καταφατικὴν ἔχει δύναμιν εἶδός τι δηλοῦσα ἕτερον τοῦ λογικοῦ, οὐδὲ οὕτως ἐναντίον ἐστὶ τῷ λογικῷ τὸ ἄλογον, παραγόμενον ὑπ' αὐτοῦ καὶ ταττόμενον. ἀλλ' οὐδὲ ἄλλο εἶδος εἴδει ἐναντίον. *Aristot.* ἀλλ' αἱ ἐναντιώσεις πᾶσαι, περὶ τὰς ποιότητας καὶ τὰς διαφορὰς ὁρῶνται. *Contrarietates circa q̃litates & differentias uersantur* διὸ καὶ πρὸς τοὺς ἀποροῦντας, πῶς τὸ πῦρ τῷ ὕδατι, καὶ τὸν ἀέρα τῇ γῇ ἐναντία λέγει ὁ ἀριστοτέλης, ῥᾷδιον εἰπεῖν, ὅτι κατὰ τὰς διαφορὰς καὶ τὰς ποιότητας ἐστὶν ἐναντία ταῦτα. τὸ γὰρ θερμὸν καὶ ξηρὸν, τῷ ψυχρῷ καὶ ὑγρῷ ἐναντία λέγει. καὶ τὸ θερμὸν καὶ ὑγρὸν, τῷ ψυχρῷ καὶ ξηρῷ. αἱ δὲ ἄλλαι οὐσίαι, πρὸς τὰς ἄλλας οὐκ ἔχουσιν ἐναντίωσιν. πῶς οὖν τὸ εἶδος τῇ στερήσει ἐναντίον λέγει ἐν τοῖς φυσικοῖς. εἰ γὰρ τὸ εἶδος οὐσία, δέχεται ἡ οὐσία ἐναντίωσιν. *Aristotelẽs* ἀλλὰ τὸ μὲν λέγειν ὅτι καὶ κατὰ στέρησιν εἴωθε κοινότερον ἐναντία λέγειν ὁ ἀριστοτέλης, μαλακώτερον λυόντων τὴν ἀπορίαν ἐστί. τὸ δὲ ἀληθὲς, ὧδε ἔχει. τὸ εἶδος, τὸ μέν ἐστιν ὡς οὐσία. τὸ δὲ, ὡς ἕξις. τοῦτο οὖν ἀντικεῖσθαι τῇ στερήσει φησίν. ἀλλ' οὐ κατὰ τὸ ὡς οὐσίαν. *Quæstio* ἄλλον δὲ τρόπον ἐναντιώσεως εἰσάγουσιν, οἱ τἀναντία ἐν ταῖς οὐσίαις τιθέντες. διχῆ δὲ οὗτοι διαιροῦνται. καὶ οἱ μὲν, περὶ μίαν οὐσίαν τἀναντία ἀφορίζουσιν. ὡς οἱ τὸ θερμὸν καὶ ψυχρὸν. καὶ ξηρὸν καὶ ὑγρόν. καὶ τὰς ἄλλας ἐναντίας δυνάμεις περὶ τὴν ὕλην ἐν τῷ σώματι ἐνεῖναι λέγοντες. καὶ δῆλον ὅτι οὗτοι οὐκ οὐσίας ἐναντίας, ἀλλὰ τὰς περὶ τὴν οὐσίαν ποιότητας εἶναι ἀποφαίνονται. οἱ δὲ, διεστάναι πάντῃ τὰς ἀρχὰς ἀποφαίνονται. καὶ μηδὲν ἔχειν κοινὸν, μὴ δὲ σχέσιν μηδεμίαν πρὸς ἄλληλα καθ' αὑτά τε εἶναι ἀπολύτως, καὶ μηδὲν προσδεῖσθαι τῆς πρὸς ἄλληλα συντάξεως. οὗτοι δὲ καὶ οὐσίας εὐθὺς τἀναντία τιθέασι. καὶ τὴν ἐναντιότητα πρὸς τὴν οὐσίαν εἰσάγουσιν. οὐκ ἄλλου μέντοι τοῦ δεχομένου τἀναντία ὑπάρχοντος, ἄλλων δὲ ὄντων τῶν ἐναντίων. οὐδὲ τὸ εἶναι κοινὸν ἐχόντων ὥσπερ πλάτων περὶ κινήσεως καὶ στάσεως συλλογίζεται ἀμφοτέρων καὶ ἑκατέρων εἶναι λεγομένων. *Plato* ἀλλὰ τὸ ὄν φασι πρὸς τὸ μὴ ὄν. καὶ κακὸν χρὴ πρὸς τὸ ἔσχατον. εἶτα τἀγαθὸν πρὸς τὸ κακὸν ἐξῆς. κατὰ παντελῆ ἀπόστασιν καὶ ὕφεσιν τελείαν, τὴν ἐναντίωσιν ἀμετρίας πρὸς μέτρον, καὶ ἀπειρίας πρὸς πέρας. καὶ τῶν τοιούτων ἀντιθέσεων διαιρουμένων, ἐν αἷς ἐναντίωσις μὲν κατὰ τὴν οὐσίαν θεωρεῖται. ἄλλως δὲ ἔχουσα, ἢ ὥσπερ πρὸ τούτων ἐλέγετο. ἡ μὲν οὖν δόξα ἀφ' ἧς ὁρμώμενοι ἄλλοι τινὲς καὶ ὁ μέγας πλωτῖνος ἀντιλέγουσιν, ἐστὶ τοιαύτη. *Plotinus magnus* χρῶνται δὲ λόγοις τοιούτοις. τὸ μὴ εἶναι μηδὲν οὐσίᾳ ἐναντίον ἐπὶ τῶν καθ' ἕκαστα οὐσιῶν, ἐστὶ πιστὸν, τῆς τε ἀτόμου καὶ τῆς εἰδικῆς καὶ γενικῆς,

τῇ ἐπαγωγῇ δεδειγμένου. ὅλως δὲ οὐκέτι δεδειγμένου. πρὸς δὲ τούτοις, εἰς τρόπον ἀντιλογίας γένοιτο ἂν ὑπομνῆσαι τὴν περὶ τῶν καθόλου διδασκαλίαν. τῶν γὰρ γενικωτάτων οὐκ ἔστιν ἐκ προτέρων καὶ αἰτιωτέρων ποιήσασθαι ἀπόδειξιν. ἀλλ' ἀνάγκη ταῖς τελείαις διαιρέσεσι πάντα διαιρουμένοις τὰ ὑπ' αὐτά, θεωρεῖν τὴν κοινότητα αὐτῶν, μή πη παραλλάσσῃ τι ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα εἴδεσι. κἂν εὑρίσκωμεν μηδεμίαν οὖσαν ἐν αὐτοῖς διαφορὰν τὴν ταυτότητα τοῦ γενικοῦ, οὐκ ἐξ ἐπαγωγῆς, ἀλλ' ἐκ τῆς τελείας διαιρέσεως λαμβάνομεν. κἀνταῦθα τοίνυν εἴπερ αἱ οὐσίαι μὲν πᾶσαι διῄρηνται ἀνελλιπῶς εἰς τὰς πρώτας καὶ δευτέρας οὐσίας, μηδέτεραι δὲ τούτων ἔχουσιν ἐναντίωσιν, οὐδ' ἂν ὅλως ἡ οὐσία ἔχει ἐναντίωσιν. καὶ ἄλλως δέ, ὅταν τῶν καθ' αὑτὰ ὑπαρχόντων καὶ συμπληρωτικῶν τῆς οὐσίας τι ληφθῇ, εὐθὺς τοῦτο ὅπερ ἐφ' ἑκάστου καὶ ἐπὶ πάντων ἀληθὲς ἀποδείκνυται. οἷον, τὸ λογικόν, ἐφ' ἑκάστου τε ἀνθρώπου καὶ ἐπὶ πάντων. καὶ τῇ οὐσίᾳ τοίνυν, εἴπερ τὸ καθ' αὑτὴν εἶναι οὐσιωδῶς ὑπάρχει. εἰ τὸ μηδεμίαν ἔχειν ἐναντίωσιν, ἐν αὐτῇ κατ' οὐσίαν ὑπάρξει. εἰ οὕτω τὸ ἐπί τινος

Plotinus

καὶ ἐπὶ πάσης οὐσίας ἀληθὲς ἔσται. ἀλλὰ δὴ καθόλου φησὶν ὁ Πλωτῖνος τῇ οὐσίᾳ ἡ μὴ οὐσία ἀντίκειται. τῇ δὲ ἀγαθῇ φύσει, ἡ κακοῦ φύσις. καὶ τῇ ἀρχῇ τῶν βελτιόνων, ἡ ἀρχὴ τῶν χειρόνων ἐστὶν ἐναντία. διαιρετέον δὲ ταῦτα οὕτως. τὸ μὴ ὂν ὅπερ ὡς ἐναντίον ἀντιτίθεμεν τῷ ὄντι, εἰ μὲν οὐδὲ μὴν οὐδαμῶς ὑφέστηκεν, οὐδεμίαν ἕξει σχέσιν πρὸς ἕτερον, ὅτε μηδέν ἐστιν. εἰ δὲ ὄν τί ἐστι, ψευδῶς λέγει τὸ πάντη κεχωρίσθαι τοῦ ὄντος, ὅτε αὐτοῦ μετείληφεν. εἰ δὲ ὡς οὐσίαι δύο κεχωρισμέναι εἰσίν, αὐτὸ τὸ εἶναι ἔχουσιν. εἰ δὲ κατὰ ἐκβεβηκυῖαν ἑτερότητα διῃρημέναι εἰσὶ χωριστῶς, οὐδὲν ἔχουσαι κοινὸν πρὸς ἀλλήλας, τότε οὐδὲ τῆς σχέσεως τῶν ἐναντίων κοινωνήσουσι. καὶ εἰ μὲν ὥσπερ εἴωθε λέγεσθαι ἀπὸ τοῦ ὄντος τὸ μὴ ὄν, οἷον ἀπὸ τοῦ νοητοῦ τὸ αἰσθητόν, καὶ ἀπὸ τοῦ θείου τὸ ὑλικὸν παράγεται, ὡς ἂν ἀπὸ πρώτου ἔσχατον, πῶς ἂν ἔχοι πρὸς αὐτὸ τὴν ἐναντίωσιν, κατὰ τὸ πάντη ἀπ' αὐτοῦ κεχωρίσθαι. ὅ γε ἀπ' αὐτοῦ τὴν ὅλην ἔχει ὑπόστασιν. πῶς δὲ μηδένα λόγον ἔχον πρὸς αὐτὸ ἢ παραβολὴν ἀντιστάσεως, ἀλλ' ὡς τὸ μηδὲν ἐκπεπτωκὸς εἰς τὸ ἔσχατον ὥς πρός γε τὴν παράγουσαν αἰτίαν αὐτό, λήψεται πρὸς αὐτὴν ἐναντίωσιν, ἥ τις ἐξισάζειν ποιεῖ πρὸς ἑκάτερον ὧν ἠναντίωται. εἰ δὲ ἐξ ἀρχῆς καθ' ἑαυτὸ ὑφέστηκεν, ὡς καὶ αὐτὸ πρῶτον ὄν, ἰσάξιον ἔσται τὸ μὴ ὂν τῷ ὄντι. καὶ διατί τὸ μέν, ἔσται ὄν, τὸ δέ, μὴ ὄν, εἴπερ ἐξ ἴσου ἐν ἀρχῆς λόγου καὶ αἰτίας τάξει προηγεῖται, προηγουμένην τε ἕξει τὸ κακὸν καὶ τὸ μὴ ὂν ὑπόστασιν. καὶ οὕτως οὐδὲ κακὸν ἔσται ὅ γε καθ' ἑαυτὸ ὑπάρχει. πῶς τε συνῆλθεν εἰς ταὐτὸ τὰ δύο, ἄπορον εὑρεῖν. ἐὰν δὲ τρίτου δέῃ τοῦ συνάξοντος αὐτά, ἢ ἑνώσοντος ἔσται, οὐκέτι πρῶτα ἔσται καὶ ἐναντία οὕτως ὡς λέγεται. εἰ δὲ μὴ συνέρχεται πρὸς ἄλληλα, ἐπεὶ μηδὲ ἐξ ἀλλήλων ὑφέστηκεν ἀγένητα ἂν ἐναντία, οὔτε ἐκ προτέρων, ἀγένητα πρῶτα, γένεσις καὶ τὸ πᾶν τόδε, οὐκ ἂν ἀποτελεσθείη. πᾶσι μὲν οὖν ταῦτα τὰ ἐναντιώματα ἐπακολουθεῖ

Plotinus

τοῖς ἐν ἀρχῇ τὸ κακὸν καὶ τὸ μὴ ὂν ἀφοριζομένοις. μάλιστα δὲ Πλωτίνῳ καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς ἀπὸ τῆς ἑνώσεως ἀρχομένοις. οὐ γάρ τοι δὴ τὸ ἓν καὶ τἀγαθὸν ἐν ἀρχῇ προτιθέντες, ἐπεισοδιῶδες

ὀφείλουσι ποιεῖν τὸ ἀπὸ τῆς διαιρέσεως πλῆθος. καὶ τὸ κακὸν κατὰ συμβεβηκὸς ἐπιγινόμενον, καὶ μηδαμῶς προηγούμενον ἀποφαίνεσθαι. ὡς δὲ νῦν λέγεται καὶ πρὸς ἑαυτὸ ἐναντίως διώρισται. διότι μὲν γὰρ ἀρχὴ λέγεται, δόξειεν ἂν εἶναι πρῶτον. διότι δὲ ἐν ὑστάτοις κατὰ τὴν ἀπὸ τοῦ ὄντος ἔκστασιν ὑφίσταται, ἔσχατον εἰκότως λέγεται. τὸ δὲ τοιοῦτον, πῶς ἂν ἔχοι πρὸς τὸ πρώτιστον ἐναντίωσιν. εἰ δὲ ἀπὸ τοῦ πρώτου παράγεται, καὶ πᾶν ὅ ἐστιν ἐκείνου ὑπάρχει, οὐκέτι ἔσται ἐναντίον. οὐδὲν δὲ τῶν ἐναντίων μεταλαμβάνει τῆς οὐσίας ἀπὸ τῶν μαχομένων πρὸς ἑαυτά. εἰ δὲ πάντη κεχωρίσθαι λέγοιτο, τὸ ἔσχατον ἀπὸ τοῦ πρώτου. πρῶτον μέν, ἀδύνατόν ἐστί τι τῆς αἰτίας τῆς ἑαυτοῦ παντελῶς ἀπεσπάσθαι. κομιδῇ γὰρ οὕτω καὶ ἑαυτοῦ ἀπολειπόμενον, ἑαυτὸ ἀπολέσειεν ἄν. ἔπειτα δέ, οὐδὲ οὕτως ἐναντίον ἔσται. ὃ γὰρ μηδὲν ἔχει κοινόν, οὐδὲ τὸν τῆς ἐναντιώσεως ἂν ἔχοι λόγον κοινόν. ἀλλ' οὐδὲ τὸ μὴ κατ' οὐσίαν τῷ κατ' οὐσίαν, ὥσπερ φασίν, ἔσται ἐναντίον. αὐτὸ γὰρ τὸ τῆς οὐσίας, αὐτοῖς ὑπάρξει κοινόν. καὶ οὐκέτι τὸ μέν, ἔσται ὄν. τὸ δέ, μὴ ὄν. ἐχρῆν δὲ τοῦ μὴ ὄντος εἰ τὴν ἐναντίωσιν ἀφαιρεῖν, ἵνα οὕτως εἴη μὴ ὄν. ἐπεὶ ὄν γέ τί ἐστι τὸ ἐναντίον, καὶ τἀναντία ποιοῦν. ἐπεὶ οὐδὲν τὸ μὴ ὂν δύναται ποιεῖν ἢ πάσχειν, ἀσθενέστερον γάρ ἐστι καὶ τούτων ἀμφότερα, ἄρα οὐδαμῶς ῥητέον ὅτι καὶ μή ἐστι καὶ ἐναντίον καὶ ἔσχατον. καὶ ἀρχή. καὶ τἀναντία ποιεῖ. καὶ οὐδὲν ὅλως δύναται ποιεῖν. εἰ δὲ μή, οὐ περὶ τούτου ἔσται ἡ ἀμφισβήτησις, εἰ τῇ οὐσίᾳ ἐστὶν ἐναντίον τὸ μὴ ὄν. ἀλλὰ πολὺ δικαιότερον ζητηθείη ἄν, εἰ τὸ μὴ ὂν αὐτὸ πρὸς ἑαυτὸ ἐναντίως διάκειται. εἰ γὰρ τοῦτο καὶ ἑαυτὸ ἀναιρεῖ, πῶς ἂν ἔτι δύναιτο ἢ εἶναι, ἢ πρὸς τὴν οὐσίαν ἀνθίστασθαι. ἀλλὰ ταῦτα καὶ ὑπὲρ τὸν τῆς εἰσαγωγῆς ἂν εἴη λόγον. οἰκειότερον γὰρ τοῖς περὶ τῶν πρώτων ἀρχῶν ἐστι, καὶ ἐν ἐκείνοις ἀκριβέστερον διακρίνεται.

Nó ista solú boni simplici sedom quae scribis ὑπὲρ τὸν τῆς εἰσαγωγῆς εἶναι λόγον fer

Δοκεῖ δὲ ἡ οὐσία οὐκ ἐπιδέχεσθαι τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον. ἕως τοῦ, ὥστε οὐκ ἂν ἐπιδέχοιτο ἡ οὐσία τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον.

Ἕκαστον τῶν ὄντων γινώσκομεν ταῖς οἰκείαις διαφοραῖς, καὶ ταῖς ἀντιδιῃρημέναις πρὸς αὐτάς. καὶ γὰρ αἱ μὲν οἰκεῖαι διαφοραί, τὰ προσόντα καὶ τὰ συμβεβηκότα ἑκάστῳ δηλοῦσιν. αἱ δὲ ἀντιδιῃρημέναι πρὸς αὐτὰς καὶ ἐν ἑτέροις οὖσαι, ταῖς ἰδιότησι τὰ χωρὶς ὄντα αὐτῶν ἰδιώματα ἐπιδεικνύουσι. καὶ οὕτως τελεία γίνεται ἡ γνῶσις. ἐπειδὰν γνῶμεν τί τέ ἐστιν ἕκαστον, καὶ τί οὐκ ἔστι. καὶ ἐνταῦθα οὖν τὸ μὲν συνωνύμως λέγεσθαι, ἀπὸ τῶν δευτέρων οὐσιῶν τὰ ἄλλα εἰ τὸ τόδε τι σημαίνειν εἰ ὅσα τοιαῦτα, τοῦ ὑπάρχειν ἰδιότητα ἐδήλου. τὸ δὲ μηδὲν ἐναντίον εἶναι ταῖς οὐσίαις, καὶ τὸ μὴ ἐπιδέχεσθαι τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον, ἐν τῷ μὴ ὑπάρχειν θεωρεῖται. καὶ γέγονεν οὕτως αὐτῶν ἡ θεωρία κατ' ἀμφότερα τελεία. κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ αὖ τρόπον, τὰ πεφυκότα κοινῶς, ἐπὶ πλειόνων κατηγορεῖσθαι γενῶν. οἷα καὶ ἡ ἐναντίωσίς ἐστι καὶ τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον, δεῖ καθ' ἕκαστον γένος ἐπισκοπεῖσθαι. πότερον ὑπάρχει αὐτῷ ταῦτα, ἢ οὐχ ὑπάρχει. ἐπειδὴ δὲ ἐν τοῖς πρὸ τούτων εἰρημένοις μᾶλλον οὐσία ἐλέγετο τὸ εἶδος τοῦ γένους, νῦν δὲ λέγεται ἡ οὐσία μὴ ἐπιδέχεσθαι τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον, εἰκότως ἐφιστάνει καὶ διαλύει τὴν ἔνστασιν. ὅτι οὐχ ὡσαύτως ἑκάτερον λέγεται, ἀλλὰ τὸ μέν, καθ' αὑτό. τὸ δέ, κατὰ συμβεβηκός. μᾶλλον μὲν γὰρ τὸ εἶδος οὐσία, ἢ τὸ γένος. οὐχ ἡ οὐσία,

ἐπουσιώδης

οὐδὲ καθὸ ἔστιν, ἀλλ' ἡ ἐγγυτέρω τῆς ἀτόμου καὶ πρώτης οὐσίας προχωρεῖ τὸ εἶδος ἤπερ τὸ γένος. τοῦτο δὲ συμβέβηκεν ἄλλως. νυνὶ δὲ καθὸ ἐστιν ἑκάστη τοῦτο ὅπερ ἐστίν, οὔ φησι λέγεσθαι αὐτὴν μᾶλλον καὶ ἧττον. οὐκ ἄρα ἐναντία τοῖς προτέροις τὰ νῦν εἴρηται. ἀλλὰ καὶ ἡ χιὼν τοῦ κύκνου φαίη ἄν τις μᾶλλον εἶναι λευκή, καθόσον ἐγγυτέρω ἐστὶ τῆς λευκότητος. ἢ κατὰ τοῦτο ὁμοίως ἔχει πρὸς τὴν οὐσίαν, κατὰ συμβεβηκὸς ἔχουσα τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον. καθόσον δὲ τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον μετέχον τῆς ποιότητος, ἢ μᾶλλον αὐτῆς μετέχει ἢ ἧττον, κατὰ τοσοῦτον αὐτὴ ἡ κατατεταγμένη ποιότης ἔχει τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον. ἐπουσιώδης γὰρ ἡ ποιότης τῇ οὐσίᾳ. ἡ μέντοι οὐσία, οὐκ ἐν ἄλλῳ οὖσά τινι, ὥστε μᾶλλον ἢ ἧττον μετέχεσθαι, ἀλλ' ἐν αὐτῇ τὰ ἄλλα. διὰ τοῦτο οὖν οὐδὲ κατὰ συμβεβηκὸς σύγκρισιν ἐπιδέχεται ἡ οὐσία. τὴν δὲ καθ' αὑτό, ἥτις ἐν τοῖς ὁμοειδέσι γίνεται, οὐκέτι. ὁ γὰρ ἄνθρωπος, οὔτε ἄλλου ἀνθρώπου μᾶλλον ἄνθρωπος, οὔτε αὐτὸς ἑαυτοῦ. ἀλλ' οὐδὲ ὁ Σωκράτης ἐν Ἀκαδημίᾳ μᾶλλον Σωκράτης ἢ ἐν Δηλίῳ. τὸ μέντοι λευκὸν σῶμα, καὶ ἄλλου σώματος λευκοῦ λευκότερον ἂν εἴη, τῷ μᾶλλον μετέχειν τοῦ λευκοῦ. καὶ αὐτὸ αὑτοῦ μᾶλλον ἂν εἴη καὶ ἧττον λευκόν. κατ' ἄλλον δηλονότι καὶ ἄλλον χρόνον. οὐ γὰρ δὴ κατὰ τὸν αὐτόν. τὸ δὲ λευκὸν τοῦ μέλανος, οὐ λέγεται λευκότερον. λέγεται μὲν γὰρ ἀεὶ τὸ μᾶλλον πρὸς τὸ ἧττον. ἐπιτεινόμενον δὲ τὸ ἧττον, εἰς τὸ ὅμοιον καταντᾷ. ἀλλ' ἡ τοῦ μέλανος ἐπίτασις, οὐδέποτε ὅμοιον τὸ μέλαν τῷ λευκῷ ποιεῖ. τὸ ἐναντίον δὲ πλέον αὐτοῦ ἀφίστησιν. ὥστε οὐκ ἂν τὸ ἐναντίον πρὸς τὸ ἑαυτῷ ἐναντίον λαμβάνοι τὴν τοῦ μᾶλλον καὶ ἧττον σύγκρισιν, ἀλλ' οὐδὲ πρὸς τὸ ἀνομοιοειδὲς κυρίως. τῶν γὰρ ὁμοιοειδῶν αἱ συγκρίσεις. ἐπεὶ τοίνυν ἐν ταῖς ὁμοιοειδέσιν οὐσίαις οὐκ ἔστιν ἡ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον σύγκρισις, οὐδὲ ἐν οὐσίαις ὅλως ἔσται. οὐ μὴν οὐδὲ τοῦτο ἴδιον τῆς οὐσίας ἐστί. καὶ γὰρ ἐπὶ τῶν ἀριθμῶν καὶ τοῦ ὡρισμένου ποσοῦ, οὐκ ἔστι μᾶλλον τὰ τρία αὐτὰ ἑαυτῶν, οὔτε ἄλλων. αὐτὰ μὲν γὰρ ἑαυτῶν, οὐκ ἂν παραλλάττοι ὡρισμένα ἀεὶ ἐν τῷ αὐτῷ ποσῷ. τῶν δὲ τεσσάρων οὐκ ἔσται μᾶλλον. οὐδὲ γὰρ λέγεται πρὸς αὐτὰ μᾶλλον. καὶ ὅλως πᾶσα προσθήκη καὶ ἀφαίρεσις, ποσοῦ ἑτερότητα ποιεῖ παντελῆ. οὐ γίνεται δὲ πρὸς τὸ ἕτερον, ἀλλὰ πρὸς τὸ αὐτὸ καὶ ὅμοιον ἡ ἐπίτασις. καὶ τῶν πρός τι δὲ ἔνια. οἷον τὸ ἴσον καὶ διπλάσιον. καὶ ὁ πατήρ. καὶ τὰ τοιαῦτα οὐκ ἐπιδέχεται τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον. καὶ ἐν τῷ ποιῷ δὲ τὰ σχήματα οὔτε μᾶλλον, οὔτε ἧττον ἐστί. διὰ πάντα οὖν ταῦτα, οὔτε ὑπάρχει τῇ οὐσίᾳ τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον, οὔτε ἴδιον αὐτῆς τὸ μὴ ὑπάρχειν ἐστίν. ἀπορήσειε δ' ἄν τις εἰ ὁ μᾶλλον λογικός, οὐ μᾶλλον ἐστὶν ἄνθρωπος. ἢ πρῶτον μὲν οὐ κατὰ τὴν οὐσίαν ἔχει τὸ μᾶλλον λογικόν, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἕξιν, ἢ κατὰ τὴν ἐνέργειαν. ἔπειτα οὐδὲν ἄτοπον, τὰς μὲν συνεχούσας τοῖς εἴδεσι ποιότητας, οἷον τὴν λογικὴν ἐπὶ ἀνθρώπου, καὶ τὴν θερμότητα ἐπὶ πυρὸς δέχεσθαι τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον. οὐ μέντοι τὸ εἶδος αὐτό. ἐπεὶ καὶ ὁ σπουδαῖος, ὅταν μᾶλλον ἄνθρωπος λέγηται, οὐχ ᾗ ἄνθρωπος, ἀλλ' ᾗ οὕτως διακείμενος, ταύτῃ ἐπιτείνεται. τοῦτο δὲ οὐκ οὐσίαν, ἀλλὰ ποιὸν σημαίνει. ὁ γὰρ μὴ σπουδαῖος, ἅτε μὴ κατὰ τὴν οὐσίαν οὔσης τῆς διαθέσεως, οὐδὲν θαυμαστὸν εἰ κατὰ τὴν ἐπουσιώδη ποιότητα τὸ μᾶλλον ἔχει. ὁ δὲ ἄνθρωπος λογικός. καὶ τὸ πῦρ θερμόν. οὐ κατὰ ἐπουσιώδη ἀλλὰ κατὰ τὴν οὐσιώδη ποιότητα ἐστὶ τοιαῦτα, συμπληρωτικὴν οὖσαν τοῦ εἴδους. καὶ εἴπερ αὐτὴ τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον ἐπιδέχοιτο, ἀνάγκη καὶ τὸ εἶδος ὅλον αὐτὸ ἐπιδέχεσθαι.

ἐπουσιώδης (margin)

Socrates in delio (margin)

Quæstio (margin)

ἐπουσιώδης ποιότης

οὐσιώδης ποιότης

ὥστε καὶ τὴν οὐσίαν. μήποτε οὖν εἰ μὲν κατὰ τὴν οὐσίαν ἐστὶν ἡ τοῦ λογικοῦ διαφορά, εἴδη τινά τίς ἐστι. καὶ οὐ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον θεωρουμένη, ὥσπερ ἐν ἀνθρώπῳ καὶ δαίμονι. οὐ γὰρ δήποτε τὸ ἧττον τοῦ ἀνθρώπου ἐπιτεινόμενον, εἰς δαιμονίαν ἥξει τελειότητα. εἰ δὲ κατὰ ἕξιν ἢ ἐνέργειαν, οὐκέτι περὶ τὴν οὐσίαν ἐστὶν ἡ τοιαύτη διαφορά. ἀλλὰ πῶς ἡ ὑλικὴ οὐσία μᾶλλον τίς οὖσα, καὶ αὐτὴ τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον σημαίνειν λέγεται, καὶ μικρὸν καὶ μέγα. καὶ τἀναντία ὅλως φαντάζεσθαι. καίτοι οὐσία τίς οὖσα καὶ ἡ ὕλη, ὥσπερ καὶ τὸ εἶδος. ἢ καὶ αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν μὲν οὐδαμῶς διαφέρει. δυνάμει γὰρ πάντα ἐστίν. ὡσαύτως καὶ τὴν ἴσην πρὸς ὅλα τὰ ὄντα ἔμφασιν καὶ ὑποδοχὴν τῆς οὐσίας, ἥ γε πρώτη ὕλη παραδέχεται. ἀπὸ δὲ τῆς τοῦ εἴδους σχέσεως, παραγίνεται εἰς αὐτὴν ἡ τοιαύτη παράλλαξις.

» Μάλιστα δὲ οὐσίας δοκεῖ ἴδιον. ἕως τοῦ, ἐπὶ δὲ τῶν ἄλλων οὐδενὸς φαίνεται τὸ τοιοῦτον. »

Εἰπὼν ὅσα τῇ οὐσίᾳ κοινὰ καὶ πρὸς ἄλληλα παρακολουθεῖ, καὶ μὴ μόνῃ αὐτῇ ὑπάρχει, καὶ ὅσα μὴ πάσῃ, καὶ διὰ τοῦτο δείξας μηδὲν τούτων τῆς οὐσίας ἴδιον ὄν, ἐπὶ τὸ μάλιστα ἴδιον αὐτῆς δηλοῦν μετελήλυθε. τοῦτο δέ ἐστι, τὸ ταὐτὸν καὶ ἓν ἀριθμῷ ὄν, τῶν ἐναντίων εἶναι δεκτικόν. καὶ τὸ μέν, μάλιστα δηλοῖ τὴν ὡς πρὸς τὰ εἰρημένα παράθεσιν ὅτι μᾶλλον ἐκείνων ἴδιον. τὸ δὲ δοκεῖ πάλιν προσκείμενον, ἐνδείκνυται ὅτι οὐδὲ τοῦτο κυρίως ἴδιόν ἐστι. δοκεῖ δὲ ἴδιον, διὰ τὸ μόνῃ τῇ οὐσίᾳ ὑπάρχειν. ἅμα δὲ ἐνδείκνυται τὸ δοκεῖ. ὅτι οὐχ οἷόν τε τὸ κυρίως ἴδιον, ἐπὶ τῶν πρώτων γενῶν λαβεῖν. διὰ τὴν ἁπλότητα δηλονότι, καὶ τὴν ὁλικότητα τῶν πρώτων γενῶν. τῶν δὲ ἐναντίων ἐστὶ δεκτικὴ ἡ οὐσία οὐχ ἅμα δηλονότι. οὐ γὰρ δὴ ἅμα δέξαιτο ἄν τι τὰ ἐναντία. ἀδύνατον γὰρ τοῦτο. ἀλλὰ παρὰ μέρος. τὸ μὲν, ἐξισταμένου τῶν ἐναντίων. τὸ δὲ, ἐγγινομένου. δηλοῖ δὲ τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν παραδειγμάτων. τὸν δὲ τρόπον τοῦ ἰδίου παρέστησεν. ὅτι ὡς μόνῳ ὑπάρχον ἴδιον αὐτὸ εἶπεν, ἐκ τοῦ ἐπ' οὐδενὸς τῶν ἄλλων ὅσα μή εἰσιν οὐσίαι, θεωρεῖσθαι τοῦτο τὸ ἰδίωμα. εἰ γὰρ ἐπὶ μὲν τῶν ἄλλων οὐκ ἔστιν, ἡ δὲ τὶς οὐσία ἡ ἄτομος, ἀνὰ μέρος τἀναντία δέχεται, δηλονότι ἴδιον ῥηθήσεται τῆς οὐσίας οὐχ ὡς παντί. κρεῖττον γὰρ τοῦ παντὶ καὶ μὴ μόνῳ ἰδίου, τὸ μόνῳ καὶ μὴ παντί. τὰ γὰρ ἴδια, συστέλλεσθαι χαίρουσιν. ἀλλ' ὡς μόνῳ ὑπάρχον. καὶ ἐν τῷ πέμπτῳ δὲ τῶν Τοπικῶν, οὕτως τὸ ἴδιον ὡρίσατο. ἔστι δὲ καὶ κατὰ τὴν ἀντιστροφὴν αὐτὸ θεωρεῖν. εἰ γὰρ οὐσία ἐστὶ τὸ γένος, ἔστι τι πάντως λαβεῖν ὑπὸ τὸ γένος ἓν ἄτομον, ὅταν τὸ ὑπάρχον, τῶν ἐναντίων ἐστὶ δεκτικόν. εἴ τε ἓν ὂν κατὰ τὸ αὐτὸ τἀναντία δέχεται, οὐσία τὸ τοιοῦτόν ἐστιν. ἴδιον οὖν ὡς ἐπὶ μόνης τῆς ἀτόμου οὐσίας θεωρούμενον. τὰ δὲ παραδείγματα, ἐπὶ τοῦ τινὸς ἀνθρώπου προέθηκεν. ὅτε μὲν, κατὰ σῶμα ὡς ἐπὶ τοῦ λευκοῦ καὶ μέλανος, καὶ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ. ὅτε δὲ κατὰ τὴν ψυχήν, ὡς ἐπὶ τοῦ φαύλου καὶ σπουδαίου. δοκοῦσι δὲ καὶ αἱ δεύτεραι οὐσίαι, δεκτικαὶ τῶν ἐναντίων εἶναι. ὡς γὰρ Σωκράτης ἄφρων καὶ φρόνιμος, οὕτω καὶ ὁ ἄνθρωπος καὶ τὸ ζῷον ἐστίν. ἀλλ' εἰ διὰ τὸν Σωκράτην καὶ ὁ ἄνθρωπος καὶ τὸ ζῷον, οὐ καθ' αὑτό, ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκὸς ὑπάρχει τούτοις. διότι τοῖς ὑπ' αὐτὰ ὑπάρχει. τὸ δὲ ἓν, ἀριθμῷ πρόσκειται, δηλοῦν, ὅτι εἰ μὲν τὸν ἄνθρωπον καθόλου τις λαμβάνοι, οὐκ ἐπιδέχεται τἀναντία. εἰ δὲ τὸν ἐν τῷδε ἄνθρωπον, οἷον Σωκράτην, ἐπιδέχεται. ἀλλ' εἰ τὰ γένη φησί, καὶ τὰ εἴδη ἐπι-

Aristoteles (margin)

Potentius & uerius Propriú, quod soli & nó omni quam quod omni & non soli · quia propriú con trahi amat ·

δέχεσθαι τἀναντία, οἷον ἄνθρωπος δειλίαν καὶ θρασύτητα, οὐ μόνον ἐν τῇ οὐσίᾳ ἔσται τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ἐν ἄλλοις πλείοσι. κίνησις γὰρ ταχεῖα καὶ βραδεῖα γίνεται. καὶ ἕξις, καὶ διάθεσις, καὶ πρᾶξις, τἀναντία ἐπιδέχεται. οἱ πρότερον μὲν τὰ καθόλου λαμβάνουσιν, ἀλλ' οὐ τὰ συνυπάρχοντα κοινὰ τοῖς ἀτόμοις. ἔπειτα, οὐχ ἓν ἀριθμῷ τούτων ἑκάστου ἐστὶν, ἀλλ' ἄλλο καὶ ἄλλο. τὸ μὲν, τοιονδί ὄν. τὸ δὲ, θάτερον τῶν ἐναντίων. καὶ οὐκ αὐτὰ ἐπιδέχεται τὰ ἐναντία, ἀλλὰ τὰ ὑπ' αὐτά. ἡ μὲν γὰρ γενικὴ ἕξις, οὔτε φαύλη, οὔτε σπουδαία. αἱ δὲ ὑπ' αὐτὴν, αἱ μὲν, σπουδαῖαι. αἱ δὲ, φαῦλαι. καὶ οὐχ ὑπομένει τὴν τῶν ἐναντίων μεταβολὴν τὸ κοινὸν θεωρούμενον. ἄλλο τοίνυν ἐστὶ τὸ οἷς πρόσεστι τὰ ἐναντία, ἄλλο δὲ τὸ ἐπιδεκτικὸν εἶναι τῶν ἐναντίων ἀνὰ μέρος. καὶ τοῖς μὲν γένεσι, πρόσεστι τὰ ἐναντία. τὸ δὲ ἐπιδεκτικὸν μόνῃ τῇ ὕλῃ, καὶ ταῖς μετὰ τῆς ὕλης συνθέτοις οὐσίαις. τοῖς δὲ γένεσι κατὰ συμβεβηκός. διὸ προσθετέον τῷ ἰδιώματι τῆς οὐσίας τὸ μὴ κατὰ συμβεβηκὸς τἀναντία δέχεσθαι. προσθετέον δὲ καὶ τὸ κατὰ τὴν ἐν αὐτῷ μεταβολήν, ἵνα τὰ ἐπὶ τῶν γενῶν ἠπορημένα μὴ παραδεχώμεθα. πάλιν δὲ τὴν νοητὴν οὐσίαν ἐπισάγουσιν ἐνταῦθα, ὡς μὴ ἐπιδεχομένην τἀναντία, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ ῥητέον. ὅτι οὐ περὶ ἐκείνης νῦν ὁ λόγος, ἀλλὰ περὶ τῆς λεγομένης. ἀλλὰ τίνος φασὶν ἐναντίου ὁ ἥλιος ἐστὶ δεκτικός. ὅς γε ἐν ἑνὶ εἴδει ἀεί ἐστιν ὡσαύτως. οὐδὲ γὰρ τῇ κινήσει αὐτοῦ οὐδέν ἐστιν ἐναντίον. πῶς δὲ ὅλως ἐπὶ τῶν ἀϊδίων οὐσιῶν ἀληθές, τὸ παρὰ μέρος τἀναντία δέχεσθαι. ὁ γὰρ οὐρανός, οὐκ ἂν σταίη οὐδέποτε. στάσις δὲ κινήσει ἐναντία. ἀλλὰ καὶ τὸ πῦρ τῶν φθαρτῶν ὄν, θερμότητος μέν ἐστιν ἐπιδεκτικόν. ψυχρότητος δὲ οὔ. καὶ ἡ χιὼν ἀνάπαλιν. ἢ πρὸς μὲν τὰς ἀπὸ τῶν ἀϊδίων οὐσιῶν ἐνστάσεις ῥητέον, ὡς τὸ ἰδίωμα ἐνταῦθα πάσης τῆς ἐν μεταβολαῖς δυναμένης γίνεσθαι οὐσίας τίθεται. ἀλλ' οὐ τῆς κατὰ τὸ ἀμετάβλητον οὐσιωμένης. πρὸς δὲ τὰς ἀπὸ τοῦ πυρὸς καὶ τῆς χιόνος, ὅτι ἐπιδεκτικὴν εἶναι τῶν ἐναντίων φησίν, ἀλλ' οὐχὶ οὐσιοῦσθαι ἐν τοῖς ἐναντίοις. τὸ δὲ πῦρ, οὐκ ἐδέξατο τὴν θερμότητα, ἀλλ' ἐν τῇ οὐσίᾳ αὐτοῦ ἐστιν. οὐδὲν δὲ ἑαυτὸ ἐπιδέχεται, ἀλλὰ τῶν ἔξωθέν τι. οἷον τὸ ὕδωρ θερμότητα ἐπιδέχεται, ἐπίκτητον οὖσαν ποιότητα. ὑγρότητα δέ, οὐκέτι. σύμφυτος γάρ ἐστιν αὐτῷ. καὶ τὰ οὐράνια τοίνυν ἐν τῇ κυκλοφορίᾳ τὸ εἶναι ἔχει. καὶ οὐκ ἂν ἔχοι τινὰ παραδοχὴν τοῦ ἐναντίου. εἰ δὲ μὴ ποιότητές εἰσιν αἱ τοιαῦται ἰδιότητες, ἀλλ' οὐσιώδεις διαφοραὶ καὶ συμπληρωτικαὶ τῆς οὐσίας, οὐκ ἂν μόνον τι ἐξίσταιτο τῶν κατ' οὐσίαν ὑπαρχόντων. ἀλλ' οἷς μὴ φύσει, καὶ ἀχωρίστως θάτερον ὑπάρχει, ταῦτα τῶν ἐναντίων ἐστὶ δεκτικά. οὐκ ἐπὶ πάντων δὲ τῶν ἐναντίων δεῖ τὸ ἐπιδεκτικὸν ἐπιζητεῖν, ἀλλ' ἀρκεῖ καὶ ὑφ' ἧς τι ποσοῦν ἐναντιώσεως, οὕτως καὶ τὸ πῦρ κατὰ τόπον τὴν ἐναντίωσιν δεχόμενον, δειχθείη ἄν. ἀλλ' ὁ ἥλιος ἄτομος ὢν οὐσία, τινὸς μετέχει ἐναντιώσεως. εἰ καὶ μὴ ἐπιδεκτικός τῶν ἐναντίων ἐστίν, ἀλλ' ἐν τῷ γένει φασὶν αὐτοῦ, τουτέστι τῇ ἀτόμῳ οὐσίᾳ, ἐστὶ λαβεῖν τι τῶν ἀτόμων, ὃ δεκτικόν ἐστι τῶν ἐναντίων. εἰ δέ τις τοῦτο δέξαιτο, οὐδὲ τῇ ἀτόμῳ πάσῃ οὐσίᾳ ὑπάρχει τὸ ἰδίωμα, ἀλλὰ τινὶ μόνον τῇ ἐν γενέσει καὶ φθορᾷ. διὰ τούτου δὲ τοῦ ἰδιώματος, καὶ ἐκεῖνο σαφῶς ἐνδείκνυται, ὡς ἡ οὐσία καὶ μάλιστα ἡ ἄτομος, ὑπόκειται πανταχοῦ πᾶσι. καὶ περὶ αὐτὴν καὶ ἐν αὐτῇ

τὰ ἄλλα ὑπάρχει. καὶ οὐδενὶ τῶν ἄλλων τὸ ἐπιδεκτικὸν πρόσεστιν. οὐδὲ γὰρ πρὸς τὴν οἰκείαν ὑπόστασιν ἑαυτοῖς ἐξαρκεῖ τὰ συμβεβηκότα. διὸ οὐδὲ ὑπόκειται οὐδενί, ἀλλ' ἑτέρας ὑποβάθρας προσδεῖται. διό, οὐδὲ δέχεται ταῦτα τὰ ἐναντία. τὸ μὲν γὰρ ὑποκείμενον, ὑποβάθρας προσδεῖται. οἷον τὸ σῶμα λευκὸν καὶ μέλαν γίνεται τὸ αὐτὸ μένον. τὸ δὲ λευκόν, ἐξίσταται τοῦ μέλανος ἐπιγινομένου. καὶ τὸ μὲν ζῷον καὶ ὁ ἄνθρωπος, ἐπειδὴ ἐνυπομένει, δέχεται τἀναντία καθόσον εἰσὶν οὐσίαι ἐν τῷ τινὶ ἀνθρώπῳ. τὸ δὲ χρῶμα, οὐχ ὑπομένει. διὰ τοῦτο οὐχ ὑποδέχεται. ὅταν γὰρ ἀπίῃ τὸ λευκόν, συναπέρχεται μετ' αὐτοῦ καὶ τὸ χρῶμα, καὶ οὐκέτι ἐστί. καὶ ἅμα τῷ παραγίνεσθαι τὴν μελανίαν, παραγίνεται μετ' αὐτῆς ἡ χροιά. εἰ δὲ μὴ τοῦτο ἐστὶν ὅτε περίεστιν. οὐ μέντοι μόνον τὰ χρώματα εἰσιόντα καὶ ἐξιόντα δέχεσθαι, ἀλλὰ τοῦτο φασὶ συμβεβηκός ἐστι περὶ τὴν οὐσίαν. ὃ δέ ἐστιν ἡ οὐσία, οὐκ εἴρηται. εἰ τῆς αἰσθητῆς οὐσίας συμπεφορημένης οὔσης, καὶ ἐν ἄλλῳ τὸ εἶναι ἐχούσης, καὶ τὰ ἰδιώματα ἔσται τοιαῦτα, ὁποία ἐστὶν ἡ φύσις αὐτοῖς. ὁ δὲ ζητῶν αὐτὸ τὸ εἶναι, ἀόρατόν τι ζητεῖ καὶ κρεῖττον. εἰ κατὰ τὴν αἰσθητὴν οὐσίαν. ὃ ἐπὶ πᾶσι ταὐτὸ ὑπάρχει οὐσίας εἶδος. διόπερ ἐφ' ἑκάστου καὶ ἐπὶ τοῖς κοινοῖς καὶ ἐπὶ τοῖς ἁπλοῖς καὶ ἐπὶ τοῖς συνθέτοις τὸ εἶναι λέγεται ἐφ' ἑκάστου τῶν ἐννέα. τὸ γὰρ λευκὸν κατὰ μετάληψιν τούτου ὄντος, λευκὸν εἶναι λέγεται. Ἀλλ' εἰ ἡ αἰσθητή φασὶν οὐσία οὐκ ἄνευ μεγέθους οὐδὲ ἄνευ ποιότητος, πῶς ἔτι τὰ συμβεβηκότα χωρίζομεν. οἷον, θερμόν. ξηρόν. τί γὰρ ἔσται οὐσία. ποιαὶ γὰρ οὐσίαι αὗται. τί οὖν ἐστι περὶ ὃ ἡ ποιὰ οὐσία, εἰ δηλονότι τὸ ὑποκείμενον. ἔσται οὖν τὸ πυρὸς οὐχ ὅλον οὐσία, ἀλλά τι αὐτοῦ, οἷον μέρος. τοῦτο δὲ ἔσται, οἷον ἡ ὕλη. καὶ οὗτος δὴ ὁ λόγος, διὸ ψευδῶς λαμβάνει. ἓν μέν, διότι τὸ σύμμικτον καὶ συμπεφορημένον τῆς ἐνταῦθα οὐσίας ἀποδιαλαμβάνων θεωρεῖ. καίτοι μηδαμῶς ὑφεστηκός κατ' ἰδίαν ἕκαστον, ἀλλ' ἐν ἀλλήλοις καὶ μετ' ἀλλήλων πάντων ἐχόντων τὸ ὁπωσοῦν ὑφεστάναι. δεύτερον δέ, διότι τὸ θερμόν, καὶ τὸ ξηρόν, καὶ τὰς κατ' εἶδος καὶ διαφορὰς ὡς ποιότητας λαμβάνει, καὶ τὴν κατὰ τὸ εἶδος οὐσίαν, οὐ προσποιεῖται ἐν τῷ λόγῳ. ἀπὸ γὰρ τούτων πάντων εἰς τὴν ἀπορίαν προῆλθε, τὸ νομίζειν εἶναι τὴν ὕλην κυρίως οὐσίαν. καὶ Ἀρχύτας δέ, τὸ αὐτὸ ἴδιον τῆς οὐσίας ἀποδέδωκε λέγων. » Τᾶς οὐσίας ἴδιον ὑπάρχειν, τὸ ταυτὰν καὶ μίαν ἀριθμῷ διαμένοισαν τῶν ἐναντίων δεκτικὰν ἦμεν. ἐναντίον μέν, ὕπνῳ, ἐγρήγορσις. ταχυτᾶτι δέ, βραδυτάς. ὑγιείᾳ δέ, νόσος. καὶ ὁ αὐτὸς ἄνθρωπος καὶ εἷς ἀριθμῷ ὢν δεκτικὸς τούτων. καὶ γὰρ ἐγρήγορε. καὶ εὕδει. καὶ βραδέως καὶ ταχέως κινέεται. καὶ ὑγιαίνει δὲ καὶ νοσεῖ. καὶ τῶν τούτοις ὁμοίων δεκτικὸς ἐντί. οὐ κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ χρόνον. ἓν δὲ τούτοις, τό, τε ἰδίωμα τῆς οὐσίας εἴρηται τὸ αὐτό, καὶ τὴν αἰτίαν τῆς ἀνὰ μέρος μεταβολῆς τῶν ἐναντίων εἶπε, διὰ τοῦ, οὐ κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ χρόνον. καὶ ἔτι τὰς ἀπορίας ἔλυσε τὰς ἀπὸ τῶν συμφύτων καὶ ἀεὶ κινουμένων, καὶ ἀεὶ ὄντων προσαγομένας. πᾶσαι γὰρ αὗται, οὐ κατὰ χρόνον παραγίνονται. τὰς δὲ ἀπὸ τῶν γενῶν ἀμφισβητήσεις, ἔλυσε προσθείς, τὸ, διαμένοισαν. ἐπεὶ ἐκεῖνά γε οὐ διαμένει. οὐ γὰρ τὸ ἐν τῷ λευκῷ χρῶμα δέχεται τὸ μέλαν, ἀλλ' ἐξίσταται μετὰ τοῦ λευκοῦ. καὶ οὐκέτι τὸ αὐτὸ διαμένει. ὁ δὲ Ἰάμβλιχος, πυθαγορικώτερον καὶ διὰ πάσης οὐσίας κατὰ ἀναλογίαν διατεῖνον τὸ ἰδίωμα

Archytas

Iamblich.

τοῦ τῆς οὐσίας ἐπέδειξεν. ἐν μὲν γὰρ τῇ νοητῇ φησὶν οὐσίᾳ, κίνησις καὶ στάσις, ταυτότητες καὶ ἑτερότητες τῇ οὐσίᾳ ἅμα συνυπάρχουσι. καὶ ἡ ἐναντίωσις ἐνταῦθα ἐν τῇ οὐσίᾳ ὑπάρχει. οὐ παρὰ μέρος, ἀλλ' ἅμα. καὶ τὸ δεκτικὸν ἄλλως ἐπ' αὐτῆς λέγεται, καὶ πῶς ἐπὶ τῶν συνθέτων θεωρεῖται. ἐνταῦθα μὲν γὰρ διαστάσεως γινομένης, ἄλλο μέν ἐστι τὸ ὑποκείμενον, ἄλλο δὲ τὸ ἐγγινόμενον. ἐπὶ δὲ τῆς ἁπλουστάτης οὐσίας, οὐκ ἄλλο μέν ἐστιν ἐν ᾧ γίνεται, ἄλλο δὲ τὸ ἐγγινόμενον. οὐδὲ ἐν ἄλλῳ καὶ ἄλλῳ, ἀλλ' ἐν παντί ἐστιν. ἐπὶ δὲ τῆς ἀεικινήτου οὐσίας, συλληπτικῶς καὶ οἷον συνοχὴ πάσης φύσεως θεωρεῖται κατὰ τὸν οὐρανόν. οὐ μόνον ἐκ τοῦ περιέχειν πάσας καὶ μηδεμίαν ἔξω αὐτῆς ὑπάρχειν, ἀλλὰ καὶ ὅτι ὑπ' οὐδενὸς οὔτε ἔξωθεν κινουμένου, οὔτε προαιρέσει ἐμψύχου ἢ ἀψύχου, ἅμα δύο τινὰς ὑπομένει φορὰς δυναμένου ἀντιθέτους ἀλλήλαις. λέγω δέ, οἷον πρόσω καὶ ὀπίσω. ἢ πάλιν εἰς δεξιὰ καὶ ἀριστερά. καὶ ἄνω καὶ κάτω μόνον ὁρᾶται τοῦτο ἔμπαλιν. οὐ δυνάμενον μίαν ἡντιναοῦν καθ' ἑαυτὴν κινεῖσθαι, ἢ δύο μόνας αὐτάς, ἀλλὰ ἅμα πάσας. καὶ ἀμήχανόν τι περὶ αὐτὸ καὶ θαυμαστὸν ὑπάρχει τὸ τῆς ἐναντιώσεως ἑκάστης συλληπτικὴν ὑπάρχειν τῶν ἐναντίων. ἡ γὰρ καθ' ἕκαστον καὶ δύνουσα καὶ φερομένη ἀναφορὰ παρὰ τὸ διχοτόμημα τοῦ ὁρίζοντος, καὶ ἄνοδός τις ὑπάρχουσα ἐκ τῶν ὑπὸ γῆν εἰς τὰ ὑπὲρ γῆν, εὐθὺς βιαστική τις ἐστὶ τῆς ἐναντίας κινήσεως. τουτέστι τῆς ἐν θατέρῳ διχοτομήματι τοῦ ὁρίζοντος, λεγομένης δὲ καταδύσεως. προωθεῖ γὰρ καὶ προκυλινδεῖ τρόπον τινὰ δι' ἑαυτῆς τὸ σύμπαν κύτος, καὶ ἐπείγει. ὥστε ἀποτελεῖν ἐκείνην οὐκ ἔλαττον, ὑπὸ κἀκείνης δι' ἑαυτῆς τὴν ταύτης ἀπεργάζεσθαι κίνησιν διὰ τῆς προώσεως. τὸ δὲ ἐοικός, νοείσθω καὶ ἐπὶ τοῦ πρόσω καὶ ὀπίσω. κατὰ γὰρ τὸ λεγόμενον μεσουράνημα, ἐν ἑκάστῳ οἰκήσεως ἀποκλίματι θεωρουμένου τοῦ πρόσω. τὸ δὲ ὀπίσω, κατὰ τὸ ἀντίθετον αὐτοῦ, ὃ λέγεται ἀντιμεσουράνημα, ἢ δι' ἀλλήλων καὶ ἐξ ἀλλήλων ἐπάξεις καὶ ἀντιπεριστάσεις, ἀκολούθως ἀποδείκνυσθαι δύναται.

Τῶν δὲ λεχθεισῶν τεσσάρων περιστάσεων κοινῶς μὲν τῷ σύμπαντι ἐπινοουμένων οὐρανῶν, βραχεῖάν τινα ἔνστασιν λαμβάνεται τὰ περὶ τοὺς πόλους ἀποροῦντα ἐκείνων, διὰ τὴν τοῦ τόπου ταυτότητα. καὶ ἐπὶ τῶν πλανωμένων δὲ ἔξεστι τὰ λεχθέντα θεωρεῖν. ἀναφορὰς γὰρ καὶ καταφορὰς καὶ προόδους καὶ ἐπιστροφὰς ποιοῦνται. οὐ μόνον δι' ὧν εἴπομεν, ἀλλὰ καὶ προποδίζοντες καὶ ἀναποδίζοντες, καὶ τὴν ἐπὶ δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ φορὰν περὶ αὐτοὺς φανερώτερόν ἐστιν ἰδεῖν εἰς βορρᾶν ἢ εἰς νότον ἀπὸ τοῦ μέσου. καὶ ἀνάπαλιν ἐπὶ τὸ μέσον ἀμφοτέρωθεν φερομένων. ὥστε κίνησιν ἐκ κινήσεων, καὶ πασῶν κινήσεων συνεκτικὴν προσεῖναι τῷ οὐρανῷ, ἅμα τὰς ἐναντίας κινήσεις ἐν αὐτῷ περιέχοντι, καὶ ἀπεργαζομένῳ τὰ ἐναντία κινήματα ἀπὸ τῶν ἐναντίων. πάρεστιν ἄρα καὶ τῷ οὐρανῷ τἀναντία. καὶ ἅμα πάρεστι, καὶ ἐν ἀλλήλοις ὑφέστηκε. καὶ ἀπ' ἀλλήλων ἤρτηται. πλήν τοῦ γε τοσοῦτον διέστηκε τῆς νοητῆς ἐναντιώσεως. ὅτι ἡ μέν, ἐνὶ ὑπάρχει κατὰ μίαν οὐσίαν. ἡ δέ, ἐν ἄλλῳ καὶ ἄλλῳ. καὶ περὶ ἄλλην καὶ ἄλλην οὐσίαν, τὰς ἐναντίας φύσεις ποιεῖται. ἡ δὲ τελευταία φύσις τῆς οὐσίας, οὐδὲ σύμφυτα τὰ ἐναντία ἅμα ἔχει ἀμφότερα, ἀλλ' εἴπου σύμφυτόν τι τῶν ἐναντίων ἐν αὐτῇ ὑπάρχει, μεμετρισμένον ἔχει τὸ ἕτερον αὐτῶν. τὰ δὲ πολλὰ ὡς ἐπίκτητα, ἔξωθεν παραδέχεται. καὶ ταῦτα οὐχ ἅμα. οὔτε κατὰ τὴν οὐσίαν,

μεσουράνημα

ἀντιμεσουράνημα

ἀντιπερίστασις

προποδίζοντες

ἀναποδίζοντες

οὔτε κατὰ τὸν χρόνον. ἀλλ' ἄλλοτε ἄλλα, καὶ ἐν ἄλλῳ μορίῳ τοῦ σώματος μεταλαμβάνουσα. ὥστε καὶ περὶ ταύτην ἣ πέφυκε, ταῦτα θεωρεῖται τὸ τῆς ἐναντιώσεως. πέφηνεν ἄρα τὸ ἰδίωμα τοῦτο τῆς οὐσίας κοινὸν κατὰ πᾶσαν οὐσίαν ὑπάρχον. ἴδωμεν δέ, τίνα
» ὁ Ἀριστοτέλης τοῖς εἰρημένοις προσαπορεῖ. Εἰ μή τις ἐνίσταιτο τὸν λόγον καὶ τὴν
» δόξαν φάσκων, ἕως τοῦ, ὥστε ἴδιον οὐσίας εἴη τὸ ταὐτὸν καὶ ἓν ἀριθμῷ ὄν, τῶν ἐναν-
» τίων εἶναι δεκτικόν. Ἐπειδὴ καὶ λόγος καὶ δόξα ἀληθὴς καὶ ψευδὴς εἶναι δοκεῖ, καὶ ἐστὶν ἐναντίον τὸ ἀληθὲς τῷ ψευδεῖ, ὁ δὲ λόγος οὐκ ἔστιν οὐσία, ἀλλ' ὁ μὲν ἐν προφορᾷ, ποσόν, ὁ δὲ ἐν δόξῃ ποιόν, εἰκότως ἀπορεῖ μήτε οὐ μόνῃ τῇ οὐσίᾳ προσήκει τό, τῶν ἐναντίων εἶναι δεκτικήν. καὶ λύει τὴν ἀπορίαν, κατὰ ἔνστασιν καὶ ἀντιπαράστασιν. πρότερον γὰρ συγχωρήσας δέχεσθαι τὸ ἀληθὲς καὶ ψεῦδος τὸν λόγον καὶ τὴν δόξαν, δεικνύσιν ὅτι οὐχ ὡς ἡ οὐσία δέχεται. ἐκείνη μὲν γὰρ τῇ ἑαυτῆς μεταβολῇ δέχεται τὰ ἐναντία. ὁ δὲ λόγος καὶ ἡ δόξα, οὐ τῇ ἑαυτῶν μεταβολῇ, ἀλλὰ τῇ τοῦ πράγματος. εἶτα καὶ τὸ δέχεσθαι ὅλως ἀναιρεῖ. τὸ μὲν γὰρ δεχόμενον μεταβολήν τινα ὑπομένει. ἐν δὲ τῷ λόγῳ καὶ τῇ δόξῃ, οὐδεμία γίνεται μεταβολή. ἀλλὰ τῷ τὸ πρᾶγμα μεταβάλλειν, ὁ λόγος καὶ ἡ δόξα ἀληθὴς καὶ ψευδὴς λέγεται. κυρίως δὲ εἴπερ τὸ λέγεσθαι καὶ οὐ γίνεσθαι.

Ἔστι δὲ καὶ οὕτως ἐπιχειρῆσαι. οὐκ ἔστιν εἷς κατ' ἀριθμὸν ὁ πρότερον ἐκτεθεὶς λόγος τῷ δευτέρῳ. καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν Ἀριστοτέλην. εἴρηται γάρ φησι καὶ οὐκέτι ἔσται τὸ ἐκτεθὲν λαβεῖν. τῶν γὰρ κατὰ διέξοδον κινουμένων ἐστὶν ὁ λόγος. καὶ διὰ τοῦτο, οὐδὲ τῶν θέσιν ἐχόντων ἐστίν. ὥστε τῷ εἴδει ὁ αὐτὸς γίνεται ὁ πρότερον ἐκτεθεὶς τῷ δευτέρῳ. ὁ ἀληθὴς τῷ ψευδεῖ. καὶ οὐχὶ τῷ ἀριθμῷ, ὡς εἴρηται ἐπὶ τῆς οὐσίας. καὶ ἡ δόξα δέ, λόγος ἐστὶν ἐν τῇ ἐν διεξόδῳ καὶ αὐτὴ ὑπάρχουσα. καὶ τὰ αὐτὰ ἂν καὶ περὶ αὐτῆς λέγοιτο. Ἀλλ' ἀποροῦσί τινες καὶ πρὸς ταύτας ἐνιστάμενοι τὰς ἐπιχειρήσεις. καὶ λέγουσιν, ὡς κἂν μὴ πάσχῃ τὸ τῶν ἐκ τοῦ πάθους ὁ λόγος καὶ ἡ δόξα, οὐκ ἤδη διὰ τοῦτο οὐδὲ πάσχει. ἀλλὰ πάσχει ὡς ὁ λόγος. καὶ δέχεται ἐν ἑαυτῷ μεταβολήν, τὴν κατὰ τὸ ἀληθεύειν καὶ ψεύδεσθαι. λόγου γὰρ καὶ δόξης, αὕτη ἐναντίωσις. ἐπεὶ ὥρα γέ φησι λέγειν, μηδὲ τὴν ψυχὴν δεκτικὴν εἶναι τῶν ἐναντίων, ἐπεὶ οὐ λευκὸν καὶ μέλαν δέχεται. οὐ γὰρ πέφυκε τούτων εἶναι δεκτική. ὧν δὲ πέφυκε, ταῦτα δέχεται. φρόνησιν καὶ ἀφροσύνην. καὶ ὁ λόγος οὖν καὶ ἡ δόξα, τὴν λόγου καὶ δόξης μεταβολὴν τὴν κατὰ τὸ ἀληθὲς καὶ ψευδὲς δέχεται. ἀλλ' οὐχὶ τὴν κατὰ τὸ καθῆσθαι καὶ μὴ καθῆσθαι. ἔστιν οὖν περὶ αὐτά, κατὰ μεταβολὴν μὲν ἡ ἐναντίωσις. ἀλλὰ τὴν προσήκουσαν τῷ λόγῳ καὶ τῇ δόξῃ. μήποτε οὖν μέσον χωρήσαντα τῶν τε Ἀριστοτέλους λόγων, καὶ τῶν πρὸς αὐτοὺς ἐνισταμένων δεῖ λέγειν, ὅτι ἄλλος οὗτος κατὰ δοχῆς ἐστὶ τρόπος. ὅταν ἄλλου πάσχοντος αὐτό τι μὴ μεταβάλλον, ἀλλοιοτέραν δέχεται σχέσιν ὅμως. ὡς ὁρῶμεν καὶ ἐπὶ τῶν πρός τι. τὸ γὰρ πρότερον ὂν δεξιὸν μηδὲν αὐτὸ μεταβάλλον, ἀριστερὸν γίνεται, ἄλλου μεταστάντος. καὶ ὁ λόγος δὲ καὶ ἡ δόξα κατὰ τὴν πρὸς τὰ πράγματα σχέσιν ἔχοντα τὸ ἀληθεύειν καὶ ψεύδεσθαι, οὐδὲν θαυμαστόν, εἰ τῶν πραγμάτων μεταβαλλόντων ἀμείβει τὴν σχέσιν, οὐδὲν αὐτὰ πάσχοντα. ὁ δέ γε Ἀριστοτέλης τὴν κατὰ δοχὴν ἐκείνην ἀπέφησε, καθ' ἣν ἀνάγκη πά-

ἔνστασις καὶ ἀντιπαράστασις quid hae duae uoces significent animus docet in praepositione praedicamentorum Aristotelis

Quaestio

ἔνστασις

ἀντιπαράστασις

σχεῖν τι τὸ δεχόμενον. κἂν λέγοιτο οὖν μεταβάλλειν κατὰ τὴν λόγου καὶ δόξης μεταβολήν, ἀλλ' οὔτι γε πάσχοντα μεταβάλλει. ὥσπερ τὸ σῶμα θερμαινόμενον καὶ ψυχόμενον. Ἀλλὰ τινές φασι μὴ ἐπερεισάντες τὴν διάνοιαν, τὰ μέν, οὐσίας εἴποιμεν. τὰ δέ, πάθη. ἆρα τῷ τινὶ εἶναι, καὶ τῷ τόδε, καὶ τῷ ὑποκείμενον εἶναι, καὶ μὴ ἐστὶν ἐν ὑποκειμένῳ, καὶ τῷ, ὅ ἐστι μὴ ἄλλου εἶναι; ἀλλ' ἡ δευτέρα οὐσία, οὐδὲν τούτων ἔχει σχεδόν. καὶ γὰρ κατ' ἄλλου λέγεται. καὶ ἐν ἄλλῳ ἐστί. καὶ ἄλλου. καὶ τὸ τόδε οὐκ ἐφαρμόττει αὐτῇ. Ἢ ὁ ταῦτα λέγων, εἰς τὴν ἄσχετον εἰδικὴν καὶ γενικὴν οὐσίαν ἀφορᾷ. ἀλλ' οὐκ εἰς τὴν καταταταγμένην καὶ ἤδη γενομένην αἰσθητήν. ἡ πάντα ὑπάρχει τὰ εἰρημένα κατὰ τὴν ἐν τῷ ἀτόμῳ κατάταξιν. τὸ δὲ ἐν ἄλλῳ, εἰ πρόσεστιν αὐτῇ. καὶ ἄλλῳ οὐχ ὡς ἐν ὑποκειμένῳ, οὐδὲ ὡς τὸ λευκὸν τοῦ σώματος, ἀλλ' ὡς τὰ μέρη τῆς οὐσίας. Χρὴ δὲ καὶ τοῦτο εἰδέναι. ὡς τῶν ἀνωτάτω γενῶν, οὐχ οἷόν τε ἀκριβεῖς ὅρους ἀποδιδόναι, ἀλλ' ὑπομνήσει μόνῃ καὶ ὑπογραφῇ ἐοίκασιν οἱ περὶ αὐτῶν λόγοι. καὶ δεῖ μὴ πλέον οὗ δύνανται παρ' αὐτῶν ἀπαιτεῖν. ἀρκεῖ οὖν καὶ ἴδιόν τι ἀποδοῦναι περὶ αὐτῶν, ἀφ' ὧν δυνατόν ἐστι γινώσκειν. αὐτὸ δὲ τοῦτο, ἐπιστάσεως ἄξιον. Πῶς λέγεται ἡ οὐσία κατὰ τὴν αὐτῆς μεταβολὴν δεκτικὴ τῶν ἐναντίων. οὔτε γὰρ ἡ ὕλη κατὰ τοὺς ἀπαθῆ τὴν ὕλην λέγοντας μεταβάλλει ἢ τρέπεται, ἢ πάσχει τἀναντία, ἀλλὰ περὶ αὐτὴν αἱ μεταβολαὶ γίνονται. καὶ τὸ εἶδος δὲ εἰ ἀκίνητόν ἐστι πάντῃ καὶ μένον, τὸ αὐτὸ δὲ ἔχει τὰς κατὰ τὸ ποιὸν ἐναντιώσεις, οὐδὲ τοῦτο κατὰ τὴν ἐν ἑαυτῷ μεταβολὴν ἕξει τἀναντία. ἀλλ' εἴπερ ἄρα μόνον τὸ σύνθετον μεταβάλλον καὶ τρεπόμενον τὰς ἐναντιώσεις ἕξει, καὶ οὕτως οὐ μόνης τῆς ἀτόμου καὶ συνθέτου οὐσίας, τὸ ἴδιον τοῦτο ἀποδοθήσεται. καὶ εἰς γενόμενον μόνον ἀποκλεισθήσεται ἡ τοῦ ἰδίου τῆς οὐσίας ἀπόδοσις. Ἀλλὰ μὴν ἐὰν χρησώμεθα ταῖς ἐνίων περιπατητικῶν δόξαις, καὶ πάσχειν τὴν ὕλην ἀποφηνώμεθα, πῶς ἁπλῆ οὖσα ἡ ὕλη, καὶ κατὰ τὸ δυνάμει μόνον ἱσταμένη, μεταβάλλουσα ἐξ οὗπερ ἐστί, καὶ εἰς ἐνέργειαν ἐρχομένη, οὐ φθορὰν ἕξει τὴν μεταβολήν. τὸ γὰρ ἁπλοῦν μὴ ἐν ἄλλῳ μὲν ἔχον τὸ εἶναι, κατ' ἄλλο δὲ μεταβάλλον, φθορὰν ἕξει τὴν μεταβολὴν ὅλον ἀφ' ἑαυτοῦ ἐξιστάμενον. εἰ δέ τις ταῦτα εὐλαβούμενος, περὶ τὴν ὕλην λέγει τὴν ἐναντίωσιν, οὐκέτι τῷ αὐτήν τι πάσχειν, ἢ μεταβάλλειν, ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκὸς ἕξει περὶ αὐτὴν τὰ ἐναντία. καὶ περὶ τοῦ εἴδους δὲ ὁ αὐτὸς λόγος. εἰ γὰρ αἱ νοηταὶ μὲν αὗται ἰδιότητες αἱ αὐταὶ μένουσι, περὶ δὲ τὰς αἰσθητὰς αὐτοῦ διαφορὰς ἐναντίαι συμβαίνουσι ποιότητες, τὸ μὲν εἶδος ἔσται μένον πανταχοῦ ἀκίνητον. ἄλλο δὲ ἔσται τὸ τρεπόμενον. καὶ οὐ κατὰ τὴν ἐν αὐτῷ τῷ εἴδει μεταβολήν. ὅ ἐστιν εἰπεῖν ὅτι ἕκαστον ὡς πέφυκεν, οὕτως καὶ μεταβάλλει. καὶ ἡ μὲν ὕλη, μεταβολὴν ἔχει τὴν ἄλλοτε ἄλλου εἴδους ὑποδοχήν. αὐτὸ γὰρ τοῦτο, ὑποδοχὴν βούλεται εἶναι. τὸ δὲ εἶδος, τὴν κατὰ ποιότητα ἀλλοίωσιν. καὶ μήποτε καὶ προανεῖλεν ὁ ἀριστοτέλης τὰς τοιαύτας ἀπορίας εἰπών, τὸ ταυτὸν καὶ ἓν ἀριθμῷ μένον. δῆλον γὰρ ὅτι τὴν τοῦ τοιούτου μεταβολὴν ἐπιζητεῖν χρή. ἀλλὰ περὶ μὲν οὐσίας, ἀρκεῖ τοσαῦτα.

genera generalissima nequeunt diffiniri

Quæstio

ΠΕΡΙ ΠΟΣΟΥ.

Τοῦ δὲ ποσοῦ, τὸ μέν, ἐστὶ διωρισμένον. τὸ δέ, συνεχές. 22

Μετὰ τὴν οὐσίαν, περὶ τοῦ ποσοῦ διδάσκειν ὁ ἀριστοτέλης προτίθεται. καὶ δεῖ πρῶτον τὴν αἰτίαν τῆς τάξεως εὑρεῖν, δι' ἣν δεύτερον τὸ ποσὸν μετὰ τὴν οὐσίαν ἐτάχθη. λέγοιμεν οὖν ὅτι συνυφίσταται τῷ ὄντι τὸ ποσόν. ἅμα γὰρ ὄν τι ἐστί. καὶ εὐθύς, ἢ ἕν, ἢ πολλὰ ἀνάγκη αὐτὸ εἶναι. καὶ ὅτι τὰ πλεῖστα κοινά ἐστι τῇ τε οὐσίᾳ καὶ τῷ ποσῷ. ὡς τὸ μὴ ἔχειν ἐναντίον. καὶ τὸ μὴ ἐπιδέχεσθαι τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον. καίτοι τὸ ποιόν, ἀμφότερα ταῦτα ἔχει. καὶ ὅτι προηγεῖται τὸ ἄποιον διάστατον τῆς ἐν αὐτῷ ἐγγινομένης ποιότητος. καὶ ὅτι τῶν μὲν ἄλλων ἀναιρεθέντων, οὐκ ἀναιρεῖται ἡ οὐσία. εἰ τὸ διάστατον καταλείποιτο. τούτου δὲ ἀναιρεθέντος, συνανῄρηται ἡ σωματικὴ οὐσία. ὥστε σύνεγγυς ἐστὶ τῇ οὐσίᾳ τὸ ποσόν. προστίθει δὲ ὅτι καὶ ἐν ταῖς κινήσεσιν ἡ κατὰ τὸ ποσὸν κίνησις, τουτέστιν, ἡ αὔξησις καὶ μείωσις, ἐγγυτέρω ἐστὶ τῆς κατ' οὐσίαν. τουτέστι τῆς γενέσεως καὶ φθορᾶς, ἤπερ ἡ ἀλλοίωσις κατὰ ποιότητα οὖσα κίνησις. καίτοι δὲ ἐγγὺς οὖσα τῆς οὐσίας ἡ ποσότης, ἄλλη παρὰ τὴν οὐσίαν ἐστί. περὶ γὰρ τὴν οὐσίαν ἡ μεταβολὴ τῆς ποσότητος γίνεται. ὅταν τὸ ἐνιαυσιαῖον παιδίον εἰς μεῖζον μεταβάλλῃ, τοῦ εἴδους τοῦ αὐτοῦ μένοντος. τὸ γὰρ ὑπομένον, καὶ ἀνὰ μέρος ἑκάτερον δεχόμενον, ἀνάγκη ἕτερον ἑκατέρου εἶναι. καὶ οὕτως καὶ τὸ ποιόν, ἕτερον τῆς οὐσίας δείκνυται. ὡς ἀπὸ πάθους εἰς πάθος μεταβαλλούσης αὐτῆς, καὶ ἀπὸ διαθέσεως εἰς διάθεσιν. ὁ μέντοι ἀρχύτας, μετὰ τὴν οὐσίαν τὸ ποιὸν ἔταξεν, ᾧδέ πως αὐτῇ τὴν τάξιν παραδιδούς. *Archytas*

» Ἁ δὲ τάξις αὐτῶν, ὧδε ἔχει. πρῶτα μὲν τέτακται οὐσία, διὰ τὸ μόναν ταύταν
» ὑποκεῖσθαι τοῖς ἄλλοις. καὶ αὐταὶ καθ' ἑαυταὶ δύνασθαι νοεῖσθαι. τὰς δὲ ἄλλας, μὴ ἄνευ
» ταύτας. ἤτοι γὰρ κατὰ ταύτας, ἢ ταύτῃ ἐν ὑποκειμένῳ κατηγορεῦνται. δευτέρα
» δὲ ἁ ποιότας. ἄνευ γὰρ τῶ τί ἐστιν ἦμεν, ἀδύνατον ποιόν τι ἦμεν.

Ἐν δὲ τούτοις, πάντως ἐστὶ ζητεῖν τοῦ φιλομαθῶς ἔχοντος, εἰς τί βλέπων ἑκάτερος, ὁ μέν, τὸ ποιὸν προέταξεν. ὁ δέ, τὸ ποσόν. ἔοικε τοίνυν ὁ μὲν ἀρχύτας, τὸ καθ' αὑτὸ νοητὸν ὄν, καὶ ὄντως ἐν τοῖς πᾶσι γένεσι τὴν συμπλήρωσιν παρέχον, καὶ πᾶσι παρὸν ἀμερίστως, καὶ ὑπὸ πάντων μετεχόμενον, τοῦτο προϋπάρχειν ὑποθέμενος, κατὰ τὴν πρὸς τοῦτο συγγένειαν, τὴν τάξιν τοῖς γένεσιν ἀποδεδωκέναι. τοιγαροῦν τὴν οὐσίαν προτάττει τῶν ὅλων. διότι τοῖς ἄλλοις ὑποκειμένη πᾶσι τὸ εἶναι ἀφ' ἑαυτῆς παρέχει. ὥσπερ καὶ ἡ καθ' αὑτὴν οὐσία τοῖς πᾶσιν ἐνδίδωσι τὸ εἶναι. ἔτι δὲ ἡ οὐσία φησίν, αὐτὴ καθ' αὑτήν ἐστί τε καὶ νοεῖται. αἱ δὲ ἄλλαι, οὐκ ἄνευ ταύτης. καὶ κατὰ ταῦτα οὖν συγγενῶς ἂν ἔχοι πρὸς τὸ καθ' αὑτὸ ὂν καὶ ἀπολελυμένον πάσης σχέσεως. οὕτως μὲν οὖν ἡ οὐσία προετάχθη τῶν ἄλλων γενῶν. ἐπειδὴ δὲ τὰς νοητὰς οὐσίας οὐκ ἄλλως ἢ κατὰ τὰ εἴδη γνωρίζομεν. καὶ τὰς αἰσθητὰς δὲ εἰ μέλλοιμεν πρὸς ἐκείνας ἀναφέ-

ροῦντες γνωρίζειν, ἀπὸ τῶν ἰδιωμάτων αὐτὰς καὶ τῶν χαρακτήρων ἐπιγνωσόμεθα τῶν περὶ τὴν οὐσίαν, οἵτινες κατὰ τὴν ποιότητα θεωροῦνται, εἰκότως τὸ ποιὸν προκ[?]του μᾶλλον ἕξει τῶν ἄλλων τάξιν μετὰ τὴν οὐσίαν. Ἔτι δέ, εἰ τῆς μὲν ποιότητος ἀναιρεθείσης, πᾶσα ἰδιότης καὶ πᾶς χαρακτὴρ καὶ νοητὸς καὶ αἰσθητὸς ἀναιρεῖται. τῆς δὲ ποσότητος ἀναιρεθείσης, τὸ αἰσθητὸν μόνον καὶ σύνθετον ἀναιρεῖται, δῆλον οἶμαι πόσῳ τὸ ποιὸν τοῦ ποσοῦ διενήνοχε πρὸς τὴν τῆς νοητῆς οὐσίας συγγένειαν. εἰ δέ τις τὴν νοητὴν οὐσίαν μὴ προσποιούμενος ἀπὸ τῆς πρὸς τὴν αἰσθητὴν οὐσίαν σχέσεως, βούλοιτο ταῖς ἄλλαις κατηγορίαις τὴν τάξιν ἀποδιδόναι καὶ οὕτως. ἐπειδὴ κυριωτάτη οὐσία ἡ κατὰ τὸ εἶδός ἐστι, τὸ συγγενὲς πρὸς τὸ εἶδος, ὅπερ ἐστὶ τὸ ποιόν, τοῦτο ἂν εἴη τῇ οὐσίᾳ συγγενέστερον. Ἔτι δέ, εἰ μὲν τὸ ποιὸν ἀμέριστόν ἐστι καὶ ἀδιάστατον, καὶ ἀμερίστως διαιρεῖται περὶ τοῖς σώμασι, τὸ δὲ ποσὸν διαστατὸν καὶ διαιρετὸν καὶ μεριστόν, εὐλόγως ἂν προτάττοιτο τὸ ποιόν. ὡς ταῖς ἀσωμάτοις ἀρχαῖς οἰκειότερον. καὶ τοῦτο δὲ εἰ δοκεῖ προσθετέον. ὅτι ὥσπερ ἡ οὐσία τοῦ ποσοῦ προϋπάρχει, διότι τὸ εἶναι τῷ ποσῷ ἀπὸ τῆς οὐσίας ἐνδίδοται, οὕτως καὶ μετὰ τὸ ποιὸν ἂν εἴη τὸ ποσόν. ἐπειδὴ τὸν χαρακτῆρα αὐτοῦ καὶ τὴν ἰδιότητα ἀπὸ τῆς ποιότητος ἔχει. Ἀλλὰ συνυφίστασθαι φασὶ τῷ ὄντι τὸ ποσόν. εἰ γὰρ ἓν εὐθύς, εἰ πολλά. εἰ πρὸ τοῦ ποσοῦ τὸ ποιὸν συνυφίσταται, ὁ χαρακτὴρ αὐτός, καθ' ὃ ἓν λέγεται, ὁπότε καὶ αὐτὸ τὸ ἓν καὶ τὰ πολλά, κατὰ τὸν τοῦ ποιοῦ χαρακτῆρα ὑφέστηκεν. εἰ δὲ κοινὰ πλείονα τῷ ποσῷ πρὸς τὴν οὐσίαν ὑπάρχει, οὐ χρή φησιν ὁ θεῖος Ἰάμβλιχος ἀπὸ συμβεβηκότων καὶ τῶν ἄλλως παρακολουθούντων τὴν κατ' οὐσίαν αὐτῶν τάξιν συλλογίζεσθαι. ῥητέον δὲ ἴσως, ὅτι τὰ πορρώτερον διεστῶτα, πολλάκις ἐναργεστέραν τὴν ἀνόμοιον προφαίνει ὁμοιότητα. ὡς ἡ ἀδιαίρετος ἐν τῷ ἀριθμῷ μονάς, ὁμοία δοκεῖ τῇ πρὸ τοῦ ἀριθμοῦ μονάδι. καὶ τὴν ὕλην τῷ πρώτῳ αἰτίῳ ἀνομοίως ὁμοιοῦσθαι φασίν. ἀλλ' ὁ μὲν Ἀρχύτας εἰς ταῦτα ἤτοι αὐτά τινα ἀποβλέψας, ἴσως τὸ ποιὸν προτέθεικε τοῦ ποσοῦ. ὁ δὲ Ἀριστοτέλης πρώτην οὐσίαν ὑποθέμενος τὴν σύνθετον καὶ σωματικήν, διὰ τὸ γνωριμωτέραν εἶναι ταύτην τῇ συνηθείᾳ τῇ λεκτικῇ, εἰκότως ταύτῃ τὸ ποσὸν συνέταξεν, ὡς οἰκειότερον καὶ γνωριμώτερον, καὶ τῇ διαστάσει τῆς τοιαύτης οὐσίας συνυπάρχον. καὶ οὐδὲν θαυμαστὸν ἑκάτερον οἰκείαν τὴν τάξιν ἀποδεδωκέναι ταῖς ἑαυτοῦ ὑποθέσεσι. διαιρεῖται δὲ τὸ ποσόν, εἴς τε τὸ συνεχές, καὶ εἰς τὸ διωρισμένον. ταῦτα γὰρ ὑπὸ γένος ἐστὶ τὸ ποσόν. καὶ γὰρ ἐν τῷ τί ἐστιν αὐτῶν κατηγορεῖται τὸ ποσόν. καὶ οὔτε κατὰ συμβεβηκός, οὔτε ὄνομα μόνον ἐστίν, ἀλλ' ἐπίσης μετέχει τοῦ ποσοῦ. ἀμφότερα γὰρ ὁμοίως καὶ τὸ ἴσον καὶ τὸ ἄνισον ἐπιδέχεται. καὶ τὸ διπλάσιον καὶ τὸ ἥμισυ. Γίνεται δὲ ἡ διαίρεσις αὕτη, οὐκ εἰς εἴδη τοῦ ποσοῦ, ἀλλ' εἰς διαφοράς. εἴδη μὲν γὰρ τοῦ ποσοῦ, τὸ μέγεθος καὶ τὸ πλῆθος. διαφοραὶ δέ, τὸ συνεχὲς καὶ διωρισμένον. τὸ γὰρ μέγεθος, ποσόν ἐστι συνεχές. καὶ τὸ πλῆθος, ποσὸν διωρισμένον. αὐτὸς δὲ εἴδη τοῦ ποσοῦ, κατὰ μὲν τὴν τοῦ διωρισμένου διαφοράν, τὸν ἀριθμὸν καὶ τὸν

Jamblichus

Archytas

Diuisio quātitatis

Species q̄ntitatis magnitudo & multitudo · differētiæ autē · continua & discreta

λόγον ἔθετο. κατὰ δὲ τὴν τοῦ συνεχοῦς γραμμήν, καὶ ἐπιφάνειαν καὶ σῶμα. ἔτι δὲ καὶ τόπον καὶ χρόνον. καὶ ἴσως ἀκριβέστερον τοῦτο. δοκεῖ γὰρ καὶ τῷ Ἰαμβλίχῳ, μὴ παρισοῦσθαι τῷ διωρισμένῳ τὸ πλῆθος. διότι καὶ ὁ λόγος διωρισμένος μέν τις ἐστίν, ὥσπερ καὶ ὁ ἀριθμός. πλῆθος δὲ οὐκ ἔστιν ὁ λόγος. κἂν γὰρ πολύς ἐστιν ὁ λόγος, ἀλλ' ἄλλο τὸ πολὺ εἶναι τὸ μετέχον πλήθους, ὡς πολλοὶ οἱ ἄνθρωποι, καὶ ἄλλο τὸ πλῆθος εἶναι, κατ' αὐτὸ τοῦτο χαρακτηριζόμενον. μήποτε δὲ οὐδὲ τὸ μέγεθος ταὐτόν ἐστι τῷ συνεχεῖ. καὶ γὰρ ὁ χρόνος, συνεχὴς μέν ἐστιν ὡς δείκνυσι, μέγεθος δὲ οὐκ ἔστι. τρία γὰρ εἴδη τοῦ μεγέθους. γραμμή. ἐπιφάνεια. καὶ σῶμα. ὧν οὐδέν ἐστιν ὁ χρόνος. κἂν γὰρ μακρὸς λέγηται ὁ χρόνος,

" Ἅπανθ' ὁ μακρὸς κἀναρίθμητος χρόνος,

"" Ἀλλὰ καὶ πολὺ οὐδὲν ἧττον. καὶ ἑτέραν διαίρεσιν δὲ τοῦ ποσοῦ ποιεῖται. τὸ μέν, ἐκ ""

"" θέσιν ἐχόντων τῶν ἐν αὐτῷ μορίων λέγων εἶναι. τὸ δέ, ἐξ οὐκ ἐχόντων θέσιν. διαφέρει ""

δὲ αὕτη τῆς προειρημένης. οὔτε γὰρ τὰ συνεχῆ ταὐτά ἐστι τοῖς θέσιν ἔχουσιν. ἀλλὰ τὰ μὲν ἐκ θέσιν ἐχόντων, πάντως καὶ συνεχῆ ἐστι. τὰ δὲ συνεχῆ, οὐ πάντως θέσιν ἔχει. ὁ γοῦν χρόνος, συνεχὴς μέν ἐστιν, οὐ μέντοι τῶν θέσιν ἐχόντων. ἀνάπαλιν δὲ πᾶν μὲν διωρισμένον, ἐξ οὐκ ἐχόντων θέσιν ἐστίν. οὐ μὴν πᾶν τὸ ἐξ οὐκ ἐχόντων θέσιν, ἤδη καὶ διωρισμένον ἐστί. πάλιν γὰρ ὁ χρόνος ἐξ οὐκ ἐχόντων θέσιν ὤν, οὐκ ἔστι διωρισμένος. καὶ οὐδὲν θαυμαστὸν τοῦ αὐτοῦ κατ' ἄλλην καὶ ἄλλην ἐπιβολήν, πλείονας γενέσθαι διαιρέσεις, ὡς τοῦ ζώου κατά τε τὸ λογικὸν καὶ τὸ ἄλογον. καὶ αὖ πάλιν κατά τε τὸ θνητὸν καὶ ἀθάνατον. κατὰ δὲ τὰς τοιαύτας διαφοράς, οὐδὲ τὰ τμήματα τοῖς τμήμασι πάντως ἐφαρμόζει. οὐ γὰρ μόνα τὰ λογικὰ ὑπόποδα[?] ἐστίν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀλόγων πολλά. λοιπὸν δὲ εἰπεῖν, τίνα μέν ἐστι τὰ συνεχῆ, τίνα δὲ τὰ διωρισμένα. ἐν δὲ τῇ φυσικῇ ἀκροάσει, συνεχῆ ἐστι φησίν, ὧν τὰ πέρατα ἕν, ὥσπερ ἁπτόμενα. καὶ ὧν τὰ πέρατα ἅμα. ἐνταῦθα δέ φησι συνεχῆ εἶναι, τὰ πρὸς ἕνα κοινὸν ὅρον συνάπτοντα. διωρισμένα δέ, τὰ μὴ ἔχοντα κοινὸν ὅρον, πρὸς ὃν συνάπτει τὰ μόρια αὐτῶν. καὶ τῷ μὲν διωρισμένῳ, ὑποτίθησι τὸν ἀριθμὸν καὶ τὸν λόγον. τῶν γὰρ πέντε, οὐκ ἔστι μονὰς μέσος ὅρος συνάπτων τὰ τρία, καὶ τὰ δύο. εἰ δέ τις λέγοι μονάδα εἶναι καθ' ἕτερον τῶν μερῶν τὴν συνάπτουσαν, ἐπειδὴ ἡ μονὰς οὐκ ἔστι πέρας τοῦ ἀριθμοῦ, ὡς τὸ σημεῖον τῆς γραμμῆς ἀλλὰ μέρος, ἄλλη ἂν εἴη μονὰς παρὰ τὰς πέντε. καὶ οὔτε πέντε ἔτι ἀλλὰ ἓξ ἔσται, οὔτε κοινὸν πέρας ἡ μονὰς ἐκείνη, πρὸς ἣν συνάψει τὰ μόρια. καὶ γὰρ ὁ μὲν ἀριθμός, ἐκ μονάδων σύγκειται, καὶ εἰς μονάδας διαιρεῖται. διό, οὐδὲ ἐπ' ἄπειρον ἡ διαίρεσις αὐτοῦ, ἀλλὰ μέχρι τῶν μονάδων. ἡ δὲ γραμμή, οὐδὲ σύγκειται ἐκ σημείων, οὔτε διαιρεῖται εἰς σημεῖα. διὸ καὶ ἐπ' ἄπειρον ἐστὶ διαιρετή. ἐπειδὴ δὲ καὶ τὸν λόγον τοῦ διωρισμένου ποσοῦ φησιν εἶναι, λόγον ἀκουστέον οὐ τὸν ἐν διανοίᾳ, ἀλλὰ τὸν ἐν τῇ φωνῇ. οὗτος γάρ ἐστι ποσόν. πᾶς γὰρ λόγος, ἐξ ὀνομάτων καὶ ῥημάτων συνέστηκε. ταῦτα δὲ στοιχεῖον[?] λόγου, ἐκ συλλαβῶν. πᾶσα δὲ συλλαβή, χρόνοις καταμετρεῖται. καὶ χρόνῳ, ἢ μακρῷ ἢ βραχεῖ. αἱ δὲ μακραὶ πρὸς τὰς βραχείας ἔχουσι λόγον, ὃν δύο πρὸς ἕν. τὸ δὲ ἓν καὶ δύο,

Jamblichus

Sophocles

Magnitudinis species tres (Linea, superficies, Corpus)

ἐπιβολήν

Aristoteles

Continui diffinitio

αἱ μακραὶ πρὸς τὰς βραχείας ἔχουσι λόγον δύο πρὸς ἕν

ἐπιβολήν

Oratione quomodo probetur esse quantitatis discretae

ἀριθμός. ὁ δὲ ἀριθμός, ποσὸν διωρισμένον. ὥστε καὶ ὁ λόγος διωρισμένον. καὶ γὰρ ἐν τούτῳ, οὐδέν ἐστι κοινὸν λαβεῖν, ὃ συνάπτει αὐτοῦ τὰ μέρη. οἷον, ἐν τῷ Σωκράτης, οὐδέν ἐστι κοινὸν τῶν συλλαβῶν λαβεῖν, ὃ συνάπτει αὐτὰς πρὸς ἀλλήλας. οὐ δὲ γὰρ τὸ σημαινόμενόν ἐστιν εἰπεῖν ὅτι συνάπτει αὐτάς. καὶ γὰρ αἱ ἄσημοι φωναί, οἷον βλίτυρι, ὡσαύτως κατατέμνονται καὶ συνάπτονται. οὕτως μὲν οὖν ὁ ἐν τῇ φωνῇ λόγος διωρισμένον ἐστίν. ὁ δὲ ἐν τῇ διανοίᾳ, οὐδὲ ποσὸν ὅλως. ἀλλ' ἢ ἐνέργεια ἢ πάθος, ἢ τὸ συναμφότερον, ὡς ὁ Ἰάμβλιχος φησίν. ὁ μέντοι Πορφύριος, ποιὸν αὐτὸν εἶναι λέγει.

Oratio mentalis qd — *Iamblich* — *Porphyri*

τοῦ μὲν οὖν διωρισμένου ποσοῦ εἴδη, ὅ, τε ἀριθμός ἐστι καὶ ὁ λόγος. τοῦ δὲ συνεχοῦς, γραμμὴ πρώτη. τὸ γὰρ σημεῖον καθ' ὃ διαιρεῖται ἡ γραμμή, κοινὸν ὅρον ἔχει. καὶ κατὰ τοῦτο ἐκεῖνο συνάπτεται ἀλλήλοις τὰ μόρια τῆς γραμμῆς. μετὰ δὲ τὴν γραμμήν, ἡ ἐπιφάνεια. καὶ αὕτη κοινὸν ὅρον ἔχουσα τὴν γραμμήν, καθ' ἣν διαιρεῖται. καὶ μετὰ τὴν ἐπιφάνειαν, τὸ σῶμα τῇ ἐπιφανείᾳ διαιρούμενον.

Quaestio

Ἐπιστῆσαι δὲ ἄξιον, πῶς τὰ τοῦ σώματος μόρια κοινὸν ὅρον ἔχειν γραμμήν φησιν ἢ ἐπιφάνειαν. ἔστι δὲ ὅπου καὶ ἐπιφάνεια γέγραπται. καὶ γὰρ ὁ κοινὸς ὅρος τῶν σωμάτων, ἐπιφάνεια πάντως ἐστίν, ὡς τῶν ἐπιφανειῶν γραμμή. καὶ τῶν γραμμῶν σημεῖον. Ὁ μὲν οὖν Πορφύριος ἐπιστήσας, ἔστι φησί τινα τῶν στερεῶν σωμάτων, ἃ κατὰ γραμμὴν τὴν συνέχειαν ἔχει. καὶ γὰρ σῶμα ἀξιοῖ ἀκούειν ὁ Ἑρμῖνος, οὐ τὸ φυσικόν, οὐσία γάρ. ἀλλὰ τὸ μαθηματικόν. ὃ κατὰ ψιλὰς τὰς πάντῃ διαστάσεις τε λαμβάνεται. καίτοι καὶ τὰ μαθηματικὰ σώματα, οὐ γραμμῇ, ἀλλ' ἐπιπέδῳ μαθηματικῷ διαιρεῖται. μήποτε γοῦν διὰ τὴν στερεὰν εἶπε γωνίαν. τὰ γὰρ στερεά, τὰ παράλληλα ἐπίπεδα, κατὰ γραμμὴν γωνιακὴν συνάπτεται ἀλλήλοις.

Porphyrius — *Herminus*

Quaestio

Ἀλλὰ πῶς ἡ διαιρεθεῖσα γραμμὴ ἔτι κοινὸν ὅρον ἔχει τὸ σημεῖον. ἡ δὲ διαιρεθεῖσα ἐπιφάνεια, κοινὸν ὅρον ἔχει τὴν γραμμήν, ἢ τὸ σῶμα τὴν ἐπιφάνειαν. τὰ γὰρ διαιρεθέντα οἰκείοις πέρασι περιγραφόμενα, καὶ οἰκείους ἔχοντα ὅρους, οὐκέτι κοινὸν ὅρον ἔχει, πρὸς ὃν συνάπτει τὰ μόρια αὐτῶν. ἢ δυνάμει δεῖ θεωρεῖν τὴν διαίρεσιν, ἀλλ' οὐκ ἐνεργείᾳ. Καὶ δυνάμει ἐν μὲν τῇ γραμμῇ, τὸ κοινὸν σημεῖον. ἐν δὲ τῇ ἐπιφανείᾳ, τὴν γραμμήν. ἐν δὲ τῷ σώματι, τὴν ἐπιφάνειαν. εἰ μέλλοι ἓν εἶναι τὸ ἀμφοῖν πέρας. ὅπερ δεῖ προσεῖναι τῷ συνεχεῖ. ἐνεργείᾳ γὰρ ληφθέντα ταῦτα καὶ δύο γενόμενα, εἰ μὲν παρακείμενα εἴη, ἅμα ποιεῖ τὰ πέρατα. καὶ ἁπτόμενα, τὰ πεπερασμένα. εἰ δὲ μή, οὐδὲ ἁπτόμενα δύναται εἶναι. τὸ δὲ σῶμα καθόσον μὲν τριχῆ διαστατόν, καὶ μετρεῖσθαι πέφυκε, ποσὸν ὑπάρχει. καθόσον μέντοι ὑποκείμενόν ἐστι καὶ ταὐτὸν καὶ ἓν ἀριθμῷ μένον, τῶν ἐναντίων ἐστὶ δεκτικόν, κατὰ τοῦτο οὐσία ἐστίν. ὥστε οὐ καλῶς οἱ περὶ τὸν Λούκιον ἐγκαλοῦσιν, ὡς τὸ σῶμα τῆς οὐσίας ὄν, εἰς τὸ ποσὸν μετενεγκόντι.

Lucius

Notandu

Ἐπιστῆσαι δὲ ἄξιον, ὅπως εἶπεν. ἔτι δὲ παρὰ ταῦτα, χρόνος καὶ τόπος ἐστὶ ποσά. διότι οὐχ ἥνωται τῷ σώματι. οὐ δὲ ὁ χρόνος, οὐ δὲ ὁ τόπος, ἀλλ' ἔξωθεν ταῦτα ἐπακολουθεῖ. καὶ ὁ μὲν τόπος, περὶ τὸ σῶμα ὢν καὶ τὴν τοῦ σώματος διάστασιν, συνδιέστηκε τοῖς σώμασι. καὶ καθόσον μὲν διάστημα καὶ αὐτός, καὶ ἐπιφάνεια, ποσὸν ἂν εἴη. καθόσον δὲ περιέχει καὶ πέρας, πρός τι.

.: nam loc(us) est superficies corporis continentis

συνεχὴς δέ ἐστιν ὁ τόπος. διότι καὶ τὰ τούτου μόρια, πρὸς κοινὸν ὅρον συνάπτει. τὰ γὰρ τοῦ σώματος μόρια, πρός τινα κοινὸν ὅρον συνάπτοντα, τόπους τινὰς κατέχει μόρια ὄντα τοῦ τόπου. οἵτινες καὶ αὐτοὶ πρὸς κοινὸν ὅρον συνάπτουσι, πρὸς ὃν καὶ τὰ τοῦ σώματος μόρια. εἰ δὲ ἐπιφάνειά ἐστιν ὁ τόπος τοῦ περιέχοντος καθὸ περιέχει, ἡ δὲ ἐπιφάνεια συνεχής, πρόδηλον ὅτι καὶ ὁ τόπος. ἀλλ' οὐκ ἔχει καιρὸν ταῦτα τῇ ἀποδείξει. διότι οὔπω ἔγνωσται, τί ἐστι τόπος. φυσικῆς γὰρ τοῦτο θεωρίας ἡ σκέψις.

Si locus = superficies & superficies est continua = ergo & c[ontinui]tas, ergo & = continua qnt & cur hac demonstratione no = usu aristotels

Ἐπιστῆσαι δὲ ἄξιον, ὅτι ἐνταῦθα τὰ τοῦ σώματος μόρια τὰ συνεχῆ, καθ' ἑαυτὰ ἐν τόπῳ εἶναι. καὶ γὰρ κατέχει μὲν καὶ αὐτὰ τόπον. οὐ μὴν καθ' αὑτά. ἐπειδὴ οὐδέ ἐστιν ἐν τόπῳ καθ' ἑαυτά, οὐδὲ περιέχεται καθ' ἑαυτά. ὁ δὲ χρόνος, ποσὸν μέν ἐστι καὶ αὐτός, ὅτι ἐν διαστήματι θεωρεῖται. καὶ ἔστιν ἀριθμὸς κινήσεως. συνεχὴς δέ ἐστι, διότι τὸ παρεληλυθὸς αὐτοῦ καὶ τὸ μέλλον, πρὸς κοινὸν ὅρον τὸ νῦν συνάπτει. καὶ συνδεῖται κατὰ τοῦτο. ἔοικε δὲ ὁ χρόνος εἶναι κυριώτατα συνεχής. τῶν μὲν γὰρ ἄλλων συνεχῶν ἕκαστον, καὶ διαιρεθείη ἄν. ὁ δὲ χρόνος, ἀεὶ συνεχής, καὶ οὐδέποτε ἐξ ἀπολελυμένων. κατά τε οὖν τοῦτο, διαφέρει τῶν ἄλλων συνεχῶν. καὶ ὅτι ἐκεῖνα μέν, ἐκ θέσιν ἐχόντων. οὗτος δέ, ἐξ οὐκ ἐχόντων θέσιν. ταῦτα μὲν οὖν εἰς σαφήνειαν τῶν τῷ Ἀριστοτέλει διωρισμένων εἰρήσθω.

Quaestio

Ἀποροῦσι δέ τινες, πῶς τὸ ποσὸν λέγεται τοῦ διωρισμένου γένος καὶ συνεχοῦς. εἴπερ πρότερόν ἐστι φύσει τὸ διωρισμένον τοῦ συνεχοῦς. ἐν οἷς γὰρ τὸ μέν, μᾶλλον. τὸ δέ, ἧττον. καὶ τὸ μέν, πρότερον. τὸ δέ, ὕστερον, ἐν τούτοις οὐ δύναται εἶναι κοινὸν γένος. διότι τῶν μὲν εἰδῶν ἕκαστον ἀναιρεθέν, οὐ συναναιρεῖ τὸ γένος. τὰ δὲ ἀντικείμενα ἅμα εἴδη ἀναιρεθέντα, ἀναιρεῖ τὸ γένος. ἐφ' ὧν οὖν τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον, καὶ τὸ πρότερον καὶ ὕστερον, ἀναιρεθέντος τοῦ μᾶλλον καὶ τοῦ προτέρου, συναναιρεῖται καὶ τὸ ἧττον καὶ ὕστερον. ὥστε καὶ τὸ γένος. διὰ τοῦτο μὲν οὖν ἐν οἷς τὸ πρότερον καὶ τὸ ὕστερόν ἐστιν, οὐ δύναταί τι ὡς γένος κατηγορεῖσθαι. ὅτι δὲ πρότερον φύσει τὸ διωρισμένον τοῦ συνεχοῦς, δεικνύουσιν ἐκ τοῦ συναναιρεῖν μέν, μὴ συναναιρεῖσθαι δέ. Τριῶν μὲν γὰρ ἀναιρεθέντων, ἀναιρεῖται τὸ τρίγωνον. τριγώνου δὲ ἀναιρεθέντος, οὐκ ἀναιρεῖται τὰ τρία. καὶ τὸ μὲν διωρισμένον, συνεπιφέρεται. τῷ γὰρ τριγώνῳ, συνεισφέρεται τὰ τρία. τὸ δὲ συνεχές, συνεπιφέρει. τὸ γὰρ τρίγωνον, εἰσάγει τὰ τρία. Ἔτι δὲ τὸ μέν, ἁπλοῦν φασι, καὶ καθ' ἑαυτὸ ὑφεστηκός τε καὶ νοούμενον. τὸ δέ, καὶ θέσιν προσείληφεν. ἔτι δὲ καὶ ἐκ τῶν ἐπιστημῶν. διότι φασί, πρεσβυτέρα ἐστὶν ἀριθμητικὴ γεωμετρίας. δῆλον δέ, ὅτι οὐκ ἂν εἴη τοῦτο ἀληθές, εἰ μὴ καὶ ὁ ἀριθμὸς τοῦ μεγέθους εἴη πρεσβύτερος. τινὲς δὲ τὸ αὐτὸ κατασκευάζουσιν, ἐκ τοῦ τὸ συνεχὲς διαιρετὸν εἶναι εἰς ἀεὶ διαιρετόν. μὴ ὄντος οὖν τοῦ διωρισμένου, οὐδ' ἂν αὐτὸ εἴη. ἔστι δὲ οἶμαι καὶ τοῦτο λέγειν. ὅτι ποσόν, τὸ μετρούμενον εἶναί φαμεν. πᾶν δὲ μέτρον, κατ' ἀριθμὸν γίνεται. ὁ δὲ ἀριθμός, διωρισμένον ποσόν. προηγεῖται ἄρα τοῦτο τοῦ συνεχοῦς. πρὸς δὴ ταῦτα τὸ μὲν φιλονεικεῖν, ὡς οὐκ ἔστι πρότερον φύσει τὸ διωρισμένον. διότι ἀπὸ τῆς τοῦ συνεχοῦς διαιρέσεως τὸ εἶναι ἔχει τὸ διωρισμένον. καὶ ἔστι τινὰ συνεχῆ ἀδιαίρετα ὡς αἱ ἄτομοι. βίαιον δοκεῖ. ῥητέον δὲ μᾶλλον, ὅτι καθόσον μὲν τὸ πρότερον ἔχουσι καὶ ὕστερον,

οὐκέτι ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος. καθ' ὅσον δὲ δι' ἑαυτῶν προσεχῶς ἐπικοινωνεῖ τῷ ποσῷ, καὶ οὐδέν ἐστι τὸ κωλύον ἐπίσης μετέχειν, καὶ τὸ συνεχὲς τοῦ ποσοῦ, ὥσπερ καὶ τὸ διωρισμένον. κατὰ τοῦτο δὲ γένος ἂν εἴη τὸ ποσὸν ἀμφοῖν. ἀρκεῖ γὰρ πρὸς τοῦτο ἡ ἄμεσος μέθεξις. καὶ γὰρ πρὸ τοῦ μιγνυμένου τὰ ἴδια ποσὸν, ἀλλὰ καὶ τὸ συνεχὲς πρὸ τοῦ μιγνυμένου ποσόν. οὕτως δὲ καὶ ἐπὶ τῆς καταφάσεως καὶ ἀποφάσεως ὁρῶμεν. καὶ γὰρ πρότερον τῇ φύσει τῆς ἀποφάσεως ἡ κατάφασις. καὶ ὅμως κατὰ τὸ ἀποφαίνεσθαι καὶ κατὰ τὸ ἀληθεύειν ἢ ψεύδεσθαι ἐπίσης ἔχοντα ὁρῶντες, ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος εἶναί φαμεν. ταῦτα δὲ καὶ Ἀριστοτέλης ἐπὶ τοῦ διωρισμένου καὶ συνεχοῦς ἐννοῶν, προτάττει μὲν πανταχοῦ τὸ διωρισμένον. καὶ γὰρ ἐν τῇ πρώτῃ διαιρέσει τοῦ ποσοῦ φησὶ, τὸ μέν ἐστι διωρισμένον. τὸ δὲ, συνεχές. καὶ ἐν τῇ διαριθμήσει τῶν καθ' ἕκαστα, πρῶτα τὰ ὑπὸ τὸ διωρισμένον παραδίδωσι λέγων. ἔστι δὲ διωρισμένα μὲν, ὅ τε ἀριθμὸς, καὶ ὁ λόγος. κατὰ δὲ τὴν ἐπίσης τοῦ ποσοῦ μέθεξιν ὑπὸ τὸ γένος, αὐτὰ τὸ ποσὸν ἀντιδιαιρεῖ. Ἔτι δὲ ὁ Πλωτῖνος ζητεῖ ἐν τῷ πρώτῳ περὶ τοῦ ὄντος, εἰ τὸ συνεχὲς ποσόν ἐστιν, οὐκέτι τὸ διωρισμένον ποσόν. εἰ δὲ ἄμφω ποσὰ, δεικτέον τί τὸ ἐν ἀμφοτέροις κοινόν. Καὶ λύει τὴν ζήτησιν ἐν τῷ τρίτῳ λέγων. ὅτι κοινὸν αὐτοῖς ἐστι, τὸ τοσόνδε. δηλονότι τὸ ὡς μέτρον καὶ ὡς πέρας θεωρούμενον, καθὸ ποσὸν ἕκαστον γινώσκεται. τοῦτο γὰρ οὐκ ἀπὸ τοῦ ἀριθμοῦ τῷ μεγέθει ἐνεδόθη ὥς τισι δοκεῖ, ἀλλ' ἔστιν ἴδιον μέτρον καὶ τοῦ ἡνωμένου τε καὶ τοῦ ἀλληλουχουμένου. καὶ ἔτι μέντοι τοῦ διωρισμένου. ἰδία γὰρ καὶ φύσις ἑκάστῳ, ὡς καὶ ἐν τῷ παντὶ κόσμῳ θεωρεῖται. τοῦ μὲν συνεχοῦς ἡ φύσις ἥτις καλεῖται μέγεθος, κατὰ ἕνωσιν καὶ ἀλληλουχίαν. τοῦ δὲ διωρισμένου ἥτις καλεῖται πλῆθος, κατὰ σωρείαν καὶ παράθεσιν. καὶ γὰρ κατὰ μὲν τὴν τοῦ μεγέθους οὐσίαν, εἷς ὁ κόσμος ἐστί τε καὶ νοεῖται σφαιρικὸς καὶ συμπεφυκὼς ἑαυτῷ, διατεταμένος τε καὶ ἀλληλουχούμενος. κατὰ δὲ τὸ πλῆθος, ἥ τε σύνταξις καὶ ἡ διακόσμησις. ἡ ἐκ τοσῶνδε φέρε εἰπεῖν στοιχείων καὶ ζώων ἢ φυτῶν θεωρεῖται, καὶ ἐναντιοτήτων ἢ ὁμοιοτήτων τόσων καὶ τόσων. εἰ οὖν ἐν τοῖς ἐγκοσμίοις οὕτω ταῦτα κεχώρισται, πολὺ πρότερον ἐν τοῖς νοουμένοις γένεσι. καὶ πρὸ τούτων, ἐν τοῖς καθ' αὑτὰ ἀΰλοις εἴδεσι διέστηκε, κοινὸν ἔχοντα ὡς εἴρηται τὸ μέτρον καὶ πέρας. Ἐγκαλοῦσι δὲ οἱ περὶ τὸν Λούκιον καὶ Νικόστρατον τῇ διαιρέσει. πρῶτον μὲν, ὡς μηδὲ οὕτως καὶ τὸ μέγεθος ποσὸν λέγουσι. πηλίκον γὰρ ἔδει τοῦτο λέγειν. ποσὸν δὲ, τὸν ἀριθμόν. τὸ δὲ κοινὸν ἢ ἄλλο τι ἢ ὁμωνύμως τῷ ἑνὶ τῶν εἰδῶν, ποσὸν καὶ αὐτὸ ὀνομάζειν. ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ κατὰ τὸ πλεῖστον, τὸ μὲν συνεχὲς, πηλίκον. τὸ δὲ διωρισμένον, ποσόν. ἀλλὰ καὶ ὑπαλλάττει πολλάκις. τὸ γοῦν ὕδωρ συνεχὲς ὂν, ποσὸν λέγομεν ἀλλ' οὐ πηλίκον. πολὺ γὰρ καὶ οὐχὶ μέγα. καὶ τὸν χρόνον ποσὸν λέγομεν. εἰκότως οὔτε δύο πεποίηκε κατηγορίας τὸ ποσὸν καὶ πηλίκον, οὔτε κατὰ τὸ πηλίκον καὶ ποσὸν διεῖλεν. ἀλλὰ κατὰ τὸ συνεχὲς καὶ διωρισμένον. ἅπερ οὐδέποτε ὑπαλλάττει. Αἰτιῶνται δὲ, καὶ τὸ εἰς δύο γενέσθαι τὴν διαίρεσιν. ἔδει γὰρ μετὰ τὸν ἀριθμὸν καὶ τὸ μέγεθος, τρίτον εἶδος τάττειν τὸ βάρος ἢ τὴν ῥοπήν, ὡς Ἀρχύτας. καὶ ὡς ὕστερον Ἀθηνόδωρος ἔταξε, καὶ Πτολεμαῖος ὁ μαθηματικός. Ἀλλὰ ῥητέον. ὅτι

Prior natura affirmatio negatione — *Plotinus* — *Pulchrū ploti[ni]* — *ἡνωμένου καὶ ἀλληλουχουμένου* — *ἀλληλουχούμενος* — *Quæstio* — *Lucius* — *Nicostratus* — *τὸ ποσὸν καὶ πηλίκον* — *ὑπαλλάττει πολλάκις* — *Quæstio* — *Archytas* — *Athenodor[us]* — *Ptolemæus mathematicus*

ἡ βαρύτης, ποιότης ἐστίν. ὡς ἡ πυκνότης καὶ παχύτης. οὐχ ἡ κατὰ τὸ ποσὸν, ἀλλὰ κατὰ τὸ ποιόν. καὶ τὰ τούτοις ἀντικείμενα. ἀλλ' ἡ μνᾶ καὶ τὸ τάλαντον τὰ ἐπὶ βάρους λεγόμενα, ποῦ ἂν περιληφθείη. εἰ ὡς μὲν τὰ προηγούμενα, ποσὰ φήσομεν οὐδαμῶς. εἰ δὲ κατὰ συμβεβηκός. οὔτε γὰρ κατὰ τὸν ἀριθμὸν ἁπλῶς, οὔτε κατὰ μέγεθος. Ἀλλ' ἐπιστῆσαι χρή, μήποτε οὐχ ὡς τὸ λευκὸν κατὰ συμβεβηκὸς ποσόν, ὅτι ἡ ἐπιφάνεια ποσὸν, οὕτως καὶ ἡ ῥοπή, ἀλλ' αὐτὴ καθ' αὑτήν ἐστι ποσόν. διότι καθ' αὑτὴν ἐπιδέχεται τὸ τοῦ ποσοῦ ἴδιον, τὸ ἴσον καὶ ἄνισον. ὡς ἄλλαι, τὴν ὑπερβολὴν καὶ ἔλλειψιν. δεῖ γὰρ οἶμαι καὶ τῷ Ἀρχύτᾳ προσέχειν τὸν νοῦν, τριχῇ καὶ αὐτῷ διελόντι τὸ ποσόν. γράφει γὰρ οὕτως.
» Τᾶς ποσότητος διαφοραὶ τρεῖς. τὸ μὲν γὰρ αὐτᾶς ἐν τᾷ
» ῥοπᾷ, ὡς τὸ τάλαντον. τὸ δὲ ἐν μεγέθει, ὡς τὸ δίπαχυ. τὸ δὲ ἐν πλάθει, ὡς τὰ "
δέκα. " Καὶ ταύτην μὲν ὁ Ἰάμβλιχος ἀποδέχεται τὴν διαίρεσιν. καὶ ὡς κατὰ τὸ τελειότατον μέτρον τοῦ ποσοῦ τὴν τριάδα γενομένην, καὶ ὡς τοῖς πράγμασι σύμφωνον. ἡ γὰρ κατὰ ῥοπὴν ποσότης, οὔτε τῷ μεγέθει, οὔτε τῷ πλήθει ἐστὶν ἡ αὐτή. ἀλλ' ἐν κινήσει μᾶλλον θεωρεῖται. καὶ κατὰ βάρος ἢ κουφότητα ἔχει τὸ ποσόν. παραλέλειπται οὖν φησὶν αὕτη ἡ διαίρεσις, οὕτως ἔχουσα. τῶν ποσῶν τὰ μὲν, ἔχει ῥοπήν. τὰ δὲ, οὐκ ἔχει. καὶ δῆλον ὅτι οὔτε τοῖς συνεχέσι καὶ διωρισμένοις ἡ αὐτή ἐστιν, οὔτε τοῖς θέσιν ἔχουσιν εἴτε καὶ μή. καὶ ἐν τῷ παντὶ δέ φησιν ἐναργὴς ἡ διαίρεσις αὕτη φαίνεται. τῶν μὲν τεσσάρων στοιχείων, ῥοπὴν ἐχόντων. τοῦ δὲ οὐρανοῦ ἀρρεποῦς ὄντος. καὶ ἐν ταῖς κινήσεσιν αἱ μὲν ἐπ' εὐθείας κινήσεις, μετὰ ῥοπῆς γίνονται, ἀρχὴν ἔχουσαι καὶ τελευτήν, καὶ στάσει μεταξὺ διαλαμβανόμεναι. ἡ δὲ κατὰ κύκλον συνεχὴς καὶ ἄναρχος οὖσα καὶ ἀτελεύτητος, ὥσπερ ἀεικίνητος οὖσα, ἀρρεπής ἐστι. καὶ ἐν τοῖς ἀσωμάτοις δέ φησι ποσοῖς, ἐναργὴς ἡ τοιαύτη διαφορά. ἐὰν γάρ τις τὴν ψυχὴν ὑπόθηται ὡς καθ' ἑαυτὸ ποσόν, ἡ νεύουσα εἰς τὸ σῶμα, ῥοπὴν ἔχει τὴν ἐπὶ τὸ κάτω. ἡ δὲ ἀπὸ τῶν κάτω πρὸς τὸν νοῦν νεύει, ἐπὶ τὸ ἄνω. ὁ δὲ νοῦς, ἀρρεπὲς ποσόν. διὰ τί δέ φησι τὰ μὲν διαστήματα τῆς φωνῆς ποσὰ λέγομεν, τὰ δὲ τῆς ῥοπῆς διαστήματα οὐ λέγομεν ποσά. Πρὸς δὲ Κορνοῦτον καὶ Πορφύριον τὴν ῥοπὴν κατὰ βαρύτητα καὶ κουφότητα θεωρουμένων ποσότητα λέγοντας, φησὶ τὴν ῥοπὴν μὴ εἶναι βαρύτητα καὶ κουφότητα, ἀλλὰ μέτρον βαρύτητος καὶ κουφότητος. αὐτὰ μὲν γὰρ καθ' αὑτὰ τὰ βαρέα ἢ κοῦφα, ἐπ' ἄπειρον ἂν προΐοι μηδένα ἔχοντα ὅρον ἐξ αὐτῶν. ἐπειδὴ δὲ ἡ ἀπὸ τῶν μέτρων τῆς ῥοπῆς δύναμις τάξιν καὶ ὅρον ἐντέθεικε, τηνικαῦτα εἰς εὐταξίαν κατέστη. Κοινῶς μὲν δὴ περὶ τοῦ ποσοῦ ταῦτα διαπορεῖται, καὶ οὕτως διαλύεται. κατ' ἰδίαν δὲ περὶ ἑκάστου τῶν εἰδῶν τοῦ ποσοῦ διαποροῦντες, περὶ τοῦ ἀριθμοῦ πρῶτον διαπορούμενοι λέγουσιν. ὡς ἄλλη μέν τίς ἐστι τοῦ ἀριθμοῦ φύσις, καθ' ἣν ἐστιν ὡρισμένος, καὶ πόσος βαρυτόνως. ἄλλη δὲ, καθ' ἣν τὸ ποσὸν αὐτῷ ἀορίστως καὶ ὀξυτόνως ὑπάρχει. καὶ ταύτην εἶναι τὴν δηλουμένην, ὅταν ποσὸν τὸν ἀριθμὸν εἶναι λέγωμεν. τὴν δὲ ἑτέραν παραλελεῖφθαι τοῖς περὶ αὐτοῦ διαλεχθεῖσι. πρὸς οὓς εὐθὺς ἐνίστασθαι προσήκει. οὐ γὰρ ἄλλο μὲν ὁ ἀριθμὸς ἔχει τὸ πόσος εἶναι, ἄλλο δὲ τὸ τοσόσδε

Archytas — *Jamblich[us]* — *Curnutus* — *Porphyri[us]* — *ῥοπή* — *πόσος βαρυτόνως* — *ποσόν ὀξυτόνως*

εἶναι. εἰ γὰρ πᾶν τὸ μετασχὸν ἀριθμοῦ τὸ τοσόνδε εἶναι ἔχει, πῶς ἂν ὁ ἀριθμὸς ἄλλο τι εἴη παρὰ τὸ τοσόνδε. οὐ γὰρ τὸ ποσὸν εἴληπται τὸ ὕλῃ ἀναλογοῦν ἐν τῷ ἀριθμῷ, ἀλλὰ τὸ διωρισμένον. ὃ δὴ ἀριθμός ἐστι. τὸ μὲν γὰρ διωρισμένον μόνον ποσόν, πλῆθος ποιεῖ. τὸ δὲ καὶ ἀφωρισμένον, ἀριθμόν. ἔτι δὲ τῶν συνθέτων καὶ ἐνύλων τοῦτο ἴδιον, τὸ ἄλλο μὲν αὐτὰ εἶναι, ἄλλο δὲ τὸ εἶναι αὐτῶν. ὥσπερ ἄλλο μὲν ἄνθρωπος ὁ σύνθετος αὐτός, ἄλλο δέ, τὸ ἀνθρώπῳ εἶναι ἡ κατὰ τὸ εἶδος ὑπόστασις. τὰ δὲ ἄυλα εἴδη καὶ ἀσύνθετα, ὡς καὶ Ἀριστοτέλης ἀποδείκνυσι, ταυτὸν ἔχει τὸ ἕκαστον, καὶ τὸ ἑκάστῳ εἶναι. εἰ δέ τις ἕκαστον τῶν ὄντων οὐσιῶν παραστῆσαι βουλόμενος, ἄλλην μὲν τὴν οὐσίαν αὐτοῦ ἀπαιτοίη εἶναι, ἄλλην δὲ τὴν ἰδιότητα καὶ τὸ εἶδος, ἐννοείτω ὡς ὁ εἰδητικὸς ἀριθμὸς καὶ τῶν ἄλλων εἰδῶν ἕκαστον, ταῖς οὐσίαις τῶν ὄντων συνυπάρχοιεν. οὔτε πρότερα αὐτῶν, οὔτε ὕστερα ὄντα, ἀλλὰ κατὰ τὰς οὐσίας οὐσιωμένα, ὥσπερ αἱ οὐσίαι κατὰ τοὺς ἀριθμοὺς ἠρίθμηνται. Ἀλλὰ διαφησὶν ὁ Πλωτῖνος, οὐσιώδους ὄντος ἐκείνου τοῦ ἀριθμοῦ, ὁ ἐν τούτοις οὐκ ἔστιν οὐσία. Ἢ ὅτι οὐδὲ τὰ ἄλλα ὅσα ἐστὶν ἐν τούτοις, ὡς ἑτέροις ἕτερα, καὶ ἐν τῷ νῷ, ὡς συμβεβηκότα θεωρεῖται, ἀλλ᾽ αὐτὰ καθ᾽ αὑτὰ ἕστηκεν. οἷον, ἡ δικαιοσύνη ἐν τούτοις μὲν ἐστὶν ἕξις τῆς ψυχῆς, ὅτι κατὰ μέθεξιν ὑφίσταται, καὶ οἷον πεπόνθησιν. ἐν δὲ τῷ νῷ, αὐτὸ τοῦτο ὅπερ ἐστί. καὶ γὰρ καὶ ὁ ἐν τῇ ψυχῇ τῆς δικαιοσύνης λόγος, οὐσιώδης ἐστὶν ὑπόστασις. οὕτως δὲ καὶ ὁ ἀριθμὸς καὶ τῶν ἄλλων εἰδῶν ἕκαστον. ἐν μὲν τοῖς αἰσθητοῖς μεριστῶς μετεχόμενον, συμβεβηκὸς γίνεται. ἐν δὲ τοῖς ἀΰλοις εἴδεσι, μονοειδῶς ἕστηκε κατ᾽ ἐνέργειαν ἐν ταῖς οὐσίαις ἀφωρισμένα. οὗτος μὲν οὖν ἄλλος λόγων τρόπος, ὡς ὁ θεῖος Ἰάμβλιχός φησι. Περὶ δὲ τοῦ μοναδικοῦ ἀριθμοῦ, διαπορεῖ πάλιν ὁ Πλωτῖνος. καθ᾽ ὃν πότε ἵπποι θεωροῦνται. καὶ τὰ ἄλλα ὡσαύτως, κατὰ σύνθεσιν μονάδων μετρεῖται. πότερον ἐνυπάρχει, ἢ χωρὶς ὢν μετρεῖ, ὥσπερ ὁ κανών. καὶ γὰρ εἰ χωρὶς ὢν μετρεῖ, ποσὰ οὐκ ἔσται τὰ ὑποκείμενα, μὴ μετέχοντα τοῦ ποσοῦ. ἔπειτα μέτρα μὲν ἔστω τὰ κεχωρισμένα ὡς μετροῦντα. διατί δὲ ποσά. ἡ γὰρ αὐτοποσότης, οὐ πάντως ἐστὶ ποσόν. Τοῦτο δὲ αὐτὸς μὲν λύων, εἰ ἐν τοῖς οὖσιν ὄντες φησὶν οἱ ἀριθμοὶ εἰς μηδεμίαν ἄλλην κατηγορίαν ἀνάγονται, ποσὸν ἂν εἶεν. ὁ δὲ Ἰάμβλιχός φησιν ὅτι ὥσπερ τὰ ἄλλα ἔνυλα εἴδη, οὕτως καὶ ὁ ἀριθμὸς πάρεστι μὲν καὶ συνυπάρχει τοῖς ἀριθμουμένοις πράγμασιν. οὐ μέντοι ἐν αὐτοῖς ἁπλῶς ἔχει τὴν ὑπόστασιν. οὐδὲ ἐπιγινομένοις αὐτοῖς κατὰ τὴν ἐπακολούθησιν. οὐδὲ ἐν συμβεβηκότος τάξει παραγινομένην. ἔχουσαν δέ τινα ἰδίαν μετὰ τῶν πραγμάτων οὐσίαν καθ᾽ ἣν ἀφορίζει καὶ πρὸς τὸ οἰκεῖον μέτρον συντάττει τὰ μετέχοντα. καὶ τὴν ποσότητα δὲ ποσὸν εἶναι, οὐκ ἄτοπον ὁ Ἰάμβλιχός φησιν. ὡς καὶ ἑαυτῇ παρέχουσαν, ὅπερ τοῖς ἄλλοις δίδωσι. καὶ γὰρ πρώτως φησὶν ἀφ᾽ ἑαυτῶν ἄρχεται τὰ χωριστὰ εἴδη τῶν ὄντως ἰδέας, καὶ κατὰ τὴν εἰς ἑαυτὰ ἐνέργειαν, ἑαυτοῖς τε παρέχει τὸ οἰκεῖον εἶδος, καὶ τοῖς ἄλλοις ἀφ᾽ ἑαυτῶν ὁμοῦ ἐνδίδωσιν. Ἀξιῶ δὲ ἐφιστάνειν ἐγώ, πῶς ἂν ἡ ποσότης μετέχειν ἑαυτῆς λέγοιτο. ὥστε εἶναι ποσὸν καὶ ἡ ἰσότης ἴσον. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως. τὸ γὰρ μετέχον ἄλλο τι ὄν, ἐπεῖτα μετέχει. ἀλλ᾽ ὁ ἀριθμὸς ποσὸν εἰκότως λέγεται. διαφορὰ γὰρ

Aristoteles

Plotinus

Iamblich⁹

Plotinus

Iamblich⁹

Iamblich⁹

Quæstio

∴ f. ἑαυτῆς

ἢ τοῦ διωρισμένου μετὰ τοῦ γένους τῆς ποσότητος, ποσὸν ποιεῖ τὸ ὅλον. εἴη δὲ ἂν καὶ ποσότης τις ὁ ἀριθμός. ὅτι τὰ γένη τῶν εἰδῶν συνωνύμως κατηγορεῖται. εἴτε δὲ κατὰ τὸ ἀριθμεῖν, εἴτε κατὰ τὸ ἀριθμεῖσθαι ἐστὶν ὁ ἀριθμός, πανταχῆ ἂν οὕτως τοῦ ποσοῦ εἴη. περὶ μὲν τοῦ ἀριθμοῦ, τοσαῦτα. Περὶ δὲ λόγου, ἀποροῦσι πῶς ὁ λόγος ἐν ποσῷ. Πρῶτον μέν, ὅτι τὰ ἄνευ συμπλοκῆς, εἰς τὰς κατηγορίας ἀνάγεται. λόγος δὲ πᾶς, κατὰ συμπλοκήν. ἔπειτα δέ, εἰ τοσόσδε ὁ λόγος. κατὰ μὲν τὸ τοσόνδε, ποσὸν ἔσται ὡς κατὰ συμβεβηκός. καθὸ μέντοι λόγος σημαντικός ἐστι, κατὰ πληγὴν τοῦ ἀέρος ὑφεστηκώς. εἴτε οὖν πληγὴ ὁ λόγος, εἴτε τύπωσις τῆς πληγῆς μορφοῦσα αὐτήν, ἢ πάθος ἐστίν, ἢ ποίησις. ποίησις μέν, τῆς κατὰ φαντασίαν ὁρμῆς τοῦ ἡγεμονικοῦ. πάθος δέ, τοῦ ἀέρος. ἔσται οὖν ἢ τοῦ ποιεῖν, ἢ τοῦ πάσχειν ὁ λόγος ὁ ἐν τῇ φωνῇ. ἢ καὶ τοῦ ποιεῖν καὶ τοῦ πάσχειν. ἀλλ᾽ οὐχὶ ποσόν. εἰ δέ τις κατὰ τὴν πληγὴν μόνην ἀφορίζοιτο τὴν φωνὴν καὶ τὸν λόγον, εἰς κίνησιν αὐτὸν ἀνάξει. εἰ δὲ κατὰ τὸν πληγέντα ἀέρα, οὐ μία κατηγορία, εἴγε οὐχ ἓν τὸ σημαντικὸν καὶ συσσημαντικόν. καὶ τὸ ἐνεργοῦν, καὶ τὸ ἐν ᾧ ἐγγινόμενον ἐνεργεῖ. Πρὸς δὴ ταῦτα ἀπαντῶν ὁ Ἰάμβλιχος, οὐχ ἁπλῶς φησὶν ἐν πληγῇ ἀέρος τὴν φωνὴν τιθέμεθα. πλήττει γὰρ καὶ δάκτυλος τὸν ἀέρα, καὶ οὔπω ποιεῖ φωνήν. ἀλλ᾽ ἡ ποσὴ πληγὴ καὶ σφοδρά, καὶ τοσήδε, καὶ τοιῶσδε, ὥστε ἀκουστὴ γενέσθαι. καὶ ἡ τῷ μέτρῳ τῆς ἀκοῆς συνεξισουμένη, καὶ ἡ τὸ ὑπερβάλλον καὶ τὸ ἐλλεῖπον ἐν αὐτῇ ἔχουσα, αὕτη κυρίως ἂν φωνὴ νομίζοιτο. κατὰ τὸ μέγεθος οὖν τῆς φωνῆς, καὶ ποσὸν καὶ μέτρον τὴν φωνὴν τιθέμενος, ποσὴν αὐτὴν εἶναι εἰκότως ἀποφαίνεται. ταῦτα μὲν οὖν αὐταῖς λέξεσιν ὁ θεῖος Ἰάμβλιχος γέγραφεν. Ἀπορίας δὲ ἄξιον οἶμαι, πῶς οὐ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον, καὶ τὸ τῆς γεύσεως καὶ τὸ τῆς ὀσφρήσεως ἴδιον αἰσθητόν, ποσὸν ἂν εἴη. ἡ γὰρ τοσήδε καὶ τοιάδε ποσότης τοῦ χυμοῦ καὶ τοῦ ἀτμοῦ ὥστε αἰσθητὴ γενέσθαι, αὕτη ἂν εἴη καὶ γευστή, καὶ ὀσφραντή. ἀλλ᾽ οὐδὲ ὁ Ἀριστοτέλης κατὰ τὸ κοινὸν τοῦτο ποσὸν φαίνεται εἰπὼν τὸν λόγον, ἀλλ᾽ ὅτι καταμετρεῖται συλλαβῇ βραχείᾳ καὶ μακρᾷ. τοῦτο δὲ φασὶν οὐκ αὔταρκες. οὐ γὰρ ὁ λόγος καθὸ λόγος μετρεῖται. οὐδὲ ἡ βραχεῖα συλλαβὴ καθὸ συλλαβή, ἀλλ᾽ ὅτι ἐν χρόνῳ πλείονι ἢ ἐλάττονι. ὥστε ὁ χρόνος ἂν εἴη ὁ μετρῶν τὸν χρόνον, ὁ ἐλάττων τὸν μείζονα. ὁ τῆς συλλαβῆς τὸν τοῦ λόγου. κατὰ συμβεβηκὸς οὖν ἡ συλλαβὴ τὸν λόγον μετρεῖ. Πρὸς δὴ ταῦτα φησὶν ὁ Πορφύριος, ὅτι οὐκ ἐπειδὴ βραχεῖ χρόνῳ λέγεται ἡ βραχεῖα συλλαβή, διὰ τοῦτο ἐστὶ βραχεῖα, ἀλλὰ τῇ ἑαυτοῦ φύσει ἔχει τὴν σμικρότητα. ὁμοίως δὲ καὶ ἡ μακρά. καὶ γὰρ ἡ μέν, στενουμένης τῆς ἀρτηρίας δι᾽ ὀλιγότητα πνεύματος, λέγεται βραχεῖα. ἡ δὲ εὐρυνομένης διὰ πλῆθος, μακρά. ὥστε ἡ μὲν ὡς βραχεῖα φύσει, ἐν βραχεῖ χρόνῳ λέγεται. ἡ δὲ ὡς μακρά, ἐν μακρῷ. δύναται δὲ καὶ τὴν φύσει βραχεῖαν, ἐν μακρῷ χρόνῳ προσενεχθῆναι. καὶ τὴν φύσει μακράν, ἐν βραχεῖ. τούτῳ γὰρ διαφέρει μετρικὸς ῥυθμικοῦ. ὁ μὲν γάρ, τοῖς κατὰ φύσιν μήκεσι χρῆται. ὁ δέ, ἐναλλάττει τὰς φύσεις ἑκατέρου. ὅταν γὰρ μεταβάλλῃ τὸ δακτυλικὸν μέτρον εἰς παιώνιον ῥυθμόν, ταῖς μακραῖς ὡς βραχείαις. καὶ ἀνάπαλιν ἐνίοτε χρῆται. ὁ δὲ μετρικὸς ἐὰν δεηθείη, τὰ στοιχεῖα μεταβάλλει. οἷον τὸ ξηρόν, ξερὸν λέγει. καὶ τὸν Διόνυσον, Διώνυσον.

De Oratione quo modo fit quantitas. Quæstio

Iamblich⁹

De uoce notanda

Qua ratione Aristoteles appellat orationem quantitatem

Porphyrius

Metricus → Rhytmic⁹

Cur dicatur syllaba breuis & longa & quid differat metricus a rhytmico secundum Porphyrium. Singulare documentum. —

τοῦ διέστηκεν ἀπὸ τούτου τὸ φύσει βραχὺ καὶ τῷ χρόνῳ. οὐ τῷ βραχεῖ χρόνῳ συλλαβὴ βραχεῖα λέγεται, ἀλλὰ τῷ βραχεῖα εἶναι, ἐν βραχεῖ χρόνῳ λέγεται.

Quaestio

Διὰ τί δέ φασιν, οὐ τοῖς γράμμασιν εἶπε μετρεῖσθαι τὸν λόγον, ἀλλὰ ταῖς συλλαβαῖς. Ἢ ὅτι τὰ μὲν γράμματα κατὰ τὸν χαρακτῆρα θεωρούμενα, οὐ ποιεῖ ἐκφώνησιν. τὰ δὲ στοιχεῖα κατὰ τὴν δύναμιν νοούμενα καὶ τὴν ἐκφώνησιν, τὸ μῆκος ἔχει καθ᾽ ὃ τὸ ποσὸν τοῦ λόγου. διὸ καὶ ἐν ἑνὶ καὶ ἐν πλείοσιν, οὐδὲν ἧττον συλλαβὴ γίνεται. καὶ τὸ μῆκος καὶ ἡ βραχύτης τῆς ἐκφωνήσεως γίνεται. ὡς ἂν ἔχοι φύσεως τὰ στοιχεῖα.

Quaestio

Πῶς δέ φασι βραχεῖα καὶ μακρὰ καταμετρεῖσθαι τὸν λόγον εἰπών. ἐκεῖ γὰρ καὶ ἡ βραχεῖα καταμετροῦσα καὶ τὴν μακράν. ἢ οὐ πᾶσα βραχεῖα δὶς γενομένη, καταμετρεῖ τὴν μακράν. καὶ γὰρ καὶ τῆς μακρᾶς μακρότεραι ὑποτίθενται. δεῖ οὖν τὴν μακρὰν μὲν, τὰς μακράς. τὴν δὲ βραχεῖαν, τὰς βραχείας μετρεῖν. ἢ πᾶσα μὲν βραχεῖα ὑπὸ βραχείας μετρεῖται. οὐχ ἅπαξ δὲ οὐδὲ ἀεὶ τῆς αὐτῆς. ἄλλοτε δὲ ἄλλης. καὶ ἡ μακρὰ δὲ ὡσαύτως, οὐκ ἀεὶ ὑπὸ τῆς αὐτῆς μακρᾶς, ἢ ὑπὸ τῆς αὐτῆς βραχείας μετρεῖται, ἀλλ᾽ ὡς ἂν τύχοι συναπαρτίζοντα τὰ κατὰ μέρος ὄντα τῷ μήκει τῶν καταμετρουμένων. τὸ δὲ μετρεῖται, δύναται δηλοῦν καὶ ὅτι συγκεῖται ἐκ τούτων. ἢ τρίτον ὁ λόγος ἐκ μέτρων συνέστηκε τῶν συλλαβῶν, ποσὸν ἂν εἴη κατὰ τὸ αὐτὸ τὸ εἶναι. οὐχ ἁπλῶς δὲ ποσὸν, ἀλλὰ σημαντικόν, ὥσπερ ὁ τόπος περιεκτικόν. τὸ οὖν ποσόνδε, οὐκ ἐπὶ ποσοῦ τόδε. ὥσπερ οὐδὲ τῷ ἀριθμῷ, ἢ τῷ μεγέθει.

Quaestio

ἀλλ᾽ ἐκεῖνο οἶμαι ἀπορίας ἄξιον, εἰ πᾶν ποσὸν μετρούμενόν ἐστιν ὡς μετροῦν. ὁ γοῦν ἀριθμὸς, μετρεῖ τὰ διωρισμένα. καὶ ὁ πῆχυς, τὰ συνεχῆ. ὁ δὲ λόγος, τί μετρεῖ. ἢ μετροῦσι μὲν τὰ τοῦ λόγου μόρια, συλλαβαί. μετρεῖται δὲ ὁ λόγος. οὐ γὰρ τὰ μετροῦντα μόνον ἐστὶ ποσὰ, ἀλλὰ καὶ τὰ μετρούμενα.

Quaestio

Πρὸς δέ γε τὸ πρῶτον τῶν ἀπορηθέντων τὸ λέγειν, ὅτι τὰ ἄνευ συμπλοκῆς, εἰς τὰς κατηγορίας ἀνάγεται. λόγος δὲ πᾶς μετὰ συμπλοκῆς θεωρεῖται. ῥητέον ὅτι καὶ τὸ ὄνομα καὶ τὸ ῥῆμα λόγος ἐστὶ, κατὰ τοῦτο τοῦ λόγου τὸ σημαινόμενον. μᾶλλον δὲ καὶ πᾶσα λέξις κἂν ἄσημος ᾖ. καὶ αὕτη γὰρ συλλαβαῖς καταμετρεῖται. καὶ διὰ τοῦτο ποσόν. ἔπειτα δὲ, κἂν κατὰ συμπλοκὴν ὁ λόγος, ἀλλ᾽ ᾗ ποσὸν, ὑπὸ τὸ ποσὸν ἀνάγεται ὡς γένος. ὥσπερ καὶ ἡ σύνθετος ἐκ πολλῶν οὐσιῶν, οὐσία ὑπὸ τὴν οὐσίαν. καὶ τὸ σύνθετον χρῶμα ὑπὸ τὸ χρῶμα καὶ τὸ ποιόν. ὑφ᾽ ὃ γὰρ τὰ ἁπλᾶ, ὑπὸ τοῦτο καὶ τὰ ἐκ τῶν ἁπλῶν ἐκείνων συγκείμενα.

ὑφ᾽ ὃ τὰ ἁπλᾶ ὑπὸ τοῦτο καὶ τὰ ἐκ τῶν ἁπλῶν

Ἀλλὰ διὰ τί φασιν ἐν διαζῶν εἶπεν, εἰ τὰ ὄντα τε τῶν δέκα μόριον. Ἢ οὐ διὰ τὸ ἀμφίβολον, ἀλλ᾽ ὅτι πολλαχῶς οἷόν τε διελεῖν τὰ δέκα. καὶ γὰρ εἰς ἓξ καὶ τέσσαρα. καὶ ἑπτὰ καὶ τρία. καὶ ὀκτὼ καὶ δύο. καὶ ἐννέα καὶ ἕν. τοσαῦτα μὲν οὖν περὶ τοῦ διωρισμένου ποσοῦ ἠπόρηταί τε καὶ διαλέλυται.

Quaestio

Περὶ δὲ τοῦ συνεχοῦς, ὁ αὐτὸς ἀνὴρ ἀπορεῖ τοιάδε. τὸ σῶμά φησιν ᾗ σῶμα, καὶ ἐπιφάνεια καὶ γραμμή. καὶ ὅλως μέγεθος, ᾗ τοιαῦτα οὐκ ἔστι ποσά. ἀλλὰ ποσὰ λέγεται, τῷ μετασχεῖν τοῦ ποσοῦ δὲ, καὶ τῷ ἀριθμοῦ μετασχεῖν. μόνος ἄρα ὁ ἀριθμὸς ποσόν.

Plotinus

Λύων δὲ ταῦτα πάλιν ἐν τῷ τρίτῳ φησὶ, πρόοδον εἶναι τῆς στιγμῆς εἰς τὸ πόρρω. καὶ εἰ μὲν ἐφ᾽ ἓν, γραμμὴ γίνεται. εἰ δὲ ἐπὶ δύο, ἐπίπεδον. εἰ δὲ ἐπὶ τρία, σῶμα. καὶ εἰ μὲν ἐπὶ πολὺ ἡ διάστασις, μέγα. εἰ δὲ ἐπ᾽ ὀλίγον, μικρόν. καὶ ὅταν μὲν κατὰ κοινὸν ὅρον ἡ πρόοδος

γένηται, συνεχὲς τὸ τοιοῦτον. ὅταν δὲ κατ᾽ ἴδιον, διηρημένον. ποσὸν οὖν καὶ τὸ μέγεθος. ἀλλ᾽ ἀορίστως μὲν, μέγα, ἢ μικρόν. ἢ ὡς ἐπὶ πλήθους, πολὺ, ἢ ὀλίγον. ὁρισθὲν δὲ μέτρῳ τινὶ, ἢ ἀριθμῷ, ἢ πήχει, ὡρισμένως λέγεται. ἀλλ᾽ ἐπιστῆσαι χρὴ, ὅτι κἂν ὁρισθῇ μέτρῳ ἡ γραμμὴ, ἢ ὅλως τὸ συνεχὲς ποσὸν, ὡρισμένον μὲν ἔσται ποσόν. ἀλλὰ κατὰ μέθεξιν ἴσχει τοῦτο. τῷ δὲ αὐτῆς λόγῳ, διάστασίς ἐστι μόνον καὶ οὐχὶ ποσόν. εἰ γὰρ ποσὸν τοῦτό ἐστι, καθὸ καὶ ποσόν ἐστι, δυνατὸν λέγειν, ὅτι αὕτη ἡ διάστασις, μεταλαμβάνει μὲν ποσοῦ, οὐ μέντοι δὲ τῷ ἑαυτοῦ λόγῳ ποσόν. μήποτε οὖν, οὔτε καθὸ μετρεῖται ὡρισμένον ποσόν ἐστι τῷ ἑαυτοῦ λόγῳ τὸ συνεχὲς, ἀλλὰ κατὰ μέθεξιν, οὔτε μὴ μεμετρημένον ἀόριστον ποσόν. ἢ ὅλως ποσὸν τῷ ἑαυτοῦ λόγῳ. ἀλλὰ ποσόν ἐστι, τὸ συνεχές. καθόσον ἢ ἐφ᾽ ἓν, ἢ ἐπὶ δύο, ἢ ἐπὶ τρία διέστηκε τῷ ἑαυτοῦ λόγῳ. ὥσπερ γὰρ ὁ ἀριθμὸς κατὰ τὸν διορισμὸν ἔχει τὸ ποσὸν, οὕτως καὶ τὸ μέγεθος κατὰ τὴν διάστασιν. τὸ γὰρ ἀποστὰν οἶμαι τοῦ ἑνὸς καὶ ἀμεροῦς, καὶ κινδυνεῦον εἰς ἄπειρον καὶ ἀόριστον ὑπεκχυθῆναι, τοῦ μέτρου ἐδεήθη. καθὸ καὶ ποσὸν ἐγένετο. ἵνα ὁρισθῇ τῷ ποσῷ γενέσθαι. διττὸν δὲ ὂν, κατά τε τὸ διωρισμένον καὶ κατὰ τὸ συνεχὲς, διττῆς ἐδεήθη ποσότητος.

Quaestio

Διὰ τί δέ φασι μὴ προδιδάξας περὶ τόπου ἢ χρόνου, ὡς ἐγνωσμένοις αὐτοῖς κέχρηται. Ἢ ὅτι οὐ τὴν οὐσίαν αὐτῶν παραδοῦναι προτίθεται. φυσικῆς γὰρ ἐστὶ τοῦτο σκέψεως, ἣν ἐν τῇ φυσικῇ ἀκροάσει πραγματεύεται. ἀλλ᾽ ὅσπερ ἤρκει τῇ λογικῇ θεωρίᾳ κατὰ τὴν κοινὴν περὶ αὐτῶν ἔννοιαν, τὴν εἰς τὸ οἰκεῖον γένος τὸ ποσὸν ἀναγωγὴν τῶν αὐτῶν ἐποιήσατο.

Andronicus

Ἀλλ᾽ ἄμεινον ἴσως φασὶν Ἀνδρόνικος ἐποίησεν. ἰδίας μὲν ποιήσας κατηγορίας, τοῦ τόπου καὶ τοῦ χρόνου. ὑποτάξας δὲ αὐταῖς, τὸ ποῦ, καὶ τὸ ποτέ. ἢ καὶ πρὸς τοῦτο ῥητέον. ὅτι ἄλλη μέν ἐστιν ἔννοια τοῦ χρόνου, καθ᾽ ἣν ἐστι διάστημα ὁ χρόνος, ἄλλη δὲ τοῦ ποτὲ, καθ᾽ ἣν ἡ σχέσις τῶν ἐν τῷ χρόνῳ θεωρεῖται πρὸς τὸν χρόνον. καὶ ἐπὶ τόπου δὲ καὶ τῶν ἐν τόπῳ, ὁ αὐτὸς ἁρμόσει λόγος. διόπερ Ἀριστοτέλης ὀρθῶς ἀλλαχοῦ μὲν, τίθησι τὰ ποσά. ἀλλαχοῦ δὲ, τὴν πρὸς τὰ ποσὰ ταῦτα σχέσιν κατέταξεν.

Quaestio

Ἀλλὰ ζητήσει αὖθις οἶμαι δικαίως, διὰ τί ὥσπερ τὴν τοῦ χρόνου καὶ τοῦ τόπου μέθεξιν ἐν ἄλλαις τέθεικε κατηγορίαις, οὐχ οὕτως καὶ τὴν τῆς οὐσίας ἢ τοῦ ποιοῦ, ἢ ἄλλου τινὸς ποσοῦ. οἷον ἀριθμοῦ ἢ μεγέθους μέθεξιν, ἰδίας πεποίηκε κατηγορίας. ἢ κἂν τὰ συμβεβηκότα ἐν τῇ οὐσίᾳ θεωρῆται, κἂν ἡ οὐσία ἐν τοῖς συμβεβηκόσιν, ἐνυπάρχει ταῦτα ἀλλήλοις. καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἡ σχέσις αὐτῶν συνῄρηται. καὶ οὐκ ἄλλο μέν τι ἐστὶν ἡ οὐσία, ἄλλο δὲ ἡ πρὸς τὴν οὐσίαν σχέσις. ὁ δὲ χρόνος καὶ ὁ τόπος ἔξωθέν πως θεωρούμενοι, ἄλλοι μὲν αὐτοί εἰσιν, ἄλλη δὲ ἡ πρὸς ταῦτα σχέσις τῶν ἐν τόπῳ καὶ χρόνῳ ὄντων. καὶ γὰρ ἐν τῇ φύσει τῶν ἔξωθεν παρακολουθούντων, ὁ χρόνος καὶ ὁ τόπος δοκεῖ, ὥσπερ τῶν συμπληρούντων ὕλη καὶ εἶδος καὶ κίνησις. μήποτε δὲ τὸ ποτὲ οὐχ ἁπλῶς τὸ ἐν χρόνῳ δηλοῖ. οὐδὲ τὸ ποῦ τὸ ἐν τόπῳ. ἀλλὰ τὴν τοῦ χρόνου καὶ τὴν τοῦ τόπου ἰδιότητα, καθὸ τοιοῦτοι. ὥσπερ καθὸ διαστάσεις καὶ ποσὰ ἐν τῷ ποσῷ κατηριθμήθησαν. εἰ δέ τις τὸν χρόνον ὡς μέτρον κινήσεως τῷ πρός τι νομίζει δεῖν ὑπάγειν, τὸ μέτρον διχῇ διαιρετέον. ἢ αὐτὸ καθ᾽ αὑτὸ, ἢ κατὰ τὴν πρὸς τὸ μετρούμενον ἀναφοράν. καὶ ὡς μὲν καθ᾽ αὑτὸ

ἐν τῇ φύσει τῶν ἔξωθεν παρακολουθούντων ὁ χρόνος καὶ ὁ τόπος δοκεῖ ὥσπερ τῶν συμπληρούντων ὕλη καὶ εἶδος καὶ κίνησις

οὐδὲν ἄτοπον κατὰ ἄλλας καὶ ἄλλας ἐννοίας εἰς διαφόρους κατηγορίας ἀνάγεσθαι

Quaestio

Iamblich.

Ἰαμβλίχου θεωρητικὴ δύναμις

τὸ μέτρον, ποσὸν καὶ ἀρχὴ καὶ γένος ἐστὶ τῶν ποσῶν πάντων. ὡς δὲ πρὸς τὸ μετρούμενον, πρός τι ἂν εἴη. οὕτως δὲ καὶ τὸ τῆς κινήσεως μέτρον ὁ χρόνος. ὡς μὲν καθ' αὑτό, ποσὸν ἂν εἴη τι καθότι μέτρον. ὡς δὲ πρὸς τὴν κίνησιν, πρός τι. καὶ οὐδὲν ἄτοπον κατ' ἄλλας καὶ ἄλλας ἐννοίας, εἰς διαφόρους κατηγορίας ἀνάγεσθαι. Μετὰ δὲ τὸν χρόνον, περὶ τοῦ τόπου διαποροῦσιν εἰ περιεκτικός ἐστι σώματος. ἢ ὡς οὐσιώδης ποιότης συμπληρωτική τῆς οὐσίας ἐστί, καὶ οὐκέτι ποσόν. ἢ εἰ κατὰ τὴν σχέσιν θεωρεῖται μόνην, τῷ πρός τι ἀποδοθήσεται. κἀνταῦθα δὲ, τὸ αὐτὸ ῥητέον. ὅτι κατὰ μὲν τὴν διάστασιν, καθόσον πέρας ἐστὶ τοῦ περιέχοντος, καθὸ περιέχει τὸ περιεχόμενον, ἐπιφάνειά ἐστιν ὁ τόπος, καὶ κατὰ τοῦτο ποσὸν αὐτὸν ἀνάγκη λέγειν. κατὰ δὲ τὴν πρὸς τὸ περιεχόμενον σχέσιν, οὐδὲν θαυμαστόν, εἰ καὶ ὁ τόπος εἰς τὸ πρός τι ἀνάγοιτο, ὥσπερ καὶ ὁ χρόνος. μέχρι μὲν οὖν τούτου, προῆλθον αἱ πρὸς τὴν πρώτην τοῦ ποσοῦ διαίρεσιν ἀπορίαι τε καὶ λύσεις. Ὁ δὲ θεῖος ἰάμβλιχος κἀνταῦθα τὴν ἑαυτοῦ θεωρητικὴν ἐπιστήμην παραδεικνύς, τὰς πρώτας ἀρχὰς ἡμῖν τῶν τε δύο τοῦ ποσοῦ εἰδῶν καὶ τῆς μιᾶς ἀμφοῖν περιοχῆς ἐμφαίνων, ὧδέ πως γέγραφεν. » ἐπειδὴ γὰρ ἡ τοῦ ἑνὸς δύναμις, ἀφ' οὗ πᾶν τὸ ποσὸν ἀπογεννᾶται, διατείνει δι' ὅλων ἡ αὐτή, καὶ ὁρίζει ἕκαστον προϊοῦσα ἀφ' ἑαυτῆς. ἡ μὲν δι' ὅλων διήκει πανταπάσιν ἀδιαιρέτως, τὸ συνεχὲς ὑφίστησι. καὶ ἡ κατὰ τὴν πρόοδον ποιεῖται μίαν, καὶ ἀδιαίρετον καὶ ἄνευ διορισμοῦ. ἡ δὲ προϊοῦσα ἵσταται καθ' ἕκαστον τῶν εἰδῶν, καὶ ὁρίζει ἕκαστον, καὶ ἕκαστον ἓν ποιεῖ, ταύτῃ τὸ διωρισμένον παράγει. κατὰ δὲ τὴν περιέχουσαν ἅμα τὰς δύο ταύτας ἐνεργείας, μίαν κυριωτάτην αἰτίαν τὰ δύο ποσὰ παράγει. καὶ κατὰ μὲν τὴν πανταχοῦ ταυτότητα, καὶ ὅλην ἐφ' ἑκάστων τε τῶν μορίων, καὶ ἐπὶ πάντων τὸ συνεχὲς ἀπεργάζεται. κατὰ δὲ τὴν ἐφ' ἕκαστον αὐτῶν πρὸς ἑαυτὰ ταυτότητα, καὶ κατὰ τὸ ἐν ἑνὶ ἑκάστῳ ὅλην εἶναι, τὸ διωρισμένον ἀπογεννᾷ. καὶ κατὰ μὲν τὴν ἐν ἀλλήλοις ἕνωσιν, τῶν νοητῶν ποσῶν, τὸ συνεχές. κατὰ δὲ τὴν διακεκριμένην αὐτῶν ἀπ' ἀλλήλων ἕνωσιν, τὸ διωρισμένον ὑφίστησι. καὶ κατὰ μὲν τὴν ἑστῶσαν αὐτοῦ ἐνέργειαν, τὸ διωρισμένον. κατὰ δὲ τὴν προϊοῦσαν, τὸ συνεχὲς δημιουργεῖ. ἐπεὶ δὲ ἅμα καὶ μένει καὶ πρόεισι, τὰ δύο ἀπογεννᾷ. περιέχει γοῦν ἡ τῶν νοητῶν μέτρων δύναμις, ἅμα ἀμφότερα τὰ μένοντα καὶ προϊόντα ἐν ἑνὶ τῷ αὐτῷ. ὅθεν δή, εἴ τις τοῖς νοητοῖς καὶ θείοις μέτροις τὰ ἕτερα τούτων νέμει, εἰ μὲν τὰ ἀκίνητα μόνα, ὑπὸ περιπατητικῶν παρακουσμάτων ἐξηπάτηται. εἰ δὲ τὰ προϊόντα, ὑπὸ στωϊκῶν. Ἔτι τὰ μὲν, ἐκ θέσιν ἐχόντων πρὸς ἄλληλα. ἕως τοῦ, τῶν δὲ ἄλλων οὐδὲν αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ ἀλλ' ἢ κατὰ συμβεβηκός. Μετὰ τὴν πρώτην τοῦ ποσοῦ διαίρεσιν, καὶ ἑτέραν ἐπάγει. καθ' ἣν τὰ μὲν, ἐκ θέσιν ἐχόντων πρὸς ἄλληλα τῶν ἐν αὐτοῖς μορίων συνέστηκε. τὰ δὲ οὐκ ἐξ ἐχόντων θέσιν. ἐδεήθη δὲ καὶ ταύτης, διὰ τὸ μίαν μὴ ἐπιδέχεσθαι τὰς ὅλας διαφοράς. καὶ γὰρ πᾶν μὲν τὸ ἐκ θέσιν ἐχόντων, συνεχές ἐστιν. οὐκέτι δὲ τὸ συνεχὲς πᾶν ἐκ θέσιν ἐχόντων. ὁ γὰρ χρόνος οὐκ ἔχει θέσιν. καὶ ἀνάπαλιν δέ. πᾶν μὲν τὸ διωρισμένον, οὐκ ἔχει θέσιν. οὐκέτι δὲ πᾶν τὸ μὴ ἔχον θέσιν διωρισμένον ἐστί. πάλιν γὰρ ὁ χρόνος μὴ ἔχων θέσιν, διωρισμένος οὐκ ἔστι. παρείληπται γοῦν καὶ ἡ δευτέρα διαίρεσις. ὥστε τὰς ὑπὸ τῆς προτέρας παραληφθεί-

σας διαφορὰς προστεθῆναι. καὶ καλεῖται ἡ τοιαύτη, ἐπιδιαίρεσις, δευτέρα τις οὖσα τοῦ αὐτοῦ γένους διαίρεσις καθ' ἑτέρας διαφοράς. ὡς γὰρ ἐπὶ τοῦ ζώου ἡ τὸ θνητὸν καὶ ἀθάνατον διαιροῦσα, οὐκ ἐπιδέχεται τὰς κατὰ τὸ λογικὸν καὶ ἄλογον, οὐδὲ ἐκεῖναι ταύτας, καὶ διὰ τοῦτο ἐδεήθησαν ἐπιδιαιρέσεως, οὕτως καὶ ἐνταῦθα. ἵνα πάσας περιλάβῃ τὰς ὑπὸ τὸ ποσὸν διαφοράς, ταῖς δύο ἐχρήσατο διαιρέσεσι. Ζητεῖν δὲ ἄξιον, τί τὸ θέσιν ἔχον. ἆρα ὥς τινες οἴονται, τριῶν δεῖται τούτων τὸ θέσιν ἔχον, τοῦ, τε τόπου ἐν ᾧ κεῖται, καὶ τοῦ, τὰ μόρια συνυπάρχειν, ἀλλὰ μὴ τῶν ἑτέρων γινομένων τὰ ἕτερα ἀφανίζεσθαι, καὶ τοῦ συνέχειαν καὶ ἀλληλουχίαν ἔχειν πρὸς ἄλληλα, ἢ τὸ μὲν συνυπάρχειν ἀλλήλοις τὰ μόρια πάντως προσεῖναι δεῖ τοῖς θέσιν ἔχουσι. τὸ δὲ ἐν τόπῳ εἶναι, οὐ πάντως οὔτε κατὰ τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων, οὔτε κατὰ τὴν τοῦ ἀριστοτέλους παράδοσιν. τὰ γοῦν μὴ διεστηκότα πλεοναχῶς, οἷον, ἡ γραμμή, ἐν τόπῳ μὲν οὐκ ἔστιν. ὥστε οὐδὲ ἐν τόπῳ τεθήσεται. θέσιν δὲ ἔχειν λέγεται. καὶ ὁ ἀριστοτέλης δὲ οὐχ ἁπλῶς εἶπε θέσιν ἔχοντα αὐτὰ ἐν τόπῳ, ἀλλὰ πρὸς ἄλληλα τῶν ἐν αὐτοῖς μορίων. τοῦτο δέ ἐστιν ὥς φησιν ἰάμβλιχος, ὧν τὰ μόρια πάντα συνυπάρχει ἀλλήλοις. καὶ τῇ τούτων ἀθρόᾳ λήψει, τῷ ὅλῳ τῷ ἐξ αὐτῶν τὸ εἶναι ὑπάρχει. διὰ γοῦν τοῦ πρὸς ἄλληλα εἰπεῖν, δεικνύουσιν ὅτι οὐ τὴν κατὰ τόπον θέσιν λέγει, ἀλλὰ τὴν κατὰ σχέσιν, ἀντιδιαστέλλων ταῦτα τοῖς πρὸς τῷ γίνεσθαι τὸ εἶναι ἔχουσιν. ὧν τὰ μόρια οὐδέποτε ὑπομένει. κυρίως μὲν γὰρ θέσις, ἐπὶ τῶν ἐν τόπῳ λέγεται. ἤδη δὲ καὶ ἐφ' ἑκάστου τῶν ποσῶν, ὧν τὰ μόρια συνυπάρχει, κεῖσθαι ἐν ἐκείνῳ ἐν ᾧ ἐστι λέγεται. ὥσπερ γραμμὴ ἐν τῇ ἐπιφανείᾳ. καὶ ἐπιφάνεια ἐν τῷ σώματι. καὶ τὸ σημεῖον γάρ, ὅταν μονάδα θέσιν ἔχουσαν λέγωσιν, οὐχ ὡς ἐν τόπῳ κεῖται, ἀλλ' ἐν γραμμῇ. ἕκαστον οὖν τῶν συνεχῶν ποσῶν, ὡς ἔχει φύσεως, οὕτως ἔχει καὶ τὴν οἰκείαν θέσιν. τὸ μὲν σῶμα ἐπειδὴ ἐν τόπῳ ἐστίν, ἐν τόπῳ καὶ τὴν θέσιν ἔχει. ἡ δὲ ἐπιφάνεια, ἐν τῷ σώματι. ἡ δὲ γραμμή, ἐν τῇ ἐπιφανείᾳ. τὸ δὲ σημεῖον, ἐν τῇ γραμμῇ. καὶ γὰρ σαφῶς καὶ ἀριστοτέλης εἶπεν. ὅτι τὰ τῆς γραμμῆς μόρια, ἐν τῷ ἐπιπέδῳ κεῖται. καὶ ὅλως εἰ τὰ θέσιν ἔχοντα ἐν τόπῳ τὴν θέσιν ἐβούλετο, οὐκ ἂν καὶ τὰ τοῦ τόπου μόρια ἔλεγε θέσιν ἔχειν. οὐ γὰρ ἂν εἴη ὁ τόπος ἐν τῷ τόπῳ. ἵνα μὴ ἐπ' ἄπειρον τόπον πρὸ τόπου ζητήσωμεν. ἀλλ' ὡς ἐπιφάνεια ὢν ὁ τόπος, ἐν τῷ σώματι τὴν θέσιν ἔχει, οὕτωσπερ ἐστὶν ὡς ἐπιφάνεια. καὶ αὐτὸς δὲ ἀριστοτέλης ὡς τὸ εἶναι φησὶν ἔχει τὰ μαθηματικά, οὕτως καὶ τὸ κεῖσθαί που. θαυμάσειε δ' ἄν τις τοῦ θείου ἰαμβλίχου περὶ τοῦ τόπου γράφοντος. » Ὁ δὲ τόπος, ὡς μὲν » ἐπιφάνεια, εἴη ἂν ἐν τῷ σώματι. οὕτωσπερ οὖσα, περιέχει τὸ σῶμα. ὡς δὲ τόπος, ἐν τῷ » περιεχομένῳ ὑπ' αὐτοῦ. διὰ γὰρ τὸ εἶναι αὐτὸ τῷ τόπῳ ὑπάρχει. ἐν τούτῳ γοῦν κεῖσθαι λέγοιτο. τὸ γὰρ τόπον ἐν τόπῳ εἶναι. καὶ τὸ ἀγγεῖον ἐν τῷ οἴνῳ. καὶ τοῦ τοιούτου γοῦν κατὰ τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν ἀκολουθήσει. πῶς δὲ οὐδὲν ἔξω τῶν ἀπεμφαινόντων. προϊὼν δέ, μήποτε φησὶ κατὰ συμβεβηκός ἐστιν ἐν τόπῳ. ταὐτὸν δὲ τόπος καὶ ἐπιφάνεια κατὰ τὸ ὑποκείμενον. καὶ ἄμεινον κατὰ τὴν ἀριστοτελικὴν τοῦ τόπου ἔννοιαν οὕτως ἀκούειν. ἀλλ' εἴ τις διάστημα λέγει τὸν τόπον ἀεὶ μὲν ἔχον σῶμα, αὐτὸ δὲ τὸ καθ' αὑτό, κενὸν σώματος. καὶ ἄλλο παρὰ

Quaestio

Thesin .i. positione habere quid.

Linea in loco non est & thesin habere a...

Iamblich.

Iamblich.

τὸ σῶμα θεωροῦμεν. ἆρα οὐκ ἂν καὶ τοῦτο ἐκ θέσιν ἔχοντος τῶν ἑαυτοῦ μορίων λέγοιτο. συνεχές τε ὄν, καὶ συνυπάρχοντα ἔχον τὰ μόρια ἀλλήλοις. καὶ ποῦ ἂν κέοιτο. οὐδὲ γὰρ ὥσπερ ὡς ἐπί τινος τοῦτο. μήποτε οὖν ὥσπερ ἡ τάξις ἐστὶν ἐν τοῖς διωρισμένοις, τοῦτο ἡ θέσις ἐν τοῖς συνεχέσιν. ὥσπερ γὰρ τὰ διωρισμένα, διὰ τὴν ἀπὸ τοῦ ἑνὸς ἔκστασιν ἐδεήθη τάξεως, ἵνα κατὰ τὴν πρὸς τῷ ἑνὶ μένη, καὶ μὴ ἀτάκτως διεσπασμένα συγχέηται, οὕτως καὶ τὰ συνεχῆ τοῦ ἀμεροῦς ἐκπεσόντα, ἐν ᾧ πάντα ἐν ταυτῷ ἦν, ἐδεήθη θέσεως καθ᾽ ἣν ἄλλα ἄλλοις συνάπτει μόρια, κατὰ τὴν τοῦ εἴδους ἐπιπρέπειαν, ἵνα μὴ συμπεφορημένη ᾖ. καὶ κατά γε ταύτην τὴν ἔννοιαν, οὐκ ἀναγκαῖον ποῦ κεῖσθαι τὰ κείμενα ὡς ἐν ἄλλῳ. ἡ γὰρ θέσις, παρὰ τὸ θεῖναι οἶμαι καὶ ἵεσθαι λεγομένη, τὴν ἔκτασιν σημαίνει. ἀλλὰ ταῦτα μὲν περὶ τῶν θέσιν ἐχόντων. τὰ δὲ μὴ ἔχοντα θέσιν ἀπαριθμούμενος, πρῶτον ἔταξε τὸν λόγον. καί φησιν αὐτόν, μήτε κεῖσθαι ποῦ, μήτε τὰ μόρια θέσιν ἔχειν πρὸς ἄλληλα. δεῖ γὰρ ὑπομένειν δεῖ τὰ θέσιν ἔχοντα, ὁ δὲ λόγος ἅμα τε εἴρηται καὶ οὐκέτι ἔστι, πῶς ἂν ἔχοι θέσιν. καὶ ἐπὶ τοῦ χρόνου δὲ τὸ αὐτὸ ἀξιοῖ, ἀφ᾽ οὗ καὶ σαφῶς ἐνεδείξατο. ὅτι δεῖ τοῖς θέσιν ἔχουσι προσεῖναι τὸ ὑπομένειν τὰ μόρια. ὃ γὰρ μή ἐστι φησὶν ὑπομένον, πῶς ἂν τοῦτο θέσιν τινὰ ἔχοι. τάξιν δὲ ἔχειν ταῦτα λέγεται, καθόσον τοῦ τε λόγου ἡ μέν, προτέρα συλλαβὴ λέγεται. ἡ δέ, ὑστέρα. καὶ τοῦ χρόνου τὸ μέν, πρότερον τὸ μέρος. τὸ δέ, ὕστερον. διὸ καίτοι συνεχὴς ὢν ὁ χρόνος, θέσιν οὐ λέγεται ἔχειν. ἐπειδὴ γὰρ συνακολουθεῖ τῇ κινήσει. πᾶσα δὲ κίνησις, ἐν τῷ γίνεσθαι ἔχει τὸ εἶναι. καὶ ὁ χρόνος τὸ αὐτὸ πάσχει. καὶ διὰ τοῦτο καίτοι συνεχὴς ὤν, οὐκ ἔχει θέσιν. ὅτι οὐχ ὑπομένει αὐτοῦ τὰ μόρια. Ἀλλὰ διὰ τί ὁ ἀριθμὸς οὐκ ἔχει θέσιν. ὑπομένειν γὰρ αὐτοῦ δοκεῖ τὰ μόρια. Ὅτι φησὶν Ἰάμβλιχος, ἡ μονάς, σημεῖον ἄθετόν ἐστιν. ὁ δὲ ἀριθμός, ἐκ μονάδων συνέστηκε. καὶ ὅτι οὐδὲ τὰ μόρια ὑπομένει. οὐδὲ γὰρ ἔστι τὰ διηριθμημένα, ἔστι που ὁ ἀριθμός. ἐπεὶ οὐδὲ ὁ λόγος ἐστί που. ὅτι ἐστὶ τὰ ὑπ᾽ αὐτοῦ λεγόμενα. ὡς δὲ ὁ λόγος ἐν τῷ λέγεσθαι, οὕτως καὶ ὁ ἀριθμὸς ἐν τῷ ἀριθμεῖσθαι ὑφέστηκε. καὶ διὰ τοῦτο οὐχ ὑπομένει οὐδὲ τούτου τὰ μόρια. ὥστε οὐκ ἔχουσιν θέσιν. ταῦτα μὲν ὁ θεῖος φησὶν Ἰάμβλιχος. Θαυμάζω δέ, εἰ ὁ ἀριθμὸς διὰ τὸ μὴ ὑπομένειν τὰ μόρια, λέγεται μὴ ἔχειν θέσιν. οὐ γὰρ ὡς ὁ λόγος ἐν τῷ λέγεσθαι ἔχει τὸ εἶναι, οὕτως καὶ ὁ ἀριθμὸς ἐν τῷ ἀριθμεῖσθαι. κἂν γὰρ μὴ ἀριθμῆται τοὺς πέντε μου δακτύλους, ἠρίθμηνται κατὰ τὸ ἑαυτῶν εἶδος. ἀλλὰ μᾶλλον, διὰ τὸ μὴ συνεχὲς εἶναι. δεῖ γὰρ καὶ συνεχῆ εἶναι, καὶ ἐκτετάσθαι τὰ θέσιν ἔχοντα. οὕτως γὰρ καὶ ἡ πρὸς ἄλληλα τῶν μορίων θέσις, ὀφθήσεται τίνα τίσι τῶν μορίων συνάπτεται. ἐν γὰρ τῇ τριάδι ποία μονὰς πρὸς ποίαν σύγκειται, οὐκ ἔστιν εἰπεῖν. ὥσπερ ἐπὶ τῆς γραμμῆς ποῖον μόριον ποίῳ συνάπτειν, ἐναργές ἐστιν ἰδεῖν. Διὰ τί δὲ οὐχ ὡς ἐπὶ τοῦ λόγου καὶ ἐπὶ τοῦ χρόνου σαφῶς ἀνεῖλε τὸ θέσιν ἔχειν, οὕτως καὶ ἐπὶ τοῦ ἀριθμοῦ. ἀλλ᾽ ὅτι θέσιν, οὐ πάνυ λάβοις ἂν αὐτοῦ. Ἢ ὡς οἱ ἐξηγηταί φασιν, ὅτι δοκεῖ καὶ ὁ ἀριθμὸς ἐπιδέχεσθαι θέσιν, διὰ τὰ ἀριθμούμενα. μήποτε δὲ χαρακτηριστικοῦ ὄντος τῶν θέσιν ἐχόντων, μάλιστα τοῦ τὰ μόρια ὑπομένειν. ὁ μὲν λόγος καὶ ὁ χρόνος, οὐκ ἔχει τοῦτο. ὁ δὲ ἀριθμὸς ἔχει. καὶ εἴπερ εἶχε

Quod ordo in discretis idem est positio in continuis

θέσις unde dr

Quod positionem habet oportet ut partes eius persistant

Quaestio

Iamblich

Notandum

Quaestio

πᾶσα κίνησις ἐν τῷ γίνεσθαι ἔχει τὸ εἶναι

τὸ συνέχειαν, ἦν ἂν τῶν θέσιν ἐχόντων. κἂν θέσιν δὲ μὴ ἔχῃ, ὅ, τε λόγος καὶ ὁ χρόνος καὶ ὁ ἀριθμός, ἀλλὰ τάξιν ἔχειν ὡς εἴρηται ταῦτα ἀντὶ τῆς θέσεως. ἡ δὲ τάξις κυρίως μέν, ὡς ἐπὶ διωρισμένων θεωρεῖται, κατὰ τὸ πρότερον καὶ ὕστερον λαμβανόμενα. καὶ ἐπὶ τοῦ χρόνου δέ, καθόσον προηγεῖται τὸ παρεληλυθὸς τοῦ ἐνεστῶτος, καὶ τοῦτο τοῦ μέλλοντος. ὥστε καὶ ἐπὶ τούτου, κατὰ τὸν διορισμὸν ἡ τάξις ἔοικε θεωρεῖσθαι. ἐν δὲ τῷ ἀριθμῷ, ἡ τάξις. οὐκ ἐν ἑκάστῳ. οὐ γάρ ἐστιν ἐν τῇ τριάδι τάξις τῶν μονάδων, ἀλλ᾽ ἐν τῷ χύματι τῶν ἀριθμῶν. ὅτι ἡ μονάς, προηγεῖται τῆς δυάδος. καὶ ἡ δυάς, τῆς τριάδος. καὶ ἐφεξῆς. ἐν δὲ τῷ λόγῳ, ἡ τάξις. καθόσον ἄλλα μέρη τοῦ λόγου ἄλλων προηγεῖται, καὶ ἄλλαι συλλαβαὶ ἄλλων. Κἀνταῦθα δὲ ἀπορῶ, πῶς ὁ θεῖος Ἰάμβλιχος περὶ τοῦ λόγου φησίν, ὅτι δοκεῖ μήτε τάξιν ἐμφαίνειν, εἴ τις αὐτοῦ τὸ μῆκος μόνον καὶ τὴν διέξοδον τῆς φωνῆς θεωροίη, κἂν ᾖ ἄσημος. τί γὰρ μᾶλλον ἡ ἑτέρα συλλαβὴ τῆς ἑτέρας προτέτακται. πάντη γὰρ δῆλον, ὅτι ἔστι τάξις ἐν τῷ λόγῳ. καὶ οὐκ ἄν τις τὸ σωκράτης ὄνομα εἴποι, τὴν κρα συλλαβὴν πρώτην προσενεγκάμενος. θεωρητικῶς δὲ τοῖς θέσιν ἔχουσι ποσοῖς ἐπιβάλλων, τοῦτό φησι τὸ γένος (οἶμαι τὸ θέσιν λέγειν γένος) ἕδραν παρέχεται πᾶσιν ὅσα ποτέ ἐστι ποσά, τοῖς τε ἁπλουστέροις ἐν τοῖς συνθέτοις, καὶ τούτοις ἐν τοῖς ἁπλοῖς. διχῶς γὰρ τοῦ ἁπλῶς λαμβανομένου, τὸ μέν, ὡς συνταττόμενον τοῖς συνθέτοις, καὶ περιεχόμενον ὑπ᾽ αὐτῶν, ὡς ἡ ἐπιφάνεια ὑπὸ τοῦ σώματος θέσιν ἔχει ἐν τῷ σωκράτης. τὸ δέ, ὡς ὑπερέχον καὶ ἐξῃρημένον, ἕδραν ἐν ἑαυτῷ παρέχει τοῖς συνθέτοις. προσδεόμεθα οὖν τῆς θέσεως, ἵνα τὴν πρὸς τὰ δεύτερα ποσὰ συνέχειαν νοήσωμεν. Ἐπιστῆσαι δὲ ἄξιον, ὅτι κατὰ μὲν τὴν πρώτην διαίρεσιν, δύο τε μὲν ἦν συνεχῆ. δύο δὲ διωρισμένα. κατὰ δὲ τὴν δευτέραν, τέτταρα μὲν τὰ θέσιν ἔχοντα. γραμμή. ἐπιφάνεια. σῶμα. τόπος. τρία δὲ τὰ μὴ ἔχοντα. ἀριθμός. χρόνος. λόγος. ὧν δύο μέν φησιν ὁ Ἰάμβλιχος τάξιν ἔχει, ἀριθμὸς καὶ χρόνος. λόγος δὲ πῶς μὲν ἔχει τάξιν, πῶς δὲ οὐκ ἔχει, φησίν, ὡς ἐν τοῖς πρὸ τούτου διώρισται. ὥστε καὶ ἄλλη τρίτη γέγονε διαίρεσις. καθ᾽ ἣν τῶν ποσῶν τὰ μέν, ἔχει τάξιν. τὰ δέ, οὐκ ἔχει. καὶ ἄλλην δὲ τετάρτην ἐφεξῆς προστίθησι διαίρεσιν. καθ᾽ ἣν τῶν ποσῶν τὰ μέν ἐστι προηγουμένως ποσά, ὅσα καθ᾽ αὑτά ἐστι τοιαῦτα. ὡς ἀριθμός. καὶ μέγεθος. καὶ χρόνος. καὶ τὰ τοιαῦτα. ὧν τὸ ποσόν, ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορεῖται. τὰ δέ, κατὰ συμβεβηκός, ὅσα κατ᾽ ἄλλο τι ποσὰ εἶναι λέγεται. οἷον, τὸ λευκὸν πολὺ λέγεται ἢ μέγα. οὐ καθὸ λευκόν, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν. καὶ ὁ ἄνθρωπος μακρὸς κατὰ τὸ μῆκος. καὶ ἡ κίνησις δὲ πολλή. ἢ διὰ τὸν χρόνον, ἢ διὰ τὸν τόπον. ἐὰν γὰρ ἀποδιδῷ τις τὸ ποσὸν αὐτῆς, ἢ ἐνιαυσιαίαν λέγων, κατὰ τὸν χρόνον ἀποδώσει. ἢ σταδιαίαν, κατὰ τὸν τόπον. δοκεῖ οὖν κατὰ ταῦτα καὶ ἡ κίνησις μετέχειν τοῦ ποσοῦ, ἀλλ᾽ οὐκ εἶναι ποσόν. καὶ ἔοικε πολλή τις ἀμφιβολία γεγονέναι περὶ τὴν κίνησιν. εἴπερ οἱ μέν, ὑπὸ τὸ πρός τι αὐτὴν ἀνάγεσθαί φασιν. οἱ δέ, ὑπὸ πλείονας κατηγορίας, ἐν αἷς θεωρεῖται. καὶ γὰρ ἐν ποσῷ κίνησις, ὡς αὔξησις καὶ μείωσις. καὶ ἐν ποιῷ, ὡς ἀλλοίωσις. καὶ κατὰ τόπον ἄλλη. καὶ ἤδη, καὶ κατ᾽ οὐσίαν. ἄλλοι δέ τινες τὸ δυνάμει καὶ ἐνεργείᾳ, κοινῶς ἐπὶ πάντων τῶν γενῶν θεωροῦντες τὴν κίνησιν ἐντελέχειαν οὖσαν τοῦ κινητοῦ,

Iamblich

Quaestio

ἁπλῶς dupliciter legi

Iamblich

Motus in q(uo) praedicamento

Aristoteles

Plotinus

Iamblichus

ἢ κινητόν, κατὰ τὴν Ἀριστοτέλους ἀπόδοσιν, κοινὴν εἶναι τῶν δέκα γενῶν φασίν. οἱ δέ, ἐν τῷ ποιεῖν καὶ πάσχειν αὐτὴν κατατάττουσι. Πλωτῖνος δὲ αὐτὴν καθ' αὑτὴν πρὸ τοῦ ποιεῖν καὶ πάσχειν, ὡς γένος ἴδιον τὴν κίνησιν ἀφωρίσατο. ὁ μέντοι Ἰάμβλιχος, ποσὸν αὐτὴν εἶναι βούλεται. εἰ γὰρ τὸ εἶναι αὐτῇ κινήσει ἐκ διαστήματος ὑφέστηκε, καὶ ἐν διαστήματι φησὶν αὕτη καθ' αὑτὴν ἔχει τὴν διέξοδον, ποσὴ ἂν εἴη δι' ἑαυτήν. ἐπεὶ καὶ ὁ λόγος ποσὸς θεωρεῖται, ὅτι ἐκ διαστήματος ποσῶν τρόπος δὲ ὑφέστηκε. καὶ κατὰ μετρεῖται τῷ τρόπῳ δὴ μήκει. καὶ ἔστι μεταβητός (?). καὶ θαυμαστὸν οὐδέν. κατὰ μὲν τὸ διάστημα, ποσὸν εἶναι τὴν κίνησιν. κατὰ δὲ τὴν ἐκ τῆς δυνάμεως εἰς τὸ ἐνεργείᾳ μεταβολήν, ἐν πάσαις θεωρεῖται ταῖς κατηγορίαις. καὶ κατ' ἄλλην καὶ ἄλλην ἑαυτῆς φύσιν, ἄλλως καὶ ἄλλως θεωρεῖσθαι. μήποτε δὲ καὶ τὸ λευκὸν οὐ κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν διέστηκεν ἁπλῶς, ἀλλ' ἔχει ἰδίαν διάστασιν τὸ ἐν σχέσει λευκόν, τὴν συνεκτεινομένην τῇ ἐπιφανείᾳ, ἀλλ' ἣ οὐσία παρὰ τὸ λευκόν. ὥσπερ καὶ ἡ κίνησις ἐλέγετο, διάστασιν ἔχειν ἰδίαν ἄλλην παρὰ τὸν χρόνον καὶ τὸν τόπον. καὶ γὰρ αἱ ποιότητες προϊοῦσαι εἰς τὴν γένεσιν, οὐ φυλάττουσι τὴν ἀδιαστατικὴν ἀμέρειαν. ἀλλ' εἰς τὴν μετὰ τὴν διάστασιν ὑπομένουσι καὶ καθ' ἑαυτάς. Ἀποροῦσι δὲ καὶ πρὸς τὰ ἐνταῦθα λεγόμενα οἱ αὐτοὶ ἄνδρες, οὐδὲν ἔχειν θέσιν λέγοντες. εἰ γὰρ θέσιν ἔχειν ἐκεῖνα λέγεται ὧν τὰ μόρια ὑπομένει, πάντα δὲ ῥέοντα, οὐδὲν ὑπομένει, οὐδὲ θέσιν ἄν τι κυρίως ἔχοι. ἡ γὰρ ὕλη ῥέει συνεχῶς, καὶ τοῦτο δηλοῖ ὅτι, καὶ τὰ σώματα ἐπ' ἄπειρον ἔχει προσθήκας καὶ ἀφαιρέσεις, ἀλλ' ὅμως ἔστι τι καὶ τὸ μένον ἐναργῶς. εἴτε τὸ δεύτερον ὑποκείμενον ὥς τινες λέγουσιν, εἴτε τὸ ἰδίως ποιὸν ὡς ἄλλοι, εἴτε ἡ κατὰ τὸ εἶδος οὐσία. ἢ ἁρμὸς καὶ σύνθετος οὐσία. ἢ καὶ ἄλλο τι τοιοῦτον, ὃ καὶ ἐν ταῖς μεταβολαῖς ὑπομένει, καὶ ἀπαρχῆς ἄχρι τέλους γνωρίζει. περὶ γὰρ τῶν ἐναργῶν ὁ λόγος. ἀλλ' οὐχὶ περὶ τῶν ἀφανῶν καὶ ἀμφισβητουμένων. δεύτερον δέ, ᾧ λόγῳ φασὶ τὸ λευκὸν κατὰ συμβεβηκὸς εἶναι ποσόν, ὡς ὁ Ἀριστοτέλης λέγει, τῷ τὴν ἐπιφάνειαν ποσὸν εἶναι. τούτῳ τῷ λόγῳ καὶ ἡ ἐπιφάνεια κατὰ συμβεβηκὸς ἔσται ποσὸν τῷ πλήθους μετέχειν. ἀλλ' ὑπομνηστέον τῶν ἔμπροσθεν εἰρημένων ἐν οἷς ἐλέγομεν. ἄλλο μὲν εἶδος εἶναι τοῦ ποσοῦ τὸ κατὰ τὸ πλῆθος, ἄλλο δὲ τὸ κατὰ τὸ μέγεθος ἴδιον ποσόν. κἄν τι θέτως ἔχον πρὸς τὸ κατὰ πλῆθος ποσόν. Ἔτι δὲ τοῖς προηγουμένοις ποσοῖς ἐπεὶ τὸ ἀριθμὸν οὖσι, συνακολουθεῖ τινὰ ἀόριστα κατηγορήματα. οἷον, τῷ μὲν πλήθει, τὸ πολὺ καὶ ὀλίγον. τῷ δὲ μεγέθει, τὸ μέγα καὶ μικρόν. καὶ ταῦτα κατηγορεῖν εἰώθαμεν. οἰκείως μέν, τῶν καθ' αὑτὰ ποσῶν. κατὰ συμβεβηκὸς δὲ τῶν ἄλλων, διὰ τὴν προηγουμένην, οἷον, διὰ τὴν ἐπιφάνειαν. διὰ τὸν χρόνον δηλονότι προηγουμένως, ποσὰ δείκνυται ἡ ἐπιφάνεια καὶ ὁ χρόνος. εἴπερ διὰ ταῦτα, καὶ τοῖς ἄλλοις συνυπάρχει τὰ παρακολουθοῦντα τῷ ποσῷ.

Quaestio

Quod in tanto rerum fluxu permanet quod sit

Ἔτι τῷ ποσῷ οὐδέν ἐστιν ἐναντίον. ἕως τοῦ, οὐκ ἔστιν ἄρα τὸ μέγα τῷ μικρῷ ἐναντίον. οὐδὲ τὸ πολὺ τῷ ὀλίγῳ. Ὥσπερ ἐπὶ τῆς οὐσίας μετὰ τὴν διαίρεσιν τῶν εἰδῶν αὐτῆς καὶ τῶν διαφορῶν, ἐπὶ τὰ ἴδια αὐτῆς καὶ τὰ παρακολουθοῦντα μεταβέβηκεν, οὕτως καὶ ἐπὶ τοῦ ποσοῦ ποιεῖ. καὶ πρῶτον, ἵνα κοινῇ ὑπάρχοντα τῷ ποσῷ πρὸς ἄλλας κατηγορίας παραδίδωσιν. εἶθ' οὕτως, τὰ ἴδια αὐτοῦ θεωρεῖ. λέγει δὴ οὖν, ὅτι τῷ ποσῷ

Quantitati nihil esse contrarium

οὐδέν ἐστιν ἐναντίον. καὶ κάλλιον ἴσως πρὸ τῆς τοῦ Ἀριστοτέλους ἐξεργασίας, ἕκαστον τῶν εἰδῶν τοῦ ποσοῦ προχειρισάμενον ἰδεῖν, ὅπως οὐκ ἔχει ἐναντίον. καὶ ὅπως τὰ δοκοῦντα εἶναι ἐν ἑκάστῳ εἴδει τοῦ ποσοῦ ἐναντίως, οὐ καθὸ ποσὸν ὑπάρχει αὐτῷ, ἀλλὰ κατ' ἄλλην κατηγορίαν ὑφ' ἣν ὑπάγεται. αὐτίκα ἡ γραμμή, καθ' ὅσον μὲν ἐστὶ γραμμή, οὐδὲ μίαν ἔχει ἐναντίωσιν. καθ' ὅσον δὲ ποιὰ γραμμή, κατὰ τοῦτο τὸ εὐθὺ καὶ τὸ κυρτὸν ἔχει περὶ τὴν γραμμὴν θεωρούμενα. πάλιν ἡ ἐπιφάνεια, καθὸ μὲν διχῇ διέστηκεν, οὐδὲν ἔχει ἐναντίον. τραχύτης δὲ καὶ λειότης περὶ αὐτήν. οὐχ ᾗ ἐπιφάνεια, ἀλλ' ᾗ ποιὰ δὲ ἐπιφάνεια θεωρεῖται κατὰ τὸ ποιὸν αὐτῆς, ὡς λευκὴ καὶ μέλαινα. οὐ καθὸ γραμμή, ἀλλὰ καθὸ ποιὰ ἐπιφάνεια. καὶ τὸ σῶμα δὲ καθὸ σῶμα, τοῦτ' ἔστι καθὸ τρεῖς ἔχει διαστάσεις, οὐδὲν ἔχει ἐναντίον. τὸ γὰρ ἀσώματον, οὐκ ἔστι τῷ σώματι ἐναντίον. ὡς μὲν ὁ Ἰάμβλιχος φησί, διότι τὰ ἐναντία ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος ἐστί. ταῦτα δὲ οὐκ ἔστιν ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος. μήποτε δὲ γένος μὲν αὐτῶν οὐδὲν κωλύει τὸ αὐτὸ εἶναι τὴν οὐσίαν. τῆς γὰρ οὐσίας τὸ μέν, σῶμα φαμέν. τὸ δέ, ἀσώματον. ἀλλὰ τὸ ἀσώματον, εἰ μὲν ἀπόφασιν καὶ στέρησιν σημαίνει, οὐκ ἂν εἴη ἐναντίον τῷ σώματι. τὰ γὰρ ἐναντία ἐν καταφάσει. εἰ δὲ κατάφασιν καὶ αὐτὸ δηλοῖ, ἢ κρεῖττον τοῦ σώματός ἐστι καὶ αἴτιον τοῦ σώματος, ἢ χεῖρον καὶ ἐν τῷ σώματι τὸ εἶναι ἔχον. ἑκατέρως δέ, οὐκ ἂν εἴη ἐναντία. τὰ γὰρ ἐναντία ἰσοσθενῆ βούλεται εἶναι. καὶ ὁμοίως τῷ οἰκείῳ γένει προσεχῆ. ἀλλ' οὐδὲ τῷ χρόνῳ ἐστί τι ἐναντίον, καθόσον ἀφορίζει τῷ οἰκείῳ μέτρῳ τὴν κίνησιν. εἰ δέ τις τὴν ἡμέραν τῇ νυκτὶ νομίζοι ἐναντίον, οὐ καθὸ χρόνος ποιεῖται τὴν ἐναντίωσιν. ὁ γὰρ αὐτός ἐστιν, εἴπερ ὅταν ἀλλαχοῦ ἡμέρα, ἀλλαχοῦ νύξ ἐστιν. ἀλλὰ καθὸ πῇ μὲν πεφώτισται, πῇ δὲ ἐσκίασται ὁ ἀήρ. οὐ καθὸ δὲ τοιοῦτος, οὐ ποσός ἐστιν, ἀλλὰ ποιός. Καὶ τῷ ἀριθμῷ δὲ οὐδέν ἐστιν ἐναντίον. ἀφώρισται γάρ, καὶ οὐδὲν ἔχει ἐναντίον. οἷον τὰ δύο ἢ τὰ τρία. πᾶν γὰρ τὸ διωρισμένον ἔν τί ἐστι. καὶ κατὰ τοῦτο οὐκ ἐπιδέχεται οὐδὲ μίαν ὑπεροχὴν καὶ ἔλλειψιν, ὥσπερ τὸ ἴσον. τὸ δέ γε ἄνισον ἐπιδέχεται τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον. διόπερ ἐστὶν ἀόριστον. Ἀλλὰ τί ἂν λέγοιμεν, εἴ τις τὸ περιττὸν καὶ ἄρτιον ἐναντία λέγοι τοῦ ἀριθμοῦ, δύο εἴδη ταῦτα τιθέμενος. καὶ αὐτοῦ δὲ τοῦ ποσοῦ, τὸ μέν, συνεχὲς εἶναι φάσκων, τὸ δέ, διωρισμένον. καὶ ταῦτα ὡς ἐναντία τιθέμενος. Ἢ καὶ ἐπὶ τῆς οὐσίας ἡ εἰς τὰ ἐναντία κείμενα διαίρεσις. τοῦ γὰρ ζώου τὸ μέν, λογικόν. τὸ δέ, ἄλογον. καὶ τὸ μέν, θνητόν. τὸ δέ, ἀθάνατον. καὶ ὅμως συγχωροῦμεν τῇ οὐσίᾳ μηδὲν εἶναι ἐναντίον. ἄλλο γάρ ἐστι τὸ περὶ τὴν οὐσίαν καὶ περὶ τὸ ποσὸν θεωρεῖν ἐναντίωσιν, κατὰ τὰς περὶ αὐτὰ ποιότητας συμβαῖνον. καὶ ἄλλο τὸ αὐτῇ τῇ οὐσίᾳ, ἢ τῷ ποσῷ μὴ εἶναι ἐναντίον. καὶ ὁ λόγος δέ, καθὸ ποσός ἐστιν, οὐκ ἔχει ἐναντίον. τὸ γὰρ ἀληθὲς καὶ ψεῦδος ὑπάρχει τῷ λόγῳ καθὸ σημαντικός ἐστιν, ἀλλ' οὐ καθ' ὅσον ἐν διαστάσει προφέρεται καὶ καταμετρεῖται, συλλαβῇ βραχείᾳ καὶ μακρᾷ. λοιπὸς δὲ τῶν ποσῶν ἐστιν, ὁ τόπος. Καὶ ἀμφισβητεῖται οὕτως μήποτε κατὰ τὸ ἄνω καὶ τὸ κάτω τὴν ἐναντίωσιν ἐπιδέχεται. ἅπερ εἰ δὴ ἡ μέρη τοῦ τόπου δοκεῖ.

διίστηκεν. i. dimensionem habet

Iamblichus

ἀσώματον non esse contrarium

Tempus

Numerus

Aequale non suscipit magis nec minus sed inaequale

Quaestio

Oratio

Locus

Τὰ ἐναντία ἐν καταφάσει

Τὰ ἐναντία ἰσοσθενῆ βούλεται εἶναι καὶ ὁμοίως τῷ οἰκείῳ γένει προσεχῆ

ἀλλ' οἱ μέν, οὐδὲ εἶναι φύσει τὸ ἄνω καὶ τὸ κάτω νομίζουσιν, ἀλλὰ κατὰ τὴν πρὸς ἡμᾶς σχέσιν θεωρεῖσθαι. ὅσοι τὸ ὑπὲρ κεφαλῆς ἡμῶν ἄνω λέγουσι, τὸ δὲ ὑπὸ τοὺς πόδας κάτω, καὶ τὸ αὐτὸ ἄνω καὶ κάτω τίθενται, κατὰ τὰς διαφόρους σχέσεις. καὶ δηλονότι οὐκ ἂν εἴη οὕτως ἐναντία. οὐ γὰρ ὑπάρχει τῷ αὐτῷ κατὰ ταὐτὸν τὰ ἐναντία. οἱ δὲ τὸ ἄνω καὶ τὸ κάτω οὐ κατὰ σχέσιν, ἀλλὰ κατὰ τὴν τοῦ παντὸς διάστασιν λαμβάνουσι, τήν τε ἀπὸ τοῦ μέσου πρὸς τὰ πέρατα, καὶ τὴν ἀπὸ τῶν περάτων πρὸς τὸ μέσον. φύσει γὰρ διάφορα ταῦτα. Ἀλλὰ καὶ πρὸς τούτοις ῥητέον, ὡς τὸ ἄνω καὶ κάτω, οὐ τόπον σημαίνει, ἀλλὰ τῆς τοῦ ποῦ κατηγορίας. ὥσπερ τὸ χθὲς καὶ αὔριον, οὐ χρόνον, ἀλλὰ τὸ ποτέ. τουτέστι τὸ κατὰ χρόνον. ταῦτα γὰρ καὶ τῷ Ἀνδρονίκῳ δοκεῖ. μήποτε δὲ καὶ τὸ ἄνω καὶ τὸ κάτω τόπου διαφοραί εἰσι. καὶ τὸ χθὲς καὶ τὸ αὔριον χρόνου. οὐ μέντοι καθὸ ποσὸν ὁ τόπος καὶ ὁ χρόνος ἔχει τοῦτο. ἀλλ' ὁ μέν, κατὰ τὴν θέσιν καὶ τὸ τοπικὸν ἰδίωμα, ὅπερ ἐν τῇ τοῦ ποῦ κατηγορίᾳ παραδέδοται. ὁ δέ, κατὰ τὰ ὑπὸ τῆς κινήσεως μέτρα. καὶ γὰρ ὁ τόπος καὶ ὁ χρόνος ἐν μὲν τῷ ποσῷ, κατὰ τὴν διάστασιν μόνην παραδίδονται. κατὰ μέντοι τὸν ἴδιον χαρακτῆρα, ὁ μὲν τόπος, ἐν τῇ τοῦ ποῦ κατηγορίᾳ. ὁ δὲ χρόνος, ἐν τῇ ποτέ. ὥστε καθὸ ποσὸν ὁ τόπος, οὐκ ἔχει τὸ ἄνω καὶ τὸ κάτω, ἀλλὰ καθὸ τοιόνδε ποσόν. ὁ μέντοι Ἀριστοτέλης εἰ μή τις φησὶ τὸ πολὺ τῷ ὀλίγῳ φαίη ἐναντίον, ἢ τὸ μέγα τῷ μικρῷ. δοκεῖ γὰρ ταῦτα ποσὰ ὄντα, ἐναντία εἶναι. ἀλλὰ δείκνυσι πρότερον μέν, ὅτι οὐκ ἔστι ποσά, ἀλλὰ πρός τι. ἔπειτα ὅτι κἂν ποσὰ ᾖ, κἂν μὴ ποσά, οὐκ ἔστιν ἐναντία. καὶ ὅτι μὲν οὐκ ἔστι ποσὰ ἀλλὰ πρός τι τὸ μέγα καὶ τὸ μικρόν, δείκνυσιν οὕτως. εἰ τὰ μικρὰ μεγάλα λέγεται καὶ τὰ μεγάλα μικρά, πρὸς τὰ ὁμογενῆ παραβαλλόμενα, οὐδὲν ἔσται καθ' αὑτὸ μέγα ἢ μικρόν, ἀλλὰ πρὸς ἕτερα ἕξει τὴν ἀναφορὰν καὶ πρός τι ἔσται. ἀλλὰ μὴν τὸ ἡγούμενον, τὸ ἄρα λῆγον. ἐν δὴ τούτῳ τῷ συλλογισμῷ, τὸ μὲν συνημμένον, ὡς σαφὲς παρῆκεν. εἰ γὰρ τὰ μεγάλα μικρὰ λέγεται, καὶ τὰ μικρὰ μεγάλα, δηλονότι οὐδὲν ἔσται καθ' αὑτὸ τοιοῦτον. τὴν δὲ πρόσληψιν ἀποδείκνυσιν, ἐκ τοῦ καὶ ὄρος μικρὸν λέγεσθαι. καὶ κέγχρον μεγάλην, πρὸς τὰ ὁμογενῆ παραβαλλόμενα. εἶτα τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τοῦ πολλοῦ καὶ ὀλίγου δείκνυσι. πολλοὺς μὲν ἐν τῇ κώμῃ λέγων, ἢ ἐν τῷ οἴκῳ, ὡς πρὸς κώμην καὶ οἶκον. ὀλίγους δὲ ἐν τῷ ἄστει καὶ τῷ θεάτρῳ, ὡς πρὸς αὐτά. δεύτερον δὲ ἐπιχείρημα, ἀπὸ τῆς ἐνεργείας ἐπάγει τῆς σημαντικῆς. οὐ γὰρ ὁμοιόν τι σημαίνει τὸ δίπηχυ καὶ τὸ μέγα. ἀλλὰ τὸ μὲν δίπηχυ, ποσόν. τὸ δὲ μέγα, πρός τι. καὶ οἰκείως ἀπὸ τῶν σημασιῶν ποιεῖται τὴν ἀπόδειξιν. ἐπειδὴ κατὰ ταύτας αἱ κατηγορίαι διεστήκασι. καὶ ἔστι καὶ οὗτος ὁ συλλογισμός, τοιοῦτος. πᾶν ὃ δηλοῖ ποσόν, τοῦτό ἐστι ποσόν. τὸ δὲ πολὺ καὶ ὀλίγον ἢ τὸ μέγα καὶ μικρόν, οὐ δηλοῖ ποσόν. οὐκ ἄρα ἐστὶ ποσά. εἶτα κατασκευάζει ἐκ περιουσίας, ὅτι κἄν τε ποσὰ ᾖ, κἄν τε μή, οὐκ ἔστιν ἐναντία. δείκνυσι δὲ αὐτὸ οὕτως. τὸ μέγα καὶ μικρὸν καὶ πολὺ καὶ ὀλίγον, οὐκ ἔστι καθ' αὑτά, ἀλλὰ πρὸς ἕτερον ἀναφέρεται. τὰ δὲ τοιαῦτα, οὐκ ἔστιν ἐναντία. τὰ γὰρ ἐναντία καθ' ἑαυτά ἐστι, καὶ ἐπὶ τῆς οἰκείας φύσεως ὑφέστηκεν. εἶτα τὸ αὐτὸ καὶ διὰ τῆς εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῆς ἀποδείκνυσιν. εἰ γὰρ ἔσται τὸ μέγα καὶ τὸ μικρὸν ἐναντία, συμβήσεται ἅμα τὰ ἐναντία ἐπιδέχεσθαι. ἀλλὰ

supra & infra non sunt

κατὰ ταὐτὸν τὰ ἐναντία

Andronic⁹

πρόσληψις assumptum

κατασκευάζει ἐκ περιουσίας

Contraria p se ee & propria natura subsistere

ἡ διὰ τῆς εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῆς ἀπόδειξις

ὡς πρός · quod vulgo · quo ad respectu

μὴν τοῦτο ἀδύνατον. τὸ δὲ συνημμένον πρόδηλον, ἐκ τοῦ, αὐτὸ μέγα καὶ μικρὸν εἶναι. εἶτα καὶ ἄλλο ἐπάγει συμπέρασμα τοῖς αὐτοῖς λήμμασιν. ἐπ' ἀμφότερον τὸ αὐτὸ ἑαυτῷ ἐναντίον εἶναι. καὶ τοῦτο γὰρ δῆλον, εἴπερ τὸ αὐτό, μέγα καὶ μικρόν ἐστιν. ἀδύνατον δὲ αὐτὸ ἑαυτῷ ἐναντίον εἶναι. διότι τὰ μὲν ἐναντία, ἀναιρετικὰ ἀλλήλων ἐστίν. οὐδὲν δὲ ἑαυτοῦ ἀναιρετικόν ἐστι κατὰ φύσιν. καὶ δῆλον ὅτι τὰ μὲν πρός τι, οὐδὲν κωλύει ἅμα ἔχειν τὰ ἀντικείμενα. διότι πρὸς ἄλλο καὶ ἄλλο ἀναφέρεται. τὰ δὲ ἐναντία συνυπάρχειν, ἀδύνατον. μάχεται γὰρ ἀλλήλοις. Μήποτε δέ φησιν Ἰάμβλιχος τῷ Ἀνδρονίκῳ κατὰ τὸ μέγα καὶ μικρόν, καὶ τὸ πολὺ καὶ ὀλίγον, οὐ μόνον πρός τί ἐστιν, ἀλλὰ καὶ ποσὸν ἀόριστον. ὅταν γὰρ λέγωμεν μέγα, ποσὸν ἀόριστον δηλοῦμεν. οὐ γὰρ δηλοῦται πόσῳ ἤ τινι μεγέθει μέγα ἐστίν, ἢ πόσῳ πλήθει πολύ. ὅταν δὲ μεῖζον καὶ μικρότερον λέγωμεν, κατὰ τὴν πρὸς ἄλληλα σχέσιν θεωρεῖται. ὁ δέ γε Ἀριστοτέλης κατὰ τὸ πρός τι μόνον τὸ μέγα καὶ τὸ μικρὸν ἐθεώρησεν. ὥσπερ ὁ Πλωτῖνος κατὰ τὸ ἁπλῶς μόνον. τὸ γὰρ πρός τι μέγα, αὐτὸ μεῖζον λέγεσθαι φησί. ἐπαινοῦντες δὲ τοῦ Ἀριστοτέλους, ὅτι ὃ μὴ ἔστι καθ' αὑτὸ λαβεῖν, ἀλλὰ πρὸς ἕτερον ἀναφέρεται, τοῦτο οὐκ ἔχει ἐναντίον, ἐνίστανταί τινες πολλὰ καὶ ἐν τοῖς πρός τι ἐναντία λέγοντες εἶναι. οἷον, τὴν ἐπιστήμην τῇ ἀγνοίᾳ. καὶ τὴν ἀρετὴν τῇ κακίᾳ. Μήποτε οὖν φησὶν Ἰάμβλιχος ἐλλιπῶς εἴρηται. τὸ δὲ πλῆρές ἐστι τοιοῦτον. ὃ μὴ ἔστι καθ' αὑτό, ἀλλὰ πρὸς ἕτερον ἀναφέρεται, οὐδενὶ τούτων πρὸς ἃ ἀναφέρεται ἐστὶν ἐναντίον. ἡ γὰρ μεγάλη κέγχρος, πρὸς τὴν μικρὰν ἀναφέρεται. καὶ οὐκ ἔστι τὸ μέγα τῷ μικρῷ ἐναντίον. Μήποτε δὲ ἄμεινον λέγειν, ὅτι οὐ πᾶσαν ἀντίθεσιν ἀνεῖλεν ἀπὸ τοῦ ποσοῦ ὁ Ἀριστοτέλης. οὐ γὰρ καὶ τὴν κατὰ τὸ πρός τι, ἀλλὰ μόνην τὴν κατὰ τὸ ἐναντίον. ὥστε κἂν εἴη τις ἐν τῷ ποσῷ κατὰ τὸ πρός τι ἀντίθεσις, οὐ σαλεύεται διὰ τοῦτο ὁ Ἀριστοτέλους λόγος, λέγων τῷ ποσῷ οὐδὲν εἶναι ἐναντίον. Εἰδέναι δὲ χρή, ὅτι τοῦ ποσοῦ, τὸ μέν ἐστιν ἀόριστον. τὸ δέ, ὡρισμένον. καὶ ὡρισμένον μέν, τὸ περιγεγραμμένον ἤδη, καὶ κατὰ μέτρον ὡρισμένον νοούμενον. οἷον, δίπηχυ ἢ τρίπηχυ. ἀόριστον δέ, τὸ ἄνευ περιγραφῆς. καὶ ἄδηλον κατὰ τίνα ὑπεροχὴν ὑπερέχει. ἢ κατὰ τίνα ἔλλειψιν ἐλλείπει. τοιαῦτα δὲ τὰ πολλὰ ἢ ὀλίγα, καὶ τὸ μέγα καὶ μικρόν. καὶ αὐτὸ δὲ τὸ ἀόριστον ποσόν, διχῶς λέγεται. τὸ μέν, ἁπλῶς. τὸ δέ, πρός τι. τὸ μὲν γὰρ μὴ ἀναφερόμενον ὑφ' ἑτέρου, ὁμογενές, κατὰ δὲ τὴν οἰκείαν διαφορὰν νοούμενον τὴν πρὸς τὰ ἀνομογενῆ, ἁπλῶς λέγεται. οἷον, ὅταν τὸ μικρὸν ὄρος μὴ πρὸς τὰ ὁμογενῆ ἀναφέροντες, πρὸς δὲ τὴν μεγάλην οἰκίαν, ὡς πρὸς ὁμογενῆ τιθέμενοι μέγα λέγωμεν, τότε ἁπλῶς λέγομεν αὐτὸ μέγα. τῷ γὰρ καθ' αὑτὸ μεγέθους μετέχειν, μεῖζον τῆς οἰκίας λέγεται. τὰ δὲ πρὸς τὰ ὁμογενῆ συγκρινόμενα, καὶ ὡς κατὰ σύγκρισιν τὸ μέγα καὶ τὸ μικρὸν ἔχοντα, οὐχ ἁπλῶς, ἀλλὰ κατὰ τὴν πρός τι σχέσιν θεωρεῖται. καὶ ἐπὶ τῶν πολλῶν δέ, ὁ αὐτὸς λόγος ἁρμόζει. ἄλλο μὲν γάρ ἐστι τὸ καθ' αὑτὸ θεωρούμενον πλῆθος, ἄλλο δὲ τὸ κατὰ τὴν πρὸς ἕτερον σχέσιν θεωρούμενον. ὅθεν καὶ τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον ἐπιδέχεται τὰ τοιαῦτα. καὶ τὰ ἐναντία ἅμα ὑπάρχει αὐτοῖς. βούλεται δὲ ὁ θεῖος Ἰάμβλιχος τὰ μὲν καθ' αὑτά, μέγα καὶ μικρόν, καὶ πολύ, καὶ ὀλίγον, ἐν τοῖς καθ' αὑτὰ

συμπέρασμα

λήμμασιν

Iamblich⁹

Andronicus

Aristoteles

Plotinus

Quaestio

Iamblich⁹

οὐ σαλεύεται · nō conuellitur

Notanda haec omnia

ἁπλῶς

κατὰ τὴν πρός τι σχέσιν

Iamblichus

περιγραφῆς

καὶ ἀΰλοις εἴδεσι θεωρεῖσθαι. τὰ μὲν καθ' αὑτά, τὴν ὑπεροχὴν τῆς δυνάμεως. τὰ δὲ κατὰ τὸ πλῆθος, τῶν καθαρῶν λόγων. τὰ δὲ πρός τι, ἅπερ κατὰ σύγκρισιν λέγεται, ἐν τοῖς ἐνύλοις ὁρᾶν. ἐν οἷς καὶ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον καὶ τἀναντία ἅμα κατὰ τὴν πρὸς ἕτερον καὶ ἕτερον ἀναφοράν. προσιόντος γὰρ τοῦ εἴδους τῇ ὕλῃ, σύμμικτός τις ἀπ' ἀμφοῖν γίνεται δύναμις. καθ' ὅσον μὲν γὰρ μεταλαμβάνει τοῦ εἴδους, ὁμοιοῦται πρὸς αὐτό, καὶ γίνεται πολὺ καὶ μέγα τὸ ἔνυλον. κατὰ δὲ τὴν οἰκείαν ἀπειρίαν τοῦ μᾶλλον καὶ ἧττον, καὶ τῆς πρός τι σχέσεως, καὶ τῆς ἐπὶ τὰ ἐναντία μεταβολῆς μεταλαμβάνει. τούτου δὴ οὖν φησιν οὕτως ἔχοντος, οὐκ ὀρθῶς ὑπολαμβάνουσιν οἱ ἁπλῶς ταῦτα πάντα ἡγούμενοι λέγεσθαι, ὥσπερ ὁ Πλωτῖνος.

Plotinus

καὶ γὰρ ἡ συνήθεια ἐπὶ τῶν πρός τι πολλάκις αὐτοῖς χρῆται. καὶ οἱ κέγχρον μεγάλην λέγοντες, κατὰ τὴν πρὸς τὸ ὁμογενὲς σύγκρισιν ὡς τὸ μεῖζον δηλοῦσαν, κατὰ τὸ πρός τι λέγουσιν. ἀλλὰ τὸ μέγεθος φησὶν ὁ Πλωτῖνος, οὐκέτι τῶν πρός τι, ἀλλὰ τὸ μεῖζον, ὥσπερ καὶ τὸ διπλάσιον.

Plotinus

ἢ οὐχ οὕτως ἔχει. διατείνει γὰρ ἡ τοῦ μεγέθους ἔννοια, ἐπί τε τὰ καθ' ἑαυτὰ μεγέθη, καὶ τὰ πρὸς ἄλληλα. οὐδὲ γὰρ ἂν μεῖζον ἐλέγετο, μὴ μετέχον τοῦ μεγέθους καὶ παραδηλοῦν τὴν κατὰ τὸ μέγεθος ὑπεροχήν.

Ἀλλὰ τὰ πολλὰ φασίν, οὐδὲν ἄλλο δηλοῖ, ἢ πολὺ πλῆθος ἐν ἀριθμῷ θεωρούμενον. ὥστε οὐκ ἂν εἴη πρός τι. ἢ ῥᾴδιον ἄλλο εἶδος τοῦ ἀριθμοῦ ἀντιθεῖναι, ὃ καὶ πρός τι ποσὸν λέγεται. ἐν ᾧ αἱ δὲ κατὰ σχέσεις τῶν λόγων περιέχονται. ἐν τούτῳ γάρ ἐστι καὶ τὸ πλέον καὶ τὸ ἔλαττον. εἰ δὲ καὶ ἀριθμοῦ ἐπέκτασιν τις ἁπλῶς λέγοι τὸ πλῆθος, τὸ δὲ ὀλίγον ἀριθμοῦ συστολήν, οὐδὲν ἧττόν ἐστι καὶ ἐν ταῖς προόδοις τῶν διαφόρων ἀριθμῶν ἐναρμόνιός τις πρὸς ἀλλήλους διαφορά. καθ' ἣν ὑπερέχουσί τε καὶ ὑπερέχονται. καὶ πλείονές εἰσι καὶ ἐλάττονες. καὶ ἐπὶ τοῦ συνεχοῦς δὲ τοῦ σημείου, ἢ πόρρω, ἢ ἐγγὺς προϊόντος, πολλαὶ γίνονται διαφορότητες τῆς σχέσεως,

διαφορότητες

καὶ τῆς ὑπεροχῆς, καὶ ἐλλείψεως. ἢ ταχὺ ἱσταμένου ἐν τῇ προόδῳ, ἢ βραδέως. καὶ ἢ ἐν λόγῳ τὴν ὑπεροχὴν πρὸς τὴν ἔλλειψιν ἀφορίζοντος, ἢ ἀλόγως. ὥσπερ γὰρ τὸ ἓν ἐπὶ πολλὰ ἢ ἐπὶ ὀλίγα προϊὸν ποιεῖ τὰς τῶν ἀριθμῶν παραλλαγάς, οὕτως καὶ τὸ σημεῖον τὰς διαφόρους σχέσεις τῶν μεγεθῶν ἀπεργάζεται. ἀλλά τις ὅρος τῆς προόδου κατά τε τὸ πολὺ καὶ τὸ ὀλίγον, καὶ τὸ μέγα καὶ τὸ μικρόν. οὐ γὰρ δὴ ἐπ' ἄπειρον πρόεισιν, ἀλλ' ἔχει καὶ ἐν τῷ προϊέναι τι μέτρον. ἢ δῆλον ὅτι ἕκαστον εἶδος συνυπάρχει μετὰ τῆς οἰκείας ἰδιότητος καὶ ποσοῦ, τι μέτρον σύμμετρον τῇ ἰδιότητι. οὐ γὰρ σχῆμα μόνον ἐπιφέρει μεθ' ἑαυτοῦ τὸ εἶδος, ἀλλὰ καὶ μέγεθος. ὃ μετὰ διαστάσεως εἰς τὴν ὕλην παραγίνεται. πλάτος δὲ ἔχει καὶ τοῦτο ἐνθάδε, διὰ τὸ ἀόριστόν πως τῆς ἐνύλου φύσεως. ἐὰν δὲ πολὺ τὸν ὅρον παραλλάξῃ, ἢ πρὸς τὸ μεῖζον, ἢ πρὸς τὸ ἔλαττον, τέρας νομίζεται, ὥσπερ ἡ ἐφ' ἡμῶν ὀφθεῖσα Κιλίσσα γυνὴ τεσσάρων πηχῶν ἔχουσα τὸ μῆκος.

Simplicij tempore mulier cilissa quatuor cubitorū statura.

καὶ οἱ νᾶνοι πολλαχοῦ γεγονότες. ἀόριστον οὖν τι καθ' ἕκαστον γένος καὶ εἶδος, ἐν τοῖς ἐνύλοις περιέρχεται, κατά τε ὑπεροχὴν καὶ κατ' ἔλλειψιν. λόγοι μὲν γὰρ οἱ αὐτοὶ διήκουσι πάντες. οἱ μεταληφθέντες, ποιοῦσι τοιαῦτα

εἶναι τὰ μετέχοντα, οἷοίπερ εἰσὶν αὐτοί. ὥσπερ μεγέθους καλοῦ καὶ τῶν ἄλλων. καὶ τὰ μὲν ἀπολύτως αὐτῶν μετέχοντα, ἔσται ἁπλῶς εἰδοποιούμενα. τὰ δὲ ἐν σχέσει τῶν πρός τι, ὥσπερ εἰ λέγοι τις θερμὸν μὲν ἁπλῶς, θερμότερον δὲ τῷ πρός τι. καὶ τὰ μέν, ὡς καθ' αὑτά. τὰ δέ, ἐν ἑτέροις. καὶ τὰ μέν, ὡς ἄυλα. τὰ δέ, ὡς ἔνυλα. θεωρητικώτερον δὲ τοῖς εἰρημένοις περὶ τοῦ ποσοῦ ἐπιβάλλων ὁ θεῖος Ἰάμβλιχος,

Iamblichꝰ

παντός φησι ποσοῦ κοινὴ ἔννοια τοιάδε ἐστί. ποσὸν ὑπάρχει, τὸ διαιρετὸν εἰς ἐνυπάρχοντα μέρη. τοῦτο γὰρ ἐπὶ πλήθους καὶ μεγέθους ὡσαύτως διατείνει. τούτου δὲ τὸ μέν, ἀριθμητόν ἐστι. τὸ δέ, μετρητόν. καὶ ἑκάτερον λέγεται καὶ ἀορίστως πως καὶ ὡρισμένως. οἷον τὸ μῆκος ὡρισμένως, ὅτι μετὰ περάτων. ἀορίστως δέ, ὅτι ἄδηλον μέχρι πόσου τὰ πέρατα ἀφορίζονται. εἰ δὲ πάντα κατὰ τὴν κοινωνίαν τοῦ αὐτοῦ γένους ἤτοι τοῦ ποσοῦ ἀφώρισται, οὐδὲν διαφέρει. εἰ τὸ μέν, ἐφ' ἕν. τὸ δέ, ἐπὶ δύο. τὸ δέ, ἐπὶ τρία διέστηκεν. οὐ γὰρ διὰ τοῦτο ἀπογνωστέον τὴν μετουσίαν τοῦ κοινοῦ γένους. οὐδὲ ἐπὶ τῶν ἀριθμῶν. ὅτι ἡ δυὰς τῆς τριάδος προηγεῖται. καὶ αὐτὴ τῆς τετράδος. καὶ ἐφεξῆς. οὐ γὰρ ἡ δυὰς τὴν τριάδα ποιεῖ. ὡς προτέρα οὖσα, τὴν δευτέραν. ἀλλὰ κατ' ἄλλο μὲν τὸ πρότερον αὐτῆς καὶ ὕστερον διηρίθμηται. κατ' ἄλλο δὲ ἡ κοινωνία αὐτῆς τοῦ γένους ἐνυπάρχει. καθ' ἥν, οὐδὲ μᾶλλον οὐδὲ ἧττον τὰ ἕτερα ἐν αὐτῇ περιέχεται. ἐν δὲ τούτοις τὰ μὲν ἄλλα μοι φανερὰ δοκεῖ καλῶς εἰρημένα. Πῶς δὲ ποσὸν εἶναί φησι τὸ διαιρετὸν εἰς ἐνυπάρχοντα μέρη. οὐ πάνυ τι παρακολουθῶ. τοῦτο γὰρ ὅλου μᾶλλον οὐχὶ ποσοῦ παραστατικόν μοι δοκεῖ. ἄλλη δὲ ὅλου καὶ ἄλλη ποσοῦ ἔννοια. τὸ μὲν γὰρ ὅλον, καὶ τὰ μέρη ἔχειν καὶ τῇ οὐσίᾳ ὑπάρχειν. καὶ οὐ καθὸ ποσόν, ἀλλὰ καθὸ εἶδος, ἢ ἄτομον. διὸ καὶ Ἀριστοτέλης,

Aristoteles

μὴ ταράττεσθαί φησιν ἡμᾶς τὰ μέρη τῶν οὐσιῶν, ὡς ἐν ὑποκειμένοις ὄντα τοῖς ὅλοις. εἰ οὖν μέρη ἔχει ἡ οὐσία, ἡ μὲν κατὰ τὸ εἶδος, τὰ συμπληρωτικὰ τοῦ εἴδους. οἷον, τὸ ζῷον. τὸ λογικόν. τὸ θνητόν. ἡ δὲ κατὰ τὸ ἄτομον, τὰ συμπληρωτικὰ τοῦ ἀτόμου. οἷον, κεφαλήν. χεῖρας. πόδας. δηλονότι, καὶ διαιρεῖται εἰς τὰ ἐνυπάρχοντα μέρη. ὥστε οὐκέτι τοῦ ποσοῦ ἴδιον. ἀλλ' ἐκεῖνο καθὸ δύναται τὸ ἓν ὑποστῆναι, ποσόν ἐστιν ἕκαστον. οἷον, δύο. ἢ τρία. ἢ δίπηχυ. τὸ γὰρ μέτρον, ἴδιον τοῦ ποσοῦ. κἂν γὰρ ἀόριστον ᾖ ποσόν, οὕτως ἀόριστον λέγεται, ὡς μήπω τοῦ μέτρου γνωσθέντος. κἂν ἄπειρον ὑποτεθῇ τι, οὕτως ἄπειρον ὑποτίθεται, ὡς ἀδιεξιτήτως καταμετρούμενον. ὅπερ γὰρ καὶ πρότερον εἶπον, οὐδὲ ἡ διάστασις καθ' αὑτὴν μόνη δοκεῖ μοι ποσὸν εἶναι, ἀλλὰ μᾶλλον ποιόν. ἡ δὲ γραμμὴ καὶ ἡ ἐπιφάνεια καὶ τὸ σῶμα, διὰ τὸ ἐφ' ἓν καὶ ἐπὶ δύο καὶ ἐπὶ τρία διεστάναι, ποσόν ἐστι καθ' αὑτά. Μήποτε δὲ ὁ θεῖος Ἰάμβλιχος,

Iamblichꝰ

κατὰ τὸ διαιρετὸν ἀφωρίσατο τὸ ποσόν, ἀλλ' οὐχὶ κατὰ τὸ εἰς μέρη μόνον. τὸ γὰρ διαιρετὸν εἰς τὰ μέρη, οὐχ ὡς ὅλον μόνον, ἀλλὰ καὶ ὡς ἓν εἰς πολλὰ διαιρεῖται. ὅπερ ὡς ποσῷ ὑπάρχει.

„Μάλιστα δὲ ἡ ἐναντιότης τοῦ ποσοῦ, περὶ τόπον δοκεῖ ὑπάρχειν. ἕως τοῦ, ἐναντία ὁρίζονται.“

Εἰπὼν τῷ ποσῷ μηδὲν εἶναι ἐναντίον, πάνυ ἐπιστημονικῶς παρατίθεται τὰ δοκοῦντα ποσὰ καὶ ἐναντία. τούτων γὰρ διελεγχθέντων,

ἀσφαλὴς λοιπὸν ὁ λόγος ὁ καθόλου δεικνὺς τῷ ποσῷ μηδὲν εἶναι ἐναντίον. καὶ πρότερον μὲν τὸ μέγα καὶ μικρὸν ὡς ποσὰ ἐναντία παραλαβών, ἔδειξεν ὅτι οὐ ποσά ἐστιν, ἀλλὰ πρός τι. οὐδὲ εἰ ποσά τις αὐτὰ συγχωρήσειεν εἶναι, ἐναντία ἐστίν. νῦν δὲ τὸν τόπον παρατίθεται. τὴν ἐναντιότητα τοῦ ποσοῦ λέγων, περὶ τὸν τόπον μάλιστα δοκεῖν ὑπάρχειν. οὐκ ἀρεσκόμενος τούτῳ ὡς οἴεται. αὐτὸς γὰρ εἶπε σαφῶς, ὅτι τῷ ἀφωρισμένῳ ποσῷ οὐδέν ἐστιν ἐναντίον. ἀφωρισμένον δὲ ποσόν ἐστι τὸ ἄνω τοῦ τόπου μέρος. λείπεται οὖν ὅτι οὐκ ἔστι μὲν οὐδὲ περὶ τοῦτο ἐναντίωσις. δοκεῖ δὲ εἶναι. τί οὖν οὐκ ἀντίκειται τὸ ἄνω τῷ κάτω; ἢ οὐ καθὸ ποσὸν ἀντίκειται. ποσὸν γάρ ἐστι, καθὸ ἐπιφάνεια, καὶ διχῇ διάστασις. κατὰ δὲ τοῦτο, οὐδὲ μίαν ἔχει ἀντίθεσιν. ἀλλ' ἡ ἄρα καθὸ πρός τι, ἢ καθὸ ποῦ, ἡ τοῦ ἄνω πρὸς τὸ κάτω ἀντίθεσις γίνεται. τῶν γὰρ πρός τι τινὰ δέχεται ἐναντίωσιν, ὥσπερ καὶ τὸ ποῦ. καὶ εἴρηται πολλάκις, ὅτι πολλὰ τῶν ὄντων, κατ' ἄλλο καὶ ἄλλο ὑπὸ διαφόρους ἀνάγεται κατηγορίας. ἄμεινον δὲ ἴσως λέγειν, ὅτι ὡς πρὸς τὸ πᾶν, κάτω μέν ἐστιν, ἐφ' ὃ τὰ βάρη ἔχοντα φέρεται. ἄνω δὲ, ἐφ' ὃ τὰ κοῦφα. καὶ κάτω μέν ἐστι, καὶ τὸ κέντρον τὸ μέσον. ἄνω δὲ, τὴν περὶ τὸ μέσον, καὶ τὸ περὶ τὸ κέντρον. ἐν σφαίρᾳ γὰρ τὸ κάτω καὶ ἄνω οὕτως θεωρεῖται. ὡς δὲ πρὸς ἡμᾶς, κάτω μὲν τὰ ὑπὸ τοὺς ἡμετέρους πόδας. ἄνω δὲ, τὰ ὑπὲρ τὴν ἡμετέραν κεφαλήν. τούτων οὖν οὕτως ἐχόντων, τὰ μὲν πρὸς ἡμᾶς λεγόμενα ἄνω καὶ κάτω, μόνως ἐστὶ πρός τι. συμμεταβάλλεται γὰρ ἑκάστοτε, καὶ οὐκ ἔστι φύσει. τὰ δὲ ἐν τῷ κόσμῳ, καθόσον μὲν ἤρτηται ἀλλήλοις, δεῖ ἀλλήλων, τὸ εἶναι πρός τι ἐστί. καθόσον δὲ τῇ αὐτῶν φύσει τοιαῦτά ἐστιν, ὁποῖα λέγεται καὶ οὐδέποτε μεταπίπτει, καὶ τῶν ἐναντίων ἐστὶ δεκτικά. καὶ ἡ πλεῖστον διέστηκε, ταύτῃ ἐναντία ἐστίν. ὥστε οὐδὲ καθὸ πρός τι, ἐναντία ἐστὶν, ὅπερ ἐδόκει λέγεσθαι πρότερον. οὐδ' ὅτι μέντοι καθὸ ποσόν ἐστι ταύτῃ, πρός τι ἐστὶν ἢ ἐναντία, ἀλλ' ἄμφω ταῦτα. καὶ τὸ πρός τι καὶ τὸ ἐναντίον, τῷ αὐτῷ συμβήσεται τῷ ποσῷ τῷ κατὰ τὸν τόπον, κατὰ τὰς εἰρημένας διαφοράς. ἀλλ' οὐ καθὸ ποσόν. δηλοῖ δὲ καὶ αὐτὸς, οὐ τῷ ποσῷ εἰπὼν, ἀλλὰ τοῦ ποσοῦ εἶναι τὴν ἐναντιότητα. καὶ οὐ τῷ τόπῳ, ἀλλὰ περὶ τὸν τόπον. καὶ οὐκ εἶναι ἁπλῶς, ἀλλὰ δοκεῖν ὑπάρχειν. οἱ γὰρ τοιοῦτοι προσδιορισμοὶ, σαφῶς ἐκεῖνο ἐμφανίζουσιν. ὅτι ὥσπερ τὸ εὐθὺ καὶ τὸ κυρτὸν, οὐ καθὸ ποσὰ ἠναντίωται, ἀλλὰ ποσοῖς οὖσι κατ' ἄλλο συμβέβηκεν, οὕτως καὶ περὶ τὸν τόπον ταῦτα συμβέβηκε. καὶ ὥσπερ τὸ ζῷον αὐτὸ μὲν ἐναντίον οὐδὲν ἔχει, κατὰ διαφορὰς ἐναντίας τέμνεται, οὕτω καὶ ὁ τόπος κατὰ διαφορὰς ἐναντίας διαιρεῖται. οὐ καθὸ ποσὸν οὖν ἡ ἐναντίωσις γέγονεν, ἀλλὰ κατ' ἄλλα τινὰ ὑπάρχοντι τῷ τόπῳ ποσῷ. ἐπεὶ δὲ καὶ περὶ ἄλλα ποσὰ ἡ ἐναντίωσις συμβαίνει, τὸ μάλιστα ἐναντίον τῷ τόπῳ προσέθηκε. διὰ τὸ καὶ τὰ ἄλλα ἐναντία, ἀπὸ τῆς κατὰ τὸν τόπον διαστάσεως χαρακτηρίζεσθαι. λέγουσι γοῦν ἐναντία, τὰ πλεῖστον ἀλλήλων διεστηκότα. ἀλλ' ἐπὶ μὲν τοῦ ποιοῦ, εἰδητική ἐστιν ἡ διάστασις. ἐπὶ δὲ τοῦ ποσοῦ, διαστηματική. ἥτις καὶ κυριωτέρα διάστασις λέγεται. καὶ ἀπὸ ταύτης, καὶ αἱ ἄλλαι. Ἀλλ' εἰ τὸ πλεῖστον διεστηκὸς ἐναντίον, πλεῖστον δὲ διέστηκεν ἐν σφαίρᾳ τὰ κατὰ διάμετρον, πῶς φησιν οὐ ταῦτα ἐναντία, ἀλλὰ τὸ μέσον τῷ πέριξ.

Sursum & deorsum quomodo considerentur & quantum ad nos & quantum ad sphaeram.

Contraria sunt quae maxime a se distant

Ἢ ὅτι ὡς μὲν κατὰ διάστασιν, τὰ κατὰ διάμετρον ἠναντίωται. ὡς δὲ ἐν σφαίρᾳ καὶ ἐν κόσμῳ, καὶ κατὰ τὸ εἶδος αὐτὸ, τὰ μὲν κατὰ διάμετρον ἐν τῷ πέριξ ὄντα, ἄμφω τῆς αὐτῆς ἐστι φύσεως, καὶ οὐδὲν ἀλλήλων διαφέρει. τὸ δὲ μέσον, τοῦ πέριξ κατ' αὐτὸ τὸ εἶδος διέστηκε. διὸ καὶ αὐτὸς εἶπε τῷ μέσῳ, διάστασιν πλείστην εἶναι πρὸς τὰ πέρατα τοῦ κόσμου. ἵνα ὅλον τὸ ἄνω λαμβάνῃ, ὡς ὁμοφυὲς πρὸς ὅλον τὸ κάτω. ἵνα δὲ μὴ τὸ ὡς πρὸς ἡμᾶς ἄνω καὶ κάτω νομίζῃ τις λέγεσθαι, τὸ μέσον καὶ τὸ πέριξ προσέθετο κατὰ φύσιν, καὶ ἀμετάβλητον ἔχοντα τὴν διαφοράν. Ἀλλὰ πῶς ἄνω τὸ κυκλοφορικὸν ἔσται σῶμα. κούφου γὰρ καὶ πυρὸς ἡ χώρα αὕτη. Ἢ ἔστι μὲν φύσις τοῦ πυρὸς ὁ ἄνω τόπος. κατὰ συμβεβηκὸς δὲ ἔσται καὶ τῆς πέμπτης οὐσίας. ἰδία μὲν γὰρ αὐτῆς, ἡ κύκλῳ. αὕτη δὲ τοῦ πέριξ. συμβέβηκε δὲ αὐτῇ ἀνωτέρω εἶναι τοῦ πυρὸς ὥς φησιν Ἰάμβλιχος. ἄλλο τοῦτο συμβεβηκὸς λέγων, καὶ οὐχ οἷον τὸ ἐν τῇ γενέσει ὑφιστάμενον. ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ τοῦ ἄνω ἐπέκεινα, καὶ περιεκτικόν ἐστι τοῦ ἄνω, διὰ τοῦτο ἄνω ταύτῃ ἂν λέγοιτο δικαίως. Ἀλλὰ τὸ ἄνω καὶ κάτω φασὶν, ὅσα μὴ πρός τι λέγεται, αὐτόθεν ἐναντία ἐστὶ μέρη τόπου ὄντα, ἃ οὐ διαφοραὶ κατὰ μέτρων κατηγορούμεναι. κάτω μὲν γάρ ἐστι, τὸ μέσον. ἄνω δὲ, τὸ πέριξ. ὁρίζει δὲ ταῦτα, τὴν τῶν κούφων καὶ βαρέων φυσικὴν κατὰ τόπον κίνησιν, πλεῖστον ἀλλήλων διεστηκότα. Ἀλλ' εἰ μὲν ἰδίως φασὶν ὁ τόπος αἴτιος τῆς [illegible] κινήσεως, καὶ τῆς ἐν τῇ στάσει καὶ φορᾷ τῶν σωμάτων ἀποπερατώσεως, ἡ δύναται τότε τις λέγειν, ὅτι ὁ τόπος καθ' αὑτὸν ὁρίζει τὰ κινούμενα. εἰ δὲ ἡ σύστασις τῶν σωμάτων καὶ ἡ κατὰ τὴν οὐσίαν κίνησις τὰ πέρατα ἀφορίζει τοῦ τόπου, οὐκ ἂν εἴη καθ' ἑαυτὸν ὁ τόπος, οὐδ' ἂν ἔχῃ μέρη ταῦτα. Πολλὴ δὲ καὶ περὶ τόπου γέγονε τῶν δοξασμάτων διαφορά. οἱ μὲν γὰρ κατὰ τὸ πρός τι φασὶν αὐτὸν ἀφορίζεσθαι. καθὸ γὰρ περιεκτικόν ἐστι τοῦ σώματος, νενόηται ὡς τόπος. τὸ δὲ περιέχον, πρὸς τὸ περιεχόμενον λέγεται ὡς πρός τι. οἱ δὲ διάστημα αὐτὸν εἶναι λέγοντες, ποσὸν εἶναι φασὶν, ἀλλ' οὐ πρός τι. καὶ τὸ ἄνω δὲ καὶ τὸ κάτω. οἱ μὲν, ἐν τῷ παντὶ ἀπολείπουσι. καὶ ἐναντία αὐτὰ τίθενται. οἱ δὲ, οὔτε ἐναντία ταῦτα εἶναι συγχωροῦσιν, οὔτε ἐν τῷ παντὶ ὅλως ὑφεστάναι λέγουσιν. εἶναι γὰρ τῶν πρός τι. ὥσπερ τὸ δεξιὸν καὶ ἀριστερόν. οἱ δὲ Πυθαγόρειοι τὸν τόπον, πέρας ἁπάντων εἶναι τῶν ὄντων φασί. τῇ μὲν λέξει, ταὐτὸν τῷ Ἀριστοτέλει λέγειν δοκοῦντες. τῷ δὲ ἀληθεῖ, παμπολὺ διαφέρουσιν. ὁ μὲν γὰρ τὸ πέρας τοῦ περιέχοντος καθὸ περιέχει τὸ περιεχόμενον, τὸν τόπον εἶναι φησί. διὸ τὸν ἐξωτάτω οὐρανὸν, οὐδέ φησιν εἶναι ἐν τόπῳ. οἱ δὲ, τὸ ἑκάστου τῶν ὄντων πέρας εἶναι λέγουσι τὸν τόπον. τὸν ἑκάστου εἰδικὸν ὅρον. ἐν ᾧ ἵδρυται καὶ ὑφ' οὗ ἀνέχεται, τόπον λέγοντες. οὕτως δὲ τοῦ τόπου καθολικώτερον καὶ θεωρητικώτερον ἀποδοθέντος, καὶ τὸ ἄνω κατὰ τὴν τῆς οὐσίας ὑπεροχὴν θεωρητέον, καθαρότητι καὶ δυνάμει προέχον. καὶ πάντη τοῖς τοιούτοις. τὸ δὲ κάτω, τοῖς ἀντικειμένοις. καὶ δῆλον ὅτι κοινῶς οὕτως καὶ ἀπολύτως ἐπὶ παντὸς ταῦτα δυνατὸν θεωρεῖν. καὶ κατὰ τὴν ἰδίαν ἑκάστου φύσιν αὐτὰ περιλαμβάνειν. διὰ τοῦτο γὰρ καὶ ἡ ἐν τῷ παντὶ ἀνέχουσα πάντα καὶ σφίγγουσα δύναμις, ἐν τῷ οὐρανῷ ἵδρυται, κατὰ τὴν ὑπεροχὴν τοῦ παντὸς πέρατος.

Iamblich.

Pythagorei

Aristotels

Superficie extrema coeli no(n) e(st) in loco

Οὐ δοκεῖ δὲ τὸ ποσὸν ἐπιδέχεσθαι τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον. ἕως τοῦ, ὥστε τὸ ποσὸν οὐκ ἐπιδέχεται τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον. Καὶ τοῦτο τῇ οὐσίᾳ προσεοικὸς ἔχει τὸ ποσόν. φημὶ δὲ τὸ μὴ ἐπιδέχεσθαι τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον. καὶ γὰρ καὶ αὐτὸ ὥσπερ ἡ οὐσία οὐ μετέχει τῆς κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἀπειρίας, διότι ὡρισμένῳ εἴδει κεκράτηται. καὶ διὰ τούτου δὲ δείκνυται τὸ μὴ εἶναι ἐναντίωσιν ἐν τῷ ποσῷ. τὰ γὰρ μὴ ἐπιδεχόμενα τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον, οὐδ᾽ ἂν ἐναντίωσιν ἔχειν λέγοιτο. ἀρχὴ γὰρ τῆς ἐπὶ τὸ ἐναντίον μεταβολῆς, ἡ ὕφεσις καὶ ἡ ἐλάττωσις τοῦ προϋπάρχοντος εἴδους. μέση γὰρ τοῦ ἐναντίου ἡ ἀμύδρωσις. διὸ οἷς ἐστιν ἐναντίον, τούτοις ὑπάρχει τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον. καὶ ἀνάπαλιν. τὴν δὲ ἀπόδειξιν ἐκ τῆς ἐπαγωγῆς ὁ Ἀριστοτέλης ἐποιήσατο τοῦ μὴ ἐπιδέχεσθαι τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον, ἐπί τε τὰ ἀφωρισμένα ποσὰ ἐπιών, ὅταν λέγῃ τὸ δίπηχυ καὶ τὰ τρία. καὶ ἐπὶ τὰ ἀόριστα, ὅταν λέγῃ οὔτε χρόνος ἑτέρου μᾶλλον χρόνος. αἴτιον δὲ οἶμαι τοῦ, τὸ ποσὸν μὴ ἐπιδέχεσθαι τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον. τὸ καὶ τὰ ἄλλα κατὰ τὸ ποσὸν ὁρίζεσθαι καὶ μετρεῖσθαι. εἰ οὖν καὶ τῶν ἄλλων ὅρος γίνεται τὸ ποσόν, πῶς ἂν αὐτὸ τῆς κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἀοριστίας μεταλαμβάνοι. εἰ δὲ μεῖζον μέγεθος μεγέθους λέγομεν, καὶ πλείονα ἀριθμὸν ἀριθμοῦ, καὶ ἐν τούτῳ πολὺ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον θεωροῦμεν. μᾶλλον γὰρ μείζων τοῦ Ὑμηττοῦ ὁ Καύκασος, ἢ ὁ Ἄθως. καὶ μᾶλλον πλείω τῶν τριῶν τὰ ἑπτὰ ἢ τὰ πέντε. κατὰ τὸ πρός τι αὐτοῖς τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ὑπάρχειν ἐροῦμεν. εἰ δὲ καὶ μᾶλλον μείζων ὁ Καύκασος, ἧττον δὲ ὁ Ἄθως, καὶ ἔτι ἧττον ὁ Ὑμηττός, κατὰ τὸ ἀόριστον συγχωρήσοι ἄν τις ἐπιδέχεσθαι καὶ τὸ ποσόν, τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον, ὥσπερ καὶ ἐναντίωσιν. τὸ γὰρ μὴ πρός τι λεγόμενον μέγα, ἀλλὰ καθ᾽ αὑτό, ἀντίκειται τῷ καθ᾽ αὑτὸ λεγομένῳ μικρῷ. καὶ οὕτως Ἀνδρόνικος διατάττεται. Πλωτῖνος δέ, οὐδὲ εἶναι ὅλως πρός τι μέγα φησίν, ἀλλ᾽ ἀκύρως πολλάκις ἀντὶ τοῦ μεῖζον τὸ μέγα λέγειν ἡμᾶς.

Quae non suscipiunt magis & minus neq: contrarietatem suscipe.

Andronic

Plotinus

Ἴδιον δὲ μάλιστα τοῦ ποσοῦ τὸ ἴσον τε καὶ ἄνισον λέγεσθαι. ἕως τοῦ, ὥστε τοῦ ποσοῦ μάλιστα ἂν εἴη ἴδιον τὸ ἴσον τε καὶ ἄνισον λέγεσθαι. Ἀποδοὺς τῶν παρακολουθούντων τῷ ποσῷ τὰ κοινά, καὶ πρὸς ἄλλας κατηγορίας, τὸ ἴδιον νῦν ἀποδίδωσιν. ὃ καὶ παντὶ καὶ μόνῳ τῷ ποσῷ ὑπάρχει. τοῦτο δέ ἐστι, τὸ ἴσον τε καὶ ἄνισον λέγεσθαι. πάλιν διὰ τῆς ἐπαγωγῆς ἀποδείκνυσιν ἐπί τε τὰ συνεχῆ καὶ ἐπὶ τὰ διωρισμένα ποσά, καθ᾽ ἕκαστον ἐπιών. ὅτι δὲ ἴδιον τοῦτο τοῦ ποσοῦ, δείξαις ἂν οὕτως. Τὸ ποσὸν καθὸ ποσόν, μεριστόν ἐστι. τὸ δὲ μεριστόν, ποτὲ μὲν τοῖς αὐτοῖς μέτροις μετρεῖσθαι πέφυκε. ποτὲ δὲ πλείοσιν ἢ ἐλάττοσιν. ἔστι δὲ τὸ μὲν τοῖς αὐτοῖς μέτροις μετρούμενον, ἴσον. τὸ δὲ πλείοσιν ἢ ἐλάττοσιν, ἄνισον. τὸ ἄρα ποσὸν καθὸ ποσόν, ἴσον τε καὶ ἄνισον λέγεται. καθὸ γὰρ ποσόν, μεριστόν. καθὸ δὲ μεριστόν, ταῦτα αὐτῷ ὑπάρχει. καὶ γὰρ καὶ τοῖς ἄλλοις τὸ μετρητοῖς εἶναι, διὰ τὸ ποσὸν ὑπάρχει. οὐ γὰρ ᾗ ξύλον μετρεῖται τὸ ξύλον, ἀλλ᾽ ᾗ μέγεθος καὶ ποσόν. κυρίως οὖν ἐπὶ τοῦ ποσοῦ, τὸ ἴσον τε καὶ ἄνισον λέγεται. ἐπὶ δὲ τῶν ἄλλων, οὐ κυρίως. λευκὸν γὰρ λευκῷ ἴσον οὐ κυρίως, ἀλλὰ καταχρηστικῶς λέγεται. κυρίως δέ, ὅμοια τὰ λευκά. καὶ πάντα τὰ κατὰ ποιότητα

Aequale & inaequale qd:

ἀφωρισμένα. οὕτως γοῦν καὶ διάθεσις, διαθέσει. ἴση μὲν κυρίως οὐκ ἂν λέγοιτο. ὁμοία δέ. εἰ οὖν καὶ πᾶσιν ὑπάρχει τοῖς ποσοῖς, ὡς διὰ τῆς ἐπαγωγῆς ἔδειξε. καὶ μόνοις, ὡς νῦν ἐδήλωσεν. οὔτε γὰρ ἐπὶ ποιότητος κυρίως λέγεται τὸ ἴσον, ἀλλὰ τὸ ὅμοιον. οὔτε ἐπὶ οὐσίας καθὸ οὐσία, ἀλλὰ καθὸ μεγέθους καὶ ποσοῦ μετέχει, εἰκότως ἴδιον λέγεται τοῦ ποσοῦ. Ἀρχύτας δὲ καὶ αὐτὸς τὸ ἴσον καὶ ἄνισον ἴδιον τοῦ ποσοῦ λέγων, ἐν πλήθει καὶ μεγέθει θεωρεῖσθαι φησὶν αὐτὸ καὶ ἐν ῥοπῇ. οὔτε δὲ οὐσίᾳ, οὔτε ποιότητι τούτου τι παρέπεσθαι. τριχῶς οὖν αὐτὸς τὸ ἴσον καὶ ἄνισον ἀφορίζεται, κατὰ τὰς τρεῖς τοῦ ποσοῦ διαφοράς. ὁ μέντοι Ἀλέξανδρος ἀκολούθως τῷ Ἀριστοτέλει τὴν ῥοπὴν οὐκ ἐν ποσῷ τιθέμενος, ἀλλ᾽ ἐν τῷ ποιῷ, καὶ ἐπὶ τῶν βαρέων τὸ ἴσον καὶ ἄνισον, οὐ κυρίως λέγεσθαι φησίν, ἀλλὰ καταχρηστικῶς. τὸ γὰρ ὅμοιον καὶ ἀνόμοιον καὶ ἐπὶ τούτων ἁρμόσει, ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἄλλων ποιῶν. καὶ τὸ καταμετρεῖσθαι δέ φησι, κοινότερον ἐπὶ πάντων λέγεσθαι. ὡς γὰρ ἐπὶ τοῦ λευκοῦ δεκαπλασίως λέγεται λευκότερον τόδε τοῦδε, οὐ τῷ τοῦ λευκοῦ δεκάτῳ μέρει καταμετρούμενον, ἀλλὰ τῷ τῆς ἐπιφανείας ἐν ᾗ τὸ λευκόν. εἰ δὲ οὕτως κατὰ συμβεβηκὸς ἔσται καταμετρούμενον τὸ λευκόν, οὕτως δὲ καὶ τὸ βαρὺ καταμετροῖτο ἄν. τῷ γὰρ τὸ σῶμα ἐν ᾧ ἡ βαρύτης καταμετρεῖσθαι. κατὰ ποιότητα γὰρ οὐ κατὰ μέγεθος τὸ βαρὺ ἦν. ἐπεὶ πάντως ἦν τὸ βαρύτερον εὐθὺς καὶ μεῖζον τοῦ κουφοτέρου. εἴγε ἦν καὶ πλειόνων μέτρων. εἰ δὲ μὴ καταμετρεῖται, οὐκ ἂν τὸ ἴσον καὶ τὸ ἄνισον λέγοιτο ἐπὶ τοῦ βαρέος ἢ τοῦ κούφου. Ταῦτα τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ αὐτῇ λέξει κατὰ πολὺ λέγοντος, οἱ νεώτεροι τῶν ἐξηγητῶν τρία γένη τοῦ ποσοῦ κατὰ τὸν Ἀρχύταν τιθέμενοι, οὐ διὰ τὸ σῶμα μετρεῖν τὸ βάρος φασίν. ἦν γὰρ ἂν τὸ αὐτὸ τοῦ σώματος καὶ τοῦ βάρους μέτρον. νῦν δὲ πολλαχοῦ ὑπεναντίως ἔχει τὸ τοῦ σώματος μέτρον καὶ τῆς ῥοπῆς. ὥσπερ ἐπὶ μολύβδου τε καὶ ἐρίου. ἡ μὲν τοῦ σώματος μέτρησις, ἄνισος ἐστὶν ἂν οὕτω τύχῃ. ἡ δὲ ῥοπή, ἴση. ἢ καὶ ἀνάπαλιν. οἱ μὲν ὄγκοι ἴσως ἔξουσιν. αἱ δὲ ῥοπαί, ἀνίσως. καὶ σχεδὸν ἐπὶ πάντων τῶν σωμάτων ἄνισοι τοῖς ὄγκοις εἰσὶν αἱ ῥοπαί. καὶ γὰρ καὶ ἄλλο ποσοῦ εἶδος ἐν τῷ μεγέθει, καὶ ἄλλο ἐν τῇ ῥοπῇ. ἡ γὰρ μνᾶ καὶ τὸ τάλαντον, κατ᾽ εἶδος διαφέρει τοῦ ποδὸς καὶ τοῦ πήχεος. ὥστε ᾗ ὑπὸ ἄλλου ποσοῦ μετρεῖται, οὔτε ποιόν ἐστιν, οὔτε ἑνί τινι τῶν ἄλλων ποσῶν τυγχάνει. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος προσλαβὼν οὐκ οἶδα ὅπως τὸ ἐν ἀρχῇ τὸ κατὰ μέγεθος μόνον εἶναι τὸ μετρητόν, ἀλλὰ μὴ καὶ κατὰ ῥοπὴν συνήγαγε τὸ εἶναι μὴ ποσὸν τὴν ῥοπήν, ἀλλὰ ποιόν. καίτοι εἰ τὸ βαρὺ τοῦ βαρέος κατὰ ποιότητα διέφερε, χαρακτήρων ἄν τισι διαφοραῖς ἐγένετο ἡ παραλλαγή. ὡς καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τοῦτο θεωρεῖται, ὅσα ποιότησι παραλλάττει. νῦν δὲ ἡ μὲν ῥοπή, καθόσον ἐστὶ ῥοπή, τὴν αὐτὴν ἔχει ἰδιότητα. τὸ δὲ ἑλκύειν τοσόνδε ἢ τοσόνδε, παραλλάττει κατὰ τὸν λογισμὸν τῆς ἐπὶ τὸ μέσον συννεύσεως. τρία οὖν εἴδη τοῦ ποσοῦ. καὶ τριχῶς ἐπ᾽ αὐτῶν θεωρεῖται, τό, τε ἴσον καὶ τὸ ἄνισον. Ἀποροῦσι δέ τινες, πρὸς τὰ ὑπ᾽ Ἀριστοτέλους εἰρημένα. εἰ τὸ ὅμοιον καὶ ἀνόμοιον μὴ ἔστι ποσοῦ ἴδιον ἀλλὰ ποιοῦ, πῶς ὅμοια μεγέθη λέγεται. ὅμοια γὰρ τρίγωνα καὶ τετράγωνα ἔχομεν παρὰ τοῖς γεωμέτραις ἀναγεγραμμένα. καὶ δῆλον ὅτι καὶ ἀνόμοια. Μήποτε οὖν ὥσπερ τοῖς ποιοῖς τὸ ἴσον ὑπάρχει κατὰ τὸ συνυπάρχον

Archytas

Alexander

Alexander

Archytas

σχεδὸν ἐπὶ πάντων τῶν σωμάτων ἄνισοι τοῖς ὄγκοις εἰσὶν αἱ ῥοπαί

Alexander

συνήγαγε

Quaestio

ῥοπὴ *qd significet hinc carpies*

συνήγαγε

Pulcherrime

αὐτοῖς ποσόν, οὕτως καὶ τοῖς ποσοῖς τὸ ὅμοιον κατὰ τὸ ἐν αὐτοῖς ποιόν. καὶ γὰρ τὸ δίπηχυ ποσὸν μέν ἐστι κατὰ τὸ τῆς διαστάσεως αὐτοῦ μέτρον· ποιὸν δὲ κατὰ τὴν μορφὴν καὶ τὴν ἰδιότητα, καθ' ἣν καὶ τὸ ὅμοιον ἔχει. ὥσπερ τὸ ἴσον κατὰ τὴν ποσότητα. διὸ καὶ ὅμοια ὄντα, ἄνισα πολλάκις ἐστίν. ὡς κατ' ἄλλο μὲν αὐτοῖς τῆς ὁμοιότητος, κατ' ἄλλο δὲ τῆς ἀνισότητος ὑπαρχούσης. Ἄλλοι δὲ ἀποροῦσι, πῶς ἐναντιότητα ἀπὸ τοῦ ποσοῦ ἀνελών, ἐν τῷ ἰδίῳ αὐτῷ ἐναντίωσιν ὑπέθετο τοῦ ἴσου καὶ ἀνίσου.

Quæstio

Καὶ λύουσι λέγοντες τὴν τοῦ ἴσου καὶ ἀνίσου ἀντίθεσιν, μὴ εἶναι ὡς ἐναντίων, ἀλλ' ὡς πρός τι περὶ ποσὸν θεωρουμένα. ὥσπερ τὸ ὅμοιον καὶ ἀνόμοιον, πρός τι περὶ ποιόν. ὅλως δὲ ὅπως ἂν ἔχοι τὸ ἴσον καὶ ἄνισον, οὕτω τοι ὑπάρχει τῷ ποσῷ, ἵνα καὶ ἐναντίωσιν ἔχῃ ἐν ἑαυτῷ τὸ ποσόν, ἀλλ' ἔπι συμβαίνει τῷ ποσῷ. εἰ δέ τις ἐπὶ τῶν οὐσιῶν τὸ ἴσον καὶ ἄνισον τάττων, τὸν πύργον τῷ πύργῳ ἴσον λέγοι. ἢ ἐπὶ διαθέσεων, ἢ ἐνεργειῶν, οὐ καθὸ οὐσίαι, οὐδὲ καθὸ ποιά, ἀλλὰ καθὸ ποσοῦ μετέχουσιν, ὑπάρχει αὐτοῖς. ποῖον δέ ἐστι τὸ μέτρον ἐπὶ δυνάμεων καὶ ἐνεργειῶν, ἆρα ἀριθμός, ἢ τὸ τῆς ῥοπῆς ποσόν. Ἄξιον ἂν εἴη ἐπιζητήσεως. ἔνιοι δὲ τοῦτο ἀποροῦσι, πῶς ἴδιον λέγει τοῦ ποσοῦ τὸ ἴσον καὶ ἄνισον, εἴπερ μὴ παντὶ τῷ ποσῷ ὑπάρχει. οὔτε γὰρ ἡ μονάς, οὔτε ἡ στιγμὴ ἴσα ἢ ἄνισα λέγεται. ἴσα γὰρ μὲν τὰ τῷ αὐτῷ μέτρῳ μετρούμενα ἰσάκις. ἄνισα δέ, τὰ ἀνισάκις. οὔτε δὲ ἰσάκις οὔτε ἀνισάκις τῷ αὐτῷ μέτρῳ μετρεῖται ὁποτερονοῦν τούτων. ὥστε γὰρ ἂν οὐκ ἔστιν ἀληθές, δηλονότι οὔτε ἴσον, οὔτε ἄνισόν ἐστιν οὐδέτερον.

Quæstio

ταύτην δὲ τὴν ἀπορίαν οἱ μέν, λύουσι καὶ ποσὰ ὑποτιθέμενοι, ταῦτα καὶ ἴσα καὶ ἄνισα δεικνύοντες. καὶ εἴη ἂν οἶμαι τοιαύτη τις δεῖξις. ἡ μονάς, καὶ ἑαυτὴν καὶ τὰς ἄλλας μονάδας ἰσάκις μετρεῖ. ἅπαξ γὰρ μία. ὥστε ἴσαι ἔσονται αἱ μονάδες. καὶ τὸ σημεῖον ὁμοίως. ἐφαρμόττει γὰρ σημεῖον παντί, ἅπαξ ἑαυτό τε μετρεῖ καὶ τὰ ἄλλα. τινὲς δὲ λύουσι τὴν ἀπορίαν, μὴ προσιέμενοι τὰ ποσὰ εἶναι τὴν μονάδα καὶ τὸ σημεῖον. εἰ γὰρ μήτε συνεχῆ ἐστι ποσά, μήτε διωρισμένα, ἐν δὲ τούτοις πάντα ἐστὶ τὰ ποσά, οὐκ ἂν εἴη ποσά, οὐδὲ μέρη τὰ ἄρα. ὥστε οὐχ ἁρμόσει αὐτοῖς, οὐδὲ τὸ ἴσον οὐδὲ τὸ ἄνισον λέγεσθαι. καὶ γὰρ ἡ μὲν μονάς, ἀρχή ἐστιν ἀριθμοῦ καὶ οὐκ ἀριθμός. ἡ δὲ στιγμή, ἀρχὴ μεγέθους καὶ οὐ μέγεθος. ὥστε ἀρχὴ ποσῶν ἄμφω, καὶ οὐ ποσά. καὶ τοῦ ἴσου τοίνυν καὶ ἀνίσου ἀρχαί εἰσιν. οὔτε οὖν ποσά, οὔτε ἴσα καὶ ἄνισα. ἀλλ' οὔτε παντελῶς τούτων ἐκβεβήκασι, διότι ἀρχαὶ αὐτῶν εἰσιν. ἐπειδὴ δὲ ἐνταῦθα διαρθροῦν ὁ Πορφύριος ἐπιχειρεῖ τῷ Ἀνδρονίκῳ κατακολουθῶν, τὴν ἔννοιαν τοῦ τε ἑνὸς καὶ τῆς μονάδος καὶ τῆς στιγμῆς. οὐ τῶν κατ' ἰδέας λεγομένων, ἀλλὰ τῶν κατ' αἴσθησιν ἢ διάνοιαν ἐναργῶν, περὶ ὧν καὶ ἡ παροῦσα πρόθεσις πραγματεύεται, φέρε καὶ ἡμεῖς τοῖς λεγομένοις ἐπακολουθήσωμεν. ὅταν γὰρ φῶσιν ἓν λέγωμεν, ἢ μῆκος, ἢ πλάτος, ἢ βάθος, σκεπτέον πῶς τὸ ἓν φαμέν. ἢ δῆλον, ὡς ὁπόταν τις σῶμα θεάσηται συνεχὲς μὲν ὅλον ἑαυτῷ περὶ πάντα τὰ μόρια, περιγεγραμμένον δὲ ἰδίᾳ, καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων κεχωρισμένον, ἓν τὸ τοιοῦτον συνεχὲς ὀνομάζομεν, καὶ τὴν τῶν μορίων αὐτοῦ πρὸς ἄλληλα συνέχειαν, ἕνωσιν. καὶ οὕτως τὸ ἓν ἀριθμῷ ἓν νοοῦμεν. τὸ δὲ τῷ εἴδει

Unitaté & punctú quidam quanta esse existimant, quidam negant

Unitas & punctú principiú qntitatis nõ quátitaté

Porphyri⁹

Andronic⁹

Unitaté & punctú neq: quantitates esse, neq: omnino aliena a quantitate quo quidem sunt illius principia

ἓν καὶ ὁμοειδεῖς, γινώσκομεν τὰ συμβεβηκότα τοῖς ἀτόμοις, κατὰ τὰς οὐσιώδεις διαφορὰς χωρίζοντες. ὅταν δὲ μὴ μόνον ἕν, ἀλλὰ καὶ χωρὶς ἄλλου παντὸς ὁμογενοῦς, ἢ ὁμοειδοῦς, ἢ ὅλως συζύγου ὑπάρχει, τηνικαῦτα μόνον ὀνομάζομεν, σύνθετον ἤδη τοῦτο μόνον σημαίνοντες. ἔκ τε τοῦ ἑνός, καὶ τῆς μονάδος, κατὰ τὸ ἀπηρημῶσθαι τῶν ἄλλων καὶ μεμονῶσθαι λέγει. μόνωσις γὰρ συνελθοῦσα τῷ ἑνί, ὀνομάζεται μόνον. οὐ διαφέρει δὲ μόνωσιν εἰπεῖν, ἢ μονάδα. καθ' ἑνὸς γὰρ ὑποκειμένου πράγματος, ἀμφότερα λέγεται. οὐκέτι μέντοι ἐπὶ τῶν δύο, καὶ τριῶν, καὶ τῶν ἐφεξῆς τὸ ἀνάλογον τῇ μονώσει λέγεται. διότι ἐν πλήθει ἐστὶν ἕκαστος ἀριθμός. ἔστιν οὖν σχέσις τῷ ἑνί, κατὰ τὴν πρὸς τὰ ἄλλα πάντα ἀντίθεσιν, ὅταν ἐκείνων μονωθῇ. ἐπεὶ δὲ τὴν στιγμὴν μονάδα θέσιν ἔχουσαν λέγουσί τινες, τὴν δὲ μονάδα στιγμὴν ἄθετον, οὕτως ἀκουστέον τούτου. οὐχὶ τῆς μονάδος στιγμῆς γινομένης, κατὰ προσθήκην τῆς θέσεως. οὔτε γὰρ ἡ μονὰς μένουσα ἔτι μονὰς θέσιν προσλαμβάνει, οὔτε ἡ στιγμὴ μένουσα στιγμή, τὴν θέσιν ἀποβάλλει. ἔοικεν οὖν ἀναλογίαν ταυτότητος ἐμφαίνειν μόνην. τὴν δὲ ὑπόστασιν, ἑτέραν τῆς στιγμῆς ἀπὸ τῆς μονάδος. καὶ οὐ χεῖρον γε τὸ σημεῖον ἀρχὴν καὶ πέρας εἶναι τῶν μεγεθῶν, ὥσπερ ἡ μονὰς τῶν ἀριθμῶν. λάβοι δὲ ἄν τις στιγμῆς ἐναργῶς νόησιν, ἐξ ἀναλύσεως. ἡ δὲ ἀρχὴ τῆς ἀναλύσεως, ἐκ τῆς ἐννοίας γίνεται φυσικῆς, ὑπαρχούσης ἅπασι. τὸ σῶμα μῆκος ἔχει καὶ πλάτος καὶ βάθος. καὶ καθ' ἓν ἕτερον μὲν τὸ μέρος τινός. ἕτερον δὲ τὸ πέρας λαμβάνεται. καὶ τὸ μὲν μέρος, τὰς αὐτὰς ἔχει τῷ ὅλῳ διαστάσεις. τὸ μὲν τοῦ σώματος μέρος, τριχῆ διεστώς. τὸ δὲ τῆς ἐπιφανείας, διχῆ. τὸ δὲ τῆς γραμμῆς, μοναχῆ. τὸ δὲ πέρας, ἀεὶ μιᾷ διαστάσει λείπεται τοῦ περατουμένου. εἰ γὰρ ἡ γραμμὴ κατὰ μίαν διάστασιν ὑφέστηκε, τὸ πέρας αὐτῆς οὐδὲ τοῦτο ἕξει. ὥστε ἀδιάστατόν τε καὶ ἀμερὲς ἔσται. αἱ δὲ ἀποφάσεις τοῦ ποσοῦ καὶ αἱ πτώσεις, ὅμοιαι ταῖς ἐπὶ τῆς οὐσίας. ἐπὶ μέντοι τῶν πληθυντικῶν, διαφωνεῖ. οὔτε γὰρ ἐπὶ τοῦ ἑνός ἐστι πληθυντικῶς ἐξενεγκεῖν, οὔτε ἐπὶ τοῦ πλήθους ἑνικῶς. δίπηχυ δὲ καὶ πολλὰ καὶ μεγάλα λέγεται. καθάπερ δίπηχυ καὶ μέγα καὶ πολύ. λέγεται δὲ καὶ στερητικῶς ἐν τῷ ποσῷ. τὸ γὰρ ἄπειρον, κατὰ στέρησιν λέγεται τοῦ πέρας ἔχειν. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ ἀμερές. ὅτι τοῦ γένους ὄν, τὰ τῶν ἐχόντων οὐκ ἔχει. τὸ μέν, ἐπὶ τοῦ ἀριθμοῦ. τὸ δέ, ἐπὶ τῆς γραμμῆς. ὡς δὲ ἀπὸ τοῦ ποιοῦ τὸ πῶς παρέγκεκληται, οἷον, δικαίως, καλῶς, οὕτως ἀπὸ τοῦ ποσοῦ, τὸ ποσαχῶς. οἷον, τριχῶς. καὶ ἔτι ποσάκις. δίς. τρίς. πολλάκις. ὀλιγάκις. ἕκαστον δὲ τῶν ὄντων, ἓν καὶ ὅλον λέγεται. στιγμὴ δὲ καὶ μονάς, ὅλα οὐ λέγεται. ὅλον γάρ ἐστι, τὸ συμπεπληρωμένον πᾶσι τοῖς μέρεσι. ταῦτα δὲ ἀμερῆ ἐστιν. ἐπὶ δὲ τούτοις ὁ Ἰάμβλιχος, τύποις τισὶ παραδίδωσι, πῶς δυνατὸν ἐστι τοῦ τε ποσοῦ καὶ τῶν ἄλλων κατηγοριῶν τὸ ἴδιον καθ' ἑκάστην εὑρίσκειν. Δεῖ δέ φησι τῶν ὑπαρχόντων ἑκάστῃ κατηγορίᾳ, τὰ σύμφυτα λαμβάνειν συμβεβηκότα. καὶ ταῦτα, κοινῶς ἐπὶ πάντων τῶν εἰδῶν ἑκάστοις ἐνυπάρχοντα θεωρεῖν. οἷον ἐπὶ παντὶ ποσῷ, σύνεστιν ὑπεροχὴ καὶ ἔλλειψις. συμφυῆ οὖν ὑπάρχοντα κοινῶς τε ἐπὶ πᾶσι τοῖς εἴδεσι τοῦ ποσοῦ ἐνυπάρχει. καὶ κατὰ ταῦτα ζητεῖν μάλιστα δεῖ τὸ ἴδιον τοῦ ποσοῦ. καὶ ἐπειδὴ τὸ μὲν ὑπερέχον καὶ ἐλλεῖπον ὡς ἐν τῷ

μόνωσις μονάς

Τὴν στιγμὴν μονάδα θέσιν ἔχουσί τινες, τὴν δὲ μονάδα στιγμὴν ἄθετον

ἕκαστον τῶν ὄντων ἓν καὶ ὅλον λέγεται. στιγμὴ δὲ καὶ μονὰς ὅλα οὐ λέγεται

Iamblich⁹

συναμφότερον ἄνισον τιθέμεθα, τοῦτο δὲ ἀντὶ τοῦ θέμεν τὸ ἴσον εἰκότως, διὰ τὸ τοῦτο ἔσται ἴδιον τοῦ ποσοῦ, τὸ ἴσον τε καὶ ἄνισον λέγεσθαι. καὶ ἐπὶ τῆς οὐσίας δὲ συμφυὲς καὶ κοινὸν τὸ αὐτὸ θεωρεῖται ἰδίωμα, ἐπὶ πασῶν τῶν ἐν γενέσει οὐσιῶν, τὸ τῆς δυνάμεως ἐπιτηδείως πρὸς ὑποδοχὴν τῶν ἐναντίων παρεσκευασμένον. καὶ ἐπὶ τῆς ποιότητος δέ, τὸ τῆς ὁμοιότητος καὶ ἀνομοιότητος, ὡσαύτως ἐνυπάρχει. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων κατηγοριῶν παραπλησίως ἔξεστιν ἀνευρίσκειν τὰ ἑκάστης. Ἀλλ' ἐπὶ τὴν ἑξῆς κατηγορίαν τῷ Ἀριστοτέλει συμμεταβαίνωμεν :–

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΡΟΣ ΤΙ.

Πρός τι δὲ τὰ τοιαῦτα λέγεται, ἕως τοῦ, παρωνύμως δὲ ἀπὸ τῶν εἰρημένων θέσεων λέγονται. Τινὲς μὲν φάσκοντες τὰς ἐπαγομένας ἀπορίας τῇ ἀποδοθείσῃ τῶν κατηγοριῶν τάξει, ἄτακτον φασὶν αὐτὴν τὴν διδασκαλίαν, καὶ κατὰ τὸ ἐπιτυχὸν τῆς διαριθμήσεως τυγχάνειν. οὐκ εἰδότες ὡς εἰς χείρονας ἀπορίας ταῦτα λέγοντες, ἐμπίπτουσιν. οἱ γὰρ οὕτω λέγοντες, καὶ τὴν τῶν ὄντων σύνταξιν πρὸς ἄλληλα ἀναιροῦσι, καὶ τὴν τοῦ λόγου πρὸς ἑαυτὸν ὁμολογίαν. διττὴν μέντοι ἐν τάξει πάντως αὐτῶν τὴν διδασκαλίαν λεγομένην ὑπολαμβάνειν. διττῆς δὲ οὔσης τῆς τάξεως, τῆς μέν, κατὰ φύσιν, καὶ τὴν ἑκάστης τῶν κατηγοριῶν οὐσίαν. τῆς δέ, πρὸς διδασκαλίαν καὶ τὴν ἡμετέραν ἀμαθίαν, ἕνα ὅρον ἔδει ποιεῖσθαι τῆς παραδόσεως. καὶ μὴν νῦν μέν, τὴν κατὰ φύσιν τάξιν προσχρῆσθαι, αὖθις δὲ τὴν πρὸς διδασκαλίαν. κυριωτέρου δὲ ὄντος τοῦ κατὰ φύσιν, εἰκότως τὴν οὐσίαν προτάττομεν. ἐπειδή, πρώτη πάντων τῶν γενῶν ἐστι, καθ' αὑτό τε εἶναι θεωρουμένη, καὶ τοῖς ἄλλοις τοῦ εἶναι αἰτία γινομένη. καὶ τῶν ἄλλων οὖν κατηγοριῶν τὴν τάξιν κατά τε τὴν τοῦ εἶναι φύσιν ἀποδοτέον, καὶ κατὰ τὴν πρὸς τὴν οὐσίαν οἰκειότητα. ὥστε τὰ μὲν συγγενέστερα πρὸς τὴν οὐσίαν, προτάττεσθαι. τὰ δὲ ἀλλοτριώτερα, ὕστερα ἀπαριθμεῖσθαι. ᾗ τοίνυν προτέτακται τὰ καθ' αὑτὰ τῶν πρός τι, καὶ τὰ ὡς ἐν ὑποκειμένῳ τάξει προϋπάρχοντα, τῶν ὡς συμβεβηκότων ἐπιγινομένων, δῆλον ὅτι προηγεῖται τὸ ποιόν, τῶν πρός τι. καὶ τῇ οὐσίᾳ δὲ οἰκειότερον, ὡς καὶ οἱ περὶ τὸν Λούκιον ἐγκαλοῦσιν. οἰκειότερον γὰρ τὸν Σωκράτην δηλῶσαι ἀπὸ τοῦ σιμοῦ καὶ τοῦ ἐξοφθάλμου καὶ προγάστορος, ἅπερ ἐστὶ ποιά, ἢ ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ καὶ φίλου, καὶ τῶν ἄλλων τῶν πρός τι. ἄλλως τέ φασιν, εἰς δύο διαιρουμένων τῶν λεγομένων, εἴς τε τὸ καθ' αὑτὸ καὶ εἰς τὸ πρὸς ἕτερον, ἀρξάμενον περὶ τῶν καθ' αὑτὸ λέγειν, ἐν οἷς ἡ οὐσία καὶ τὸ ποσόν, ἔδει καὶ τὸ ποιὸν προστιθέντα, οὕτως ἐπὶ τὰ πρός τι μεταβῆναι. εἰ δὲ καὶ κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην παραφυάδι ἔοικε τὰ πρός τι καὶ τοῖς καθ' αὑτὰ νοουμένοις ὡς ὕστερα ἐπιγίνεται, πῶς οὐκ ἂν εἴη μετὰ τὸ ποιόν.
» καὶ Ἀρχύτας δέ, πρώταν μὲν τὰν οὐσίαν φησὶν εἶναι δεῖ, καὶ τὰ συνυπάρχοντα αὐτᾷ.
» καὶ οὕτως ποτὶ τἄλλο ὅτι πῶς ἔχει αὐτά. μετὰ δὲ ταύταν, τὰν τῶν ἐπικτάτων σχέσιν.
Οὐσίαν μὲν πρώτην τίθεμεν, ἐν ᾗ πάντα, καὶ ἧς χωρὶς οὐδὲν εἶναι δύναται. μετὰ δὲ ταῦτα τὰ συνυπάρχοντα αὐτῇ, ποιόν τε καὶ ποσόν. γινομένων δὲ πλειόνων, ἀνάγκη

παραφυάδι ἔοικε τὰ πρός τι

Ordine esse certu in praedicametis cotra nonnullos q secus opinantur

Lucius

Qua ratione qualitas debuit praecedere praedicametu ad aliqd

Archytas

προσελθεῖν σχέσιν, δι' ἣν οἰκείως ἢ ἀλλοτρίως ἔχει τὰ πλείονα. καὶ οὕτως ἡ τῶν πρός τι σχέσις συναπετελέσθη. μετὰ δὲ ταύτην, αἱ ἄλλαι πᾶσαι εἰσὶ κατηγορίαι. οὐ κατὰ τὴν σύμφυτον σχέσιν, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐπίκτητον καὶ ποικίλως συνισταμένην θεωρούμεναι. Μαρτυρεῖ δὲ τῇ τάξει, καὶ αὐτὸς Ἀριστοτέλης. ὅτε γὰρ ἐν ἀρχῇ διηριθμεῖτο τὰς κατηγορίας, προέταξε τοῦ πρός τι τὸ ποιόν. εἰ δέ τις αἰτίαν τῆς τοιαύτης τάξεως ἀποδιδοίη, τὸ μηδὲν μεταξὺ παρεμπίπτον τὸ πρός τι διακόπτειν τὴν ποιότητα ἀπὸ τοῦ ποιεῖν καὶ πάσχειν, συμφυῆ ὄντα αὐτῇ. καὶ γὰρ τῇ ποιότητι καὶ τὸ ποιοῦν ποιεῖ, καὶ τὸ πάσχον πάσχει. μαθέτω καὶ οὗτος, ὡς οὔτε δύναμις, οὔτε ἐνέργεια, οὔτε ποίησις, οὔτε κίνησις, ποιήσειεν ἄν τι εἰς ἕτερον, οὔτε πάθοι τι ὑφ' ἑτέρου, εἰ μὴ προκατάρχοι ἡ τοῦ πρός τι πως ἐχόντος σχέσις, συνάπτουσα δι' οἰκειότητος τὸ ποιοῦν τῷ πάσχοντι. ὥστε τὸ μέν, δύνασθαι ποιεῖν. τὸ δέ, δύνασθαι πάσχειν. ἔδει οὖν καὶ ἄλλως προτετάχθαι τὴν τοῦ πρός τι σχέσιν, ὡς κοινὴν καὶ συμφυῆ. καὶ μετὰ τοῦ εἶναι θεωρουμένην. τὸ γὰρ εἶναι ἔχει, ἐν τῷ πρός τι πως ἔχειν. καὶ διὰ τοῦτο προτέρα τῶν ἐπικτήτων σχέσεών ἐστι. καὶ παρὰ τὰ δοκοῦντα δὲ τῷ Ἀριστοτέλει, ὁ τοιοῦτός ἐστιν ἀπολογισμός. οὐ γὰρ ἐνῆν δὲ τὴν ἐν τῷ κινεῖν καὶ κινεῖσθαι τῆς ἐνεργείας σχέσιν, πρὸς τὴν δύναμιν καθ' ἣν ἐξ ἀνάγκης προτέτακται προσεχῶς τῶν ποιούντων καὶ πασχόντων τὰ πρός τι. ὥστε οὐκ ἔδει διὰ τοῦτο μετατιθέναι τὴν τῆς ποιότητος κατηγορίαν ὑστέραν. ἀλλ' οὐδὲ Ἀνδρόνικον ἀποδεκτέον, τὰ πρός τι μετὰ πάσας θέντα τὰς κατηγορίας. διότι σχέσις ἐστί, καὶ παραφυάδι ἔοικε. προηγεῖται γὰρ ἡ συμφυὴς τῶν πρός τι σχέσις, τῶν ἐπικτήτων σχέσεων. ὡς καὶ τῷ Ἀρχύτᾳ δοκεῖ. Ταῦτα μὲν οὖν ἱστορείσθω, περὶ τῶν κατὰ τάξιν διαφόρων δογμάτων.

Ζητεῖν δὲ πάλιν ἄξιον, πῶς τοῦ Ἀρχύτα τὴν ποιότητα καὶ τῆς ποσότητος προτάξαντος, ὁ Ἀριστοτέλης οὐ μόνον τὴν ποσότητα, ἀλλὰ καὶ τὸ πρός τι προέταξε τῆς ποιότητος. ἢ ὁ μὲν Ἀρχύτας (ὡς εἴρηται πρότερον) ὡς τοῖς νοητοῖς εἴδεσι φίλος, μετὰ τὴν οὐσίαν εὐθὺς τὴν ποιότητα ἔταξε, καθ' ἣν ἡ τῶν εἰδῶν ἰδιότης ἀφορίζεται. καὶ τὸ ποσὸν εὐθὺς ἐπήγαγεν, ὡς συγγενὲς καὶ τὸ αὐτὸ τῇ οὐσίᾳ, καὶ τῶν καθ' αὑτὸ ὑφεστηκότων ἀρχήν. καὶ τοῦτο μετὰ τὴν οὐσίαν καὶ τὴν ποιότητα. καὶ λοιπὸν μετὰ τὸ ποσόν, ἔταξε τὰ πρός τι, τὴν κοινὴν καὶ συμφυῆ σχέσιν τῶν ἰδίων καὶ ἐπικτήτων προτάξας. ὁ δὲ Ἀριστοτέλης τὴν γενικὴν καὶ σωματικὴν οὐσίαν ἐν τῇ παρούσῃ διδασκαλίᾳ προτιμῶν, τὴν ποσότητα ὡς σωματοειδεστέραν προέταξε τῆς ποιότητος. ἀκολούθως δὲ λοιπὸν κατὰ πάντας τοὺς τρόπους τῆς τάξεως, μετὰ τὴν ποσότητα ἐπήγαγε τὸ πρός τι. καθ' ἕνα μὲν λόγον, τὸν τῆς φύσεως. ἐπεὶ τοῦ ποσοῦ, τὸ μέν, καθ' αὑτό ἐστι. τὸ δέ, πρός τι. συνεχὴς δὲ τῷ ποσῷ γέγονεν ὁ περὶ τοῦ πρός τι λόγος. καὶ ἐπεὶ δὴ τῷ ποσῷ συνυφίσταται ὑπεροχὴ καὶ ἔλλειψις, ὅθεν λόγοι θεωροῦνται τοῦ ὑπερέχοντος πρὸς τὸ ὑπερεχόμενον, ἐν οἷς ἅπασιν αἱ πρός τι σχέσεις ὑφεστήκασι. καὶ ἐπεὶ δὴ προϋφεστῶτος μεγέθους καὶ πλήθους, ἐπιγίνεται τὸ μεῖζον καὶ βραχύτερον, καὶ πλεῖον καὶ ἔλαττον, εἰκότως μετὰ τὸ ποσὸν τάττεται τὰ πρός τι. καὶ ἐπειδὴ κατὰ τὸ ποσὸν πλήθους τῇ οὐσίᾳ συνεισελθόντος, εὐθὺς καὶ σχέσις συναναφαίνεται, καθ' ἣν ἡ πρὸς ἄλληλα αὐτῶν κοινωνία καὶ διαφορὰ θεωρεῖται.

Θ β.

Aristotelis

Andronicus

Archytas

Quaestio

ται. οὕτως μὲν οὖν κατὰ φύσιν ἐπεὶ τῷ ποσῷ τὸ πρός τι. καὶ πρὸς διδασκαλίαν δὲ οἰκείως ἔχει ἡ τοιαύτη τάξις. διότι γὰρ ἐν τῷ περὶ τοῦ ποσοῦ λόγῳ, τὸ μέγα καὶ μικρὸν καὶ πολὺ καὶ ὀλίγον ποσὰ δοκοῦντα, ἐδείκνυτο τῶν πρός τι μᾶλλον ὑπάρχοντα, ἔδει καὶ τίνα ἐστὶ τὰ πρός τι ταχέως ἐπαγαγεῖν. διὸ καὶ αὐτὰ παρατέθεικε παραδείγματα τοῦ πρός τι τὰ πρότερον ἀμφισβητούμενα. ἐκεῖνα τε ἀποσῴζων διὰ τούτου, καὶ ταῦτα ἐκείνοις συνέχειν δεικνύς. τὸ γὰρ μεῖζον φησὶν, αὐτὸ ὅπερ ἐστὶν, ἑτέρου λέγεται. τινὸς γὰρ μεῖζον λέγεται. καὶ τὸ ὄρος μέγα φησὶ λέγεσθαι, πρὸς ἕτερον ὄρος. ὥστε εἰ τὰ προσεχῶς ἀμφισβητούμενα, ταῦτα διὰ τῆς ὑπογραφῆς τῶν πρός τι ἀποδέδεικται ἐν τοῖς πρός τι ὄντα, εὖ ἐπὶ τῇδε σαφῶς δέδεικται τὴν ἐπιθεῖναι τὴν τάξιν, ἵνα ἔχῃ προσεχῆ τὴν ἐξ ἀλλήλων πίστωσιν. δεῖ δὲ δηλονότι καὶ τῆς εὐμαθείας στοχάζεσθαι. καὶ μάλιστα ὅταν τῇ κατὰ φύσιν τάξει συντρέχῃ. καὶ τοῦτο δὲ αὐτὸ εἰκότως λέγοι, ὅτι εἰ καὶ τῇ φύσει τὰ πρός τι δεύτερά ἐστιν, ἀλλ᾽ ὁ περὶ αὐτῶν λόγος προηγουμένης δεῖται διδασκαλίας, ἵνα τὰς σχέσεις εὐθὺς ἀπὸ τῶν ὑποκειμένων διακρίνειν δυνώμεθα, καὶ μὴ καὶ αὐτὰς ὑπὸ τὴν αὐτὴν κατηγορίαν τοῖς ὑποκειμένοις ἀνάγωμεν, ὥσπερ ἐπὶ τοῦ μεγάλου καὶ μικροῦ. τῶν πρός τι γὰρ (Porphyri) ὄντα ταῦτα, ποσὰ ἐδόκει, διὰ τὸ ἐν οἷς ἡ σχέσις ποσὰ εἶναι. Ὁ δὲ Πορφύριος παραστῆναι τὴν κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην τάξιν βουλόμενος, ἐκ συνόδου φησὶ τοῦ ποσοῦ, καὶ τοῦ πρός τι τὴν γένεσιν ἔχειν τὸ ποιόν. ὥσπερ ἄλλοις τισὶ καὶ Ἐμπεδοκλεῖ δοκεῖ, ἀπὸ τῆς ἐναρμονίου (Empedocl) τῶν στοιχείων κράσεως τὰς ποιότητας ἀναφαίνουσι. καὶ Πλάτωνι δὲ διὰ τῶν ἡμιολίων, (Plato) καὶ διπλασίων, καὶ ἐπιτρίτων, καὶ ἐπογδόων, καὶ τῶν τοιούτων, ἐπὶ τοῦ ποσοῦ κατὰ τὸ πρός τι θεωρουμένων λόγων, τοῦ τε σώματος τὸ ποιὸν εἶδος καὶ τῆς ψυχῆς συνέστησε, τὸν κατὰ τοιάνδε ποιότητα ἀφορισμόν. καὶ τὸ μὲν εὔπορον τοῦ λόγου καὶ εὐμήχανον, ἄξιον ἐπαίνου. Ῥητέον δὲ ὅτι ἐν μὲν τοῖς ἀποτελέσμασι καὶ τοῖς συνθέτοις, οὐδὲν ἀπεικὸς καὶ οὕτως ταῦτα ἀπογεννᾶσθαι. ἐν μέντοι τοῖς αἰτίοις αὐτῶν λόγοις, καθ᾽ ἕνωσιν καὶ κατὰ μίαν ἀρχὴν ταῦτα πάντα περιέχεσθαι ἐν τῇ προσηκούσῃ τάξει. οὐ γὰρ δὴ προτάττειν ἐν αἰτίοις λόγοις, τὸ πλῆθος τοῦ ἑνὸς καὶ τὴν σχέσιν τοῦ ἀσχέτου, καὶ τὴν ἐν συνθέσει συμμετρίαν τοῦ μονοειδοῦς καὶ ἀσυνθέτου, ἀλλ᾽ οὐδὲ τὰ μυθικῶς καὶ κατ᾽ ἔνδειξιν εἰρημένα, οὕτως ἐπὶ τὰ πράγματα μεταφέρειν ὡς λέγεται. Καὶ περὶ μὲν τῆς πρός τι τάξεως, τοιαῦτα εἰρήσθω. ἐπὶ δὲ τὴν λέξιν ἰόντες, λέγομεν ὅτι ὅρον μὲν ἀποδιδόναι τῶν πρός τι ἀδύνατον ἦν. τῶν γὰρ πρωτογενῶν ὅρους ἀποδιδόναι, ἀμήχανον ἦν, διὰ τὰς εἰρημένας πρότερον αἰτίας. δι᾽ ὑπογραφῆς δέ τινος τὴν ἡμετέραν ἔννοιαν ἀνακινεῖν τὴν συναρμόζουσαν τοῖς πρός τι, δυνατὸν ἦν. (Plato) καὶ τοῦτο ποιεῖ, τῷ Πλάτωνι κατὰ τὴν ἀπόδοσιν τὴν πρώτην ἀκολουθῶν, ὥς φησιν ὁ Βοηθός. λέγεται γὰρ καὶ ὁ Πλάτων οὕτως ὑπὲρ αὐτοῦ ἀποδοῦναι (Boethus) περὶ τῶν πρός τι, ὅσα αὐτὰ ἅπερ ἐστὶν ἑτέρων εἶναι λέγεται. καὶ ὡς ἔοικεν ἐπιλέλησται τῶν ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος εἰρημένων ὁ Βοηθός. οὐ γὰρ δὴ εἴποιμι ἄν, ὅτι ἠγνόει ἐλλόγιμος ἀνὴρ γεγονώς. ὅτι γὰρ οὐ τῷ λέγεσθαι πρὸς ἄλληλα, ἀλλὰ τῷ εἶναι τὰ πρός τι χαρακτηρίζει, ὡς καὶ ὁ Ἀριστοτέλης ἐδόκει, δηλοῖ μὲν καὶ ἐν Πολιτείᾳ λέγων. Ἀλλὰ μέντοι τῶν δ᾽ ἐγὼ, ὅσα γέ ἐστι τοιαῦτα οἷα εἶναι αὐτὰ μὲν ποιά ἅττα ποιοῦ τινός. καὶ ἐν Σοφιστῇ

(Nota Simplicij modestiam in reprehendendo boetho.) (Plato)

» δὲ βουληθεὶς τὸ ἕτερον αὐτῶν πρός τι ὂν ἐπιδεῖξαι, οὕτως φησίν. Ὅτιπερ ἂν ἕτερον » (Plato) ᾖ, συμβέβηκεν ἐξ ἀνάγκης ἑτέρου τοῦτο αὐτὸ ὅπερ ἐστὶν εἶναι. Πληθυντικῶς δὲ εἰπόντος τοῦ Ἀριστοτέλους, πρός τι δὲ τὰ τοιαῦτα λέγεται, οἱ περὶ τὸν Ἀχαϊκὸν καὶ Σωτίωνα ᾠήθησαν (Achaicus) (Sation) μὴ ὡς περὶ οὐσίαν, καὶ οὐσίας, καὶ ποσὸν καὶ ποσὰ, καὶ ἑνικῶς καὶ πληθυντικῶς λέγομεν, οὕτως καὶ ἐπὶ τῶν πρός τι, τὸ πρός τι καὶ τὰ πρός τι λέγεσθαι, ἀλλὰ μόνον πληθυντικῶς. οὐδὲ γὰρ ὡς μία οὐσία ἐστὶ τὸ ζῷον, οὕτως καὶ τὰ πρός τι ἐν ἑνί ἐστιν, ἀλλ᾽ ἐν πλείοσιν. οἷον πατήρ. υἱός. ἥμισυ. διπλάσιον. τὰ γὰρ πρὸς ἄλληλα, οὐκ ἔστιν ἕν. οὐδ᾽ ἄν τις εἴποι τὸ πρὸς ἄλληλα, ἀλλὰ μόνως τὰ πρὸς ἄλληλα, οὕτως οὖν οὐδὲ τὸ πρός τι, ἀλλὰ μόνως τὰ πρός τι. ταῦτα δὲ ἐπιστήσαντες οὗτοι, τοὺς παλαιοὺς τῶν κατηγοριῶν ἐξηγητὰς αἰτιῶνται, Βοηθόν, καὶ Ἀρίστωνα, καὶ Εὔδωρον, καὶ Ἀνδρόνικον, καὶ Ἀθηνόδωρον. μήτε ἐπιστήσαντας, μήτε ἐπισημηναμένους, ἀλλὰ καὶ τοῖς ὀνόμασι συγκεχυμένως κεχρημένους. καὶ ἑνικῶς ἐκφέροντας ἐνίοτε τὸ πρός τι, τοῦ Ἀριστοτέλους πληθυντικῶς ἀεὶ προφερομένου. » Ἔστι δὲ καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν πρός τι. καὶ πάλιν, ἡ διάθεσις τῶν πρός τι. καὶ πάλιν, » ὑπάρχει δὲ καὶ ἐναντιότης ἐν τοῖς πρός τι. καὶ ἐναντίον ἑκάτερον τῶν πρός τι. καὶ ἑξῆς. » οὐ πᾶσι δὲ τοῖς πρός τι ὑπάρχει ἐναντίον. καὶ ἐφεξῆς καθόλου τὸν λόγον, πληθυντικῶς αὐτῶν μέμνηται, καὶ οὐδαμοῦ ἑνικῶς. κἂν γὰρ λέγῃ, οὐ μὴν τοῦτό γε ἐστὶν αὐτοῖς τὸ πρός τι εἶναι, οὐχ ἑνικῶς λέγει τὸ πρός τι, ἀλλὰ τὸ εἶναι. ὡς εἰ ἔλεγεν, οὐ μὴν τοῦτό γε ἐστὶ τὸ εἶναι τοῖς πρός τι. τούτοις δὲ τοῖς λόγοις ὁ μὲν Πορφύριος ὡς ἀρεσκόμενος, ἀναγράφει. ὁ δὲ Ἰάμβλιχος, μάχεσθαί φησι τὸ τοιοῦτον καὶ πρὸς τὸν ὀρθὸν λόγον, καὶ τὴν τῶν παλαιῶν συνήθειαν. καὶ γὰρ πληθυντικῶς καὶ ἑνικῶς αὐτῇ χρῆται. ὡς δῆλον ἀπό τε τῶν ἀρχυτείων τε καὶ τῶν ἀριστοτελικῶν λέξεων. καὶ ὧν Βοηθὸς καὶ οἱ ἄλλοι μιμούμενοι τοὺς παλαιοὺς προφέρονται, ἐπίσης ἀμφοτέροις χρώμενοι τοῖς ὀνόμασι. καὶ ὁ λόγος δὲ ἀξιοῖ πᾶσαν κατηγορίαν, καὶ ἓν εἶναι καὶ πολλά. καὶ ἓν μὲν, καθόσον ἐστὶ γένος. πολλὰ δὲ, κατὰ τὸ πλῆθος τῶν περιεχομένων ἐν αὐτῷ. καὶ τὰ πρός τι οὖν, κατὰ μὲν τὸ πλῆθος τῶν ἐχόντων τὴν σχέσιν καὶ πρὸς ἄλληλα λεγομένων, πολλά ἐστι. κατὰ δὲ τὴν μίαν σχέσιν τὴν ἐν τοῖς πλείοσιν ὡσαύτως ἐνυπάρχουσαν, καθ᾽ ἓν νοεῖται. κατὰ γὰρ τοῦτο, καὶ μία αὐτῶν ἡ κατηγορία. προστίθησι δὲ καὶ ὅτι πᾶσα σχέσις ἐν πλείοσι θεωρουμένη, ἐν μιᾷ ἰδιότητι σχετικῇ ἀφορίζεται. εἰ δὲ ὥσπερ οὐ δυνατὸν ἑνικῶς λέγειν τὸ πρὸς ἄλληλα, οὕτως οὐδὲ τὸ πρός τι, οὐδὲν θαυμαστόν. τὰ γὰρ μετέχοντα τῆς σχέσεως λαμβάνομεν, καὶ οὐκ αὐτὴν τὴν σχέσιν. δεῖ δὲ μήτε τῇ τῆς συνηθείας ἀνωμαλίᾳ προσέχειν τὸν νοῦν τὸν βουλόμενον κατὰ τὴν φύσιν τῶν ὄντων διαιρεῖσθαι τὰς κατηγορίας. καὶ γὰρ πολλὰ μὲν ἑνικὰ ὄντα τῇ φύσει, πληθυντικῶς λέγεται. ὡς Ἀθῆναι, καὶ Θῆβαι. πολλὰ δὲ πληθυντικὰ ὄντα τῇ φύσει, ἑνικῶς λέγεται. ὡς στρατὸς, καὶ φυλή. καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Ἀριστοτέλης ἐν ἀρχῇ μὲν ὅταν τὰς κατηγορίας ἀπηριθμεῖτο, ἑνικῶς μᾶλλον ἐδόκει λέγειν. ὥσπερ καὶ τὰ πρὸ αὐτοῦ. ἤτοι οὐσίαν σημαίνει, ἢ ποσὸν, ἢ ποιὸν, ἢ πρός τι. καὶ πάλιν πρός τι δὲ, οἷον διπλάσιον. ἥμισυ. ἐνταῦθα δὲ, πληθυντικῶς τὰ πρός τι λέγει. ὅτι σαφέστερον τοῦτο ἐστὶ πρὸς τὴν μάθησιν. διὰ γὰρ τῶν ἐχόντων τὴν σχέσιν, καὶ αὐτὴ ἡ σχέσις εὐκολωτέρα φαίνεται. ταῦτα μὲν οὖν καὶ τὰ τοῦ Ἰαμβλίχου.

(Andricedu. τα ὅστι ἢ τόπες) (Boethus) (Ariston) (Eudorus) (Andronicus) (Athenodorus) (Porphyri?) (Iamblich?) (συνηθείας ἀνωμαλία οὐ προσεκτέον τῷ νῷ) (Aristotelis)

μήποτε δὲ κἂν τὴν ἰδιότητα τῶν πρός τι ἑνικῶς θεωρεῖν δύναιτο, ἀλλ' οὕτως ὡς καὶ τὴν τῶν
ἀριθμῶν· καὶ ἑκάστου τῶν ἀριθμῶν ἐν πλήθει ὑφεστῶτος, μίαν ἰδιότητα. καὶ κἂν δύναιτο ἂν καὶ
αὐτῆς ταύτης τῆς κατηγορίας, ὥσπερ αὐτῶν τῶν ἄλλων, καὶ ἑνικῶς προφέρεσθαι καὶ πληθυν-
τικῶς, ἀλλ' οὐχ ὁμοίως. ἐκεῖ μὲν γάρ, τὸ μὲν ἕν, ἴσως αὐτὸ τὸ γένος. τὰ δὲ πολλά, τὰ ἐν τῷ
γένει περιεχόμενα εἴδη. ἐνταῦθα δὲ πολλά, οὐχὶ τὰ εἴδη τῶν πρός τι λεγομένων, ἀλλὰ
τὰ συνιστῶντα τὴν σχέσιν, ἐν οἷς ἡ σχέσις θεωρεῖται. ἴδιον γὰρ τῆς σχέσεως μόνης, τὸ
ἐν πολλοῖς ὑφεστάναι μόνως. ὅπερ οὐδεμιᾷ πρόσεστι τῶν ἄλλων κατηγοριῶν. τοσοῦτον
οὖν ἐκ τῶν εἰρημένων δοκεῖ συνακτέον, ὅτι ἔχει τινὰ πρὸς τὰς ἄλλας κατηγορίας δια-
φορὰν, κατὰ τὸ μὴ ὁμοίως ἐκείναις ἑνικῶς καὶ πληθυντικῶς λέγεσθαι, ἐν πλήθει πάντως
τῆς ἑαυτῆς ὑποστάσεως ἐχούσης. τὴν δὲ διαίρεσιν τῶν πρός τι, οἰκείως τῇ ἀλλαχοῦ παρ' αὐ-
τοῦ γενομένῃ, καὶ νῦν πεποίηται, εἴς τε τὸ μεῖζον καὶ βραχύτερον. καὶ πλέον καὶ ἔλατ-
τον. καὶ διπλάσιον καὶ ἥμισυ. καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα. ταῦτα γὰρ πάντα τῶν πρός τι ἐστί. καὶ
ἕξις δὲ καὶ διάθεσις φησί. πάντα γὰρ τὰ εἰρημένα τοῦτο ὅπερ ἐστὶν, ἑτέρων λέγεται. Ὁ δὲ
θεῖος Ἰάμβλιχος, ἡ διαίρεσις φησὶ τοῦ πρός τι, εἴς τε τὰ καθ' ὑπεροχὴν καὶ ἔλλειψιν τέ-
μνεται, ὧν ἐστι τὸ διπλάσιον. τὸ πολυπλάσιον. ὅλως τὸ πολύ. καὶ εἰς τὰ κατ' ἰσότητα,
ὧν ἐστι τὸ ἴσον. τὸ ὅμοιον. τὸ ταὐτόν. καὶ εἰς τὰ ἐν τῷ ποιεῖν καὶ πάσχειν. ὡς τὸ θερμαντι-
κὸν, καὶ τὸ θερμαινόμενον. τὸ μὲν, κατὰ δύναμιν. τὸ δὲ, κατ' ἐνέργειαν. καὶ εἰς τὰ κατὰ στέρησιν δυ-
νάμεως. ὡς τὸ ἀδύνατον ὁραθῆναι πρὸς τὸ ἀδύνατον ἰδεῖν. τὸ δὲ, κατὰ τὸ κρίνον τε καὶ κρι-
νόμενον. ὡς μέτρον. αἴσθησις. ἐπιστήμη. πάντα γὰρ ταῦτα, ὡς κρίνοντά ἐστι πρὸς κρινόμε-
να. τὸ δὲ, κατὰ τὴν ὡς αὐτὸ τὸ γένος ἀναφοράν. ὡς ἡ γραμματικὴ πρός τι ἐστί, κατὰ τὴν ἀναφο-
ρὰν τὴν αὐτὸ τὸ γένος. τουτέστι τὴν ἐπιστήμην. καὶ ἡ ἀρετὴ καὶ κακία, κατὰ τὴν αὐτὴν τὴν ἕξιν
ἀναφορὰν πρός τι οὖσαν. ὑπὸ δὲ ταύτην φησὶ τὴν διαίρεσιν, ὑποπίπτει τὰ νῦν εἰρημέ-
να. καὶ τὰ μὲν ἄλλα, πρόδηλα. τὴν δὲ θέσιν καὶ τὴν διάθεσιν, ἀμέσως ὑπάγειν ὑπὸ τὸ πάσχειν.
τὴν δὲ ἕξιν, κατὰ τὸ κρίνειν. Ταῦτα δὲ τοῦ Ἰαμβλίχου λέγοντος, ἄξιον ζητεῖν, κἂν ἀνά-
γωνται πάντα ὑπὸ τὰ εἰρημένα, τίς ἀνάγκη. ἢ τῆς ὑπ' αὐτοῦ, ἢ τῆς ὑπὸ τοῦ Ἀριστο-
τέλους παραδοθείσης διαιρέσεως. ἀπαρίθμησις γάρ τις ἔοικεν εἶναι αὕτη, ἀλλ' οὐχὶ διαί-
ρεσις. Μήποτε οὖν κατὰ τὰς κατηγορίας ἐποιήσατο τὴν διαίρεσιν ὁ Ἀριστοτέλης. πρῶ-
τον μὲν, κατὰ τὸ ποσόν. καὶ τούτου πρῶτον, κατὰ τὸ ἀόριστον. τοιοῦτον γὰρ τὸ μεῖζον. εἶτα κατὰ
τὸ ὡρισμένον. οἷόν ἐστι τὸ διπλάσιον. ἐφεξῆς δὲ, κατὰ τὸ ποιόν. τοῦ γὰρ ποιοῦ, καὶ ἡ ἕξις καὶ ἡ διά-
θεσις εἴη ἄν. καὶ τοῦ ἔχειν ἡ ἕξις, ὥσπερ ἡ διάθεσις τοῦ πάσχειν. ἡ δὲ αἴσθησις καὶ ἡ ἐπι-
στήμη, κατ' ἐνέργειαν θεωρούμεναι τοῦ ποιεῖν. ἡ δὲ θέσις, τοῦ κεῖσθαι. τὰ δὲ κατὰ στέρησιν,
καθ' ἑκάστην ἂν εἴη κατηγορίαν. ἀλλὰ καὶ οὕτως παραλέλειπται τά τε ἐν τῇ οὐσίᾳ θεωρού-
μενα, ὡς πατὴρ καὶ υἱός, καὶ τὰ ἐν τῷ ποῦ, ὡς τὸ ἄνω καὶ κάτω. εἴρηται δὲ, ὅτι τῶν πρός
τι ἐστί. τὸ δὲ πότε, εἴτε τὸ ἀόριστον ἐστὶν ὡς τὸ πάλαι, εἴτε τὸ ὡρισμένον, ὡς τὸ χθές, καθ'
αὑτὰ λέγεται καὶ οὐ πρός τι. μήποτε οὖν οὐδὲ ἡ οὐσία κατὰ τὸν ἑαυτῆς λόγον ἐπιδέχεται τὸ
πρός τι, ἐν τῷ καθ' ἑαυτὴν ὑφεστάναι θεωρουμένη. ἀλλὰ τὸ μὲν μέγα ὄρος, κατὰ τὸ ποσόν.
ὁ δὲ πατὴρ, κατὰ τὸ γεννῆσαι, ἤτοι ποιῆσαι. ὥσπερ ὁ υἱὸς κατὰ τὸ γεννηθῆναι, ὅ ἐστιν

Iamblich⁹

Diuisio eorũ quæ ad aliqd secundũ Iamblichum exime notanda.

In qbus predicamentis inuenitur τὸ πρός τι

ὑπὸ τοῦ πάσχειν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ ἐπὶ πλέον ζητητέον. νῦν δὲ τὴν ὑπογραφὴν σαφηνι-
στέον. τὸ μὲν γὰρ ὅσα αὐτὰ ἅπερ ἐστὶν ἑτέρων εἶναι λέγεται, δηλοῖ τὸ, κατὰ τὴν αὐτῶν φύσιν τὰ
πρός τι πρὸς ἕτερον ἀναφέρεσθαι. οἷον, ὁ Σωκράτης, ἢ ἄνθρωπος, ἢ φιλόσοφος, ἢ σι-
μός, ἢ τι τοιοῦτον, καθ' αὑτὸν λέγεται, καὶ οὐκ ἀναφέρεται πρὸς ἕτερον. ἐὰν δὲ αὐτὸν πατέ-
ρα, ἢ υἱὸν, ἢ διδάσκαλον εἴπῃς, ταῦτα πρὸς ἕτερον ἀναφέρεται. ὁ γὰρ πατὴρ, υἱοῦ πα-
τήρ. καὶ ὁ υἱός, πατρὸς υἱός. καὶ ὁ διδάσκαλος, μαθητοῦ διδάσκαλος. ὅσα οὖν κατὰ τὴν
ἑαυτῶν φύσιν ἑτέρων εἶναι λέγεται, ταῦτα τῶν πρός τι ἐστίν. ἐπεὶ δὴ δὲ οὐ πάντα ὅσα
πρὸς ἕτερον λέγεται, οὕτως λέγεται, ὡς ἑτέρῳ ἢ ἑτέρου. ἀλλὰ τὰ μὲν ἑτέρου, κατὰ γενικὴν πτῶ-
σιν, ὡς τὸ μεῖζον, ἐλάττονος μεῖζον. καὶ τὸ ἔλαττον, μείζονος ἔλαττον. τὰ δὲ πρὸς δοτι-
κὴν, ὡς τὸ ἴσον ἴσῳ ἴσον, καὶ τὸ ὅμοιον, ὁμοίῳ ὅμοιον. τὰ δὲ καὶ πρὸς γενικὴν καὶ πρὸς δοτι-
κὴν, ὡς τὸ μεῖζον καὶ ὑπερέχον, καὶ ἑτέρου τοῦ ὑπερεχομένου ὑπερέχει. καὶ ἑτέρῳ τῇ ὑπε-
ροχῇ ὑπερέχει τοῦ ὑπερεχομένου. οἷον, ὁ δέκα, τοῦ ἑπτὰ ὑπερέχει τῷ τρία. ἄλλα δὲ,
οὔτε κατὰ γενικὴν, οὔτε κατὰ δοτικὴν, ἀλλὰ μετὰ τῆς πρὸς προθέσεως. ὡς τὸ μέγα, οὔτε
μικροῦ μέγα, οὔτε μικρῷ μέγα, ἀλλὰ πρὸς μικρὸν λέγεται μέγα. καὶ τὸ μικρὸν, πρὸς
μέγα μικρόν. καὶ ἡ μικρὰ κέγχρος, πρὸς μεγάλην κέγχρον. τὸ μέντοι τεμνόμενον κατ' ἄλ-
λον τρόπον, ὑπὸ τοῦ τέμνοντος λέγεται τέμνεσθαι. καὶ τὸ κινούμενον, ὑπὸ τοῦ κινοῦντος.
τινὰ δὲ καὶ παρά τινος λέγεται. ὡς τὸ δῶρον παρὰ τοῦ δωρουμένου. ἐπεὶ δὴ οὖν πολυειδής
ἐστιν ἡ τῶν πρός τι εἰς ἕτερον ἀναφορά, διὰ τοῦτο οὐκ ἠρκέσθη εἰπεῖν, ὅσα αὐτὰ ἅπερ
ἐστὶν, ἑτέρων εἶναι λέγεται, ἀλλὰ καὶ ἢ ὁπωσοῦν ἄλλως πρὸς ἕτερον ἔχει. τουτέστιν, εἴτε
κατὰ γενικὴν πτῶσιν ἡ ἀναφορά, εἴτε κατὰ δοτικήν. ἢ οὐδ' ὅλως κατὰ πτῶσιν, ἀλλ' ἄλλον τινὰ
τρόπον ὡς εἴρηται. εἴτε οὖν Πλάτωνος εἴτε ἄλλου τινὸς ὁ ὅρος, οὐ κατὰ διόρθωσιν ἔχει
τὴν προσθήκην τὴν τοῦ καὶ ὁπωσοῦν ἄλλως πρὸς ἕτερον, ἀλλὰ μέρος ἐστὶ τοῦ ὅρου. σαφηνί-
ζει δὲ αὐτὸ ὁ Ἀριστοτέλης διὰ τῶν παραδειγμάτων τῶν ἐπαγομένων. οἷον ὄρος μέγα λέγεται πρὸς
ἕτερον εἰπών. οὐ μὴν κατὰ πτῶσιν ἀποδίδοσθαι, ἀλλὰ κατ' ἄλλον τρόπον. καὶ τὸ ὅμοιον δὲ, τι-
νὶ ὅμοιον λέγεται. ὅτι καὶ κατὰ δοτικὴν πτῶσιν ἀποδίδοται τινά. ὁ μέντοι Βοηθὸς ὅλον βι-
βλίον γράψας περὶ τοῦ πρός τι, καὶ πρός τί πως ἔχοντος, οἴεται τὸν ὅρον ἀπὸ τοῦ Πλά-
τωνος ἀποδεδόσθαι, μέχρι τοῦ ἅπερ ἐστὶν ἑτέρων εἶναι λέγεται. τὸ δὲ ἑξῆς ὑπὸ τοῦ Ἀρι-
στοτέλους προσκεῖσθαι διορθώσεως ἕνεκα. ἔοικε δὲ, ὅλως μὲν ἀποδεδόσθαι ὁ ὅρος ὑπὸ
τοῦ ἀποδεδωκότος. σαφηνισθῆναι δὲ, διὰ τῶν παραδειγμάτων. πρότερον μὲν οἰκείως
ἀποδοθέντων τῶν ἑτέρων εἶναι λέγεται. τὸ γὰρ μεῖζον φησί, τινὸς μεῖζον λέγεται. καὶ τὸ διπλά-
σιον, ἑτέρου λέγεται. εἶτα καὶ τῶν ὁπωσοῦν ἄλλως πρὸς αὐτά. τοῦ, οἷον ὄρος μέγα λέγεται,
πρὸς ἕτερον. καὶ τὸ ὅμοιον δὲ, τινὶ ὅμοιον λέγεται. ἀλλὰ καὶ τὸν πλήρη ὅρον ὁ Βοηθὸς αἰτι-
ᾶται λέγων. ἔοικε δὲ ἡ μὲν τίθεσθαι καὶ ὁ οὕτως ἔχων λόγος. οὐ γὰρ ἐχρῆν τὸ πρός τι πως
ἔχον ὁριζόμενον, ἐμπεριλαμβάνειν τὸ πῶς ἔχον πρὸς ἄλλο. τοῦτο γὰρ ἴσως ὃ καὶ προέκειτο
ὁρίσασθαι. οὐκ ἐχρῆν δὲ οὐδὲ τὸ ἕτερον ἢ τὸ ἄλλο περιλαμβάνειν τῷ ὅρῳ, τὸ πρός τι
ὁριζόμενον. καὶ γὰρ ταῦτα τῶν πρός τι. Δῆλον δὲ δοκεῖ, ὅτι μοχθηρὸς ὁ ὅρος. οὐχ ὅταν διὰ
τῶν ὁμογενῶν γράφηται τῶν εἰς τὸν λόγον παραλαμβανομένων. καὶ γὰρ τὸν ἀνθρώπου οὐσίας

Expositio deptionis τ͂ πρ

Varia & per rios casus eorũ quæ ad aliqd relatio ad alter

Plato

Boeth⁹

Plato

Boeth⁹

ὄντος, ὁ ἀποδοθεὶς ὅρος, ζῷον λογικὸν, θνητὸν, διὰ οὐσιωδῶν ἀποδέδοται. ἀλλ' ὅταν ὄνομα ἀντ' ὀνόματος ἀποδοθῇ, οἷον εἴ τις ὁριζόμενος τὸν ἄνθρωπον, μέροπά τι ἀποδιδοίη. ὥστε εἰ μὲν τὰ πρός τι πρὸς ἄλλο εἶναι εἴπῃ, ἴσως ἂν ὄνομα ἀντὶ ὀνόματος. εἰ δὲ ταῦτα ἅπερ ἐστὶν ἑτέρων λέγεσθαι ἀφωρίσατο αὐτὰ, ὑπογραφή τοῦτό ἐστι, καὶ οὐχὶ ὀνόματος μετάληψις. οὐδὲν οὖν ἄτοπον ἐκ τῶν τοῦ πρός τι μορίων τὴν ὑπογραφὴν συμπεπληρῶσθαι. Καὶ αὐτὸς δὲ προελθὼν ἀπολογεῖται, ὅτι τῶν πρώτων γενῶν ἀνάγκη διὰ τῶν ὑστέρων καὶ δι' ἀλλήλων τὰς ἀπογραφὰς ἀποδιδόναι. ἐπειδὴ δὲ καὶ τὴν ἕξιν καὶ τὴν διάθεσιν τῶν πρός τι φησὶν εἶναι, ζητεῖν ἄξιον. πότερον, πρὸς τὸ ἑκτὸν καὶ ἐχόμενον λέγει ἡ ἕξις. ἡ δὲ διάθεσις, πρὸς τὸ διαθετόν. ὥσπερ ἡ αἴσθησις, πρὸς τὸ αἰσθητόν. καὶ ἡ ἐπιστήμη, πρὸς τὸ ἐπιστητόν. ἢ ἡ μὲν ἕξις, πρὸς τὸν ἔχοντα. τοῦ γὰρ ἔχοντος ἐστὶν ἡ ἕξις. ἡ δὲ διάθεσις, πρὸς τὸ διακείμενον. ὥσπερ καὶ ἡ θέσις τοῦ κειμένου. καὶ ἔοικεν οὕτως μᾶλλον ὁ Ἀριστοτέλης νῦν ἀποδέχεσθαι, καὶ οἱ τούτου ἐξηγηταί. εἰ γὰρ ἐν τῷ ἔχεσθαι ἡ ἕξις, πρὸς τὸν ἔχοντα ἂν ῥηθείη, ἢ τὸ ἐχόμενον ὑπ' αὐτῆς. ὁ δὲ φιλόσοφος Ἀδριανὸς, ζητήσας διὰ τί ἡ μὲν αἴσθησις πρὸς τὸ αἰσθητὸν λέγεται, καὶ ἡ ἐπιστήμη πρὸς τὸ ἐπιστητὸν, ἡ δὲ ἕξις οὐ πρὸς τὸ ἑκτὸν, ἀλλὰ πρὸς τὸν ἔχοντα, ἴσως φησὶν ἐπειδὴ ἡ αἴσθησις ἐπείγεται πρὸς τὸ αἰσθητὸν ὡς πρὸς ἐφετὸν, καὶ ἔτι μᾶλλον ἡ ἐπιστήμη πρὸς τὸ ἐπιστητὸν, ἡ δὲ ἕξις καὶ ἡ διάθεσις, οὔτε τάττεται πρός τι. ὡς οὐδὲ ἡ τοῦ σώματος, ἀλλ' αὐτὴ καθ' αὑτήν ἐστι. καὶ ὅτι ἐκεῖνα ὡρισμένα τὰ ἐφετὰ, διὰ τοῦτο πρὸς ταῦτα λέγεται. τὸ δὲ ἑκτὸν καὶ διαθετὸν, ἀόριστά ἐστι. καὶ διὰ τοῦτο οὐ πρὸς ταῦτα, ἀλλὰ πρὸς τὸ ἔχον μᾶλλον ὡς ὡρισμένον ἡ ἕξις καὶ ἡ διάθεσις λέγεται. καὶ αὕτη μὲν ἡ διάταξις τοῖς λεγομένοις ἐν τοῖς τόποις κατακολουθεῖ. ἐν δὲ τῷ τετάρτῳ τῆς μετὰ τὰ φυσικὰ, καὶ αὐτὸς ὁ Ἀριστοτέλης, οὐδὲ ταῦτα πρὸς τὸν ἔχοντα λέγεσθαι φησὶ, ἀλλὰ πρὸς ἃ ἡ ἐνέργεια. τοῦτ' ἔστιν ἡ ἕξις πρὸς τὸ ἑκτὸν, καὶ ἡ διάθεσις πρὸς τὸ διαθετόν. καὶ γὰρ ὅταν μὲν ἡ ἕξις καὶ ἡ διάθεσις ὡς τῆς ψυχῆς λέγηται, κατὰ μετοχὴν ἐστὶ τὸ τοιοῦτον, ὡς ἐχούσης τῆς ψυχῆς τὴν ἕξιν καὶ τὴν διάθεσιν, ὥσπερ τὸ σῶμα τὸ ἱμάτιον. καὶ οὐκ ἔστι τῶν πρός τι, ἀλλ' ὡς εἰώθασι λέγειν, τῶν κατ' ἔλλειψιν ὅτι μάχεται. ὅταν δὲ ἡ ἕξις ὡς μεταξὺ τοῦ ἔχοντος καὶ ἐχομένου λαμβάνηται, οὐκέτι ὡς ἐχομένη θεωρεῖται. οὐ γὰρ ἔχεται ἡ ἕξις, ἵνα μὴ ἐπ' ἄπειρον, ἀλλ' ἔστι σχέσις καὶ πρός τι τὸ τοιοῦτον. καὶ ἡ διάθεσις δὲ ὡσαύτως, καὶ ἡ θέσις. ἄλλο γάρ ἐστι τὸ κατ' ἔλλειψιν λεγόμενον πρὸς ἀναπλήρωσιν τινός, καὶ ἄλλο τὸ ἐν τῇ πρὸς ἕτερον, καὶ ἐν ἑτέρῳ, καὶ ἑτέρου πρὸς αὐτὸ σχέσει θεωρούμενον. καὶ τὸ αὐτὸ τοίνυν καὶ ποιότης καὶ πρός τι ᾖ ὥσπερ ἡ ἕξις, διακριτέον αὐτὰ, τῇ μὲν κατ' ἔλλειψιν σημασίᾳ, ὡς ποιότητα ἀφορίζοντες. τῇ δὲ πρὸς
» ἕτερον, καὶ ἐν ἑτέρῳ, καὶ ἑτέρου πρὸς αὐτὸ σχέσει, ὡς πρός τι. ἑτέρων δὲ λέγεσθαι »
» εἰπὼν, προσέθηκε καὶ οὐκ ἄλλο τι διὰ τὰ ἐναντία. ἐκεῖνα γάρ, ἔστι μὲν καὶ αὐτὰ ἑτέρων τῶν »
ἐναντίων. τὸ γὰρ ἐναντίον, ἐναντίου ἐστὶν ἐναντίον. καὶ κατὰ τοῦτο, καὶ πρός τι ἐστίν. ἀλλὰ καὶ ἄλλο τι ἐστι. λευκὸν γάρ ἐστιν ἢ θερμόν. τὸ μέντοι πρός τι ὡς πρός τι, οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν,

Adrianus philosophus

Aristoteles

ἕξις
διάθεσις

Adaligd

ἢ τοῦτο ὃ λέγεται. δεξιὸν γὰρ, ἢ πατὴρ, ἢ μεῖζον, καθὸ πρός τι, καὶ οὐδὲν ἄλλο ἐστίν. ὥσπερ ἐκεῖνα λευκὸν ἢ θερμόν. καὶ τὴν ἀνάκλισιν δὲ καὶ τὴν στάσιν καὶ τὴν καθέδραν τῶν πρός τι λέγει, διότι θέσεις τινές εἰσιν. ἕκαστον γὰρ αὐτῶν, ποιὰν θέσιν δηλοῖ. ἡ δὲ θέσις, τῶν πρός τι. ἡ γὰρ θέσις, θετοῦ θέσις. καὶ τὸ θετὸν, θέσει θετόν. εἰ δὲ ἡ θέσις τῶν πρός τι, καὶ τὰ εἴδη τῆς θέσεως τῶν πρός τι. καὶ γὰρ καὶ ἡ ἀνάκλισις, ἀνακειμένου. καὶ ὁ ἀνακείμενος, ἀνακλίσει ἀνακείμενος. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὡσαύτως. ἀλλ' ἐπιστῆσαι ἄξιον, διὰ τί οὐ καὶ τὰ καθ' αὑτὰ εἶπε τῶν πρός τι, ἀλλὰ διὰ τὴν ἐπὶ τὴν θέσιν ἀναφοράν. ὃ καὶ αἴτιον ἐγένετο τῷ Ἰαμβλίχῳ εἶδος ἕν τι τῶν πρός τι εἰπεῖν, κατὰ τὴν ἐπὶ τὸ γένος ἀναφοράν. Ἢ ὅτι ἐκεῖνα καθ' ἃ λέγεται, οἷον, τὸ ἀνακεῖσθαι, καὶ καθῆσθαι, καὶ ἑστάναι, οὐκ ἔστι τῶν πρός τι, ἀλλ' ὑπὸ τὸ κεῖσθαι ἀνάγεται. εἰ γὰρ ἀπὸ τῆς στάσεως τὸ ἑστάναι, καὶ ἀπὸ τῆς καθέδρας τὸ καθῆσθαι, οὐδὲν δὲ παρώνυμον τῆς αὐτῆς κατηγορίας ἐστὶν ἐκείνῳ ἀφ' οὗ παρωνόμασται. ὥσπερ ὁ γραμματικὸς, οὐκ ἔστιν ἐν τῇ αὐτῇ κατηγορίᾳ, ἐν ᾗ καὶ ἡ γραμματική. ἐπεὶ αὕτη μὲν, ὑπὸ τὴν ποιότητα. ἐκεῖνος δὲ, ὑπὸ τὴν οὐσίαν. οὕτως δὲ καὶ ἡ μὲν στάσις, ὑπὸ τὸ πρός τι. τὸ δὲ ἑστάναι, ὑπὸ τὸ κεῖσθαι. διὰ γοῦν τὸ ἑστάναι, καὶ τὰ τοιαῦτα παρακείμενα τῇ στάσει καὶ τοῖς ὁμοίοις, οὐδ' αὐτὰ ταῦτα, ἀλλὰ διὰ τὴν θέσιν ὡς ἐναργεστέραν ὑπὸ τὸ πρός τι ἀνήγαγε. τὸ γὰρ ἀνακεῖσθαι καὶ ἑστάναι, οὐκ ἔστι θέσις. διό, οὐδὲ πρός τι. ἀλλὰ κατὰ τὸ πρός τι γίνονται. τὸ γὰρ κείμενον, οὐ θέσει κεῖται, ἀλλ' ἐν θέσει. διό, οὐδὲ ἡ στάσις, οὔτε ἡ ἀνάκλισις, οὔτε ἡ καθέδρα κεῖσθαι λέγονται. ἄρα οὖν αἴτιόν ἐστι τὸ παρωνύμως λέγεσθαι, ἢ οὐ πάντως τοῦτο. καὶ γὰρ τὸ πτερὸν καὶ τὸ πτερωτὸν, παρωνύμως τὸ ἕτερον ἀπὸ ἑτέρου λέγεται. καὶ ὅμως ἄμφω ἐν τῇ αὐτῇ ἐστὶ κατηγορίᾳ. ἀλλ' ἐπειδὴ ἄλλης κατηγορίας γίνεται τὸ παρονομαζόμενον. οἷον ἀπὸ τῆς ἀνακλίσεως, τὸ ἀνακείμενον. ἀκριβέστερον οὖν διαιρούμενοι τὰ παρώνυμα, οὐκ ἐροῦμεν εἶναι ὑπὸ ἄλλην κατηγορίαν, εἰ μὴ ὅταν δείξηται ὡς ἀλλογενοῦς. Διὰ τί δὲ εἶπεν, ἔστι δὲ καὶ τὰ τοιάδε τῶν πρός τι. Ἢ ἐπειδὴ τῶν καταριθμημένων, τὰ μὲν, καὶ ἐν τῇ ποιότητι ἦν, ὡς ἕξις. καὶ διάθεσις. καὶ αἴσθησις. καὶ ἐπιστήμη, καθό ἐστι ποιά. ἡ δὲ θέσις, πρὸς τὸ κεῖσθαι συγγενῶς ἔχει. μνημονεύει δὲ αὐτῶν, ὡς καὶ ἐν τοῖς πρός τι ὄντων. διὰ τοῦτο καὶ τῶν πρός τι εἶπε τὰ τοιάδε. ταῦτα μὲν, τὰ περὶ τὴν λέξιν. οἱ δὲ Στωϊκοὶ ἀνθ' ἑνὸς γένους, δύο κατὰ τὸν τόπον τοῦτον ἀριθμοῦνται. τὰ μὲν, ἐν τοῖς πρός τι τιθέντες. τὰ δὲ, ἐν τοῖς πρός τί πως ἔχουσι. καὶ τὰ μὲν πρός τι, ἀντιδιαιροῦσι τοῖς καθ' αὑτά. τὰ δὲ πρός τί πως ἔχοντα, τοῖς κατὰ διαφοράν. πρός τι μὲν λέγοντες, τὸ γλυκὺ καὶ πικρὸν, καὶ τὰ τοιαῦτα. καὶ ὅσα τοιῶσδε διατίθησι. πρός τι δὲ πως ἔχοντα, οἷον δεξιόν. πατέρα. καὶ τὰ τοιαῦτα. κατὰ διαφορὰν δέ φασι, τὰ κατά τι εἶδος χαρακτηριζόμενα. ὥσπερ οὖν ἄλλη τῶν καθ' αὑτὰ ἔννοια, καὶ ἄλλη τῶν κατὰ διαφοράν, οὕτως ἄλλα μὲν τὰ πρός τι ἐστίν, ἄλλα δὲ τὰ πρός τί πως ἔχοντα. ἀντεστραμμένη δέ ἐστι τῶν συζυγιῶν ἡ ἀκολουθία. τοῖς μὲν γὰρ καθ' αὑτὰ, συνυπάρχει τὰ κατὰ διαφοράν. καὶ γὰρ

Quaestio

Iamblichus

Nullum denominatum est in eodem praedicamento illo unde denominatur.

Quaestio

Stoici. Nota illorum opinionem

Quid πρός τι

πρός τι πὼς ἔχοντα

τὰ καθ' αὑτὰ ὄντα, διαφορὰς ἔχει τινάς, ὥσπερ τὸ λευκὸν καὶ μέλαν. οὐ μέντοι τοῖς κατὰ διαφορὰν τὰ καθ' αὑτὰ συνυπάρχει. τὸ γὰρ γλυκὺ καὶ πικρόν, διαφορὰς μὲν ἔχει, καθ' ἃς χαρακτηρίζεται. οὐ μέντοι καθ' αὑτά ἐστι τοιαῦτα, ἀλλὰ πρός τι. τὰ δὲ πρός τί πως ἔχοντα, ἅπερ ἀντίκειται τοῖς κατὰ διαφοράν, πάντως καὶ πρός τι ἐστίν. ὁ γὰρ δεξιὸς καὶ πατήρ, μετὰ τοῦ πὼς ἔχειν, καὶ πρός τι ἐστί. τὸ γλυκὺ δὲ καὶ πικρὸν πρός τι ὄντα, κατὰ διαφοράν ἐστι. τὰ δὲ πρός τί πως ἔχοντα, ἐναντία τοῖς κατὰ διαφορὰν ὑπάρχει. εἰ γὰρ τὰ μὲν πρός τί πως ἔχοντα, ἀδύνατον καθ' αὑτὰ εἶναι, ἢ κατὰ διαφοράν. ἐκ γὰρ τῆς πρὸς ἕτερον σχέσεως ἤρτηται μόνης. τὰ μέντοι πρός τι, καθ' αὑτὰ μὲν οὐκ ἔστιν. οὐ γάρ ἐστιν ἀπόλυτα. κατὰ διαφορὰν δὲ πάντως ἔσται. μετὰ γάρ τινος χαρακτῆρος θεωρεῖται. ἔτι δὲ δεῖ σαφέστερον μεταλαβεῖν τὰ λεγόμενα, πρός τι μὲν λέγουσιν, ὅσα κατ' οἰκεῖον χαρακτῆρα διακείμενά πως, ἀπονεύει πρὸς ἕτερον. πρός τι δέ πως ἔχοντα, ὅσα πέφυκε συμβαίνειν τινί, καὶ μὴ συμβαίνειν ἄνευ τῆς περὶ αὐτὰ μεταβολῆς καὶ ἀλλοιώσεως, μετὰ τοῦ πρὸς τὸ ἐκτὸς ἀποβλέπειν. ὥστε ὅταν μὲν κατὰ διαφοράν τι διακείμενον πρὸς ἕτερον νεύσῃ, πρός τι μόνον τοῦτο ἔσται, ὡς ἡ ἕξις καὶ ἡ ἐπιστήμη, καὶ ἡ αἴσθησις. ὅταν δὲ μὴ κατὰ τὴν ἐνοῦσαν διαφοράν, κατὰ ψιλὴν δὲ τὴν πρὸς ἕτερον σχέσιν θεωρῆται, πρός τί πως ἔχον ἔσται. ὁ γὰρ υἱὸς καὶ ὁ δεξιός, ἔξωθέν τινων προσδέονται πρὸς τὴν ὑπόστασιν. διὸ καὶ μηδεμιᾶς γινομένης περὶ αὐτὰ μεταβολῆς, γένοιτ' ἂν οὐκέτι πατὴρ τοῦ υἱοῦ ἀποθανόντος. ὁ δὲ δεξιός, τοῦ παρακειμένου μεταστάντος. τὸ δὲ γλυκὺ καὶ πικρόν, οὐκ ἂν ἀλλοῖα γένοιτο, εἰ μὴ συμμεταβάλλοι καὶ ἡ περὶ αὐτὰ δύναμις. ἐπεὶ τοίνυν καὶ μηδὲν αὐτὰ παθόντα μεταβάλλοι κατὰ τὴν τοῦ ἄλλου πρὸς αὐτὰ σχέσιν, δηλονότι ἐν τῇ σχέσει μόνῃ τὸ εἶναι ἔχει, καὶ οὐ κατά τινα διαφορὰν τὰ πρός τί πως ἔχοντα. πρὸς δὲ ταύτην τὴν ἀκριβολογίαν τῆς τοῦ ἑνὸς γένους διαιρέσεως, ἐκτέον ὅτι οὐ κατὰ τὰ πράγματά ἐστιν ἡ διαφορὰ τοῦ πρός τι, καὶ τοῦ πρός τί πως ἔχοντος, ἀλλὰ κατὰ τὴν λέξιν μόνην. ἐπ' ἴσης γὰρ ἄμφω κατά τε διαφοράν τινα ὑπάρχουσαν, καὶ κατὰ τὴν πρὸς ἄλλο σχέσιν ὑφίστανται. τὸ δὲ ὅπου μὲν τὴν διαφορὰν μᾶλλον προσπίπτειν, ὅπου δὲ τὴν σχέσιν μᾶλλον, μὴ ποιεῖν γένει κοινὴν διαφοράν, καὶ ὅτι μὲν τοῖς πρός τι μετὰ τοῦ οἰκείου χαρακτῆρος, καὶ ἡ σχέσις συνυφίσταται, παρὰ πάντων ὁμολογεῖται. ὅτι δὲ καὶ τοῖς πρός τί πως ἔχουσιν, ἀνάγκη χαρακτῆρα ἐνυπάρχειν τοῖς ὑποκειμένοις, ἱκανῶς ὁ Βοηθὸς ἀπέδειξε. καὶ αὐτόθεν δὲ πρόδηλον τοῦτο. οὐ γὰρ ἔχει φύσιν αὐτὴ καθ' αὑτὴν ἡ πρὸς ἕτερον σχέσις ὑφίστασθαι, ἀλλ' ἀνάγκη αὐτὴν ἐν τῷ κατὰ διαφορὰν χαρακτῆρι ἐνυπάρχειν. ὁ δὲ χαρακτηρίζων, ὅπου μὲν ποιότης ἐστίν, ὡς τὸ λευκότερον ἐν τῇ χρόᾳ τοιοῦτον. ὅπου δὲ ποσότης, ὡς ἐν τῷ πλέονι καὶ μακροτέρῳ. ὅπου δὲ κίνησις, ὡς ἐν τῷ ὠκυτέρῳ. ὅπου δὲ χρόνος, ὡς ἐν τῷ πρεσβυτέρῳ. ὅπου δὲ τόπος, ὡς ἐν τῷ ἀνωτέρῳ. ὁ δὲ ἀριστερὸς καὶ δεξιός, σὺν πλείοσι διαφοραῖς ὑφίσταται. καὶ γὰρ μετὰ τόπου ἐμφαίνεται, καὶ μετὰ μέρους τοιουτου. τῷ γὰρ ἡμᾶς μέρη ἔχειν τοιαῦτα, τὸ δεξιὸν καὶ ἀριστερὸν λέγεται. ἐπεὶ ὅ γε λίθος πρὸς τὸν λίθον οὐκ ἔσται δεξιός, εἰ μή τις καὶ τοῦτον πρὸς τὰ ἡμέτερα

Boethus

[L]apis respectu lapi[dis] nō dicitur dex[ter] neq: sinister

δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ παραβάλλοι. ὑπὸ δὲ τοῦ αὐτοῦ, καὶ παραδόξως τὸ πρός τι ὑπάρχει. οὐ γὰρ πρὸς ἕτερον, ἀλλὰ πρὸς ἑαυτὸ λέγεται. τὸ γοῦν καθάπαξ ὄν, ἀλλὰ μὴ κατά τι μηδὲ πως, τοῦτο ταυτόν ἐστιν. οὕτως ἀεὶ ἡ σχέσις τοῖς χαρακτῆρσι τῆς διαφορᾶς συνυφίσταται. καὶ οὐ δύο ταῦτα ἐστίν, ὡς ὑπονοοῦσιν ἐκεῖνοι, ἀλλ' ἓν τὸ συναμφότερον. ἐπειδὴ δὲ αὐτοῖς κἀκεῖνο ἄτοπον, τὸ συντάττειν τὰ γένη ἐκ προτέρων τινῶν καὶ δευτέρων. ὡς τὸ πρός τι, ἐκ ποιοῦ καὶ πρός τι. ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς ἀκολουθίας, οὔτε ὡς οἱ στωϊκοὶ λέγουσι, τῷ μὲν πρός τί πως ἔχοντι, τὸ πρός τι ἕπεται. τῷ δὲ πρός τι, οὐκέτι τὸ πρός τί πως ἔχον. οὔθ' ὡς ὁ Βοηθὸς ἀμυνόμενος αὐτούς, τῷ μὲν πρός τι φησί, τὰ πρός τί πως ἔχοντα συνακολουθεῖν. μετὰ γὰρ τοῦ πρὸς ἕτερον πὼς ἔχειν, ταῦτα προσείληφε καὶ τὴν οἰκείαν διαφοράν. τῷ δὲ πρός τί πως ἔχοντι, οὐκέτι τὰ πρός τι συνάπτεται. οὐ γὰρ πάντως ὑπάρχειν τοῖς πρός τι, πρὸς ἕτερόν τε λέγεσθαι τῇ σχέσει, καὶ τὴν διαφορὰν τὴν οἰκείαν ἔχειν, ἀλλ' ἄμεινον ἀντακολουθεῖν ἀλλήλοις ταῦτα λέγειν. ὥστε εἴ τι πρός τι ἐστί, καὶ πως ἔχον εἶναι. καὶ εἴ τι πὼς ἔχον, καὶ πρός τι. εἶναι γὰρ δεῖ καὶ τὴν ἐπινεύουσαν δύναμιν κατὰ διαφορὰν θεωρουμένην, καὶ τὴν ἐπινεύουσαν αὐτὴν καὶ σχέσιν. ὁποτέρου γὰρ ἂν ἐπιλείπῃ τούτων, οὐ σώζεται ἡ τοιαύτη κατηγορία. οὔτε γὰρ ἡ σχέσις ψιλὴ καθ' ἑαυτήν ἐστιν, οὔτε ἡ διαφορὰ χωρὶς τῆς σχέσεως ταύτην ποιεῖ τὴν κατηγορίαν. ἀλλ' οὐδὲ χωρίζειν δεῖ τήν τε διαφορὰν ἀπ' ἀλλήλων καὶ τὴν σχέσιν, ἀλλὰ κατὰ μίαν κοινὴν ἰδιότητα συνισταμένην θεωρεῖν τοῦ τε ἔχοντος τὴν σχέσιν, καὶ πρὸς ὅ πως ἔχει. ταῦτα μὲν οὖν ὡς πρὸς τὰς στωϊκὰς ὑποθέσεις ἱκανῶς ἀντείρηται. αὐτὸ δὲ καθ' αὑτὸ τὸ πρόβλημα ζητεῖ ὁ Ἰάμβλιχος. πρότερον ποιεῖ τὴν διαφορὰν ἐν τοῖς πρός τι, καθόσον τὰ μέν, μᾶλλον τὸν χαρακτῆρα ἐνδείκνυται, ὡς τὸ γλυκὺ καὶ ἡδύ. τὰ δέ, τὴν σχέσιν μᾶλλον, ὡς ὁ πατὴρ καὶ υἱός. τὰ δέ, ἐξ ἴσου ἐπαμφοτερίζει τῇ τε ἐν αὐτοῖς ποιότητι, καὶ τῇ πρὸς ἕτερον σχέσει, ὡς τὸ λευκότερον. καὶ ἔστι διαφορά, πότερον κατὰ γένος ἐστὶν αὕτη, ἢ κατά τι ἄλλο ὑποπίπτον. ἢ οὐκ ἔστιν ὡς οὔτε κατὰ γένος διενήνοχεν, οὔτε κατ' ἄλλην οὐδεμίαν διαφοράν. καὶ ζητήσας μίαν πάντων εἶναι λύσιν φησί, τὸ γνῶναι τὴν τῶν πρός τι φύσιν. ὅτι οὐ κατὰ τὰ συνιόντα, ἡ τῶν πρός τι σχέσις συμπεπλήρωται, ἢ διὰ τοὺς πλεονασμούς, ἢ τὰς ἐπισώσεις, ἢ τὰς ἐλλείψεις, ἀλλὰ κατὰ αὐτὸν τὸν λόγον τῆς σχέσεως, ἡ ἰδιότης τῶν πρός τι θεωρεῖται, τὰ ὁπωσοῦν διαφέροντα εἰς κοινωνίαν συνάγουσα, καὶ κατὰ ταύτην τὴν κοινωνίαν ἀφοριζομένη. κατὰ μέντοι τὰ μετέχοντα, καὶ ἐν τῇ σχέσει θεωρούμενα, αἱ τοιαῦται θεωροῦνται παραλλαγαί. πλεοναζόντων, καὶ ἐλλειπόντων, καὶ ἐξισαζόντων, καὶ ἐχόντων κατὰ τὰ πράγματα πολλὰς διαφοράς. αἵτινες οὐδὲν διαφέρουσι κατ' ἐκεῖνο τὸ ἓν τῆς σχέσεως γένος. ὃ πάντῃ κεχώρισται τῶν ἐν τοῖς οὖσι παραλλάξεων. πλειόνων δέ, τῶν πρός τι λεγομένων ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους. καὶ ἐν τούτοις ὡς τὸ μεῖζον καὶ διπλάσιον. καὶ ἕξις, καὶ ἀνάκλισις, καὶ τὰ λοιπά. καὶ ἄλλων δὲ ὑπ' αὐτοῦ παραδοθέντων ὧν πρότερον ἐμνημονεύσαμεν. τῶν τε καθ' ὑπεροχὴν καὶ ἔλλειψιν, καὶ τῶν κατὰ δύναμιν καὶ ἀδυναμίαν, καὶ τῶν ἄλλων τοιούτων. Ἀπορεῖ ὁ Πλωτῖνος, τίς ἡ ἐν πᾶσι τούτοις κοινότης. ἆρα γενική τις, ἢ κατ' ἄλλον τρόπον, κατὰ τὴν εἰς ἓν ἀναφοράν,

Boeth?

Iamblich?

Plotin?

Quaestio

ὡς τοὺς Ἡρακλείδας, εἰς ἕνα κοινὸν ἀναφέρεσθαι τὸν Ἡρακλέα φαμέν. καὶ τὰ μὲν ἐφαπτόμεθα τῶν ὑποκειμένων καὶ ἐχόντων τὴν σχέσιν, ὧν τὰ μὲν ἐστὶν ἐν οὐσίᾳ. τὰ δὲ, ἐν ποσῷ. τὰ δὲ, ἐν τοῖς ἄλλοις, συναλλοιωθήσεται τοῖς ἄλλοις τὰ πρός τι. εἰ δὲ μηδεμίαν ἔχοι κοινωνίαν πρὸς τὰ ἔχοντα τὴν σχέσιν, ἀλλ' ἄσχετος ἐστὶν ἡ τῶν πρός τι κατηγορία, οὐχ ἕξει σχέσιν ἐκεῖνα. οὐδὲ ἔσται πρός τι. οὐδὲ τοῦτο κοινότης ἐκείνη. Μήποτε οὖν οὐδὲ συναλλοιοῦσθαι δεῖ τοῖς πράγμασιν, οὔτε παντάπασιν αὐτῶν ἀπέχεσθαι, ἀλλ' ἅμα ἐξηρημένην τῶν διαφερόντων τὴν πρὸς ἄλληλα κοινωνίαν, συνέχειν κατ' αὐτὴν τὴν τῆς σχέσεως ἰδιότητα. καὶ γὰρ τοῖς διαφέρουσι καὶ ἀντιδιαιρουμένοις ἓν ὂν τὸ αὐτὸ πανταχοῦ πάρεστι, χωριστὸν ἔσται καὶ κρεῖττον τῶν ἐναντίων. ὥστε, οὐκ ἂν ὑφ' ἑνὸς αὐτῶν κατέχοιτο, οὐδὲ ἐμποδίζοιτο, καὶ τῷ ἑτέρῳ παρεῖναι. εἰ δὲ ταῦτα ἀληθῆ λέγομεν, ὅσαι ἂν ὦσι καὶ ὁποῖαι διαφοραὶ τῶν πρός τι, πᾶσαι ὑπὸ μίαν τὴν χωριστὴν ταχθήσονται κατηγορίαν. μηδαμῶς ἐκείνης ὑπὸ τῆς διαφορᾶς τῶν μετεχόντων αὐτῆς ἐξισταμένης ἀφ' ἑαυτῆς.

Quæstio. an respectus sit hypostasis

Ἕτερον δ' ἀποροῦσι. πότερον, ὑπόστασις ἐστὶν ἡ σχέσις αὕτη, ἢ ὄνομα μόνον συνεκφερόμενον. ἀνάγκη γὰρ οἶμαι, ἢ μηδεμίαν σχέσιν τῶν ὄντων εἶναι, ἢ τινὰς μὲν ὑφεστάναι, τινὰς δὲ ἀνυποστάτους ὑπάρχειν. Ἀλλ' ὅτι μὲν οὐ πᾶσαν σχέσιν ἀναιρετέον, δῆλον ἐκ τοῦ δεῖν ὥσπερ τοῦ οὐσίαν καὶ ποσότητα καὶ ποιότητα καὶ τῶν ἄλλων γενῶν ἕκαστον, οὕτως καὶ τὴν σχέσιν ἐν τοῖς οὖσι τίθεσθαι, πολλὴν χρείαν καὶ αὐτὴν παρεχομένην. οὔτε γὰρ τὰ γένη, οὔτε τὰ ὑπ' αὐτῶν ὄντα, κοινωνίαν ἕξει τινὰ πρὸς ἄλληλα, εἰ μή τις σχέσεως ἦν λόγος ἐν τοῖς οὖσιν. ἄτοπον δὲ τὴν κοινωνίαν ἀναιρεῖν τῶν διαφερόντων πρὸς ἄλληλα. ἄτοπον δὲ καὶ τὴν ἁρμονίαν ἀναιρεῖν, οὐ τὴν ἐν τοῖς φθόγγοις μόνην, οὐδὲ τὴν ἐν τοῖς ἀριθμοῖς, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐν ταῖς οὐσίαις καὶ δυνάμεσι πάσαις καὶ ἐνεργείαις. ἥτις ἐγγινομένη τοῖς οὖσι, συνάγει εἰς ταὐτὸ. καὶ σχέσιν ἔχειν πρὸς ἄλληλα ἀπεργάσεται. ἀναιρεθήσεται δὲ καὶ τὸ σύμμετρον καὶ ἴσον, καὶ ἐπιστητὸν, καὶ ἐπιστήμη. εἰ δὲ καὶ γεωμετρία καὶ μουσικὴ περὶ σχέσεως ἔχουσιν, ἀνυπόστατοι δὲ αὗται, καταγέλαστοι ἂν εἶεν ἐκεῖναι περὶ τὰ ἀνυπόστατα κατατριβόμεναι. πῶς δὲ καὶ ἐφετὸν πάντων ὁ θεὸς λέγεται, εἰ μηδεμία σχέσις ἐστὶ πρὸς τὸ ἐφετὸν τῶν ἐφιεμένων. ἔτι δὲ τῶν μὲν, ὄντων προτέρων ἐν τοῖς οὖσι. τῶν δὲ, δευτέρων εἰ μηδεμία σχέσις ἐστίν, ἀναιρεθήσεται καὶ ἡ τῶν πρώτων πρὸς τὰ δεύτερα σχέσις. καὶ ἡ τῶν δευτέρων πρὸς τὰ πρῶτα. ταύτης δὲ ἀνῃρημένης, οὐδεμία αὐτοῖς ἔτι κοινωνία παραλειφθήσεται. οὔτε γὰρ ἕνωσιν αὐτοῖς πρὸς ἄλληλα δυνατὸν ὑπάρχειν. οὐ γάρ ἐστιν ὁμοούσια ἀλλήλοις. σῶμα. καὶ ψυχή. καὶ νοῦς. καὶ θεός. οὔτε συμφυΐαν. οὔτε γάρ ἐστιν ὁμοφυῆ, ἀλλὰ κατὰ σχέσιν μόνην, ἀνάγκη τὴν τῶν οὕτως διαφερόντων κοινωνίαν ὑφίστασθαι. εἰ οὖν ταῦτα ἄτοπα, πολύ τι ἐστὶ τὸ τῆς σχέσεως γένος. οὐκ ἐν τοῖς αἰσθητοῖς μόνοις, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς νοητοῖς. καὶ ἐν τοῖς μετὰ τὰ νοητὰ ἀσωμάτοις. τοιγαροῦν καὶ χρῶνται πάντες αὐτῷ. καὶ ἀδύνατον ὁτιοῦν χωρὶς σχέσεως διαλεχθῆναι. ἀναιροῦσι δὲ οὐκ οἶδ' ὅπως αὐτὸ, καὶ δυσχεραίνουσιν αὐτοῦ τὴν ὑπόστασιν, οὐκ ἐννοοῦντες ὅτι τὸ ταὐτὸν καὶ ἕτερον. ὧν οὐδὲν χωρὶς φθέγγεσθαι δυνάμεθα, ἃ τῆς τοῦ πρός τι σχέσεως ἐστὶν ἴδια. καὶ ὅτι ἡ τῶν συνθέτων σύστασις, κατὰ σύνοδον τῶν διαφερόντων γινομένη, κατὰ σχέσιν ὑφέστηκεν. Ἀλλ' ἔτι φασὶ περὶ τὸ αὐτὸ τἀναντία, ἐὰν ἐν ὑποστάσει τὰ

De respectus di[uers]itate .i. σχέσεως

πρός τι λέγωμεν. ὅταν γὰρ τὸ αὐτὸ πρὸς ἄλλο μεῖζον ἢ καὶ ἔλαττον, ἔσται τὸ αὐτὸ μεῖζον καὶ ἔλαττον. τοῦτο δὲ οὐδὲν ἄτοπον, εἰ πρὸς ἄλλο καὶ ἄλλο. ἐναντία γὰρ πρὸς τὸ αὐτὸ ἂν εἴη, εἰ τὸ αὐτὸ τῷ αὐτῷ καὶ ἴσον καὶ ἄνισον εἴη. Ἀλλὰ δυνατὸν φασὶν ἂν γίνεσθαι τὸ αὐτοῦ μεῖζον καὶ ἔλαττον, προσθήκῃ καὶ ἀφαιρέσει. Ἢ οὐδὲ τοῦτο ἄτοπον. οὐ γὰρ μένοντος τοῦ μείζονος ἐπιγίνεται τὸ ἔλαττον. ὥστε οὐχ ἅμα τὰ ἐναντία. καὶ ὅτι μὲν οὐ πᾶσαν σχέσιν ἀναιρετέον, δῆλον. εἰ δὲ ἀπολείπομεν τὴν ὁποιανοῦν σχέσιν, καὶ τὴν τοῦ πρός τι κατηγορίαν παραδεξόμεθα ὡς ἐν ὑποστάσει οὖσαν, ὑφ' ἣν πᾶσα σχέσις ὑπάγεται. Ἀλλὰ διά τι φασὶν Ἀριστοτέλης, ἔν τε τοῖς εὐδημείοις ἠθικοῖς καὶ ἐν τῇ μετὰ τὰ φυσικὰ τὰς κατηγορίας ἐκτιθέμενος, οὐ μνημονεύει τῶν πρός τι, εἴπερ καὶ τοῦτο τὸ γένος ὁμοίως ὑφεστάναι τοῖς ἄλλοις ἐνόμιζεν. Ἢ ὅτι ὅπου μὴ προηγουμένως περὶ τῶν γενῶν πάντων ὁ λόγος, οὐκ ἀκριβολογεῖται περὶ πάντα, ἀλλ' ἐκείνοις χρῆται μάλιστα, ὧν δεῖται πρὸς τὸ προκείμενον. ἴσως δὲ καὶ ὅτι τὰ πρός τι ἐν τοῖς ἄλλοις γένεσιν ὑφέστηκε, διὰ τοῦτο σὺν αὐτοῖς θεωρεῖται, κἂν μὴ προηγουμένης ἔτυχε μνήμης. Ἔτι δὲ καὶ οὕτως περὶ τῆς κοινῆς κατὰ τὴν σχέσιν ὑποστάσεως ἀποροῦσιν. οὐκ εἰ ἐπινοεῖται φασὶ τὰ κατὰ σχέσιν, ἤδη καὶ ἐστίν. οὐδὲ εἰ τῶν ἀνυποστάτων κοινὴ σημασία ἐστὶν, ἤδη καὶ ὑφέστηκε ταῦτα. δῆλον δὲ τοῦτο, καὶ ἐφ' ὧν ἀναφορά τις μόνη διαμένει ἐπὶ τὸ ποτὲ γεγονός. καὶ οὕτως ἐπινοεῖται ἡ σχέσις ὥστε θνηκότος. καίτοι μὴ ὄντος τοῦ παιδὸς. ἀπὸ γὰρ τῆς μνήμης τῶν εἰδότων τὸν τεθνηκότα ἢ ἀκουσάντων περὶ αὐτοῦ, οὕτως λέγεται. εἰ τοίνυν ὄντος πρὸς μὴ ὂν, οὐ δύναται εἶναι ὑπόστασις σχέσεως. κἂν δοκῇ, οὐδὲ ἐπὶ τῶν ὄντων ἀρκεῖ πρὸς ὑπόστασιν ἡ ἡμετέρα δόκησις. τινῶν δὲ ἄχρι μέν τινος διαμένει ἡ σχέσις. εἶτα παύεται, ὡς ἐπὶ τοῦ ὀρφανοῦ ἄχρι ὀκτωκαιδεκαετῶν. ἀφ' οὗ γὰρ ἂν ἄρξηται τίκτειν(?), οὐκέτι καλεῖται ὀρφανός. εἰ οὖν ἄνευ τῆς περὶ αὐτὴν διαφορᾶς μεταβάλλουσαν εἶχε σχέσιν πρότερον ἐκ μόνης τῆς τοῦ χρόνου παραλλαγῆς, πῶς ἂν ἔχοι τὴν κατὰ τὸ εἶναι σχέσιν. καὶ ὁ πρότερον δεξιὸς ὤν, αὐτὸς μηδὲν μεταβάλλων ἄλλου μεθισταμένου, ἀριστερὸς ἐστὶ καὶ μεταβάλλει τὴν σχέσιν. Δύσκολον οὖν παραδέξασθαι τὴν τῆς σχέσεως ὑπόστασιν. Δύσκολον δὲ καὶ ὑποδεῖξαι τί τὸ κοινὸν ὃ παρ' ἀλλήλων ἔχουσιν αἱ σχέσεις. οὔτε γὰρ σῶμα, οὔτε ἀσώματον εἶναι τοῦτο δυνατόν. εἰ μὲν γὰρ σῶμα ἦν, οὐκ ἂν ἐπὶ τοῖς διαφέρουσι σώμασιν ἐθεωρεῖτο. εἰ δὲ ἀσώματον, ἤτοι ἐν αὐτοῖς τοῖς ἔχουσιν, ἢ ἔξωθεν. καὶ εἰ μὲν ἄλλη καὶ ἄλλη ἐφ' ἑκάστου τῶν μετεχόντων ἡ σχέσις, ὁμώνυμος ἂν εἴη. καὶ οὐκέτι γένος ἓν τὸ πρός τι. εἰ δὲ ἡ αὐτὴ πανταχοῦ, συνωνύμως μὲν καὶ γένος ἓν εἶναι δύναται διαφοραῖς χωριζόμενον. ἀλλὰ πῶς διαιρήσομεν αὐτό, χαλεπὸν διαγνῶναι. πῶς γὰρ τὰ μὲν τῶν πρός τι οὐδὲν πλέον ἐνδείκνυται τῶν ὑποκειμένων αὐτοῖς, ὡς τὰ ὅμοια καὶ ἴσα. τὰ δὲ, ἐνεργητικὰ μὲν, διαφόρως δὲ ταῖς ἐνεργείαις ὑφιστάμενα. τὸ μὲν γὰρ γλυκὺ, τῷ οὕτως ἐνεργεῖν εἰς αἴσθησιν. τὸ δὲ τμητικὸν, τῷ εἰς σῶμα. πατὴρ δὲ καὶ υἱὸς, εἰς ἀλλήλους. τῷ τὸν μὲν, τὴν ἀρχὴν ἐνδοῦναι. τὸν δὲ, ἀποτέλεσμα εἶναι τοῦ ἑτέρου. ὥστε τὸ ὑποστὰν τοὔνομα μόνον τῷ πατρὶ παρασχεῖν. τὸν δὲ, τὴν ὑπόστασιν. πῶς δ' ἂν εἴη ταῦτα τοῦ αὐτοῦ γένους προσεχῆ εἴδη, ὑπάλληλα ὄντα. Ἔτι δὲ πότερον τὸ διπλάσιον ἑαυτῷ συνήγαγε τὸ ἥμισυ, ἢ τὸ ἥμισυ τὸ διπλάσιον,

Aristoteles — *Quæstio* — *Vbi nõ est ppri[e] tractandi res [...] aristoteles nõ [...] a[c]te tractat d[e] ipsis reb[us]* — *Quæstio*

ἢ ἅμα συνυπάρχουσιν. ἢ αἱ μὲν, οὕτως. αἱ δὲ, οὕτως ἀπογεννῶνται. εἰ δὲ ὕστερον ἐπιγί-
νονται αἱ σχέσεις, ἢ οὐκ ἐπιγίνονται. τούτων οὖν ἀπορουμένων, περὶ μὲν τῆς ὑποστάσεως, ῥητέον,
ὅτι ὥσπερ αἱ ποιότητες κατὰ τὴν αὐτῶν φύσιν χωρὶς τῶν σωμάτων νοούμεναι ἀσώματοί εἰ-
σιν, οὕτως καὶ αἱ σχέσεις κατὰ τὴν αὐτῶν φύσιν, χωρὶς τῶν συνθέτων νοούμεναι, ἀσώματοί εἰσι.
λόγος γάρ ἐστι καθ' ἑαυτὸν ἡ σχέσις. ἰδιότητα δὲ ὁ λόγος οὗτος ἔχει, τὴν οὐσιώδη τῆς οἰκεί-
ας διαφορᾶς πρὸς ἕτερον ἀπόνευσιν. τὴν δὲ διαφορὰν ληπτέον, οὐ καθόσον τὸ πρός τι
τῶν ποιῶν καὶ τῶν οὐσιῶν διενήνοχε μόνον, ἀλλὰ καθόσον πάντων τῶν ὁπωσοῦν ὄντων.
κατὰ γὰρ τὸν τῆς διαφορᾶς σχετικὸν λόγον, τὸ εἶδος ἀφορίζεται τῶν πρός τι. τὰ μὲν οὖν καθ'
αὑτὰ ἔχει οἰκείαν διαφοράν, προσέοικε τοῖς ἄλλοις γένεσιν. τὰ δὲ πρὸς ἕτερα ἀπονεύ-
ει καὶ οὐκ ἐν αὑτοῖς ἵσταται, ταύτῃ τῇ ἰδιότητι ταύτῃ διενήνοχε τῶν ἄλλων. δεῖ δὲ οὐ τὸ ἀπο-
νεῦον, ἀλλ' αὐτὴν τὴν πρὸς ἕτερον ἀπόνευσιν τὴν σχέσιν λαβεῖν. ἢ ἐν ἑτέροις οὖσαν καὶ πρὸς
ἕτερον, ἢ ἐν ἑαυτοῖς ὡς πρὸς ἕτερον. περὶ μὲν οὖν τῆς ὑποστάσεως αὐτῶν, ταῦτα ῥητέ-
ον. ἐπειδὴ δὲ ἐν ἑτέροις ἐστὶ καὶ πρὸς ἕτερα ἡ σχέσις, διὰ τοῦτο καὶ ἡ γένεσις τῶν πρός τι,
καὶ ἡ φθορὰ ἐκείνων ἔχεται, πρὸς ἅ πως ἔχει. καὶ κἂν μηδὲν αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ πάσχῃ, ἐκεί-
νων μεταβαλλόντων μεταβάλλει, οὕτως οὖν μεταβάλλει τὰ πρός τι ὡς πέφυκε.
τοῦ οὖν ἐκ δεξιᾶς καὶ τοῦ πατρὸς καὶ υἱοῦ ληψόμεθα τὴν μεταβολήν, καθόσον εἰσὶ τοιοῦ-
τοι. τοῦ μὲν γὰρ πατρός ἐστιν ἡ μεταβολή, ἡ τοῦ υἱοῦ ἀλλοίωσις, καὶ τοῦ ἐκ δεξιᾶς ὡσαύτως.
καὶ ἐπὶ πάντων δὲ τῶν πρός τι, ὁ αὐτὸς ἐξαρκεῖ λόγος. εἴπερ γὰρ ἡ φύσις αὐτῶν ἐν ἑτέρῳ
τέ ἐστι, καὶ πρὸς ἕτερον ἐκείνου τοῦ ἑτέρου μεταβαλλομένου, καὶ αὐτὰ συμμεταβάλ-
λει. ταράττει δὲ τοὺς πολλούς, τὸ μὴ περὶ αὐτὰ τὴν μεταβολὴν ὁρᾶν. τοῦτο δὲ οὐκ ἄξι-
ον ἀπαιτεῖν. οὐ γὰρ ἡ καθ' ἑαυτά ἐστιν, ἀλλ' ἡ πρός τι δεῖ θεωρεῖν περὶ αὐτὰ τὴν μεταβο-
λήν. εἰ γὰρ τῶν ὄντων ἐστὶ διὰ τὸ πρὸς ἕτερον εἶναι, τί θαυμαστόν. εἰ ἡ ἐκείνου τοῦ ἑτέρου
μεταβολὴ καὶ ἀλλοίωσις, αὐτοῦ ἐστι μεταβολὴ τοῦ πρός τί πως ἔχοντος. οὐ γὰρ ἡ ποι-
ός, οὐδὲ ἡ ποσός, ἀλλ' ἡ πρός τι θεωρητέον αὐτοῦ τὴν μεταβολήν. ὥστε καὶ ἔστι καὶ φθεί-
ρεται μετὰ ἀλλοιώσεως καὶ μεταβολῆς, ἀλλὰ τῆς αὐτῷ προσηκούσης. καὶ οὐ καλῶς οἱ στωϊ-
κοὶ νομίζουσι, πάσης τῆς κατὰ διαφορὰν ἰδιότητος ἀπηλλάχθαι τὰ πρός τί πως
ἔχοντα. διότι πέφυκε συμβαίνειν καὶ ἀποσυμβαίνειν, μηδεμιᾶς μεταβολῆς περὶ
αὐτὰ γενομένης. ψεῦδος γὰρ τοῦτο λέγεται. ἐπεὶ καὶ τῶν πρός τι ἐστὶ μεταβολή, ὡς πέ-
φυκε ταῦτα μεταβάλλειν. εἴτε δὲ ἐν τοῖς ποιοῖς, ἢ τοῖς ἄλλοις γένεσιν ὑφέστηκε, καὶ
ἰδίαν ἔχει ὑπόστασιν ἐν ἐκείνοις. εἴτε καὶ χωρὶς ὕλης ὡς ὁ λόγος ἐστὶν, ἐπὶ μᾶλλον ὑφέστηκε.
κατ' ἀμφότερα οὖν ἔχει τὴν ὑπόστασιν τὰ πρός τι τοιαύτην, ὁποίαν εἰρήκαμεν ἐκ
διαφορᾶς τε ὁμοῦ καὶ σχέσεως συνισταμένην. ὅτι μὲν οὖν ὑφέστηκε τὰ πρός τι, καὶ ἥν τι-
να ἔχει φύσιν, διὰ τούτων εἰρήσθω. Περὶ δὲ τοῦ τί κοινὸν ἐπὶ πάντων τῶν πρός τι τὸ ταύ-
την ἔχον τὴν διαφοράν, τινὲς λύουσι λέγοντες, ὅτι εἰς μίαν ὁμοιότητα λέξεως ἀνά-
γεται καὶ σημασίας ἰδιότητα. καὶ διὰ τοῦτο τὸ κοινὸν ἐπ' αὐτοῖς λέγεται κατὰ τὰς ὁ-
πωσοῦν ἐνθεωρουμένας κοινότητας τῶν σημασιῶν, ὡς τὸ ἑτέρου λέγεσθαι, ἢ ὁ-
πωσοῦν πρὸς ἕτερον λέγεσθαι. εἴτε τῷ ἑτέρου εἶναι, ἢ ἄλλο πρὸς αὐτό πως ἔχειν.

καὶ γὰρ τὰ καθ' ὁμοιότητα σημασίας, ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἀνάγεται κοινότητα, κἂν μὴ τὴν αὐτὴν
ἔχῃ φύσιν. καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὰς ἀποφάσεις καὶ τὰ παρονομαζόμενα, ἔστιν ὅτε ἐν τῷ αὐτῷ
γένει τιθέμεθα. ἐπειδὴ περὶ τὸ αὐτό εἰσι ταῖς καταφάσεσι. καὶ ὅσον ἡ κατάφασις ἐν τῷ
εἶναι, τοσοῦτον ἡ ἀπόφασις ἐν τῷ μὴ εἶναι. τοῦτο δὲ ὑπόστασις μέν, οὐδαμῶς. ὁμοιότητι
δὲ σημασίας εἰς τὴν αὐτὴν κατηγορίαν ἀνάγεται. τὴν δὲ τοιαύτην λύσιν ἀποδοκιμάζουσιν,
ὡς ἐνδιδοῦσαν τῇ ἀπορίᾳ, κατὰ λέξεως ὁμοιότητα, καὶ αὐτὴν λεγοῦσαν ὑφ' ἕν τι κοινὸν
ἀνάγεσθαι. δεῖ δὲ καὶ γένος τι εἶναι τῶν πρός τι, ἀφ' οὗ αἱ τῶν κατ' εἴδη θεωρούμεναι
πρός τί πως ἐχόντων, ἀπομερίζονται παραλλαγαί. οὐ γὰρ ἀφ' ἑνὸς καὶ πρὸς ἕν, ἀλλ' εἷς ὁ λό-
γος τῆς σχέσεως ὁ αὐτὸς ἐν πᾶσι γίνεται, καθ' ὃν τὸ κοινὸν γένος ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλ-
λων κατηγοριῶν ἀφορίζεται. δεῖ δὲ διαιρεῖσθαι, τό τε καθ' αὑτὸ πρός τι, καὶ τὸ κατὰ συμ-
βεβηκός, ἵνα μὴ πλανώμεθα πολλάκις εἰς ἄλλο γένος ἀπ' ἄλλου παραγόμενοι. διότι
γὰρ τὸ κατὰ συμβεβηκὸς ἀεὶ περί τι προηγούμενον παρακολουθεῖ, διὰ τοῦτο ἐκεῖνο ἕξει
τὸ κῦρος, ὅπερ προηγεῖται. τὸ δὲ συμβεβηκός, ἄλλως ἐπακολουθήσει. καὶ οὐκέτι
ἂν εἴη τοιοῦτον, ὁποῖον εἶναι κατὰ φαίνεται. καθ' αὑτὰ μὲν οὖν λεγέσθω πρός τι, οἷον τὸ
ἴσον καὶ ὅμοιον. προηγουμένην γὰρ ἔχει ταῦτα τὴν σχέσιν, καὶ κατὰ ταύτην ὑφέστηκεν. ἀλλ'
οὐδ' ἄλλο τι ἐν σχέσει θεωρεῖται. κατὰ συμβεβηκὸς δὲ πρός τι λέγοιτο ἂν ὁ ἄνθρωπος,
διότι συμβέβηκεν αὐτῷ διπλασίῳ εἶναι. μετὰ δὲ τὰς κοινὰς ἀπορίας τε καὶ λύσεις, μὴ
δὲ τὰς κατὰ μέρος ἐπαχθείσας παραλίπωμεν. τὸ γὰρ ὅμοιόν φασιν, οὐδέν ἐστι παρὰ τὸ
ἐν ἑκατέρῳ ποιόν. ὅπερ προυπάρχει τῆς σχέσεως. ἡ δὲ σχέσις οὐδὲν ἂν εἴη, ἢ ἡμετέ-
ρα τις κρίσις παραβαλλόντων τὰ ἀφ' ἑαυτῶν ὄντα, καὶ λεγόντων τοῦτο καὶ τοῦτο, τὸ αὐτὸ
μέγεθος ἔχει καὶ τὴν αὐτὴν ποιότητα. καὶ ἡ κάθισις δέ φασι καὶ ἡ στάσις, τί ἂν εἴη παρὰ
τὸ καθῆσθαι καὶ ἑστώς. πρὸς δὲ τὰ τοιαῦτα πάντα, κοινῶς ὑπαντᾶν χρή. ὡς εἰ μὲν ψεύ-
δεται ἡ κρίσις, καὶ διάκενός ἐστιν ἡ τούτων ἔννοια, οὐδὲν ἂν εἴη ἡ σχέσις. εἰ δὲ ἀληθεύει, καὶ
τί τὸ ὅμοιον καὶ τὸ ἴσον ἐννοοῦμεν, καὶ τὴν θέσιν πιστεύειν δεῖ. καὶ ταῖς νοήσεσιν ἡμῶν,
ὡς τὰ ὄντα ἀπαγγελλούσαις. καὶ τίθεσθαι τῶν ὄντων τὴν σχέσιν καὶ τὸ πρός τι ἐν ἰδίᾳ ὑπο-
στάσει. τὸ γὰρ ποιὸν καὶ ποσόν, καθ' αὑτὰ μέν ἐστι τοιαῦτα. ὅμοια δὲ καὶ ἴσα οὐ λέγεται,
πρὸ τοῦ τῶν καθ' αὑτὰ σχέσεων μετασχεῖν. ἄλλο γὰρ τὸ ἴσον παρὰ τὸ ποσόν, καὶ ἄλλο
τὸ ὅμοιον παρὰ τὸ ποιόν. τὸ αὐτὸ ἐπὶ τῶν διαφερόντων ἴσως καὶ ὁμοίως λεγομένων, ἔχον καὶ
τὸ αὐτὸ ὑπόστασιν οὐκ ἐπιγεννηματικήν, ἀλλὰ προηγουμένην μετὰ τῶν προηγουμέ-
νων, κατὰ ταύτην καὶ τούτων εἰδοποιουμένων. κατὰ μὲν τὸ ἴσον τῶν ποσῶν,
εἰς συμμετρίαν ἀναγομένων. κατὰ δὲ τὸ ὅμοιον, συμπεραινομένων τῶν ποιῶν. περὶ
δὲ τὸ ταὐτὸν τῶν ὄντων ἀφοριζομένων, οὐ κατὰ τὰς ἐπισυνισταμένας σχέσεις,
ἀλλὰ κατὰ τὰς προηγουμένας τῶν ὄντων, ἢ συνυφισταμένας μετ' αὐτῶν. ἐφ' ὧν δὲ
λέγομεν ὅτι οὗτος πεποίηκε τοῦτον, καὶ οὗτος κρατεῖ τούτου, οὐ ψιλὰ τὰ πράγμα-
τα παραλαμβάνομεν, ἀλλὰ καὶ ἔργον τι ἐν μέσῳ θεωροῦμεν, ὃ συνάπτει τὸ ποιοῦν
πρὸς τὸ ποιούμενον. καὶ τὸ κρατοῦν πρὸς τὸ κρατούμενον. ἔδει γὰρ εἶναι τῶν ποιητι-
κῶν πρὸς τὰ ἀποτελέσματα, κοινὴν ἐπιπλοκήν. ὁ δὲ τὴν στάσιν καὶ τὴν κάθισιν

Quod significat affirmatio in e[sse] hoc idē negatio in non esse.

Ad aliqd secūdū se & ad aliqd secundum accidens

σχέσις qd

Stoicorū opinio — *πῶς ἔχοντα*

μὴ προσποιούμενος, ἔοικε στωϊκῇ τινὶ συνηθείᾳ συνέπεσθαι, οὐδὲν ἄλλο ἢ τὸ ὑποκείμενον εἶναι νομίζων, τὰς δὲ περὶ αὐτὸ διαφορὰς ἀνυποστάτους ἡγούμενος, καὶ πῶς ἔχοντα αὐτὰ ἀποκαλῶν ὡς ἐν τοῖς ὑποκειμένοις ἔχοντα, αὐτὸ τοῦτο τὸ πῶς ἔχειν. εἰ γὰρ ἡ στάσις ἓν γένος τῶν ὄντων, ἔστι δὲ ἡ ἑτέρου ἐν ἑτέρῳ ἵδρυσις ἔχοντα ἰδίας ὑποστάσεις, ἔσται καὶ ἡ στάσις ἑτέρα τοῦ ἑστηκότος. καὶ ἡ κάθισις ἑτέρα τοῦ καθημένου. καὶ πρότερα τὰ μετεχόμενα τῶν μετεχόντων, καὶ τὰ καθ' ἑαυτὰ τῶν ἐν ἄλλοις. Ἀλλ' ἡ ἕξις φασὶν, ἡ μὲν κατὰ τὸ ἐχόμενον λεγομένη ὡς ἡ ὁ πολιτῶν ἕξις φησὶ Πλάτων, ποιὸν ἂν εἴη. ἡ δὲ κατὰ τὸ ἔχειν, ἔχειν ἂν μᾶλλον σημαίνοι. *(Plato)* Ἀλλ' οὐ δεῖ οὕτως ἀποδιαλαμβάνοντας τὸ ἐχόμενον καὶ ἔχον ἐπινοεῖν τὰ πρός τι, ἀλλὰ τὸ μέσον τοῦ τε ἔχοντος καὶ ἐχομένου, τὸ κατὰ τὴν συναφὴν τὴν πρὸς ἄλληλα θεωρούμενον. καὶ ἐπὶ τῆς διαθέσεως δὲ, τὸ κοινὸν τοῦ τε διακειμένου καὶ ᾧ πρὸς διάκειται, θεωρεῖν χρὴ κατὰ τὴν πρὸς ἄλληλα αὐτῶν σχέσιν ὑφεστός. ἀλλ' ὁ δεξιὸς φησὶ πρὸς ἀριστερὸν, καὶ ὁ ἔμπροσθεν καὶ ὄπισθεν, ἐν τῷ κινεῖσθαι μᾶλλον ἂν λέγοιντο. ἐπεὶ ὁ μὲν, ὧδε. ὁ δὲ, ὧδε. ἡ μέση δὲ, τὸ δεξιὸν καὶ ἀριστερὸν ἐνόησαμεν. καὶ τὸ πρότερον δὲ καὶ ὕστερον ἡ μέση ὥσπερ αὐτὰς προστεθείκαμεν. πάλιν δὲ ἐκεῖνο ῥητέον, ὡς εἰ μὲν ἀληθεύομεν κατά τινος ταῦτα λέγοντες καὶ ἐννοοῦντες, ἔστι τις ἡ σχέσις. εἰ δὲ μὴ, οὐδέν. εἰ δὲ καὶ μὴ δὲ λεγόντων ἡμῶν, μηδὲ νοούντων ἔχει ταῦτα τινὰ φύσιν ἀφωρισμένην, ἐναργῶς ἄτοπον τὸ τῇ ἡμετέρᾳ θέσει παραμετρεῖν αὐτά. ταῦτα μὲν οὖν καὶ πρὸς τὰς κατὰ μέρος ἀπορίας εἰρήσθω.

Eudor' — *Quaestio*

Αἰτιᾶται δὲ ὁ Εὔδωρος, διὰ τί ἀντιδιῃρημένου τοῦ καθ' αὑτὸ τῷ πρός τι. περὶ μὲν τοῦ πρός τι, διείλεκται ὁ Ἀριστοτέλης. περὶ δὲ τοῦ καθ' αὑτὸ, οὐκέτι. Καὶ ῥητέον ὅτι ἐν τῷ καθ' αὑτὸ, ἐννέα κατηγορίαι θεωροῦνται. τὸ οὖν καθ' αὑτὸ λαβὼν κατὰ τὰς ἐννέα κατηγορίας, τὴν τοῦ πρός τι προσθήκην, ὡς παραφυομένην ταῖς ἐννέα. καὶ γὰρ ἐν ταῖς ἐννέα θεωρεῖται. ἐπὶ μὲν τῆς οὐσίας, ἀναμφιβόλως ὡς εἴρηται. ἐπὶ δὲ τῶν ἄλλων, ἐναργῶς. ὡς ἐπὶ μὲν τοῦ ποιοῦ, ἡ ἕξις. ἐπὶ δὲ τοῦ ποσοῦ, διπλάσιον. ἐπὶ δὲ τοῦ ποῦ, ἐπέκεινα. ἐπὶ τάδε. ἐπὶ δὲ τοῦ ποτὲ, πρεσβύτερον. νεώτερον. ἐπὶ δὲ τοῦ ποιεῖν καὶ πάσχειν, καῦσις. τμῆσις. ἐφ' ὧν καὶ ἡ ἐνέργεια καὶ ἡ πεῖσις ὁμώνυμοι. ἐπὶ δὲ τοῦ κεῖσθαι, ἐπίκειται. ὑπόκειται. ἐπὶ δὲ τοῦ ἔχειν, ἀφ' ὧν τὸ ἔχειν παρωνύμως λέγεται, ὡς ὑπόδεσις. καὶ ἐπὶ τῆς οὐσίας δὲ, πατήρ. υἱός. διὰ ταῦτα δὲ, ὡς παραφυομένην ταῖς ἄλλαις κατηγορίαις, τὴν τοῦ πρός τι ἐπεισοδιώδη νομίζουσι. καίτοι προηγουμένην οὖσαν, καὶ κατὰ διαφορὰν οἰκείαν θεωρουμένην. αὕτη γὰρ κοινότης ἐστὶ διὰ πάντων διήκουσα, τῶν τε ἐναντίων, καὶ τῶν ὁποσοῦν διαφερόντων, καὶ τῶν ὅλων γενῶν, καὶ τῶν ὑποτεταγμένων. ἥτις εἰ μὴ παρῆν, διεσπάσθη ἂν πάντη ἀπὸ πάντων. καὶ ἡ μέντοι ἐστὶ σχέσις, ἐν εἴδει καὶ λόγῳ ὑφεστῶσα. ἡ δὲ μετάσχεσις αὐτῆς, ἐν τοῖς μετειληφόσιν. οὐκ ἀπὸ γενέσεως ἢ κινήσεως, ἢ ἄλλου τρόπου, ἐπεισοδιώδη τὴν εἰς τὸ εἶναι πάροδον ἔχουσα. οὔτε γὰρ ἀπόστασις, οὔτε παράθεσις, οὔτε εἰσαγωγὴ, ἢ διάσχεσις, ἢ προσθήκη, ἢ ἀφαίρεσις, ἢ θέσις μορίων, ἢ ὅλως τι τῶν τοιούτων, τὴν σχέσιν ὑφίστησιν. ἐπεὶ καὶ τὰ αὐτὰ, τῶν ἐναντίων ἐστὶ σχέσεων.

ἐπέκεινα / ἐπὶ τάδε — *ἐπεισοδιώδη*

ἐπεισοδιώδη · εἴ.
ἐπουσιώδη

ἀφιστηκτά. καὶ τὰ ἐναντία τῶν αὐτῶν. μόνως ἄρα κυρίως αἴτιόν ἐστι τῆς σχέσεως, τὸ μετασχεῖν τοῦ τῆς σχέσεως εἴδους. καὶ τὸ πρός τι, κατὰ τὴν σχέσιν μόνην ἀνιχνευέσθω. μὴ συλλαμβανόντων ἡμῶν τὰ πράγματα, ὧν ἐστιν ἡ σχέσις. τῶν δὲ σχέσεων αἱ μὲν, συνυπάρχουσι τοῖς ὑποκειμένοις, ὅσαι συνουσιῶνται αὐτοῖς. ὡς τὸ δεξιὸν καὶ ἀριστερὸν, ἐν τοῖς τοῦ ζώου μέρεσιν. αἱ δὲ, μενόντων τῶν ὑποκειμένων ἀπολείπουσιν αὐτὰ, ὡς τὸ κατὰ τὴν στάσιν δεξιόν. ὅταν ἀνεπιτηδείως ἔχοι πρὸς τὴν τῆς σχέσεως μετουσίαν. καὶ εἰσὶν αὗται συμβεβηκυῖαι μᾶλλον. αἱ δὲ, καὶ φθειρομένων διαμένουσιν, ὡς ἡ τῶν προτέρων ὑφεστηκότων, καὶ τοῦ ὑστέρου κατὰ χρόνον πρὸς τὸ πρότερον. διότι καθ' ἑαυτὰς ἔχουσιν ἀσωμάτους λόγους αἱ σχέσεις. ἀλλὰ τούτων μὲν, ἅλις. ἐπὶ δὲ τὰ ἑξῆς, ἰτέον. καὶ τὰ ἴδια τῶν πρός τι πῶς ἀποδέδωκεν ὁ Ἀριστοτέλης ἐπισκεπτέον.

Ad aliqd cōsidtur p se nō si cum rebus ip

„ Ὑπάρχει δὲ καὶ ἐναντιότης ἐν τοῖς πρός τι. ἕως τοῦ, οὐ δὲ τῶν τοιούτων οὐδέν. „ Μετὰ τὸν ὁρισμὸν, ἤγουν τὴν ὑπογραφὴν τῶν πρός τι ἐπὶ τὰ παρακολουθοῦντα, κἀνταῦθα μεταβαίνειν καιρὸς ἦν. τούτων δὲ τὰ μὲν, κοινὰ καὶ πρὸς ἄλλας κατηγορίας. τὰ δὲ, ἴδια. καὶ πρότερον τὰ κοινὰ παραδίδωσιν. εἶθ' οὕτως τὰ ἴδια. διότι ἕκαστον τῶν ὄντων τοῖς τε κοινοῖς καὶ τοῖς ἰδίοις λόγοις κατ' οὐσίαν περιλαμβάνεται. πρῶτον δὲ, τὸ ἐναντίον ὑπάρχειν, τοῖς πρός τι φησίν. ὅπερ ἐν μὲν τῇ οὐσίᾳ καὶ ἐν τῷ ποσῷ ἔλεγε τὸ μὴ ὑπάρχειν. ἐν δὲ τῷ ποιῷ, καὶ ἄλλαις κατηγορίαις πλείστην ἔχον ἐπικράτειαν δειχθήσεται. Λέγει δὲ ὑπάρχειν ἐναντιότητα ἐν τοῖς πρός τι, οὐχ ὅτι τὸ πρός τι ἐναντίον ἐστὶν ἐκείνῳ πρὸς ὃ λέγεται. ἄλλη γὰρ ἀντίθεσις ἡ τῶν πρός τι, καὶ ἄλλη ἡ τῶν ἐναντίων, ὡς ἐν τῷ περὶ τῆς ἀντιθέσεως λόγῳ μαθησόμεθα. ἀλλ' ὅτι τινὰ πρός τι ὄντα, καὶ ἐναντία ἐστὶν ἀλλήλοις. οὐ κατὰ τὸν πρός τι λόγον, ἀλλ' ὅτι πρός τι οὖσιν αὐτοῖς, ὑπάρχει τὸ, καὶ ἐναντίοις εἶναι. ἐναντία δέ φησι τῶν πρός τι ὄντα, ἀρετὴν, καὶ κακίαν, καὶ ἐπιστήμην, καὶ ἄγνοιαν. οὐχ ὅτι ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ κακία πρὸς ἄλλο τὸ εἶναι ἔχουσιν, οὔτε ἡ ἐπιστήμη καὶ ἄγνοια, ἀλλ' ὅτι κατὰ τὴν ἐπὶ τὸ γένος ἀναφορὰν τουτέστι τὴν ἕξιν, καὶ αὐτὰ τῶν πρός τι ἂν εἴη. ἡ γὰρ ἕξις, τῶν πρός τι. πάλιν οὖν προελθὼν φαίη τις ἂν τὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν ἀρετὴν καὶ τὰ τούτοις ἀντικείμενα, ποιότητας τίθεσθαι. ἢ ὅτι τὸ αὐτὸ καθ' ἕτερον καὶ ἕτερον, ὑπ' ἄλλην καὶ ἄλλην γίνεται κατηγορίαν. καὶ ταῦτα μὲν ὡς μὲν ποιοὺς παρεχόμενα, ποιότητες ἔσονται. καθὸ δὲ πρὸς ἕτερον σχέσιν ἐμφαίνουσι, τῶν πρός τι.

Notandū

οὐ πᾶσι δέ φησι τοῖς πρός τι ὑπάρχει τὰ ἐναντία. οὐ γὰρ δὴ τῷ διπλασίῳ, οὔτε τῷ τριπλασίῳ, οὔτε τῶν πολλαπλασίων οὐδενί. ἀπὸ πάντων, τῶν πρός τι ἐστί. διὰ τί οὖν ἄρα καὶ ὑπάρχει καὶ οὐχ ὑπάρχει τοῖς πρός τι ἡ ἐναντιότης, ἢ ὅτι ἄνευ μὲν ἄλλης κατηγορίας καθ' αὑτὰ, οὐδὲ ἐπινοηθῆναι δύναται πρός τι. συνυφίσταται δὲ ἀεὶ ταῖς ἄλλαις. διὰ τοῦτο οὖν ὅταν μὲν ἐπὶ τῆς κατηγορίας ληφθείη ἐχούσης ἐναντίωσιν, ἕξει καὶ αὐτὸ τὴν ἐναντίωσιν. ἐὰν δὲ ἐν τοῖς μὴ ἔχουσιν ἐναντίωσιν θεωρῆται, οὐδὲ αὐτὰ ἕξει τὴν ἐναντίωσιν. ὅσα γὰρ ὑπάρχει τῷ ὑποκειμένῳ γένει τοῖς πρός τι, ταῦτα καὶ αὐτοῖς τοῖς πρός τι συμβέβηκεν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον. ὥστε ὅταν μὲν ἐν ἕξει, ἢ ὅλως ποιότητι συνθεωρῆται, ἐπιδέχεται ἐναντίωσιν, διότι καὶ ἡ ποιότης. ὅταν δὲ διπλασίῳ, ἢ

Quaestio

τριπλάσιον, ἢ ὅλως ποσότητι, οὐκέτι. διότι, οὐδὲ ἡ ποσότης ἐναντίωσιν ἐπιδέχεται. ὁμοίως δὲ καὶ ὅταν οὐσία συνέπηται, ὡς ἐπὶ πατρὸς καὶ υἱοῦ. οὐδὲ γὰρ ἡ οὐσία ἐπεδέχετο. καὶ δῆλον ὅτι καθόσον μὲν ἐπιδέχεται ἐναντίωσιν, τοῖς ἐπιδεχομένοις γένεσι κοινωνεῖ. καθόσον δὲ μὴ ἐπιδέχεται, τοῖς μὴ ἐπιδεχομένοις. κατ' ἄμφω δὲ, πάντων ὁμοῦ τοῖς γένεσιν. ὥστε οὐδὲ ἴδιόν ἐστι τῶν πρός τι, τὸ ἐπιδέχεσθαι τὰ ἐναντία. οὔτε γὰρ παντὶ, οὔτε μόνῳ ὑπάρχει ἐναντιότης. Δοκεῖ δέ φησι καὶ τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον ἐπιδέχεσθαι τὰ πρός τι. τὸ μὲν δοκεῖ προσθεὶς, οὐχ ὡς μὴ ἐπιδεχομένου μὲν, δυνατῶς δὲ ἐπιδέχεσθαι, ἀλλ' ὡς ἀρχαίαν δόξαν ἐξηγούμενος. τὸ δὲ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον ἐπιδέχεται, κατὰ τὸ ὅμοιον. μᾶλλον γὰρ ὅμοιον, τὸ μᾶλλον τοῦ αὐτοῦ εἴδους μετέχον. καὶ ἧττον τὸ ἧττον. τὸ δὲ ὅμοιον, τῶν πρός τι. ἀλλὰ τοῦτο μὲν, σαφές. πῶς δὲ ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν, καὶ ἄνισον μᾶλλον καὶ ἧττον. εἰ γὰρ ἀνισαίτερόν ἐστιν ἄνισον, ἤδη προσειληφὸς τὸ μᾶλλον, πῶς ἀνισαίτερον μᾶλλον καὶ ἧττον εἶπεν. ἢ διὰ τὸ ἀσυνηθέστερον τῆς λέξεως, αὐτὸ τὸ μετὰ τοῦ μᾶλλον ἄνισον προήγαγε. πῶς οὖν καὶ τὸ ἧττον ἐπήγαγεν. ἢ ὅτι καὶ τὸ μᾶλλον ἀνισαίτερον καὶ ἧττον εἶναι. καὶ γὰρ μᾶλλον ὁμοιότερον καὶ ἧττον λέγομεν. ὅταν ὁμοιότερον ὄν τι ἄλλου τινὸς, τοῦτο ὁμοιότερον ἐπιτείνηται, καὶ ἀνίηται. καὶ ἄλλως δὲ ὁ Ἰάμβλιχος ἐξηγεῖται. ὅτι τὴν ἐφ' ἑκάτερον τοῦ ἀνίσου πρόοδον ἐνδεικνύμενος, ἀνισαίτερον αὐτὸ προσηγόρευσεν. οὐ γὰρ ἵσταται τοῦτο. οὐδὲ μέγα ποτὲ γίνεται, ἀλλ' ἀεὶ μεῖζον. οὔτε μικρὸν, ἀλλ' ἀεὶ ἧττον κατὰ τὴν ἐφ' ἑκάτερον πρόσθεσίν τε καὶ ἀφαίρεσιν. Ἐπιστῆσαι δὲ ἄξιον, ὅτι οὐκ εἶπεν ἰσαίτερον, ἀλλὰ ἀνισαίτερον. διότι οὐχ ὁμοίως, ἢ οὐδ' ὅλως. τὸ γὰρ ἴσον ἐν ἑνί ἐστιν. οἷον ἐὰν ᾖ ἐν τῷ ἴσῳ, θεωρεῖται τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον, ὡς ἐν τῷ ἀνίσῳ. καὶ εἴη ἂν ζητήσεως ἄξιον. διὰ τί ἐν μὲν τῷ ὁμοίῳ καὶ ἀνομοίῳ, ὁμοίως τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον θεωρεῖται. ἐν δὲ τῷ ἴσῳ καὶ ἀνίσῳ, οὐχ ὁμοίως. ἀλλὰ πῶς ἴδιον ὂν τοῦ ποσοῦ τὸ ἴσον τε καὶ ἄνισον, ἐπιδέχεται τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον τοῦ ποσοῦ μὴ ἐπιδεχομένου. ἢ ὅτι τὸ μὲν ποσὸν ᾗ ποσὸν, οὐκ ἐπιδέχεται. τὰ δὲ συμβεβηκότα τῷ ποσῷ οὐ καθὸ ποσὰ, ἀλλὰ καθὸ ποιὰ μᾶλλον, κατὰ τοῦτο ἐπιδέχεται τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον. πάλιν δὲ, οὐκέτι πάντα τὰ πρός τι ἐπιδέχεται τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον. τὰ γὰρ ἐν ὑποκειμένοις συνιστάμενα μὴ ἔχουσιν, οὐδὲ αὐτὰ ἔχει. τὸ δὲ διπλάσιον καὶ τριπλάσιον, καὶ ὅλως τὰ ὡρισμένα ποσὰ, οὐκ ἐπιδέχεται. τὰ γὰρ ἤδη διωρισμένα, οὐκ ἐπιδέχεται τὴν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἀοριστίαν. ἀλλ' ἐπὶ ταύτας ἀντιλήψεις πάλιν τὰς παρακολουθούσας ἐνθῆναι, καὶ τὰς τῶν ἀντιλήψεων διαλύσεις, γε πλέον. Ἀπορήσειε γὰρ ἄν τις, πῶς ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ κακία τῶν πρός τι. τὸ γὰρ τινὸς εἶναι, οἷον τοῦ σπουδαίου καὶ τοῦ φαύλου, μεθέξεως ἀλλ' οὐ σχέσεως δηλωτικόν. καὶ διὰ τὸ μὴ λέγειν ὅπερ καὶ πρότερον εἴρηται. ὅτι κατὰ τὴν ἐπὶ τὸ γένος ἀναφορὰν, ἔχει τὰ πρός τι ταῦτα. ἡ γὰρ ἕξις, οὐχ ὡς μετεχομένη μόνον θεωρεῖται, ἀλλὰ καὶ καθόσον ἔχει πρὸς τὸ ἐχόμενον. καὶ τὸ ἔχον, καθὸ καὶ πρός τι ἐστίν. ἔστι δὲ καὶ ἄλλως τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν κακίαν τῶν πρός τι λέγειν. καθὸ τί ποιότητες οὖσαι καὶ μεσότητες οἷον τινες, ἡ μὲν, ὡς συμμετρία. ἡ δὲ, ὡς ἀσυμμετρία. ἔχει γὰρ σχέσιν πρὸς τὰ ἄκρα, τὸ μέσον. καὶ ἥ τε

ἀνισαίτερον

ἀνισαίτερον

Quaestio

Quaestio

ἀνισαίτερ

ἰσαίτερον

συμμετρία πρὸς τὰ σύμμετρα. καὶ ἡ ἀσυμμετρία, πρὸς τὰ ἀσύμμετρα. ὥστε καθόσον μὲν ποιότητες, ἐναντίαι εἰσί. καθόσον δὲ μεσότητες, πρός τι. ὥστε οὐδὲ τοῦτο ἀπορεῖν χρή. πῶς ἄλλης οὔσης ἀντιθέσεως τῶν πρός τι καὶ ἄλλης τῶν ἐναντίων, οὐ συγχυθήσονται αἱ ἀντιθέσεις, εἴπερ ἔσται καὶ ἐν τοῖς πρός τι ἐναντία, οὐ καθὸ πρός τι ἐστὶν ἐναντία, ἀλλ' ὡς αὐτός φησιν ἐν τοῖς πρός τι ἐστὶν ἐναντιότης. ἔχει γὰρ ἅμα τῶν ὑποκειμένων αὐτοῖς ἐναντιότητα καθὸ ποιὰ, ἀλλ' οὐ καθὸ πρός τι. οὔτε γὰρ ἐναντία καθὸ ἐναντία πρός τι ἐστὶν, οὔτε τὰ πρός τι ἐναντία. καὶ ὅλως πρός τι μένει, καθὸ ἕξις. ἕξις δὲ ἕξει, οὐκ ἔστιν ἐναντία. ἀλλὰ τὸ ἐναντίον ἔχουσι καθὸ τοιαίδε ἕξεις. ταυτὸν δὲ εἰπεῖν καθὸ ποιότητες. ἐπισημαίνονται δὲ, ὅτι ἡ ἐπιστήμη, καὶ αἴσθησις, καὶ γνῶσις. ἤτοι τῇ φωνῇ μόνῃ διαφέρουσιν, ἢ εἴπερ αἴσθησιν μὲν τὴν τῶν εἰδῶν θεωρητικὴν λέγομεν. γνῶσιν δὲ τὴν τῶν γενῶν. ἐπιστήμην δὲ, τὴν ἐπαναβεβηκυῖαν ταύτας, ἔσται οὐ κατὰ φωνὴν μόνον, ἀλλὰ καὶ πραγματική τις τούτων διαφορά. ἀλλ' οὐδὲ μία σχέσις φαίη ἂν ἐπίτασιν καὶ ἄνεσιν ἐπιδέχεσθαι. Τὸ γὰρ πρὸς ἕτερον, ὁμοίως ἔχουσιν, ἢ οὐ καθὸ σχέσις, ἢ πρός τι. ἀλλὰ καθὸ τοιάδε καὶ ποιὰ, τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἐπιδέχονται. Ἀλλ' οὐκ ἐν τοῖς ποιοῖς μόνοις αὐτοῖς φασὶ θεωρεῖται τὸ μᾶλλον τε καὶ ἧττον, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ποσοῖς. ὥσπερ ἐν τῷ ἴσῳ τε καὶ ἀνίσῳ. καὶ μείζονι καὶ μικροτέρῳ. ἢ καὶ αὐταὶ ποσότητές εἰσι ποιότητες. καὶ κατὰ τὴν ποιότητα γίνεται, ἐπίτασίς τε καὶ ἄνεσις. εἰ δέ τις τὸ διπλάσιον ἐπίτασιν καὶ ἄνεσιν ἐπιδέχεσθαι νομίζει, τῇ αὐξήσει καὶ μειώσει, τῶν ἐν τῷ αὐτῷ λόγῳ ἀριθμῶν. ὥστε τὸ ἐν τοῖς διακοσίοις καὶ ἑκατὸν, μᾶλλον διπλάσιον νομίζειν τοῦ ἐν τοῖς τέτρασι καὶ δύο, ἀγνοεῖ οὗτος. ὅτι καὶ ἐν πλείοσι καὶ ἐν ἐλάττοσιν ἀριθμοῖς, ὁ αὐτὸς θεωρεῖται λόγος. οὔτε ἐπίτασιν, οὔτε ἄνεσιν ἐπιδεχόμενος. Ἴστεον δὲ ὅτι ὁ Ἀρχύτας τούτων τῶν παρακολουθημάτων, τὸ μὲν τὰ ἐναντία ἐπιδέχεσθαι παρῆκε, καίτοι καὶ ἐπὶ τῆς οὐσίας καὶ ἐπὶ τῆς ποιότητος μνημο- — Archytas

» νεύσας αὐτοῦ. Καὶ γὰρ τὰ ποιότητι φησὶ κοινὰ, συναρτητέον τό, τε ἐναντιότητα »
» τινὰ ἐπιδέχεσθαι καὶ στέρησιν. τὸ δὲ μᾶλλον καὶ ἧττον, προσῆκατο λέγων. καὶ τὸ ποτὶ »
» ἄλλο δὲ πῶς ἔχον, ἐπιδέχεται τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον. μᾶλλον μὲν γάρ ἐστιν, ἢ μὲν μεῖ- »
» ζον τινὸς καὶ μεῖον. πάλιν τῷ αὐτῷ τούτῳ, πλὴν οὐκ ἐπὶ πάντων τῶν ἄλλως πῶς ἐχόν- »
» των. οὐ γάρ ἐστι μᾶλλον πατέρα ἦμεν, οὐδὲ ἧσσον. οὐδὲ μὰν ἀδελφὸν, ἢ υἱόν. λέγω »
» δὲ ταῦτα, ἐπιλογιζόμενος οὐκ ἐπὶ τὰς διαθέσιας ἀμφοτέρων τῶν ἠθέων πῶς ἔχοντι »
» εὐνοίας ποτ' ἀλλήλως τοὶ συγγενέες, καὶ τοὶ ὁμάδελφοι, ἀλλ' ἐπ' αὐτὰν τὰν τᾶς φύσιος »
» ὁμόνοιαν. Διὰ τί οὖν παρῆκε τὰ ἐναντία. ἢ ὅτι οὐ καθ' αὑτὸ ὑπάρχει τοῖς πρός τι, ἀλλὰ »

κατὰ συμβεβηκός. διότι ἐν τοῖς ὑποκειμένοις. ηὐλαβήθη οὖν, ἵνα μή τις εἰς ταυτὸ συγχέῃ τὰς μεσότητας, καὶ τὰ ὑποκείμενα αὐταῖς. καὶ ἤτοι ἀναιρεῖ τὰς μεσότητας μηδὲν ἄλλο παρὰ τὰ ὑποκείμενα ἀπολιπών. ἢ τὴν ἐκείνων σύνοδον ἀποφαίνηται αὐτὰς ὑπάρχειν. καίτοι τὸ μέσον, ἕν τι γένος ἐστὶ κοινὸν καὶ συνδετικὸν τῶν ἄκρων, ἕτερον ἐκείνων ὑπάρχον, ἐν οἷς ἡ ἐναντίωσις θεωρεῖται, κατὰ τὸ ποιὸν δὲ, ἀλλ' οὐ κατὰ σχέσιν αὐτῶν θεωρουμένη. τὰ μὲν οὖν ἐναντία, διὰ τοῦτο παρῆκε. τὸ δὲ μᾶλλον καὶ ἧττον,

προσήκαστο. ὥς οἱ καὶ δοκοῦσι τῶν πρός τι. ἐπεὶ γάρ ἐστι τινὰ καὶ ἐν τῇ τοιαύτῃ κατηγο-
ρίᾳ ἐν τῷ μᾶλλον καὶ ἧττον ἄπειρον ὑφεστηκότα. ἐν ᾧ τὸ μᾶλλον, καὶ ἧττον, καὶ σφόδρα, καὶ ἠρέμα, καὶ τὰ
τοιαῦτα πρόσθεσιν ἀορίστως ἐπιτεινόμενα, καὶ ἀνιέμενα. καὶ εἰκότως, ὥς αὐτοῦ τοῦ πρός
τι συμφυὲς τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ὑποτίθεται, αὐτίκα καὶ τὸ μεῖζον καὶ ἧσσον. ἐφ' ὧν
αὐτὸς τὰ τοῦ μᾶλλον καὶ ἧττον παραδείγματα προεβάλετο, ἃ τῆς τοῦ ἀπείρου φύ-
σεως ἐστίν. ἐπειδὴ δὲ ἄλλα εἴδη τοῦ πρός τι τῷ παρ' αὐτί ἐστι συγγενῆ, ὡρισμένην ἔχει τὴν κα-
τηγορίαν ἐκεῖνα. καὶ οὔτε ἄνεσιν, οὔτε ἐπίτασιν ἐπιδέξεται. τοιαῦτα δέ ἐστιν, ὅσα
πρὸς οὐσίαν ἔχει συγγενῶς. οἷον, πατήρ. ἀδελφός. διότι καὶ ἡ οὐσία ὥρισται. καὶ οὐκ ἐπι-
δέχεται τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον. οὕτως δὲ οὐδὲ τὸ ἧσσον, οὐδὲ τὸ διπλάσιον. ἐπεὶ δὴ δέ τινες ἀπο-
φέρονται πολλάκις ἐπὶ τὰς κατὰ συμβεβηκὸς φαινομένας κοινότητας, τούτου ἕνε-
κα προσέθηκεν, ὅτι οὐ χρὴ τὰς διαθέσεις αὐτῶν ἐπισκοπεῖν, πῶς ἔχουσι πρὸς ἀλλή-
» λας εὐνοίας. αὗται γὰρ μᾶλλον κατὰ ποιότητα θεωροῦνται. Δεῖ δέ, οὐχ ὥς ποιὰ
» θεωρεῖν τὰ πρός τι, ἀλλ' ὥς αὐτός φησιν ἐς αὐτὰν τὰν τᾶς φύσιος ἔννοιαν ἀποβλέποντα,
» καὶ αὐτὴν τὴν σχέσιν καθόσον ἐστὶ σχέσις, κυρίως ἐξετάζειν. ἀξιοῖ δὲ ὁ διορισμὸς οὗτος,
καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων κατηγοριῶν. ὅταν τὰ κοινὰ καὶ ἴδια αὐτῶν θεωρῶμεν, καθαρὰ τὰ
» γένη καταλαμβάνειν, καὶ μὴ συμμεμιγμένα πρὸς τὰ ἄλλα. Πάντα δέ, πρὸς ἀντιστρέφον- »
» τα λέγεται. ἕως τοῦ, αἰσθητὸν αἰσθήσει αἰσθητόν. Μετὰ τὰ κοινὰ πρὸς ἄλλα γένη »
παρακολουθήματα τῶν πρός τι, τὸ ἴδιον αὐτῶν νῦν ἀποδοῦναι προτίθεται. τοῦτο
δέ ἐστι τὸ πρὸς ἀντιστρέφοντα λέγεσθαι, ὅταν τὰ πρὸς ὃ λέγεται, καὶ αὐτὸ πρὸς αὐτὸ
τὸ πρὸς αὐτὸ λεγόμενον, λέγηται ἀντικατηγορούμενον αὐτοῦ, ὥς ἐπὶ τῶν παρατεθέν-
των παραδειγμάτων. ὥς γὰρ ὁ δοῦλος δεσπότου δοῦλος λέγεται, οὕτω καὶ ὁ δεσπό-
της δούλου δεσπότης λέγεται. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὡσαύτως ἐξισάζει ἡ ἀφ' ἑκατέ-
ρου πρὸς τὸ ἕτερον κατηγορία. διὸ καὶ ἀντιστροφὴ λέγεται, ὅταν ὥς τοῦτο πρὸς ἐκεῖ-
νο, οὕτω κἀκεῖνο πρὸς τοῦτο ἀντικατηγορῆται. εἰπὼν δὲ ὅτι ὡσαύτως ἔχει καὶ ἐπὶ τῶν
ἄλλων, ἐπειδὴ τὰ ἐκτεθέντα παραδείγματα πρὸς γενικὴν ἐποιεῖτο τὴν ἀντιστρο-
φὴν ὁμοίως τῇ ἐξ ἀρχῆς κατηγορίᾳ. οὐ πάντα δὲ οὕτως, ἀλλὰ καὶ πρὸς δοτικήν τινα
ἀντιστρέφει. ὥς ὅταν λέγωμεν, ἡ ἐπιστήμη, ἐπιστητοῦ ἐπιστήμη. καὶ ἐπιστητόν, οὐκέτι
ἐπιστήμης, ἀλλ' ἐπιστήμῃ ἐπιστητόν, εἰκότως προσέθηκε. πλὴν τῇ πτώσει ἐνίοτε διοί-
σει κατὰ τὴν λέξιν, διότι κατὰ μὲν τὰ πράγματα, οὐδεμία ἐστὶ τῆς σχέσεως παραλ-
λαγή. μένει γὰρ τὰ αὐτά, καθόσον ἔχει πῶς. κατὰ δὲ τὴν λέξιν μόνην, ἡ ἐναλλαγή
ἐστιν. ἐνίοτε μέν, ὡσαύτως ποιουμένων ἡμῶν τὴν ἀντιστροφήν, ὥς ἐπὶ δούλου, καὶ δεσπό-
του, καὶ πατρός, καὶ υἱοῦ. ἐνίοτε δὲ πρὸς ἄλλην πτῶσιν, ὥς ἐπὶ ἐπιστήμης εἴρηται καὶ ἐπι-
στητοῦ. ἐνίοτε δὲ οὔτε ἐκφορὰν ἐπιδέχεται πρὸς ὃ λέγεται, ἀλλὰ δεῖται καὶ τῆς προς
προθέσεως. μέγα γὰρ πρὸς μικρόν, ἀλλ' οὐ μικροῦ λέγεται μέγα. πολλαχῶς δὲ γι-
νομένης τῆς ἀντιστροφῆς, δεῖ τὴν ἰδιάζουσαν τοῦ προκειμένου λαβεῖν. ἔστι γὰρ καὶ
συλλογισμοῦ ἀντιστροφή, ὅταν τοῦ συμπεράσματος ἀντιστραφέντος, καὶ τῆς ἑτέρας
προτάσεως τῆς αὐτῆς μενούσης, ἡ ἑτέρα ἀντιστρέφηται πάντως. ἐὰν γὰρ ὁ ἀριστο-

Qu
Pa
R

Aristoteles

τέλης φησὶν ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν προτέρων ἀναλυτικῶν δέδεικται μὲν ἡ τὸ α κατὰ τοῦ γ, διὰ μέ-
σου τοῦ β. τὸ δὲ α ληφθῇ μηδενὶ τῶν γ. ἡ μὴ παντὶ ὑπάρχον δι' ἀντιστροφῆς. ἡ τῆς εἰς
τὸ ἐναντίον, ἡ τῆς εἰς τὸ ἀντικείμενον. καὶ ληφθῇ αὐτῆς ὡς μία πρότασις. μενούσης τῶν δύο
προτάσεων τῆς ἑτέρας ὁποιασοῦν, ἡ λοιπὴ τὴν αὐτὴν ἀντιστροφὴν ἀντιστρέφει, συμπε-
ρασμα γινομένη. ἐὰν γὰρ ληφθῇ τὸ α κατὰ παντὸς τοῦ β, καὶ τὸ β κατὰ παντὸς τοῦ
γ, συνάγεται συμπέρασμα, τὸ α κατὰ παντὸς τοῦ γ. ἐὰν δὲ τοῦτο ἀντιστραφῇ καὶ
γένηται πρότασις λέγουσα, τὸ α κατ' οὐδενὸς τοῦ γ, καὶ ληφθῇ ἡ τῶν ἐξ ἀρχῆς ἡ
μείζων πρότασις ἡ λέγουσα, τὸ α κατὰ παντὸς τοῦ β, συνάγεται τὸ β κατ' οὐδε-
νός. ἡ οὐ κατὰ παντὸς τοῦ γ ἐν δευτέρῳ σχήματι. ἐὰν δὲ ἡ ἐλάττων μείνῃ πρότερον
συνάγεται ἐν τρίτῳ σχήματι μερικὸν πάντως, τὸ α οὐ κατὰ παντὸς τοῦ β. ἔστι δὲ καὶ
προτάσεως ἀντιστροφὴ κατὰ ἐναλλαξιν τῶν ὅρων γινομένη μετὰ τοῦ συναληθεύειν
καὶ συμψεύδεσθαι. οὐδεὶς ἄνθρωπος λίθος. οὐδεὶς λίθος ἄνθρωπος. πᾶς ἄνθρω-
πος ζῷον. τὶ ζῷον ἄνθρωπος. ἔστι δὲ καὶ κατὰ τὰ πράγματα ἀντακολούθησις κατὰ τὸ
συνυπάρχειν τὰ διαφέροντα. ὥς τῷ σπουδαίῳ, τὸ θεοσεβές. καὶ ἀνάπαλιν. ἔστι
δὲ καὶ ἄλλη παρὰ ταύτας, ἡ κατὰ τὸ πρός τι. ἥτις οὐκ ἀντακολούθησιν μόνον ἔχει, ἀλλὰ
μετὰ τῆς σχέσεως τῆς πρὸς ἄλληλα τῶν ἀντικατηγορουμένων. οὐ γὰρ ταυτόν ἐστι τὸ
τόδε τοῦδε, καὶ τόδε τοῦδε. καὶ τὸ μετὰ σχέσεως ἔχειν τοῦτο. ἄλλο γὰρ τὸ εἰπεῖν ὁ σπουδαῖος
θεοσεβής, καὶ ὁ θεοσεβὴς σπουδαῖος, καὶ ἄλλο δοῦλος δεσπότου δοῦλος, καὶ ὁ δεσπότης, δού-
λου δεσπότης. τοῦτο μὲν γὰρ κατὰ σχέσιν, ἐκεῖνο δὲ κατὰ μέθεξιν. τῶν δὲ τῇ αὐτῇ πτώσει ἀντι-
στρεφόντων, τὰ μέν, τῷ αὐτῷ πράγματι τυγχάνεται ἐφ' ἑκατέρου, ὥς ἴσον καὶ ὅμοιον. τὸ γὰρ
ἴσον, ἴσῳ ἴσον. καὶ τὸ ὅμοιον, ὁμοίῳ ὅμοιον. τοῦ αὐτοῦ ὄντος τοῦ τε ἔχοντος τὴν σχέσιν, καὶ τοῦ
πρὸς ὃ ἔχει. τὰ δὲ καθ' ἑτερότητα παραλλάττει, ὥς δεσπότης, καὶ δοῦλος, καὶ διπλά- Archytas
» σιον, καὶ ἥμισυ, ὥς καὶ Ἀρχύτας δοκεῖ. Ἐπεὶ δὲ χρὴ γάρ φησι τὰν ἀντιστροφάν. ὁμοίαν μέν, ὥς »
» τὸ ἴσον καὶ ἀδελφόν. ἀνομοίαν δέ, ὥς τὸ μεῖζον καὶ μεῖον. ἀπὸ δὲ τῶν ἁπλῶν, γένοιτ' ἂν καὶ »
σύμμικτά τινα τῶν πρός τι κατὰ τὴν τῶν ἄλλων κατηγοριῶν μέθεξιν ὥς οἱ ὁμήλικες, ἀπὸ
τῆς τοῦ ποτὲ μεθέξεως. καὶ οἱ ἰσόμαχοι, ἀπὸ τῆς τοῦ πάσχειν. καὶ ὁμοταχεῖς, ἀπὸ τοῦ ποι-
εῖν. ὅταν κατὰ τὴν φορὰν τῶν σωμάτων θεωρῆται τὸ τάχος, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως.
Ἀπορήσειε δ' ἄν τις μήποτε οὐκ ἴδιον τῶν πρός τι τὸ τῆς ἀντιστροφῆς. οὐ γὰρ μόνῳ Quaestio
αὐτῷ ὑπάρχει, ἀλλὰ καὶ ἄλλοις πολλοῖς. καὶ γὰρ εἴ τι καλόν ἐστι, καὶ ἀγαθὸν ὑπάρχει. καὶ
εἴ τι ἀγαθόν, καὶ καλόν. Ταύτης δὲ τῆς ἀπορίας ἀνιεύοντες, οἱ μὲν πρὸς τὸ παράδει-
γμα ἐνίστανται ὥς στωϊκοῖς μᾶλλον, ἀλλ' οὐχὶ περιπατητικοῖς ἀρέσκον. οἳ τὸ μὲν καλόν, τὸ
δι' αὐτὸ αἱρετὸν λέγουσι. τὸ δὲ ἀγαθόν, τὸ κατὰ φύσιν. καὶ διὰ τοῦτο εἴ τι μὲν καλόν, καὶ ἀγα- ἀγαθόν
θὸν εὐθὺς εἶναι τίθενται. οὐκ ἀνάπαλιν δέ. τὴν γοῦν ὑγείαν, ἀγαθὸν μὲν φασὶν ὥς κατὰ καλόν
φύσιν καὶ ὠφέλιμον. καλὸν δὲ οὐκέτι. ὥς οὐ δι' αὐτὸ αἱρετὸν ὀργάνου πλεονέκτημα
ὄν. τινὲς δέ, ταύτην μὲν ἀποδοκιμάζουσι τὴν ἔνστασιν, ὥς οὐ πρὸς τὴν ἀπορίαν, ἀλλὰ
πρὸς τὸ παράδειγμα γινομένην. κἂν γὰρ ἐπὶ τούτου τοῦ παραδείγματος συγχωρήσῃ τις
μὴ ὑγιῶς ἔχειν τὴν ἀντακολουθίαν, ἀλλ' ἔστιν ἄλλα πολλὰ συνυπάρχοντα. τὰ μέν,

πρῶτα ἀναλυτικά

accidentia inseparabilia

οὐσίαι, ὡς τὸ κέντρον τῆς σφαίρας καὶ ἡ περιφέρεια. τὰ δέ, ὡς δεύτερα καὶ πρῶτα, ὡς τῷ ἡλίῳ συνυπάρχει τὸ φῶς. τὰ δέ, ἀχώριστα συμβεβηκότα, ὡς τῷ πυρὶ ἡ θερμότης. καὶ οἱ ὅροι δὲ τῷ κεφαλαίῳ συνυφεστήκασι καὶ ἀντακολουθοῦσιν. οἱ δὲ ταῦτα αἰτιώμενοι, οὐδὲ αὐτοὶ λύουσι τὴν ἀπορίαν, ἀλλ' ἐνδεδώκασιν αὐτῇ λέγοντες, μὴ κυρίως ἴδιον εἶναι τῶν πρός τι τὸ ἀντιστρέφειν, ὡς καὶ παντὶ καὶ μόνοις ὑπάρχον. ἀλλὰ παντὶ μέν, οὐκέτι δὲ καὶ μόνοις. εἶναι γὰρ καὶ ἄλλα τὰ ἀντιστρέφοντα, ὡς ἀντακολουθοῦντα ἀλλήλοις καὶ συνυπάρχοντα. λέγεσθαι δὲ ἐπὶ πολλῶν ἄρα ἴδια κατὰ συνήθειαν τὰ παντὶ ὑπάρχοντα, κἂν μὴ μόνοις ἴδια λέγειν ἀξιοῦσαν. Μήποτε οὖν ἀκριβέστερον ἀκούειν δεῖ τοῦ εἰρημένου. οὐ γὰρ εἶπεν ὅτι τὰ πρός τι συνυπάρχουσιν ἀλλήλοις, ὡς τὸ φῶς, καὶ ὁ ἥλιος, καὶ ἡ θερμότης, καὶ τὸ πῦρ. οὐδὲ ὅτι τὸ ἕτερόν ἐστιν ὅπερ τὸ ἕτερον, ὡς τὸ καλὸν καὶ τὸ ἀγαθόν, ἀλλ' ὅτι πρός τινα λέγεται, τὰ καὶ αὐτὰ πρὸς αὐτὰ λεγόμενα. τὸ μὲν γὰρ πρὸς ἕτερον ἀπονεύειν καὶ πρὸς ἕτερον λέγεσθαι, τὸ εἶδός ἐστιν αὐτὸ τοῦ πρός τι. τὸ δὲ καὶ ἐκεῖνο πρὸς ὃ λέγεται ὁμοίως λέγεσθαι, πρὸς τὸ πρὸς αὐτὸ λεγόμενον, τοῦτο ἴδιον τῶν πρός τι παρακολούθημα. ὅλως γὰρ τὰ ἅμα τὰ συνυπάρχοντα, οὐ δὲ λέγεται πρὸς ἄλληλα. τὸ γὰρ φῶς καὶ εἰ τοῦ ἡλίου ἐστίν, οὐ λέγεται πρὸς τὸν ἥλιον. ἄλλο γάρ τι υἱός εἶναι ἢ γέννημα, ἢ ἐνέργειαν ἢ πάθος, ἢ κτῆμα. καὶ ἄλλο τὸ πρός τι εἶναι καὶ λέγεσθαι. ἐκεῖνα μὲν γὰρ κἂν ἄλλου ᾖ, ἀλλ' ἔχει φύσιν ἰδίαν. τὸ δὲ πρός τι, ἐν τῇ πρὸς ἕτερον ἀπονεύσει οὐσίωται καὶ ἐξ ἀλλήλων ἤρτηται, ταῦτα ὁμοίως καὶ οὐ τὸ ἕτερον ἐκ τοῦ ἑτέρου, ὡς ἐπὶ τῶν πρώτων καὶ δευτέρων. διὰ τοῦτο γὰρ καὶ πρὸς ἀντιστρέφοντα λέγεται, ὅτι διὰ τὸ ἐξ ἀλλήλων τε καὶ ἐν ἀλλήλοις ὑφεστηκέναι. ὥσπερ ἐστίν, οὕτω καὶ λέγεται. Δεῖ δὲ καὶ τοῦτο εἰδέναι, ὡς οὐκ ἐν τῷ λέγεσθαι μόνως συμβαίνει ἡ ἀντιστροφὴ τῶν πρός τι. τοῦτο μὲν γάρ, λέξεων τινὰ κοινότητα καὶ συνήθειαν ἰδίαν ἐπιζητεῖ. τὸ μέντοι ἀπὸ τῆς κοινῆς ὑπάρχειν τὴν σχέσιν τοῦτο εἰσάγει τὴν κατὰ τὰ πρός τι κατηγορίαν.

Archytas

Καὶ Ἀρχύτας δὲ τὴν ἀντιστροφὴν ἀποδίδωσι τῶν πρός τι, λέγων. »ἔστι δὲ χρεὶ τὰν ἀντιστροφὰν ὁμοίαν μέν, οἷον ὡς τὸ ἴσον καὶ ἀδελφόν. ἀνομοίαν δέ, ὡς τὸ μεῖζον καὶ μεῖον.« ἀποδίδωσι δὲ αὐτοῖς καὶ τὸ ἀντίστροφον, οὕτω λέγων περὶ τῶν εἰδῶν τῶν πρός τι. »τὸ μὲν γάρ τι αὐτῶν, οὐκ ἔστιν ἀντίστροφον. οἷον ἐπιστάμα καὶ αἴσθασις. ἐπιστάμα μὲν γὰρ λέγεται, τῶ ἐπιστατῶ. καὶ αἴσθασις, τῶ αἰσθατῶ. τὸ δὲ ἐπιστατόν, οὐκέτι λέγεται τᾶς ἐπιστάμας. οὐδὲ αἰσθατὸν τᾶς αἰσθήσιος. τὸ δὲ αἴτιον, ὅτι τὸ μὲν ἐπιστατὸν καὶ αἰσθατὸν καὶ ἄνευ τᾶς αἰσθήσιος καὶ ἐπιστήμας δύναται ἦμεν. ἁ δὲ ἐπιστήμα καὶ αἴσθασις, οὐ δύναται ἦμεν ἄνευ τοῦ ἐπιστατοῦ καὶ ἄνευ τοῦ αἰσθατοῦ.« ὁ δὲ αὐτὸς κατὰ τὸ »εἶναι μᾶλλον πρὸς ἄλλαλα καὶ μετὰ ἀλλήλων« χαρακτηρίζει τὰ πρός τι λέγων. »τοῦ δὲ πρὸς ἕτερόν πως ἔχοντος ἴδιον, τό, τε συνυπάρχειν ἅμα ἀλλήλοις, καὶ ἀλλάλων δὲ αἴτια ἦμεν.« διὰ γὰρ τὴν κατὰ τὴν αἰτίαν καὶ τὴν κατὰ τὴν οὐσίαν συνυπόστασιν, συνέπεται καὶ ἡ κατὰ τὸ λέγεσθαι. ὥσπερ γὰρ ἔστιν, οὕτω καὶ λέγεται. καὶ διότι ἐστί, λέγεται. ἀλλ' οὐχ ὅτι λέγεται ἐστί. καὶ καθόσον μὲν ἐστὶ τοιοῦτον τὸ ἴδιον τοῦ γένους εἰσάγει. καθόσον δὲ λέγεται μόνον, οὐχ ἕξει παραδεῖξαί τις τὴν κατὰ τὸ γένος αὐτοῦ διάκρισιν. ὥστε καὶ ἡ κατὰ τὸ λέγεσθαι ἀντιστροφή, τῆς κατὰ τὸ εἶναι συνυπάρξεως ἤρτηται. πῶς δὲ συνυπάρχει ἀλλήλοις καὶ ἅμα τῇ φύσει ἐστί, καίτοι δοκούντων

τινῶν κατὰ τὴν αἰτίαν προηγεῖσθαι ὡς ἡ ἐνέργεια προηγεῖται τοῦ πάθους, καὶ ὁ πατὴρ τοῦ υἱέος, τότε μαθησόμεθα, ὅταν τῷ Ἀριστοτέλει συνακολουθῶμεν, τὰ πρός τι ἅμα τῇ φύσει εἶναι λέγοντι. »Οὐ μὴν ἀλλ' ἐνίοτε οὐ δόξει ἀντιστρέφειν, ἕως τοῦ, φανερὸν ὅτι πάντα τὰ πρός τι πρὸς ἀντιστρέφοντα ῥηθήσεται.« Εἰπὼν πάντα τὰ πρός τι πρὸς ἀντιστρέφοντα λέγεσθαι, ἐπειδή τινα δοκεῖ μὴ ἀντιστρέφειν, ὡς τὸ πτερὸν ὄρνιθος λεγόμενον, οὐκ ἀντιστρέφει πρὸς τὸν ὄρνιθα. οὐ γὰρ λέγομεν ὁ ὄρνις πτεροῦ ὄρνις, ἢ πτερῷ ὄρνις ἐστίν. ἔστι γὰρ καὶ ἄλλα πτερωτά, ἃ οὐκ εἰσὶν ὄρνιθες. τῶν γὰρ πτερωτῶν, τὰ μέν ἐστι σαρκόπτερα. τὰ δέ, κολεόπτερα. τὰ δέ, σχιζόπτερα. ὧν, τὰ σχιζόπτερα μόνα ὄρνιθές εἰσι. βούλεται ἐν τούτοις, ἅμα μὲν τὴν αἰτίαν εἰπεῖν, δι' ἣν τινὰ δοκεῖ μὴ ἀντιστρέφειν, ἔστι ποτὲ ἀντιστρέφοντα. ἅμα δὲ τοὺς τρόπους παραδοῦναι τῆς ἀποδόσεως. ὧν, οἱ μὲν ὀρθῶς γινόμενοι, σώζουσι τὴν ἀντιστροφήν. οἱ δὲ μὴ ὀρθῶς, οὐκέτι. καὶ τὸ μὲν αἴτιον τοῦ ποτὲ δοκεῖν μὴ ἀντιστρέφειν, τὸ μὴ οἰκείως πρὸς ὃ λέγεται ἀποδίδοσθαι. τρόποι δὲ τῆς μὲν ὀρθῆς ἀποδόσεως, τὸ πρὸς ὃ λέγεται κατὰ φύσιν, πρὸς τοῦτο ποιεῖσθαι τὴν ἀπόδοσιν, καὶ τὸ ἐξισάζειν. τὰ γὰρ τοιαῦτα, ἀκολουθεῖ τε ἀλλήλοις καὶ ἀντιστρέφει. τῆς δὲ οὐκ ὀρθῆς ἀποδόσεως τρόποι, ἐὰν μὴ πρὸς ὃ λέγεται κατὰ φύσιν, πρὸς τοῦτο ποιῆται τὴν ἀπόδοσιν. καὶ ὅταν ὑπερβάλλῃ ἢ ἐλλείπῃ, ἀλλὰ μὴ ἐξισάζῃ τὰ ἀποδιδόμενα. παράδειγμα δὲ ἦν, τοῦ μὲν ὀρθοῦ τρόπου τῆς ἀποδόσεως, δοῦλος πρὸς δεσπότην. καὶ γὰρ ἐξισάζει ταῦτα, καὶ καθ' αὑτὰ ἀποδίδοται. ὁ γὰρ δοῦλος, δεσπότου ἐστί. καὶ ὁ δεσπότης, δούλου. καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἀντικατηγορεῖται ὡσαύτως. τῆς δὲ μὴ ὀρθῆς ἀποδόσεως παράδειγμα, τὸ πτερόν φησιν ἐὰν ἀποδοθῇ ὄρνιθος, οὔτε γὰρ ἡ ὄρνις πτερωτή, ἀλλὰ καὶ ἄλλα ὡς ἡ νυκτερὶς καὶ ἕτερα, μόνη ἐστίν. οὔτε ἐξισάζει. πολλὰ γὰρ καὶ ἄλλα ὡς εἴρηται, πτερωτά ἐστι, καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἀντιστρέφει. οὐ γὰρ λέγομεν ὁ ὄρνις πτεροῦ ὄρνις, ἢ πτερῷ ὄρνις, διὰ τὸ ἐξ ἀρχῆς μὴ ὀρθῶς ἀποδεδόσθαι, τὸ πτερὸν ὄρνιθος. ἐπὶ πλέον γὰρ λέγεται τὸ πτερὸν τοῦ ὄρνιθος. διότι πτερωτὰ μὲν καὶ ἄλλα ἐστί. μόνα δὲ τὰ σχιζόπτερα ὄρνιθες. ὑπερβάλλον οὖν τὸ πτερόν, εἰκότως οὐκ ἀντιστρέφει. αἴτιον δὲ τὸ τὴν ἀρχὴν μὴ οἰκείως ἀποδοθῆναι, τὸ πτερὸν ὄρνιθος. διὰ τοῦτό φησιν ἐνίοτε, οὐ δόξει ἀντιστρέφειν, καλῶς τὸ οὐ δόξει εἰπών. εἰ γὰρ διὰ τὴν ἡμετέραν [illegible] τῶν ὀνομάτων τὴν ἀπόδοσιν συμβαίνει, τὸ μὴ δοκεῖν ἀντιστρέφειν. πῶς οὖν ἐχρῆν τὴν ἀπόδοσιν γενέσθαι βουλόμενος εἰπεῖν. ἐπεὶ μὴ εὑρίσκεται, ἢ τῷ προτέρῳ πτερῷ ἐξισάζον ὄνομα κείμενον, ὀνοματοποιεῖν ἀναγκάζεται τὸ πτερόν, πτερωτοῦ λέγων δεῖν ἀποδίδοσθαι. ἐξισαζόντων γὰρ τούτων, ἀκόλουθος ἡ ἀντιστροφὴ γίνεται. τὸ πτερὸν πτερωτοῦ πτερόν, πτερῷ πτερωτὸν λεγόντων ἡμῶν. ἐν ᾧ καὶ μέθοδον παραδέδωκε, πῶς δεῖ λαμβάνειν τὰ ἐξισάζοντα καὶ ἀντακολουθοῦντα. ὅτι ἀπὸ τῶν πρώτων καὶ τῇ συνηθείᾳ ἐγνωσμένων δεῖ, καὶ τοῖς πρὸς αὐτὰ λεγομένοις τίθεσθαι τὰ ὀνόματα, ὡς ἀπὸ τοῦ πτεροῦ τὸ πτερωτόν, καὶ τοῦ πηδαλίου τὸ πηδαλιωτόν. οὕτως γὰρ οὔτε ὑπερβάλλον, οὔτε ἐλλεῖπον, ἀλλὰ συναπαρτίζον τεθήσεται τὸ τιθέμενον. Ἐπιστῆσαι δὲ χρὴ τῷ, οὐ γὰρ ᾗ ὄρνις, ταύτῃ τὸ πτερὸν αὐτῆς λέγεται. ὡς γὰρ ὀφείλοντος τοῦ ᾗ, οὐ μόνον ἐν τῇ οὐσίᾳ κατηγορεῖσθαι, ἀλλὰ καὶ ἐξισάζειν οὕτως εἶπεν. εἰ δὲ τοῦτο οὕτως ἔχει, οὐκέτι τὰ γένη τῶν εἰδῶν ᾗ αὐτὰ κατηγορεῖται. οὐ γὰρ ἐπίσης.

πτερωτῶν: σαρκόπτερα, κολεόπτερα, σχιζόπτερα

ὀρθὸς τρόπος τῆς ἀποδόσεως καὶ μὴ ὀρθός

Quæstio

κατ' ἄλλων λέγεται, ἀλλ' οὐδὲ ἴσον ἔσται τῷ καθ' αὑτὸ ἢ ἄλλο. τὸ μὲν γὰρ καθ' αὑτό, ἐπὶ τῶν κατ' οὐσίαν λέγεται. τὸ δὲ ἢ αὐτό, ἐπὶ τῶν ἐξισαζόντων. ἀλλ' εἰ μὴ ἔστιν ὄρνις χωρὶς πτεροῦ, διά τι μὴ ῥηθήσεται ἡ ὄρνις πτερωτῷ ὄρνις. ἐπὶ μὲν γὰρ τοῦ πλοίου, ὀρθῶς εἴρηται. τὸ οὐ γὰρ ᾗ πλοῖον ταύτῃ αὐτοῦ, τὸ πηδάλιον λέγεται. διότι δὲ τινὰ πλοῖα οὐκ ἔχοντα πηδάλιον, ὡς τὰ μικρὰ τὰ κώπαις ἅμα καὶ ἐρεττόμενα καὶ ἰθυνόμενα. καί τινα τῶν ἐν τοῖς ποταμοῖς πορθμείων. ὧν τὰ μὲν, κοντοῖς ὠθεῖται. τὰ δὲ, σχοίνοις διέλκεται. ὀρθῶς οὖν οὐχ ᾗ πλοῖον, ταύτῃ αὐτοῦ τὸ πηδάλιον λέγεται. ἐπὶ δὲ τοῦ ὄρνιθος, οὐκέτι. πᾶς γὰρ ὄρνις, ἔχει πτερά. ὥστε οὐ ταύτῃ λέγεται τὸ οὐχ ᾗ ὄρνις, ἀλλ' ὅτι μὴ ἐξισάζει, διὰ τοῦτο ἀληθὲς εἰπεῖν τὸ οὐχ ᾗ ὄρνις. ἔχει γὰρ καὶ ἄλλα πτερά. πρὸς δὲ τὸ πτερωτὸν ἐξισάζει τὸ πτερόν. καὶ διὰ τοῦτο οὕτως ἔχειν ἀποδιδόναι.

Contrā dictionē ee græcam

ἐνίοτε δέ φησι καὶ ὀνοματοποιεῖν ἴσως ἀναγκαῖον. οὐχ ὅτι καινοτομεῖν δεῖ τῶν κειμένων ὀνομάτων τὴν συνήθειαν. δηλοῖ δὲ τὴν εὐλάβειαν αὐτοῦ τὸ ἐνίοτε, καὶ τὸ ἴσως, καὶ τὸ ἀναγκαῖον, ἀλλ' ὅτι ἡνίκα μὴ ᾖ κείμενον ὄνομα τῷ ἀντιστρέφοντι, τότε δεῖ θεῖναι ὄνομα, πρὸς ὃ οἰκείως ἂν ἀποδοθείη ἡ ἀντιστροφή, οὐχ ὡς χρῆσιν ἁπλῶς τὸ ὄνομα τιθέντας, ἀλλ' εἰς ἔνδειξιν τοῦ κατὰ τὰ πράγματα ἀντιστρέφοντος.

Aristoteles cautus in loquendo

μεταβαίνει δὲ ἑξῆς ἐπὶ τὸ τοῦ πλοίου καὶ πηδαλίου παράδειγμα, ἐφ' οὗ ἀνάγκη πάλιν οὐκέτι τὸ ἐχόμενον πλεονάζει, ὡς τὸ πτερὸν τοῦ ὄρνιθος ἐπλεόναζεν, ἀλλὰ τὸ ἔχον. ἐπὶ πλέον γὰρ τὸ πλοῖόν ἐστι τοῦ πηδαλίου, ὥσπερ ἐκεῖ ἐπὶ πλέον τὸ πτερὸν τοῦ ὄρνιθος. ὀρθῶς οὖν εἶπεν ὅτι οὐχ ᾗ πλοῖον ταύτῃ αὐτοῦ τὸ πηδάλιον λέγεται. καθόσον οὐκ οὐσιωδῶς ὑπάρχει, καὶ καθόσον οὐκ ἐξισάζει. τὸ μέντοι, οὐδὲ ἡ πηδάλιον πλοίου ψεῦδος. ἀδύνατον γὰρ εἶναι πηδάλιον ὃ μὴ πλοίου ἐστίν. εἰ οὖν ἐπὶ πλέον τὸ πλοῖον τοῦ πηδαλίου, εἰκότως εἴρηται μὴ ἀντιστρέφειν. εἰ δὲ τὸ πηδαλιωτὸν ληφθῇ, οἰκεία τε γέγονεν ἡ λῆψις. ἢ γὰρ πηδάλιον, πηδαλιωτοῦ. καὶ ἡ πηδαλιωτόν, πηδαλίῳ. τοιοῦτον καὶ ἐξισάζει πρὸς ἄλληλα. καὶ διὰ τοῦτο εἰκότως ἀντιστρέφει.

ζῷον καὶ κεφαλή

τρίτον δὲ παράδειγμα τίθησι, ζῷον καὶ κεφαλήν. καὶ ἐπὶ τούτου δὲ ὁμοίως, ὡς ἐπὶ τοῦ πλοίου, καὶ τοῦ πηδαλίου, περιττεύει τὸ ζῷον τῆς κεφαλῆς. πολλὰ γὰρ ζῷα, κεφαλὴν οὐκ ἔχει. ὡς τῶν ἐνθαλαττίων πνεύμονες, καὶ λοπάδες, καὶ ὄστρεα πάντα. καὶ καρκίνοι δέ. πάλιν οὖν τὸ οὐχ ᾗ ζῷον κεφαλὴν ἔχει, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ὃν ἐπὶ τοῦ πλοίου καὶ τοῦ πηδαλίου ἀκουσόμεθα. ὅτι οὔτε οὐσιωδῶς, οὔτε ἐξισαζόντως. τὸ γὰρ οὐχ ᾗ ὄρνις πτερὸν ἔχει, οὐχ ὅτι οὐκ οὐσιωδῶς, ἀλλ' ὅτι μόνον οὐκ ἐξισάζει. κατ' οὐσίαν γὰρ τῷ ὄρνιθι, τὸ πτερὸν ὑπάρχει. δῆλον οὖν ἀπὸ τούτων, ὅτι οἰκείως γινομένης τῆς ἀποδόσεως, πρὸς ἀντιστροφὴν τοῦτο λέγεται. εἰ δὲ μὴ οἰκείως ἀποδοθείη, οὐκ ἀντιστρέψει. οὐ δὲ ἐπὶ τῶν ὁμολογουμένως ἀντιστρεφόντων λεγομένων, καὶ ὀνόματα ἐχόντων κείμενα. ὅταν γὰρ μὴ αὐτὸ ληφθῇ πρὸς ὃ λέγεται οἰκείως, ἀλλά τι τῶν συμβεβηκότων ἐκείνῳ. οἷον ἐὰν μὴ ὁ δεσπότης ληφθῇ, ἀλλ' ἄνθρωπος, ἢ δίπουν. κἂν ἀληθὲς εἰπεῖν, ὁ δοῦλος ἀνθρώπου δοῦλος, ἀλλ' οὐκ ἀντιστρέφει. οὐ γὰρ ὁ ἄνθρωπος δούλου ἄνθρωπος, ἢ τὸ δίπουν. διότι οὐκ οἰκείως, ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκὸς εἴληπται ἐξ ἀρχῆς ὁ τῆς κατηγορίας τρόπος.

κριτικὸν κανόνα

καὶ κανόνα δέ τινα κριτικὸν παραδίδωσι τοῦ οἰκείου τρόπου τῆς ἀποδόσεως. ἂν γὰρ οἰκείως ἀποδιδόμενον ᾖ πρὸς ὃ λέγεται

πάντων περιαιρουμένων τῶν ἄλλων, ὅσα συμβεβηκότα ἐστί. μένοντος δὲ ἐκείνου μόνου, πρὸς ὃ οἰκείως ἀπεδόθη, ἀεὶ πρὸς αὐτὸ ῥηθήσεται, ὡς ἐπὶ τοῦ δεσπότου καὶ δούλου. ἀφαιρουμένων γὰρ ἀπὸ τοῦ δεσπότου τῶν ἄλλων πάντων, ὁ δοῦλος πρὸς τὸν δεσπότην ῥηθήσεται. ὅτι οἰκείως ἀπεδέδοτο. ἐὰν δὲ μὴ οἰκείως ἀποδοθῇ, ἀλλ' ὁ δοῦλος ἀνθρώπου λέγοιτο, περιαιρουμένων τῶν ἄλλων τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ὁ δεσπότης περιαιρεθήσεται. καὶ ὁ δοῦλος οὐκέτι οὐδὲ πρὸς ἄνθρωπον ῥηθήσεται. οὐδὲ ἔσται ὅλως πρός τι. μὴ γὰρ ὄντος δεσπότου, οὐδὲ δοῦλος ἔσται. ἢ κἂν εἴη, οὐ πρός τι ἔσται. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ πτερὸν ἐὰν πρὸς ὄρνιν ἀποδοθῇ, περιαιρουμένων καὶ τῶν ἄλλων τοῦ ὄρνιθος, καὶ τοῦ πτερωτοῦ, οὐκέτι ἔσται τὸ πτερὸν πρός τι. μὴ γὰρ ὄντος πτερωτοῦ, οὐδὲ πτερόν ἐστιν. ἢ κἂν εἴη, οὐ πρός τι ἔσται. ὄρνιθος δὲ ἀναιρεθέντος, πτεροῦ δὲ ὄντος, πρὸς τὸ πτερωτὸν ἀποδοθήσεται, ὡς ἐπὶ σφηκῶν. ἔστι γὰρ ἐπὶ σφηκῶν καὶ ἄλλων. ὁρᾷ οὖν ὅτι δύο παραδείγματα παρέλαβε τῆς ἀνοικείως γινομένης ἀποδόσεως. κοινὸν μὲν ἔχοντες τὸ κατ' ἄλλο τι λαμβάνεσθαι. ἴδιον δέ, ὅτι τὸ μὲν κατὰ τὸν δοῦλον καὶ δεσπότην παράδειγμα, τὴν πρὸς τὰ κατὰ συμβεβηκὸς ἀνοικείως γινομένην ἀποδείκνυσιν ἀπόδοσιν. τὸ δὲ κατὰ τὸν ὄρνιν καὶ τὸ πτερόν, ἐν μὲν τοῖς κατ' οὐσίαν ἐστί. τὸ δὲ ἀνοίκειον, ἔχει κατὰ τὴν ὑπερβολὴν καὶ ἔλλειψιν. ταῦτα μὲν οὖν εἰς τὴν τῆς λέξεως σαφήνειαν ὀρθῶς εἰρήσθω. τῶν δὲ ἀντιλεγόντων τινές, εὐθὺς διασύρουσι τὰ ὀνόματα. τὸ κεφαλωτόν. καὶ πηδαλιωτόν. καὶ πτερωτόν. καὶ ἐκείνων μέν, ἔδει καταφρονεῖν. ἀλλ' ἐπειδὴ συνέβη τῶν ἐξηγητῶν τοὺς φιλοσοφωτέρους ἀντιλέγοντας αὐτοῖς, πολλῶν καὶ καλῶν λόγων ἑσμὸν ἀνακινῆσαι, διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς τῶν ἀντιρρήσεων συντόμως μνημονεύσομεν. καὶ πρῶτον μέν, ἀγνοοῦσιν ὡς οὐκ ἐχρήσατο τούτοις τοῖς ὀνόμασιν. ἄχρι δὲ παραδείγματος ὑπέδειξεν οἷα ἄττα, εἰ ἔχει τοῖς θεαθεῖσιν ὑπ' αὐτοῦ πράγμασιν ὀνόματα. ἔπειτα τὸ τῷ εὑρεθέντι πράγματι, τὸ οἰκεῖον ὄνομα ἀποδοῦναι, ὅπερ ἂν καὶ αὐτὸς ὁ ὀνοματοθέτης ἔθετο, εἰ τοῦ πράγματος ἔννοιαν ἔλαβε, σπουδῆς ἄξιον ἀλλ' οὐ γέλωτος ἂν εἴη. πρὸς δὲ τούτοις, καὶ αὐτὴν τὴν ὀνοματοποιίαν, οὐκ ἐπὶ ξένα ὀνόματα παρήγαγεν, ἀλλ' ἀπὸ τῶν κειμένων ἐν τῇ συνηθείᾳ. μικρὸν παρακλίνας τοῖς συνήθεσι μέν, οὐ συνήθως δὲ ἐχρήσατο. οἷον τῷ πηδαλιωτῷ ἀπὸ τοῦ πηδαλίου. οὕτως ἔσπευδε πανταχοῦ τὴν συνήθειαν φυλάττειν.

Securus modus excogitandi noua nomina q° fit ·

καὶ γὰρ ἀσφαλέστατος τρόπος ὀνοματοποιίας, ὁ ἀπὸ τῶν ἤδη κειμένων καὶ τῆς κρατούσης συνηθείας. καὶ γὰρ οἱ πρῶτοι ὀνοματοθέται φαίνονται ἀπὸ τῶν συνήθων καὶ ἁπλουστέρων, τὰ ἄλλα συντιθέντες, ὡς αἱ ἐτυμολογίαι δηλοῦσι. καὶ μέντοι ὁ οὕτως ποιῶν, περὶ τὴν λέξιν ὀλίγον καινίζει, τὴν συνήθη περὶ τῶν πραγμάτων ἔννοιαν φυλάττων.

Omnis artis c[…] nume ee nou[…] nomina inu[…]re

ἔτι δὲ πάσης τέχνης οἰκεῖον τὸ ὀνόματα ποιεῖν. καὶ γὰρ ὁ γεωμέτρης καὶ ὁ μουσικὸς περὶ πράγματα τοῖς πολλοῖς ἄγνωστα διατρίβοντες, ἴδια τιθέναι τοῖς πράγμασιν ἐκείνοις ὀνόματα καὶ συνήθη τοῖς πολλοῖς ἀναγκάζονται. διχῶς δὲ τοῦτο ποιοῦσιν. ἢ τοῖς κειμένοις ἤδη αὐτοὶ χρώμενοι ἐπ' ἄλλοις, ὡς τῷ χρώματι καὶ τῇ διέσει ὁ μουσικός, καὶ τῷ κέντρῳ ὁ γεωμέτρης, ἢ τὰ μηδὲ ὅλως κείμενα ἐξευρίσκοντες. καὶ εἰ μὲν θέσει τὰ ὀνόματα, στοχαστέον τοῦ σκοποῦ τῆς θέσεως. εἰ δὲ φύσει, προσέχειν τῇ φύσει τοῖς οἰκείοις πράγμασι τοὺς οἰκείους φθόγγους συντάττοντες.

Eudorus academ[icus]

Εὔδωρος δὲ ὁ ἀκαδημαϊκός, ἐγκα-

λέγεσθαι ὡς οὐ συντάττεται τὸ πτερὸν τῷ πτερωτῷ. τὸ μὲν γὰρ πτερὸν, ἐνεργείᾳ λέγεται. τὸ δὲ
πτερωτὸν, δυνάμει, ὡς δυνάμενον πτερωθῆναι. εἰ δὲ ἐνεργείᾳ γένοιτο, οὐ πτερωτὸν, ἀλλ'
ἐπτερωμένον λέγεται. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ πηδαλίου διορίζεται. ὅτι, οὐ πρὸς πηδα-
λιωτὸν, ἀλλὰ πρὸς πεπηδαλιωμένον ἂν λέγοιτο. καὶ ἡ κεφαλὴ πρὸς κεκεφαλαιωμένον.
Ὁ δὲ ταῦτα ἀπορῶν, ἀγνοεῖ ὅτι διχῶς τούτων ἕκαστον λέγεται. καὶ ὡς δυνάμει, καὶ ὡς ἐνερ-
γείᾳ. ὥσπερ καὶ τὸ ὑφαντὸν καὶ τὸ ἐνδυτόν. καὶ ἐπὶ τοῦ ἤδη ὄντος ἱματίου λέγεται. καὶ ἐπὶ τοῦ
δυναμένου γενέσθαι. ἐπὶ δὲ τῶν μὴ ὄντων, ἐν χρήσει ἔτι μᾶλλον ὡς ἂν βούληται ὁ τιθείς,
χρήσαιτο ἄν. προσεκτέον δέ φασιν οἱ ἐξηγηταί, μήποτε καὶ τὸ τὰς ἀρχὰς ἡ μίξις ἡ ἀπορία
παραλογίζεται. εἰ γὰρ ἡ πρώτη θέσις τοῦ πτερωτοῦ πρὸς τὸ πτερὸν συντάττεται, καὶ τὸ
πηδαλιωτοῦ πρὸς τὸ πηδάλιον, καὶ ἀπ' ἐκείνων παρωνόμασται, πῶς οὐχ ὁμοίως συνέ-
ζευκται πρὸς ἄλληλα, εἴπερ ἡ πρώτη σύστασις αὐτῶν εἶχε τὸ κοινὸν καὶ συγκεκρο-
σμένον. ἄλλοι δὲ λέγουσιν ἄτοπον εἶναι τὸν διορισμὸν τῆς τοιαύτης ἀποδόσεως. τὸ γὰρ
πτερὸν καὶ τὸ πηδάλιον καὶ τὴν κεφαλὴν, ὅπως ἂν ἀποδοθῇ μὴ δεόντως ἀποδίδοσθαι.
μηδὲ γὰρ εἶναι ὅλως τῶν πρός τι. διότι ἕκαστον αὐτῶν, μέρος ἐστὶν οὐσίας καὶ οὐσία.
οὐδεμία δὲ οὐσία τῶν πρός τι, ὡς καὶ αὐτῷ δοκεῖ τῷ Ἀριστοτέλει. εἴτε οὖν ὡς Ἀθηνόδωρος
οἴεται πρός τι εἶναι κατὰ Ἀριστοτέλην, ἐφ' οὗ ἡ προσηγορία ἐπιζητεῖ τὸ πρὸς ὃ λέγεται.
ὁ γὰρ δοῦλον ἀκούσας, ἐπιζητεῖ τίνος ἐστὶ δοῦλος. εἴτε ὡς Κορνοῦτος, πρός τι εἶναί φη-
σιν, οἷς συμπροσπίπτει πρὸς ἕτερον ἡ σχέσις. οὐ μέντοι ἡ συντακτική, ὡς ἐπὶ τῶν ἐχόν-
των καὶ ἐχομένων, ἀλλ' ἡ πρὸς ὑπόστασιν. ὅταν αὐτῷ τῷ εἶναι, τὴν πρὸς ἕτερον ἀπόνευσιν
ἔχῃ. κατ' οὐδέτερα γοῦν τὸ πηδάλιον ἢ τὸ πτερὸν πρός τι ἐστίν. οὔτε γὰρ ἐπιζητεῖ τί
πρὸς ὃ λέγεται, οὔτε κατὰ τὴν πρὸς ἕτερον ὑποστατικὴν σχέσιν λέγεται. οὐσία γὰρ τὸ πηδά-
λιον, καὶ ἡ κεφαλή, καὶ τὸ πτερόν. δεῖ δέ, μὴ τὴν μὲν συντακτικὴν μόνην καὶ τὴν κατὰ τὴν ἔλλειψιν
ἐπίνοιαν λαμβάνειν, ἀλλὰ καὶ τὴν κατὰ σύστασιν. οὕτως γὰρ καὶ τὸ μέρος σχέσιν ἔχει πρὸς τὸ
ὅλον οὗ μέρος ἐστί, καθ' αὐτὸ τοῦτο καθὸ μέρος ἐστί. καὶ ὀρθῶς ὁ Βοηθός, τὴν χεῖρα καὶ τὴν
κεφαλὴν καθόσον μέρη συνεχῆ, τῶν πρός τι εἶναι. οὐ μὴν καθὸ ἐστι χείρ, καὶ ὃ ἐστι
χείρ. οὐδὲ ὃ ἐστι κεφαλή, ἀλλὰ κατὰ τοῦτο οὐσίας εἶναι. νῦν οὖν τὰ πρός τι αὐτῶν θεωρεί-
σθω, ὡς μερῶν πρὸς ὅλα. καὶ οὐδὲν ἀδύνατον συμβαίνει. Τινὲς δὲ πρὸς τὴν εἰρημένην
ἀπορίαν ἀπολογούμενοι λέγουσιν, ὡς τὸ πηδάλιον, καὶ τὸ πτερόν, οὐ πάντως Ἀριστοτέ-
λης πρός τι λέγει, ἕνεκά γε τῶν ἐν ταῖς κατηγορίαις διαταττομένων, ἀλλὰ παραδείγμα-
τα αὐτὰ ποιεῖται τῆς διδασκαλίας τῶν πλεοναζόντων καὶ ἐλλειπόντων, ὡς εἰ καὶ τὸ ζῷον
παρέλαβε. δεικνύς, ὅπως χρὴ τὰ ἐξισάζοντα παραλαμβάνειν εἰς τὴν ἀντιστροφήν.
οἱ δὲ ταῦτα λέγοντες, ἐπιλελῆσθαι δοκοῦσιν, ὅτι ὡς εἰς ἄτοπον ἀπάγων τὸν λόγον ὁ
Ἀριστοτέλης, ἐπήγαγεν. οὐκ ἄρα ἔσται τὸ πτερὸν τῶν πρός τι. καίτοι εἰ μὴ πρός τι αὐτὸ
ἐβούλετο εἶναι, πῶς ὡς ἄτοπον ἐτίθει τὸ ἀντικείμενον. Ἀπολλώνιος δὲ ὁ Ἀλε-
ξανδρεύς, ἀκαταλλήλως φησὶν εἰρῆσθαι τῶν δύο παραδειγμάτων τὴν ἀπόδοσιν.
διότι ὅπου μὲν εἴρηκεν οὐ χρὴ ὄρνις ἐστί, πτερὰ ἔχει. πολλῶν γάρ ἐστι πτερὰ οὐκ
ὀρνίθων. ὅπου δὲ οὐ χρὴ ζῷον, κεφαλὴν ἔχει. πολλὰ γὰρ τῶν ζῴων κεφαλὴν οὐκ

Margin notes (left page): ...αυτὸν καὶ ἐν / ...υτὸν ἑκότερα / ...ac studici / ...uaestio; Athenodor[us]; Cornutus; Boethus; Apolloni[us] alexadrin[us]; [In]criminatione apol/onij in aristotele nota

ἔχει, δέον εἰπεῖν, πολλαὶ γὰρ κεφαλαί εἰσιν οὐ ζῴων, ὡς ἐκεῖ. πολλὰ γὰρ πτερὰ οὐκ
ὀρνίθων. εὔκολον δὲ εἰπεῖν, ὅτι ἀμφότερα μέν, παραδείγματα παρέθετο τοῦ πλεονάζειν
καὶ ἐλλείπειν, καὶ διὰ τοῦτο μὴ ἀντιστρέφειν. καὶ ὅπου μὲν τὸ πτερὸν πλεονάζει τοῦ ὄρνιθος,
τουτέστι τὸ ἐχόμενον τοῦ ἔχοντος. ὅπου δὲ ἀνάπαλιν τὸ ἔχον τοῦ ἐχομένου, ὡς τὸ ζῷον
τῆς κεφαλῆς. τὸ γὰρ λέγειν ὅτι ὥσπερ τὸ πτερὸν ἐπὶ πλέον τοῦ ὄρνιθος, οὕτως καὶ ἡ κε-
φαλὴ τοῦ ζῴου. διότι καὶ σκορόδων εἰσὶ κεφαλαί, καὶ φοινίκων, πολλῇ τῇ ὁμωνυμίᾳ καὶ
τῇ μεταφορᾷ χρωμένων ἐστί. δεῖ δὲ τὰ πρός τι κυρίως ἀντιστρέφοντα λαμβάνειν, ἀλλ'
οὐχ ὁμωνύμως ἢ κατὰ μεταφοράν. οὕτως δὲ λαμβανομένων, τὸ ζῷον ἔσται ἐπὶ πλέον
τῆς κεφαλῆς. ἀφ' οὗ τὸ μὴ ἀντιστρέφειν διελέγχεται, ὥσπερ ἐπὶ τῆς ἄλλης συζυγίας
ἀπὸ τοῦ πτεροῦ. Ὁ δὲ Ἀρίστων, τοιαύτην ἀπορίαν τοῖς εἰρημένοις ἐπάγει. εἰ πᾶν πρός τι
ὡς πρὸς ἕτερόν τι ἀπολελυμένον, ἑαυτοῦ πρός τι λέγεται. οἷον, ὁ πατὴρ πρὸς υἱόν. ὁ δὲ κό-
σμος, οὐδὲν ἀπολελυμένον ἑαυτοῦ ἔχει. οὐ γάρ ἐστί τι τοῦ κόσμου ἐκτός, οὐκ ἔσται πρός
τι ὁ κόσμος. καίτοι τῶν πρός τι ἐστίν. ὡς γὰρ τὸ πτερὸν πτερωτοῦ πτερόν, οὕτως καὶ τὸ ἐν
κόσμῳ κοσμωτοῦ, καὶ τὸ ἐν γῇ γεωτοῦ. καὶ τὸ ἐν ἀέρι ἀερωτοῦ. Πρὸς δὴ τοῦτο ῥητέον,
ὅτι κακῶς εἴληπται ἐν ἀρχῇ, τὸ πᾶν πρός τι ἀπολελυμένου πρὸς ἕτερον λέγεσθαι. τὸ
γὰρ ὅλον καὶ τὸ μέρος τῶν πρός τι ὄντα, οὐ λέγεται πρὸς ἀπολελυμένα. καὶ ὁ κόσμος
οὖν ὡς μὲν οὐσία καὶ ὅ ἐστιν, οὐκ ἔστι πρός τι. ὡς δὲ ὅλον καὶ κόσμημα τῶν ἑαυτοῦ μερῶν,
πρὸς τὰ μέρη λέγεται, καὶ τὰ μέρη πρὸς τὸ ὅλον. εἰ δὲ καὶ κόσμος λέγεται, ὡς ἀποτέλε-
σμα τοῦ κοσμήσαντος, ἔσται καὶ ὑποστάσει κεχωρισμένου. εἰ δὲ μὴ ὑποστάσει, ἀλλ' ἐπινοίᾳ
κεχώρισται. Μήποτε δὲ οὐδὲ καλῶς εἴληπται τὸ κοσμητόν. εἰ μὲν γὰρ τὸ ὅλον ἐστὶ τὸ κο-
σμωτόν, ὁ κόσμος οὐκέτι τὸ ὅλον, ἀλλὰ τὸ ἐν τῷ ὅλῳ ἐστίν. ὥσπερ τὸ πτερὸν ἐν τῷ πτε-
ρωτῷ. καίτοι ἀπορῶν τὸ ἐν κόσμῳ, κοσμωτοῦ ἔλεγεν, ὡς τοῦ κόσμου ὄντος τοῦ κοσμω-
τοῦ. ὡς τοῦ ὄρνιθος τοῦ πτερωτοῦ. εἰ δὲ τὸ μέρος ἐστὶ τὸ ἐν τῷ κόσμῳ, τὸ κοσμωτόν ἐστι τὸ
ὅλον, ἐν τῷ ἐν ἑαυτῷ μέρει, ὡς τὸ πτερὸν ἐν τῷ πτερωτῷ. ἔστι δὲ μᾶλλον ἄτοπον ἐπὶ τῆς γῆς
καὶ τοῦ γεωτοῦ. εἰ γὰρ ἡ γῆ τὸ ὅλον, καὶ ἔστιν ἐν τῷ γεωτῷ, ἔσται τὸ ὅλον ἐν τῷ μέρει, ὡς τὸ πτε-
ρὸν ἐν τῷ πτερωτῷ. Ἀλλὰ διά τι Ἀρχύτας καίτοι μηδὲν ἔλαττον τοῦ Ἀριστοτέλους
ἀκριβολογούμενος, παρῆκε τοῦτο τὸ ἴδιον τῶν πρός τι, τὸ πρὸς ἀντιστρέφοντα λέγεσθαι.
Ἢ ὅτι συνυπάρχειν αὐτὰ θέμενος, καὶ αἴτια εἶναι ἀλλήλων, τὴν κατὰ τὸ εἶναι ἀντιστροφὴν
αὐτῶν παρέδειξε, τῆς κατὰ τὴν λέξιν καὶ τὸ λέγεσθαι καταφρονήσας. ἢ καὶ ὡς συνυ-
» παρχομένην αὐτὴν ἐκείνῃ παραλιπών. Δοκεῖ δὲ τὰ πρός τι ἅμα τῇ φύσει. ἕως τοῦ, ὥστε ”
» πρότερον ἂν τῆς αἰσθήσεως τὸ αἰσθητὸν εἶναι δόξειε. Τὸ μάλιστα ἴδιον τῶν πρός τι, ”
νῦν ἀποδίδωσι τὸ ἅμα εἶναι τῇ φύσει. οἰκειότερον γάρ ἐστι πρὸς ἐπιστήμην, τὸ διὰ τῶν
κατ' ἰδίαν ὑπαρχόντων, τὴν θήραν τοῦ γνωστοῦ ποιεῖσθαι. ἐπὶ δὲ τῶν πρώτων γενῶν, καὶ ἀνα-
γκαιότερόν ἐστι τοῦτο. οὕτως γὰρ μόνως ἕκαστον αὐτῶν αὐτὸ καθ' ἑαυτό, θεωρεῖν δυνατόν. οὕτως
» δὲ καὶ ὁ Ἀρχύτας ὡς ἴδιον ἀποδίδωσι τῶν πρός τι. Τό, τε συνυπάρχειν ἅμα ἀλλήλοις ”
» καὶ ἀλλήλων δὲ αἴτια ἦμεν. ἐὰν γὰρ διπλάσιον ᾖ, ἀνάγκα καὶ ἥμισυ ἦμεν. εἰ δὲ καὶ ἡμί- ”
» σεον, ἀνάγκη καὶ διπλάσιον, αἴτιον τῷ ἡμισέω ἦμεν. καὶ τὸ ἡμίσεον τῷ διπλασίω ἦμεν. ”

Margin notes (right page): Aristo; Archytas; Archytas nō[n] [mi]nus diligens ī tradendo qm aristoteles.; Archytas

Δοκεῖ δὲ καὶ Ἀριστοτέλης τὰ πρός τι, ἅμα τῇ φύσει εἶναι. καὶ διὰ τὴν ἀμφιβολίαν τῆς περὶ τούτου δόξης τὸ δοκεῖ προσθείς, καὶ διὰ τὸ καὶ πάλαι τοῖς φιλοσόφοις τοῦτο δεδόχθαι. καὶ γὰρ Ἀρχύτας ὡς εἴρηται, τοῦτο ἴδιον ἔθετο τῶν πρός τι. καὶ Πλάτωνι ἀρεσκόμενος αὐτῷ φαίνεται. ὅτι ἔχει τινὰ διορισμόν, πότε καὶ πῶς ἀληθὲς εἶναι δύναται τὸ λεγόμενον. τὸ δὲ ἅμα, τῇ φύσει προσέθηκεν. ἐπεὶ δὴ πολλαχῶς τοῦ ἅμα λεγομένου ὡς αὐτὸς προϊὼν ἐπιδείξει, ἕν τι τῶν σημαινομένων ἐστὶ τὸ τῇ φύσει ἅμα. δηλοῖ δέ, τὸ συμπεφυκέναι ἀλλήλοις, καὶ αἴτια εἶναι ἀλλήλων, καὶ ἀπ' ἀλλήλων ἠρτῆσθαι, καὶ συνεισάγειν τε ἄλληλα, καὶ συναναιρεῖν. πατρὸς γὰρ ὄντος, υἱός ἐστι. καὶ ἀνάπαλιν. καὶ μὴ ὄντος, οὐκ ἔστιν. ἐπὶ πάντων δὲ τοῦτο, δι' ἐπαγωγῆς αὐτοῦ ποιεῖται τὴν πίστιν, ἐφ' ἕκαστον ἐπιὼν τῶν πρός τι τῶν ἀμφιβόλως συνυφεστηκότων. διχῶς δὲ ποιεῖται τὴν ἐπιχείρησιν, ἔκ τε τοῦ συνυπάρχειν ὃ δηλοῖ, διὰ τοῦ ἅμα γὰρ διπλάσιον, καὶ ἥμισυ ἐστί, καὶ ἐκ τοῦ συνεισάγειν καὶ συνεισάγεσθαι. ὃ δηλοῖ διὰ τοῦ καὶ ἡμίσεος ὄντος, διπλάσιόν ἐστι. καὶ ἔτι ἐκ τοῦ συναναιρεῖν καὶ συναναιρεῖσθαι. μὴ γὰρ ὄντος διπλασίου φησίν, οὐκ ἔστιν ἥμισυ. καὶ ἀνάπαλιν. διττοῦ δὲ ὄντος τοῦ συνυπάρχειν, ἄλλο μὲν τὸ καθ' ὑπόστασιν συνυπάρχειν, ὡς τὸ φῶς τῷ ἡλίῳ συνυφέστηκεν, ἄλλο δὲ τὸ κατὰ σχέσιν, ὅπερ οὐ πάντως καὶ τὴν οὐσιώδη ὑπόστασιν ἔχει ἐπίσης. ὁ γὰρ πατὴρ ἀποθανόντος αὐτῷ τοῦ υἱοῦ, τὴν μὲν κατὰ σχέσιν συνύπαρξιν ἀπόλλυσιν. οὔτε γὰρ ὁ υἱός ἐστιν, οὔτε ὁ πατὴρ υἱοῦ μὴ ὄντος. κἂν γὰρ ἀποθανόντος τοῦ υἱοῦ λέγηται πατήρ, κατὰ ἀναφορὰν λέγεται τήν, ὅτε ἔζη. τὴν μέντοι κατ' οὐσίαν ἑαυτοῦ ὑπόστασιν, οὐκ ἀπόλλυσιν. ὥστε τὸ συνυπάρχειν καὶ τὸ συναναιρεῖν, ἐπὶ τῶν πρός τι τὸ κατὰ σχέσιν, ἀλλ' οὐ τὸ κατ' οὐσίαν ληπτέον. ἐν ᾧ γάρ ἐστι τοῖς πρός τι τὸ ὑπάρχειν, ἐν τούτῳ καὶ τὸ συνυπάρχειν ἐστίν. ἔστι δὲ ἐν σχέσει. καὶ εἰ οὕτω λαμβάνοιτο ἡ συνύπαρξις, ἀναμφίλεκτος ἂν εἴη. οὐ γάρ ἐστιν ἐν ἑνὶ σχέσις, ἀλλ' ἑτέρου πάντως πρὸς ἕτερον. δεῖ οὖν ἄμφω συνυπάρχειν τὴν τοιαύτην συνύπαρξιν, εἰ μέλλοι καὶ ἡ σχέσις ἐν αὐτοῖς διασώζεσθαι. τοῦ γὰρ ἑτέρου μόνου ὑπομένοντος, οὐκ ἔστιν ἡ σχέσις. καλῶς οὖν διὰ τῆς ἐπαγωγῆς ἐποιήσατο τὴν πίστιν Ἀριστοτέλης. τὰ γὰρ ἀνωτάτω γένη, διὰ τῶν ὑφ' ἑαυτὰ καὶ τῶν μερικωτέρων ἑαυτῶν ἐπιδείκνυται. οὐ γάρ ἐστι καθολικώτερόν τι αὐτῶν λαμβάνοντες, ποιήσασθαι διὰ συλλογισμοῦ τὴν ἀπόδειξιν. ἀπὸ μέντοι τῶν ὑστέρων καὶ μερικωτέρων ὡς δὲ ἐναργῶν καὶ αὐτοπίστων ποιούμεθα τὴν ἐπιβολήν. ἀλλ' ἐπειδὴ χρὴ καὶ τοὺς ἐναντίους λόγους ἐπισκοπεῖν κἂν μὴ ἀληθεῖς ὦσιν, ὅπως οἱ τῶν ἐπιστημόνων διελεγχόμενοι μὴ ἀπατῶσι τοὺς ἐπιπολαιοτέρους, ἀνασκευὴν τοῦ εἰρημένου λόγου ἔνδοξον προτείνει. οὐ γὰρ ἐπὶ πάντων φησὶν ἀληθὲς δοκεῖ τὸ ἅμα τῇ φύσει εἶναι τὰ πρός τι. τὸ γὰρ αἰσθητόν, καὶ ἐπιστητόν, πρότερα δοκεῖ. τὸ μέν, τῆς αἰσθήσεως. τὸ δέ, τῆς ἐπιστήμης. τοῦτο δὲ δείκνυσι, πρῶτον μέν, ἐκ τῆς ἐναργείας. ὡς γὰρ ἐπὶ τὸ πολὺ φησὶ προϋπαρχόντων τῶν πραγμάτων, τὰς ἐπιστήμας λαμβάνομεν. οὔτε γὰρ αὐτοῖς πελάζομεν. καὶ ὅτε ἦμεν κομιδῇ βρέφη, τὰ μὲν ἐπιστητὰ ὕστερον ἡμῖν γινόμενα, καὶ τότε ἦν. ἐπιστήμη δὲ αὐτῶν, οὔπω ἦν. καὶ ἡ μὲν τῆς ἐκλείψεως ἐπιστήμη, διὰ Θαλοῦ ὕστερον ἦλθεν εἰς τοὺς Ἕλληνας. ἡ δὲ ἔκλειψις αὐτὴ καὶ τὸ

Archytas

Plato

ἀρεσκόμενος αὐτῷ

συνυπάρχειν dupliciter dici

ἐπιβολήν

πελάζομεν

Thales

Defectus lunæ causam thales primus ostendit

ἐπιστητὸν προϋπῆρχεν. ἀλλὰ τοῦτο μέν, ἐναργέστερον. τινὰ δὲ τὰ ὀλίγα ἐστίν, ἐφ' ὧν ἅμα τῷ ἐπιστητῷ, ἡ ἐπιστήμη ἐστί. τὰ ἄνευ ὕλης τὰ νοητά, ἅμα τῇ κατ' ἐνέργειαν ἀεὶ ἑστώσῃ ἐπιστήμῃ ἐστίν. εἴτε καὶ ἐν ἡμῖν ἐστί τις τοιαύτη ἀεὶ ἄνω μένουσα ὡς Πλωτίνῳ καὶ Ἰαμβλίχῳ δοκεῖ. εἴτε καὶ ἐν τῷ κατ' ἐνέργειαν νῷ. εἴ τις καὶ τὴν νόησιν ἐκείνην ἐπιστήμην ἐθέλοι καλεῖν. δύναται δὲ καὶ διὰ τὴν τῶν κοινῶν ὑπόστασιν εἰρῆσθαι τὴν ἐξ ἀφαιρέσεως. ἅμα γὰρ τῇ ὑποστάσει τούτων, καὶ ἡ ἐπιστήμη ἐστίν. ἀληθὲς δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἀναπλασμάτων τῶν τε ἐν τῇ φαντασίᾳ καὶ τῶν τε τεχνητῶν. ἅμα γὰρ χίμαιρα καὶ ἐπιστήμη τῆς χιμαίρας. διὰ τοῦτο οὖν προσέθηκε τό, ἢ ἐπ' οὐδενός, ἢ ὅτι τινὲς ἀνῄρουν καὶ τὰ καθόλου καὶ τὰ νοητά, καὶ τὰ ὁπωσοῦν ἐπινοούμενα. ἢ ὅτι κἂν ἢ ταῦτα ἐν τῇ φύσει, τὰς ἐπινοίας αὐτῶν ὕστερον ἐλάβομεν. καὶ διὰ τοῦτο συμβαίνει καὶ ἐπὶ τούτων προϋπάρχειν τῆς ἐπιστήμης, τὸ ἐπιστητόν. οὕτως μὲν οὖν κατὰ τὸ πρότερον ἐπιχείρημα δοκεῖ δεῖξαι, ὅτι πρότερον τῆς ἐπιστήμης τὸ ἐπιστητόν, καὶ οὐχ ἅμα τῇ φύσει. κατὰ δευτέραν δὲ ἐπιβολὴν πολλαχῶς τοῦ προτέρου λεγομένου, ὡς καὶ αὐτὸς ὕστερον διδάξει, καθ' ἓν ἀπὸ τούτων νῦν αὐτῷ χρῆται. καθόσον, τὸ μὲν φύσει πρότερον, συναναιρεῖ μέν, οὐ συναναιρεῖται δέ. μονάδος γὰρ μὴ οὔσης, δυὰς οὐκ ἔστι. καὶ ζῴου μὴ ὄντος, οὐδὲ ἄνθρωπός ἐστιν. οὐ μὴν ἐὰν ἀναιρεθῇ ἡ δυάς, ἤδη καὶ μονὰς ἀναιρεῖται. οὐ γὰρ ἐν τῇ δυάδι ἔχει τὸ εἶναι ἡ μονὰς καθ' ἑαυτὴν ὑφεστῶσα. τὰ δὲ τῇ φύσει δεύτερα, οὐ κατὰ τὴν ἀναίρεσιν, ἀλλὰ κατὰ τὸ εἶναι τὴν ἀκολουθίαν ἔχει. τὸ γὰρ δεύτερον, συνεπιφέρει μὲν ἑαυτοῦ τὸ πρότερον. οὐ συνεπιφέρεται δὲ ὑπ' αὐτοῦ. δυάδος γὰρ οὔσης, ἀνάγκη καὶ μονάδα εἶναι. καὶ ἀνθρώπου ὄντος, ἀνάγκη ζῷον εἶναι. οὐ μὴν μονάδος οὔσης, ἀνάγκη δυάδα εἶναι. οὐδὲ ζῴου ὄντος, ἀνάγκη εἶναι ἄνθρωπον. οὕτως δὲ συμβεβηκότος μὲν ὄντος, ἀνάγκη οὐσίαν εἶναι. οὐσίας δὲ οὔσης, ἀνάγκη εἶναι συμβεβηκός. διότι πρότερον καὶ ἁπλούστερον ἡ οὐσία τοῦ συμβεβηκότος. τοῦτον τοίνυν τὸν κανόνα, τῷ ἐπιστητῷ καὶ τῇ ἐπιστήμῃ προσαγαγών, τὸ μὲν ἐπιστητόν φησιν ἀναιρεθέν, συναναιρεῖ τὴν ἐπιστήμην. ἡ δὲ ἐπιστήμη, τὸ ἐπιστητὸν οὐ συναναιρεῖ. ὥστε οὐχ ἅμα τῇ φύσει, ἐπιστήμη καὶ ἐπιστητόν, εἴπερ τὸ συναναιροῦν μέν, μὴ συναναιρούμενον δέ, πρότερόν ἐστι τῇ φύσει. τὸ δὲ αὐτό, καὶ ἐπὶ αἰσθήσεως, καὶ αἰσθητοῦ συλλογίζεται. εἰ οὖν ταῦτα τῶν πρός τι, οὐ πάντα τῶν πρός τι, ἅμα τῇ φύσει ἐστίν. ὅπερ ἔδει δεῖξαι, φαίην ἂν ἀνὴρ γεωμετρικός. ὅτι δὲ τὸ ἐπιστητὸν συναναιρεῖ τὴν ἐπιστήμην, ἡ δὲ ἐπιστήμη τὸ ἐπιστητὸν οὐ συναναιρεῖ, πρόδηλον δοκεῖ. ἀναιρεθέντων γὰρ τῶν ἐπιστητῶν, ἐπιστήμη οὐδενὸς ἔσται. ὥστε οὐδὲ ἔσται ὅλως. ἀναιρεθείσης δὲ τῆς ἐπιστήμης, μένει τὸ ἐπιστητόν. κἂν γὰρ διὰ ῥαθυμίαν ἀποβάλωμεν ποτὲ τὴν τῶν ὄντων γνῶσιν, οὐδὲν ἧττον μένει τὰ ὄντα, ὅπερ ἐστὶ τὰ ἐπιστητά. καὶ γὰρ καὶ ἐν μουσικῇ πρότερον μὲν κατηχούμεν διέσεως. νῦν δὲ ἀνεπαίσθητοι τούτου τοῦ διαστήματος ἐσμέν. αὐτὸς δὲ ἐπὶ τοῦ τετραγωνισμοῦ τοῦ κύκλου δεικνύουσιν αὐτό. μήπω γὰρ τότε εὑρεθέντος αὐτοῦ ἀμφιβόλως λέγων εἰ ἔστιν ἐπιστητόν. ἐπιστήμη μὲν αὐτοῦ οὔπω ἐστί. τὸ δὲ ἐπιστητόν ἐστιν. ἔστι δὲ τετραγωνισμὸς κύκλου, ὅταν τῷ δοθέντι κύκλῳ τετράγωνον ἴσον συστησώμεθα. τοῦτο δὲ Ἀριστοτέλης μὲν

Plotinus

Jamblichus

ἐπιβολὴν argumentationem

Quadratura circuli quid est

ὡς ἔοικεν, οὔπω ἐγνώκει. παρὰ δὲ τοῖς Πυθαγορείοις, εὑρῆσθαί φησιν ὁ Ἰάμβλιχος, ὡς δῆλόν ἐστιν ἀπὸ τῶν Σέξτου τοῦ Πυθαγορείου ἀποδείξεων. ὃς ἄνωθεν κατὰ διαδοχὴν παρέλαβε τὴν μέθοδον τῆς ἀποδείξεως. καὶ ὕστερον δέ φησιν Ἀρχιμήδης διὰ τῆς λυκομήδου γραμμῆς. καὶ Νικομήδης, διὰ τῆς ἰδίως τετραγωνιζούσης καλουμένης. καὶ Ἀπολλώνιος διά τινος γραμμῆς. ἣν αὐτὸς μὲν κοχλιοειδοῦς ἀδελφὴν προσαγορεύει. ἡ αὐτὴ δέ, τῇ Νικομήδου. καὶ Κάρπος δέ, διά τινος γραμμῆς ἣν ἁπλῶς ἐκ διπλῆς κινήσεως καλεῖ. ἄλλοι τε πολλοὶ ποικίλως τὸ πρόβλημα κατεσκεύασαν, ὡς Ἰάμβλιχος ἱστορεῖ. καὶ θαυμαστὸν ὅτι τοῦτο τὸν πολυμαθέστατον ἔλαθε Πορφύριον. ὃς φαίνεται μέντοι φησὶν ὅτι ἔστι τις ἀπόδειξις, καθ᾽ ὅ ἐστι σχῆμα τετράγωνον κύκλῳ παραβαλλόμενον ὥσπερ καὶ ἄλλα σχήματα. κατείληπται δὲ οὐδέπω, οὐδὲ εὕρηται. λέγουσι δέ φασί τινες τῶν μετὰ Ἀριστοτέλην εὑρεθῆναι. μήποτε οὖν ὀργανική τις εὕρεσις ἐγένετο τοῦ θεωρήματος, ἀλλ᾽ οὐκ ἀποδεικτική. ἔτι δὲ καὶ δι᾽ ἄλλου παραδείγματος δεικνύουσιν, ὅτι οὐ συναναιρεῖ ἡ ἐπιστήμη ἀναιρεθεῖσα, τὸ ἐπιστητόν. ζῴου μὲν γάρ φησιν ἀναιρεθέντος, ἢ καθ᾽ ὑπόθεσιν, ἢ κατὰ τὴν στωϊκὴν ἐκπύρωσιν, ἡ μὲν ἐπιστήμη, ἀναιρεῖται. εἴπερ ἡ μὲν ἐπιστήμη, ἐν ψυχῇ. ἡ δὲ ψυχή, ἐν ζῴῳ. τῶν δὲ ἄλλων ἐπιστητῶν, ἐνδέχεται πολλὰ εἶναι. ὥσπερ τὰ ἁπλᾶ στοιχεῖα. καὶ εἴ τινά ἐστιν ἄλλα ἁπλᾶ ἕτερα τῶν ζῴων. κατὰ δὲ τὴν αὐτὴν ἔφοδον, δεικνύουσιν ὅτι πρότερόν ἐστι τὸ αἰσθητὸν τῆς αἰσθήσεως. διότι συναναιρεῖ μέν, οὐ συναναιρεῖται δέ. εἰ γὰρ τὸ σῶμα τῶν αἰσθητῶν τί ἐστι, τοῦ αἰσθητοῦ ἀναιρεθέντος, ἀνῄρηται τὸ σῶμα. σώματος δὲ ἀναιρεθέντος, ἀνῄρηται ἡ αἴσθησις. αἱ γὰρ αἰσθήσεις, περὶ σῶμα καὶ ἐν σώματι ὥς φασι. σωματικαὶ γὰρ εἰσὶ γνώσεις, αἱ αἰσθήσεις. ἡ δὲ αἴσθησις ἀναιρεθεῖσα, τὸ αἰσθητὸν οὐ συναναιρεῖ. ἀναιρεθέντος γὰρ πάλιν καθ᾽ ὑπόθεσιν τοῦ ζῴου, ἀναιρεῖται καὶ ἡ αἴσθησις. ζῴου γὰρ ἴδιον, καὶ ἐν ζῴῳ ἡ αἴσθησις. αἰσθητὰ δὲ εἶναι, οὐ κωλύεται τὰ ἁπλᾶ σώματα. ἐξ ὧν τὸ ζῷον. εἶτα ὥσπερ ἐπὶ τῆς ἐπιστήμης καὶ τοῦ ἐπιστητοῦ ἐδείκνυε τὸ αὐτόθι πρότερον εἶναι τὸ ἐπιστητόν, καὶ οὐ μόνον ἀπὸ τοῦ συναναιρεῖν μέν, μὴ συναναιρεῖσθαι δέ, οὕτως καὶ ἐπὶ τοῦ αἰσθητοῦ καὶ τῆς αἰσθήσεως. καὶ γὰρ ἡ μὲν αἴσθησις, ἅμα τῷ αἰσθητικῷ ἐστι, τουτέστι τῷ ζῴῳ. τὸ δὲ αἰσθητόν, προϋπάρχει, ὥσπερ τὰ ἁπλᾶ σώματα, ἀφ᾽ ὧν τὸ ζῷον προϋπάρχει τῇ φύσει πρὸ τοῦ γενέσθαι τὸ αἰσθητόν. ἐπειδὴ δὲ ἐπὶ μὲν τῆς ἐπιστήμης καὶ τοῦ ἐπιστητοῦ, πρῶτον μὲν ἔδειξεν, ὅτι συνυπάρχει. εἶτα ὅτι μὴ συναναιρεῖ ἄλληλα. ἐπὶ δὲ τῆς αἰσθήσεως, ἀνάπαλιν. πρῶτον μέν, ὅτι μὴ συναναιρεῖ. δεύτερον δέ, ὅτι μὴ συνυπάρχει, οὐδὲ ταύτην τὴν διαφορὰν ἀνεξετάστως ἤκουσαν οἱ ἐξηγηταί, ἀλλ᾽ αἰτίαν φασὶν εἶναι τοῦ μεταθεῖναι τὴν τάξιν, τὸ βούλεσθαι ἀπὸ τῶν γνωριμωτέρων καὶ ἐναργεστέρων, ποιεῖσθαι τὰς ἀρχὰς τῶν ἐπιχειρήσεων. ἦν δὲ κατὰ μὲν τὴν ἀντίθεσιν τῆς ἐπιστήμης καὶ τοῦ ἐπιστητοῦ, τὸ προϋπάρχειν γνωριμώτερον, διότι ἀγαπητόν. οὕτω κἂν εἰς πέρας ἐπιστήμη παράγεται. κατὰ δὲ τὴν ἑτέραν, τὸ συναναιρεῖν καὶ μὴ συναναιρεῖσθαι προχειρότερον. τὴν μὲν γὰρ αἴσθησιν εὐθὺς γινόμενοι ἔχομεν. καὶ ταύτῃ, οὐκ ἐναργὲς τὸ προϋπάρχειν τὸ αἰσθητόν. ὥσπερ τὸ ἐπιστη-

τόν. τὸ μέντοι τῷ μὲν αἰσθητῷ, ἐν ᾧ καὶ τὸ σῶμα, τὴν αἴσθησιν συναναιρεῖσθαι, σωματικὴν οὖσαν γνῶσιν, πρόχειρον ἦν καὶ τὸ τῇ αἰσθήσει ζῴου οὔσῃ. γνώσει συνθέτου πράγματος, τὸ αἰσθητὸν μὴ συναναιρεῖσθαι. καὶ ἐν ἁπλουστέροις θεωρούμενον, ἐξ ὧν τὸ ζῷον. ταῦτα μὲν οὖν εἴρηται δηλοῦντα, ὅτι οὐκ ἐπὶ πάντων ἀληθὲς τῶν πρός τι ἅμα τῇ φύσει εἶναι. χρὴ μέντοι γινώσκειν, ὅτι οὐκ ἀρέσκεται τούτοις τοῖς ἐπιχειρήμασι. διὸ καὶ συνεχῶς τὸ δοκεῖν προσέθηκε. πρόδηλον δὲ λέγειν πρὸς τὴν ἔνστασιν. κοινῶς μέν, ὅτι μὴ οὔσης ἐπιστήμης μηδὲ αἰσθήσεως, τὰ μὲν ὑποκείμενα, εἰς γνῶσιν τοῖς ἐπιστήμοσι καὶ αἰσθητικοῖς εἶναι, οὐ κωλύεται. ἐπιστητὰ δὲ οὐκ ἔστιν. οὐδὲ αἰσθητά. οὐδὲ γνωστὰ ὅλως. βέλτιον δὲ αὐτὸς καὶ πραγματωδέστερον ἐν τοῖς μετὰ τὰ φυσικὰ περὶ τούτων διατάττεται. ἐν οἷς φησι, τὰ μὲν ἐνεργείᾳ αἰσθητά, ταῖς ἐνεργείᾳ αἰσθήσεσι. τὰ δὲ δυνάμει, ταῖς δυνάμει. τελειοτέρας οὔσης τῆς κατὰ ταῦτα τῶν ἀπορηθέντων λύσεως. καὶ δεομένης τῆς περὶ τῶν δυνατῶν διακρίσεως, ἀνεβάλετο νῦν αὐτὴν ὡς εἰσαγωγικὴν ποιούμενος διδασκαλίαν. τὰς δὲ ἀπορίας τίθησιν, ἅμα μέν, ὅτι ζητητικὸς ὤν, οὐδὲν ἀφίησιν ἀδιερεύνητον. ἅμα δὲ καὶ ὠφέλιμον νομίζων προκεκινῆσθαι ἤδη τὴν διάνοιαν τῶν ἀκροατῶν, καὶ προπαρασκευάσθαι. ἰστέον μέντοι ὅλως μὴ εἶναι ποτὲ θάτερον τῶν πρός τι, μὴ οὐχὶ καὶ τοῦ ἑτέρου ὄντος. ἡ γὰρ τῆς σελήνης ἔκλειψις, ἦν μὲν καὶ πρὸ Θαλοῦ. ἐπιστητὸν δέ, οὐκ ἦν τοῖς Ἕλλησι πρὸ Θαλοῦ. εἰ δὲ βαρβάροις τισὶν ἦν ἐπιστητόν, ἦν αὐτοῦ καὶ ἐπιστήμη παρ᾽ ἐκείνοις, ὥστε ἢ ἄμφω δεῖ εἶναι, ἢ μηδέτερον. ἔοικε δὲ πρὸς διαβολὴν τοῦ ὅρου τῶν πρός τι, ταῦτά τε καὶ τὰ ἑπόμενα τούτοις λέγειν, διορθώσασθαι αὐτὸν ἐφιέμενος. ἐνδεικνύμενος, ὅτι ἐὰν μὴ φῇ τις τὰ πρός τι εἶναι τοιαῦτα, οἷς τὸ εἶναι ταὐτόν ἐστι τῷ πρός τί πως ἔχειν, οὐδεμίαν ἔχει ἀνάγκην. οὔτε ἡ συνύπαρξις αὐτῶν, οὔτε τὸ μίαν εἶναι φύσιν τῶν πρός τι. δυνατὸν δὲ καὶ πρὸς τὰς ἀπορητικὰς ταύτας ἀποδείξεις, ἐνίστασθαι. οὐδὲ γὰρ τὴν ἀρχὴν ζῴου ἀναιρουμένου, ἐπιστήμη ἀναιρεῖται οὐδὲ αἴσθησις. κἂν γὰρ ἐν ἀνθρώποις μὴ ἡ ἐπιστήμη τινός, ἀλλ᾽ ἐν τῷ ἀκινήτῳ αἰτίῳ ἐστί. κἂν ἐν μικρῷ ζῴῳ μὴ ᾖ ἡ αἴσθησις, ἀλλ᾽ αἰσθητοῦ ὅλου ὄντος, ἔστι καὶ αἴσθησις καθόλου ἐν τῇ τοῦ παντὸς ζωῇ. Ἀλλ᾽ οὐδὲ ἐκεῖνο ἀληθές, ὅτι μὴ οὔσης αἰσθήσεως, ἔστι τὸ αἰσθητόν. οὐ γάρ ἐστι. μέλι γὰρ ἔστω καὶ χιών. Ἀλλ᾽ οὐδὲ τὸ μέλι γευστόν, οὐδὲ ἡ χιὼν ὁρατή. ὥστε, οὐδὲ ἄλλο τι καθὸ αἰσθητόν, ἔσται χωρὶς αἰσθήσεως. ἀλλ᾽ ὁ μὲν Ἀριστοτέλης πρὸς τὸ μὴ εἶναι ἴδιον τῶν πρός τι τὸ ἅμα ὑπάρχειν, τὸ μὴ πᾶσι προσεῖναι τοῦτο τοῖς πρός τι παρέλαβεν. ἄλλοι δὲ τὸ μὴ πᾶσιν ὑπάρχειν συγχωροῦσιν. ὅτι δὲ οὐ μόνοις ὑπάρχει τοῖς πρός τι, δεικνύουσι καὶ ἐκ τούτου τὸ μὴ ἴδιον εἶναι, καὶ κατασκευάζουσι. Πᾶσι γάρ φασι τοῖς ἀντικειμένοις τὸ ἅμα εἶναι συνθεωρεῖται. καὶ γὰρ τοῖς ἐναντίοις συμβέβηκε τὸ συνυπάρχειν. εἰ γὰρ τὸ λευκὸν ἐναντίον ἐστὶ τῷ μέλανι μὴ ὄντος τοῦ μέλανος, οὐδὲ τὸ ἐναντίον ἐστὶν αὐτοῦ τὸ λευκόν. διότι πᾶσα ἐναντίωσις, ὄντος ἀεὶ πρὸς ὃν γίνεται. ὥστε εἰ θάτερον τῶν ἐναντίων ἐστί, καὶ τὸ ἕτερον ἀνάγκη εἶναι. καὶ ἡ ἕξις δὲ καὶ ἡ στέρησις, τρόπον τινὰ συνυπάρχουσιν. ἡ γὰρ ἕξις, παροῦσα μέν, τὴν ἕξιν ποιεῖ. ἀποῦσα δέ,

τὴν στέρησιν. καὶ συνεμφαίνεται ἐν ἀμφοτέροις ὁ τοῦ εἴδους λόγος. ὅπου μὲν ἐν τῷ μετέχεσθαι. ὅπου δὲ ἐν τῷ μὴ μετέχεσθαι. καὶ ἡ στέρησις δέ, ὡσαύτως συνεμφαίνει καὶ τὴν τῆς ἕξεως ἀναίρεσιν, μεθ' ἧς ἔχει τὸ εἶναι. τῆς γὰρ ἕξεώς ἐστι στέρησις. καὶ ὅτι οὐχ οὕτως συνυπάρχει ταῦτα ὡς τὰ ἐναντία, δῆλον εἴπερ ἀνάγκη μὴ εἶναι τὸ ἕτερον τοῦ ἑτέρου ὄντος. συνεμφαίνειν δέ πως ἄλληλα, καὶ ταύτην συνύπαρξιν ἐκάλεσεν ὁ λόγος. ἀλλὰ δὴ καὶ ἡ κατάφασις φασὶ καὶ ἡ ἀπόφασις συνυπάρχουσιν. ὅπερ γὰρ ἄν τις καταφήσῃ, τοῦτο καὶ ἀποφῆσαι δυνατόν, εἴτε ἀληθῶς, εἴτε ψευδῶς. οὐδὲν γὰρ τοῦτο διαφέρει κατὰ τὸν λόγον. πάσαις ἄρα ταῖς ἀντιθέσεσιν, ὑπάρχει τὸ ἅμα εἶναι. καὶ οὐ μόνοις τοῖς πρός τι. ὥστε οὐκ ἔστιν ἴδιον τῶν πρός τι. εἴπερ ἴδιον ἦν τὸ παντὶ καὶ μόνῳ ὑπάρχον. πρὸς δὲ τοῦτο ῥητέον εἶναι, ὅτι οὔτε ἡ στέρησις καὶ ἡ ἕξις, οὔτε ἡ κατάφασις καὶ ἀπόφασις κατὰ τὸ ἀληθὲς συνυπάρχουσιν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τοῦτο μάλιστα οὐ σῴζονται, κατὰ τὸ μὴ συνυπάρχειν. εἴπερ ἡ μὲν ἕξις, παρουσία τοῦ εἴδους ἐστίν. ἡ δὲ στέρησις, ἀπουσία. τὴν δὲ παρουσίαν τῇ ἀπουσίᾳ συνυπάρχειν, ἀδύνατον. καὶ τὴν κατάφασιν δὲ καὶ ἀπόφασιν, ἀδύνατον συνυπάρχειν, εἴπερ ἀεὶ πάντως ἢ τὴν κατάφασιν ἢ τὴν ἀπόφασιν ἀναγκαῖον εἶναι ταύτῃ, τὸ ἀληθὲς καὶ τὸ ψεῦδος διαιροῦσαν. εἰ δὲ διὰ τὸ συνεμφαίνεσθαι ἀλλήλοις ὁπωσοῦν ταῦτα δοκεῖ συνυπάρχειν, καὶ τὰ μὴ συνυπάρχοντα αὐτῷ τούτῳ τῷ μὴ συνυπάρχειν, ἔχει τινὰ συνέμφασιν. τὰ μέντοι ἐναντία εἰ δὴ ὄντα ἄμφω καὶ ἰσοσθενῆ. πλὴν ὅτι καὶ τούτοις συνύπαρξις κατὰ σχέσιν ἐστί. καὶ τὸ πρός τι. πρὸς ἄλληλα γὰρ ἀπονεύουσι μετέχοντα τοῦ πρός τι. καὶ τὴν ἕξιν δὲ καὶ στέρησιν, καὶ τὴν κατάφασιν καὶ ἀπόφασιν, εἴ τις βιάζοιτο συνυπάρχειν τῷ συνεμφαίνειν ἀλλήλας καὶ ἐκείνας, ἀνάγκη κατὰ τὴν ὁποιανοῦν τοῦ πρός τι μέθεξιν, ταύτην ἔχειν τὴν συνέμφασιν. ἀποροῦσι δὲ καὶ ἄλλας ἀπορίας οἰκείας, τῷ περὶ δυνατῶν λεγομένων σκέμματι. καὶ δεῖ ἐκεῖνον διωρισμένας διακρίνεσθαι. Πῶς γάρ φασι τὸ αἰσθητὸν καὶ τὸ ἐπιστητὸν κρινοῦμεν. πότερον τῇ ἐπιτηδειότητι μόνῃ, ὥσπερ Φίλων ἔλεγεν, κἂν μήτε ᾖ, μήτε μέλλῃ γίνεσθαι αὐτοῦ ἐπιστήμη. ὥσπερ τὸ ἐν τῷ ἀτλαντικῷ πελάγει ξύλον, καυστόν ἐστιν ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ, καὶ κατὰ τὴν ἑαυτοῦ φύσιν. ἢ ἄρα τῇ ἀκωλύτῳ ἐπιτηδειότητι, κριτέον τὰ τοιαῦτα, καθόσον πέφυκεν ὑποπίπτειν ἐπιστήμῃ καὶ αἰσθήσει καθ' ἑαυτά, μηδενὸς φανεροῦ κωλύματος ἐνισταμένου. ἢ τούτων μέν, οὐδέτερον. τὸ δὲ ἐπιστητὸν λέγεται, ὅταν ἐπιστήμη αὐτοῦ ᾖ. ἢ μέλλῃ ἔσεσθαι, καὶ μέλλῃ τῇ ἐκβάσει κρίνεσθαι τὸ δυνατόν. ἀλλὰ τὴν μὲν ἐπίκρισιν τούτου ὡς τῆς περὶ δυνατῶν χαλεπωτάτης θεωρίας ἐχομένην, παραιτοῦνται νῦν οἱ ἐξηγηταί. Τοσοῦτον δὲ μόνον τὰ νῦν λεγόμενα διακρίνουσι, ποίᾳ αἱρέσει συνᾴδει τῶν εἰρημένων, καὶ πρὸς ποίαν ἁρμόσει. καὶ γὰρ ὅταν μὲν Ἀριστοτέλης διορίζηται ὡς ἐπιστήμης μὴ οὔσης, τὸ ἐπιστητόν ἐστι. καὶ παντὸς ζῴου ἀναιρεθέντος, οὐ συναναιρεῖται τὸ αἰσθητόν, κατὰ τὰς ψιλὰς ἐπιτηδειότητας ἡ τοῦ δυνατοῦ κρίσις ἀποφέρεται. ὅταν δὲ μὴ δεῖ ὅλως εἶναι ἐπιστητὸν λέγηται ὑπό τινων, ἐὰν μὴ ἡ ἐπιστήμη αὐτοῦ, τότε τῇ ἐκβάσει κρίνεται τὸ δυνατὸν κατὰ τούτους. καὶ ὅτι μὴ ὄντος ἐπιστητοῦ, οὐκ ἔστιν ἐπιστήμη συγχωρεῖται. ἀπὸ γὰρ τοῦ ἐπιστητοῦ γίνεται

Questio

Philó

-igni in atlan-
tico mari

καὶ ἡ περὶ αὐτοῦ ἐνέργεια. ὅτι δὲ μὴ οὔσης ἐπιστήμης, δυνατὸν εἶναι καὶ τὸ ἐπιστητόν. οἱ μὲν κατὰ τὴν ἐπιτηδειότητα μόνην κρίνοντες, τὸ δυνατὸν συγχωροῦσιν. ἔχει γὰρ τὴν οἰκείαν φύσιν πρὸς τὸ γινώσκεσθαι. οἱ δὲ τῇ ἐκβάσει δοκιμάζοντες, οὐ συγχωροῦσιν ἐὰν μὴ πάντως μέλλῃ εἰς ἐναργὲς [?] προχωρήσειν. ὁρᾷς οὖν ὅπως ἄτοπον πάσχουσιν οἱ κρίνοντες μὲν τὸ δυνατόν, κατὰ τὸν αὐτὸν τοῖς ἀρχαίοις τρόπον, κατὰ τὴν ὁποιανοῦν ἐπιτηδειότητα ὥσπερ ὁ Φίλων. ἀπορῶντες δὲ πρὸς αὐτὸ νῦν κατὰ τὴν Διοδώρου ἔννοιαν, ταύτῃ τῇ ἐκβάσει τὸ δυνατὸν κρίνοντος, καὶ ὡς ἐναντίωσιν [?] πρὸς ταύτην νομίζοντες, τό, τὸ ἐπιστητόν, ὡς ἐπιστητὸν εἶναι, μὴ οὔσης ἐπιστήμης. εἰ γὰρ κατὰ τοὺς παλαιοὺς τὸ ἔχον ἀφορμὴν ὥστε δύνασθαι γενέσθαι, τοῦτό ἐστι δυνατόν, ἀληθὲς μὲν ἂν εἴη τὸ ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους ῥηθέν. ὅτι μὴ οὔσης τῆς ἐπιστήμης κατ' ἐνέργειαν, ἔστι τὸ ἐπιστητὸν δυνάμει. ἀλλ' οὐδὲν τοῦτο πρὸς τὴν τῶν πρός τι συνύπαρξιν. ἔδει γὰρ τὸ μὲν δυνάμει πρὸς τὸ δυνάμει παραβάλλειν. τὸ δὲ ἐνεργείᾳ πρὸς τὸ ἐνεργείᾳ. καὶ οὕτως ἅμα λέγειν τὰ πρός τι. ὑπάρχει δὲ αὐτοῖς τοῦτο, διότι σὺν ἀλλήλοις καὶ δι' ἀλλήλων ἐστί. καὶ συνυπάρχει οὖν καὶ συναναιρεῖται, εἰκότως. καὶ οὐκ ἔστι θάτερον χωρὶς τοῦ ἑτέρου. καὶ κατ' Ἀρχύταν, καὶ κατὰ Πλάτωνα, καὶ κατὰ τὴν αὐτοῦ τοῦ Ἀριστοτέλους ἐν τοῖς ἀκριβεστέροις διάταξιν.

Ἔχει δὲ ἀπορίαν. πότερον οὐδεμία οὐσία τῶν πρός τι λέγεται. ἕως τοῦ, τὸ μέντοι διηπορηκέναι ἕκαστον αὐτῶν οὐκ ἄχρηστόν ἐστιν.

Ἐπειδὴ ἡ μὲν οὐσία ὡς καθ' αὑτὸ οὖσα ἀποδέδοται, τὰ δὲ πρός τι κατὰ τὴν πρὸς ἕτερον δηλονότι, οὐδεμία ἂν οὐσία τῶν πρός τι εἴη. καὶ γὰρ τὰ μὲν πρός τι, συμβεβηκότα. ἡ δὲ οὐσία, οὐ συμβεβηκός. ἀπορίαν οὖν ἔχειν εἰκότως φησί. πῶς τινὲς οὐσίαι δοκοῦσι τῶν πρός τι. ἡ γὰρ χεὶρ οὐσία οὖσα, τινὸς λέγεται χείρ. καὶ ὁ πούς, τινὸς λέγεται πούς. τὰ δὲ τινὸς λεγόμενα, τῶν πρός τι ἐδόκει. ἀνάγκη οὖν ἢ τὰ μέρη τῶν οὐσιῶν μὴ λέγειν οὐσίας, ὅπερ ἄτοπον τὸ ἐκ μὴ οὐσιῶν εἶναι τὴν οὐσίαν. καὶ μέντοι καὶ τοῖς προειρημένοις ἐστὶν ὑπεναντίον. αὐτὸς γὰρ δέδειχεν ὅτι τὰ μέρη τῶν οὐσιῶν οὐσίαι, ἢ τὸν ἀποδιδόμενον τῶν πρός τι λόγον ἐπανορθῶσαι. τὸν ὅσα ἑτέρων εἶναι λέγεται, ταῦτα εἶναι τὰ πρός τι. καὶ γὰρ ἡ χείρ, τοῦ χειρωτοῦ λέγεται. καὶ ἡ κεφαλή, τοῦ κεφαλωτοῦ. αὐτὸς δὲ καθολικώτερον ποιῶν τὸν λόγον, περὶ πάσης οὐσίας ζητεῖ, εἰ ἔστι τῶν πρός τι τῆς τε πρώτης καὶ τῆς δευτέρας καὶ τῶν ἐν ταύταις μερῶν. καὶ τὴν μὲν πρώτην καὶ ἄτομον οὐσίαν καὶ τὰ ταύτης μέρη, ἐναργῶς φησὶ μὴ λέγεσθαι τῶν πρός τι κατὰ τὸν ὁρισμόν. ὁ γὰρ ἄτομος ἄνθρωπος, καὶ οὐ λέγεται τινός τις ἄνθρωπος. εἰ δὲ ἦν πρός τι, οὕτως ἂν ἐλέγετο, ὥσπερ τὸ δεξιόν, ἀριστεροῦ δεξιόν. εἰ οὖν τὸ ἑτέρου λέγεσθαι, αὐτὸ τοῦθ' ὅπερ ἐστί, τοῦτό ἐστι τὸ πρός τι. καὶ ὁ τὶς ἄνθρωπος, τινός τις ἄνθρωπος ἂν λέγοιτο. εἰ δὲ μὴ λέγεται οὕτως, οὐκ ἔστι τῶν πρός τι. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ ἄτομον μέρος. οὐδὲ γὰρ ἡ τὶς χείρ, τινός τις χεὶρ λέγεται. ἔδει δὲ εἴπερ ἦν πρός τι. διότι τὰ ἄτομα, ταύτῃ διαφέρει τῶν κοινῶν ἐν τῇ κατηγορίᾳ καθόσον προστίθεται αὐτοῖς τὸ τὶ τὸ ἐν ἀριθμῷ. ὅταν οὖν περὶ τῆς ἀτόμου οὐσίας κατηγορῶμεν, τὶς ἄνθρωπος λέγομεν. καὶ ἡ κατηγορία ἐστὶ τινός τις ἄνθρωπος. ἀλλὰ δὲ τῶν δευτέρων οὐσιῶν. ἀλλὰ μὲν τῶν ὅλων πάλιν διαφαίνεται, τὸ μὴ εἶναι πρός τι. ὁ γὰρ ἄνθρωπος,

Philó

Diodor'

Aristotels

Archytas

Plato

οὐ λέγεται τινὸς ἄνθρωπος· οὐδὲ ὁ βοῦς, τινὸς βοῦς. οὐδὲ τὸ ξύλον, τινὸς ξύλον. οὐσίαι γὰρ ἔχουσι καθ' αὑτά. εἰ μέντοι τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸν βοῦν τινὸς λέγομεν κτῆμα, ὥσπερ τὸν ἀγρόν, οὐ καθὸ οὐσίαν ἀποδίδομεν, ἀλλὰ καθὸ συμβέβηκεν αὐτοῖς κτήμασιν εἶναι. Ἀλλ' ἐπιστάσεως ἄξιον, διά τί τοῦτο οὐκ εἶπε καὶ ἐπὶ τῆς ἀτόμου οὐσίας τῆς ὅλης. καὶ γὰρ ἐπὶ ταύτης δυνατὸν καὶ εἰπεῖν, ὅτι ὁ τὶς ἄνθρωπος ἤτοι ὁ δοῦλος, τινὸς ἐστὶν ὡς κτῆμα τοῦ οἰκείου δεσπότου. ἀλλ' ἴσως ἰδίου μὲν ἑώρα ὡς ἁρμόζον τὸ τινὸς τὶς μὴ ἔχον, ἀπολύθον τὴν κατηγορίαν τούτῳ προσεχρήσατο. δείξας οὖν ὅτι οὔτε αἱ πρῶται οὐσίαι αἱ ὅλαι, οὔτε τὰ μέρη αὐτῶν πρός τι λέγεται, ἀλλ' οὔτε αἱ δεύτεραι οὐσίαι αἱ ὅλαι, ἐπ' ἐνίων φησὶ τῶν δευτέρων οὐσιῶν, τουτέστιν ἐπὶ τῶν μερῶν ἔχει ἀμφισβήτησιν. ὥσπερ γὰρ τοῦ τινὸς ἀνθρώπου ἐστὶ μέρος ἡ τὶς κεφαλή, οὕτω καὶ τοῦ ἀνθρώπου τοῦ ἁπλῶς, ἡ ἁπλῶς κεφαλή. ἀλλὰ τὰ μὲν ἄτομα μέρη ἀπέδειξε μὴ ὄντα πρός τι, διὰ τὸ μὴ λέγεσθαι τινὸς τὶς κεφαλή. ἐπὶ δὲ τῶν κοινῶν ἐνδέδωκεν, ὅτι ταῦτα διὰ τὸ ἕκαστον αὐτῶν, ὅπερ ἐστὶν ἑτέρου λέγεσθαι, μέρη γὰρ ὄντα τῶν ὅλων ἐστί, δοκεῖ πρός τι εἶναι. οὐ γὰρ ἴσον ἐπὶ τούτων εἰπεῖν, ὅπερ ἐπὶ τῶν ἀτόμων οὐσιῶν ἐκώλυεν εἶναι πρός τι ἐκεῖνα. Ταῦτα οὖν εἰπών, συνορᾷ ὅτι διορθώσεως δεῖται τινὸς, ὁ ἀποδοθεὶς τῶν πρός τι ὁρισμὸς πρὸς τὸ λυθῆναι τὸ ἄπορον. εἰ γὰρ ἱκανῶς φησὶν ἀποδίδοται, ἢ τῶν χαλεπῶν ἢ τῶν ἀδυνάτων ἐστὶ τὸ δεῖξαι, ὡς οὐδεμία οὐσία τῶν πρός τι ἐστί. τὰ γὰρ μέρη τῶν δευτέρων οὐσιῶν, τινὸς λέγονται τοῦ ὅλου. καὶ διὰ τοῦτο τῷ ἀποδοθέντι ὁρισμῷ τῶν πρός τι ὑποπίπτουσι. διὰ τοῦτο οὖν ἵνα μὴ εὑρεθῇ τις οὐσία τῶν πρός τι οὖσα, ἕτερον ὁρισμὸν αὐτῶν ἀποδίδωσι τὸν λέγοντα ὅτι ἔστι τὰ πρός τι, οἷς τὸ εἶναι ταὐτόν ἐστι τῷ πρός τί πως ἔχειν, οὐκέτι τὸ λέγεσθαι πρὸς ἕτερον, ἀλλὰ τὸ εἶναι τοῖς πρός τι ἀποδούς. καὶ γὰρ τὸ μὲν λέγεσθαι, τὴν οὐσίαν αὐτῶν οὐ δηλοῖ. τὸ δὲ εἶναι πρὸς ἕτερον, αὐτὴν τὴν οὐσίαν παρίστησι. καὶ τὸ μὲν λέγεσθαι, καὶ ἄλλοις συμβέβηκεν ὥσπερ τοῖς μέρεσι. τὸ δὲ εἶναι, τοῖς πρός τι μόνοις. διὸ ἡ κεφαλὴ λέγεται μὲν τινός. ἐπειδὴ δὲ οὐκ ἔστι τὸ εἶναι αὐτῆς ἐν τῇ σχέσει τοῦ πρὸς ὃ λέγεται. ἔστι γὰρ κεφαλή, ὡς ὑποκείμενόν τι πρᾶγμα. καὶ ἔστι λόγον αὐτῆς ἀποδοῦναι καθ' ἑαυτήν. οὐδὲν δὲ πρός τι ὑφίσταται καθ' ἑαυτό, οὐκ ἂν εἴη τῶν πρός τι ἡ κεφαλή. οὖσα γὰρ καθ' ἑαυτήν, οὕτω καὶ ἄλλων λέγεται, ὧν ἐστὶ μέρος. τὰ δὲ πρός τι οὐκ ὄντα τι ἄλλο καθ' αὑτά, ἔπειτα πρός τι λέγεται. ἀλλ' αὐτὸ τὸ εἶναι ἐν τούτῳ ἔχει, ἐν τῷ πρὸς ἕτερόν πως ἔχειν. οὐ γὰρ εἴ τι μετ' ἄλλου ὑφέστηκεν, ἤδη καὶ πρός τι ἐστὶν ὡς πρὸς ἐκεῖνο. καὶ γὰρ ἡ γραμμή, μετὰ τοῦ ἐπιπέδου ὑφέστηκε. καὶ οὐκ ἔστι πρός τι ὡς γραμμὴ πρὸς ἐπίπεδον. καθὸ δὲ πέρας, πρός τι ἐστὶ πρὸς τὸ πεπερασμένον. καὶ καθὸ δὲ μέρος τι, πρὸς ὅλον. οὕτω δὲ καὶ ἡ κεφαλή. ὡς μὲν οὐσία καθ' αὑτήν, οὐκ ἔστι τῶν πρός τι. ὡς δὲ μέρος πρὸς ὅλον, ἔχει τὸ εἶναι. ὅλου γὰρ μέρος, καὶ τὸ ὅλον, μερῶν ὅλον. εἰ μέντοι κατὰ τὸ λέγεσθαι χαρακτηρίζοιτο τὰ πρός τι, καὶ ἡ κεφαλὴ τοῦ κεφαλωτοῦ λέγεται, καὶ ἡ χεὶρ τοῦ χειριδωτοῦ, καὶ τὸ πηδάλιον τοῦ πηδαλιωτοῦ. ἀλλὰ προσεκτέον, ὅτι καθὸ μὲν κεφαλή, καὶ ὅπερ κεφαλή, οὐχ ἑτέρου. ἡ δὲ μέρος, ἑτέρου. κατὰ συμβεβηκὸς οὖν πρός τι. ὥσπερ καὶ οἰκία. καθὸ μὲν οἰκία, καθ' αὑτήν. καθὸ δέ τινος κτῆμα, πρός τι. ἵνα οὖν μὴ ἐνοχλῇ κατὰ συμβεβηκὸς πρός τι,

Caput no(n) est ad aliqd

ἀποδίδωσιν ἄλλον ὅρον τῶν πρός τι παραιτησάμενος τὸν πρότερον. πρός τι λέγων εἶναι, οἷς τὸ εἶναι ταὐτόν ἐστι τῷ πρός τί πως ἔχειν. τὸ γοῦν διπλάσιον ὅ ἐστι, ταὐτόν ἐστι τῇ σχέσει ἣν ἔχει πρὸς τὸ ὑποκείμενον. καὶ τὸ ἥμισυ ἀνάπαλιν, ταὐτόν ἐστι τῇ σχέσει τῇ πρὸς τὸ διπλάσιον, καὶ οὐδὲν ἕτερον. ὁ δὲ πρότερος ὁρισμὸς ὁ κατὰ τὸ λέγεσθαι, παρηκολούθει μὲν ἅπασι τοῖς πρός τι ὡς κοινόν τι συμβεβηκὸς καὶ πλεονάζον. οὐ μὴν κατὰ τοῦτο ἦν τὰ πρός τι, ἀλλὰ καθὸ τὰ ὑποκείμενα πλεονάζει τῇ σχέσει. διὸ ὁ μὲν πρότερος ὅρος, τὸ τί ἐστιν οὐκ ἀπέδωκε τῶν πρός τι. ὁ δὲ δεύτερος, καὶ τὴν οὐσίαν ἀφωρίσατο. καὶ ἐκεῖνος μέν, οὐκ ἀντιστρέφει πρὸς τὸ ὁριστόν. οὐ γὰρ εἴ τι πρὸς ἕτερον λέγεται. ἐπειδὴ ἑτέρων λέγονται καὶ τὰ ἴδια καὶ τὰ μέρη. τὸ γὰρ γελαστικόν, ἀνθρώπου λέγεται. πάλιν δὲ ἡ χείρ, τινὸς λέγεται, τοῦτο πρός τι ἐστίν. οὗτος δὲ ἀντιστρέφει. Ταῦτα μὲν οὖν τοῖς ἄλλοις ἐξηγηταῖς τοῦ Ἀριστοτέλους δοκεῖ. ὁ δὲ κριτικώτατος Συριανός, ὅτι μέν φησιν, οὔτε τὴν πρώτην οὐσίαν οὔτε τὴν δευτέραν πρός τι εἶναι ἀνέχεται, πάνυ κατορθοῖ. πᾶσα μὲν γὰρ οὐσία καθ' αὑτήν ἐστι καὶ ἑαυτῆς ὡς καὶ Ἀρχύτας δοκεῖ. τὰ δὲ πρός τι, τῇ πρὸς ἄλληλα σχέσει δέδεται, καὶ ἀλλήλων ἐστίν. ὅτι δὲ παρέπεσθαί φησι τῷ ἀποδοθέντι λόγῳ τῶν πρός τι τὸ τινὰς τῶν δευτέρων οὐσιῶν εἶναι πρός τι, τοῦτο οὐκέτι ὀρθῶς. εἰ μὲν γὰρ ἁπλῶς εἴρηκε πρός τι τὰ τινὸς λεγόμενα, ἴσως ἂν ἦν εἰπεῖν, ὅτι ἡ χεὶρ τινὸς λεγομένη, πρός τι ἐστίν. ἐπειδὴ δὲ σαφῶς εἴρηται ὅσα αὐτὰ ἅπερ ἐστὶν ἑτέρων εἶναι λέγεται, ἔδει ἐξετάζειν εἰ ἡ χεὶρ ὡς χείρ, καὶ καθὸ χεὶρ ἑτέρου λέγεται. ἢ ὡς μέρος καὶ οὐχ ᾗ αὐτὸ ὅπερ ἐστίν. ὥσπερ οὖν ὅταν ὁ βοῦς ἢ τὸ ξύλον, τινὸς εἶναι λέγεται, οὐχ ᾗ ἐστιν ἅ ἐστιν, ἀλλ' ᾗ κτήματά ἐστι τινός, οὕτως οὐδ' ἂν ἡ κεφαλὴ τινὸς λέγεται. ᾗ τοιόνδε εἶδος ἔχει, τινὸς λέγεται εἶναι, ἀλλ' ᾗ μέρος ἐστὶ ζῴου. καὶ συμβέβηκεν αὐτῷ ὥσπερ ἄλλα τινά, οὕτως καὶ ἡ σχέσις τῶν πρός τι. καὶ οὐκ ἀναγκάζεται ἐκ τοῦ ἀποδοθέντος ὁρισμοῦ καὶ τὰ καθ' ἑαυτὰ τῶν πρός τι συντάττεσθαι. καὶ γὰρ ὃν αὐτὸς ἀποδίδωσιν, οἷς τὸ εἶναι ταὐτόν ἐστι τῷ πρός τί πως ἔχειν, ἰσοδυναμεῖ καὶ κατὰ Πορφύριον τῷ προτέρῳ. ὃς κατὰ τὴν ἔννοιαν ἀποδέδοται. οὐδὲ γὰρ τὰ αὐτὰ ἅπερ ἐστὶν ἑτέρων εἶναι λεγόμενα δι' ἄλλο τι ἔχει τοῦτο, ἢ διὰ τὸ εἶναι αὐτῶν ταὐτὸν τῷ εἶναι τῷ πρός τί πως ἔχειν. ἴσως δὲ ἡ διαφορὰ ἐν τούτῳ ἐστί. καθόσον ἐκεῖνος μέν, ἀπὸ τοῦ λέγεσθαι τὸ εἶναι ἐνεδείξατο ὡς ἀπὸ ἐναργεστέρου. οὗτος δέ, ἀπὸ τοῦ εἶναι καὶ τὸ λέγεσθαι, ὡς ἀπὸ αἰτιωδεστέρου. Ἐπὶ δὲ τοῖς εἰρημένοις, ὁ Ἀριστοτέλης ὥσπερ πόρισμά τι ἀναφαινόμενον παραδίδωσιν. ὅτι ἄν τις εἰδῇ τι τῶν πρός τι ὡρισμένως, καὶ τὸ πρὸς ὃ λέγεται ὡρισμένως εἴσεται. τούτῳ δὲ ἑπομένως δείκνυσι τὸ τὴν κεφαλὴν καὶ τὴν χεῖρα, μὴ εἶναι τῶν πρός τι. τοῦ γὰρ τὸ ἄλλο σῶμα ἐγκεκαλυμμένου, γινώσκειν μέν ἐστι καὶ τὴν κεφαλὴν καὶ τὴν χεῖρα. ὅτου δέ ἐστιν, οὐκέτιν εἰδέναι. καίτοι γε εἰ ἦν πρός τι, πάντως ἂν ἔγνωμεν ὥσπερ ἐπὶ τοῦ διπλασίου ὅτι ἡμίσεος. καὶ ὅτι μὲν ὁ τὸ ἕτερον ὡρισμένως εἰδώς, καὶ τὸ ἕτερον ὡρισμένως οἶδε, δείκνυσιν ἐκ τοῦ τὸ πρός τι κατὰ τὴν σχέσιν τὴν πρὸς ἕτερον θεωρεῖσθαι, καὶ διὰ τοῦτο ἐνυπάρχειν τῇ σχέσει. καὶ συμπληροῦν αὐτὴν καὶ τὸ ἕτερον, πρὸς ὃ ἡ σχέσις. ὁ οὖν εἰδὼς τὸ ἕτερον ὡρισμένως, οἶδε καὶ τὸ λοιπὸν πρὸς ὃ πῶς εἶχε τὸ ἕτερον τῶν πρός τι. μετὰ δὲ τὴν ἀπὸ τῆς ἐννοίας ἔφοδον, καὶ ἐκ τῆς ἐπαγωγῆς τὸ αὐτὸ παρα-

Κβ

Syrianus κριτικώτατος

Archytas

Porphyrius

Notanda haec o(mn)ia πόρισμα

Syrianus κριτικώτατος

ἀποδίδωσιν. ὁ γὰρ εἰδὼς ὅτι τὰ τέσσαρα διπλάσιά ἐστιν ὡρισμένως, οἶδε καὶ τὰ δύο ὡρισμένως ὧν ἐστι διπλάσια τὰ τέσσαρα. καὶ οὐ κατὰ μόνον τὸν κοινὸν ὅρον οἶδε τοῦ διπλασίου καὶ τοῦ ἡμίσεος λόγον. καὶ ἐπὶ τοῦ καλλίονος δὲ ὡσαύτως. εἰ οἶδέ τις αὐτὸ ὡς κάλλιον, καὶ ὅτου κάλλιον ἐστὶν οἶδεν. εἰ δὲ νομίζει τις τὸ μὲν κάλλιον ἀφωρισμένως εἰδέναι, τὸ δὲ χεῖρον οὗ ἐστι κάλλιον οὐκ ἀφωρισμένως, οὐδὲν κωλύει τοῦτο ὃ κάλλιον ὑπολαμβάνει, παντὸς εἶναι χεῖρον. ὑπόληψις οὖν φησὶ τοῦτό ἐστιν, οὐκ ἐπιστήμη. ἐπιστήμη χρησάμενος ἥ τις ἐπὶ τῶν καθόλου μόνων κυρίως λέγεται. καὶ αὐτὸς δὲ δῆλον ἐποίησεν, ὅτι τὴν ἀκριβῆ καὶ ἐπὶ τῶν αἰσθητῶν γνῶσιν, ἐπιστήμην ἐκάλεσεν εἰπών. οὐ γὰρ ἔτι ἔσται εἰδέναι ἀκριβῶς. εἰ δὲ τοῦτο οὕτως ἔχει, οὐδὲ ἡ χεὶρ, οὐδὲ ἡ κεφαλὴ, οὐδὲ ἄλλη τις οὐσία ἔσται τῶν πρός τι. εἰ γὰρ ἐγκεκαλυμμένος τις προτείνει χεῖρα, ἢ ἄλλο μέρος, ὅτι μὲν χεὶρ ὡρισμένως εἰσόμεθα. τίνος δὲ ἐστι χεὶρ, οὐκέτι ὡρισμένως εἰσόμεθα. τὸ δὲ αἴτιον, ὅτι ἕκαστον τούτων ἐστὶν ὅπερ ἐστὶν, οὐκ ἐκ τοῦ πρὸς ἕτερόν πως ἔχειν, ἀλλ' ἐκ τοῦ τοιάνδε ἔχειν οὐσίαν, καὶ τοιάνδε ποιότητα. εἰ οὖν τὰ μὲν μέρη ὡρισμένως γινώσκομεν, πρὸς ἃ δὲ λέγεται οὐκέτι ὡρισμένως, οὐκ ἔστι τὰ μέρη τῆς οὐσίας πρός τι. εἰ δὲ ταῦτα μή ἐστι πρός τι, οὐδὲ ἄλλη οὐσία ἔσται τῶν πρός τι. αὕτη γὰρ μόνη δοκεῖ τῶν πρός τι εἶναι. Χρὴ δὲ ἐφιστάνειν ὅτι διὰ τούτου τοῦ ἐπιχειρήματος, τὰ ἄτομα μέρη δείκνυται μὴ ὄντα τῶν πρός τι καθὸ οὐσία. ταῦτα γάρ ἐστι τὰ ὡρισμένα. πῶς οὖν καθόλου ἐπήνεγκεν, ὡς εἰ μή ἐστιν αὕτη τῶν πρός τι, οὐδὲ μία οὐσία τῶν πρός τι ἐστίν. Ἢ ὅτι ὡς ἂν ἔχῃ καὶ τὰ καθέκαστα, οὕτως ἔχει καὶ τὰ κοινά. κυριώτερον δὲ ἀποδείκνυται ἐκ τοῦ τὸ εἶναι αὐτοῖς μὴ εἶναι ταὐτὸν τῷ πρός τί πως ἔχειν. Προσέθηκε δὲ, ὅτι χαλεπὸν περὶ τῶν τοιούτων σφοδρῶς ἀποφαίνεσθαι μὴ πολλάκις ἐπεσκεμμένους. φιλόσοφον γὰρ τὸ μὴ διατείνεσθαι ἀνεξετάστως. τί οὖν φαίη τις ἂν ὄφελος τῆς ζητήσεως τῷ τὸ ἀληθὲς μὴ εὑρίσκοντι. ὅτι καὶ αὐτὸ τὸ διηπορηκέναι περί τινων, οὐκ ἄχρηστον. καὶ ὅτι πρὸς τὴν εὕρεσιν ἑτοιμότεροι ἐσόμεθα προηπορηκότες. καὶ ὅτι κἂν μὴ γνωστὸν ᾖ, αἱ περὶ αὐτὸ ἀπορίαι γνωστικαὶ οὖσαι, διευρύνουσιν ἡμῶν τὴν γνῶσιν, καὶ τὴν αἰτίαν τοῦ ἄγνωστον εἶναι παραδεικνύουσιν. ὠφελιμώτατον δὲ καὶ τοῦτο. ἀλλὰ ταῦτα μὲν εἴρηται καλῶς. Ἐπιστῆσαι δὲ ἄξιον ὡς οἶμαι, εἰ τοῦ τέλει τῶν λόγων πρὸς τὸ ἀποφήνασθαι. ὅτι οὐδεμία τῶν πρός τι οὐσία ἐστί, προδήλου ὄντος, ὅτι ἡ οὐσία καθ' αὑτὸ οὖσα, ἀντίκειται τοῖς πρός τι. Ἀλλ' ἴσως οὐ πρὸς τὸ προσεχὲς εἴρηται, ἀλλὰ πρὸς τὸ ἀνώτερον. ἐπεί τοι γὰρ αὐτό τις, ὅτι ὁ τὴν χεῖρα τοῦ ἐγκεκαλυμμένου γινώσκων, οὐχ ὡρισμένως αὐτὴν γινώσκει. οὐ γὰρ τήν τινα χεῖρα γινώσκει, ἀλλ' ἀορίστως χεῖρα. ὁ καὶ τὸ ἄτομον αὐτῆς εἶδος γινώσκων, οὐ πάντως οἶδε καὶ τίνος ἐστίν. ἀλλὰ καιρὸς ἂν εἴη λοιπὸν μετὰ τὴν τῆς λέξεως διερμηνείαν, τὰς ἐπαχθείσας ἀπορίας ἰδεῖν, καὶ τὰς λύσεις αὐτῶν ἐπισκέψασθαι. Λέγουσι δέ τινες, ὅτι καὶ ἡ ἄτομος οὐσία τοῦτο ὅπερ ἐστὶν, ἑτέρου καὶ λέγεται καὶ ἐστίν. ὁ γὰρ Σωκράτης ὅπερ ἐστὶ τοῦ θεοῦ ἐστίν. ἀλλ' ὡς κτῆμα δηλονότι οὐχ ὡς πρός τι. κατὰ συμβεβηκὸς οὖν. ὥστε καὶ ἐπὶ πάντων τῶν κατὰ συμβεβηκὸς λεγομένων ἡ αὐτὴ λύσις ἁρμόσει. ἐάν τις ἀντὶ τοῦ καθ' αὑτὸ προηγουμένως λεγομένου τὸ κατὰ συμβεβηκὸς μεταλάβῃ, καὶ τὸ μὴ λεγόμενον, ἑτέρου λεχθήσεται. εἰ δὲ ἄνθρωπος ὁμοίως θεῷ λέγεται, καὶ ὅλως εἰκὼν παραδείγματι, ὥσπερ καὶ

φιλόσοφον γὰρ τὸ μὴ διατείνεσθαι ἀνεξετάστως

τὰ τοιαῦτα πρός τι ἐστὶ τῆς σχέσεως οὐκ ἀντιστρεφούσης. οὐ γὰρ δὴ καὶ ὁ θεὸς ὅμοιος ἀνθρώπῳ. ἢ τὸ παράδειγμα τῇ εἰκόνι. ἢ τὸ μὲν παράδειγμα ἀντιστρέφει. οὐ γὰρ εἰκὼν παραδείγματός ἐστιν. οὕτως καὶ παράδειγμα εἰκόνος. τὸ δὲ ὅμοιον, οὐκέτι. ἀλλ' ἡ μὲν εἰκὼν, ὁμοία τῷ παραδείγματι. τὸ δὲ παράδειγμα, ὁμοίας εἰκόνος παράδειγμα. εἰ δὲ δυσχεραίνει τις τὸ ποιάν οὖν ἀπ' ἐκείνων σχέσιν πρὸς τὰ τῇδε, ἐννοείτω τὴν ἄσχετον καλουμένην σχέσιν, καὶ τὴν ἀνεπίκλιτον πρόνοιαν, καθ' ἣν δὲ σώζουσιν ἡμᾶς οἱ θεοί. κτήματα δὲ ἡμεῖς αὐτῶν ἐσμέν. καὶ προνοοῦσι μὲν ἐκεῖνοι, κατευθυνόμεθα δὲ ἡμεῖς. Τινὲς τὸν νῦν ἀκριβέστερον ἀποδοθέντα ὁρισμὸν τοῦτον ἐπιχειροῦσι διασύρειν, ὡς τὸ ὁριστὸν ἐν ἑαυτῷ περιλαβόντα. τὰ δὲ πρός τι ὁριζόμενος, οἷς τὸ εἶναι φησὶ, ταὐτόν ἐστι τῷ πρός τί πως ἔχειν. ἀλλὰ καὶ ἀσαφῆ τὴν ἀπόδοσιν ἐποιήσατο, ὡς καὶ Βοηθῷ καὶ Ἀρίστωνι δοκεῖ. ὅπερ καὶ αὐτὸ, κακία ὁρισμοῦ ἐστί. διόπερ ὁ Ἀρίστων ὡς ἐπὶ σαφέστερον μεταλαμβάνων τὰ πρός τί πως ἔχοντα, φησὶ ταῦτά ἐστιν, οἷς τὸ εἶναι ταὐτόν ἐστι τῷ πως ἔχειν πρὸς ἕτερον. καὶ οὕτως δὲ καὶ Ἀνδρόνικος ἀποδίδωσι. τὴν δὲ ἀπορίαν ὁ μὲν Ἀχαϊκὸς λύων φησί. οὐ τὸ ὁριστὸν ἐν τῷ ὅρῳ περιειλῆφθαι, ἀλλὰ καὶ τῷ δευτέρῳ πρός τι ὁμωνύμως αὐτὸ κεχρῆσθαι φησί. τὸ πρὸς ὁτιοῦν πως ἔχειν. δύναται δέ τις καὶ ἄλλως λέγειν, ὅπερ καὶ πρότερον. ὡς τὰ γενικώτατα καὶ ἀρχικώτατα γένη, δι' ἑαυτῶν ἀνάγκη σαφηνίζεσθαι, ἅτε μὴ ἔχοντά τι καθολικώτερον δι' οὗ κατὰ νόμον τις αὐτῶν ποιήσεται τὴν ἀπόδοσιν. Λύουσι καὶ οὕτω τὴν ἀπορίαν. τὸ λευκὸν, ἔστι μὲν καὶ ἐπὶ τῆς λευκότητος εἰπεῖν. ἔστι δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ μετέχοντος σώματος τῆς λευκότητος. ἂν οὖν ὁ μέν τις τὸ λευκὸν εἴπῃ χρῶμα διακριτικὸν ὄψεως, ὁ δέ τις ἀκούσῃ ἐπὶ τοῦ μετέχοντος σώματος, δηλονότι ἄρτιος οὐ δόξει ὁ λόγος. οὐ γάρ ἐστι τὸ σῶμα, χρῶμα διακριτικὸν ὄψεως. ἔστιν οὖν διόρθωσις τοῦ τοιούτου παρακρούσματος τὸ λέγειν, ὅτι τὸ λευκὸν καθὸ λευκὸν, καὶ ᾗ λευκὸν, χρῶμά ἐστι διακριτικὸν ὄψεως. καὶ οὐ δήπου τὸ ζητούμενον λαμβάνεται ἐν τῇ τοιαύτῃ προσθήκῃ. τοὐναντίον γὰρ μὴ προστιθέντος, ψευδὴς ἔσται ὁ ὅρος. καὶ ἐνταῦθα οὖν οὐχ ἁπλῶς εἴρηται τὰ πρός τι. ὅτι δὲ τὰ αὐτὰ τῷ πρός τί πως ἔχειν, ἀλλὰ πρόσκειται οἷς τὸ εἶναι, ταὐτόν ἐστι τῷ πρός τί πως ἔχειν. τὸ γὰρ εἶναι τῶν πρός τι ἐστὶ, τὸ σχέσιν εἶναι ἑτέρου πρὸς ἕτερον, ἐπεὶ τὰ τέσσαρα καὶ δύο, οὐ καθὸ τέσσαρα καὶ δύο ταύτῃ πρός τι ἐστὶν, ἀλλὰ καθόσον θεωρεῖταί τις ὑπεροχὴ τοῦ μείζονος πρὸς τὸ ἔλαττον αὐτῷ, τῷ ἐλάττονι ὑπερέχουσα τὸ ἔλαττον. μήποτε δὲ οὐδὲ ἄλλως οἷόν τέ ἐστιν ἀποδοῦναι τὰ πρός τι. κατ' αὐτὴν γὰρ μόνην τὴν σχέσιν, ὑφέστηκε καὶ ὁ τῆς σχέσεως λόγος ἕτερος ὢν τῶν ὑποκειμένων, οὗ τὸ εἰδοποιεῖ τὰ πρός τι. αὐτὰ μὲν γὰρ τὰ ὑποκείμενα, οὐκ ἔστι τὰ πρός τι. ἡ δὲ σχέσις αὐτῶν ἡ πρὸς ἄλληλα ἧς μετέχει τὰ ὑποκείμενα. ὁ οὖν τὰ μετέχοντα αὐτὰ ὁριζόμενος κατὰ τὴν μέθεξιν, ἀναγκάζεται τὴν μέθεξιν ἐν τῷ ὁρισμῷ παραλαβεῖν. ὅτι γὰρ τὰ πρός τι ἃ ὁρίζεται τὰ μετέχοντά ἐστι, δηλοῖ τὸ πληθυντικῶς εἰρῆσθαι, τῆς γὰρ γένους αὐτῶν ἰδιότητος μιᾶς οὔσης. ὅλως γὰρ, οὐδὲ δυνατὸν οἶμαι περὶ τῆς σχέσεως αὐτῶν εἰπεῖν. ὅτι πρός τί πως ἔχειν ἄλλο πρὸς ἄλλο, κατὰ τοῦτο θεωρεῖται. ὥσπερ καὶ ἡ τοῦ ἔχειν κατηγορία, οὐκ ἐν τῷ ἔχειν τι αὐτὸ λέγεται, ἀλλ' ἐν τῷ ἄλλο τι ἔχειν. σαφέστερον δὲ ταύτην τὴν ἔννοιαν

ἡ εἰκὼν ὁμοία τῷ παραδείγματι

Boethius

Aristo

Diffinit debet e clara

Andromcus

Achaicus

Subiecta ipsa nō esse ad aliqd sed respect illorum ad se inuicem

Achaicus — Ariston — Andronic — Syrian — Iamblich

δηλοῦσιν, ὅ,τε τοῦ Ἀχαϊκοῦ ὁρισμὸς λέγων, οἷς τὸ εἶναι ταυτόν ἐστι, τῷ πρός τί πως ἔχειν. καὶ ὁ Ἀρίστωνος καὶ ὁ Ἀνδρονίκου ὁ λέγων, οἷς τὸ εἶναι, ταυτόν ἐστι τῷ πρὸς ἕτερόν πως ἔχειν. ὥστε τὰ μετέχοντα τῆς τοῦ πρός τι σχέσεως, καὶ κατὰ ταύτην ἀφοριζόμενα, εἴρηται πρός τι, ὅτι καὶ δύναταί πως καὶ ἐπ' αὐτῆς ἀκούεσθαι τῆς σχέσεως. τὸ γὰρ εἶναι τῶν κατὰ τὸ πρός τι σχέσεων, ταυτόν ἐστι τῷ ἕτερον πρὸς ἕτερόν πως ἔχειν. καὶ ὁ φιλόσοφος δὲ Συριανὸς, οὕτω λύει τὴν ἀπορίαν, ὥστε τῆς ὁμωνυμίας πλανώσης τῶν μετεχόντων, πρὸς τὸ μετεχόμενον. πολὺ γὰρ συνανακέκραται τοῖς μετέχουσι. διὸ μεταβαλλομένων ἐκείνων, αὐτὰ καὶ μεταβάλλει καὶ φθείρεται. ὡς ἐν ἐκείνοις οὐδὲν ἧττον ἢ ἐν ἑαυτοῖς τὸ κῦρος ἔχοντα. Πρὸς τοὺς ζητοῦντας τίνα ἔσχε χρείαν ἡ τοῦ δευτέρου ὁρισμοῦ προσθήκη, ὁ θεῖος Ἰάμβλιχος ὑπαντῶν. διότι φησὶν ὁ πρότερος περιελάμβανε δικαιοσύνην. λευκότητα. τινὲς γὰρ λέγουσι καὶ αὐτοί. πρὸς ὃ ῥητέον οἶμαι τὰ αὐτά. ὅτι ἄλλο ἐστὶ τὸ ἐν ἑτέροις εἶναι καὶ μεθ' ἑτέρων, καὶ ἄλλο τὰ αὐτὰ ἅπερ ἐστὶν ἑτέρων λέγεσθαι. δικαιοσύνη γὰρ καὶ λευκότης κἂν ἐν ἑτέροις ὦσιν, ἀλλ' ἔχουσιν οἰκείους λόγους καθ' οὓς ἀφορίζονται. εἰ μὴ ἄρα τις λαμβάνοι, καθὸ ἕξις ἐστὶν ἡ δικαιοσύνη. κατὰ τοῦτο δὲ καὶ πρός τι ἐστίν. ἔτι φησὶν ὁ λέγων πρός τι τὰ ἑτέρου λεγόμενα, τὴν τοῦ ἑνὸς μόνου σχέσιν παρίστησι. τὴν δὲ τῶν δύο πρὸς ἄλληλα, οὐκέτι ἐπιδείκνυσιν, ἀλλ' οἷον ἐφ' ἡμισείας ἀποδίδωσι τὸν ὅρον. διὸ καὶ ἄλλα περιλαμβάνει τῶν μὴ πρός τι. ὁ μέντοι δεύτερος, τὰς δύο σχέσεις συλλαμβάνει πρὸς ἄλληλα. καὶ ταῦτα δὲ ἐπιστάσεως ἄξια νομίζω. πῶς γὰρ τὴν τοῦ ἑνὸς μόνην παρίστησιν ὁ πληθυντικῶς εἰπών. εἰ γὰρ μὴ ἐπ' ἀμφοῖν ἀκούειν τις βούλεται, τοῦτο οὐδὲ τὸ οἷς τὸ εἶναι ταυτόν ἐστι τῷ πρός τί πως ἔχειν ἐπ' ἀμφοῖν ἀκούσει. οὐ γὰρ εἴρηται πρὸς ἄλληλα, ἀλλὰ πρός τι. τρίτον δὲ, ἐκεῖνος μὲν ὁ ὅρος, λέγεσθαι ἑτέρου φησὶ τὰ πρός τι. οὗτος δὲ, αὐτὸ τὸ εἶναι τῶν πρός τι, καὶ τὴν οὐσίαν ἀφορίζεται. καὶ κατὰ τὸν ἐκείνου ἡ χεὶρ φησὶ, πρός τι ἐστὶν, ὅτι ἑτέρου λέγεται τοῦ ἔχοντος. κατὰ δὲ τοῦτον, οὐ ταυτό ἐστι τὸ εἶναι χεὶρ, τῷ πρός τί πως ἔχειν. καὶ πρὸς ταῦτα δὲ οἶμαι ῥᾴδιον εἰπεῖν. ὡς εἰ ἀληθῶς λέγοιτο, πάντως καὶ ἔστιν ὅπερ λέγεται. τὸ μὲν γὰρ εἶναι, τοῦ λέγεσθαι αἴτιον. τὸ δὲ λέγεσθαι, τοῦ εἶναι τεκμήριον. ὥστε ἀπ' αἰτίας μὲν οὗτος ὁ ὅρος. σαφέστερος δὲ ἐκεῖνος ἀπὸ γνωριμωτέρου γενόμενος. ἄμφω δὲ εἰς τὴν αὐτὴν τείνουσιν ἔννοιαν. ἐπεὶ καὶ εἴ τις ἀμφισβητεῖ πρὸς τὸ εἶναι, ἀπὸ τοῦ λέγεσθαι ἂν αὐτὸ ῥᾳδίως πιστώσαιτο. καὶ ἡ χεὶρ δὲ, οὐδὲ κατ' ἐκεῖνον εἴη ἂν τῶν πρός τι. οὐ γὰρ καθὸ χεὶρ ἐν τούτῳ ἔχει τὸ εἶναι ἐν τῷ ἑτέρου λέγεσθαι, ἀλλ' εἴπερ ἄρα καθὸ μέρος, ὥσπερ καὶ ἐν τούτου τοῦ ὅρου ἀπελογιζόμεθα. διὸ ὡς μὲν μέρος καὶ ὅλον, ἄμφω ἔχει σχέσιν πρὸς ἄλληλα. ὡς δὲ χεὶρ, οὔτε αὐτὴ πρὸς τὸ ὅλον, οὔτε τὸ ὅλον πρὸς αὐτήν. ἔτι δέ φασι παρίστησιν ὁ δεύτερος ὅρος, ὡς μέσον τι ἡ σχέσις ἐστὶ τῶν ὑποκειμένων καὶ ἐχόντων τὴν σχέσιν. καὶ ὁ πρότερος δὲ εἰ ἐν τῇ πρὸς ἕτερον ἀπονεύσει τὰ πρός τι ἀφορίζεται, ὡς μέσον τι θεωρεῖ τὴν ἀπόνευσιν. τοῦ, τε ἀπονεύοντος, καὶ τοῦ πρὸς ὃ ἀπονεύει. ταῦτα μὲν οὖν περὶ τούτου. Προκείσθω δὲ καὶ ἄλλη τις ἀπορία περὶ τῶν πρός τι ταῖς εἰρημέναις [illegible] δὲ. τὰς δέκα κατηγορίας, δέκα γένη λέγομεν. καὶ ἑκάστην αὐτῶν εἰς οἰκεῖα εἴδη διαιρεῖσθαι φαμέν. ἓν δὲ τῶν δέκα γενῶν εἶναι τὰ πρός τι τιθέμεθα. ἀλλὰ μὴν τὸ γένος, εἰδῶν ἐστι γένος. καὶ τὸ εἶδος δὲ, γένους ἐστίν. ὥστε τῶν πρός τι ἂν εἴη καὶ τὸ γένος καὶ τὸ εἶδος,

τὸ λέγεσθαι τοῦ εἶναι τεκμήριον

dubitatio

τὸ λέγεσθαι τοῦ εἶναι τεκμήριον

ἓν τῶν πρός τι. τούτων δὴ οὕτως ἐχόντων, πολλὰ ἀπὸ παραδόξων ἀναφαίνεσθαι. Πρῶτον μὲν, καὶ τὸ ἀνωτάτω γένος, εἶδος ἔσται. ὅπερ γὰρ ἂν εἴπῃ ἀνωτάτω ἓν εἶδος, τοῦτο τῶν πρός τι ἐστίν. ἔπειτα τὸ πρός τι γένος λέγοντες εἶναι. ἓν δὲ εἶδος τοῦ πρός τι τὸ γένος. ἐπεὶ δὲ γένη φύσει προϋπάρχει τῶν εἰδῶν, αὐτὸ ἑαυτοῦ τὸ γένος πρότερον ἔσται. καὶ πρὸ τοῦ εἶναι ὑφέστηκε. καὶ μήπω ἐκφανὲν ἐστί. Τρίτον δὲ λεγέσθω, ὅτι ἀναιρουμένου τοῦ πρός τι ἀνῄρηται καὶ τὰ τοῦ πρός τι εἴδη. ἓν δὲ τούτων ἐστὶ τὸ γένος. ἀναιρουμένου δὲ τοῦ γένους, ἀνῄρηται τὰ δέκα γένη. τὸ ἄρα πρός τι συναναιρεῖ ἑαυτῷ, καὶ τὴν οὐσίαν καὶ τὰ ἄλλα γένη. ἄτοπον δὲ τὸ τῆς σχέσεως ἀναιρουμένης, τὴν οὐσίαν ἀναιρεῖσθαι φύσει προτέραν οὖσαν. Τέταρτον, εἰ τὸ γένος ἕν ἐστι τῶν τοῦ πρός τι εἰδῶν, καὶ πᾶν γένος ὑπὸ τὸ πρός τι ἔσται, μία ἄρα πάντων ἀρχὴ τὰ πρός τι, ἅπερ παραφυάδι ἐοικέναι φασί. καὶ ἐπεισοδιώδη τὴν φύσιν ἔχειν. καὶ μὴ δύνασθαι καθ' αὑτὸ ὑποστῆναι, ἀλλ' ἐν ἄλλῳ τὸ εἶναι ἔχειν. τούτου οὖν καὶ ἄλλων πολλῶν ἀτοπιῶν ἀναφαινομένων ἐκ τοῦ λόγου, κάλλιον ἴσως καὶ ἐπ' ἄλλου τοῦ αὐτοῦ ἀπορίαν ποιησαμένους τὴν ἐπ' ἐκείνης ἁρμόττουσαν λύσιν, καὶ ταύτῃ προσαγαγεῖν. ἐζήτει τοίνυν πρότερον περὶ τοῦ τὸ ἓν ἐν τίνι τάττεσθαι τῶν κατηγοριῶν. πότερον, ὡς ἀσώματον καὶ καθ' ἑαυτὸ οὐσία ἂν εἴη, ἢ ὡς μέτρον καὶ ἀρχὴ τῶν ἀριθμῶν τοῖς πρός τι συντάττεσθαι. ἢ ὡς μέρος ὂν τοῦ ποσοῦ κατὰ τὸν Ἀλέξανδρον, ἐν τῷ ποσῷ τακτέον. ὅπου δὲ ἂν κατατάττοιτο δηλονότι εἶδος ἐκείνου τοῦ γένους ἔσται τὸ ἕν. καὶ τῇ φύσει μετ' αὐτὸ ὑφέστηκεν. ἄρα οὖν οὐκέτι ἓν τῶν δέκα ἐκεῖνο τὸ γένος καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον γενῶν. προϋφεστήξει ἄρα ἑαυτοῦ τὸ ἕν. καὶ ἀναιρουμένου αὐτοῦ, καὶ ἡ κατ' αὐτὸ κατηγορία συναναιρεῖ καὶ τὰς ἄλλας. εἴπερ μὴ ἑκάστη αὐτῶν ἕν ἐστιν, ἀλλὰ ἀπειράκις ἄπειρος. ἀναμνησθῶμεν τοίνυν τῶν ἐκεῖ ῥηθέντων. ὅτι τὸ ἓν ὁμωνύμως ἐδόκει ταῖς δέκα κατηγορίαις ὑπάρχειν, ὥσπερ καὶ τὸ ὂν διὰ τὴν τῶν κατηγοριῶν πρὸς ἀλλήλας τάξιν. τῶν δὲ ὁμωνύμων, οὐκ ἂν εἴη ἡ διαίρεσις προηγουμένη εἰς τὰς κατηγορίας, οὐδὲ θέσις αὐτῶν ἀφωρισμένη εἰς ἓν γένος. μήποτε οὖν καλῶς ἔχει τὰ αὐτὰ καὶ περὶ τοῦ γένους λέγειν, ὅτι κἂν κατὰ τὸ σχετικὸν τοῖς πρός τι συντέτακται, ἀλλὰ καθ' ὅσον πάσαις ταῖς κατηγορίαις ὁμωνύμως ὑπάρχει, κατὰ τοσοῦτον ἐν μιᾷ τινὶ κατατάττοιτο ἀφωρισμένως. κοινότης γάρ τις ἐστὶ τὸ γένος. τῇ μὲν οὐσίᾳ πρώτως ὑπάρχουσα, ὅτι καὶ πρώτως ὑφέστηκεν ἐκείνη. καὶ δι' ἐκείνην τὰ ἄλλα. τοῖς δὲ λοιποῖς γένεσι, κατὰ τάξιν. ὥσπερ καὶ ἡ ἀρχή. καίτοι καὶ ἡ ἀρχὴ τῶν πρός τι ἐστί. τὸ γὰρ ἄρχον, πρὸς τὸ ἀρχόμενον λέγεται. κἂν συγγενέστερον ἐστὶ τοῖς πρός τι τὸ γένος, οὐδὲν θαυμαστόν. καὶ γὰρ καὶ τὸ ἓν, συγγενὲς ἦν πρὸς τὸ ποσὸν ἢ πρὸς αὐτὸ τὸ πρός τι. καὶ ὅμως κοινὸν πασῶν ἦν τῶν κατηγοριῶν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν, καὶ ἄλλην τινὰ λύσιν ζητητέον πιθανωτέραν. Ἰστέον δὲ ὅτι πολλὰ τῶν γενῶν ἐν τοῖς αἰσθητοῖς ἐστὶ κυρίως. οὐκέτι δὲ ἐν τοῖς νοητοῖς, εἰ μή τις κατ' ἄλλον τρόπον αὐτὸ μεταφέρειν ἐπ' ἐκείνων βιάζοιτο, ὥσπερ τὸ κεῖσθαι καὶ τὸ πάσχειν. ἓν δὴ τῶν τοιούτων ἐστὶ καὶ τὸ πρός τι. οὐδεμία γὰρ ἐκεῖ σχέσις οὐδὲ ἐπινοεῖται. ἐφ' ὧν γὰρ οὐκ ἔστιν ἕτερον ἐν ἑτέρῳ, ὡς ἡ σχέσις ἐν τῇ οὐσίᾳ. οὐδὲ τὸ μὲν, ἄλλο. τὸ δὲ, ἄλλο. ὥστε πρὸς ἄλληλά πως ἔχειν πῶς οἷόν τε ἐν τούτοις κυρίως τὰ πρός τι θεωρεῖν, εἰ μή τις κατ' ἀναλογίαν. ὥσπερ καὶ αἴτια λέγομεν ἐκεῖ καὶ αἰτιατά. ἀλλ' οὐχ ὡς μὲν τῶν ἐνύλων,

1 2 3 4

παραφυάς

Vnu in quo prædicamento?

Alexader

ἐπεισοδιώδη

διὰ τὴν διάστασιν, ἢ διὰ τὴν ὑλικὴν ἑτερότητα, σχέσις συνυφίσταται. ἐπὶ δὲ τῶν ἀδιαστάτων καὶ ἀΰλων καὶ ἀμερίστως συνηνωμένων, πόθεν ἂν εἴη σχέσις. εἰ μὴ ἄρα ὅπερ εἶπον ὥσπερ καὶ διάκρισις ἐκεῖ λέγεται καὶ ἑτερότης. ἐπειδὴ δὲ ἐπεισοδιώδη φύσιν ἔχειν καὶ ἐνταῦθα λέγεται τὰ πρός τι, καὶ παραφυάδι ἐοικέναι. καὶ τὴν οὐσίαν ἀπὸ τῆς τῶν ἔξω μεταβολῆς ἠρτημένην ἔχειν, πῶς ἐπ' ἐκείνων ταῦτα θεωρεῖν δυνατόν.

ΠΕΡΙ ΠΟΙΟΥ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΗΤΟΣ

Ποιότητα δὲ λέγω, καθ' ἣν ποιοί τινες λέγονται. Περὶ ποιότητος εὐθὺς μετὰ τὸ πρός τι μέλλοντας διαλαμβάνειν, ἢ ὡς ἐπιγέγραπται περὶ ποιοῦ καὶ ποιότητος, δεῖ πρότερον περὶ τῆς τάξεως εἰπεῖν, εἰ καὶ προείρηται περὶ αὐτῆς οὐκ ὀλίγον. εἶθ' οὕτως περὶ τῆς ἐπιγραφῆς ἐχούσης τι καὶ αὐτῆς ξενίζον. ὅτι περὶ ποιοῦ καὶ ποιότητος ἐπιγέγραπται. καὶ τότε τῇ λέξει τοῦ Ἀριστοτέλους συνακολουθῆσαι. ὁ μὲν οὖν Ἀρχύτας ὡς καὶ πρότερον εἴρηται, μετὰ τὴν οὐσίαν εὐθὺς τάττει τὴν ποιότητα λέγων. Δευτέρα δὲ ἁ ποιότης. ἄνευ γὰρ τῶ τί ἐστιν ἦμεν, ἀδύνατον ποιόν τι ἦμεν. τρίτα δέ φησιν ἁ ποσότας. καὶ Εὔδωρος δὲ τῷ περὶ τῆς οὐσίας λόγῳ τὸν περὶ τῆς ποιότητος λόγον. καὶ μετὰ τοῦτον, τὸν περὶ τοῦ ποσοῦ συνεζεῦχθαι φησί. τὴν γὰρ οὐσίαν ἅμα τῷ ποιῷ καὶ ποσῷ συνυφίστασθαι. μετὰ δὲ ταῦτα, τὴν χρονικήν τε καὶ τοπικὴν κατηγορίαν παραλαμβάνεσθαι. πᾶσαν γὰρ οὐσίαν πού τε εἶναι, καὶ ποτέ, δηλονότι τὴν αἰσθητήν. λεγέσθω δὲ καὶ ὅτι τὸ πρότερον γένος ἐστὶν ἡ οὐσία, καὶ ἀπ' αὐτῆς αἱ ἄλλαι κατηγορίαι τὸ εἶναι καὶ τὴν τάξιν παραδέχονται. τῆς δὲ οὐσίας κυριωτάτη ἐστὶν ἡ κατὰ τὸ εἶδος. εἶδος δέ τι καὶ μόρφωμα ἡ ποιότης ἐστὶν ἐπ' αὐτῆς ὡς μέτρῳ. λοιπὸν ἀφοριζομένων τῶν κατὰ τὰ εἴδη διακριθέντων, πῶς ὁ Ἀρχύτας φησίν, ἐπειδὴ ἡ φυσικὴ οὐσία, οὐκ ἄνευ σώματος. τὸ δὲ σῶμα, οὐκ ἄνευ μεγέθους. τοῦτο δὲ συνεχὲς ποσόν. ὕστερα δὲ τούτοις ἡ σχέσις ἐπιγίνεται. ἴσως δὲ καὶ ταῖς ἄλλαις κατηγορίαις. Τινὲς δὲ ἐν τῇ φυσικῇ οὐσίᾳ προηγεῖσθαι τῆς ἐπινοίας τῆς ποιότητος τὸ ποσὸν λέγουσιν. οὐ γὰρ ὡς ἄποιός ἐστιν ἡ ὕλη, καθὸ ὕλη ἐστίν, οὕτω ποτὲ καὶ ἄποσος ὑπάρχει. Πρὸς οὓς ῥητέον, ὅτι καθ' ἣν αἰτίαν ἄποιος ἡ ὕλη δείκνυται, κατὰ τὴν αὐτὴν καὶ ἄποσος ἀναφαίνεται, ἵνα πᾶν μέγεθος ἑτοίμως ὑποδείκνυται. εἶδος γὰρ ὅλως ἐστὶ τὸ ποσόν, ἢ τούτου δεκτικὴν τὴν ὕλην ῥητέον. Τούτοις γὰρ ἐλέγχονται τοῖς λόγοις, καὶ οἱ σῶμα τὴν πρώτην ὕλην ὑπολαμβάνοντες. ἀλλὰ τὸ σῶμα φησὶ μέγεθος. τὸ δὲ μέγεθος, ποσόν, καὶ πεπερασμένον πρός τι. ὥστε κατὰ λόγον ἠκολούθησε τῷ ποσῷ τὰ πρός τι. μεθ' ἃ τὰ λοιπὰ γένη ὡς καὶ Ἀριστοτέλης συνέταξε. ῥητέον δὲ καὶ πρὸς τοῦτο, ὅτι τὸ σῶμα σύνθετόν ἐστιν. οὐ δεῖ δὲ ἀπὸ τῶν συνθέτων, τὴν τῶν ἁπλῶν τάξιν λαμβάνεσθαι. ἀλλὰ τοὐναντίον ἀπὸ τῶν ἁπλῶν, τὴν τῶν συνθέτων. ἕτερον δέ, ὅτι τὸ σῶμα καθὸ σῶμα ποιόν, οὐδὲν ἔλαττον ὑπάρχει ἢ ποσόν. ἥ τε γὰρ σωματότης, ποιότης ἐστί. καὶ τὸ πεπερασμένον σχήματι, πάντως πεπέρασται. καὶ ἡ διαφορὰ τῶν συνιόντων εἰς τὴν σύνθεσιν, ποιότης ἐστὶ τῆς συνθέσεως. ὅλως δὲ τὸ πεπεράνθαι τοῖς σώμασι, κατὰ τὴν

Archytas

Eudorus

Archytas

φυσικὴ οὐσία οὐκ ἄνευ σώματος

ποιότητα ὑπάρχει. ἐπιγίνεται δὲ τούτῳ, σχέσις τοῦ περαίνοντος πρὸς τὸ περαινόμενον. ὕστερα ἄρα τὰ πρός τι μετὰ τὴν ποιότητα ἀκολούθως λέγεται προδήλως. Πῶς δὲ καὶ ὁ Ἀριστοτέλης δόξει μὴ παντελῶς ἀπιθάνως μετὰ τὰ πρός τι τάξαι τὸ ποιόν, ἢ προτάξαι μετὰ τὴν οὐσίαν τοῦ ποσοῦ. διότι τὴν ὕπαρξιν αὐτῷ παρέχει. τὸ δὲ ποσόν, τῷ πρός τι ποσῷ τὴν αἰτίαν ἐνδίδωσι τοῦ εἶναι, ἀφ' οὗ οἱ λόγοι παράγονται. ἐκ δὲ τούτων, αἱ ποιότητες τὴν ὑπόστασιν λαμβάνουσι. καὶ οὕτως ἡ τάξις ἐπιπλέκεται τῶν κατηγοριῶν. οὐκ ἀπόβλητος δέ ἐστι καὶ ἡ πρὸς τὴν ἡμετέραν διδασκαλίαν τείνουσα αἰτία τῆς τάξεως. ἐν γὰρ τῷ περὶ τῆς οὐσίας λόγῳ μνημονεύσας τοῦ ποσοῦ ἐν τῷ τὰ κοινὰ οὐσίας καὶ ποσοῦ παραδιδόναι, ἀκολούθως τῇ οὐσίᾳ τὸ ποσὸν ἐπήγαγε. πάλιν δὲ ἐν τούτῳ τὸ μέγα καὶ μικρὸν τῶν πρός τι κατασκευάσας, μετὰ τὸ ποσόν, τοῦ πρός τι ἐμνήσθη. ἐν δὲ τούτῳ τὰς ἕξεις καὶ τὰς διαθέσεις εἰπὼν τῶν πρός τι εἶναι. ἐπειδὴ ποιότητες αὗται καθ' αὑτάς, ἀκολούθως τὸν περὶ τῆς ποιότητος ὑπέταξε λόγον. καὶ οὕτω δέ τινες τὴν τάξιν ἀπολογίζονται τοῖς φυσικοῖς πράγμασιν. οἰκείως μετὰ τὴν οὐσίαν, τὸ μέγεθός ἐστι. σὺν ποσῷ γὰρ πᾶσα φυσικὴ οὐσία. μετὰ δὲ τὸ μέγεθος, τὸ μεῖζον θεωρεῖται σχέσει πλεονάζον τῆς ὑπερβολῆς πρὸς τὴν ἔλλειψιν, ὅ ἐστι τῶν πρός τι. μετὰ δὲ τὸ μεῖζον, ἐμφύεται τὰ πάθη. ἀλλοιότητές τινες θεωρούμεναι, περὶ τὰ τῷ ὄγκῳ μείζονα καὶ ἐλάττονα μεγέθη. οἷον θερμόν. ψυχρόν. ξηρόν. ὑγρόν. ἅπερ ἐστὶ ποιά. Οὕτω μὲν οὖν ἄν τις ἢ τῇ τοιαύτῃ τάξει καταλλήλου τῆς ἐννοίας γινομένης συνηγορήσειε. Περὶ δὲ τῆς ἐπιγραφῆς ζητοῦσι, διά τι περὶ ποιοῦ καὶ ποιότητος ἐπέγραψεν. ἆρα ταὐτὸν γὰρ ἀμφοῖν δηλοῦται. ἢ ἡ μὲν ποιότης, τὸ ἐχόμενον καὶ αὐτὴν τὴν ἰδιότητα δηλοῖ. τὸ δὲ ποιόν, τὸ μετέχον. ὥσπερ ἡ μὲν λευκότης, αὐτὸ τὸ χρῶμα. τὸ δὲ λευκόν, τὸ κατ' αὐτὸ κεχρωσμένον. εἰ δὲ τοῦτο, τί ἂν εἴη τούτων ἡ κατηγορία. ἆρα τὸ ἁπλοῦν καὶ ἀσύνθετον εἶδος, ἢ τὸ σύνθετον, τό τε ὑποκειμένου καὶ εἴδους. εἴπερ ταῦτα διαφέρουσιν ἀλλήλων. εἰ δὲ ἀπὸ ἀμφοῖν δύο κατηγορίαι, καὶ ἐπὶ τοῦ ποσοῦ καὶ τοῦ πρός τι ὁ αὐτὸς λόγος ἔσται. καὶ τὰ μέν, ἁπλᾶ. τὰ δέ, σύνθετα ἔσται. καὶ οὕτως οὐκέτι δέκα, ἀλλ' εἴκοσι τοὐλάχιστον αἱ κατηγορίαι γενήσονται. Μήποτε δὲ καὶ αὐτὴ ἡ ποιότης ποιὸν λέγεται, καὶ οὐ μόνον τὸ μετέχον. καὶ γὰρ τὴν λευκότητα λευκὸν οἱ ἀρχαῖοι λέγουσι. διὰ τοῦτο οὕτως ἐπιγέγραπται περὶ ποιοῦ καὶ ποιότητος. ἡ μὲν γὰρ λευκότης, καὶ λευκὸν λέγεται. τὸ δὲ λευκὸν τὸ μετέχον, οὐ λέγεται λευκότης. οὐ δοκεῖ δὲ τοῦ Ἀριστοτέλους ἡ ἐπιγραφὴ εἶναι. οὐδὲ γὰρ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἐποίησε τοῦτο, ἀλλὰ γραφέως ἁμάρτημα τοῦτο ὑπολαμβάνουσιν οἱ περὶ τὸν Ἀχαϊκὸν καὶ τὸν Ἀλέξανδρον. ὑπεμνηματισμένον γὰρ αὐτὸ εὑρόντα τινὰ ὡς μέρος κατατάξαι. εἰ δέ τις καὶ ὡς καλῶς ἐπιγεγραμμένῳ συνηγορεῖν βούλοιτο, ἢ ταὐτὸν ἐνεργεῖ σημαίνειν τὴν ποιότητα καὶ τὸ ποιόν, ἀπ' αὐτοῦ τοῦ Ἀριστοτέλους πιστούμενος τὸν λόγον, ὃς ἐν τοῖς θεολογικοῖς οὐ κατὰ τὴν ποιότητα μόνον τὸ ἁπλοῦν τάττει, ἀλλὰ καὶ τὸ ποιόν, κατὰ τὸ πάθος αὐτὸ τῆς οὐσίας τιθέμενος. πάθος δὲ τὸ μέν, ἐν τῷ πάσχειν ἐστί. τὸ δέ, ἐν τῷ πεπονθέναι. καὶ τὸ μὲν ἐν τῷ πάσχειν, τῆς τοῦ πάσχειν ἐστὶ κατηγορίας. τὸ δὲ ἐν τῷ πεπονθέναι, ἡ ποιότης ἐστίν.

De ordine dicametoru[m]

De inscriptione περὶ ποιοῦ καὶ ποιότητος

αὐτὴ ἡ ποιότης ποιὸν λέγεται καὶ γὰρ τὴν λευκότητα οἱ ἀρχαῖοι λευκὸν λέγουσι

aduerte

Achaicus

Alexander

Aristoteles

Aristoteles in theologicis

οἱ ἀρχαῖοι τὴν λευκότητα λευκὸν λέγουσι

εἰ δέ τις διαφέρειν λέγοι τὴν ποιότητα καὶ τὸ ποιόν, καθόσον ἡ μέν, ὡς τοῦ ἁπλοῦ εἴδους. τὸ δέ, μετὰ τοῦ ὑποκειμένου θεωρεῖται. καὶ οὕτως οὐδὲν ἧττον μία ἔσται κατηγορία ἡ τοῦ ποιοῦ καὶ τῆς ποιότητος. εἴρηται γὰρ πολλάκις, ὅτι εἰς μίαν κατηγορίαν τὰ περὶ πάντα τὰ τοιαῦτα μετὰ τῶν στερήσεων, καὶ τῶν μεσοτήτων, καὶ τῶν δυνάμεων, καὶ ἀποφάσεων. καὶ οἷον, δικαιοσύνη, δίκαιος. δικαίως ὁ ἄδικος. οὐ δικαίως. πάντα γὰρ τὰ τοιαῦτα, ἐν τῇ τῆς ποιότητος ἔσται κατηγορίᾳ. ταῦτα μὲν οὖν περὶ τῆς ἐπιγραφῆς εἰρήσθω. τὰ δὲ ἀπὸ τῆς ἱστορίας χρήσιμα πρὸς τὸν παρόντα λόγον προσθέντες, ἐπὶ τὴν Ἀριστοτέλους λέξιν μεταβησόμεθα. τὸ μὲν οὖν ὄνομα τῆς ποιότητος, δοκεῖ πρῶτος ὁ Πλάτων πεποιηκέναι, ὡς αὐτὸς ἐν Θεαιτήτῳ ἐπισημαίνεται. καὶ παράγει τὸ ὄνομα πεποιηκέναι. λέγει δὲ οὕτως. "τὸ μὲν πάσχον, αἰσθητόν, ἀλλ' οὐκ αἴσθησιν λέγεσθαι. τὸ δὲ ποιοῦν, ποιόν τι, ἀλλ' οὐ ποιότητα. ἴσως οὖν ἡ ποιότης ἀλλόκοτόν τι φαίνεται ὄνομα. καὶ οὐ μανθάνεις ἀθρόον λεγόμενον". τῶν δὲ παλαιῶν οἱ μέν, ἀνῄρουν τὰς ποιότητας τελέως, τὸ ποιὸν συγχωροῦντες εἶναι. ὥσπερ Ἀντισθένης. ὅς ποτε Πλάτωνι διαμφισβητῶν, ὦ Πλάτων ἔφη. ἵππον μὲν ὁρῶ, ἱππότητα δὲ οὐχ ὁρῶ. καὶ ὃς εἶπεν. ἔχεις μὲν ᾧ ἵππος ὁρᾶται τόδε τὸ ὄμμα. ᾧ δὲ ἱππότης θεωρεῖται, οὐδέπω κέκτησαι. καὶ ἄλλοι δὲ ἦσαν τινὲς ταύτης τῆς δόξης. οἱ δέ, τινὰς μὲν ἀνῄρουν ποιότητας. τινὰς δὲ καταλιμπάνουν. τῶν δὲ ὑπόστασιν αὐταῖς διδόντων, οἱ μέν, πάσας ἐποίουν ἀσωμάτους, ὥσπερ οἱ ἀρχαῖοι. οἱ δέ, τῶν μὲν ἀσωμάτων ἀσωμάτους. τῶν δὲ σωμάτων, σωματικάς, ὥσπερ οἱ Στωϊκοί. διαμφισβητεῖται δὲ καὶ τοῦτο παρὰ πᾶσι. πότερον, ὥσπερ τοῖς ὑποκειμένοις τοῦ εἶναι αἴτιαί εἰσι, καὶ τοῦ ποιοῖς εἶναι, οὕτως δὲ καὶ αὐταῖς τοῦ εἶναι τοιαύταις τὴν αἰτίαν ἐπιφέρουσιν, αὐτουργοῦσαι, καὶ εἰς ἑαυτὰς ἐνεργοῦσαι. ἢ ἄλλων αἰτιῶν δέονται εἰς τὸ εἶναι, κἀκεῖναι ἄλλων. καὶ τοῦτο ἐπ' ἄπειρον. πολλὴ δὲ ζήτησίς ἐστι, καὶ τίνας χρὴ οὐσιώδεις ποιότητας τίθεσθαι, καὶ τίνας οὐ τοιαύτας. διὰ τί γὰρ μία καὶ ἡ αὐτὴ οὖσα ἡ λευκότης, ἐπὶ ψιμυθίου καὶ γάλακτος, οὐσιώδης γίνεται.

Plato

Antisthenes

Stoici

Qualitates substantiales

Ἐπεὶ δὲ οὐ ῥᾴδιόν ἐστι διακρῖναι, ἐκάλουν μὲν οὖν τὴν ποιότητα καὶ ἕξιν οἱ ἀπὸ τῆς στοᾶς. οἱ δὲ ἀπὸ τῆς ἀκαδημίας, ἀπὸ τοῦ ἔχεσθαι τὰς ἕξεις, ἑκτὰ ἐκάλουν. ὥσπερ τὰ ἐννοήματα μεθεκτά, ἀπὸ τοῦ μετέχεσθαι. καὶ τὰς πτώσεις τευκτάς, ἀπὸ τοῦ τυγχάνεσθαι. καὶ κατηγορήματα καὶ συμβάματα, ἀπὸ τοῦ συμβεβηκέναι. καὶ ἡ μὲν ἀρχὴ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἑκτοῦ, ἀπὸ τῶν ἕξεων παρήχθη. ὕστερον δὲ ἐπιδιέτεινε τοὔνομα καὶ ἐπὶ τὰς σχέσεις. οἷον προβολήν. κάθισιν. ἐπί τε τὰς κινήσεις. οἷα ἐστὶν ἡ περιπάτησις. ἐπί τε τὰς συνθέτους ἐκ κινήσεων καὶ σχέσεων καταστάσεις, οἷα ἡ ὄρχησις ἐστίν. οἱ δέ, προσελάμβανον καὶ τὰς πρός τι πως ἐχούσας κινήσεις. οἷα ἡ ἔγχυσις, καὶ ἡ ἔκχυσις. καὶ ἔτι τὰς πρός τι πως ἐχούσας σχέσεις. οἷα ἡ ἀπάτη. καὶ ἔτι τὰς ἐν γένει τῶν κινήσεων καὶ σχέσεων. ἃς οὔτε κινήσεις βούλονταί τινες εἶναι, οὔτε σχέσεις, οἷα ἡ αὐτὸ τοῦτο κατόρθωσις. καὶ ἡ αὐτὴ τοῦτο ἁμαρτία θεωρεῖται. καὶ οἱ μέν, ἀπὸ τῶν ἕξεων μέχρι τῶν ἐνεργειῶν, ἀξιοῦσι μόνον τὸ ἑκτὸν τετάχθαι. οἱ δέ, προσλαμβάνουσι καὶ τὰς πείσεις. ὁ δὲ Ἀντίπατρος ἐπεκτείνει τὸ ὄνομα τοῦ ἑκτοῦ, μέχρι

Antipater

τοῦ κοινοῦ συμπτώματος σωμάτων καὶ ἀσωμάτων. οἷον, τοῦ τί ἔστι εἶναι. καὶ τὸ μέν, κατὰ παρασχηματισμὸν ἀπὸ τοῦ ἔχεσθαι, ἑκτὸν ἐκλήθη. ὕστερον δὲ κύριον ἔδοξε τὸ ὄνομα τοῦ ἑκτοῦ, καὶ μὴ ἀνακεκλάσθαι ἀπὸ τοῦ κατηγορήματος. καὶ ἔτι μὲν ἕξις, καὶ ποιότης, πάντως τοῦτο καὶ ἑκτόν. ἐπὶ πλέον δὲ τὸ ἑκτὸν τῆς ἕξεως ὡς εἴρηται. ἡ δὲ Ἀριστοτέλους περὶ τούτων δόξα καὶ τῶν παλαιῶν, ἐστὶ τοιαύτη. ἀσώματα τὰ ἑκτὰ πάντα οὗτοι ὑπολαμβάνουσιν. ἁπλούστατα γὰρ καὶ τῇ φύσει πρῶτα πάντα. καὶ ὡς οὐδὲ μέρη ἐκείνων ὄντα, ὥσπερ τὰ ἑκτά. αἴτια δὲ μόνον. καὶ ταῦτα οὐκ ἔξωθεν, ἀλλ' ἐν τοῖς ἔχουσιν ἐμπεριέχονται πάντα. ἀριθμοὶ καὶ λόγοι τινὲς ἐν ὕλῃ ταῦτα ὄντες. ἀριθμοὺς μὲν οἱ Πυθαγόρειοι καὶ λόγους ἐν τῇ ὕλῃ ὠνόμαζον, τὰ αἴτια ταῦτα τῶν ὄντων ᾗ ὄντα. καὶ ὡς ἂν οἱ νῦν φασι τὰ ἑκτά. οἱ δέ, καὶ λόγους ἀσωμάτους ὑποτίθενται ταῦτα παρ' οἷς ἑτέροις ἀεί. τοὺς δὲ ἑτέροις ὄντας, καὶ ποικιλία τῶν ὄντων, αἴτιαι διαφοραὶ καὶ τῶν πρώτων στοιχείων καὶ τῶν ἐκ τούτων συγκριμάτων ὑφίστανται. ἀΐδιοι δ' εἰσὶν οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι καὶ λόγοι, ὥσπερ καὶ ἡ ὕλη. αἱ μέντοι κινήσεις αὐτῶν καὶ ἐν ἀλλήλοις θέσεις καὶ τάξεις μεταπτωτοί τε καὶ οὐκ ἀΐδιοι. ὥσπερ δὲ ἀφεστῶτες ἐνυπάρχουσιν οἱ λόγοι, οὐδέπω ῥυθμίζοντες τὸ ὑποκείμενον καὶ σχηματίζοντες, ἀλλ' ὡς οἱ ἐν τῷ σπέρματι λόγοι κατὰ συμβεβηκός. οἱονεὶ ἐνυπάρχουσιν ἀκρατήτως ἐνόντες. καὶ ὥσπερ ἐν ψυχῇ καὶ τῇ τέχνῃ τὸ τοῦ ἀνδριάντος εἶδος, καὶ ὡς τὰ χρώματα ἐν τῇ ὄψει, ὅταν ὁρᾷ τὸ κεχρωσμένον σῶμα, οὕτως οἱ λόγοι ὥσπερ ἀφεστῶτες ἐνυπάρχουσιν. ἀμέσως δὲ ἡ τοῦ εἴδους φύσις αἰτία ἐστί, μηδενὸς μεταξὺ παρεμπίπτοντος, τοῦ τε μετεχομένου, καὶ τοῦ μετέχοντος. παροῦσα γὰρ ἐν τῷ εἶναι, εὐθὺς εἰδοποιεῖ τὸ μετέχον. ὑφίστησι δὲ καὶ ἄλλο τελευταῖον ἀπὸ τῆς παρουσίας ἑαυτῆς, ὅπερ οἱ νῦν καλοῦσι κατηγόρημα. ὡς ἀπὸ τῆς φρονήσεως τὸ φρονεῖν. μέσον δὲ ἀεὶ τὸ σῶμα τάττεται. οἷον, ὁ φρόνιμος, τῆς τε πρώτης αἰτίας, οἷον τοῦ εἴδους τῆς φρονήσεως, καὶ τοῦ ἐσχάτου ἀπ' αὐτῆς ἀποτελουμένου κατηγορήματος, οἷον τοῦ φρονεῖν. αἰτία γὰρ ἡ φρόνησις, καὶ τοῦ φρονίμου καὶ τοῦ φρονεῖν. καὶ ἡ ὑγεία, τοῦ τε ὑγιαίνοντος, καὶ τοῦ ὑγιαίνειν. ὧν τὸ μέν, σῶμα. τὸ δέ, ἀσώματον. καὶ ἡ μὲν φρόνησις αὐτή, καὶ ὑγίεια, εἴπερ ἐστίν, ἢ μή, καθ' ἑαυτὰ ἁπλούστατα καὶ πρῶτα ἔσται ἀσώματα. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ φρονεῖν ἀσώματον. διότι αὐτή πως ἔχουσα ἡ φρόνησις, τὸ φρονεῖν γίνεται. καὶ καθ' ἑαυτὴν μέν, φρόνησις μετεχομένη, δέον ἤδη φρονεῖν γίνεται. ὅπερ ὡς μὲν πρὸς τὸν φρόνιμον, πρᾶγμά τί ἐστι καὶ ποίημα. ὡς δὲ πρὸς ἡμᾶς καὶ τὴν λεκτικὴν ἡμῶν κατασκευήν, ταὐτὸ γὰρ τοῦτο κατηγόρημα ἐστί. φρονεῖν γὰρ ὁ φρόνιμος λέγεται. καὶ ὡς μὲν πρὸς τοὺς λέγοντας ἡμᾶς, προσηγορία ἐστὶ τοῦ. ὡς δὲ πρὸς ἐκεῖνον περὶ οὗ λέγεται ἡ ἕξις τινός, καὶ ἕξις μετεχομένη. οὐ μόνον δὲ ὡς πρὸς τὸν μετέχοντα ἡ φρόνησις γίνεται φρονεῖν, ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς τὸν χρόνον. ἐν ᾧ δή τι ἓν καὶ ταὐτὸν ἐπ' ἀμφοτέρων ἐστί. λέγω δέ, τοῦ τε ὑποκειμένου, καὶ τοῦ χρόνου. ἅμα τε καὶ ἐνὶ καὶ ἐν ταὐτῷ χρόνῳ ἥ, τε ἕξις καὶ ὁ ἄλλος ἐστίν. ὁ μέν, ὑποκείμενος. ἡ δέ, ἐν ὑποκειμένῳ. καὶ ὁ μέν, μετέχων. ἡ δέ, μετεχομένη. εἰκότως δὲ τὸ φρονεῖν ἀσώματον ἔλεγον. καὶ ἀκολούθως τοῦ καὶ τὴν φρόνησιν ἀσώματον ὑπάρχειν. ἡ γὰρ σχέσις καὶ τὸ ἔχειν, ἀσώματον. καὶ τὸ φρονεῖν δὲ διὰ τοῦτο ἔσται ἀσώματον.

Aristotelis

Pythagorei

ἄμφω δὲ περὶ ἡμᾶς ἀπέλιπον, τήν τε φρόνησιν, καὶ τὸ φρονεῖν. ἠκολούθει γὰρ καὶ τοῦτο ἡμέτερον εἶναι τὴν ἕξιν. εἰ γὰρ ἐκείνη περὶ ἡμᾶς, καὶ τὸ μετέχειν αὐτῆς οὐ καθ' ἑαυτό. οὐδὲ ἔξω που περὶ ἡμᾶς ὑφίσταται. τοιαύτη μὲν οὖν καὶ ἡ Ἀριστοτέλους ἐστὶ δόξα περὶ τῶν πρώτων αἰτίων, ἃ καλοῦσί τινες ἑκτά. ἀλλ' ἐπὶ τὴν λέξιν ἰτέον.

„ Ποιότητα δὲ λέγω, καθ' ἣν ποιοί τινες λέγονται. „ Τῇ μεθέξει τῆς ποιότητος, ποιὸν γίνεται τὸ μετέχον. ὥσπερ τῇ μεθέξει τῆς λευκότητος, λευκόν. Ἀλλ' ἀπὸ τούτων φασὶν ἀπὸ τοῦ ὑστέρου τὸ πρότερον διδάσκειν. καὶ ἀπὸ τοῦ ὁμοίως ἀγνοουμένου, καὶ τὸ αὐτὸ δι' ἑαυτοῦ ἀποδίδοναι. εἰ γὰρ ποιότης μέν ἐστιν ἣν ἔχει ὁ ποιός, ποιὸς δὲ ὁ ἔχων τὴν ποιότητα, αὐτὴ δι' ἑαυτῆς ἀπεδόθη. Πρὸς οὓς ῥητέον, ὅτι οὐχ οἷόν τε τῶν πρωτίστων γενῶν ἐκ προτέρων ποιεῖσθαι τὴν διδασκαλίαν, οὐδὲ δὴ κατὰ τὴν ἐν τῇ φύσει τάξιν, ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων καὶ αἰτιωτέρων ποιεῖσθαι τὴν περὶ αὐτῶν παράδοσιν. οὐδὲν γάρ ἐστι νῦν αὐτῶν πρότερον, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἡμῖν προσεχεστέρων καὶ γνωριμωτέρων, ἀνάγκη ποιεῖσθαι τὴν ὑπόμνησιν. Γνωριμώτερον δὲ καὶ προσεχέστερον ἡμῖν τῆς ποιότητος τὸ ποιόν, εἴπερ τὴν μὲν ποιότητα καὶ ἀναιροῦσί τινες, ὡς μὴ ὑφεστῶσαν ὅλως. τὸ δὲ ποιὸν οὐδεὶς ἀναιρεῖ. καὶ τὸν μὲν ἵππον, ὁρᾶν ὁμολογεῖ ὁ Ἀντισθένης. τὴν δὲ ἱππότητα, μὴ ὁρᾶν. καὶ τὸ μὲν, ὀφθαλμοῖς ὁρᾶται. τὸ δὲ, λογισμῷ καταλαμβάνεται. καὶ τὸ μὲν, ἐν αἰτίου τάξει προηγεῖται. τὸ δὲ, ὡς ἀποτέλεσμα ἕπεται. καὶ τὸ μέν ἐστι, σῶμα καὶ σύνθετον. τὸ δὲ, ἁπλοῦν καὶ ἀσώματον. μαρτυρεῖ δὲ καὶ Πλάτων τῇ ἀσαφείᾳ τοῦ τῆς ποιότητος ὀνόματος, ἐν Θεαιτήτῳ λέγων. » Ἴσως οὖν ἡ ποιότης ἅμα ἀλλόκοτόν τι φαίνεται ὄνομα. καὶ οὐ μανθάνεις ἀθρόον λεγόμενον.

Ὅτι δὲ, εἴτε ἐνέργεια ἐστὶ τῆς ποιότητος τὸ ποιόν, εἴτε μετοχή, φανερώτερόν ἐστι τὸ κατ' ἐνέργειαν ὑφιστάμενον, τοῦ κατὰ τὴν ἀφανῆ αἰτίαν προηγουμένου, καὶ τὸ μετέχον τοῦ μετεχομένου. διὸ καὶ τὸ λευκὸν τῆς λευκότητος. καὶ ὁ γραμματικὸς τῆς γραμματικῆς ἐστι σαφέστερον. κἂν γὰρ κατὰ τὴν ποιότητα τὸ ποιὸν λέγηται, ἀλλ' ἐν τῷ ποιῷ ἡ ποιότης ἐκφανεστέρα γίνεται. εἰ οὖν γνωριμώτερον τὸ ποιὸν τῆς ποιότητος, οὐ καλῶς διὰ τούτου ἀποδέδοται. οὐ γὰρ δὴ ὅτι ὅρος οὗτός ἐστι τῆς ποιότητος, ἧς τῇ παρουσίᾳ ποιὸν λέγεται τὸ μετέχον, τοῦ τὸ ποιότης εἶναι. οὐδὲ γὰρ ἄλλο τι τῶν πρώτων γενῶν ὁριστόν ἐστιν. οἰκεῖος δέ φασιν, ὁ ἀπὸ τοῦ λέγεσθαι τῆς διδασκαλίας τρόπος, τῇ τῶν κατηγοριῶν ἐστι προθέσει. ἀπὸ γὰρ τοῦ λέγεσθαι κατὰ τὴν ποιότητα τὸ ποιόν, ἐνδείκνυσθαι αὐτὴν πειρᾶται. καὶ ἐξ αὐτῆς δὲ τῆς κατὰ τὴν ποιότητα φύσεως, ὁ τρόπος εἴληπται τῆς διδασκαλίας. ἐν γὰρ τῷ μετέχεσθαι ἡ ποιότης. καὶ ἐν τῷ ποιὸν ἀποτελεῖν. ἐν ᾧ οὖν ὑφέστηκε, διὰ τούτου καὶ γνωρίζεται. καὶ οὐκ ἀπὸ τῶν ὑστέρων ἁπλῶς, ἀλλ' ἀπ' αὐτοῦ τοῦ συνυπάρχοντος αὐτῇ. ἀλλ' οὔτε αὐτὸ δι' ἑαυτοῦ ἀποδίδωσιν. ἕτερον γάρ ἐστιν ἡ ποιότης, καὶ ἕτερον τὸ μετέχεσθαι αὐτήν. καὶ ὅτι μάλιστα συνυπάρχει πρὸς αὐτὴν τὸ μετέχεσθαι. ὁμολογεῖ δὲ ἡ ἀπόδοσις αὕτη, καὶ τῇ περὶ ποιότητος καὶ ἕξεως τοῦ Ἀριστοτέλους δόξῃ. εἰ γὰρ ἡμετέρα ἐστὶν ἡ ἕξις κατ' αὐτόν, καὶ περὶ ἡμᾶς ἡ ποιότης ὑφέστηκε. καὶ ἡ μετεχομένη ποιότης, ἡ αὐτὴ πρὸς τὴν ἁπλῶς λεγομένην ποιότητα ὑπάρχει,

πρωτίστων γενῶν

Antisthenes

Plato

Qualitas

δῆλον ὅτι περιίσταται πρὸς τὸ ποιὸν ἡ ποιότης. καὶ εἰ ὁ Ἀριστοτέλης μὲν καὶ τὰ ἑκτὰ καὶ τὰς ἐνεργείας περὶ ἡμᾶς ἀπολείπει. οἱ δὲ ἐξ Ἀκαδημίας, ἀμφότερα ἐκτός. οἱ δὲ Στωϊκοί, τὰ μὲν ἑκτά, περὶ ἡμᾶς. τὰ δὲ ἐνεργήματα καὶ τὰ ποιήματα, ἐκτός. συγχέαντες τὰς δύο δόξας, συμφώνως ἑαυτῷ ὁ Ἀριστοτέλης συνῆψε τῇ ποιότητι τὸ ποιόν, ὡς ὄντα ἀμφότερα περὶ ἡμᾶς. Τῶν δὲ Στωϊκῶν τινές, τριχῶς τὸ ποιὸν ἀφοριζόμενοι, τὰ μὲν δύο σημαινόμενα, ἐπὶ πλέον τῆς ποιότητος λέγουσι. τὸ δὲ ἓν ἤτοι τὸ ἑνὸς μέρος, συναπαρτίζειν αὐτῇ φασί. λέγουσι γὰρ ποιὸν καθ' ἓν μὲν σημαινόμενον, πᾶν τὸ κατὰ διαφοράν, εἴτε κινούμενον εἴη, εἴτε ἐχόμενον. καὶ εἴτε δυσαναλύτως, εἴτε εὐαναλύτως ἔχει. κατὰ τοῦτο δὲ οὐ μόνον ὁ φρόνιμος καὶ ὁ πὺξ προτείνων, ἀλλὰ καὶ ὁ τρέχων ποιοί. καθ' ἕτερον δὲ καθ' ὃ οὐκέτι τὰς κινήσεις περιελάμβανον, ἀλλὰ μόνον τὰς σχέσεις. ὃ δὴ καὶ ὥριζον τὸ ἰσχόμενον κατὰ διαφοράν, οἷός ἐστιν ὁ φρόνιμος, καὶ ὁ προβεβλημένος. καὶ τούτων δὲ τῶν ἐμμόνως ἰσχομένων κατὰ διαφοράν, οἱ μέν, ἀπηρτισμένως, κατὰ τὴν ἐκφορὰν αὐτῶν καὶ τὴν ἐπίνοιαν εἰσὶ τοιοῦτοι. οἱ δέ, οὐκ ἀπηρτισμένως. καὶ τούτους μὲν παρῃτοῦντο. τοὺς δὲ ἀπαρτίζοντας καὶ ἐμμόνους ὄντας, κατὰ διαφορὰν ποιοὺς ἐτίθεντο. ἀπαρτίζειν δὲ κατὰ τὴν ἐκφορὰν ἔλεγον, τοὺς τῇ ποιότητι συνεξισουμένους, ὡς τὸν γραμματικὸν καὶ τὸν φρόνιμον. οὔτε γὰρ πλεονάζει, οὔτε ἐλλείπει τούτων ἑκάτερος παρὰ τὴν ποιότητα. ὁμοίως δὲ καὶ ὁ φίλοψος καὶ ὁ φίλοινος. οἱ μέντοι περὶ τῆς ἐνεργείας τοιοῦτοι, ὥσπερ ὁ ὀψοφάγος καὶ ὁ οἰνόφλυξ, ἔχοντες μέρη τοιαῦτα δι' ὧν ἀπολαύουσιν, οὕτως λέγονται. διὸ καὶ εἰ μέν τις ὀψοφάγος, καὶ φίλοψος πάντως. εἰ δὲ φίλοψος, οὐ πάντως ὀψοφάγος. ἐπιλειπόντων γὰρ τῶν μερῶν δι' ὧν ὀψοφαγεῖ, τῆς μὲν ὀψοφαγίας ἀπολέλυται. τὴν δὲ φίλοψον ἕξιν, οὐκ ἀνήρηκε. τριχῶς οὖν τοῦ λεγομένου, ἡ ποιότης κατὰ τὸ τελευταῖον ποιόν, συναπαρτίζει πρὸς τὸ ποιόν. διὸ καὶ ὅταν ὁρίζωνται τὴν ποιότητα σχέσιν ποιοῦ, οὕτως ἀκουστέον τὸν ὅρον, ὡς τοῦ τρίτου ποιοῦ παραλαμβανομένου. μοναχῶς μὲν γὰρ ἡ ποιότης λέγεται κατ' αὐτοὺς τοὺς Στωικούς. τριχῶς δὲ ὁ ποιός. ἀλλ' εἰ ἐν τῷ μετέχεσθαι ἡ ποιότης, συνυφίσταται καὶ ἐν τῷ μετέχειν τὸ ποιόν. ἐνὶ δὲ καὶ τῷ αὐτῷ ταὐτά ἐστιν ἀμφότερα ἐν ἡμῖν. καὶ οὔτε τὰ δύο ἐκτός, οὔτε τὸ μὲν, ἐκτός. τὸ δὲ, ἐν ἡμῖν, δῆλον ὡς συνεξισάζει κατὰ αὐτὴν τὴν οὐσίαν. καὶ οὐδὲν δεῖ μηχανῆς τινὸς σημαινομένου, ἢ μορίων προσθήκης, ἵνα τὸ τρίτον σημαινόμενον τοῦ ποιοῦ συναπαρτίζηται πρὸς τὴν ποιότητα. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἀρκείτω μέχρι τοῦδε. Ἐρωτᾷ δὲ ὁ Πλωτῖνος τί. ἆρα οὖσα ἡ ποιότης τοὺς λεγομένους ποιοὺς παρέχεται; ὅτι μὲν γὰρ κατὰ τὴν ποιότητα οἱ ποιοὶ λέγονται, εἴρηται. τίς δέ ἐστιν αὐτὴ ἡ ποιότης, κατὰ τὸ οἰκεῖον γένος οὐ διώρισται. πρὸς ὅ φησιν ὁ Πορφύριος. ὁ τοίνυν περὶ τῆς ποιότητος λόγος, ἐννοηματικός ἐστιν, ἀλλ' οὐκ οὐσιώδης. ἔστι δὲ ἐννοηματικός, ὁ ἀπὸ τῶν γνωρίμων τοῖς πᾶσιν εἰλημμένος. καὶ κοινῇ παρὰ πᾶσιν ὁμολογούμενος. οἷον, ὅτι ἀγαθόν ἐστιν, ἀφ' οὗ συμβαίνει ὠφελεῖσθαι. ψυχή ἐστιν, ἀφ' ἧς ὑπάρχει τὸ ζῆν. φωνή ἐστι, τὸ ἴδιον αἰσθητὸν ἀκοῆς. οὐσιώδεις δὲ εἰσὶν ὅροι, οἱ κατὰ τὴν οὐσίαν αὐτὴν τῶν ὁριζομένων διδάσκοντες. οἷον, ἀγαθόν ἐστιν ἡ ἀρετή, ἢ τὸ μετέχον ἀρετῆς. ψυχή ἐστιν, οὐσία αὐτοκίνητος. φωνή ἐστιν, ἀὴρ πεπληγμένος. καὶ οἱ μὲν ἐννοηματικοὶ ὅροι, ἅτε κοινῇ παρὰ πᾶσιν ὁμολογούμενοι, οἱ αὐτοί εἰσιν. οἱ δὲ οὐσιώδεις κατὰ

Stoici

Academici

Stoici

φίλοψος

φίλοινος

Plotinus

Porphyrius

ἐννοηματικ qd?

Diffinitiones substantiales q & quae ἐννοηματικαί

αἱρέσεις ἰδίας προηγούμενοι, ἀντιλέγουσιν ὑπὸ τῶν ἑτεροδόξων. τοῖς γοῦν λέγουσιν ἀέρα
τὴν φωνὴν καὶ σῶμα, οὐ πάνυ ὁμογνωμονοῦσιν οἱ ἀρχαῖοι, κατ' ἐνέργειαν αὐτὴν ἀσώματον
ἀφοριζόμενοι. καὶ τοῖς τὸ ἀγαθὸν ἐν ἀρετῇ καὶ μόνῳ τῷ καλῷ τιθεμένοις,
ἀμφισβητοῦσιν οἱ διὰ πάντων αὐτὸ διατείνοντες. δέδεικται οὖν ἐν ταῖς πρώταις
εἰσαγωγαῖς, τοῖς παρὰ πᾶσιν ὁμολογουμένοις ὅροις κεχρῆσθαι. αὐτοὶ γὰρ εἰσὶ γνωριμώ-
τεροι, καὶ πρὸς τὴν πρώτην ἀκρόασιν ἐπιτηδειότεροι. οἱ δὲ ἕτεροι, τῆς πρώτης δέονται
φιλοσοφίας. ἥτις τὰ ὄντα, ᾗ ὄντα θεωρεῖ. διόπερ τὸν μὲν οὐσιώδη λόγον τῆς ποιότη-
τος, ἐν τοῖς μετὰ τὰ φυσικὰ ὁ Ἀριστοτέλης ἀποδέδωκε. τὸν δὲ ἐννοηματικόν, ἐνταῦθα.
καὶ λέγεται μὲν καὶ ταῦτα καλῶς. ἔστι δὲ καλλίων ἀπολογισμὸς ὁ λέγων, ὡς εἰ μὲν καθ' ἑαυτὴν
ἦν ἡ ποιότης, ἔδει ζητεῖν, τίς οὖσα μετέχεται. εἰ δὲ ἐν ἡμῖν ἐστι καὶ οὐκ ἐκτὸς τῶν ποιῶν
ὑφέστηκε, δῆλον ὡς οὐκ ἄλλο μὲν αὐτῇ τὸ εἶναι, ἄλλο δὲ τὸ μετέχεσθαι. οὐδὲ καθ' ἕτερον
μὲν τρόπον ἐστὶ καθ' ἑαυτήν, κατ' ἄλλο δὲ τῷ ποιῷ παρέχει τὸ εἶναί τε καὶ λέγεσθαι. ἀλλ' ἐν τῷ
αὐτῷ, τό, τε ἔχεσθαι, καὶ τὸ εἶναι. καὶ τὸ ποιὸν παρέχεσθαι, ἐπὶ τῆς ποιότητος θεωρεῖται.
εἶδος γάρ ἐστιν ἡ ποιότης τοῦ ἔχοντος. ὁρίζων διὰ τοῦ ποιοῦ τὴν ποιότητα ἀποδί-
δωσι, τὴν κυριωτάτην ἰδιότητα αὐτῆς χαρακτηρίζων. καὶ ὁμοῦ τίς τέ ἐστι καὶ τίνα παρέ-
χεται τὰ ἀποτελέσματα, ἐν τοῖς οὖσι παρίστησιν. Ἀλλ' εἰ κατὰ τὴν ποιότητα φησὶ καὶ τὸ ποιόν ἐστιν,
ὁ ἀγνοῶν τὴν ποιότητα, καὶ τὸ ποιὸν ἀγνοήσειεν. ἀλλὰ κἂν κατὰ τὴν ποιότητα τὸ ποιὸν
ἐστι, προδηλότερόν ἐστι καὶ τὸ ποιὸν τῆς ποιότητος. καὶ μάλιστα κατὰ τὰς ὁλοσχερεστέρας
καὶ ταῖς εἰσαγωγαῖς πρεπούσας ἐννοίας. καὶ γὰρ κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, ὁ ἄνθρωπος.
καὶ ὅμως γνωριμώτερός ἐστι τῆς ἀνθρωπότητος ὁ ἄνθρωπος. ὡς αἰσθητὸς νοητῆς. διὸ οὐδὲ
ἀληθὲς τὸ ὁμοίως ἀγνοεῖσθαι. αἰσθητὸν γὰρ τὸ ποιόν, καὶ γνώριμον τοῖς ἔχουσιν αἴσθησιν.
πάντες δὲ σχεδὸν ἔχομεν. νοητὸν δὲ ἡ ποιότης. καὶ μόνοις τοῖς νοῦν ἔχουσι γνώριμος.
νοῦ δὲ ὀλίγοις μέτεστιν ἀνθρώποις. ἀλλ' ὅμως ἀγνοεῖσθαι δοκεῖ διὰ τὴν τῶν ὀνομάτων
ὁμοιότητα. ἐπεὶ τίς ἀγνοεῖν δοκεῖ τὸ λευκὸν καὶ τὸ θερμόν. ἢ τὸ καλόν. ἅπερ πάντα
ποιά ἐστιν. ὅταν δὲ ἀκριβῶς ἕκαστον τούτων θελήσωμεν γνῶναι, τότε καὶ τὴν ποιότητα
καθ' ἣν ταῦτά ἐστιν ἀναζητοῦμεν. Ἀλλὰ πῶς φασιν ὁ ὅρος ὑγιής, εἴπερ ποιοί τινες
λέγονται, τῆς ποιότητος μὴ δὲ ὠνομασμένης. οὐκέτι γὰρ ἀληθές, ὅτι κατὰ ποιότητα
εἰσὶν ἐκεῖνοι ποιοί. ὁ γὰρ πυκτικὸς καὶ ὁ δρομικός, οὐκ ἀπὸ ὠνομασμένων ποιοτήτων λέ-
γονται. οὐ γὰρ εἴρηται πυκτικότης, ἢ δρομικότης. Πρόχειρον δὲ εἰπεῖν, ὅτι εἰ καὶ μὴ ὠνόμα-
σται, οὐ διὰ τοῦτο ἡ τῶν πραγμάτων φύσις ἐπιλέλοιπε. καίτοι καὶ ὀνομάσαι δυνατὸν
αὐτὰς ὁμωνύμως, τὸ δυνάμει τῷ κατ' ἐνέργειαν, πυκτικὴν καὶ πυκτικὸν ἄμφω λέγοντας.
εἰ φυλαττοίμεθα τὴν ὁμωνυμίαν, ἀλλὰ ποιήσομεν ὀνόματα. οἱ δὲ περὶ τὸν Ἀνδρόνικον
ἠξίουν, οὐκ ἀφ' ἧς ἔχουσι δυνάμεως ὠνομάσθαι αὐτούς, ἀλλ' ἀφ' ἧς ἕξουσι. τοὺς γὰρ εὖ
πρὸς τὰς μελλούσας ἕξεις διακειμένους οὕτως καλεῖσθαι. καὶ οἱ στωϊκοὶ δὲ κατὰ τὰς αὐτῶν
ὑποθέσεις τὴν αὐτὴν ἂν ἀπορίαν προσαγάγοιεν τῷ λεγομένῳ λόγῳ, κατὰ ποιότητα πάντα
τὰ ποιὰ λέγεσθαι. τὰς γὰρ ποιότητας ἑκτὰ λέγοντες, οὗτοι ἐπὶ τῶν ἡνωμένων μόνων ἑκτὰ
ἀπολείπουσιν. ἐπὶ δὲ τῶν κατὰ συναφήν, οἷον νεώς, καὶ ἐπὶ τῶν κατὰ διάστασιν,

οὐ ὀλίγοις μέτεστιν ἀνθρώποις

Stoici

οἷον, στρατοῦ, μηδὲν εἶναι ἑκτόν, μηδὲ εὑρίσκεσθαι πνευματικόν τι ἐν ἐπ' αὐτῶν. μηδὲ
ἕνα λόγον ἔχον, ὥστε ἐπί τινα ὑπόστασιν ἐλθεῖν μιᾶς ἕξεως. τὸ δὲ ποιόν, καὶ ἐν τοῖς ἐκ
συναπτομένων θεωρεῖται, καὶ ἐν τοῖς ἐκ διεστώτων. ὡς γὰρ εἷς γραμματικός, ἐκ ποιᾶς ἀναλήψε-
ως, καὶ συγγυμνασίας ἐμμόνως ἔχει κατὰ διαφοράν, οὕτως καὶ ὁ χορὸς ἐκ ποιᾶς μελέτης
ἐμμόνως ἔχει κατὰ διαφοράν. διὸ ποιὰ μὲν ὑπάρχει, διὰ τὴν κατὰ τάξιν καὶ τὴν πρὸς ἑνὸς
ἔργου συνέργειαν. δίχα δὲ ποιότητός ἐστι ποιά. ἕξις γὰρ ἐν τούτοις οὐκ ἔστιν. οὐδὲ γὰρ ὅλως ἐν
διεστώσαις οὐσίαις, καὶ μηδεμίαν ἐχούσαις συμφυῆ πρὸς ἀλλήλας ἕνωσιν, ἐστὶ ποιό-
της, ἢ ἕξις. εἰ δὲ ποιοῦ ὄντος, οὐκ ἔστι ποιότης. οὐ συνακολουθεῖ ταῦτα ἀλλήλοις φαῖεν
ἄν. οὐδὲ δυνατόν ἐστι διὰ τοῦ ποιοῦ τὴν ποιότητα ἀποδίδοσθαι. πρὸς δὲ ταῦτα, δυνατὸν
μὲν λέγειν, ὡς ἀσώματον ὂν τὸ εἶδος ἓν καὶ τὸ αὐτὸ διατείνει ἐπὶ τοῖς πολλοῖς, πάντα-
χοῦ τὸ αὐτὸ ὑπάρχον ὅλον. εἰ δὲ τοῦτο, ἔσται καὶ ποιότης μία διήκουσα διὰ τῶν συνδιεστη-
κότων καὶ συναπτομένων ποιῶν. εἰ μέντοι τοιαύτην τὴν τινῶν ὑπόθεσιν ὡς ἀπεξενωμένην τῆς
στωϊκῆς αἱρέσεως μὴ προσδέχοιτο, ἔστιν ἰσχυρῶς ἀπομάχεσθαι. ὡς οὔτε κατὰ τά-
ξις, οὔτε σχέσις, οὔτε ἐπικτητὸς σύνδεσις, οὔτε ἄλλη τις τοιαύτη συμπλοκὴ παράγει
τινὰ ποιοῦ ὑπόστασιν. ὅμοιον γάρ ἐστι τοῦτο, τῷ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος τὰ ὄντα παράγεσθαι,
καὶ ἐκ τοῦ μὴ ζῶντος τὰ ζῶντα. ὅλως γὰρ παραγενόμενόν τι χρῆμα ἐν ἑκάστῳ ἐστὶν ἡ οὐσία.
καὶ οὐχ ὕστερον ἐπιγινόμενον ἄλλοις. οὐδὲ τὸ ποιὸν οὖν οὕτως ὑπόστασιν ἕξει. εἰ γάρ ἐστιν
ἀμέριστον εἶδος καὶ ἡνωμένον ἐν τοῖς διεστηκόσι καὶ ὡς μὴ ἡνωμένοις, οὐδέποτε ὑπάρ-
χει. ὁμοίως μὲν ἡ ποιότης. ὁμοίως δὲ τὸ ποιόν. καὶ γὰρ τοῦτο ἀμερίστως πάρεστιν ἐν τοῖς
μετέχουσιν. οἷον τὸ λευκὸν ὅλον πανταχοῦ πάρεστιν ἐν τῷ μετέχοντι σώματι. μία
οὖν οὖσα καὶ ἀμέριστος ἡ ποιότης, τὰ μεριστὰ συνέχει. καὶ οὐδέποτε ἐν τοῖς διῳκισμέ-
νοις ἀπ' ἀλλήλων, καὶ ἐν τοῖς μὴ ἔχουσιν αὐτοφυῆ τὴν ἕνωσιν, οὔτε ἡ ποιότης, οὔτε τὸ ποι-
ὸν πάρεστιν. εἰ δὲ δεῖ μετὰ κλεινοὺς οὕτως ἄνδρας, καὶ ἐμέ τι προσαπορῆσαι περὶ τῆς κατὰ τὴν
ποιότητα ἀποδόσεως, εἴποιμ' ἂν πάσαις ταῖς κατηγορίαις ἁρμόττειν τὸν τοιοῦ-
τον τρόπον τῆς ἀποδόσεως. καὶ γὰρ ποσότητα εἶναι φήσαιμεν, καθ' ἣν ποσοί τινες λέ-
γονται. καὶ πρός τι, καθὸ πρός τι. καὶ οὐσίαν, καθὸ οὐσίαι. κἂν γὰρ ἐπὶ ποιότητος καὶ
ποσότητος ἄλλως μὲν καλεῖται τὸ μετεχόμενον, ἄλλως δὲ τὸ μετέχον, οἷον ποιότης καὶ ποι-
όν. ἐπὶ δὲ τῆς οὐσίας καὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως ἑκάτερον καλεῖται. καὶ οὐ δεῖ τῇ τῶν ὀνομάτων
ἐπιλείψει συναπόλλυσθαι τὰ πράγματα, ἀλλ' ἐννοεῖν, ὅτι πολλαχοῦ τὰ ὀνόματα
ἐλλείπει τῶν πραγμάτων, οὐδὲν ἧττον ὑφεστηκότων. Διὰ τί οὖν ἐπὶ τῆς ποιότητος μό-
νης, οὕτως αὐτῆς ἀποδέδωκε τὸν λόγον. καὶ γὰρ γνωριμώτερόν ἐστι τὸ ποιὸν τῆς ποιότη-
τος. ἀλλὰ καὶ τὸ ποσὸν τῆς ποσότητος, καὶ τὰ ἄλλα ὁμοίως. κἂν συνυπάρχωσιν ἥ, τε ποι-
ότης καὶ τὸ ποιὸν ἐν ταὐτῷ ὄντα κατὰ τοὺς περιπατητικούς, ἀλλὰ καὶ ἡ ποσότης καὶ τὸ πο-
σόν, ὁμοίως ἔχουσι. καὶ τῶν ἄλλων κατηγοριῶν ἑκάστη πρὸς τὰ μετέχοντα. τί οὖν
ἔσχεν ἡ ποιότης ἰδικώτερον, καθὸ μόνη τῶν ἄλλων κατηγοριῶν ἠξιώθη τῆς τοιαύτης
ἀποδόσεως. Μήποτε οὖν πᾶσα κατὰ μέθεξιν γινομένη διαφορά, χαρακτῆρα
ἴδιον ἐμποιεῖ καὶ εἶδος ἄλλο. εἰ οὖν πᾶς χαρακτὴρ καὶ πᾶν εἶδος κατὰ ποιότητα

περιουργόν

Peripatetici

Quaestion nota

ἀφορίζεται, δῆλον ὅτι καὶ αἱ τῶν ἄλλων αἱ μεθέξεις κατὰ τὴν ποιὰν μετάδοσίν τε καὶ μετάληψιν γίνονται. καὶ γὰρ τὸ ποσὸν ποσότητος μετασχὸν, καὶ διὰ τοῦτο ποσὸν γινόμενον, διαφορᾷ χαρακτῆρος ἐκρατήθη τινός. καθ' ὃν χαρακτῆρα καὶ ἡ ποσότης αὕτη, καὶ τὸ ποσὸν μετέχει ποιότητος. εἰ οὖν ταῦτα ἀληθῆ λέγω, εἰκότως τῆς ποιότητος ὄντως ἴδιον, τὸ ποιὰ κατ' αὐτὴν λέγεσθαι, εἴπερ καὶ τὰ ἄλλα κατὰ τὴν ποιότητα τοῖς μετέχουσιν ἐνδίδωσι τοῦ παρέχεσθαι. Ζητῶν δὲ τὰς νοερωτέρας τῆς περὶ ποιότητος αἰτίας ὁ Ἰάμβλιχος, πρῶτον μὲν ἀνασκευάζει τὰς μὴ καλῶς εἰρημένας. εἶθ' οὕτως τῷ Ἀριστοτέλει συμφιλοσοφῶν, τὰς καθαρωτέρας ἐννοίας ἐμφαίνει περὶ αὐτῆς. καὶ πρῶτον οὐκ ἀποδέχεται τοὺς κατὰ τὴν κοινότητα τὴν ἐκ πολλῶν καὶ κεχωρισμένων περιειλημμένην ἐννοουμένην ὑφιστάντας τὴν ποιότητα. κινδυνεύει γὰρ οὕτως ἀνυπόστατος εἶναι καὶ ἡ ποιότης, καὶ τὰ ἐκτά. οὐδεμία γὰρ κατὰ τὰς τοιαύτας ἐπινοίας ὑπόστασις ἵσταται. διὸ καὶ οἱ ἀπὸ τῆς Ἐρετρίας ἀνῄρουν τὰς ποιότητας, ὡς οὐδαμῶς ἐχούσας τι κοινὸν οὐσιῶδες, ἐν δὲ τοῖς καθ' ἕκαστα καὶ συνθέτοις ὑπαρχούσας. καὶ Δικαίαρχος δὲ, ἀπὸ τῆς αὐτῆς αἰτίας, τὸ μὲν ζῷον συνεχώρει εἶναι, τὴν δὲ αἰτίαν αὐτοῦ ψυχὴν ἀνῄρει. καὶ Θεόπομπος δὲ, τὸ μὲν γλυκὺ σῶμα, διὰ ταῦτα ἀποφαίνεται συνεστηκέναι, τὴν δὲ γλυκύτητα, οὐκέτι. οὔτε γὰρ σώματα, οὔτε ἀσωμάτους ἔθεντο εἶναι τὰς ποιότητας. ψιλὰς δὲ μόνας ἐννοίας αὐτὰς ὑπελάμβανον διακένως λεγομένας, κατ' οὐδεμιᾶς ὑποστάσεως. οἷον, ἀνθρωπότητα ἢ ἱππότητα. οὐ μὴν οὐδὲ εἴ τινες ἀπὸ τῶν εἰωθότων λέγεσθαι κατηγορημάτων, ὁμοίως μὲν αὐτῶν ὑπαρχόντων, κατά τε τὰ κοινὰ συμπτώματα σωμάτων καὶ ἀσωμάτων παράγουσι τὰς ποιότητας. οἷον ἀπὸ τοῦ δεδοκεῖσθαι, δόκησιν. καὶ ἀπὸ τοῦ ἰσοῦσθαι, ἰσότητα. καὶ ἀπὸ τοῦ σῶμα ὑπάρχειν, σωματότητα. οὐδὲ οὗτοι ὀρθῶς ἀποφαίνονται. οὐ γὰρ ἀπὸ τῆς συμβάσεως τῶν κατηγορημάτων αἱ ἕξεις ὑπάρχουσιν. οἷον, οὐκ ἐπειδὴ τὸ διεστάναι τοῖς κίοσι συμβέβηκε, διὰ τοῦτο καὶ ἡ διάστασις περὶ αὐτοὺς βλέπεται. τὸ μὲν γὰρ κατηγόρημα ἄχρι τοῦ λέγεσθαι μόνως θεωρούμενον, δύναται καὶ ἐπὶ τῶν μὴ ὑφεστώτων θεωρεῖσθαι. αἱ μέντοι ποιότητες κατ' αἰτίαν τινὰ προηγουμένην προϋπάρχουσαι, τοσοῦτον ἀπέχουσι τοῦ συνακολουθεῖν τοῖς κατηγορήμασιν, ὥστε αὗται τὰ ὑπάρχοντα κατηγορήματα ἐπιφέρουσιν. οἷον, ἡ φρόνησις, τὸ φρονεῖν. ἤτοι κατὰ τὴν ἐνέργειαν, ἢ ἐν τῷ μετέχεσθαι. καὶ πρὸς Δημόκριτον δὲ καὶ Ἐπίκουρον διομολογεῖται. τί δή ποτε τινὰς μὲν διαφορὰς περὶ τὰς ἀτόμους ἀπολείπουσιν. οἷον σχημάτων, βάρους, ναστότητος, σωματότητος, περάτων, μεγέθους, κινήσεως. οὔτε δὲ χρόαν, οὔτε γλυκύτητα, οὔτε ζωὴν ἔχειν. οὐ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων λόγους προϋφεστηκέναι ἀποφαίνονται. κοινοῦ γὰρ ὄντος τοῦ περὶ τῶν ἐκ τῶν λόγου, ἄτοπον μὴ τὰ αὐτὰ περὶ τῶν αὐτῶν διατάττεσθαι. καὶ ἔτι ἀτοπώτερον τὰς ἀρχηγικωτάτας δυνάμεις ὑστερογενεῖς ποιεῖν, ὥσπερ ζωὴν, καὶ νοῦν, καὶ φύσιν, καὶ λόγον, καὶ τὰ τοιαῦτα. παραπλησίως δὲ ἀδύνατον καὶ ἀπὸ τῆς συνόδου ταῦτα ἀποτελεῖσθαι. νόμῳ γὰρ ἔσται χροιὴ κατὰ τὸν Δημόκριτον, καὶ τὰ ἄλλα ὁμοίως, τῇ ἀληθείᾳ. ἔστι δὲ ἄτομα καὶ κενόν. ὁ δὲ ἅπαξ τὰ ὄντα ἀνελὼν, οὐδὲν ἕξει τιθέσθαι.

Iamblich⁹ *Eretrieses* *Dicaearch⁹* *Theopomp⁹* *Democrit⁹* *Epicur⁹*

∴ cf. οἷόν τε

καὶ ὁ παραδεξάμενος τὸ ἀναίτιον, οὐδαμοῦ στήσεται. τί γὰρ μᾶλλον ταῦτα ἢ τὰ ἐναντία προτιμήσει, ἀπ' οὐδεμιᾶς ὡρισμένης αἰτίας ὁρμώμενος. βέλτιον οὖν εἰς ἐκείνην ἐλθεῖν τὴν ὑπόθεσιν, ἥτις ἀπὸ τοῦ ἔχεσθαι παράγει τὰ ἐκτά. ὥσπερ οἱ Ἀκαδημαϊκοὶ ὡρίσαντο τὸ ἐκτὸν, τὸ οἷόν τε ἔχεσθαι αὐτὸ ἀποδιδόντες. οὐκ ἀπὸ τῆς ἐτυμολογίας αὐτοῦ παραλαβόντες τὸν λόγον. λογικῶς γὰρ τὸ τοιοῦτον εἴρηται, ἀλλ' οὐχὶ πραγματικῶς. μᾶλλον μὲν οὖν τὸ ἔχεσθαι τὰ εἴδη ἐστὶν, ὑπὸ τῶν οἷόν τε αὐτὰ ἔχειν. πολλαχῶς δὲ τοῦ ἔχειν λεγομένου, καὶ γὰρ τὰ μέρη ἔχομεν τοῦ σώματος, καὶ τὰ ἐκτός, οἷον ἀγρὸν καὶ οἰκίαν, διαστέλλοντες ἀπὸ τούτων προσετίθεσαν ἐκτὸν εἶναι φάσκοντες, οἷόν τε ἔχεσθαι. ὡς ἡ φρόνησις ἔχεται ὑπὸ τοῦ φρονίμου, καὶ ἡ περιπάτησις, ὑπὸ τοῦ περιπατοῦντος, καὶ ἡ κάθισις, ὑπὸ τοῦ καθημένου. ἐπειδὴ δὲ οἱ μὲν, καθ' ἕξεις. οἱ δὲ, κατ' εὐαναλύτους σχέσεις. οἱ δὲ, κατὰ πρός τι πως ἐχούσας κινήσεις ἐθεώρουν, εὐσήμου ἕνεκα διδασκαλίας πῶς ἔχοντας κεκλήκασι πάντας τούτους. καὶ ὥσπερ ἐπὶ πλέον τὸ ἐκτὸν τῆς ἕξεως λέγεται, οὕτως ἐπὶ πλέον τὸ πῶς ἔχον τοῦ ποιοῦ ὑποτίθεται. καὶ οἱ μὲν, τοσοῦτον μόνον πλεονάζειν τὸ πῶς ἔχον τοῦ ποιοῦ ὑποτίθενται, καθόσον τὸ πῶς ἔχον παρεκτείνει καὶ ἐπὶ τὰ πρός τι πῶς ἔχοντα, καὶ περιελάμβανε ταῦτα. τὸ δὲ ποιὸν ἵσταται ἐπὶ μόνων τῶν κατὰ διαφοράν. οἱ δὲ, ἄλλην τινὰ τεχνολογίαν ἐπεισῆγον. οὗτοι δὲ ἀμφότερα νοοῦσι, καθόσον ἅμα καὶ ἔχεσθαι τὸ ἐκτὸν λέγουσι, καὶ χωριστὸν αὐτὸ ὑποτίθενται. ἔπειτα, οὐδ' ὅπως ἔχεται, ἢ πῶς πάρεστιν, ἢ τίνα ὄντα μετέχεται τὰ ἀσώματα εἴδη, διὰ τοῦτο ἐμφαίνεται, ἀλλ' ἄτακτα καὶ ἀόριστα πάντα τὰ τοιαῦτα φέρεται παρ' αὐτοῖς. αἴτιον δὲ, ὅτι παραδεξάμενοι τὴν περὶ τῶν εἰδῶν ὑπόστασιν οὗτοι, οὐκ ἐτήρησαν αὐτὴν ἐπὶ τῶν πρώτων ὑποθέσεων, ἀλλ' ἄχρι καὶ τῶν εἰδῶν αὐτῶν προήγαγον. ἀδύνατον δὲ τὰ ἐπὶ τῶν πρωτίστων ἐφαρμόζειν τοῖς ἐπὶ τῶν ἐσχάτων ὑπάρχουσιν. οἱ δὲ Στωϊκοὶ, τῶν μὲν σωμάτων, σωματικάς. τῶν δὲ ἀσωμάτων, ἀσωμάτους εἶναι λέγουσι τὰς ποιότητας. σφάλλονται δὲ ἀπὸ τοῦ ἡγεῖσθαι τὰ αἴτια τοῖς ἀποτελουμένοις ἀφ' ἑαυτῶν ὁμοούσια εἶναι. καὶ ἀπὸ τοῦ κοινὸν λόγον τῆς αἰτίας, ἐπί τε τῶν σωμάτων καὶ ἐπὶ τῶν ἀσωμάτων ὑποτίθεσθαι. πῶς δὲ καὶ πνευματικὴ ἡ οὐσία ἔσται τῶν σωματικῶν ποιοτήτων, αὐτοῦ τοῦ πνεύματος συνθέτου ὄντος, καὶ ἐκ πλειόνων συνεστηκότος. μεριστοῦ τε ὑπάρχοντος, καὶ ἐπίκτητον ἔχοντος τὴν ἕνωσιν. ὥστε οὐ κατ' οὐσίαν ἔχει τὸ συνέχεσθαι. οὐδὲ πρώτως ἀφ' ἑαυτοῦ. πῶς οὖν ἂν τοῖς ἄλλοις τοῦτο παρέχοι τὸ συνέχεσθαι. τὴν δὲ Ἀριστοτέλους περὶ τῆς ποιότητος δόξαν, ὡς θαυμασίαν πασῶν προκρίνομεν. ἢ οὐ μόνον ἀσωμάτου οὔσης ἡ ποιότης διηγόρευται, ἅτε ταῖς διαφοραῖς κατ' αὐτὴν διωρισμένων τῶν σωμάτων. ἀλλὰ καὶ ὅταν μὲν λέγεσθαι κατὰ τὰς ποιότητας εἴπῃ τοὺς ποιοὺς, λόγους εἶναι τὰς ποιότητας, διορίζεται τοὺς εἰδοποιοῦντας τὰ ποιά. ὅταν δὲ ἐν τοῖς ποιοῖς αὐτοὺς παρεῖναι λέγῃ, ἐνύλους τότε αὐτοὺς καὶ μετὰ τῆς ὕλης διϊσχυρίζεται συνυπάρχειν. ἔχοντας μέντοι καθ' ἑαυτοὺς ὑπόστασιν. οὐ γὰρ ἂν κατ' αὐτοὺς ἐλέγετο τὸ ποιὸν, εἴπερ ὅλοι τῆς ὕλης ἦσαν, καὶ μὴ ἑστηκότες ἐν ἑαυτοῖς, παρεῖχον αὐτῇ τὸ εἶναι, καὶ οὕτως αὐτῇ συνῆσαν χωριστοί. ἐπειδὴ δὲ ποιοί τινες κατὰ τὴν ποιότητα λέγεσθαι εἴρηνται καθ' ἕκαστον ἄτομον διακεκριμένοι ἐν μερισμῷ, διὰ τοῦτο καὶ

Academici *πῶς ἔχοντα*

ἐν διαιρέσει ἔσται ὁ τῶν ποιοτήτων λόγος. διότι δὲ λέγονται, ἔοικε τῷ λεγομένῳ. καὶ ἐν τῇ τάξει πᾶς ἑαυτὸν ἐπιτίθησιν ἄλλοις. ἐπειδὴ δὲ πᾶς λόγος ἐν ἐξόδῳ τέ ἐστι, καὶ περὶ ἑτέρων λέγεται. τὸ δὲ ποικίλον τῆς ποιότητος, καὶ τίνα ἡ πρὸς τὸ ποιὸν συνεζευγμένη παρίστησι. διότι δὲ κατὰ τὴν ποιότητα ὑφίσταται τὸ ποιόν, ὁμοῦ μὲν δίδωσιν ἑαυτὴν ὡς ἄλλοις τοῖς ποιοῖς. ὁμοῦ δὲ καὶ μένει ἀκίνητος. κατὰ συμβεβηκὸς μέντοι κινεῖται, τῷ γίνεσθαι τῶν κινουμένων, ἐν ἑαυτοῖς εἶναι. καὶ περὶ τῆς ὑποστάσεως δὲ τῶν ποιοτήτων, σαφέστατος ὅρος διώρισται παρ' αὐτῷ. εἰ μὲν γὰρ τις αὐτὰς χωριστὰς ὥσπερ τὰς ἰδέας Πλάτων ἀφορίζοιτο, οὐκ ἔστιν ὕπαρξις αὐτῶν. πῶς γὰρ δὴ ἡ ἡμετέρα ἕξις ἔσται χωριστή, καὶ ἡ μετεχομένη καθ' ἑαυτήν. εἰ δὲ οὕτως τις αὐτὴν λαμβάνει, ὡς καὶ ἡμῖν παροῦσαν καὶ ὡς μετεχομένην ἐν τοῖς ποιοῖς, καὶ οὕτως ἐχομένην, ὡς τῶν μετεχομένων γίνεσθαι, ἔσται αὐτῶν ἡ ἀληθὴς ὑπόστασις. εἰ γὰρ ποιότης ἐστὶ καθ' ἣν ποιοί τινες ἐσμέν, ποιοὶ δὲ κατὰ τὸ ἐνυπάρχον ἐσμέν, λευκὸν γὰρ λέγω, κατὰ τὴν ἐν αὐτῷ ὁρωμένην λευκότητα. δῆλον ὅτι τὸ ἐξῃρημένον εἶδος. κἂν ἔστι λευκότης, ἢ ἀνθρωπότης, ἀλλὰ ποιότης οὐκ ἔστι. μετεχόμενον γὰρ ἡ ποιότης. διὰ δὲ ταῦτα, οὐκ ἔσονται λόγοι ἑαυτῶν αἱ ποιότητες. τῶν γὰρ ποιῶν προηγουμένως εἰσὶν οἱ λόγοι. ἀλλ' οὐδὲ λόγοι εἰσὶν αἱ ποιότητες. διδοῦντες ἀφ' ἑαυτῶν λόγους ἑτέρους, γεννήματα ἑαυτῶν, εἴπερ ὅλοι τῶν ποιῶν εἰσιν. ἀλλ' οὐδὲ μένει μὲν ἕτερος. ὁ δέ, προελθὼν εἰς τὸ ἐκτός. ὁ μέν, ἐστιν ἀσώματος. ὁ δέ, σωματοειδής. ὁ μέν, ἀμέριστος. ὁ δέ, μεριστός. ὅλοι γάρ εἰσι τῶν ποιῶν. ἀλλ' οὐδὲ εἷς ἐστι λόγος διπλᾶς ἔχων τὰς ἐνεργείας. καὶ γὰρ οὕτως ἔσται τρόπον τινὰ καθ' ἑαυτόν. ἀλλὰ τοὐναντίον. εἷς μέν ἐστι λόγος, μετεχόμενος δὲ μόνον. κἂν τοῦτο ἔχῃ τὸ εἶναι. καὶ ὅτι μὲν οὐκ ἔστι τὸ ἐξῃρημένον καὶ ἀμέθεκτον εἶδος ἡ ποιότης, ἀλλὰ τὸ μετεχόμενον λόγος, δῆλον. καὶ ἐν τῷ μετέχεσθαι γὰρ καθ' ἑαυτὸν ἔχειν τὴν ὑπόστασιν αὐτὸν ὁ Ἀριστοτέλης οἴεται. καὶ ἀκίνητον μὲν αὐτὸν ἐνέργειαν ὑποτίθεται. ἄνευ δὲ ὀργάνων σωματικῶν, καὶ ἄνευ μοχλείας πάσης, καὶ χωρὶς σωματικῆς πάσης κινήσεως, ποιεῖν πάντα τὰ καθ' ἑαυτὸν ἔργα ἀποφαίνεται. καὶ τὸν μὲν κατὰ τὴν μορφὴν λόγον, ἕτερον αὐτὸν εἶναι διϊσχυρίζεται. ἔσχατος γὰρ οὗτος καὶ οὐδὲν ποιεῖ. ὁ δέ, ποιεῖ πολλά, καὶ οὐκ ἔστι τελευταῖος. καὶ ὁ μέν, ἄψυχος θεωρεῖται. ὁ δέ, ἔχων τινὰ ζωῆς ἔμφασιν. καὶ ὁ μέν, ἀνενέργητος. ὁ δέ, κατ' ἐνέργειαν νοεῖται. καὶ ἴσως περὶ τοῦ κατὰ τὴν μορφὴν ἰδιώματος λέγει Ἀριστοτέλης. ὅτι κατὰ πάθος ἐγγίνεται ὁ χαρακτὴρ οὗτος τοῦ σώματος. οἱ δέ, περὶ πάντας λόγους τοὺς κατὰ τὴν ποιότητα, τοῦτο οὐχ ὑγιῶς ὑπέλαβον. ἔτι τοίνυν ἡ μὲν μορφὴ κατέχεται ὑπὸ τοῦ σώματος, κατὰ μίαν τὴν τυχοῦσαν διαφοράν. αἱ δὲ ποιότητες, ἔχουσί τι πλάτος, καὶ πλειόνων αἱ αὐταὶ ὑπάρχουσι. δοκεῖ τοίνυν διὰ τὰς αὐτὰς αἰτίας καὶ τοῦ σχήματος ἡ ποιότης ἑτέρα ὑπάρχειν. τὸ μὲν γὰρ σχῆμα, τοῦ μεγέθους ἐκτὸς ἀφορίζει τὸν ὅρον. ἡ δὲ ποιότης, τὸ αὐτὸ ἰδίωμα δι' ὅλου τοῦ ποιοῦ ἐμποιεῖ. καὶ τὸ μὲν σχῆμα, ὕστερόν ἐστι μετὰ τὸ μέγεθος. τὸ δὲ ποιόν, προηγεῖται τοῦ μεγέθους. ποδαπὸς οὖν ὁ λόγος ὁ τῆς ποιότητος, οὐχ ὡς θεωρῶν ἑαυτόν, οὔτε ὡς ἐκ θεωρίας, οὔτε ὡς ἐκ ζητήσεως παραγινόμενος, ἀλλ' ὡς ἔχων καὶ διδοὺς ἅπερ ἔχει. καὶ ὡς αὐτὸ

Plato

Qualitas

τῷ εἶναι ποιόν. καὶ ὡς ἐν τῷ ἔχειν ποιόν. καὶ ὡς ἐν τῷ μένειν τὰ πάντα ἀπεργαζόμενος. ὅθεν δὴ τέλειός ἐστι καὶ ὡρισμένως παντάπασιν, οὐδαμῶς ἐστι. μίγνυται γὰρ πρὸς τὸ ἀτελὲς πάντῃ, καὶ ἀόριστον. ἀλλ' οὐδὲ ἔσχατος πάντῃ καὶ ἀόριστός ἐστι. διακοσμεῖ γὰρ τὸ ὑλικὸν πᾶν καὶ ἐπιμελεῖται αὐτοῦ τεταγμένως. καὶ τὸ μέγιστον, εἰς ἓν ὁ τοιοῦτος λόγος συνέρχεται. ὅθεν ἐάν τε ἐν σμικρῷ, ἐάν τε ἐν μεγάλῳ ὁ τῆς ποιότητος ὑπάρχῃ λόγος, εἷς καὶ ὁ αὐτὸς ὑπάρχει. οὐδὲν ἄρα τὸ ποσὸν συμβάλλεται εἰς τὴν ὑπόστασιν αὐτοῦ, ὡς δοκοῦσί τινες τοῦ Πλάτωνος ἀκούειν, ἀλλ' ἔστιν ἀμέριστος περὶ τὰ σώματα μεριζόμενος. τοιαύτας ἄν τις ὑποθέσεις περὶ τῆς ποιότητος ὑποθέμενος, οὐκ ἂν διαμάρτῃ τῆς τε ἀληθείας αὐτῆς, καὶ τῆς Ἀριστοτέλους περὶ αὐτῆς δόξης. ἔστι δὲ ἡ ποιότης, τῶν πλεοναχῶς λεγομένων. μετὰ τὴν οὐσίαν τῆς ποιότητος, τὴν διαίρεσιν αὐτῆς παραδοῦναι προτίθεται ὁ Ἀριστοτέλης. καὶ τὰ εἴδη αὐτῆς, ὥσπερ καὶ τῶν ἄλλων γενῶν διαιρεῖται. ἡ γὰρ ἐπιστημονικὴ γνῶσις, αὐτό τε ἕκαστον ὅ, τί ποτε ἐστὶν ἐπισκέπτεται, καὶ τὰ εἴδη αὐτοῦ διαιρεῖται κατὰ τρόπον. εἰπόντος δὲ αὐτοῦ τὴν ποιότητα τῶν πλεοναχῶς λεγομένων εἶναι, ἐπειδὴ τὰ πλεοναχῶς λεγόμενα, τὰ ὁμώνυμα δοκεῖ εἶναι, συνάγεται τὴν ποιότητα ὁμώνυμον εἶναι. τὸ δὲ ὁμώνυμον, οὐκ ἔστι γένος. ἐπειδὴ τὰ γένη, συνώνυμά ἐστιν. ὥστε, οὐδὲ εἰς εἴδη διαιρεῖται ἡ ποιότης καθάπερ τὰ γένη, ἀλλ' εἰς τέσσαρα σημαινόμενα, ὥσπερ τὰ ὁμώνυμα. ῥητέον οὖν ὅτι πολλὰ σημαίνει τὸ πλεοναχῶς. ἓν γὰρ κοινῶς μὲν τὸ κατὰ πλειόνων λεγόμενον, ὁπωσδήποτε πλεοναχῶς λέγεται. ἰδίως δὲ καὶ τὰ ὁμωνύμως καὶ τὰ συνωνύμως λεγόμενα, πλεοναχῶς λέγεται, ὡς διαφόρως λεγόμενα. ταῦτα τοίνυν δύναται ἢ κατὰ τὸ κοινὸν εἰρῆσθαι ὡς κατὰ πλειόνων λεγόμενα, ἢ μᾶλλον κατὰ τὸ συνωνύμως καὶ κατὰ διαφορὰν λεγόμενον. δηλοῖ δὲ αὐτὸς ἐπάγων, ἓν μὲν οὖν εἶδος καὶ οὐχὶ ἓν σημαινόμενον, ποιότητος αἱ ἕξεις καὶ διαθέσεις λεγέσθωσαν. δοκεῖ δὲ τοῖς περὶ Ἀλέξανδρον, τὸ πλεοναχῶς δύνασθαι κυρίως ἐπὶ τῆς ποιότητος εἰρῆσθαι, ὡς οὐκ οὔσης ἐν μόνῳ τῷ εἰρημένῳ γένει, ἐν ᾧ εἰσιν αἱ ἕξεις καὶ αἱ διαθέσεις, ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις κατηγορίαις. ἐν πάσαις γὰρ τὰ γένη καὶ τὰ εἴδη ποιότητα σημαίνει τὴν περὶ ταῦτα, ὧν ἐστι γένη καὶ εἴδη. ὥσπερ τὸ περὶ οὐσίαν ποιόν, ἢ τῶν ἄλλων τι γενῶν. τοῦτο οὖν ἐνδείξασθαι βουλόμενον εἰπεῖν. ἔστι δὲ ἡ ποιότης τῶν πλεοναχῶς λεγομένων. εἰπόντα δὲ τοῦτο, τὴν διαίρεσιν ποιήσασθαι, οὐ τῆς πολλαχῶς, ἀλλὰ τῆς κυρίως λεγομένης ποιότητος, τῆς ὡς γένος τῶν δέκα γενῶν. ἀλλ' ἐφιστάνουσιν οἱ ἀκριβέστεροι τῶν ἐξηγητῶν, ὡς οὐ καλῶς λέγονται τὰ γένη καὶ τὰ εἴδη ποιότητες εἶναι καὶ ποιά, ἐν ταῖς δέκα κατηγορίαις. οὐσίαι γὰρ ταῦτα καθέκαστον, καὶ συμπληροῖ τὸ εἶναι. τὸ δὲ ποιὸν πανταχοῦ μετὰ τὴν οὐσίαν εἰς προσθήκην τῆς τοιᾶσδε φύσεως συντελοῦν. μήποτε δὲ πλεοναχῶς λέγεται ἡ ποιότης, διότι οὐκ ἔστιν ἴσα τὰ ἐν αὐτῇ εἴδη. ἀλλὰ τὰ μέν, ὑπέρτερα. τὰ δέ, καταδεέστερα. καὶ τὰ μέν, τελειότερα. τὰ δέ, ἀτελέστερα. καὶ τὰ μέν, ἐν τῷ δύνασθαι. τὰ δέ, ἐν τῷ ἐνεργεῖν, ἔχοι ἂν κατὰ πάντα ταῦτα τὸ πρότερόν τε καὶ ὕστερον, ὡς ἂν ἀφ' ἑνὸς καὶ περὶ ἓν ὑφέσει τῆς πρώτης δυνάμεως, πληθυνόμενά τε καὶ διαφορούμενα πρὸς ἄλληλα. δύναται

Plato

Homonymu[m] n[on] est genus. g[e]nera enim u[ni]voca sunt.

Alexander

οὖν ταύτῃ πλεοναχῶς λέγεσθαι ἡ ποιότης. οὐ γὰρ τὴν ἴσην ἔχει τάξιν, ἕξις τε καὶ δύναμις, καὶ παθητικὴ ποιότης, καὶ σχῆμα, ἀλλ' ἀεὶ κατατείνουσιν ἡ διαίρεσις, ἐπὶ τὰ ἀσθενέστερα εἴδη τοῦ ποιοῦ. καὶ ταύτῃ προσέοικε τοῖς τοιούτοις τοῖς ἀφ' ἑνὸς καὶ πρὸς ἕν. τὸ δὲ πλεοναχῶς λέγεσθαι, οὔτε τοῖς ὁμωνύμοις ἁρμόζει κυρίως, οὔτε τοῖς συνωνύμοις. ἀλλ' ὡς αὐτὸς ἐν τῇ μετὰ τὰ φυσικὰ πραγματείᾳ λέγει σαφῶς τοῖς ἀφ' ἑνὸς λεγομένοις, ἢ πρὸς ἕν. τὸ γοῦν ἕν, πλεοναχῶς λέγεται, καὶ τὸ ἴσα, καὶ ὅμοιον. τάττεται δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ὁμωνύμως κατηγορουμένων τὸ πλεοναχῶς, καὶ ἐπὶ τῶν συνωνύμως, εἰ καὶ σπανίως τοῦτο. δύναται δὲ καὶ ὡς ἀφ' ἑνὸς τοῦ γένους, προϊέναι τὸ πλῆθος τοῦτο τῶν ποιοτήτων, ἵνα συνωνύμως κατ' αὐτῶν κατηγορῆται ἡ ποιότης. οὐ μέντοι εἰς τὰ ἀπηρτισμένα καὶ ἐσχατίζοντα εἴδη γινομένης τῆς διαιρέσεως, ἀλλ' εἰς τὰ ἀεὶ ὑποδεέστερα. καὶ οὕτως τὸ πλεοναχῶς διασωθήσεται.

Aristote

Ἀλλ' εἰ μία καὶ ἡ αὐτή φασιν ἔστι κοινότης, διαφοραῖς δὲ εἰδοποιοῖς τὰ πλείω εἴδη παρέχεται, καὶ τὸ κατὰ πλειόνων εἰδῶν κατηγορεῖσθαι ταύτῃ πλεοναχῶς εἴρηται, λέγεσθαι τί τὸ κοινόν ἐστιν ἐπὶ τῶν τεσσάρων εἰδῶν τῆς ποιότητος. πρὸς δὴ τοῦτο, τὴν διδασκαλίαν τῆς εὑρέσεως ἐννοητέον. οὔτε γὰρ ποιότητα ποιότητος εὑρεῖν ῥᾴδιον, οὐδὲ γὰρ χρεία ἐστὶν εἰ μὴ ἄρα οἱ μὲν τὴν κοινὴν ἰδιότητα τῆς ποιότητος εὑρίσκειν, οὔτε διαφορὰν διαφορᾶς. διαφορὰ γὰρ ἡ ποιότης. δεῖ οὖν τῇ φύσει τοῦ πράγματος συγχωρεῖν, καὶ μὴ πλέον φιλονεικεῖν ἀνευρίσκειν ἕκαστον, ἢ ἐφ' ὅσον πρόδηλον εἶναι πέφυκε. τὸ δὲ αἴτιόν φησιν Ἰάμβλιχος τῆς περὶ τοῦτο δυσκολίας εἶναι, διότι ὅταν ἐνύλου καὶ μεριστοῦ πράγματος κοινότητα ζητῶμεν, τότε διὰ μὲν τὴν ἑτερότητα τῆς ὕλης καὶ τὴν διαίρεσιν τῶν καθ' ἕκαστον, ἐπὶ τὰς διωρισμένας ἰδιότητας φερόμεθα, ἐν αἷς ἐνυπάρχει τὸ κοινόν. οὐ γὰρ ἔχει καθ' ἑαυτὸ ὑπόστασιν. πάλιν δὲ αὖ διὰ τὴν τοῦ κοινοῦ ἐπίνοιαν, καθόσον ἐστὶ καθόλου, χωρίζομεν τῶν ἐν μέρει αὐτὸ καὶ καθ' αὑτὸ νοοῦμεν τὸ γένος. ὁμοῦ οὖν εἰς τἀναντία περιέλκεται ἡ ἐπίνοια. καὶ ὧν ἔχεται, τούτων ἀφίστασθαι προσαναγκάζεται. καὶ ἀφισταμένη ἀπ' αὐτῶν, οὐδὲν ἧττον μένει ἐν αὐτοῖς. οὐ γὰρ οἷόν τε χωρὶς τούτων εἶναι τὸ κοινόν, οὐδὲ ἐπινοεῖσθαι. διὰ δὴ τὴν αἰτίαν ταύτην, δύσκολός ἐστιν ἥ τε νόησις αὐτοῦ, καὶ ἡ ἐξήγησις. τό, τε γὰρ κοινὸν διαφορεῖται, καὶ ἡ διαφορὰ μετὰ τοῦ κοινοῦ ὑφέστηκε. καὶ οὐδέτερον ὑπάρχει τοῦ ἑτέρου χωρίς. ὁ μέντοι λόγος, καὶ πρὸ τοῦ λόγου ἡ ἔννοια, τὰς μὲν συμμίκτους ταύτας φύσεις, δυσκόλως αἱρεῖ. τὰς δὲ πολὺ διεστώσας ἀλλήλων, εὐκολώτερον καταμανθάνει. διότι καὶ τὴν κοινότητα ἰδίως αἱρεῖν προθυμεῖται, καὶ τὴν διαφορὰν ἰδίως. κοινὸν δὴ οὖν ἔξω τῶν τεττάρων τούτων, ἢ τὸν λόγον τῆς ποιότητος παρεχομένη. ἢ γὰρ μᾶλλον, ἢ ἧττον, ἢ προσεχῶς, ἢ πόρρωθεν, ἢ διόλου, ἢ ἐπιπολῆς, ἢ πρὸς παρασκευήν, ἢ πρὸς τελείωσιν ἐπιγινομένη. καὶ οὕτως ὁ λόγος εἷς ἂν καὶ κοινὸς γίνοιτο. ἡ δὲ μετουσία αὐτοῦ, τετραχῇ διαιρεῖται. εἰ δὲ αὐτὸ τοῦτο ζητοῖμεν τίς ὁ τῆς ποιότητος λόγος, καὶ τίς ἡ διαφορὰ αὐτοῦ περὶ τὸν τῆς οὐσίας λόγον, οὔπω γὰρ τοῦτο πρόδηλόν ἐστι, λεγέσθω ὅτι δεύτερος ἐστὶ λόγος ὁ τῆς ποιότητος, ἐκ προηγουμένου τινὸς ὑφιστάμενος. ὁ γὰρ νοερὸς καὶ παραδειγματικὸς τῆς

Egregia sētētia

Iāblich⁹

λευκότητος λόγος. ἐκεῖνος μὲν ποιότης οὐκ ἔστιν. ἀφ' ἑαυτοῦ δὲ προάγει τὸν λόγον ἐν τῇ ὕλῃ ποιότητα γινόμενον. εἰ δὲ καὶ αὐτὸς λέγεται ποιότης, οὐδὲν θαυμαστόν. τοῖς γὰρ αὐτοῖς ὀνόμασι καλεῖται τὰ αἴτια, οἷς ἐκεῖνα ὧν ἐστι τὰ αἴτια. κυρίως δὲ ποιότης ἐπονομάζεται, ὃ δεύτερον ἐπιγίνεται μετὰ τὸ εἶδος. καὶ τῆς οὐσίας προϋπαρχούσης, συνυφίσταται ἐμφυόμενον ταῖς συνθέτοις φύσεσι. καὶ τὰ μετέχοντα πάντα, ἓν καὶ ταὐτὸν ἔχει ἐνυπάρχον τὴν παρουσίαν τοῦ τοιούτου λόγου. προσθήκη τοίνυν οὐσίας ἐστίν, ὁ τῆς ποιότητος λόγος. καὶ ἀεὶ ὡς συμβεβηκὸς θεωρούμενος. καὶ ἀπεστερημένος τῆς ὄντως οὐσίας. καὶ ἔμφασις εἴδους, καὶ εἰκὼν τοῦ προτέρου λόγου. καὶ ὡς ἕτερος ἐφ' ἑτέρῳ ἐπιγινόμενος. οἷον ἐπίκτητός τε καὶ ἔξωθεν ἐφήκων εἰς τὰ μεταλαμβάνοντα. ὁ δὲ τοιοῦτος λόγος ὁ κατὰ τὴν ποιότητα κυρίως θεωρούμενος, κοινός ἐστι τῶν μετεχόντων αὐτοῦ εἰδῶν. καὶ αὐτὰ δὲ τὰ γένη καθόσον ἐστὶ γένη, διέστηκεν ἀλλήλων. ὁ γὰρ τῆς οὐσίας λόγος, ἕτερός ἐστι. καὶ ἄλλος ὁ τῆς ποιότητος. ὅ, τε γενικὸς ἑκατέρου τούτων λόγος, πάντη κεχώρισται. δεῖ τοίνυν τοὺς οἰκείους λόγους ἐφ' ἑκάστης κατηγορίας, κοινοὺς ποιεῖσθαι τῶν κατ' εἴδη διεστηκότων. ὅσα τέ ἐστι καὶ ὁποῖα. καὶ περὶ τοῦ εἴδους δέ, ὁ αὐτὸς ἔστω διορισμός. καθ' ἕκαστον γὰρ τῶν δέκα γενῶν οἰκείως διώρισται τὸ εἶδος. ἀφ' οὗ ἡ κατηγορία προσφόρως τε ἑκάστων προηγεῖται, καὶ τὸ κοινὸν αὐτοῦ καθ' ἑκάστην κατηγορίαν οἰκείως προσήκει (?) περιλαμβάνειν. ὥστε καὶ ἐπὶ τῆς ποιότητος τῷ αὐτῷ χρησόμεθα διορισμῷ, περὶ τῆς κατὰ τὸ εἶδος κοινῆς μετουσίας. ἡνίκα καὶ ὡς γενικὴν προτάττει (?) χρὴ τῶν ἐν αὐτῇ πλειόνων εἰδῶν. οἱ δὲ στωϊκοί, τὸ κοινὸν τῆς ποιότητος τὸ ἐπὶ τῶν σωμάτων λέγουσι διαφορὰν εἶναι οὐσίας. οὐκ ἀποδιαληπτὴν καθ' αὑτήν, ἀλλ' εἰς ἓν νόημα καὶ ἰδιότητα ἀπολήγουσαν. οὔτε χρόνῳ, οὔτε ἰσχύϊ εἰδοποιουμένην, ἀλλὰ τῇ ἐξ αὐτῆς τοιουτότητι. καθ' ἣν ποιοῦ ὑφίσταται γένεσις. ἐν δὲ τούτοις εἰ μὴ οἷόν τε κατὰ τὸν ἐκείνων λόγον, κοινὸν εἶναι σύμπτωμα σωμάτων καὶ ἀσωμάτων, οὐκέτι ἔσται γένος ἡ ποιότης. ἀλλ' ἑτέρως μὲν ἐπὶ τῶν σωμάτων, ἑτέρως δὲ ἐπὶ τῶν ἀσωμάτων αὕτη ὑφέστηκε. καὶ ὑπάλληλα γένη διὰ τοῦτο ταχθήσεται. τούτου δὲ ἔτι ἀτοπώτερον λέγεται, τὸ μὴ ἔχειν ὑπόστασιν τὰς ποιότητας, ἀλλ' εἰς ἓν νόημα αὐτὰς καταλήγειν. εἰ μὴ ἄρα οὐχ οὕτως ἔλεγον τὸ εἰς ἓν νόημα καὶ ἰδιότητα ἀπολήγειν, ὡς ἀνυποστάτου οὔσης τῆς ποιότητος, ἀλλ' ὅτι οὐκ ἔστιν ἀποδιαληπτὴ καθ' ἑαυτὴν ὥσπερ ἡ οὐσία, ἀλλ' ἐννοίᾳ καὶ ἰδιότητι χωριζομένη. ἡ δὲ ἐξ αὐτῆς τοιουτότης, ἀσαφής τέ ἐστι καὶ οὐδὲν ἧττον τῇ οὐσίᾳ προσοικεῖ, ἢ περὶ τῇ ποιότητι. εἰ μὴ ἄρα τὸ τοιοῦτον ποιότητός ἐστιν ἴδιον, ὥσπερ τὸ τοῦτο (?) μᾶλλον οὐσίας. Πῶς δὲ λέγουσι, καθ' ἣν ποιοῦ ὑφίσταται γένεσις, εἴπερ ὁμοούσιοι εἰσὶ τοῖς ἀποτελουμένοις ὑπ' αὐτῶν. ἐπειδὴ καὶ αὗται εἰσὶ σωματοειδεῖς, σύνθετοί τε καὶ αὗται παραπλησίως εἰσίν. ὁ δὲ Πλωτῖνος τὸ κοινὸν τῆς ποιότητος, δύναμιν εἶναι ἔθετο. ἀφ' ἧς τὸ ἔχον δύναται ἃ δύναται. πάσαις γὰρ ἐφαρμόζειν τοῦτο ταῖς τέτρασι ποιότησι. καὶ ὅτι μὲν ὡς μοναχῶς χρῆται τῇ δυνάμει καὶ τὸ δύνασθαι, εἴ τι πλεοναχῶς αὐτῶν εἰωθότων κατηγορεῖσθαι, πρόδηλον. ἑκάστῃ γὰρ τῶν κατηγοριῶν ἐφαρμόττει τοῦτο. ἐκεῖνο δὲ ἐπιστῆσαι χρή. μήποτε εἰς τὸ αὐτὸ περιδεδράμηκεν ἡμῖν ἡ ἀπορία. ἴσον μὲν γὰρ τὸ ζητούμενον

Plotinus

τῆς πολλαχῶς λεγομένης αὐτῆς, οὐδέν ἐστι κοινόν. τὸ δὲ δύναμιν ἀντὶ τῆς ποιότητος μεταλαβόντες, οὐδὲν πλέον πεποιηκέναι δοκοῦμεν. εἴπερ γὰρ ὁμωνύμως καὶ αὕτη λέγεται. καὶ πάλιν ὥσπερ τῆς ποιότητος τὸ κοινὸν δύσκολον εὑρεῖν, οὕτω καὶ τῆς δυνάμεως τί ποτέ ἐστι τὸ γένος, οὐ ῥᾴδιον συλλογίσασθαι. καὶ ἴσως ἀληθὴς καὶ ὁ Πλωτίνου λόγος. διότι γὰρ μέση ἐστὶν ἡ ποιότης, τῶν τε ἐπικτήτων συμβεβηκότων, καὶ τῶν αὐτοφυῶν οὐσιῶν, διὰ τοῦτο τῇ δυνάμει ἔοικε μέσην καὶ αὐτὴ τὴν φύσιν ἐχούσῃ. καὶ διότι μὴ κοινωνεῖ τῆς τῶν εἰδῶν οὐσίας ὁ ποσοῦν, διὰ τοῦτο καθ' ἕνα κοινὸν λόγον χαρακτηρίζεται. ἐπεὶ δὲ καὶ τῆς ἐπιρρηματικῆς κατηγορίας συμμετέσχηκεν, ὥσπερ ἡ τοῦ κεῖσθαι καὶ ἔχειν κατηγορία, διὰ τοῦτο καὶ αὐτὴ προσλαμβάνει τὸ πλεοναχῶς λέγεσθαι, ὥσπερ καὶ ἡ δύναμις. καὶ γὰρ αὐταῖς ταύτης τὸ πλεοναχῶς λεγόμενον αὐτῆς, ἀπ' αὐτῆς ἔχει τὸ κοινὸν συνυπάρχον, ἢ τῷ ἀφ' ἑνός, ἢ πρὸς ἓν συντετάχθαι, ἢ τῷ περὶ τὸ αὐτὸ ποιεῖσθαι τὴν ὕφεσιν τῆς δυνάμεως. ἐπειδὴ δὲ τῶν δυνάμεων αἱ μὲν ἅμα ταῖς οὐσίαις ὑπάρχουσι καὶ ταῖς κατ' αὐτὰς ἐνεργείαις. αἱ δὲ, οὔτε συμπληρωτικαὶ τῆς οὐσίας ὑπάρχουσιν, οὔτε οἱονεὶ μέρη τῶν οὐσιῶν εἰσί, τὰς ποιότητας δυνάμεις ῥητέον, τὰς ἐπιούσας ταῖς οὐσίαις, ὅσαι μὴ εἰδοποιοὶ διαφοραί εἰσιν. ἐπικτητοὶ δέ τινες δυνάμεις. οὕτω τὸ λογικὸν τοῦ ἀνθρώπου συμπληρωτικὸν τῆς οὐσίας ἐστὶ καὶ μέρος. ὅπερ οὐκ ἂν κληθείη ποιότης, οὐδὲ ἡ κατὰ τὴν ποιότητα νοουμένη δύναμις. τὸ μέντοι πυκτικόν, καθὸ ἀφορμὰς ἔχομεν ἀξιολόγους εἰς τὴν πυκτικήν, ποιότης ἔσται καὶ δύναμις. ἐπεὶ οὔτε μέρος τοῦ ἀνθρώπου ἐστίν, οὔτε ἄλλως τῆς οὐσίας συμπληρωτικόν. διότι οὐδὲ πᾶσιν ὑπάρχει τοῖς ἀνθρώποις. καὶ τοῦ λογικοῦ δὲ τὸ μὴ φυσικόν, οὐ ποιόν. τὸ δὲ ἐπιγινόμενον λογικόν, διά τε τῆς ὀξύτητος καὶ ἀγχινοίας ὡς ἐπισκευαστόν, ποιότης. ὥστε αἱ μὴ συμπληρωτικαὶ τῶν οὐσιῶν, οὐκ εἰσὶ ποιότητες, κἂν δοκῶσι τὴν ποιὰν οὐσίαν σημαίνειν. αἱ δὲ ἔξωθεν ἐπιγινόμεναι αἱ περὶ ψυχὴν καὶ περὶ σῶμα, ἐπισκευαστὴν τινὰ ἕξιν ἢ διάθεσιν καὶ μορφὴν σημαίνουσαι, αὗται ποιότητές εἰσιν. ἀεὶ γὰρ περὶ τὸ ὑποκείμενόν ἐστιν ἡ ποιότης, εἰδοποιοῦσα τὸ οὐσιῶδες, κἀκείνου οὖσα, ἀλλ' οὐ χεῖρον ἑαυτῆς. ἀλλ' ἐὰν τὰς ἐπιούσας ταῖς οὐσίαις ἀδιορίστως ποιότητας λέγωμεν, οὐ μᾶλλον ποιότητας ἐροῦμεν, ἢ ἄλλο τι τῶν ἑτέρως συμβεβηκότων. ἐὰν δὲ προσθῶμεν τὸ αὐτὴ τῇ οὐσίᾳ προσεχὲς ὂν τῇ οὐσίᾳ, καὶ ἐχόμενον τῆς οὐσίας, οὕτως ἂν μάλιστα ἁπτώμεθα τῆς περὶ τὸ ποιὸν ἐννοίας. ἔσται δὴ οὖν ποιότης, δύναμις προστεθεῖσα ταῖς οὐσίαις μετ' αὐτὰς τὸ ποιαῖς εἶναι συνημμένη πρὸ αὐτὰς διὰ συγγένειαν. τῷ δὲ μετ' αὐτάς, οὐδὲν ἧττον ἐμφαίνουσα, διότι καὶ τὸ ἐπιρρηματικὸν ἔχει. Ἀλλ' εἰ ἡ δύναμις τοιαύτη φησὶν ὁ Πλωτῖνος, αἱ ἀδυναμίαι οὐκέτι ἔσονται ποιότητες. αἱ δὲ ποιότητες καὶ αὐταί, οὐκ ἐφαρμόσει κατὰ πασῶν ὁ τῆς ποιότητος διορισμός. Πρὸς δὴ τοῦτο, ἀναγκαῖον διελέσθαι, πῶς λέγεται δύναμις καὶ ἀδυναμία. εἰ μὲν γὰρ ὡς οἱ Στωϊκοὶ ἀποδεδώκασι, δύναμις ἐστὶν ἡ πλειόνων ἐποιστικὴ συμπτωμάτων, ὡς ἡ φρόνησις τοῦ τε φρονίμως περιπατεῖν, καὶ τοῦ φρονίμως διαλέγεσθαι, ἔσονται κατὰ τὸν τοιοῦτον διορισμόν, καὶ αἱ νῦν λεγόμεναι ἀδυναμίαι, δυνάμεις. καὶ γὰρ αἱ ἀτεχνίαι, πλείονα διαπτώματα ἐπιφέρουσιν. εἰ μέντοι κατὰ τὴν διάταξιν τῶν Στωϊκῶν λέγοιτο δύναμις, ἡ πλειόνων ἐποιστική

Plotinus

Plotinus

δύναμις καὶ ἀδυναμία

Stoici

συμπτωμάτων, καὶ κατακρατοῦσα τῶν ὑποτασσομένων ἐνεργειῶν. καὶ οὕτως ἐφαρμόττει ὁ τοῦ Πλωτίνου ὅρος. καὶ γὰρ ἡ κακία ἀδυναμία οὖσα κατὰ τὸν τῶν Στωϊκῶν ὅρον, κατακρατεῖ τῶν οἰκείων ἐνεργειῶν. καὶ αἱ μέσαι τέχναι, ὅσαι ἀποπίπτουσι τοῦ βεβαίως ἐνεργεῖν, ὅμως τοιαῦταί εἰσιν, ἀφ' ὧν τὸ ἔχον δύναται ἃ δύναται. ὥστε αἱ τοιαῦται ἀδυναμίαι, περιέχονται ἐν τῇ κατὰ τὴν ποιότητα δυνάμει. εἰ δὲ καὶ κατὰ Ἀριστοτέλην τὸ πολλαχῶς τῆς δυνάμεως διελόμεθα, καὶ οὕτως ὁ τοῦ Πλωτίνου λόγος καὶ αὐτῆς τῆς δυνάμεως σωθήσεται, καὶ αὐτῆς τῆς ἀδυναμίας. ἑξαχῶς τοίνυν λεγομένης παρ' αὐτοῦ τῆς δυνάμεως, ἄλλη μέν ἐστιν ἡ ἀπὸ τῆς δυνάμεως, καθ' ἣν οἷόν τέ ἐστιν ἐπιτηδειότητα εἶναι, ὡς δύναται ὁ παῖς ἀναγνῶναι, ὡς ἐπιτηδειότητα ἔχων. καὶ ἄλλη ἡ τῆς ἐπιτηδειότητος τελειότης, ἀρχὴ οὖσα κινήσεως. ὡς δυνατὸς ἀναγνῶναι, ὁ γραμματικὸς εἰδώς. αὕτη δὲ ἡ δύναμις, καὶ ἐντελέχεια λέγεται. καὶ πρὸς ταύτην ἀτελὴς ἡ πρώτη δύναμις καὶ ἀδυναμία ἔσται, ὑπὸ τῆς ἀτελοῦς δυνάμεως περιεχομένη. ἄλλως δὲ λέγονται παρ' αὐτῷ δυνάμεις, ἥ τε ποιητικὴ καὶ ἡ παθητική. ἡ μέν, ὅτι ἀπ' αὐτῆς εἰς ἕτερον. ἡ δέ, ὅτι ἀφ' ἑτέρου εἰς αὐτό. καὶ πάλιν ἡ ἐν τῷ πάσχειν δύναμις, ἀδυναμία ἔσται τοῦ ποιεῖν, ἐν ἑτέρᾳ δυνάμει οὖσα τῇ κατὰ τὸ πάσχειν. ἄλλως δὲ πάλιν δύναμιν λέγει, καθ' ἣν μόνος τις, ἢ κάλλιον τῶν ἄλλων ποιεῖ. ὡς ὁ βαδίζων ὅσον οὐκ ἄλλος. καὶ ὁ διανηξάμενος πέλαγος ὅσον οὐχ ἕτερος. καὶ πάλιν ἡ ἀντίθετος πρὸς ταύτην. τὸ γὰρ δυνάμενον οὔ τι χεῖρον παθεῖν, λέγομεν ἔχειν τοιαύτην δύναμιν. ὡς τῷ ἀνθρώπῳ τὸ φθαρῆναι. καὶ δῆλον ὅτι στερητική ἐστιν ἡ δύναμις αὕτη. καὶ οὕτως ἡ ἀδυναμία τῶν βελτιόνων, δύναμις ἔσται πρὸς τὰ χείρονα. καὶ καθόλου ἡ ἑτέρων ἀδυναμία, ἄλλων ἔσται δύναμις. καὶ οὐκ ἐξίσταται παντάπασιν ἡ ἀδυναμία τοῦ λόγου τῆς δυνάμεως, ἀλλ' ὑπ' αὐτοῦ κρατεῖται. τὰ γὰρ ἀτελῆ, συνείληπται ἐν τοῖς τελείοις. ἀπ' αὐτῶν γὰρ ἔχει τὸ αἴτιον τοῦ εἶναι. καὶ αἱ ἀδυναμίαι οὖν περιέχονται ἐν τῷ τῆς δυνάμεως λόγῳ. ὡς ἂν τῆς πρωτίστης καὶ τελειοτάτης δυνάμεως, καὶ αὐτὰ τὰ ἀσθενέστερα δημιουργούσης. διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἡ ἀρετὴ γνωρίζει τὴν κακίαν. εἰ δὲ τοῦτο, καὶ ἡ ποιότης τὰς ἀδυναμίας περιέξει, διὰ τὸ καὶ ταύτας ὁποιασοῦν εἶναι δυνάμεις. ἢ καὶ αἱ ἀδυναμίαι καὶ αἱ στερήσεις, δυνάμεις κατὰ τοῦτο λέγονται, ὅτι ποιοῦσι τὰ ἑαυτῶν ἔργα, ποιότητες οὖσαι καὶ αὐταὶ καὶ ποιοὺς παρεχόμεναι τοὺς ἔχοντας, καὶ μορφὰς ἐπάγουσαι, εἰ καὶ ἀσχήμονας. καὶ διότι μὲν ποιοὺς παρέχονται τοὺς μετέχοντας αὐτῶν, ποιότητες λέγονται. καθ' ὅσον δὲ καὶ τὰ οἰκεῖα ἔργα ἀποτελοῦσι, ῥηθήσονται καὶ δυνάμεις. ὅλως δὲ καθ' ἑκάστην κατηγορίαν ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος ἔλεγον τοῦτο καὶ αἱ στερήσεις ἀνάγεσθαι, ὑφ' ὃ καὶ αἱ ἕξεις. σαφῶς δὲ καὶ ὁ Ἀριστοτέλης ὁμοίως τὸ κατὰ ἀδυναμίαν, ὥσπερ τὸ κατὰ δύναμιν ποιὸν εἶναί φησι, λέγων. ἢ ἁπλῶς ὅσα κατὰ δύναμιν φυσικήν, ἢ ἀδυναμίαν λέγεται. ἀλλ' εἰ ἑξαχῶς ἡ δύναμις λέγεται, κατὰ ποῖον σημαινόμενον αἱ ποιότητες εἴρηνται δυνάμεις. ἆρα κατὰ τὴν ἐπιτηδειότητα τὴν κοινήν, καθ' ἣν καὶ πρὸς πάσας τὰς τέχνας ἐπιτηδείως ἔχειν λεγόμεθα, κἂν μὴ ἀναλαμβάνωμεν αὐτάς, ἢ καθ' ἣν ὁ Ἀριστοτέλης ἔθηκεν ἐν ταῖς ποιότησι. λέγω δὲ τὴν ἰδίας προνοητικὴν πρός τινα ἐκ φύσεως. σαφονικὸς γάρ, ὁ οἷόν

Plotinus

Stoici

Entelechia hinc disce

Sex species p[o]tentiae secu[n]du[m] plotinu[m]

Τὰ ἀτελῆ συνείληπται ἐν τοῖς τελείοις

Qualitates nomine & ratione potent[iae] uocantur

πολλὰ πλεονεκτήματα ἔχων, καὶ ἀφορμὰς ἀπὸ φύσεως πρὸς ταῦτα, ὥσπερ ὁ Ἱππόλυτος. ἢ κατ' οὐδέτερον τούτων τῶν δυνάμεων πᾶσαι αἱ ποιότητες περιλαμβάνονται. καὶ γὰρ, ἐντελέχειαι μᾶλλον αὗται, ὡς αἱ δραστικαὶ καὶ αἱ ποιητικαὶ εἰς ἄλλους. εἰσὶ μὲν ἂν αἱ πλείους. οὐ μὴν ἅπασαι. καὶ γὰρ καὶ ἡ γεωμετρία καὶ ἡ σοφία, ποιότητες. ἀλλ' οὐ δραστικαὶ εἰς ἄλλους. ἀλλὰ θεωρητικοὺς μόνον παρέχουσι τῷ αὐτῶν λόγῳ, τοὺς κατ' αὐτὰς ἐνεργοῦντας. οὐδὲ πᾶσαι αἱ ποιότητες τοῦ εὖ ἀποδοτικαί, οὐδ' αἱ πᾶσαι τῶν ἐναντίων δυνάμεις, ἀλλὰ κομιδῇ εὐαρίθμητοι. ἀλλ' οὐδὲ κατὰ τὰς τοῦ ποιεῖν ἢ πάσχειν δυνάμεις, πᾶσαι αἱ ποιότητες ἔσονται. οὔτε γὰρ τῇ γρυπότητι, οὔτε τῇ τριγωνότητι, οὔτε ὅλως ταῖς κατὰ σχῆμα πάρεστι τὸ δραστικοὺς παρέχειν τοὺς ἔχοντας. ἀλλ' ἴσως διὰ τοῦτο ταῖς δυνάμεσιν αἱ ποιότητες οὐκ ἐξισάζουσι, διότι τὸ ἴδιον σημαινόμενον τῶν δυνάμεων, ἀλλ' οὐχὶ τὸ κοινὸν παραλαμβάνομεν. εἴτε γὰρ σπεύδοιτο πρὸς τελείωσιν ὡς τὸ ἐπιτηδείως ἔχον, εἴτε ἐν τελειότητι θεωροῖτο, ὡς αὐτὴ ἡ ἐντελέχεια. εἴτε δρῴη τι εἰς ἕτερον, ὡς ἡ ἀπὸ τῆς ἕξεως τῆς ἐν ἄλλῳ εἰς ἄλλο ἐνέργεια. εἴτε πάσχοι, ὡς ἡ ἀπ' ἄλλου παραγινομένη κίνησις. εἴτε εἰς τὸ εὖ μόνον τι ἔργον ἀποτελεῖν συμβάλλοιτο. εἴτε χεῖρόν τι ἀπεργάζοιτο, πάντα ταῦτα ἔχει πρὸς ταῦτα ὅλα δύναμιν. καὶ οὕτω κοινόν τι ἔσται τὸ τῆς δυνάμεως διατεῖνον ἐπὶ πάντα ταῦτα. τὸ δὲ οὕτω θεωρούμενον κοινόν, καὶ πρὸς τὰ εἴδη τῆς ποιότητος πάντα συνέζευκται. τάς τε γὰρ τελείας ἕξεις τὰς μονίμους, καὶ τὰς ἐπὶ βραχὺ ἐπιμενομένας διαθέσεις, καὶ τὰς ἐπιτηδείως παρεσκευασμένας προνοητάς, καὶ τὰς κατὰ πάθος, ἢ μορφήν, ἢ σχῆμα παραγινομένας ποιότητας, ἡ κοινὴ δύναμις δύναται τοιαύτας ἀπεργάζεσθαι. καὶ ὅλως συνάπτεται πρὸς τὴν ποιότητα. ἡ γὰρ αὐτὴ αἰτία, καθόσον μὲν ποιοὺς παρέχει, ποιότητα ἐστί. καθόσον δὲ δύναται τοὺς ποιοὺς ἀπεργάζεσθαι, δύναμις νοεῖται. εἰ δέ τις ἀποροίη, πῶς τὸ σχῆμα καὶ ἡ περὶ ἕκαστον μορφὴ δύναμις ἔσται, ἐροῦμεν. ὅτι τῶν ποιητικῶν δυνάμεων, αἱ μέν, εἰς ἄλλα τινὰ ἔξωθεν ἐνεργοῦσιν, ὡς ἡ θερμότης εἰς τὸ θερμαινόμενον. αἱ δέ, εἰς τὰ μετέχοντα ἑαυτῶν, κατὰ ἀκίνητον ἐνέργειαν τοιαῦτα ἄττα παρεχόμεναι, ὁποῖα ποτε αὗται εἰσίν. ἣν οὖν αἰτίαν ἐνδιδόασιν αὐτοῖς εἰς τὸ εἶναι, ταύτην δύναμιν καλοῦμεν. οὐ τὴν ἔξω ποιοῦσαν, ἀλλὰ τὴν μένουσαν ἐν αὐτοῖς ἐκείνοις τοῖς μεταλαμβάνουσι. τῶν δὲ τοιούτων αἰτιῶν, τὰ μὲν, ὅλα δι' ὅλων τῶν μετεχόντων διήκει, ὥσπερ ἡ λευκότης δι' ὅλου τοῦ γάλακτος. καὶ ἁπλῶς ὅσα ὁρῶμεν δι' ὅλου ὄντα ποιά. τὰ δὲ ἐπιπολῆς καὶ ἔξωθεν, δέχεται τὴν ποιότητα, ὥσπερ ἡ μορφὴ καὶ τὸ σχῆμα. ταῦτα δὴ οὖν καὶ τὴν δύναμιν περιοῦσαν ἔξωθεν καὶ περιγράφουσαν ἔχει. καὶ ἔσται δυνάμεώς τι τοῦτο τελευταίας εἶδος, τὸ κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν περιωρισμένον, καὶ μὴ δι' ὅλου τοῦ βάθους διατεῖνον. ὅσῳ γὰρ μᾶλλον ἀφίσταται τοῦ εἴδους, τοσούτῳ πλέον καὶ τῆς ὅλης δυνάμεως αὐτοῦ ἐξίσταται. καὶ ἡ γρυπότης οὖν αὐτὸ τοῦτο δύναται γρυπὸν παρέχεσθαι τὸν μετέχοντα ἑαυτῆς. καὶ ἡ τριγωνότης τὸ τρίγωνον παρέχεται τοιοῦτον τῷ σχήματι, ὁποῖόν ποτέ ἐστιν αὐτό. ἀλλὰ πῶς τὸ ὂν καὶ αἱ οὐσίαι ἐνεργειῶν καθ'

Hyppolyt.

δραστικαὶ εἰς ἄλλους ποιότητες

Entelechia

Qua ratione figura et forma potentie erunt

ἑαυτὰς ἀποδεικτικαί, κατὰ τὰς δυνάμεις. δῆλον ὅτι οὐ ποιοτήτων μετέχει ταῦτα τὰς ἔχουσι τὰς δυνάμεις. καὶ εἰσὶ μὲν αἱ ποιότητες δυνάμεις. καὶ διὰ τοῦτο ποιητικαί. οὐ μέντοι πρώτως ποιητικαί, οὐδὲ μόνως ποιοῦσαι. ὥστε, οὐκέτι ποιητικὴ ποιότης. ἀλλ' ἔστι ποιότης ποιητική. ὁμοίως δέ, οὐχ ἡ ἁπλῶς δύναμις λέγεται εἶναι ἡ ποιότης, ἀλλά τις δύναμις. ὥστε εἴ τις μὲν ποιότης ἐστί, δύναμις ἔσται. εἴ τις δὲ δύναμις, οὐ πάντως ποιότης. καὶ τὸ ὂν οὖν ἢ ὄν, καθ' αὑτὸ δύναμιν ἔχει. ἀλλ' οὐ ποιότητος μετέχει, ἔσται ἐν δυνάμει. ἐπειδὴ ἡ ἁπλῶς δύναμις, ἄλλη τίς ἐστι. καὶ οὐχ ὥσπερ ἡ ποιότης. καὶ εἰκότως προείληπται δυνατώτατον τὸ ὄν. διότι τὴν κυριωτάτην καὶ πρωτίστην ἔχει δύναμιν. καὶ αἱ οὐσίαι δὲ ὅσαι τῇ ἐνεργείᾳ ταυτόν εἰσιν, οὐδὲν προσδέονται ποιότητος. καὶ γὰρ δυνάμεις οὖσαι, ἐπειδὴ πρεσβυτέραν αὐτῶν προσειλήφασι δύναμιν. καὶ καθ' αὑτάς εἰσι δυνάμεις. ὅλως γὰρ ἄνωθεν κάτεισιν ἡ τῆς δυνάμεως αἰτία, δι' ὅλων τῶν ὄντων διατείνουσα, καὶ ἀποπληροῦσα πάντα καὶ συνέχουσα. καὶ μέχρι τῶν ἐσχάτων, οἷον τῶν στερήσεων ἀποτελευτῶσα. ἀλλ' εἰ κατὰ τὸν χαρακτῆρα μάλιστα τὴν ποιότητα ἀφορίζομεν, πῶς αὕτη ἡ ἔννοια τῇ τῆς δυνάμεως ἐννοίᾳ συνάγεται. ἢ καὶ οὗτος ὁ χαρακτὴρ οὐ μάχεται πρὸς τὴν δύναμιν. κατὰ γὰρ τὸν χαρακτῆρα τὸν ἑαυτοῦ ἕκαστον δύναται ποιεῖν τὰ ποιά. ἀλλὰ πῶς ἡ ποιότης κατὰ τὸν χαρακτῆρα λέγεται οὐσιοῦσθαι, εἴπερ καὶ ἑκάστη τῶν κατηγοριῶν ἰδιόν ἔχει χαρακτῆρα, καθ' ὃν ὑφέστηκε καὶ διαφέρει τῶν ἄλλων. ἢ καὶ ἐκεῖναι κατὰ τὴν ποιότητα τήν τε πρὸς ἀλλήλας ἔχουσι διαφορὰν καὶ τὸν χαρακτῆρα, ὥσπερ τὴν ὑπόστασιν αὐτὴν κατὰ τὴν οὐσίαν. τῆς γὰρ ποιότητος ἴδιον, τὸ διορίζειν τὰς οὐσίας πρὸς ἀλλήλας, καὶ τὸ πρὸς ἑαυτὰς ἴδιον χαρακτῆρα ἐμποιεῖν, καὶ τὸ τὴν ἐνέργειαν παρὰ τὸ οἷον καὶ τὸν χαρακτῆρα συντείνειν. ὥσπερ ἡ ποσότης περὶ τὸ ὅσον μόνον ἐνεργεῖ. καὶ ἡ οὐσία περὶ τὸ οὐσιῶδες εἶδος ἵσταται. ἀλλὰ ταῦτα μέν, ἀπὸ τοῦ πλούτου τῶν ἐξηγητῶν πλουσίως παραγεγράφθω. δεῖ δὲ λοιπὸν καὶ ἐπὶ τὴν Ἀριστοτέλους λέξιν παρατρέψαι τὸν λόγον.

Ἓν μὲν οὖν εἶδος ποιότητος ἕξις καὶ διάθεσις λεγέσθωσαν. διαφέρει δὲ ἕξις διαθέσεως, τῷ μονιμώτερον καὶ πολυχρονιώτερον εἶναι. τοιαῦται δὲ αἵ τε ἐπιστῆμαι καὶ αἱ ἀρεταί. ἕως τοῦ, οἱ δὲ διακείμενοι, οὐ πάντως ἕξεις ἔχουσιν. Ὅτι μὲν τὸ πλεοναχῶς τῆς ποιότητος οὐχ ὡς ὁμωνύμως εἰρημένον παρείληπται δηλοῖ, τό, ἓν μὲν οὖν εἶδος ποιότητος. εἰ δέ τις καὶ πρὸς τὸ γένος εἶναι καὶ συνωνύμως κατηγορεῖσθαι φιλονεικεῖ, διὰ τὴν τάξιν ἐκλεγέσθω τὸ μέσον, τῶν τε συνωνύμων καὶ ὁμωνύμων τὸ ἀφ' ἑνός. οὐ μόνον ἐπὶ τῆς ποιότητος, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἐννέα γενῶν. οὐδὲ γὰρ ἐκεῖνα κυρίως ἐστὶ γένη. οὐ γὰρ ὡς γένη τῶν ὑπ' αὐτὰ κατηγορεῖται, τάξεως οὔσης πανταχοῦ πρώτων καὶ δευτέρων. ὥσπερ δὲ ἐπὶ τῶν ἄλλων, οὕτω καὶ ἐνταῦθα μετὰ τὴν ὑπογραφὴν τῆς φύσεως αὐτῶν ἐπὶ τὴν διαίρεσιν τρέπεται. καὶ οὕτως ἐπὶ τὰ παρακολουθοῦντα. ἀλλ' ἐπειδὴ τετραδικὴν τῶν ποιοτήτων διαίρεσιν Ἀριστοτέλης παραδέδωκεν, ἐμφαίνουσάν τι καὶ δυαδικὸν πρὸ τοῦ τετραδικοῦ, δεῖ τὴν ἀκολου-

Notanda

χαρακτῆρα ἴδιον

χαρακτῆρα

Plato

ualitatū quædá
aturales quædá
xtrinsecæ quas
ocat ἐπικτήτους

διαν ἐκφῆναι τῆς διαιρέσεως, ἀπὸ τοῦ δυαδικοῦ τὴν ἀρχὴν ποιησάμενον. ὥσπερ καὶ
ὁ Πλάτων παρακελεύεται, κατὰ τοὺς ἐλάττονας τέμνειν ἀριθμούς, πρότερον εἰπὼν
δυάδα· τῶν γὰρ ποιοτήτων αἱ μέν, εἰσὶ φυσικαί. αἱ δέ, ἐπίκτητοι. φυσικαὶ μέν, αἱ κατὰ
φύσιν ἐγγινόμεναι, καὶ ἀεὶ ἐνοῦσαι. ἐπίκτητοι δέ, αἱ ἔξωθεν ἀποτελούμεναι, καὶ
δυνάμεναι ἀποβάλλεσθαι. καὶ τούτων μὲν ἑστῶσαι αἱ ἕξεις καὶ διαθέσεις, τῷ πο-
λυχρονιωτέρῳ τε καὶ ὀλιγοχρονιωτέρῳ. καὶ δυσαποβλήτῳ τε καὶ εὐαποβλήτῳ
διαφέρουσαι. τῶν δὲ φυσικῶν ποιοτήτων, αἱ μέν, ἑστῶσαι κατὰ τὴν δύναμιν. αἱ δέ, κατὰ
τὴν ἐνέργειαν. αἱ μὲν κατὰ τὴν δύναμιν, καθ᾽ ἃς ἐπιτήδειοι πρός τι λεγόμεθα. τῶν δὲ κατὰ τὴν
ἐνέργειαν, τὸ μέν, διὰ βάθους. ὅπερ κατὰ τὰς παθητικὰς ποιότητας ὑπάρχει δι-
τῶς. καὶ τοῦτο λέγομεν, ἢ ἀπὸ τοῦ πάθος ἐμποιεῖν τοῖς αἰσθανομένοις, ἢ ἀπὸ τοῦ αὐ-
τὰς ἀπὸ πάθους ἐγγίνεσθαι. οἷον γλυκύτης, καὶ θερμότης, καὶ λευκότης, καὶ τὰ
τούτοις συγγενῆ. ποιότητες γὰρ αὗται, εἴπερ ποιὰ κατὰ ταύτας λέγεται τὰ ἔχον-
τα. παθητικαὶ δέ, ὅτι πάθος ἐμποιοῦσι ταῖς αἰσθήσεσιν, ἢ ἀπὸ τοῦ πάθους ἐγγίνον-
ται. αἰσχυνθεὶς γάρ τις, ἐρυθρὸς ἐγένετο. καὶ φοβηθείς, ὠχρός. τὸ δὲ ἐπιπολῆς ἐστι,
τῶν κατ᾽ ἐνέργειαν ποιοτήτων. ὥσπερ τὸ σχῆμα καὶ ἡ μορφή, ἥτις ἐστὶ σχῆμα ἐμψύ-
χου καὶ χρῶμα, οὐ καθὸ χρῶμα ἁπλῶς. ἤδη γὰρ ἐκεῖνο προείληπται, ἀλλὰ καθὸ τὴν
μορφὴν συμπληροῖ. καὶ πᾶσαι αἱ ἐπιπολῆς φαινόμεναι κατὰ τὴν γραφὴν ἐμφά-
σεις. Πάντως δ᾽ ἂν εἰκὸς ἐπιστῆσαι, ὡς καὶ αὐτὸς ἐπισημαίνεται ὁ Ἰάμβλιχος, ὡς ἐγχω-
ρεῖ καὶ σχῆμα ἐπίκτητον εἶναι. τὸ γὰρ αὐτό ποτὲ μέν, τρίγωνον γίνεται. ποτὲ δέ, τε-
τράγωνον ὑπὸ τέχνης μεταπλαττόμενον. καὶ χρῶμα δὲ ὁμοίως οὐ φυσικόν. ὥσπερ τῶν
δειλῶν ὠχρός. ἔστι δὲ καὶ διάθεσιν φύσει εἶναι καὶ μὴ ἐπίκτητον, ὡς ὑγίειαν καὶ νό-
σον. αἳ καὶ ἕξεις ἂν εἶεν, εἴπερ ὑπὸ τῆς φύσεως κρατοῖντο. καὶ διὰ τοῦτο ἴσως τὴν τῆς
δυάδος διαίρεσιν ὁ Ἀριστοτέλης παρῃτήσατο. πῶς δὲ αὐτὸν μὲν τοῦ πρώτου, ἓν μὲν οὖν εἶδος
ποιότητός φησιν. αὐτὸν δὲ τοῦ δευτέρου, ἕτερον γένος ποιότητος. ἢ ὅτι καὶ τὰ εἴδη ταῦτα
καὶ γένη ἐστὶν ἄλλων εἰδῶν, ἔτι καθολικώτερα ὄντα καὶ ὑπάλληλα. διὰ τοῦτο καὶ γένη
καὶ εἴδη αὐτὰ καλεῖ. ἀλλ᾽ οὐχ ὅτι ἐπηλλαγμένως χρῆται τῷ τε εἴδους καὶ γένους ὀνόματι,
διὰ τὸ μήπω τὴν διαφορὰν αὐτῶν ἐγνῶσθαι, ὥς φησιν ὁ Ἀλέξανδρος. τῶν δὲ ἕξεων καὶ
διαθέσεων, οὐχ ὡς δύο εἰδῶν ἀκούειν χρή, διαφοραῖς εἰδοποιοῖς διωρισμένων, ὡς
ἄνθρωπος διώρισται καὶ βοῦς, ἀλλ᾽ ὡς ὁ ἀρτίτοκος πρὸς τὸν ἀκμάζοντα διενή-
νοχε. οὐ γὰρ τῷ εἴδει ταῦτα διαφέρει. ὁ γὰρ λόγος εἷς ἐπ᾽ ἀμφοτέρων. ὅτι χρῶμα
διακριτικὸν ὄψεως τὸ λευκόν, κἄν τε κατὰ ἕξιν ᾖ, κἄν τε κατὰ διάθεσιν. ἀλλ᾽ οὐδὲ
ἀριθμῷ διαφέρει ἀλλήλων. ὥσπερ Σωκράτης Πλάτωνος. οὐδὲν γὰρ ἰδιάζον πλῆ-
θος συνδραμόν, τὴν κατὰ ἀριθμὸν διάστασιν ἀπειργάσατο. ἀλλὰ χρόνῳ διαφέ-
ρει, ὡς τὸ ὀλιγοχρόνιον λευκόν, τοῦ πολυχρονίου. καὶ τῷ μονιμωτέρῳ, ἢ μή. ὥσπερ ἡ
πεπηγυῖα οἰκοδομία τῆς ἀρτιπαγοῦς. ὁ δὲ τῆς ποιότητος λόγος, εἷς ἐπ᾽ ἀμφοτέ-
ρων. ποιοὶ γὰρ ἀφ᾽ ἑκατέρας παρονομάζονται. ἔστω δὲ ἕξεως μὲν παράδειγμα, αἱ τέ-
χναι, καὶ ἐπιστῆμαι, καὶ ἀρεταί. πᾶσαι γὰρ δυσκίνητοι καὶ τὸ μόνιμον ἔχουσαι.

Iáblich?

Alexáder

ἐὰν μὴ ὑπὸ νόσου, ἢ ἄλλου τοιούτου, ἢ ὑπὸ συνεχοῦς ῥαθυμίας ἐκκρουσθῶσιν. αἱ μέν-
τοι ἀρεταί, καὶ ἔτι μονιμώτεραι, διότι κατὰ πᾶσαν ἐνέργειαν ταύταις χρώμεθα.
οὐ μέντοι ταῖς τέχναις. καὶ διότι ἐν προαιρέσεσιν αἱ ἀρεταί, καὶ τῷ ἐφ᾽ ἡμῖν. οὐκέτι
δὲ αἱ τέχναι. αὐτὸς δὲ πάσας τὰς τέχνας ἐπιστήμας νῦν προσηγόρευσε, κατά τι κοι-
νὸν τῆς ἐπιστήμης σημαινόμενον. τῶν δὲ δυσκινήτων τὴν ἐπιστήμην φησίν, ἐὰν καὶ
μετρίως τις ἐπιστήμην λάβοι τοῦ μετρίως, οὐ τὸ ἐπιπόλαιον δηλοῦντος. οὐδὲ γὰρ ἐπιστή-
μη οὐδὲ ἕξις τὸ τοιοῦτον. ἀλλ᾽ ἐπεὶ εἰσί τινες τῶν ἐπιστημῶν οὐ πάνυ ἀποδεικτικαί, καὶ διὰ
τοῦτο οὐ κυρίως ἐπιστῆμαι, ὡς τὰς μαθηματικὰς ἀπέδειξεν ὁ Πλάτων. λέγει ὅτι καὶ οἱ
τοιαύτην ἐπιστήμην ἀναλαβόντες, δυσκίνητοί εἰσι. καὶ εἴη ἂν τὸ μετρίως ἴσον, τὸ με-
τρίαν οὖσαν ἐπιστήμην. μήποτε δὲ καὶ ἐν τῇ ἐπιστήμῃ ἐστί τις ἐπίτασις, καὶ ἄνεσις.
ὥσπερ καὶ ἐν τῇ ἕξει καὶ τῇ διαθέσει. κἂν μὴ κατὰ τὸ ἄκρον οὖν τῆς ἐπιστήμης, ἀλλὰ
μετρίως αὐτὴν ἔχει, ὡς ἐπιστήμην εἶναι. καὶ οὕτως δυσκίνητος ἡ ἐπιστήμη. ἐάνπερ μὴ
μεγάλη γένηται μεταβολὴ ὑπὸ νόσου, ἢ ἄλλου τινὸς τοιούτου. καὶ γὰρ νοσήσαντές
τινες, ἀπέβαλον τὰς ἐπιστήμας. ὥσπερ ἐφ᾽ ἡμῶν ἐν Παλαιστίνῃ προκεκοφώς τις ἐν
λόγοις ἤδη καὶ νοσήσας, πάντων ἐπελάθετο, ὡς δεηθῆναι μετὰ τὴν ἀνάληψιν αὖ-
θις εἰς γραμματιστοῦ φοιτῆσαι. καὶ ὑπ᾽ ἄλλου δὲ αἰτίου συμβαίνει τοῦτο, ὡς αὐτοῦ
πλήξαντος τὴν κεφαλήν, καὶ ὑπὸ φαρμάκων δὲ ἐπιλαθέσθαι συνέβη πάντων. ὡς
τοῖς μετὰ Ἀντωνίνου τοῦ Ῥωμαίων στρατηγοῦ Πάρθοις πολεμοῦσι συνέβη, αὐτῶν βο-
τάνης τινὸς ἐδωδῇ, ὡς Ἀρριανὸς ἱστόρησεν ἐν τοῖς Παρθικοῖς. πλὴν ὅτι ἐκεῖνοι χρόνῳ πά-
λιν ἀπεκατέστησαν ἐς τὸ κατὰ φύσιν, ὅσοι γε ἐσώθησαν, οἴνου παλαιοῦ πόματος εὐπο-
ρήσαντες. τοῦτο γὰρ ἐκ περιπτώσεως εὑρέθη τοῦ πάθους βοήθημα. ὡσαύτως δὲ καὶ
τὰς ἀρετὰς μὴ εἶναι εὐκινήτους φησίν. οὐχ ὅτι ὁμοίως ταῖς τέχναις καὶ ταῖς ἐπιστή-
μαις ἔχουσι τὸ δυσκίνητον, βεβαιότεραι γὰρ ἐκείνων εἰσίν, ἀλλ᾽ ὅτι γε αὐταὶ οὐκ εὐκίνη-
τοι. τὸ δὲ βεβαιότερον ἔχουσιν ὡς εἴρηται, διὰ τὸ πανταχοῦ τὴν χρῆσιν αὐτῶν γε τὴν
ἐνέργειαν παραλαμβάνεσθαι, ἐν παντί τε τόπῳ καὶ παντὶ καιρῷ, καὶ ἐν πάσῃ ἐνεργείᾳ καὶ
πάσῃ τοῦ βίου περιστάσει. διαθέσεως δὲ παράδειγμα θερμότητα τίθησιν, οὐ τὴν
φυσικὴν οἵα ἡ τοῦ πυρός, ἀλλὰ τὴν ἐπίκτητον, οἵα ἡ τοῦ θερμαινομένου ὕδατος. καὶ
ψύξιν οὐ τὴν τῆς χιόνος, ἀλλὰ τὴν τῶν προσκαίρων ψυχομένων σωμάτων. αἵτι-
νες καὶ ἀφίστανται. καὶ ἡ νόσος δὲ καὶ ἡ ὑγεία, εὐκίνητα. ταχὺ γάρ γε ταῦτα μετα-
βάλλει αὐτοῖς εἰς τὸ ἐναντίον, εἰ μή τις διὰ χρόνου πλῆθος φυσιωθείη ἐν τούτοις. τῆς τε
νόσου ἀνιάτου γινομένης, καὶ τῆς ὑγείας δυσαποβλήτου. ὅθεν οὔτε διαθέσεις, ἀλλ᾽
ἕξεις ἤδη τὰς τοιαύτας προσήκει καλεῖν. ὅτι δὲ αἱ μόνιμοι ποιότητες ἕξεις εἰσί,
πιστοῦται ἀπὸ τῆς συνηθείας. τοὺς γὰρ μὴ κατέχοντας τὰ θεωρήματα, ἀλλ᾽ εὐμετα-
πτώτους, οὔ φασιν ἕξιν ἔχειν. καίτοι διάκεινταί πως κατὰ τὴν ἐπιστήμην. διακεῖ-
σθαι μὲν γὰρ λέγονται, οἱ εὐμετάπτωτοι. δεῖ δὲ μὴ νομίζειν γένος τὴν διάθεσιν
τῆς ἕξεως φησὶν Ἰάμβλιχος. πάντως μὲν γὰρ εἰδοποιὸν διαφορὰν προστιθέναι δεῖ τῷ
γένει εἰς τὴν τῶν εἰδῶν σύστασιν. οὐδεμία δὲ τοιαύτη πρόσεισιν, ὅταν ἡ διάθεσις

f. ἀντωνίου

μετρίως qd

Plato

Simplicij tēpo
in palæstina
dam ægrotā
doctus uir o
tus omniu
quæ didicera
ut necesse ill
fuerit red
ad grámatist

Grámatista
primas litter
docet

Arianus in part
cis

Antonius

Iamblich?

Qui cū antonio
gnorrūt cōtra p
thos esu cuiusd.
herbæ obliti sin
quæ didicerant

Grámatista

ἐπίκτητον quæsita adventitia

ποιότητος περιττὰ γένηται. πῶς οὖν εἶπεν ὅτι εἰσὶν αἱ μὲν ἕξεις, καὶ διαθέσεις. αἱ δὲ διαθέσεις, οὐ πάντως ἕξεις. τοῦτο γὰρ τὰ γένη πρὸς τὰ εἴδη πεπονθέναι δοκεῖ. ἀλλὰ τὰ μὲν γένη φησὶ τοῦτο πέπονθε πρὸς τὰ εἴδη, τῷ ἐπιπλέον τὰ γένη λέγεσθαι τῶν εἰδῶν. αἱ μέντοι ἕξεις, οὐ διὰ τοῦτο πάντως διαθέσεις, τῷ ἐπιπλέον αὐτῶν λέγεσθαι τὴν διάθεσιν, ἀλλ' ὅτι ὁ μὲν ἐν ἕξει ὤν, διάκειται κατὰ τὴν ἑκτικὴν ποιότητα. ὁ δὲ κατὰ ποιότητα διακείμενος, οὐ πάντως καθ' ἕξιν τὴν ποιότητα διακειμένην ἔχει. ἀλλὰ καὶ οὕτως ἐπιπλέον ἡ διάθεσις τῆς ἕξεως ἀποδείκνυται. οὐ γὰρ δή που ἡ γλαυκότης καὶ σιμότης κατ' ἐπίτασιν τὸ πρῶτον ὑπέστη. διάκεινται μέντοι οἱ γλαυκοὶ καὶ οἱ σιμοί. τινὲς μὲν οὖν ἐξ ἀνειμένων ἐπετάθησαν, ὡς αἱ τῶν τεχνῶν ἀναλήψεις, ἀπὸ τῆς ἀνειμένης ποιότητος εἰς τὸ πάγιον. τινὲς δέ, οὐδὲ ἐπετάθησαν, ἀλλὰ κατὰ μεταβολὴν πρώτως ὑπέστησαν. ὡς τὸ γάλα μεταβαλὸν καὶ οὐκ ἐπιταθέν, τυρὸς ἐγένετο. καὶ ὁ πηλός, κέραμος. καὶ ὁ οἶνος, ὄξος. ὥστε οὐ γένος ἡ διάθεσις. ταῦτα μὲν ὁ ἰάμβλιχος· ἀσαφῶς γέγραφεν. ὁ δὲ συριανός φησιν. ἔστι τὸ πρῶτον εἶδος τῆς ποιότητος, διάθεσις. ταύτης δὲ τὸ μέν, ἕξις. τὸ δέ, διάθεσις ὁμωνύμως τῷ γένει. μήποτε δὲ οὐδὲ γένος ὅλως ἐστὶν ἡ κοινὴ διάθεσις τῆς ἀντικειμένης τῇ ἕξει, ἀλλ' ὁμώνυμος μόνον ἐστί. τῆς μὲν κοινῆς, κατὰ τὸ διακεῖσθαί πως λεγομένης. τῆς δὲ ἰδίας, κατὰ τὸ μόνον διακεῖσθαι. τῷ γὰρ μὴ βεβαίως ἀλλὰ μόνον διακεῖσθαι τοῦτο, καὶ εὐαπόβλητός ἐστιν ἡ διάθεσις. ἄλλο δέ ἐστι τὸ διακεῖσθαί πως, εἴτε μονίμως, εἴτε εὐμεταβλήτως, καὶ ἄλλο τὸ μόνον διακεῖσθαι. εἰ δὲ ἦν γένος ἡ διάθεσις ἐκείνης, ταύτης ἔμελλε καὶ αὐτὴ ὁπωσοῦν διακεῖσθαι. νῦν δέ, εὐαπόβλητός ἐστι μόνως. αἰτιᾶται δὲ ὁ νικόστρατος εἰπών, ὅτι ἓν εἶδος ποιότητος, οὐχ ἓν ὑπήγαγεν, ἀλλὰ δύο. τήν τε ἕξιν, καὶ τὴν διάθεσιν. ἀγνοεῖ δέ φασιν ὅτι τὸ ἓν εἶδος, τὴν διάθεσιν λαμβάνει. ὑφ' ὃ τάττει τὴν ἕξιν καὶ τὴν διάθεσιν τὴν ὁμώνυμον τῷ κοινῷ. ὥσπερ ὑπὸ τὴν κοινὴν δικαιοσύνην, ἥ τε μερικωτέρα δικαιοσύνη τέτακται, καὶ ἡ ὁσιότης. καὶ ἐν τούτῳ δὲ ὁ ἰάμβλιχος, τὴν μέν τινα διάθεσιν, ἐν γένει φησὶ καὶ κοινήν. τὴν δὲ ἐν εἴδει, οὐχ ὅτι γένος κυρίως εἶναι βούλεται, ἀλλὰ τὴν κοινὴν γένος καλῶν. καὶ κατ' ἄλλον δὲ τρόπον λύων τὴν ἀπορίαν ὁ ἰάμβλιχος, φησὶν ἓν εἶδος ἄμφω εἶναι τὴν ἕξιν καὶ τὴν διάθεσιν. οὐ γὰρ ἔχουσι τοὺς γενικοὺς καὶ εἰδικοὺς λόγους πρὸς ἀλλήλας, χρόνῳ μόνῳ, καὶ τῷ εὐμεταβόλῳ καὶ δυσμεταβόλῳ διαφέρουσι. διὸ καὶ ἐν τῷ αὐτῷ εἴδει θεωροῦνται. καὶ οὐδετέρα αὐτῶν προέχει τῆς λοιπῆς. καὶ ὑπομιμνήσκει τοῦ καθόλου διορισμοῦ, ὃν ἀριστοτέλης διωρίσατο, ὁπότε εἰς ἄλλο εἶδος ἡ φαινομένη παραλλαγὴ μεθίστασθαι. καὶ τότε ἐν ἑνὶ ποιεῖται τὴν μετάστασιν. τὰς μὲν κατὰ τὸ σῶμα καὶ τὴν ὕλην ἑτερότητας, μὴ παραλαμβάνων εἰς εἰδοποιοὺς διαφοράς. τὰς δὲ κατὰ τοὺς λόγους μόνας, εἰς ἐξαλλαγὴν τῶν εἰδῶν παραλαμβάνων. διὸ τὸ ἄρρεν καὶ τὸ θῆλυ, καίτοι πολλὴν ἔχοντα διαφοράν, κατά τε τὰς ἄλλας ἐνεργείας καὶ τὰς γεννήσεις, ὅμως κατὰ τὸ εἶδος οὐ βούλεται διαφέρειν. οὐδὲ τὸν λευκὸν ἄνθρωπον τοῦ μέλανος. οὐδὲ ἂν κατὰ χρόνον γένηταί τις διαφορά, οἷον εἴ τινες ἐν ὄρεσιν οἰκοῦντες πολυχρονιώτεροί εἰσιν, ὥσπερ οἱ ἀκροθῶται λέγονται. ἢ ἐν

Syrian⁹

Nicostrat⁹

Iamblich⁹

Iamblich⁹

ἀκροθώτων. i. q(ui) habitant in summo atho monte diu uiuere.

ἕλεσιν, ὀλιγοχρονιώτεροι. οὐ γὰρ ἡ κατὰ χρόνον παραλλαγὴ εἶδος ἕτερον ἀνθρώπων ἀπεργάζεται, ἀλλὰ μένει τὸ αὐτὸ εἶδος περιέχον τὰς κατὰ τὸν χρόνον διαφοράς. καὶ ἐπὶ τῆς ἕξεως οὖν καὶ διαθέσεως, ἡ ἐπίτασις καὶ ἡ ἄνεσις ὑλικωτέρα. ἀλλ' οὐ κατὰ τὸ εἶδος ἐμποιεῖ διαφοράν. ἡ γὰρ τοῦ μᾶλλον καὶ τοῦ ἧττον ἀοριστία, ἀπὸ τῆς ὕλης ἐμφύεται. καὶ ἡ κατὰ χρόνον δὲ ἔκτασις καὶ συστολή, ἀλλοτρίως ἔχει πρὸς εἰδοποιίαν. οὐδὲ γὰρ ἐμποιεῖ κατ' εἶδος διαφοράν, οὐδὲ συμπληροῖ ὁ χρόνος τὴν τοῦ εἴδους διέξοδον, ἀλλ' ὑπηρετεῖ μόνον αὐτῷ περὶ τὴν τῆς ζωῆς παράτασιν. καὶ ἡ λέξις δὲ τοῦ ἀριστοτέλους ἀκριβῶς προσεχθεῖσα, λύει τὴν ἀπορίαν. οὐ γὰρ εἶπεν ἓν γένος, ἀλλ' ἓν εἶδος ποιότητος, ἕξις καὶ διάθεσις λεγέσθωσαν. πάλιν δὲ κατὰ συμπλοκὴν εἴρηται ἕξις καὶ διάθεσις, ὡς ἐν ταὐτῷ εἴδει ὑφεστηκυῖαι, ἀλλ' οὐχ ὡς ἀντιτιθέμεναι ἐν ἑτέρῳ εἴδει. τέταρτον, οὐδαμοῦ τῆς διαθέσεως μνημονεύει, ὡς διχῶς λεγομένης γενικῶς τε καὶ εἰδικῶς. οὐδὲ γὰρ πέφυκε γένος ποιεῖν ἡ τῶν ἀνειμένων καὶ ὀλιγοχρονίων παραλλαγή, ἵνα γένος οὕτως νομίζοιτο ἡ διάθεσις. καὶ τελευταῖον δὲ τὰς διαφορὰς αὐτῶν παραδεικνὺς τῷ μονίμῳ καὶ πολυχρονίῳ καὶ τοῖς ἀντικειμένοις, αὐτὰ χαρακτηρίζει, ἅπερ εἰδοποιοὺς διαφορὰς οὐ βούλεται ποιεῖν. λέγει δὲ ὁ ἰάμβλιχος, ὅτι εἴ τις ἀπαιτήσειεν ἡμᾶς τὸν ὁρισμὸν τῆς ὡς ἐν γένει διαθέσεως, καὶ τῆς ὡς ἐν εἴδει, ὥσπερ ἐπὶ τῆς δικαιοσύνης ἔχομεν ἀποδοῦναι, ἄλλον μὲν λόγον τῆς ὡς ἐν γένει δικαιοσύνης, ἄλλον δὲ τῆς ὡς ἐν εἴδει, οὐκ ἂν ἔχοιμεν εἰπεῖν ἐπὶ τούτων τὸ διάφορον. οὔτε γὰρ τὸ ὀλιγοχρόνιον καὶ εὐκίνητον τῆς διαθέσεως οἷόν τε γένος εἶναι τοῦ πολυχρονίου καὶ δυσκινήτου, οὔτε ἄλλο τι δύναται τὴν ἀνάπλασιν σημαινόμενον διατεῖνον ἐπ' ἴσης, ἐπί τε τὸ ὀλιγοχρόνιον, καὶ πολυχρόνιον. τούτοις δὲ ἐφίστασθαι ἀξιῶ. πρῶτον μέν, ὅτι κἂν ᾖ τις διάθεσις ὡς γένος, οὐκ ἔσται αὕτη ἡ ὀλιγοχρόνιος, ἀλλ' ἄλλη τις ἀμφοῖν κοινή, κατὰ τὸ διακεῖσθαι ὁπωσοῦν θεωρουμένη. ἔπειτα ὅτι τὸ ὁπωσοῦν διακείμενον, κοινὸν ἂν εἴη, τοῦ τε ἐμμόνως, καὶ τοῦ εὐμεταβλήτως. ὥσπερ ἡ κατ' ἀξίαν διανομὴ ἁπλῶς κοινή τίς ἐστι, τῆς τε πρὸς ἀνθρώπους, καὶ τῆς πρὸς θεοὺς συμπλοκῆς. ὧν τὴν μὲν πρὸς ἀνθρώπους δικαιοσύνην, ἰδικῶς καλοῦμεν. τὴν δὲ πρὸς θεούς, ὁσιότητα. προστίθησι δὲ καὶ ταῦτα ὁ ἰάμβλιχος. ὅτι ἄλλος μὲν λόγος τῆς διαθέσεως, οἷον, ἀριστοτέλης ὑποτείνει ἐν τοῖς μετὰ τὰ φυσικά, ὃς δύναται κοινῶς διορίζεσθαι, καὶ ἄλλος οὗτος, τῆς κατὰ τὰ εἴδη διαθέσεως ἔχεται. εἰ μέντοι τις κατὰ χρόνον μόνον διακρίνοι τὰς διαφοράς, κατὰ τοῦτο ὀφείλει καὶ τὴν γενικὴν αὐτῶν ἀνευρεῖν ταυτότητα, ὅπερ ἀδύνατον. ὀλιγοχρονίου γὰρ καὶ πολυχρονίου, τίς ἂν εὑρεθείη κοινότης ὡς εἰδῶν γενική, κατ' αὐτὴν μόνην τὴν τοῦ χρόνου ἰδιότητα, καὶ τὴν τοῦ ἐν αὐτῷ ὄντος ποιοῦ σύστασιν. ζητεῖ δὲ ἀλέξανδρος, τί διαφέρει ἡ διάθεσις αὕτη, καὶ ἡ ἕξις. ὧν μετ' ὀλίγον ἐρεῖ παθῶν, καὶ παθητικῶν ποιοτήτων. ἡ γὰρ θερμότης, ὅταν εὐμετάβλητος ᾖ, πάθος φησὶν αὐτὴν εἶναι. τὸ δὲ εὐμετάβλητον, διάθεσιν νῦν καλεῖ. χρονιζόμενα δὲ τὰ πάθη, παθητικὰς ποιότητας γίνεσθαι φησί. τὰ δὲ χρονιζόμενα καὶ δυσκίνητα, ἕξεις νῦν καλεῖ. τί οὖν διαφέρουσιν αἱ ἕξεις αὗται καὶ διαθέσεις τῶν παθητικῶν ἐκείνων ποιοτήτων, καὶ τῶν παθῶν. λύων δὲ τὴν τοιαύτην ζήτησιν αὐτός, μήποτε φησὶ τὴν ἕξιν καὶ τὴν διάθεσιν ἐπὶ τῆς ψυχῆς

Qui in palustribus degunt minus uiuere

Iamblich⁹

ὁσιότης q(uo)d

Alexander

Quæstio

διέξοδον

εὐκίνητοι
εὐκίνητον

ποιότησιν, ὅσαι εὐκίνητοι, καὶ ἔξωθεν, καὶ διὰ διδασκαλίας ἐγγίνονται, χρὴ τάττειν. ἐπεὶ δὲ ἐνίσταται αὐτῷ τὰ τῆς φράσεως παραδείγματα, θερμότης καὶ ψύξις, καὶ νόσος καὶ ὑγεία, οὐκ ὄντα ψυχικά, κοινότερον αὐτόν φησι τοῖς παραδείγμασι κεχρῆσθαι. ἢ τὸ οἷον θερμότητα, λέγοι ἂν ὡς ἴσον τῷ, οἷον ὡς θερμότης. ὡς γὰρ ταῦτα εὐκίνητα, οὕτως καὶ ἡ διάθεσις. ταύτην δὲ τὴν λύσιν οὐκ ἀποδέχονται οἱ μετ' αὐτὸν ἐξηγηταί. ἀλλὰ Ἀρχύτου μὲν θαυμάζουσιν, ὅτι ἰδίας ἕξεις τε καὶ διαθέσεις ταῖς ψυχαῖς ἀφορίζεται ἀσυμφώνως τῷ Ἀριστοτέλει. καὶ μὴ κοινὰς αὐτὰς ποιεῖ εἶναι καὶ τοῦ ἔχοντος. ἔπειτα, πῶς οὐχὶ καὶ ἐπὶ τοῦ σώματος τὰς ἕξεις ἀκούει καὶ διαθέσεις, ὅταν εἶδος ποιοί τινες διαφοραὶ γίνωνται κατὰ τὸ σῶμα. ὡς τὸ λευκὸν τῆς χιόνος, συμπληρωτικόν τε αὐτῆς ἐστι τοῦ λόγου, καὶ ἕξιν ἐν αὐτῇ ἐμποιεῖ τῆς λευκότητος. εἰ μὴ ἄρα εὐκίνητον εἶναι καὶ τὴν ἕξιν δεῖ, ἀλλ' οὐ συμφυῆ. καὶ εἴη ἂν ἕξις κατὰ τὸ λευκόν, ἡ τοῦ λευκανθέντος μονίμως λίθου διάθεσις. βιάζεται δέ φασι καὶ τὰ παραδείγματα τοῦ Ἀριστοτέλους, τὰ κυρίως εἰρημένα ἐν ἀκριβεῖ καὶ ἀκροαματικῷ βιβλίῳ, μὴ κυρίως εἰρῆσθαι λέγων. καὶ παρεξηγεῖται τὸ οἷον ἡ θερμότης, ἰσονομίζων τῷ οἷον ὡς θερμότης. ἵνα ὥσπερ ταῦτα εὐκίνητα, οὕτως καὶ τὰς διαθέσεις τὰς ἐν τῇ ψυχῇ εὐκινήτους λαμβάνωμεν. παρὰ πόδας γὰρ ἔχει ταῦτα τὸν ἔλεγχον. καὶ γὰρ ἐπὶ τῶν ἕξεων ἃς αὐτὸς εἶναί φησι τῆς ψυχῆς, οἷον ἡ δικαιοσύνη, λέγει. δεῖ τοίνυν μὴ οὕτως διορίζειν ταῦτα, ὡς τῶν ἐν τοῖς σώμασι, τὰ μὲν εὐκίνητα, πάθη εἶναι. τὰ δὲ δυσκίνητα, παθητικὰς ποιότητας. τῶν δὲ ἐν τῇ ψυχῇ ἐπικτήτων ποιοτήτων, τὰ μὲν εὐκίνητα, διαθέσεις. ἕξεις δὲ εἶναι, τὰ δυσκίνητα. ἐπεὶ οὕτω γε οὐκ αὐτὸν τὸν λόγον τῆς ποιότητος εἰς εἴδη διαιροῦμεν, καθόσον ἐστὶ ποιότης, ἀλλὰ παρὰ τὰ ἐν οἷς ὑποκειμένοις ἐγγίνεται, τὴν διαφορὰν αὐτῶν ποιησόμεθα. μᾶλλον μὲν οὖν ῥητέον ὅτι κινήσει καὶ ἀλλοιώσει, καὶ ἐνστάσει τοῦ ὑποκειμένου τὸ πάθος χαρακτηρίζεται. καὶ ἡ παθητικὴ ποιότης παραπλησίως. ὅταν ἡ κίνησις ἡ παθητικὴ δυσαπάλλακτος ὑπάρχῃ. ἡ μέντοι ὅρῳ καὶ πέρατι τὸ εἶδος ἤδη κατέχουσα, καὶ τῆς κατὰ τὴν κίνησιν ἀνωμαλίας καὶ ἑτεροιώσεως πάντη κεχώρισται, διάθεσίς ἐστιν. ὁδὸς μὲν γάρ ἐστιν ἐπὶ τὸ ἔργον, ἥ τε ἄλλη κίνησις καὶ ἡ παθητική. ἐπειδὰν δὲ ἔλθῃ εἰς τὸ εἶδος, ἵσταται καὶ παύεται, πάσχον τε καὶ ἀλλοιούμενον. οὕτως οὖν ἡ αὐτὴ θερμότης. ὅταν μὲν ἐν τῷ ἀλλοιοῦσθαι μεταβάλλῃ, φαίνεται πάθος ἢ παθητικὴ ποιότης. ὅταν δὲ στῇ κατὰ τὸ εἶδος τῆς θερμότητος καὶ τῆς ψύξεως, ὁρίζεται ἐν τῷ τῆς διαθέσεως εἴδει. καὶ συμβαίνει οὕτως κατ' αὐτὸν τὸν λόγον τῆς ποιότητος γίνεσθαι τὸ διάφορον. ἀλλ' οὐχὶ κατά τινας ἔξωθεν οὐδὲν προσηκούσας αὐτῇ προσθήκας τῶν ὑποδεχομένων, ἢ ἄλλων τινῶν τοιούτων. ἐπεὶ καὶ τῶν ἐν τῇ ψυχῇ φυσικῶν παθῶν, τὰ μέν, πάθη ἐστί. τὰ δέ, παθητικαὶ ποιότητες, ὡς αὐτὸς ἐρεῖ. καὶ οὐ δεῖ τῆς ψυχῆς ἐξοικίζειν ταύτας. ἐπὶ δὲ τὸ σῶμα αὐτὰ μεταφέρειν. οὐ τοίνυν οὐδὲ ἡ διάθεσις μένη ἐστίν, ἡ ἐπὶ τοσοῦτον κατάψυξις. καὶ ἡ ἕξις ὁμοίως ἡ ἐπὶ πλέον οὖσα καὶ μονιμωτέρα. παθητικὴ δὲ ποιότης, τὸ ψυχρὸν καὶ οὐχ ἡ κατάψυξις. τοὐναντίον γὰρ συμβαίνει, κατά γε τοῦτον τὸν λόγον. ἢ ὥσπερ τὸ ἀληθὲς ἔχει. ἡ μὲν γὰρ κατάψυξις καὶ θέρμανσις, ἐν κινήσει μᾶλλον φέρεται.

Ἀρχύτας

τὸ δὲ θερμὸν καὶ ψυχρόν, ἕστηκε τοῖς εἴδεσιν. οὐκ ἔστιν οὖν ἡ κατάψυξις τοῦ πεπονθότος ποιότης, ἀλλὰ τοῦ πάσχοντος καὶ ἀλλοιουμένου. οὐδὲ ἡ ψυχρότης αὐτὸ τὸ γινόμενον πάθος, ἀλλὰ τὸ ἤδη γεγονός. ὁ δὲ Πορφύριος, ἡ πρόσκαιρος φησὶ θέρμανσις πάθος ἔχουσα, ἄρα γε ἡ αὐτὴ ἂν εἴη τῇ διαθέσει, ἢ τὴν μὲν ἔχοντος σώματος καὶ ἐπάγοντος ἄλλῳ τὸ θερμαίνεσθαι εἴη ἂν διάθεσις. τοῦ θερμαινομένου δὲ οὕτως, ὡς μὴ ἂν δύνασθαι ἄλλο θερμαίνειν. πάθος ἂν εἴη πρόσκαιρον, καὶ ἐπ' ὀλίγον θέρμανσις. ὥστε πάθους μὲν εἶναι ἐπίτασιν τὴν διάθεσιν ἥτις ἂν εἴη, καὶ παθητικὴ ποιότης. ἐπίτασιν δὲ τῆς διαθέσεως τὴν ἕξιν, καὶ μάλιστα παθητικὴν ποιότητα. εἰ δέ τινες ἐπιλαμβάνονται τῆς διαιρέσεως, μὴ τὸ ἓν πολλὰ ποιούσης ὥσπερ ἔδει, ἀλλὰ τὰ πολλὰ συμφορούσης εἰς ἕν· καὶ ἐν εἴδει τιθεμένης τῆς ἕξεως καὶ διαθέσεως. διότι τὸ μέν, ἐπιτείνεται. τὸ δέ, ἀνίεται μένον ἐν τῇ αὐτῇ ἰδιότητι. καὶ λέγοιεν δυνατὸν εἶναι καὶ κατ' εἶδος διαφέροντά τινα, μηδὲν κωλύειν ἔχειν τὴν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον διαφοράν. καὶ παραδείγματα ἐπάγοιεν τὴν μέμψιν, καὶ τὴν ὀργήν, καὶ τὸν θυμόν. ἅπερ φησὶν ὁ Θεόφραστος ἐν τῷ περὶ παθῶν, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἔχειν τὴν διαφοράν, καὶ μὴ εἶναι ὁμοειδῆ. ὁμοίως δὲ καὶ φιλία καὶ εὔνοια ἐπιτείνεται καὶ ἀνίεται. καὶ ἄλλο εἶδος ἑκάτερα ἐστὶν ὠμότης τε καὶ θηριότης πρὸς ὀργήν. ἐπιθυμία τε καὶ ἔρως, ὡσαύτως διέστηκε. καὶ καθόλου τὰ διαφημότερα τῶν παθῶν ἐπιτεινόμενα, εἰς ἄλλο μεταβάλλει εἶδος. εἰ οὖν ταῦτα λέγοι, ῥητέον ὅτι εἰ τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον κατὰ τὸ ἀόριστον ὑφίσταται τῆς ὕλης, πῶς ἂν εἶεν εἰδητικαὶ διαφοραὶ κατὰ μηδὲν ἄλλο τῆς διαστάσεως ὑφισταμένης. εἰ γὰρ ἴσως τι ἄλλο τὸ διάφορον κατ' εἶδος θεωρούμενον, ἐξ ἐκείνου ἂν μᾶλλον διωρίζετο, καὶ οὐχὶ ἀπὸ μόνου τοῦ μᾶλλον καὶ τοῦ ἧττον. ὥστε καὶ ὅταν ἐπὶ τῶν παθῶν λέγωνται, ὡς ἐπὶ ἐνύλων φύσεων ῥηθήσεται, τῶν ἀλογίστων παραποδιζουσῶν παραλλαγαί. ὡς ἄδικος πῆχυς λέγεται τὸ ὅλον τοῦτο, οὐχ ὅτι πῆχυς καὶ ἄδικος. καὶ ἐνταῦθα οὖν ἀτάκτου καὶ ἐνύλου φύσεως ἐστὶ διαφορά, ἀλλ' οὐχὶ καὶ κυρίως καὶ κατ' εἶδος διαφορά. ὥσπερ γὰρ καὶ γωνίαι τινές εἰσι τὴν διάκρισιν τῶν εἰδῶν ἀφ' ἑαυτῶν φυλάττουσαι, οἷον ἡ τοῦ δεξιοῦ καὶ ἀριστεροῦ, οὕτως καὶ διαφοραί εἰσιν ἐν τῷ αὐτῷ εἴδει μένουσαι, ὥσπερ αἱ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον. εἰς τοὐναντίον δὲ τούτοις ὁ Πλωτῖνος ἀπορῶν, εἰ κοινὸν φησὶν ἐστὶ πάσης ποιότητος τὸ εἶναι χαρακτῆρα ἔξωθεν οὐσίας, καὶ τὸ ἐπιγινόμενον μετὰ τὴν οὐσίαν εἰς τὸ πῶς διακεῖσθαι τὸ ὑποκείμενον, διὰ τί πλείω εἴδη καταριθμεῖται ποιότητος ἕξις καὶ διάθεσις. ἄλλου γὰρ διαφορὰ καὶ οὐ ποιότητος τὸ μόνιμον καὶ μή. ἀλλ' ἀρκεῖ ἡ διάθεσις ὁπωσοῦν ἔχουσα πρὸς τὸ παρασχέσθαι ποιόν. προσθήκη δὲ καὶ ἔξωθέν ἐστι τὸ μόνιμον μένειν. ἀλλ' εἴπερ τὸ μόνιμον καὶ δυσκίνητον, καὶ τὸ συνέχεσθαι, ἐν τῷ αὐτῷ εἴδει ἀπὸ τῶν οὐσιῶν, ἢ τοῦ λόγου τῆς οὐσίας ὑπάρχει ἴδια, πῶς οὐχὶ καὶ ἐν ταῖς ποιότησιν ἡ κατὰ ταῦτα διαφορὰ ποιότητος ποιεῖ εἶδος, ἐν ἑνὶ εἴδει ἔχον τινὰ πρὸς ἑαυτὸ διαφοράν, καὶ οὐχὶ περὶ τὴν τινὰ προσθήκην. οὐδὲ γὰρ τῷ τυχόντι διενεγκοῦσα ἡ ἕξις, παρὰ τὴν διάθεσιν μονιμωτέρα γέγονεν, ἀλλὰ τὸ μεταλαβεῖν ἀτρέπτου τινὸς καὶ ἀδιαλύτου δυνάμεως. ἔστι δὲ τοῦτο, οὐ προσθήκη τινὸς εἰδητικῆς παραλλαγῆς,

Porphyrius

Theophrastus

Plotinus

ἀλλ' ἡ οἰκεία διαφορὰ τῆς τοῦ αὐτοῦ εἴδους τελειότητος. οὐχ ὅτι ἀτελεῖς εἰσὶν αἱ διαθέσεις, ἀλλ' ὅτι καὶ αὗται ἔχουσιν οἰκείαν τελειότητα τοιάνδε, κοινωνοῦσαν τῆς τοῦ αὐτοῦ εἴδους τελειότητος. ταῦτα γοῦν τὰ μὲν, κατὰ τὴν διάθεσιν. τὰ δὲ, κατὰ τὴν ἕξιν. καὶ γὰρ οὐδὲ ἐν τῷ αὐτῷ τελέως ἡ ἕξις μένει τῇ διαθέσει. οὐ γὰρ ἂν ἦν ἄλλη παρ' αὐτήν. οὔτε διΐσταται τελείως. οὐ γὰρ ἂν ἡ ἕξις μετὰ προσθήκης διάθεσις ἦν. ἀλλὰ πὼς μὲν ἡ αὐτὴ πρὸς τὴν διάθεσιν. πὼς δὲ οὐκ ἔστιν, ἅτε δὴ διαφοραῖς ἐν τῷ αὐτῷ εἴδει μένουσαι διωρισμέναι.

Quæstio

Ἀλλὰ διὰ τί φασιν ἐν τοῖς πρός τι τάξας πρότερον τὴν ἕξιν καὶ τὴν διάθεσιν, νῦν ἐν τῇ ποιότητι ταύτας τίθησιν; Ἢ πολλάκις εἴρηται πρὸς τοῦτο, ὡς οὐδὲν κωλύει τὸ αὐτὸ κατ' ἄλλο καὶ ἄλλο ὑπ' ἄλλην καὶ ἄλλην τάττεσθαι κατηγορίαν. ἢ καὶ μάλιστα ὑπὸ τὰ πρός τι καὶ ἄλλην τινά. εἴπερ οὐ καθ' ἑαυτά ἐστι τὰ πρός τι, ἀλλ' ἐν ταῖς ἄλλαις κατηγορίαις ὑφέστηκεν.

Criminatio Aristotelis

Αἰτιῶνται δέ τινες τὸν Ἀριστοτέλην, τὴν διάθεσιν ἀντὶ τοῦ ὀλιγοχρονίου τάξαντα, τὴν συνήθειαν αὐτοὶ παραφέροντες, ὡς τὸ πολυχρόνιον δηλοῦσαν, ὥσπερ καὶ αὐτὸς τὴν συνήθειαν ἀντὶ τῆς ἕξεως ἐμαρτύρατο. ἐπὶ γοῦν τῶν ἀδιαλλάκτων ἐχθρῶν λέγειν εἰώθαμεν, ὅτι διάθεσις ἤδη γέγονε. καὶ ἀντὶ τῶν ἐσκιρρωμένων νόσων.

De consuetudine nota

Ἀλλὰ τὴν μὲν συνήθειαν παραιτητέον. ὡς οὐκ ἐν πᾶσι τυγχάνουσαν τοῦ ἀληθοῦς. ἐν οἷς δὲ τυγχάνει, ἐν τούτοις μόνοις ἐπιμαρτύρεσθαι ταύτην ἄξιον. καὶ οὕτω τὴν διάθεσιν ἀντὶ τῆς ἕξεως εἰώθαμεν παραλαμβάνειν. ἐπειδὴ εἰς ἓν εἶδος ταῦτα συντέτακται. δηλοῖ δὲ ἡ διάθεσις θέσιν τινὰ κατ' εἶδος. ἡ δὲ ἕξις, ἐνέργειαν τοῦ ἔχοντος, ἢ ἐχομένου. καὶ διαφέρει τούτῳ ἡ μὲν, ἔστω εὐμετάπτωτος. ἡ δὲ, δυσμόχλευτος.

Eudorus

Εὔδωρος δὲ ἐγκαλεῖ. ὅτι εἴπερ ἴδιόν ἐστιν εἶναι τῆς διαθέσεως τὸ εὐκίνητον, φησὶ πάλιν εἴπερ εἴδη αἱ ἕξεις καὶ διαθέσεις. οὐκέτι γοῦν ἴδιον ἔσται τὸ εὐκίνητον τῆς διαθέσεως. καὶ γὰρ ἡ ἕξις εὐκίνητος ἔσται. καὶ γὰρ εἰ ἴδιον ζῴου ἦν τὸ λογικόν, οὐκ ἂν ἦν ὁ κύων ζῷον ἄλογος ὤν.

Quæstio

καὶ εἰ πᾶσα ἕξις καὶ διάθεσις, οὐδὲ μία δὲ διάθεσις ἕξις, πῶς οὐ συναχθήσεται τὸ τὰς ἕξεις μὴ εἶναι ἕξεις. Πρὸς δὴ ταῦτα, ῥητέον, ὡς οὐ πάσης διαθέσεως ἴδιον Ἀριστοτέλης ἔφη τὸ εὐκίνητον. εἰ γὰρ ἡ μὲν, γενική ἐστι διάθεσις. ἡ δὲ, εἰδική. καὶ ἡ μὲν, εὐκίνητος ἡ κατὰ τὸ εἶδος θεωρουμένη. ἡ δὲ, γενική, καὶ ταῖς εὐκινήτοις ὑπάρχει καὶ ταῖς δυσκινήτοις. καὶ ἔχει τινὰ καὶ ταῦτα λόγον, εἴ τις γένος ὑπολαμβάνει τὴν διάθεσιν, ἢ ὡς γένος. εἰ δέ τις ὡς ὅλης τῆς ἕξεως ἀπομερισμὸν τιθεὶς τὴν διάθεσιν, ὡς ὑποδεεστέραν ἀποφαίνοιτο, πάλιν καὶ οὕτως ἔσται ἡ ἕξις διάθεσις, ὡς περιέχουσα τὴν διάθεσιν ἐν ἑαυτῇ. καὶ γὰρ καὶ κατὰ τὰς ἀρετὰς διακεῖσθαι λεγόμεθα, καίτοι ἕξεις οὔσας. ἀλλ' ἐπειδὴ πολυμερῶς εἰς ἀλήθειαν συμβάλλεται ἡ τῶν σημαινομένων διάκρισις, δεῖ καὶ ταῦτα ἀπὸ τῶν εἰρημένων ἔχοντά τινα ἀμφιβολίαν διαστείλασθαι. διχῶς τοίνυν λεγομένης τῆς ἀρετῆς παρ' αὐτῷ, τῆς μὲν ἀτελοῦς, ἥτις λόγῳ μόνῳ ἢ ἔθει, ἢ φύσει πρὸς τὸ καλῶς ἔχειν παρεσκεύασται. λόγῳ δὲ μόνῳ λέγω, ὡς εἰδέναι μὲν τὸ δέον. μήτε δὲ ἐθί-

Euripides

» ζεσθαι, μήτε πεφυκέναι πρὸς αὐτό. καὶ διὰ τοῦτο τὰ τῆς Μηδείας φθέγγεσθαι. Καὶ μαν-
» θάνω μὲν οἷα δρᾶν μέλλω κακά. θυμὸς δὲ κρείττων τῶν ἐμῶν βουλευμάτων. τῆς δὲ τελείας ἡ τρισὶ τούτοις ἀπήρτισται, δυσκίνητος ἀρετὴ νῦν λέγεται, ἡ τελεία

καὶ ἀπηρτισμένη τοῖς ὅλοις. πάλιν ἐπιστήμης, τῆς μὲν ἰδίως λεγομένης, κατὰ τὴν τῶν ὄντων ὡς ὄντων ἀκριβῆ γνῶσιν. τῆς δὲ, κοινότερον. ἥτις καὶ κατὰ πάσης λέγεται τέχνης. νῦν ἐπιστήμη εἴρηται ἡ καὶ ἐπὶ τὰς τέχνας διατείνουσα. ἔτι δὲ καὶ τῆς θερμότητος διχῶς λεγομένης, τῆς μὲν, συμφύτου. τῆς δὲ, ἐπικτήτου, εὐκίνητον ἐν τούτοις θερμότητα τὴν ἐπίκτητον καλεῖ. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῆς ψύξεως τὴν ἐπίκτητον ληπτέον ψυχρότητα, ἀλλ' οὐχὶ τὴν σύμφυτον. διόπερ οὔτε τὴν πυρὸς θερμότητα, οὔτε τὴν τῆς χιόνος ψυχρότητα ὑποληψόμεθα ἐν τούτοις, ἀλλὰ τὴν τοῦ ὕδατος ἢ ἄλλου σώματος μεταβολήν, εἰς ἀμφότερα ταῦτα.

Stoici

Ἄξιον δὲ καὶ τὴν τῶν Στωϊκῶν συνήθειαν περὶ τὰ ὀνόματα ταῦτα καταμαθεῖν. δοκοῦσι γὰρ οὗτοι τοὐναντίον πάλιν τῷ Ἀριστοτέλει τὴν διάθεσιν τῆς ἕξεως μονιμωτέραν ἡγεῖσθαι. τὸ δὲ, ἀφορμὴν μὲν ἔχει τῆς τοιαύτης ὑπονοίας, οὐ μέντοι κατὰ τὸ μονιμώτερον ἢ μή, παρὰ τοῖς Στωϊκοῖς ἡ τούτων εἴληπται διαφορά, ἀλλὰ κατ' ἄλλας διαθέσεις. καὶ γὰρ τὰς μὲν ἕξεις, ἐπιτείνεσθαι φασὶ δύνασθαι καὶ ἀνίεσθαι. τὰς δὲ διαθέσεις, ἀνεπιτάτους εἶναι καὶ ἀνέτους. διὸ καὶ τὴν εὐθύτητα τῆς ῥάβδου κἂν εὐμετάβολος ᾖ δυναμένη κάμπτεσθαι, διάθεσιν εἶναί φασι. μὴ γὰρ ἀνεθῆναι ἢ ἐπιταθῆναι τὴν εὐθύτητα, μηδὲ ἔχειν τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον. διόπερ εἶναι διάθεσιν. οὕτω δὲ καὶ τὰς ἀρετὰς διαθέσεις εἶναι, οὐ κατὰ τὸ μόνιμον ἰδίωμα, ἀλλὰ κατὰ τὸ ἀνεπίτατον, καὶ ἀνεπίδεκτον τοῦ μᾶλλον. τὰς δὲ τέχνας ἤτοι δυσκινήτους οὔσας, ἢ μὴ εἶναι διαθέσεις. καὶ ἐοίκασι τὴν μὲν ἕξιν, ἐν τῷ πλάτει τοῦ εἴδους θεωρεῖν. τὴν δὲ διάθεσιν, ἐν τῷ τέλει τοῦ εἴδους καὶ ἐν τῷ μάλιστα. εἴτε κινοῖτο καὶ μεταβάλλοι, ὡς τὸ εὐθὺ τῆς ῥάβδου, εἴτε καὶ μή. Μᾶλλον δὲ ἔχει ἐκεῖνο ἐπιστῆσαι, μὴ ἡ παρὰ τοῖς Στωϊκοῖς σχέσις ἡ αὐτή ἐστι τῇ παρὰ Ἀριστοτέλει διαθέσει κατὰ τὸ εὐανάλυτον καὶ δυσανάλυτον διεσταμένη πρὸς τὴν ἕξιν. ἀλλ' οὐδὲ οὕτως συμφωνοῦσιν. Ὁ μὲν γὰρ Ἀριστοτέλης τὴν ἀβέβαιον ὑγείαν, διάθεσιν εἶναι φησίν. οἱ δὲ ἀπὸ τῆς στοᾶς τὴν ὑγείαν ὅπως ἂν ἔχῃ, οὐ συγχωροῦσι σχέσιν εἶναι.

σχέσις

φέρειν γὰρ τὸ τῆς ἕξεως ἰδίωμα. τὰς μὲν γὰρ σχέσεις, ταῖς ἐπικτήτοις καταστάσεσι χαρακτηρίζεσθαι. τὰς δὲ ἕξεις, ταῖς ἐξ ἑαυτῶν ἐνεργείαις. ὅθεν οὐδὲ χρόνου μήκει, ἢ ἰσχύϊ εἰδοποιοῦνται αἱ ἕξεις κατ' αὐτούς. ἰδιότητι δέ τινι καὶ χαρακτῆρι. καὶ ὥσπερ τὰ ἐρριζωμένα μᾶλλον καὶ ἧττον ἐρρίζωται, ἓν δὲ ἔχει τὸ κοινὸν ἰδίωμα τὸ ἀντέχεσθαι τῆς γῆς, οὕτω καὶ ἡ ἕξις ἐπὶ τῶν δυσκινήτων καὶ εὐκινήτων, ἡ αὐτὴ θεωρεῖται. ὅλως γὰρ τῶν γενῶν πολλὰ ποιὰ ὄντα, ἐκλελυμένον ἐκεῖνο τὸ ἰδίωμα ἔχει καθ' ὃ εἰδοποιεῖται, ὡς ὁ αὐστηρὸς οἶνος. καὶ ἀμύγδαλα πικρά. καὶ μολοττικὸς κύων. καὶ μελιταῖος. οἷς πᾶσι μέτεστι μὲν ὁ γενικὸς χαρακτήρ, ἐπὶ βραχὺ δὲ καὶ ἀνειμένως. καὶ ὅσον ἐπ' αὐτοῖς τοῖς ἐν τῇ ἕξει λόγοις ἐπιμένει, ἐπὶ μιᾶς καταστάσεως αὕτη. τὸ δὲ εὐκίνητον, πολλάκις δι' ἄλλας αἰτίας ἔχει. διόπερ οἱ Στωϊκοὶ διατείνουσι τὰς ἕξεις κοινότερον. καὶ ἐπὶ τὰς εὐκινήτους ἃς λέγει ὁ Ἀριστοτέλης διαθέσεις. καὶ ταύτας ἡγοῦνται πολὺ διενηνοχέναι τῆς σχέσεως. ἡ γὰρ τοῦ ἀναλαμβάνοντος τὴν ὑγίειαν ἕξις, καθίσεως καὶ προβολῆς, καὶ τῶν τοιούτων σχέσεων πάντῃ διέστηκεν. αἱ μὲν γὰρ, ἄρριζοι καὶ ἀπαγεῖς εἰσι. τὰς δὲ, οὕτως ὑφεστηκέναι φασίν, ὥστε ἀφεθείσας διαμένειν, ὅσον

προβολή

ἐφ' ἑαυταῖς δύνασθαι τὸ ἔμμονον ἐξ ἑαυτῶν καὶ τοῦ οἰκείου λόγου παρεχομένας. διὰ ταῦτα, οὐδὲ ἡ ὁπωσοῦν δυσανάλυτος σχέσις λέγεται ἕξις παρ' αὐτοῖς. ἡ γὰρ ἔξωθεν ἔχουσα τὸ δυσανάλυτον, ὥσπερ ὁ δακτύλιος ἐν δακτυλήθρᾳ ὤν, οὐκ ἂν εἴη ἐν ἕξει τῆς τοιαύτης καταστάσεως. ἀλλ' ἡ ἀφ' ἑαυτοῦ τὴν ἐνέργειαν παρέχει τοῦ εἶναι τοιόνδε, τότε ἂν εἴη ἐν ἕξει. ὥσπερ ὁ πηλὸς εἰς ὄστρακον μεταβαλών. αὐτὸς γὰρ ἀφ' ἑαυτοῦ τοιόσδε γέγονεν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὕτως ἱστορείσθω. τὸ δὲ βαθυτέρας ἐν τούτοις δεόμενον ἐπιβλέψεως, ἐκεῖνό ἐστιν. ἆρα ἡ ἕξις οὐκ ἄλλη τίς ἐστι τῆς διαθέσεως, πλὴν τοῦ προσειληφέναι τὸ μόνιμον καὶ δυσκίνητον. τί οὖν ποτέ ἐστι τοῦτο τὸ προσειληφέναι. πότερον διαφορᾶς προσθήκη, ἢ ψιλῆς σχέσεως, ἢ πλεονασμός τις ἄλλος ὁποιοσοῦν. καὶ γὰρ εἰ μὲν εἰδοποιὸς διαφορὰ προσελήφθη, εἶδος γέγονεν ἕτερον. καὶ οὐκέτι ἐν τῷ αὐτῷ εἴδει ἀμφότεραι, ἥ τε ἕξις καὶ ἡ διάθεσις. εἰ δὲ σχέσις ψιλὴ ἢ πλεονασμὸς ὁποιοσοῦν ὥστε οὐ ποσὸν δεῖξαι πρόσθεσι, πάλιν ἐν τῷ τοιῷδε προσθήκη γίνεται ἄλλως. καὶ οὐ κατὰ τὴν ἰδιότητα τοῦ λόγου πάρεστι τὸ μόνιμον. μή ποτε οὖν ἐν πλάτει τοῦ ἑνὸς εἴδους θεωροῦνται τῆς ἕξεως καὶ διαθέσεως οἱ λόγοι, ἔχοντες διαφορὰς ἐν ἑαυτοῖς. εἰδητικὰς μὲν περιεχομένας δὲ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ εἴδους. τὸ γὰρ ἓν εἶδος συνείληφεν ἐν ἑαυτῷ, τὰς τῆς ἕξεως καὶ διαθέσεως διαφοράς. αἰτία δὲ τούτου ὑπάρχει, ἡ καθαρότης καὶ ἡ ἄϋλος τῶν εἰδῶν φύσις. δι' ἣν ἀμιγῶς καὶ καθαρῶς τὰ πολλὰ εἴδη ἐν ἑνὶ πολλάκις περιέχει. καὶ δεικνύουσι τῶν εἰδῶν οὐ μόνον τὴν κατὰ τὰ μεγάλα διαφορὰν, ἀλλὰ καὶ τὴν κατὰ τὰ ἐλάχιστα τοῦ εἶναι ἑτερότητα. οὐδὲ ἐπίτασιν οὖν οὐδὲ μεταβολὴν ἀποδεκτέον, δι' ἣν ἀπὸ τῆς διαθέσεως ἡ ἕξις ἀπογεννᾶται. οὔτε γὰρ ἐκ κινήσεως, οὔτε ἐξ ἐπιτάσεως, οὔτε κατὰ μεταβολὴν πέφυκεν ὁ λόγος ἀποβλαστάνειν. ἀρχηγικώτερον γὰρ καὶ αἰτιώτερόν ἐστι τὸ ἀκίνητον τοῦ κινουμένου. καὶ τὸ τῇ τοῦ ἑνὸς συμμετρίᾳ προσεοικὸς, τοῦ εἰς τὴν ἀοριστίαν τῆς ὕλης ἀποφερομένου. παραιτησόμεθα δὲ διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν, καὶ τοὺς τὸ ἀπαγὲς καὶ πεπηγμένον εἰς διάκρισιν τῶν αὐτῶν ὑποτείνοντας. σωματικὴν γὰρ ποιοῦνται τὴν τῶν εἰδῶν διδασκαλίαν. καὶ κατὰ μεταβολὴν τὴν ἕξιν ἀποτελοῦσι. καὶ ἔσται οὕτως μεταβολὴ κυριωτέρα τοῦ ἑστηκότος εἴδους, ὅπερ παντελῶς ἐστιν ἀδύνατον. διὰ δὲ τὴν αὐτὴν αἰτίαν, οὐδὲ τὸ πολυχρονιώτερον καὶ ὀλιγοχρονιώτερον ἐν ταῖς τοιαύταις διαφοραῖς ἀπολογίζεσθαι ἄξιον. διότι χρόνος μὲν, συμφέρεται κινήσει. κίνησις δὲ, οὐκ ἔχει ἐν ἑαυτῇ τὸ κῦρος τῆς τῶν εἰδῶν ἰδιότητος. κατ' αὐτὴν δὲ μᾶλλον αὕτη ἀφώρισται. ἀλλ' εἰ μὲν λέγοι τις ὡς δύναμις εἰς τὸ συνέχειν προϋπάρχουσα τελειοτέραν συνακολουθοῦσαν ἔχει σὺν τῇ μονίμῳ καταστάσει, καὶ τὴν κατὰ χρόνον βεβαιότητα, τάχα ἄν τι λέγοι σύμφωνον τῇ περὶ τῶν ποιοτήτων ὑποθέσει. ὡς δὲ νῦν λέγεται προηγουμένως τὴν κατὰ χρόνον κινήσει τὸ διάφορον αὐτῶν ἀποδιδόντων τινῶν, οὐδαμῶς ἔχει τὸ πιστὸν καὶ ἀληθὲς ὁ λόγος. ἀναστρέφει γὰρ οὗτος ἀνάπαλιν τὴν φύσιν τῶν ὄντων. οὐ τοίνυν οὐδὲ τὸ ἀτελὲς καὶ τέλειον, εἴ τις καὶ τοῦτο εἰς διάστασιν αὐτῶν παραλαμβάνει ὡς ἐχέγγυον, ἀναμφισβήτητον ἔχει τὴν διάκρισιν. ἐπεὶ οὐδὲν ἐν τοῖς λόγοις ἀτελὲς θεωρεῖται κατά γε τὴν οἰκείαν ἑκάστου τάξιν. πληροῦνται γὰρ αὐτῇ συμμέτρως πρὸς ἣν ἕκαστος αὐτῶν εἴληχε δύναμιν. ἴσως

δακτυλήθρα

Qualitas

οὖν ἐπὶ τὰ μετέχοντα τῶν λόγων καὶ τὰ σύνθετα, τὰς τοιαύτας δεῖ μετάγειν διαφορὰς, ὅταν τὸ ἐλλεῖπον τῆς οἰκείας φύσεως ταῦτα συμμιγνύοντα τὰ τέλεια, ποιῇ ἅτε λῃφαίνεσθαι καὶ ἀσύμμετρα τὰ ὡρισμένα. καὶ κινούμενα εἰς ἐπίτασιν, τὰ ἑστηκότα. καθόλου οὖν διωρίσθω, ὡς δεῖ τὴν μετεχομένων λόγων καθαρῶς θεωρεῖν αὐτὴν καθ' ἑαυτήν. ἢ καὶ ὅτι μάλιστα ἄμικτον ἐν ἑτέρῳ. δι' ἀκριβείας οὖν ἐξεταστέον, ἵνα μὴ ἐν τῷ συνθέτῳ πάρεστι κατὰ τὸν τοῦ εἴδους λόγον. ἵνα δὲ κατὰ τὴν τοῦ ὑποκειμένου ὑλικὴν φύσιν. ἵνα δὲ κατὰ τὸ κοινὸν ἐξ ἀμφοῖν. οὕτω γὰρ μάλιστα οὐκ ἂν συγχυθείη τῶν εἰδῶν ἡ καθαρότης. ἣν δεῖ καθ' αὐτὴν τῷ λόγῳ περιλαμβάνειν. ἀπὸ δὲ τούτων, κἀκεῖνα καταφαίνεται. καὶ ὡς οὐκ ἔστιν ἡ ἕξις διάθεσις προσλαβοῦσα τὸ μόνιμον, οὐδὲ ἡ αὐτὴ ὑγεία. ἐν μὲν τῷ ἀναλαμβάνοντι εὐκίνητος οὖσα, διάθεσίς ἐστι. βεβαιωθεῖσα δὲ καὶ δυσκίνητος ἀποτελεσθεῖσα, ἕξις γίνεται. πάλιν γὰρ καὶ ἐνταῦθα τὰ τῶν συνθέτων καὶ μετεχόντων παθήματα, μετάγομεν ἐπὶ τὰ ἁπλούστατα εἴδη τῶν ποιοτήτων. καὶ γενέσεις ἐν αὐτοῖς ποιοῦμεν διὰ κινήσεως ἐναλλαττομένας. τὸ δὲ ἐξαίφνης αὐτῶν παρὸν ὅταν παρῇ, καὶ μὴ παραγινόμενον ὅταν μὴ ἐγγένηται, οὐκ ἔοικε διατηρεῖν ὁ τοιοῦτος διορισμός. οὐδὲ εἴ τις τὸ ὅλον, καὶ μέρος ἐπ' αὐτῶν λαμβάνει, τυγχάνει τῆς ἀληθείας. οὐ γὰρ εἰπεῖν ὅτι ἐν αὐτοῖς αἱ τοιαῦται διαφοραί. πῶς γὰρ ἂν τοῖς ἀμερέσι θεωρηθείη τὸ ἐν τούτοις διάφορον. ἀλλ' ἴσως ἐν τοῖς μεριστοῖς καὶ τοῖς μετέχουσι τὸ παρηλλαγμένον αὐτῶν, καθ' αὑτὸ θεωρεῖται, τοῖς μὴ δυναμένοις τὸ ἀμερὲς αὐτῶν ἀμερῶς ὑποδέχεσθαι. ὅθεν ὀρθῶς ἀρχύτας, τὸ ἐν ἕξει θεὶς εἶδος τῆς ποιότητος, ἣ ἔκειτο τούτῳ καὶ οὐ συνέζευξε μετ' αὐτοῦ τὴν διάθεσιν. οὐδὲ ὡς δύο ταῦτα συνηριθμήσατο. οὔτε ὡς ὑπὸ τὴν αὐτὴν τάξιν ὄντα τοῦ εἴδους, ὅπερ ἡμεῖς ἐλέγομεν πρότερον, οὔτε ὡς διαφέροντα. ἀλλ' οὗτος μὲν τῇ ταυτότητι τοῦ εἴδους μᾶλλον προσέχων, ἐπὶ τοῦ ἑνὸς εἴδους μεμένηκεν. ἀριστοτέλης δὲ, οὐκ ἐξίσταται μὲν οὐδὲ αὐτὸς τῆς τοιαύτης ὑποθέσεως. πλὴν ἐξεργασμόν τινα προστίθησι, καὶ παραδείκνυσι τὸ ἐν τῷ ἑνὶ αὐτῶν πλῆθος, αὐτίκα τὴν διάθεσιν λέγεσθαι μέν φησι τοῦ ἔχοντος μέρη τάξιν, ἢ κατὰ τόπον ἢ δύναμιν ἢ κατ' εἶδος. θέσιν γάρ τινα εἶναι ὥσπερ τοὔνομα δηλοῖ τὴν διάθεσιν. οὐκοῦν ἐν τούτοις ἑνὶ περιέχει πάσας τὰς διαφόρους θέσεις. τὰς μὲν σωματοειδεῖς ὡς κατὰ τόπον τὸ οὑτωσὶ διατίθεσθαι λαμβανούσας. τὰς δὲ ἐν παρασκευῇ καὶ ἐπιτηδειότητι, ὡς κατὰ δύναμιν τὴν θέσιν παραδεχομένας. τὰς δὲ τελείας ἕξεις, ὡς κατ' εἶδος τὴν θέσιν ἀφοριζούσας. ἡ δὲ ἕξις κατ' αὐτὸν λέγεται. ἕνα μὲν τρόπον, τοῦ ἔχοντος καὶ ἐχομένου ἐνέργεια. ὥσπερ γὰρ ἡ ποίησις τοῦ ποιοῦντος καὶ ποιουμένου μεταξύ ἐστιν, οὕτως καὶ τοῦ ἔχοντος ἐσθῆτα. καὶ τῆς ἐχομένης ἐσθῆτος, μεταξὺ ἡ ἕξις ἐστὶν, ἄνευ διαφορᾶς οὔ τι νοουμένη. διὸ οὐδὲ ποιότης αὕτη, ἀλλ' ἐν ἄλλῃ κατηγορίᾳ τῇ τοῦ ἔχειν κατατέτακται. ἄλλον δὲ τρόπον ἕξις λέγεται, διάθεσις μόνιμος. καθ' ἣν εὖ ἢ κακῶς διάκειται τὸ διακείμενον. καὶ ἢ καθ' ἑαυτὸ, ἢ πρὸς ἄλλο. οἷον, ἡ ὑγεία ἕξις. διάθεσις γάρ ἐστι τοιαύτη διαφορὰν ἐμφαίνουσα. διὸ καὶ ποιότης ὅτι ἕξις λέγεται, ὃ ἂν ᾖ μόριον τοιαύτης διαθέσεως. διὸ καὶ ἡ τῶν μερῶν ἀρετὴ, ἕξις τίς ἐστι. πάλιν οὖν καὶ ἐνταῦθα ἐν τῷ ἑνὶ, πολλαὶ θεωροῦνται ἑτερό-

Archytas

τητες. αἵ τε γὰρ ἔμπροσθεν εἰρημέναι περὶ τῆς διαθέσεως τηροῦνται, καὶ περὶ τῶν ἕξεων διαστάσεις. καὶ ἔτι πρόσκειται ἡ κατ' ἐνέργειαν τελειότης, καὶ ἡ κατὰ τὸ εὖ θεωρουμένη. ἥ τε καθ' αὑτὸ καὶ ἡ πρὸς ἄλλο συμπαραδηλοῦται. ὅμως μέντοι ἐν τῷ τῆς ἕξεως λόγῳ περιέχονται. καὶ ἔτι μέντοι συναμφότεραι αἵ τε ἕξεις καὶ διαθέσεις πολυειδῶς ἑκάτεραι θεωρούμεναι, ὑφ' ἑνὸς κρατοῦνται λόγου τελεωτάτου τῆς ποιότητος. ἐπειδὴ οὗτος αὐτὰς ἐν ἑαυτῷ συνέχει. οὐ μέντοι διὰ τοῦτο γονικὸν εἶδος ἢ γένος ἐν τούτοις τὴν ποιότητα θετέον. οὐ γὰρ ἐν τοῖς προτέροις γένεσιν ἐν τῷ ὄντι ὄν τι ὑφέστηκεν ἡ ποιότης. οὐδέ ἐστι καὶ αὐτὴ ὅπερ ὄν, ὥσπερ καὶ τὰ ἄλλα νοητὰ γένη. ἀλλ' ὕστερα καὶ μετὰ τὴν οὐσίαν ὑφέστηκε. δεῖ δὲ τὰ ὄντως οὐσίαν, παρακολουθοῦντα ταύτας ἔχειν ὥσπερ πρὸ τὴν αὐτῶν. μὴ ἐκ τούτων δὲ τὴν σύστασιν ἔχειν. μὴ δὲ διὰ τούτων συμπληροῦσθαι. εἰ καὶ γὰρ ἂν ὕστερα τῆς ποιότητος. τὴν μὲν γάρ τινα οὐσίαν συμπληροῦσθαι καὶ ἐκ ποιότητος, οὐδὲν ἴσως ἄτοπον, ἐχούσης ἤδη τὴν οὐσίαν πρὸ τῆς ποιότητος. τὸ δὲ τοιόνδε ἔξωθεν, οὔτε μὴν δὲ τὴν οὐσίαν ἃ ἔχει οὐσιώδη ἔχειν. οὐκ ὀρθῶς οὖν ἐπιζητοῦσί τινες, εἰ αἱ ἐνθάδε ποιότητες καὶ ἐκεῖ ὑφ' ἓν γένος. οὐδὲ γὰρ ὅλως εἰσὶν αἱ ἐκεῖ ποιότητες, ἀλλὰ πάντα τὰ ἐν τῷ ὄντι οὐσίαι εἰσίν. εἴπερ αἱ ποιότητες κατὰ τὴν τῶν εἰδοποιῶν ἐν τῇ ὕλῃ μέθεξιν θεωροῦνται. ἀλλ' εἰ ὁ νοῦς ὁ τῇδε ἕξις κοινῶς φασὶν, ἐπέκεινα τῆς οὐσίας καὶ ταύτης, ἡ ἕξις κατηγορηθήσεται. ἢ καὶ ὁ ἐνθάδε νοῦς, ἄλλως λέγεται ἕξις. καὶ οὐκ ἀφομοιωτέον αὐτὸν ταῖς τῇδε ἕξεσιν, ἀλλὰ μᾶλλον τοῖς ἁπλοῖς καὶ ἀμίκτοις εἴδεσιν. ἃ περιέχει ὁ νοῦς ἐν ἑαυτῷ. καὶ ἡ σοφία δὲ, ἄλλη μὲν ἡ τοῦ νοῦ. ἄλλη δὲ, ἡ τῆς ψυχῆς. καὶ ἡ μὲν ἐν τῇ ψυχῇ, ἕξις. ἡ δὲ ἐν τῷ νῷ, οὐσία. οὐ ζητητέον δὲ εἰ κοινὸν τὸ ποιὸν ἐνταῦθα κἀκεῖ, καὶ συνωνύμως ὑπάρχον. πάντα γὰρ τὰ ἐκεῖ θεῖα καὶ αὐτάρκη καὶ αὐτὰ ἀφ' ἑαυτῶν καὶ ἐν ἑαυτοῖς ὄντα. διόπερ καὶ ὄντως ὄντα μόνως. καὶ οὐδὲν ἐπέκεινα, καὶ τούτων ἔσται κοινὸν ποιόν. ἀλλὰ τούτων μὲν ἅλις. περὶ δὲ τὰ ἑξῆς εἴδη τῆς ποιότητος, ἰτέον.

"Ἕτερον δὲ γένος καθ' ὃ δρομικοὺς ἢ πυκτικοὺς ἢ ὑγιεινοὺς ἢ νοσώδεις λέγομεν. ἕως τοῦ, τὸ δὲ μαλακὸν, τῷ ἀδυναμίαν ἔχειν τοῦ αὐτοῦ τούτου. Μεταβέβηκεν ἐπὶ τὸ δεύτερον τῆς ποιότητος εἶδος. ὃ κατὰ τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἐπιτηδειότητα. ἣν ὡς αὐτός φησι κατὰ φυσικὴν δύναμιν ἢ ἀδυναμίαν λέγεσθαι. πολλὰ μὲν τῆς δυνάμεως σημαινούσης ὡς εἴρηται πρότερον. νῦν δὲ τὸ κατὰ τὴν ἐπιτηδειότητα τὴν φυσικὴν δηλούσης. διττῆς δὲ οὔσης ταύτης, τῆς μὲν, ἁπλῶς. τῆς δὲ, κατὰ προκοπήν τινα θεωρουμένης, καθ' ἣν ἤδη προφανὴς ἐστὶ καὶ ἕτοιμος ἡ ἐπιτηδειότης, ὡς ἐν τῷ πυκτικῷ λεγομένῳ, ταύτην νῦν παραλαμβάνει. διὸ τῷ ποιῆσαί τι ἢ παθεῖν, τὸ ῥᾳδίως προσέθηκε. τοῦτο γὰρ τῆς δυνάμεως τῆς προκεκοφυίας ἴδιον ἐστίν. ὅπερ καὶ εὐαρίθμητον ὑπάρχει. καὶ γὰρ καὶ οἱ ἀπὸ τῆς στοᾶς, πρὸς μὲν τὰς τέχνας ἐπιτηδειότητα μόνην ἀπέλιπον τὴν ἁπλῶς οὕτω θεωρουμένην. πρὸς δὲ τὰς ἀρετὰς, τὴν ἀξιόλογον προκοπὴν ἐκ φύσεως προϋπάρχειν ἀπεφήναντο. ἣν καὶ οἱ ἀπὸ τοῦ περιπάτου φυσικὴν ἀρετὴν ἐκάλουν. μήποτε δὲ οὐ μόνον ἐπὶ τῶν ἀρετῶν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν τεχνῶν τὴν ἐκ φύσεως ἐπιτηδειότητα θεωρητέον. καὶ τὴν ἐφοσονοῦν, ἢ καὶ τὴν ἀξιόλογον ἐκ φύσεως προκοπήν. δρομικοὺς δὲ ἢ πυκτικοὺς

φυσικὴ ἀρετή

λέγομεν, τοὺς μήπω ἐν ἕξει ταῦτα ἔχοντας, ἀλλ' ἐπιτηδειότητα μόνην ἤδη προαχθεῖσαν, καὶ ἕτοιμον πρὸς τὸ γενέσθαι τοιούτους. καὶ ὑγιεινοὺς δὲ καὶ νοσώδεις ὁμοίως καλοῦμεν, ἀπὸ τοῦ πρὸς ὑγείαν καὶ νόσον ἐπιτηδείως ἔχειν. καὶ αἱ φυσικαὶ δὲ ἀρεταὶ καὶ κακίαι, εἰς τὴν αὐτὴν ἐπιτηδειότητα ὑπάγονται. ἐν δὲ τῷ εἴδει τούτῳ τῷ περὶ ποιοτήτων, ἔταξε καὶ τὸ σκληρὸν, καὶ μαλακόν. ὅτι τὸ μὲν σκληρὸν, δύναμιν ἔχει τοῦ μὴ διακοπῆναι ῥᾳδίως. οὐδὲν γὰρ τῶν ἐν γενέσει σῶμα οὐκ ἂν διακοπείη. τὸ δὲ μαλακὸν, ἀδυναμίαν ἔχει τοῦ αὐτοῦ τούτου. δύναμιν δὲ τοῦ ῥᾳδίως ἂν διαιρεθῆναι. ἐπισημήνασθαι δὲ ἄξιον, ὅτι δυνατόν ἐστι καθ' ὧν ἡ δύναμις λέγεται, κατὰ τούτων καὶ τὴν ἀδυναμίαν ῥηθῆναι. εἰ γὰρ δύναμιν ἔχει τὸ μὲν ὑγιεινόν, τοῦ μηδὲν πάσχειν ὑπὸ τῶν τυχόντων ῥᾳδίως. τὸ δὲ σκληρὸν, τοῦ μὴ ῥᾳδίως διαιρεῖσθαι. καὶ ἀδυναμίαν ἔχει τὸ μὲν, τοῦ πάσχειν ῥᾳδίως ὑπὸ τῶν τυχόντων. τὸ δὲ, τοῦ ῥᾳδίως διαιρεθῆναι. καὶ τὸ ἀνάπαλιν. εἰ τὸ νοσῶδες ἀδυναμίαν ἔχει τοῦ μὴ πάσχειν, καὶ τὸ μαλακὸν ἀδυναμίαν ἔχει τοῦ μὴ διαιρεθῆναι, δύναμιν ἔχει τὸ μὲν, τοῦ πάσχειν. τὸ δὲ, τοῦ διαιρεθῆναι. Ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ δυσπαθὲς τοῦ εὐπαθοῦς τελειότερον, καὶ τὸ ὑγιὲς τοῦ νοσώδους μᾶλλον κατὰ φύσιν, διὰ τοῦτο δὴ, τοῖς μὲν, τὴν δύναμιν. τοῖς δὲ, τὴν ἀδυναμίαν ἀποδέδωκεν. οὐκοῦν περὶ πάντων δέ ἐστιν ὁ προκείμενος οἷς χωρίζεται ἡ ἐπιτηδειότης τῆς ἐνεργείας. περὶ μὲν τοῦ πυκτικοῦ καὶ πύκτου καὶ δρομικοῦ καὶ δρομέως κεχώρισται ὁ προ. γραμματικὸς δὲ καὶ μουσικὸς, καὶ ὁ τὴν ἐπιτηδειότητα μόνην ἔχων λέγεται, καὶ ὁ ἤδη κατ' ἐνέργειαν. καὶ τοῦτο δὲ ἐπισημαντέον. ὅτι κἂν λέγηται τοῦτο τὸ κατὰ δύναμιν εἶδος ποιότητος, ἀλλ' ὅμως ποιότης οὐκ ἔστιν, ἀφ' ἧς καλεῖται ὁ κατὰ δύναμιν ποιός. οὐ γὰρ ἀπὸ τῆς πυκτικῆς ὁ πυκτικὸς ὠνόμασται. διότι πυκτική μέν ἐστιν, ἡ τοῦ πυκτεύειν τέχνη. ὁ δὲ πυκτικὸς, οὔπω ἔχει τὴν τέχνην ταύτην. ἀλλ' εἰ χρὴ σημῆναι τὰ εἴδη ταῦτα τῆς ποιότητος ἀκατονόμαστα ὄντα, διὰ λόγου σημαντέον αὐτά. ἡ γὰρ πρὸς δρόμον ἐπιτηδειότης, αὕτη ἐστὶν ἡ ποιότης, ἀφ' ἧς ὁ δρομικὸς λέγεται. καὶ ἡ πρὸς τὸ πυκτεύειν ἐπιτηδειότης, αὕτη ἐστὶν ἡ ποιότης, ἀφ' ἧς ὁ πυκτικός. καὶ ὅλως ἀπ' ἐκείνων εἰσὶν αἳ τελειοῦνται. καὶ τοῦτο δὲ ἐπιστάσεως ἄξιον. ὅτι οὐ πᾶσα δύναμις, οὐδὲ ἐπιτηδειότης πᾶσα τοῦ εἰς ὅτι οὖν μεταβάλλειν, αὕτη ποιότης λέγεται κατὰ τὸ εἶδος τοῦτο τῆς ποιότητος, ἀλλ' ἡ εἰς τὴν κατ' ἐνέργειαν ποιότητα ἄγουσα. καὶ ὅτι ἐν ταῖς φυσικαῖς ταύταις δυνάμεσιν, αἵ τε φυσικαὶ ἀρεταὶ τάττονται περὶ ψυχὴν οὖσαι, καὶ αἱ σωματικαί, κατὰ τὸ μαλακὸν καὶ σκληρὸν θεωρούμεναι. καὶ αἱ κατὰ τὸ συναμφότερον ἐν τοῖς πυκτικοῖς καὶ δρομικοῖς. ὥστε καὶ πᾶσαι αἱ δυνάμεις περιελήφθησαν. μετὰ δὲ τὴν τῆς λέξεως σαφήνειαν, ἐπὶ τὰς ἐνστάσεις καὶ τῶν ἐνστάσεων τὰς λύσεις μετίωμεν. καὶ τὸ μὲν εἶδος εἰπόντες τὸ πρότερον, τὸ δεύτερον γένος καλέσαι, καὶ ἐπιστάσεως ἤδη καὶ διαλύσεως ἔτυχεν. ὡς οὐδὲν ἄτοπον τὰ μέσα καὶ μήτε εἰδικώτατα μήτε γενικώτατα καὶ γένη καὶ εἴδη καλεῖν. τὰ γὰρ νῦν ἀπαριθμούμενα εἴδη μὲν ὄντα τῆς πρώτης ποιότητος. γένη δὲ τῶν ὑφ' ἑαυτὰ εἰδῶν τῶν ὑπ' ἀλλήλων λεγομένων ἐστί. καὶ διὰ τοῦτο καὶ γένη καὶ εἴδη λέγεται εἰκότως. περὶ δὲ τῆς τάξεως ἐγκαλοῦσι τῶν εἰδῶν τῆς ποιότητος. ἔδει γάρ φασι πρὸ τούτων μνημονεῦσαι τῶν δυνάμεων τῶν φυσικῶν καθ' ὃ πυκτικοί, ἢ δρομικοὶ γίνονταί τινες. εἶθ' οὕτως

Quaestio

Aristotels

τὰς ἐκ μελέτης καὶ διδασκαλίας ἐπιγινομένας ταῖς φυσικαῖς δυνάμεσιν, ἕξεις καὶ διαθέσεις ἀναδιδάξαι. ἀλλ' οἱ ταῦτα ἐγκαλοῦντες, ἐννοείτωσαν τὴν τοῦ Ἀριστοτέλους πρὸς ἑαυτὸν συμφωνίαν. αὐτὸς γὰρ ἐν τοῖς φυσικοῖς, τὸ τέλειον πρότερον τῇ φύσει τοῦ ἀτελοῦς εἶναί φησι. γεννᾶται γὰρ ἐκ τοῦ τελείου, τὸ ἀτελές. καὶ ἐκ τοῦ ἐνεργείᾳ, τὸ δυνάμει. ἄνθρωπος γὰρ σπέρμα γεννᾷ ὥσπερ ὁ πατήρ. καὶ ἐκ σπέρματος πάλιν ἄνθρωπον, ὥσπερ ἡ μήτηρ. τὸ γὰρ δυνάμει πᾶν, ὑπὸ τοῦ ἐνεργείᾳ ἄγεται εἰς τὸ ἐνεργείᾳ. καὶ διὰ τοῦτο προϋπάρχειν δεῖ τὸ τέλειον, ἐν αἰτίας λόγῳ προεστηκός. εἰκότως οὖν τὸν περὶ τῶν τελείων λόγον προλαβών, ἐπήγαγε τὸν περὶ τῶν δυνάμεων. καὶ γὰρ τῇ γενέσει μὲν τοῦ αὐτοῦ προϋπάρχει τὸ δυνάμει τοῦ ἐνεργείᾳ, καὶ τὸ ἀτελὲς τοῦ τελείου, ἀλλὰ τῇ φύσει τὸ ἀνάπαλιν. πᾶν γὰρ ἀτελές, ὑπὸ τελείου τελειοῦται. καὶ πᾶν δυνάμει, ὑπὸ τοῦ ἐνεργείᾳ προϋπάρχοντος, ἄγεται εἰς τὸ ἐνεργείᾳ. οὐδὲ τοίνυν ὡς πρὸς γένεσιν τὸ πρότερον, ἀλλ' ὡς πρὸς οὐσίαν λαμβάνειν. πάντων δὲ μάλιστα ἐπὶ τῶν ποιοτήτων τὸ κατ' ἐνέργειαν προϋφέστηκεν. ἐφ' ὧν ὁ χαρακτὴρ ὅρον τινὰ κατ' ἐνέργειαν περιείληφε. καὶ ἄλλως δὲ οἰκεία ἡ παροῦσα τάξις τῶν εἰδῶν τῆς ποιότητος. ἐπειδὴ αἱ μὲν φυσικαὶ δυνάμεις, κατ' ἐπιτηδειότητα θεωροῦνται. αἱ δὲ ἐπιτηδειότητες, μέσαι εἰσὶ τῶν κατ' ἐνέργειαν ἐντελεχειῶν, καὶ τῶν παθητικῶν τῶν ἐφεξῆς παραδιδομένων. δεῖ γὰρ εἶναι τὸ ποιοῦν πρότερον ἐνεργείᾳ ὄν. εἶτα τὸ πεφυκὸς πάσχειν. καὶ οὕτως ἀπὸ τοῦ ἐνεργείᾳ ὄντος, εἰς τὸ πεφυκὸς πάσχειν ἐγγίνεσθαι τὸ πάθος.

Plotinus

Πλωτῖνος δὲ ἀπορεῖ, πῶς ἕτερον εἶδος αἱ φυσικαὶ δυνάμεις. εἰ γὰρ κατὰ τὰς δυνάμεις αἱ ποιότητες, οὐκ ἐφαρμόττει πάσαις τὸ τῆς δυνάμεως. ὅπερ ἐν ἑνὶ εἴδει, περιέχεται τῆς ποιότητος. Πρὸς ὃ ῥητέον. ὅτι πᾶσι μὲν τοῖς εἴδεσι τῆς ποιότητος, ἡ δύναμις προσήκουσα ἀποδέδεικται. καὶ τῷ ὅλῳ γένει συμπαρατείνουσα. πλεοναχῶς δὲ λεγομένης τῆς δυνάμεως, διχῶς δὲ τοὐλάχιστον ἐν εἶδος ἀποδίδωσιν αὐτῆς τὸ κατ' ἐντελέχειαν, εἰκότως ἕτερον ἀντιδιαιρεῖ, τὸ κατὰ τὴν ἀτελῆ θεωρούμενον ἐπιτηδειότητα. ἥτις κατὰ τὸ δυνάμει νοεῖται, διττὴ καὶ αὕτη θεωρουμένη. ἡ μὲν, κατὰ τὴν τυχοῦσαν ἐπιτηδειότητα, καὶ ἐν πᾶσιν ὡς ἔπος εἰπεῖν θεωρουμένη. ἡ δέ, κατὰ τὴν ἤδη προκοπὴν τινὰ ἐκ φύσεως λαβοῦσαν, ὅπερ εὐαριθμήτοις ὑπάρχει. Ἀλλ' εἰ τὸ διακεῖσθαί φησι τὸν φύσει πυκτικὸν ποιὸν λεγόμενον, οὐδὲν ἡ δύναμις αὐτὴ προστεθεῖσα ποιεῖ. καὶ γὰρ ἐν ἕξεσι καὶ ταῖς διαθέσεσι ταῖς ἀποδοθείσαις ἔνι δύναμις. Πρὸς ὃ ῥητέον. ὅτι πρὸς μὲν τὸ ποιὸν εἶναι, οὐδὲν διαφέρει ἢ ἀπὸ ἕξεως, ἢ ἀπὸ διαθέσεως, ἢ ἀπὸ φυσικῆς ἐπιτηδειότητος λέγεσθαι. διὸ καὶ ὁ γενικὸς ποιός, κατὰ τὸ γένος τῆς ποιότητος, κοινῶς θεωρεῖται. τοῖς δὲ εἴδεσι διαφέρει καὶ ταῖς διαφοραῖς, πρὸς τὸ εἴδη εἶναι. ἤτοι καθ' ἕξιν, ἢ κατὰ διάθεσιν. ἅπερ ἤδη προσείληφε τὸ ἐκ φύσεως εἶναι. νῦν δὲ πρόκειται, οὐ περὶ ποιότητος ἁπλῶς εἰπεῖν, ἀλλ' εἴδη ποιότητος ἀπαριθμήσασθαι. οὐδὲ περὶ ποιοῦ, ἀλλὰ περί τινος ποιοῦ, τοῦ κατὰ τὴν φυσικὴν δύναμιν θεωρουμένου, καὶ τὸ δυνάμει καὶ τὴν ἐπιτηδειότητα. ἀλλ' οὐχὶ τοῦ κατὰ τὴν ἕξιν ἢ τὴν διάθεσιν. Ἀλλὰ διὰ τί φησιν ὁ κατὰ δύναμιν τοῦ κατ' ἐπιστήμην διοίσει, ἢ ποιοί. ἢ καθὸ μὲν ποιοί, οὐδὲν διοίσουσιν ἀλλήλων. ἐπ' ἴσης γὰρ αὐτοῖς πάρεστι τὸ γένος. καθόσον μέντοι εἴδη

ποιότητι διαφερουσῶν κατανενεμημένοι, κατὰ τοῦτο διοίσει ταῦτα ἀλλήλων. καὶ γὰρ ἐπὶ τῶν ἄλλων πάντων κατ' εἶδος ἑτερότης τῶν εἰδῶν, ταῖς εἰδοποιοῖς διαφοραῖς, ἀλλ' οὐ ταῖς γενικαῖς κοινότησι περιλαμβάνεται. Ἀλλ' οὐδὲ διαφορὰ αὕτη φησὶ ποιότητος αὕτη. εἰ ὁ μέν, μελετήσας ἔχει. ὁ δέ, φύσει. ἀλλ' ἔξωθεν ἡ διαφορά. κατ' αὐτὸ δὲ τὸ εἶδος τῆς πυκτικῆς, ταὐτός. Πρὸς ὃ ῥητέον, ὅτι ἡ ἀπὸ τῆς μελέτης προκοπὴ προάγουσα τὴν φυσικὴν δύναμιν ἐπὶ τὸ ἐγγυτέρω τοῦ εἴδους προχωρεῖν, ἀθρόως ἐπὶ τὸ τέλειον ἄγουσαν ἔχει τὴν ἕξιν, ἄλλην οὖσαν παρὰ τὴν φυσικὴν κατασκευήν. ἐπείπερ ἡ μέν, τελεία. ἡ δέ, ἀτελής. ὥσπερ ὁ χαλκὸς ὁ ἐπιτήδειος πρὸς ἀνδριάντα κεχώρισται τοῦ ἀνδριάντος, οὕτω γὰρ καὶ ὁ πυκτικὸς τοῦ πύκτου διαφέρει.

Nota cōparationem. –

ἀλλ' ἐπὶ μὲν τῶν ποιῶν τῶν ἀπὸ τῆς τέχνης καὶ τῆς φυσικῆς δυνάμεως, διώρισται τὰ ὀνόματα. καὶ ὁ μέν, πύκτης καλεῖται. ὁ δέ, πυκτικός. ἐπὶ δὲ τῆς τέχνης αὐτῆς καὶ τῆς φυσικῆς δυνάμεως, συμπέπτωκε τὰ ὀνόματα. πυκτικὴ γὰρ ἄμφω καλοῦνται. διότι πολλὰ πράγματα οὐκ ὠνόμασται, κἂν ἄλλο καὶ ἄλλο εἶδος ᾖ. τὸ μέν, ἀτελές. τὸ δέ, ἐκ μελέτης καὶ τέχνης παραγινόμενον. ὅθεν ὁ Ἀριστοτέλης διακεῖσθαι λέγειν ἠξίου τὰ κατὰ δύναμιν. οὐ γὰρ τῷ διακεῖσθαί πως φησὶ λέγεται τὸ κατὰ δύναμιν. οὐχ ὅτι μὴ διάκεινταί πως κατὰ τὸ κοινότερον τῆς διαθέσεως σημαινόμενον, ἀλλ' ὅτι μὴ οὕτως διάκεινται, ὥσπερ οἱ ἐξ ἀσκήσεως τέλειοι. ἔσται οὖν ὁμώνυμον τὸ διακεῖσθαι ἀπὸ τῶν φυσικῶν δυνάμεων, οὐκ ἀφ' ὧν ἔχουσιν, ἀλλ' ἀφ' ὧν ἕξουσι παρονομαζόμενον. εἰ δὲ τοῦτο οὕτως ἔχει, θεωρεῖται τίς κατ' αὐτὸν τὸν λόγον τῆς ποιότητος τούτων διαφορά. καὶ οὐκ ἔξωθεν ἡ προσθήκη νοεῖται τῶν ἐν δυνάμει πρὸς τὰς ἕξεις. ἀλλ' ἡ τὸ ἀτελὲς καὶ τέλειον, καὶ ἀμέριστον καὶ μεριστόν. καὶ αὖ ὁ δεύτερον εἰς τὰς μεθέξεις τῶν εἰδῶν. καὶ ἀνάπαλιν ἐν ταῖς μεθέξεσι τῶν εἰδῶν θεωρούμενον. κατὰ ταύτην διέστηκε ταῦτα ἀπ' ἀλλήλων. ταῦτα μὲν οὖν πρὸς τὴν εἰρημένην ἀπορίαν. Ἄξιον δὲ ἔτι μοι δοκεῖ ζητήσεως, πῶς τὸ ἀτελὲς καὶ τέλειον, εἴδει διεστήκασιν ἀλλήλων. εἰ γὰρ τοῦτο, ἐπειδὴ ἀτελὲς οὐ μόνον κατὰ τὴν φυσικὴν ἐπιτηδειότητα, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐκ ταύτης μεταβολὴν καὶ τὴν εἰς τὸ εἶδος προκοπὴν τὸ ἀτελές ἐστιν ἐν κινήσει τῇ ἐπὶ τὸ εἶδος θεωρούμενον, ἔσται καὶ ἐκεῖ εἰδοποιὸς ἡ διαφορά. ὅλως δὲ πῶς τὸ ἀτελὲς ἐν ἄλλῳ εἴδει τιθέναι δυνατόν. πρῶτον μὲν τοῦ εἴδους πανταχοῦ κατὰ τὸ τέλειον θεωρουμένου. τὰ γὰρ εἴδη τοῦ ζώου διαιρούμενοι, ἄνθρωπον λέγομεν καὶ ἵππον. εἶτα διπλασιασθήσεται τὰ εἴδη οὕτως. καὶ καθ' ἕκαστον εἶδος, τὸ μέν, τέλειον ἔσται. τὸ δέ, ἀτελές. Μήποτε οὖν οὐχ ὡς ἀτελοῦς πρὸς τέλειον δεῖ τὴν τοιαύτην διαφορὰν λαμβάνειν τὰ ἐν τῷ αὐτῷ εἴδει περιεχόμενα. οὐδὲ τὴν ἐπιτηδειότητα καὶ τὸ δυνάμει, ὡς ἀφ' ὧν ἕξουσι χαρακτηρίζοντες ἐν ἄλλῳ εἴδει τιθέναι, ἀλλ' ὡς αὐτοῦ τοῦ δυνάμει καὶ τοῦ τοιούτου ἀτελοῦς, κατὰ οἰκείαν τινὰ τὴν τοιαύτην τελειότητα ἐν εἴδει ἀφωρισμένῳ ἑστῶτος. ὅρῳ γάρ τινι καὶ ἡ ἐπιτηδειότης περιέχεται. καὶ οὐχὶ κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν ἐπὶ τὸ εἶδος θεωρεῖται. ἀόριστος γὰρ ἐκείνη καὶ ἄπειρος, καὶ οὐ δυναμένη κατὰ τὸ εἶδος ἀφορίζεσθαι. ἡ μέντοι ἐν τῷ χαλκῷ πρὸς τὸν ἀνδριάντα ἐπιτηδειότης, ὅρος τίς ἐστι καὶ εἶδος τῷ τοῦ χαλκοῦ εἴδει συνυ-

ὑπάρχειν. διὸ καὶ ποιότης ἐστὶ, καὶ ποιοὶ κατ' αὐτὴν οἱ ἔχοντες λέγονται, κἂν μήπω τὸ
ἐνεργείᾳ τελειωθῶσιν. Ἄλλοι δὲ τὴν φυσικὴν ταύτην δύναμιν ὡς τὸ δυνάμει τῆς
ὕλης ἐκδεχόμενοι, ἀποροῦσι πῶς ποιότης ἐστὶν ἡ δύναμις τῆς ἀποίου ὕλης. καίτοι
ἄλλη μὲν ἡ φυσικὴ δύναμις, ἄλλο δὲ τὸ τῆς ὕλης δυνάμει. ἡ μὲν γὰρ, προέμφασις τοῦ εἴ-
δους ἐστίν. ἡ δὲ, στέρησις καὶ οὔπω ἐπιτηδειότης, ἀλλὰ καὶ ταύτης ἐπιλελειμμένη.
Ἀναμνησθῶμεν δὲ καὶ ὅτι φυσικὴν ταύτην δύναμιν εἶπεν ὁ Ἀριστοτέλης, τὴν ἤδη
Eudorus — προηγουμένην, εἰς τὸ ῥᾳδίως τι ποιῆσαι ἢ παθεῖν. ὁ δὲ Εὔδωρος αἰτιᾶται, ὡς τῷ
προτέρῳ ταυτὸν ὂν τοῦτο τὸ εἶδος τῆς ποιότητος. αἱ γὰρ φυσικαὶ δυνάμεις, εἰ μὲν
εὐμετακίνητοι τύχωσι, διαθέσεις ἔσονται. εἰ δὲ μόνιμοι, ἕξεις. τοῦτο δὲ οὐκ ὀρθῶς
εἴρηται. τοῦ Ἀριστοτέλους ἐν μὲν τοῖς προτέροις, ἀρετὰς καὶ ἐπιστήμας λαβόντος.
ἅπερ εἰ καὶ φύσει τις ἔχει, ἀλλὰ δεῖται καὶ τῆς ἐπ' ἄλλων διδασκαλίας καὶ μαθήσεως.
ἐν δὲ τοῖς δευτέροις ἔταξε, τὰ μὴ δὲ διδασκάλου δεόμενα, ἀλλὰ φύσεως μόνης ἠρ-
τημένα. διώρισται οὖν ἄμφω. τὸ μὲν, τῇ κατ' ἐνέργειαν τελειότητι. τὸ δὲ, τῇ εἰς ἐπι-
τηδειότητα παρασκευῇ. Ἄξιον δὲ ἐπιστάσεως εἶναι καὶ τοῦτό φασι. μήποτε πολ-
λὰ διαφέροντα συλλαβὼν ὑπέταξεν ὑφ' ἓν εἶδος τοῦτο τῆς ποιότητος. ἐπεὶ γὰρ
εἰσὶν αἱ μὲν, ἐν τῷ ποιῆσαι δυνάμεις. αἱ δὲ, ἐν τῷ μὴ ῥᾳδίως παθεῖν. αὗται μὲν εἰκότως
μένουσιν ἐν τῷ δυνάμεις εἶναι. αἱ δὲ κατὰ τὸ πάσχειν θεωρούμεναι, κατὰ ἀδυναμίαν
μᾶλλον θεωροῦνται. πῶς οὖν ταῦτα τοσοῦτον ἀλλήλων διαφέροντα, εἰς ἓν τάξομεν.
καὶ τὰς ἀδυναμίας ὁμοῦ ταῖς δυνάμεσι συναριθμήσομεν. πῶς δὲ ὁ Ἀριστοτέλης
κατὰ δύναμιν ἢ ἀδυναμίαν, τοὺς οὕτως ποιοὺς ἐπονομάζει. τῶν γὰρ ἐναντίων δεκτι-
κὸς εἴη ἄν τις κατὰ τὸ αὐτό. ἐναντίον γὰρ ἡ δύναμις τῇ ἀδυναμίᾳ. Ἢ οὐ τοῦ αὐτοῦ
πρὸς τὸ αὐτὸ γίνεται ἡ ἐναντίωσις, ἀλλὰ πρὸς ἕτερον καὶ ἕτερον. οὐ γὰρ οὗ ἐστι δύνα-
μις, τούτου καὶ ἀδυναμία. ἀλλὰ τοῦ μὲν ποιῆσαι, δύναμις. τοῦ δὲ παθεῖν, ἀδυναμί-
α. καὶ τοῦτο ἀναγκαῖον. οὗ τῷ γὰρ δύναμις ὑπάρχει τινός, τούτῳ καὶ ἀδυναμία παρα-
κολουθεῖ τοῦ ἐναντίου. καὶ οὐ διώρισται ταῦτα χωρίς, ἀλλὰ συμφέρεται εἰς ταὐτὸ
τοῖς λεγομένοις μόνοις διακρινόμενα, καὶ ταῖς ὥσπερ τὰ διαφέροντα τῆς ἐπινοίας ἀνα-
φοραῖς. ὁ γὰρ πυκτικός, δύναμιν ἂν ἔχοι τοῦ πλήττειν. καὶ αὐτὸς δυσπληκτος ὤν,
δύναται μὴ πλήττεσθαι. καὶ ἀδυναμίαν ἔχει πρὸς τοῦτο. ἔτι δὲ οἶμαι ῥητέον, ὅτι
καὶ τὸ ποιεῖν καὶ τὸ πάσχειν, ὑπὸ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν τάττεται κατηγορίαν. καὶ αἱ
δυνάμεις καὶ ἀδυναμίαι οὐ κωλύονται αἱ τοιαῦται. αἵ τε πρὸς τὸ ποιῆσαι, καὶ μὴ
πρὸς τὸ παθεῖν. εἴπερ καὶ αἱ ἕξεις καὶ στερήσεις ἐν ταῖς αὐταῖς εἰσι κατηγορίαις. ἔτι
ἔστιν ἡ μὲν δύναμις τοῦ ποιῆσαι καὶ μὴ παθεῖν, ἐν τῷ ὑγιαίνοντι. ἡ δὲ ἀδυναμία τοῦ
Quaestio — μὴ ποιῆσαι ἀλλὰ παθεῖν, ἐν τῷ νοσοῦντι. Ἀλλὰ πῶς ὁ Ἀριστοτέλης εἶπεν, ὅτι δρομι-
κοὶ λέγονται οὐ τῷ διακεῖσθαί πως, ἀλλὰ τῷ δύναμιν ἔχειν τοῦ ποιῆσαί τι ῥᾳδίως. τὸ γὰρ μὴ
δὲ ὅλως αὐτὰς διακεῖσθαι, ἄτοπον ὑπονοεῖν. ἔχουσι γὰρ τὴν πῶς ἔχουσαν διάθεσιν. ἢ κατὰ
μὲν τὴν τοῦ εἴδους διάθεσιν τοῦ τελείου οὐ διάκεινται πως. οὔτε ὡς εὐκίνητον, οὔτε ὡς
μόνιμον ἔχοντες τὴν διάθεσιν. κατὰ δὲ τὴν ἐπιτηδειότητα, διάκεινται. πρὸς ἐκεῖνο οὖν

τὸ σημαινόμενον λέγονται μὴ διακεῖσθαι. Ἢ μᾶλλον ῥητέον, ὅτι οὐ κατὰ τὸ διακεῖσθαι ὅλως τὸ
τοιοῦτον εἶδος χαρακτηρίζεται, κἂν διακείμενον πάντως τυγχάνῃ, ἀλλὰ κατὰ τὸ ῥᾳδί-
ως ἔχειν τὴν ἐπιτηδειότητα τὴν μὴ ποιῆσαί τι ἢ μὴ παθεῖν. Ἀλλ' εἰ ὁ πυκτικὸς ποιός,
πῶς οὐχὶ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον καὶ ὁ ποιητικὸς ἔσται ποιός. ἀλλὰ δοκεῖ πρός τι εἶναι τὸ
ποιητικόν. Ἢ τὸ μὲν κατὰ δύναμιν λέγοιτο τὸ ποιητικόν, ποιότης ἂν εἴη κατὰ τὸ
δεύτερον εἶδος τῆς ποιότητος τὸ ἐν τῇ δυνάμει θεωρούμενον, ὥσπερ καὶ τὸ πυκτι-
κόν. τὸ δὲ κατ' ἐνέργειαν, καθ' ὅσον μὲν διατίθησι τὴν ψυχήν, ποιότης ἂν εἴη, καὶ ἐν τῷ
πρώτῳ τῆς ποιότητος εἴδει ταχθήσεται. καθὸ δὲ ποιεῖ, οὐχ ὑπὸ τὰ πρός τι, ἀλλὰ
μᾶλλον ὑπὸ τὸ ποιεῖν ἀναχθήσεται. ὥσπερ δὲ τῶν ἀψύχων, οὐ κατὰ τῶν αἱ κινήσεις, ἀλλὰ τῶν
ἔξωθεν προσιόντων, τὸ σύντυχον ἀποτέλεσμα. οὐ περ εἰ δοκοῦσιν εἶναι ποιη-
τικαί. τὸ δὲ ῥᾴδιον, οὐ τὸ κοινῶς ἐπιτηδειόν ἐστιν ὡς εἴρηται πρότερον, οὐδέπω γὰρ
ἔχει τοῦτο ῥᾳστώνην εἰς ἀπεργασίαν, ἀλλὰ τὸ προκοπὴν ἔχον τινὰ εἰς τὸ πρόσω. αὕ-
τη δέ ἐστιν ἡ πρὸ τοῦ εἴδους καταδεκτικὴ τοῦ τελείου λόγου. καὶ οἷον μέρος μέν
τι αὐτοῦ παρεσπασμένη. τὸ δὲ ὅλον, οὔπω ἔχουσα. Ἀλλὰ διὰ τί τὴν τοῦ παθεῖν τι,
οὐκέτι δύναμιν ἀλλ' ἀδυναμίαν ἔφη εἶναι. Ἢ αὐτὸς ἐν τοῖς μετὰ τὰ φυσικὰ τοῦτο δι- — Aristoteles
έλυσε. διελὼν τὰ μὲν, ἐν τῷ ποιεῖν. τὰ δὲ, ἐν τῷ παθεῖν. καὶ τῷ μὲν ποιεῖν, τὸ ἐν ἑτέρῳ ἢ
ἕτερον ποιεῖν ἀποδούς. τῷ δὲ πάσχειν, τὸ ὑφ' ἑτέρου πάσχειν, ἢ ἕτερον. κοινότερον
μέντοι δύναμις ἐπ' ἀμφότερα ταῦτα διατείνει. ἰδίως δὲ τὴν ἀδυναμίαν ἀπολογίζει εἶ-
ναι ἐν τῷ πάσχειν. ἀλλὰ πῶς τὴν ἀδυναμίαν ἐν τῷ πάσχειν ἔθετο. εἰ γάρ τις ἐπαλλάττων
προσβιάζοιτο τὴν τοῦ πάσχειν δύναμιν ἀδυναμίαν εἶναι τοῦ ποιεῖν, ὥσπερ τὴν τοῦ ποι-
εῖν δύναμιν, ἀδυναμίαν εἶναι τοῦ πάσχειν, ἐξεῖναι τι ἀμφισβητεῖν. κοινότερον μὲν ταῦτα
ἐλίσσεται ἀπὸ τῶν ἑτέρων ὥσπερ τὰ ἕτερα. κυρίως μέντοι ἡ μὲν δύναμις, ὥσπερ τοῦ ποιῆσαί τι ἢ — δύναμις
μὴ παθεῖν ἁρμόττει. ἡ δὲ ἀδυναμία, ὥσπερ τοῦ παθεῖν. τῶν μὲν γὰρ βελτιόνων, εἰσὶν αἱ — ἀδυναμία
δυνάμεις, ὧν καὶ ἡ φύσις ἐξ ἀρχῆς. τῶν δὲ χειρόνων, αἱ ἀδυναμίαι. Ἀλλὰ εἰ αἱ ἀδυναμίαι
στερήσεις, αἱ δὲ στερήσεις οὐκ ἔχονται, πῶς οὖν ἔφη ἔχειν ἀδυναμίαν τοῦ πάσχειν.
Ἢ τὸ ἔχειν ἀδυναμίαν καταχρηστικώτερον εἴρηται, ἀντὶ τοῦ ἐστερῆσθαι δυνάμεως. ἢ ἐπει-
δὴ σύνεισιν αἱ ἀδυναμίαι ταῖς δυνάμεσιν. ἡ γὰρ ὑγεία, δύναμιν ἔχει τοῦ ποιῆσαι τὰ ὑγιει-
νά. καὶ ἀδυναμίαν, τοῦ παθεῖν τὰ νοσώδη. διὰ τοῦτο οὐδὲν ἄτοπον ἔχεσθαι καὶ τὰς ἀδυ-
ναμίας ὡς συνυπαρχούσας ταῖς δυνάμεσιν. Ἀλλὰ πῶς τὸ μαλακὸν κατὰ ἀδυναμίαν ἀφω- — Quaestio
ρίσατο τὴν μὴ διαιρεῖσθαι, εἴπερ ἡ μὲν ἀδυναμία, στέρησίς ἐστι. τὸ δὲ μαλακόν, εἶδός τι
ἐστιν, ὥσπερ καὶ τὸ σκληρόν. Ἢ δύναται τὸ αὐτὸ ὡς εἶδος θεωρεῖσθαι, ὅταν κατὰ τὸ εὐδιαί-
ρετον λαμβάνηται. καὶ ὡς ἀδυναμίαν τὴν μὴ διαιρεῖσθαι. μετὰ δὲ τὰς ἐνστάσεις καὶ διαλύ-
σεις, καιρὸς ἂν εἴη καὶ ἐμοὶ τὰς νοερωτέρας τῶν ἐξηγητῶν ἐπιβολάς, περὶ τῆς φυσικῆς
ταύτης δυνάμεως παραγράφειν, τίς τέ ἐστι λέγοντι, καὶ ἐν τίσι θεωρεῖται τῶν ὄντων. ἔστι δὲ
καθόλου τοῦτο τὸ γένος πᾶσιν ὑπάρχον τοῖς ὁπωσοῦν τελειουμένοις. οὐ γὰρ ὅλως
ἀπὸ τοῦ ἀτελοῦς ὥσπερ τὸ τέλειον παραγίνεταί τι, εἰ μὴ μέση δύναμις παρείη ἐπιδιδοῦ-
σα μὲν τὸ ἐνδεές, εἰς τελείωσιν. δεχομένη δὲ τὴν ἀποπλήρωσιν ἀπὸ τοῦ τελειοτάτου.

συναγωγὸς οὖν ἐστι τῶν ἄκρων, καὶ ὁδὸν παρέχει τὴν ἀπὸ τῶν ὑποδεεστέρων ἐπὶ τὰ κρείττονα. καὶ παρασκευὴν ἐνίοτε θήσει καὶ ἀφορμὴν εἰς τελείωσιν. μοῖραν γάρ τινα προείληφεν ἀπὸ τῆς ἐνεργείας. καὶ οἷον ἔλλαμψίς τίς ἐστιν ἀπὸ τῆς τελείας οὐσίας καὶ ἕξεως. καὶ προθέρμανσίς τις ὡς ἐλλυχνίου πρὸ τῆς τοῦ πυρὸς θερμότητος. καὶ εἴδους δὲ μετρία μετουσία ἀφοριζομένη κατὰ μέτρα, καὶ οὐχ ὅλη παροῦσα, νοείσθω ἡ τοιαύτη δύναμις. τοιαύτη δὲ οὖσα, ἐν ταῖς ψυχαῖς θεωρεῖται ταῖς μερικαῖς. ὅταν γὰρ ὁ τῆς ψυχῆς νοῦς ἀπὸ τοῦ χωριστοῦ τελειοῦται, δύναμίς ἐστιν ἡ προάγουσα τὸν νοῦν τῆς ψυχῆς ἐπὶ τὸ νοερὸν εἶδος καὶ τὴν κατ' ἐνέργειαν νόησιν. διαφανὴς δὲ μάλιστά ἐστι κατὰ τὴν φύσιν· τὰ γὰρ ἔργα τῆς φύσεως, ἐκκινήσει δεῖται. ἢ τῆς ἐκ τῆς δυνάμεως ταύτης, εἰς ἐντελέχειαν ὁδεύει. καὶ ἐν μεταλήψει λέγων, ἢ πῶς οὐκ ἐν ἄλλῳ παραγίνεται, ἢ ἐν τῷ δυναμένῳ δέχεσθαι. οὐ γὰρ πᾶν εἶδος εἰς τὸ τυχὸν ἐγγίνεται, ἀλλὰ τὸ δυνάμενον παραγίνεσθαι εἰς τὸ ἐπιτηδείως ἔχον ὑποδέχεσθαι. καὶ ἐν τῇ ψυχῇ δὲ καθόσον φύσεως ἐφάπτεται τῆς ἐνεργείας νοῦ ἀφισταμένη, κατὰ τοσοῦτον τὴν δύναμιν θεωρεῖται. ὀρθῶς ἄρα λέγεται, ὡς ἡ δύναμις αὕτη διαφερόντως τὴν τῆς φύσεως οὐσίαν συμπληροῖ. καὶ διὰ τοῦτο ἰδιότως ἐνταῦθα τὸ ὅλον τοῦτο, φυσικὰς δυνάμεις τὰς δευτέρας ποιότητας ἀφορίζεται. ὡς τῆς τε δυνάμεως ταύτης ἐν τῇ κυρίως ἀφωρισμένης, καὶ οὐδὲ ἄλλως νοουμένου τοῦ ἑτέρου ἢ ὅπου ἐστὶ θάτερον. καὶ ἐν παντὶ δὲ τῷ κόσμῳ εἴ τις προάγοιτο γένεσις, οὐκ ἄλλως ἢ διὰ τῆς δυνάμεως εἰς οὐσίαν προάγεται καὶ ἀποτελεῖται. ἢ τῇ ὕλῃ ἐν τῷ δέχεσθαι τὸ εἶδος διὰ δυνάμεως, εἰς αὐτὸ παραγίνεται. αὕτη δέ, ἢ δι' ἑαυτῆς ἱκανή ἐστι προσβιάζεσθαι, ὡς ἐπὶ τῶν αὐτοκινήτων ψυχῶν, ἢ ῥᾳδίως εἰς τὸ τέλειον ὑπὸ τῆς ἐνεργείας προάγεται. ἀλλὰ τοιαύτη μέν τις καὶ ἐν τοιούτοις ἡ δύναμις τὴν ἑαυτῆς ὑπόστασιν ἐκληρώσατο. ἐπιστημονικώτερον δὲ ἂν εἴη καὶ τὰς δόξας ἀναζητῆσαι, τὰς περὶ τῆς τοιαύτης δυνάμεως τῆς κατ' ἐπιτηδειότητα. εἴτε ἐν ποιότησιν αὕτη φυσικῶς θεωρεῖται, εἴτε ἐν οὐσίαις, εἴτε ἐν ἄλλῳ ὁτῳοῦν ἑτέρῳ γένει τῶν ὄντων. ἆρ' οὖν ἀπὸ τῆς ὕλης τὴν δύναμιν, καὶ ἡ δύναμις αὕτη ὥς τινες οἴονται, ἢ αὐτὴ ἡ ὕλη τὴν δύναμιν ὡς ἄλλοις δοκεῖ. ἢ τοῦτο ἄτοπον. οὔτε γὰρ παρέχεταί τινα αἰτίαν ἡ ὕλη ἀφ' ἑαυτῆς ἀσθενὴς οὖσα πάντη, οὔτε οὐσίαν ἐνδίδωσιν ἐκπεπτωκυῖα τοῦ ὄντος. οὔτε δυνάμεως ἀρχήν, παντελῶς οὖσα ἀδύναμος, οὔτε ποιότητος ἀφορμήν, ἄποιος οὖσα καθ' ἑαυτήν. ἀλλ' οὔτε ἔχει τι γόνιμον ἐστερημένη παντὸς καὶ ἐν ἐνδείᾳ οὖσα καὶ πενίᾳ καθ' ἑαυτήν. ἀλλ' οὐδὲ ἡ σχέσις ὕλης τὴν δύναμιν τῆς πάντη ἀσχέτου. οὐδὲ πλεονασμὸς τοῦ πρώτου ὑποκειμένου, τοῦ μηδεμίαν ἔχοντος διαφορότητα ἐν ἑαυτῷ. οὐδὲ ἔκτασις, ἢ συστολή, ἢ μάνωσις, ἢ πύκνωσις, τῆς ἀπεστερημένης πάσης κινήσεως ὕλης. οὔτε ἄλλο οὐδὲν τῶν περὶ τὴν ὕλην ἐπινοουμένων αἴτιόν ἐστι τῆς τῶν δυνάμεων ὑποστάσεως. εἴδους γὰρ θεωρεῖται προϋποκατασκευή τις ἡ δύναμις αὕτη, οὐκ ἀπειρίων τινῶν σχέσις. ἀλλὰ μήν, οὐδὲ τὸ εἶδος καθόσον ἐστὶν εἶδος καὶ ἕστηκεν ἐν τῇ οἰκείᾳ τελειότητι καθ' ἑαυτό, οὐκ ἂν ταύτῃ γε τὴν οὐσίαν παρέχοι τὴν δύναμιν. τέλειον γὰρ καὶ ὅλον ὑπάρχον ἐν ἑαυτῷ, προέχει τῶν κατὰ ἀπομερισμὸν εἰδῶν ὑφισταμένων δυνάμεων.

ntelechia

λείπεται τρίτην ἀπὸ τῆς συνόδου τούτων, ὕλης τε καὶ εἴδους, ἢ τῶν ἀνάλογον ἐχόντων, πρὸς ὕλην καὶ εἶδος ὑφίστασθαι τὴν τοιαύτην δύναμιν. ἐν οὖν τῇ ὕλῃ συνίσταται ἡ δύναμις ἀπὸ τοῦ εἴδους, κατὰ τὴν ἀμηγέπη τῶν λόγων μετουσίαν. ὅταν προϊκή τις ἀπ' αὐτῶν πρόδρομος ἐπιτηδειότης. ὡς εἶναι μὲν τὴν μετουσίαν ὑποδοχὴν τῆς ἕξεως. ἡ δὲ ὑποδοχὴ τῆς ἕξεως, προσεχῶς φέρει εἰς ἐνέργειαν. κἂν τὸ σῶμα δέ, κἂν ἡ ψυχὴ τὴν ἐπιτηδειότητα δέχοιτο ταύτην, ταῦτα πάντα σώζει τὴν πρὸς τὴν ὕλην ἀναλογίαν. καθ' ἣν πρὸς τὰ τελειότερα ἑαυτῶν ὡς πρὸς εἶδος συντεταγμένη κατ' αὐτὴν τὴν πρώτην ἑαυτῆς ὑπόστασιν, ἐπιτηδειότητα ἴσχει πρὸς τὴν τελειοτέραν μετουσίαν. τὰ γὰρ ἐν γενέσει ἀπὸ τοῦ ἀτελοῦς ἐπὶ τὸ τέλειον προκόπτοντα, τὴν τῆς ὑποδοχῆς τῆς ἕξεως προκοπὴν δεξάμενα. εἶτα τῆς τελειοτέρας μεθέξεως εὐμοιρήσαντα. τοῦ μὲν μετεχομένου, μένοντος. τοῦ δὲ μετέχοντος, ὅλον ἅμα τὸ εἶδος μὴ δυναμένου καταδέξασθαι, ἄλλην πρὸς ἄλλης ἀεὶ μέθεξιν ἀτελεστέραν πρὸς τελειοτέρας ὑποδέχεσθαι. κατὰ ἀναλογίαν δέ τινα καὶ ἐπὶ τῶν ζῴων ἀπὸ τῶν τοῦ σώματος δυνάμεων. αἵτινες νοεραί τε εἰσὶ καὶ καθαρῶς ἀσώματοι, τὴν ἐπιτηδειότητα ταύτην θεωρήσωμεν. σαφὲς οὖν ἐκ τούτων γέγονεν, ὡς καὶ περὶ ψυχὴν καὶ περὶ σῶμα καὶ περὶ τὸ κοινὸν ζῷον ἐνυπάρχουσι. καὶ ὅπως εἴτε τῷ ποιῆσαι καὶ ἐν τῷ παθεῖν ἢ μὴ παθεῖν ἁπλῶς, οὕτως θεωροῦνται κατὰ κοινήν τινα μετουσίαν. οὐ μήν, ἀλλὰ καὶ τὸ τῆς ἐπαμφοτερότητος αὐτῶν πρός τε δύναμιν καὶ ἀδυναμίαν, ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ῥᾳδίως καταφαίνεται. διότι γὰρ συμμίγνυνται τὰ ὡς ἐν ὕλης τάξει ὑποκείμενα πρὸς τοὺς ἀπὸ τῶν λόγων ἀπομερισμούς, διὰ τοῦτο ἡ ἀπὸ τοῦ λόγου κατιοῦσα μοῖρα, ἀμφίβολος γίνεται, πρός τε δύναμιν καὶ ἀδυναμίαν ἑκατέρως ἐπικλίνουσα. καὶ τὰ ἄλλα δὲ πάντα τὰ εἰωθότα λέγεσθαι περὶ τῆς τοιαύτης φυσικῆς τάξεως τῶν δυνάμεων, πρόδηλα τοῖς διηκριβωμένοις αὐτὰ τῆς ἐπιστήμης μετιοῦσιν. ἐπεὶ δὴ καὶ μεταβολὴ θεωρεῖται κατὰ τὰς φυσικὰς δυνάμεις. ἐν τῷ γὰρ προάγεσθαι καὶ ὁδεύειν, ἐπὶ τὸ τέλειον αὗται θεωροῦνται. καὶ τὸ μᾶλλον δὲ καὶ ἧττον ἐν ταῖς δυνάμεσιν ὑπάρχει ταύταις, διὰ τὸ προβιβάζεσθαι ἀεὶ τὰς ἐπιτηδειότητας τῆς φύσεως. ἐπιστάσεως δ' ἂν εἴη ἄξιον, μήποτε ταῦτα μὲν περὶ τὰ σύνθετα καὶ μετεχόμενα τῶν δυνάμεων πρώτως ὑφέστηκεν. αὗται δὲ αἱ δυνάμεις, οὐδὲν τοιοῦτον πάσχουσιν. ἤδη γὰρ ἔχουσί τινα ἀπὸ τῶν εἰδῶν μετουσίαν. ἢ μᾶλλον τὰ μετέχοντα τῶν δυνάμεων, αὐτὰ καθ' αὑτὰ ἀδύνατα ὄντα, οὐδὲ μεταβολὴν τὴν ἐπὶ τὸ τέλειον, οὔτε προβιβασμὸν ἐπιδέχεται. κατὰ δὲ τὰς φυσικὰς δυνάμεις, ἔχει ταῦτα. αἵτινες διά τε τὴν ὑλικὴν ἔνδειαν, καὶ τὴν πρὸς τὸ τέλειον εἶδος ἀνάτασιν, τόν τε προβιβασμὸν τοῖς μετέχουσιν ἑαυτῶν παρέχονται, καὶ τὴν ἐπὶ τὸ τέλειον μεταβολήν, καὶ τὴν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον κίνησιν. κατὰ τὸ ζωτικὸν μᾶλλον τῶν μετεχομένων λόγων, ἢ περὶ κατὰ τὸ εἰδητικὸν ἀφορισθεῖσαι διὰ τὴν κίνησιν. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν εἱρμὸν τῆς ἀκριβοῦς θεωρίας, καὶ περὶ τοῦ μαλακοῦ καὶ σκληροῦ, δεῖ ποιήσασθαι λόγον, ὁπόθεν ταῦτα γίνεται πρώτως, ἄρα διάστασις. ἡ μέν, στερεά. ἡ δὲ ἀραιοτέρα, τὸ σκληρὸν

ἀμηγέπη

συνίζησις

καὶ μαλακὸν ἐποίησε. καὶ πύκνωσις καὶ μάνωσις. ἡ κενοῦ πολλοῦ ἀπόληψις. ὅπου δὲ συνίζησις καὶ ἀποπλήρωσις τῶν κενωμάτων τὸ διάφορον ἐν ἑκατέροις παρέχεται. ἡ ὕλης πλεονασμὸς καὶ ἔνδεια, ποιεῖ τὸ μὲν, σκληρόν. τὸ δὲ, μαλακόν. ἢ πάντα τὰ τοιαῦτα ἐπισυγκριματικὴν ποιεῖται τὴν κατὰ λόγον διαφέρουσαν ἰδιότητα. ἆρα οὖν ἐπιπιπτούσης τῆς δυνάμεως καὶ μὴ δυναμένης ἀνέχειν ἑαυτὴν, ἡ ἀντίτυπος σκληρότης ὑφίσταται. ἡ δὲ τοῦ μαλακοῦ, καὶ ἐν τῷ ἀνέχειν τὴν δύναμιν ἑαυτὴν καὶ κουφίζειν μετέωρον οὕτως ἀπολεπτύνει, καὶ ἁπαλωτέραν τὴν σύστασιν ἀπεργάζεται. ἀλλ' οὕτως ἂν τὸ ἐναντίον εἴη συμβαῖνον. ἢ ὅπερ ἀριστοτέλης βούλεται. οὐ γὰρ ἔτι τὸ μὲν, σκληρὸν κατὰ δύναμιν. τὸ δὲ, μαλακὸν κατὰ ἀδυναμίαν ἔσται, ἀλλὰ τοὐναντίον. ἡ μὲν ἀνέχουσα ἑαυτὴν λεπτότης, ἐν δυνάμει ἔσται τοῦ ἑαυτὴν ἀπαίρειν. ἡ δὲ σκληρότης, ἐν ἀδυναμίᾳ τοῦ αὐτοῦ τούτου. βέλτιον οὖν ἀντὶ τούτου κατὰ τὴν συνοχὴν ἤτοι ὑπερβάλλουσαν ἢ ἐλλείπουσαν, τὸ διάφορον αὐτῶν ἀπολογίζεσθαι. τά τε γὰρ ἄλλα, τούτῳ συμφωνεῖ, καὶ τὸ λέγεσθαι τὸ μὲν σκληρὸν, δύναμιν ἔχειν τοῦ μὴ ῥᾳδίως διαιρεῖσθαι. τὸ δὲ μαλακὸν, ἀδυναμίαν τοῦ αὐτοῦ τούτου. τὸ γὰρ δυσδιαίρετον ἢ εὐδιαίρετον, κατὰ τὸ τῆς συνοχῆς ὑπερβάλλον ἢ ἐλλεῖπον συνίσταται. τὸ δὲ αὐτὸ ἄν τις καὶ κατὰ τὴν τοῦ εἴδους μᾶλλον ἢ ἧττον ἐπικράτειαν ἀπολογίσαιτο. σκληρὸν μὲν τὸ τοῦ εἴδους ἀντεχόμενον μᾶλλον. μαλακὸν δὲ, τοὐναντίον ἀφοριζόμενοι. μήποτε δὲ κατὰ λόγους διαφόρους ἑκάτερον τούτων ἀποτελεῖται. καὶ κατὰ εἰδῶν τελείαν ἀντίθεσιν. ὥσπερ τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρόν. καὶ τὸ γλυκὺ καὶ τὸ πικρόν. καὶ τὸ πυκνὸν καὶ μανόν. εἴτε γὰρ πᾶν μὲν τὸ κατὰ φύσιν ἔχον, τελείαν ἔχει τὴν οἰκείου εἴδους ἀντίληψιν. ἔστι δὲ τινὰ μαλακὰ κατὰ φύσιν, ὥσπερ τινὰ ὅλα καὶ φυτὰ, καὶ ἐν τοῖς τοῦ ζώου μορίοις ὁ πνεύμων, πῶς ἂν εἴη κατ' ἔλλειψιν εἴδους τὸ μαλακὸν ἀφοριζόμενον. Πῶς οὖν ὁ ἀριστοτέλης τὸ μαλακὸν κατὰ ἀδυναμίαν θεωρεῖ τοῦ μὴ ῥᾳδίως διαιρεῖσθαι. ὥσπερ καὶ τὸ νοσῶδες κατὰ ἀδυναμίαν, τοῦ μὴ πάσχειν τι ῥᾳδίως ὑπὸ τῶν τυχόντων. τὸ γὰρ νοσῶδες αὐτόθεν κατὰ στέρησιν ὑφίσταται καὶ ἔλλειψιν τοῦ εἴδους. καὶ οὐ κατὰ εἶδος ἀντίθετον. Μήποτε οὖν δίττον εἶδος ἀδυναμίας διὰ τούτων ἐνδείκνυται. ἓν μὲν, τὸ κατὰ στέρησιν, ὡς τὸ νοσῶδες ἀδυναμίαν ἔχει τοῦ μὴ πάσχειν ῥᾳδίως ὑπὸ τῶν τυχόντων. οὐ δύναμιν εἶχε τὸ ὑγιεινόν. τὸ δὲ κατὰ εἶδος ὑφεστώς, ὥσπερ τὸ μαλακὸν, ἀδυναμίαν ἔχει τοῦ μὴ ῥᾳδίως διαιρεῖσθαι, οὕτως τὸ σκληρὸν ἀδυναμίαν ἔχει τοῦ ῥᾳδίως διαιρεῖσθαι. ὡς δὲ χεῖρον ἐν τῇ ἀντιθέσει τὸ μαλακὸν, κατὰ τὴν ἀδυναμίαν ἀφωρίσθη. ἆρα οὖν καὶ τὸ ὑγιεινὸν ἀδυναμίαν εἴποιμεν ἔχειν τοῦ πάσχειν ῥᾳδίως ὑπὸ τῶν τυχόντων. ἢ οὐκ ἄν τις ἀδυναμίαν καλέσειε τὸ, διὰ δυνάμεως ὑπερβολὴν ἄπονον. τὸ μὲν γὰρ σκληρὸν, ἅτε μὴ ἔχον τὰ τῷ μαλακῷ προσήκοντα εἴδει ὄντι, οὐδὲν ἄτοπον ἀδυναμίαν ἔχειν τὴν κατὰ ἑτερότητα. τὸ δὲ ὑγιεινὸν μὴ ἔχον τὰ τοῦ νοσώδους κατὰ στέρησιν ὑφεστηκότα, οὐκ ἂν λέγοιτο ἀδυναμίαν ἔχειν. ὅπως δὲ ἂν ἔχοι, δῆλον ἐστὶν. ὅτι τοῦ αὐτοῦ ἐστὶν ἥ τε δύναμις καὶ ἡ ἀδυναμία. τοῦ γὰρ μὴ ῥᾳδίως διαιρεῖσθαι, δύναμις μὲν τὸ σκληρὸν, ἀδυναμία δὲ τὸ μαλακόν. ὥσπερ οἶμαι καὶ τοῦ ῥᾳδίως διαιρεῖσθαι ἀνάπαλιν. οὐκ ἐκ ταὐτομάτου δὲ ὁ ἀριστοτέλης ἐν τῷ τέλει τῶν τοιούτων δυνάμεων τοιαῦτα παραδείγματα τέθεικεν,

Quaestio

ἀλλὰ δὴ βουλόμενος καὶ τὴν τάξιν αὐτῶν παραδηλῶσαι, ὅτι ἔσχαται ἐν τῇ φύσει τῶν δυνάμεων οὖσαι, τὰ ἔσχατα τῶν ὄντων διεκληρώσαντο. Τρίτον δὲ γένος ποιότητος, παθητικαὶ ποιότητες καὶ πάθη. ἕως τοῦ, ὥστε πάθη μὲν λέγεται τὰ τοιαῦτα. ποιότητες δὲ οὔ. Γένος τρίτον πάλιν λέγει ποιότητος. ἀντὶ εἴδους τῷ γένει χρησάμενος. ἢ καὶ κυρίως γένος εἶπεν. καὶ γὰρ μὴ τὸ ἀνωτάτω γένος ᾖ, ὥσπερ ἡ ἁπλῶς ποιότης ἢ τὸ συμβεβηκός, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ γένος, ὡς εἴδη οἰκεῖα διαιρούμενον. γένος δὲ τῶν ὑπαλλήλων λεγομένων γενῶν. εἰς δύο διαιρεῖ τὸ τρίτον τοῦτο γένος. εἴς τε τὰς παθητικὰς ποιότητας καὶ τὰ πάθη. οἷς κοινὸν μέν ἐστι τὸ ποιὸν ὁπωσοῦν. ποιὰ γὰρ καθ' ἑκάτερον λέγεται τὰ ἔχοντα, καὶ ἔτι μέντοι τὸ πάθος. κοινὸν δὲ τὸ ἐν ἑκατέρῳ τούτων διαφόρως θεωρεῖσθαι τὸ πάθος. ἢ ὡς πάθος ἐμποιοῦν τῇ αἰσθήσει, ὥσπερ ἡ γλυκύτης πάθος τι κατὰ τὴν γεῦσιν ἐμποιεῖ, καὶ ἡ θερμότης κατὰ τὴν ἁφήν. ἢ ὡς ἀπὸ πάθους ἐγγινόμενον, ὥσπερ ὠχρότης τοῖς φοβηθεῖσι, καὶ ἔρευθος τοῖς αἰδεσθεῖσι συμβαίνει. ἰδία δὲ τῆς παθητικῆς ποιότητος ἐστὶ τοῦ πάθους διάκρισις, ἣν ἐφεξῆς ὁ ἀριστοτέλης ἐπάγει. ἐστὶ γὰρ ὅσα μὲν ἀπὸ δυσκινήτων παθῶν καὶ παραμονίμων τὴν ἀρχὴν εἴληφε, παθητικαὶ ποιότητες λέγονται. ὥσπερ ἡ κατὰ φύσιν ὠχρότης, ἢ μελανία, ἢ διὰ νόσον μακρὰν καὶ καυματος συνέχειαν γενόμεναι. ὠχρίαι γὰρ οὗτοι καὶ μέλανες, ὥσπερ οἱ κατὰ φύσιν λέγονται. ὅσα δὲ ἀπὸ ῥᾳδίως διαλυομένων, καὶ ταχὺ ἀποκαθισταμένων γίνεται, ὥσπερ ἡ ἀπὸ φόβου ὠχρότης, ἢ τὸ ἀπ' αἰδοῦς ἔρευθος, ταῦτα πάθη μέν ἐστι. καὶ κατὰ τοῦτο ὁπωσοῦν ποιοὶ οἱ μετέχοντες, καθόσον πεπόνθασιν. ἐρυθριᾶσαι γοῦν καὶ ὠχριᾶσαι λέγονται οἱ τοιοῦτοι. οὐ μέντοι ποιοί. ποιὰ γὰρ τὰ πάθη ταῦτά ἐστι. διὸ οὐδὲ παρωνύμως λέγονται ὠχρίας ἢ ἐρυθρίας οἱ τοιοῦτοι, ἀλλ' ὅτι πεπόνθασι μόνον. ὅτι γὰρ ὠχρίασαν ἢ ἠρυθρίασαν, ταύτῃ πως μετέχουσι τῆς ποιότητος. οὐ μέντοι ὅτι ποιοὶ κατὰ ταῦτα γεγόνασι. καὶ ἐπὶ τῆς ψυχῆς δὲ τὸ ἀνάλογον. παθητικαὶ μὲν λέγονται ποιότητες, ἥ τε κατὰ φύσιν ὀργὴ, καὶ πρᾳότης, ἐστὶν ἐξ ἕξεως γενόμεναι. ποιοὶ γὰρ κατὰ ταύτας, ὀργίλοι καὶ πρᾶοι λέγονται οἱ ἔχοντες. πάθη δὲ, τὰ ἀπό τινων ἐπ' ὀλίγον συμβαίνοντα, ὡς ὁ ἀπὸ λύπης ὀργισθείς. οὐ γὰρ λέγεται ὀργίλος ὁ τοιοῦτος, ἀλλ' ὅτι ὠργίσθη μόνον. ἡ μὲν οὖν τῶν λεγομένων ἔννοια, τοιαύτη. πάντως δέ τις καὶ ἐνταῦθα ἐπιζητήσειε, πῶς πρότερον μὲν τὴν διάθεσιν καὶ τὴν ἕξιν ἐχαρακτήριζε τῷ εὐμεταβόλῳ τε καὶ δυσμεταβόλῳ. νῦν δὲ τούτοις αὐτοῖς τὰ πάθη διακρίνει, καὶ τὰς παθητικὰς ποιότητας. καὶ εἴρηται μὲν καὶ ἐν ἐκείνοις τινὰ πρὸς ταύτην τὴν ζήτησιν. ὅτι ἐκεῖ μὲν ἕξεις καὶ διαθέσεις τὰς ἐκ διδασκαλίας καὶ ἔξωθεν ἐγγινομένας παραδίδωσιν, ὡς δυσκινήτους τε καὶ εὐκινήτους τελειότητας. ἐνταῦθα δὲ παθητικὰς ποιότητας καὶ πάθη, τὰ φύσει. εἰ δὲ τῷ μὴ ἀρκεῖ ταῦτα, λεγέσθω καὶ νῦν συντόμως. ὅτι ἡ θερμότης καθὸ μὲν διατίθησιν ὁπωσοῦν τὸ ὑποκείμενον, διάθεσις λέγεται. καθὸ δὲ μόνιμον ἔχει τὴν διάθεσιν, ἕξις καλεῖται. καθὸ δὲ ἀπό τινος ποιήσαντος, ὅ ἐπιπολαίως ἐνεγένετο, πάθος λέγεται. καθὸ δὲ δυσωποιῶς καὶ μονίμως ἐνεχύθη τὸ πάθος, παθητικὴ λέγεται ποιότης. ἀμφὼ δὲ ταῦτα, κατὰ πάθος θεωρεῖται, ὡς ἀπὸ πάθους γενόμενα ἐστὶ ὡς πάθος ταῖς αἰσθήσεσιν ἐμποιοῦντα. κατ' ἄμφω γὰρ τὸ πάθος θεωρητέον ἐν αὐτοῖς. ὥστε ἡ θερμότης εἴτε πρόσκαιρος εἴη, τὸ

Genus posu. pro specie

Quaestio

δυσωποιῶς

μετέχοντος σώματος καὶ ἐπιπολάζοντος ἄλλῳ, διάθεσις ἂν εἴη. τὸ δὲ θερμαινόμενον οὕτως, ὥστε ἔχειν μὲν ἤδη τὸ εἶδος τῆς θερμότητος, μὴ δύνασθαι δὲ ἀποθερμᾶναι, παθητικὴ ποιότης. εἰ δὲ ἐν τῷ γίνεσθαι τὸ εἶδος θεωροῖτο, πάθος ἂν εἴη. ὥστε εἰ καὶ ὀνόμασιν ἐχρήσατο τοῖς αὐτοῖς, τῷ τε μονίμῳ καὶ τῷ ἀμεταβόλῳ, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ τῶν αὐτῶν σημαινομένων. ἀλλὰ πῶς τὰς φύσει ὑπαρχούσας παθητικὰς ποιότητας εἶναί φησιν, ἀπὸ συμβεβηκότος τινὸς αὐτὰς τοῦ πάθους ἐμποιεῖν ταῖς αἰσθήσεσι χαρακτηρίσας. καίτοι οὐδὲ ποιότητας ἁπλῶς οὔσας, ἀλλ' οὐσίας μᾶλλον ἤπερ μέρη οὐσιῶν. τὰ δὲ μέρη τῶν οὐσιῶν, οὐσίαι. ἢ ὅτι κατὰ μὲν τὸν λόγον αὐτὸν καὶ τὸ εἶδος καὶ τὴν οὐσιώδη μέθεξιν, οὐχ ἡγητέον τὴν θερμότητα τοῦ πυρὸς παθητικὴν ποιότητα, ἀλλὰ μέρος οὐσίας. τὴν δὲ ἀπὸ ταύτης ἐν τοῖς σώμασιν ἐγγινομένην ποίωσιν, ταύτην παθητικὴν ποιότητα ῥητέον. τεκμήριον δὲ τούτου μέγιστον. ὅτι τὰ μὲν τῶν οὐσιῶν εἴδη, οὐ συνέζευκται πρὸς τὴν αἴσθησιν. οὐδὲ κινεῖ αὐτήν. οὐ γάρ ἐστιν οὐσιῶν ἀντιληπτικὴ ἡ αἴσθησις. μόλις γὰρ αὐτῶν ὁ λόγος ἀντιλαμβάνεται, ἀλλὰ τὰ ποιώματα τὰ ἀπὸ τῶν λόγων. ἃ καὶ πέφυκε τὸ σῶμα παραδέχεσθαι, ταῦτα κινεῖ τὴν αἴσθησιν. καὶ ἀπὸ τούτων μεμερισμένως ἄλλη ἄλλως αἴσθησις διατίθεται. διὰ τοῦτο οὖν τὰ πρὸς τὴν αἴσθησιν συνεζευγμένα κινητικῶς, ἀπὸ τοῦ ποιεῖν παθητικὰς ποιότητας λέγομεν. καὶ διότι συγγενεῖς ἔχουσι τὰς ἰδίας φύσεις πρὸς τὰς τῶν αἰσθήσεων παθητικὰς κινήσεις. Ἀντιλαμβάνονται δέ τινες, πῶς τὸ μέλι, τὴν γλυκύτητα δέχεσθαι λέγεται. γλυκὺ μὲν γὰρ ὅλως, οὐκ ἂν εἴη χωρὶς γλυκύτητος. πῶς οὖν δέχεται ὅπερ ἔχει. ἀλλ' ὅπως αὐτὸ εἶπεν, αὐτὸς ἐσαφήνισε διὰ τοῦ ἐφεξῆς παραδείγματος εἰπών. καὶ τὸ σῶμα λευκὸν, τὴν λευκότητα δέχεσθαι. ὥστε καὶ τὸ μέλι ὡς σῶμα δέδεκται τὴν γλυκύτητα. Ἀλλὰ πῶς εἰπὼν ὅτι τὸ μέλι, τὴν γλυκύτητα δέχεσθαι λέγεται γλυκὺ, ἐπήγαγεν. οὐ γὰρ τὸ μέλι τῷ πεπονθέναι τι λέγεται γλυκύ. οὐδὲ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων οὐδέν. εἰ γὰρ ἐδέξατο τὴν γλυκύτητα, πῶς οὐ πέπονθεν αὐτήν. ἢ ἐδέξατο μὲν τὸ μέλι τὴν γλυκύτητα τὴν εἰς πάθος ἄγουσαν τὴν γεῦσιν. αὐτὸ δὲ οὐ πέπονθε τὸ γλυκὺ, ἀλλὰ κατ' οὐσίαν αὐτὸ ὑπάρχον ἔχει. τὸ δὲ ἴδιον τῆς παθητικῆς ποιότητος ἐστὶ, τὸ πάθος ταῖς αἰσθήσεσιν ἐμποιεῖν. οὐδὲν πολυπραγμονούντων ἡμῶν, εἴτε διὰ πάθους ἐγγίνεται τοῖς ὑποκειμένοις, εἴτε ἄνευ τροπῆς καὶ ἀλλοιώσεως. καλοῦνται δὲ ποιότητες μὲν, ἀπὸ τῶν ἐχόντων αὐτάς, καὶ ποιῶν κατ' αὐτὰς λεγομένων. εἴ γε ποιότης ἐστὶ, καθ' ἣν ἕκαστον ποιὸν λέγεται. παθητικαὶ δὲ, ἐπειδὴ προσειλήφασι τὸ πάθος ἐμποιεῖν ταῖς αἰσθήσεσιν. Ἀλλὰ πῶς φησι λευκότης καὶ μελανία καὶ ἄλλαι χροιαὶ, οὐ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον παθητικαὶ ποιότητες λέγονται, ἀλλὰ τῷ αὐτὰς ἀπὸ πάθους γεγενῆσθαι. καίτοι καὶ αὗται δρῶσιν εἰς τὴν αἴσθησιν, διακρίνουσαι καὶ συγκρίνουσαι τὴν ὄψιν. καὶ ἄλλαι μέντοι ποιότητες ἀπὸ πάθους ἐγγίνονται. κινούμεναι γὰρ, θερμαίνεται τὰ σώματα. καὶ αἰσχυνθείς τις, ἐρυθριᾷ. ἢ οὐχ ὥσπερ ὅταν θερμοῦ αἰσθανώμεθα θερμαινόμεθα, οὐχ οὕτως καὶ ὅταν λευκοῦ αἰσθανώμεθα, λευκόν τι τῶν ἐν ἡμῖν γίνεται. οὐ γὰρ ὕλῃ τῷ λευκῷ ὁ ὀφθαλμὸς γίνεται ἀναλαμβάνων τὸ τοῦ λευκοῦ εἶδος, ὥσπερ ἡ χεὶρ

τῷ θερμῷ θερμαινομένη. ἀλλὰ πάσχει μέν τι καὶ ὁ ὀφθαλμός. οὐ μὴν λευκὸς γίνεται. διὸ κἂν ἐν ἄλλοις πάσχειν ὁ ἀριστοτέλης λέγει τὴν ὅρασιν, κατὰ τοῦτο πιστοῦται. ἀπὸ τοῦ τῶν σφόδρα ὁρατῶν ἀντιλαμβανομένην μὴ δύνασθαι αὐτίκα τῶν ἧττον ἀντιλαμβάνεσθαι. ἀλλ' ἐκεῖνα ἔτι ὁρᾶν δοκεῖ, ὡς ἔχουσαν ἀπὸ τούτων τὰ ἐγκαταλείμματα. κἂν ταῦτα οὖν ἐν ἄλλοις λέγει, οὐκ ἐναντιοῦται πρὸς τὰ νῦν εἰρημένα. διαφορὰν γὰρ ἐν ταῦτα τῶν παθητικῶν ποιοτήτων ἐθεάσατο. τῶν μὲν, τῆς αὐτῆς ποιότητος μεταδιδόντων. τῶν δὲ, οὐ τῆς αὐτῆς. εἰ δὲ καὶ πᾶν μὲν πάθος διὰ κινήσεως ἐστὶ, πᾶσα δὲ κίνησις ἐν χρόνῳ, πᾶν τὸ πάσχον, ἐν χρόνῳ ἂν πάσχοι. εἰ οὖν τὸ ὁρᾶν ἀχρόνως γίνεσθαι δοκεῖ, οὐκ ἂν διὰ πάθους γίνοιτο. εἰ καὶ τὴν ἁφὴν ἄχρονον ὁ ἀριστοτέλης δοκεῖ λέγειν. καὶ τούτῳ γε τῷ λόγῳ καὶ ἡ θερμότης καὶ ἡ ψύξις, παθητικαὶ ποιότητες ἔσονται. οὐχ ὡς πάθος ἐμποιοῦσαι, ἀλλ' ὡς διὰ πάθους ἐγγινόμεναι. μήποτε δὲ, οὐδὲ ἐπὶ μόνων τῶν χρωμάτων ἀληθὲς, τὸ τὴν αἴσθησιν μὴ ποιοῦσθαι τῇ αὐτῇ ποιότητι. τουτέστι μὴ λευκαίνεσθαι ἢ μελαίνεσθαι τὴν ὅρασιν. οὐδὲ γὰρ ἡ ἀκοὴ ὀξύνεται ἢ βαρύνεται, ἀλλὰ καὶ διατίθησι τὰ χρώματα τὴν ὄψιν. ὥσπερ καὶ τῶν ἄλλων αἰσθητῶν ἕκαστον, τὴν καθ' ἑαυτὸ αἴσθησιν. ἴδιον δὴ οὖν ἔοικεν ἔχειν τὰ χρώματα, τὸ ἄλλοις ἐπισυμβαίνειν. καὶ γὰρ καὶ ἐφ' ὧν ἀχώριστά ἐστι τὰ χρώματα, ὡς τὸ λευκὸν τῆς χιόνος. καὶ ἐπὶ τούτων, οὐκέτιν ἁπλῶς οὐσιώδη, ἀλλ' ἐπιγεννηματικά. εἴ γε ἐπῆξις νέφους ἐστὶν ἡ χιὼν, δι' ὑπερβολὴν ψυχρότητος. τὸ δὲ οὕτως ἐπηγνυμένου, πάθος τί ἐστι καὶ παρακολούθημα ἡ λευκότης. ὁμοίως δὲ καὶ ἡ ὠχρότης τοῖς φοβηθεῖσι, καὶ τὸ ἔρευθος τοῖς αἰσχυνθεῖσι, παρακολούθημα γίνεται τῶν ψυχικῶν διαθέσεων. ἐπὶ μὲν τῶν φοβουμένων, τοῦ αἵματος ἐπὶ τὴν καρδίαν ὡς ἐπὶ τὴν οἰκείαν ἀρχὴν ἀνατρέχοντος, καὶ μηκέτι ἐν τῇ ἐπιφανείᾳ διαφαινομένου. ὅπερ ποιεῖ τὴν ὠχρότητα συμβαίνουσαν, καὶ τοῖς ἄλλως αἵματος κεκενωμένοις. αἰσχυνθέντες δὲ, ἐρυθραινόμεθα, τοῦ αἵματος ἀπὸ τῆς καρδίας ἐπὶ τὴν ἐπιφάνειαν προϊόντος. καὶ ὥσπερ ἐπιπροσθοῦντος τῷ ἡγεμονικῷ, καὶ ἐπισκοτοῦντος τῷ ὑπελθόντι διὰ τὴν διάνοιαν αἰσχρῷ, δι' αἰδῶ. ὅταν οὖν καὶ κινουμένων ἐπὶ τοιαῦται συνδρομαὶ γένωνται διά τινας δή ποτε αἰτίας, τοιαῦτα φυσικὰ γίνεται χρώματα. καὶ διὰ τοῦτο ἐκ γενετῆς οἱ μὲν, τοῖοι φαίνονται. οἱ δὲ, τοῖοι. ὥστε πᾶσαι αἱ κατὰ τὰς χρόας ποιότητες, εἰκότως ἐκ πάθους γίνεσθαι λέγονται, καὶ συμπτώματά εἰσι. καὶ γὰρ τῇ χιόνι τὸ λευκὸν, καὶ τῷ κόρακι τὸ μέλαν παραγίνεται, κατά τι πάθος προηγησάμενον. ὃ καὶ ἐν τῇ φυσικῇ συστάσει ὑπάρχει. καὶ μήτις οἰέσθω με λέγειν ὅτι ἡ τροπὴ αὐτὴ προηγησαμένη καὶ ἡ κίνησις, τὰ χρώματα ποιεῖ. ἀλλ' οἱ μὲν λόγοι τῶν χρωμάτων, ἐν τῇ φύσει καθεστήκασι. τὰ δὲ ἑπόμενα, κατὰ τὴν τῆς τροπῆς πρὸς τοὺς λόγους οἰκειότητα μεταλαμβάνει τῶν λόγων, καὶ εἰδοποιεῖται ἀπ' αὐτῶν. ἄλλος γάρ ἐστιν αὐτὸς ὁ λόγος ὁ ἑστὼς, καὶ ἄλλο τὸ ὑποκείμενον ἁπλῶς ταῦτα. καὶ ἄλλο τὸ ἐκ τοῦ ὑποκειμένου, καὶ τῆς τοῦ λόγου μεθέξεως συγκείμενον, ἐν ᾧ καὶ ἡ τροπὴ καὶ τὸ πάθος θεωρεῖται. τὸ γὰρ ἁπλοῦν, οὐκ ἄν τι πάθοι καθ' ἑαυτό. καὶ ἐν τοῖς ὠχριῶσι νοσοῦσιν, ἢ ἐρυθριῶσιν, οὐχὶ ἡ τροπὴ τὸ χρῶμα ποιεῖ,

Hic qd !

Cur timentes
lleant & erubescentes rubriant

Vnde cornus ger & mixal

ἀλλὰ τὸ ἴδιον τοῦ αἵματος χρῶμα μεθίστησι. ποτὲ μὲν, ἀπὸ τοῦ ἐντός. ποτὲ δὲ, ἀπὸ τοῦ ἐκτός. κἂν λέγῃ οὖν ἀπὸ πάθους ἐγγίνεσθαι τὰ χρώματα, οὐδὲν ἄλλο λέγει, ἢ ὅτι διὰ τῶν παθῶν ἐπιτηδεια γίνεται τὰ σώματα, ὡς κατὰ δοχὴν τῶν τοιούτων χρωμάτων.

Eudor?

Ἀλλὰ πῶς φησὶν Εὔδωρος, ἐν μὲν τῷ πρώτῳ εἴδει τῆς ποιότητος, θερμότητας καὶ ψύξεις, καὶ νόσον, καὶ ὑγείαν, ἐν ταῖς διαθέσεσι κατηριθμήσατο. ἐνταῦθα δὲ ὡς εἰς ἄλλο εἶδος τὴν παθητικὴν ποιότητα αὐτὰς καταλέγει. Ἢ φήσομεν ὡς ἐκεῖ μὲν, κατὰ τὸ διακεῖσθαι οὕτω, καὶ πῶς ἔχειν θέσεως κατὰ τὸ θερμὸν καὶ ψυχρὸν ἐλάμβανε. ἐνταῦθα δὲ, κατὰ τὸ πάθος ἐμποιεῖν, ὡς ἄλλη ἡ παθητικὴ ποιότης θεωρεῖται. τὸ δὲ αὐτὸ κατ' ἄλλο καὶ ἄλλο λαμβανόμενον, οὐδὲν κωλύει ὑπάλλαττεσθαι πρὸς ἄλλο εἶδος, ὡς ὁ Σωκράτης. καθὸ μὲν ἄνθρωπος, οὐσία ἂν εἴη. καθὸ δὲ πατήρ, τῶν πρός τι. καὶ ἡ θερμότης οὖν, καθὸ μὲν διατίθησί πως τὸ ὑποκείμενον, διάθεσις ἂν εἴη. καθὸ δὲ θερμαίνει τὴν αἴσθησιν, παθητικὴ ποιότης. καὶ κατ' ἄλλον δὲ τρόπον ἐν διαφόροις εἴδεσιν οὐκ ἔστιν ἡ αὐτή. διότι κατὰ μὲν τὴν ἰδιότητα καὶ τὸν χαρακτῆρα, ἡ διάθεσις θεωρεῖται. κατὰ δὲ τὴν ἔμμονον ῥοπὴν τοῦ πάθους, ἡ παθητικὴ ποιότης. Ἀλλὰ πῶς ἐκεῖ τὰ ταχὺ μεταβάλλοντα εἶπεν διαθέσεις, ἐνταῦθα τὰ ταχὺ μεταβάλλοντα, πάθη μὲν λέγει, οὐκέτι δὲ ποιότητας. Ἢ ὅτι τῶν εὐκινήτων τὰ μέν ἐστι διαθέσεις, αἵτινες διὰ τοῦτο καὶ ποιότητές εἰσι, καὶ χαρακτῆρα φέρουσι τοῦ διακειμένου. αἱ δὲ, εὐανάλυτοι κινήσεις, αἵτινες ἐν τοῖς πάθεσι θεωροῦνται μόνοις. διὸ καὶ πάθη καλοῦνται. καὶ οὐκ ἀξιοῦνται τοῦ τῆς ποιότητος ὀνόματος. ἐπειδὴ οὐδὲ λέγονται κατ' αὐτὰς ποιοί οἱ πάσχοντες. οὐδὲν οὖν ἄτοπον, εἰ τὸ μὲν, ὑπὸ τὴν ποιότητα τάττεται. τὸ δὲ, οὔ.

Ἐπιστάσεως δὲ καὶ πάλιν ἄξιον, πῶς ὑπὸ τὴν ποιότητα τάξας τὰ πάθη, εἰπὼν τρίτον εἶδος ποιότητος, παθητικαὶ ποιότητες φησὶ καὶ πάθη. ὅμως ὕστερον, πάθη μὲν φησὶ τὰ τοιαῦτα λέγεσθαι. ποιότητες δὲ, οὔ. καὶ γὰρ τινὲς μέμφονται ἐλλιπῶς εἰρῆσθαι, τὸ ποιότητες δὲ οὔ. λείπειν γὰρ τὸ οὐκ εἰσὶ παθητικαί. ὡς εἶναι μὲν αὐτὰς ποιότητας. παθητικὰς δὲ οὔ. ἄλλοι δὲ, ἀπὸ ταὐτομάτου οἴονται φέρειν αὐτὸν τὰ πάθη καὶ τὰς παθητικὰς ποιότητας. καίτοι σαφῶς οὕτως διορίζονται. ἀλλ' ἴσως ὡς ὑποπίπτον τὸ πάθος ὑπὸ τὴν παθητικὴν ποιότητα κατά τι σύμπτωμα αὐτῆς πρὸς καιρόν, οὕτως αὐτὸ ὑποτάττεσθαι αὐτῇ φησίν.

Alexāder

Ἀλέξανδρος δὲ, οὐδὲ ζητεῖν ἀξιοῖ εἰ τὰ πάθη ὑπὸ τὴν ποιότητα. αὐτὸς γὰρ ὁ Ἀριστοτέλης, οὐ μόνον τὰς παθητικὰς ποιότητας, ἀλλὰ καὶ τὰ πάθη ὑπὸ τὸ αὐτὸ εἶδος ἔταξεν, εἰπών. τρίτον δὲ γένος, παθητικαὶ ποιότητες καὶ πάθη. οὐ γὰρ εὔλογον εἰς ταὐτὸν ἄγειν αὐτά, μέλλοντα λέγειν αὐτῶν τὴν διαφοράν. διὰ γὰρ τούτων εἶδος τῆς ποιότητος καὶ τὸ πάθος ἀφορίζεται. ὥς τε καὶ ποιότητα. τοῖς γὰρ εἴδεσιν ὑπάρχει τὰ ὀνόματα τῶν γενῶν. ἀλλ' ὅτι μὲν ποιότητας ἁπλῶς λέγει τὰ πάθη, σαφῶς μαχόμενόν ἐστι πρὸς τὴν Ἀριστοτέλους λέξιν, πρόδηλον. εἰπόντος, ὥς τε πάθη μὲν τὰ τοιαῦτα λέγεται, ποιότητες δὲ οὔ. ἀλλὰ καὶ τὸ παντὴ τῆς ποιότητος ἐξορίζειν τὰ πάθη, καὶ τοῦτο μάχεται τῷ ἐν γένος τῆς ποιότητος εἰπεῖν καὶ τὰ πάθη. ἀλλὰ καὶ τὸ τὰ πάθη εἰς ταὐτὸν ἄγειν ταῖς παθητικαῖς ποιότησιν, ἐναργῶς

ἄτοπον. οὕτως αὐτὸ σαφῶς τοῦ Ἀριστοτέλους διακρίνοντος, μήποτε οὖν παθητικὴ μὲν ποιότης. ἡ μὲν ποιότης, οὐκ ἔστι τὸ πάθος. συγγενῶς δὲ ἔχει πρὸς αὐτήν. οὐδὲ γὰρ ἐπινοῆσαι, οὐδὲ ὀνομάσαι δυνατὸν τὴν παθητικὴν ποιότητα ἄνευ πάθους. ἔοικε γάρ πως ἀτελὲς εἶδος εἶναι τῆς παθητικῆς ποιότητος τὸ πάθος, οὗ τελειότης ἐστὶν ἡ παθητικὴ ποιότης. ὡς περ οὖν ἡ διάθεσις τῇ ἕξει συνεπλάκη, οὕτως καὶ ἐνταῦθα τὸ πάθος τῇ παθητικῇ ποιότητι συνέζευξεν. ὡς γὰρ ἡ διάθεσις προηγεῖται τῆς ἕξεως, οὕτω καὶ τὸ πάθος. ὅθεν, ὑπόθεσίς ἐστι τῆς παθητικῆς ποιότητος. διὸ καθόσον μὲν ὡς ἀτελὲς προηγεῖται, καὶ ἀπὸ τούτου ἐπίδοσις ἡ μετάβασις, ταύτῃ οὐκ ἀφίστησιν αὐτὰ τῶν ποιοτήτων. διότι δὲ ἀπολείπεται τῆς ἐν αὐταῖς τελειότητος, τῇ τε φύσει τῶν εἰδῶν, καὶ τῇ μονίμῳ καταστάσει, ταύτῃ χωρίζει αὐτὰ ὡς ἕτερα. λέγοντος δὲ τοῦ Ἀριστοτέλους ὥς περ τὰ ὀλιγοχρόνια χρώματα ἀπὸ πάθους ἐστίν, οὕτως καὶ τὰ πολυχρόνια ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ συμβαίνει. ἄλογον νομίζουσιν οἱ περὶ τὸν Νικόστρατον, τὸ, πάντα τὰ χρώματα πάθους ἐγγινομένου γίνεσθαι. καὶ μάλιστα τὰ σύμφυτα καὶ οὐσιώδη, ὥς περ τὸ τῆς χιόνος. ἐν γὰρ τοῖς παραδείγμασι τοῖς ἀπὸ τοῦ φόβου καὶ τῆς αἰσχύνης, ὡς ἐπιγινόμενα τὰ πάθη παρέθετο. ὥστε καὶ ἐπὶ πάντων οὕτως ἔοικε δοξάζειν. ἢ εἰ τοῖς χυμοῖς τοῖς περὶ τὸ σῶμα ὁποῖοί ποτε ἂν ὦσι μέχρι τῆς ἐπιφανείας διατείνοντες, σύνεπεται τὰ χρώματα παραπλήσια αὐτοῖς φαινόμενα. γίνονται δὲ οἱ χυμοὶ ὑπὸ τῶν παθῶν, εὔλογον καὶ τὰ χρώματα συνακολουθεῖν ταῖς ῥοπαῖς, ἢ ταῖς ποιαῖς κράσεσι τῶν σωμάτων. οὐ μέντοι οὐδὲ τοῦτό φησιν, ὅτι αἱ σύμφυτοι χρόαι, ἔξωθεν ἐπιγίνονται. οἷον τῇ χιόνι ἡ λευκότης. ἀλλ' ὅτι εἴ τις νοήσειε τὴν πρώτην σύστασιν τῆς χιόνος, ὅπως ἐξ ἀρχῆς γέγονεν, εὑρήσει τὸ σωματοειδὲς αὐτῆς ὑποκείμενον, κατὰ τὴν ποιὰν ῥοπὴν καὶ ποιὰν κρᾶσιν, τοιόνδε χρῶμα εἰληφός. ὑπομνήσειε δ' ἄν τις τοῦτο καὶ ἀπὸ τῶν ὁρωμένων. ὥς περ γὰρ τὰ φαινόμενα χρώματα ταῖς ποιαῖς κράσεσι τῶν σωμάτων ἀφομοιοῦται, οὕτως ἔχει καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων, κἂν φυσικῶς γένωνται.

Nicostrat?

De qualitatib. natura in, nota

Εἰσὶ δέ τινες οἳ τὰς συμφύτους ταύτας ποιότητας οὔ φασιν εἶναι πάθη, ἢ παθητικὰς ποιότητας, ἀλλὰ μέρη οὐσιῶν καὶ οὐσίας. δηλονοῦν, ὅτι οὕτω οὐδὲ τὴν ἀρχὴν παραδέχονται τὰ περὶ τῶν συμφύτων χροιῶν εἰρημένα. Ἀνδρόνικος δὲ ἠξίου μὴ διαιρεῖσθαι τὰς παθητικὰς ποιότητας εἰς τὸ ἐμποιεῖν πάθη, καὶ εἰς τὸ ἐκ πάθους συνίστασθαι, ἀλλὰ πάσας ὡς ἐκ πάθους συνισταμένας, παθητικὰς εἶναι. τὸ δὲ πάθους ποιητικαῖς εἶναι συμβαίνειν αὐταῖς. τὸ γὰρ θερμὸν, θερμαίνειν δύναται. ἀλλὰ καθόσον εἰς ἄλλα ποιεῖ, οὐ ποιά, ἀλλὰ ποιητικὰ καλοῦμεν αὐτά. οἷον, οὐ θερμὰ, ἀλλὰ θερμαντικά, ἅπερ εἴδη πρός τι. καθά περ τὸ καυστικὸν καὶ τὸ καυστὸν, καὶ τὰ ὅμοια. διὸ θερμὸν μὲν ἔστι, καὶ μηδενὸς ὄντος θερμαντοῦ. θερμαντικὸν δὲ οὐκ ἔτι. ποιὰ γὰρ κατὰ τὸ πῶς ἔχειν, ἀλλ' οὐ κατὰ τὸ πρός τι λέγεται.

Andronicus

Πρὸς δὴ τοῦτο καλῶς εἰρημένον, ῥητέον ὅτι τὰς ἐν αἰσθήσεσι γινομένας παθητικὰς ποιότητας, οὐ καθόσον ἐκ ποιοῦντός τινος καὶ πάσχοντος συνίστανται, κατὰ τοῦτο δεῖ θεωρεῖν. οὐδὲ καθόσον πρὸς ἀντιστρέφοντα λέγονται, ἀλλὰ τὸ ἁπλοῦν καὶ ἁπλῶς τὸ εἶδος τοῦ πάθους αὐτὸ καθ' αὑτὸ νοεῖν, ὡς ποιότητα. μηδὲν ἐφαπτομένους τῆς τοῦ ποιοῦντος εἰς αὐτὸ ἐνεργείας καὶ συζεύξεως. ποιὸν γὰρ τοῦτο

δεῖ τὴν ἀρχήν

ἀντίληψις

Porphyrii

Jamblichi

Entelechiae

Archytas

Quaestio

τὸ εἶδος κεχωρισμένον τῶν πρός τι. καὶ ἄλλο εἶδος παρὰ τὰ δεδειγμένα τὸ πάθος καὶ αἰσθητικόν τι, καὶ ἀφομοιωτικόν, πρὸς τὰ προηγούμενα πάθη. διὸ καὶ ἀντιδιαιρεῖται πρὸς τὰς ἀπὸ πάθους ἐγγινομένας παθητικὰς ποιότητας. φέρεται δέ τις καὶ τοιαύτη πρὸς τὰ εἰρημένα ἀντίληψις, τὸ πάθος ἐμποιεῖν. ἢ καὶ ἐκ πάθους ἐγγενομέναι, τὴν παθητικὴν ποιότητα, σχέσιν μόνον ἐμφαίνειν, κατὰ τὸ ἔκ τινος ἐγγενομέναι, ἢ εἴς τι ἐμποιεῖν. αὐτὸ δὲ μὴ λέγειν, ὅ, τί ποτέ ἐστιν ἡ παθητικὴ ποιότης. Ἡμεῖς δὲ καὶ πρὸς τοῦτο ἐροῦμεν, ὡς οὐκ ἔστιν ἐκ τῆς σχέσεως ἡ ὁρισμένη ἡ παθητικὴ ποιότης, ἀλλ' αὕτη μὲν ἄλλως ἐπισυμβαίνει. τὸ δὲ ἴδιον τῆς παθητικῆς ποιότητος, κατ' αὐτὴν τὴν μεταβολὴν θεωρεῖται. οὐ γὰρ κατὰ τὸ εἶναι. τοῦτο γὰρ οὐκ ἔστι ποιότητος, ἀλλὰ μετὰ τὸ προϋποκεῖσθαι τὴν οὐσίαν ἐπιγινόμενον αὐτῇ ὥσπερ καὶ ἡ ποιότης τοῦ εἶναι ἐπίστερον ἔχει. τοιαῦτα καὶ περὶ τῶν ἀπορηθέντων εἰρήσθω. διαφέρουσι δὲ αἱ τρίται ποιότητες αὗται. τῶν μὲν πρώτων ὡς καὶ Πορφύριος καὶ Ἰάμβλιχος φασίν, ὅτι ἐκεῖναι μὲν, ἐκ διδασκαλίας τὸ τέλειον ἔχουσιν. αὗται δέ, φύσει ὑπάρχουσι. μήποτε δὲ κατὰ φύσιν περιείληπται ἐν ἐκείναις, ὥσπερ θερμότης καὶ ψύξις καὶ τὰ τοιαῦτα. ἡ δὲ διαφορὰ τῶν ἐνταῦθα μὲν, κατὰ πάθος εἶναι. ἐκεῖ δὲ κατὰ διάθεσιν καὶ ἕξιν. τῶν δὲ δευτέρων διαφέρει. καθόσον ἐκεῖναι μέν, ἐν τῷ δυνάμει ἐθεωροῦντο, καὶ ἐπιτηδειότητες ἦσαν. αὗται δὲ ἐντελέχειαι μᾶλλόν εἰσι, καὶ κατ' εἶδος τι ἤδη ὑφεστήκασι. τάξιν δὲ εἴ τις ποθεῖ μαθεῖν αὐτῶν, ἐκτέον ὡς ἡ ἐκ πάθους καὶ μεταβολῆς εἰδοποιία, ἀπολείπεται τῶν πρώτων καὶ αὐτοφυῶν ποιοτήτων. ὅσαι τε εἰσὶ κατ' ἐνέργειαν, καὶ ὅσαι κατὰ φυσικὴν δύναμιν πρώτως συνίστανται. καὶ τὸ κατὰ κίνησιν ἑτεροιώσεως. ὁ μέντοι Ἀρχύτας, ἔοικε προτάξαι τὸ κατὰ τὸ πάθος εἶδος τῆς ποιότητος τοῦ κατὰ δύναμιν. καὶ ἴσως μᾶλλον τοῦτο ἔχει λόγον. διότι τὸ ἐνεργείᾳ προηγεῖσθαι χρὴ τοῦ δυνάμει, ὁποῖον ποτε ἂν ᾖ. καὶ τοῦτο δὲ ἰστέον, ὅτι τὸ ὅλον εἶδος τοῦτο τῆς ποιότητος ὁ Ἀρχύτας ἐν τῷ πάθει κυρίως εἰδοποιεῖ. καὶ τοῦτο αὐτοῦ κοινὸν στοιχεῖον ἀποδέδωκεν. ὁμοῦ μὲν ἐν κοινῷ περιλαμβάνων ὅρῳ τάς τε παθητικὰς ποιότητας καὶ τὰ πάθη. καὶ ταύτῃ τὰ πολλὰ τῶν ἀπόρων διαφυγών. ὁμοῦ δὲ καὶ τὴν φύσιν αὐτῶν ὡρισμένως περιλαβών. οὐ γάρ ἐστι τὸ εἶδος τοῦτο τῆς ποιότητος, καθαρὸν ὕλης καὶ σώματος. οὐδὲ ἐν εἴδει παντελῶς ἱστάμενον. ἀλλ' ἔοικε μέση τις εἶναι φύσις τῶν τε σωμάτων καὶ τῶν εἰδῶν. κατὰ μὲν τὸ πάσχειν, τοῖς σώμασι προσεοικυῖα. κατὰ δὲ τὸ γενέσθαι εἶδος, ἀπὸ τοῦ πάθους, ἢ μορφὴν προσλαμβάνειν ἐν ἑαυτῷ ἀπὸ τοῦ εἴδους. ταύτῃ δὲ τῷ λόγῳ συγγενὴς ὑπάρχουσα. καὶ ὅτι μὲν ῥοπή τις καὶ ἀλλοίωσις θεωρεῖται κατὰ τὰς τοιαύτας ποιότητας, πρόδηλον. ὁρᾶται γὰρ τοῦτο. Ἀλλ' ἐκεῖνο ζητήσεως ἄξιον, μήποτε οὐκ ἔστιν ἡ τοιαύτη ῥοπὴ αἰτία τῶν τοιούτων ποιοτήτων. ἀλλ' αὕτη μὲν τῶν ὧν οὐκ ἄνευ λόγον παρέχεται. ἡ δὲ ἐν αὐτῇ θεωρουμένη μορφή, τὴν ποιότητα κυρίως συνίστησιν. ἡ γὰρ κίνησις, ὡς ἐν ὕλης τάξει προϋπόκειται, καὶ ὑπουργεῖ τῇ προηγουμένῃ αἰτίᾳ. ἥτις ἐστὶν ἡ ἀπὸ τοῦ λόγου κατιοῦσα μοῖρα, καὶ μορφοῦσα τὴν ἀόριστον κίνησιν. καὶ αὕτη μέν, οὔτε πάσχει, οὔτε ἀλλοιοῦται. ἤτοι δὲ ἐμποιεῖ πάθος, ἢ αὐτὰ τὰ πάθη προηγουμένως συνίσταται. Μήποτε δὲ ἀληθέστερον εἰπεῖν, ὅτι κατ' αὐτὴν τὴν [illegible] τὸ πάθος ἐν τῷ ὑποκειμένῳ.

Passio qd?

Aristoteles

Aristoteles

An excessus &c. ptineat ad anim. tantu an ad cor & animu.

καὶ ἐπὶ τῶν χρωμάτων οὖν, ῥοπαὶ μὲν γίνονται περὶ τὸ σύνθετον σῶμα. οἱ δὲ λόγοι εἰσὶν ἑκάστων χρωμάτων ἐν τῇ φύσει. ὧν δόσις ἐστὶ καὶ μετοχή, ἐν τῷ χροιὰς μεταλαμβάνειν τὰ σώματα. ἀλλὰ τί ποτέ ἐστι τὸ πάθος τοῦτο, ζητεῖν ἄξιον. λέγεται γὰρ πάθος, ἢ τὸ ἀναιρετικὸν τῆς οὐσίας, ὡς ἡ σηπτὶς σώματος φθορὰ ἐπάγουσα τῷ σηπομένῳ, ἢ τὸ τούτῳ ἀντίθετον, τὸ συνέχον διὰ τῆς μεταβολῆς ἐν τῷ κατὰ φύσιν τὸ ὑποκείμενον, ὡς τὰς αἰσθήσεις τὰ κατ' αὐτὰς πάθη συνέχει ὡς αἰσθητικάς. ἄλλως δὲ πάθος λέγεται, καὶ ἡ ἀπὸ τοῦ δυνάμει εἰς ἐνέργειαν μεταβολή. ὡς ὅταν ὁ κηρὸς εἰς παντοῖα σχήματα πλαττόμενος, πάσχειν λέγηται. δυνατὸν δὲ τὰ πάθη καὶ κατὰ τὰ εἴδη τῶν κινήσεων διαιρεῖν. ἢ γὰρ κατ' οὐσίαν γίνεται τὰ πάθη, ἢ κατὰ τὸ ποσόν. ἀλλ' οὔτε τὸ κατ' οὐσίαν, οὔτε τὸ κατὰ ποσὸν προσήκει τῷ νῦν ζητουμένῳ πάθει. ἀλλ' οὐδὲ πᾶν τὸ κατὰ ποιόν, εἴπερ ἓν εἶδος ποιότητος ἀφώρισται τοῦτο. ἀλλ' εἴπερ ἄρα ἐν τῷ γίνεσθαι τὰ τοιαῦτα ἐστὶ πάθη, καὶ ἐν τῷ μεταβάλλειν εἰς τὰς κατ' ἐνέργειαν παθητικὰς ποιότητας. ἀφορμαὶ γάρ εἰσι καὶ οἷον προκατασκευαὶ τῶν παθητικῶν ποιοτήτων. διὸ καὶ ἐν τοῖς μετὰ τὰ φυσικὰ τὸ πάθος διαιρούμενος πάθος φησὶ λέγεσθαι. ἕνα μὲν τρόπον, ἡ ποιότης, καθ' ἣν ἀλλοιοῦσθαι ἐνδέχεται. οἷον, τὸ λευκὸν καὶ τὸ μέλαν. καὶ γλυκὺ καὶ πικρόν. καὶ βαρύτης καὶ κουφότης. καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα. ἕνα δὲ αἱ τούτων ἐνέργειαι καὶ ἀλλοιώσεις. ἔτι δὲ τούτων μᾶλλον αἱ βλαβεραὶ ἀλλοιώσεις, καὶ κινήσεις. καὶ μάλιστα αἱ λυπηραὶ βλάβαι. Ἔτι τὰ μεγέθη τῶν συμφορῶν καὶ λυπηρῶν, πάθη λέγεται. ἐν γὰρ τούτοις ὀρθῶς τὴν ἀλλοίωσιν, καὶ τὴν κατ' ἐνέργειαν ἀλλοίωσιν βλάβην τε καὶ κίνησιν, καὶ τὰ τοιαῦτα, ὡς κινήσεις ὑπήγαγεν ὑπὸ τὸ πάθος. καὶ ἐντεῦθεν δὲ καταφαίνεται, ὡς εἰκότως οὐκ ἀπέκρινε τὰ πάθη τῶν ποιοτήτων. περὶ γὰρ τὴν ἀλλοίωσιν καὶ κίνησιν τῶν παθῶν ὑφίστανται αἱ παθητικαὶ ποιότητες. καὶ συμπληροῦνται καὶ εἰδοποιοῦνται ὑπ' αὐτῶν. τὸ δὲ ἀτελὲς καὶ ὡς ἐν ὕλης τάξει προκαταβεβλημένον καὶ συγγενὲς πρὸς ποιότητας, ἀπὸ τῶν παθῶν θεωρεῖται. ἐπεὶ δὲ τὸ μόνιμον καὶ δυσκίνητον χαρακτηριστικὸν εἶναι δοκεῖ τῆς παθητικῆς ποιότητος καὶ διακριτικὸν αὐτῆς ἀπὸ τοῦ πάθους, οὐχ οὕτως ἀκουστέον τοῦ μονίμου ὡς ἐπὶ τῆς ἕξεως. ἀλλ' ὡς πρὸς τὸ πάθος δεῖ τὸ μόνιμον ἐννοεῖν. δεῖ γὰρ ὁπωσοῦν μένειν ἐκεῖνο τὸ νομιζόμενον ποιόν. ἵνα ἤτε καὶ λέγηται ὁπωσοῦν ποιόν, οὐ τῷ μονίμῳ εἰδοποιούμενον ὥσπερ ἡ ἕξις, ἀλλὰ τῇ ἐν τῷ πάθει διαμενούσῃ ποιότητι. Ἐπειδὴ δὲ τὰς παθητικὰς ποιότητας εἴς τε ψυχὴν καὶ σῶμα διεῖλε, δεῖ ζητεῖν, εἰ αἱ ἐκστάσεις καὶ ὀργαὶ καὶ τὰ τοιαῦτα, τῆς ψυχῆς ἐστιν ἴδια, ἢ κοινὰ καὶ τοῦ ἔχοντος. εἰ τοίνυν ἀρέσκει αὐτῷ ἐν τῷ πρώτῳ περὶ ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώματος ὁρμᾶσθαι τὰ τοιαῦτα, ὥστε πολλάκις μὲν εὐκινήτους γίνεσθαι ἡμᾶς πρὸς ὀργήν, καίτοι μικρῶν ὄντων τῶν παροξυνόντων. πολλάκις δὲ καίτοι μεγάλων ὄντων μὴ κινεῖσθαι, ὅταν μὴ ὀργᾷ τὸ σῶμα, μηδὲ ᾖ καθ' ἑαυτοῦ πρὸς τὸ πάθος ἠρεθισμένον. εἰ τοίνυν τοῦτο οὕτως ἔχει, τῆς ψυχῆς εἴπερ τὰ πάθη κατὰ τὸ ἐπικρατοῦν αὐτῆς καὶ πλεονάζον ἐν τῷ συνθέτῳ ζῴῳ. αἱ δὲ πρὸς τὸ σῶμα συγγενεῖς τῇ ψυχῇ καταστάσεις, καὶ αἱ ἐπιρρέπουσαι εἰς γένεσιν, καὶ μὴ κρατοῦσαι ἑαυτῶν, καὶ αἱ παραγόμεναι ὑπὸ τοῦ σώματος,

καὶ ὑλικώτεραι αὗται τῶν ψυχικῶν τούτων παθῶν εἰσὶν αἴτιαι. ταῦτα μὲν οὖν καὶ περὶ τοῦ τρίτου εἰρήσθω. μεταβαίνειν δὲ ἤδη καιρὸς ἐπὶ τὸ τέταρτον τῆς ποιότητος εἶδος, τῷ Ἀριστοτέλει παρακολουθοῦντα. «Τέταρτον δὲ γένος ποιότητος. ἕως τοῦ, ποιὰ οὖν λέγεται, τὰ παρωνύμως ἀπὸ τῶν εἰρημένων ποιοτήτων λεγόμενα, ἢ ὁπωσοῦν ἄλλως ἀπ᾽ αὐτῶν.» Τετάρτην εἰκότως καὶ τελευταίαν ἀποδίδωσι τούτῳ τῷ γένει ἤτοι εἴδει, τῆς ποιότητος τάξιν. διότι ἐπιπολῆς καὶ οἷον ἔξωθεν ἐπ᾽ ἐσχάτῳ τοῦ σώματος συνίσταται. πολυμερὲς δέ ἐστι καὶ πολυειδὲς τὸ γένος τοῦτο. καὶ ἔστιν ἐν αὐτῷ σχῆμα μὲν τὸ ὑπό τινος ἢ τινῶν ὅρων περιεχόμενον. ὃ καὶ ἐπιπέδου καὶ στερεοῦ πέρας ἐστί. ληπτέον δὲ αὐτό, οὐ κατὰ τὸ πλῆθος τῶν γραμμῶν καὶ τῶν ἐπιπέδων. ποσὸν γὰρ οὕτως ἔσται. ἀλλὰ οὐδὲ κατὰ τὸ χρῶμα, ἀλλὰ κατὰ τὸν τῆς ἐπιφανείας ποιὸν σχηματισμόν. κατὰ τὸ τετραγωνιεῖσθαι, ἢ ἀγώνιον εἶναι. ἡ δὲ περὶ ἕκαστον μορφή, διχῶς λέγεται παρὰ τῷ Ἀριστοτέλει κατά τε τὰ οὐσιώδη εἴδη, καὶ κατὰ τὰ τῆς ἐπιφανείας ποιὰ τυπώματα. νῦν οὖν θεωρεῖται, οὐ κατὰ τὸ οὐσιῶδες εἶδος, οὐδὲ γάρ ἐστι ποιότης τὸ τοιοῦτον, ἀλλὰ κατὰ τὸ ἐπιφαινόμενον τοῖς οὐσιώδεσι περὶ τὴν ἐπιφάνειαν εἴδεσι. καθὸ καλά τινα καὶ εὔμορφα λέγομεν, ἢ δυσειδῆ καὶ ἄμορφα. αἱ γὰρ τοιαῦται μορφαί, ποιότητές εἰσιν. ἄλλαι μὲν παρὰ τὸ χρῶμα καὶ τὸ σχῆμα. ἐπιστῆσαι δὲ ἄξιον, μήποτε καὶ ἐκείνων περὶ ἐκτικαί, κἂν μὴ προσοίηται τοῦτο ὁ Ἰάμβλιχος. τινὲς δὲ τὴν μὲν μορφήν, ἐπὶ τοῦ ζῴου μόνου λέγεσθαι νομίζουσι. τὸ δὲ σχῆμα, ἐπὶ τοῦ ἀψύχου εἴδους. οὔτε κατὰ τὴν τεχνικὴν συνήθειαν καλῶς, οὔτε κατὰ τὴν τῶν πολλῶν χρῆσιν. ἐπαλλάττεται γὰρ ταῦτα τὰ ὀνόματα. ὁμοίως μὲν καὶ ἐπὶ τῶν ἐμψύχων τὸ σχῆμα. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἀψύχων τὴν μορφὴν λέγουσι. καὶ ὁ λόγος δὲ ἑκατέρου τῇ τοιαύτῃ χρήσει συμμαρτυρεῖ. εἰ γὰρ κατὰ τὸ πέρας τῆς ἐπιφανείας, καὶ τὴν τύπωσιν αὐτῆς ἡ μορφὴ λέγεται, οὐδὲν ἐμφανίζει ζωῆς ἐχόμενον. δύναται γὰρ καὶ τοῖς ἀψύχοις ἐφαρμόζειν. ὅ, τε ὅρος τοῦ σχήματος, οὐδὲν κωλύεται καὶ τοῖς φυσικοῖς, καὶ τοῖς τῶν ζῴων σώμασιν ἐφαρμόζειν. ἀλλ᾽ εἰ ἄρα ῥητέον, τὸ μὲν σχῆμα, μόνης τῆς ἔξωθεν περιγραφῆς ἔχεσθαι. τὴν δὲ μορφήν, καὶ τῆς ἐν ταῖς ἀποπερατώσεσι συμμετρίας ἢ ἀμμετρίας. τὴν γὰρ ἐπὶ τῇ ἐπιφανείᾳ τελευτὴν τοῦ εἴδους, μιμεῖται ἡ μορφή. τινὲς δὲ τὴν μορφήν, ἐπὶ τῶν φυσικῶν ἀκούουσι μόνον. καὶ δοκεῖ ταύτην τὴν δόξαν ἐν τοῖς ἑξῆς προσίεσθαι ὁ Ἰάμβλιχος. ὡς οὐ λεγομένης τῆς μορφῆς ἐπὶ τῶν μαθητικῶν καὶ ὅλως τῶν σχημάτων. καὶ διὰ τοῦτό φησι τὴν περὶ ἕκαστον μορφὴν εἰρῆσθαι, διότι ὡς ἔνυλος εἰς τὸ ἄρμον κατετάγη. εὐθύτητα δὲ καὶ καμπυλότητα φησὶν Ἰάμβλιχος, τὴν κοινὴν ἐπὶ τῶν γεωμετρικῶν σχημάτων, καὶ ἐπὶ τῆς μορφῆς εἰρῆσθαι ποιότητα. καὶ διὰ τὸ κοινὸν καὶ διατεῖνον ἐπ᾽ ἄμφω καὶ ἐπὶ μορφῶν καὶ σχημάτων κοινῶς ὁρώμενον καὶ περὶ ἑκάτερον ἰδίᾳ καταλέγεσθαι. αὐτὴ μὲν γάρ φησιν ἡ γραμμὴ καθόσον ἐστὶ γραμμή, ποσόν ἐστιν. ἡ δὲ εὐθεῖα καθόσον ἐστὶν εὐθεῖα ἢ καμπύλη, ποιὰ ἂν νοηθείη. καὶ ἡ ἐπιφάνεια καθόσον μέν ἐστιν ἐπιφάνεια, ποσόν. καθόσον δὲ ἐπίπεδος ἐπιφάνεια, ποιόν. καὶ ἐπὶ τῆς μορφῆς δέ φησι ταῦτα ὡσαύτως θεωρεῖται. μήποτε οὖν ἡ εὐθύτης καὶ ἡ καμπυλότης, γραμμῶν ἂν εἶεν καθ᾽ αὑτὰς καὶ ἐπιφανειῶν. μορφῆς

Iamblich.

Iamblich.

μαθητικῶν. Lego μαθηματικῶν ut charta sequente facie secunda.

δὲ οὐ καθ᾽ αὑτό. ἀλλ᾽ εἰ ἄρα κατὰ συμβεβηκός, καθόσον οἶμαι καὶ τὸ σχῆμα περιέχει ἡ μορφή. εἴ τι δὲ ἄλλο τούτοις ὅμοιον τοῖς εὐθέσι καὶ καμπύλοις προσέθηκε τὰ ἑλικοειδῆ καὶ κωνοειδῆ, καὶ φακοειδῆ λέγων τῶν σχημάτων. καὶ τὰ τοιαῦτα, ἃ περὶ μικτὴν ἔχει τὴν φύσιν ἐξ εὐθέος καὶ περιφεροῦς ὡς καὶ οἱ γεωμέτραι φασίν. ὅτι δὲ ποιότητες αὗται, ἀπὸ τοῦ λόγου τῆς ποιότητος κατασκευάζει. εἰ γὰρ ἐφ᾽ ἑκάστου τούτων ποιόν τι λέγεται, ἀφ᾽ οὗ δὲ ποιόν τι λέγεται τοῦτο ποιότης ἐστί, ποιότης ἂν εἴη ἑκάστου τούτων. τὸ δὲ μανὸν καὶ πυκνόν, οὐχ ὡς ἀπὸ μανότητος καὶ πυκνότητος παρωνομάσθαι φησίν, οὐδὲ πῶς ἔχοντα περιέχεσθαι τὸ μανὸν καὶ πυκνόν, ἀλλὰ τῷ τὰ μόρια διεστηκέναι ἀπ᾽ ἀλλήλων. ὡς παρεμπίπτειν τι ἕτερον μεταξὺ σῶμα, τοῦτο λέγεται μανόν. ὡς σπογγίαι καὶ κίσσηρες. πυκνὸν δέ, τὸ τὰ μόρια συνεγγὺς ἔχον. ὡς μηδὲν ἕτερον μεταξὺ παρεμπίπτειν. ὡς ἐπὶ χρυσοῦ καὶ σιδήρου θεωρεῖται. εἰ οὖν θέσιν μᾶλλον τῶν μορίων δηλοῖ ταῦτα ἀλλ᾽ οὐ κατὰ τὸν χαρακτῆρα, οὐκ ἂν εἴη ποιά. ἀλλὰ καὶ τὸ λεῖον τοῦτό ἐστιν, οὗ τὰ μόρια ἐπ᾽ εὐθείας ἐπίσης κεῖται. ὡς ἐπὶ τῶν ἀποτεταμένων μαρμάρων. τραχὺ δέ, οὗ μὴ ἐπίσης κεῖται. ἀλλὰ τὰ μέν, ὑπερέχει. τὰ δέ, ἐλλείπει, ὡς ἐπὶ τοῦ πρίονος. θέσιν ἄρα καὶ τὰ τοιαῦτα δηλοῖ. ἡ δὲ θέσις, ἤτοι τῆς τῶν πρός τι κατηγορίας ἐστὶν ὡς εἴρηται ἐν ἐκείνοις, ἢ ὑπὸ τὸ κεῖσθαι ὑπάγεται. καὶ γὰρ τὰ κείμενα, θέσιν τινὰ δηλοῖ. ἐπιστῆσαι δὲ ἄξιον ὡς οἶμαι, μήποτε ἡ μανότης καὶ πυκνότης καὶ λειότης καὶ τραχύτης, καὶ ποιότητές τινές εἰσι κατὰ τὸν χαρακτῆρα, ὡς θερμότης καὶ ψυχρότης. καὶ θέσιν τινὰ δηλοῦσι κατὰ τὴν τῶν μορίων σύνταξιν. καὶ οὐδὲν θαυμαστόν, τὸ αὐτὸ κατ᾽ ἄλλο καὶ ἄλλο ὑπ᾽ ἄλλην καὶ ἄλλην ἀνάγεσθαι κατηγορίαν, ὡς καὶ τῷ Ἀριστοτέλει καὶ τοῖς τοῦ Ἀριστοτέλους ἐξηγηταῖς δοκεῖ. πληρώσας δὲ τὰ εἴδη τῆς ποιότητος, ἐπήγαγεν. «ἴσως μὲν οὖν καὶ ἄλλος ἂν φανείη τρόπος ποιότητος.» οὐχ ὡς φιλόσοφον εὐλάβειαν ἐνδεικνύμενος, ὥς τινες οἴονται. οὐδὲ ὅτι δυσδιαίρετος ὁ περὶ τῶν πρώτων γενῶν λόγος ὡς ἄλλοι. οὐδὲ ὅτι τὰς διαφορὰς ἐνδείκνυται καθ᾽ ἃς λογικὸν καὶ ἄλογον. καὶ τὰ ἄλλα θεωρεῖται ποιὰ τὰ οὐσιώδη καὶ διαιρετικὰ τῶν γενῶν. οὐσιώδεις γάρ εἰσιν ἐκεῖναι μᾶλλον, ἀλλ᾽ οὐ ποιότητες. εἰ δὲ ποιότητες ἦσαν, οὐκ ἂν οὕτως εἰς ἐσχάτην τάξιν ἀπερρίφησαν. Ἀνδρόνικος δὲ πέμπτον εἰσάγει γένος, ἐν ᾧ τάττει μανότητα καὶ πυκνότητα. κουφότητα. βαρύτητα. παχύτητα. οὐ τὴν κατὰ τὸν ὄγκον, ἀλλὰ καθὸ ἀέρα λέγομεν λεπτὸν εἶναι καὶ τοῦ ὕδατος λεπτότερον. ποιὰ γάρ φησι λέγομεν πάντα τὰ τοιαῦτα, τῷ ἀπὸ ποιότητος εἶναι αὐτά. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ διαφανὲς καὶ τὸ σκοτεινόν. ὥστε φησίν, ἢ ἄλλο τι γένος ποιότητος τοῦτο θετέον, ἢ συζευκτέον αὐτὰ ταῖς παθητικαῖς. τῷ μὲν γὰρ πάσχειν τι τὸ σῶμα τούτων ἕκαστον, τοιοῦτον γέγονε. διαφέρει δὲ ἐκείνων, ὅτι πάθους οὐκ εἰσὶν ἐμποιητικαὶ αὗται. Εὔδωρος δὲ τὴν παχύτητα, καὶ λεπτότητα, εἰς ἕτερον τάττει γένος. τὰς δὲ ἄλλας οὔ. οἱ δὲ περὶ τὸν Ἀχαϊκόν, ταύτας μὲν εἰς τὸ τέταρτον γένος τάττουσι, συνεπομένας τῷ μανῷ καὶ πυκνῷ. ἐκείνας δὲ μᾶλλον αἰνίττεσθαι τὸν Ἀριστοτέλην φασίν, ἐν τῷ ἴσως δὲ καὶ ἄλλο γένος. ὡς ἐν τῇ περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς, τῷ θερμῷ καὶ ὑγρῷ, καὶ ψυχρῷ καὶ ξηρῷ συνέταξεν. εἰσὶ δὲ αὗται. βαρύ-

Densum & rarum

σπογγίαι

κίσσηρες

Quaestionem

Andronic.

Eudor.

Achaic.

Aristoteles

κοῦφον. σκληρόν. μαλακόν. τραχύ. λεῖον. παχύ. λεπτόν. ἀλλὰ πῶς ἄν τις ταῦτα παραδέξαιτο μηδενὸς ὑπάλληλου λεγομένου ἑνὸς γένους ὑφ' ὃ ταῦτα τάττεσθαι χρήσεται. ὡς ἐν μὲν τῷ πρώτῳ, ἕξις τε καὶ διάθεσις. ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ, φυσικὴ δύναμις. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. βέλτιον οὖν λέγειν ἐστὶ, ὅτι κατὰ τὸ ἀληθὲς εἰσί τινες καὶ ἄλλοι τρόποι, οὓς ἐν τῇ μετὰ τὰ φυσικὰ, ὡς ἐν τελεωτέρᾳ πραγματείᾳ παραδίδωσιν. ἐνταῦθα δὲ ὡς ἐν εἰσαγωγῇ τοὺς μάλιστα λεγομένους ἐξέθετο. κοινῶς δὲ περὶ πάντων τῶν εἰδῶν ἐπάγει, ὅτι ποιότητες εἰσὶν αἱ εἰρημέναι. ποιὰ δὲ, τὰ κατὰ ταύτας παρωνύμως λεγόμενα ἢ ὁπωσοῦν ἄλλως ἀπ' αὐτῶν. τοῦτο δὲ εἶπεν, ἐπειδή τινα μὲν παρωνύμως λέγεται, ὡς ἀπὸ λευκότητος τὸ λευκόν. ἔνια δὲ, ὁμωνύμως, ὡς τρίγωνον καὶ τετράγωνον, καὶ τῶν ἄλλων σχημάτων ἕκαστον. ἐπὶ γὰρ τούτων, τρίγωνον καὶ ἡ ποιότης καὶ τὸ μετέχον καλεῖται. ἔτι δὲ ἐπ' ἐνίων μὲν, ἀμφότερα ὠνόμασται, ὡς γραμματικὴ καὶ γραμματικός. ἐπ' ἐνίων δὲ, οὐδέτερον, ὡς ἡ πρὸς γραμματικὴν ἐπιτηδειότης, καὶ ὁ κατὰ ταύτην εὐφυῶς διακείμενος. ἐπ' ἐνίων δὲ, τὸ ἕτερον μόνον ὠνόμασται. τὸ ποιὸν μὲν, ὡς ἐπὶ τοῦ πυκτικοῦ καὶ δρομικοῦ. ἀνώνυμοι γὰρ αἱ ἐπιτηδειότητες. ἡ γὰρ πυκτικὴ καὶ δρομικὴ, αἱ κατὰ τὴν ἐνέργειαν εἰσὶν ἐπιστῆμαι, ἀφ' ὧν πύκται καὶ δρομεῖς οἱ ποιοὶ λέγονται. οἱ γὰρ πυκτικοὶ καὶ δρομικοὶ, τοὺς δυνάμει ποιοὺς σημαίνουσιν, ἀπὸ ἐλπίδος ἢ ἐξουσίας ἕξεως παρωνομασμένους. ἔστι δὲ ὅπου τῇ μὲν ἕξει κεῖται ὄνομα, ὡς τῇ ἀρετῇ. τῷ δὲ κατὰ ταύτην ποιῷ, οὐκέτι. οὐδὲ γὰρ λέγεται ἐνάρετος. ὁ δὲ σπουδαῖος, οὐκ ἀπὸ τῆς ἀρετῆς παρωνόμασται, οὐδὲ ὁ ἐνάρετος, ὥσπερ οὐδὲ ὁ ἐγγράμματος ἀπὸ τῆς γραμματικῆς. ἐπ' ἐνίων δὲ καὶ παραλλάττουσιν αἱ τῶν ὀνομάτων σημασίαι, περὶ τὴν τῶν πραγμάτων δήλωσιν, διὰ τὴν ἀνωμαλίαν τῆς χρήσεως. ὁ γὰρ δίκαιος, κατὰ μὲν τὸ ὄνομα, ἀπὸ τῆς δίκης παρωνόμασται. κατὰ δὲ τὰ πράγματα, ἀπὸ τῆς δικαιοσύνης. ὁ δὲ δικαιόσυνος, κατὰ μὲν τὴν λέξιν, ἀπὸ τῆς δικαιοσύνης. ὥσπερ καὶ ὁ εὐφρόσυνος ἀπὸ τῆς εὐφροσύνης. κατὰ δὲ τὰ πράγματα, οὐκ ἔχει παράθεσιν. διὰ ταῦτα οὖν πάντα προσέθηκε, τὸ, ἢ ὁπωσοῦν ἄλλως ἀπ' αὐτῶν. αἰνίττεται δὲ ταῦτα ἢ εἰς τὸ μὴ κεῖσθαι ταῖς ποιότησιν ὀνόματα ὡς ἐπὶ τῶν φυσικῶν δυνάμεων, ἢ εἰς τὴν συνήθειαν μὴ ἔχουσαν ἐν χρήσει τὸ ἕτερον, ὡς ἐπὶ τῆς ἀρετῆς καὶ ἐναρέτου. καὶ δῆλον ὅτι ἐπ' ὀλίγον μὲν ταῦτα συμπίπτει. τὰ δὲ πολλὰ παρωνόμασται ταῖς ποιότησιν, ἀφ' ὧν ἔχει τὸ ποιὰ εἶναι. αὕτη μὲν ἡ τῆς λέξεως σαφήνεια. ῥητέον δὲ λοιπὸν ἐπὶ τὰς καθέκαστα ζητήσεις τε καὶ διαλύσεις. πρὸ τούτου δὲ ἀκριβέστερον ἔτι τῶν εἰρημένων ποιητέον διάκρισιν. τὸ τοίνυν σχῆμα οἱ στωϊκοὶ τὴν τάσιν παρέχεσθαι λέγουσιν, ὥσπερ καὶ τὴν μεταξὺ τῶν σημείων διάστασιν. διὸ καὶ εὐθεῖαν ὁρίζονται γραμμὴν, τὴν εἰς ἄκρον τεταμένην. ἀλλ' οὕτως ἀναιρεθήσεται ἡ μαθηματικὴ οὐσία, ἥτις ἀκίνητός τε ἐστὶ καὶ ἀλλοιώσεως πάσης. καὶ διὰ τοῦτο καὶ τάσεως ἀπηλλαγμένη. εἰ δέ τις τὴν ἀσώματον οὐσίαν τῶν σχημάτων καὶ ἀμφισβητήσιμον εἶναι νομίζοι, εἴτε ἔστιν, εἴτε μέχρι ὑποστάσεως ὑπάρχει. νῦν δὲ οἴεται εἶναι τὸν λόγον περὶ τῶν ἐν τοῖς σώμασι σχημάτων, καὶ οὕτως ἐροῦμεν κατὰ Ἀριστοτέλην μὴ εἶναι τάσιν τὴν τοῦ σχήματος αἰτίαν. κίνησις γὰρ ἂν οὕτως καὶ μεταβολὴ γίνοιτο τῆς ποιότητος αἰτία. ὅπερ οὐκ ἀρέσκει τῷ Ἀριστοτέλει. ἀλλ' οὐδὲ ἔχει λόγον. ἐν ὅρῳ μὲν γὰρ ἡ ποιότης θεωρεῖται. ἀόριστον δὲ πρᾶγμα ἡ κίνησις ἐστὶ, καὶ μᾶλλον ἐφιέμενον τοῦ ὁρίζεσθαι. εἰ δέ τις διττὰ σχήματα ὑποτίθεται, τὰ μὲν, ἀσώματα ὡς τὰς ἰδέας κύκλου τε καὶ τῶν ἄλλων σχημάτων ὁ Πλάτων φησί. τὰ δὲ, ὡς περὶ τοῖς σώμασι μεριζόμενα. καὶ τρίτα δὲ, κατ' ἄλλην τινὰ μεταξὺ φύσιν, τῶν τε ἰδεῶν καὶ τῶν γινομένων ἐπιζητεῖν. εἰ ἄλλως μέν ἐστι τὰ ἀσώματα σχήματα, ἄλλως δὲ τὰ σωματοειδῆ. καὶ εἰ κατὰ τὸν κοινὸν λόγον ἀμφοτέρων τούτων νυνὶ τὰ σχήματα λέγεται, ἢ κατὰ μόνον τὸν ἐπὶ τῶν σωμάτων θεωρούμενον. καὶ πότερον τὸ διακρατοῦν ἐν ποιῷ σχήματι ἀπὸ ποιότητος τῆς τοῦ σχήματος ὡς ἑτέρας οὔσης παρὰ τὸ διακρατούμενον, ἢ οὐδὲ διακρατοῦν τί ἐστιν, ἀλλ' ἐν ἀποτελέσματος τάξει τὸ σχῆμα θεωρεῖται ἄλλως ἐπισυνιστάμενον τῇ φύσει τοῦ σώματος, κατ' αὐτὸ μόνον τὸ πεπεράνθαι. ἀλλὰ κοινὸν μὲν σώματος καὶ ἀσωμάτου, οὐδὲν ἂν εἴη πρότερον εἶδος, ὡς ἕτερον ἀμφοῖν, εἰ μὴ ἄρα τις λέγοι τὰ ἀσώματα σχήματα, ὡς αἴτια παρέχοντα τοῖς ἐπὶ τῶν σχημάτων σώμασι καὶ σχήμασι, κοινὴν αὐτοῖς παρέχειν ἀρχηγὸν δύναμιν. ἥτις συντάττει πρὸς ἑαυτὴν τὰ ὁρώμενα σχήματα, καὶ συνάγει. καὶ ὁμοῦ πάρεστι πᾶσι. καὶ κατὰ τοῦτο ἂν ἔχοι τὸ κοινόν. ἀλλ' οὐδὲν τοῦτο ταῖς Ἀριστοτέλους ὑποθέσεσι προσήκει. ὅθεν οὔτε τὸ διακρατοῦν ἐν τῷ σχήματι τῆς ποιότητος εὐλόγως ἄν τις θείη. οὐδὲ γὰρ οὕτως ἐνεργοῦσιν αἱ ποιότητες κατ' αὐτόν, ἀλλ' ἔχονται μόνον. περὶ δὲ τοῦ ἐν ἀποτελέσματος τάξει εἶναι τὰ σχήματα, εἰ μέν τις οὕτως λέγοι αὐτὰ ὡς συμβεβηκότα συμπτώματα, κατὰ τὸ ἐπακολούθησιν, ἢ ὡς ἔτυχεν, οὐκ ἀποδεξόμεθα τὸν λόγον. οὐδὲν γὰρ τῶν κατὰ φύσιν γινομένων τοιαύτην ἔχει τὴν ὑπόστασιν. εἰ δὲ ὡς κατὰ μετουσίαν εἰδῶν τινῶν καὶ λόγων φυσικῶν, τὰ περὶ τοῖς σώμασι τοῖς φυσικοῖς σχήματα λέγει ἀπογεννᾶσθαι, παραδεξόμεθα καὶ συγχωρήσομεν τὸ σχῆμα εἶναί τε καθ' αὑτὸ, καὶ ἀπὸ τῆς τοιαύτης αἰτίας παράγεσθαι. ἐπειδὴ δέ τινες καὶ τὸ σχῆμα, ὥσπερ τὸ χρῶμα, καὶ τὸ γλυκὺ καὶ τὸ σκληρὸν ἐν τοῖς πρός τι τίθενται ὡς πρὸς αἴσθησιν λεγόμενα, δηλονότι οὗτοι πάντα συμφύρουσιν. οὕτω γὰρ καὶ ἡ οὐσία καὶ τὰ ἄλλα γένη ὡς αἰσθητὰ πρός τι ἔσται. ἀλλὰ χρὴ αὐτὰ ἕκαστα καθ' ἑαυτὰ διαιροῦντας, ἐν οἰκείοις γένεσι τίθεσθαι, καὶ τότε ὡς αἰσθητὰ πρὸς αἴσθησιν τὸ πρός τι λέγειν. περὶ δὲ τῆς μορφῆς ἐπισκεπτέον, εἰ κατὰ τὸ ποιὸν σχῆμα ἡ μορφὴ ὑφίσταται ὥς τινες οἴονται, καὶ διὰ τοῦτο συνέταξεν αὐτὴν τῷ σχήματι. οὔτε γὰρ τῷ Ἀνδρονίκῳ δοκεῖ τοῦτο, οὔτε ἀληθές ἐστιν. οὐ δοκεῖ μὲν γὰρ, διότι τὸ σχῆμα ἁπλῶς εἰπὼν, τὴν μορφὴν οὐχ ἁπλῶς εἶπεν, ἀλλὰ τὴν περὶ ἕκαστον ὑπάρχουσαν μορφήν. ἡ γὰρ ἐν τούτοις ἀκριβολογία, διΐστησιν αὐτὰ σαφῶς ἀπ' ἀλλήλων. τὸ μὲν γὰρ σχῆμα παρίστησιν ὡς κοινόν τι καὶ πλείοσιν ὑπάρχον κατὰ τὸν ἀριθμὸν, ἢ κατὰ τὸ εἶδος διαφέρουσι. τὴν δὲ μορφὴν ἐνδείκνυται, ὡς μετὰ τὸν καθέκαστα σωμάτων φυσικῶν ἀποτελευτῶσαν. ὅταν οἱ μεριζόμενοι περὶ τοῖς αἰσθητοῖς τῶν γινομένων λόγοι, ἔσχατον ἴχνος ἀφ' ἑαυτῶν ἀποτυπῶσιν ταῖς ἐν τοῖς σώμασιν, οἰκεῖον καὶ πρόσφορον αὐτῷ τῷ καθέκαστον λόγῳ. διὰ ταῦτα μὲν οὖν, οὐκ ἄν τις ἀρέσκειν αὐτῷ φαίη τὸ μετὰ τοῦ σχήματος συνυφίστασθαι καὶ τὴν μορφήν. ὅτι δὲ, οὔτε ἔχει ὀρθότητα ἡ τοιαύτη δόξα, ῥᾴδιον ἐντεῦθεν καταμαθεῖν. τὸ μὲν γὰρ σχῆμα, κατὰ τὸ πέρας τοῦ ὄγκου νοεῖται. ἡ δὲ μορφὴ, κατὰ τὴν ἀποτελεύτησιν τοῦ εἴδους. καὶ τοῦ μὲν σχήματος, καὶ ἡ συμμετρία καὶ ἡ ἀσυμμετρία, κατὰ τὰ μήκη καὶ πλάτη νοεῖται. τῆς δὲ μορφῆς,

κατὰ τὴν εὐμορφίαν ἢ ἀμορφίαν. οὐκ ἀπηλλαγμένως τῆς πρὸς τὸ εἶδος ἀναφορᾶς. διὰ δὴ οὐδὲ ταὐτὰ νομιστέον ταῦτα ἀλλήλοις, οὔτε ἑκατέρου τὸ ἕτερον ἐξηρτῆσθαι. ἐὰν οὖν λέγωμεν, ὅτι κατὰ τὰ ἀποτυπώματα τῶν εἰδῶν, καὶ τὰ ἔξωθεν φαινόμενα εἴδωλα τὸ εὔπλαστον αὐτῶν καὶ διασῶζον τὸ τῶν εἰδῶν ἴχνος, καὶ δυνάμενον συντάττεσθαι πρὸς τὸν λόγον ἐστὶ σύμμετρον· τὸ δὲ ἐναντίον τούτου, ἀσύμμετρον. καὶ κατὰ τὴν τοιαύτην δὲ συμμετρίαν τε καὶ ἀμετρίαν, ἡ μορφὴ θεωρεῖται. οἰκειότερον ἂν ἀποδιδοίημεν τὸν περὶ αὐτῆς λόγον. οὐ μέντοι τοῦτο φησὶν Ἰάμβλιχος συμπληροῦσθαι τὴν μορφήν, εἴποι μὲν ἂν ἐκ ποιῶν σχημάτων τε καὶ συμμετριῶν, καὶ ἐκ ποιᾶς χροιᾶς, καὶ μανότητος καὶ πυκνότητος. ἡ γάρ τοι ταύτῃ διάταξις, συνάγει πολλὰ εἰς ταυτό, ἃ παρ᾽ Ἀριστοτέλης διακεκριμένως διέταξεν. οὐκ ἐᾷ τε ἡμᾶς καθαρὰν τῆς μορφῆς τὴν ἰδιότητα ὑπολαβεῖν. ταῦτα πάντα καὶ κατὰ λέξιν οὕτω περὶ τῆς μορφῆς τοῦ Ἰαμβλίχου διατατομένου, ἀξιῶ προσέχειν τὸν νοῦν. μήποτε ἀκόλουθόν ἐστι καὶ τοῖς ὑπ᾽ αὐτῶν λεγομένοις, τὸ τὴν μορφὴν καὶ τοῦ σχήματος καὶ τοῦ χρώματος περιεκτικὴν λέγειν. εἰ γὰρ κατὰ τὴν ἀποτελεύτησιν καὶ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ εἴδους θεωρεῖται, τὸ δὲ εἶδος πάντων ἐστὶ περιεκτικὸν καθ᾽ ἕνα λόγον, καὶ τὸ πέρας ἂν αὐτοῦ τὰ πάντων πέρατα περιέχοι. καὶ συμπληροῦσθαι οὖν ὑπὸ τῶν ἄλλων λέγοιτο ἡ μορφή, οὐκ ἐκ μερῶν ὡς στοιχείων ἀλλ᾽ ἐπ᾽ αὐτὰ οὖσα, οὐδὲν ἄτοπον λέγοιτο. οἷον κοινὴ σύλληψις οὖσα πάντων. ὁρᾷς δὲ καὶ τὴν εὐθύτητα καὶ καμπυλότητα κοινὴν σχήματος καὶ μορφῆς αὐτὸς εἰπεῖν εἶναι, καὶ οὐδὲν ἄτοπον ἔδοξε μὴ τὸ τὰ ἴδια παραδεδωκέναι, καὶ κοινῶς τὸ ὑπάρχον ὑποδεῖξαι. λέγει δὲ καὶ τὴν σιμότητα καὶ γρυπότητα τῆς ῥινός, μὴ δεῖν προηγουμένως εἰς τὴν μορφὴν ἀνάγειν, ἀλλὰ μᾶλλον εἰς τὴν καμπυλότητα, καλῶς προσθεὶς τὸ προηγουμένως. ὡς ὅτι γε ἡ μορφὴ ἁπλῶς, οὐχ ὑπὸ σιμότητος ἢ γρυπότητος, ὥσπερ οὐδὲ ὑπὸ λευκότητος ἢ μελανίας, ἀλλ᾽ ὑπὸ καμπυλότητος καὶ ὅλως σχήματος, ὥσπερ καὶ ἀπὸ χρώματος συμπληροῦται. καλῶς δὲ καὶ τοῦτο προσκείμενον οὐ παραλειπτέον, ὅτι κοινότης ἐν πᾶσι τοῖς κατὰ τὸ τέταρτον εἶδος τῆς ποιότητος εἰρημένοις θεωρεῖται ἡ ἐσχάτη περιγραφὴ καὶ ὁ τελευταῖος ὅρος τῶν κατὰ διάστασιν, ἢ κατ᾽ ἄλλην τινὰ ἰδιότητα δυνάμεως ἀπολήγοντων. φαίνεται δὲ ἑνότως οὖσα καὶ αὕτη, ἐπειδὴ περὶ τὴν τελευτὴν τῆς φύσεως ἀφορίζεται. καὶ διὰ τοῦτο καὶ πολύχουν τοῦτο τὸ γένος ἐστί, καὶ διαφοραῖς χρῆται πλείοσι. καὶ περὶ τοῦ μανοῦ δὲ καὶ πυκνοῦ, ἔχοι ἄν τις πρὸς τὴν αἰτίαν τοῦ Ἀριστοτέλους ἀντιλέγειν. τὸ γὰρ διαστάσει τῶν μορίων ἀπ᾽ ἀλλήλων ἢ τῇ συνέσει θέσει, τὸ μανόν, ἢ καὶ τὸ πυκνὸν ἀφορίζεσθαι, τὴν Δημοκρίτου αἵρεσιν βεβαιοῖ. καὶ γὰρ ἐκεῖνος συνιόντα εἰς ταυτὸν τὰ ἄτομα σώματα, συνιστᾶν τὸ πυκνόν φησι. διιστάμενα δὲ ἀπ᾽ ἀλλήλων, καὶ μεταξὺ πολὺ κενὸν διαλαμβανόμενα, τὸ ἀραιὸν ἀπεργάζεσθαι. ταῦτα δέ ἐστιν ἄτοπα. εἰ γὰρ ἥνωται ἡ ὕλη, καὶ συμπαθής ἐστι πρὸς ἑαυτήν, καὶ δι᾽ ὅλου ποιά ἐστι τὰ ποιά, δῆλον ὅτι καὶ τὰ ἀραιὰ καὶ τὰ πυκνὰ δι᾽ ὅλων ἡνωμένα, συμπαθῆ ἐστι πρὸς ἑαυτά. ὁ δὲ τοῖς διαστήμασι τὴν αἰτίαν ἀποδιδούς, ἐπιγεννήματα ποιεῖ τὸ ποιὸν τῆς κατὰ σχέσιν θέσεως. πρὸς δὴ ταῦτα φησὶν Ἰάμβλιχος, διττὸν

Iamblich9

Iamblich9

Democrit9

[De]nsa & rara quomo[do] [...]o fiunt secundum [D]emocritu[m]

Iamblich9

εἶναι τίθεμεν τὸ μανὸν καὶ πυκνόν. τὸ μέν, ἐν τοῖς εἴδεσιν. ὃ καὶ δι᾽ ὅλου πάρεστι, καὶ οὐσιῶδές ἐστι. καὶ ἕξεως μᾶλλον οἰκεῖον θεωρεῖται, ὁποῖον τὸ μανὸν τοῦ ἀέρος, καὶ τοῦ πυρὸς κατ᾽ οὐσίαν αὐτοῖς ὑπάρχον. ἄλλο δὲ ἐπίκτητον καὶ ἔξωθεν ὡς ἐν σχήματι θεωρεῖται, ὅπερ ἐν τοῖς σπόγγοις καὶ τῇ κισσήρει φαίνεται. οὐ κενοῦ τινος τοῦ μεταξὺ παρεμπίπτοντος, ἀλλὰ τῶν στερεῶν σχημάτων κατὰ σχῆμα περιγραφομένων, καὶ ἐν ταύταις ταῖς περιγραφαῖς τὰ λεπτότερα σώματα περιεχόντων. ὥστε οὐ πᾶσα μανότης καὶ πυκνότης ἀπήλλακται θέσεως. ἐπειδὴ ἡ οὐσιώδης μανότης καὶ πυκνότης, οὐδαμῶς ἐστι κατὰ θέσιν. ἐκείνη γὰρ ἡ κατὰ σχῆμα θεωρουμένη, κυρίως κατὰ τὴν θέσιν τῶν ποιῶν σχημάτων ἀφώρισται. ὅθεν καὶ κωλύεται ποιότης εἶναι. οὐ γὰρ ὑφίσταται τῆς θέσεως, ἀλλὰ κατ᾽ αὐτὴν εἰδοποιεῖται. τῆς δὲ Δημοκρίτου δόξης διέστηκεν αὕτη. ἐπειδὴ οὐ περὶ τῆς ἐν στοιχείοις μανότητος καὶ πυκνότητος διατέτακται ταῦτα, ἀλλὰ περὶ ταύτης, ἥτις ἐπὶ ταῖς μορφαῖς καὶ τοῖς σχήμασιν ἐπισυνίσταται. τὰ δὲ ἐν τοῖς στοιχείοις εἴδη τε ἐστὶ καὶ δι᾽ ὅλου μανὰ καὶ πυκνά, οὐδαμῶς μεταξὺ διειργόμενα ὑφ᾽ ἑτέρου. οὐδὲ κενοῦ. οὐδὲ σώματος. τὰ μέντοι κατὰ σχῆμα δεύτερα ἐπισυνιστάμενα, καὶ τῷ πεπυκνῶσθαι πυκνὰ καὶ ἀραιὰ λεγόμενα, οὐχὶ ποιότητος τὴν αἰτίαν ἔχει, ἀλλὰ θέσιν τῆς τε πυκνότητος, καὶ τῆς ἀραιότητος. ὡσαύτως δὲ καὶ περὶ τοῦ λείου καὶ τραχέος. καὶ ἀπορεῖν δυνατὸν καὶ λύειν τὰ ἠπορημένα. Εὔδωρος δὲ ἀπορεῖ. τί δή ποτε τὸ μὲν μανὸν καὶ πυκνὸν καὶ λεῖον καὶ τραχύ, θέσιν σημαίνει. οὐκέτι δὲ καὶ ἡ καμπυλότης καὶ ἡ εὐθύτης. Προσθετέον. ὅτι περὶ ἄλλα μὲν θεωρεῖται ἡ θέσις τὰ ἐν τόπῳ ὄντα σώματα, ἢ περὶ τὰς γραμμὰς τὰς ἐν τῇ ἐπιφανείᾳ οὔσας. ἡ μέντοι εὐθύτης καὶ ἡ καμπυλότης, περὶ τὰ θέσιν ἔχοντα τὸ ποιὸν ἀφορίζει. οὔτε ἐν θέσει οὖσα, οὔτε κατὰ τοῦτο εἰδοποιουμένη.

Οἱ δὲ περὶ τὸν Νικόστρατον, καὶ τὴν μανότητα καὶ πυκνότητα, ποιότητας φιλονεικοῦσι δεικνύναι, τὸ πῦρ μανὸν εἶναι παρατιθέμενοι, καὶ τὸν ἀέρα. τὴν δὲ γῆν, πυκνήν. οὐ κατὰ θέσιν, ἀλλὰ κατὰ ποιότητα. ῥητέον δὲ πρὸς αὐτοὺς ὡς καὶ ἐν τούτοις κατὰ τὸν θεῖον Ἰάμβλιχον ἑκάτερον τούτων δύο σημαίνει. καὶ θέσιν μορίων, καὶ ποιότητα. ἔστιν γὰρ μέν, ὡς ἐπὶ τῶν ὑφασμάτων. ποιότητα δέ, ὡς ἐπὶ τοῦ ἀέρος. διακρίνειν δὲ ταῦτα ἐν εἰσαγωγῇ, οὐκ ἦν ἀναγκαῖον. καὶ γὰρ ἄλλο μέν ἐστι μανόν, οὗ τὰ μόρια ἀφέστηκεν ἀπ᾽ ἀλλήλων. οὐχ ὅτι κενόν ἐστι μεταξύ, ἀλλ᾽ ὅτι ἑτερογενὲς σῶμα λεπτότερον. ὁ μέντοι ἀήρ, οὐ τῷ ἀφεστάναι ἀπ᾽ ἀλλήλων τὰ μόρια αὐτοῦ μανός ἐστιν, ἀλλὰ τὸ κοῦφος εἶναι καὶ εὐδιαίρετος. διόπερ τῶν κατὰ ποιότητα ἂν εἴη τοιοῦτον, ἀλλ᾽ οὐ τῶν κατὰ θέσιν. τῷ δὲ τοιούτῳ μανῷ φησὶν Ἰάμβλιχος, οὐ τὸ πυκνόν, ἀλλὰ τὸ στερεὸν ἀντιτάξομεν. ᾧ τὸ δυσδιαίρετον ὑπάρχει καὶ βαρύ. καὶ τὸ μὲν τοιοῦτον, κατὰ ποιότητα ἔσται. τὸ δὲ κατὰ θέσιν, ὑπὸ τὰ πρός τι ἀναχθήσεται. Ἐπιστῆσαι δὲ ἄξιον, ποῖον τοῦ στερεοῦ σημαινόμενον ἀντίκειται τῷ μανῷ. εἰ μὲν γὰρ τὸ τριχῇ διαστατόν, ἡ ἐπιφάνεια τούτῳ καὶ ἡ γραμμὴ ἀντίκειται. εἰ δὲ τὸ ἰσχυρόν, τὸ σαθρὸν ἂν εἴη τούτῳ ἀντικείμενον. εἰ δὲ τὸ δυσδιαίρετον, εἰ μὲν διὰ τὴν σκληρότητα ἔχει τοῦτο, τῷ μαλακῷ αὐτὸ ἀντίκειται. εἰ δὲ διὰ τὴν πυκνότητα, τὸ ἀραιόν. καὶ εἴη ἂν τῷ μανῷ κυρίως, οὐ τὸ στερεόν, ἀλλὰ τὸ πυκνὸν ἀντικείμενον.

ἐν τοῖς σπόγγοι[ς] / κισσήρει

Eudorus

Quaestio

Nicostrat9

Iamblich9

De aeris raritate notandum

Iamblich9

στερεὸν quot [si]gnificata habe[at]

ἰσχυρά / σαθρά

ἰσχυρὸν / σαθρὸν — ἀντικείμενα

Plotinus

Πλωτῖνος μέντοι οὐκ ἀξιοῖ δύο σημαινόμενα τῆς μανότητος καὶ πυκνότητος ἀκούειν· τὸ μὲν, ὑπὸ τὸ πρός τι· τὸ δὲ, ὑπὸ τὸ ποιὸν ἀναγόντων, ἀλλὰ μόνην ποιότητα ὁρᾷ. οὔτε γὰρ ἐν διαστάσεσιν εἶναι τὰ μανὰ καὶ πυκνά. κἂν τούτῳ δέ τις, φησὶ, συγχωρήσειε ποιότητα εἶναι καὶ τὴν διάστασιν. πρὸς ὃ λεκτέον, ὅτι τὸ διττὸν τοῦτο τῆς φύσεως οὐκ ἔδει συγχεῖν· φιλοσόφου γὰρ ἀνδρός ἐστι, καὶ τὰς ἐν τοῖς κοινωνοῦσι διαφορὰς ἀπολογίζεσθαι.

[P]hilosophi est reru[m] [co]mmunicantiu[m] dif[fe]rentias colligere

ἀλλ' οὐδὲ φασὶ τὴν διάστασιν αἰτιώμενοι, ὑπὸ ἄλλην ἀνάγειν κατηγορίαν. ἥνωται γὰρ ἡ οὐσία καὶ μία ἐστίν. ἀλλ' εἴρηται καὶ πρότερον ὅτι Ἀριστοτέλης, οὐ τὰς πρώτας καὶ στοιχειώδεις τῶν μορίων θέσεις αἰτιᾶται, ἀλλὰ τὰς ἐν τοῖς συνθέτοις ἤδη περιγραφείσας· αἵτινες πληρούμεναι ὑπὸ λεπτοτέρων σωμάτων, διαφεύγουσι τὴν αἴσθησιν, πῶς ἔχουσι τὸ ἐν διαστάσει συνηνωμένον.

Stoici

οἱ δὲ Στωϊκοὶ, δύναμιν ἢ μᾶλλον κίνησιν τὴν μανωτικὴν καὶ πυκνωτικὴν τίθενται· τὴν μὲν, ἐπὶ τὰ ἔσω· τὴν δὲ, ἐπὶ τὰ ἔξω. καὶ τὴν μὲν, τοῦ εἶναι· τὴν δὲ, τοῦ ποιὸν εἶναι νομίζουσιν αἰτίαν. ἀλλ' οὐδὲν ταῦτα τοῖς νῦν λεγομένοις ἐνίσταται, ἕως ἂν μὴ περὶ τῶν ἐν τῇ φύσει λέγωμεν, ἀλλὰ περὶ τῆς ἐπισκευαστικῆς μανότητος, τῆς κατὰ διάστασιν θεωρουμένης, ἐστὶ νῦν ὁ λόγος.

Achaic[us]

οἱ δὲ περὶ τὸν Ἀχαϊκὸν παραιτοῦνται καὶ εἰς τὸ πρός τι ἀνάγειν τὴν μανότητα, καὶ εἰς ἕτερόν τι πέμπτον εἶδος ποιότητος. ἀλλ' οὐδὲ εἰς τὰς παθητικὰς αὐτὴν τιθέασιν ὡς Ἀνδρόνικος, ἀλλ' εἰς τὰς ἐν τῷ τετάρτῳ γένει.

Andronic[us]

λεπτότητα μὲν καὶ κουφότητα ἕπεσθαι μανότητι λέγοντες. παχύτητα δὲ καὶ βαρύτητα, πυκνότητι. ἀλλὰ πῶς μανότητα καὶ πυκνότητα εἰς τὸ τέταρτον εἶδος ἀνάξουσι κατὰ τὰς Ἀριστοτελικὰς ἐννοίας, ἄδηλον, τοῦ Ἀριστοτέλους σαφῶς αὐτὰς τῆς ποιότητος ἐξοικίσαντος. εἰ δὲ καὶ ποιότητές εἰσι, πῶς ὑπὸ τὸ τέταρτον γένος ἀναχθήσονται; αὗται μὲν ὅλαι δι' ὅλου χωροῦσι τοῦ ὑποκειμένου· τὸ δὲ τετάρτου γένους, κατὰ τὸ ἐπιπολῆς θεωρούμενον. ἐπεὶ δέ τινες ἐνταῦθα καὶ τὸν περὶ βαρύτητος καὶ κουφότητος λόγον ἐπεισήγαγον, ἀνάγκη καὶ περὶ τούτων ὀλίγα διελθεῖν, καὶ φάναι ὅτι τὸ μὲν κατὰ τὸν σταθμὸν βαρὺ καὶ κοῦφον, τῷ ἐν πλείονι καὶ ἐλάττονι χωροῦμεν, ποσὸν ἂν εἴη, εἴπερ καὶ Ἀρχύτας ἐν εἴδει τοῦ ποσοῦ κατὰ τὴν ῥοπὴν καὶ τὸν σταθμὸν ἀφωρίσατο.

Archytas

αἱ δὲ περὶ τοῖς σώμασιν ἰδιότητες, καθ' ἃς κοῦφος ὁ ἀὴρ λέγεται καὶ κουφότερον τὸ πῦρ τοῦ ἀέρος, βαρεῖα δὲ ἡ γῆ καὶ βαρυτέρα τοῦ ὕδατος, αὗται ποιότητα ἐμφαίνουσιν. ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ ἰσχνὸν καὶ παχύ. τὰ μὲν, ἐν τῷ ὄγκῳ καὶ μετρούμενα κατ' αὐτὸν, ἐν τῷ ποσῷ θεωροῦνται. τὰ δὲ ἐν τῇ ἰδιότητι τοῦ χαρακτῆρος, κατὰ τὸ ποιόν. ὅσα οὖν τούτων μὴ τῷ ποσῷ συντέτακται, ἀλλὰ τῷ χαρακτῆρι καὶ τῷ ποιῷ, πότερον ἐν ἄλλῳ εἴδει τάττεται παρὰ τὰ εἰρημένα τέτταρα τῆς ποιότητος, ὥσπερ Ἀνδρόνικός τε καὶ Πλωτῖνος ὑπολαμβάνουσιν, ἢ ἔνεστιν ὑφ' ἓν αὐτὰ τῶν τεττάρων προσβιβάζειν; τοῦτο γὰρ ἐστὶ σαφές, ἐὰν περὶ αὐτῆς τῆς βαρύτητος καὶ κουφότητος γνωσθῇ, τίνες εἰσί.

Andronic[us]

Plotinus

καὶ γὰρ εἰ μὲν ἡ θερμότης ἀναπλοῦσα τὰ σώματα, ποιεῖ ταὐτὸν ἑαυτῇ τὸ κοῦφον· καὶ ἡ ψυχρότης συνάγουσα, ποιεῖ ταὐτὸν ἑαυτῇ τὸ βαρύ, εἰς τὰς παθητικὰς καὶ ταῦτα ποιότητας ἀναχθήσεται. εἰ δὲ τῷ μὲν θερμῷ παρακολουθεῖ ἡ κουφότης, τῷ δὲ ψυχρῷ ἡ βαρύτης, καὶ εἰσὶ ποιητικαὶ ἥ τε θερμότης καὶ ἡ ψυχρότης, τὸ δὲ βαρὺ καὶ κοῦφον, οὔτε ποιεῖν τι οὔτε πάσχειν πέφυκε, δόξουσιν ἐκεῖναι μὲν, εἰς τὰς παθητικὰς ποιότητας ἀνάγεσθαι. αὗται δὲ, εἰς ἄλλο τι γένος ἴδιον. καὶ εἰ

μὲν κατ' οὐσίαν τοῖς στοιχείοις ὑπάρχουσι, δόξουσι μηδὲ εἶναι ποιότητες. εἰ δὲ καὶ τὸ δεδεγμένον αὐτὰς ποιόν ἐστι, καὶ λέγεται ποιόν, καὶ ἀπὸ τῆς οὐσιώδους διαφορᾶς ἐπιγίνεταί τις ἐν τοῖς μετέχουσι σώμασι μορφωτικὸς χαρακτήρ, εἴη ἂν καὶ ταῦτα ποιά.

δοκεῖ δέ τισιν οὕτως πολύχουν εἶναι τὸ τῆς ποιότητος γένος, ὡς πάσαις ταῖς κατηγορίαις συνυπάρχειν. εἶναι γὰρ τὰς μὲν, οὐσιώδεις, ὡς ἀνθρωπότητα καὶ Σωκρατότητα. τὰς δὲ, ἐπὶ τοῦ ποσοῦ, οἷον, γραμμῆς τὴν εὐθύτητα καὶ καμπυλότητα. καὶ ἐπ' ἀριθμῶν, τοὺς τριγώνους καὶ τοὺς τετραγώνους ἀριθμούς. καὶ ἐν ποιότητι δὲ, ποιότης θεωρεῖται, ὡς ἐν χρώμασι τὸ διακριτικὸν καὶ συγκριτικόν. καὶ ἐν τοῖς πρός τι, ἡ σχέσις τοῦ διπλασίονός τε καὶ ἡμίσεος. καὶ ἐν τῷ ποῦ, ὅταν εὐάερον τόπον λέγωμεν καὶ δυσάερον. καὶ ἐν τῷ ποτέ, ὁ καιρὸς καὶ ἡ εὐκαιρία. καὶ ἐν τῷ ποιεῖν καὶ πάσχειν, αἱ ποιητικαὶ καὶ παθητικαὶ ποιότητες. καὶ ἐν τῷ κεῖσθαι δὲ, τὸ εὔθετον καὶ μή. καὶ ἐν τῷ ἔχειν, τὸ εὐπερίβλητον καὶ μὴ τοιοῦτον.

πολύχουν τῆς ποιότητος γένος

φθάνειν δέ φασι καὶ ἐπὶ τὰ ἀνύπαρκτα, ὥστε τὴν ἱπποκενταυρότητα. καὶ ἐπὶ τὰ μὴ ὑπάρκτα ὄντα, ὥστε τὴν τεττιγότητα χειμῶνος. μὴ ὑπάρκτα δὲ λέγουσι, τὰ πεφυκότα μὲν εἶναι, οὐ μὴν τοῖς κατὰ τόνδε τὸν καιρὸν, ἢ τόνδε τὸν τόπον.

ἀνύπαρκτα
μὴ ὑπάρκτα

τούτων δὲ τὰ μὲν, τῷ σχήματι μόνῳ τῆς λέξεως ἐμφαίνειν τὴν ποιότητα, ὡς ἡ ἀνθρωπότης καὶ ἡ Σωκρατότης, οὐκ ὄντα ποιά. τὰ δὲ, ὅλως οὐδὲ ὑφέστηκεν, οὔτε ἔχει τινὰ διάνοιαν, ὡς ἡ ἱπποκενταυρότης, καὶ ἐν χειμῶνι ἡ τεττιγότης. τίς γὰρ ἂν γένοιτο τῶν μὴ ὄντων ποιότης; τοιαῦτα δὲ ταῦτα παρεχόμενα. περὶ δὲ τῶν ἄλλων λεκτέον. τὰς μὲν ἐν ποιότητι διαφορὰς, ποιότητος μόνης εἶναι οἰκείας. τὰς δὲ ἐπὶ τῶν ἄλλων κατηγοριῶν θεωρουμένας, ἧς ἂν ἑκάστης κατηγορίας ὑπάρχωσι συμπληρωτικαὶ τοῦ οἰκείου ἑκάστης λόγου, μηδαμῶς ἐκβαίνειν ἀπὸ τῆς ἐν ἑκάστῃ ἰδιότητος ἐπὶ τὸ τῆς ποιότητος γένος. ἐπειδὰν δὲ συμβαίνωσιν ἄλλως, ὡς ἔξωθεν αὐτῶν ἀφορίζουσι τὸν χαρακτῆρα, ποιότητας τὰς τοιαύτας νομίζεσθαι, διασωζούσας καὶ ἐν τούτῳ τὴν ἐκ περιουσίας τοῦ εἶναι προσθήκην. μήποτε δὲ σαφέστερον ὧδε περὶ αὐτῶν λεκτέον. ὅτι ἐν μὲν οὐσίαις ποιότης θεωρεῖται, κατὰ τὰς οὐσιώδεις διαφοράς. ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις γένεσιν, οἰκείως ἐν ἑκάστῳ τὴν ἰδιότητα τοῦ γένους ἀφορίζουσα. τοῦτο γὰρ ποιότητος ἴδιον.

Ἀλλ' ἐπεὶ καὶ τὰς ἀπορίας καὶ τὰς λύσεις τῶν ἀποριῶν διεληλύθαμεν, καλῶς ἂν ἔχοι καὶ τὰς θεωρητικωτέρας ἐπιστάσεις τοῦ Ἰαμβλίχου περὶ τοῦ τετάρτου εἴδους τῆς ποιότητος πρὸς τὸ σαφέστερον ἀναγράψαι.

Iamblich[us]

καὶ γὰρ ἐφιστάνει, ὅτι Πλάτων μὲν τὰ σχήματα προηγούμενα τῆς συστάσεως τῶν σωμάτων ὡς αἴτια τοῖς σώμασι τοῦ εἶναι, καὶ τῶν ποιοτήτων τὰς διαφορὰς, ἀπὸ τῆς τῶν σχημάτων διαφορᾶς ἀπολογίζεται, θερμὸν εἶναι λέγων, τὸ ἀπὸ τῶν ὀξυγωνίων σχημάτων συγκείμενον, οἷαί εἰσιν αἱ πυραμίδες. καὶ ψυχρὸν, τὸ ἀπὸ τῶν ἧττον τοιούτων. οἷον τὸ εἰκοσάεδρον. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὡσαύτως. οὐ τὰ μαθηματικὰ σχήματα παραλαμβάνων. ἐκεῖνα γὰρ, οὔτε ἔνυλα ἐστὶν, οὔτε φυσικὰ, οὔτε ἐν κινήσει θεωρούμενα, ὥσπερ τὰ Πλάτωνος ἐπίπεδα. ταῦτα γὰρ καὶ ἔνυλα, καὶ φυσικὰ τίθησιν ὁ Πλάτων.

Plato

ὁ μέντοι Ἀριστοτέλης, οὔτε ἀρχὰς τῶν στοιχείων ὑποτίθεται εἶναι τὰ σχήματα ὥσπερ ὁ Πλάτων, οὔτε ἀκίνητα καὶ ἀσώματα καὶ ἄυλα ὥσπερ οἱ μαθηματικοί, ἀλλ' ἔνυλα μὲν, ἐπισυνιστάμενα δὲ τοῖς σώμασι.

Plato

Aristoteles

Stoici καὶ τὸ ἐπιφάνειαν αὐτῶν ὁρίζοντα καὶ μορφοῦντα ὑποτίθεται. ἀλλ' οὐδὲ ἡ τῶν Στωϊκῶν
δόξα, λεγόντων σώματα εἶναι τὰ σχήματα, ὥσπερ καὶ τὰ ἄλλα ποιά, σύμφωνός ἐστι τῇ Ἀρι-
στοτέλους δόξῃ περὶ τῶν σχημάτων. διότι τὸ μὲν σῶμα, ἐν ποσότητι θεωρεῖται. ἡ δὲ ποι-
ότης, ἑτέρα τοῦ ποσοῦ ὑπάρχει. μέση τοίνυν ἐστὶν ἡ Ἀριστοτέλους δόξα, τῶν τε ἀσώ-
ματα τὰ σχήματα λεγόντων πάντῃ, καὶ σωματικά. Ἀρχύτας δὲ, καλῶς τὴν τοιαύ-
Archytas την δόξαν διεσάφησεν, οὐκ ἐν σχήματι εἶναι τὴν τοιαύτην εἰπὼν ποιότητα, ἀλλ' ἐν
σχηματισμῷ. ἐνδεικνύμενος τὸ περὶ τοῖς σώμασιν ὑφεστηκὸς τοῦ γένους τῆς τοιαύτης
ποιότητος. καὶ ὅτι μετασχηματιζομένων ἤδη τῶν σωμάτων, αἱ τοιαῦται ποιότητες
συνίστανται. ἄλλων μὲν ὄντων τῶν μετασχηματιζομένων, κατ' ἄλλα δὲ ἱσταμένων τῶν
ποιοτήτων, κατὰ τὰ σχήματα καὶ τὰς μορφὰς μετὰ τὴν πλάσιν. καὶ ἐπ' αὐταῖς ταῖς
τροπαῖς τὸ πέρας αὐτῶν ἀφοριζουσῶν. ἔτι δὲ δηλοῖ, καὶ τὸ μὴ δι' ὅλου εἶναι τὰ σχή-
ματα, ἀλλ' ἐπιπολῆς μόνον. τὰ γὰρ σχηματιζόμενα καὶ μὴ ὄντα σχήματα, ἔξωθεν
ἔχει περικείμενον ἑαυτοῖς τὸ σχῆμα. ἔτι τοίνυν τὸ μὴ κατ' ἐνέργειαν ἐξ ἑαυτῶν, ἀλλὰ
κατὰ παραδοχὴν ἀπ' ἄλλου συνίστασθαι τὰς τοιαύτας ποιότητας, ἱκανῶς ἐμφαίνεται τὸ
σχηματιζομένας λέγεσθαι, ἀλλὰ μὴ σχηματιζούσας. διαφαίνεται δὲ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ, καὶ τὸ μὴ
κατὰ τελειότητα πρώτην, ἀλλὰ κατὰ τελείωσιν εἰς ἄλλο ἀναγομένην συνίστασθαι τὰς τοι-
Archrytas αύτας ποιότητας. ἀλλ' ὁ μὲν Ἀρχύτας, ἑνὶ ἠρκέσθη ὀνόματι τοῦ γένους τούτου τῷ σχηματι-
σμῷ, εἰωθὼς καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις γένεσι τῆς ποιότητος ἓν ἐφ' ἑνὶ ἀφορίζεσθαι. οὐ μέντοι
πλείονα ἑνὸς παραστατικὰ λέγειν, οὐδὲ εἰς πολλὰ διαιρεῖν τὸ ἕν. ὁ δ' Ἀριστοτέλης
ποιεῖ. οὐκ ἀφιστάμενος μὲν οὐδὲ αὐτὸς τοῦ ἑνός, περὶ δὲ τὸ ἓν τὸ πλῆθος συνθεωρῶν. ἀλλὰ
ἐπεὶ τὸ γένος τοῦτο τῆς ποιότητος ἐστί. καὶ πῶς ἓν ὄν, περιέχει πολλὰς ἐν ἑαυτῷ διαφο-
ράς. καὶ ὥσπερ καὶ πρότερον εἴρηται, περιγραφὴ περὶ τοῖς σώμασιν ἐστὶ συμφυὴς τοῖς σώ-
μασιν ἡ τῶν σχημάτων ἀποπεράτωσις κατὰ τὴν οὐσιώδη διάστασιν καὶ φυσικὴν καὶ ἀντίτυπον
ἀφοριζομένη. ἥτις καὶ ἐν κινήσει καὶ ὕλῃ νοεῖται. ὥσπερ δὲ τῆς διαστάσεως τὸ τέλος ἐστὶ
τὸ σχῆμα, οὕτως ἡ τοῦ ὅλου εἴδους ἀποτελεύτησις, ἄχρι τῆς ἐπιφανείας τὴν μορφὴν ἀπο-
γεννήσασα, οὖσαν αὐτὴν τὸ φαινόμενον ἴχνος τοῦ εἴδους, καὶ τελευταίαν ἔκτασιν τῆς
τοῦ λόγου ὥσπερ τὰ ἐκ τῆς προόδου. ὁμοίως δὲ καὶ ἡ εὐθύτης τῆς ἰσότητος τῶν λόγων, τὸ
ἔσχατον εἶδος συνεμφαίνει. καὶ ἡ καμπυλότης τῆς ἀνισότητος. εἰ μέντοι καμπυλότη-
τά τις λαμβάνοι τὴν περιφερῆ γραμμήν, καὶ οὕτως τῆς εἰς ἑαυτὸν ἐπιστροφῆς τοῦ λόγου
ἔλλαμψιν ἐμφαίνει. καὶ πάντα ταῦτα κατὰ τὴν ἔξω προελθοῦσαν ἀποπεράτωσιν.
καὶ ὅρα ὅπως συγγενῆ ἐστι ταῦτα, καὶ οὐ πόρρω ἀλλήλων κατὰ τὸ ἔσχατον καὶ ἐπιπολῆς
εἴδωλον, κατὰ τὸ περιωρισμένον τῆς περιγραφῆς θεωρούμενον. διὸ καὶ ὑφ' ἓν τάττεται
γένος. καθ' ὅσον δὲ ὁ τρόπος τῆς τῶν ἐσχάτων ἰδιότητος διώρισται καθ' ἓν ἕκαστον ἑτε-
ρότητι, κατὰ τοῦτο ἴδιον εἶδος ἐφ' ἑκάστων τούτων χωρὶς ἀναπέφηνε, καὶ πλείονα
θεωρεῖται. καὶ οὕτως ἀμφότερα σώζεται. ἥ τε τῶν πλειόνων διαφορότης κατ' εἴδη,
καὶ ἡ πρὸς ἓν γένος αὐτῶν ἀναγωγή. ἀλλὰ πόθεν γίνεται τὸ ἓν τοῦτο γένος, τὸ ἐν αὐτῷ πολ-
λὰ περιέχον εἴδη. ἢ ἀπὸ τῆς ἐν ἄλλῳ ἕδρας τοῦ εἴδους ἐπακολουθεῖ τι ἐν τοῖς σώμασι

πέρας ἀνάλογον τῷ τοῦ εἴδους πέρατι. καὶ τοῦτο τὰ σώματα ἀφορίζει κατ' εἰκόνα
τῶν ἐν τοῖς λόγοις πρεσβυτέρων καὶ κυριωτέρων ὅρων. ἀφ' ἧς αἰτίας ἐγγίνεται τοῖς
σώμασιν ἡ τοῦ τετάρτου γένους τῆς ποιότητος ὑπόστασις. παρέχεται γε μὴν δευτέ-
ραν ὑπουργίαν, καὶ ἡ τοῦ δεχομένου φύσις ἔνυλος οὖσα, καὶ ἡ διαστατὴ καὶ σύνθετος, καὶ
δεομένη περιγραφῆς τῆς ἀφοριζούσης αὐτὴν κατὰ πάσας τὰς περὶ αὐτὴν θεωρουμέ-
νας ἰδιότητας. οὐκ ἔλαττον δὲ τούτων, καὶ ἡ εἰς ἕκαστον τῶν εἰδῶν πρόοδος, ἄχρι τῶν
εἰδώλων τῶν περὶ τοῖς σώμασιν ἐμφανιζομένων. καὶ ἡ τῶν ὄγκων καὶ τῆς ὕλης καὶ
τῆς αἰσθητῆς διαστάσεως ἑτερότης. ἡ γὰρ ἐν πᾶσι τούτοις τελευτὴ ἀφορίζουσα τὸ
πέρας πάντων τῶν τοιούτων, ὑφίστησι τὸ γένος τὸ νῦν ἐπιζητούμενον τῆς ποιότητος.
χρείαν δὲ παρέχεται τὸ γένος τοῦτο, διορίζον τὰς ἰδίας φύσεις ἑκάστων, καὶ τρόπον τινὰ
εἰδοποιοῦν. τοῖς τε σώμασι παρέχον, τὸ σώμασι φαίνεσθαι, τούς τε ὄγκους ὡς ὄγκους
μεμετρημένους ἀπεργάζεται. καὶ τὸ ἄπειρον τῶν σωμάτων διαλαμβάνει πέρασιν. ἀλλ'
ἐπεὶ καὶ ταῦτα περὶ τοῦ τετάρτου καὶ τελευταίου γένους τῆς ποιότητος εἴρηται,
καλῶς ἂν ἔχοι τοὺς ἐπιχειρήσαντας ἄλλως διελεῖν τὰ γένη τῆς ποιότητος ἱστορῆσαι, καὶ
κατά τι τοῦ ἀκριβοῦς παραλλάττουσιν ἐπιστῆσαι. Πλωτῖνος μὲν οὖν διαιρεῖ τὰς μὲν, *Plotinus*
σώματος ποιότητας. τὰς δὲ, ψυχῆς λέγων. οὐ ποιότητος κατὰ ἀλήθειαν ποιού-
μενος οὕτως διαίρεσιν, ἀλλὰ διάστασιν μόνην παραδεικνὺς τῶν ἐν οἷς ἐστιν ἡ ποιότης.
τοῦτο δὲ οὐ δείκνυσι ποιότητος διαφοράν. διὸ καὶ Ἀριστοτέλης ἐν ταῖς παθητικαῖς ποι- *Aristoteles*
ότησι, τὰς μὲν, ψυχῆς εἰπών, τὰς δὲ, σώματος, οὐ παρεξῆλθεν εἰς ἄλλο γένος ποιότη-
τος, ἀλλ' ἐν τῷ αὐτῷ μεμένηκε. καλῶς εἰδώς, ὡς ἡ ὑποδοχὴ τῶν εἰδῶν ἐναλλαττομένη,
τῆς μὲν ἐπικειμένης χρόας, ποιεῖται ἑτερότητα. τοῦ δὲ ἐνυπάρχοντος εἴδους ἢ χα-
ρακτῆρος, οὐδεμίαν ποιεῖ διαφοράν. πάλιν δὲ τὰς τοῦ σώματος κατὰ τὰς αἰσθήσεις
διαιρεῖ, τῶν τε αὐτῶν περὶ [illegible]. καὶ ἔτι μέντοι τὸ ἕν φησιν Ἰάμβλιχος κατα- *Iamblich?*
κερματίζων εἰς τὰ κατὰ ἀριθμὸν ἕτερα, καὶ οὐ μόνον εἰς τὰ τῷ εἴδει διαφέροντα. τὸ γὰρ αἰσθη-
τὸν ἢ αἰσθητόν, ἔνεστιν εἶδος. κἄν τις τὸ συνεζευγμένον ἑκάστῃ αἰσθήσει ὡς ἴδιον αἰσθητὸν
λαμβάνῃ, κατὰ ἀριθμὸν ταῦτα διακρίνει. δηλοῖ δὲ τοῦτο καὶ Ἀριστοτέλης. τὰς γὰρ παθητι-
κὰς ποιότητας ὡς αἰσθητὰς συντάττων πρὸς τὴν αἴσθησιν, κοινῶς αὐτὰς πρὸς ὅλας τὰς
αἰσθήσεις ἀνήγαγε. τὰς δὲ πρὸς ἑκάστην συνεζευγμένας, οὐκέτι προσέθηκεν, ὡς μὴ ποι-
ούσας τὴν κατ' εἶδος ἑτερότητα, ἀλλὰ ἀριθμῷ μόνον διαφερούσας. ἐπιστῆσαι δὲ ἄξιον,
εἰ μὴ καὶ αἰσθήσεις κατ' εἶδος ἀλλήλων διαφέρουσι, καὶ τὰ ἴδια τῶν αἰσθήσεων αἰσθητά, ὧν
ὁ Πλωτῖνος τὴν κατ' εἶδος διαφορὰν ἐκ τῶν αἰσθήσεων ἐπεχείρησεν ἐπιδεῖξαι. οὐ γάρ ἐστι *Plotinus*
κατ' ἀριθμὸν ἡ τοιαύτη διαφορά, εἰς ἄτομα καὶ αὐτὴ διαιρουμένη τόδε τὸ ὁρατὸν καὶ
τόδε. εἰ δὲ Ἀριστοτέλης μὴ μέχρι τούτου διεῖλεν, οὐδὲν θαυμαστὸν μέχρι τῆς πρώτης εἰς
εἴδη τῶν ἀνωτάτω γενῶν διαιρέσεως προάγων τὸν λόγον. ὅπερ ἔδει καὶ τὸν Πλωτῖνον φυ- *Plotinus*
λάξαι τὴν τῶν ἀνωτάτω γενῶν ποιούμενον διαίρεσιν. τὰς δὲ τῆς ψυχῆς ποιότητας,
κατὰ τὰ μόρια τῆς ψυχῆς διΐστησιν ὁ Πλωτῖνος. καίτοι δυνατὸν καὶ ἐν πλείοσι μορίοις τὴν *Plotinus*
αὐτὴν εἶναι ποιότητα, ὡς τὸ εὐήνιον καὶ σκληρόν. καὶ ἐν ἑνὶ πολλάς, ὅταν ἡ πολυδύνα-

μον. ὡς ἐν τῷ λογικῷ πολλὰς ἐπιστήμας καὶ διαφόρους τοῖς εἴδεσι. μετὰ δὲ τοῦτο, τὰς τοῦ λογιστικοῦ πλείους οὔσας, κατὰ τὰς ἐπιστήμας διαιρεῖ καὶ κατὰ τὰς τέχνας, εἰς τὰ ἔσχατα ἀποπίπτων καὶ οὐκ ἐμμένων τῇ τοῦ Ἀριστοτέλους τούτου περιλήψει, καθ᾽ ὃ ἓν γένος γινόμενον τὸ τῆς ἕξεως. οὐδὲ ἐννοῶν ὅτι οὐ πρόκειται νῦν μέχρι παντὸς προάγειν τῶν γενῶν τὴν διαίρεσιν, ἀλλὰ τὰ πάντων γενικώτατα καὶ τὰ τούτοις προσεχῆ· ὧν ἐκεῖνα κατηγορεῖται, ταῦτα μόνα νῦν πρόκειται παραδίδοσθαι. ὥστε οὐδὲ ὅταν τὰς ἐν τῷ ἐπιθυμητικῷ προστίθησι δυνάμεις, ἀποδεκτέον τὴν μέχρι τοσοῦδε τῆς διαιρέσεως πρόοδον. διαρίθμησις γάρ ἐστιν αὕτη τῶν ἐσχάτων, οὐ διαίρεσις τῶν πρώτων γενῶν. ὅλως δὲ πᾶσα διαίρεσις, κατὰ τὴν οἰκείαν ἑκάστου φύσιν ὤφειλε γίνεσθαι. ποσῷ μὲν γὰρ ἡ κατὰ τὰ μόρια διαίρεσις ἁρμόττει. μεριστὸν γὰρ τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν συνθέτων, ἢ τῶν ἀσωμάτων μέν, ἐχουσῶν δέ τινα ἐν ἑαυταῖς οὐσίας ὕφεσιν. οὐκ ἀλλότριον δὲ τοῦτο. ὅταν δέ τις ποιότητα μὴ ὡς ποιότητα διαιρῇ, τοῦτο δέ ἐστιν ὡς ὅλην πανταχοῦ παροῦσαν καθόσον ἐστὶ ποιά, καὶ ὡς τὴν αὐτὴν οὖσαν, ἔν τε τοῖς μικροῖς καὶ μεγάλοις, καὶ ἐν ὁποιοισοῦν μέρεσιν, ὡς τὴν γλυκύτητα τοῦ μέλιτος, ἐν ὁποσοισοῦν τοῦ μέλιτος ὄγκοις, οὗτος οὐκ ὀρθῶς ποιεῖται τὴν διαίρεσιν. οὐ γὰρ ᾗ πέφυκε, ταύτῃ τέμνειν αὐτὴν ἐπιχειρεῖ. μήποτε δὲ οὐδὲ τοῦτο μὲν ἀληθές, ὅτι πᾶσα ποιότης δι᾽ ὅλου κεχώρηκε τοῦ ποιοῦ, εἴπερ τὸ τέταρτον εἶδος τῆς ποιότητος κατὰ τὸ αὐτὸ πολλῆς ἐθεωρεῖτο, καὶ εἰ τὸ τρίγωνον καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων σχημάτων ἕκαστον. ἔχει μὲν γραμμάς. ἔχει δὲ καὶ γωνίας, οὐχ ὅλον πανταχοῦ πάρεστιν. οὐ γὰρ ἐν ταὐτῷ πᾶσαι αἱ γραμμαί, οὐδὲ αἱ γωνίαι μετὰ τῶν γραμμῶν εἰσίν. ἔπειτα, οὐχ ἡ αὐτὴ ποιότης. οἷον ἡ σωφροσύνη, ἢ ἡ μελανία, ψυχῇ καὶ σώματι πάρεστιν. οὐδὲ νοοῦν ἄτοπον κατὰ τοῦτο ψυχικὰς καὶ σωματικὰς ποιότητας διαιρεῖν, ἀλλὰ τὸ ἀπὸ τῶν ἐνεργειῶν διαφόρων οὐσῶν, τεκμαίρεσθαι τὰς διαφόρους ποιότητας, ὅταν γίνωνται κατ᾽ αὐτὰς τὰ περὶ τῶν δυνάμεων εἰς τὰς ποιότητας μετάγειν. αἱ μὲν γὰρ δυνάμεις ἀφανεῖς οὖσαι ἐκ τῶν ἐνεργειῶν, ἃς ἐπιφέρουσι διαγινώσκονται. αἱ δὲ ποιότητες, ἐμφανῆ ποιὰ ἐπιδεικνύουσι, διὰ τῶν ὁρωμένων ποιῶν ἑτέρων ὄντων. καὶ αὗται κατὰ τὰ κυριώτατα γένη διακρίνονται. ἀλλὰ κἀνταῦθα προσεκτέον, ὡς καὶ αἱ ποιότητες δυνάμεις ἔχουσι. καὶ οὐδὲν ἄτοπον, ἀπὸ μὲν τῶν ἐνεργειῶν τὰς δυνάμεις. ἀπὸ δὲ τῶν δυνάμεων τὰς ὑπάρξεις διαγινώσκεσθαι. ἀλλ᾽ ὅταν τῷ ὠφελίμῳ καὶ βλαβερῷ, τὰς ψυχικὰς καὶ σωματικὰς διαιρῇ ποιότητας ὁ Πλωτῖνος, καὶ αὖθις τὰς ὠφελείας καὶ βλάβας διαιρεῖ, ὡς οἰκείας ταύτας διαφορὰς ποιότητος νομίζων. διότι ἀπὸ ποιότητος, ὠφέλεια πᾶσα καὶ βλάβη παραγίνεται, οὐκ οἰκείως οὐδὲ ἐνταῦθα ποιεῖται τὴν διαίρεσιν. καὶ ὅτι μέτεισιν ἀπὸ τοῦ ποιοῦ ἐπὶ τὰ πρός τι. τὸ γὰρ μέλι τὸ αὐτὸ ὂν κατὰ τὴν ποιότητα, πρὸς μὲν τόνδε ὠφέλιμόν ἐστι. πρὸς δὲ τόνδε, βλαβερόν. καὶ τὸ μύρον, τοῖς μὲν ἄλλοις, ἡδὺ καὶ ὠφέλιμον. τοῖς δὲ κανθάροις, βλαβερὸν καὶ ὀλέθριον. ὥστε τὸ ὠφέλιμον καὶ βλαβερόν, οὐ ποιόν ἐστιν, ἀλλὰ πρός τι. ἔπειτα τί μᾶλλον ποιότητος διαφορὰς αἱ ὠφέλειαι καὶ βλάβαι παρέχονται, ἢ οὐσίας, ἢ τοῦ ποιεῖν. καὶ γὰρ ἐν τούτοις αἱ ὠφέλειαι καὶ βλάβαι θεωροῦνται.

Quaestio

Plotinus

[U]nguentu[m] cæteris [u]tile & salubre, [sca]rabeis noxiu[m] & p[er]niciosum est

ὅτι δὲ καὶ τὸ ποσὸν εὐστόχως εἰς δύναμιν συναρμοσθέν, καὶ πάλιν αὖ μὴ συναρμοσθέν, ὠφελείας πολλῆς ἢ βλάβης αἴτιον ἐστί, δηλοῖ τῶν Ἀσκληπιαδῶν ἡ τέχνη, καὶ τὰ ὑπ᾽ αὐτῶν περὶ τῆς τοῦ ποσοῦ συμμετρίας παραγγελλόμενα. πρὸς δὲ τούτοις, εἰ μὲν ἐνεργοῦσιν αἱ ποιότητες καὶ κατὰ τὴν ἐνέργειαν παρέχουσι τὰ ποιά, ἐνῆν λέγειν ὡς ὠφελοῦσιν αὗται ἢ βλάπτουσιν. εἰ δὲ τῷ ἔχεσθαι ποιοῦσιν, οὐδεμίαν βλάβην ἢ ὠφέλειαν ἀφ᾽ ἑαυτῶν ἐμποιοῦσι καθόσον εἰσὶ ποιότητες. καθόλου δὲ πᾶσαι αἱ τοιαῦται διαιρέσεις ἀνοίκειοί εἰσιν, ὡς κατὰ τὸ πρός τι μᾶλλον, ἀλλ᾽ οὐ καθὸ ποιότητες διαιρούμεναι. μετὰ δὲ τὴν Πλωτίνου σκεπτέον, καὶ ἣν Ἀριστοτέλης ἐν ἄλλοις ἐκτίθεται διαίρεσιν. διό τὰς δυνάμεις καὶ οἱονεὶ ἀρχὰς θείς, τὴν μέν, ποιητικήν, τὴν δὲ παθητικήν, τούτων τὰς μὲν ἐν ἀλόγοις, ἀλόγους τίθησι. τὰς δὲ ἐν λογικοῖς, λογικάς. οἷον τὴν ἐν τῷ θερμῷ, τοῦ θερμαίνειν ἄλογον. λογικὴν δέ, τὴν ἐν τῇ ἰατρικῇ. διὸ καὶ τὴν μέν, ἑνὸς εἶναι μόνου ποιητικήν, τὴν ἄλογον. οὐκέτι γὰρ καὶ τοῦ ψύξαι ἔχει ἡ θερμότης τὴν δύναμιν. αἱ δὲ λογικαί, τῶν ἐναντίων εἰσὶ παρεκτικαί τε καὶ γνωστικαί. αἴτιον δέ, ὅτι πάσας λόγος δηλοῖ, τό, τε πρᾶγμα καὶ τὴν στέρησιν αὐτοῦ, πλὴν οὐχ ὁμοίως. οὐδὲ ἀμφοτέρων ἐφίεμενος. ἀλλὰ τοῦ μὲν καθ᾽ ἑαυτό, τοῦ κρείττονος. τοῦ δὲ κατὰ συμβεβηκός, τοῦ χείρονος. ὥσπερ ὑγείας καὶ νόσου ἡ ἰατρική. ἡ δὲ διαίρεσις αὕτη, συνομολογεῖται μὲν Ἀριστοτέλους εἶναι. οὐ μὴν αὐτῶν τῶν πρώτων γενῶν τῆς ποιότητος περιειλημμένη. ἴσως δέ, οὐδὲ αὐτῆς ποιότητος ὅλως. καὶ δεῖ τὰς παρὰ τοῖς παλαιοῖς διαιρέσεις μὴ μεταφέρειν ἀπ᾽ ἄλλου γένους εἰς ἄλλο, ἀλλ᾽ αὐτοῦ τοῦ ἐφ᾽ ὧν εἰσι παραδεδομέναι, φυλάττειν αὐτάς. ταῦτα μὲν οὖν περὶ τῆς διαιρέσεως εἰρήσθω. καὶ πάσαις δὲ τοῖς εἴδεσι τῆς ποιότητος. καὶ κοινῶς τῷ περὶ αὐτῆς λόγῳ παράκεινταί τινες ἐπιστάσεις τοιαῦται. ἐπεὶ δὲ καὶ τὴν οὐσίαν ταῖς κατὰ ποιότητα διαφοραῖς διαιροῦμεν, οἷον τοῦ ζῴου τὸ μέν, λογικόν. τὸ δέ, ἄλογον λέγοντες. καὶ τὰς πράξεις τὰς μέν, καλάς. τὰς δέ, αἰσχρὰς τιθέμενοι, ζητεῖν χρὴ πῶς ἄν τις τὸ ποιὸν διέλοι κατ᾽ εἴδη, καὶ ποίαις χρώμενος διαφοραῖς. καὶ ἐκ ποίου γένους. τὸ γὰρ ποιότητα λέγειν, ταὐτόν ἐστι λέγειν καὶ ὅμοιον. ὡς εἴ τις διαφορὰς οὐσίας ἐποίει τό. καὶ τὰς διαφορὰς λέγει, διαφορᾷ διαφέρειν. ἐπειδὴ πᾶν τὸ διαφέρον, διαφορᾷ διαφέρει. καὶ οὕτως ἐπ᾽ ἄπειρον ἀνάγκη ἰέναι. ἔνιοι οὖν διαιροῦμεν τοὺς χυμοὺς ἀπὸ τῶν χρωμάτων. εἰ γὰρ τοῖς διαφόροις αἰσθητηρίοις οὐκ ἔσται ἐν τοῖς ὑποκειμένοις, ἀλλὰ περὶ ἡμᾶς ἡ διαφορά. κἂν συγχωρήσῃ δέ τις τῇ τοιαύτῃ διαφορᾷ τῇ κατὰ τὴν αἴσθησιν, τίνι διοίσει. οἷον τὸ λευκὸν τοῦ μέλανος. ἢ τὸ γλυκὺ καὶ τὸ στρυφνόν. εἰ δὲ ὅτι τὸ μέν, διακριτικόν. τὸ δέ, συγκριτικόν. τὸ μέν, ὄμματος. τὸ δέ, γλώττης, πρῶτον μὲν ἀμφισβητεῖται περὶ τῶν παθῶν, εἴτε διακρίσεις εἰσίν, εἴτε συγκρίσεις. ἔπειτα ὁ ταῦτα λέγων, οὐκ ἐκείναις οἷς διαφέρει εἴρηκεν, ἀλλὰ τὰ ἀπ᾽ αὐτῶν πάθη. ῥητέον δὲ πρὸς ταῦτα, ὡς ἐν ἑκάστῳ τῶν ἐν ταῖς κατηγορίαις γενῶν, καὶ τῶν ἐν αὐταῖς λόγων, πολλὴ μὲν ἔστιν οἰκεία ταυτότης, καθ᾽ ἣν οἱ αὐτοὶ λόγοι ἐπὶ τῶν παραλαμβανομένων θεωροῦνται. πολλὴ δὲ ὁμοῦ καὶ σύμφυτος ἑτερότης, καθ᾽ ἣν τὰ εἴδη διακρίνεται χωρὶς ἀπὸ τοῦ γένους. αὕτη δὲ οὐκ ἔξωθεν ἐπεισέρχεται διαφορότης. ἀλλ᾽ ἐν ἑκάστῳ τῶν γενῶν, σύμφυτός ἐστιν. οὐκ ἄρα δεῖ ζητεῖν, εἰ περὶ τὴν οὐσίαν ἔσται οὐσία. καὶ περὶ τὴν ποιότητα ποιότης. καθ᾽ ἣν τὰ ἐν ἑκατέρῳ τούτων τῶν γενῶν εἴδη διέστηκεν ἀπ᾽ ἀλλή-

Asclepiadæ .i. medici

λων. οὐ γὰρ ἔξωθεν ἑκάστου γένους αἱ τῶν εἰδῶν ἐπεισέρχονται ποιητικαὶ διαφοραί, ἀλλ' ἐν ἑκάστῳ γένει δυνάμει προϋπάρχουσιν. οὐ γὰρ ἔσται εἴδη τῶν ἐν ἑκάστοις γενῶν, εἰ μὴ ἀφ' ἑαυτῶν ἔχει τὰς οἰκείας διαφορὰς συμφύτους τὰ γένη, ὡς περιεχομένας ὑπὸ τῶν γενῶν. εἰ δὲ ἔξωθεν αὐτὰς προσθήσομεν, ὅτι ἀπ' ἄλλου γένους σύμμιξις ἔσται πλειόνων κατηγοριῶν τὰ ὑφ' ἕκαστον γένος εἴδη. καὶ οὐκέτι ὑπὸ τὴν αὐτὴν κατηγορίαν ταχθήσεται, τό, τε ἀνωτάτω γένος ἑκάστης, καὶ τὰ περιεχόμενα ὑπὸ τῶν γενῶν εἴδη. μία μὲν οὖν ἔστω λύσις αὕτη τῶν ἠπορημένων. ἑτέρα δέ, ὡς τῶν μὲν ἄλλων δεῖ διαφορὰς ζητεῖν, αἷς χωριοῦμεν ἕκαστα ἀλλήλων. τῶν δὲ διαφορῶν διαφορὰς ἀδύνατον εἶναι κατὰ λόγον. αὗται γὰρ ἑαυτὰς διαφέρουσιν ἀφ' ἑαυτῶν ἀρχόμεναι τῆς οἰκείας δυνάμεως. μᾶλλον δὲ οὐδὲ δέονται τοῦ διαφέρεσθαι αὐτοδιαφοραὶ οὖσαι. ὥσπερ οὐδὲ ἡ ἑτεροιότης τοῦ ἑτεροιοῦσθαι. καὶ γὰρ αὐτὸ τῶν ἄλλων ἰδιότητι τοῦ αὐτὸ ἕκαστον, οὐκ ἂν λέγοιτο μετέχειν ἑαυτοῦ. οἷον, τὸ ἴσον οὐκ ἄν τις ἰσοῦσθαι λέγοι. ἢ τὸ καλὸν κεκαλλῦνθαι. ὥστε τὸ μὲν διαφέρον, διαφορᾷ πάντως διαφέρει. ἀλλὰ τὰ μὲν ἄλλα πάντα ἕτερα οὖσιν παρ' αὐτὰ τῇ διαφορᾷ διαφέρει. ἡ δὲ διαφορά, ἑαυτῇ διαφέρει. μᾶλλον δὲ αὐτοδιαφορά ἐστι. οἱ Στωϊκοὶ δέ, ποιότητας ποιοτήτων ποιοῦσιν ἑαυτῶν, ποιοῦντες ἐκτὰς ἕξεις. οὐ δέονται γὰρ οὐκέτι τῶν τὰς διαφορὰς παρεχουσῶν. οὔτε γὰρ ἑαυταῖς αἱ ποιότητες ἀλλήλων διαφέρουσιν. οἱ δὲ ἀπὸ τῆς Ἀκαδημίας διαφορῶν διαφορὰς ζητοῦντες, ἐπ' ἄπειρον ἐξέπεσον. ἐπιστῆσαι δὲ καὶ τοῦτο χρή, εἰ πᾶσα ποιότης δύναται γίνεσθαι οὐσιώδης διαφορά. ἢ εἰ αὐτὴ μὲν τῶν σωμάτων, ἀνάγκη συγχωρεῖν. ἡ γὰρ λευκότης συμβεβηκὸς οὖσα, οὐσιώδης διαφορὰ τοῦ αὐτοῦ ψιμμυθίου. αὐτὴ δὲ τῶν ἐπιστημῶν, πῶς ἔχει. ἢ καὶ ἡ γραμματικὴ εἴ τις εἴη ψυχῆς, ἢ φύσει τοιαύτη, γένοιτο ἂν εἰδοποιὸς διαφορά. καὶ τοῦτο δὲ προσθετέον. ὅτι ταῖς ποιότησι συντακτέον τοὺς κατ' αὐτὰς ποιούς, καθόσον περὶ αὐτοὺς εἰσὶν αἱ ποιότητες, μὴ πρὸς ποιουμένοις τοῦ ὑποκειμένου. μὴ δὲ κατὰ σύλληψιν τοῦ ὑποκειμένου ποιοῦντας τὸ ποιόν, ἵνα μὴ κατηγορίαι δύο νοῶνται, ἀλλ' εἰς τοῦτο ἀνιόντας ἀπ' αὐτῶν ἀφ' οὗ λέγονται. οὐδὲν δὲ χεῖρον ὑπομνῆσαι πάλιν, ὅτι αἱ νοηταὶ ποιότητες καὶ αἱ αἰσθηταί, οὐδαμῶς ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος ταχθήσονται. οὐ γὰρ αἱ κατηγορίαι περὶ τῶν νοητῶν εἰσίν, ἀλλὰ περὶ τῶν λεγομένων. οὐδὲ δυνατὸν τῶν ὄντως ὄντων, καὶ τῶν ἐν γενέσει καὶ φθορᾷ φερομένων, ὡς στοιχείων ἓν εἶναι γένος ποιότητος. ἀλλ' ἐπεὶ περὶ πάντων τῶν τῆς ποιότητος εἰδῶν εἴρηται τὰ αὐτάρκη, καιρὸς ἂν εἴη λοιπὸν καὶ τὰ ἴδια τῆς ποιότητος ἐπισκέψασθαι. ἤτοι τὰ ὑπάρχοντα αὐτῇ. Ὑπάρχει δὲ καὶ ἐναντιότης κατὰ τὸ ποιόν. ἕως τοῦ, ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τῶν κατὰ τὸ ποιὸν ἐναντίων. Ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἄλλων κατηγοριῶν, μετὰ τὴν διαίρεσιν ἐπῆγε τὰ ὑπάρχοντα ἑκάστῃ, τά, τε κοινὰ πρὸς ἄλλας καὶ τὰ ἴδια, οὕτως καὶ ἐνταῦθα. καὶ πρῶτον, τὴν ἐναντιότητα προχειρίζεται. ὡς ὑπάρχουσαν τῷ ποιῷ. ὑπάρχει δὲ καὶ ἐναντιότης ἐπὶ πῶν. καὶ τὸν καὶ σύνδεσμον προσθείς, διότι καὶ ἄλλα ὑπάρχοντα ἐπάξει. ὥσπερ τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον καὶ τὸ ὅμοιον. κατὰ τὸ ποιὸν δὲ εἶπεν, ἀντὶ κατὰ τὴν ποιότητα. δηλοῖ δὲ τὰ ἐπαχθέντα ὑποδείγματα. οἷον δικαιοσύνη. ἀδικία. ἐναντίον. ποιότητες γὰρ αὗται, καὶ οὐ ποιά. ἴσως δὲ διὰ τοῦ τὸ ποιὸν

Stoici

Academici

exequitur

ἀντὶ τῆς ποιότητος εἶπεν, ὅτι συνείληπται ἐν τῷ ποιῷ καὶ ἡ ποιότης. καὶ τοῦ ποιοῦ ἐπιδεχομένου, πάντως καὶ ἡ ποιότης ἐπιδέχεται. ἐπειδὴ καὶ τὴν ποιότητα κατὰ τὸ ποιὸν ἐπιδέχεται. κατασκευάζει δὲ ἐκ τῆς ἐπαγωγῆς τῶν τε ψυχικῶν καὶ τῶν σωματικῶν ποιοτήτων, παραδείγματα προσθείς. οὐ μόνον δὲ ταῖς ποιότησιν ὑπάρχειν τὴν ἐναντιότητά φησιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς κατ' ἐκείνας τὰς ποιότητας ποιοῖς λεγομένοις. οὔτε δὲ πάσῃ τῇ ποιότητι ὑπάρχει ἡ ἐναντίωσις, οὔτε γὰρ τοῖς κατὰ τὸ σχῆμα ποιοῖς, οἷον τῷ τριγώνῳ, καὶ τετραγώνῳ, οὔτε τοῖς μέσοις χρώμασιν. οἷον πυρρῷ, ἢ ὠχρῷ. δῆλον δὲ ὅτι, οὐδὲ τοῖς κατὰ τὰς ἄλλας αἰσθήσεις ἐν μεσότησιν. οἷον, χλιαρῷ. ἢ τῇ τῆς μέσης χορδῆς ἀπηχήσει. καὶ τοῦτο εἰκότως, εἴπερ ἐναντία ἐστὶ τὰ πλεῖστον ἀλλήλων διεστηκότα. ἀλλὰ μήν, οὐδὲ μόνῃ τῇ ποιότητι ὑπάρχει ἡ ἐναντίωσις. καὶ γὰρ τοῖς πρός τι προσεῖναι ὡς μεμαθήκαμεν. ὥστε οὐκ ἔστιν ἴδιον τῆς ποιότητος τοῦτο. ἐπάγει δὲ πρὸς τούτοις θεώρημά τι πρὸς πάσας χρήσιμον τὰς κατηγορίας, ἐν αἷς θεωρεῖται ἐναντίωσις. ἐὰν γὰρ τῶν ἐναντίων φησὶ τὸ ἕτερον ποιὸν ὑπάρχῃ, καὶ τὸ ἐναντίον αὐτῷ ποιὸν ἔσται. καὶ καθόλου, ἐὰν τὸ ἕτερον τῶν ἀντιδιαιρουμένων, ὡς ἐναντίον ἐν τινι γένει ὑπάρχῃ, καὶ τὸ ἀντιδιαιρούμενον πρὸς αὐτό, ὡς ἐναντίον ἐν τῷ αὐτῷ γένει ὑπάρξει. γένοιτο δ' ἂν φησὶ τοῦτο δῆλον, εἰ προχειριζοίμεθα τὰς ἄλλας κατηγορίας οἰκείως εἰσαγωγικῇ πραγματείᾳ, τὰ τοιαῦτα ἐκ τῆς ἐπαγωγῆς πιστούμενοι. γένοιτο δ' ἂν καὶ ἄλλως δῆλον, ἀπὸ τοῦ τῶν ἐναντίων ὅρου. εἰ γὰρ ἐναντία ἐστὶ τὰ ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος πλεῖστον ἀλλήλων διεστηκότα, δηλονότι ὑφ' ὃ τὸ ἕτερον ἀνάγεται γένος, ὑπὸ τοῦτο καὶ τὸ λοιπόν. ἀλλ' αὐτὸς μήπω τοῦ τῶν ἐναντίων ὅρου ἀποδοθέντος, εἰκότως οὐκ ἐδοκίμασεν αὐτῷ χρήσασθαι. ἐὰν οὖν ζητῶμεν, ὅτι τῶν κατηγοριῶν ἐν αἷς ἐστιν ἐναντίωσις, ἐμάθομεν ἐντεῦθεν, ὅπως δεῖ μεθοδεύειν τὴν εὕρεσιν. ληψόμεθα γὰρ τὸ ἐναντίον τοῦ ζητουμένου, εἴπερ εἴη γνωριμώτερον. καὶ ἐὰν γνωσθῇ ἐν ποίᾳ ἐστὶν ἐκεῖνο κατηγορίᾳ, εἰσόμεθα ὅτι καὶ τοῦτο ἐστὶν ἐναντίον, ἐν τῇ αὐτῇ κατηγορίᾳ τακτέον. οἷον, εἰ τὴν ἀδικίαν ζητοῦμεν ἐν ποίῳ ἐστὶ γένει, ληπτέον τὴν δικαιοσύνην. ἔστι δὲ αὕτη ποιότης. καὶ ἡ ἀδικία ἄρα ποιότης. καὶ εἰ ἡ τυφλότης ὁράσει ἐναντίον, ἡ δὲ ὅρασις ποιότης, καὶ ἡ τυφλότης ἔσται ποιότης. οὐδεμιᾷ γὰρ τῶν ἄλλων κατηγοριῶν ἐφαρμόσει. Ἀλλὰ διά τι εἶπεν, εἰ ἔστιν ἡ δικαιοσύνη τῇ ἀδικίᾳ ἐναντίον. διά τι γὰρ τὸ εἰ τὸ ὑποθετικόν. Ἢ ὅτι τινὲς οὐ συγχωροῦσι τῇ δικαιοσύνῃ ἐναντίον εἶναι τὴν ἀδικίαν. ἀλλὰ τὴν μὲν ἐναντίαν ἕξιν, ἀνώνυμον ἔλεγον. τὴν δὲ ἀδικίαν, στέρησιν. τὰς γὰρ ἕξεις, καταφατικῶς δεῖ προσαγορεύειν. καὶ τὰς στερήσεις, ἀρνητικῶς. οὐ καλῶς τοῦτο λέγοντες. καὶ γὰρ ἕξεις ἀποφατικῶς προσαγορεύομεν, ὥσπερ τὴν σωφροσύνην ἀντικειμένην ἀκολασίᾳ. καὶ στερήσεις καταφατικῶς, ὥσπερ τὴν τυφλότητα καὶ χωλότητα. καὶ τοῦτο μὲν ἀληθές. μήποτε δὲ διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ Ἀριστοτέλης, εἰ ἔστιν ἡ δικαιοσύνη τῇ ἀδικίᾳ ἐναντίον. ὅτι οὔπω τίνα ἐστὶ τὰ ἐναντία παραδέδωκε. καὶ ὅτι κατὰ ἀλήθειαν, οὐχ ὡς ἐναντία ταῦτα ἀντίκειται, ἀλλ' ὡς ἕξις καὶ στέρησις. διό, καὶ ἀκριβέστερον εἶπεν Ἀρχύτας. οὐ μόνον ἐναντίωσιν ἐπὶ πῶν ὑπάρχειν τῇ ποιότητι, ἀλλὰ στέρησιν γράφων οὕτως. Καὶ τᾷ ποιότατι δέ, κοινά τινα συνήρτηται. οἷον, τό, τε ἐναντιότητα τινὰ ἐπιδέχεσθαι καὶ στέρησιν. Ἀποροῦσι δέ τινες πρὸς

Cōtrariorū diffinitio

Quæstio

Archytas

τὸ ἀπὸ τῶν ἐναντίων θεώρημα οὕτως. εἰ γὰρ τοῦ τό φησιν ὑγιές ἐστιν, ἔσται καὶ ἡ στέρησις ἡ τῷ εἴδει ἐναντία οὐσία. οὐσία γὰρ καὶ τὸ εἶδος. εἰ δέ τις λέγοι ὅτι κοινότερον ἡ στέρησις ἐναντία λέγεται τῷ εἴδει, ψεῦδος ἐρεῖ. εἰ γὰρ εἶδος καὶ στέρησις αἱ ἀρχαὶ τῶν φυσικῶν ἐναντία λέγονται, καὶ ἐξ ἐναντίων ἡ γένεσις. εἰ δὲ ἐναντία ταῦτα, οὐκέτι ἔσονται δύο ἀρχαί, ἀλλ᾽ ἓν τὸ κοινὸν αὐτῶν γένος. ἀφ᾽ οὗ καὶ παρὰ τὰς δύο ὑφίσταται. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν λύειν ῥᾴδιον. οὐ γὰρ πρῶται αὗται ἀρχαί, ἀλλὰ τῶν φυσικῶν ἀρχαί. καὶ οὐδὲν θαυμαστόν, εἴ τι κοινὸν τούτων. διότι ὄν, εἴτε φύσις, εἴτε τὸ εἶδος, τῇ παρουσίᾳ τῇ ἑαυτοῦ καὶ τῇ ἀπουσίᾳ ἑκάτερον τούτων ἀπεργαζόμενον. πρὸς δὲ τὸ πρῶτον, δυνατὸν μὲν λέγειν, ὅτι τῆς ὕλης καὶ τοῦ εἴδους ὄντων ὑπὸ τὴν οὐσίαν, ἐπεὶ μετὰ τῆς ὕλης συνείληπται, ἔσται οὕτως καὶ αὐτὴ διὰ τὸ εἶδος καὶ τὴν ὕλην ἐν τῇ οὐσίᾳ. εἰ δέ τις ἐν τῷ εἴδει περιέχεσθαι λέγοι τὴν στέρησιν, κατὰ τὴν ἀπουσίαν αὐτοῦ ἔσται καὶ οὕτως ἐν τῇ οὐσίᾳ περιειλημμένη. ῥητέον δὲ μᾶλλον, ὅτι ὁ κανὼν, οὐκ ἐπὶ πάντων εἴληπται τῶν ἐναντίων, ἀλλ᾽ ἐφ᾽ ὧν προδήλως τὸ ἕτερον ὑπό τι γένος ἐστὶν, ὑπὸ τὸ αὐτὸ καὶ θάτερον ἀνάγκη εἶναι. τοιγαροῦν καὶ ὁ Ἀριστοτέλης οὐκ εἶπεν ὅτι τὰ ἐναντία ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος ἐστὶν, ἀλλ᾽ ὅτι τῶν ἐναντίων ἐὰν τὸ ἕτερον ὑπό τι γένος ᾖ, καὶ τὸ ἕτερον ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος ἔσται. καίτοι ἐν τοῖς ἑξῆς ἐν οἷς τὰ εἴδη διαιρεῖται τῆς ἀντιθέσεως τὰ κυρίως ἐναντία, ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος εἶναι βούλεται. καὶ γὰρ τὰ ἐν τοῖς ἐναντίοις δοκοῦντα γένεσιν εἶναι κοινόν τι ἐπαναβεβηκὸς ἔχει γένος. ὡς ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ ἀδικία. διὸ καὶ αὐτὸς, οὐ τὰ προσεχῆ, ἀλλὰ τὰ πόῤῥω γένη ἔλαβεν. οὐ γὰρ εἶπεν ἐὰν θάτερον ὑπ᾽ ἀρετὴν ἢ ἕξιν ἢ τῶν ἐναντίων ὅτι καὶ τὸ ἕτερον, ἀλλ᾽ ἐὰν θάτερον ᾖ ποιόν, καὶ θάτερον. εἰ οὖν εἰσί τινες πρῶτα γένη ἐναντία τίθενται, ὡς τὸ ταὐτὸν καὶ θάτερον. ἢ τὰς δύο συστοιχίας ὡς οἱ Πυθαγόρειοι, ἢ οὐδὲ ἐκεῖνα πρῶτα. οὐ γὰρ δυνατὸν, οὐδὲ τοῖς Πυθαγορείοις ἀρέσκον, τὸ πολλὰ εἶναι τὰ πρῶτα. ἀλλὰ διατί αἱ πλεῖσται ἐναντιώσεις κατὰ τὸ ποιὸν μάλιστα θεωροῦνται. ἢ γὰρ ἐν χρώμασιν εἰσὶ τἀναντία, ὡς λευκὸν καὶ μέλαν. ἢ ἐν χυμοῖς, ὡς γλυκὺ καὶ πικρόν. ἢ ἐν ἁφαῖς, ὡς θερμὸν, καὶ ψυχρόν. μαλακὸν, καὶ σκληρόν. ἢ ἐν ψόφοις, ὡς ὀξὺ καὶ βαρύ. καὶ περὶ σῶμα. ὡς νόσος, ὑγίεια. κάλλος, αἶσχος. καὶ περὶ ψυχήν. ὡς ἀρετὴ, καὶ κακία. καὶ ἄλλαι πολλαὶ τοιαῦται. Καὶ αὐτὸ δὲ τοῦτο ζητήσεως ἄξιον, διατί τῇ ποιότητι ὅλως ὑπάρχει τἀναντία περὶ οὐσίαν μὴ θεωρούμενα. Καὶ ῥητέον οἶμαι, ὅτι τἀναντία συνυπάρχειν ἀλλήλοις ἀδυνατεῖ. γίνεσθαι οὖν αὐτὰ καὶ ἀπογίνεσθαι ἀνάγκη. καὶ διὰ τοῦτο ἐν μὲν τῇ οὐσίᾳ, οὐδαμῶς θεωρεῖται. ἐν δὲ τῇ ποιότητι μάλιστα, ὡς ἐπὶ ποσοῦ δεῖ. καὶ γὰρ ὅπου μὲν ἐστὶν ὡς περιττὸν καὶ ἄρτιον. ὅπου δὲ οὐκ ἔστιν ὡς ἐν τῷ ὡρισμένῳ ποσῷ. ἐν μέντοι τῇ ποιότητι, ἐπειδὴ τῶν ἐφισταμένων ἐστὶ, καὶ ἐπ᾽ ἄλλοις καὶ ἄλλοις ἐπιγινομένων, εἰκότως ἡ ἐναντίωσις ἐγγίνεται. τὰ γὰρ ἐναντία, ἐπ᾽ ἄλλοις. καὶ περὶ ἄλλας ὑποστάσεις τῶν ποιῶν, καὶ τὰ ἐναντία πέφυκε μετ᾽ αὐτῶν συνυφίστασθαι. καὶ ἄλλως δέ. ἐπειδὴ πρώτη διαφορὰ κατὰ τὰς ποιότητας ἐστὶ, καὶ ἡ μεγίστη διαφορὰ κατ᾽ αὐτὰς ἔσται, ἥτις ἐστὶν ἐναντίωσις. καὶ ἐπεὶ ἡ πρώτη τομὴ κατὰ τὰς ποιότητας ἐγγίνεται πορρώτερον προϊοῦσα, αὐτῇ τὰ

Pythagorei

Quaestio pulchra

ἐναντία περιάγει. πλεῖσται δὲ ἐναντιώσεις εἰσὶν ἐν τῷ ποιῷ. διότι πολυειδεῖς εἰσὶν αἱ ποιότητες. δεῖ δὲ καὶ τὰς ἐναντιώσεις ἀνευρίσκειν προσφόρως, ἐφ᾽ ἑκάστων χρωμένους ταῖς οἰκείαις δυνάμεσιν. ἐπὶ μὲν οὖν τῶν σωμάτων, διότι αἰσθηταί εἰσιν αἱ ἐναντιώσεις, αἰσθήσει θηρευτέον αὐτάς. τὰς δὲ τῆς ψυχῆς, λογισμῷ θηρευτέον. διότι τούτῳ περιείληπταί εἰσιν. εἰκότως δὲ τοῦτο τὸ περὶ τῶν ἐναντίων θεώρημα, τῷ περὶ τῆς ποιότητος συνέζευξε λόγῳ. διότι ὡς εἴρηται, πρὸς ποιότητα μάλιστα συγγενῶς ἔχει τὸ ἐναντίον. καὶ γὰρ ἐν ταῖς ἄλλαις κατηγορίαις, ἐναντία κατὰ τὸ ἐν ἑκάστῃ ποιὸν ἐγγίνεσθαι δοκεῖ. δεῖ δὲ τὰ ἐναντία λαμβάνειν, οὐ μετὰ τοῦ ὑποκειμένου. κοινὸν γάρ ἐστιν αὐτοῖς τὸ ὑποκείμενον. καὶ οὐκέτι ὅλα ὅλοις ἀντικείμενα ληφθήσεται. οὐδὲ οὕτως ἔσται ἐναντία. ἀλλὰ μόνον καθὸ ποιόν ἐστιν ἑκάτερον, κατὰ τοῦτο δεῖ θεωρεῖν αὐτὰ ὡς ἐναντία. ἔστι δὲ ποιὰ, κατὰ τὸ ἔχειν ποιότητα. ὥστε κατὰ τὴν ποιότητα αὐτοῖς ἡ ἐναντίωσις. Ἀλλὰ διατί τὰ μεταξὺ, οὔτε ἀλλήλοις ἐστὶν ἐναντία, οὔτε τοῖς ἄκροις. ὅτι ἔσται ἑνὶ πλείονα ἀντικείμενα, καὶ οὐκέτι ἔσται ἓν ἑνὶ ἐναντίον, ἐὰν ᾖ καὶ τὰ μεταξὺ ἐναντία. Ὁ δὲ Πλωτῖνος ἀπορεῖ. μήποτε πρὸς ἣν ποιότητι ἐστί τις ἐναντίωσις. καὶ γὰρ τὸ μέσον, τοῖς ἄκροις ἐστὶν ἐναντίον. μεσότης γὰρ οὖσα κατὰ Ἀριστοτέλην ἡ ἀρετὴ, ἐναντία ἐστὶ ταῖς ὑπερβολαῖς καὶ ταῖς ἐλλείψεσιν οὔσαις κακίαις. ῥητέον δὲ πρὸς τοῦτο, ὅτι ἄλλως μὲν ὡς μεσότης ἡ ποιότης ἐπινοεῖται. ἄλλως δὲ ὡς ἀρετή. καὶ κατὰ μὲν τὴν μεσότητα, οὐκέτι ἔχει ἐναντίωσιν. κατὰ δὲ τὴν ἀρετὴν, ἔχει. ἔτι δὲ τὴν μεσότητα θεωροῦμεν καὶ ὡς ἰσότητα. τὴν δὲ ὑπερβολὴν καὶ ἔλλειψιν, ὡς ἀνισότητα. ὅταν οὖν τὴν μεσότητα λέγωμεν ἐναντίαν εἶναι τῇ ὑπερβολῇ καὶ τῇ ἐλλείψει, οὐδὲν ἄλλο λέγομεν, ἢ ὅτι ἰσότης τῇ ἀνισότητι ἀντίκειται. καὶ οὕτως ἐπ᾽ ἄλλων ἀλλ᾽ οὐκ ἐπὶ τοῦ μέσου ἡ ἀντίθεσις ἐστίν, ἀλλ᾽ ἐπὶ τῶν χρωμάτων. φαίη ἄν τις, οὐχ οὕτως ἐστὶν ἡ ἀντίθεσις τῶν ἄκρων πρὸς τὸ μέσον. τὸ γὰρ φαιὸν εἰ ἀντίκειται τῷ λευκῷ, ἤτοι κατὰ τὸ ἐν ὂν μίγμα τοῦ λευκοῦ ἀντίκειται αὐτῷ, ἢ κατὰ τὸ ἐν ὂν μίγμα τοῦ μέλανος. ἀλλ᾽ εἰ μὲν κατὰ τὸ λευκοῦ μίγμα, λευκὸν λευκῷ ἀντίκειται ὅπερ ἀδύνατον. εἰ δὲ κατὰ τὸ μέλαν, τὸ μέλαν τῷ λευκῷ ἀντίκειται. οὐ γίνεται τὸ μίγμα ἕτερον. ἀλλὰ τὸ μὲν συμπέρασμα ἀληθὲς, τὸ μὴ ἀντικεῖσθαι τὸ φαιὸν τῷ λευκῷ, ἢ τῷ μέλανι ὡς ἐναντίον. ὁ δὲ τρόπος τῆς ἐφόδου, πολλὰς ἔχει ἀντιλήψεις. οὐ γίνεται γὰρ ποιὸν τὸ μέσον ἐκ τῶν ἄκρων. καὶ ὡς ἐξ ἀμφοῖν συνισταμένου. ἀλλ᾽ οὐχ ἕν τι παρὰ τὰ ἄκρα. ἐνεργείᾳ τε διαφυλάττει τὰ ἁπλᾶ ἐν τῷ μίγματι. ἀλλ᾽ οὐ μόνον κατὰ δύναμιν, εἴπερ ὄντα καὶ τοιοῦτόν τε. μήποτε γὰρ οὐδαμῶς συμμιγνυμένων τῶν ἄκρων ὑφίσταται τὰ μέσα χρώματα. ἀλλ᾽ εἰσί τινες καὶ τούτων προηγούμενοι λόγοι, ὥσπερ καὶ τῶν ἄκρων. οὐ κατὰ μίξιν ὑφιστάμενοι, ἀλλ᾽ ἁπλῆ καὶ αὐτοφυῆ τὴν ἑτερότητα καὶ τὴν ποικιλίαν ἔχοντες, καὶ ἐγγινόμενοι αὐτὰ τοῖς αἰσθητοῖς, καὶ συντεταγμένοι τοῖς ἄλλοις λόγοις κατὰ τὴν αὐτὴν ἐπίσης σύνταξιν. κἂν ἐκ τῶν ἄκρων δὲ λέγῃ τις τὸ μέσον ἔχειν τινὰ ὑπόστασιν, μὴ οὐδὲ μίξις ἐστὶν ἡ τὰ μέσα ποιοῦσα, ἀλλὰ παράθεσις τῶν ἄκρων, ἢ ἐπιπόλασις, ἢ πόῤῥωθεν ἀπόστασις. κατὰ γὰρ ταῦτα ταῦτα ἐν τῷ περὶ αἰσθήσεως καὶ αἰσθητῶν τὰ μέσα χρώματα ὑφίστασθαι δοκεῖ. ὁ μέντοι Πλωτῖνος, εἰ κατὰ σύνθεσιν φησὶ τῶν ἄκρων ἐγίνετο τὰ μέσα, ἔδει μὴ ἀντιδιαιρεῖν λέγοντας, ἢ λευκὸν,

Cur plurima contrarietas in qualitate

Plotinus

Plotinus

ἢ μέλαν, ἢ φαιόν, ἢ ξανθόν, ἢ τι τοιοῦτον. ἀλλὰ μόνον εἰς λευκὸν καὶ μέλαν, διαιρεῖν. τὰ δὲ ἄλλα συνθέσεις λέγειν. νῦν δὲ ἀντιδιαιρουμένης ἀντιτίθεμεν. ὅτι κἂν μίξις ἦ τῶν ἄκρων, οὐκέτι παράθεσις, ἀλλὰ κρᾶσις ἄλλην ἀποτελέσασα ἐκ τοῦ κράματος ποιότητα. τῷ οὖν ἄλλην τινὰ εἶναι τῶν μεταξὺ γενομένων, κἂν ἐκ συνθέσεως θεωρῆται, οὕτως ἀντιτίθεμεν. ταῦτα δὲ λέγοντες, τὸ μὲν ἄλλην γενομένην τὴν μέσην ποιότητα τοῦ χρώματος συγχωροῦσι καὶ οἱ μετ' αὐτόν. τὸ δὲ ἐκ κράσεως αὐτὴν ἢ συνθέσεως ἄλλην θεωρεῖσθαι, οὐκέτι ὁμολογοῦσιν. οὐ γὰρ οὗτος φησιν ὁ τρόπος τῆς τῶν ἀσωμάτων ποιοτήτων οὐσίας. ἀλλ' ἀσώματα μὴ μιγνύμενα, ἢ κεραννύμενα, ἢ συντιθέμενα, δύναται ποιεῖν διάφορα σώματα. τὸ γὰρ σύνθετον καὶ σύμμικτον γένος ἐν ἑαυτῷ περιέχει τὴν φύσιν κατὰ τοῦτο ἐναλλαττομένην, διάφορον ἑαυτοῦ καθίσταται. τὸ δὲ μήτε ἐν συγκράσει μήτε ἐν συνθέσει ἔχον τὸ εἶναι, ἁπλῆν δέ τινα οὐσίαν ἀσωμάτου προειληφὸς κατὰ μίαν ποιότητα ἄπου, τοῦτο δὲ δὴ ἂν διάφορον πάθοι ἀπὸ συγκράσεως ἢ συνθέσεως. ὥσπερ οὐδὲ τὸ ἀμέριστον ὑπὸ τῶν μεριστῶν. ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ μὲν λευκὸν τῷ μέλανι εἶπεν ἐναντίον, τῷ δὲ πυρρῷ καὶ ὠχρῷ μηδὲν εἶναι ἐναντίον, ἄξιον ἂν εἴη προλαβόντας ὀλίγον ἐπισκέψασθαι τὸν ὅρον τῶν ἐναντίων, καὶ τίνα ἔχει τὴν ὀρθότητα. ἀπὸ γὰρ τούτου, τά τε περὶ τῶν ἐναντίων θεωρήματα, καὶ τὰ περὶ τῶν χρωμάτων νῦν εἰρημένα, εἰ ὀρθῶς εἴρηται μαθησόμεθα. λέγεται δὲ ἐναντία εἶναι, τὰ πλεῖστον ἀλλήλων ἀφεστηκότα ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος, ὥστε τὸ μέλαν καὶ τὸ λευκόν. ἄμικτα γὰρ ταῦτα πρὸς ἄλληλα. τὸ δὲ φαιὸν καὶ ὠχρὸν καὶ πυρρὸν καὶ τὰ τοιαῦτα, οὐ πλεῖστον ἀφέστηκε. διότι συμμέμικται ἀλλήλοις. ἐρωτᾷ δὲ ὁ Πλωτῖνος, πόθεν οὕτως ὁρίσασθαι τὰ ἐναντία. εἰ μὲν γὰρ ἀπὸ τῶν μέσων καὶ τῆς πρὸς ταῦτα ἀποστάσεως, οὐ πρὸς τὰ ἄκρα ποιεῖται τὴν ἐναντίωσιν, ὥσπερ οὐδὲ τὴν ἀπόστασιν, ἀλλὰ πρὸς τὰ μέσα. καὶ πῶς τὰ μέσα ἔσται ἐναντία. οἷον ὑγείαν καὶ νόσον. εἰ δὲ κατ' αὐτὴν τὴν μορφὴν τὴν ἀπόστασιν λαμβάνετε, ὅταν μηδὲν ἔχωσι ταὐτὸν κατὰ τὸ εἶδος, ἐνίοτε ὄντα γένει φέρε εἰπεῖν τῷ ποιῷ, διά τι τὸ ξανθὸν τῷ λευκῷ οὐκ ἔσται ἐναντίον, οὐδὲ μίαν ἔχον ἑτερότητα πρὸς τὸ λευκόν, ὥσπερ οὐδὲ τὸ φαιόν. πρὸς ἃ ἀντιλέγοντες οὗτοι φήσουσι, μὴ ἀπὸ τῶν μέσων τῶν αὐτῶν τὸ πλεῖστον ἀπόστασιν παραδέχεσθαι τὰ ἄκρα. οὐ γὰρ διά τινος πορείας ποιεῖται τὴν ἀπόστασιν τὰ ἐναντία ἀπ' ἀλλήλων. οὐδὲ οὕτως τὸ μέσον ὑπερβάντα καθίσταται ἑαυτοῖς εἰς τὴν ἐναντίαν χώραν, ἀλλὰ κατὰ τοὺς λόγους αὐτῶν, καὶ τὰ εἴδη ἡ ἀπόστασις ἐστί. ταῖς ἰδιότησιν οὖν προσεκτέον. εἰ αἱ μὲν, οὕτως ἔχουσιν, ὥστε ἀναιρεῖν ἀλλήλας. αἱ δὲ, τινὰ συνεμφαίνουσιν ἑτερότητα φύσεως πρὸς θάτερον τῶν ἐναντίων, ἢ ἔμφασιν τῶν ἄκρων ἢ τῆς μὲν, ὕφεσιν, τῆς δὲ, ἐπίτασιν. ἢ ἄλλην τινὰ μεσότητα τοιαύτην. αἱ γὰρ οὕτως ἔχουσαι, κατ' ἰδίαν κεχωρισμέναι εἰσίν. ἄλλως μὲν αἱ ἄκραι. ἄλλως δὲ αἱ μέσαι. καὶ οὐ προηγοῦνται αἱ μέσαι, ἵνα περὶ αὐτὰς τὴν ἀπόστασιν λαμβάνωσιν αἱ ἄκραι. ἀλλὰ τοὐναντίον αἱ ἄκραι τῶν μέσων κυριώτεραι εἰσι πρὸς ἀπόστασιν. καὶ ἀπὸ τῶν ἄκρων τὰ μέσα τὸν ὅρον λαμβάνει. καὶ ἀπὸ τῶν ἐναντίων τὰ μεταξύ, ἢ κατὰ σύγκρισιν, ἢ κατὰ ἔμφασιν καὶ καθ' ὁμοιότητα, ἢ κατὰ παράθεσιν. ἢ κατὰ ἄλλον τρόπον. καὶ εἰ μὲν κατὰ μεταβολήν, ἀπὸ τοῦ ἑτέρου ἐναντίου, εἰς τὸ ἕτερον διὰ μέσου πρόεισιν ἡ γένεσις, ἐνῆν λέγειν, ὡς διὰ τοῦ μέσου

Qu
ontrariorũ diffº
Plotinus
Quaestio

προχωροῦντα τὰ ἐναντία, ἀφίσταται ἀπ' ἀλλήλων. εἰ δὲ οὔτε μεταβολὴ, οὔτε γένεσις θεωρεῖται, ἀλλ' ἀρχηγὰ τὰ ἄκρα ἐστὶ καθ' ἑαυτά, καὶ οὐ κατὰ κίνησιν διὰ τῶν μέσων παραγόμενα, οὐκ ἂν λαμβάνοι τὴν ἀπόστασιν ἀπὸ τῶν μέσων. ὥστε οὐδ' ἂν ἀπ' αὐτῶν τὸ εἶναι. πολλοῦ δὲ μᾶλλον κατ' αὐτὴν τὴν μορφήν, καὶ τὴν ταύτης ἑτερότητα τὴν διάστασιν εἴληφεν, ὅταν ὅλα ὅλων διαφέροντα φαίνηται. ἀλλὰ τὸ ξανθὸν τῷ λευκῷ κατά γε τοῦτον τὸν διορισμὸν ἐναντίον ἔσται, καὶ οὐχ οὕτως ἔχει. τὸ γὰρ ξανθόν, ἑτερότητα τινὰ ἔχει πρὸς τὸ λευκόν, ὡς καὶ ὁ Πλάτων ἐν τῷ Τιμαίῳ προσομολογεῖ, καὶ Ἀριστοτέλης ἐν τῷ περὶ αἰσθήσεως καὶ αἰσθητῶν. ἀμφότεροι γὰρ περὶ τὸ λευκὸν ὡς συγγενὲς, τὴν ὑπόστασιν παράγουσι τοῦ ξανθοῦ. τρόποις μὲν διαφέρουσι χρώμενοι τῆς παραγωγῆς. ἐν δὲ τοῦτο κοινῇ συνομολογοῦντες ὡς ἔχει παρακειμένην τινὰ ἔμφασιν τὸ ξανθὸν πρὸς τὸ λευκόν. πεισθείη δ' ἄν τις τοῦτο ῥᾳδίως καὶ ἀπὸ τῆς αἰσθήσεως. οὐ γὰρ ὁμοίως διατιθέμεθα τὰ λευκὰ καὶ ξανθὰ παρατιθέντες, καὶ τὰ λευκὰ καὶ μέλανα. τὰ γὰρ ξανθὰ θεωροῦντες παρὰ τὰ λευκά, οὐ πάντη εἰς ἐναντίαν αἴσθησιν μεταπίπτομεν, ὡς ἐπὶ τῶν ἑτέρων διακρινόμενοί τε καὶ συγκρινόμενοι. οὕτως δὲ καὶ τὰ ἄμεσα ἐναντία ἔσται, μηδὲν ἔχοντα ταὐτὸν κατ' εἶδος, κἂν μὴ ᾖ τινὰ μεταξὺ αὐτῶν ἐπαμφοτερίζοντα. οὐ γὰρ ἀπὸ τῶν μέσων, ἀλλ' ἀπὸ τῆς τῶν ὅλων ἰδιότητος ἔχει τὴν ἐναντίωσιν. τὰ δὲ μέσα, οὐκ ἔσται ἐναντία. διότι ἔχει τὸ κοινὸν καὶ συνεμφαίνει ἑαυτοῖς ὁμοίως ἄμφω τὰ ἐναντία. τὸ δὲ λέγειν, ὡς εἰ μὴ τῷ λευκῷ καὶ τῷ μέλανι ἐστὶν ἐναντίον τὸ ξανθόν, ἄλλῳ γέ τινι ἔσται ἐναντίον, παντελῶς ἄτοπον ἐστίν. ὃ γὰρ ἐν συμμίξει ἢ ἐμφάσει τῶν ἐναντίων συνέστηκε, καὶ οὐδενὸς διέστη τὴν πλείστην διάστασιν, πῶς ἂν εἴη τινὶ ἐναντίον. ἀλλὰ ταῦτα οἰκειότερον μὲν ἂν ἐν τοῖς ἑξῆς ἐρρήθη, ἔνθα προηγουμένη ἐστὶν ἡ τῶν ἐναντίων διδασκαλία. ἔχει δὲ καὶ νῦν τινὰ λόγον πρὸς τοὺς ἀντιλέγοντας τοῖς ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους εἰρημένοις ἀγωνιζόμενα. ἐπειδὴ δὲ τινες οἴονται τὸν Ἀριστοτέλην καὶ οὐσίᾳ τι ἐναντίον ἀπολείπειν, διότι οὐσίαι μέν ἐστι τὰ στοιχεῖα. γῆ. πῦρ. ὕδωρ. ἀήρ, λέγει δὲ ὕδωρ μὲν, πυρί. γῆ δὲ ἀέρι ἐναντίον, ἰστέον ὅτι καὶ ταῦτα κατὰ τὰς ἐνούσας ποιότητας ἔχει τὴν ἐναντίωσιν. καὶ γὰρ τὸ μὲν ὕδωρ, ψυχρόν ἐστι καὶ ὑγρόν. τὸ δὲ πῦρ, θερμὸν καὶ ξηρόν. καὶ ἡ μὲν γῆ, ψυχρὰ καὶ ξηρά. ὁ δὲ ἀήρ, θερμὸς καὶ ὑγρός. ταῦτα δὲ ποιότητες. οὐ κατὰ τὴν οὐσίαν οὖν ἔχουσι τὸ ἐναντίον. ἓν μὲν γὰρ ἐστὶ τῇ ἐνύλῳ οὐσίᾳ, ἀλλὰ κατὰ τὰς συνιστάσας αὐτὰς ποιότητας. Ἐπιδέχεται δὲ τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον τὰ ποιά. ἕως τοῦ, ὥστε ἴδιον ἂν εἴη ποιότητος, τὸ ὅμοιον ἢ ἀνόμοιον λέγεσθαι κατ' αὐτήν.

Καὶ περὶ τοῦ μᾶλλον καὶ ἧττον ἐν πάσαις ταῖς κατηγορίαις ζητήσας, εἴτε ὑπάρχει αὐταῖς, εἴτε μή, ἀκολούθως καὶ ἐπὶ τῆς ποιότητος φησὶν ἐπιδέχεσθαι τὰ ποιὰ τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον, ποιὰ τὰς ποιότητας λέγων, ὡς δηλοῖ τὰ παραδείγματα. δικαιοσύνην γὰρ ἔλαβε, καίτοι πρότερον τὸ δίκαιον εἰπών. κατασκευάζει δὲ πάλιν ἐκ τῆς ἐπαγωγῆς τὸ προκείμενον. τὸ μὲν λευκόν, τῶν σωματικῶν παράδειγμα. τὸ δὲ δίκαιον, τῶν ψυχικῶν προτιθείς. ἑκάτερον γὰρ τούτων, πρὸς ἄλλο τε ὁμοειδὲς συγκρινόμενον, καὶ πρὸς ἑαυτὸ λεγόμενον ἐπίτασιν λαμβάνει καὶ ἄνεσιν. χιὼν γὰρ λευκοτέρα γάλακτος ἂν ῥηθείη. καὶ τὸ ἐν τῷ σώματι τῶν ἀνθρώπων λευκόν, ἢ τὸ ἐν ταῖς ψυχαῖς δίκαιον. καὶ προϊόντος τοῦ χρόνου, αὐτὸ πρὸς ἑαυτὸ τὸ ἐπίτασιν καὶ ἄνεσιν λαμβάνει. οὐ μὴν ἴδιόν ἐστι τοῦτο τῆς ποιό-

Plato
Aristoteles
Nota de cotra
etate elemét.

Quattuor opinions de extensione & remissione qualitatum

τητος. οὐδὲ γὰρ μόνη ἐπιδέχεται τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον, εἴπερ καὶ τοῖς πρός τι ἔλεγε τοῦτο ὑπάρχειν. οὔτε πάσης. οὔτε γὰρ ἡ τῶν σχημάτων ποιότης ἐπιδέχεται αὐτά, ὥσπερ ἡ τριγωνότης καὶ ἡ τοῦ κύκλου ποιότης, οὔτε μέντοι ἡ τελεία ἀρετὴ καὶ ἡ τελεία τέχνη. αἱ μέντοι πολλαὶ ἐπιδέχονται. Τέσσαρες δέ εἰσιν αἱρέσεις περὶ τῆς ἐπιτάσεως καὶ ἀνέσεως, τῶν τε ποιοτήτων καὶ τῶν ποιῶν. καὶ γὰρ οἱ μέν, καὶ τὰς ποιότητας πάσας καὶ τὰ ποιὰ δέχεσθαι τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον ἀποφαίνονται, ὥσπερ Πλωτῖνος καὶ ἄλλοις δοκεῖ Πλατωνικοῖς. διότι πᾶν ἔνυλον, ἐπιδέχεται τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον, τῆς ὕλης τὸ μᾶλλον ἐχούσης καὶ τὸ ἧττον, διὰ τὴν σύμφυτον αὐτῆς ἀπειρίαν.

Plotinus

Ἄλλη δέ ἐστι δόξα ὑπεναντία ταύτῃ. ἥτις ἐν μὲν ταῖς ποιότησιν αὐταῖς, οἷον ἐν δικαιοσύνῃ καὶ λευκότητι, οὐδαμῶς εἶναι τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττόν φησιν. ἑκάστην γὰρ ὅλον τι εἶναι, καὶ καθ' ἕνα λόγον ἑστάναι. καὶ διὰ τοῦτο μὴ ἐπιδέχεσθαι τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον. ἐν δὲ τοῖς μετέχουσιν, εἶναι ἐπίτασιν καὶ ἄνεσιν. πλάτος γὰρ ἔχουσιν αἱ μετοχαί. καὶ οἱ μέν, μᾶλλον μετέχουσιν. οἱ δέ, ἧττον. καὶ διὰ τοῦτο καὶ αἱ ἕξεις αὐταὶ νομίζονται τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον ἐπιδέχεσθαι, καίτοι τῶν ποιῶν ὄντων τῶν ἐπιδεχομένων. Ταύτης δ' ἔοικε τῆς δόξης ὁ Ἀριστοτέλης μνημονεύειν, ὅταν λέγῃ. δικαιοσύνη γὰρ δικαιοσύνης εἰ λέγοιτο μᾶλλον, ἀπορήσειεν ἄν τις. καὶ ἐφεξῆς δέ, δικαιοσύνη μὲν δικαιοσύνης, οὐ πάνυ μᾶλλον καὶ ἧττον λέγεται. τὰ δὲ κατὰ ταύτας λεγόμενα ποιά, ἀναμφισβητήτως ἐπιδέχεσθαι τὸ μᾶλλόν φησι. γραμματικώτερον γὰρ ἕτερον ἑτέρου λέγεσθαι μᾶλλον, καὶ δικαιότερον. καὶ ὑγιεινότερον. ὅταν δὲ λέγῃ, ὡσαύτως δὲ καὶ γραμματικὴν καὶ τὰς ἄλλας διαθέσεις, κοινότερον τὰς ἕξεις διαθέσεις ἐκάλεσεν. ὥσπερ καὶ ἐν τοῖς πρὸ τούτου, ποιὰ τὰς ποιότητας.

Stoici

Τρίτη δὲ αἵρεσις ἡ τῶν Στωϊκῶν. οἵτινες διελόμενοι χωρὶς τὰς ἀρετὰς ἀπὸ τῶν μέσων τεχνῶν, ταύτας οὔτε ἐπιτείνεσθαι λέγουσιν, οὔτε ἀνίεσθαι. τὰς δὲ μέσας τέχνας, καὶ ἐπίτασιν καὶ ἄνεσιν δέχεσθαί φασι. τῶν οὖν ἕξεων καὶ τῶν ποιῶν κατὰ τούτους, τὰ μέν, οὔτε ἐπιτείνεται οὔτε ἀνίεται. τὰ δέ, ἀμφότερα ἐπιδέχεται. Τετάρτη δέ ἐστι δόξα ἥτις τὰς μὲν ἀΰλους καὶ καθ' αὑτὰς ποιότητας ἔλεγε, μὴ ἐπιδέχεσθαι τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον. τὰς δὲ ἐνύλους καὶ τοὺς κατὰ ταύτας ποιούς, ἐπιδέχεσθαι. διαφέρει δὲ αὕτη τῆς προτέρας ἡ δόξα. διότι ἐκείνη οὐδεμίαν ἀντιδιαίρεσιν τῶν ἀΰλων ἐποιεῖτο πρὸς τὰς ἐνύλους.

Porphyr.

ἐφίσταται δὲ ὁ Πορφύριος ταύτῃ τῇ δόξῃ, ὡς οὐ καλῶς ἀΰλους ποιότητας τιθεμένῃ. ἐκεῖναι γὰρ οὐσίαι εἰσί φησι. καὶ διὰ τοῦτο, οὔτε ἄνεσιν, οὔτε ἐπίτασιν ἐπιδέχονται, ὥσπερ οὐδὲ ἄλλαι οὐσίαι. Διωρισμένων δὲ τῶν αἱρέσεων, ἴδωμεν ὅπως κατασκευάζει μὴ ἴδιον εἶναι τῆς ποιότητος, τὸ, τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἐπιδέχεσθαι. τρίγωνον δέ φησι καὶ τετράγωνον, οὐδ' ἔοικε τὸ μᾶλλον ἐπιδέχεσθαι. οὐδὲ τῶν ἄλλων σχημάτων οὐδέν. διὸ οὐκ ἔστιν ἴδιον πάσης ποιότητος, τὸ ἐπιδέχεσθαι τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον. ἀποδείκνυσι δὲ τὸ τὰ σχήματα μὴ ἐπιδέχεσθαι, καθολικὸν θεώρημα προλαβών, ποῖα ἐπιδέχεται τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον, καὶ ποῖα οὔ. ὅσα μὲν γὰρ ἐπιδέχεται τὸν τοῦ προκειμένου λόγον, καθὸ μᾶλλον καὶ ἧττον λέγεται, ταῦτα ῥηθήσεται μᾶλλον. ἐὰν δὲ μὴ ἐπιδέχηται, οὐ ῥηθήσεται τὸ ἕτερον τοῦ ἑτέρου μᾶλλον. οὐκ ἐπιδέχεται μὲν οὖν τὸ τρίγωνον τὸν τοῦ κύκλου λόγον. καὶ διὰ τοῦτο, οὐκ ἂν εἴη τὸ τρίγωνον τοῦ τετραγώνου μᾶλλον κύκλος. τὸ μέντοι λευκὸν ἱμάτιον καὶ ἡ χιὼν καὶ πολλὰ λευκά, ἐπιδέχεται τὸν τοῦ λευκοῦ λόγον. καὶ διὰ τοῦτο λευκὸν ἄλλο ἄλλου μᾶλλον εἶναι λέγεται. Τί οὖν. ἆρα πάντα ὅσα ἐπιδέχεται τὸν αὐτὸν λόγον, ταῦτα

τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον ἐπιδέχεται, ἢ οὐ πάντα. καὶ γὰρ πάντες μὲν οἱ κατὰ μέρος ἄνθρωποι, ἐπιδέχονται τὸν τοῦ ἀνθρώπου λόγον. ἄνθρωπος δὲ ἀνθρώπου, οὐκ ἔστι μᾶλλον ἄνθρωπος. ὥστε τῶν μὲν μὴ ἐπιδεχομένων τὸν αὐτὸν λόγον, οὐδὲν ἐπιδέχεται τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον. τῶν δὲ ἐπιδεχομένων, τὰ μέν, ἐπιδέχεται. τὰ δέ, οὐκ ἐπιδέχεται. εἰ μὲν γὰρ οὐσίας εἴη ὁ λόγος, οὐκ ἐπιδέχεται τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον, διότι οὐδὲ ἡ οὐσία ἐπιδέχεται. ὁμοίως δέ, οὐδὲ ὁ ποσότητος ὡρισμένης, ἢ τῶν πρός τι. τὸν γὰρ τοῦ διπλασίου λόγον ἐπιδέχεται, καὶ τὰ τέτταρα πρὸς δύο. καὶ τὰ δύο πρὸς ἕν. καὶ οὐδέτερον μᾶλλόν ἐστιν, ἢ ἧττον, οὐδέτερον διπλάσιον. εἰ μέντοι ποιότητος εἴη ὁ λόγος, οἷον λευκότητος ἢ γλυκύτητος, ἐπιδέχεται. εἰκότως δὲ ἐν τοῖς ὑπὸ τὸν αὐτὸν λόγον εἶπε τὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἐπιδεχόμενα. διότι ἐν τούτοις ἡ σύγκρισις, ἀλλ' οὐ κατὰ τοῖς ἐκβεβηκόσι τὸν αὐτὸν λόγον. εἰ οὖν μηδὲν τῶν σχημάτων ἔχει τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον, οὐκ ἔστιν ἴδιον τοῦτο τῆς ποιότητος. ἀλλ' ἴδιον αὐτῆς ἐστι τὸ ὅμοιον καὶ ἀνόμοιον. καὶ γὰρ κατὰ πάσης καὶ κατὰ μόνης τῆς ποιότητος κατηγορεῖται τὸ ὅμοιόν τε καὶ ἀνόμοιον. οὕτως μὲν οὖν ἡ λέξις τοῦ Ἀριστοτέλους αὐτάρκως ἔτυχε διαρθρώσεως.

Iamblich. Quaesti

Ζητεῖ δὲ ὁ Ἰάμβλιχος, διὰ τί τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον ὡς κοινὸν τίθησι πλειόνων κατηγοριῶν. καί φησιν, ὅτι ἐν μετοχῇ ταῦτα θεωρεῖται. ἄλλου μὲν ὄντος τοῦ μεταλαμβάνοντος, ἑτέρου δὲ τοῦ μετεχομένου. καὶ εἰ μὲν μέθεξιν τὴν ἐν τῇ ὕλῃ λέγει, ἔδει καὶ τὴν οὐσίαν καὶ τὸ ποσόν, καὶ τὰς ἄλλας κατηγορίας καθόλου ἐᾶν τὰς δέχεσθαι τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον. πᾶσαι γὰρ εἰς τὴν ὕλην προέρχονται. εἰ δὲ μετέχεσθαι τὰς ἐπισυούσας λέγοι κατηγορίας, οἷα καὶ ἡ ποιότης ἐστὶ καὶ τὰ πρός τι, ἔδει καθ' ὅλην ἑαυτὴν τὴν ποιότητα καὶ τὰ πρός τι, δέχεσθαι τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον. μήποτε οὖν τὸ μὲν ταῖς ἐπισυνθέτοις ὑπάρχειν ἀληθές. καὶ ἐν τῇ ποιότητι δέ, τὰ οὐσιωδέστερα εἴδη, ὥσπερ τὰ σχήματα καὶ τὰ κατὰ τὸ μάλιστα θεωρούμενα, ὡς ἡ ἀρετή. ταῦτα τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον οὐκ ἐπιδέχεται. ἀλλὰ διὰ τί φασιν εἰς πολλὰς δόξας διαιρεῖται ἡ κατὰ τὰς ποιότητας τοῦ μᾶλλον καὶ ἧττον ἐπίτασίς τε καὶ ἄνεσις. ἢ καὶ ὁ λόγος αὐτὸς τῆς ποιότητος, καὶ τὸ μετέχον καὶ τὸ σύνθετον τῆς τοιαύτης τῶν δοξῶν διαφορᾶς, γεγόνασιν αἴτια πολλὰ ἐν ἑαυτοῖς ἔχοντα τὴν διαφοράν, καὶ διαφόρους ἐννοίας ἀνακινοῦντα. καὶ γὰρ τὸν λόγον αὐτὸν τῆς ποιότητος. οἱ μέν, ἑστάναι καθ' ἕνα ὅρον νομίζουσιν. οἱ δέ, ἐπὶ μὲν τινῶν ἑστάναι. ἐπὶ δὲ τινῶν, μή. οἱ δέ, μὴ δὲ ὅλως αὐτὸν ἑστάναι. ἔνυλον γὰρ αὐτὸν εἶναι, καὶ μετὰ τῆς ὕλης συναλλοιούμενον αὐτῆς τῇ ἀπεράντῳ φύσει. οἱ δέ, διαιροῦσιν αὐτόν. ἄλλον μὲν τὸν ἄϋλον τιθέμενοι, ἄλλον δὲ τὸν ἔνυλον. καὶ πάντες οὗτοι περὶ τὰς διαφορὰς τῆς ποιότητος διακρίνονται. κατ' ἄλλον δὲ τρόπον. κατὰ τὰ μετέχοντα καὶ ὑποδεχόμενα τὸν λόγον, γίνεται τῶν δοξῶν ἡ διαίρεσις. ὅταν λέγωμεν πλατέως, ἢ ἐν πλάτει μετέχει. καὶ ὅτι μᾶλλον καὶ ἧττον μετέχει. Τρίτη δὲ ἂν ἄλλη γένοιτο διαφορὰ κατὰ τὸ κοινὸν ἐξ ἀμφοῖν. δύο γάρ τινων συνιόντων, ἡ τοῦ ἑτέρου ἐπικράτεια ἐπίτασιν ποιεῖ καὶ ἄνεσιν. ἐπικρατοῦντος μὲν γὰρ τοῦ εἴδους, τὸ μᾶλλον συμβαίνει. ἐπικρατούσης δὲ τῆς ὕλης, τὸ ἧττον. καὶ ὅταν μὲν τὸ εἶδος ἐπικρατῇ, ἕστηκε καὶ ὁ λόγος ἐν ἑνί. εἰ δὲ

περισπώμενος καθ' ἑαυτόν. ὅταν δὲ τὸ ὑποδεχόμενον, τότε ἀλλοίωσις γίνεται καὶ οὐ κίνησις ἐν αὐτῷ. ὅταν δὲ διστάζῃ, τὰ μέν, οὕτως ἔχει τῶν μορίων. τὰ δέ, οὕτως. καὶ οὕτως αἱ διάφοροι γίνονται δόξαι. Μετὰ δὲ τὴν κοινὴν τῶν διαιρέσεων ἐπίβλεψιν, καὶ ἑκάστην ἰδίᾳ πολυπραγμονῆσαι καλόν. πρὸς μὲν γὰρ τοὺς ἀπὸ τῆς στοᾶς, τὸ μὲν σπουδαῖον γένος, βέβαιον λέγοντας. τὸ δὲ μέσον, ἐπίτασιν καὶ ἄνεσιν ἐπιδέχεσθαι. Ἀπορῆσαι ἄξιον, εἰ μὴ ὁ ἔχων τὴν ἀρετήν, ἐλλείπων δὲ κατὰ συνάσκησιν ἢ τὴν φύσιν, ἧττον ἂν εἴη σπουδαῖος. ἴσως δὲ ἐροῦσι τὴν ἀρετὴν οὖσαν ἐπιστήμην, ἐξ ἑαυτῆς ἔχειν τὸ πάγιον. τῶν γὰρ οἰκείων λόγων οὖσα θεωρητική, καὶ στοχαζομένη ἀεὶ τοῦ καθ' ἑαυτὴν πάντα ποιεῖν, ἐνεργεῖ βεβαίως ἑστῶσα ἐν τῷ ἀμεταπτώτῳ εἴδει τῆς ἐπιστήμης. ἀλλὰ πῶς τοῦτο δυνατὸν περί γε τῆς καὶ πάθη τῆς οὐσίας τῆς ποιότητος, καὶ μάλιστα κατ' αὐτοὺς χύσιν τε καὶ συστολὴν ἐχούσης ἐπ' ἄπειρον ἐν ἑαυτῇ καὶ τῆς ἀρετῆς, διότι σώματα καὶ τὰς ποιότητας λέγουσι. Μήποτε οὖν τὰ περὶ ἑτέρων ἀρχῶν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις λεγόμενα, καὶ ἐπ' ἄλλας ἀρχὰς οὗτοι μεταφέρουσιν, εἰ μὴ ἄρα τὴν σπουδαίαν ἕξιν κατὰ τὸ μάλιστα τιθέμενοι, καὶ οὐκ ἐν κινήσει θεωροῦντες, εἰκότως οὐδὲ ἐπίτασιν, οὔτε ἄνεσιν ἠξίουν ἐπ' αὐτῆς θεωρεῖν. ἀλλ' εἰ τοῦτο, καὶ τῶν τεχνῶν ἑκάστης ἐστί τι μάλιστα, ὃ καὶ αὐτὸ ἕστηκε. πάντως γὰρ τοῦ μᾶλλον καὶ ἧττον, ἔστι τι πάντως καὶ τὸ μάλιστα. καὶ ἴσως κατὰ ταύτην τὴν ἔννοιαν ἡ δόξα, ἧς Ἀριστοτέλης μνημονεύει τὰς ἕξεις τὰς τελείας οὐκέτι περὶ ἀρετῆς μόνης, ἀλλὰ καὶ περὶ ὑγείας καὶ γραμματικῆς, καὶ τῶν ἄλλων διαθέσεων λαμβάνουσα, ἀνεπιτάτους αὐτὰς καὶ ἀνέτους εἶναι φησὶν ἐν τοῖς μετέχουσι τῶν ἕξεων, μᾶλλον καὶ ἧττον τὴν ἐπίτασιν θεωροῦσα καὶ τὴν ἄνεσιν. καίτοι ἐν αὐταῖς ἐστιν ἰδεῖν τοῦτο. οὐ μόνον ταῖς τέχναις, ἀλλὰ καὶ ταῖς ἀρεταῖς. καὶ τῶν ἀρετῶν γάρ, αἱ μέν, τέλειαι εἰσίν. αἱ δέ, ἀτελεῖς. ἀτελεῖς μέν, αἱ φύσει μόνον, ἢ ἔθει, ἢ λόγῳ. τέλειαι δέ, αἱ τοῖς τρισὶ τούτοις συμπεπληρωμέναι. εἰ μὴ ἄρα αὕτη μὲν ἡ ἀρετή, τελεία καὶ ὁλόκληρός ἐστι. μετέχεται δὲ κατὰ μέρος, ὥσπερ καὶ ἡ γραμματική. καὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν ἑκάστη διὰ τὸ ἀτελές. καὶ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον, ἐν τῇ μεθέξει θεωρεῖται. Ἀλλὰ ποίας διαθέσεις ὡς τελείας ὁρᾷ ὁ Ἀριστοτέλης ἄλλας παρὰ τὰς ἐχομένας. ἆρα τὰ χωριστὰ εἴδη, καὶ τὴν αὐτοδικαιοσύνην, ἢ οὔτε σύνηθες αὐτῷ τοῦτο, οὔτε τοῖς προκειμένοις οἰκεῖον, οὔτε διαθέσεις ἂν ἐκεῖναι κληθεῖεν. ἀλλὰ τὰς μετεχομένας τελείας θεασάμενος, κατὰ τὴν πρὸς ἐκείνας ἀναφορὰν τὰς ἀπολειπομένας αὐτῶν, τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον ἔχειν βούλεται. καὶ ἀκριβέστερον ὁ λόγος οὗτος ἐν πάσαις ταῖς διαθέσεσι καὶ τὸ τέλειον κατὰ τὴν ἀκρότητα αὐτῶν θεωρεῖν. καὶ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον, κατὰ τὴν ἐν πλάτει μέθεξιν. τῶν δὲ ἄλλων, ὅ τε τῶν στωικῶν ἀτελὴς δοκεῖ, μήτε τῶν ἀρετῶν τὸ ἀτελές, μήτε τῶν ἄλλων τεχνῶν τὸ τέλειον θεασάμενος. καὶ γὰρ εἰ μὲν ἐν λόγῳ μόνῳ ἐθεωρεῖτο ἡ ἀρετή, ὁ τὸν λόγον ἔχων καὶ τὴν ἐπιστήμην, οὐκ ἂν ἐπιτείνοιτο. εἷς γὰρ ὁ ἀληθὴς λόγος. ἀληθὴς δὲ ἀληθοῦς λόγος μᾶλλον οὐκ ἔστιν. εἰ δὲ τὴν ἐπιστήμην ἔχων ἐλλείποι, κατὰ τὴν συνάσκησιν ἢ τὴν φύσιν, ἧττον ἂν εἴη δίκαιος. ὥστε ἡ τελεία ἕξις οὐκ ἐκ μόνων τῶν θεωρημάτων συνέστηκεν, ἀλλὰ καὶ ἐκ φύσεως καὶ

ἔθους, εἴη ἂν ἄλλος ἄλλου δικαιότερος. καὶ περὶ τῆς δὲ ὁ μὲν λόγος, εἷς καὶ ὁ αὐτὸς ὁ συμπληρούμενος ὑπὸ τῶν θεωρημάτων. ἡ δὲ συνάσκησις καθ' ἣν ὁ ἀτελὴς γραμματικὸς θεωρεῖται, ποιεῖ τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον ἐν τῷ διαφόρῳ τρόπῳ τῆς μετοχῆς τοῦ αὐτοῦ λόγου. ὡσαύτως δὲ καὶ εἷς μὲν ὁ λόγος τῆς λευκότητος. λευκοτέρα δὲ ἡ χιὼν λέγεται γάλακτος, διὰ τὴν μὴ τοῦ λευκοῦ σύμμιξιν. ὅπου γὰρ ὕλης μίξις, ἀνάγκη μετέχειν τοῦ μὴ τοιούτου. καὶ ἐπίτασιν γίνεσθαι καὶ ἄνεσιν. Ἀλλὰ πῶς φησι λευκότερον γίνεσθαί τι, μὴ πρότερον ὂν λευκόν. ἢ γραμματικώτερον, εἰ μηδέπω γραμματικὸς ἦν. ἀλλὰ μὴν οὐ λέγεται γραμματικὸς ὁ μὴ ἔχων. προκόπτων δὲ καὶ συνεγγίζων ἔτι πρὸς τὴν γραμματικήν. οὐδὲ λευκὸς ὡσαύτως. καὶ ὅταν δὲ τοῦτον τούτου μείζονα λέγωμεν, οὐδέτερος ἐστὶ μέγας ἁπλῶς. ἓν γὰρ τὸ ἁπλῶς μέγα. καὶ μέγιστόν ἐστι. καὶ μία ἡ ἁπλῶς γραμματική. καὶ μία ἡ ἄκρα ἀρετή. Ἀλλὰ τὴν μὲν ἀπορίαν λυτέον, κατὰ τὴν πρὸς τὸ τέλειον ἀναφορὰν λέγεσθαι τὰς συγκρίσεις. οὕτω δὲ τούτων λεγομένων, θαυμαστὸν εἰ ἐνδέχεται τὴν τελείαν ταύτην ποιότητα ἔνυλον εἶναι. τὸ γὰρ τέλειον καὶ ἑστηκὸς ὡσαύτως, ἄλλης ἂν εἴη φύσεως, καὶ οὐ τῆς ἐνύλου. ἔτι δὲ τούτου φησὶν ὁ Ἰάμβλιχος ἀκριβέστερον, εἰ ἔνυλος μὲν ἐστὶν ἡ ποιότης, οὐ ταὐτὰ δὲ πάσχει τοῖς ὑποδεχομένοις ἀλλ' ἢ ἐνύλοις ὑποκειμένοις. σχεδὸν γὰρ οὕτω χωριστὴ γίνεται, εἴ τινα ἴδια ἔχει ἔργα κεχωρισμένα τοῦ κοινοῦ. καὶ κοινὸν δέ φησιν ἄτοπον. εἰ ἡ ποιότης μὲν ἀεὶ συνέζευκται μετὰ τοῦ ποιοῦ ὡς δίδυμον ἔχουσα πρὸς αὐτὸ τὴν φύσιν καὶ ἀπαράλλακτον. κεχώρισται δὲ τῷ παντί. πάλιν ἡ μὲν ποιότης οὐκ ἐπιτείνεται. τὰ δὲ ποιὰ ἐπιτείνεται. μήποτε οὖν φησιν ἐπὶ πάντων τούτων, ἐπὶ τοὺς ἀΰλους λόγους ἀνέφερον. καὶ γὰρ περὶ τῶν ἀρετῶν, οἱ τὰς μὲν προκοπὰς διδόντες, τὸ δὲ τέλειον περὶ τῶν ἀνθρώπων ἀπογινώσκοντες, ἐλάνθανον ἑαυτοὺς ἀΰλους τοὺς τελείους ὑπολαμβάνοντες. καὶ διὰ τοῦτο τῶν ἐνύλων ταύτας ἀπεγίνωσκον. εἰ δὲ τοῦτο, ἐκ πάντη ἡ δόξα ἐπ' ἄλλην φύσιν διαφέρουσαν παντάπασι. τὸ γὰρ τῆς ποιότητος, οὐκέτι τῶν ἀΰλων. ταῦτα μὲν αὐταῖς λέξεσιν ὁ Ἰάμβλιχος ἔγραψε. μήποτε δὲ τούτῳ τῷ λόγῳ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον καὶ ἐπὶ τῆς οὐσίας ἀναγκὴ τίθεσθαι. ἔνυλος γάρ ἐστι καὶ αὕτη. τὸ δὲ τέλειον καὶ ἑστηκός, ἄλλης ἂν εἴη φύσεως. καὶ τὸ ποσόν, ὁμοίως. καὶ αὐτὸ τὸ ὡρισμένον. καὶ πᾶσαι αἱ ποιότητες, ἀλλ' οὐ κατὰ τὸ ἔνυλον. οἶμαι δὲ τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον λαμβάνειν, ἀλλὰ κατὰ τὸ ἐπεισακτὸν καὶ ἧττον οὐσιῶδες. καὶ γὰρ ἡ μὲν οὐσία, κατ' αὐτὸ τὸ εἶναι ὅπερ λέγεται θεωρουμένη, οὐκ ἔχει τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον. ἡ δὲ ποιότης, κατὰ τὴν ἐν τῇ οὐσίᾳ μέθεξιν ὑφεστῶσα, εἰκότως ἐπιδέχεται τοῦτο. καὶ γὰρ μᾶλλον μὲν ἐν τοῖς ἧττον οὐσιῶδές ἐστιν. ἧττον δέ, ἐν τοῖς οὐσιωδεστέροις, ὥσπερ ἐν τοῖς σχήμασι. καὶ τὸ ποσὸν δὲ πλησιαίτερον τῆς οὐσίας ὄν, οὐκ ἐπιδέχεται τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον. ἀλλ' οὐδὲ αἱ ποιότητες αἱ κατὰ τὴν ἄκραν ἑαυτῶν τελειότητα θεωρούμεναι, ὥσπερ ἡ τελεία ἀρετὴ καὶ ἡ τελεία γραμματικὴ ἐπιδέχονται τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον. κατὰ γὰρ τὸ μάλιστα αὗται θεωροῦνται. καὶ οὐκ εἰσὶν αἱ τελειότητες αὗται λόγοι ἄυλοι καὶ χωριστοί, ἀλλ' ἔνυλοι μέν. κατὰ δὲ τὸ εἶδος αὐτὸ θεωρούμενοι. καθὸ καὶ ὁριζόμεθα ἕκαστον τῶν ἐνύλων. οὐκ εἰς τὴν ὕλην, ἀλλ' εἰς τὸ εἶδος ἀποβλέποντες. καὶ εἰ μὴ μηδὲν

Iamblich?

Iamblich?

Ταῦτα αὐταῖς λέξεσι
Ἰάμβλιχος ἔγραψε

Plotinus — *Iamblich.* — *Iamblich.* — *Porphyr.* — *Archytas*

τῶν ἐνύλων τυγχάνει ποτὲ τῆς ἑαυτοῦ τελειότητος, καλῶς ἔχει λέγειν ἐν πᾶσι τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ὑπάρχειν. εἰ δὲ τοῦτο ἄτοπον, ἔστι τι καὶ τὸ μάλιστα. καὶ οὕτως ἡμῖν καὶ ἡ Πλωτίνου δόξα διορθωθήσεται κατὰ τὸ ἄϋλον καὶ ψυχικὸν τὸ ἀλήμματον μόνον, ἀλλ' οὐ κατὰ τὸ τῆς ποιότητος ἰδίωμα. καθὸ τῆς οὐσίας καὶ τῆς ποιότητος διενήνοχεν. ὁ δὲ Ἰάμβλιχος ὑπαντῶν πρὸς τὴν Πλωτίνου δόξαν, τὸ ὁμοίως μὲν τὰς ποιότητας, ὁμοίως δὲ τοὺς ποιοὺς μεταβάλλουσιν ἐν ταῖς ἐπιτάσεσι καὶ ἀνέσεσιν, ἄτοπόν φησι. τὰς αὐτὰς γὰρ ποιεῖ ἀλλοιοῦσθαι τὸν λόγον, ὥσπερ καὶ τὸ σύνθετον. τί γὰρ διοίσει τῶν μετεχόντων τὸ μετεχόμενον. καὶ ἅμα τὸ κοινὸν αὐτοῦ περὶ τῶν ἀσωμάτων ἀξίωμα, ὡς ἀπαθῆ τέ ἐστι καὶ ἄτρεπτα, ἀναιρεθήσεται οὕτως. ταῦτα δὲ πρὸς τὴν Πλωτίνου εἰπὼν, τὴν ἀληθεστάτην ἐπάγει θεωρίαν τοῦ δόγματος. οὖσα γάρ τις φησὶ τῶν λόγων ἀσώματος οὐσία, δίδωσιν ἑαυτὴν τοῖς δεχομένοις. καὶ ποιοῦσα τὸ ποιὸν παρὰ τῷ σώματι, οὐδὲν ἧττον μένει καθ' ἑαυτὴν ἀσώματος ἐν τῷ σώματι, τὸ εἶναι καθ' ἑαυτὴν ἔχουσα, καὶ τῆς ὑποστάσεως αὐτῷ μεταδιδοῦσα μετὰ τοῦ μὴ ἀπολλύναι τὴν οἰκείαν φύσιν. ἔνθεν δὴ ἔστι μὲν τὸ ἐπ' αὐτῆς ἀποτυπούμενον μόρφωμα, οἷον ἐπίτασιν ἐπιδέχεσθαι. ἔστι δὲ καὶ ἡ ἀσώματος οὐσία τῆς ποιότητος οἵα ἑστάναι ἐν τῷ αὐτῷ εἴδει. καὶ οὐ γίνεται διὰ τοῦτο ἄϋλος, ἀλλ' ἔνυλος. οὐ μέντοι ὅλης τῆς ὕλης γίνεται. διότι καὶ ἑαυτῶν ἐστι τὰ εἴδη, καὶ κατὰ τὸ ἓν καὶ ταυτὸν κυρίως ὥρισται. καὶ διὰ τοῦτο, οὐδὲ ἐν τῷ τῆς ὕλης γίνεσθαι ἀφίσταται παντῇ τῆς ὅλης ἑαυτῶν φύσεως. μένοντα δὲ ἐν αὐτῷ, τὸ ποιὸν γέ τινα ἀναπίμπλαται τῆς ἐναντίας πρὸς αὐτὴν ἐκστάσεώς τε καὶ ἀοριστίας. λοιπὴν δὲ τὴν τελευταίαν αἵρεσιν εὐθύνων ὁ Ἰάμβλιχος, ἥτις τὰς μὲν νοητὰς ποιότητας, ἀνεπιτάτους ἡγεῖται. τὰς δὲ ἐνύλους, ἐπιτάσεως μετέχειν καὶ ἀνέσεως, ἐκεῖνο τὸ τοῦ Πορφυρίου φησίν. ὅτι πάντα τὰ νοητὰ, καὶ ἅπερ ὄντα οὐσίαι εἰσί. καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἐπιδέχονται τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον. ἀλλὰ δυνατόν φησι πρὸς τοῦτο λέγειν, ὡς καὶ ἐν τοῖς νοητοῖς διασώζεται ἡ τάξις τοῦ λόγου τῆς ποιότητος, εἰ καὶ κατ' οὐσίαν ἐκεῖ πάντα ὑπάρχει. κατὰ γὰρ τοῦτον τὸν λόγον, περὶ τὴν οὐσίαν ἡ στάσις καὶ ἡ κίνησις θεωρεῖται, διασώζουσα ὡς ἐν νοητοῖς τὸν λόγον τῆς ἐνυπαρχούσης ἐν ἑτέρῳ καὶ περὶ ἕτερον ἐνεργείας. ἀλλ' ὅλως οὐ περὶ τῶν νοητῶν ἐστιν ὁ προκείμενος λόγος. ταῦτα μὲν οὖν ἀρκούντως εἴρηται. θαυμαστῶς δὲ ὁ Ἀρχύτας βραχεῖ λόγῳ τὴν αἰτίαν τοῦ ἧττον καὶ μᾶλλον ἐνεδείξατο εἰπών. »Καὶ τῇ ποιότητι δὲ, κοινά τινα συνήρτηται. οἷον, τό, τε ἐναντιότητα ἐπιδέχεσθαι καὶ στέρησιν. καὶ τὸ μᾶλλον δὲ καὶ ἧττον, ἐν τοῖς πάθεσι. διότι γὰρ ἀπειρίας τινὸς μετέχει τὰ πάθη, διὰ τοῦτο μετείληφε τινὸς ἀορίστου ἐπιτάσεως κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον.« καὶ οὕτως κατὰ τὸν ἑαυτοῦ λόγον τὸ ποιὸν, τὸ μᾶλλον ἔχει καὶ τὸ ἧττον, καὶ οὐκ ἀπὸ τῶν μετεχόντων. εἰ γὰρ ἐν τοῖς μετέχουσι θεωρουμένη ἐπίτασις καὶ ἄνεσις, νῦν μὲν λευκοῦ μόνου ὄντος ἔτυχεν, ὅταν δὲ ἐπικαυθῇ ὑπὸ τοῦ ἡλίου ἧττον γενομένου λευκοῦ, κἂν κατ' ἐπιτηδειότητα, κἂν ἐπιτηδειότητα γένηται τοῦ μετέχοντος κατὰ σύμμιξιν τοῦ μὴ τοιούτου, ἔχει ὅμως καὶ αὐτὴ ἐν τοῖς μετεχομένοις λόγοις τὴν ὑπεροχήν. οὕτω γὰρ διαφόρως ἐγγίνονται προηγη-

Qualitas

Quaestio — *Similitudo* — *Plato* — *Archytas*

σαμένων τῶν ἑτέρων παθημάτων. οὐ μὴν, ἀλλ' ἔχει γε ἀμφισβήτησιν, μήποτε ἐν τοῖς ὑποδεχομένοις ἐστὶ τὸ διάφορον. ἐπὶ δὲ τῶν συμφύτων χρωμάτων, οἷον τοῦ ἐν γάλακτι καὶ χιόνι λευκοῦ, φανερά ἐστιν ἡ κατ' αὐτὸν τὸν φυσικὸν λόγον κατὰ τὸ μᾶλλον ὑπεροχή. Ἀλλὰ πῶς ἴδιον τῆς ποιότητος, τὸ ὅμοιον καὶ ἀνόμοιον εἶναί φησι. ἢ ὅτι ὡς εἴρηται πολλάκις, ἐπειδὴ κοινόν τί ἐστιν ἡ ποιότης, καὶ διὰ τοῦτο, οἷον παρέχουσι ποιεῖν ἡ κατ' αὐτὴν κοινωνία. ἕκαστον γὰρ τῶν γενῶν, ἰδίαν ἔχει τῆς κοινωνίας τὴν φύσιν. καὶ τὰ μὲν κατὰ τὴν οὐσίαν κοινωνοῦντα, ταυτότητα συνίστησι, διότι τὸ αὐτὸ ἐστί. τὰ δὲ, κατὰ ποσότητα ἴσον. τὸ δὲ, κατὰ ποιότητα ὅμοιον. ὥσπερ γὰρ ἐπειδὴ εἰδοποιὸς ἡ ποιότης, οὐκέτι ὅλον καὶ πᾶν, ὅπερ ἐστὶ τὸ δεχόμενον, ἀλλὰ περὶ τὸ αὐτὸ ἐστὶν εἶναι χαρακτήρ τις περὶ τὴν οὐσίαν, οὕτω περὶ τὴν ὁμοιότητα ποιεῖ. καὶ γὰρ ὁμοιότης ἐστὶν ἡ τοῦ αὐτοῦ εἴδους εἰδοποιὸς μέθεξις, ὡς δέδεικται ἐν τῷ Παρμενίδῃ. καὶ ἀνομοιότης, ἡ τοῦ ἑτέρου. εἰ γὰρ τὴν ὁμοιότητα μὲν ὁ χαρακτὴρ μάλιστα ποιεῖ, ἐν δὲ τῷ χαρακτῆρι τὸ εἶναι ἔχει ἡ ποιότης, εἰκότως κατὰ τὸ ὅμοιον καὶ ἀνόμοιον ἔχει τὴν ἰδιότητα. δηλοῖ δὲ καὶ Ἀρχύτας γράφων οὕτως. »ποιότητος δὲ ἴδιον, τό, τε ὅμοιον καὶ ἀνόμοιον. καὶ γὰρ χροιᾷ λέγομεν ὁμοίους, τοὺς ἔχοντας τὸ αὐτὸ χρῶμα. καὶ χαρακτῆρι, τοὺς ἔχοντας τὴν αὐτὴν ἰδέαν. καὶ ἀνομοίους δὲ, κατὰ τὸ ἐναντίον. ὁ δὲ αὐτὸς λόγος, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων.« καὶ ἐπὶ τούτου δέ, ἔστι μὲν καὶ ἐν τῷ λέγειν ὅμοια ἢ ἀνόμοια τὰ μετέχοντα ἐπὶ τὸν λόγον ἀναφέρειν τὴν αἰτίαν. μετεχόμενα μὲν γὰρ, ὡσαύτως ὅμοια γίνεται τὰ κατ' αὐτὸν εἰδοποιούμενα. ἑτέρως δὲ καὶ ἑτέρως, ἄλλα καὶ ἄλλα γίνεται τὰ μεταλαμβάνοντα. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ αὐτὸν καθ' αὐτὸν τὸν λόγον τῆς ποιότητος, ὡς ἀρχηγικὸν τῆς ὁμοιότητος καὶ ἀνομοιότητος ὑποληπτέον. ὑφιστάμενον γὰρ ἔχει μεθ' ἑαυτοῦ τὸ ὅμοιον καὶ ἀνόμοιον. διὸ καὶ πάσης ποιότητος ὡς συνακολουθοῦν μετὰ τῆς οἰκείας φύσεως, καὶ συνήρτηται οὖν αὐτῷ καθόλου. κατὰ γὰρ τὸν χαρακτῆρα τῆς ποιότητος, καὶ κατὰ τοὺς κοινοὺς αὐτῆς λόγους τοὺς περὶ πάντα τὰ εἴδη τῆς ποιότητος συνυφέστηκεν αὐτῇ τὸ ὅμοιον καὶ ἀνόμοιον. διὸ καὶ πάσῃ ποιότητι τὸ αὐτὸ ἴδιον ὑπάρχει. »Οὐ δεῖ δὲ ταράττεσθαι, ἕως τοῦ, οὐδὲ γὰρ ἄτοπον ἐν ἀμφοτέροις τοῖς γένεσιν αὐτὸ καταριθμεῖσθαι.« φιλανθρώπου διδασκαλίας ἐστὶ, τὸ λύειν τὰς ἀναφυομένας ἐκ τῶν εἰρημένων ἀπορίας. ἐμνημόνευσεν οὖν ὁ Ἀριστοτέλης, ὅτι τὰς ἕξεις καὶ διαθέσεις, πρότερον μὲν ἐν τοῖς πρός τι κατηρίθμησε. περὶ ποιότητος δὲ λέγων, πρῶτον εἶδος αὐτὰς τῆς ποιότητος ἐλογίσατο. καὶ ὅτι ταράττεσθαι εἰκός ἐστιν ἐκ τούτου τοὺς ἀκούοντας. εἰ γὰρ δύο κατηγοριῶν ἐστιν ἡ ἕξις, συμβήσεται μίαν οὖσαν αὐτὴν, ἑτέραις τῷ εἴδει κεχρῆσθαι διαφοραῖς. τῶν γὰρ ἑτέρων γενῶν καὶ μὴ ὑπ' ἄλληλα τεταγμένων, ἑτέρας αὐτὸς ἔφατο τῷ εἴδει τὰς διαφοράς. λύει οὖν τὴν ἀπορίαν ταύτην διχῶς. καθ' ἕνα μὲν τρόπον δεικνὺς ὅτι ἐπὶ πάντων τῶν τοιούτων τὰ μὲν γένη, πρός τι λέγονται. οἷον ἡ ἐπιστήμη τινὸς ἐπιστήμη. τὰ δὲ εἴδη καὶ τὰ καθ' ἕκαστον, οὐκέτι τῶν πρός τι. ἡ γὰρ γραμματικὴ καὶ ἡ Ἀριστάρχου γραμματικὴ, οὔτε πρὸς ἄλληλα, οὔτε πρὸς ἕτερον λέγονται. εἰ γὰρ ἡ γραμματικὴ Ἀριστάρχου ὡς πρός τι, καὶ Ἀρίσταρχος ἔσται τῆς γραμματικῆς ὡς πρός τι, ὁμοίως καὶ ἡ μουσικὴ καὶ ἡ Ἀριστοξένου μουσική. καίτοι γὰρ καὶ αὐτὰ δοκῶσι πρός τι λέγεσθαι, κατὰ τὸ γένος ἔχουσι τὸ πρός τι. ἡ γὰρ γραμματικὴ, τινὸς ἐπιστήμη λέγεται, ἀλλ' οὐ τινὸς γραμματική. καὶ ἐπιστήμων ὁ γραμματικὸς λέγεται

φιλανθρώπου διδασκαλίας ἐστί, τὸ λύειν τὰς ἀναφυομένας ἐκ τῶν εἰρημένων ἀπορ…

κατὰ τὴν ἐπὶ τὸ γένος ἀναφοράν, ἐπιστήμων γραμματικῆς, ἀλλ᾽ οὐχ ἁπλῶς ἐπιστήμων ῥηθήσεται. ἔτι δὲ ἡ γραμματικὴ τοῦ ἔχοντος λέγεται. οὐκέτι δὲ οὕτως τὰ πρός τι. εἰ οὖν τὸ μὲν πρός τι ἐν τοῖς γένεσι, τὸ δὲ ποιὸν ἐν τοῖς καθ᾽ ἕκαστα, ἄλλως μὲν ἡ ἕξις ἔσται ἐν τοῖς πρός τι, ἄλλως δὲ ἐν τοῖς ποιοῖς κατὰ τὸ καθ᾽ ἕκαστα. δείκνυσι δὲ ὅτι κατὰ τὰ καθ᾽ ἕκαστα ποιά, γίνονται τὰ μετέχοντα ἀπὸ τοῦ ἔχειν ἡμᾶς τὰ καθ᾽ ἕκαστα, ἀλλ᾽ οὐ τὰ καθόλου. καὶ ἀπὸ τοῦ λέγεσθαι ποιὰ τὰ μετέχοντα τὰ ἐν μέρει. ἕκαστος γὰρ ἀπὸ τῆς καθ᾽ ἕκαστα ποιότητος τῆς οἰκείας, λέγεται ποιός, καὶ οὐκ ἀπὸ τῆς καθόλου. ὁ γραμματικὸς μὲν, ἀπὸ γραμματικῆς. *Aristarch'* ἀρίσταρχος δὲ γραμματικός, ἀπὸ τῆς ἀριστάρχου γραμματικῆς, καὶ οὐκ ἀπὸ τῆς ζηνοδότου. *Zenodot'* ἐπεὶ οὖν ἀπὸ τῶν καθ᾽ ἕκαστα ποιοὶ λέγονται, οὐκ ἂν εἶεν τῶν πρός τι οἱ καθ᾽ ἕκαστα. οὐ γὰρ λέγεται ἡ γραμματικὴ ἀριστάρχου ὡς πρός τι, ἐπεὶ καὶ ἀντιστρέψει, καὶ ῥηθήσεται. ἀρίσταρχος, γραμματικῆς ἀρίσταρχος. ὅπερ ἄτοπον. δευτέραν δὲ λύσιν ἐπάγει, ὅτι οὐδὲν κωλύει τὸ αὐτὸ ἐν δυσὶν εἶναι κατηγορίαις, ὅταν μὴ κατὰ ταὐτό, ἀλλὰ κατ᾽ ἄλλο καὶ ἄλλο σημαινόμενον γίνηται ἡ ἀναφορά. ὁ γοῦν σωκράτης, ὑπὸ πολλὰς ἀναχθήσεται κατηγορίας. ὡς μὲν ἄνθρωπος, ὑπὸ τὴν οὐσίαν. ὡς δὲ δίπηχυς εἰ τύχοι, ὑπὸ τὸ ποσόν. ὡς δὲ πατὴρ καὶ ὡς υἱός, ὑπὸ τὰ πρός τι. ὡς δὲ φιλόσοφος, ὑπὸ τὸ ποιόν. οὕτως δὲ καὶ τἆλλα τῶν ὑπαρχόντων, καὶ εἰς τὰς ἄλλας ἀναχθήσεται κατηγορίας. τί οὖν ἄτοπον, εἰ καὶ ἡ ἕξις καὶ ἡ διάθεσις κατ᾽ ἄλλο τι καὶ ἄλλο, ὑπ᾽ ἄλλην καὶ ἄλλην ἀνάγονται κατηγορίαν. ὡς γὰρ ὁ τόπος κατὰ μὲν τὸ διάστημα, ποσόν ἐστι. κατὰ δὲ τὸ πέρας εἶναι τοῦ περιέχοντος, πρός τι. οὕτω καὶ ἡ διάθεσις. κατὰ μὲν τὸ ἔχειν πῶς, ποιότης ἔσται. κατὰ δὲ τὸ τινὸς διακειμένου λέγεσθαι, πρός τι ῥηθήσεται. *Alexader aphrodisi'* ὁ μέντοι ἀφροδισιεὺς ἀλέξανδρος, ἐπὶ μόνων τῶν πρός τι συμβαίνειν οἴεται τοῦτο τὸ εἶναι τῶν πρός τι, καὶ ὑπ᾽ ἄλλην κατηγορίαν ἀνάγεσθαι. διότι τὴν ἀρχὴν τὸ πρός τι, οὐδὲ εἶχεν οἰκεῖον ὑποκείμενον, ἀλλ᾽ ἐπ᾽ ἄλλης κατηγορίας τὸ εἶναι εἶχεν. *contra Alexandru aphrodisiensem.* οὐ μὴν ἔστι γε ἀληθὲς τοῦτο. καὶ γὰρ ἐπὶ πασῶν τῶν κατηγοριῶν, τοῦτο θεωρεῖται. ἐπεὶ γὰρ οὐχ ἕν τι ἐστιν οὐδὲ ἁπλοῦν ἕκαστον τῶν λαμβανομένων, ἀλλ᾽ ἐν συνθέτῳ φύσει συντέτακται, οὐδὲν θαυμαστὸν εἰ ἕκαστον κατ᾽ ἄλλο μέν τι τῶν ἐν ἑαυτῷ, ὑφ᾽ ἕτερόν τι γένος ὑποτάττεται, κατ᾽ ἄλλο δὲ ὑφ᾽ ἕτερον. μήποτε δὲ ἐπὶ μὲν τῶν συνθέτων οἷον τοῦ σωκράτους, τοῦτο καὶ ἀλέξανδρος συγχωρήσειεν. *Alexader* ἀναλυθέντος δὲ εἰς τὰ ἁπλᾶ καὶ ἄνευ συμπλοκῆς τοῦ συνθέτου, ἕκαστον ὑπὸ μίαν κατηγορίαν ἀναχθήσεται. ὁ ἄνθρωπος. ὁ πατήρ. ὁ δίπηχυς. ὁ φιλόσοφος. ἴδιον δέ τι ἐπὶ τῶν πρός τι ἐνδείκνυσιν ὁ ἀλέξανδρος, τὸ πάντως σὺν ἄλλῃ κατηγορίᾳ ὑφεστάναι. ὡς ὁ μὲν πατήρ, μετὰ οὐσίας. τὸ δὲ μεῖζον, μετὰ ποσοῦ. ὁ δὲ φιλόσοφος, μετὰ ποιοῦ. καὶ ὁ τύπτων, μετὰ τοῦ ποιεῖν. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὡσαύτως.

Quaestio Ἀλλ᾽ ἀπορήσειεν ἄν τις ὡς οἶμαι, πῶς φησὶν ὁ ἀριστοτέλης, τὰ μὲν γένη, πρός τι λέγεσθαι. τὰ δὲ καθ᾽ ἕκαστα, ποιὰ εἶναι. δῆλον γὰρ ὅτι ἧς περ ἂν ᾖ κατηγορίας τὸ γένος, τῆς αὐτῆς ἂν εἴη κατηγορίας καὶ τὰ ἐν τῷ γένει ἐκείνῳ καθ᾽ ἕκαστα. εἰ γὰρ οὐσία τὸ γένος, καὶ αἱ ὑπὸ τὸ γένος καθ᾽ ἕκαστα οὐσίαι. καὶ εἰ ποιότης τὸ γένος, καὶ τὰ καθ᾽ ἕκαστα ποιότητες. τὸ γὰρ γένος οὐ μόνον τῶν εἰδῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀτόμων συνωνύμως κατηγορεῖται. πῶς οὖν τὸ μὲν γένος πρός τι εἶναί φησι. τὰ δὲ καθ᾽ ἕκαστα μὴ εἶναι πρός τι, ἀλλὰ ποιότητας. *Quaestio* ἔτι δὲ οἶμαι καὶ τοῦτο ἀπορίας ἄξιον, ποίας ἕξεις καὶ διαθέσεις ἐν τῷ εἴδει τῆς ποιότητος ἔθετο ὁ ἀριστοτέλης. εἰ μὲν γὰρ τὰς

ὡς γένος, πῶς νῦν πρός τι ταύτας εἶναί φησιν, ἀλλ᾽ οὐ ποιότητας. εἰ δὲ τὰς καθ᾽ ἕκαστα, πῶς οὐχὶ καὶ τὰς ὡς γένος. ἡ γὰρ τὶς ἕξις, καὶ ἕξις. καὶ ἡ τὶς διάθεσις, καὶ διάθεσις. ὥσπερ καὶ ὁ τὶς ἄνθρωπος, καὶ ἄνθρωπος. ῥητέον δὲ οἶμαι πρὸς ταῦτα, ὅτι οὐκ εἶπε τὰ γένη μὴ εἶναι ποιότητας, οὐδὲ ὅτι ἡ γενικὴ ἕξις καὶ διάθεσις οὐκ ἔστι ποιότης, ἀλλ᾽ ὅτι εἰ καὶ εἴρηται πρός τι ἡ ἕξις καὶ ἡ διάθεσις, οὐ πᾶσα ἔχει τοῦτο, ἀλλ᾽ ἡ γενικὴ μόνον. ποιότης μέντοι πᾶσα καὶ ἡ γενικὴ καὶ ἡ καθ᾽ ἕκαστα. καὶ οὐδὲν ἄτοπον τὴν μὲν γενικὴν ἕξιν, καὶ πρός τι εἶναι. τὴν δὲ καθ᾽ ἕκαστα, ποιότητα μόνον. διότι οὐχὶ τοῦ ὡς πρός τι γένους ἐδόθησαν αἱ καθ᾽ ἕκαστα ἕξεις, ἀλλὰ τῆς ὡς ποιότητα. καὶ γὰρ ἡ ἐπιστήμη ὡς μὲν πρός τι, οὔτε μὴν εἰς εἴδη. ἡ δὲ ποιότης, διαιρεῖται εἰς τὰς κατὰ μέρος ἐπιστήμας. αἵτινες πρός τι μὲν οὐκ εἰσίν, ὡς ἀποδέδεικται. ποιότητες δέ εἰσιν. εἰ δὲ χρὴ καὶ κοινούς τινας ἐκθέσθαι διορισμούς, πῶς οἷόν τε ἐπ᾽ ἄλλην καὶ ἄλλην κατηγορίαν ἀναφέρειν. ῥητέον ὅτι δεῖ τὰ προστιθέμενα ὡς σύνθετα ἀναλύειν μέχρι τῶν ἄνευ συμπλοκῆς ἀναγόντων ἡμῶν ἕκαστα. καὶ τότε ἢ ἀπὸ τῶν σημαινομένων τῆς ἑτερότητος, ἢ ἀπὸ τῆς τῶν νοημάτων διαφορᾶς, ἢ ἀπὸ τοῦ ἐν ταῖς λέξεσι διαφόρου χαρακτῆρος, ῥᾷόν ἐστι τὰ τοιαῦτα διακρίνειν, καὶ τὰ καθ᾽ ἕκαστα οὕτως εἰς τὰς κατηγορίας ἀνάγειν. συνεπισκεπτέον δὲ καὶ τὰ γένη καὶ τὰ εἴδη. καὶ τὰς διαφορὰς ἑκάστου ταυτότητάς τε καὶ ἑτερότητας. πῶς γὰρ ὁ θυμικός, καὶ εἰς τὰς ποιότητας ἀνάγεται καὶ εἰς τὰ πρός τι. καθὸ μὲν διάκειταί πως, εἰς ποιότητα. καθὸ δὲ πρὸς ἕτερον λέγεταί τι ποιεῖν, πρός τι. πῶς δὲ πάλιν πάθους ὄντος, τοῦ μὲν, ἐν ἀποτελέσματι, ὅπερ ἐκ πάθους γέγονε. τοῦ δὲ, ὡς αἰτίου, ὅπερ ἐμποιεῖ πάθος κοινόν τι, θεωρεῖται ἡ παθητικὴ ποιότης. ὅτι ὁ τρόπος τῆς ἀναφορᾶς ἐπὶ τὸ αὐτὸ πάθος, καὶ τοῦ κοινοῦ χαρακτῆρος ὁ τύπος, τῆς εἰδοποιίας τὸ κοινὸν ἀπεργάζεται. δεῖ δὲ τὰ ἐν πλείοσι γένεσι συνιστάμενα, παραιτεῖσθαι ἐν τῇ τῶν κατηγοριῶν διαριθμήσει. τῶν γὰρ ἁπλῶν ἐν αὐταῖς ἐστὶν ἡ διαίρεσις. ὁμοίως δὲ καὶ ἔστιν ἃ μέσα ἄττα ἢ κοινὰ ἢ ἐπαλλαττόμενα γένη, οὐ προσήκει ταῖς κατηγορίαις. ἀλλὰ ταῦτα μὲν πρόσκειται, διότι καὶ ὁ ἀριστοτέλης ἐνεδείξατο, πῶς τὸ αὐτὸ ἐπ᾽ ἄλλην καὶ ἄλλην κατηγορίαν ἀνάγειν δυνατόν. τέλος δὲ ἤδη καὶ ἡμῖν ὁ περὶ τῆς ποιότητος ἐχέτω λόγος.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΟΙΕΙΝ ΚΑΙ ΠΑΣΧΕΙΝ :—

Ἐπιδέχεται δὲ καὶ τὸ ποιεῖν καὶ τὸ πάσχειν ἐναντιότητα. ἕως τοῦ, ὑπὲρ μὲν οὖν τῶν γενῶν, ἱκανὰ τὰ εἰρημένα. Τῶν δέκα γενῶν τὰ μὲν τέσσαρα, περὶ ὧν ἤδη διείληφεν ὁλικώτερα ὄντα καὶ πλείονα θεωρίαν ἐπιδεχόμενα, πολλῶν ἠξίωται λόγων ὑπὸ τοῦ ἀριστοτέλους. περὶ δὲ τῶν λοιπῶν λέξει, εἰ καὶ ὑφειμένως. *ὑφειμένως* ἀλλὰ δύναται μὲν καὶ περὶ ἐκείνων πολλοὺς εἰπεῖν καὶ καλοὺς λόγους. ἀρκεῖται δὲ ὡς ἐν εἰσαγωγῇ, τὴν ἔννοιαν αὐτῶν παραστῆσαι, ἵνα ἔχωσιν οἱ νέοι τὰ ἁπλᾶ εἰς τὰ οἰκεῖα γένη ἀνάγοντες, οἰκείως ποιεῖσθαι τὰς κατηγορίας. ὅπερ ἐν ἀρχῇ διὰ τῶν παραδειγμάτων ἐποίησεν. ἴδια μέντοι περὶ ἑκάστου τούτων, ἀκριβεῖς ἐποιήσατο λόγους. περὶ μὲν τοῦ ποιεῖν καὶ πάσχειν, ἐν τῇ περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς. περὶ δὲ τοῦ ποτὲ καὶ ποῦ, ἐν τῇ φυσικῇ ἀκροάσει.

Aristoteles

ἔνθα καὶ περὶ χρόνου καὶ τόπου τελέως ἐδίδαξε. παρὰ πάντων δέ, ἐν τῇ μετὰ τὰ φυσικὰ τοῖς τελεωτάτοις πεποίηται λόγοις. αἱ γὰρ ἀρχαὶ κατὰ μὲν τὴν σημαντικὴν αὐτῶν λέξιν, ἐν τῇ λογικῇ πραγματείᾳ δηλοῦνται. κατὰ δὲ τὰ σημαινόμενα πράγματα, ἐν τῇ μετὰ τὰ φυσικὰ οἰκείως. πρὸ δὲ τούτοις ἐμνημόνευσε τοῦ ποιεῖν καὶ πάσχειν. διότι φασὶ κατὰ τὴν ποιότητα, τὸ ποιεῖν ἐστὶ καὶ πάσχειν. διόπερ οὖν μετὰ τὴν ποιότητα εὐθὺς προεβλήθη. καίτοι καὶ κατ' οὐσίαν ἐστὶ ποιεῖν, ὥσπερ τὸ γεννᾶν καὶ οἰκοδομεῖν. καὶ κατὰ ποσότητα, ὡς τὸ ἀριθμεῖν. καὶ πρὸς τὰ πρός τι δὲ οἰκείως ἔχει, εἴπερ τὸ ποιεῖν καὶ τὸ πάσχειν πρός τί ἐστι. κάλλιον οὖν λέγειν, ὅτι πρὸς τὰς τέσσαρας κατηγορίας οἰκείως ἔχον τὸ ποιεῖν καὶ πάσχειν, ὡς πρὸς ὕπαρξιν ἐνεργείας καὶ πάθους, εἰκότως μετὰ τὰς τέσσαρας ἔτυχε λόγου. καὶ διότι καὶ τοῖς σώμασιν ὑπάρχει ταῦτα τῶν ἐφεξῆς γενῶν πάντων ἐν μόνοις θεωρουμένων τοῖς σώμασιν. ἅμα δὲ αὐτῶν ἐμνημόνευσε, διότι καὶ ἅμα συνυφεστήκασι. καὶ ὅπου θάτερον, ἐκεῖ καὶ θάτερον. ὡς ἀξιοῦν τινὰς μὴ δεῖ ἰδίας ἀφορίζειν αὐτοῖς κατηγορίας, ἀλλ' ὑπὸ

Archytas

τὰ πρός τι τάττειν αὐτά. ὁ μέντοι ἀρχύτας, καὶ τὸ ἔχειν καὶ τὸ ποῦ προέταξε τοῦ ποιεῖν καὶ πάσχειν. καὶ τὴν αἰτίαν εἰπὼν οὕτως. ἐπειδὴ πᾶν τὸ κινούμενον, ἐν τόπῳ κινεῖταί τινι, τὸ δὲ ποιεῖν καὶ τὸ πάσχειν κινάσιές τινές ἐντι κατ' ἐνέργειαν, φανερὸν ὅτι τόπον εἶπεμεν δεῖ πρῶτον, ἐν ᾧ περ ἐστὶ τὸ ποιεῖν καὶ τὸ πάσχειν. σημαίνει δὲ τὸ μὲν ποιεῖν, ἐνέργειαν. τὸ δὲ πάσχειν, πάθος. οὐ κατὰ τὸν χαρακτῆρα τῆς πείσεως, τοῦτο γάρ ποιότης ἐστίν, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐν τῷ πάθει κίνησιν. καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ περὶ αὐτῶν πρόχειρος ἔννοια. διὸ ταύτην μὲν ὡς σαφῆ παρῆκεν εἰπεῖν. τὰ δὲ παρακολουθοῦντα καὶ τούτοις ἐπάγει, ὧν πρῶτον τὸ ἐναντιότητα ἐπιδέχεσθαι, τὸ ποιεῖν καὶ τὸ πάσχειν. τὸ γὰρ θερμαίνειν καὶ τὸ ψύχειν, ἐναντίον. ἑκάτερον δὲ ἐν τῷ ποιεῖν. καὶ τὸ θερμαίνεσθαι τῷ ψύχεσθαι. ἑκάτερον δὲ ἐν τῷ πάσχειν. ὥσπερ καὶ τὸ ἥδεσθαι καὶ τὸ λυπεῖσθαι. εἰ

contrarietate reci[pere] facere & pati

γὰρ κατὰ τὴν ποιότητα αἱ τοιαῦται ἐναντιώσεις, τῷ γὰρ θερμῷ τὸ ψυχρόν ἐστιν ἐναντίον, τὰ δὲ ἐναντία τῶν ἐναντίων ἐστὶ ποιητικά, εἴη ἂν καὶ ἐν τῷ ποιεῖν ἐναντίωσις, ὅταν ὡς ἐνέργεια λαμβάνηται τῶν ἐναντιότητα ἐπιδεχομένων γενῶν. εἰ δὲ ἐν τῷ ποιεῖν, καὶ ἐν τῷ πάσχειν. ὅ γὰρ τὸ ποιοῦν ποιεῖ, τοῦτο πάσχει τὸ πάσχον. καὶ τῶν ἐναντίων δέ, τὰ μὲν ἔχει τι μεταξύ. τὰ δέ, οὐκ ἔχει. ὧν μὲν γὰρ αἱ ποιότητες ἔχουσί τι μεταξύ, τούτων καὶ ἡ κατὰ τὸ ποιεῖν καὶ πάσχειν ἐναντίωσις, ἔχει τι μεταξύ. ὡς τὸ χλιαίνειν καὶ ἐρυθραίνειν. ἐπειδὴ τὸ χλιαρόν, μεταξύ ἐστι θερμοῦ καὶ ψυχροῦ. καὶ τὸ ἐρυθρὸν ἢ τὸ φαιόν, λευκοῦ καὶ μέλανος. ὧν δὲ αἱ ποιότητες οὐκ ἔχουσί τι μεταξύ, οὔτε τὰ ἐνεργητικὰ τούτων οὔτε τὰ παθητικά. ὡς τὸ ὑγιάζειν καὶ τὸ νοσάζειν. διπλοῦς δὲ ὁ λόγος ἐστί. τῶν γὰρ ποιήσεων, αἱ μὲν εἰσὶ πρὸς ἕτερον τὸ πάσχον ἀντιτιθέμεναι, ὥσπερ ἡ τοῦ θερμαίνειν. τὸ γὰρ θερμαῖνον θερμαινόμενον θερμαίνει. αἱ δέ, ἀπόλυτοι, ὥσπερ ἡ τοῦ τρέχειν. οὐκ ἔστι δὲ ἴδιον τοῦ ποιεῖν καὶ πάσχειν τὰ ἐναντία. οὔτε γὰρ μόνοις, οὔτε πᾶσιν ὑπάρχει τοῦτο. οὐδὲ γὰρ τῷ λέγειν, ἢ γράφειν, ἢ τεκταίνεσθαι, ὅτι μηδὲν τούτων ἐναντιότητι θεωρεῖται. ἀλλ' ἐκείνοις μόνοις, ὅσα κατ' ἐνέργειαν ἢ πάθος ἦν τῶν ἐναντιότητα

facere & pati

ἐχόντων. ἐπιδέχεται δὲ καὶ τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον τὸ ποιεῖν καὶ τὸ πάσχειν. θερμαίνειν γὰρ καὶ θερμαίνεσθαι, καὶ ἅπαντα τὰ εἰρημένα ποιεῖν καὶ πάσχειν ἐστὶ καὶ μᾶλλον καὶ ἧττον. διότι καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς ποιότησιν ἦν τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον, καὶ τὰ κατ' αὐτὰς ποιοῦντα καὶ πάσχοντα, τὸ μᾶλλον ἕξει καὶ ἧττον. οὐ δεῖ δὲ οὐδὲ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἐπὶ πάντων τοῦ ποιεῖν καὶ πάσχειν ζητεῖν, ἀλλ' ἐπ' ἐκείνων, ὅσα κατὰ τὰ ἐπιδεχόμενα γένη τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον, τὸ ποιεῖν ἔχει καὶ τὸ πάσχειν. ἐπεὶ οὔτε γεννᾶν ἐστι μᾶλλον καὶ ἧττον, οὔτε ἀριθμεῖν. οὔτε γὰρ ἡ οὐσία, οὔτε τὸ ποσόν, ἐπιδέχεται τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον. διαίρεσις δ' ἂν εἴη τοῦ ποιεῖν καὶ πάσχειν, κατά τε τὰς ἐνεργείας πολλαχῶς διαιρουμένας, καὶ κατὰ τὰς παθητικὰς ποιότητας. περὶ δὲ τοῦ κεῖσθαι, εἰς τὰ πρότερον τὴν ἀκρόασιν ἀνέπεμψεν. εἴρηται δέ, ὅτι ἡ μὲν θέσις τινὸς οὖσα τοῦ κειμένου, τῶν πρός τι ἐστί. τὸ δὲ κεῖσθαι παρωνύμως ἀπὸ τῆς θέσεως λεγόμενον, ἄλλης ἐστὶ κατηγορίας. οἷον τὸ ἀνακεῖσθαι. ἑστάναι. καθῆσθαι. οὐ θέσεις γὰρ ταῦτα, ἀλλ' ἀπὸ τῆς θέσεως παρωνόμασται. καὶ ἔχομεν ἀπ' αὐτοῦ καὶ τὴν τοῦ κεῖσθαι διαίρεσιν παραδεδομένην. περὶ μέντοι τῶν λοιπῶν τριῶν, τοῦ τε ποῦ, καὶ τοῦ ποτέ, καὶ τοῦ ἔχειν, διὰ τὸ προφανῆ εἶναι φησίν, οὐδὲν ἄλλο περὶ αὐτῶν, ἢ ὅσα ἐν ἀρχῇ εἴρηται. καὶ ἐκεῖ δὲ οὐδὲν ἄλλο ἢ παραδείγματα αὐτῶν παρέθετο. ποῦ λέγων, οἷον ἐν λυκείῳ. ποτὲ δέ, οἷον χθές. πέρυσιν. ἔχειν δέ, οἷον ὑποδέδεσθαι. ὡπλίσθαι. προϊὼν δὲ καὶ διαίρεσίν τινα τοῦ ἔχειν ὡς πλεοναχῶς λεγομένου παραδώσει. ἀλλ' ἐπεὶ ταῦτα παρὰ τῷ ἀριστοτέλει κατατρέχονται, καλῶς ἂν ἔχοι τὰ παρὰ πορφυρίῳ καὶ ἰαμβλίχῳ περὶ αὐτῶν φιλοτεχνούμενα καταμαθεῖν. τὸ δὴ ποῦ καὶ ποτέ φασιν, ὥσπερ καὶ τὰ πρός τι μὴ εἶναι τῶν προηγουμένως καθ' αὑτῶν πραγμάτων θεωρουμένων, ἀλλὰ τῶν ἐν ἄλλοις ἐπιγινομένων. τοῦ γὰρ ποσοῦ ὑποκειμένου, καὶ τῶν ἐπ' αὐτῷ τόπου τε καὶ χρόνου, ἐπισυνίσταται τὸ ποῦ καὶ τὸ ποτέ φασιν, ὥσπερ καὶ τὰ πρός τι μὴ εἶναι. οὔτε δὲ τὸ ποῦ ὁ τόπος ἐστίν, οὔτε τὸ ποτὲ ὁ χρόνος, ἀλλὰ προϋπαρχόντων τόπου καὶ χρόνου. εἶτα ἑτέρου ἐν τούτοις ὄντος, τὸ ποῦ εἶναι λέγεται τὸ ἐν τόπῳ ὄν. καὶ ποτέ, τὸ ἐν χρόνῳ. ὡς σωκράτης ἐν λυκείῳ ἦν χθές. δοκεῖ δὲ μοναδικὸς τὸ εἶναι ποῦ, καὶ μὴ ἐπιδέχεσθαι διαφοράς. καὶ γὰρ τὸ μέν, ἀορίστως λέγεται ἐν τόπῳ. οἷον ἐν τῇ πόλει. τὸ δέ, ὡρισμένως. οἷον ἐν τῇ ποικίλῃ στοᾷ, ἢ ἐν τῷδε τῆς στοᾶς τῷ μέρει. ἐπιδέχεται δὲ καὶ τὰς τοῦ τόπου πάσας διαφοράς. καὶ γὰρ τὸ ἄνω καὶ τὸ κάτω, κατὰ τὸν προσεχῆ τόπον, καὶ τὸν κοινόν, καὶ τὸ καθ' αὑτό, καὶ τὸ κατὰ συμβεβηκός. ἔστι γὰρ καθ' ἕκαστον τούτων, ποῦ εἶναι. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ ποτέ, οὐκ ἔστι χρόνος. ἀλλὰ προϋπάρχοντος τοῦ χρόνου, τὸ ἐν χρόνῳ εἶναι λέγεται ποτέ. οἷον, διονύσια πέρυσιν. ἢ τῆτες. ἢ ἐς νέωτα. αὐτὸς μέντοι ὁ χρόνος, ἐν ᾧ ἐστὶ τὸ ποτὲ λεγόμενον εἶναι, οὐκ ἔστι τῆς τοῦ ποτὲ κατηγορίας, ἀλλὰ τῆς τοῦ ποσοῦ. ἐπιδέχεται δὲ καὶ τὸ ποτέ, τὰς κατὰ τὸν χρόνον διαφοράς. τὸ μὲν γὰρ πέρυσι, κατὰ τὸν παρεληλυθότα λέγεται. τὸ δὲ τῆτες, κατὰ τὸν ἐνεστῶτα. τὸ δὲ ἐς νέωτα, κατὰ τὸν μέλλοντα. τὸ δὲ ἔχειν σημαίνει, ὅταν ὑπάρχῃ τινὶ ἐπίκτητόν τε καὶ κεχωρισμένον τῆς οὐσίας τοῦ σώματος συνυπάρχῃ αὐτῷ. σχέσις οὖν ἐπικτήτων τινῶν ἐστὶ τὸ ἔχειν. τὸ γὰρ ἐνδεδύσθαι, ἔχειν ἐστὶ χιτῶνα. καὶ τὸ ὑποδεδέσθαι, ἔ

Magis & mi[nus]

περὶ τοῦ κεῖσθαι

περὶ τοῦ ποῦ καὶ ποτὲ καὶ ἔχειν

Porphyrius

Iamblichus

ποῦ

ποτέ

πέρυσι / τῆτες / ἐς νέωτα

ἔχειν

χειν ὑποδήματα. ταῦτα δὲ ἕτερα τοῦ ἔχοντός ἐστι καὶ κεχωρισμένα τῆς οὐσίας αὐτοῦ. οὔτε κατ' οὐσίαν, οὔτε ὡς συμβεβηκότα αὐτῷ ὑπάρχοντα. ὥσπερ μελανία καὶ χλωρότης. διαφορὰς δὲ εἶναι ποιοῦσι τὸ ἔχειν, καθ' αὑτὸ μὲν οὐκ ἔχει. δύναται δὲ κατὰ τὰς τῶν ἐχομένων διαφορὰς ἐπιδέχεσθαι τὴν διαίρεσιν. εἰ τὰ μὲν, ἔμψυχα εἴη, οἷον οἰκέτης καὶ βοῦς. τὰ δὲ, ἄψυχα, οἷον, ἱμάτια ἢ ὅπλα. δύναται δὲ καὶ κατὰ τὴν διαφορὰν τῶν καθ' ἃ ἔχειν ἐπιδέχεσθαι τὴν διαίρεσιν. οἷον, εἰ ἐν ψυχῇ, ἔχειν φασὶ τὰς ἐπικτήτους ἕξεις, ἢ ἐν σώματι τὰ περὶ σῶμα ἐπίκτητα. καθ' αὑτὸ μέντοι τὸ ἔχειν ἢ ἔχεσθαι, οὐδεμία ἂν γένοιτο διαφορά. ἀλλ' ἐπεὶ καὶ πορφύριος καὶ ἰάμβλιχος τὸ ἐν ψυχῇ ἔχειν παρέλαβον αὐτῶν ἐπικτήτων ἕξεων, ἐπιστήσοι ἄν τις μήποτε ποιότητές εἰσιν ἐκεῖναι, καὶ ποιὰ τὰ ἀπ' αὐτῶν, ὥσπερ καὶ τὰ μελανίας ἐπικτήτου μετέχοντα σώματα. οὐ γὰρ ὡς τὰ ὑποδήματα, οὕτως περίκεινται αἱ ἕξεις ἐν τῇ ψυχῇ, ἀλλὰ διαθέσεις τινές εἰσι περὶ αὐτὴν, αἳ μᾶλλον ἢ ἧττον αὐτὴν ἀλλοιώσασαι. ἐκ δὴ τῶν εἰρημένων, λέλυνται αἱ τοιαῦται ἀπορίαι. πῶς γένη εἰσὶν αἱ ἓξ κατηγορίαι, εἴπερ μὴ ἔστιν αὐτῶν εἴδη. τὰ γὰρ γένη, πρὸς εἴδη λέγεται. καὶ εἰδῶν ἐστι γένη. ὅτι δὲ γένη εἰσὶν αἱ κατηγορίαι, αὐτὸς ἐδήλωσεν ὁ ἀριστοτέλης εἰπών. περὶ μὲν οὖν τῶν προτεθέντων γενῶν, ἱκανὰ τὰ εἰρημένα. εἰ τοίνυν ἔστι καὶ τούτων εἴδη τινὰ ὡς ἐδείξαμεν, οὐκέτι χώραν ἔχει ἡ ἀπορία. κἂν γὰρ γένη τὰ τοιαῦτά ἐστι, κατ' εἰδῶν λέγεται τῶν εἰρημένων. ἴσως δέ τις ἐρεῖ, ὅτι οὐχ οὕτως λέγεται γένη ταῦτα, ὡς κατὰ πλειόνων καὶ διαφερόντων τῷ εἴδει ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορούμενα, ἀλλ' ὅτι μάλιστα σημαίνει τὰς διαφερούσας φύσεις, καὶ ἀλλήλων κεχωρισμένας. ὡς λέγομεν καὶ αὐτῶν τῶν ἐπιστημῶν ἑκάστην αὐτῶν εἶναι περί τι γένος ἀφωρισμένον, ἴσον λέγοντες περί τινα φύσιν τῶν ἄλλων κεχωρισμένην. διὸ καὶ κατηγορίας αὐτὰς ὀνομάζει. Πάλιν δὲ ἀντιλέγουσί τινες τὸ ποιεῖν καὶ τὸ πάσχειν πρὸς ἄλληλα λέγεσθαι, βουλόμενοι καὶ εἶναι καὶ μὴ εἶναι πρός τι. ἀλλὰ μὴ ἰδίας τινὰς κατηγορίας ὡς ὁ ἀριστοτέλης φησίν. Οὐκ ὀρθῶς δὲ λέγουσιν. οὐ γάρ ἐστιν αὐτοῖς τὸ εἶναι ἐν τῇ πρὸς ἄλληλα σχέσει. οὐ γὰρ ὡς τὸ δεξιὸν καὶ ἀριστερὸν ἐν σχέσει μόνον ὑφέστηκεν, ἀλλ' ἔστι καὶ γινόμενόν τι ὑπ' αὐτῶν. καθὸ τὸ μὲν, ποιοῦν ἐστι. τὸ δὲ, πάσχον. εἰ δὲ καὶ δοθείη πρὸς ἄλληλα λέγεσθαι τὸ ποιεῖν καὶ πάσχειν, ἀλλ' οὔτι γε τὰ κατὰ μέρος. οὐ γὰρ δὴ τὸ περιπατεῖν ἢ τρέχειν πρός τι, καίτοι ποιοῦν ὄν. οὐδὲ γὰρ ἡ γραμματικὴ πρός τι ἦν. ἐπεὶ ἐν ἐπιστήμῃ αὐτῆς τὸ γένος τῶν πρός τι ὄν. ὅλως δὲ κατὰ παντὸς μὲν ἐνεργοῦντος, τὸ ποιεῖν λέγεται. οὐ πᾶσα δὲ ἐνέργεια πρὸς πάσχον. οὐδὲ γὰρ αἱ ἀπόλυτοι ποιήσεις. οἷον τὸ λέγειν καὶ τρέχειν καὶ ἀναγινώσκειν, καὶ τὰ τοιαῦτα. ὥστε οὐκ ἂν εἴη τὸ ποιεῖν ἁπάντων πρός τι. κἂν γὰρ πάσχῃ τι τὸ ἔδαφος ὑπὸ τοῦ περιπατοῦντος, ἀλλ' οὐ κατὰ τοῦτο λέγεται τὸ περιπατεῖν ποιεῖν, ἀλλὰ κατὰ τὴν τοιάνδε κίνησιν. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ ἀλγεῖν, ἢ μελαίνεσθαι, ἢ λευκαίνεσθαι κατὰ τὸ οὕτως ἔχειν. ὡς γὰρ τὸ μὲν κοινῶς ἐναντίον πρός τι, ἕκαστον δὲ αὐτῶν ὑπὸ τὸ οἰκεῖον γένος, οὕτω καὶ τὸ ποιεῖν καὶ τὸ πάσχειν κἂν πρὸς ἄλληλα λέγηται, οὐκ ἤδη κἂν εἴη καὶ ταῦτ' αὐτὰ πρός τι. ἐπεὶ οὖν μήτε ὑπὸ τὰ πρός τι ἐστὶ, μήτε ὑπό τινα τῶν ἄλλων κατηγοριῶν, ἴδιαι ἂν εἶεν κατηγορίαι.

Porphyrius
Jamblichus
ex predicamenta quomodo genera dicantur. quia scilicet habent species
πᾶσα δὲ ἐνέργεια πρὸς πάσχον

Ἀλλ' ἴσως ἐρεῖ τις, ὅτι ἔδει καὶ τὸ ποιεῖν καὶ τὸ πάσχειν ὑπὸ τὰ πρός τι ἀνάγεσθαι. ὥσπερ καὶ τὰ ἐναντία. τὰ δὲ καθ' ἕκαστα ποιεῖν καὶ πάσχειν, ὑπὸ τὰ οἰκεῖα γένη ἕκαστα. τὸ μὲν κτίζειν τυχὸν καὶ γεννᾶν, ὑπὸ τὴν οὐσίαν. τὸ δὲ ἀριθμεῖν καὶ λέγειν, ὑπὸ τὴν ποσότητα. διότι ποσὸν ὁ λόγος καὶ ὁ ἀριθμός. τὸ δὲ λευκαίνειν καὶ μελαίνειν, ὑπὸ τὴν ποιότητα. μήποτε οὖν οὕτως ἔχει τὸ ποιεῖν καὶ πάσχειν πρὸς τὰς ἄλλας κατηγορίας, ὡς πρὸς οὐσίαν ἐνέργειαν καὶ πάθος. καὶ γὰρ κατὰ τὰ πρός τι ἐστὶν ἐνεργεῖν, ὡς τὸ φιλεῖν. καὶ κατὰ τὰς ἄλλας δέκα κατηγορίας. Ἀλλ' εἴποι ἄν τις ὅτι τὰ μὲν κοινὰ εἶπε τοῦ ποιεῖν καὶ πάσχειν. τὰ δὲ ἴδια, οὐκ ἀπέδειξε. Πρὸς ὅ φησιν ὁ ἰάμβλιχος. ὡς ἐν αὐτοῖς τοῖς κοινοῖς νομιζομένοις, καὶ τὰ ἴδια αὐτῶν ἐπιδέδεικται. οὐ γὰρ ἁπλῶς ἐναντία λαμβάνει καὶ μᾶλλον καὶ ἧττον. ἀλλὰ τὰ μὲν, ἐν τῇ ἐνεργείᾳ. τὰ δὲ, ἐν τῷ πάθει. ῥᾴδιον δὲ πρὸς τοῦτο λέγειν, ὡς καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων κατηγοριῶν τὰ ἐναντία. καὶ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον, οὐ τὰ τυχόντα ἐλάμβανε, ἀλλὰ τὰ οἰκεῖα ἑκάστων. καὶ ὅμως οὐδὲν ἧττον ἐδόκει δεῖν τὰ ἴδια τοῖς κοινοῖς προστιθέναι. τὸ οὖν ἐξ ἀρχῆς μᾶλλον ἀληθές. ὅτι ἐπὶ τούτων τοῖς ὁλοσχερεστέροις ἠρκέσθη. Ἀλλὰ πῶς οὐχὶ εἰ τὸ ποιεῖν καὶ τὸ πάσχειν ἀμφότερα γένη τοῦ ἔχειν γένους ὄντος, καὶ τὸ ἔχεσθαι γένος ἐστί. τὸ γὰρ ἔχειν πρὸς τὸ ἔχεσθαι ἀντιδιαιρεῖται, ὥσπερ τὸ πάσχειν πρὸς τὸ ποιεῖν. Ἢ ὅτι ἐν τῷ ἔχειν καὶ τὸ ἔχεσθαι περιέχεται. ὃ γὰρ ἂν ἔχον ληφθῇ, πάντως καὶ τὸ ἐχόμενον ἔχει συνηρτημένον. οὐκέτι μέντοι ἐν τῷ ποιεῖν ἁπλῶς τὸ πάσχειν περιέχεται. καὶ γὰρ ποιεῖν ἐστὶ τὸ βοᾶν. καὶ περιπατεῖν. καὶ τρέχειν. καὶ γράφειν. καὶ οὐδὲν τούτων ἔχει πρὸς τὸ πάσχον συνηρτημένον. ἀλλὰ μὴν, οὐδὲ τὸ ἔχειν πρός τι ἐστὶν ὡς δοκεῖ πρὸς τὸ ἔχεσθαι. καθ' ὧν γὰρ κατηγορεῖται, ὡς κατὰ τοῦ ὑποδεδέσθαι καὶ ὡπλίσθαι, ταῦτα οὐ λέγεται πρός τι. τὸ μὲν γὰρ ἔχον, πρὸς τὸ ἐχόμενον ἂν λέγοιτο. τὸ δὲ ἔχειν, οὐκ ὂν ταὐτὸ τῷ ἔχοντι, οὐ πρὸς ἄλλο. Ἐγκαλοῦσι δέ τινες τῷ ἀριστοτέλει, ὡς ὀλίγα εἰρηκότι περὶ τῶν ἓξ κατηγοριῶν. καὶ μήτε τὴν φύσιν αὐτῶν ἥτις ἐστὶν ὑπογράψαντι, μήτε εἰς τὰς διαφορὰς διελόντι. καίτοι δυνατὸν ὂν ὡς παρ' ἡμῶν εἴρηται. τὸ μὲν ποῦ, εἰς τὰς τοῦ τόπου διαφορὰς διαιρεῖν. τὸ δὲ ποτὲ, εἰς τὰς τοῦ χρόνου. καὶ ὅτι μὲν ἐλλιπῶς εἴρηται, πρόδηλον καὶ ἐξ ὧν ἀρχύτας περὶ αὐτῶν μακρότερον διδάσκει τὰ ἴδια. καὶ τούτων ἕκαστα ὥσπερ τῶν προτέρων παραδιδούς. ὑπὲρ δὲ ἀριστοτέλους ἀπολογοῦνται λέγοντες. τὰ μὲν ἐν ταῖς κοιναῖς ἐννοίαις μὴ πάνυ ὑπειλημμένα, ταῦτα αὐτὸν διδάξαι δι' ἀκριβείας. ὅσα δὲ ὑπείληπται καὶ φανερὰ ἦν, ταῦτα παρῆκε διὰ τὸ φανερὰ εἶναι. δηλοῖ δὲ καὶ αὐτὸς λέγων διὰ τὸ προφανῆ εἶναι, οὐδὲν ὑπὲρ αὐτῶν λέγεται, ἢ ὅσα ἐν ἀρχῇ ἐρρέθη. καὶ γὰρ εἰ φυσικῆς ἔχοιτο θεωρίας ἕκαστον τούτων, οἷ κινήσεως μὲν, τὸ ποιεῖν. τόπου δὲ καὶ χρόνου, τὸ ποῦ καὶ ποτὲ, οὐδὲν δεῖ πλέον ἐν λογικῇ πραγματείᾳ περιεργάζεσθαι τῆς κατὰ τὴν σημασίαν φαινομένης αὐτόθεν νοήσεως. διότι δύσκολος ἦν ἡ ἀκριβὴς περὶ τοῦ τόπου καὶ χρόνου θεωρία. ἔτι δὲ καὶ ταῦτα λέγουσιν. ὅτι ταῦτα τὰ ἓξ γένη ἐπείσακτον ἔχοντα τὴν φύσιν, εἰκότως περιεργοτέρας ἔτυχε διδασκαλίας. τῇ γὰρ αἰσθητῇ καὶ φυσικῇ οὐσίᾳ, τὰ μὲν, συνεισῆλθεν ὡς ποιότης καὶ πρός τι. τὰ δὲ, ἐπεισῆλθεν ὡς τὸ ποιεῖν καὶ

Quaestio
Jamblichus
Quaestio
Criminatio Aristotelis
Archytas
Apologia aristotelis
ἐπείσακτον

Quaestio

πάσχειν, κινηθεῖσαι εἰς εἴδη πρὸς ἃ ἠδύναντο. τούτοις ἐπηκολούθησαν, τὸ ἐν χρόνῳ καὶ ἐν τόπῳ, καὶ τὸ κεῖσθαι καὶ τὸ ἔχειν. καὶ γὰρ ποιοῦν τις, ἐν χρόνῳ ποιεῖ. καὶ κινεῖται κατὰ τόπον. καὶ ὁ πάσχων πολλάκις, ἐν χρόνῳ πάσχει. καὶ κεῖται τὸ γινόμενον, ἢ ἔχει τι. Ἀποροῦσι δέ τινες, καὶ διατί οὐ συνῆψε τὸν περὶ τοῦ ἔχειν λόγον ταῖς ἄλλαις κατηγορίαις, ἀλλὰ μεταξὺ περὶ ἀντικειμένων, καὶ προτέρου, καὶ ὑστέρου, καὶ τοῦ ἅμα, καὶ κινήσεως, καὶ ἄλλων τινῶν μνημονεύσας, οὕτως τὴν τοῦ ἔχειν διαίρεσιν ἐποιήσατο. Ἀλλὰ καὶ λύουσιν ἕτεροι καλῶς, ὅτι τὸ ἔχειν, τῷ ποῦ καὶ ποτὲ συντάξας, ὡς περὶ προφανῶν εἶπε, μηδὲν ἄλλο δεῖν περὶ αὐτοῦ λέγειν. ἀλλὰ μετὰ τὰς κατηγορίας βουληθεὶς ἐκεῖνα οἷς ἐχρήσατο κατὰ τὰς τῶν πολλῶν ἐννοίας διαρθρῶσαι τεχνικώτερον, περί τε τῶν ἀντικειμένων φημί, καὶ τοῦ προτέρου καὶ ὑστέρου καὶ τῶν λοιπῶν. ἐπειδὴ ὁμώνυμον τὸ ἔχειν ἦν. ἵνα μή τις οἰηθείη τῶν ὁμωνύμων αὐτῶν ἓν γένος τίθεσθαι, τὴν ὁμωνυμίαν τοῦ ἔχειν εἰκότως ἐπὶ τῷ τέλει διεστείλατο. Ἀλλὰ πῶς φασὶν οὐχὶ αἱ ἓξ τελευταῖαι κατηγορίαι εἰς τὰς φθανούσας ἀναχθήσονται. ἡ μὲν τοῦ ποτέ, εἰς τὸν χρόνον. οὗτος δέ, εἰς τὸ ποσόν. ἡ δὲ τοῦ ποῦ, εἰς τὸν τόπον. καὶ οὗτος δέ, εἰς τὸ ποσόν. ἡ δὲ τοῦ ποιεῖν καὶ πάσχειν, καὶ τοῦ κεῖσθαι καὶ τοῦ ἔχειν, εἰς τὸ πρός τι. Ἔστι δὲ καὶ πρὸς ταῦτα σαφὴς ἐκ τῶν εἰρημένων ἡ ἀντίρρησις. ἄλλο γὰρ τὸ ἔν τινι, καὶ ἄλλο ἐκεῖνο τὸ ἐν ᾧ ἐστι τὸ ἔν τινι. εἰ δὲ τοῦτο, καὶ τὸ ἐν τόπῳ διοίσει τοῦ τόπου, καὶ τὸ ἐν χρόνῳ τοῦ χρόνου. ἄλλα οὖν ἔσται γένη τοῦ ποῦ καὶ ποτέ, παρὰ τὸν τόπον καὶ τὸν χρόνον. καὶ τὸ ποιεῖν δὲ καὶ πάσχειν ἐδείχθη πρότερον ἰδίας ἔχοντα φύσεις παρὰ τὰ πρός τι. ὥσπερ καὶ τὸ κεῖσθαι καὶ ἔχειν. καὶ γὰρ τὰ πρός τι, σχέσεις μόνον ἔχει διαφόρους. τὸ μὲν γὰρ κεῖσθαι, τινὸς πρὸς ἕτερον. τὸ δὲ ἔχειν, ἑτέρου πρός τι. αὐτὸ δὲ τὸ πρός τι, κοινὴν ἔχει τὴν πρὸς ἄλληλα σχέσιν. διώρισται ἄρα ἰδίαις διαφοραῖς ταῦτα τὰ γένη, καὶ οὐκ ἀνάγεται εἰς τὰ πρός τι. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἔστω κοινῶς τε καὶ σποράδην ἠπορημένα τε καὶ λελυμένα. τὸ δὲ ἐντεῦθεν περὶ ἑκάστου διηκριβωμένως, τὰ προσήκοντα ζητήματα ἐπισκεπτέον. καὶ πρῶτον, ὅτι ἀκόλουθόν ἐστιν εἶναι γένη τὸ ποιεῖν καὶ πάσχειν, ἐντεῦθεν δῆλον. ὡς γὰρ μετὰ τὴν οὐσίαν ἦν ποσότης, καὶ διὰ τοῦτο ἓν γένος ἐτέθη ἡ ποσότης. καὶ πάλιν μετὰ τὴν οὐσίαν περὶ τὴν οὐσίαν ποιότης, καὶ γέγονεν ἕτερον γένος ἡ ποιότης, οὕτως καὶ ἡ ἐνέργεια καὶ τὸ ποιεῖν, μετὰ τὴν οὐσίαν. καὶ χρὴ καὶ κατὰ ταῦτα γένος τίθεσθαι μετὰ τὴν ὕπαρξιν τὴν ἐνέργειαν καὶ τὸ ταύτης συγγενὲς πάθος, ἢ τὸ πάσχειν. ἀλλ᾽ ἆρα τὸ ποιεῖν ἦν τίθεσθαι γένος, ἢ τὸ ποιοῦν, ἢ τὴν ποίησιν. ὥσπερ καὶ ἡ ποιότης ἦν γένος, καὶ τὸ ἀπ᾽ αὐτῆς ποιόν. ἣ συζυγία μὲν παρέχει καὶ ἐνταῦθα, ποίησις. ποιεῖν. ποιοῦν. ἀλλὰ τὸ μὲν ποιοῦν, συμπεριλαμβάνει καὶ τὸ ὑποκείμενον, καὶ σύνθετον ὑπάρχει ἔκ τε τοῦ ἐνεργοῦντος καὶ τῆς ἐνεργείας ἐμποιεῖ. ἡ δὲ ποίησις καὶ τὸ ποιεῖν, ἁπλούστερα, καὶ οὐδεμιᾶς συνθέσεως ἐφαπτόμενα. ὥστε οἰκειότερα ταῦτα τοῦ ποιοῦντος εἰς γένους ἀφορισμόν. τούτων δὲ πάλιν τὸ ποιεῖν καὶ τῆς ποιήσεως προετίμησε, διότι διχῶς λέγεται ἡ ποιότης. καὶ γὰρ ἡ ἐνέργεια ποίησις λέγεται, καὶ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐνεργείας. ὡς λέγομεν τὴν Ὁμήρου ποίησιν. χρεία δέ, οὐ τοῦ ἀποτελέσματος, ἀλλὰ τῆς ἐνεργείας. καὶ τὸ ἐνεργεῖν σημαίνει μοναδικῶς. διὸ τὸ ποιεῖν ὡς γένος τίθεται. τὸ γὰρ ποιεῖν,

Quaestio

Facere & pati esse genera quomodo constet

ποίησις

Homer

Quaestio

τὴν ἔτι γινομένην ἐνέργειαν σημαίνει. ὥσπερ ἡ ποίησις τὸ πεποιημένον μᾶλλον, καὶ τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ ποιοῦντος. ἀλλ᾽ εἰ τὸ ποιεῖν τὸ ἐνεργεῖν παρίστησι, διατί τὸ γένος οὐκ ἐνέργειαν μᾶλλον τίθεμεν, ἀλλὰ τὸ ποιεῖν. εἰ δὲ καὶ ἡ ἐνέργεια διὰ τοῦτο οἰκειοτέρα τῆς ποιήσεως, διότι τὸ κατὰ κίνησιν ἐμφαίνει, ἀλλ᾽ οὐ τὸ μετὰ τὴν κίνησιν ὥσπερ ἡ ποίησις, ἔδει κίνησιν θέσθαι ἓν γένος ἐν ταῖς κατηγορίαις. ὥσπερ γὰρ τὰ ἄλλα περὶ τὴν οὐσίαν, οὕτω καὶ ἡ κίνησις, ἐν ᾗ καὶ τὸ ποιεῖν καὶ τὸ πάσχειν ἐστίν. ἄμφω γὰρ ἐν κινήσει. ἀλλ᾽ οἱ ταῦτα λέγοντες, ὥσπερ Πλωτῖνος, οὐ ταῖς Ἀριστοτέλους ὑποθέσεσι προσχρῶνται. ἐκεῖνος γὰρ τὸ πρώτως ποιοῦν καὶ κινοῦν, ἀκίνητον εἶναί φησι. διὰ τοῦτο καὶ τὸ ποιεῖν παρ᾽ αὐτῷ κεχώρισται τοῦ πάσχειν. καὶ οὐχ ὑφ᾽ ἓν ἄμφω τέτακται γένος. ὥστε οὔτε εἰς ἓν ἄμφω ταῦτα ἀνάγειν χρή, ἀλλὰ δύο ἀφορίζεσθαι, ὥσπερ καὶ Ἀριστοτέλης αὐτὰ χωρὶς διέστησεν. οὕτως μὲν οὖν ὁ Βοηθὸς καὶ Ἰάμβλιχος πρὸς τὴν ἀπορίαν ἐνέστησαν, τὴν ἓν γένος ἀξιοῦσαν τὴν κίνησιν τοῦ τε ποιεῖν καὶ τοῦ πάσχειν προϋποτίθεσθαι. Πορφύριος δέ φησιν ὅτι τισὶ δοκεῖ τὴν κίνησιν ἐπί τε τοῦ ποιεῖν καὶ τοῦ πάσχειν μίαν καὶ συνεχῆ εἶναι, ὥσπερ ἐπὶ τῶν κατὰ πληγὴν κινήσεων. οἷον ῥίψεως καὶ ὤσεως. οἷα γὰρ ἡ τοῦ ῥιπτοῦντος τὸ ξύλον κίνησις, τοιαύτη καὶ ἡ τοῦ ῥιπτουμένου. καὶ οἵα ἡ ὦσις τοῦ ὠθοῦντος, τοιαύτη καὶ ἡ τοῦ ὠθουμένου. διὸ καὶ μία καὶ συνεχὴς ἑκατέρα. τὸ δὲ εἶναι, οὐ τὸ αὐτὸ ἔχει πρὸς τὸ πλῆττον καὶ τὸ πληττόμενον. ἀλλὰ τοῦ μὲν πληττομένου, πάθος γίνεται. τοῦ δὲ πλήττοντος, ποίησις. καὶ οὕτως τὸ ποιεῖν καὶ πάσχειν οὐκ ἔστιν ἁπλῶς ἑνὸς γένους τῆς κινήσεως, ἀλλ᾽ ἔχει διαφοράν. ταύτην δὲ τὴν τῆς ἀπορίας λύσιν, αἰτιᾶται ὁ Ἰάμβλιχος, ὡς πόρρωθεν ἀναγομένην, καὶ μὴ ἀπὸ πάνυ γνωρίμων προϊοῦσαν. μήποτε ἀπὸ τῶν δοκούντων Ἀριστοτέλει. οὐ γὰρ εἴ τις ποίησις οὕτως ἔχει, ἤδη καὶ πᾶσα. οὐ δὲ ἔδει ἀπὸ τῶν ἐσχάτων ἄρχεσθαι ποιήσεων. λέγω δὴ τῶν κατὰ πληγὴν καὶ ὦσιν. οὐδὲ τοῖς Στωϊκοῖς συγχωρεῖν περὶ οὗ διατελοῦμεν αὐτοῖς διαφερόμενοι. ὡς τὸ ποιοῦν πελάσει τινὶ ποιεῖ καὶ ἅψει. βέλτιον γὰρ λέγειν, ὡς οὐ πάντα πελάσει καὶ ἅψει ποιεῖ, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐπιτηδειότητα τοῦ ποιοῦντος πρὸς τὸ πάσχον ἐστὶν ἡ ποίησις. καὶ ὡς πολλὰ ἀναφῶς δρᾷ, ἅπερ ἅπαντες ἐπιστάμεθα. καὶ ὅτι καὶ ἐφ᾽ ὧν δεόμενα ὁρῶμεν παραθέσεως τὰ ποιοῦντα, κατὰ συμβεβηκός ἐστιν ἡ ἐπαφή, διότι ἐν τόπῳ ἐστὶ τὰ μετέχοντα τῆς τοῦ ποιεῖν ἢ τοῦ πάσχειν δυνάμεως. τοιαῦτα γάρ ἐστι τὰ σώματα. καὶ τὰ μετέχοντα τῶν ποιητικῶν ἢ παθητικῶν δυνάμεων. ἐφ᾽ ὧν δὲ οὐδὲν ἐμποδίζει διάστασις σωμάτων, ὥστε τὸ μὲν, ποιῆσαι, τὸ δέ, πάσχειν καὶ δέξασθαι τὴν τοῦ ποιοῦντος ἐνέργειαν, ἀπὸ τούτων ἀδιάστατος ἐστὶ καὶ ἀκώλυτος ἡ ἐνέργεια, ὡς αἱ τῆς λύρας χορδαὶ συνέχουσι πόρρω ἀλλήλων διεστῶσαι. καὶ ὁ ἄφθας δέχεται πόρρωθεν τὸ τοῦ πυρὸς εἶδος. πολλὰ δὲ καὶ ἐφαπτόμενα οὐ ποιεῖ, ὡς ἡ ἔμπλαστρος, ἢ ἄλλο τι τῶν ἰατρικῶν φαρμάκων, ἐπιτιθέμενα λίθῳ. εἰ οὖν καὶ ἁπτόμενα οὐ ποιεῖ πολλάκις καὶ μὴ ἁπτόμενα ποιεῖ, οὐκ ἔστι πληγὴ καὶ ὦσις ἡ κυριωτάτη ποίησις. οὐδὲ ἐφ᾽ ὧν ὁρῶμεν τινὰ πλήττοντα, οὐδὲ αὐτῶν τούτων ἐστὶν ἡ ἁφὴ αἰτία. ἀλλ᾽ ἡ τῆς δυνάμεως συγγένεια. καὶ τότε τὸ κῦρος παρέχεται τοῦ ποιεῖν. εἰ δὲ τὴν αὐτὴν οὐσίαν τις τοῦ ποιοῦντος λέγει καὶ τοῦ πάσχοντος, καὶ τὸ κινοῦν κινηθήσεται, καὶ τὸ κινούμενον κινήσει. καὶ

Plotinus

Boethus

Iamblich

Porphyri

Iamblich

Stoici

Haphthas. ἄφθας quo alias naphtha

ἡ ἔμπλαστ

ὁ ἄφθας

ἀξιώματα τὰ περὶ τῆς κινήσεως

ὅλον δι᾽ ὅλου κινοῦντες ἔσται καὶ κινούμενον. καὶ τὰ ἀξιώματα τὰ περὶ κινήσεως, ἀναιρεθήσεται πάντα, ὡς ἀπό τινος ἡ κίνησις πρόεισι καὶ ποῖ. καὶ ὡς ἄλλη τίς ἐστιν ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεως, καὶ ἄλλη αὕτη ἡ κίνησις, ὡς ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἀποτελουμένη. ἐφ᾽ ὧν δὲ χωριστά ἐστι τὰ αἴτια τῆς κινήσεως, πολὺ μᾶλλον ἀναιρεθήσεται. δεῖ τοίνυν μὴ ἐκείνων ἀποσφάλλεσθαι, τὰς τὴν ἀρχὴν τῶν γενῶν διαιρουμένας ἀληθεῖς δόξας, καὶ διακρινούσας ἑκάστην ᾗ πέφυκεν. εἰ γὰρ δεῖ καὶ σύμμικτόν τινα τὴν κίνησιν ὑπονοεῖν, ἔκ τε τῆς τοῦ ποιοῦντος ἐνεργείας καὶ τῆς τοῦ πάσχοντος ῥοπῆς, οὐκ ἔστιν ἐν τοῖς ἁπλοῖς καὶ ἀμίκτοις αὕτη ἡ γένεσις. σύμμικτος δὲ οὖσα ἔκ τε τοῦ ποιοῦντος καὶ τοῦ πάσχοντος, ἀποβληθήσεται ὄντως τῶν πρώτων γενῶν ὡς δευτέρα. καθάπερ καὶ τὰ ἄλλα σύνθετα πάντα. οὐ δεῖ τοίνυν συγχωρεῖν, ὡς ἡ κίνησις περιέχει τὰς ποιήσεις καὶ πείσεις, καὶ συνάπτει αὐτὰς πρὸς ἀλλήλας κατὰ μίαν συνέχειαν. οὐδὲ ὅτι κοινωνεῖ τῆς οὐσίας πρὸς ἀμφοτέρας. ἢ ὅτι μερίζεται εἰς αὐτάς. καὶ τὸ μὲν, ἀποφαίνει ποίησιν τῶν ἐν αὐτῇ. τὸ δὲ, πάθος. κατὰ πάντας γὰρ τούτους τοὺς τρόπους, κοινοῦται ἡ κίνησις τῷ ποιεῖν καὶ πάσχειν. κίνησις δὲ τοῦ ποιοῦντος καὶ πάσχοντος κεχώρισται, ὡς μέση οὖσα ἀμφοτέρων. καὶ ἀπὸ μὲν τοῦ ποιοῦντος, προϊοῦσα. εἰς δὲ τὸ πάσχον ἐναπεργαζομένη τὸ πάθος. ὡς οὖν τὸ κινοῦν καὶ κινούμενον δίχα ὑπάρχει, οὕτως καὶ τὸ ποιοῦν καὶ τὸ πάσχον διχῆ διώρισται. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἀρκείτω πρὸς πορφύριον, ἤτοι τὰς ἀπ᾽ αὐτοῦ παρατεθείσας δόξας ἀντειρημένα. ὁ δὲ μέγας πλωτῖνος

Plotinus παραιτεῖσθαί φησι τὸν ἀριστοτέλην τὴν κίνησιν ἐν γένει τιθέναι, διὰ τὸ ἀτελῆ λέγεσθαι τὴν κίνησιν ἐνέργειαν. εἰ δὲ τοῦτο φησίν, οὐδὲν ἐκώλυε τὴν μὲν ἐνέργειαν προτάττειν. ὡς ἐν δὲ εἴδους τῆς ἐνεργείας, ἀτελῆ οὖσαν ἐνέργειαν τὴν κίνησιν ὑποβάλλειν. πρὸς δὴ ταῦτα

Iamblich ἀντιλέγων ὁ ἰάμβλιχος, τὴν ἀρχὴν φησὶ καλῶς ἴδωμεν, εἰ οὕτως λέγεται ἀτελὴς ἐνέργεια ἡ κίνησις, ὡς ἐν τῇ αὐτῇ τῇ φύσει ὑφειμένη. ἢ μᾶλλον ὡς ἐξισταμένη εἰς πάντη καταδεεστέραν φύσιν. καὶ γὰρ εἰ μὲν οὕτως λέγοιτο ἀτελής, ὡς ἐν τῇ αὐτῇ φύσει ὑφειμένη, οὐδὲν κωλύει, τὴν μὲν ἐνέργειαν, ὡς γένος προτάττειν. ὑποβάλλειν δὲ ὡς εἶδος τὴν κίνησιν. εἰ δὲ εἰς ἄλλο γένος ἐξίσταται, οὐ δύναται γένος αὐτῆς εἶναι ἡ ἐνέργεια. εἰ οὖν ἡ μὲν κίνησις ἐπὶ τὸ τέλος σπεύδει, ὡς ἕνεκα αὐτοῦ γινομένη, καὶ μηδέπω αὐτὸ ἐν ἑαυτῇ ἔχουσα, ἡ δὲ ἐνέργεια, κατὰ τὸ τέλος ἕστηκε πλήρης οὖσα ἑαυτῆς, καὶ τῆς οἰκείας τελειότητος, οὐκ ἂν τὸ τελειότατον πρὸς τὸ ἐπιγινόμενον εἰς τελείωσιν, ἔχει τινὰ κοινωνίαν φύσεως. καὶ εἰ ἡ μὲν ἐνέργεια τὸ εἶδος ἐν ἑαυτῇ τέλειον ἔχει, ἡ δὲ κίνησις ὁδεύει πρὸς τὸ εἶδος, δύναμιν μόνον ἔχουσα αὐτὸ καὶ κατὰ ὑλικὴν καὶ ἀνείδεον ἐπιτηδειότητα, δῆλον καὶ οὕτως ἔσται τὸ εἰρημένον. πάλιν, εἴπερ ἡ μὲν κίνησις ἐν διεξόδῳ θεωρεῖται καὶ συνεχείᾳ, εἰς ἀεὶ συνεχῆ διαιρετὴ οὖσα ἐπ᾽ ἄπειρον, ἡ δὲ ἐνέργεια καθ᾽ ἓν πέρας ἵσταται, αὐτὴ ἀφ᾽ ἑαυτῆς ἔχουσα τὸ εἶναι, καὶ ἅμα τὸ ἐν πᾶν συλλαβοῦσα καθ᾽ ἑαυτήν, οὐκ ἂν οὐδὲ οὕτω γένος εἴη τῆς κινήσεως ἡ ἐνέργεια. καὶ εἰ ἡ μὲν κίνησις μεριστὴ καὶ ἄπειρος καὶ ἀόριστος, ἡ δὲ ἐνέργεια ἀμέριστος, καὶ πέρας καὶ ταυτότητα ἔχουσα, πῶς ἂν εἴη τοῦ ἑτέρου γένους τὸ ἕτερον. εἰ δὲ καὶ ἡ μὲν κίνησις συμμεμιγμένην ἔχει τὴν ὑπόστασιν πρὸς τὸ ἐναντίον, καὶ ἀπὸ τοῦ ἐναντίου μεταβαίνει ἀεὶ ἐπὶ τὸ ἐναντίον, ὡς ὅταν ἐκ λευκοῦ μέλαν γίνηται. ἢ γὰρ ἀπὸ τοῦ ἑτέ-

ρου εἰς ἕτερον ἡ κίνησις, οὐδέτερόν ἐστι τῶν ἄκρων. συμμέμικται δὲ ἐξ ἀμφοῖν. ἡ δὲ ἐνέργεια ἄμικτος οὖσα παντελῶς, καὶ καθ᾽ ἓν τῶν ἐναντίων ἵσταται, οὐδὲν ἀναπιμπλαμένη τῆς ἐναντίας φύσεως, πῶς δύναται εἶναι γένος ἡ ἐνέργεια τῆς κινήσεως. κἂν λέγοι δὲ, χρόνῳ μὲν ἀντιπαρατείνειν τὴν κίνησιν, ὡς ἂν διεστῶσαν οὖσαν, αἰῶνι δὲ τὴν ἐνέργειαν ὡς ἀδιάστατον ὑπάρχουσαν, καὶ ὁμοῦ ὅλην ἐν τῷ νῦν παροῦσαν, οὐδὲ οὕτως ἂν εἴη τις τῶν αἰωνίων καὶ τῶν ἐν χρόνῳ ὁμογενὴς φύσει. ἔτι μᾶλλον, ἡ μὲν ἐνέργεια ἀκίνητος προϋπάρχει, τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ τέλος ὁμοῦ τῆς κινήσεως ἐν μιᾷ ἠρεμίᾳ συνέχουσα. ἡ δὲ κίνησις ἐν διεξόδῳ τῇ κατ᾽ ἀριθμὸν προϊούσῃ, ἢ διακριθείη. ἀλλ᾽ ἔοικε φησὶν ὁ πλωτῖνος, ταῖς μὲν καθαρωτέραις δόξαις περὶ τῆς ἐνεργείας μὴ συνομολογεῖν. ἐπ᾽ ἐκείνην δὲ ἀποφέρεσθαι τὴν ἔννοιαν, καθ᾽ ἣν κατὰ τὸ κινεῖσθαι τινὲς τὸ ἐνεργεῖν ἀφορίζουσι. καὶ ταυτὸν ὑπολαμβάνουσι κίνησιν τὴν κατὰ τὸ κινεῖσθαι καὶ ἐνέργειαν. ὃ πολλοῦ δεῖ ἀληθὲς εἶναι. Plotinus

ἔτι δὲ δεῖ πείθεσθαι θεοφράστῳ. τούτῳ μὲν γὰρ δοκεῖ μὴ χωρίζεσθαι τὴν κίνησιν τῆς ἐνεργείας. εἶναι δὲ τὴν μὲν κίνησιν, καὶ ἐνέργειαν, ὡς ἂν ἐν αὐτῇ περιεχομένην. οὐκέτι μέντοι καὶ τὴν ἐνέργειαν κίνησιν. τὴν γὰρ ἑκάστου οὐσίαν καὶ τὸ οἰκεῖον εἶδος, ἐνέργειαν εἶναι ἑκάστου, μὴ οὖσαν ταύτην κίνησιν. καὶ γὰρ ἡ τελειότης, καὶ ἐν τοῖς νοητοῖς καὶ φύσει ἀκινήτοις εἶναι οὐ κεκώλυται. ἔστι δὲ καὶ ἐν τοῖς αἰσθητοῖς πολλὰ τοιαῦτα. οἷον τὸ κατὰ τὸ σχῆμα τοῦ ἀνδριάντος. ἕστηκε δὲ τὸ σχῆμα κατὰ τὴν αὐτοῦ τελειότητα. εἰ δὲ εἰς τοσοῦτον προέχει ἡ ἐνέργεια τῆς κινήσεως, οὐκέτι δεῖ συνάπτειν αὐτάς. οὐδὲ τὸ ἕτερον τοῦ ἑτέρου γένος ποιεῖν. εἰ δέ τις τὴν μὲν ἐνέργειαν τὸ κινεῖσθαι φησὶ προβάλλειν κατὰ τὸ συντετάχθαι πρὸς τὸ αὐτό, τὸ δὲ ἐνεργεῖν κατὰ τὸ σχῆμα τοῦ ἀνδριάντος, καὶ τὴν ἑκάστου ἐντελέχειαν ἱσταμένην πρὸς τὸ δυνάμει λέγεσθαι εἰρημένον αὐτοῦ, ἀλλ᾽ οὐχὶ τῆς κινήσεως τὴν ἐνέργειαν, ἀγνοεῖ οὗτος. ὅτι τὸ μὲν ἐνεργείᾳ, ἀντιτίθεται πρὸς τὸ δυνάμει, καὶ τοῦ ἀτελοῦς ἐστι τελειότης. σχέσιν τε πρὸς τὸ ἐναντίον προσείληφεν. ἡ μέντοι ἐνέργεια, αὐτὴ καθ᾽ ἑαυτήν ἐστιν ἀπολύτως, πρὸς οὐδὲν ἐναντίον λεγομένη. ἥτις καὶ τῷ ἐνεργείᾳ ὄντι, παρέχει τὴν τελειότητα. πολλοῦ ἄρα δεῖ ἐνέργειαν μὲν εἶναι τὸ σχῆμα, ἐνέργειαν δὲ μὴ ὑπάρχειν. ὅλως γὰρ οἱ τοῦτο λέγοντες, τὸ καθαρὸν γένος οὐκ ἴσασι τῆς ἐνεργείας. οὐδὲ τὸ χωριστὸν ἀπὸ τῆς κινήσεως. οὐδὲ τὸ πρότερον τῆς ἐνεργείας. καὶ οὐδὲ τούτου ἀναμιμνήσκονται. πῶς λέγομεν ἐνεργείας τὰς νοήσεις, τὸ ἀμερὲς αὐτῶν τῆς γνώσεως, καὶ ἅμα. καὶ ἐν τῷ νῦν. καὶ ἐν τῷ ἤδη ἀθρόον, καὶ τὰ τοιαῦτα παριστάντες. ὅπερ γὰρ ἐν τῷ χρόνῳ τὸ νῦν ἐστι, τοῦτο νοεῖσθαι τὴν ἐνέργειαν ἐν τῇ κινήσει. καὶ τὴν μὲν καθαρὰν ἐνέργειαν, κινήσεως ἐκτὸς εἶναι. ἀπ᾽ αὐτῆς δὲ ἄλλας ἐνεργείας προϊέναι, αἵτινες οὐκ ἄνευ κινήσεως θεωροῦνται. ὥσπερ τὴν φαντασίαν καὶ τὴν αἴσθησιν λέγομεν. κατὰ μὲν τὸ πάθος, κινήσεις εἶναι. κατὰ δὲ τὸ εἶδος, ἐνέργειαν. καὶ οὕτως, τὰς μὲν, ἀχωρίστους τῶν κινήσεων εἶναι. τὰς δὲ, χωριστάς. ἀχωρίστους μὲν, ὅσαι τελειωτικαὶ τῶν κινήσεων προηγούμεναι αὐταὶ, καὶ προάγουσαι αὐτὰς εἰς ἐνέργειαν. χωριστὰς δὲ, ὅσαι μονοειδεῖς ἦσαν, καὶ παντελῶς ἀκίνητοι. μέχρι μὲν οὖν τούτων, ἀνάσχοιτο ἄν τις τῶν οὕτω τὰς ἐνεργείας καθελκόντων. διότι καὶ εἴδη τινὰ ἔστιν ἔνυλα, μεθ᾽ ὧν καὶ αἱ ἔνυλοι ἐνέργειαι συνεῖναι ἐμφαίνονται. τῶν δὲ προσωτέρω προχωρούντων καὶ καθελκόντων αὐτὰ ἐπὶ τὰς κινήσεις, οὐδαμῶς ἄν τις ἀνάσχοιτο. οὐδὲ τῶν τιθεμένων τῆς κοινῆς λεγο- Theophrastus

μένης ἐνεργείας. τὰς μὲν, ἀμερεῖς καὶ ἀθρόας εἶναι. τὰς δὲ, ἐν τῷ γίνεσθαι, καὶ γενέσεις. ἃς καὶ κινήσεις καλεῖσθαι. οὔτε γὰρ ἓν γένος γένοιτο ἂν τῶν ἀμερῶν καὶ μεριστῶν, οὔτε τοῦ ἐν τῷ εἶναι καὶ τοῦ ἐν τῷ γίνεσθαι. οὐ τἂν ἡ αὐτὴ ἐνέργεια ἀμερής τε εἴη καὶ διατείνοι περὶ τὰ μεριστά, ἀθρόα τε καὶ ἐν τῷ γίνεσθαι ὑπάρχοι. πάντα γὰρ ταῦτα, ἀναιρεῖ τὴν τούτων φύσιν, καὶ τῆς ἐνεργείας τὴν οὐσίαν οὐ διαφυλάττει. δῆλον δὲ ὅτι καὶ τὸ ποιεῖν κοινὸν γένος τῆς ποιήσεως καὶ τῆς πείσεως τὴν κίνησιν, ὑπεναντίον ἐστὶ τῇ Ἀριστοτέλους δόξῃ, τῇ τε ἄλλῃ καὶ τῇ νῦν ἐν τῇ τῶν κατηγοριῶν διαιρέσει διατεταγμένῃ. οὐκέτι γὰρ δύο ἔσονται γένη τὸ ποιεῖν καὶ πάσχειν, ἀλλ᾽ ἓν πρὸ αὐτῶν ἡ κίνησις. πῶς δὲ τὸ κινεῖσθαι, κοινῶς διατείνουσι τά τε ἐν τῷ πάσχειν καὶ τὰ ἐν τῷ ποιεῖν θεωρούμενα κατὰ κίνησιν. οἷον τὸ περιπατεῖν. καὶ κατὰ σχέσιν, οἷον τὸ περιβεβλῆσθαι. καθῆσθαι. μικτὰ γὰρ ταῦτά ἐστιν, ἐκ πάθους καὶ ἐνεργείας. οὐ τῆς κυρίως, ἀλλὰ τῆς τῷ πάθει συμμεμιγμένης. ἀλλὰ καὶ τὸ τὴν ἐνέργειαν περὶ μόνων λέγειν τῶν ποιήσεων, ἀνεξετάστως λέγεται. οὔτε γὰρ πᾶσα ἐνέργεια ποίησις, οὐ γὰρ δὴ καὶ ἡ νόησις. οὔτε πᾶσα ποίησις ἐνέργεια. εἰσὶ γάρ τινες καὶ παθητικαὶ ποιήσεις. ἐκ δὲ τούτων συνακτέον, ὅτι Πλωτῖνος καὶ οἱ ἄλλοι οἱ ἀπὸ τῆς τῶν στωϊκῶν συνηθείας εἰς τὴν Ἀριστοτέλους αἵρεσιν μεταφέροντες τὸ κοινὸν τοῦ ποιεῖν καὶ πάσχειν εἶναι τὰς κινήσεις, οὗτοι συγχέουσιν εἰς ταὐτὸ κίνησίν τε καὶ ἐνέργειαν, καὶ τὴν ποίησιν οὐ τηροῦσι καθαράν, ἀπηλλαγμένην τοῦ πάθους, εἴπερ μετὰ κινήσεως αὐτὴν ὁρῶσι. καὶ ἔτι μέντοι τὴν ἀρχὴν τῆς κινήσεως οὐ τηροῦσιν ἀκίνητον, ὡς Ἀριστοτέλει δοκεῖ. καὶ γὰρ ὅταν οἱ στωϊκοὶ διαφορὰς γενῶν λέγωσι, τὸ ἐξ αὐτῶν κινεῖσθαι. ὡς ἡ μάχαιρα τὸ τέμνειν ἐκ τῆς οἰκείας ἔχει κατασκευῆς. κατὰ γὰρ τὸ σχῆμα καὶ τὸ εἶδος ἡ ποίησις ἐπιτελεῖται. τὸ δὲ δι᾽ ἑαυτοῦ ἐνεργεῖν τὴν κίνησιν, ὡς αἱ φύσεις καὶ αἱ ἰατρικαὶ δυνάμεις, τὴν ποίησιν ἀπεργάζονται. καταβληθὲν γὰρ τὸ σπέρμα, ἀναπληροῖ τοὺς οἰκείους λόγους καὶ ἐπισπᾶται τὴν παρακειμένην ὕλην, καὶ διαμορφοῖ τοὺς ἐν αὐτῷ λόγους. ἀλλὰ μὴν καὶ τὸ ἀφ᾽ ἑαυτοῦ ποιεῖν. ὅ ἐστι κοινῶς μὲν ἀπὸ ἰδίας ὁρμῆς ποιεῖν. ἕτερον δέ, ἀπὸ λογικῆς ὁρμῆς, ὃ καὶ πράττειν καλεῖται. τούτου δὲ ἔτι ἰδικώτερον, τὸ κατ᾽ ἀρετὴν ἐνεργεῖν. ὅταν οὖν ταῦτα διαιρῶνται, τὸ ἐναντίον ἁμάρτημα ποιοῦσιν, ἢ ὥσπερ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν. πάντα γὰρ ταῦτα ὑφ᾽ ἓν ὀφείλουσι γένος τετάχθαι. διότι ἐν τῷ ποιεῖν πάντα, οὐ καλῶς εἰς πολλὰ γένη διακρίνουσι. διότι πολλαί εἰσιν αἱ ἀρχαί, ἀφ᾽ ὧν αἱ ποιήσεις γίνονται. καὶ ὁ τῆς ἐνεργείας δὲ ὅρος, συγκεχυμένος ἐστὶ παρ᾽ αὐτοῖς. διὰ τῆς ἐνεργείας γὰρ αὐτὴν ἀποδιδόασι. καὶ ὅταν δὲ τὸ ποιεῖν καὶ πάσχειν γένος ποιῶσι, τοῦτο μὲν καλῶς λέγουσιν. ὅταν δὲ τὸ κινεῖσθαι περιέχειν τὸ κινεῖν διατάττωνται, μάχονται πρὸς ἑαυτοὺς καὶ γένος τὸ κινεῖσθαι τοῦ κινεῖν ποιοῦντες, διότι περιέχει αὐτό. καὶ οὐ γένος, διότι πρὸς αὐτὸ ἀντιδιαιρεῖται. εἴπερ τὸ μὲν, ποιεῖν ἐστί. τὸ δὲ, πάσχειν. καὶ τῆς κινήσεως φησὶν Ἰάμβλιχος, οὐ καλῶς οἱ στωϊκοὶ ἀντιλαμβάνονται λέγοντες, τὸ ἀτελὲς περὶ τῆς κινήσεως εἰρῆσθαι. οὐχ ὅτι οὐκ ἔστιν ἐνέργεια, ἔστι γὰρ πάντως φασὶν ἐνέργεια, ἀλλ᾽ ἔχει τὸ πάλιν καὶ πάλιν. οὐχ ἵνα ἀφίκηται εἰς ἐνέργειαν, ἔστι γὰρ ἤδη, ἀλλ᾽ ἵνα ἐργάσηταί τι ἕτερον, ὅ ἐστι μετ᾽ αὐτήν. ταῦτα μὲν οὖν οἱ στωϊκοὶ λέγουσι. πῶς δέ φησιν Ἰάμβλιχος δύναται τὴν ἀτέλεστον ἐνέργειαν λέγειν, ἣ πάντων ἐστὶ τελεωτάτη, ἵνα δὲ ὅπου ἐν τῷ ἐνεργεῖν ἐ-

Plotinus

Iamblich'

Iamblich'

στῶσα, πληθύνεται κατὰ τὸ πάλιν καὶ πάλιν. ὥσπερ τὰ κατ᾽ ἀριθμὸν προϊόντα. ὅλως δὲ ἀτελὴς ἡ κίνησις λέγεται παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, πρὸς ἀντιδιαστολὴν τῆς ἐνεργείας. οὐ δὲ γὰρ ἐνέργεια, ἀλλ᾽ ἐντελέχεια ἀτελὴς εἴρηται. διότι ἡ μέν ἐστιν ἐντελέχεια, συνοχὴ κατὰ τὸ εἶδος τῆς τελειότητος. ἡ δὲ ἀπὸ τοῦ δυνάμει κινητοῦ, εἰς τὸ εἶδος ἀναγωγή. ἥτις κίνησις οὖσα, ἀτελὴς ἐντελέχεια λέγεται πρὸς τὴν τῆς τελείας ἐντελεχείας ἀντιδιαστολήν. οἷον, ἡ μὲν τόρευσις καὶ χαλκεία τοῦ ἀνδριάντος, κίνησις καὶ ἀτελὴς ἐντελέχεια. τὸ δὲ εἶδος αὐτοῦ καὶ αὐτὸς ὁ ἀνδριάς, ἡ τελεία ἐντελέχεια. καὶ διὰ τοῦτο τὴν κίνησιν ὁ Ἀριστοτέλης ὡρίσατο, ἐντελέχειαν τοῦ κινητοῦ ᾗ κινητόν. τουτέστιν, ἐν ἀτελεῖ ἀεὶ μένουσαν ἐντελέχειαν. ἥτις κεχώρισται τῆς ἐνεργείας. οὐ μὴν οὐδὲ πᾶσα κίνησις ἐστὶν ἀτελής. ἀλλ᾽ εἴπερ ἄρα ἡ ἀρχὴν ἔχουσα καὶ πέρας. διόπερ ἡ τοῦ οὐρανοῦ, οὐδαμῶς ἐστὶν ἀτελής ἀεὶ ἐντελεχοῦσα. παραιτητέον δὲ τὸν παρόντα λόγον, τὴν ἐνέργειαν συγχέοντας εἰς τὴν ἐνέργειαν. τὸ γὰρ ἀπὸ τῆς δυνάμεως μεταβάλλον εἰς ὃ ἠδύνατο, τοῦτο ἐνέργεια λέγεται, εἴτε εἶδος ᾖ, εἴτε πάθος, εἴτε ἠρεμία. ὁ μὲν γὰρ χαλκός, ἀπὸ τῆς δυνάμεως εἰς τὸ ἐνεργεῖν προϊὼν καὶ γενόμενος ἀνδριάς, εἰς εἶδος τελειοῦται. τὸ δὲ θερμαντὸν ὅταν θερμανθῇ, εἰς πάθος προῆλθε. καὶ τὸ ἐνεργεῖν τῆς κινήσεως γίνεται ἠρεμία, ὅταν εἰς ταύτην τελειωθῇ. διαφέρει δὲ τὸ ἐνεργεῖν τῆς ἐνεργείας. καθόσον τὸ μὲν ἐνεργεῖν, πρὸς τὸ δυνάμει ὑφίσταται. ἡ δὲ ἐνέργεια, καθ᾽ ἑαυτήν ἐστιν. εἴποι δ᾽ ἄν τις οἶμαι, ὅτι κἂν πρὸς τὸ δυνάμει λέγηται τὸ ἐνεργεῖν, οὐ δὲ τὸ ἐνεργεῖν κίνησιν ἐμφαίνει, ἀλλὰ καὶ τὴν τοῦ προτέρου ὄντος ἀτελοῦς τελειότητα. ὁ δὲ Πλωτῖνος, οὐ δὲ τὴν κίνησιν ἀτελῆ συγχωρεῖ εἶναι. οὐ δὲ τελειοῦσθαι φησὶν αὐτήν, ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα οὗ ἐστοχάζετο. οἷον, τὴν βάδισιν ἐξ ἀρχῆς μὲν εἶναι βάδισιν. εἰ δὲ ἔδει στάδιον βαδίσαι, οὔπω δὲ ἦν τοῦτο διανύσας, οὐ τῆς βαδίσεως, οὐ δὲ τῆς κινήσεως ἐστὶ τὸ ἐλλεῖπον, ἀλλὰ τῆς ποσῆς βαδίσεως. βάδισις γὰρ ἦν καὶ κίνησις ἤδη, κἂν ὁποσονοῦν. ὁ δὲ Ἰάμβλιχος ὑπαντῶν πρὸς αὐτόν, οὐ χρῆναι κινητὸν φησὶ λαμβάνειν τὸ ἔργον τῆς κινήσεως, οὐ δὲ πρὸς τὴν δύναμιν αὐτὸ συνάπτειν, ἐπεὶ καθὸ κινητὸν οὔπω ἐστὶν ὅλον. οὐ δὲ τὴν ἐντελέχειαν οὖν ὡς κινητοῦ λαμβάνειν. καὶ λέγει οἶμαι καλῶς. τοιοῦτον γάρ τι δοκεῖ μοι πάσχειν. οἷον, εἴ τις καὶ τὸ ἀτελὲς αὐτὸ τέλειον λέγοι, ὅταν ἀτελὲς ᾖ κατὰ τὰ τέλεια θεωροῦμεν, οὕτως δὲ καὶ ἡ κίνησις ἀτελής ἐστιν. ὅτι μέμικται αὐτῆς ἡ φύσις, ἔκ τε τῆς δυνάμεως καὶ ἐντελεχείας, ἐξ ἀορίστου γεγονὸς καὶ ὡρισμένου, ἀμόρφου τε καὶ εἴδους, καὶ μὴ ὄντος ὁμοῦ καὶ ὄντος. ἐξ ὧν δῆλον γίνεται, ὡς οὐδὲν κινητὸν κινήσει πρὸς τὴν καθαρὰν ἐνέργειαν. αὕτη γὰρ καθαρά ἐστι πάσης ἀπείρου καὶ ἀορίστου συμμίξεως, καὶ ὑπερέχει τῶν τοιούτων. ἐπεὶ δὲ τὴν κίνησιν ἐδόκει τοῖς ἀπὸ τοῦ περιπάτου εἰς τὸ ποσὸν ἀνάγειν, βούλεται ὁ Πλωτῖνος εἰς τὴν ἐνέργειαν αὐτὴν ἀνάγειν. ἵνα ὡς ἡ ἐνέργεια ἐστὶν οὐ ποσόν, οὕτως καὶ ἡ κίνησις οὐ ποσὴ οὖσα ἀποδειχθῇ. καὶ ὅτι μὲν ποσὸν ἡ κίνησις, δῆλον. οὐκ ἐκ τοῦ ἐν χρόνῳ εἶναι, τοῦτο γὰρ κατὰ συμβεβηκὸς ὑπάρχει αὐτῇ, ἀλλ᾽ ἐκ τῆς διαστάσεως αὐτῆς καὶ καθὸ ἑτερότης ἦν, ὥς φησι Πλάτων καὶ ἀνομοιότης. μέχρι μὲν γὰρ ἓν καὶ ταὐτόν ἐστι, πάντως ἠρεμεῖ. καθὸ δ᾽ ἂν λάβῃ τὴν διαφοράν, κεκίνηται. ἐπεὶ οὖν τὴν μὲν ἠρεμίαν ἕν, τὴν δὲ κίνησιν πολλὰ ἀναγκαῖον εἶναι, ποσόν ἐστιν ἡ κίνησις. ἐνέργεια δὲ ὅτι μὲν οὐ πᾶσα κίνησίς ἐστι, πρόδηλον. οὐ γὰρ δὴ καὶ ἡ τοῦ νοῦ ἐνέργεια ἀκίνητος

τόρευσις χαλκεία Entelechia

Plotinus

Iamblich'

Plotin'

Plato

Quaestio

οὖσα. ζητεῖ δέ τινα νῦν γεγένηται ζήτησις, εἰ κινήσεις χρὴ λέγειν τάς τε αἰσθήσεις καὶ τὰς τῆς ψυχῆς νοήσεις. ὡς δοκεῖ τισιν, οὐκ ἄνευ μὲν κινήσεως, οὐ μὴν κινήσεις εἶναι, εἴ γε ἀμέριστοί εἰσιν, ὡς ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς δέδεικται. κίνησις δὲ πᾶσα μεριστή. εἰ δὲ καὶ ἐν τῷ νῦν ἥ τε αἴσθησις καὶ ἡ νόησις ἐπιτελοῦνται, οὐδὲ οὕτως ἂν εἶεν κινήσεις, ἀλλ' ἐνέργειαι ἂν ὀρθότερον καλοῖντο.

Melissus

Μελίσσου δὲ εἰπόντος παντὸς τοῦ γινομένου ἀρχὴν εἶναι, φησὶν Ἀριστοτέλης, μὴ οὐχὶ πάντων τῶν γινομένων ἀρχὴν εἶναι τοῦ πράγματος, ἀλλὰ τοῦ χρόνου μὲν εἶναι ἀρχήν, οὐκέτι μέντοι καὶ τοῦ πράγματος. δύνασθαι γὰρ ἀθρόως μεταβάλλειν, ὥσπερ ἐπὶ τοῦ φωτιζομένου ἀέρος.

De aeris illuminatione sequente solis ortu

ἀθρόως γὰρ πᾶς φωτίζεται. οὐ μέντοι καὶ ἀχρόνως. ἐν γὰρ τῇ ἀνατολῇ ἐφωτίσθη. οὐ μέντοι γε ἄχρονός ἐστιν ἡ ἀνατολή. οὐ γὰρ κατὰ τὸ νῦν ἐστιν. οὐδὲ ὁ φωτισμὸς κατὰ τὸ νῦν. κἂν ἀθρόως ὁ ἀήρ, καὶ οὐ τόδε μετὰ τόδε φωτίζεται.

Plotinus

τοῦ τοίνυν Ἀριστοτέλους ἀθρόαν οὕτως εἰπόντος μεταβολήν, ὁ Πλωτῖνος εἰ ἀθρόα φησὶν ἐστὶ μεταβολή, ἔστι καὶ ἀθρόα κίνησις καὶ ἄχρονος. φαίη ἂν οὖν ὁ Ἀριστοτέλης, τὴν μὲν κατὰ τὸ μεταβάλλειν εἶναι μεταβολήν. τὴν δὲ κατὰ τὸ μεταβεβληκέναι. καὶ ἡ μὲν κατὰ τὸ μεταβάλλειν, κίνησίς ἐστιν. ἡ δὲ κατὰ τὸ μεταβεβληκέναι, ἠρεμία. εἰ μὲν οὖν ἡ κατὰ τὸ μεταβεβληκέναι πάντως ἀπὸ τῆς κατὰ τὸ μεταβάλλειν συνίσταται μεταβολῆς. καὶ προϋπάρχει μὲν ἡ κατὰ τὸ μεταβάλλειν, ἡλίου ἀνατέλλειν μέλλοντος. ἡμῖν δὲ ἀνεπαισθήτως μόνη ἡ κατὰ τὸ μεταβεβληκέναι ἐνίσταται. εἴη ἂν οὖν, οὐκ ἄνευ μὲν κινήσεως. οὐ μὴν κίνησις ἡ τοῦ φωτισμοῦ ὑπόστασις. εἰ δὲ ἐνδέχεται τὴν κατὰ τὸ μεταβεβληκέναι ἐνστῆναι ἄνευ τοῦ μεταβάλλειν, οὐκ ἂν εἴη κίνησις, οὐδὲ μετὰ κινήσεως ἡ τοιαύτη μεταβολὴ ἡ ἐν τῷ μεταβεβληκέναι, ἀλλ' ἐνέργειαί εἰσι καὶ οὐχὶ κινήσεις αἱ τοιαῦται μεταβολαί.

Plotinus

πολλὰ δὲ τῶν ὑπὸ Πλωτίνου περὶ κινήσεως λεγομένων, οὐκ ἐφαρμόζει ταῖς κινήσεσι. τό τε γὰρ ἄχρονον λέγεσθαι κίνησιν, μάχεται πρὸς τὴν διάνυσιν αὐτῆς καὶ τὴν διέξοδον. τό τε ἐν ἀχρόνῳ αὐτὴν ἄρχεσθαι ποτὲ τὴν συνέχειαν τῆς φύσεως αὐτῆς ἀναιρεῖ. τό γε νομίζειν πάλιν τὴν αὐτὴν συμπεραίνεσθαι κίνησιν, ἀδύνατον ἐπὶ συνεχοῦς. ἐπὶ γὰρ τῶν κατ' ἀριθμὸν διωρισμένων μόνων, δύναται τὴν μονάδα καὶ ἄλλην μονάδα ἐπινοεῖν, καὶ οὕτως συντάττειν εἰς ταὐτὸ τὸ διωρισμένον πλῆθος. ἐφ' ὧν δὲ συνέχειά ἐστιν ἀπειρόριστος, οὐκ ἔνεστιν ἐπὶ τούτων ὥσπερ διωρισμένον τι πλῆθος, εἰς ταὐτὸ συγκεφαλαιοῦσθαι. οὐκ ὀρθῶς δὲ λέγεται καὶ εἰ ἀθρόα γίνεται μεταβολὴ καὶ ἄχρονος, γίνεσθαι καὶ κίνησιν τοιαύτην. εἰ γὰρ κατ' εἶδος γίνονται, ἀκίνητοι παρουσίαι εἰδῶν. μεταβολαὶ μὲν ἄχρονοι ἔσονται. κινήσεις δέ, οὔ. ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο ὀρθῶς ὑπολαμβάνουσιν, ὡς εἷς ἐστιν ὁ λόγος τῶν κινήσεων καὶ τῶν ἐνεργειῶν. καὶ εἰ ἄχρονός ἐστιν ἐνέργεια, ἄχρονον εἶναι καὶ κίνησιν ὡσαύτως. καὶ γὰρ ἡ μὲν ἐνέργεια, κατὰ τὴν ἀκίνητον εἰδῶν παρουσίαν καὶ τελειότητα, ἕστηκεν ἡ αὐτή. ἡ δὲ κίνησις, πρόεισιν ἀεί, ἕως ἂν εἰς τὴν ἐντελέχειαν ἀφίκηται. καὶ τὸ ποσὸν δὲ ἐπὶ τῆς κινήσεως, οὐ κατὰ τὸ πλῆθος τὸ διηριθμημένον ληπτέον. οὐ γὰρ ἔχει συνέχειαν τὸ τοιοῦτον, ἀλλὰ μᾶλλον κατὰ τὴν διέξοδον, παραπλησίως τῇ διαστάσει τοῦ σώματος. εἰ οὖν ποσή ἐστιν ἡ κίνησις, εἰς ἴδιον γένος οὐ δύναται τάττεσθαι. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἀρκούντως. τινῶν δὲ λεγόντων, ὅτι διὰ τοῦτο οὐκ ἔθετο γένος τὴν κίνησιν καὶ τὴν ἐνέργειαν ἐν ταῖς κατηγορίαις ὁ Ἀριστοτέλης, ὅτι ταῦτα ὑπὸ τὰ πρός τι ἀνάγεται, τῷ τὴν μὲν ἐνέργειαν τοῦ δυνάμει εἶναι ἐνεργητικοῦ. τὴν δὲ

Plotinus

κίνησιν, τοῦ δυνάμει κινητοῦ. καλῶς ὁ Πλωτῖνος ἀντιλέγων, φησίν. ὅτι τὰ μὲν πρός τι αὐτὴ ἡ σχέσις ἐγέννα, ἀλλ' οὐ τὸ πρὸς ἕτερον μόνον λέγεσθαι. ὅταν δὲ ἡ τινὸς ὑπόστασις κἂν ἑτέρου ᾖ, κἂν πρὸς ἕτερον, τήν γε τοῦ πρός τι εἴληφε φύσιν. αὐτίκα τοίνυν ἡ ἐνέργεια καὶ ἡ κίνησις καὶ ἡ ἕξις, κἂν ἑτέρου ὦσιν, ἀλλὰ τοῦ εἶναί τι πρὸ τοῦ πρός τι, καὶ νοεῖσθαι καθ' αὑτὰ οὐκ ἀφῄρηνται. καὶ ὅλως τὰ μὲν πρός τι, κατ' αὐτὴν μόνην θεωρεῖται τὴν σχέσιν, ὥσπερ ἡ δεξιότης καὶ ἡ ὁμοιότης. τὰ δὲ ἑτέρων ὄντα οὕτως, ὡς κατὰ μετοχὴν ὑφιστάμενα. ὡς ἐν τῷ κινουμένῳ ἡ κίνησις, καὶ ἐν τῷ ἐνεργοῦντι ἡ ἐνέργεια, οὐ τὴν πρός τι σχέσιν παρίστησιν, ἀλλὰ μετοχὴν τῆς κινήσεως. αἱ δὲ μετοχαί, οὐκ ἐποίουν τὸ πρός τι. ἐπεὶ οὕτως ἑνὶ λόγῳ πάντα ἐστὶ πρός τι. καὶ μάλιστα οὕτω συνεζευγμένον ὑπ' αὐτοῦ τὸ ποιεῖν τῷ πάσχειν, διὰ τὴν πρὸς αὐτὸ σχέσιν, ὡς περὶ ἀμφοτέρων ἕνα ποιήσασθαι λόγον τὸν Ἀριστοτέλην. καὶ εἰ μὴ ὁ τῆς δεκάδος τῶν γενῶν ἀριθμὸς ἀπῄτει διῃρῆσθαι, ὡς ἠθέλησαν ἄν τινες ὅτι εἰς μίαν τὰ δύο ἀνάγει κατηγορίαν. καὶ ὅτι τὸ ὡς γένος λαμβανόμενον ποιεῖν κατὰ τὴν καθαρὰν ποίησιν ἱστάμενον, κεχωρίσθαι τελέως τοῦ πάσχειν. καὶ γὰρ τὸ θερμαίνειν καὶ ψύχειν παρέλαβεν ὁ Ἀριστοτέλης, οὐχ ὡς τὰ ὀρθὰ παρὰ τοῖς στωϊκοῖς λεγόμενα, ὅπερ ὡς εἰς ἕτερον ῥέπουσαν ἔχει τὴν κίνησιν, ἀλλὰ κατ' αὐτὴν τὴν προηγουμένην αἰτίαν τῆς κινήσεως, ἥτις ἐν αὐτῷ τῷ εἴδει τῆς θερμότητος καὶ ψυχρότητος προϋπάρχει. οὕτω γὰρ καὶ καθαρὰ ποίησις ἔσται κεχωρισμένη πάντῃ τοῦ πάσχειν, ἀλλ' οὐδὲ τοῦ θερμαίνεσθαι καὶ ψύχεσθαι. ταῦτά ἐστιν ἅπερ ὕπτια καλοῦσι κατὰ τὴν πρὸς τὸ θερμαῖνον σχέσιν θεωρούμενα. ἀλλὰ σημαίνεσθαι μὲν καὶ τοιαῦτά τινα ἀπὸ τῶν φωνῶν τούτων, οὐκ ἂν ἀντείποιμεν. οὐ μὴν ταῦτά γε εἶναι τὰ ἐν τῷ πάσχειν ὑπὸ Ἀριστοτέλους τιθέμενα. ὥσπερ γάρ ἐστι καθαρὰ ποίησις ἄλλη παρὰ τὴν ῥέπουσαν εἰς τὸ πάσχον, καὶ ἄμικτος πάντῃ πρὸς αὐτήν, οὕτως ἐστὶ καὶ καθαρὰ πεῖσις, τὴν ἐν τῷ πάσχοντι μόνον πεῖσιν περιειληφυῖα, μήτε ἀναφορᾶς, μήτε σχέσεως, μήτε συζεύξεως πρὸς τὴν ποίησιν ἐφαπτομένη. ὥστε οὐδὲ ὀρθά, οὐδὲ ὕπτια ταῦτά ἐστιν, ὡς τοῖς στωϊκοῖς καλεῖν ἔθος. ἐφ' ὧν γὰρ οὐκ ἔστι τὸ πάθος ἀπολελυμένον τῆς πρὸς τὸ ποιοῦν σχέσεως, ἐπὶ τούτων καὶ τὰ ὀρθὰ καὶ τὰ ὕπτια εἰκότως ἐνομίζετο. τὰ μέν, τὴν ἐνέργειαν εἰς ἕτερον συντάττοντα. τὰ δέ, ὑφ' ἑτέρου τὴν κίνησιν ἐν τῷ πάσχοντι συναρμόζοντα, καὶ ἀναφέροντα αὐτὴν πρὸς ἕτερον. ἅπερ εἰ καὶ τῷ ὄντι ἐστίν, ἀλλ' οὐκέτι γε ἁπλᾶ καὶ ἄμικτα, καὶ πρῶτα γένη καὶ καθ' ἑαυτὰ ὑφεστηκότα, καὶ μὴ ἐν ἄλλοις ἔχοντα τὸ εἶναι. καὶ τοῦτο γὰρ ὀρθῶς λέγεται. ὡς οὐ τοῖς κατηγορήμασι πρώτοις δεῖ προσεῖναι τὸ πρός τι εἶναι, ἀλλὰ τοῖς συνυφισταμένοις πως ἔχουσιν. οἷον τῷ κάοντι καὶ τύπτοντι. οὕτως γάρ ἐστιν, ὁ τόνδε τύπτων, καὶ τόνδε κάων. ἐπεὶ γὰρ ἐν συνθέσει πως ἔχει ὁ τύπτων μετὰ τοῦ ὑποκειμένου ὀνόματος, καὶ ἡ ποίησις αὐτοῦ τὸ συμμικτόν πως ἐμφαίνει, καὶ τὸ ἔχον πως πρὸς ἕτερον. τὸ μέντοι ποιεῖν, ἐπειδὴ καθαρὰ μόνῃ τῇ ἐνεργείᾳ συνέζευκται, διὰ τοῦτο κατ' αὐτὴν ἵσταται μόνην καθαρῶς. καὶ τὸ μέν, οὔτε σχέσεως οὔτε μίξεως τῆς πρὸς τὸ πάσχον ἀναπίμπλαται. καὶ γὰρ μάλιστα μὲν οὐδὲ ἔστιν ἐν τοῖς κατηγορήμασι τὰ πρός τι. εἰ δὲ ἄρα τις αὐτὸ μέχρις ἐπινοίας λαμβάνει, ὡς δι' ἕτερον νοεῖται. αὐτοὶ μὲν γὰρ οἱ πὼς ἔχοντες, κατὰ πρῶτον εἶεν ἂν πρός τι. ἕτερον δὲ τρόπον, κατὰ δευτέραν αἰτίαν.

καὶ τὰ κατηγορήματα, τοιαῦτα ἐπινοεῖται. κἀκεῖνο δὲ καλῶς εἴρηται. ὥστε τὰ μὲν πρός τι, μόνη ἡ σχέσις ὑφίστησι. τὸ δὲ ποιεῖν καὶ πάσχειν, ἔχει τινὰς ἰδίας φύσεις, περὶ ἃς εἴπερ ἄρα τὰ πρός τι πως δεύτερα ἐπινοεῖται. διόπερ οὐκ ἐξίσταται ἧς ἔχει ἑκάτερον καθ' ἑαυτὸ ἰδίας κατηγορίας.

Quæstio

Ἀλλὰ διὰ τί φασιν οὐχὶ ἓν μὲν γένος τὸ κινεῖσθαι. εἴδη δὲ τούτου δύο. τὸ κινεῖν, ὅπερ ταυτόν ἐστι τῷ ποιεῖν, καὶ τὸ ὁμωνύμως τῷ γένει κινεῖσθαι λεγόμενον, ἐν ᾧ τὸ πάσχειν. ὥστε μίαν κατηγορίαν εἶναι τοῦ κινεῖσθαι, ἀλλὰ μὴ δύο τοῦ ποιεῖν καὶ πάσχειν. λύσις δὲ τούτου, καὶ πρόσθεν μὲν ἀπεδείχθη διὰ πλειόνων. καὶ νῦν δὲ λεγέσθω. ὅτι ἐν τῷ κινεῖσθαι οὐ περιέχεται τὸ ποιεῖν, εἴ τις τὰς καθαρὰς λαμβάνει ποιήσεις. μόνον δὲ τὸ πάσχειν περιείληπται. οὐ δύναται οὖν γένος εἶναι τὸ κινεῖσθαι τῆς ποιήσεως. ὧν οὐδὲ ὅλως ἐν τῷ εἶναι κατηγορεῖται. ἡ μὲν γὰρ κίνησις, ἑτεροιώσει τινὶ καὶ μεταβολῇ σύνεστιν. ἡ δὲ ποίησις ἡ καθαρά, ἥτις καὶ ἀντιδιαιρεῖται πρὸς τὸ πάσχειν ὡς μηδὲν ἔχουσα κοινὸν πρὸς αὐτήν, ἀπαθής ἐστι καὶ ἄτρεπτος καὶ ἀμετάβλητος. ποιεῖ οὖν μόνως αὕτη οὐδὲν εἰς δεχομένη πάθος. ἀκινήτως ἄρα ποιήσει. οὐκ ἄρα ἐν τῷ κινεῖσθαι ἐστὶ τὸ πρώτως ποιεῖν ὡς ἐν γένει, ἀλλὰ μᾶλλον ἐν τῷ μὴ κινεῖσθαι. αὕτη μὲν οὖν ἀκριβὴς λύσις τῆς ἐνστάσεως. εἰ δέ τις τὸ ποιεῖν διατείνοι καὶ ἐπὶ τὰς κινήσεις, λεγέσθω ὡς κατὰ τοὺς παλαιούς, ἀπὸ τῆς κινήσεως ὑφίσταται τὸ κινεῖσθαι. τοιοῦτον δὲ ὄν, οὐκ ἐπὶ πασῶν τῶν ἐνεργειῶν τάττεσθαι, ἀλλ' ἐπὶ μόνων, ὅσαι κινήσεσιν ἦσαν αἱ αὐταί. τὸ μέντοι ποιεῖν, οὐ κινήσεως μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐνεργειῶν ἐστι περιληπτικόν. οἰκείως οὖν ἔθεντο αὐτὸ εἰς γένους ἰδίου θέσιν, οἰκεῖον ὑπάρχον τῶν τε ἐνεργειῶν αἳ οὐ περιέχει τὸ κινεῖσθαι, καὶ κινήσεων δραστικῶν κεχωρισμένων παντελῶς ἀπὸ πείσεως. διὸ ἀκολούθως ἕτερον ἔθεντο γένος τὸ ποιεῖν τοῦ πάσχειν. τὸ δὲ κινεῖσθαι, μηδὲ ὅλως εἶναι ἐπ' αὐτοῖς γένος. οὐχ ὅτι οὐδὲ ὅλως λέγεται ἐπὶ τῶν ποιήσεων τὸ κινεῖσθαι, ὡς ἡ πρώτη λύσις ἐβούλετο ἀπολογίζεσθαι, ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ ποιεῖν περιέχει καὶ τὰς κατ' ἐνέργειαν κινήσεις, αἵτινες οὐ περιέχονται ἐν τῷ κινεῖσθαι. ὑπομνηστέον δὲ ὅτι τὸ δύο εἶναι γένη τὸ ποιεῖν καὶ πάσχειν. καὶ ἀπὸ τῆς ἐν τῷ παντὶ φύσεως. εἰ γὰρ τὸ μὲν, γεννᾷ, τὸ δὲ ὑποδέχεται τὴν γένεσιν, καὶ τὸ μέν ἐστι δραστικόν, τὸ δὲ παθητικόν, ἐξ ἀνάγκης δεῖ ταῖς ἀρχαῖς ὁμολογουμένως, καὶ τὰ γένη εἶναι διττά. καὶ ἐπεὶ πανταχοῦ τὸ ἄμικτον τοῦ μικτοῦ προηγεῖται, ἐξ ἀνάγκης καὶ τὸ καθαρῶς ποιεῖν καὶ πάσχειν τοῦ μικτοῦ τῆς κινήσεως γένους προϋπάρχει. αὕτη γὰρ ἡ ὑπὸ ἄλλου γινομένη, εἰς ἄλλο ποιεῖ. καὶ εἴπερ ἓν γένος, ἐν τοῖς μετέχουσι καὶ ἀμίκτοις ἔσται τὰ γένη, ὅπερ ἄτοπον. πολλὰ μέντοι τῶν ποιούντων καὶ πάσχει ὑπὸ τὰς δύο ἀρχάς, τήν τε παθητικὴν καὶ τὴν δραστικήν, εἰς μίαν πολλαχοῦ συμπίπτει φύσιν. ἐπεὶ καθαρῶς γε διορίζουσι τὰ πράγματα. οὔτε τὸ ποιοῦν ᾗ ποιεῖ καὶ πάσχει, οὔτε τὸ πάσχον ᾗ πάσχει ποιεῖ. διὸ τὰ μὲν πρῶτα τῶν αἰτίων, ἀκίνητά ἐστιν. ὧν κινήσεων αἴτια γίνεται. τινὰ δὲ τῶν ἑξῆς κινοῦντα, καὶ κινεῖται ὑπὸ τοῦ ἀμφοτέρας ἔχειν ἐν ἑαυτοῖς ἀρχάς. καὶ εἶναι μέν τι αὐτῶν κινοῦν. εἶναι δὲ καὶ κινούμενον ἕτερον. καὶ οὕτως τὸ ὅλον κινεῖν καὶ κινεῖσθαι δοκεῖ. παραιτητέον δὲ τοὺς πολλοὺς εἰς τὸ καὶ ἐν ταῖς ποιήσεσι κινήσεις τίθεσθαι, τὸ νομίζειν ὥσπερ ἐν μοχλείαις τὰς ποιήσεις γίνεσθαι. ἀλλὰ μὴ ὡς τοῖς παλαιοῖς ἔδοξε τῇ δραστηρίῳ

δυνάμει καὶ τῇ ἐπιτηδειότητι τῶν ποιούντων καὶ πασχόντων. τὰ γὰρ ὠθοῦντα καὶ ἕλκοντα καὶ τὰ τοιαῦτα, σύμμικτά ἐστιν, ἔκ τε τοῦ ποιεῖν, ἔκ τε τοῦ πάσχειν. εἴτε οὖν τὴν αἰτίαν τοῦ ποιεῖν καὶ τοῦ πάσχειν, εἴτε τὴν μορφὴν διακρίνοι τις ὡς ἑτέραν, οὐδὲν αὐτῆς ἔσται κοινὸν γένος. ἀπὸ δὲ τῆς αὐτῆς αἰτίας δείκνυται, ὅτι καὶ τὸ νοεῖσθαι καὶ τὸ ὁρᾶσθαι, τῆς τοῦ ποιεῖν ἐστι κατηγορίας, ἀλλ' οὐ τῆς τοῦ πάσχειν. οὐ γὰρ πάσχει τι τὸ νοητὸν εἰς νόησιν, ἀλλ' ἔστι τὸ νοεῖσθαι, τὸ νόησιν ποιεῖν. καὶ τὸ ὁρᾶσθαι, τὸ ὅρασιν, τῆς λέξεως τὸ σχῆμα μόνον ἐχούσης τοῦ πάσχειν. δεῖ τοίνυν μὴ εἰς τὸ σχῆμα τῆς λέξεως ἀφορᾶν, ἀλλ' εἰς τὰ πράγματα. καὶ γάρ τινά μέν ἐστι καὶ τῷ πράγματι καὶ τῷ σχήματι τῆς λέξεως τὸ ποιεῖν ἔχοντα ὡς τὸ ἰατρεύειν. τινὰ δὲ τῷ μὲν πράγματι, ποιητικά ἐστι. τῷ δὲ σχήματι τῆς λέξεως παθητικά, ὡς τὸ νοεῖσθαι καὶ τὸ ὁρᾶσθαι. τύπτειν γάρ ἐστι τοῦτο. τὸ δὲ τύπτειν, ποιεῖν. τινὰ δὲ ἀνάπαλιν, ὡς τὸ ὁρᾶν καὶ νοεῖν. τύπτεσθαι γάρ ἐστι. τὸ δὲ τύπτεσθαι, πάσχειν. ἐπιστάσεως δὲ ἄξιον, μήποτε τὸ νοεῖν καὶ τὸ ὁρᾶν οὐκ ἔστι πάσχειν μόνον καὶ τύπτεσθαι, ἀλλ' ἔχει τινὰ καὶ ἔνδοθεν ἀνεγειρομένην ἐνέργειαν, καθ' ἣν ἡ ἀντίληψις γίνεται. καὶ οὐδὲν οἶμαι θαυμαστὸν εἰ συμμιγές τι ἐπὶ τούτων συμβαίνει. καὶ γὰρ ἀκόλουθον τὰ μέν, ποιεῖν μόνως. τὰ δέ, πάσχειν μόνως. τὰ δέ, ποιεῖν ἅμα καὶ πάσχειν, ὥσπερ τὸ νοεῖν καὶ τὸ ὁρᾶν.

Plotinus

Πάλιν δὲ ὁ Πλωτῖνος ἐπισκεπτέον φησίν, εἰ ἐν τῷ ποιεῖν, τὰς μὲν, ἐνεργείας θήσουσι. τὰς δὲ, κινήσεις. οἷον τὸ τέμνειν. ἢ πᾶσα ποίησις καὶ κίνησίς ἐστιν. ἢ μετὰ κινήσεως. καὶ εἰ πάσας τὰς ποιήσεις πρὸς τὸ πάσχειν, ἢ τινὰς καὶ ἀπολύτους. οἷον τὸ βαδίζειν καὶ τὸ λέγειν. καὶ εἰ τὰς μέν, πρὸς τὸ πάσχειν πάσας κινήσεις. τὰς δέ, ἀπολύτους ἐνεργείας, ἢ ἐν ἑκατέροις ἑκάτερον. τὸ γοῦν βαδίζειν ἀπολελυμένον, κίνησιν ἂν πάντες εἴποιεν. τὸ δὲ νοεῖν, καίτοι ἔχον πάσχον τὸ νοούμενον, ἐνέργειαν οἶμαι ῥητέον. τούτων δὲ πρὸς τὸ πρῶτον. ὅτι τὸ πᾶσαν ποίησιν κίνησιν εἶναι ἢ μετὰ κινήσεως, οὐκ ἐγκριτέον. ἀλλὰ τοὐναντίον, τὸ ποιοῦν ᾗ ποιεῖ, καὶ τὴν καθαρὰν ἐνέργειαν ἔχει, οὐδὲ ὅλως κινεῖσθαι. ὥστε ἐν τῷ ποιεῖν, οὐδέ τι τὰς μέν, ἐνεργεία λέγειν, τὰς δὲ κινήσει. ὅλως γὰρ οὐκ εἰσὶν ἐν τῷ ποιεῖν αἱ κινήσεις, διὰ τὰς εἰρημένας αἰτίας. ἀλλ' οὐδὲ τὰς ἀθρόας ἁπλῶς φήσομεν ἐνεργείας εἶναι, καθ' ὅσον εἰσὶν ἀθρόαι. διότι τὸ ἀθρόον, καὶ τῶν μεταβολῶν ἐστιν ἴδιον. καὶ οὐδέποτε ταύτῃ ἀντιδιαιρεῖται ἐνέργεια πρὸς κίνησιν. διότι ἡ μέν, ἀθρόα ἐστίν. ἡ δέ, ἐν χρόνῳ. ἀλλ' ἄλλαις τισὶ διαφοραῖς. πρὸς δὲ τὸ δεύτερον, τὸ, εἰ πᾶσαι πρὸς τὸ πάσχειν αἱ ποιήσεις, ἢ τινές εἰσι καὶ ἀπόλυτοι, δύναταί τις λέγειν, ὅτι οὐκ ἐκεῖνο τὸ ποιεῖν τὸ ἀντιτεταγμένον τῷ πάσχειν ὡς γένος τέθεικεν ὁ Ἀριστοτέλης, ἀλλὰ τὸ κοινότερον καὶ ἴσον τῷ ἐνεργεῖν, καὶ ἐξ ἑαυτοῦ ποιεῖν. ὥστε ὑποπίπτειν. καὶ τὸ περιπατεῖν καὶ τὸ καθῆσθαι, καὶ πάντα τὰ ἀπόλυτα. ὑποπίπτειν δὲ καὶ τὸ ἀντιτεταγμένον τῷ πάσχειν. καθὸ τὸ μέν, ἐν ἑαυτῷ. τὸ δέ, ἐν ἑτέρῳ, τὴν τῆς κινήσεως ἀρχὴν ἔχει καὶ αἰτίαν. ἔστι δὲ καὶ τοῦτο λέγειν. ὡς τὸ μὲν ἀντιτεταγμένον πρὸς τὸ πάσχειν καὶ λεγόμενον ὀρθὸν ὑπὸ τῶν στωϊκῶν, οὐκ εἴληπται νῦν, ἀλλὰ τὸ κοινόν. τὸ δὲ ἀντιτεταγμένον ἐν τοῖς παραδείγμασιν εἴληπται, ὡς σαφέστερον ἴσως. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ πάσχειν. οὐ γὰρ τὸ ὕπτιον λεγόμενον τὸ πρὸς τὸ ποιοῦν, ἀλλὰ τὸ κοινόν. βέλτιον δὲ τὸ πρῶτον καὶ κυριώτατον τοῦ ποιεῖν γένος καθαρὸν τίθεσθαι, καὶ μηδὲ μίαν ἔχον πρὸς τὸ πάσχον

συμπλοκήν. οὕτω γὰρ καθαρὰν νοεῖσθαι τὴν ἐξ αὐτοῦ ἐνέργειαν. εἰ δέ τις καὶ τὴν ἀντίθεσιν τοῦ ποιεῖν καὶ πάσχειν βούλοιτο λαμβάνειν, ἀποδεικτέον καὶ τοῦτο, οὐ κατὰ σχέσιν, ἀλλὰ κατ' ἰδίαν ἑκατέρου ὑπόστασιν. ἥτις ἐν ἑκατέρῳ οὖσα, προσλαμβάνει ἐκ δευτέρου τὸν τῆς ἐναντιώσεως λόγον. τὸ δὲ τρίτον, οὐκ ἔστιν εὐδιόριστον, διὰ τὴν ἐν πολλοῖς τῶν δύο ἀρχῶν μῖξιν. τὸ οὖν βαδίζειν, μέμικται ἔκ τε κινήσεως καὶ ἐνεργείας. ἴσως δὲ καὶ τὸ νοεῖν, ἔκ τε τοῦ πάσχειν καὶ τοῦ ἐνεργεῖν. καὶ διὰ τοῦτο, οὐ ῥᾴδιον ἀποφαίνεσθαι ἐν ποίῳ γένει τὰ προτεινόμενα. ἀλλὰ καθόλου διαιρετέον. πρώτας μὲν ποιήσεις, τὰς καθαρὰς καὶ ἀμίκτους λέγοντες. δευτέρας δέ, τὰς ἀπ' ἐκείνων, εἰς τὰ σύμμικτα γένη. τούτων δὲ εἶναι πλείονας διαφοράς. τὰ μὲν γὰρ αὐτῶν, πρὸς τὸ πάσχειν. τὰ δέ, πρὸς ἄλλα τινὰ συμπλέκεται. καὶ τὰ μέν, ἐπικρατεῖ κατὰ τὴν ἐξ ἑαυτῶν ἐνέργειαν. τὰ δέ, ὑπὸ τῶν ἄλλων τῶν συμμιγνυμένων ἐπικρατεῖται. τὰ δέ, ἄλλως ποικίλως συνυφαίνεται.

Iamblich⁹

Τοιαῦτα δὲ πρὸς τὸν Πλωτίνου ἀντιταξάμενος ὁ Ἰάμβλιχος, τεχνικώτερόν φησιν ἐστὶ πρότερον διελέσθαι τὴν ἰδιότητα τῶν γενῶν τούτων, τοῦ τε ποιεῖν καὶ τοῦ πάσχειν, καὶ τὴν διαφορὰν αὐτῶν τὴν πρὸς ἄλληλα ἐπιδεῖξαι. ἀπὸ γὰρ τούτου φανήσεται καὶ τίνα ὑποτάττειν αὐτοῖς δεῖ. καὶ ποῖα τὰ μεταξὺ αὐτῶν ἐστι σύμμικτα. εἰ δὲ δεῖ πρὸ τῶν Ἰαμβλίχου τὰ Ἀρχύτου παραθέσθαι, ὅσα ἐκεῖνος ἴδια τοῦ ποιεῖν καὶ πάσχειν ἀνέγραψε.

Archytas

καὶ γὰρ καὶ ὁ Ἰάμβλιχος ἐκεῖνα ἐπεξηγεῖται. γράφει τοίνυν ὁ Ἀρχύτας, οὕτως. "Τῷ δὲ ποιέοντος ἴδιόν ἐστι, τὸ ἐν αὑτῷ τὰν αἰτίαν ἔχειν τᾶς κινάσιος. τῷ δὲ ποιωμένω καὶ τῷ πάσχοντι, τὸ ἐν ἑτέρῳ. ὁ μὲν γὰρ ἀνδριαντοποιὸς ἐν ἑαυτῷ τὰν αἰτίαν ἔχει τῶ ποιεῖν τὸν ἀνδριάντα. ὁ δὲ χαλκός, τῶ ποιεῖσθαι ἐν ἑαυτῷ τε καὶ τῷ ἀνδριαντοποιῷ. καὶ ἐπὶ τῶν παθέων δὲ τᾶς ψυχᾶς, ὁ αὐτὸς λόγος. ὁ γὰρ θυμὸς ἐφ' ἑτέρῳ τινὶ πέφυκεν ἀνεγείρεσθαι. καὶ ὑφ' ἑτέρω τινὸς ἔξωθεν ἐρεθίζεσθαι. οἷον, ὀλιγωρίας. ἀτιμίας. ὕβριος. ὁ δὲ ταῦτα δρῶν, ἐν ἑαυτῷ τὰν αἰτίαν ἔχει τῶ ταῦτα δρᾶν."

Iamblich⁹

Ταῦτα τοίνυν ἐξηγούμενος ὁ Ἰάμβλιχος, φησί, τὸ ποιεῖν ἐν ἑαυτῷ ἔχειν τὴν αἰτίαν τῆς ἐνεργείας. τὸ δὲ πάσχειν, τὴν τῆς κινήσεως ἐν ἑτέρῳ καὶ ἐν ἑαυτῷ. ὡς ὁ χαλκὸς ἐν ἑαυτῷ καὶ τῷ ἀνδριαντοποιῷ. διότι καὶ ἰδίαν τινὰ ἔχει βεβαιότητα τῆς ἑαυτοῦ οὐσίας τὸ πάσχειν. καὶ οὐχ ὅλον ἐξήρτηται ἀπὸ τοῦ ποιοῦντος. καὶ λοιπὸν τὰς πρὸς τὸν λόγον ἐπάγει ἐνστάσεις. καὶ γὰρ ἀντιλέγουσί φησί τινες. ὡς καὶ τοῦ ποιεῖν τινά ἐστιν ἐν ἑτέρῳ ἔχοντα τὴν αἰτίαν, οἷον τὸ νοεῖν. εἰ δὲ μὴ τὸ νοεῖν τις ἐν τῷ ποιεῖν τιθείη, ἀλλὰ τὸ νοεῖσθαι, ὡς τοῦ νοεῖν ἐν τῷ πάσχειν ὄντος, οὐδὲ οὕτως τὸ νοεῖσθαι τὴν πᾶσαν αἰτίαν παρέχει τῷ νοοῦντι τῷ κινεῖσθαι. εἰ οὐ τοιοῦτός ἐστιν ὁ τρόπος τῆς κοινωνίας, οἷον ὑπολαμβάνουσιν οἱ ἀποροῦντες ἐπί τε τοῦ νοῦ καὶ τοῦ νοητοῦ. ἀλλ' ἄρα ἐκεῖνος μὲν τῆς περὶ νοῦ θεωρίας οἰκεῖος. λυτέον δὲ τὴν ἀπορίαν συμμέτρως τοῖς προκειμένοις λέγοντας ὥς οἶμαι.

Archytas

ὅτι ὁ μὲν Ἀρχύτας, τὰς καθαρὰς ποιήσεις καὶ πείσεις ἀπελογίσατο. τὸ δὲ νοεῖν κἂν ἔστι τι πάσχειν, ἀλλ' ἔχει τινὰ ἔνδοθεν ἐγειρομένην ἐνέργειαν. ὥσπερ τὸ ὁρᾶν καὶ ὅλως τὸ γινώσκειν. καὶ οὐκ ἔδει ἀπὸ τούτων τῶν συμμεμιγμένων προσάγειν τῷ λόγῳ τὴν ἔνστασιν. Ἄλλοι δὲ ἀπὸ τοῦ ὀρέγεσθαι καὶ ὁρμᾶν τὴν αὐτὴν ἀπορίαν προσάγουσιν. ὡς ἄρα ταῦτα ἐν αὑτοῖς μὲν ἔχει τὴν αἰτίαν τῆς κινήσεως. οὐ πάντη δὲ καθαρεύει τῆς παρ' ἄλλου καὶ ἔξωθεν προκαταρχούσης αἰτίας. ταύτην δὲ τὴν

Iamblich⁹

ἀπορίαν λύων ὁ Ἰάμβλιχος φησίν. ὅτι οὐκ ἔστιν ἁπλᾶ τὰ ὁρμῶντα καὶ ὀρεγόμενα. σύνθετα δὲ ὄντα, οὔτε τὴν αἰτίαν τοῦ ἐνεργεῖν καθόλου ἔχει, οὐδὲ κυρίαν ἀφ' ἑαυτῶν. ἐκ μέρους δέ τινος τῶν ἐν ἑαυτοῖς καὶ δυνάμεως ὥρμηται εἰς τὰς ποιήσεις. ὅθεν καὶ συνεργείας ἀπὸ τῶν ἔξωθεν δεῖται. ἢ προκαταρχούσης, ἢ συμβαλλούσης, ἢ συμβαλλομένης, κινήσεώς τε παθητικῆς μεταλαμβάνει. περὶ ἄλλο μὲν γινομένης, λέγω δὲ τὸ σύνθετον ζῷον. ἀπ' ἄλλου δὲ ἐνδιδομένης, λέγω δὲ τῆς αἰτίας τῶν ἐνεργειῶν δυνάμεως. διὸ οὐδὲ ποιήσεις ἐστὶν αὗται καθαραί. οὐδὲ πάθος μόνον. οὐδὲ ἀπὸ ταύτης ἐνίστασθαι δεῖ πρὸς τὸν ἀποδοθέντα λόγον περὶ τοῦ ποιεῖν, τὸν λέγοντα τὴν αἰτίαν αὐτοῦ παρεῖναι τοῦ ἐνεργεῖν ἀφ' ἑαυτοῦ.

Iamblich⁹

μόνον δὲ δεῖ φησιν ὁ Ἰάμβλιχος προστιθέναι τὸ κυρίως καὶ πρώτως ἀφ' ἑαυτοῦ καὶ ἀφ' ὅλου ἑαυτοῦ τὴν αἰτίαν παρεχόμενον. καὶ μόνως ἐν ἑαυτῷ ταύτην ἔχον. καὶ αὐτοτελῆ εἰς τὰ ὅλα αὐτὴν προϊέμενον. δῆλον δὲ ὅτι σαφέστερος μὲν ὁ λόγος οὕτως ἔσται διὰ τῆς προσθήκης.

Archytas

καὶ Ἀρχύτας δὲ ἐν βραχεῖ λόγῳ πάντα ταῦτα ἐνεδείξατο. τὸ γὰρ ἐν ἑαυτῷ ὡς ἐν ὅλῳ εἴληπται κυρίως καὶ πρώτως. πάλιν δὲ τοῦ πάσχειν ἴδιόν φησι, τὸ ἐν ἑτέρῳ τὴν αἰτίαν ἔχειν τῆς κινήσεως. εἰ γὰρ ἀναίτιόν ἐστι τὸ πάθος, ὥσπερ ἄτοπον εἶναί τι τῶν γινομένων ὑπὸ μηδεμιᾶς αἰτίας γινόμενον, εἰ ἔχον αἰτίαν. καὶ εἰ τοῦτο, ἢ ἐν αὐτῷ τῷ πάσχοντι, καὶ οὕτως οὐ πάσχον μόνον ἐστίν, ἀλλὰ καὶ ποιοῦν, ἢ ἔξωθεν καὶ ἐν ἑτέρῳ. ὡς γὰρ ἂν ποιῇ τὸ ποιοῦν καὶ ὥσπερ ἂν ἐκεῖνο ποιῇ, ταύτῃ πάσχει τὸ πάσχον.

Plotinus

Quæstio

Ἀπορεῖ δὲ καὶ πρὸς τοῦτο ὁ Πλωτῖνος, πῶς ἐστιν ἀπολῦσαι τινὰ καὶ ἐν τῷ πάσχειν οὐκ ὄντα ἐξ ἄλλων. οἷον τὸ σήπεσθαι καὶ ἰοῦσθαι. πολλὰ δὲ καὶ ἐν ἄλλῳ τὴν αἰτίαν ἔχοντα τῆς κινήσεως οὐ πάσχει. ὡς κύκνος φέρεται ἐκ τοῦ ἐν αὐτῷ λόγου λευκαινόμενος, ἄγεται μὲν εἰς τὴν οἰκείαν ἐντελέχειαν. οὐ μέντοι διὰ τὸ ὑπ' ἄλλου πάθος τὸ τοιοῦτον. καὶ τὸ αὖξον δὲ ἀπὸ τοῦ ἐνόντος λόγου, οὐ δήπου κατὰ πάθος εἰς τὴν αὔξησιν ἄγεται. ἀλλὰ πρὸς μὲν τὸ τοιοῦτον ῥητέον, μήτε τὸν κύκνον ἐν ἄλλῳ ἔχειν τὴν αἰτίαν τοῦ λευκὸν εἶναι ἀλλ' ἐν ἑαυτῷ, μήτε ἄλλο μηδὲν τῶν εἰς τὸ οἰκεῖον εἶδος τὸ σύμφυτον ἀγομένων, ἔξωθεν ἔχειν τὴν τοῦ οἰκείου εἴδους μετοχήν. πάθος γὰρ οὖν λέγομεν τὸ οὕτως μετέχειν, οὐχ ὅτι ἄλλου οὐ γὰρ πάθος τὸ τοιοῦτον, ἀλλ' ἐπειδὴ οὐσίας μετάληψις ἦν ἢ τοῦ εἴδους μετοχὴ κατ' ἐνέργειαν, ὑπὸ ἀέρων ἢ ὑπὸ ὑδάτων, ἢ ἄλλου τινὸς ὑγροῦ ἀναθυμιάσεως γινομένη. ἴσως δὲ καὶ διὰ τὴν σύνθεσιν τῶν σηπομένων καὶ ἰουμένων, ἔστι τινὰ ἐν αὐτοῖς. τὰ μέν, ἐν τῷ ποιεῖν. τὰ δέ, ἐν τῷ πάσχειν. ἅπερ μὴ δυνάμενοι διακρίνειν, ἁπλοῦς πείσεις τὰς τοιαύτας ὑποτίθενται. ἀλλὰ πολλάκις φασὶν ἐν ἑαυτοῖς τὴν αἰτίαν ἔχοντα τοῦ ποιεῖν, ἐπαθαίνεται. καθόπερ τοὺς φαύλους ἀπὸ τῆς ἐν αὐτοῖς κακίας, ἐμπαθεῖς εἶναι λέγομεν.

Plotinus

ἢ αὐτῷ δοκεῖ τῷ Πλωτίνῳ, μήτε πάθη ἀλλ' ἐνεργήματα εἶναι τὰ τῆς ψυχῆς πάθη, ἢ ἐν αὐτῇ μὲν ἐνεργήματα, ἐν δὲ τῷ σώματι, πάθη. ὥσπερ οὖν τὴν αἰτίαν τῆς κακίας ἐν ἑαυτοῖς ἔχουσιν οἱ φαῦλοι, οὕτως καὶ τὴν ἐνέργειαν αὐτῆς ἔχουσιν ἐν τῷ ποιεῖν, εἴπερ πάθος ἐπὶ τῆς ψυχῆς οὐ λέγεται. εἰ δὲ περὶ τὸ σῶμα γίνεται τὸ πάσχειν, ἀλλ' ἐν ἄλλῳ ἔσται τὸ πάθος, καὶ ἐπ' ἄλλου. καὶ οὕτως ἀληθὴς γίνεται ὁ τοῦ πάσχειν ὁρισμός. μήποτε δὲ καὶ ἐν τῇ ψυχῇ πλειόνων ὄντων μορίων, ἢ πλει-

ὄντων κρίσεων, καὶ πλειόνων φαντασιῶν, καὶ δυνάμεων, καὶ δοξῶν διαφερομένων, κατὰ τὴν ἀνομολογίαν αὐτῶν γίνονται ἐμπαθεῖς οἱ φαῦλοι. τῶν μὲν, ποιουσῶν. τῶν δὲ, πασχουσῶν ἐναντιώσεων. καὶ μένει ὁ τοῦ πάσχειν λόγος ὑγιής, ὡς ἐν ἄλλῳ ἔχουσι τὸ πάσχειν. Ἀλλ' ἡ τῆς ὕλης ἐπιτηδειότης πάθος οὖσα τῆς ὕλης, πῶς οὐκ ἀπ' αὐτῆς ἐστι τῆς ὕλης ἀλλ' ἔξωθεν. Ἢ δύναται μέν τις λέγειν καὶ τὴν ἐπιτηδειότητα ἔμφασιν τοῦ εἴδους οὖσαν, ἀπὸ τοῦ εἴδους ἐνδίδοσθαι τῇ ὕλῃ. τινὲς δὲ αὐτὸ τοῦτο ὅπερ ἐστι, πάθος τὴν ὕλην εἶναι λέγουσιν. εἰ δὲ μή ἐστι πάθος, ἀλλὰ πάσχει περὶ τῆς ἐπιτηδειότητος, ζητητέον. εἰ μὲν πάσχει τὴν ἐπιτηδειότητα, πάντως ἐστί τι τὸ ποιοῦν αὐτήν. εἰ δὲ μὴ πάσχει, ἀλλ' αὐτὸ ἐπιτηδειότης ἐστὶν, οὐσία ἐστὶν αὕτη τῆς ὕλης. ὁ δὲ λόγος, περὶ τοῦ πάθους ἐστὶν. εἴτε ἔνδοθεν, εἴτε ἔξωθεν. ἀλλ' ἔδει καὶ φησὶν, οὔτε αὐτὸ τὸ ἀφ' ἑαυτοῦ καὶ μὴ ἀπ' ἄλλου ἱκανὸν εἶναι χαρακτηρίζειν τὸ ποιεῖν, οὔτε τὸ ὑπ' ἄλλου καὶ μὴ ἀφ' ἑαυτοῦ τὸ πάσχειν. ἐπεὶ καὶ εἰς ἄλλο ὅτι ποιοῦν, αὐτὸ μὲν ἐφαίνετο τὸ πάσχον. ὁ δὲ ἐποίει, οὐ πάσχον, ἀλλὰ ποιοῦν, ὥσπερ ὁ κασσίτερος ποιεῖν εἰς τὸν ἄργυρον, αὐτὸς μὲν πάσχει ἀναλισκόμενος καὶ φθειρόμενος. τὸν δὲ ἄργυρον καθαίρει, τὸ φθεῖρον αὐτὸν ἀποβάλλων. ὥστε μᾶλλον αὐτὸ συνέχειν τὸν ἄργυρον ἐν τῇ αὐτῇ ποιότητι. ἀλλ' ἐπεὶ ἐν συνθέτοις πράγμασι, σύμμικτα εἴληπται ποιήματα καὶ παθήματα, οὔτε ὁ κασσίτερος ποιεῖ μόνον, ἀλλὰ καὶ πάσχει. ποιεῖ μὲν, καθαίρων τὸν ἄργυρον. πάσχει δὲ, ἀναλισκόμενος ὑπ' αὐτοῦ. καὶ ὁ ἄργυρος, πάσχει μὲν, τῷ καθαίρεσθαι. ποιεῖ δὲ, τῷ ἀναλίσκειν κατ' ἄλλο καὶ ἄλλο. ἀλλ' ἐπεὶ καθόλου διώρισται, τί μέν ἐστι τὸ ποιεῖν, τί δὲ τὸ πάσχειν, καὶ τίνα τὰ ἑκατέρου ἰδιώματα, ἐφεξῆς λοιπὸν εἴη ἂν διαστήσασθαι τὰ εἴδη τοῦ ποιεῖν καὶ τοῦ πάσχειν. ὧν ἀφοριζομένων, εὔδηλον ἔσται, τίνα οὐκ ὀρθῶς ἀναφέρεται εἰς τὰ κυριώτατα γένη, καὶ τίνα ὀρθῶς. τίνα τέ ἐστι σύμμικτα ἐπ' ἀμφοτέρων, καὶ τίνα ἁπλῶς εἰς τὸ ἕτερον ἀναφέρεται. ἀφ' ὧν καὶ τὰ Πλωτίνου εὔδηλα φανεῖται, εἰ ὀρθῶς ὑποτάττει τινὰ ὑπὸ τὸ ποιεῖν καὶ οὐχ ὑποτάττει. δεῖ δὲ κἀνταῦθα τὴν Ἀρχύτα παραθέσθαι τοῦ ποιεῖν διαίρεσιν λέγοντος οὕτως. » Τῷ δὲ ποιεῖν, ἀνωτάτω μὲν ἁ ἐνέργεια. τᾶς δὲ ἐνεργείας, διαφοραὶ τρεῖς. τὸ μὲν γάρ τι ἐστὶν αὐτᾶς ἐν τῷ θεωρεῖν. οἷον, ἀστρονομεῖν. τὸ δὲ, ἐν τῷ ποιεῖν. οἷον, ὑγιάζειν. τεκταίνειν. τὸ δὲ, ἐν τῷ πράσσειν. οἷον, στραταγεῖν. πολιτεύεσθαι. ἔστι δὲ ἁ μὲν ἐνέργεια, καὶ ἄνευ διανοίας. οἷον ἐν τοῖς ἀλόγοις ζώοις, γενικώτατα δὲ αὐτά. » ἐν δὲ τούτοις, τὸ μὲν ἀνωτάτω καὶ κοινὸν τοῦ ποιεῖν κατὰ τὴν ἐνέργειαν ἀφορίζεται τὴν ἁπλῶς. ἥτις ἐν ἑαυτῇ συνείληφε πάντα ὁπόσα ἐστὶ κατ' εἴδη διακεκριμένα ἐνεργήματα, κινήσεως πάσης ἀπολελυμένη. καὶ τὸ κινητικὸν ἔχουσα καθαρόν. καὶ τὸ αἴτιον ἐξ ἑαυτῆς καὶ οὐκ ἀπ' ἄλλου τινὸς προκατάρχοντος, ἢ συνεργοῦντος. ἀπὸ δὲ τούτου μερισθὲν πλείονα πρόεισιν εἴδη ποιήσεως. ὧν πρῶτόν ἐστι, τὸ θεωρητικὸν ἀΰλοις ἐνεργείαις χρώμενον καὶ ἀτρέπτοις. καὶ αὐτὸ εἰς πλείονα μεριζόμενον εἴδη. ὧν τὸ πρῶτον, ὁμώνυμον ἂν εἴη τῷ προσεχεῖ ἑαυτῷ γένει, θεωρητικὸν καὶ αὐτό. καὶ κυρίως τοῦτο θεωρητικὸν καλούμενον. τοῦτο δέ ἐστι, τὸ περὶ τῶν νοητῶν καὶ ἀμερίστων οὐσιῶν ἐπισκοπούμενον ἁπλαῖς νοήσεσιν. οἷον ἐστὶ τὸ νοερόν. τοῦτο δὲ παρῆκεν ὁ Ἀρχύτας. καὶ τρίτης

tannū margētū igens

Plotinus

Archytas

Archytas

πυθαγορικῆς οὖν διαιρέσεως. διὰ τὸ προσεικαστικὸν ἴσως ἀσύμμετρον τῆς τριάδος τῆς θεωρίας. τὸ δὲ περὶ τῶν ἀκινήτων καὶ μαθηματικῶν οὐσιῶν ποιεῖται τὴν διανόησιν. οἷον ἐστὶ τὸ γεωμετρεῖν. ὡρισμέναις μὲν, οὐ μὴν ἁπλαῖς ἐπιχειροῦν ταῖς ἐπιβολαῖς, ἀλλὰ συνθέτοις ἤδη καὶ κατὰ διέξοδον, οἷαι τῆς καθαρᾶς διανοίας εἰσὶν αἱ ἐνέργειαι. τρίτον δέ ἐστιν ἐν τούτοις, τὸ περὶ τῶν ἀϊδίων καὶ ἀεικινήτων αἰσθητῶν οὐσιῶν, ποιούμενον τὴν θεωρίαν, αἰσθήσει μετὰ λογισμοῦ χρώμενον, οἷον ἐστὶ τὸ ἀστρονομεῖν. συμφώνους τοὺς λόγους τοῖς φαινομένοις ἐπιδεικνύον. καὶ οὕτως ἡ ὅλη τῆς θεωρίας ἐνέργεια ἄνωθεν ἀπὸ τῶν καθαρῶν νοήσεων, μέχρι τοὺς κατ' αἴσθησιν διαλογισμοὺς προχωρεῖ. μετὰ δὲ τοῦτο τὸ εἶδος τὸ ποιητικὸν, ὁμώνυμον τῷ γένει τέθεικεν ὁ Ἀρχύτας. ὅπερ ἐν τῷ εἰς τὴν οὐσίαν ἄγειν τὰ μηδέπω τοῦ εἶναι μετέχοντα κυρίως ὑφέστηκε. τούτου δὲ, πολὺ μέν ἐστι τὸ θεῖον. ὅπερ ἐν τῇ δημιουργίᾳ τῶν θεῶν περιέχεται. πολὺ δὲ καὶ ἐν τῇ φύσει τῶν ὄντων. καὶ μάλιστα ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ καθῆκον, περὶ τὸ γινόμενον. πολὺ δὲ καὶ ἐν ταῖς τέχναις μιμουμέναις τὴν φύσιν, καὶ τὸ παραλειπόμενον ὑπ' αὐτῆς, ἀναπληρούσαις. ὡς γὰρ ἡ φύσις τὸ τῆς ὑγείας εἶδος ἐν τοῖς σώμασιν ἐντίθησιν, οὕτως καὶ ὁ ἰατρὸς ἐν τῷ ὑγιάζειν ἀνασώζει τὴν τῆς φύσεως τελειότητα ἐν τοῖς σώμασι. καὶ ὡς ἡ φύσις δέρματά τε καὶ αὐτοφυῆ περιβλήματα περιέβαλε τοῖς ζώοις, οὕτως ἡ οἰκοδομικὴ καὶ τεκτονικὴ καὶ ὑφαντικὴ, καὶ αἱ ἄλλαι τέχναι, τὰ ἐλλείποντα τοῖς ἀνθρώποις ἀναπληροῦσι, τὰ χρήσιμα πρὸς τὴν αὐτάρκειαν τοῦ βίου κατασκευάζουσαι. τρίτον δὲ τοῦ ποιεῖν γένος, τὸ ἐν τῷ πράσσειν ἀπηρίθμηται. ὅπερ τοῦ λόγου τὰς περὶ τὰ αἰσθητὰ καὶ σύνθετα ποιήσεις ἐπιτροπεύει, προαίρεσιν, καὶ βουλὴν, δόξαν τε, καὶ σκέψιν. καὶ τὰς τοιαύτας ποιήσεις περιέχον. τούτου δὲ, τὸ μέν ἐστι καθόλου, τὰ τῶν πόλεων πράγματα διοικοῦν. καὶ ἐν μὲν πολέμῳ, στρατηγοῦν. ἐν δὲ εἰρήνῃ, τὰς πόλεις ἐπανορθοῦν. τὸ δὲ μερικώτερον, τὰς ἰδίας οἰκήσεις εὐθετίζον, ὅπερ οἰκονομικὸν καλεῖται. τοῦτο δὲ τὸ ὅλον γένος, τῶν δοξαστικῶν ἐστι λόγων τῆς ψυχῆς, περὶ τὰ αἰσθητὰ ἐνεργούντων, καὶ ἀρετὴν καὶ κακίαν ἐπιδεχομένων. διότι κατὰ προαίρεσιν καὶ ὁρμὴν ζωτικὴν ἐπιτελεῖται. οὕτω μὲν Ἀρχύτας τὸ πράττειν ἀπὸ τοῦ ποιεῖν διαιρεῖ. τινὲς δὲ ποιητικὰς μὲν λέγουσιν, ὧν ἐπιμένει τὰ ἀποτελέσματα καὶ μετὰ τὴν ποίησιν. ὡς τεκτονικὴ καὶ οἰκοδομική. πρακτικὰς δὲ, ὧν τὰ ἀποτελέσματα ἐν τῷ γίνεσθαι ἔχει τὸ εἶναι. ὡς αὐλητική τε καὶ ὀρχηστική, καὶ αἱ τοιαῦται. ἄλλο δὲ γένος ἐνεργείας ἐστὶ μετὰ ταῦτα, ὃ κοινῶς ἄνευ διανοίας Ἀρχύτας ἀποκαλεῖ, τὸ ἐν τοῖς ἀλόγοις ζώοις. καὶ δῆλον ὅτι ὅσα ποτέ ἐστι καὶ ὁποῖα εἴδη τῶν ἀλόγων ζώων, τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα καὶ ἐν τῷ ποιεῖν διάφορά ἐστιν εἴδη κατὰ τὴν τοιαύτην ἐνέργειαν, περὶ ὧν ἐν ταῖς περὶ ζώων ἱστορίαις διηριθμεῖσθαι εἰώθαμεν. τελευταῖον δὲ γένος ἐνεργειῶν νοείσθω φησὶν Ἰάμβλιχος, ὅπερ ψυχῆς μὲν καὶ φύσεως καὶ λόγων καὶ ζωῆς οὐκέτι ἐπιδείκνυσι ποίησιν. τῶν δὲ σωμάτων, ἢ σώματά ἐστιν ἄψυχα, φανερὰν καθίστησι τὴν σωματοειδῆ ἐνέργειαν. κατὰ πάσας μὲν τὰς περὶ τὸ σῶμα τὰς φαινομένας ἰδιότητας. κατὰ πάσας δὲ αὐτοῦ τὰς δυνάμεις, οὐ χρὴ μόνον στερεά ἐστι καὶ

Archrytas

Archrytas

Archrytas

Iamblichus

αἴτια τυγχάνει, ἀλλ' ἢ καὶ περὶ αὐτὴν ἔχει πολλὰς δραστηρίους δυνάμεις. αἵ τε γὰρ σύμφυτοι τῶν στοιχείων ἐνέργειαι, καὶ αἱ τῆς ῥοπῆς κινήσεις, ἡ ἐπὶ τὸ βάθος, ἡ ἐπὶ τὸ ὕψος, αἵ τε πληκτικαὶ καὶ κατὰ τὴν ὦσιν γινόμεναι, ἔσχαταί τε ὑπάρχουσι, καὶ ἐν τοῖς συνθέτοις θεωροῦνται. συμμιγεῖς τέ εἰσι πρὸς ἄλλας φύσεις. αἵτινες οὐκέτι εἰσὶν ἐνέργειαι, τὸ τετραστήριον οὐκέτι ὁμοίως ἔχουσιν. ἀλλ' ἐπιμεμιγμέναι πρὸς πάθη εἰσὶν, αὐταί τε καθ' ἑαυτὰς οὖσαι, καὶ ἀφ' ἑτέρων δεχόμεναί τινα εἰς ἑαυτὰς ἐπιπλοκήν. ὅσα μὲν οὖν ὑπὸ τὸ ποιεῖν ὑπάγεται, διὰ τούτων πέφηνεν.

Quaestio

Ἄξιον δὲ ἐπιστῆσαι, διατί τὸ τελευταῖον τοῦ τρίτου εἴδους τὸ ἐπὶ τῶν ἀψύχων θεωρούμενον, παρῆκε τελέως ὁ Ἀρχύτας. καί μοι δοκεῖ τὰς κυρίως ποιήσεις διελέσθαι προθέμενος, αἵτινες ἐν ἑαυταῖς κυρίως ἔχουσι τὴν ἀρχὴν τῆς κινήσεως, παραιτήσασθαι τὰς σωματικὰς ταύτας. ἅτε πρὸς πάθος συμμεμιγμένας καὶ μετὰ κινήσεως καὶ ἀλλοιώσεως γινομένας. *Archytas*

τούτων δὲ διαιρεθέντων, καιρὸς ἂν εἴη λοιπὸν τὰ ὑπὸ τοῦ Πλωτίνου λεγόμενα ἐπισκέψασθαι. *Plotin⁹* τὸ τοίνυν τὰς πρὸς τὸ πάσχειν ἑπούσας κινήσεις λέγειν ποιήσεις δύο, συγχεῖ τὰ δύο γένη πρὸς ἄλληλα. οὐ γάρ εἰσιν ἁπλῶς ἐν τῷ ποιεῖν αἱ συμπλεκόμεναι πρὸς τὸ πάσχειν κινήσεις. εἰ δέ τις καὶ τὰς κινήσεις περιέχεσθαι λέγοι ἐν τῷ ποιεῖν, τὰς κατὰ τὸ κινεῖν δηλονότι λήψεται αἰτίας τοῦ κινεῖσθαι. αἵτινες ὡς ἐν αἰτίας λόγῳ, περιέχουσι τὰς ἀρχὰς ὅλας τῶν κινήσεων. ἀλλ' οὐδὲ τὰς ἐνεργείας τῷ ἀπολύτῳ τρόπῳ δεῖ χαρακτηρίζειν. καὶ γὰρ κινήσεσι τὸ ἀπόλυτον ὑπάρχει. ὡς τὸ βαδίζειν. καὶ ἐνεργείαις οὐχ ὑπάρχει, ὡς ἐν τῷ νοεῖν. ἐπειδὴ τὸ νοεῖσθαι οὔτε ἐστὶν ἢ ποιεῖν, ἢ πάσχειν. τὸ δὲ λέγειν μήποτε οὐδὲ τοῦ ποιεῖν ἐστι τὸ νοεῖν καὶ τὸ βαδίζειν διὰ τὸ εἶναι ἀπόλυτα, τοὐναντίον μᾶλλον κατασκευάζει δικαίως. πολὺ γὰρ μᾶλλον ἔσται ἐν τῷ ποιεῖν. διότι αἱ προηγούμεναι ἐν αὐτῷ ποιήσεις ἦσαν ἀπόλυτοι. ἀλλὰ μᾶλλον φησὶ τὸ νοεῖν τῶν πρός τι. ἢ πρῶτον μὲν οὐδὲ ἡ νόησις πᾶσα πρός τι ἁπλῶς. εἰ γὰρ καὶ πρός τι θείη τις αὐτὴν οὖσάν γε πρότερον καθ' ἑαυτὴν, προσλαμβάνει τὴν σχέσιν. καὶ γὰρ περὶ τῆς αἰσθήσεως αὐτὸς ὁ Πλωτῖνος καὶ αἴσθησίς φησι πρὸ τῆς σχέσεως ἐνέργεια ἐστὶν, ἢ πάθος. ὡσαύτως δὲ καὶ ἡ νόησις. εἰ δὲ καὶ τὴν νόησιν τις τῶν πρός τι νομίζοι, ἀλλὰ τό γε νοεῖν, ἐν τῷ ποιεῖν ἔσται. ἐπεὶ καὶ ἡ ἀρχὴ τῶν πρός τι ἐστὶν. ἀλλὰ τὸ ἄρχειν τοῦ ποιεῖν. ἐπειδὴ δὲ τὴν αὐτὴν κίνησιν καὶ ἐνέργειαν ὁ Πλωτῖνος ὑποθέμενος ἓν γένος τὴν κίνησιν ἀπεφήνατο, ἴδωμεν πῶς διαιρεῖ τὸ γένος τοῦτο. *Plotin⁹* φησὶ δὴ, τὰς μὲν, σωματικὰς εἶναι. τὰς δὲ, ψυχικὰς κινήσεις. καὶ τῶν ψυχικῶν, τὰς μὲν, λογικάς. τὰς δὲ, ἀλόγους. καὶ δῆλον ὅτι παρὰ τὰ μετέχοντα ἐν οἷς ἐγγίνονται ἐστὶν ἡ τοιαύτη διαφορὰ κατὰ συμβεβηκὸς ἑπομένη. ἀλλ' οὐ κατὰ τὴν τοῦ γένους οἰκείαν διαφορὰν γενομένη. εἰσὶ δὲ σωματικαὶ μὲν κινήσεις, ἐν τῷ ποιεῖν, αἵ τε ὀργάνῳ τῷ σώματι χρώμεναι, ὡς ἐν τῷ τύπτειν, καὶ ὅσαι τοῦ σώματός εἰσιν ἴδιαι. ὥσπερ τὸ βαρεῖν. ἐπὶ ψυχῆς δὲ ἐν τῷ ποιεῖν κίνησις. διὰ ψυχῆς μὲν τὸ γεωμετρεῖν. ψυχῆς δὲ οἰκεία ἐνέργεια ἡ ζωή. δύναται δέ τις καὶ τὰ μὲν, ἐν ψυχῇ, τὰ δὲ ἐν σώματι τίθεσθαι. κατὰ τοὺς τιθεμένους καὶ περὶ ψυχὴν γίνεσθαι πάθη. πάλιν δὲ τὰς μὲν, παρ' ἑαυτῶν εἰς ἄλλα φησὶ κινήσεις. τὰ δὲ ὑπ' ἄλλων, εἰς αὐτάς. καὶ δῆλον ὅτι τὴν ποιητικὴν καὶ παθητικὴν

κίνησιν διορίζει ταῦτα ἀπ' ἀλλήλων. καθόσον ἡ μὲν παρ' ἑαυτῶν ἔχει τὸ ἐνεργεῖν εἰς τὰ ἄλλα. τοιοῦτον γάρ ἐστι ποίησις. ἡ δὲ ὑπ' ἄλλων ἢ ἐξ ἄλλων εἰς ἑαυτήν. αὕτη δέ ἐστιν ἡ παθητική. ἀλλὰ τὸ μὲν εἰλικρινὲς καὶ καθαρὸν ἰδίωμα τοῦ ποιεῖν ἐστιν, ἐν τῷ ἐξ ἑαυτοῦ. τοῦ δὲ πάσχειν, τὸ ἐν ἄλλῳ ἔχειν τὴν αἰτίαν. ὁ δὲ, οὐ τηρεῖ τὸ καθαρὸν αὐτῶν, προστιθεὶς τὸ μὲν, ἐξ ἑαυτοῦ τὸ εἰς ἄλλα ἐνεργεῖν. διὰ γὰρ τὴν σύμμιξιν καὶ τὴν εἰς ἄλλο ῥοπὴν, οὐ διασώζει τὴν καθαρὰν ἐνέργειαν. τὸ δὲ ἐξ ἄλλου, τῷ εἰς αὐτὰ σύνθεσίν τινα ἐργαζόμενος. πολὺ γὰρ διαφέρει. ἢ ἐν ἄλλῳ ἔχειν τὴν αἰτίαν τοῦ πάθους κεχωρισμένῳ, ἢ συνῆφθαι πρὸς τὴν αἰτίαν τοῦ πάθους. τρόπον γάρ τινα ἐπὶ τούτων, αἱ δύο ἀρχαὶ εἰς ταυτὸν συγχέονται. αἰτία δὲ τούτου γέγονεν, ἡ τῆς κινήσεως ὡς κοινοῦ γένους προτίμησις. δι' ἣν οὐ χωρίζοντες καθαρῶς λοιπὸν τὸ πάσχειν καὶ ποιεῖν διαστήσασθαι. ὅθεν καὶ ἐπὶ τῆς τμήσεως συγχεῖ ὁ λόγος ταῦτα τὰς εἰς ἄλλα κινήσεις, τὰς αὐτὰς ταῖς ἐξ ἄλλων κινήσεσι τιθέμενος. ἔστω γὰρ ἡ μὲν τμῆσις, μία. τὸ μέντοι τέμνειν καὶ τέμνεσθαι, ἕτερα. τοῦτο δὲ οὐδαμῶς συγχωρητέον. ὡς γὰρ ἔχει ἡ τμῆσις, οὕτως καὶ τὸ τέμνειν καὶ τὸ τέμνεσθαι. ὥσπερ οὖν ἡ ἀπὸ τοῦ τέμνοντος ἐνέργεια τῆς ἐν τῷ τεμνομένῳ φύσεως κεχώρισται, οὕτως καὶ ἡ κατὰ τὸ τέμνειν τομὴ, τῆς κατὰ τὸ τέμνεσθαι διέστηκεν. ἔστι γὰρ ἡ μὲν, ἐκ τῆς ἐνεργείας καὶ τῆς δραστικῆς κινήσεως προκατάρχουσα αἰτία. ἑτέρα δὲ καὶ διάδοχος ταύτης, ἐν τῷ τεμνομένῳ παθητικὴ γενομένη ῥοπή. ἐπεὶ καὶ ἐπὶ τῆς τριχὸς, ἄλλη μέν ἐστιν ἡ τῶν χειρῶν διάστασις τῶν ἐκτεινουσῶν τὴν τρίχα. ἄλλη δὲ ἡ τῆς τριχὸς ἀνάπλωσις. οὕτως οὖν καὶ ἐπὶ τῆς τομῆς. ἄλλη μὲν ἔσται ἡ κατὰ τὸ ἐνεργεῖν καὶ τέμνειν τμῆσις. ἄλλη δὲ, ἡ κατὰ τὸ τέμνεσθαι. ἐπεὶ δὲ παράκειται συνεχῶς, ἢ ἐγγὺς ἡ ἑτέρα πρὸς τὴν ἑτέραν, τὸ διττὸν αὐτῶν διαλανθάνει. καὶ τότε μὲν, δόξαν ἄν τισι πάσχειν, ὡς ἐν τῷ ἐνεργεῖν ὂν τὸ συναμφότερον. τότε δὲ, ὡς ἐν τῷ πάσχειν. οὐ μὴν οὕτως γε τὸ ἀληθὲς ἔχει. ἀλλὰ δύο τὰ κινήματά ἐστι. διεστηκότα μὲν ἀλλήλων κατὰ φύσιν. ἐν δὲ τοῖς συνθέτοις, εἰς ταυτὸν συγχεόμενα. διαλανθάνει δὲ διατὶ τὴν σύμμιξιν, καὶ διότι τὸ ποιεῖν καὶ πάσχειν εἰς ἓν γένος συνάγουσιν.

ἑξῆς δὲ ἀλλήλοις καὶ τοῦτο ζητεῖ ὁ Πλωτῖνος κατὰ τὰ λεγόμενα τῆς κινήσεως εἴδη, εἰ πανταχοῦ συνέπεται τὸ ποιεῖν τῷ πάσχειν. *Plotinus* ἔστω δὲ τὰ εἴδη τῆς κινήσεως, γένεσις, καὶ φθορά. αὔξησις, καὶ μείωσις. ἀλλοίωσις, καὶ ἔτι ἡ κατὰ τόπον μεταβολή. ὁ δὲ Ἰάμβλιχος, εὐθὺς μὲν ἐνιστάμενος φησὶ πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς ἐφόδου. *Iamblich⁹* οὐκ ἀξιοῦντες ἀπὸ τῆς κινήσεως τὰς ποιήσεις χαρακτηρίζεσθαι. ἄλλο γὰρ γένος εἶναι τῶν κινούντων, καὶ ἄλλο τῶν κινουμένων. ἔπειτα ἀντιλέγομεν, οὐκ οἰόμενοι δεῖν ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ τὰ ποιοῦντα καὶ πάσχοντα χαρακτηρίζεσθαι, ὥσπερ ἀπὸ τοῦ κινεῖσθαι. μήποτε δὲ ῥητέον πρὸς τὸν Ἰάμβλιχον, ὡς τὰ αὐτὰ εἴδη τῆς κινήσεως καὶ τῶν κινούντων ἐστὶ καὶ τῶν κινουμένων. τὸ γὰρ γινόμενον, ὑπὸ τοῦ ποιοῦντος γίνεται. καὶ τὸ φθειρόμενον, ὑπὸ τοῦ φθείροντος φθείρεται. καὶ ἐπὶ ἀλλοιώσεως δὲ καὶ τῆς κατὰ τόπον μεταβολῆς, ὁ αὐτός ἐστι λόγος. πρὸς μὲν οὖν τὰς ἀπορίας τοῦ Πλωτίνου, τοιαύτας οἱ μετ' αὐτὸν ἐπήγαγον λύσεις.

ἐπειδὴ δὲ ἀντὶ τοῦ ἀποδοθέντος ὁρισμοῦ τοῦ ποιεῖν καὶ πάσχειν ὑπὸ τῶν Πυθαγορείων, ἄλλον ὁ Πλωτῖνος ἐνέκρινε, παρα- *Plotin⁹*

θῶμεν καὶ τοῦτο συννοῆσαι, γράφοντες καὶ τὰ πρὸς αὐτὸν εἰρημένα τῷ Ἰαμβλίχῳ, καὶ τοῖς ἄλλοις συντόμως. λέγει τοίνυν ὁ Πλωτῖνος, ὅτι ἔδοξεν τισὶ, μὴ ἐκ τοῦ ἀφ' ἑαυτοῦ ἢ ἀπ' ἄλλου χαρακτηρίζειν τὸ ποιεῖν καὶ τὸ πάσχειν, ἀλλ' ἐκ τοῦ κατὰ φύσιν ἢ παρὰ φύσιν. τὰ μὲν γὰρ τοῦ οἰκείου τέλους τυγχάνοντα, ἐν τῷ ποιεῖν εἶναι. τὰ δὲ ἐναντία τούτων, ἐν τῷ πάσχειν. τὸν γοῦν ὑπὲρ πατρίδος ἀποθνήσκοντα, οὐ πάσχειν, ἀλλ' ἐνεργεῖν φησί. σώζοντα τὸ κατὰ λόγον, καὶ τὸ κατὰ τὴν οἰκείαν τελειότητα. τὸν δὲ ἀδικοῦντα, κἂν πάντας ἀναιρῇ φησιν ἀνθρώπους, φθείροντα τὸ κατὰ λόγον καὶ τὰς κατὰ φύσιν ἀφορμὰς, πάσχειν ἀλλ' οὐ ποιεῖν φησι. διὸ καὶ τὴν αὐτὴν κίνησιν συμβαίνει τοῦ ποιεῖν καὶ τοῦ πάσχειν εἶναι. τὸ γὰρ αὐτὸ ὡς μὲν τεχνητὸν, κατὰ φύσιν ποιεῖ. ὡς δὲ φυσικὸν, παρὰ φύσιν. οἷον τὸ ἐν τοῖς ζώοις πῦρ κάτω κινούμενον. καὶ ἡ γῆ ἄνω. κατὰ μὲν τὴν τέχνην τοῦ δημιουργοῦ, κατὰ φύσιν κινοῦνται. διὸ οὐκ ἔστι παθητικὴ, ἀλλὰ δραστικὴ ἡ τοιαύτη κίνησις. πρὸς δὲ τὴν ἐξ ἀρχῆς οὐσίαν, παθητική. πρὸς δὴ ταῦτα ἀντιλέγοντες, ἄλλο φασὶν εἶναι τὸ ποιητικὸν αἴτιον, καὶ ἄλλο τὸ τελικόν. καὶ ἐν τοῖς αἰτίοις τὸ τελικὸν ὑπερέχουσαν ἀξίαν ἔχει, ἀλλ' ἐν τῷ ποιεῖν τὸ ποιητικὸν κυριώτερον. καὶ οὐδενὸς ἄλλου προσδεόμενον ἐν τούτῳ. ὅταν οὖν ποιοῦν τι τοῦ τέλους διαμαρτάνῃ. κατὰ μὲν τὸ ποιητικὸν ἐν ἑαυτῷ αἴτιον, ποιεῖν ἂν λέγοιτο δικαίως. κατὰ δὲ τὴν ἁμαρτίαν τοῦ τέλους, πάσχειν εἰ παρὰ φύσιν διατίθοιτο. τάχα δὲ κατὰ τὴν τεῦξιν τοῦ τέλους, ὅταν κατὰ φύσιν διατίθηται, πάσχειν ἂν λέγοιτο καὶ οὕτως. οὐ γὰρ πᾶν πάθος δηλοῖ τὸ παρὰ φύσιν, ἀλλ' ἔστι τι καὶ κατὰ φύσιν. εἰ δὲ καὶ τὸ τέλος καὶ τὸ ἀγαθὸν ἐν ἑαυτῷ ἔχει ὥς φασι τὸ ποιεῖν λεγόμενον, καὶ οὕτως ὁ περὶ τοῦ ποιεῖν ἀποδοθεὶς λόγος, ἀραρὼς ἔσται ὅτι ποιεῖν ἐστιν τὸ ἐν ἑαυτῷ τὴν αἰτίαν ἔχειν. μήποτε δὲ ἐπὶ τῶν ἁπλῶν, οὔτε διαιρεῖται τὸ ποιητικὸν καὶ τὸ τέλος, ἀλλ' εἰς ταὐτὸ συνδεδράμηκεν. εἰ δὲ διήρηται, οὐδὲν ἄτοπον. κατὰ μὲν τὸ ποιητικὸν, ποιεῖν. κατὰ δὲ τὸ τέλος, πάσχειν. ὅταν δὲ τὸ τέλος ποιῇ, κατ' ἐκεῖνο ποιεῖν λέγεται. ὁ γοῦν ὑπὲρ πατρίδος ἀποθνήσκων, τὴν μὲν κατὰ τὸ τέλος ποίησιν καθ' ἣν σώζει τὸ κατὰ φύσιν καὶ κατὰ λόγον ταύτην, ἐνεργεῖ. καὶ ἔχει ἐν ἑαυτῷ τὴν αἰτίαν τῆς τοιαύτης ἐνεργείας, τῆς τὸ τέλος περιποιούσης τὸ οἰκεῖον. ἡ δὲ τοῦ τέλους μέθεξις, πεπόνθησις. ἀλλ' ὑφ' ἑαυτοῦ. τὴν μέντοι σωστικὴν καὶ τηρητικὴν ἑαυτοῦ ἐνέργειαν, οὐκέτι ἔχει ὅταν ἀποθνήσκῃ. ἀλλ' ἄλλος αἴτιος τοῦ ἀποθνήσκειν. διὸ καθὸ οὐκ ἔχει ἐν ἑαυτῷ τὴν αἰτίαν ἀλλ' ἐν ἄλλῳ, κατὰ τοῦτο πάσχει, ἀλλ' οὐ ποιεῖ. εἰ μὴ ἄρα ἑαυτὸν ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἐπιδιδοὺς, αὐτὸς πάλιν τὸ ποιοῦν καὶ τὸ πάσχον κατ' ἄλλο καὶ ἄλλο. πᾶν οὖν καθόσον ποιεῖ, ἐν ἑαυτῷ τὸ αἴτιον ἔχει τοῦ ποιεῖν. πᾶν δὲ πάσχον καθὸ πάσχει, ἐν ἄλλῳ. καὶ τὸν ἀδικοῦντα οὖν ὅταν πάσχειν τις λέγῃ, φθειρομένου τοῦ κατὰ λόγον ἐν αὐτῷ. κἂν ἀναιρῇ πάντας ἀνθρώπους, πολλὰ ἐν αὐτῷ θεωρεῖ. καὶ γὰρ ποιεῖ αὐτὸς ἐν ἑαυτῷ, τὴν τοῦ κατὰ λόγον φθοράν. εἴπερ ἑαυτὸν διαφθείροι. καὶ πάσχει δὲ ὡς ὑπ' ἄλλου ἑαυτῷ διαφθειρόμενος. καὶ μέντοι καὶ τὴν τῶν ἄλλων ἀναίρεσιν ποιεῖ. εἰ μέντοι ἐπ' ἄλλου γένοιτο ἄδικος ἐκεῖνος εἰς αὐτὸν ποιεῖ. οὗτος δὲ πάσχει μὲν ὑπὸ τοῦ ποιοῦντος εἰς αὐτόν. ποιεῖ δὲ εἰς τοὺς ἀναιρουμένους. καὶ τὸ πῦρ δὲ τὸ ἐν

ἰαρώς

ἀραρώς

facere & pati

τοῖς ζώοις εἰ κάτω κινεῖται, καὶ ἡ γῆ ἄνω. πρὸς μὲν τὴν τέχνην τοῦ δημιουργοῦ φησὶν ὁ Ἰάμβλιχος ἀρχὴν οὖσαν καὶ αἰτίαν ποιήσεως, ποιεῖ τοῦτο. πρὸς δὲ τὴν τῆς φύσεως αἰτίαν, εἴπερ παρὰ φύσιν κινεῖται, πάσχει τοῦτο. θαυμάζω δὲ ἐγὼ, εἰ μὴ νῦν ὅπερ βούλεται ὁ Πλωτῖνος, καὶ ἡμεῖς λέγομεν. ὅτι τὰ μὲν κατὰ φύσιν, ἐν τῷ ποιεῖν ἐστι. τὰ δὲ παρὰ φύσιν, ἐν τῷ πάσχειν. ἴσως οὖν σαφέστερόν ἐστι λέγειν, ὅτι τοῦ πυρὸς ἡ ἐπὶ τὰ κάτω κίνησις, καὶ τῆς γῆς ἡ ἐπὶ τὰ ἄνω, παθήσεις ἀπὸ τῆς δημιουργικῆς ποιήσεως ἐγγινόμενα. ἀλλὰ τελειωτικὰ καὶ εἰδοποιὰ τοῦ συνθέτου. παθητικὴν δὲ ποίησιν αὐτῶν τῶν στοιχείων, εἴ τις ἐπιζητεῖ, τὴν κατὰ τὸ εἶδος καὶ τὴν ἐν αὐτοῖς αἰτίαν ἐνεργοῦσαν, ταύτην ἀφοριζέσθω. διὸ κατὰ μὲν τὰς ἐνεργείας, καὶ ἔρρωται καὶ αὔξεται κατὰ τὰ πάθη, κἂν ἀπὸ δημιουργικῶν ᾖ λόγων ἐγγινόμενα. τοῖς μὲν συνθέτοις, εἰς τὴν σύστασιν τοῦ εἴδους συντελεῖ, εἰς ἣν καὶ ὁ δημιουργὸς βλέπει. αὐτὰ δὲ βιαζόμενα, φθίνει τε καὶ ἀμυδροῦται. καὶ ἐπὶ τῶν ζώων δὲ αἱ ἀνοικείως φασὶ τῷ εἴδει γινόμεναι ὁρμαὶ καὶ κινήσεις ἀφιστάμεναι τῆς ποιητικῆς αὐτῶν ἀρχῆς, παρὰ φύσιν τε ἔχουσι, καὶ εἰς τὴν ἐναντίαν τῇ τοῦ ποιεῖν αἰτίᾳ περιΐστανται. διὸ καὶ ἐν τῷ πάσχειν αὐτὰς ῥητέον, τά τε ἄλλα. καὶ ὅτι ἡ μὲν τοῦ ποιεῖν ἀρχὴ, εἰς τὸ εἶναι αὐτὰς συνέχει. ταῦτα δὲ εἰς φθορὰν ἀποκλίνει. ἀλλ' εἰ τοῦτο, ἔσονται καὶ τούτων αἱ ἀρχαὶ, οὐκ ἐν ἑαυταῖς ἀλλ' ἔξωθεν. εἴπερ εἰσὶν ἐν τῷ πάσχειν. εἰ μέντοι ἔνδοθεν αἱ ἀρχαὶ, ποιήσεις καὶ ταύτας ῥητέον, κἂν ἀφιστῶνται τοῦ κατὰ φύσιν. εἰσὶ γὰρ καὶ φθαρτικαὶ ποιήσεις, ὥσπερ καὶ πείσεις τελειωτικαί. καὶ οὐ πᾶν τὸ ποιεῖν εἰς τὸ εἶναι ἄγει, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ μὴ εἶναι, εἴτε εἰς ἑαυτό τι ἐνεργεῖ, εἴτε εἰς ἄλλο. καὶ γὰρ τὸ παρὰ φύσιν ἔχον, ἀπὸ τῆς παρὰ φύσιν ταύτης διαθέσεως ἐνεργεῖ τινας ἐνεργείας, εἰ καὶ μὴ καθαρὰς, διότι πάθει συμμιγεῖς εἰσιν, εἰ καὶ ἀπὸ πεπονθυίας διαθέσεως προαγόμεναι. καὶ ἐπὶ τῶν ἔξωθεν δὲ κινούντων, ὅταν εἰς τὴν φύσιν κινῶσιν ὥσπερ οἱ γεωργοὶ καὶ οἱ διδάσκαλοι. ἐπειδὴ ἡ ποιητικὴ ἀρχὴ τῆς φύσεως καὶ ἡ τῆς τέχνης, εἰς ταὐτὸ συμπίπτουσι. καὶ δύο ἐνέργειαι συνέχονται. αἱ μὲν τῆς τέχνης, ὡς τέχνης ἔξωθεν ἔχουσαι τὴν ἀρχὴν, πάθη γίνονται ἐν τῷ κατὰ φύσιν ἔχοντι. αἱ δὲ σωστικαὶ τῆς φύσεως ἔνδοθεν ἔχουσαι τὴν ἀρχὴν, μένουσιν ἐν τῷ τῆς ἐνεργείας εἴδει. καὶ ὅταν δὲ ἡ τοῦ διδάσκοντος ἀκοὴ εἰσίῃ εἰς τὸν μανθάνοντα, ἡ μὲν ἀπὸ τῆς φωνῆς ἐνέργεια, τὸ διὰ τῆς ἀκοῆς πάθος σύζυγον ἔχει. καὶ οὕτως ἐπὶ τούτων τὸ ποιεῖν τῷ πάσχειν συνέζευκται. ἄλλης μὲν οὔσης τῆς κατὰ τὴν φωνὴν ἐνεργείας. ἄλλου δὲ τοῦ κατὰ τὴν ἀκοὴν πάθους. ὅταν δὲ τὸ ὑπὸ τῆς φωνῆς πάθος μηκέτι ἵστηται ἐν τῷ πάθει, ἀλλὰ προβάλλει ἀφ' ἑαυτῆς ἄλλην ἐνέργειαν τῆς ἀντιλήψεως, τότε ἄλλη ἀρχὴ τῆς ἐξ ἑαυτοῦ ἐνεργείας ἡ γνώρισις τοῦ ῥηθέντος. εἰ δὲ ὁ δεξάμενος τὴν προτέραν ἐνέργειαν κατὰ πάθος, ἄλλην ποιεῖται ἐκ τοῦ πάθους ἐνέργειαν, οὐ διὰ τοῦτο χρὴ συνάπτειν αὐτὴν πρὸς τὴν προηγησαμένην τοῦ πάθους ἐνέργειαν, τὸ ἐν μέσῳ πάθος ἐκλείποντα. οὐ δεῖ τὴν ἀρχὴν τῆς δευτέρας ἐνεργείας ἐν τῷ διδάσκοντι θετέον, ἵνα ἐν ἄλλῳ φανῇ τῆς ποιήσεως ἡ αἰτία. ἀλλ' ὥσπερ ἐστὶ σύζυγον, τοῦ μὲν, ἐν τῷ μανθάνοντι διὰ τῆς φωνῆς ἐν τῇ ἀκοῇ πάθους, ἐν ἄλλῳ ἡ αἰτία τῷ διδάσκοντι. τῆς μέντοι ἀντιλήψεως τὴν οἰκείαν ἀρχὴν,

Iamblich⁹

Plotinus

ἐν τῇ τοῦ μανθάνοντος ψυχῇ ὑποθετέον, ἐγειρομένην ἀπὸ τῶν ἐν τῇ ψυχῇ λόγων. ἵνα καὶ ἀληθῶς ἐπιγνῷ τὸ ῥηθέν, καὶ οἰκείως αὐτὸ παραδέξηται, καὶ μὴ ἐν μόνῃ μείνῃ τῇ πληγῇ καὶ τῇ ἀκούσει. καὶ οὕτως ἡ τῆς ἐνεργείας ἀρχὴ ἐν αὐτῷ τινι ἔσται, καὶ οὐκ ἐν ἄλλῳ.

Plotin⁹

ἀπὸ δὲ τῆς αὐτῆς ἐννοίας, καὶ ταῦτα ὁ Πλωτῖνος ἐπάγει. ἆρα ὅπου μὴ ἐνέργεια, πεῖσις δὲ μόνον, ταῦτα ἔσται ἐν τῷ πάσχειν. τί οὖν εἰ κάλλιον γίνοιτο τὸ πάσχον, ἡ δὲ ἐνέργεια τὸ χεῖρον ἔχοι, εἰ κατὰ κακίαν ἐνεργοίη τις καὶ ἄρχοι, εἰς ἄλλον ἀκολάστως. μόνως δὴ ταῦτα ἐν τῷ πάσχειν θήσομεν. καὶ εἴρηται μὲν ταῦτα, ἀπὸ τῆς ἐννοίας τοῦ πάσχειν καὶ ποιεῖν. σωστικὸν μὲν τὸ ποιεῖν, φθαρτικὸν δὲ τὸ πάσχειν λεγούσης. καὶ τὸ μέν, κάλλιον. τὸ δέ, χεῖρον. μάχεται δὲ τῇ συνηθείᾳ ἐνεργείας καὶ ποιήσεις, καὶ φαύλας καὶ παρὰ φύσιν λεγούσῃ. καὶ αὖ πάλιν πάθη τελειωτικὰ καὶ κατὰ φύσιν λογιζομένῃ. ἡ γὰρ ἁπλῶς ποίησις, οὐκ ἔχει τι γένος ἐστὶν ἐνεργειῶν, ἀλλ᾽ ὅσαι ποτέ εἰσι διαφοραὶ τῶν ποιήσεων κατ᾽ εἴδη διωρισμέναι, πᾶσαι περιέχονται ὑφ᾽ ἓν τὸ ποιεῖν. ὡσαύτως δὲ καὶ ὑπὸ τὸ πάσχειν. ἔστι μὲν τελεσιουργὰ πάθη. ἔστι δὲ καὶ ἀτελῆ. καὶ τὰ μέν, καλά. τὰ δέ, αἰσχρά. καὶ τὰ μέν, κατὰ φύσιν ἐν ἑκατέρῳ. τὰ δέ, παρὰ φύσιν. εἰ δέ τις τὰ ἕτερα μόνον τῶν ἀντικειμένων ἐπ᾽ αὐτῶν λαμβάνει, οὗτος ἐπὶ βραχὺ συστέλλει τὰ γένη ταῦτα. ὥσπερ ἂν εἴ τις ὅλην τὴν ποιότητα τὴν κατὰ φύσιν ἕξιν λέγοι μόνην, ἢ μόνην τὴν παρὰ φύσιν. ἀλλ᾽ οὐδὲ πᾶν φησι τὸ ποιεῖν παρ᾽ ἑαυτοῦ, ἀλλὰ καὶ παρ᾽ ἑτέρου. παρ᾽ ἑαυτοῦ μέν, τὸ ἀπόλυτον, ὡς τὸ βαδίζειν. καὶ τὸ ὀρθοῦν, ὡς τὸ τύπτειν. παρ᾽ ἑτέρου δέ, ὡς τὸ ὀρέγεσθαι. ὅταν γὰρ τὸ ὀρεκτόν φησι βιάζηται τὴν ἐπιθυμίαν, τί διαφέρει τοῦ πεπλῆχθαι, ἢ ὠθεῖν τοῦ κατενηνέχθαι. ἐν δὲ τούτοις τὰς ὀρέξεις ἐνεργείας οὔσας, οὐκ ἐξ ἑαυτῶν, ἐκ δὲ τοῦ ὀρεκτοῦ φησὶν ὡρμῆσθαι. καίτοι ἐξ αὐτῶν εἰσιν ὡρμημέναι. τὸ δὲ ὀρεκτόν, ἄλλως προηγεῖται. οὐ μοχλεῦον, οὐδὲ ὠθοῦν τὴν ὄρεξιν, ἀλλὰ προκαλούμενον αὐτὴν τῇ ἐπιτηδειότητι. καὶ γὰρ ἄτοπον τοιαύτην εἶναι τὴν ὄρεξιν τῆς αὐτοκινήτου ψυχῆς, ἢ ἀκινήτου κατὰ Ἀριστοτέλην. εἰ μέντοι πάθη μᾶλλόν ἐστιν ἡ ὄρεξις ὡς αὐτός φησιν, οὐδὲν ἄτοπον εἰ ἔξωθεν ἔχοι τὸ κινοῦν. καίτοι ἄτοπον τὸ ἀπροαίρετον εἰσάγειν ὄρεξιν, καὶ οὐκ ἐξ αὐτῆς ἔχουσαν τὴν ἀρχήν. πολὺ δὲ ἀτοπώτερον τὴν τοιαύτην ὑποτάττειν τῷ ποιεῖν. περὶ μὲν τοῦ ποιεῖν, τοσαῦτα πρὸς τὸν Πλωτῖνον ἀντείρηται. περὶ δὲ τοῦ πάσχειν, ἐφεξῆς ῥητέον. ἐπειδὴ καὶ αὐτὸς ὁ Πλωτῖνος ἰδίᾳ ἀπολαβὼν αὐτὸ σκοπεῖ.

Plotinus

Pati nõ semp est ab alio

» Μὴ γὰρ οὐδέ, ἡ φησι, τῷ παρ᾽ ἑτέρου χαρακτηρίζειν
» τὸ πάσχειν. ἔστι γάρ τι καὶ παρ᾽ ἑαυτοῦ, καὶ οὐ πᾶν παρ᾽ ἑτέρου. παρ᾽ ἑαυτοῦ μέν, τὸ σήπεσθαι.
» παρ᾽ ἑτέρου δέ, τὸ τύπτεσθαι. καὶ οὕτως οὐδὲν διαφέρει τοῦ ποιεῖν. εἴπερ καὶ ἐκεῖνο παρ᾽
» ἑαυτοῦ ἦν καὶ παρ᾽ ἑτέρου.

ἀλλ᾽ εἴρηται πρότερον, ὅτι οὐδὲ ἐπὶ τοῦ ποιεῖν τὸ παρ᾽ ἑτέρου προστίθεσθαι δεῖ. οὔτε ἐπὶ τοῦ πάσχειν τὸ παρ᾽ ἑαυτοῦ. καὶ περὶ τῆς σήψεως ὅπως ἔξωθέν ἐστι, πρότερον εἴρηται. ἀλλ᾽ ὅταν φησί, μηδὲν συμβαλλομένου αὐτοῦ ὑπομένῃ ἀλλοίωσιν τὴν μὴ εἰς οὐσίαν ἄγουσαν, ἥ τις ἐξίστησιν αὐτὸ πρὸς τὸ χεῖρον ἢ μὴ πρὸς τὸ βέλτιον, τὴν τοιαύτην ἀλλοίωσιν πεῖσιν εἶναι. τοῦτο δὲ οὔτε διδάσκει τὴν αἰτίαν τοῦ πάθους ἢ τοὐναντίον ἢ βούλεται συνάγει. εἰ γὰρ μηδὲν αὐτὸς συμβάλλεται εἰς τὸ πάσχειν, ἢ ἐναντίον ἔσται τὸ πάθος, ἢ ἀπ᾽ ἄλλου τινὸς ἔξωθεν. καὶ τῶν ἐν αὐτῷ δὲ ὄντων,

τὰ μέν, ποιεῖ. τὰ δέ, πάσχει. καὶ οὕτως ἔσται ὡς ἀπ᾽ ἄλλου τὸ πάθος.

Iamblich⁹

Πῶς δὲ δεῖ, φησὶν Ἰάμβλιχος, μὴ ἄγειν εἰς οὐσίαν τὰ πάθη, εἴπερ ἔνια τῶν παθῶν καὶ εἰς οὐσίαν προάγει, ὅσα ἐστὶ γενεσιουργά. μήποτε δὲ τοῦτο οἰκειότερόν ἐστι τῷ πάθει. εἰ γὰρ δεῖ προϋπάρχειν τὴν οὐσίαν τὴν δεξομένην τὸ πάθος, οὐκ ἔστιν οὐσιοποιὸν τὸ πάθος, ὥσπερ οὐδὲ ἡ ἀλλοίωσις. ἰδίαν ἀλλοίωσιν δὲ εἶπεν ὑπομένειν τὸ πάσχον, τὴν μὴ εἰς οὐσίαν ἄγουσαν. ἀλλὰ πῶς πρὸς τὸ χεῖρον, ἢ μὴ πρὸς τὸ βέλτιον δοκιμάζομεν τὰ πάθη συντελεῖν, ὅταν ἔνια αὐτῶν τὸ κάλλιον ἐν ἡμῖν ἀπεργάζηται.

Plotinus

ἢ ἐπειδὴ καὶ αὐτὸς ὁ Πλωτῖνος ἠπόρησε πρὸς τοῦτο,
» ἴδωμεν τί πρὸς ἑαυτὸν ἀντιτίθησιν. ἀλλ᾽ εἰ κάλλιον ὁ χαλκὸς ἀπὸ τοῦ θερμαίνεσθαι, οὐ-
» δὲν κωλύει τὸ πάσχειν. διττὸν γὰρ εἶναι τὸ πάσχειν. τὸ μέν, ἐν τῷ χεῖρον γίνεσθαι. τὸ δέ,

ἐν τῷ βέλτιον, ἢ οὐδέτερον. καὶ δῆλον ὅτι πρότερον μέν, ἐν τῷ χεῖρον γίνεσθαι τὸ πάσχειν ἐτίθετο. ἐνταῦθα δέ, ἐνδίδωσιν εἶναί τινα πάθη καὶ πρὸς τὸ βέλτιον ἄγοντα.

Iamblich⁹

τεθείσης δέ φησιν Ἰάμβλιχος τῆς ἐπ᾽ ἄμφω ῥοπῆς ἐν τῷ πάσχειν, οὐκ ὀρθῶς ἐπήχθη τὸ ἢ οὐδέτερον. μαχομένως γὰρ λέγεται πρὸς τὴν ὑπόθεσιν τὴν τοῦ ποιεῖν καὶ πάσχειν. εἴπερ τὸ μέν, ἐν τῷ κατὰ φύσιν καὶ βέλτιον ἐτίθετο. τὸ δέ, ἐν τῷ παρὰ φύσιν καὶ χεῖρον. καίτοι εἰ ὅμοιον γίνοιτο τὸ πάσχον, οὐδὲ χεῖρον δηλονότι οὐδὲ βέλτιον γενήσεται. ὥστε οὐδέτερον. ἔστι δὲ καὶ διάφορον γίνεσθαι τὴν κατὰ τὸ χεῖρον ἢ βέλτιον σύγκρισιν μὴ ἔχον. ὡς ὅταν ἐρυθρὸν ἐκ φαιοῦ γίνηται.

Plotinus

ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ μὴ εἰς οὐσίαν ἄγειν τὰ πάθη, ἀπορεῖ ὁ Πλωτῖνος. εἰ γὰρ τὸ θερμαίνεσθαι φησὶ θερμότητά ἐστιν ἴσχειν, εἴη δὲ τὸ θερμαίνεσθαι τὸν χαλκόν, τὴν μὲν ἀνδριάντος εἰς τὴν οὐσίαν συντελοῦν, τὴν δὲ χαλκοῦ οὐκέτι, εἴη ἂν τὸ αὐτὸ πάσχειν τε καὶ μὴ πάσχειν. εἴπερ τὸ πάσχειν ἦν, τὸ μὴ εἰς οὐσίαν συντελεῖν.

Iamblich⁹

πρὸς δὲ τοῦτό φησιν ὁ Ἰάμβλιχος, ὅτι καλῶς εἴληπται ὁ τοῦ πάσχειν ὁρισμός, κατὰ τὸ μὴ εἰς οὐσίαν συντελεῖν. εἴτε γὰρ εἰς οὐσίαν συντελεῖ, εἴτε εἰς ἀλλοίωσιν, εἴτε εἰς ἄλλο ὁτιοῦν τὸ θερμαίνεσθαι, ἐν ἑνὶ τῷ πάσχειν ἐστί. μήποτε δὲ τὸ μὲν μὴ εἰς οὐσίαν συντελεῖν τὸ πάθος καλῶς εἴρηται, δι᾽ ἣν καὶ πρότερον εἶπον αἰτίαν. ἐνταῦθα δέ, ὁ μὲν χαλκός, θερμαίνεται, καὶ πάσχει θερμαινόμενος. ὁ δὲ ἀνδριάς, κατὰ συμβεβηκὸς θερμαίνεται, διότι χαλκοῦς ἐστιν.

Iamblich⁹

οὐδὲ τοῦτο Ἰάμβλιχος ἀποδέχεται, ὡς γίνεσθαι τὸ πάσχειν τῷ ἔχειν ἐν ἑαυτῷ κίνησιν τὴν ἀλλοίωσιν τὴν κατὰ τὸ ἀλλοιοῦσθαι ὁπωσοῦν. οὐ γὰρ τὴν κατὰ ἀλλοίωσιν μόνην κίνησιν φησὶν ἐν τῷ πάσχειν θετέον, ἀλλὰ καὶ ἄλλας πλείονας. καὶ γὰρ καὶ τὸ αὐξανόμενον, πάσχειν ἂν λέγοιτο. καὶ τὸ κατὰ τόπον κινούμενον.

Iamblich⁹

ὡς δὲ Ἰάμβλιχός φησι, καὶ τὸ εἰς οὐσίαν ἀγόμενον.

Plotinus

ἔτι δέ φησιν ὁ Πλωτῖνος κινδυνεύει ἄμφω πρός τι εἶναι, ὅσα τὸ ποιεῖν πρὸς τὸ πάσχειν. οὗτος κινεῖ, καὶ οὗτος κινεῖται, καὶ δύο κατηγορίαι ἑκάτερον, τό, τε πρός τι, καὶ τὸ ποιεῖν ἢ τὸ πάσχειν. καὶ οὕτως δίδωσι τῷ δὲ κίνησιν, ὥστε οὗτος λαμβάνει. ὥστε δόσις καὶ λῆψις. καὶ πρός τι. ἢ εἰ ἔχει ὁ λαβών, ὥσπερ λέγεται ἔχειν χρῶμα, διὰ τί οὐκ ἔχει κίνησιν. καὶ μήποτε καὶ τῇ τοῦ ἔχειν κατηγορίᾳ ὑποτάσσεται. οὐ τὰ πρὸς ἄλληλα μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ ἀπόλυτα. καὶ γὰρ καὶ ἡ ἀπόλυτος κίνησις ἡ τοῦ βαδίζειν, ἔχει βάδισιν. πρὸς δὲ ταῦτα ῥᾴδιον λέγειν, ὅτι οὕτως πάντα ἔσται τοῦ ἔχειν, ἐπειδὴ ἐν τῷ μετέχεσθαι θεωρεῖται. ὅ, τε γὰρ λευκός, ἔχει λευκότητα.

καὶ τὸ δίπηχυ, ποσὸν δὲ μέγεθος. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὡσαύτως. ἀλλ' ἕκαστον ἔχει καθ' ὃ λέγεται, κατὰ τοῦτο ἀνάγειν ἐπὶ τὸ γένος. τὸ δὲ πρός τι, πολλάκις εἴρηται ὅτι αὐτὸ καθ' αὑτὸ κατὰ μόνην θεωρούμενον τὴν σχέσιν, ἐν ταῖς ἄλλαις κατηγορίαις ἔχει τὸ εἶναι.

Notanda haec

σχέσις γὰρ καθ' ἑαυτὴν οὐκ ἔστιν. ὡς ἐν τῇ οὐσίᾳ τὸ πρός τι, κατὰ τὸ πατὴρ καὶ υἱός. καὶ ἐν τῷ ποιῷ, κατὰ τὸ ὅμοιον καὶ ἀνόμοιον. καὶ ἐν τῷ ποσῷ, κατὰ τὸ ἴσον καὶ ἄνισον, οὕτως καὶ ἐν τῷ ποιεῖν καὶ πάσχειν, κατὰ τὸ τύπτειν καὶ τύπτεσθαι. καὶ οὐδὲν ἄτοπον τὸ αὐτὸ ὑπὸ δύο κατηγορίας εἶναι. κατά τε τὴν καθ' ἑαυτὰ ὑπόστασιν, καὶ κατὰ τὴν πρὸς ἄλληλα σχέσιν. μετὰ δὲ τὰς τοιαύτας ἀπορίας τε καὶ λύσεις, ἐπὶ τὴν θεωρητικωτέραν τεχνολογίαν μετελθὼν ὁ Ἰάμβλιχος, καὶ περὶ τοῦ ποιεῖν καὶ πάσχειν, τίνα τε ἔχει καθ' αὑτὰ ὑπόστασιν, καὶ ὅπως συνήρμοσται πρὸς ἄλληλα, καὶ ἐπὶ ποῖα καὶ τίνα διατείνει ἑκάτερον. ἄρχεται δὲ ἀπὸ τῆς Πλάτωνος περὶ τοῦ ποιεῖν ἐννοίας. ὃς τὸ ποιοῦν τοῦ αἰτίου ὀνόματι διαφέρειν φησί. καὶ ὅτι μὲν τὸ ποιητικὸν αἴτιον τὸ ποιοῦν ἐστι, πρόδηλον. πῶς δὲ οὐκ ἔχει τινὸς αἰτίας, ἀλλὰ τοῦ αἰτίου ἁπλῶς, οὐδὲν διαφέρειν φησὶ τὸ ποιοῦν. ἢ ὅτι κυρίως αἴτιον τὸ ποιοῦν ἐστιν. ὕλη μὲν γὰρ καὶ εἶδος, συναίτια μᾶλλον ἐστίν, ἀλλ' οὐκ αἴτια. τὸ δὲ παράδειγμα καὶ τὸ τέλος, οὐ τοῦ ἀποτελέσματος προσεχῶς δέ. ἀλλὰ τῷ ποιοῦντι τοῦ ποιεῖν ὄντα αἴτια, πρός τι ἂν λέγοιτο τοῦ γενομένου κυρίως. τὸ οὖν ποιοῦν ἂν εἴη τὸ μάλιστα αἴτιον. ὥστε ἀκριβεῖ λόγῳ ἡ περὶ τοῦ ποιεῖν θεωρία, περὶ αἰτίου ἐστίν. ὅσα οὖν τὰ αἴτια καὶ ὁποῖα καὶ ὅσα ἔχει διαφέροντας τρόπους, καὶ τίνα μὲν αὐτῶν πρῶτα, τίνα δὲ δεύτερα ἢ τρίτα, πάντα ταῦτα, καὶ ἐπὶ τὸ ποιεῖν οἰκείως μετενεκτέον. πάλιν τοίνυν. ἐπειδὴ αἱ μὲν, τῶν ἀσωμάτων αἰτιῶν εἰσὶν ἐνέργειαι, ἤτοι τῶν καθ' αὑτὰ κεχωρισμένων, ἢ τῶν ἐν τῷ κόσμῳ ὑπαρχόντων, καὶ ἀχωρίστων τοῦ παντός, ὥσπερ αἱ τοῦ οὐρανοῦ εἰς ἅπαντα τὰ ὑπὸ σελήνην γιγνόμενα. αἱ δὲ, τῆς φύσεως κατὰ τοὺς οἰκείους λόγους. αἱ δὲ, τῶν μεριστῶν εἰδῶν, διήκει καὶ διὰ τούτων ὅλων τὸ ποιεῖν, καὶ ἡ περὶ αὐτοῦ θεωρία. καθ' ἕτερον δὲ διορισμόν, ἐπειδὴ τῶν ἐνεργειῶν, αἱ μὲν, εἰσὶ καθαραὶ καὶ ἄμικτοι πρὸς πάντα τὰ ἄυλα γένη. αἱ δὲ, σύμμικτοι πρὸς τὰ ἄλλα. αἵτινες καὶ τὴν συμπλοκὴν ποιοῦνται πολυειδῶς. αἱ δὲ, ἐσχατίζουσαι πρὸς τὰ παθήματα ἐπικοινωνοῦσιν, ἔσται καὶ τοῦ ποιεῖν ἀρχή τε καὶ μέσα καὶ τέλη, κατὰ πάσας τὰς τοιαύτας διαφοράς. ἐπεὶ δὲ τῶν ποιούντων, τὰ μὲν, ἐστὶ γεννητικά. τὰ δὲ, εἰδοποιά. τὰ δὲ, τελεσιουργά. καὶ τούτων τὰ μὲν, ἑνωτικά. τὰ δὲ, διακριτικά. τὰ δὲ, ἄλλην τινὰ ἔχοντα ἐν τοῖς οὖσι ποίησιν, ἔσται καὶ κατὰ πάντων τούτων τὸ ποιεῖν κυρίως λεγόμενον. ἔτι δὲ, τὰ μέν ἐστι φυσικά, ὡς τὸ θερμαίνειν. ψύχειν. τὰ δὲ, τεχνικά, οἷον, ἰατρεύειν. τεκταίνειν. καὶ τὰ μὲν, πεπερασμένα, ὡς τὰ ἐν ταῖς τέχναις. τὰ δὲ, ἄπειρα καὶ ἀκατάπαυστα, ὡς ἐπὶ τῶν θείων ποιήσεων καὶ τῶν οὐρανίων. εἴπερ ἀΐδιος ὁ κόσμος ἐστίν. ἀλλὰ καὶ εἰ τῷ εἶναι τινὰ ἀπεργάζοιτο, ὥσπερ ὁ ἥλιος τῷ εἶναι φωτίζει. εἴτε τῷ νοεῖν ποιεῖ, ὥσπερ ὁ τοῦ κόσμου νοῦς. εἴτε τῷ λογίζεσθαι, ὥσπερ ἡ τοῦ παντὸς ψυχή. καὶ ταῦτα πάντα ἐν τῷ ποιεῖν ἐστίν. ἀλλ' οὐδὲ ὅσαι ἐν αὐτοῖς εἰσὶν ἐνέργειαι καθ' ἑαυτὰ καὶ πρὸς ἑαυτά, ὥσπερ τῶν ἀΰλων καὶ χωριστῶν νοήσεων. οὐδὲ ὅσαι δι' ἑτέρων ἐνεργοῦνται,

Iamblich.

Plato

ὥσπερ αἱ διὰ τῆς ψυχῆς, ἢ διὰ τῶν σωμάτων, ἢ διὰ τῶν σωματικῶν δυνάμεων, οὐδὲ αὗται ἐκτὸς πίπτουσι τῆς εἰς τὸ ποιεῖν συντάξεως. ὡσαύτως δὲ καὶ τὰ εἰς αὑτὰ ἐνεργοῦντα, καὶ μηδενὸς ἑτέρου προσδεόμενα ἐνεργήματα. καὶ τὰ εἰς ἕτερον ἐνεργοῦντα. καὶ τὰ εἰς αὑτά τε ὁμοῦ καὶ εἰς ἕτερα. καὶ τὰ προηγουμένως μὲν εἰς ἑαυτά, ἔχοντα δὲ κατὰ δεύτερον λόγον καὶ τὴν πρὸς ἄλληλα ἐνέργειαν. καὶ ταῦτα ἂν ἐν τῷ ποιεῖν περιέχοιντο. ἀλλὰ δὴ καὶ περὶ πάντα τὰ εἴδη τῶν κατηγοριῶν κατὰ τὴν προσοῦσαν διαίρεσιν διατέτακται τὸ ποιεῖν. περὶ μὲν τὴν οὐσίαν, ἐν τῷ εἰς οὐσίαν ἄγειν τὸ γιγνόμενον. περὶ δὲ τὴν ποιότητα, ἐν τῷ εἰς ποιότητα ἄγειν τὸ ἀλλοιούμενον. περὶ δὲ τὸ ποσόν, ἐν τῷ μεγεθύνειν ἢ μειοῦν. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων γενῶν ὡσαύτως ἐστί, τοῦ ποιεῖν ἡ ἐπὶ πάντων διήκουσα αἰτία. εἰ δὲ δεῖ συλλήβδην τὸ γένος τοῦ ποιεῖν ἑνὶ λόγῳ συλλαβεῖν, νοήσωμεν κατὰ πάντα τὰ ὄντα ὅσα ποτέ ἐστι καὶ ὁποῖα, τὰς τελειοτάτας ἐνεργείας πανταχοῦ, προηγουμένας τὰς ὅτι μάλιστα ἀπηλλαγμένας παντὸς τοῦ δύνασθαι. τούτων δὲ τὰς γιγνομένας καὶ καθ' ἑαυτὰς μονοειδεῖς, εἰ ὅπως ἂν ἀρχηγικωτάτας εἴποιμεν ἐν τῷ ποιεῖν. αὗται γὰρ ἀφ' ἑαυτῶν ἔχουσι τὸ ἐνεργεῖν καὶ ποιεῖν, καὶ ἀπὸ μιᾶς αἰτίας πᾶν αὐτὸ προάγουσιν. ἀμερίστως τε περιέχουσι τοῖς μετ' αὐτὰ ταττομένοις, καὶ συνέχουσιν αὐτὰ μονοειδῶς. καὶ δυνατώτατα αὐτὰ καὶ αὐταρκέστατα ἀπεργάζονται. ἅπερ καὶ αἱ ἐνταῦθα ἐνέργειαι, ὅταν ἱκανῶς ἔχωσι καὶ τελείως ἀπομιμοῦνται, πλήρωσιν τινὰ ἀπ' ἐκείνων δεχόμεναι. περὶ μὲν οὖν τοῦ ποιεῖν, τοσαῦτα. δεῖ δὲ καὶ τοῦ πάσχειν κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον τὸ παντελὲς περιλαβεῖν. τοῦτο δὲ ἐναντίωσιν μὲν πρὸς τὸ ποιεῖν οὐκ ἔχει κἂν ὅτι μάλιστα ἀντιθέτως ἔχῃ ταῖς φωναῖς. ὡς δὲ συνεζευγμένον αὐτὸ ταῖς κατιούσαις ἀπὸ τῶν ποιούντων ἐνεργείαις, συνθεωρεῖν ὀφείλομεν. ὅταν οὖν αἱ ἐνέργειαι προϊοῦσαι ἐπὶ τὰ ἐκτός, μετὰ σχέσεως δύνανται καθομοιοῦν πρὸς ἑαυτὰ τὰ δυνάμενα αὐτῶν μετέχειν. οὐ κατὰ τὴν ἐνέργειαν, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀδιάδοχον τοῦ ἐνεργήματος κίνησιν, τότε αἱ κινήσεις αὗται τὸ κοινὸν τοῦ πάθους χαρακτηρίζουσι γένος. κατ' ἄλλην δὲ ἀφορμήν, πᾶσα κίνησις καὶ γένεσις ἡ ἐν τῷ παντί. τὸ μὲν, ἔχει κινητικόν, καὶ γενεσιουργόν. τὸ δὲ, κινούμενον καὶ γιγνόμενον, καὶ ὡς ἐν ἀποτελέσματος τάξει θεωρούμενον. εἰ τοίνυν τὸ δι' ὅλων τούτων διῆκον γένος ἐν παντί τῷ κόσμῳ, καὶ καθ' ὅλας τὰς κινήσεις τῷ λογισμῷ περιλάβοιμεν, εὕροιμεν ἂν τὸ πάσχειν, ὅσον τέ ἐστι καὶ ὁπόσην ἔχει τὴν δύναμιν. ὅλως δὲ τὸ ἐπίκτητον ὄν, καὶ παρ' ἄλλου ἐπιστάν, καὶ μηδαμῶς ἑαυτοῦ ὄν, ἀλλ' ἄλλου, καὶ συνακολουθοῦν ταῖς τοῦ προηγουμένου ἐνεργείαις, καὶ ὑπ' ἐκείνων ἑπόμενον, εἰ ὅπως ἂν ἐν τῷ πάσχειν τεθείη. ἔτι δὲ τὸ ἀντικείμενον τῷ εἴδει, καὶ τὸ ὡς ὑλικὸν ὑποκείμενον μορφῆς τε μεταλαμβάνον, καὶ δύναμιν ἔχον τοῦ τελειοῦσθαι. καὶ τὸ ὑποδεχόμενον πάντα ἐν ἑαυτῷ. καὶ τοῦτο ἂν κοινόν τι τοῦ πάθους εἴη γνώρισμα. εἰ δὲ καὶ τὴν ὑπὸ σελήνην τις τῶν ὑλικῶν στοιχείων σύστασιν ὡς παθητὴν ὑποτιθείη πρὸς τὴν ποιητικὴν τοῦ οὐρανοῦ αἰτίαν, καὶ οὕτως ἂν ἔχοι τις δεικνύναι κοινὸν ἐν τῷ παντὶ καὶ ἐν ἑνὶ εἴδει τῷ ποιοῦντι, καὶ τὸ πάσχειν δυνατὸν θεωρεῖν. καὶ γὰρ ἡ φύσις ποιοῦσα εἰς ἑαυτήν, καὶ ὑφ' ἑαυτῆς πάσχει. καὶ καθὸ μὲν τοὺς λόγους ἐπιτίθησι

τοῖς γινομένοις, ποιητικὴν αὐτὴν ἀφοριζόμεθα. καθὸ δὲ τῆς διακοσμήσεως τῶν λόγων τούτων αἰτίαν παρ' ἑαυτῆς ὑποδέχεται, πάσχειν εἰκότως λέγεται. καὶ αὐτὴ τῆς ψυχῆς δεχομένη οὕτως, ἀλλ' ὅμως καὶ αὐτὴ ταύτης δέχεται πολὺ τὸ παθητικόν. καθ' ἑτέραν δὲ αὖθις ἀναλογίαν, εἰ καὶ αὐτοῦ τοῦ λόγου καὶ αὐτῆς τῆς ψυχῆς νοῦ θεωρεῖται, τίς ἡ κατὰ τὸ πάθος ὑποδοχὴ τῶν τελειοτέρων νοήσεων. καὶ ὅλως ἐν πᾶσιν ἐν οἷς τὸ μέν ἐστι τελειότερον, τὸ δὲ ἀτελέστερον, καὶ τὸ μὲν ἐνεργάζεται τὴν τελείωσιν, τὸ δὲ ὑποδέχεται ταύτην, θεωρεῖται τίς ἀναλογία πάθους, καθ' ἣν τὸ μὲν ἐμποιεῖ τὸ τέλειον εἶδος, τὸ δὲ εἰσδέχεται τοῦτο ἐν ἑαυτῷ. ἀεὶ μέντοι ἀπ' ἄλλων ἐνδίδοται ἡ τοιαύτη μετουσία τοῦ πάθους. κἂν ποτε δοκῇ ἀφ' ἑαυτοῦ τι πάσχειν, οὐκ ὀρθῶς ὑπολαμβάνεται τὸ τοιοῦτον. οὐ γὰρ κατὰ ταὐτὸν τῷ ἐν ἑαυτῷ πάσχει τε, καὶ τὴν αἰτίαν ἑαυτῷ παρέχει τοῦ πάσχειν. ὥστε καὶ οὕτως ἀφ' ἑτέρου γίνεται τὸ πάθος. ἡ μὲν γὰρ δραστήριος ἐνέργεια, δύναται καὶ ἑαυτῆς εἶναι αἰτία, καὶ ἀφ' ἑαυτῆς ἄρχεσθαι. τὸ δὲ πάθος ἀτελὲς ὂν πάντῃ, οὐ πέφυκε πρὸς τὴν ἑαυτοῦ γένεσιν ἐξαρκεῖσθαι. εἰ γὰρ τὸ ἀφ' ἑαυτοῦ τὴν αἰτίαν τοῦ ἐνεργεῖν ἔχον τὸ ποιητικόν ἐστι, τὸ πάσχον ἀπολειπόμενον πάσης αἰτίας, οὐδὲ τὴν τοῦ πάσχειν αἰτίαν ἐν ἑαυτῷ ἔχει. οὐδὲν οὖν ἔσται πάθημα ἀπόλυτον, ὥσπερ ἦν ἀπόλυτον ἐνέργημα τὸ βαδίζειν. καὶ τοῦτο εἰκότως. τὰ μὲν γὰρ κρείττονα, ἀπολελυμένα τῆς πρὸς ἕτερα σχέσεως, αὐτάρκη καθ' ἑαυτὰ καὶ ἐν ἑαυτοῖς ὑπάρχει. τὰ δὲ χείρονα, δεῖται τῶν κρειττόνων πρὸς τὸ ὑποστῆναι. καὶ ἐν τῷ ἐξηρτῆσθαι ἐκείνων, καὶ παρ' αὐτῶν δέχεσθαι τινὰ μετουσίαν, τοῦ εἶναι μεταλαμβάνει. χρὴ οὖν ὁμοίως τοῖς ἐπὶ τοῦ ποιεῖν διατάττεσθαι. ὅτι καὶ τῶν παθημάτων, τὰ μέν ἐστιν ἀπόλυτα. τὰ δὲ, ὕπτια. ἀεὶ γὰρ συνήρτηται τοῖς ποιοῦσι τὰ πάσχοντα.

Q

[margin: … πάθημα ἀπόλυτον, ὥσπερ ἀπόλυτον ἐνέργημα τὸ βαδίζειν]

Archytas

Ἐπεὶ δὲ διάκρισιν Ἀρχύτας τοῦ πάθους καὶ τοῦ πεπονθότος καὶ τοῦ ποιήματος καὶ παθήματος παραδέδωκεν, ἄξιόν ἐστι μὴ δὲ ταύτην παραλιπεῖν ἀνεξέταστον. λέγει δὲ ὧδε. "τὸ δὲ πάθος τοῦ πεπονθότος διαφέρει. πάθος μὲν γὰρ γίνεται μετ' αἰσθήσεως. οἷον, θυμός. ὀδύνα. φόβος. πεπονθέναι δὲ δύναταί τι καὶ ἄνευ αἰσθήσεως. οἷον ὁ κηρὸς τακείς, καὶ ὁ πηλὸς ξηρανθείς. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ ποίημα τοῦ πεπονθότος. τὸ μὲν γὰρ ποιηθὲν, καὶ πέπονθέ πως. τὸ δὲ πεπονθὸς, οὐκ εὐθέως πεποίηται. δύναται γὰρ πεπονθέναι τι καὶ κατ' ἔνδειαν καὶ κατὰ στέρησιν." ἐν δὲ τούτοις, πάθος μὲν ὁ Ἰάμβλιχος ἀκούει, τὸ μετ' αἰσθήσεως καὶ ἀντιλήψεως, ἐν τῷ ἀλλοιοῦσθαι τὰ μένοντα τά τε τῆς ψυχῆς καὶ τῶν ζώων, καὶ εἴ τινα τούτων ἐστὶν ἀνώτερα μετὰ συναισθήσεως ἢ ἄλλης τινὸς παρακολουθήσεως γινόμενα πάθη περιέχον, ὅπερ καὶ ἀντιτίθεσθαί φησι τῷ πρώτῳ γένει τοῦ ποιεῖν. ὡς γὰρ ἐκεῖνο ἐν τῷ θεωρεῖν προετάττετο, οὕτως τοῦτο ἐν τῷ πάσχειν μετὰ τῆς οἰκείας γνώσεως ὑποτίθεται, ἣν καλεῖ συναίσθησιν. διαιρεῖται δὲ τοῦτο κατὰ τὰ εἴδη τῆς συναισθήσεως πολυειδῶς. καὶ γὰρ ταῖς δυνάμεσι τῆς ἐν τῇ ψυχῇ ζωῆς παρακολουθούσης, παραδιδόναι χρὴ καὶ ταῖς τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ἄλλων ζώων αἰσθήσεσι τὴν ἐπιβάλλουσαν ἀποδιδόναι χρή. καὶ αὐτῶν τῶν ἀμυδρὰν ἐχόντων φυσικὴν ἀντίληψιν τοῦ πάσχειν, ἐσχάτην τινὰ τίθεσθαι δεῖ συναίσθησιν. καὶ οὕτως φησὶν ὅλον ἡ

[margin: πάθος > D — πεπονθός; ποίημα > D — πεπονθός]

Iamblich.

μὲν τοῦτο τὸ γένος τοῦ πάσχειν, παρ' ἐκεῖνο τὸ πρῶτον τοῦ ποιεῖν γένος εἴληφε τὴν ἀντίθεσιν. τὸ δὲ πεπονθός φησιν εἶναι, ὅπερ ἐν μὲν τῷ γίνεσθαι, οὐ συνεμφαίνει τὸ πάθος. μετὰ δὲ τὸ γεγονέναι, εὔδηλος αὐτοῦ γίνεται ἡ ῥοπή, ὥσπερ τὸ τετηκέναι τὸν κηρόν, ἢ τὸν πηλὸν ἐξηράνθαι. διό περ καίτοι διὰ πάθους ὁδεῦσαν, καὶ τοῦτο ὅμως κατὰ τὸ πεπονθέναι αὐτὸ χαρακτηρίζει. ἔστι δὲ τοῦτο ἄνευ αἰσθήσεως πάντα περιέχον. οἷά τέ ἐστιν ἐν τῇ φύσει παθήματα, καὶ ὅσα ἐν τοῖς φυσικοῖς στοιχείοις, ἅ τε τοῖς συνθέτοις καὶ τοῖς ἁπλοῖς σώμασιν, αἱ ἀπαρακολούθητοι γίνονται ἀλλοιώσεις. πᾶσαι αὗται, κατὰ τὸ πεπονθέναι χαρακτηρίζονται. γένοιντο δὲ ἂν καὶ τούτων πολυειδεῖς διαιρέσεις, εἴτε τὰ τεμνόμενα, καὶ αὐξανόμενα, καὶ ἀλλοιούμενα, καὶ ἄλλως πολλαχῶς ἐν τῷ πεπονθέναι θεωρούμενα, καθόσον ἐστὶ σώματα ἐννοεῖν ἐθέλοιμεν. ἀντιτίθεται δὲ τοῦτο τὸ γένος πρὸς τὰς τῶν ἀψύχων ποιήσεις. τὸ δὲ ποίημα τοῦ πάθους, διαφέρειν φησίν, οὐχ ᾗ τινὲς οἴονται. τῷ τὸ μὲν, ἀπ' ἄλλου ἐνεργήσαντος γίνεσθαι. τὸ δὲ, οὐδαμῶς. οὐ γάρ ἐστί τι ὅλως πάθος ἀφ' ἑαυτοῦ. ἀλλ' ἐπεὶ τὰ ποιήματα εἰς οὐσίαν συντελεῖ, τὰ τούτοις ἀντιδιαστελλόμενα παθήματα, εἰς οὐδὲν ἀποτέλεσμα ἀποτελευτῶντα, ἐξίστησιν ἀπὸ τοῦ εἶναι. διττῆς δὲ οὔσης τῆς οὐσίας, τῆς μὲν, κατὰ τὸ εἶδος. τῆς δὲ, κατὰ τὸ ὑλικὸν καὶ ὑποκείμενον, διτταὶ καὶ αἱ φθοραὶ λέγονται. ἡ μὲν, κατὰ στέρησιν ἀπουσίαν οὖσαν τοῦ εἴδους καὶ ἔκστασιν τοῦ κατὰ ταῦτα εἶναι παρεχομένην. ἡ δὲ, κατ' ἔνδειαν τῆς ἐπιρρεούσης τοῖς ὑλικοῖς ἀποπληρώσεως, καὶ κατὰ τὴν ἀνάλωσιν τῆς ἐν αὐτοῖς ὕλης. ἀλλ' εἰ ἡ στέρησις πάθος, πῶς ἐν τοῖς φυσικοῖς ποιητικὴ λέγεται αἰτία. ἀλλὰ καὶ ἡ στέρησίς φησιν Ἰάμβλιχος, αἰτία γίνεται ποιητική, ὥσπερ καὶ ἡ τοῦ εἴδους παρουσία. καὶ γίνεται ἄλλο μὲν, αὐτὴ ἡ στέρησις. ἄλλο δὲ, τὸ ἐστερημένον. ὥστε καὶ αὐτὴ ταύτης ὑπ' ἄλλου γίνεται, καὶ ἐν τῷ ἐστερημένῳ πεῖσις ὁρᾶται, προηγησαμένου ποιητικοῦ τῆς στερήσεως αἰτίου. καὶ αὐτῆς ἐνδείας δὲ καὶ ἀποπληρώσεως, ὁ αὐτός ἐστι λόγος. ἐν ἄλλῳ μὲν γάρ ἐστι τὸ ἀποπληροῦν. ἐν ἄλλῳ δὲ, τὸ ἀποπληροῦσθαι. καὶ ἐν ἄλλῳ μὲν, τὸ ἐνδεῶς ἔχειν. ἐν ἄλλῳ δὲ, τὸ τὴν αἰτίαν τῆς ἐνδείας ἀπεργάζεσθαι. Πρὸς δὲ ταῦτα οἶμαι ζητεῖν ἄξιον, τίς ἂν εἴη ποιητικῆς στερήσεως αἰτία ἄλλη παρὰ τὴν ἐν τῷ ἐστερημένῳ. ἆρα τὸ ἐναντίον ἐστὶν αἴτιον τὸ φθεῖρον τὸ ἑαυτῷ ἐναντίον, ἢ τοῦτο μὲν κατὰ συμβεβηκός. ἡ δὲ τῆς γενέσεως καὶ φθορᾶς ἐν τῇ ὑπὸ σελήνην ἀνάγκη, ὥσπερ τῆς παρουσίας τῶν εἰδῶν αἰτία ἀπαιτεῖ προηγούμενα, οὕτως καὶ τῆς ἀπουσίας, ἅπερ οἱ μυθοπλάσται τοῖς μυθικοῖς, δημιουργικοῖς εἰς πόλεμον αἰτίοις ἀντιτάττουσι. τὸ δὲ ποίημα τοῦτο, ἀντιταχθείη ἂν τῷ πρώτῳ τοῦ ποιεῖν εἴδει τῷ κατὰ τὸ ποιητικὸν θεωρουμένῳ. καὶ τοῦτο γὰρ κατὰ τὸ εἰς οὐσίαν ἄγεσθαι ἀφορίζεται. ὡς γὰρ τὸ οἰκοδομεῖν ἰδίως καλεῖται ποιητικόν, οὕτως καὶ τὸ οἰκοδομεῖσθαι ποίημα λέγεται. ὅσα δὲ καὶ οἷα ἀποδεδώκαμεν εἴδη ταῖς ποιητικαῖς ἐνεργείαις, εἴτε θεῖα, εἴτε ἀνθρώπινα, εἴτε τεχνητά, εἴτε ἐπιστητά, εἴτε ἄλλως ὁπωσοῦν διαιρούμενα, τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα ἀπονέμειν χρὴ τοῖς ποιήμασι τοῖς ἀπὸ τῆς ποιήσεως ἀποτελεσθεῖσι. δῆλον γὰρ ὅτι μετὰ πάθους ποιεῖται τὰ ποιούμενα. τοιαύτη μὲν οὖν τίς καὶ τοῦ πάσχειν ὥσπερ τοῦ ποιεῖν διαίρεσις ὑπὸ τοῦ Ἀρχύτου παραδέδοται

Quæstio

ποιητικόν
ποίημα

Aristoteles

Passionum diuisio secundum aristotelem in metaphysicis

Ἀριστοτέλης δὲ ἐν τῇ μετὰ τὰ φυσικὰ, τὰ πάθη ὧδέ πως διαιρεῖ. πάθος λέγεται ἕνα μὲν τρόπον, ποιότης, καθ' ἣν ἀλλοιοῦσθαι ἐνδέχεται. οἷον τὸ λευκὸν καὶ τὸ μέλαν, καὶ γλυκὺ καὶ πικρὸν, καὶ βαρύτης καὶ κουφότης, καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα. ἕνα δὲ, αἱ τούτων ἐνέργειαι καὶ ἀλλοιώσεις, καὶ μάλιστα ὅσαι βλαβεραί. ἔτι τὰ μεγέθη τῶν συμφορῶν καὶ λυπηρῶν, πάθη λέγεται. τούτων δὴ τὸ μὲν πρῶτον αὐτὸ οἶμαι τὸ παθητικὸν ἀποτέλεσμα, καλεῖ πάθος. τὸ δὲ δεύτερον, τὴν κίνησιν τὴν παθητικήν. τὸ δέ γε τρίτον καὶ τέταρτον, τῇ κατὰ τὴν συνήθειαν ὀνομασίᾳ προσκέχρηται. ἀλλὰ μέχρι μὲν τούτων, τὰ δύο γένη ὅλα καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς εἴδη πόσα τε καὶ τίνα ἐστὶν, ἱκανῶς τεθεωρήκαμεν, ὥστε αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ ἑκάτερα συλλαβεῖν. δεῖ δὲ καὶ τὴν πρὸς ἄλληλα αὐτῶν σύμμιξιν ἰδεῖν. καὶ τοῦτο καὶ αὐτὴν σὺν τοῖς ἄλλοις Ἀρχύτας παραδίδωκε λέγων.

Archytas

" Τὸ μὲν, ἐν τι ποιέον. τὸ δὲ, πάσχον. οἷον ἐν τοῖς φυσικοῖς. ποιέον μὲν, ὁ θεός. πάσχον
" δὲ, ἁ ὕλα. καὶ ποιέον δὲ καὶ πάσχον, τὰ στοιχεῖα. σαφοῦς δὲ ὄντος τοῦ λεγομένου, παραδείγματα ἀρχηγικώτατα παρέθετο, ποιεῖν μὲν τὸν θεὸν εἰπών, ᾧ καὶ τὰ ἄλλα τὰ ποιητικὰ αἴτια συνέπεται. πάσχειν δὲ τὴν ὕλην, δι' ἣν καὶ τὰ ἄλλα μετέχει τοῦ πάσχειν. καὶ ποιεῖν δὲ καὶ πάσχειν τὰ στοιχεῖα. ὅσα δὴ μετέχοντα καὶ ὕλης καὶ εἴδους. περὶ δὲ τῆς πρὸς ἄλληλα αὐτῶν σχέσεως, ζητοῦντες λέγουσιν. ὅτι ἀντιθέτως μὲν λέγεται, ἐναντία δὲ οὐκ ἔστιν, ὥσπερ Ἀνδρόνικος ᾠήθη. πῶς γὰρ οἷόν τε τὸ ἐναντίον ἀποτέλεσμα τοῦ ἐναντίου γίνεσθαι. λοιπὸν δὲ ἄξιον, κἂν εἴρηται πρότερον, ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων γενῶν, οὕτως καὶ ἐπὶ τούτων μετὰ τὴν ἄλλην τεχνολογίαν τὰ παρακολουθοῦντα θεωρῆσαι. ἔστι τοίνυν ἐναντίωσις, ἐν τῷ ποιεῖν καὶ ἐν τῷ πάσχειν. καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς ἐναντίων, τὰ μὲν, ἔχει μεταξύ. τὰ δὲ, οὐκ ἔχει. τὰ μὲν οὖν κατὰ ἐναντίας ποιότητας ἐναντία, ὡς τὸ θερμαίνειν καὶ ψύχειν. καὶ τὸ θερμαίνεσθαι, καὶ τῷ ψύχεσθαι. καὶ ὧν αἱ ποιότητες ἔχουσί τι μεταξὺ τούτων. καὶ τὰ ἐν τῷ ποιεῖν καὶ ἐν τῷ πάσχειν ἔχει τι μεταξύ, ὡς τὸ χλιαίνειν ἢ ἐρυθραίνειν. ὧν δὲ οὐκ ἔχουσιν, οὐδὲ ταῦτα, ὡς τὸ ὑγιάζειν καὶ νοσάζειν. καίτοι γε οἱ ἰατροὶ, καὶ ὑγείας καὶ νόσου μέσην τίθενται τὴν οὐδετέραν κατάστασιν. ἐπιδέχεται δὲ καὶ τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον τὸ ποιεῖν καὶ τὸ πάσχειν. οὐκ ἐπὶ πάντων δὲ ἔστι ταῦτα. ἐπὶ γοῦν τοῦ φρονεῖν φησὶν Ἰάμβλιχος, τοῦ ἐπὶ τῆς τελείας φρονήσεως, οὐκ ἂν εἴη ταῦτα. τὸ γὰρ ἐπὶ τῆς ἀτελοῦς ἐπιδέχεται. μήποτε δὲ καὶ ἐπὶ πάντων τῶν τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἐπιδεχομένων. τὰ μὲν, μάλιστα οὐκ ἐπιδέχεται. τὰ δὲ ἀτελῆ ταῦτά ἐστι τὰ δεχόμενα. ἀλλ' ἴσως ὧδε διαιρετέον. τὰ μὲν ἐν τοῖς γένεσιν ἐκείνοις ἔχοντα τὸ ποιεῖν καὶ τὸ πάσχειν, ἐν οἷς ἐστὶ τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον ἐπιδέχεται. ὥσπερ ἐν ποιότητι τὸ λευκαίνειν καὶ λευκαίνεσθαι. ὅσα δὲ ἐν γένεσιν ἐστὶ τοῖς μὴ ἐπιδεχομένοις τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον οἷον ἐπὶ ποσῷ, τὸ ἀριθμεῖν καὶ μετρεῖν ταῦτα οὐκ ἐπιδέχεται. ἀλλ' οὐδὲ τὸ οὐσιοῦν καὶ τὸ οὐσιοῦσθαι. ἢ τι ὅλως τῶν ἐν οὐσίᾳ λεγομένων. καὶ τοῦτο εἰκότως. τὸ γὰρ ποιεῖν, ἐνέργειά ἐστιν. ἡ δὲ ἐνέργεια, ὁμοῦ δή ἐστι τῇ ὑπάρξει, ἥ γε ἐστὶν ἐνέργεια. καὶ καθ' ἑκάστην δὲ τῶν κατηγοριῶν θεωρεῖται τὸ ποιεῖν καὶ πάσχειν. καὶ γὰρ ἑκάστη ὥσπερ οὐσία τις οὖσα καὶ ὕπαρξις, ἔχει τινὰ οἰκείαν τῆς ἑαυτῆς ὑπάρ-

Materia causa passionis

Andronicus

Contrarietas

Medici interuallum inter sanitatem & aegrotare ponunt medium quendam statum quem appellant neutrum.

Iamblichus

κάστη τῶν κατηγο-
ιῶν ὥσπερ οὐσία τις ὖσα
ἡ ὕπαρξις ἔχει τινὰ οἰκείαν
ῆς ἑαυτῆς ὑπάρξεως ἐνέργειαν

ξεως ἐνέργειαν. καὶ τὸ μὲν κατὰ τὴν οὐσίαν ποιεῖν, ὡς τὸ ἄνθρωπον ποιεῖν. οἰκοδομεῖν. ναυπηγεῖν. τὸ δὲ κατὰ τὴν οὐσίαν πάσχειν, ἄνθρωπον ποιεῖσθαι. οἰκοδομεῖσθαι. ἐνταῦθα δὲ ἐφιστάνει ὁ Ἰάμβλιχος. μήποτε ταῦτα εἰς οὐσίαν ἀνενεκτέον. ἀλλ' οὐ πάσχειν κατὰ τὴν οὐσίαν. διότι ὡς ἔλεγον πρότερον, εἶναι δὴ καὶ οὕτως πάσχειν. κατὰ ποσὸν δὲ ποιεῖν ἐστι, καὶ πάσχειν. οἷον μεγεθύνειν μεγεθύνεσθαι. πλατύνειν πλατύνεσθαι. βαθύνειν βαθύνεσθαι. καὶ ἀριθμεῖν καὶ χρονίζειν. καὶ κινεῖν καὶ λέγειν. καὶ τὰ τούτοις παθητικῶς ἀντικείμενα. κατὰ δὲ ποιότητα, λευκαίνειν λευκαίνεσθαι. ὑγιάζειν ὑγιάζεσθαι. κατὰ δὲ τὸ πρός τι, διπλασιάζειν διπλασιάζεσθαι. κατὰ δὲ τὸ κεῖσθαι, ἀνακλίνειν ἀνακλίνεσθαι. κατὰ δὲ τὸ ἔχειν, θωρακίζειν θωρακίζεσθαι. πέρας δὲ τοῦ μὲν ποιεῖν, ἔργον ἢ εἶδος. ἔργον μὲν, τὸ ἐν τῷ γίνεσθαι τὸ εἶναι ἔχον, ὡς ἡ ὄρχησις τοῦ ὀρχουμένου. εἶδος δὲ, τὸ ἐπιδιαμένον ἀποτέλεσμα, ὡς τοῦ ζωγραφοῦντος ἡ μορφή. τοῦ δὲ πάσχειν πέρας, ὥσπερ καὶ τοῦ ποιεῖν. ζητεῖται δὲ πότε περιγράφεται τὸ ποιεῖν καὶ μεταβάλλει εἰς τὸ πεποιηκέναι. καὶ οἱ μὲν, ἐν τῷ ἐσχάτῳ χρόνῳ ἔθεσαν τοῦ ποιεῖν. οἱ δὲ, ἐν τῷ μετὰ τὸν ἔσχατον πρώτῳ. τὸν γοῦν ἔσχατον, ἔτι ἐν τῷ ποιεῖν εἶναι. κοινὴ δὲ ζήτησις περὶ τῶν ἐσταδιευκότων. καὶ ἰατρευκότων. καὶ τεθνηκότων. μήποτε δὲ τὸ πέρας τοῦ ποιεῖν ἐστι, τὸ πρώτως πεποιηκέναι οὐκ ἐν χρόνῳ. ὥσπερ οὐδὲ τὸ τῆς κινήσεως πέρας, ὃ κίνημα καλοῦμεν. παράκειται δὲ παρὰ μὲν τὸ ποιεῖν, ποίησις ποιοῦν. παρὰ δὲ τὸ πάσχειν, πεῖσις πάσχον. καὶ ἐπὶ μὲν τῶν πάντων, ἡ ποίησις καὶ ἡ πεῖσις, ἤδη τῷ πρός τι κατηρίθμηται. ὡς καὶ ἐπὶ τὸ κεῖσθαι, ἡ θέσις. παρατηρεῖν δὲ δεῖ καὶ πότε ὀρθόν ἐστι καὶ πότε ὕπτιον τὸ ἐνέργημα ἢ πάθος. αὐτίκα τὸ μὲν λυπεῖν, ὀρθὸν τοῖς πολλοῖς δοκεῖ. τὸ δὲ λυπεῖσθαι, ὕπτιον. οὐ μὴν ἀεὶ τοῦτο συμβαίνει, ὥσπερ ἐπὶ τοῦ τύπτοντος καὶ τυπτομένου. ἐνδέχεται γὰρ μὴ ἀεὶ συνεῖναι τὸν λυποῦντα. οἷον τὸν ἀποθανόντα υἱόν, εἰ ἐπ' αὐτῷ τις λυποῖτο. ἐνδέχεται δὲ καὶ μὴ λυπεῖσθαι, εἰ μὴ ἄρα ἡ φαντασία ποιητικὴ οὖσα, καὶ αὐτὴ αἴτιον ἐπιμένει. ἔστι δὲ ὅταν καὶ παυσαμένου τοῦ ποιοῦντος, πάσχει τὸ πάσχον, ἐπιμενούσης τῆς διαθέσεως, ὡς ἐπὶ τοῦ ὑπὸ πυρὸς θερμαινομένου. καὶ μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ πυρὸς ἔτι πάσχοντος τὸ θερμαίνεσθαι. διττὸν γὰρ τὸ πάσχειν. τὸ μὲν, τῷ ποιεῖν συνηρτημένον. τὸ δὲ, κατὰ τὴν διάθεσιν θεωρούμενον. ἴσως δὲ καὶ ἐνταῦθα ἀμυδρῶς συνέζευκται τὸ ποιοῦν. ἤτοι ἡ φαντασία, ἢ τὸ ἔξωθεν ἐγγινόμενον πῦρ. τοῖς οὖν πράγμασιν ἀλλ' οὐ ταῖς λέξεσιν ἐν τῇ τούτων ἐπικρίσει ἀκολουθεῖν καλόν. πολλὴ δὲ ἡ τῶν τοιούτων διεξεργασία παρὰ τοῖς στωϊκοῖς. ὧν ἐφ' ἡμῶν καὶ ἡ διδασκαλία, καὶ τὰ πλεῖστα τῶν συγγραμμάτων ἐπιλέλοιπεν. ἀλλ' ἐπείπερ περὶ τοῦ ποιεῖν καὶ πάσχειν αὐτάρκως εἴρηται, καιρὸς ἂν εἴη μεταβαίνειν ἤδη, καὶ ἐπὶ τὰ λειπόμενα τῶν γενῶν :—

Iamblichus

Agere & pati secundum quot praedicamenta possit considerari.

Quaestio

ὀρθὸν καὶ ὕπτιον τὸ ἐνέργημα ἢ πάθος

Duplex pati

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΕΙΣΘΑΙ

Archytas | Aristoteles

Μετὰ δὲ τὸ ποιεῖν καὶ πάσχειν, ὁ μὲν Ἀριστοτέλης, τὸ κεῖσθαι τέθεικεν. ὁ δὲ Ἀρχύτας, τὸ ἔχειν. ὁ μὲν γὰρ, ἀπιδὼν εἰς τὸ τέλος εἶναι τοῦ ποιεῖν καὶ τοῦ πάσχειν τὸ κεῖσθαι. ἢ γὰρ τίθησί τι, ἢ τίθεται. γίνεται οὕτως τὸ κεῖσθαι. ἔστι δὲ τὸ μὲν τιθέναι, ποιεῖν. τὸ δὲ τίθεσθαι, πάσχειν. ἢ ἐπειδὴ κατὰ φύσιν ἕκαστα ἐν τοῖς οἰκείοις ἢ ἀλλοτρίοις τόποις κείμενα, ποιεῖ καὶ πάσχει. διὰ τοῦτο τῷ ποιεῖν καὶ πάσχειν συνῆψε τὸ κεῖσθαι. κατά γε τοῦτο, καὶ προηγεῖσθαι ὀφεῖλον αὐτῶν. καὶ διότι πρώτη σχέσις ἐστὶ τῶν τοῦ σώματος. ἢ πρὸς τὸ δεχόμενον αὐτοῦ τὴν θέσιν. ἔπειτα οὕτως δεῖ ἔχειν τὴν τῶν ἐπικτήτων ἕξιν. Ἀρχύτας δὲ ἀπιδὼν εἰς τὰς σχέσεις, τήν τε ἀφ' ἑαυτοῦ πρὸς ἕτερον, καὶ τὴν ἀφ' ἑτέρων πρὸς αὐτό. καὶ ὅτι κατὰ ταύτην μὲν τὸ ἔχειν, κατ' ἐκείνην δὲ τὸ κεῖσθαι γίνεται, προετίμησε τὸ ἔχειν τοῦ κεῖσθαι. διότι ἀσχετωτέρα πως ἐστὶν, ἡ ἀφ' ἑτέρων πρὸς ἑαυτὰ σχέσις, τῆς ἀφ' ἑαυτῶν πρὸς ἕτερα. καὶ διότι ἐνέργειαν μᾶλλον ἐμφαίνει τὸ ἔχειν, ἤπερ τὸ κεῖσθαι. καὶ διότι κοινότερόν ἐστι τὸ ἔχειν τοῦ κεῖσθαι. οἰκείως δὲ ἑκάτερος ταῖς ἑαυτοῦ περὶ τῶν γενῶν τούτων ὑποθέσεσι, καὶ τὴν τάξιν αὐτοῖς ἐπιτέθεικεν. ὁ μὲν γὰρ Ἀρχύτας, τὰ καθαρὰ γένη τοῦ ποιεῖν καὶ πάσχειν ἐν τοῖς ἀρχικωτάτοις θέμενος, τοῦ μὲν ποιεῖν, ἐν τῷ θεῷ, τοῦ δὲ πάσχειν, ἐν τῇ ὕλῃ, εὐλόγως συνέταξε τὸ ἔχειν, ὅπερ ἐγίνετο τῇ ὕλῃ ἀπὸ τοῦ θεοῦ. ἐγγινομένου δὲ τοῦ ἔχειν τῇ ὕλῃ ἀπὸ τοῦ θεοῦ, τὸ εἶδος τότε γίνεται τὸ σύνθετον, σῶμα ἤδη ὂν, καὶ τοῦ κεῖσθαι δεόμενον. ἔστιν οὖν ἀρχικὸν καὶ τὸ ἔχειν. ἔστι δὲ καὶ κοινότερον τοῦ κεῖσθαι. τὸ μὲν γὰρ ἔχειν, καὶ ἀσωμάτοις ὑπάρχει, ὡς τῇ ψυχῇ τὸ μὴ ποιητικὸν αὐτῆς ἀκουσμα. τὸ δὲ κεῖσθαι, σώμασι μόνοις, καὶ τοῖς τῶν μεγεθῶν πέρασιν, ὡς ἐπιφανείᾳ, καὶ γραμμῇ, καὶ σημείῳ. ὁ δὲ Ἀριστοτέλης φυσικὰς τὰς ποιήσεις παραδοὺς τὰς κατὰ τὸ θερμαίνειν καὶ ψύχειν, αἵτινες περὶ τὰ σώματα καὶ ἐν σώμασιν ὑπάρχουσι, συμφώνως ἑαυτῷ τὸ κεῖσθαι τῷ ποιεῖν καὶ πάσχειν συνέταξε. τὸ δὲ ἔχειν, ἐν μόνοις τοῖς μετρίοις κτήμασιν, οἷον ὑποδήμασι καὶ ὅπλοις ἀφοριζόμενος, εἰκότως ὕστερον τέθεικε τὸ ὅλον αὐτοῦ καὶ ἀρχικὸν γένος, μηδέπω παραδοὺς ἐν ταῖς κατηγορίαις. ὅτι δὲ ἀντιπλεονεκτεῖ ἄλληλα, τό τε κεῖσθαι καὶ τὸ ἔχειν, καὶ αὐτὸς Ἀρχύτας ἐδήλωσε, πρὸς τοῖς τέλεσι προτάττων τὸ κεῖσθαι τοῦ ἔχειν. ἐν οἷς φησίν. ἔτι δὲ ποιεῖν καὶ πάσχειν καὶ κεῖσθαι καὶ ἔχειν. καὶ πάλιν. οὐ δὲ μὰν ποιέων τι ἢ πάσχων. οὐ δὲ κείμενος, οὐ δὲ ἔχων τι. πολλαχοῦ δὲ καὶ παραλιμπάνει τὸ κεῖσθαι ὁ Ἀρχύτας. περὶ μὲν τῆς τάξεως τοῦ κεῖσθαι, τοσαῦτα εἰρήσθω. περὶ δὲ τῆς ἐννοίας αὐτοῦ, τὸ μὲν διὰ παραδειγμάτων ὑπογράφειν, οἷον κάθηται. ἀνάκειται. ἢ τὰ ἀπαρέμφατα λεγόμενα. οἷον τὸ καθῆσθαι. ἑστάναι. ἔχει μέν τινα ὑπόμνησιν. οὐ μὴν αὐτάρκης εἰς ἀκριβῆ γνῶσιν, ἀλλὰ διαρίθμησιν μᾶλλον ποιεῖται τῶν ἐν τῷ κεῖσθαι περιεχομένων. βέλτιον οὖν διακαθαίρειν τὴν περὶ αὐτοῦ ἔννοιαν, ἀφαιροῦντα τὴν ἐπισυνοῦσαν τὴν πρός τι σχέσιν. ἀφαιροῦντα δὲ, κίνησιν καὶ στάσιν. ἔτι δὲ καὶ τὸ ποιεῖν καὶ πάσχειν.

(margin: Archytas; Archytas; Archytas)

καὶ μόνην ἁπλῆν θεωροῦντα τὴν τῆς θέσεως σχέσιν. ὡς γὰρ ἡ πρὸς τὸν τόπον σχέσις ποιεῖ τὸ ποῦ, καὶ ἡ πρὸς τὸν χρόνον τὸ ποτέ, οὕτως ἡ πρὸς τὴν θέσιν ποιεῖ τὸ κεῖσθαι. οὔτε οὖν τὸ κείμενον σῶμα, οὔτε τὸν τόπον, ἐν ᾧ κεῖται τῇ διανοίᾳ περιλαμβάνοντα, δεῖ νοεῖν τὸ κεῖσθαι. μόνην δὲ τὴν ἔχουσάν πως θέσιν, ἐν τῷ γένει τοῦ κεῖσθαι λογιζόμενον κατὰ πάντα τὰ ὄντα ὅσα πέφυκεν ἕτερα ὑφ' ἑτέρων ἀνέχεσθαι, ἢ ἐνιδρύεσθαι τὰ ἕτερα ἐν τοῖς ἑτέροις. ἡ γὰρ τοιάδε συμπλοκὴ τῶν ἐνιδρυμένων, καὶ τῶν τὴν ἕδραν παρεχόντων, κυριωτάτη καὶ πρώτη τίς ἐστι τοῦ κεῖσθαι ὑπογραφή. ἐὰν μέντοι σχέσιν τις προσάψῃ, ἢ τὸ ποιεῖν ἢ τὸ πάσχειν, ἢ ποιότητα, ἢ τι ἄλλο τῶν τοιούτων. ἐὰν μὲν ἐπικρατῇ καὶ ἐν τοῖς συμμίκτοις τὸ τοῦ κεῖσθαι γένος, ὥστε οὕτως ἐπινοεῖσθαι κατὰ τὴν πρώτην προσβολὴν, οὐδὲν ἧττον ἔσται ἐν τῷ κεῖσθαι. ἐὰν δὲ ἄλλο τι τῶν γενῶν προεχεστέραν ποιῆται τὴν φαινομένην ἰδιοποιίαν, κατὰ τὰ νικῶντα γένη ἔσται ἡ ἐπικράτεια τοῦ εἴδους ἀφορισμένη. ἀλλὰ δεῖ τοίνυν καὶ αὐτοῦ τοῦ κεῖσθαι, ὥσπερ καὶ αὐτῶν τῶν ἄλλων γενῶν, τὰ παρακολουθοῦντα αὐτῷ διελθεῖν. δοκεῖ δὴ ἐναντίωσις εἶναι τῶν ἐν τῷ κεῖσθαι. ὁ γὰρ ὕπτιος τῷ πρηνεῖ ἐναντίαν ἔχων θέσιν, ἐναντίως κεῖται. ἡ δὲ ἐναντίωσις αὕτη, παρά τε τὴν θέσιν συμβαίνει, ἡ γὰρ πρηνὴς θέσις, τῇ ὑπτίᾳ ἐστὶν ἐναντία, καὶ παρὰ τὸν τόπον. ἔστι γὰρ καὶ ἐν τούτῳ ἐναντίωσις. διὸ ὁ ἄνω κείμενος, τῷ κάτω κειμένῳ ἐναντίως κεῖται, προσειληφὼς τὴν κατὰ τόπον ἐναντίωσιν. καὶ ταύτῃ μὲν πάντα δέχεται ὡς οἶμαι τὰ ἐν τῷ κεῖσθαι ὄντα. ἐπειδὴ καὶ πάντα γε τινὶ τόπῳ ἔχουσι πρὸς ἄλλον τόπον ἀντίθεσιν. ἡ δὲ παρὰ τὴν θέσιν ἐναντίωσις, οὐκ ἐπὶ πάντων ἐστίν. ὁ γὰρ κύβος καὶ ἡ σφαῖρα καὶ ἄλλα πολλὰ τῶν ἀψύχων, κἂν διαφορὰς ἔχῃ θέσεων, οἷον κατὰ γωνίαν, ἢ κατὰ πλευρὰν, ἀλλ' οὐκ ἤδη καὶ ἐναντίωσιν ὥσπερ τὰ πρηνῆ καὶ ὕπτια ἐπὶ τῶν ζώων μάλιστα θεωρούμενα τῶν φυσικῶς ἐχόντων τὸ ἔμπροσθεν καὶ ὄπισθεν. ἢ τὸ ἄνω καὶ κάτω. καὶ δεξιὸν καὶ ἀριστερόν. τὸ δὲ μᾶλλον καὶ ἧττον ἐπὶ τοῦ κεῖσθαι, ποτὲ μὲν λέγεται συνήθως, ὅταν πλάγιος ἐπιδέχηται τὰ κείμενα, ὥσπερ ἐπὶ τοῦ ἀνακεῖσθαι. ποτὲ δὲ, τῷ μὲν σχήματι τῆς λέξεως, τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἐμφαίνει. ἡ δὲ ὑπερβολὴ κατὰ τὴν δηλοῦσαν σύγκρισιν, ὡς ὅταν ὑπτιώτερον σκάφης λέγηται. οὐκ ἐπὶ πάντων δὲ τῶν ἐν τῷ κεῖσθαι τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἐστίν. ἡ γοῦν ἐπιφάνεια καὶ ἡ γραμμὴ καὶ τὸ σημεῖον, καὶ εἴ τι ἄλλο τῶν ἐν τῷ κεῖσθαι ἀσώματόν ἐστιν, οὐκ ἔχει τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον. ὥσπερ δὲ ἡ μὲν ποίησις καὶ ἡ πεῖσις ἐν τοῖς πρός τι, τὸ δὲ ποιεῖν καὶ πάσχειν ἰδίας ἔτυχε κατηγορίας, οὕτως ἡ μὲν θέσις, τῶν πρός τι ἐστί. τὸ δὲ κεῖσθαι, ἴδιόν τι γένος ἐχαρακτήρισε, πολὺ διαφέρον τοῦ πρός τι. δεῖ δὲ λοιπὸν καὶ τὴν διαίρεσιν τοῦ κεῖσθαι, ἥν τε κατὰ τὰς εἰδοποιοὺς διαφορὰς ἐπισκέψασθαι, εἴτε κατ' ἄλλους τρόπους. κἂν μὴ εἰδοποιούς, ἀλλὰ χωρίζοντάς γε τὰ ὑπ' αὐτὸ τεταγμένα. τῶν τοίνυν ἐν τῷ κεῖσθαι θεωρουμένων, τὰ μὲν ἐστὶ φύσει, ὡς τὰ τέσσαρα στοιχεῖα ἐν τοῖς οἰκείοις ἱδρυμένα τόποις. καὶ ὁ οὐρανὸς τὴν ἀνωτάτω χώραν ἐπέχων. τὰ δὲ, θέσει, ὡς ἀνδριάντες καὶ εἰκόνες καὶ σκεύη. καὶ ὅλως τὰ κατὰ τέχνην τινὰ ἢ χρείαν τιθέμενα. ἔτι δὲ τὰ μὲν, ἐν στάσει ἔχει τὴν θέσιν. ὡς ἡ γῆ καὶ τὰ ἔσχατα τῶν στοιχείων. τὰ δὲ, ἐν κινήσει. ὥσπερ αἵ τε τοῦ οὐρανοῦ περιφοραὶ ἐν ἀλλήλαις ἱδρυμέναι, καὶ τῶν στοιχείων τὰ κινούμενα. καὶ τῶν κινουμένων δὲ καὶ ἑστώτων, τὰ μὲν, ἀΐδιον ἔχει τὸ κεῖσθαι. ὡς τὰ ἀΐδια τῶν σω-

(margin: Contrarietas; ὕπτιος – πρηνής – Cōt; Magis & min)

Iamblichus

μάτων. τὰ δὲ, ἔγχρονον, ὡς τὰ ἐν μέρει χρόνου ὑφεστῶτα. δοκεῖ δέ φησιν ὁ Ἰάμβλιχος, πᾶν γὰρ ἐν τῷ κεῖσθαι, ἐν τόπῳ τινὶ τὴν ἵδρυσιν ἔχειν. οὐ μὴν ἀλλ᾽ ἔχει γε ταύτην τοῦ γένους φύσιν καὶ τὰ ἐν δυνάμεσιν ἱδρυμένα. κεῖται γὰρ ἐν ταῖς δυνάμεσι καὶ ἐν ζωῇ, τὴν ἕδραν ἔχοντα. καὶ γὰρ ταῦτα ὑπὸ τῆς ζωῆς ἀνέχεται. ὅσα τε ἐν τοῖς κυριωτάτοις αἰτίοις πάντα χρόνον συνέχεται, κεῖσθαι ἐν ἑαυτοῖς εἴποι τις ἂν μαθείη. μήποτε δὲ οὐ πᾶσαν ἐνίδρυσιν τὸ κεῖσθαι σημαίνει, εἰ μή τις κατὰ μεταφορὰν ἐκδέχοιτο. ἀλλὰ τὴν οἷον πτῶσιν τῶν σωμάτων, ἣν ὑπέσχον ἀποστάντα τῆς αὐτοκρατοῦς τῶν ἀμερίστων εἰδῶν φύσεως, καὶ δεηθέντα τῶν τὴν πτῶσιν αὐτῶν ὑποδεχομένων, καὶ εὐθετιζόντων. καὶ γὰρ ὁ τόπος ταύτην παρέχει τὴν χρείαν. τὸ ὑποδέχεσθαι. τὸ εὐθετίζειν. τὰ μὴ ἀνέχοντα ἑαυτὰ, ἀλλὰ πεπτωκότα καὶ ἐσκορπισμένα. ἀμφότερα γὰρ ἔσχε τὰ τῆς ἀμερίστου φύσεως ἀποστάντα, καὶ τὸ ἐν ἄλλῳ εἶναι. ἀλλὰ μὴ ἐν ἑαυτῷ καὶ τὸ διεσπάσθαι, ἀλλὰ μὴ μένειν ἀμέριστον. διὸ καὶ ἐδεήθη τόπου, καὶ ὑποδεχομένου αὐτὰ, καὶ τάξιν τοῖς μορίοις καὶ εὐθετισμὸν παρεχομένου. τὰ γὰρ ἅπαξ διασπασθέντα, δεῖται τοῦ εὐθετισμοῦ, ἵνα ἡ κεφαλὴ τὸν οἰκεῖον ἔχῃ τόπον. καὶ ὁ τράχηλος. Ἀλλὰ μὴ πολλαὶ κόρσαι ἀναύχενες ἐβλάστησαν, ὥς

Empedocles

Ἐμπεδοκλῆς φησί. τὸ δὲ κεῖσθαι, ὅτι καὶ τὸ πεπτωκέναι σημαίνει, ἐδήλωσεν Ὅμηρος

Homerus

εἰπών. κεῖται Πάτροκλος. νέκυος δὲ δὴ ἀμφιμάχονται. τὰ οὖν ἐν δυνάμεσι καὶ ἐν ζωῇ καὶ ἐν τοῖς κυριωτάτοις αἰτίοις ἱδρυμένα, ἄλλως λέγεται κεῖσθαι, καὶ οὐ κυρίως. ὁμολογεῖται δὲ παρὰ πᾶσι, παντὶ σώματι τὸ κεῖσθαι συμβεβηκέναι. διὸ πᾶν σῶμα, ἐν τόπῳ ἐστὶ καὶ θέσιν ἔχει κατὰ τόπον. πλήν τό γε τῆς ἀπλανοῦς σῶμα, καὶ τὸ τοῦ παντὸς

Mundū nō esse in loco

σῶμα, οὐκ ἔστιν ἐν τῷ κεῖσθαι. οὐδὲ γὰρ ἐν τόπῳ ἐστὶ, κατὰ τὴν Ἀριστοτέλους περὶ τόπου διάταξιν. διότι οὐκ ἔστι τὸ περιέχον αὐτὸ σῶμα. ὁ δὲ τόπος, πέρας ἦν τοῦ περιέχοντος, καθὸ περιέχει τὸ περιεχόμενον. καὶ ἀσωμάτοις δὲ τὸ κεῖσθαι ἐφαρμόζει, ὥσπερ τοῖς τῶν σωμάτων πέρασι. καὶ γὰρ τῷ τόπῳ προσήκει, καὶ ἁπλῶς ἐπιφανείᾳ, καὶ γραμμῇ, καὶ σημείῳ. θέσιν γὰρ ἔχει πάντα ταῦτα. τοῖς δὲ καθ᾽ αὑτὰ ἀσωμάτοις, τὸ κεῖσθαι τόπου οὐχ ὑπάρχει, εἰ μή τις κατὰ μεταφορὰν ἐν νῷ καὶ θεῷ λέγοι κεῖσθαι ταῦτα, ὡς ἐν ἀρχῇ καὶ αἰτίᾳ συνεχόμενα. Ἐν δὲ θεῷ κεῖνται πυρσοὺς ἕλκοντες ἀκμαίους φησὶ τὸ λόγιον. ἐπιστῆσαι δὲ χρὴ, ὅτι τὸ μὲν σῶμα, ἐν τόπῳ κεῖται. ὁ δὲ τόπος κεῖται μὲν, περὶ γὰρ τὰ σώματά ἐστι, καὶ ἔχει καὶ αὐτὸς τὰς τῆς θέσεως διαφοράς. τὸ ἄνω, καὶ τὸ κάτω, καὶ τὰ λοιπά. καὶ τὸ ὡρισμένον καὶ ἀόριστον. οὐ μέντοι ἐν τόπῳ κεῖται ὁ τόπος ὥσπερ τὰ σώματα. τόπου γὰρ

Locus nō est in loco ne fit processus in infinitum

τόπος οὐκ ἔστιν. ἵνα μὴ ἐπ᾽ ἄπειρον ὁ λόγος προέλθῃ, τόπον πρὸ τόπου ζητῶν. Ἀλλ᾽ ἀπορίας ἄξιον, εἰ κεῖται ὅλως ὁ τόπος, ἐν τίνι κεῖται. τὸ γὰρ κείμενον, ἔν τινι κεῖσθαι βούλεται. Ὁ μὲν Ἀριστοτέλης πέρας εἶναι λέγων τοῦ περιέχοντος σώματος τὸν τόπον, ἐν αὐτῷ φαίη ἂν κεῖσθαι, ὥσπερ καὶ αἱ ἄλλαι ἐπιφάνειαι ἐν τοῖς σώμασι κεῖνται. ὧν εἰσὶ πέρατα. εἰ δὲ διάστημά τις λέγει τὸν τόπον, ἢ μέτρον καὶ εὐθετισμὸν τῆς τῶν μεγεθῶν παραθέσεως, ὥσπερ τὸν χρόνον μέτρον τῆς κατὰ τὴν κίνησιν παρατάσεως, οὐ χρὴ τι ἄλλο ζητεῖν, ἐν ᾧ κεῖσθαι ὁ τόπος. ἕδρα γὰρ ὢν αὐτὸς τῶν ἄλλων, οὐκ ἔτι ἕδρας δεήσεται. ὥσπερ καὶ τὰ πέρατα τῶν μεγεθῶν αὐτὰ πέρατα ὄντα, οὐκ ἔτι δεῖται τῶν περατούντων. διὸ καὶ Ἀρχύτας.

Quæstio

τὸ λοιπόν

ἐν δὲ θεῷ κεῖνται πυρσοὺς ἕλκοντες ἀκμαίους

Archytas

τοιγαροῦν φησι τὰ μὲν ἄλλα ἐν τόπῳ ἦμεν. τὸν δὲ τόπον, ἐν μηδενί. ἀλλὰ οὕτως ἔχειν ποτὶ τὰ ἐόντα, ὥσπερ τὰ πέρατα ποτὶ τὰ πεπερασμένα. τούτων δὲ κειμένων, τὰ

Nota

μὲν, ἁπλοῦν ἔχει τὸ κεῖσθαι. τὰ δὲ, διπλοῦν. ὁ μὲν γὰρ κενὸς ἀμφορεὺς, κεῖται εἰ τύχοι ἐν τῷ λίθῳ. ὁ δὲ οἶνος ὁ ἐν τῷ ἀμφορεῖ, καὶ ἐν ἀμφορεῖ κεῖται, καὶ ἐν ᾧ κεῖται ὁ ἀμφορεύς. κατὰ ἄλλην δὲ ἐπίνοιαν, αὐτός τε ὁ ἀμφορεὺς κεῖταί που, καὶ τὰ μέρη αὐτοῦ ἐν τῷ ὅλῳ. καὶ ὁ οἶνος δὲ αὐτός τε ἐν τῷ ἀμφορεῖ κεῖται, καὶ τὰ μέρη αὐτοῦ ἐν τῷ ὅλῳ. ὥστε ὁ πλήρης ἀμφορεὺς, τετραπλοῦν ἕξει τὸ κεῖσθαι. ἐπιστῆσαι δὲ ἄξιον, εἰ τὰ μέρη ἐν

Quæstio

τῷ ὅλῳ κεῖσθαι λέγεται κυρίως. οὐ γὰρ πᾶν τὸ ἔν τινι κεῖται ἐν ἐκείνῳ ἐν ᾧ ἐστιν, ἀλλὰ τὰ ἐν τόπῳ μόνον ὄντα, ταῦτα κεῖσθαι λέγεται ἐν τῷ τόπῳ. καὶ κατὰ τὰ σχήματα δὲ καὶ κατὰ τὰς τοπικὰς διαστάσεις, ἔσονται τοῦ κεῖσθαι διαφοραί. ὁ μέντοι Ἀρχύτας

Archytas

διαφορὰς τοῦ κεῖσθαι λέγων, τὸ μέντοι αὐτοῦ ἐν δυνάμει φησί. τὸ δὲ, ἐν στάσει. καὶ τὸ ἐν δυνάμει, τὸ μὲν, ἐν τῷ ἐνεργεῖν. τὸ δὲ, ἐν τῷ πάσχειν. περὶ μὲν γὰρ τὴν στάσιν, θεωρεῖται τὸ κεῖσθαι. μένει γὰρ ἐν ταὐτῷ τοῦτο, ἐάν τε ἀσώματον ᾖ, ἐάν τε σῶμα τὸ ἐν τῇ στάσει κείμενον. περὶ δὲ τὴν δύναμιν, διχῶς θεωρεῖται κατὰ ἀμφότερα τὰ ἐναντία. ἔν τε τῷ ποιεῖν καὶ πάσχειν, καὶ ἐν τῷ κινεῖν καὶ κινεῖσθαι. καὶ ἐπειδὴ καὶ ἡ δύναμις πρὸς ἀμφότερα τὰ ἐναντία ἄγεσθαι δύναται, εἰ μέντοι τις δύναμιν λαμβάνει μὴ τὴν ἀτελῆ, ἀλλὰ τὴν τελείαν καὶ τῶν ἐνεργειῶν περιεκτικὴν, ἥτις ἀνέχει τὰ κείμενα ἐν ἑαυτῇ. καὶ οὕτως δεῖ τὰς ἀρχηγικωτέρας αἰτίας, περιεκτικωτέρας εἶναι τῶν δευτέρων. καὶ κεῖσθαι ἐν τοῖς προτέροις τὰ δεύτερα, εὐλόγως ἐροῦμεν. ἀλλ᾽ ἐπὶ τὰς ἀπορίας λοιπὸν τὰς ὑπὸ Πλωτίνου πρὸς τὸ κεῖσθαι ἰτέον λεγομένας. λέγει τοίνυν ἐν

Differentiæ τοῦ κεῖσθαι

Potétia duplex

Plotinus

ὀλίγοις εἶναι τὸ κεῖσθαι. καὶ διὰ τοῦτο μὴ ἄξιον ἐν οἰκείῳ γένει καταχωρίζεσθαι. ἀλλ᾽ εἰ πᾶσιν ὑπάρχει τοῖς σώμασι τοῖς τε ἀϊδίοις καὶ τοῖς ὑπὸ σελήνην, πῶς οὐκ ἄξιον καὶ τοῦ γένους οἰκείου τυγχάνειν. καὶ Ἀρχύτας δὲ ἐπὶ πολλὰ διατείνειν αὐτό φησιν.

Archytas

ἀλλὰ τὸ ἀνακεῖσθαι φησὶ καὶ καθῆσθαι, οὐκ ἔστιν ἁπλοῦν. σημαίνει δὲ τὸ ἐν σχήματι τοιῷδε κεῖσθαι. τουτέστιν, ἐν τόπῳ εἶναι. ἔστιν οὖν τὸ μὲν σχῆμα, ἄλλο. ὁ δὲ τόπος, ἄλλο. καὶ ζητεῖται περὶ ἀμφοῖν. καὶ οὐδὲν ἔδει λοιπὸν εἰς ἐν δύο κατηγορίας συνάπτειν. πρὸς ἃ ῥητέον, ὅτι αἱ τῶν σχημάτων αὗται, οἷον, ἡ τοῦ καθῆσθαι καὶ ἀνακεῖσθαι, οὐχ ἁπλῶς σχημάτων, ἀλλὰ τῶν κατὰ τὴν θέσιν σχημάτων σημαίνουσι τὰς διαφοράς. κἂν ποιότητα δὲ δηλῶσιν, ἐπειδὴ τὸ σχῆμα ποιότης, οὐ τὴν ἁπλῶς ποιότητα ἐροῦσιν, ἀλλὰ τὴν τοῦ κεῖσθαι. ἠξίου δὲ καὶ αὐτὸς τὰς συμπληρωτικάς τινος ποιότητας, εἰς ἐκεῖνο τὸ γένος ἀνάγειν, ὑφ᾽ ὃ καὶ τὸ συμπληρούμενον ἀνάγεται. οἷον περὶ γραμμήν ἐστιν εὐθύτης. ἡ δὲ γραμμὴ τοῦ ποσοῦ, ἔσται οὖν καὶ ἡ εὐθύτης τοῦ ποσοῦ. καὶ τὸ ὅλον τοῦτο ποσοῦ ποιότης. ὥσπερ οὖν τὸ φέρειν οὐκ ἐξίσταται τῆς οἰκείας κατηγορίας, ὅταν ἀναφέρειν λέγωμεν, οὕτως οὐδὲ τὸ ἀνακεῖσθαι ἢ κατακεῖσθαι. ἔτι δὲ μᾶλλον ἐνιστάμενοι πρὸς τὴν ἀπορίαν οἱ μετ᾽ αὐτὸν, ἀντιλέγουσιν, ὡς οὔτε σχήματος οὔτε τόπου ἐφάπτεται τὸ κεῖσθαι. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἄλλως παρακολουθεῖ, ὥσπερ καὶ ταῖς ἄλλαις κατηγορίαις πλείονα ὁμοῦ συνθεωρεῖται. ἡ μέντοι ἰδιάζουσα τοῦ κεῖσθαι κατηγορία,

Iamblich⁹ — *Boethus* — *Plotinus* — *Iamblich⁹* — ἐν ᾧ ὁ τόπος λέγ[ε]ται τῶν εἰδῶν

κατὰ τὴν αὐτὴν μόνην τὴν θέσιν ψιλῶς νοεῖται, μηδὲν συνεπινοούντων ἡμῶν, ἐν τίνι κεῖται, καὶ πῶς ἔχον αὐτὸ κεῖται. ἀλλ' οὐδὲ πάντως ἐν τόπῳ ἐστί φησιν Ἰάμβλιχος τὸ κεῖσθαι. ἐπεὶ καὶ ὁ τόπος κεῖταί που, μὴ ὢν ἐν τόπῳ. οὐκ ἄρα ὑγιὲς τὸ περιλαμβάνεσθαι τόπον ἐν τῷ κεῖσθαι. εἰ δὲ δυνατόν ἐστι καὶ ἄνευ σχήματος ἐπινοεῖν τινὰ θέσιν τῶν ἀσχηματίστων εἴτε ἀσωμάτων ὡς γραμμῆς καὶ σημείου, ἔσται καὶ ἄνευ σχήματος τὸ κεῖσθαι. ἀλλ' εἰ μὲν τὸ κεῖσθαι φησὶν ἐνέργειαν σημαίνει, ἐν ταῖς ἐνεργείαις τακτέον αὐτό. εἰ δὲ πάθος, ἐν τῷ πάσχειν. πάλιν οὖν καὶ ἐνταῦθα ῥητέον. ὅτι τὸ καθαρῶς νοούμενον κεῖσθαι, οὐδ' ὁποιασοῦν ποιήσεως ἢ παθῶν ἀναπίμπλαται. ἐκτὸς δὲ ὂν ἀμφοτέρων, ἰδίαν ἔχει καθ' αὑτὸ κατηγορίαν. εἰ δὲ ἄρα τις καὶ συνεμφαίνεσθαι λέγει τῷ κεῖσθαι τὸ ποιεῖν καὶ πάσχειν, ὡς ἕτερα γένη ἑτέρῳ συνυπάρξει διὰ τὴν σύμμιξιν τῶν αἰσθητῶν συνόδων. βέλτιον δὲ δι' ἀκριβείας ἀφορίζεσθαι τὸ κεῖσθαι, ὥσπερ καὶ Βοηθὸς ἀφορίζει. ἐφ' ὧν γὰρ οὔτε τὸ ποιεῖν οὔτε τὸ πάσχειν πρόσεστι καθ' ἣν κεῖται θέσιν, καὶ καθ' ἣν τέτακται τάξιν, ταῦτα μόνον φησὶν εἶναι τῆς κατηγορίας. οἷον, τὸ ἑστηκέναι, ἢ καθῆσθαι ἐπὶ ἀνδριάντος λεγόμενον. ἢ τὸ ἀνακεῖσθαι τὴν εἰκόνα. ἐφ' ἡμῶν μὲν γὰρ ἐνέργειαν τὰ τοιαῦτα συνεμφαίνει. ἐπὶ δὲ τῶν ἀψύχων, οὔτε τὸ ποιεῖν, οὔτε τὸ πάσχειν ἐνδείκνυται ταῦτα, ἀλλὰ μόνον καθαρῶς τὸ κεῖσθαι. ἐπεὶ δὲ ὁ ἄνω καὶ κάτω τόπος συνεπινοεῖται, καὶ σχέσις συνεπιφαίνεται πρός τινας τόπους ἐν τῷ ἀνακεῖσθαι καὶ κατακεῖσθαι, δεῖ νοεῖν ὡς καθ' αὑτὸ ὄντος τοῦ κεῖσθαι πρότερον, ἐπεισῆλθεν ἡ σχέσις πρὸς τὸ ἄνω καὶ κάτω. ὥσπερ καὶ παρὰ τὰς ἄλλας κατηγορίας πέφυκεν ἀεὶ τὸ πρός τι. τὸ μέντοι κεῖσθαι τὴν πρὸ τοῦ πρός τι εἰληφὸς φύσιν, καθ' αὑτό ἐστιν ὥσπερ καὶ τῶν ἄλλων γενῶν ἕκαστον, ὁπόσα προηγεῖται τοῦ πρός τι. εἰ δὲ πάντα οἷς ἐπεισέρχεται τὰ πρός τι ἐν τοῖς πρός τι θήσομεν, οὐκ ἂν φθάνοιμεν καθὰ καὶ αὐτὸς εἶπεν ὁ Πλωτῖνος πάντα τὰ γένη ἐν τοῖς πρός τι τιθέντες. ταῦτα μὲν οὖν εἴρηται, πρὸς τὰς Πλωτίνου ἀπορίας. φησὶ δὲ ὁ Ἰάμβλιχος, ἄλλως μὲν ἐπὶ τῶν σωμάτων θεωρεῖσθαι τὸ κεῖσθαι, ὡς ἂν διαστατῶν ὄντων καὶ μεριστῶν, καὶ τόπον διαστατὸν ἐχόντων, ἄλλως δὲ ἐπὶ ψυχῆς. καὶ γὰρ αὐτὴ τόπος λέγεται τῶν ἐν αὐτῇ λόγων ὡς χώραν αὐτοῖς παρέχουσα εἰς τὸ ἐνιδρύεσθαι καὶ ἐνεργεῖν ἐν αὐτῇ. ἄλλως δὲ, ὁ νοῦς τόπος λέγεται τῶν εἰδῶν, ὡς τὴν αὐτὴν ἔχων οὐσίαν πρὸς τὰ εἴδη. καὶ ὁμοῦ τὰς νοήσεις καὶ τὰ εἴδη συνέχων ἐν ἑαυτῷ. κυριώτατα δὲ ἐν τῷ θεῷ κεῖσθαι λέγεται πάντα. ἐπειδὴ τὰ μετ' αὐτὸν ὅλα ἐν αὐτῷ συνείληπται. ἀλλ' ἴσως φησὶ δόξει τισὶ πολλαχῶς λέγεσθαι οὕτως τὸ κεῖσθαι. ἄλλως μὲν, ἐπὶ τῶν σωμάτων. ἄλλως δὲ, ἐπὶ τῶν ἀσωμάτων. οὐ μὴν ἀλλ' εἴ τις ἀκριβέστερον ἐπισκοποίη, μία καὶ αὐτὴ θεωρεῖται ἀναλογία κατὰ τὸ περιέχειν καὶ περιέχεσθαι. καὶ κατὰ τὸ τὴν ἕδραν παρέχειν καὶ ἐνιδρύεσθαι. ὁ γὰρ αὐτὸς λόγος τοῦ κεῖσθαι, ἐπὶ πάντων τούτων διήκει, τὸ ἕτερον ἐν ἑτέρῳ ἀποπεραιοῦσθαι κατὰ τὴν αἰτίαν, ἢ δύναμιν, ἢ ἐνέργειαν, ἢ οὐσίαν, ἢ διάστασιν. διαφορὰ δὲ γίνεται περὶ τὰ πράγματα ἕτερα ὄντα, καὶ πρὸς ἕτερα ποιούμενα τὴν θέσιν, ἥτις οὐκ ἀφίστησι τὴν ἀναλογίαν τοῦ κεῖσθαι ἐξ ἑαυτοῦ. τοσαῦτα καὶ περὶ τοῦ κεῖσθαι εἰρήσθω. ἐννοούντων ἡμῶν, ὡς ἐπὶ σώματος εἴρηται κυρίως τὸ κεῖσθαι.

οὐκ ἂν φθάνοιμεν

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΟΥ ΚΑΙ ΠΟΤΕ

Aristoteles — *Aristoteles* — *Archytas* — ἀντιπλεονέκτη[σις] — *Qua ratione πότε praecedit ποῦ* — *Iamblich⁹*

Μετὰ δὲ τὸ κεῖσθαι, ἀμφίβολος ἡ τάξις ἐστὶ τῶν λοιπῶν κατηγοριῶν. καὶ γὰρ Ἀριστοτέλης, ἄλλοτε ἄλλως μνημονεύει τῆς τάξεως. ἐν ἀρχῇ μὲν τὸ ποῦ καὶ πότε προτάξας τοῦ κεῖσθαι καὶ τοῦ ἔχειν. ὕστατα δὲ πάντων θεὶς, τὸ ποιεῖν καὶ πάσχειν. προϊὼν δὲ, τὸ ποιεῖν μετὰ τοῦ πάσχειν, προτίθησι. τὸ δὲ κεῖσθαι, προτάττει τοῦ πότε καὶ τοῦ ποῦ, οἷς αὐτὸ πρότερον ὑπέταξε. καὶ τὰ ἄλλα δὲ, ἄλλοτε ἄλλως τίθησιν. ἐνίοτε δὲ καὶ ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ ἐναλλάττων φαίνεται τὴν τάξιν. ἐν μὲν γὰρ τῷ φάναι, περὶ μὲν τοῦ πότε καὶ τοῦ ποῦ καὶ τοῦ ἔχειν, ἄλλως φαίνεται διορίζων. ἐν δὲ τῷ ἐπεκδιηγεῖσθαι, ἑτέρως διορίζει τὴν τάξιν. ἀλλ' οὐδὲ ἐπὶ τῶν προτέρων κατηγοριῶν, ἐφ' ὧν τὸν πολὺν ποιεῖται λόγον, φαίνεται τηρῶν τὴν αὐτὴν τάξιν. ἀλλ' ὅπου μὲν τὸ ποιὸν προτάττει τοῦ πρός τι, ἐν δὲ τῷ διαπραγματεύεσθαι περὶ αὐτῶν, τὸ πρός τι τοῦ ποιοῦ. καὶ ὅλως οὐδαμοῦ περὶ τῆς τάξεως τῶν γενῶν, οὐδεμίαν αἰτίαν ὁ Ἀριστοτέλης ἀπεφήνατο. ὁ μέντοι Ἀρχύτας, μετ' αἰτίας τὴν τάξιν τῶν κατηγοριῶν ἀποδοὺς, φυλάττει τὴν αὐτὴν ἐν τοῖς πλείοσι. πλὴν ὅτι καὶ αὐτὸς ἔστιν ὅπου τὴν τάξιν ἐναλλάττει. ἐν μὲν γὰρ τῷ περὶ τῆς τάξεως λόγῳ,
» ἐπειδὴ πᾶν τὸ κινούμενον φησὶν ἐν τόπῳ τινὶ κινεῖται, τὸ δέ γε ποιεῖν καὶ
» τὸ πάσχειν κινάσιές τινες κατ' ἐνέργειαν, φανερὸν ὅτι τόπον ἐπεῖμεν δεῖ πρᾶτον, ἐν
» ᾧ ὥσπερ ἐστὶ τὸ ποιέον, ἢ τὸ πάσχον. τὰς δὲ διαφορὰς αὐτῶν καὶ τὰ ἴδια ἀποδιδοὺς, τὸ ποιεῖν καὶ τὸ πάσχειν προτάττει τοῦ ποῦ ἑκατέρωθι. καὶ ἴσως αἴτιον τῆς τοιαύτης τῶν γενῶν περὶ τὴν τάξιν ἀδιαφορίας γέγονεν ἡ πολλαχοῦ τῶν γενῶν ἀντιπλεονέκτησις. κρατεῖ δὲ ὅμως συνήθεια παρὰ τοῖς τοῦ Ἀριστοτέλους ἐξηγηταῖς, ὥστε προτάττειν τοῦ ποῦ τὸ πότε. ἐπειδὴ καὶ αὐτὸς ἐνταῦθα τοῦ κεῖσθαι μνημονεύσας, ἐπήγαγε. περὶ δὲ τῶν λοιπῶν τοῦ, τε πότε καὶ τοῦ ποῦ, ὡς ταύτην αὐταῖς τὴν τάξιν ἀποδιδοὺς, δοκεῖ μέντοι τισὶ καὶ συνηγορεῖν τῇ τάξει ταύτῃ. καὶ λέγουσιν ὅτι πᾶν μὲν τὸ κινούμενον, ἐν τόπῳ καὶ χρόνῳ κινεῖται. πρότερον δέ ἐστι τὸ πότε τοῦ ποῦ. ὅτι τῶν γενητῶν οὐδὲν ἄνευ χρόνου, οὔτε εἶναι, οὔτε γενέσθαι, οὔτε ἔσεσθαι δύναται. πολλὰ δὲ ἄτερ τόπου, ὥσπερ αὐτὸς ὁ τόπος. καὶ αἱ πράξεις δὲ, οὐκ ἐν τόπῳ, ἀλλ' ἐν χρόνῳ, κἂν ὁ πράττων ἐν τόπῳ. Πρὸς δὴ ταῦτα ὁ Ἰάμβλιχος, καίτοι φυλάττων τὴν συνήθειαν, καὶ περὶ προτέρου τοῦ πότε διαλεγόμενος ἀντιλέγων, οὐ δεῖ φησι πρὸς κίνησιν ἀναφέρειν τὴν αἰτίαν τῆς τάξεως τῶν γενῶν. ἀλλ' εἴπερ τὰ γένη περὶ τὴν οὐσίαν ὑφίσταται, ὡς ἐκείνης μὲν, καθ' ἑαυτὴν ἐχούσης τὸ εἶναι. τούτων δὲ, περὶ αὐτὴν ὑφισταμένων, καὶ πρὸς αὐτὴν εἰς μίαν σύνταξιν συντελούντων, ἐκ τῆς περὶ τὴν οὐσίαν τάξεως τὴν τάξιν συλλογισώμεθα τῶν γενῶν. εἰ τοίνυν ὁ μὲν τόπος, τῇ οὐσίᾳ τῶν σωμάτων συνυπάρχει, ὁ δὲ χρόνος τῇ κινήσει συνυφίσταται, πρότερον δέ ἐστι τὸ εἶναι τῶν γινομένων ἢ τὸ κινεῖσθαι, πρότερον ἔσται γένος, τὸ τῇ ὑποστάσει τῶν γινομένων συνυφιστάμενον. ὕστερον δὲ, τὸ τῇ κινήσει συνακολουθοῦν. μήποτε δὲ καὶ ὁ χρό-

De ordine praedicamentorum nusquam redditur causa ab Aristotele.

νος, οὐ κατ' ἐνέργειαν μόνην κίνησιν τῶν γινομένων μετρεῖ, ἀλλὰ καὶ κατ' οὐσιώδη. κίνησις γὰρ ἡ ὅλη γένεσίς ἐστιν, ὥσπερ καὶ ὁ τόπος. οὐ κατ' οὐσίαν μόνην διάστασιν, ἀλλὰ καὶ κατ' ἐνέργειαν συνέχειαν. ἔοικε δὲ ὁ μὲν τόπος, κατὰ τὴν στάσιν μᾶλλον θεωρεῖσθαι. ὁ δὲ χρόνος, κατὰ τὴν κίνησιν· διότι κἂν ἠρεμίαν ὁ χρόνος μετρῇ, ἀλλὰ κατὰ τὴν παράτασιν καὶ ῥοὴν τοῦ εἶναι, ἐν ᾗ ἠρεμία μετρεῖται ὑπὸ τοῦ χρόνου. καὶ ἄλλως δὲ τοῦ μὲν τόπου, πάντα ἅμα τὰ μόρια ὑπάρχει· τοῦ δὲ χρόνου, οὐκέτι. καὶ ὁ μὲν τόπος, ἐναργῆ τὴν ὑπόστασιν ἔχει. ὁ δὲ χρόνος, ἀμυδρὰν, ἅτε λόγῳ μόνῳ ληπτὸς ὑπάρχων. ἴσως δὲ ἀληθὲς εἰπεῖν, ὅτι ὥσπερ τοῦ χρόνου τὰ μόρια οὐκ ἔστιν ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ, οὕτως καὶ τοῦ τόπου, οὐκ ἔστιν ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ διὰ τὴν διάστασιν, κἂν ἐν χρόνῳ τῷ αὐτῷ ᾖ. εἰ δὲ λέγοι τις, ὅτι πλείοσιν ὁ χρόνος ἤπερ ὁ τόπος ὑπάρχει, εἴπερ πάντα μὲν ἐν χρόνῳ τὰ γενητὰ, οὐ πάντα δὲ ἐν τόπῳ. οὔτε γὰρ ὁ τόπος ἐν τόπῳ ἐστὶν, οὔτε αἱ πράξεις πολλαὶ οὖσαι καὶ ποικίλαι, πρότερον μὲν ἐννοείτω, ὅτι κἂν πλείοσιν ὁ χρόνος ὑπάρχῃ, οὐκ ἀρκεῖ τοῦτο πρὸς τὴν τῆς τάξεως ὑπεροχήν. τὰ γοῦν πρός τι φησὶν ἰάμβλιχος διὰ πάντων διατείνοντα, οὐκ ἄν τις εὐλόγως προθείη τῆς οὐσίας ἢ τῆς ποιότητος, ἐπειδὴ αὗται οὐ δι' ὅλων οὐ διήκουσι. μήποτε δὲ οὐκ ἀληθές ἐστιν, ὅτι διὰ πλειόνων διήκει τὰ πρός τι, ἤπερ ἡ οὐσία καὶ τὸ ποιόν. εἰ γὰρ αὐτὸς ὁ τοῦ πρός τι χαρακτὴρ, κατὰ ποιότητα ἀφορίζεται. εἰ δ' ἄνευ οὐσίας, οὔτε τὸ πρός τι, οὔτε ἄλλο τι τῶν γενῶν ὑποστῆναι δύναται. εἰ αὐτὸ δὲ τοῦτο καθ' αὑτὸ δεικνύναι δύναιτο, ὡς οὐκ ἐπ' ἔλαττον τοῦ χρόνου καὶ ὁ τόπος διὰ πάντων διήκει. καὶ γὰρ πᾶν τὸ γινόμενον, ἐν τόπῳ. εἰ δὲ ὁ τόπος μὴ ἔστιν ἐν τόπῳ, οὐδὲ ὁ χρόνος ἐν ἑτέρῳ χρόνῳ ἐστίν. οὐδέτερον γὰρ τούτων δεῖται τῆς συνοχῆς, ἣν αὐτὸ τοῖς ἄλλοις παρέχεται. οὐδὲ γὰρ ἄλλο τι τῶν ἀρχηγικῶν αἰτίων, ἐπιδεές ἐστιν αὐτὸ τῆς εἰς τὰ ἄλλα ἀφ' ἑαυτοῦ μεταδόσεως. καὶ αἱ πράξεις δὲ, οὐκ ἄνευ τόπου γίνονται. οὕτως μὲν οὖν ἡ κατὰ ἀρχύταν τάξις τούτων τῶν κατηγοριῶν πολὺν ἔχει λόγον. κατὰ συζυγίαν δὲ αὗται αἱ κατηγορίαι συντάττονται, διὰ τὴν πρὸς ἀλλήλας ἀπόνευσιν, ὥσπερ τοῦ ποιεῖν καὶ τοῦ πάσχειν. τῇ γὰρ ἐνεργείᾳ τοῦ κινοῦντος καὶ τοῦ πάσχοντος, κίνησις συνέζευκται. οὕτως δὲ καὶ τὸ ποῦ καὶ ποτὲ, ἀδελφά πως ἐστὶ πρὸς ἄλληλα, κοινὴν ἐπίσης παρέχοντα τὴν συντέλειαν πρὸς ὅλην τὴν γένεσιν, καὶ τοῖς κινουμένοις τὴν ἴσην χρείαν συμβαλλόμενα. προκείσθω δὲ πρὸ τοῦ ποῦ τὸ ποτὲ εἰς ἐπίσκεψιν, διὰ τὴν ἀριστοτέλους τοιαύτην ἀπαρίθμησιν. ἰστέον δὲ ὅτι, ὁ μὲν ἀριστοτέλης τὸν χρόνον καὶ τὸν τόπον τοῦ ποσοῦ θεὶς, τὸ ποτὲ καὶ ποῦ, ἰδίας ἐποιήσατο κατηγορίας. ὁ μέντοι ἀρχύτας, καὶ ἀνδρόνικος ἀκολουθῶν τῷ ἀρχύτᾳ, τῷ μὲν χρόνῳ τὸ ποτὲ συντάξαντες, τῷ δὲ τόπῳ τὸ ποῦ, οὕτως ἔθεντο τὰς δύο κατηγορίας, φυλάξαντες τὴν δεκάδα καὶ οὕτω τῶν γενῶν. δεῖ δὲ τοὺς ἑπομένους τῷ ἀριστοτέλει δεῖξαι πρότερον μὲν, ὅτι τοῦ ποσοῦ ὁ χρόνος ἐστὶ καὶ ὁ τόπος. ἔπειτα τὸ ποτὲ καὶ ποῦ, οὐ χρόνον καὶ τόπον, ἀλλὰ σχέσιν πρὸς χρόνον καὶ τόπον δηλοῦσι. καὶ ὅτι ἀξιά εἰσιν εἰς ἀριθμὸν τῶν γενικωτάτων παραλαμβάνεσθαι. ὁ μέντοι πλωτῖνος συντάττων μὲν τὸ ποτὲ τῷ χρόνῳ, πέντε λέγων τὰς πάσας κατηγορίας. οὐσίαν. ποσόν. ποιόν. πρός τι. κίνησιν, ὤφειλεν ἢ τοῦ ποσοῦ δεῖξαι τὸν

Jamblich⁹

Ponitur quando ab aristotele ante ubi

Aristoteles

Archytas

Andronic⁹

Plotin⁹

Plotinus qnq: dutaxat fecit prædicamenta

χρόνον, ἢ τινὸς ἄλλης τῶν πέντε τούτων κατηγοριῶν, εἰ μὴ μέλλοι τελέως ὁ χρόνος τῶν ὄντων ἐκβάλλεσθαι. ἀλλ' ὅτι μὲν ποσὸν αὐτὸν βούλεται εἶναι, ἐδήλωσεν ἐν τοῖς περὶ τοῦ ποσοῦ λέγων· ὁ δὲ χρόνος, εἰ μὲν κατὰ τὸ μετροῦν λαμβάνοιτο, τί ποτε τὸ μετροῦν ληπτέον. ἢ γὰρ τὴν ψυχὴν, ἢ τὸ νῦν. εἰ δὲ κατὰ τὸ μετρούμενον, εἰ μὲν κατὰ τὸ τοσόνδε εἶναι, οἷον ἐνιαυτὸς, ἔστω ποσόν. κατὰ μέντοι τὸ χρόνον, εἶναι φύσις τις ἄλλη. τὸ γὰρ τοσόνδε ἄλλο ὂν, τοσόνδε ἐστίν. οὐ δὴ ποσότης ὁ χρόνος. ἡ γὰρ ποσότης οὐκ ἐφαπτομένη ἄλλου, αὐτὸ τοῦτο ἂν εἴη κυρίως ποσόν. εἰ δὲ τὰ μετέχοντα πάντα τοῦ ποσοῦ ποσά τις θεῖτο, καὶ οὐσία ἔσται τὸ αὐτὸ καὶ ποσόν. ἐν δὲ τῷ τρίτῳ τῷ περὶ τῶν τοῦ ὄντος γενῶν, τόπον δέ φησι καὶ χρόνον, μὴ κατὰ τὸ ποσὸν ἐννοεῖσθαι, ἀλλὰ τὸν μὲν χρόνον, τῷ μέτρον κινήσεως εἶναι, τῷ πρός τι δοτέον. τὸν δὲ τόπον, σώματος περιεκτικόν. ὥστε καὶ τοῦτον ἐν σχέσει καὶ τῷ πρός τι κεῖσθαι. ἐπεὶ καὶ ἡ κίνησις συνεχὴς, καὶ οὐκ ἐν ποσῷ ἐτέθη. ἰδίαν γὰρ αὐτοῖς ὁ πλωτῖνος κατηγορίαν τὴν τῆς κινήσεως ἀφωρίσατο. ἐν μέντοι τῷ περὶ χρόνου, οὐκ αὐτὸν μέτρον, ἀλλὰ μᾶλλον μετρούμενον ἀποφαίνεται. εἴτε δὲ μέτρον, εἴτε μετρούμενον ἀποφαίνεται, ἄλλο ὂν τοῦ μετρεῖν καὶ μετρεῖσθαι, κατὰ συμβεβηκὸς ἂν ἔχοι τὸ μετρεῖν ἢ μετρεῖσθαι. ὥσπερ οὖν τὸ μετρούμενον ὑπὸ πήχεως οὐ λέγεται τί ἐστιν αὐτὸ, καὶ εἰ τὴν κίνησιν τις ἀποδείκνυτο μετρούμενον ὑφ' ὅρου, οὐ λέγει τίς ἐστιν αὕτη ἡ κίνησις, οὕτω καὶ ὁ μέτρον ἢ μετρούμενον λέγων, χρόνον οὐ λέγει. συμβεβηκὸς δὲ, εἴ τι ἄρα, τῷ χρόνῳ. εἰ δὲ εἰκόνα κινητὴν αἰῶνος αὐτὸν ὥσπερ ὁ πλάτων φησὶν, ἀναιρεῖ τὸ εἶναι πρός τι. κἂν γὰρ ὑπάρχῃ αὐτῷ τὸ μετρεῖν καὶ μετρεῖσθαι κατὰ σχέσιν, οὐκ ὄντι σχέσει ἀλλ' ἄλλῳ τινὶ πρὸ τῆς σχέσεως ὑφεστηκότι ὑπάρχει. οὔτε οὖν καθ' ἑαυτὸν, οὔτε πρός τι καὶ οὗτος. τοιαῦτα μὲν τὰ πρὸς τὸν πλάτωνα. δύναιτο δὲ ὑπὲρ αὐτοῦ λέγειν, ὡς ἐν οὐσίαις ὁ χρόνος θεωρεῖται. μήτε ποσὸν ὤν, μήτε πρός τι. καὶ οὕτως ὑπὸ μίαν τῶν ὑπ' αὐτοῦ τεθεισῶν πέντε κατηγοριῶν ὑπαχθήσεται. εἰ γὰρ εἰκών ἐστι κινητὴ τοῦ αἰῶνος, ἀνάλογον καὶ αὐτὸς περιέχει τὰ τῇδε, ὥσπερ ὁ αἰὼν τὰ ὄντα. καὶ εἰ νοῦς ἐστιν ἐκεῖνος πασῶν νοήσεων καὶ πάντων εἰδῶν περιεκτικὸς, καὶ οὗτος πάντας τοὺς λόγους τῶν γινομένων ἐν ἑαυτῷ περιείληφε. καὶ εἰ ἐν στάσει καὶ τῷ μένειν ἐκεῖνος ἐν ἑνὶ ὥρισται, καὶ οὗτος ἐν τῷ κινεῖσθαι κατ' οὐσιώδη τινὰ ζωὴν καὶ κίνησιν, καὶ ἐν τῷ μεταβαίνειν ἀφ' ἑτέρου λόγου εἰς ἕτερον λόγον τὸ εἶναι ἔχει. ὥστε εἰ ἐν τοῖς τῆς ψυχῆς λόγοις καὶ τῇ τούτων μεταβατικῇ ἐνεργείᾳ ὁ χρόνος ὑφέστηκεν, ἐν τῷ αὐτῷ ἔσται γένει, ἐν ᾧπερ καὶ ὁ τῆς ψυχῆς λόγος. κἂν γὰρ εἰ μὲν τὴν κίνησιν τῶν λόγων ὥσπερ ἄλλοι τινὲς οὕτως καὶ ὁ πλωτῖνος ἀπεγίνωσκεν εἶναι οὐσιώδη, εἶχεν ἂν λέγειν, ὡς οὐχ ὑπὸ τὴν οὐσίαν, ἀλλ' ὑπὸ τὴν κίνησιν δεῖ τίθεσθαι τὸν χρόνον, κατὰ τὴν μεταβατικὴν κίνησιν τῆς ψυχῆς. εἰ δὲ οὐσιώδεις εἰσὶ τῶν λόγων ἐνέργειαι, κατ' αὐτοὺς ἔσται καὶ ὁ χρόνος ὑπὸ τὴν οὐσίαν. οὐσίαν δὲ, τὴν μέσην τῶν τε νοητῶν καὶ τῶν αἰσθητῶν. καὶ οὕτως ἂν λέγοιτο ποτὲ μὴ δεόντως προστίθεσθαι ταῖς κατηγορίαις. εἶναι γὰρ αὐτὸ τοῦ χρόνου. τὸν δὲ χρόνον, ὑπὸ τὴν οὐσίαν τετάχθαι. ταῦτα δὲ δηλονότι λέγει, ὡς εἰ μὴ διεστῶτος τοῦ ποτὲ καὶ τοῦ χρόνου ἢ εἰ καὶ μὴ διεστήκασι, μὴ οὖν-

Plotinus

Plotinus

Plato

Plotin⁹

τος ἀξίου τοῦ ποτὲ εἰς θέσιν ἰδίας κατηγορίας. ἀλλὰ ταῦτα μέν, μετ' ὀλίγον ἐλεγχθήσεται. ὁ δὲ Ἀριστοτέλης πεπεισμένος μὲν εἶναι τὸν χρόνον ἐκ τῆς ἐνεργείας αὐτοῦ, ἀσαφῆ δὲ τὴν οὐσίαν αὐτοῦ ὁρῶν, πολλαχῆ μὲν ἐπ' αὐτὸν ἦλθε. ποτὲ μέν, ὡς ἐπ' ἀριθμὸν κινήσεως. ποτὲ δέ, ὡς ἐπὶ μέτρον. ποτὲ δέ, ὡς ἐπὶ κινήσεως. ποτὲ δέ, ὡς ἐπὶ ἠρεμίας. λαβὼν δὲ τὴν ὡς συνεχῆ πᾶσι προσπίπτουσαν ἔννοιαν, ἐν τῷ γένει αὐτὸν ἔθετο ἐκείνῳ, ἐν ᾧ τὸ συνεχὲς καὶ τὸ πηλίκον. τοῦτο δὲ ἦν τὸ ποσόν. ὥσπερ οὖν τὰ ἄλλα πάντα πηλίκα τε καὶ ποσά, τὰ μέν, ὑπὸ τῶν καθ' ἕνα ἐν ἑαυτοῖς μετρεῖται ὡς ἄνθρωποι δέκα ὑπὸ τῶν καθ' ἕνα, τὰ δέ, θεμένων τι μέτρον ἐπ' αὐτοῖς ἡμῶν. οἷον πόδα. καὶ χοᾶ. καὶ μέδιμνον, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ὁ χρόνος, ἔν τισιν τῶν συνεχῶν ποσῶν τοῖς ἑαυτοῦ μέρεσι μετρεῖται, ὥσπερ ἐν ἐπιφανείᾳ πολλῇ. μέρος μὲν οὐδὲν ἀποτετμημένον, οὐδὲ περιγεγραμμένον θεωρεῖται, θεμένων δὲ ἡμῶν τι μέτρον ἐν αὐτῷ, ἔχει καὶ αὐτὸ περιγραφὴν τὴν κατ' ἐκεῖνο τὸ μέτρον, οἷον πόδα καὶ τὰ ἄλλα μέτρα, οὕτω καὶ ὁ χρόνος, τιθεμένων ἡμῶν ἐλάχιστον πρὸς αἴσθησιν χρόνον τὸν τοῖς ἀπλατέσι νῦν ὁριζόμενον, οἷον ὥραν, ἢ τὸν καλούμενον ὑπὸ τῶν γνωμονικῶν χρόνον, τούτῳ μετρεῖται. τινὰ δὲ καὶ μείζοσιν ὅροις περιγράφομεν φυσικῶς. οἷον ἡμέρᾳ, νυκτί. καὶ τῷ ἐξ ἀμφοῖν τοῦ, ὁ ἥλιος περιόδῳ. καὶ μηνί, καὶ ἐνιαυτῷ. καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς τοιούτοις. ἔστι μὲν οὖν συμφυὲς αὐτῷ τὸ πηλίκον ποσόν. κἂν μὲν ᾖ ἐνιαυτός, ποσόν. τὸ δὲ μετρεῖν καὶ μετρεῖσθαι, καὶ ὅλως τὸ πρός τι, ἐπείσακτον ἔσχε. διὰ τοῦτο οὖν οὐκ ἐν τῷ πρός τι, ἀλλ' ἐν τῷ ποσῷ τῷ συμφυεῖ τὸν χρόνον ἔταξεν. ὅσα δὲ πρὸς τὰ μέτρα τὰ χρονικὰ τὴν σχέσιν ἔχει, ταῦτα ἄλλης κατηγορίας ἠξίωσε. πρὸς μὲν γὰρ τὸ νυχθήμερον, ἔχει πως τὸ χθές, ἢ αὔριον. τὸ μέν, πρὸς τὸ παρεληλυθόν. τὸ δέ, πρὸς τὸ μέλλον. πρὸς δὲ τὴν ἀπ' ἀνατολῆς ἕως δυσμῶν φοράν, τὸ τήμερον. πρὸς δὲ τὸν ἡλίου κύκλον, τὸν μὲν παρεληλυθότα, τὸ πέρυσι. τὸν δὲ ἐνεστῶτα, τὸ τῆτες. λοιπὸν δὲ καὶ ἀορίστως. πρὸς μὲν τὸ παρόν, τὸ ἤδη καὶ τὸ ἄρτι. πρὸς δὲ τὸ παρεληλυθόν, τὸ πάλαι. πρὸς δὲ τὸ μέλλον, τὸ οὔπω. γένος οὖν ἄλλο κατὰ ταῦτα πολλὰ ὄντα συνεστήσατο τὸ ποτέ. ταύτην μὲν οὖν τὴν λύσιν φησὶν ὁ Ἰάμβλιχος, συνευπορησάντων ἑτέρων παρειλήφαμεν. ἡμεῖς δέ φησι καθ' ἑαυτοὺς μετιόντες, τὴν περὶ τούτων πραγματείαν, οὔτε ἀκατάληπτον τὴν οὐσίαν φαμὲν τοῦ χρόνου, ἀλλὰ προδήλως ἐν τῷ ποσῷ κειμένην. πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις καὶ μάχεται πρὸς ἑαυτὸ τὸ εἰρημένον. ὅτι ἡ οὐσία μὲν τοῦ χρόνου, οὐκ ἔστι ποσόν. ἰδίως δὲ αὐτῷ συμφυές ἐστι τὸ ποσόν. πᾶν γὰρ τὸ συμφυές, κατ' οὐσίαν ἐνυπάρχει. καὶ τὸ κατ' ἰδιότητα τοῦ εἶναι συνυπάρχον, οὐκ ἔξω τῆς οὐσίας ἀφέστηκεν. οὐ μὴν τοιοῦτον τῷ χρόνῳ ταὐτὸν τὸ ποτέ, ἀλλ' εἴπερ ἄρα τῇ σχέσει τῇ πρὸς τὸν χρόνον. κυρίως γὰρ εἰδοποιεῖται ἐν τῷ διΐστασθαι μὲν τοῦ χρόνου, κατὰ τὸ ἐν χρόνῳ δὲ θεωρεῖσθαι. ὁ δὲ χρόνος ὅτι ποσόν, δεικτέον οὕτως, οὐ μόνον μετρεῖ τὴν κίνησιν, ἀλλὰ καὶ μετρεῖται ὑπ' αὐτῆς ὥσπερ Ἀριστοτέλης φησίν. εἰς γὰρ τὰ μεταξὺ σύμπαντα καὶ τὸ τούτων πλῆθος καὶ μῆκος, καὶ τὰς μακρὰς καὶ βραχείας κινήσεις ἀποβλέποντες, τὸν πλείω καὶ ἐλάττω χρόνον ὁρίζομεν. ὥσπερ καὶ τὸ μέγεθος πάλιν καὶ τὴν κίνησιν

ποτέ.

ἀλλήλοις μετροῦμεν. πολλὴν γὰρ φαμὲν ὁδόν, εἰ ἡ πορεία πολλή. πολλὴν δὲ πάλιν πορείαν, ὅταν ἡ ὁδὸς μῆκος ἔχῃ ἱκανόν. καὶ τοῦτο συμβαίνει εὐλόγως. ἀκολουθεῖ γὰρ τῷ μὲν μεγέθει, κίνησις. ταύτῃ δέ, ὁ χρόνος. συνεχῆ γὰρ καὶ ἀδιαίρετα ὁμοίως ταῦτα. ποσὸν ἄρα καὶ ὁ χρόνος, ἐπειδὴ ἕκαστα συγγενεῖ μετρεῖται. μονάδες μὲν μονάσι, καὶ αἱ πᾶσαι κινήσεις, μετρηθήσονται κινήσει. τίς οὖν ἥδε, εἰ μὴ ἡ κυκλοφορία. ὁμαλὴς γὰρ αὕτη. καὶ δεῖ τὸ μέτρον ὁμαλές τε καὶ ὡρισμένον ὑπάρχειν. ἐπεὶ οὖν ὁ χρόνος κινήσει μετρεῖται, ἡ κυκλοφορία καὶ τοῦ χρόνου ὥσπερ καὶ τῶν κινήσεων, ἔσται μέτρον. τούτῳ δὲ ὁμολογεῖ καὶ τὰ εἰωθότα λέγεσθαι, ὅτι κύκλῳ τὰ ἀνθρώπεια καὶ τὰ γινόμενα πάντα. καὶ ὡς ὁ χρόνος κύκλος τίς καὶ περίοδος ὥσπερ καὶ τὰ ἐν αὐτῷ. καὶ γὰρ τοιαύτης ἐστὶ φορᾶς μέτρον. καὶ μετρεῖται καὶ αὐτὸς ὑπὸ τοιαύτης. καὶ ὁ Ἀριστοτέλης οὖν εἰδὼς ἐν ταῖς κοιναῖς ἐννοίαις σαφῶς τοῦτο διωρισμένον, τὸ συνεχῆ εἶναι τὸν χρόνον καὶ ποσόν, ἐχρήσατο αὐτῷ ὡς κοινῷ ἀξιώματι. ὅθεν δὴ καὶ τὰ μὴ πεφυκότα κινεῖσθαι μηδὲ ἠρεμεῖν, ἀλλὰ φύσει ἀκίνητα ὄντα, οὐδαμῶς φησὶν ἐν χρόνῳ εἶναι, οἷά ἐστι τὰ νοητά. ἐπεὶ δέ ἐστιν ἡ κίνησις ἐν χρόνῳ, δεῖ καὶ τὴν ἠρεμίαν εἶναι ἐν χρόνῳ. μέτρον γὰρ καὶ ταύτῃ ὁ χρόνος. οὐ γὰρ πᾶν τὸ ἀκίνητον ἠρεμοῦν, ἀλλὰ τὸ πεφυκὸς μὲν κινεῖσθαι, πρὸς καιρὸν δὲ τῆς κινήσεως στερόμενον. εἰ οὖν καὶ ἀρχὴν ἔχει χρονικὴν ἡ ἠρεμία, καὶ τέλος δηλονότι, χρόνῳ καὶ αὕτη μετρεῖται. προηγουμένως δέ, κινήσεώς ἐστι μέτρον ὁ χρόνος. ὥσπερ δὲ τὸ εἶναι ἐν ἀριθμῷ ταὐτόν ἐστι τῷ μετρεῖσθαι, τὸ εἶναι τοῦ πράγματος ἀριθμῷ, οὕτως καὶ τὸ εἶναι ἐν χρόνῳ ταὐτόν ἐστι τῷ μετρεῖσθαι τὸ εἶναι τοῦ πράγματος χρόνῳ. πάλιν οὖν ποσοῦ συνεχοῦς καὶ κινήσεως συνεχοῦς μέτρον ὁ χρόνος. ὥστε εἰκότως αὐτὸν ἐν τῷ ποσῷ καὶ τῷ συνεχεῖ ἀφοριζόμεθα. διὸ καὶ ὁ ὁρισμὸς αὐτοῦ οἰκείως ἀποδίδοται ἀριθμὸς κινήσεως πάσης, καὶ μέτρον τοῦ ἐν κινήσει προτέρου καὶ ὑστέρου. καὶ κατὰ τὰς παλαιὰς δὲ δόξας, ἡ αὐτὴ ἔννοια φαίνεται τοῦ χρόνου. ἢ γὰρ κίνησις, ἢ κινήσεώς τι. ἤτοι χωριστὸν ἢ ἀχώριστον τὸν χρόνον ὑπολαμβάνουσι. Πλάτων μὲν γὰρ τὸ ποσὸν τῆς κινήσεως εἰπὼν τὸν χρόνον, ἀχώριστόν τι αὐτὸν ὑπέθετο τῆς κινήσεως. Θεόφραστος δέ, συμβεβηκός τι. καὶ ὁ Ἀριστοτέλης ἀριθμὸν εἰπών, ὡς χωριστὸν ἐθεάσατο. ἡνίκα δὲ ἕξιν ἢ πάθος κινήσεως λέγει, ὡς ἀχώριστον καὶ αὐτὸς ἐχρήσατο. ἀλλὰ τούτων μὲν ὡς διὰ τὸ ἀκριβὲς τὴν εἰσαγωγικὴν πραγματείαν ὑπερβαινόντων, οὐκ ἐφάπτεται νῦν. τὸ μέντοι συνεχῆ καὶ ποσὸν εἶναι τὸν χρόνον, ὡς κοινὸν ἀξίωμα λαμβάνει. ἀριθμὸν δὲ αὐτόν, οὐ τὸν τῶν μονάδων εἶπεν, ἀλλ' ἀντὶ τοῦ μέτρου τῷ ἀριθμῷ κέχρηται. τὸ γὰρ μετρεῖν τῷ ἀριθμεῖν, οὐ ταὐτόν. μέτρον δέ ἐστι τοῦ ἐν τῇ κινήσει προτέρου καὶ ὑστέρου, ὁποία ποτὲ ἂν ᾖ ἡ κίνησις. εἴτε κατὰ γένεσιν καὶ φθοράν, εἴτε κατὰ αὔξησιν καὶ μείωσιν. εἴτε κατὰ ἀλλοίωσιν, εἴτε κατὰ τὴν κατὰ τόπον μεταβολήν. ὅτι δὲ συνεχὲς ποσὸν ὁ χρόνος καὶ οὐ διωρισμένον, δῆλον ἐκ τοῦ, πᾶν τὸ λαμβανόμενον αὐτοῦ μέρος διαιρετὸν εἶναι. οὐ γὰρ καταλήγομεν διαιροῦντες εἰς ἀδιαίρετόν τι, ὥσπερ ἐπὶ τοῦ ἀριθμοῦ εἰς τὴν μονάδα ἀδιαίρετον οὖσαν. δῆλον καὶ ὅτι τῷ μεγέθει καὶ τῇ κινήσει ἀκολουθεῖ, ἅπερ συνεχῆ ἐστιν ὁμολογουμένως. ὥστε οὔτε ἀκατάληπτον ἡγεῖται τὸν χρόνον

νυχθήμερον. i. crepusculum

πέρυσι anno praeterito

Iamblich.

τῆτες hoc anno

ἤδη. ἄρτι

ἀκολουθεῖ τῷ μεγέθει κίνησις ταύτῃ δὲ ὁ χρό[νος]

κύκλος τὰ ἀνθρώπεια. Aristote

ἠρεμεῖν q[uo]d

Plato

Theophrastus

Aristoteles

μέτρον

ὡς ἀξίωμα κοινὸν λαμβάνει

ὁ Ἀριστοτέλης, οὔτε ἄλλο τι τὴν φύσιν αὐτοῦ παρὰ τὸ ποσὸν ἡγεῖται. καὶ γὰρ καὶ ἄλλως ἄτοπον ἦν ὡς εἴρηται, τὴν μὲν οὐσίαν τοῦ χρόνου μὴ νομίζειν ποσόν. συμφυὲς δὲ αὐτῷ τὸ ποσὸν ὑπολαμβάνειν. πᾶν γὰρ συμφυὲς οὐκ ἔξω τῆς οὐσίας ἐστίν. ἀλλ' οὐδὲ τὰ ἀπολαμβανόμενα τοῦ χρόνου φυσικὰ μέτρα, οἷον τὴν ἡλίου ἢ σελήνης περίοδον. ταῦτα ποτὲ ἐποίησεν ἄλλο γένος ἂν κατηγορίας. ἀλλὰ ταῦτα μὲν τὸν χρόνον συμπληροῖ, καὶ μέρεσι περιλαμβάνει. ὅταν δέ τι πρᾶγμα ἕτερον ὂν τοῦ χρόνου, καὶ οὐχ ὡς μέρος χρόνου λαμβανόμενον, σχέσιν ἔχει πρὸς χρόνον. καὶ διὰ τοῦτο ἐν χρόνῳ ἐστίν. ὥσπερ ἡ ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχία ἐν τῷδε τῷ χρόνῳ, τότε ἄλλη κατηγορία γίνεται ἡ τοῦ ποτέ, ἀνήκουσα παρὰ τὸ ποσόν. καὶ αὕτη μὲν ἡ Ἀριστοτέλους δόξα.

Archytas
Andronic9

Ἀρχύτας δὲ καὶ Ἀνδρόνικος, ἰδίαν τινὰ φύσιν τὴν τοῦ χρόνου θέμενοι, ὁμοῦ τούτῳ συνέταξαν τὸ ποτέ, ὡς περὶ τὸν χρόνον ὑφιστάμενον. αὐτὰ γὰρ τὰ προηγούμενα τῆς ὑποστάσεως πρῶτα γένη περὶ ἃ τὰ ἄλλα ὑφίσταται, πρόκειται αὐτῷ ὡς ἀρχηγικώτατα λαμβάνειν. ἐπεὶ τοίνυν ὁ μὲν χρόνος τοῦ ποτέ, ὁ δὲ τόπος τοῦ ποῦ κατ' αὐτὸ τὸ εἶναι προτέτακται, εἰκότως αὐτοῖς ὡς προηγουμένοις γένεσι χρῆται, παραλιπὼν τὰ ἐν αὐτοῖς περιεχόμενα ὡς δεύτερα ἐκείνων ὄντα. δέδεικται οὖν ἐκ τῶν εἰρημένων, ὅπως μὲν Ἀριστοτέλης ἐν ἄλλῃ κατηγορίᾳ τὸ ποτὲ τίθεται ταῖς διαφοραῖς τῶν σημασιῶν προσέχων. ὅπως δὲ Ἀρχύτας τῷ χρόνῳ συνέταξε τὸ ποτὲ πρὸς τὴν κατὰ τὰ πράγματα συγγένειαν ἀποβλέπων. πῶς δὲ Πλωτῖνος ἀνεῖλε τὴν τοῦ ποτὲ κατηγορίαν, διὰ τὸ συνάγειν εἰς βραχύτατον ἀριθμὸν τὰ πρῶτα γένη, καὶ μὴ πάνυ τι διδόναι ταῖς τῶν νοήσεων καὶ σημασιῶν παραλλαγαῖς.

Archytas
Plotinus

ἀλλ' ἤδη ἐπὶ τὰς ἀπορίας λοιπὸν ἰτέον τὰς φερομένας πρὸς τὸ ποτέ. καὶ τὰς λύσεις αὐταῖς ἐπακτέον. ὅταν οὖν οἱ περὶ Πλωτῖνον καὶ Ἀνδρόνικον τὸ χθὲς καὶ αὔριον καὶ πέρυσι, μέρη χρόνου λέγωσι, καὶ διὰ τοῦτο ἀξιῶσι τῷ χρόνῳ συντετάχθαι, φήσομεν οὐκ εἶναι αὐτὰ μέρη χρόνου, ἀλλὰ σχέσιν περιέχειν τῶν ἐν τῷ χρόνῳ ὄντων πραγμάτων. ἄλλο δέ ἐστι τούτων ἑκάτερον. ἀλλ' εἰ χρόνος φασὶ παρεληλυθὼς τὸ χθές, ἢ μέρος χρόνου, σύνθετόν τι ἔσται. ἢ ἕτερον τὸ παρεληλυθὸς καὶ ἕτερον ὁ χρόνος. καὶ δύο κατηγορίαι ἔσονται καὶ οὐχ ἓν ἁπλοῦν τὸ ποτέ. ἢ τῷ αὐτῷ λόγῳ φήσομεν, εἰ ἕτερον τὸ ζῷον, καὶ ἕτερον τὸ λογικόν, καὶ ἕτερον τὸ θνητόν, οὐχ ἁπλοῦν ἔσται, ἀλλὰ τρεῖς κατηγορίαι. εἰ δὲ αὐτὸ τοῦτο ἑνὶ τῷ εἴδει τὰ τρία συλλαμβάνομεν, καὶ ὁ χρόνος καὶ τὸ παρεληλυθὸς εἰς ἓν πρᾶγμα συντελεῖ, καὶ οὐ ποιεῖ δύο κατηγορίας. μήποτε δὲ οὐδὲ ὁ χρόνος ἁπλῶς παρεληλυθώς ἐστι τὸ χθές, οὐδὲ αἱ ἔννοιαι πλείονες ἔσονται τὸ συνέχουσιν αὐτὸ τοῦτο. κατ' αὐτὴν γὰρ μόνην τὴν σχέσιν τοῦ πράγματος, πρὸς τὸν χρόνον τὸ χθὲς ἀποδίδοται. ἀλλ' εἰ τὸ ποτέ φασι τὸ ἐν χρόνῳ λέγεσθαι, τοῦτο τὸ ἐν χρόνῳ, εἰ μὲν πράγματί τι φατέ, οἷον τὸν Σωκράτην ὅτι πέρυσιν ἦν ὁ Σωκράτης, ἄλλης ἐστὶ κατηγορίας. εἰ δὲ τὸν χρόνον, καὶ οὗτος ἄλλης. εἰ δὲ τὸ σύνθετον, οὐκ ἔσται μία κατηγορία. ἢ οὔτε τὰ πράγματα τὰ ἐν χρόνῳ, οὔτε αὐτὸς ὁ χρόνος, οὔτε τὸ σύνθετον ἐξ ἀμφοῖν ἀποδίδωσι τὴν τοῦ ποτὲ κατηγορίαν. ψιλὴ δὲ ἡ σχέσις τοῦ πράγματος πρὸς τὸν χρόνον. διὸ οὔτε μέρη χρόνου παραληψόμεθα ἐν τῷ ποτέ, οὔτε τὰ πράγματα. ἀλλ' ἔσται καὶ τοῦτο ἁπλοῦν ὥσπερ καὶ τὰ ἄλλα γένη. καὶ Βοη-

Hodie . Cras . Anno praeterito nõ esse partes temporis ./

ἀποδίδωσι τὴν τοῦ ποτὲ κατηγορίαν

ποτέ.

θὸς δέ, ἄλλο μὲν τὸν χρόνον ὑποτίθεται, ἄλλο δὲ τὸ μετέχον χρόνου, καὶ ἐν χρόνῳ. καὶ εἶναι μὲν ἐνιαυτόν, καὶ μῆνα, καὶ χρόνον. ἐνιαυσιαῖον δὲ καὶ μηνιαῖον, μετέχον χρόνου. ὥσπερ ἄλλης κατηγορίας φρόνησις, καὶ τὸ κατὰ φρόνησιν, οἷόν ἐστι τὸ φρονεῖν ἄλλης. καὶ τὸ μέν ἐστι, ποιότητος. τὸ δέ, τοῦ ποιεῖν. οὕτως καὶ ὁ χρόνος καὶ τὸ κατὰ χρόνον διέστηκεν. ἐπειδή τινες ἐκ τῆς τοῦ πράγματος ἀσαφείας διεστηκότα ταῦτα εἰς ταὐτὸ συγχέουσι, λεκτέον τι καὶ πρὸς τούτους παραμύθιον. ὅτι τὸ ποτέ, διττόν ἐστι. τὸ μέν, χρόνος. τὸ δέ, ἰδίως ἐν χρόνῳ. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ ἀεί. τὸ μὲν ἐν χρόνῳ, καθ' ὃ λέγομεν ἀεὶ ἔστι πρᾶξις. τὸ δὲ χρόνος, παρώνυμον τοῦ αἰῶνος. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ πέρυσι διττόν. τὸ δὲ εἰς νέωτα καὶ τῆτες, οὐκέτι. ἀλλὰ τὸ ἐν χρόνῳ μόνον δηλοῦσι. καὶ χρόνου μὲν διαφορὰς τίθενται. παρεληλυθότα. ἐνεστῶτα. μέλλοντα. τοῦ ποτὲ δὲ διαφοράς, τὸ πέρυσιν. ἐς νέωτα. τῆτες. τὸ δὲ πάλαι, ὅταν μὲν λέγωμεν ὁ πάλαι ὤν, χρόνον δηλοῖ. ὅταν δὲ πάλαι ἔπραξεν, ἐν χρόνῳ. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ ἄρτι, καὶ νῦν, καὶ τὸ ἤδη, καὶ χρόνον δηλοῖ, καὶ ἐν χρόνῳ. τὸ δὲ χρονίζειν τὸ ἐν χρόνῳ, οὐ τὸν χρόνον. οὐ γὰρ χρονίζει χρόνος. ὅτι μέν ἐστιν ἐν χρόνῳ χρόνος, καὶ ἔστι τοῦ ποτὲ τὸ χρονίζειν, κἂν σχήματι χρῆται τοῦ ποιεῖν. καὶ γὰρ ὁ τεμνόμενος χρονίζει. καὶ ὁ τέμνων. ὥσπερ καὶ ταχύνειν καὶ βραδύνειν λέγομεν. καὶ ὁ μὲν χρόνος, ἄπειρος. τὸ δὲ ποτέ, πεπέρασται. ὅτι καὶ ἡ ἐν αὐτῷ πρᾶξις πεπέρασται. διὸ τῶν θείων τὸ ποτὲ ἐξώρισται. ἀλλὰ ταῦτα μὲν προσιστορείσθω, τῆς συνηθείας τῶν ὀνομάτων ἕνεκεν.

Boeth9

Duplex ẽẽ Τὸ ποτέ. ἀεὶ παρώνυμ. τοῦ αἰῶνος

περὶ δὲ τοῦ ποτὲ καὶ τοῦ ποῦ, θαυμάζω μὲν ἔγωγε τὴν Ἀριστοτέλους ἀγχίνοιαν. ὅπως καίτοι τὰ ἄλλα τῷ Ἀρχύτᾳ κατακολουθῶν, ὅμως τὴν τοῦ ἐν χρόνῳ καὶ ἐν τόπῳ διαφορὰν ἐθεάσατο, δυνάμενα εἰς γένη διάφορα τίθεσθαι. ἀλλ' ἐκεῖνο πρόχειρον ἀπορεῖν. πῶς πολλῶν ὄντων τῶν ἔν τινι, καὶ τούτων ἐλαχίστων ἑνδεκαχῶς λεγομένων, δύο μόνα ταῦτα τῶν ἔν τινι, τὰ ἐν χρόνῳ καὶ ἐν τόπῳ ἰδίας ἡμῖν κατηγορίας ἐχαρακτήρισε. λέγεται δὲ ἔν τινι, ὡς τὸ συμβεβηκὸς ἐν τῇ οὐσίᾳ. καὶ ὅλως τὸ ἐν ὑποκειμένῳ. καὶ ὡς τὰ μέρη ἐν τῷ ὅλῳ, καὶ τὸ ὅλον ἐν τοῖς μέρεσι. καὶ ὡς τὸ εἶδος ἐν τῇ ὕλῃ. καὶ ἔτι μέντοι, ὡς τὸ γένος ἐν τοῖς εἴδεσι, καὶ τὰ εἴδη ἐν τῷ γένει. καὶ πρὸς τούτοις, τὰ τῶν ἀρχομένων ἐν τῷ ἄρχοντι, καὶ τὰ τοῦ ἄρχοντος ἐν τοῖς ἀρχομένοις. καὶ τὸ ὡς ἐν ἀγγείῳ. καὶ ταῦτα τὰ νῦν προκείμενα. τό, τε ἐν τόπῳ, καὶ τὸ ἐν χρόνῳ. τοσαυταχῶς οὖν λεγομένου τοῦ ἔν τινι, διὰ τί κατὰ μόνας τὰς δύο σχέσεις ταύτας, ἴδιαι κατηγορίαι συνέστησαν. εἰ γὰρ ἄλλο τὸ λευκὸν καὶ ἄλλο τὸ σῶμα, καὶ ἄλλο τι τὸ εἶναι τὸ λευκὸν ἐν τῷ σώματι, ἀναλογεῖ δὲ τὸ μὲν λευκόν, τῷ Σωκράτει, τὸ δὲ σῶμα, τῷ χρόνῳ. τὸ δὲ ἐν σώματι εἶναι τὸ λευκόν, τῷ ἐν χρόνῳ εἶναι τὸν Σωκράτην, διὰ τί μὴ καὶ κατὰ τοῦτο τὸ ἔν τινι ἰδία συνέστη κατηγορία.

Quaestio

Esse in aliquo undecim modis dici. Idẽ & Ammoni9 in praedicamẽta

Ἀπορεῖ δὲ καὶ ὁ Πλωτῖνος ἐν τοῖς περὶ τοῦ ποῦ, τοῦτο λέγων. εἰ τὸ ἐν χρόνῳ ἄλλο, καὶ τὸ ἐν τόπῳ ἄλλο παρὰ χρόνον καὶ τόπον, διὰ τί οὐχὶ καὶ τὸ ἐν ἀγγείῳ, ἄλλην ποιήσει κατηγορίαν. καὶ τὸ ἐν ὕλῃ ἄλλην, καὶ τὸ ἐν ὑποκειμένῳ ἄλλην. καὶ τὸ ἐν ὅλῳ μέρος. καὶ τὸ ὅλον ἐν μέρεσι. καὶ γένος ἐν εἴδεσι. καὶ εἶδος ἐν γένει. καὶ οὕτως ἡμῖν πλείους ἔσονται αἱ κατηγορίαι.

Plotinus

Quaestio notanda

λύων δὲ τὴν ἀπορίαν ταύτην ὁ Ἰάμβλιχος, τὸ μὲν ὡς ἐν ἀγγείῳ, καὶ ὡς ἐν ὕλῃ, καὶ ὡς ἐν ὑποκει-

Iamblich9

μένῳ, τοπικὰς ἐμφαίνειν σχέσεις φησί. τὸ δὲ ὅλον πρὸς τὰ μέρη, καὶ τὰ μέρη πρὸς τὸ
ὅλον, τὴν τοῦ πρός τι σχέσιν ἔχει. ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ γένος πρὸς τὸ εἶδος, καὶ τὸ εἶδος
πρὸς τὸ γένος, οὐδὲν ὅμοιον ἐχούσης τῆς τοῦ πρός τι σχέσεως, τῇ πρὸς τόπον καὶ τῇ πρὸς
χρόνον. Ἀλλ' ἐρεῖ τις οἶμαι, ὅτι κατ' ἄλλο μὲν ἐν ἑαυτοῖς τὸ πρός τι θεωρεῖται, κατ' ἄλλο
δὲ τὸ ἔν τινι εἶναι. καὶ γὰρ καὶ τὸ ἐν τόπῳ, καθ' ὅσον αὐτὸ μὲν χωρεῖται, ὁ δὲ τόπος χωρεῖ,
τῶν πρός τι ἂν εἴη. πῶς δὲ καὶ τὸ ὡς ἐν ὕλῃ, καὶ τὸ ὡς ἐν ἀγγείῳ ταὐτὸν ἂν εἴη τῷ ἐν τόπῳ.
Μήποτε οὖν ῥητέον, ὅτι οὐ πᾶν τὸ ἔν τινι κατηγορίας ἰδίας ἄξιον, ἀλλ' ἐκεῖνα μό-
να, ἐν οἷς τὸ μὲν, περιέχει. τὸ δὲ, περιέχεται. ἑκατέρου τὴν ἑαυτοῦ φύσιν διασώζοντος, καὶ
μὴ δ' ἑτέρου μέρους τοῦ ἑτέρου γινομένου, μὴ δὲ συμπληροῦντος τὸ ἕτερον. ἐν γὰρ
τούτοις μόνοις, αὐτὸ τὸ ἔν τινι φύσις τίς ἀφωρισμένη ἐστὶ κατὰ τὴν σχέσιν αὐτὴν ὑφεστῶσα,
ὅταν καὶ τὸ καθόλου πάντως ὑπάρχειν δεῖ. οἷον τὸ ἐν τόπῳ εἶναι καὶ ἐν χρόνῳ τὸ σῶ-
μα. ἀλλὰ τοῦ γεμβρινοῦ χρόνου καὶ τόπου χωριζόμενα, τὸ ἐν αὐτοῖς ὑφέστηκεν. ἔτι τὰ
μέντοι ἅμα σημαινόμενα τοῦ ἔν τινι, τὰ μὲν, συμπληρωτικά ἐστιν, ὡς τὰ μέρη καὶ
τὸ ὅλον. καὶ τὰ γένη καὶ τὰ εἴδη. καὶ τὸ ἄρχον καὶ τὸ ἀρχόμενον. τὰ δὲ, οὐ δυνάμενα χω-
ρὶς ὑποστῆναι. ὡς τὸ ἐν ὕλῃ εἶδος, καὶ τὸ ἐν ὑποκειμένῳ συμβεβηκός. ὅπερ καὶ μορφὴ τοῦ
ὑποκειμένου γίνεται. διὸ καὶ καλεῖται κατ' ἐκεῖνο τὸ ὑποκείμενον. οἷον λευκὸν καὶ ηὐξημέ-
νον. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων κατηγοριῶν ὁμοίως, τῶν τὴν οὐσίαν ὑπαρχουσῶν. πῶς ἂν εἴη τὸ ἕτε-
ρον ἐν ἑτέρῳ κυρίως, ὅτε μὴ δέ ἐστιν ἁπλῶς ἕτερα ἀλλήλων κεχωρισμένα καθ' ὑπό-
στασιν, ἀλλὰ κατ' ἐπίνοιαν μόνην, καθ' ἣν τὰ γένη χωρίζομεν. τὰ μέντοι ἐν χρόνῳ καὶ
ἐν τόπῳ, ἕτερά ἐστι τοῦ τόπου καὶ τοῦ χρόνου. τοιγαροῦν καὶ ἄλλοτε ἐν ἄλλῳ γίνεται τὰ αὐ-
τὰ ἀριθμῷ. ἐν ὑποκειμένῳ δὲ ἄλλοτε ἄλλῳ τὸ αὐτὸ κατ' ἀριθμὸν γενέσθαι, ἀδύνατον. καὶ
τὸ ἐν ἀγγείῳ δὲ, ἐν τόπῳ ἐστί. τόπος γὰρ περιφορητός ἐστι τὸ ἀγγεῖον. διὰ τοῦτο δὲ οἱ
ὀνοματοθέται ἐπὶ τοῦ ποτὲ, ὀνόματα διάφορα τεθείκασι. τὸ χθὲς. καὶ αὔριον. καὶ πέ-
ρυσι. καὶ τῆτες. καὶ ἐς νέωτα. καὶ ἐπὶ τοῦ ποῦ. ἐν Λυκείῳ. ἐν ἀγορᾷ. ἐπὶ μέντοι τῶν ἄλ-
λων ἔν τινι, οὐ τὸ λευκὸν ἐν τῷ σώματι λέγειν ἔθος, ἀλλὰ τὸ σῶμα λευκόν. καὶ ἡ κεφαλὴ,
ζώου. καὶ ὁ ἄνθρωπος, ζῷον. καὶ τὸ ἐξ ὕλης καὶ εἴδους, τὸ σύνθετον. ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὕτω τέως
ἐμοὶ δοκεῖ διαλύειν. εἰ δὲ καὶ ἄλλως δυνατόν, εὖ ἂν ἔχοι. Τὴν δὲ τοῦ χρόνου φύσιν θεωρη-
Iamblich⁹ τικώτερον παραδιδοὺς ὁ Ἰάμβλιχος, τὸν Ἀρχύταν πάλιν ἡγεμόνα προΐσταται.
" ὅς φησιν, ὅτι ἐστὶν ὁ χρόνος, κινάσιός τινος ἀριθμός. ἢ καὶ καθόλω, διάστημα τᾶς τῶ "
Archytas " παντὸς φύσιος. οὐ τὴν Ἀριστοτέλους καὶ τῶν Στωϊκῶν δόξαν εἰς ταὐτὸ συλλαμβάνων, "
ὥς τινες οἴονται. διότι ὁ μὲν Ἀριστοτέλης, ἀριθμὸν κινήσεως εἶναί φησι τὸν χρόνον. τῶν
Zeno δὲ Στωϊκῶν, Ζήνων μὲν, πάσης ἁπλῶς κινήσεως διάστημα τὸν χρόνον εἶπε. Χρύσιππος
δὲ, διάστημα τῆς τοῦ κόσμου κινήσεως. οὐ γὰρ δύο ὅρους εἰς ταὐτὸν συνάπτει, ἀλλ' ἕνα
Chrysipp⁹ ὁρισμὸν ποιεῖται καὶ ἰδιάζοντα τοῦτον παρὰ τὰς τῶν ἄλλων ἀποφάσεις. οὐ γὰρ εἶπε
κινήσεως ἀριθμὸν τῆς πάσης, ὥσπερ Ἀριστοτέλης ἀφώρισεν, ἀλλὰ καὶ κινήσεώς τινος. οὐ
τῶν ἐν μέρει. οἷον, τῆς τοῦ οὐρανοῦ, ἢ τῆς τοῦ ἡλίου, ἢ ἄλλης τινὸς ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα διω-
ἀρχοειδὴς ρισμένης. ἐπεὶ οὕτως, οὔτε ἀρχοειδής ἐστιν ὁ χρόνος, οὔτε κοινὸς ἐπὶ πάντα διατεί-

Τέως. i. ad præsens

νων, οὔτε ἐν τοῖς πρώτοις γένεσιν ἀφορίζεσθαι ἄξιος, ἀλλ' ἐμφαίνει πάντως διὰ τοῦτο κί-
νησιν ἀρχοειδῆ, καὶ ταῖς ἄλλαις κινήσεσι τοῦ εἶναι αἰτίαν. καὶ γὰρ εἰώθασι πανταχοῦ
προτάττειν τὰ καθ' ἓν εἶδος προϋπάρχοντα, καὶ ὁμωνύμως τῶν μεθ' ἑαυτὰ κατη-
γορούμενα. οἷον τὸν λόγον αὐτὸν τοῦ ἀνθρώπου, τῶν πολλῶν ἀνθρώπων. οὕτως οὖν καὶ
ἐνταῦθα, μίαν κίνησιν προτάττει τῶν πολλῶν κινήσεων αἰτίαν. ἣν αὐτοκίνητον ἔδει
κατὰ Πλάτωνα, ἢ ἀκίνητον κατὰ Ἀριστοτέλην πάντως εἶναι, ἀρχὴν οὖσαν κινήσεων. ὥστε Plato
ἔοικε διὰ τούτου, τὴν οὐσιώδη τῆς ψυχῆς κίνησιν ἐμφαίνειν, καὶ τὴν τῶν κατ' οὐσίαν ὑπαρ- Aristotelis
χόντων αὐτῇ λόγων προβολὴν καὶ μετάβασιν ἀπ' ἄλλων εἰς ἄλλους. ταύτην γὰρ μίαν καὶ
τινὰ κίνησιν τῷ χρόνῳ φησὶ προσήκειν. ἀριθμὸν δὲ αὐτῆς λέγει, τὸν ἤδη γενεσιουργὸν,
καὶ προϊόντα εἰς ποίησιν τῶν ἐν τῷ κόσμῳ. ὅστις διεξόδους ἢ μεταβάσεις ποιεῖται
ἀεὶ, κατὰ τὰς προσβολὰς τῶν φυομένων ἐξ αὐτοῦ. ὃς καὶ ἐναργής ἐστι χρόνος. οὗτος δὴ οὐ πο-
λὺ διέστηκε τοῦ παρὰ Ἀριστοτέλους λεγομένου ἀριθμοῦ. ἐκεῖνος μὲν γὰρ μέτρον αὐτὸν τοῦ
συνεχοῦς ἔξωθεν ἐπιγινόμενον θεωρεῖ. οὗτος δὲ, μέτρον αὐτῆς ποιεῖται τῆς κινήσεως αὐ-
τοφυές, καὶ οὐκ ἔξωθεν ὥσπερ ἐκεῖνος. καὶ ἔοικε φησὶν Ἰάμβλιχος ἀπὸ τῆς Πυθαγορικῆς Iamblich⁹
παραδόσεως ἡ Περιπατητικὴ δόξα παραγεγράφθαι. τὸ δὲ αἴτιον, ὅτι περὶ τοῦ ἀριθμοῦ
καὶ τῆς κινήσεως, οὐ τὴν αὐτὴν ἔσχον οἱ νεώτεροι πρὸς τοὺς παλαιοὺς γνώμην, ἀλλ' οἱ
μὲν, συμβεβηκότα αὐτὰ νομίζουσι, καὶ ἔξωθεν ἐπείσακτα θεωροῦσιν. οἱ δὲ, ὡς οὐσιώ-
δη νοοῦσιν. ἐκεῖνο μέντοι θαυμάζω τῆς Ἀριστοτέλους ἀγχινοίας, πῶς καὶ αὐτὸς αἰτίαν
τοῦ χρόνου προσεχῆ τὴν ψυχὴν ἔθετο. ζητήσας γὰρ τί τὸ ἀριθμοποιοῦν τὴν ψυχὴν, εἶ- Aristotelis
πε. εἰ γὰρ πάσης κινήσεως ἀρχὴ καὶ αἰτία ἡ ψυχὴ, εἴτε ὡς αὐτοκίνητος κατὰ Πλάτωνα, Omnis motus
εἴτε ὡς ἀκίνητος κατὰ Ἀριστοτέλην, εἴη ἂν δήπου καὶ τῆς χρονικῆς κινήσεως αἰτία. ἀλλ' initiū animi
εἰ τὸν ἀριθμὸν Ἀρχύτας τὸν γενεσιουργὸν χρόνον εἶναί φησι τὸν προϊόντα ἀπὸ τῆς
ψυχικῆς κινήσεως ὡς μονάδος, δῆλον ὅτι καὶ τὴν κίνησιν ἐκείνην, ὡς χρόνου μονάδα Plato
ἐθεάσατο. καὶ ἔοικε τὴν πρώτην κίνησιν τήν τε ἐν τῇ ψυχῇ, καὶ τὴν ἀπ' αὐτῆς προϊοῦσαν, Aristot
τὸν χρόνον θέσθαι. περὶ ἣν ἡ ἄλλη πᾶσα κίνησις συνέχεται καὶ τέτακται καὶ μεμέτρηται.
τὸ γὰρ μέτρον, καὶ συνδιεστάναι δεῖ τῷ μετρουμένῳ, καὶ ἀρχοειδέστερον αὐτοῦ εἶναι. Archytas
καὶ οἱ Στωϊκοὶ δὲ παραλαβόντες τὸν ὁρισμὸν, λέγοντα τὸ καθόλου διάστημα τῆς τοῦ παντὸς
φύσεως, παρέτρεψαν τὸν λόγον ἐπὶ τὸ διάστημα τῆς κινήσεως. καὶ πλημμελοῦσιν οὗτοι. δι- Stoici
ότι τὸ Πυθαγόρειον τὸ διάστημα, φυσικὸν καὶ ἐν φυσικοῖς λόγοις. καὶ εἰ οὕτω τις βούλοιτο κα- Pythagorei
λεῖν ἐν τοῖς σπερματικοῖς, ὥσπερ τε καὶ Κορνοῦτος ὀψὲ τοῦτο ὑπώπτευσεν. ἢ ὡς ἀκρι-
βέστερον ἄν τις εἴποι κατὰ προτέρους λόγους. καὶ τῶν σπερματικῶν τούτων λόγων, τοὺς τῆς Cornutus
ὅλης κοσμικῆς φύσεως, ἐν οἷς καὶ ἡ ψυχὴ περιλαμβάνεται τὸ διάστημα ἀφοριζομένων. οὗτοι
σαφῶς μὲν οὐκ ἔχουσι διελέσθαι, ὁποῖον λέγουσι διάστημα. ἐοίκασι μέντοι μᾶλλον, τὸ τῶν σω-
ματοειδῶν κινήσεων, σωματοειδὲς διάστημα ὑπολαμβάνειν. ἢ ὥσπερ γραμμοειδές τι τοῦτο
ἀποφαίνεσθαι, ὃ πολλῆς ἀτοπίας μεστὸν ἐπιδείκνυται ἐν τοῖς περὶ χρόνου λόγοις. οὐ μέν-
τοι παρὰ τοῖς ἀρχαίοις οὕτως εἴρηται. τὸ γὰρ τῆς τοῦ παντὸς φύσεως συμπλεκόμενον τῷ δια-
στήματι, δηλοῖ ὁποῖον ἀποφαίνονται εἶναι τὸ διάστημα. τοῖς γὰρ τῆς φύσεως λόγοις προ-

σοίκει τὸ τοιοῦτο. συμ-

φωνεῖ δὲ πρὸς τὸ αὐτὸ, καὶ ἡ τῶν ἔτι παλαιοτέρων δόξα. οἱ μὲν γὰρ, ὥσπερ καὶ τοὔνομα δηλοῖ, χορείᾳ τινὶ τῆς ψυχῆς περὶ τὸν νοῦν. οἱ δὲ, ταῖς τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ νοῦ αὐτοῦ περιόδοις. οἱ δὲ, τῇ φυσικῇ περὶ τὸν νοῦν χορείᾳ. οἱ δὲ, ταῖς ἐγκυκλίοις περιφοραῖς τὸν χρόνον ἀφορίζουσι.

Pythagorei

ἅπερ πάντα περιείληφεν ἡ Πυθαγόρειος αἵρεσις. τὸ γὰρ καθόλου διάστημα τῆς τοῦ παντὸς φύσεως, πάσας τὰς φύσεις τοῦ παντὸς καθόλου περιείληφε. καὶ δι' ὅλων αὐτὸ διήκει παντελῶς. τόν τε χρόνον ἄνωθεν ἀρχόμενον, ἀπὸ τῶν πρώτων λόγων μέχρι τινὸς διήκοντα ἀφωρίσατο. ὡς κατὰ τὴν μετάβασιν καὶ κίνησιν τῶν ὅλων λόγων καθόλου τὸ διάστημα ἀφορίζοντα. ὡς γὰρ ἐπὶ τῶν ἐν γενέσει τοῦτο τὸ νῦν, παρὰ τὸ πρόσθεν νῦν, καὶ αὐτὴ ἡ κίνησις παρὰ τὴν πρώτην κίνησιν, μεταβολὴν ἐπιδείκνυσιν, οὕτω πολὺ πρότερον καὶ ἀρχηγικώτερον ἐπὶ τῆς οὐσίας τῶν ὅλων φυσικῶν λόγων προϋπάρχον θεωρεῖται. καὶ κυρίως συμπληροῖ τὸ διάστημα τοῦ πρεσβυτάτου πάντων χρόνου. ἀλλὰ νῦν μὲν ὡς δύο ὁρισμοὺς τοῦ χρόνου τούτους ὁ λόγος ἐξηγήσατο. δεῖ δὲ εἰς ἓν συναγαγεῖν ἀμφοτέρους. οὕτως γὰρ ἡ ὅλη φύσις τοῦ χρόνου θεωρηθήσεται. τῆς γὰρ αὐτοκινήτου κινήσεως ὡς μονάδος χρονικῆς ἀριθμὸς ὢν ὁ γενεσιουργὸς χρόνος, διάστημά ἐστι τῶν φυσικῶν λόγων. οὐ τὸ κατὰ τὸν ὄγκον, οὔτε τὸ κατὰ τὴν κίνησιν ἁπλῶς τὴν ἐκτὸς, ἀλλὰ τὸ διάστημα τὸ κατὰ τὴν προϋπάρχουσαν τῆς κινήσεως τάξιν ἐν ᾗ τὸ πρότερον καὶ ὕστερον προδιατεταγμένα, καὶ ταῖς πράξεσι καὶ ταῖς κινήσεσι τὴν τάξιν παρέχεται. οὐ γὰρ οἷόν τε τὸ πρότερον καὶ δεύτερον τῶν πραγμάτων συλλογίζεσθαι, μὴ προϋφεστῶτος τοῦ χρόνου καθ' ἑαυτὸν, εἰς ὃν καὶ ἡ τῶν πράξεων τάξις ἀναφέρεται.

Archytas

ἀλλὰ περὶ μὲν τῆς οὐσίας τοῦ χρόνου, τοσαῦτα. τὸ δὲ ἴδιον αὐτοῦ, διαφερόντως Ἀρχύτας παραδέδωκε. καὶ οὐδὲν ἄτοπον καὶ διὰ τὴν τῶν Πυθαγορικῶν συγγραμμάτων σπάνιν, ὅλην αὐτοῦ τὴν περὶ τούτου παραθέσθαι λέξιν. » τὸ δὲ ποκὰ καὶ ὁ χρόνος καθόλου μὲν ἴδιον ἔχει τὸ ἀμερὲς καὶ τὸ ἀνυπόστατον. τὸ γὰρ νῦν ἀμερὲς λεγόμενον, ἅμα νοούμενον καὶ λεγόμενον παρελήλυθε, καὶ οὐκέτι παραμένον. γινόμενον γὰρ συνεχῶς, τὸ αὐτὸ μὲν οὐδέποκα σώζεται κατ' ἀριθμόν. κατὰ μέντοι γε τὸ εἶδος. ὁ γὰρ ἐνεστὼς νῦν χρόνος καὶ ὁ μέλλων, οὐκ ἔστιν ὁ αὐτὸς τῷ προγεγονότι. ὁ μὲν γὰρ, ἀπογέγονε, καὶ οὐκέτι ἐστίν. ὁ δὲ, ἅμα νοούμενος καὶ ἐνεστακὼς, παρῴχηκε. καὶ οὕτως ἀεὶ συνάπτει τὸ νῦν συνεχῶς, ἄλλο καὶ ἄλλο γινόμενόν τε καὶ φθειρόμενον. κατὰ μέντοι γε τὸ εἶδος τὸ αὐτό. πᾶν γὰρ τὸ νῦν, ἀμερὲς καὶ ἀδιαίρετον. καὶ πέρας μὲν ἐστὶ τῷ προγεγονότι. ἀρχὰ δὲ τῷ μέλλοντι. ὥσπερ καὶ γραμμᾶς εὐθείας κλασθείσας τὸ σαμεῖον περὶ ὃ ἁ κλάσις, ἀρχὰ μὲν γίνεται τᾶς ἑτέρας γραμμᾶς. πέρας δὲ τᾶς ἑτέρας. συνεχὴς δὲ ὁ χρόνος καὶ οὐ διωρισμένος. ὥσπερ ἀριθμὸς καὶ λόγος καὶ ἁρμονία. τῷ μὲν γὰρ λόγῳ ταὶ συλλαβαὶ, τὰ μόρια. ταῦτα δὲ διωρισμένα. καὶ τᾶς ἁρμονίας, τοὶ φθόγγοι. καὶ τῷ ἀριθμῷ, ταὶ μονάδες. γραμμὰ δὲ καὶ χωρίον καὶ τόπος, συνεχές. τὰ γὰρ μόρια τούτων, κοινὰ τμάματα ποιέει διαιρεύμενα. τέμνεται γὰρ γραμμὰ μὲν, κατὰ σαμεῖον. ἐπίπεδον δὲ, κατὰ γραμμάν. στερεὸν δὲ, κατὰ ἐπίπεδον. ἔστιν ὦν καὶ ὁ χρόνος συνεχής. οὐ γὰρ ἦν ποκα φύσις, ὅποκα χρόνος. οὐδὲ κίνασις, ὅποκα τὸ νῦν οὐ παρῆς. ἀλλ' ἀεὶ ἦν καὶ ἔσται καὶ οὐδέποκα ἐπιλείψει τὸ νῦν, ἄλλο καὶ ἄλλο γινόμενον. καὶ ἀριθμῷ μὲν ἅτερον. εἰ

» δεῖ δὲ τωτόν. διαφέρει γε μὰν τῶν ἄλλων συνεχέων. ὅτι τᾶς μὲν γραμμᾶς καὶ τῷ χωρίῳ καὶ τῷ τόπῳ τὰ μέρεα ὑφέστηκε. τῷ δὲ χρόνῳ τὰ μὲν γινόμενα, ἔφθαρται. τὰ δὲ γενησόμενα, φθαρήσεται. διόπερ ὁ χρόνος ἢ τὸ παράπαν οὐκ ἔστιν, ἢ ἀμυδρῶς καὶ μόλις ἐστίν. οὐ γὰρ τὸ μὲν παρεληλυθὸς οὐκέτι ἐστί. τὸ δὲ μέλλον, οὐδέπω ἐστί. τὸ δὲ νῦν, ἀμερὲς καὶ ἀδιαίρετον, πῶς ἂν ὑπάρχοι τοῦτο κατ' ἀλήθειαν.

De tempore p… chrû

ἐν δὴ τούτοις, οἱ μὲν ἄλλοι, τὸ μὲν ἀμερὲς, κατὰ τὸ νῦν τοῦ χρόνου θεωροῦσιν. ὅπερ πέρας ἐστὶ καὶ ἀρχὴ χρόνου. τὸ δὲ ἀνυπόστατον, καθόσον τὸ μὲν παρεληλυθὸς, ἔφθαρται. τὸ δὲ νῦν ἅμα λεγόμενον καὶ νοούμενον, παρελήλυθεν.

Iamblich9

ὁ μέντοι Ἰάμβλιχος ζητῶν, πῶς τὸ ἀμερὲς καὶ ἀνυπόστατον ὑπάρχειν τῷ χρόνῳ φησὶν ἀσύντακτα ὄντα, οὐκ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ τίθεσθαι φησὶν ἀμφότερα, ἀλλὰ κατὰ μὲν τὰ εἴδη τῶν λόγων, τὰ ἑστῶτα ἐν ἑαυτοῖς τὸ ἀμερὲς ἀφοριζόμενος. κατὰ δὲ τὰς προϊούσας ἀπ' αὐτῶν κινήσεις, ἐπειδὴ αὗται οὐ διασώζουσι τὴν ἀμέριστον καὶ ἀκίνητον οὐσίαν, τὸ ἀνυπόστατον τιθέμενος. καὶ κατὰ μὲν τὴν μένουσαν ἐν τῇ οὐσίᾳ ἐνέργειαν καὶ τελειότητα, τὸ ἀμέριστον ἀφοριζόμενος. κατὰ δὲ τὴν ἐξιοῦσαν εἰς τὴν γένεσιν ἀπὸ τοῦ ὄντος ῥοπὴν, τὸ ἀνυπόστατον τοῦ λόγου διαιρῶν.

Iamblich9

οὔτε γὰρ τὸ ἀμερὲς ὥς φησιν Ἰάμβλιχος, τὸ ἴδιον τοῦ χρόνου ἀνυπόστατον ἔσται, οὔτε τὸ ὑποστατὸν ἀνυπόστατον. μάχεται γὰρ τοῦτό γε πρὸς ἑαυτό. ἀλλὰ διώρισται τὸ ἀμερὲς καὶ τὸ ἀνυπόστατον ἐπ' ἄλλων καὶ ἄλλων φύσεων. τῶν μὲν, τιμιωτέρων. τῶν δὲ, ἀπολειπομένων τῆς πρεσβυτέρας φύσεως. καὶ διὰ τοῦτο λεγομένων ἀνυποστάτων. οὐχ ὅτι μὴ δὲ ὅλως εἰσὶν, ἀλλ' ὅτι τὸ τῆς πρώτης οὐσίας καθαρὸν καὶ ἄχραντον οὐ διασώζουσι. τοιαῦτα γάρ ἐστι πάντα τὰ ἐν τῷ γίνεσθαι τὸ εἶναι ἔχοντα. οὔτε εἶναι κυρίως λεγόμενα, οὔτε μὴ εἶναι. ἐπειδὴ οὖν τὸ μὲν παρεληλυθὸς τοῦ χρόνου, οὐκέτι ἐστί. τὸ δὲ μέλλον, οὔπω ἐστί. μόνον δὲ τὸ ἐνεστηκὸς εἶναι δοκεῖ ἀμερὲς ὂν, εἴπερ κατὰ τὸ νῦν λαμβάνοιτο. καὶ ἅμα τὸ εἶναι εἰς τὸ μὴ εἶναι χωρεῖ. διὰ τοῦτο οὖν ἴδιον αὐτοῦ τὸ ἀμερὲς ἅμα καὶ ἀνυπόστατον εἶναί φησιν.

Iamblichus

ὁ μέντοι Ἰάμβλιχος, οὐκ ἀποδέχεται τοὺς τὸ ἀμερὲς ἐπὶ τοῦ ῥέοντος τούτου καὶ γεννητοῦ χρόνου θεωροῦντας. καὶ ἀνυπόστατον αὐτὸ λέγοντας, διὰ τὸ μηδέποτε μὲν εἶναι, ἀεὶ δὲ γίνεσθαι. πᾶν γὰρ τὸ γινόμενον φησὶν ἢ τὸ ὁπωσοῦν κινούμενον, οὐ δύναται εἶναι ἀμερές. διαιρετὴ γὰρ πᾶσα κίνησις ἐστὶν ἀεὶ διὰ τὴν συνέχειαν. ἀλλὰ μὴν καὶ τὸ ἀμέριστον εὐθὺς ἵσταται κατ' αὐτὸ τὸ εἶναι. καὶ εἰ μὲν γένοιτο ἀεὶ, οὐκέτι σώζει τὸ εἶδος. εἰ δὲ σώζειν τὸ εἶδος διαιρεθὲν λέγοιτο, οὐκ ἂν ἀεὶ γένοιτο. κἂν λέγη οὖν φησιν ὅτι τὸ νῦν ἅμα νοούμενον καὶ λεγόμενον παρελήλυθεν ἐν τοῖς μετέχουσι τοῦ χρόνου, δεῖ τὴν τοιαύτην ἔκστασιν ὑποτίθεσθαι. τὰ γὰρ γινόμενα οὐ δύναται τὴν ἀμέριστον οὐσίαν ἀκινήτως δέξασθαι. ἄλλοτε δὲ ἄλλοις μέρεσι τοῖς ἑαυτῶν ἐκείνης ἐφαπτόμενα, τὸ αὐτῶν πάθημα ἐκείνης καταψεύδεται. διόπερ καὶ ἡ μὲν κατ' ἀριθμὸν ἑτερότης ἀεὶ ἀλλοιουμένη, τῆς τῶν μετεχόντων ἐστὶ διαφορότητος δεῖγμα. τὸ δὲ εἶδος ταὐτὸ μένον, τὴν τοῦ ἀμεροῦς νῦν ἐνδείκνυται ταυτότητα. καὶ λέγεταί γε ταῦτα καλῶς, εἰ τὸ ἑστὼς ἐν τῇ ῥοῇ τῆς γενέσεως δυνηθείημεν τῷ λογισμῷ συλλαβεῖν.

Archytas

ὅταν δὲ λέγῃ φησὶν ὁ Ἀρχύτας, ὡς ὁ ἐν τῷ νῦν χρόνος καὶ ὁ μέλλων οὐκ ἔστιν ὁ αὐτὸς τῷ προγεγονότι. ὁ μὲν γὰρ ἀπογέγονε καὶ οὐκέτι ἐστίν. ὁ δὲ, ἅμα νοούμενος καὶ

ἐνεστηκὼς περιέσχηκε, δεῖται διορισμοῦ φησι τὰ τοιαῦτα πρὸς τὴν τελείαν σαφήνειαν. καὶ ζητέον αὐτὸν ἅπαντα χρόνον, καὶ οὐ τὸν αὐτόν. ὥσπερ καὶ τὸ νῦν. κατὰ μὲν γὰρ τὴν οὐσίαν καὶ τὸ εἶδος, ἓν καὶ ταυτόν. καθὸ δὲ διαιρεῖ τὸ παρεληλυθὸς καὶ τὸ μέλλον, πολλὰ καὶ ἕτερα. ὥσπερ καὶ αἱ στιγμαὶ σχεδὸν ἐν πάσῃ, μία. τῇ θέσει δὲ καὶ τῇ διαιρέσει, πλείους καὶ οὐχ αἱ αὐταί. εἰ γὰρ διαιροῦσαν ἐννοοῦμεν τὴν στιγμήν, δύο γίνονται ἡ μία. ἡ μέν, ὡς ἐσχάτη. ἡ δέ, ὡς πρώτη. καὶ οὕτως ἀεὶ συνάπτει καὶ συνέχει τὸν ὅλον χρόνον ἐν ἑαυτῷ τὸ νῦν, ἕτερον καὶ ἕτερον τῇ διαιρέσει γινόμενον. τῷ δὲ εἴδει, τὸ αὐτὸ μένον. κἂν γίνεσθαι οὖν καὶ φθείρεσθαι λέγοιτο τὸ νῦν, οὐκ αὐτοῦ τοῦ νῦν τὴν γένεσιν καὶ φθορὰν ἀκουστέον, ἀλλὰ τῶν μετεχόντων αὐτοῦ, καὶ οὐ μετεχόντων. τὸ μὲν γὰρ συνέχειν καὶ συνάπτειν, οὐκ ἄλλου τινός ἐστιν, ἢ τοῦ ἀμεροῦς. τὸ δὲ ἄλλο καὶ ἄλλο γίνεσθαι καὶ φθείρεσθαι, καὶ τὸ ἀεὶ ἑτέρου, τῆς ἐν τῇ γενέσει μετουσίας τοῦ νῦν ἐστιν οἰκειότατον. πῶς οὖν τὸ αὐτὸ καὶ ἄλλο καὶ ἄλλο γίνεται. καὶ μένει τὸ αὐτὸ κατ' εἶδος, καὶ διαιρεῖται καὶ ἔστιν ἀδιαίρετον. καὶ ἀλλοιοῦται. καὶ ἐν ἑνὶ τὸ πέρας καὶ τὴν ἀρχὴν συνείληφεν. ἢ ὅτι ἄλλο μέν ἐστι τὸ ἐν τῇ φύσει μετεχόμενον νῦν, καὶ ἀχώριστον ὂν τῶν γινομένων, ἄλλο δὲ τὸ χωριστὸν καὶ καθ' ἑαυτό. καὶ τὸ μέν, ἐν εἴδει τῷ αὐτῷ ἕστηκεν ὡσαύτως. τὸ δέ, ἐν φορᾷ συνεχεῖ θεωρεῖται. ἐπεὶ δὲ τὰ δύο ταῦτα ὁμοῦ συνείληπται ἐν τῇ τοῦ νῦν ἀρχῇ τῇ συνεχούσῃ τὸν χρόνον, πάνυ σαφῶς διὰ τοῦτο γραμμῆς εὐθείας κλασθείσης εἰς γωνίαν, σημείῳ περὶ ὃ ἡ κλάσις, ἀπείκασε τοῦ χρόνου τὸ νῦν. ὥσπερ γὰρ τὸ σημεῖον ἧς μὲν ἀρχὴ γίνεται γραμμῆς, ἧς δὲ πέρας, οὕτω καὶ τὸ νῦν τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ τέλος τοῦ χρόνου πάντως ἐν ἑαυτῷ συνείληφεν. οὐχ ὡς συμβεβηκός τι, ἀλλ' ὡς συνέχον αὐτό, καὶ τὴν αὐτοῦ ἐν ἑαυτῷ περιέχον καὶ περιεχόμενον ὑπ' ἑαυτοῦ. οὐ τοίνυν ὡς μὴ ὄντος τοῦ νῦν ὑπεξῃρῆσθαι χρή. τὸ γὰρ κατ' εἶδος ἐν αὐτοῦ μένει τὸ αὐτό. ὅπερ κυριώτερόν ἐστι τῆς κατ' ἀριθμὸν ἑτερότητος. ἀλλὰ συνάπτειν φησὶ τὰ πέρατα τῶν μὴ ὄντων. ἀλλ' οὐκ ἐν τοῖς μὴ οὖσι φαμὲν διαπεφόρηται. ἐν ἑαυτῷ δὲ καὶ τὰ μὴ ὄντα συνέχει. καὶ καθ' ἑαυτό ἐστιν ἔχον τινὰ ἰδίαν οὐσίαν. συνεχὴς δέ ἐστιν ὁ χρόνος. οὐ μέντοι διὰ πέρατος ἀεὶ γινομένου καὶ ἀπολλυμένου συνέχεται. ἕστηκε γὰρ τοῦτο ἐν τῷ οἰκείῳ εἴδει, ἵνα καὶ ὄντως ᾖ συνεχής, καὶ ἀεὶ συνέχηται. περὶ ἄλλο δὲ νῦν θεωρεῖται τὸ κατ' ἀριθμὸν ἄλλο καὶ ἄλλο γινόμενον. ὅπερ ἤδη θέσιν προσείληφε, καὶ σύνταξιν ἔχει πρὸς τὰ γινόμενα. ὅθεν δή, εἰ μὲν τὸ νῦν λαμβάνοι τις, ὡς μέρος χρόνου λήψεται αὐτό, ὡς συμφυὲς ὂν πρὸς τὴν κίνησιν. εἰ μέντοι μηδὲ χρόνον αὐτὸ εἶναι ἀποφαίνοιτο, ὥσπερ ἤδη τινὲς περὶ αὐτοῦ διέγνωσαν, ἀρχὴ ἔσται τοῦ χρόνου χωριστή, καὶ τῷ εἴδει ἡ αὐτὴ διαμένει. καὶ ὅταν οὖν λέγηται τὸ μὲν παρεληλυθὸς τοῦ χρόνου οὐκέτι εἶναι, τὸ δὲ μέλλον οὔπω εἶναι, ἰστέον ὡς ταῦτα κατὰ τὰ νῦν λέγεται, τὰ προϊόντα ἔξω καὶ συμφερόμενα τῇ κινήσει, καὶ μετὰ τῆς φορᾶς συναλλοιούμενα. τὰ δὲ ἐν τῷ νῦν περιεχόμενα καὶ ἀφωρισμένα ἐν ἑαυτῷ, καὶ μηδέποτε ἐξιστάμενα τῆς οἰκείας ἀρχῆς, ταῦτα ἐν τῷ νῦν ἀεὶ διαμένει. ὅθεν δὴ καὶ εἰκότως αἰῶνος εἰκὼν κινητὴ ὁ χρόνος ἀφώρισται, ὡς τῆς ψυχῆς πρὸς τὸν νοῦν ἀπεικασθείσης, καὶ τῶν λόγων αὐτῆς

πρὸς τὰς νοήσεις, καὶ τοῦ νῦν πρὸς τὸ ἓν ἐν ἑνὶ μόνον. ἀπεικάσθη δὲ καὶ τὸ περιεκτικὸν τοῦ νοῦ ἅμα, καὶ ἀεὶ ἐν ἑαυτῷ περιέχον. καὶ τὸ τούτου κινούμενον, πρὸς τὸ ἐκείνου ἑστηκός. καὶ τὸ κατ' ἀριθμὸν τῆς γενέσεως μέτρον, πρὸς τὸ καθ' ἓν τῶν οὐσιῶν. ἐπιστῆσαι δὲ ἄξιον, ὅτι καὶ ὁ Πλάτων κινουμένην κατ' ἀριθμὸν εἰκόνα τοῦ αἰῶνος εἶπε τὸν χρόνον, ὡς μονάδος τοῦ αἰῶνος ἀριθμὸν τὸν χρόνον θεασάμενος. καὶ μήποτε καὶ τὸ Ἀρχύτειον αὐτὸ φυσικώτερον οὕτως ἀκουστέον, ὅτι ἐστὶ κινήσεώς τινος ἀριθμός. οὐχ ὡς ἄλλον μὲν χρόνον τῆς κινήσεως δηλούσης, ἄλλον δὲ τοῦ ἀριθμοῦ, ἀλλ' ὡς ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ πάντων ἐκθέντων. ὡς γὰρ ὁ αἰὼν μονίμως τὸ ἓν εἶχε, καὶ οὐκ ἄλλος μὲν αἰὼν ἦν ὁ κατὰ τὸ ἑστώς, ἄλλος δὲ ὁ κατὰ τὸ ἕν, οὕτω καὶ ὁ χρόνος. καὶ ὁ ἐν τῇ ψυχῇ πρώτως ὑποστάς, καὶ ὁ ἀπ' ἐκείνου προελθὼν εἰς τὴν γένεσιν ἀριθμός ἐστιν ἐν κινήσει. ὁ δὲ αὐτὸς καὶ διάστημα τῆς τοῦ παντὸς φύσεώς ἐστιν. ὥσπερ γὰρ ὁ αἰὼν τῷ ὄντι συνυπάρχει κατὰ τὴν ἀμέριστον αὐτοῦ καὶ ἀκίνητον ὁμοῦ ὅλην οὐσίαν θεωρούμενος, οὕτως ὁ χρόνος τῷ γενητῷ τῷ παντὶ συνυπέστη, κατὰ τὴν κινουμένην καὶ ἀεὶ ἄλλοτε ἄλλην διάστασιν τῆς γενέσεως θεωρούμενος. Καὶ ἐκεῖνο δὲ ἄξιον ἐπιστῆσαι, εἰ ἐν ψυχῇ πρώτως ὁ χρόνος ὑπέστη, ἢ ἀπὸ ψυχῆς. εἰ γὰρ μέση τῆς ἀμερίστου καὶ μεριστῆς οὐσίας ἐστὶν ἡ ψυχή, καὶ μέσον ἂν ἔχοι συμφυὲς τὸ μέσον αἰῶνός τε καὶ χρόνου κατ' οὐσίαν ταύτῃ συνυφεστηκός, καὶ ἀπ' ἐκείνου προσεχῶς ὁ χρόνος ὁ κυρίως, ἐν τοῖς κυρίως γεννητοῖς ὑφίσταται. ἀλλὰ τοῦτο μὲν καὶ αὖθις ζητείσθω. τὴν δὲ χρείαν ἣν ὁ χρόνος τῷ παντὶ παρέχεται, δίκαιον ἂν εἴη προσθεῖναι. ὥσπερ γὰρ τὸ ὂν διὰ τὸν αἰῶνα ἅμα ὅλον ἐστὶν ἐν ἑνὶ συνῃρημένον, οὕτως ἡ γένεσις διὰ τὸν χρόνον ἐν τάξει διακέκριται. καὶ εἴπερ μὴ ἦν χρόνος, σύγχυσις ἂν ἦν καὶ τῶν γενέσεων καὶ τῶν πράξεων, ὡς συγκεχύσθαι τοῖς ἀπὸ τῶν Βοϊκῶν τὰ νῦν. ἀλλὰ ποίας τοσαύτην ἔχοντος δύναμιν τοῦ χρόνου, ὁ Ἀρχύτας ἤτοι τὸ παράπαν οὐκ εἶναί φησιν αὐτόν, ἢ ἀμυδρὸν καὶ μόλις εἶναι, ἢ ὅτι ὡς πρὸς τὰ κυρίως καὶ ἀληθῶς ὄντα παραβάλλων αὐτόν, ταύτην αὐτοῦ τὴν μοῖραν κατεψηφίσατο. διότι ἐν τῷ γίνεσθαι τὸ εἶναι ἔχει. καὶ τὸ μὲν παρεληλυθός, οὐκέτι ἐστί. τὸ δὲ μέλλον, οὐδέπω. τὸ δὲ νῦν, ἀμερὲς καὶ ἀδιαίρετον. πῶς οὖν ἄν φησιν ὑπάρχοι τοῦτο, οὐχ ἁπλῶς ἀλλὰ κατ' ἀλήθειαν. οὐ γὰρ προσήκει τὸ ὄντως εἶναι τῷ χρόνῳ, ὥσπερ οὐδὲ τῇ γενέσει. δοκεῖ δὲ καὶ τῶν ἄλλων συνεχῶν ἀμενηνοτέραν αὐτῷ διδόναι τὴν ὑπόστασιν ὁ Ἀρχύτας. διότι γραμμῆς μὲν καὶ ἐπιφανείας καὶ τόπου τὰ μέρη ὑφέστηκεν ὁμοῦ. τοῦ δὲ χρόνου τὸ μέν, ἔφθαρται. τὸ δέ, οὔπω ἐστί. μήποτε δὲ καὶ τὰ ὑφεστάναι δοκοῦντα, εἴπερ γεννητά ἐστι καὶ ἀεὶ ῥέοντα τῷ εἴδει τὰ αὐτὰ ὑφέστηκεν, ἀλλ' οὐ τῷ ἀριθμῷ, ὥσπερ καὶ τὸ νῦν τοῦ χρόνου. καὶ περὶ μὲν τοῦ ποτέ, τοσαῦτα.

μεταβαίνειν δὲ λοιπὸν ἐπὶ τὰ ἑξῆς καιρός:~

Plato

Temporis utilitas & cur dixit archytas nixe temp.

Archytas

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΟΥ

Ἀκολουθεῖ δὲ μετὰ τὸ ποτὲ τὸ ποῦ τάττεσθαι, διὰ τὴν πρὸς ἄλληλα τούτων συγγένειαν. ὡς γὰρ ὁ τόπος καὶ ὁ χρόνος συγγενεῖς εἰσι μέτρα ὄντες ἄμφω συνεκτικὰ τῆς γενέσεως, ὁ μὲν, κατὰ τὸν ὄγκον, ὁ δὲ, κατὰ τὴν τοῦ εἶναι διάστασιν, καὶ τοῦ αἰῶνος ἄμφω, τήν τε ἅμα καὶ ὁμοῦ συνῃρημένην ἀμέρειαν ἐνεικονίσαντο, οὕτω καὶ τὸ ποτὲ καὶ τὸ ποῦ συγγενῶς ἔχει πρὸς ἄλληλα. ἐν ὑστέρῳ δὲ τέτακται τὸ ποῦ. διότι καὶ ὁ τόπος, περὶ ἃς τῶν γινομένων ἐστί. καὶ ὡς ποῦ ἔχων τὰ ἄλλα, οὕτως θεωρεῖται. καὶ διότι προηγεῖται μὲν τὸ ποιεῖν τῶν κινουμένων. τοῖς δὲ κινουμένοις, ὁ χρόνος ὡς μέτρον αὐτῶν συνέζευκται. ἀποτελευτᾷ δὲ τὰ κινούμενα εἰς τὴν ἐν τόπῳ θέσιν. ἐπεὶ ἕως γε φησὶν Ἰάμβλιχος κινεῖται, οὐδέπω ἐστὶν ἐν τόπῳ, ἀλλὰ κινεῖται μὲν κατὰ τόπον. οὐδέπω δὲ ἤδη ἐστὶν ἐν τόπῳ. ὅλως δὲ τόπου μὲν δεῖται τὸ γεγονὸς ἤδη καὶ περιεχόμενον. ὁ δὲ χρόνος, αὐτὴν μετρεῖ τὴν εἰς τὸ εἶναι φέρουσαν ὁδόν. κἂν γὰρ ἐν τόπῳ γίνοιτο τὸ γινόμενον, ἀλλὰ τὸ ἀεὶ γεγονός ἐστι τὸ ἐν τόπῳ. ὁ μέντοι Ἀρχύτας, τῆς κινήσεως προϋπάρχειν τὸν τόπον φησί. καὶ δῆλον ὅτι καὶ τὸν χρόνον. ἐν οἷς φησίν. ἐπειδὴ πᾶν τὸ κινούμενον ἐν τόπῳ τινὶ κινεῖται, τὸ δέ γε ποιεῖν καὶ πάσχειν κινήσιές τινες, φανερὸν ὅτι τὸν τόπον ὑπάρχειν δεῖ πρῶτον, ἐν ᾧπερ ἐστὶ τὸ ποιοῦν ἢ τὸ πάσχον. ὥστε ὁ λέγων τὰ κινούμενα μὴ εἶναι ἐν τόπῳ, οὐ δόξει τῷ Ἀρχύτᾳ συμφωνεῖν, εἰ μὴ ἄρα κινεῖται μὲν ἐν τόπῳ, οὐκ ἔστι δὲ ἐν τόπῳ, εἰ μὴ καθ' ὅσον κεῖται ἕκαστον. εἴρηται δὲ ἤδη ὅτι Ἀρχύτας μὲν καὶ Ἀνδρόνικος συνέταξε τῷ μὲν χρόνῳ, τὸ ποτέ. τῷ δὲ τόπῳ, τὸ ποῦ. καὶ οὕτως ἔθεντο τὰς δύο κατηγορίας. Ἀριστοτέλης δὲ τὸν μὲν χρόνον καὶ τὸν τόπον τοῦ ποσοῦ τέθεικε, διὰ τὰς εἰρημένας ἔμπροσθεν αἰτίας. τοῦ δὲ ποτὲ καὶ τοῦ ποῦ, ἄλλας ὑπέστησε τὰς κατηγορίας. ὡς τὰ πρός τι προϋποκειμένοις ἄλλοις γένεσι παρεφύετο, οἷον τῇ οὐσίᾳ καὶ τῷ ποσῷ κατὰ τὴν ἀντιστρέφουσαν καὶ διστάζουσαν σχέσιν θεωρούμενον, οὕτως καὶ τὸ ποτὲ καὶ τὸ ποῦ, κἂν ἄλλοις ἐπισυνίσταται γένεσιν, οὐδὲν ἄτοπον ἰδίας αὐτῶν κατηγορίας ὑποτίθεσθαι, εἰ μόνον ἴδιά τινα τὰ σημαινόμενα ἔχουσιν. ὥσπερ γὰρ ὁ χρόνος οὐκ ἦν τὸ ποτέ, οὐδὲ ὁ τόπος ἐστὶ τὸ ποῦ. ἀλλ' ὥσπερ ἐπὶ τοῦ χρόνου, ἄλλο μὲν ἦν ὁ χρόνος, ἄλλο δὲ τὸ κατὰ χρόνον, ἢ χρόνου τι, οὕτως ἄλλο μὲν ὁ τόπος, ἄλλο δὲ τὸ κατὰ τόπον, ἢ τόπου τι. καὶ γὰρ ἄλλο τί ἐστι ποσόν, καὶ ἄλλο τὸ ποσοῦ τι εἶναι. ὥσπερ οὖν ἄτοπον τὸ λέγειν ποσὸν εἶναι τὸ διπλάσιον καὶ τὸ ἴσον, διότι ποσοῦ τί ἐστιν, οὕτω καὶ ὁ τὸ κατὰ τόπον ἢ τόπου τι τόπον λέγων, ἄτοπος ἂν εἴη. Πλωτῖνος μέντοι τελέως ἀναιρεῖ τὴν τοῦ ποῦ κατηγορίαν. ἀποδοὺς μὲν καὶ αὐτὸς τὸ ποῦ τῷ τόπῳ, ὥσπερ καὶ Ἀρχύτας καὶ Ἀνδρόνικος. τὸν δὲ τόπον, ὥσπερ καὶ τὸν χρόνον ἢ τῷ ποσῷ ἀπονείμας ἢ τῷ πρός τι. δύο δὲ σημαίνει τὸ ποῦ. τόν τε τόπον, καὶ τὸ ἐν τόπῳ. ὥσπερ καὶ τὸ ποτὲ ἐλέγετο δύο σημαίνειν. τόν τε παρεληλυθότα χρόνον, καὶ τὸ ἐν χρόνῳ.

Iamblichus

Archytas

Quicqd mouetur in loco moueri

facere & pati motus qdam sunt

Archytas

Andromcus

Aristote

Plotin⁹

duo significare τὸ ποῦ

Vbi

ἡ δὲ τοῦ ποῦ κατηγορία, κατὰ τὸ δεύτερον σημαινόμενον ἀφώρισται. τὸ μὲν γὰρ ὡς τόπος λεγόμενον, ποσὸν ἂν εἴη κατὰ Ἀριστοτέλην. τὸ δὲ ἐν τόπῳ, τῆς τοῦ ποῦ κατηγορίας. κἂν σύνθετος δέ τις ᾖ ἐν τόπῳ καὶ ἐν χρόνῳ φωνή, ἁπλοῦν τι δεῖ ἐκδέχεσθαι ἀπὸ τῆς συνθέτου λέξεως. ὡς ἀπὸ τοῦ ἀγαθὸς δαίμων, καὶ ἱερὰ πόλις, ἕν τι ἁπλοῦν ὑπολαμβάνομεν. διήκει δὲ ἡ διττὴ σημασία αὕτη, καὶ ἐπὶ πάσας τὰς τοῦ τόπου διαφοράς. καὶ γὰρ τὸ ἄνω καὶ κάτω, καὶ πρόσω καὶ ὀπίσω, καὶ δεξιὰ καὶ ἀριστερά, διττά ἐστι. τὰ μέν, ὡς τόποι. τὰ δέ, ὡς ἐν τόπῳ ὄντα. καὶ δῆλον ὅτι τὰ μὲν τόπον δηλοῦντα, ποσά ἐστι. τὰ δὲ ἐν τόπῳ, τῇ τοῦ ποῦ κατηγορίᾳ ὑποτακτέον. διατείνει δὲ ἡ τοῦ ποῦ σημασία, καὶ εἰς τὸ πόθεν, ὡς τὸ Ἀθήνηθεν. καὶ εἰς τὸ ποῖ, ὡς τὸ Ἀθήναζε. καὶ ταῦτα δὲ ἄμφω δηλοῖ, καὶ τόπον καὶ τὴν ἐν τόπῳ σχέσιν. καὶ μετὰ συνδέσμων λεγόμενα, τὰ αὐτὰ σημαίνει. οἷον ἐκ Λυκείου καὶ εἰς Λύκειον καὶ ἐν Λυκείῳ. ἰσοδυναμεῖ γὰρ τῷ Ἀθήνηθεν, καὶ Ἀθήναζε, καὶ Ἀθήνησι. καὶ τὰ δεικτικὰ δὲ συντακτέον τούτοις. οἷον ἐκεῖ. ἐνθάδε. πόρρω. ἐγγύς. καὶ τὰ τοιαῦτα. τὸ δὲ Ἀθηναῖος καὶ τὸ Ῥόδιος, οὐ τὸν τόπον, ἀλλὰ τὸ ἔθνος παρίστησι. καὶ σχέσις πρὸς τὸν τόπον σημαίνεται οὐ τόπου. ἐπιδέχεται δὲ καὶ ἐναντίωσιν τὸ ποῦ, κατὰ τὰς τοῦ τόπου διαφοράς. οἷον, ἄνω κάτω. πρόσω ὀπίσω. ἐν δεξιᾷ. εἰς ἀριστερά. ἐπιδέχεται δὲ καὶ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον. ἕτερον γὰρ ἑτέρου μᾶλλον ἐστὶν ἄνω. καὶ μᾶλλον κάτω. καὶ μᾶλλον πρόσω καὶ ἧττον, ὅσα μὴ ἀποκλίνει πρὸς τὸ πλάγιον. καὶ εἰς δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ ὁμοίως. ἔτι δὲ τὰ μέν, ἀορίστως λέγεται. τὰ δέ, ὡρισμένως. ἢ γὰρ ἁπλῶς ἐν τόπῳ, ἢ ἔν τινι τόπῳ. καὶ τὰ μέν, ἐν πλάτει, οἷον, ἐν Ἀθήναις. τὰ δέ, κατὰ περιγραφὴν ἀφώρισται, οἷον, ἐν Λυκείῳ. ἢ τῷδε τοῦ Λυκείου τόπῳ. ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὕτως. Πορφύριος δὲ ἀπορεῖ, εἰ τὸ ποῦ τοῦ τόπου. καὶ τὸ ποτὲ τοῦ χρόνου κατὰ τὸν χαρακτηρισμὸν τῶν λέξεων διενηνοχότα εἰς ἰδίας κατατετάχθαι κατηγορίας, διὰ τὴν πρόθεσιν περὶ χαρακτήρων εἶναι λεκτικῶν. τί δήποτε οὐχὶ καὶ ταῦτα τῇ κατηγορίᾳ ταύτῃ προσέθηκεν. οἷον τὸ Σιδωνόθεν καὶ εἰς Σιδῶνα. καὶ τὰ τοιαῦτα πολλὰ ὄντα. ὅμοια γάρ ἐστι τῷ Ἀθήνηθεν, καὶ εἰς Ἀθήνας. πρὸς δὲ ταῦτα ἐξαρκεῖ λέγειν, ὅτι οὐ περὶ χαρακτῆρος λέξεώς ἐστιν ἡ τῶν κατηγοριῶν διαίρεσις. καθόλου γὰρ τὰς μὲν διαλεκτικὰς διαφοράς, εἰς ὄνομα ἀνῆγον ἢ ῥῆμα ἢ τι τοιοῦτον. οὐ μέντοι εἰς κατηγορίαν τινά. ἐπεὶ δὲ τούτων, ἐχρῆσθαι μὲν δεῖ τῶν φωνῶν. οὐ μέντοι κατὰ τὸ πτωτικὸν σχῆμα τῆς λέξεως, ἀλλὰ διαιρουμένους τὰς σημασίας κατὰ τὰς τῶν ὄντων διαφοράς. ὅθεν οὔτε ὁ τόπος, ἐπειδὴ τὸν αὐτὸν χαρακτῆρα ἔχει τῷ ἵππος. οὔτε ὁ χρόνος, ἐπειδὴ τὸ αὐτὸ σχῆμα τῆς λέξεως ἔχει τῷ λύκος, τῆς αὐτῆς εἰσι κατηγορίας. ἀλλὰ τὰ μέν, τοῦ ποσοῦ ἐστι. τὰ δέ, τῆς οὐσίας. πάλιν δὲ ὁ αὐτὸς ἀνὴρ τὸ πόρρω καὶ ἐγγὺς εἰς τὸ πρός τι ἀνάγειν ἀξιοῖ, τοπικὸν ἔχοντα τὸ ὑποκείμενον. Ἀνδρόνικος δέ, εἰς τὸ ποῦ τίθησιν αὐτά, ἀόριστα κατὰ τόπον ὄντα. καὶ εἴπερ ἡ τοῦ τόπου διαφορὰ ἐπικρατοῦσα φαίνεται ἐν αὐτοῖς, εἰς τὸ ποῦ μᾶλλον ἀνακτέα, ἀλλ' οὐκ εἰς ἕτερον γένος. οὐ γὰρ τὴν ἀντίστροφον σχέσιν ἔχει πρόχειρον, ὡς τὸ πορρώτερον καὶ ἐγγύτερον, ἀλλὰ τὴν τοῦ τόπου διάστασιν. Ἐφιστάνει δὲ καὶ περὶ τοῦ ἅμα τε καὶ χωρίς, καὶ συνεγγίζον, καὶ διεστηκός, καὶ παρακείμενον. εἰ δεῖ ταῦτα τῆς τοῦ ποῦ κατηγορίας τίθεσθαι, ἢ κεῖσθαι. ἢ μᾶλλον τοῦ πρός τι. ὑπὸ γὰρ τόπου

ἀγαθὸς δαίμων
ἱερὰ πόλις

ἢ ποῖ

περιγραφήν

Cornutus

Cornutus

Andronicus

ἐφιστάνει

κρατεῖσθαι καθάπερ τὸ διπλάσιον, καί τι ποσὸν ἐμφαῖνον. μήποτε δὲ οὐ πάντα ταῦτα ἕνα ἔχει λόγον, ἀλλὰ τὰ μὲν ἅμα ὄντα καὶ τὰ συνεγγίζοντα, τὸ πρός τι μᾶλλον ἐμφαίνει. κοινὴν γὰρ σχέσιν ὄντα ταῦτα καὶ ἀντιστρέφουσαν συμπαρίστησι. τὰ δὲ χωρὶς καὶ διεστηκότα, τὸ τοῦ ποῦ. πλεονάζει γὰρ ἐν αὐτοῖς ἡ πρὸς τὸν τόπον σχέσις, τῶν χωρὶς ὄντων καὶ τῶν διεστηκότων. τὰ μέντοι παρακείμενα καὶ ὑποκείμενα, τῆς τοῦ κεῖσθαι ἐστὶ κατηγορίας. προηγεῖται γὰρ ἐν αὐτοῖς ἡ θέσις, καὶ ἔξωθεν ἡ σχέσις ἐπισυμβαίνει. καὶ τὰ ἄλλα δέ, οὕτως χρὴ διακρίνειν τῷ πλεονάζοντι καὶ ἐπικρατοῦντι, καὶ τὰς ἐννοίας προβάλλοντι πρόχειρον, τούτῳ τὸ βραβεῖον τοῦ γένους ἀπονέμοντας.

Plotinus

Quæstio

Ὁ δὲ Πλωτῖνος προβαλλόμενος τὸ ἐν Ἀκαδημίᾳ, ἐν Λυκείῳ, ἄνω, κάτω, ζητεῖ πότερον τόπους διαφέροντας ταῦτα δηλοῖ, ἢ ἄλλα ἐν ἄλλῳ. εἰ μὲν γὰρ τόπους, τί δεῖ παρὰ τὸν τόπον ἄλλα ζητεῖν τὸ ποῦ. εἰ δὲ ἄλλο ἐν ἄλλῳ, οὐ χρὴ οὐδὲ ἁπλοῦν τὸ τοιοῦτον. Πρὸς ὃ καὶ νῦν ῥητέον. ὅτι οὔτε τόπος ἁπλῶς σημαίνεται ὑπὸ τούτων, οὔτε σύνθετόν τι. οὐ γὰρ τὰ πράγματα ἐν τόπῳ, καὶ αὐτὸς ὁ τόπος συμπλέκεται. αὐτὴ δὲ μόνη ἡ σχέσις μονοειδῶς συνεμφαίνεται. ἀλλ' οὐδὲ τὸ ἐν μόριον σύνθεσιν ἐμποιεῖ ἐν τῷ φάναι ἐν Λυκείῳ, ἀλλὰ τὴν σχέσιν μόνην παρίστησι τὴν πρὸς τὸν τόπον.

Quæstio

ἀλλ' εἰ τοῦτο φησὶ λέγομεν, σχέσιν τινὰ γεννῶμεν τοῦ δὲ ἐν τῷ δέ. τὸ δεξιὰ μὲν οὖν πρὸς ὃ ἐδέξατο. διὰ τί οὖν οὐ πρός τί ἐστι ταῦτα, ἐκ τῆς ἑκατέρου πρὸς ἑκάτερον σχέσεως ἔχοντα τὸ εἶναι. πρὸς ὃ ῥητέον. ὅτι ἄλλη μέν ἐστι σχέσις ἐξισάζουσα καὶ ἀντιστρέφουσα, καὶ τῶν αὐτὰ ἅπερ ἐστὶν ἑτέρων εἶναι λεγομένων. ἢ ὁπωσοῦν ἄλλως πρὸς ἕτερον, ἥτις ἐπὶ τῶν πρός τι ἰδίως θεωρεῖται. ἄλλη δέ ἐστιν ἡ μὴ ἀντιστρέφουσα, ἀλλ' ἐπὶ τὰ ἕτερα μόνα ἀποκλίνουσα, καὶ ἰδίως πρὸς χρόνον ἢ τόπον ποιουμένη τὴν σχέσιν, ἥτις οὐκ ἔστι τῶν ἰδίως λεγομένων πρός τι. διόπερ οὐδὲ ἀντέστρεψεν ὥσπερ τὰ πρός τι. ἐν γὰρ τῷ ποῦ καὶ ποτέ, οὐχ ἡ τοῦ τόπου καὶ τοῦ χρόνου σχέσις, πρὸς τὸ ἐν τόπῳ καὶ ἐν χρόνῳ λαμβάνεται, ἀλλὰ τοῦ ἐν τόπῳ πρὸς τὸν τόπον. οὐδὲν δὲ θαυμαστόν, εἰ προσλαμβάνει ποτὲ αὕτη καὶ τὴν τοῦ πρός τι σχέσιν. ὡς ἐπὶ τοῦ ἐπὶ τάδε καὶ ἐπέκεινα, καὶ τοῦ ἐπάνω καὶ ὑποκάτω. οὕτως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν κατὰ χρόνον. ὁ μὲν πρεσβύς καὶ ὁ νέος, καὶ ὁ πρόσφατος καὶ ὁ παλαιός, ἐκτός ἐστι τῶν πρός τι κατηγορίας. καίτοι σχέσιν ἔχοντες πρὸς χρόνον, ἢ τῶν περὶ χρόνον ἰδίως ὄντων. ὁ δὲ πρεσβύτερος καὶ ὁ νεώτερος, καὶ ὁ προσφατώτερος καὶ παλαιότερος, καὶ τὰ τοιαῦτα, τὴν τῶν πρός τι σχέσιν ἰδίως ἐμφαίνουσι. καὶ αἱ τῶν συνδέσμων δὲ προσθῆκαι, οὐ ποιοῦσι σύνθεσιν ἐν ταῖς κατηγορίαις, ὅτι μηδὲ ἀνάγονται καὶ καθ' ἑαυτοὺς εἰς κατηγορίαν οἱ σύνδεσμοι. μηδὲ σημαίνουσί τι καθ' ἑαυτούς. ἀλλ' εἴπερ ἄρα συσσημαίνουσι, καὶ τὰ δεικτικὰ δὲ τὸ ὧδε κἀκεῖ, καὶ τὰ τοιαῦτα. κατὰ μὲν τὴν πρὸς τόπον δεῖξιν χαρακτηριζόμενα, τόπον ἂν δεικνύουσι. κατὰ δὲ τὴν ἐν τόπῳ, τῆς τοῦ ποῦ ἂν εἴη σχέσεως δεικτικόν. οὐ δὲ δεῖ ταῖς ἐξηγήσεσι τῶν λέξεων ἐμπλέκεσθαι. ἐπεὶ οὕτως πολλὰ τῶν ἁπλουστάτων οἰησόμεθα σύνθετα. τινὰ γὰρ καὶ συνεμφαίνει τι ἑαυτοῖς. οὐ μέντοι εἰς ἰδίαν κατηγορίαν ἀναφερόμενα, ὥσπερ τὸ οὗτος καὶ αὕτη. σημαίνει γὰρ ὁ δέ, ἄρρενα. ἡ δέ, θήλεα. οὐ μέντοι σύνθεσιν ἔχει γενῶν. οὐ γὰρ εἰς ἄλλο μὲν γένος τὸ ὅδε, εἰς ἄλλο δὲ τὸ ἄρρεν ἀναφέρεται ἢ τὸ θῆλυ. οὕτως δὲ ἐν τῷ περιεπάτει, καὶ ὁ χρόνος συμπεριείληπται, καὶ τὸ τοῦ ἐνεργοῦντος πρόσωπον.

...ὶ τάδε
...πέκεινα
...πάνω
...ποκάτω

καὶ ὅμως εἰς τὴν τοῦ ποιεῖν μόνην ἀνάγεται κατηγορίαν. ὥσπερ οὖν καὶ τὸ Ἀθήνησι κἂν δηλοῖ τὸ ἐν Ἀθήναις ὤν, οὐ πρὸς τῷ τόπῳ τὸ ἔστι προκατηγορεῖται ὡς σύνθεσιν ποιοῦν, ἀλλ' ὡς βεβαιούμενον τὴν ἐν τόπῳ ὕπαρξιν πρόσκειται, καὶ ὡς ἀπαρτίζον τὸ ἐν Ἀθήναις. καὶ γὰρ ὅταν λέγωμεν Σωκράτης καλῶς διαλέγεται, οὐκ εἰσὶ τρεῖς κατηγορίαι ὥσπερ τρεῖς αἱ λέξεις. ἀλλὰ τὸ καλῶς τοῦ τρόπου τῆς διαλέξεως ἐφαπτόμενον, ἐκείνης ἐστὶ χαρακτηριστικόν. ἀλλ' οὐ σύνθετόν τι μετ' ἐκείνης ποιεῖ. τούτοις δὲ πᾶσι τὴν νοερὰν θεωρίαν προστιθεὶς ὁ Ἰάμβλιχος, ζητεῖ πρῶτον. πότερον αὐτὰ τὰ πράγματα ἐν τόπῳ ὄντα ἀφορίζει τὸν τόπον περὶ αὑτά, ἢ σὺν αὐτοῖς. ἢ ὁ τόπος ἀφορίζει τὰ πράγματα, ὥσπερ αὐτὸς αὐτὰ συμπεραίνων. καὶ φησὶν ὅτι, εἰ μὲν ὡς οἱ Στωϊκοὶ λέγουσι, παρυφίσταται τοῖς σώμασιν ὁ τόπος, καὶ τὸν ὅρον ἀπ' αὐτῶν προσλαμβάνει τὸν μέχρι τοσοῦδε, καθ' ὅσον συμπληροῦται ὑπὸ τῶν σωμάτων. εἰ μέντοι οὐσίαν ἔχει καθ' αὑτὸν ὁ τόπος, καὶ οὐδὲ ὅλως εἶναί τι τῶν σωμάτων δύναται, ἐὰν μὴ ᾖ ἐν τόπῳ, ὥσπερ ἔοικεν Ἀρχύτας βούλεσθαι σημαίνειν, αὐτὸς ὁ τόπος ἀφορίζει τὰ σώματα, καὶ ἐν ἑαυτῷ συμπεραίνει. εἰ μὲν γὰρ ἦν ἀδρανὴς ὁ τόπος ἐν ἀπείρῳ κενῷ καὶ διαστήματι ἄνευ τινὸς ὑποστάσεως ἔχων τὸ εἶναι, καὶ τὸν ὅρον ἂν ἔξωθεν ἐπεδέχετο. εἰ δὲ καὶ δραστήριον ἔχει δύναμιν καὶ οὐσίαν ἀσώματον ὡρισμένην, καὶ τὴν τῶν σωμάτων διάστασιν, οὐκέτι μᾶλλον καὶ ἧττον εἰς ἄπειρον προχωρεῖν. ἀλλ' ἐὰν ἑαυτῷ ὁρίζῃ, εἰ οὕτως ἂν καὶ τὸ πέρας ἀφ' ἑαυτοῦ τοῖς σώμασιν ἐπάγοι. ταῦτα δὲ καὶ Ἀρχύτας ἐδήλωσεν εἰπών.

Iamblich.

Stoici

Archytas

Archytas

» ἐπεὶ γὰρ πᾶν τὸ κινούμενον ἐν τόπῳ τινὶ κινεῖται, φανερὸν ὅτι τόπον ὑπάρχειν δεῖ »
» πρότερον ἐν ᾧ περ ἔσται τὸ κινέον, ἢ τὸ πάσχον. ἴσως δὲ καὶ πρᾶτον τοῦτο ἁπάν- »
» των. ἐπειδήπερ τὰ ὄντα πάντα, ἤτοι ἐν τόπῳ ἐντί, ἢ οὐκ ἄνευ τόπου. σαφῶς δὲ πρεσ- »

βύτερον ὑποτίθεται τὸν τόπον τῶν ποιούντων καὶ πασχόντων, ἐπειδὴ συνυφέστηκεν ἀεὶ τῷ τόπῳ τὰ ἐν τόπῳ. διὰ τοῦτο εἶπεν, ἴσως δὲ πρᾶτον. εἰ δὲ τὰ ὄντα ἢ ἐν τόπῳ ἐστίν, ἢ οὐκ ἄνευ τόπου, δῆλον ὅτι οὐ παρυφίσταται ὁ τόπος τοῖς οὖσι. καὶ εἰ μὲν τὸν νουσιώδη τις, ἢ τὸν τῆς ζωῆς, ἢ τὸν αἰσθητικόν, ἢ τὸν κατὰ δύναμιν συνεκτικὸν τόπον λαμβάνοι, ἐν τῷ τοιούτῳ τόπῳ τὰ ὄντα πάντα ἔχοι τὸ εἶναι. εἰ δὲ τὸ πέρας τοῦ περιέχοντος ψιλόν, καὶ τὴν ἀσώματον ἐπιφάνειαν νοεῖ τις τὸν τόπον, οὐκ ἄνευ τόπου ἐστὶ τὰ ὄντα. οὐχ ὅτι συμβέβηκεν ἄλλως αὐτοῖς τὸ πέρας, οὐδὲ ὅτι ὕστερόν ἐστι τοῦ τριχῇ διαστατοῦ τὰ ἐφ' ἓν ἢ ἐπὶ δύο διαστατά, ἀλλ' ὅτι ἡ περιέχουσα αὐτὰ ἐπιφάνεια, ἀρχηγός ἐστι τῶν σωμάτων, καὶ ἀφ' ἑαυτῆς ὑποστήσασα αὐτά, ἐν ἑαυτῇ περιέχει αὐτὰ καὶ ἀφορίζει. ὅθεν δὲ καὶ ἐν τόπῳ ἔχει τὸ εἶναι τὰ σώματα, ὡς περιεχόμενα ἀπ' αὐτοῦ, καὶ ἐν τῇ ἀδιαστάτῳ φύσει τὴν διάστασιν ἑαυτῶν συνέχοντα. πανταχοῦ γὰρ ἡ ἀσώματος οὐσία τῆς σωματοειδοῦς προτέτακται. καὶ ὁ τόπος οὖν ἀσώματος ὤν, τῶν ἐν αὐτῷ ὄντων προέχει. καὶ ὡς αὐταρκέστατος τῶν ἐνδεῶν καὶ δεομένων, ἐν τόπῳ εἶναι προέχει. οὐ δὲ γὰρ ὡς δοκεῖ τισὶ τῶν σωμάτων ἐστὶ μόνον τελευτὴ ὁ τόπος, ἀλλὰ καὶ τῆς περὶ αὐτὰ μορφῆς καὶ τῆς ἐν αὐτοῖς ζωῆς. σχημάτων τε τῶν περὶ αὐτά, καὶ εἴ τις ἄλλη ἐστὶν ἐν αὐτοῖς δύναμις καὶ οὐσία, πάντων τούτων, κοινόν ἐστι πέρας ὁ τόπος. ὥστε οὐχὶ ψιλὸν πέρας ἐπι-

πανταχοῦ γὰρ ἡ
ἀσώματος οὐ[σία]
τῆς σωματοειδ[οῦς]
προτέτακται

De Loco

νοεῖν τὸν τόπον, ὡς ἐπινοοῦμεν τὰς μαθηματικὰς ἐπιφανείας τῶν μαθηματικῶν σωμάτων πέρατα. ἀλλ' ὡς φυσικῶν σωμάτων, φυσικοὺς ὅρους. καὶ ὡς ἐμψύχων ζώων, ζωτικοὺς ὅρους. καὶ ὡς νοερῶν ὄντων, νοερὰ πέρατα. καὶ ὡς ἐν δυνάμει ὄντα, δυνατώτατα. καὶ ὡς εἰδητικῶν, εἰδητικά. καὶ τὰ ἄλλα ὡσαύτως οἰκείως ἐφ' ἕκαστον ἀφοριστέον, ἵνα ὄντως κοινωνῇ τὰ πέρατα ἐκείνοις, ὅσα ἐν ἑαυτοῖς συμπεραίνει. μετὰ δὲ ταῦτα, κατὰ τὸ περιέχειν καὶ κατὰ τὸ ὅλον γένος τῆς περιοχῆς τὸν τόπον θεωρητέον. κατὰ δὲ τὸ περιέχεσθαι, τὰ ἐν τόπῳ ἀφοριστέον. μὴ τοίνυν διάστημά τις τὴν περιοχὴν ψιλὴν οὕτως νοείτω. οὐδὲ γάρ ἐστι τὸ τοῦ παντὸς διάστημα ἀργόν, ἀλλὰ πεπλήρωται. κατὰ μὲν τὰ εἴδη, τῶν ὅλων εἰδῶν. κατὰ δὲ τὰς ζωάς, τῶν ὅλων ζώων. κατὰ δὲ τὰς δυνάμεις, τῶν ὅλων δυνάμεων. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὡσαύτως. δεῖ δὲ οὐ μόνον ὡς περιέχοντα τὸν τόπον καὶ ὡς ἐνιδρύοντα ἐν ἑαυτῷ τὰ ἐν τόπῳ ὄντα, ἀλλὰ καὶ ὡς ἀνέχοντα αὐτὰ κατὰ δύναμιν μίαν οὕτως νοεῖν. οὕτως γὰρ οὐκ ἔξωθεν μόνον περιέξει τὰ σώματα ὁ τόπος, ἀλλὰ καὶ ὅλα δι' ὅλων αὐτῶν πληρώσει τῆς ἀνεγειρούσης αὐτὰ δυνάμεως. τὰ δὲ ὑπ' αὐτῆς ἀνεχόμενα σώματα, πίπτοντα μὲν κατὰ τὴν οἰκείαν φύσιν, ἀνεγειρόμενα δὲ κατὰ τὴν ἐπικράτειαν τοῦ τόπου, οὕτως ἐν αὐτῷ ἐνέσται. διὸ ἡ μὲν τῶν πολλῶν δόξα, ἡ τὸ πέρας τοῦ περιέχοντος ἀφοριζομένη τόπον καθόσον ἐστὶ διαστατόν, τὸ περιέχον μὲν ἔσχατον τοῦ τόπου λέγει. καὶ τὸ κατ' ἐπακολούθησιν ἐπισυμβαῖνον τῷ τελείῳ. ἡ δὲ τὸ πέρας κατὰ ταύτην τὴν αἰτίαν καὶ τὴν ἀρχὴν περιλαμβάνουσα τῷ λογισμῷ δόξα, οὐ τῶν συμβεβηκότων τι περὶ τὸν τόπον λέγει, οὐδὲ τῶν ἐπὶ τέλει περὶ αὐτῶν ὑπαρχόντων, ἀλλὰ τὴν οὐσίαν ὅλην αὐτοῦ, καὶ τὴν πρεσβυτάτην αἰτίαν παραδίδωσιν. ἀπὸ δὲ τούτων ῥᾴδιον μαθεῖν, πῶς ἡ νοητὴ ψυχή, τόπος τῶν ἐν ἑαυτῇ λόγων λέγεται. δῆλον γὰρ ὡς εἰς ἕνα λόγον, καὶ ἓν κεφάλαιον, τοὺς πολλοὺς ἐν ἑαυτῇ συνείληφεν, οὐχ ὡς ἑτέρους ἐν ἑτέρῳ, ἀλλ' ὡς τοὺς αὐτοὺς ἐν τῷ αὐτῷ. ἔνθα δὲ ὁ τόπος ζωτικός ἐστι καὶ λογικός. ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ τῶν εἰδῶν τόπος, ἐν εἴδος ὄν πάντων τῶν εἰδῶν περιληπτικόν. ἐπὶ τῆς ζωῆς δὲ καὶ δυνάμεως ὁ αὐτὸς ἔστω λόγος, ὡς περὶ τοῦ νοῦ καὶ τῆς νοήσεως. καὶ γὰρ καὶ ἐπὶ τούτων ἡ φαινομένη σχέσις, τῶν περιεχομένων πρὸς τὰ περιέχοντα, ὡς τῶν ἐν τόπῳ πρὸς τὸν τόπον ἐστίν. ἔτι γὰρ καὶ ὅτι μάλιστα συμπέφυκεν ἐπὶ τῶν ἀσωμάτων τὰ περιεχόμενα τοῖς περιέχουσιν, ἀλλ' ὅμως τὴν τάξιν οὐ συγχεῖ τὴν ὡς ἑτέρων ἐν ἑτέροις. δεῖ οὖν φησιν ὁ Ἰάμβλιχος ἐπὶ πάσης μὲν ἐφ' ὅλα τὰ ὁπωσοῦν ὄντα, ὡς ἕτερα ἐν ἑτέροις τὴν ὅλην τοῦ τόπου φύσιν. οὐχ ὁμωνύμως, ἀλλὰ κατ' αὐτὸν τὸν τοῦ γένους λόγον. μία γάρ ἐστιν ἡ τῶν περιεχομένων πρὸς τὰ περιέχοντα σχέσις. ἡ αὐτὴ μὲν πανταχοῦ. κατὰ δὲ τὰς διαφόρους ὑποστάσεις τῶν μετεχόντων ἐξαλλαττομένη. ἄλλη μὲν γάρ ἐστιν ἐν τοῖς σώμασιν. ἄλλη δὲ ἐπὶ τῶν ἀσωμάτων. καὶ δὴ καὶ τοῦτο φανερόν, ὅτι ὡς περὶ τῶν ὁρωμένων ἕτερα ἐν ἑτέροις περιέχεται, οἷον τὰ μὲν στερεὰ σώματα ὑπὸ τῶν λεπτοτέρων στοιχείων, οἷον γῆ καὶ ὕδωρ ὑπὸ ἀέρος καὶ πυρός, ταῦτα δὲ ὑπὸ τοῦ οὐρανοῦ, οὕτως ἐν ταῖς ἄλλαις οὐσίαις, αἱ δεύτεραι ὑπὸ τῶν προτέρων περιέχονται, καὶ ἐν ἑαυταῖς κεῖνται. ὁ μὲν κόσμος, ἐν τῇ ψυχῇ. ἡ δὲ ψυχή, ἐν τῷ νῷ. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὡσαύτως. ἀεὶ γὰρ τὰ ἀρχηγικώτατα, τὴν τῶν πρεσβυ-

Iamblich

Omnia ista magis
sapiunt iamblichũ
bone simplici quam
dialecticam. Quae quidem
si me audisses, fecisses
missa & in proprium
locũ reseruasses. Multo
melius igitur Ammoniꝰ
& alij interpretes in hac parte.

τάτου τόπου τάξιν περιείληφε. ταύτην δὲ τὴν ἰδιότητα καὶ Ἀρχύτας ἀποδίδωσι τῷ
» τόπῳ, λέγων. τῷ μὲν τόπῳ ἴδιον ἐστί, τὸ τὰ μὲν ἄλλα ἐν αὐτῷ ἦμεν. αὐτὸν δὲ ἐν μηδενί. εἰ γὰρ »
» ἔν τινι τόπῳ ἔσται, καὶ ὁ τόπος πάλιν αὐτὸς ἐν ἑτέρῳ. καὶ τοῦτο μέχρις ἀπείρου συμ- »
» βάσεται. ἀναγκαῖον γὰρ οὖν τὰ μὲν ἄλλα, ἐν τόπῳ ἦμεν. τὸν δὲ τόπον, ἐν μηδενί. ἀλλ' οὕ- »
» τως ἀποτελοῦντα ὡς περ καὶ τὰ πέρατα πρὸς τὰ περαινόμενα. ὁ γὰρ τῷ παντὸς κόσ- »
» μω τόπος, πέρας ἁπάντων τῶν ὄντων ἐστί. σαφῶς δέ φησιν Ἰάμβλιχος ἐνταῦθα πέρας »
τῶν ὁπωσοῦν περατουμένων τὴν ἰδιότητα τοῦ τόπου λέγειν, εἰ μὴ ὁρῶντα τὰ σώματα λέγει, περὶ ὧν αἱ κατηγορίαι. ἀλλ' ὁ Ἰάμβλιχος ταῦτά φησι, μὴ ὡς περ ἐμφαίνει ὁ λόγος ἐπὶ τοῦ κόσμου μόνου ταῦτα στήσωμεν, ἀλλὰ κοινῶς τὸ πέρας ἀεὶ ἐπὶ τῶν πρεσβυτέραν αἰτίαν ἐπαναγάγωμεν. οὕτω γὰρ ἡμῖν ἔσται τοῦ μὲν ὅλου κόσμου πέρας, ἡ ψυχή, καὶ ὁ νοῦς. καὶ τούτου ἡ μία καὶ ἡνωμένη ἐνέργεια. ἀνωτέρω δὲ ἔσται καὶ τούτου, τὴν ὡς θεοῦ οὐσίαν τοῦ τόπου κατοψόμεθα, ἑνοειδῆ τινα οὖσαν καὶ πάντα συνέχουσαν ἐν ἑαυτῇ, καὶ καθ' ἓν μέτρον τὰ ὅλα συμπεραίνουσαν. τὸ αὐτὸ δὲ καὶ ἀπὸ τῆς περιοχῆς ἔστι συλλογίσασθαι. τὸ γὰρ μέχρι τῶν ἀνωτάτω ἀνήκον αἴτιον τῆς περιοχῆς, προάγει ἡμᾶς ἐπ' ἐκεῖνον τὸν θεῖον τόπον, ὅστις αὐτός τε ἑαυτοῦ ἐστιν αἴτιος, καὶ αὐτὸς ἑαυτοῦ περιληπτικός. ἐν ἑαυτῷ τε ὑφέστηκε, καὶ οὐκέτι ἀχώριστον. χωριστὴν δὲ τῶν ὄντων ἔχει τὴν ὑπόστασιν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἔστω τῆς Ἰαμβλίχου νοερᾶς θεωρίας περὶ τοῦ τόπου δόγματα. ἡμεῖς δὲ συμμετρότερον ἤτοι τὴν χρείαν καὶ τὴν φύσιν τοῦ τόπου ζητοῦντες τοῦ κυρίως καὶ οὐ τοῦ κατὰ μεταφορὰν λεγομένου φαμέν. ὅτι τὰ μὲν ἀγένητα καὶ ἀμέριστα πάντα, τήν τε οὐσίαν καὶ τὴν τοῦ εἶναι παράτασιν ἡνωμένην ἔχοντα ὅλα, ἅμα ἐν ἑαυτοῖς ἐστι. καὶ διὰ τοῦτο, οὐδὲ τόπου ἐδεήθη οὔτε χρόνου. ἀρκεῖ δὲ ὁ αἰὼν ἐκεῖ ἐν ἑνὶ μένειν πάντα ποιῶν. τὰ δὲ γενητὰ καὶ μεριστὴν ἔχοντα τήν τε οὐσίαν αὐτὴν καὶ τὴν τοῦ εἶναι παράτασιν, ταῦτα τοῦ μὲν χρόνου ἐδεήθη, μὴ συγχωροῦντος μήτε σκεδάννυσθαι, μήτε συγχεῖσθαι τὴν τοῦ εἶναι παράτασιν, ἀλλ' ὡς δυνατὸν ἐν τάξει κατὰ τὸ πρότερον καὶ ὕστερον συνάγοντα αὐτὴν καὶ συνεχίζοντα. διὸ οὐδὲ συμπέφυκεν εἰς ταυτὸν ὁ τῶν Τρωϊκῶν καὶ ὁ τῶν νῦν χρόνος. οὔτε μέντοι ἀπέσπασται πάντῃ ἀλλήλων τὰ μέρη, ἀλλ' ἐν τάξει διασώζει τὴν πρὸς ἄλληλα συνέχειαν. οὕτως δὲ καὶ ὁ τόπος, τὰ μὴ ἐναμμένα μείναντα τῶν σωμάτων μέρη, ἀλλ' εἰς ὄγκον διαστάντα καὶ πεσόντα ἐκ τῆς ἑαυτῶν ἀμερείας, ἅμα μὲν ὑποδέχεται, ἅμα δὲ εὐθετίζει καὶ τάττει καὶ διορίζει, ὡς μήτε συμφύρεσθαι τὰς χεῖρας τοῖς ποσί, μήτε διασπᾶσθαι πάντῃ ἀπ' ἀλλήλων, διότι τὸν οἰκεῖον ἕκαστα κατέχει τόπον. διττὸς δὲ ὁ χρόνος καὶ διττὸς ὁ τόπος ἐστίν. ὁ μέν, συμφυὴς καὶ ἴδιος ἑκάστου. ὁ τὴν δὲ μὲν τὴν χεῖρα καὶ τόδε τὸ σπλάγχνον ἐν τοῖς δεξιοῖς συνέχων. τὴν δὲ δὲ καὶ τόδε ἐν τοῖς ἀριστεροῖς. καὶ τὴν μὲν κεφαλήν, ὑπὲρ τὸν τράχηλον ἄνω. τοὺς δὲ πόδας, μετὰ τὴν ἥβην κάτω. ὁ δὲ κοινός, καὶ ἄλλος ἄλλου κοινότερος. ἐπὶ γὰρ τῶν χερσαίων πάντων τόπος, ἡ γῆ καὶ ὁ ἀήρ. καὶ τόδε τὸ μέρος τῆς γῆς καὶ τοῦ ἀέρος. καὶ ἔτι μᾶλλον ὁ προσεχῶς περιέχων. ὃν καὶ Ἀριστοτέλης ἀπέδωκε, καὶ Ἀρχύτας. τὸν μέντοι ἴδιον ἑκάστῳ καὶ συμφυᾶ, οὐκ ἔστιν εὑρεῖν σαφῶς παραδεδομένον. καίτοι χρόνου ἀνάγκη ὥσπερ κοινόν, οὕτως καὶ ἴδιον ἀποδίδοσθαι, ἐν ᾧ περ καὶ κίνησιν.

Archytas

Iamblichꝰ

Si igitur cõtẽplationes iãb.
clino proba-
cur tã auide
las asseӗtari
& immediũ p-
fers ?

Duplex tẽp.
& duplex loc.

Archytas

Aristotelis

Iamblich. καὶ ὁ νεώτερος δὲ τόπος ὁ κατὰ τὸ πέρας τοῦ περιέχοντος, οὐχ ὡς πέρας ἁπλῶς ἔχει τὸ τόπος εἶναι, ἀλλὰ κατὰ τὸ δραστικὸν καὶ ὑποδεκτικὸν καὶ ὁριστικόν, ὥς καὶ Ἰάμβλιχος εἶπε. τὰ γὰρ περιέχοντα, ἀεὶ δραστικὴν ἔχει καὶ περιεκτικὴν καὶ ὁριστικὴν τῶν ἐν αὐτοῖς δύναμιν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἀρκείτω πρὸς τὸ παρόν.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΧΕΙΝ

Ἐπὶ δὲ τὴν λοιπὴν κατηγορίαν τὴν τοῦ ἔχειν ἰόντες, πρῶτον πάλιν περὶ τῆς τάξεως ζητῶμεν. καὶ γὰρ Ἀρχύτας μὲν μετὰ τὴν οὐσίαν καὶ τὰ συνυπάρχοντα τῇ οὐσίᾳ, τήν τε ποιότητα καὶ ποσότητα, καὶ μετὰ τὰ πρός τι, ἐφεξῆς τὴν τοῦ ἔχειν κατηγορίαν τίθησι λέγων. *Archytas* « Μετὰ δὲ ταῦτα ἡ τῶν ἐπικτάτων σχέσις. φανερὸν δὲ ὅτι καὶ ἀκράτησις ὁποίου ἄν τι ᾖ
« τῶν ἐπικτάτων ἀπὸ ταυτομάτου, ὑπὸ ταύταν ἐντί. μετὰ γὰρ τὰς πρὸς ἄλληλα δεικνυούσας σχέσεις, οἰκείως ἐνόμισεν εὐθὺς τὴν τῶν ἐπικτήτων σχέσιν δεῖν ἀριθμηθῆναι, οὕτως ἔχουσαν συγγενῶς πρὸς ἐκείνην. ὁ δέ γε Ἀριστοτέλης τὸ ἔξωθεν αὐτοῦ πάντων ἀρχηγικώτερον οἰόμενος εἶναι τοῦ ἔξωθεν προσγινομένου καὶ ἐπικτήτου. ἐπειδὴ τὰ μὲν ἄλλα πάντα γένη, ἢ ἐν οὐσίᾳ, ἢ ἐν σχέσεσί τισιν ὄντα ἀφ' ἑαυτῶν, τινὰ μοῖραν εἰς τὸ εἶναι συμβάλλεται. τὸ δὲ ἔξωθεν ἔχειν ὅλον καὶ ἐπίκτητον περὶ ἡμᾶς ἐστιν, διὰ τοῦτο τελευταῖον αὐτὸ τίθησι. καὶ τὸ πολλαχῶς δὲ λέγεσθαι τὸ ἔχειν, ἐναργέστερον τοῦ ποῦ καὶ ποτέ. καίτοι ἐκεῖνα πολλαχῶς ἐλέγετο, ἐπί τε τοῦ τόπου καὶ τοῦ ἐν τόπῳ. καὶ τοῦ χρόνου καὶ τοῦ ἐν χρόνῳ. καὶ τοῦτο οὖν ἀφορμὴν παρέχει τῆς ἐπὶ τῷ τέλει θέσεως αὐτῆς. δῆλον δὲ ὅτι κἂν πολλαχῶς λέγηται τὸ ἔχειν, οὐ τὸ ὁμώνυμόν ἐστι τὸ γένος, ἀλλὰ τὸ ἐκ τῆς ὁμωνυμίας διακρινόμενον. συμφωνοῦσι ταῖς τῶν ἰδίων ἀποδόσεσι, καὶ ὁ Ἀρχύτας οὐ μετὰ τὰ *Archytas* πρός τι, ἀλλὰ μετὰ τὸ ποιεῖν καὶ πάσχειν ἔταξε τὸ ἔχειν, ἑβδόμην αὐτῷ τάξιν ἀποδιδούς. καὶ ἴσως ἐνδείκνυσι διὰ τούτου, ὅτι κἂν ἔχῃ τινὰ τάξιν τὰ γένη, ἣν ἐν τῷ περὶ τῆς τάξεως λόγῳ παραδέδωκεν, ἀλλὰ τά γε ἔσχατα, καὶ ἀδιάφορόν πως κατὰ τὴν τάξιν διὰ τὴν ἀρχηγικὴν καὶ γενικὴν ἁπάντων ὕπαρξιν. ἀλλὰ περὶ μὲν τῆς τάξεως, ἀρκεῖ τοσαῦτα. τὴν δὲ φύσιν αὐτοῦ καλῶς ὁ Ἀρχύτας παρέστησεν εἰπών. *Archytas* « Τῷ δὲ ἔχειν ἴδιόν ἐστι τὸ
« ἐπίκτατον καὶ τὸ κεχωρισμένον τᾶς οὐσίας, σωματῶδες ὑπάρχον. τὸ, τελώπιον καὶ τὰ
« ὑποδήματα ἕτερα τῶ ἔχοντος ἐντί, οὔτε συμπεφυκηκότι αὐτῷ, οὔτε μὰν συμβεβη-
« κότι, ὥσπερ χαροπότας καὶ μανότας. τούτων γὰρ ἕκαστον ἀσώματον. ἀλλ' ὥσπερ τὸ σῶ-
« μα καὶ τὸ ἐπίκτατον. ἐπικτήτου οὖν τινὸς μετουσία, καὶ τοῦ κεχωρισμένου τῆς οὐσίας,
καὶ μὴ διατιθέντος αὐτὴν καθ' αὐτό, μὴ δὲ ὀνομάζεσθαι ἀφ' ἑαυτοῦ ποιοῦντος καὶ περικειμένου, τὸ ἴδιόν ἐστι τοῦ ἔχειν. καὶ σωματικὸν οὖν εὐθὺς τοῦτο, ἀλλ' οὐχὶ συμβεβηκός. διὸ οὔτε συμφυές ἐστιν, οὔτε ἀλλοιωτικὸν τοῦ ἔχοντος, ὥστε οὔτε ποιότητα οὔτε ποσότητα, οὔτε σχέσιν οὔτε ἐνέργειαν ἢ πάθος ἔχοντι, κατὰ τοῦτο τὸ γένος λέγεται ἔχειν. ἀλλ' οὐδὲ ἔστιν ὡς μέρος ἔχειν. συμφυῆ γὰρ ταῦτά ἐστι, καὶ αὐτὸ ἐκεῖνο. ἀλλ' εἴ τι σῶμα ἐπίκτητον ὡς ἕτερον ἑτέρῳ περίκειται, τοῦτο ἐν τῇ τοῦ ἔχειν περιείληπται κατηγορίᾳ.

ἀνθρωπότας — μανότης

Quae qs dicatur habere secundum praedicamentum ipsum habere.

διό, οὐδὲ τὰ κτήματα ἢ ἀνδράποδα. ἢ φίλους ἢ πατέρας. ἢ υἱεῖς, κατὰ τοῦτο τὸ γένος ἔχειν λεγόμεθα. διότι οὐκ ἐν περιθέσει ταῦτά ἐστι, καίτοι κτήματα ὄντα. τὸ γὰρ οὖν
« καὶ ὁ Πλάτων ἐν Θεαιτήτῳ, τὸ ἔχειν ἀπὸ τοῦ κεκτῆσθαι σαφῶς διέκρινεν, εἰπών. Οὐ ταὐ-
« τόν μοι φαίνεται τὸ κεκτῆσθαι τῷ ἔχειν. οἷον, εἰ ἱμάτιον πριάμενός τις, καὶ ἐγκρατὴς ὢν μὴ φο-
« ροίη, ἔχειν μὲν οὐκ αὐτόν, κεκτῆσθαί γε μὴν φαμέν. ὅρα δὴ καὶ ἐπιστήμην εἰ δυνατὸν οὕτως κε-
« κτημένον μὴ ἔχειν αὐτήν. ὥσπερ εἴ τις ὄρνιθας ἀγρίας, περιστερὰς ἢ ἄλλο τι θηρεύσας οἴκοι
« κατασκευασάμενος περιστερῶνα τρέφοι, τρόπον μὲν ἄν που τινὰ φαῖμεν αὐτὸν αὐτὰς ἀεὶ
« ἔχειν, ὅτι δὴ κέκτηται. τρόπον δὲ ἄλλον οὐδεμίαν ἔχειν, ἀλλὰ δύναμιν μὲν αὐτῷ περὶ αὐτὰς
« παραγεγονέναι. ἐπειδὴ ἐν οἰκείῳ περιβόλῳ ὑποχειρίους ἐποιήσατο λαβεῖν καὶ ἔχειν, ἐπει-
« δὰν βούληται. ὥστε καὶ κατὰ Πλάτωνα τότε γίνεται τὸ ἔχειν, ὅταν ἐγκρατὴς ὁ ἔχων τοῦ ἐχομένου. ὡς ὅταν κρατῇ τῆς περιστερᾶς, ὥσπερ ὅταν περίκειται τὸν δακτύλιον, τότε λέγεται ἔχειν αὐτόν. καὶ οὐκ ἔστιν ἀπόλυτος ἐνέργεια. οὔτε ἄλλου πρὸς ἄλλο ἁπλῶς. ἀλλὰ πρὸς ἄλλο εἰς ἑαυτὸ κράτησις, πολλῷ ἐκβεβηκυῖα πασῶν τῶν ἄλλων κατηγοριῶν. φαίνεται δὲ λοιπόν, καὶ πῶς τῶν ὁμωνύμως λεγομένων ἔχειν, διέστηκε τὸ ὄντως γένος τοῦ ἔχειν. οὔτε γὰρ τὸ ἕξιν ἔχειν ἢ ποιότητα ἢ ποσότητα, περιέχεται ἐν αὐτῷ. ἀσώματα γὰρ ταῦτα. οὔτε τὸ ὡς ἀγρὸν ἔχειν. ἢ υἱὸν ἔχειν. ἢ κεκτῆσθαι. κτήματα μὲν γὰρ καὶ ταῦτα σωματικά. ἀλλ' οὐ περιεχόμενα ἔξωθεν, ἢ περιέχοντα. καὶ ἔοικε μέσον πως εἶναι τὸ ἔχειν τοῦ κεκτῆσθαι, καὶ τοῦ καθ' ἕξιν διακεῖσθαι. ἡ μὲν γὰρ ἕξις ὡς ἡ λευκότης, χωρίζεται ἀπὸ τῶν ἔξωθεν κτημάτων, ἃ οὐ περικείμεθα. ἡ δὲ σωματικόν ἐστι καὶ ἔξωθεν χωρίζεται, τῶν ἔξωθεν. ἡ δὲ συμβεβηκασιν ἡμῖν, συμφυεῖς οὖσαι καὶ οὐκ ἐπίκτητοι. τοιαύτη μὲν οὖν ἡ τοῦ ἔχειν ἰδιότης ἐστί. καὶ οὕτως ἀπὸ τῶν ὁμωνύμως λεγομένων κεχώρισται. ἐπεὶ δὲ δεῖ καὶ τούτου τοῦ γένους παραδοῦναι τὰς κατ' εἴδη διαφοράς, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων γενῶν αὐτός τε ὁ Ἀριστοτέλης ἐποίει, καὶ ἡμεῖς κατακολουθεῖν ἐπιχειρώμεθα, λέγεται δὲ πολλαχῶς τοῦτο, φυλακτέον μὴ λάθωμεν εἰς ἄλλο τι σημαινόμενον μεταχωρήσαντες. καὶ γὰρ καὶ αὐτὸς ὁ Ἀρχύτας ἀντὶ τῶν κατ' εἴδη διαφορῶν, τὰς πολ-
« λὰς σημασίας, ἀπαριθμεῖται λέγων. Τὸ δὲ ἔχειν, διαφορὰς μὲν οὐκ ἐπιδέχεται πλεό-
« νας εἰδέων. λέγεται δὲ πολλαχῶς. καὶ γὰρ οἱ ἐπιστάμονες, ἔχειν λέγονται ταν ἐπιστάμαν. καὶ
« τοὶ νοέοντες, ταν νόασιν. καὶ τοὶ κεκταμένοι, ταν κτᾶσιν. καὶ ὁ Ἀριστοτέλης δὲ ἐπὶ τέλει τοῦ συγγράμματος, τὸ ἔχειν εἰπὼν κατὰ πλείονας τρόπους λέγεσθαι, οὐ τὰς κατ' εἴδη διαφοράς, ἀλλὰ τὰς πολλὰς αὐτοῦ σημασίας παραδίδωσιν. ὁ μέντοι Ἰάμβλιχος πειρᾶται καὶ τοῦτο κατ' εἴδη διακρίνειν. καὶ κατ' αὐτὸ τοῦτο μόνον τὸ τοῦ ἔχειν γένος ἀποδιδοὺς τὰς διαφοράς, ἐστὶ φησὶ τοῦ ἔχειν, τά τε περικείμενα περὶ τοῖς σώμασι μερικῶς, ὥσπερ δακτύλιος περὶ δάκτυλον, καὶ τὰ περὶ ὅλον τὸ σῶμα, ὥσπερ ἱμάτια. τὰ δὲ ἀμυντήρια, εἴτουν ὄργανα, ὥσπερ ὅπλα. τὰ δέ, προβέβληται τοῦ σώματος. ἢ ὡς κόσμον τινὰ παρεχόμενα αὐτῷ, ἢ ἄλλης ἕνεκα χρείας. ἔνεστι δέ φησι καὶ κατὰ τὰς σχέσεις τὰς περὶ τὸν βίον διαιρεῖσθαι τὰς τοῦ ἔχειν διαφοράς. οἷον, εἰ τὰ μέν, εἰς εἰρήνην. τὰ δέ, εἰς πόλεμον ἐστὶ χρήσιμα, ὡς κόσμια καὶ ὅπλα. καὶ τὰ μέν, κατὰ προαίρεσιν ἡμῖν περίκειται ὡς ἱμάτια καὶ

ἔχει — κεκτῆσθαι
Plato
Archytas
Iamblich.

Iāblich⁹

Dubiū

Plotin⁹

Nicostrat⁹

ἕξις. uulgo textus

Inuehit[ur] in Aristotelem nicostratus

Nicostrat⁹

ὅπλα. τὰ δὲ, ἄνευ προαιρέσεως· ὡς δεσμοί. καὶ τὰ μὲν, κρατοῦμεν, ὡς δόρυ καὶ βακτηρίαν. ὑπὸ δέ τινων κρατούμεθα, ὡς ὑπὸ τῶν ὑποδημάτων. καὶ ἤτοι διὰ σπουδῆς παρὰ ἡμῖν τὸ ἔχειν, ἢ ἄνευ τινὸς πραγματείας. Ταύτας μὲν οὖν ὡς ἤδη τινὰς διαφορὰς τοῦ ἔχειν ὁ Ἰάμβλιχος ἀπηριθμήσατο. Ἐπιστῆσαι δὲ ἄξιον, μήποτε τὰ πλεῖστα τούτων, οὐ τῆς τοῦ ἔχειν ἐστὶ διαφορᾶς δηλωτικά, ἀλλὰ τοῦ ἔχοντος καὶ τοῦ ἐχομένου. καὶ τοῦ τρόπου. εἴτε γὰρ ὅλον ἢ μέρος τὸ ἔχον, καὶ εἴτε ἑκουσίως, ἢ ἀκουσίως, καὶ εἴτε ἄνευ σπουδῆς, ἢ μετὰ σπουδῆς, καὶ αὖ πάλιν. εἴτε ὡς κόσμια ἢ ἀμυντήρια, καὶ τὸ ἐν εἰρήνῃ δὲ ἢ ἐν πολέμῳ, οὐ τοῦ ἔχειν, ἀλλὰ τοῦ καιροῦ καὶ τῆς περιστάσεως ἐν ᾗ ἔχει τὸ ἔχον, τούτων λέγει τὴν διαφοράν. τὸ μέντοι κρατεῖν ἢ κρατεῖσθαι, δοκεῖ μοι τοῦ ἔχειν αὐτοῦ διαφορὰν δηλοῦν. Ἐφιστάνει δὲ Ἰάμβλιχος ἐκ τῶν εἰρημένων τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ἐπὶ ὀλίγον διατείνει τὸ γένος τοῦτο. τὰ γὰρ ἐπίκτητα σώματα καὶ σωμάτων περιβλήματα, ὀλίγα ἐστίν. καὶ δὲ καὶ ὅτι ἐπὶ μόνων ἐμψύχων θεωρεῖται ὡς δειχθήσεται. Ἀπορίαι δὲ πολλαὶ καὶ πρὸς τοῦτο γεγόνασι τὸ γένος. καὶ γὰρ Πλωτῖνος ἀπορεῖ λέγων, περὶ δὲ τοῦ ἔχειν, εἰ τὸ ἔχειν πολλαχῶς, διὰ τί οὐ πάντες οἱ τρόποι εἰς ταύτην τὴν κατηγορίαν ἀναχθήσονται. ὥστε καὶ τὸ ποσόν, ὅτι ἔχει μέγεθος. καὶ τὸ ποιόν, ὅτι ἔχει χρῶμα. καὶ ὁ πατήρ, ὅτι ἔχει υἱόν. καὶ ὁ υἱός, ὅτι ἔχει πατέρα. καὶ ὅτι κτήματα. πρὸς ὃ ῥητέον. ὅτι οὐχ οἷόν τε τῶν ὁμωνύμων καὶ κατὰ γένος ἐξηλλαγμένων, μίαν εἶναι κατηγορίαν, καὶ ἓν γένος. οὐ μέντοι οὔτε τὸ ποσὸν ἐν τῷ ἔχειν τούτων ἐστὶ διότι ἔχει μέγεθος, οὔτε τὸ ποιὸν ὅτι ἔχει χρῶμα. ἀσώματα γὰρ τὸ ποιὸν καὶ τὸ ποσόν. ἡ δὲ κατηγορία αὕτη, τῶν περὶ ἡμᾶς ἐπικτήτων σωμάτων ἐστίν. ὁ δὲ πατήρ, εἰ μὲν καθὸ σῶμα, ἀλλ' οὐ περίθετον. εἰ δὲ καθὸ σχέσιν ἔχει πρὸς υἱόν, ἀλλὰ σῶμα τὸ σχέσις. Ὁ δὲ Νικόστρατος ἐγκαλεῖ. διατί φησιν οὐκ ἔθηκας τὰ ὀκτὼ σημαινόμενα τοῦ ἔχειν, ἅπερ ἐν τέλει τοῦ βιβλίου διηριθμήσω. καὶ ὅτι οὐκ ἀπέκρινας τὰ ἀλλότρια τῆς προκειμένης κατηγορίας, ὅπερ ποιοῦσιν οἱ πολύσημον φωνὴν διαιρούμενοι. οὐ γὰρ ἴσμεν νῦν τί ποτέ ἐστι τῶν κατηριθμημένων τὸ δέκατον τοῦτο γένος. ἐὰν γὰρ ἀκριβολογῇ ταύτης, οὐδὲν τῶν ἀντικειμένων τοῦ ἔχειν, τὸ ὡς γένος ἐστί. προσκείσθω δὲ αὐτῇ ἡ ἐν τέλει τοῦ ἀριστοτέλους ῥῆσις, οὕτως ἔχουσα. Τὸ ἔχειν, κατὰ πλείους τρόπους λέγεται. ἢ γὰρ ὡς ἕξιν καὶ διάθεσιν, ἢ ἄλλην τινὰ ποιότητα. λεγόμεθα γὰρ ἐπιστήμην ἔχειν καὶ ἀρετήν. ἢ ὡς ποσόν. οἷον ὃ τυγχάνει τις ἔχων μέγεθος. λέγεται γὰρ τρίπηχυς. ἢ ὡς τὰ περὶ τῷ σώματι. οἷον ἱμάτιον ἢ χιτῶνα. ἢ ὡς ἐν μορίῳ. οἷον ἐν χειρὶ δακτύλιος. ἢ ὡς μέρος. οἷον πόδα ἢ χεῖρα. ἢ ὡς ἐν ἀγγείῳ. οἷον ὁ μέδιμνος τοὺς πυρούς. ἢ ὡς κτῆμα. ἔχειν γὰρ οἰκίαν καὶ ἀγρὸν λεγόμεθα. λεγόμεθα δὲ καὶ γυναῖκα ἔχειν. καὶ ἡ γυνὴ ἄνδρα. ἔοικε δὲ ἀλλοτριώτατος ὁ νῦν ῥηθεὶς τρόπος τοῦ ἔχειν εἶναι. οὐθὲν γὰρ ἄλλο τὸ ἔχειν γυναῖκα σημαίνομεν, ἢ ὅτι συνοικεῖ. Ἐν δὴ τούτοις, τὸ μὲν ὄγδοον τὸ ἔχειν γυναῖκα ἢ ἄνδρα, καὶ αὐτὸς παρῃτήσατο. ὡς μήτε τοῦ ὁμωνύμως λεγομένου ἔχειν ἁπτόμενον, ἀλλὰ μᾶλλον τὸ συνεῖναι δηλοῦν. τὸ δὲ πρῶτον, σαφῶς ἐστι τοῦ ποιοῦ. τὸ γὰρ ἕξιν ἔχειν καὶ διάθεσιν, οὐδὲν ἄλλο φησὶν ὁ Νικόστρατος ἐστίν, ἐὰν μεταλάβωμεν εἰς τὸ τί ἐστιν, ἢ τὸ ἐπιστήμονα εἶναι, καὶ ἑκτικὸν εἶναι, ἅπερ ἐστὶ τοῦ ποιοῦ. ἀλλὰ καὶ τὸ μέγεθος ἔχειν καὶ τὸ τρίπηχυ εἶναι τοῦ πο-

∴ f. ἄρτι κειμένων. uel ἀντισημαινομένων

Vestē uel annulū habere ad praedicamentū ad aliquid ptinere

Iamblich⁹

Defenditur a calumnia nicostrati aristotelis

Insuetae Aristotelicae breuitati adiectiunculae ad expressione maior

σοῦ. καὶ τὸ τρίτον δὲ καὶ τὸ τέταρτον, καὶ τὸ ἕβδομον, τοῦ ἔχειν σημαινόμενον, σαφῶς ἕκαστόν ἐστιν ἐν τῇ τοῦ πρός τι κατηγορίᾳ. καὶ γὰρ τὸ ἱμάτιον φησὶν ἔχειν, καὶ δακτύλιον ἔχειν, ἴσον ἐστὶ τῷ οἰκίαν ἔχειν καὶ κεκτῆσθαι. καὶ ἔστι τῶν πρός τι. τὸ γὰρ κτῆμα, τοῦ κτήτορος. καὶ ὁ κτήτωρ, τοῦ κτήματος. καὶ τὸ πέμπτον δὲ, τουτέστι τὸ μόριον ἔχειν, οὐκ ἄδηλον ὅτι καὶ τῶν πρός τι ἐστίν, εἴπερ μέρος πρὸς ὅλον. καὶ ἄλλως τῆς κατὰ τὴν οὐσίαν ἐστὶ κατηγορίας. ἐὰν γὰρ μεταλάβωμεν εἴ τις τί ἐστι τὸ ἔχειν πόδας καὶ χεῖρας, ἐρεῖς κατὰ τὸν ἀκριβῆ λόγον. κἂν ἀσύνηθες ᾖ τὸ πεποδῶσθαι καὶ κεχειρῶσθαι. καὶ κοινῶς τοῦ οὐσιῶσθαι, ἀηθὲς ὂν καὶ τοῦτο. διαλεκτικοῖς δὲ οὐχ οὕτως συνηθείας ὡς ἀκριβείας μέλει. ἥμαρτεν οὖν φησι μὴ ἀποκρίνας τὰ ἄλλα σημαινόμενα, ὡς εἰδείημεν τί ποτέ ἐστιν ἡ τοῦ ἔχειν κατηγορία. πρὸς δὴ τοῦτο φησὶν Ἰάμβλιχος, ὅτι διὰ τοῦτο ἐν τῷ τέλει διέκρινε τὰ τοῦ ἔχειν σημαινόμενα, ἵνα αὐτὰ χωρίσῃ τῆς τοῦ ἔχειν κατηγορίας. ἐν μὲν ἀρχῇ καὶ ἐν μέσῳ, ὅτε περὶ τῶν ἓξ ἅμα γενῶν ἔλεγε, διὰ τῶν παραδειγμάτων ἐδήλωσε. καὶ γὰρ σύνηθες τοῖς διαλεκτικοῖς, τὸ ἀφορίσαι τι παράδειγμα, ὡς τὰ τούτῳ μὴ ὄντα παραπλήσια ἀποκρίνεσθαι. οἱ γοῦν ἐκ τῆς ἀκαδημίας ὁρισάμενοι τὸ ἑκτόν, τὸ οἷόν τε ἔχεσθαι πρὸς τοὺς ζητοῦντας, κατὰ τί τοῦ ἔχειν σημαινόμενον λέγουσιν. ἐπεὶ δὴ πολλαχῶς τὸ ἔχειν, ὡς καὶ ἀριστοτέλης διώρισε. πρὸς τοῦτο γοῦν παράδειγμα ἐπῆγον ἑκτὸν λέγοντες εἶναι, ὃ οἷόν τε ἔχεσθαι οὕτως, ὡς ἡ φρόνησις ἔχεται ὑπὸ τοῦ φρονίμου, διὰ τοῦ παραδείγματος τὴν ὑπογραφὴν ποιούμενοι, καὶ ἅμα τὰ ἀλλότρια σημαινόμενα τοῦ ἔχειν ἀποκρίνοντες. καὶ ὁ ἀριστοτέλης οὖν, ὅταν τοῦ ἔχειν πολλαχῶς λεγομένου, τοιοῦτον τὸ κατὰ γένος ἔχειν ὑπολαμβάνει, οἷον τὸ ὑποδεδέσθαι καὶ ὡπλίσθαι, διὰ τοῦ παραδείγματος πᾶν τὸ ἄλλο πλῆθος τῶν ὁμωνύμως λεγομένων ἀπεσκευάσατο. καὶ γὰρ χωρίζεται ἀπὸ κτημάτων. οὐ γὰρ περικείμεθα ἐκεῖνα. καὶ ἀπὸ τῶν ἕξεων καὶ τῆς ποσότητος. συμβεβήκασι γὰρ αὗται, καὶ ἅμα εἰσὶν ἀσώματοι. χωρίζεται δὲ καὶ τῶν ὡς μορίων ἐχομένων. ὅτι ἐκεῖνα μὲν ἐστὶ συμφυῆ. ταῦτα δὲ, ἐπίκτητα. καὶ ἔτι τῶν ὡς κτημάτων. ὅτι πάντῃ ἔξωθεν ταῦτα, καὶ οὐ περικείμενα. χωρίζεται δὲ καὶ τῶν ἐν ἀγγείῳ. ὅτι ἐκεῖνα ἁπλῶς κεῖται ὡς ἐν τόπῳ. μόνα δὲ ἐστὶν ἐν τοῖς ἀπηριθμημένοις τῆς τοῦ ἔχειν κατηγορίας, τό, τε τρίτον καὶ τὸ τέταρτον. τὸ μὲν ἱμάτιον ἔχειν, κατὰ τὸ ἐν ὅλῳ τῷ σώματι. τὸ δὲ δακτύλιον, κατὰ τὸ ἐν μέρει. καὶ δῆλον ὅτι εὐσύνοπτα ταῦτα ἦν, διὰ τὴν πρὸς τὸ ὡπλίσθαι καὶ ὑποδεδέσθαι ὁμοιότητα. ἅπερ τῆς τοῦ ἔχειν κατηγορίας ὁ ἀριστοτέλης παραδείγματα προεβάλετο. μάτην οὖν ὁ Νικόστρατος ἐγκαλεῖ, ὡς ἐν τοῖς τοῦ ἔχειν σημαινομένοις μὴ ἀποκρίνοντι τὸ κατὰ τὸ γένος ἔχειν, εἰ μὴ ἄρα ὅτι μὴ προσέθηκεν ὁ ἀριστοτέλης τῷ τρίτῳ καὶ τετάρτῳ, ὅτι ταῦτά ἐστι κατὰ τὸ γένος. τὰ δὲ ἄλλα, ἐκτὸς ἀποβλητέον. ἀλλ' οὐκ εἰσὶν αἴτιοι αὗται προσθῆκαι συνήθεις τῇ ἀριστοτελικῇ συντομίᾳ. τὸ δὲ καὶ ἐν μέσῳ εἶναι τὰ τῆς κατηγορίας σημαινόμενα, γυμνάζοντος ἦν ὡς οἶμαι τοὺς ἐντευξομένους πρὸς ἀγχίνοιαν. ὁ μέντοι Νικόστρατος, ὑπὸ τὰ πρός τι καὶ τὸ τρίτον καὶ τὸ τέταρτον ἀνάγων, συγκρύπτει τὴν ἀλήθειαν. κἂν γὰρ κτήματά ἐστι τὰ ἱμάτια καὶ ὁ δακτύλιος, ἀλλὰ κατά γε τὴν περίθεσιν καὶ τὸ ἔχεσθαι προχείρως διαφέροντα τῶν ἄλλων κτημάτων, ὡς καὶ τῷ πλάτωνι

Celator ueritatis Nicostratus

διαλεκτικοῖς δὲ οὐ χοῦτως συνηθ= ὡς ἀκριβείας μέλει

Plato
Plotin[us]

δοκεῖ τῆς τοῦ ἔχειν γίνεσθαι κατηγορίας. ἀλλ' εἰ τὸ τῷ σώματι, καί φησιν ὁ Πλωτῖνος ἔχειν περὶ τὸ σῶμα καὶ μὴ ἀσώματον ἄλλην ποιεῖ κατηγορίαν, διὰ τί καὶ ἐπὶ τοῦ ποιεῖν πολλῆς οὔσης διαφορᾶς, οὐκ ἄλλη μὲν κατηγορία γίνεται κατὰ τὸ τέμνειν, ἄλλη δὲ κατὰ τὸ καίειν, ἢ κατορύττειν, ἢ ἀποβάλλειν. ἢ ἡ μὲν τοῦ ποιεῖν ἐνέργεια μία ἐστί, καὶ ἕνα ἔχουσα λόγον. καὶ οὐδὲν δεόμεθα τῆς διαφόρου ὑποδοχῆς τῶν τὸ ποιεῖν ὑποδεχομένων. καὶ ὅ τε μνῶν γὰρ καὶ ὁ καίων καὶ οἱ ἄλλοι, οὐδὲν κατὰ τὸ ποιεῖν διαφέρουσιν. ἡ μέντοι τοῦ ἔχειν κατηγορία ἐν τούτῳ τὴν ὅλην ἔχει ἰδιότητα ἐν τῷ μὴ ἀσώματον, σῶμα δὲ εἶναι τὸ περικείμενον. ἢ οὐκ ἀπὸ τῆς τυχούσης σχέσεως χαρακτηρίζεται, ἀλλ' ἐκ τῆς πρὸς ἄλληλα αὐτὸ κυρίως θεωρεῖται. ἀλλ' εἰ τὸ περικείμενον φησὶν ἱμάτιον ἄλλην κατηγορίαν ποιεῖ, διὰ τί μὴ καὶ τὸ κείμενον ἐπὶ κλίνης ἄλλην ποιήσει. ἢ τὸ μὲν κεῖσθαι ἱμάτιον ἐπὶ κλίνης, τῆς τοῦ κεῖσθαι ἐστὶ κατηγορίας ἢ τῆς ἐν τόπῳ. οὐδὲ μίαν γὰρ ἐνέργειαν παρέχεται ἡ κλίνη εἰς τὸ ἔχειν. ἕξιν γὰρ καὶ κράτησιν ἐμφαίνει τινά, ἡ τοῦ ἔχειν κατηγορία. ἀλλὰ σωμάτων ἐπικτήτων. εἰ δὲ τοῦτο ἀληθές, ἐπὶ μόνων τῶν ἐμψύχων τὸ ἔχειν ἐπαληθεύεται. ὥστε κἂν ἀγάλματι κόσμος περίκειται, ὡς μὲν ἄψυχον, οὐκ ἂν λέγοι τὸ ἔχειν τὸ ἄγαλμα, ἀλλὰ κεῖσθαι ἐν τῷ ἀγάλματι ὁ κόσμος. εἰ δὲ ὡς ἐμψύχῳ τις θεωροίη, κατὰ τὴν πρὸς τὸ ἔμψυχον ἀναφοράν, ἔχειν ἂν λέγοι τὸν κόσμον. ἀλλ' εἰ κατὰ τὴν καθ' ἕξιν τὸ ἔχειν χαρακτηρίζεται, εἰς ἕξιν ἀναχωρήσεται φησίν. ἡ δὲ ἕξις, ἐν τῇ ποιότητι. ἢ ὁμώνυμος αὕτη ἡ ἕξις. ἡ μὲν γάρ, ἐστὶ σωμάτων συνοχή. αὕτη δέ, ἐπικτήτων σωμάτων κράτησις. καὶ ἡ μὲν τοῦ ἔχειν, δι' ἐνεργείας τῶν ἐχόντων παραγίνεται. ἡ δὲ ποιοτήτων, οὐδὲ ἐνεργείας οὔτε τῶν μετεχομένων, οὔτε τῶν μεταλαμβανόντων. διαφέρουσι δὲ καὶ κατὰ τὰ ἐχόμενα. ὅτι ἐκεῖ μὲν ἀσώματά ἐστιν. ἐνταῦθα δέ, σώματα. καὶ κατὰ τὰ ἔχοντα. ὅτι ἐκεῖ μέν, ἐν τῇ οὐσίᾳ. ἐνταῦθα δέ, περὶ τὴν οὐσίαν ἔξωθεν. ἀλλ' εἰ ποιότητα φησὶν οὐ δεῖ λέγειν ἔχειν, ὅτι ἤδη ποιότης εἴρηται, οὔτε ποσότητα ἔχειν εἰρημένης ποσότητος, οὐδὲ μέρη ἔχειν εἰρημένης οὐσίας, διὰ τί τὸ ὅπλα ἔχειν, ἄλλης δεῖ λέγειν κατηγορίας. καίτοι εἰρημένης οὐσίας, ἐν ᾗ τὰ ὅπλα. ἢ ὅτι οὐ τὰ ὅπλα ἢ τὰ ὑποδήματα καθ' αὑτὰ εἴρηται εἶναι τῆς τοῦ ἔχειν κατηγορίας. οὐδὲ ἡ κτῆσις αὐτῶν, εἴ τις κεκτημένος αὐτά, χρῆσιν αὐτῶν μὴ ποιήσαιτο, ἀλλ' ἡ κράτησις αὐτῶν, καὶ ἡ ἐκ τοῦ ἔχειν αὐτὰ λεγομένη ἕξις, αὕτη ποιεῖ τὴν τοῦ ἔχειν κατηγορίαν. ἄλλο δέ ἐστι τὸ ποιότητα ἔχειν καὶ ποσότητα, ἄλλο τὸ ὅπλα ἔχειν καὶ ὑποδήματα. ἐκεῖ μὲν γὰρ ἀσωμάτων ἡ ἕξις. ἐνταῦθα δέ, σωματικῶν. καὶ ἐκεῖ μὲν ἀλλοιωτικά ἐστι τῶν μετεχόντων τὰ μετεχόμενα. ἐνταῦθα δὲ περίκειται μόνον. ἀλλὰ τὸ ἐν ὀλίγοις φησί, πῶς γένος. ἢ ὅτι ἐν τοῖς ἐσχάτοις ἐστὶ τοῦτο τὸ γένος. καὶ περὶ τὰ σώματα. καὶ ἐν τοῖς σώμασιν ὑπάρχει. καὶ διὰ τοῦτο εἰς βραχύ τι συνέσταλται. καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἂν εἴη γένος. καὶ γὰρ ὁ φοίνιξ εἷς ὤν, τὸ εἶδος ὅλον ἔχει ἐν ἑαυτῷ. ἀλλὰ διατί οὐ συνῆπτε τὸν περὶ τοῦ ἔχειν λόγον ταῖς ἄλλαις κατηγορίαις, ἀλλ' ὡς περ ἐκ μετανοίας μετὰ τὸν περὶ τῶν ἀντικειμένων, καὶ περὶ τῶν ἅμα, καὶ περὶ κινήσεως

Quaestio

Ad animata pertinere habere praedicamentum

ἕξις vox homonyma

Quaestio

Quaestio

Quaestio

Phoenix una tantum sola avis totam speciem in se habet

Quaestio

— Phoenix —

λόγον, περὶ τοῦ ἔχειν ἐμνημόνευσεν. ἢ συμπληρώσας τὸν περὶ τῶν κατηγοριῶν λόγον, ἐπειδή τινων κατὰ περιδρομὴν ἐν ἑαυτῷ ἐμνήσθη, ἐξεργάζεται καὶ ἐκεῖνα. τελευταίας δὲ οὔσης τῆς τοῦ ἔχειν κατηγορίας, φροντίζων τάξεως, εἰκότως τελευταίας τοῦ ἔχειν ὁμωνυμίας ἐμνημόνευσεν. οὐ μόνον αὐταῖς ταῖς κατηγορίαις τὴν προσήκουσαν ἀποδιδοὺς τάξιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἔξωθεν ἐπιλεγομένοις καὶ ἐξεργαζομένοις, τὴν αὐτὴν ἀποδιδούς. ἀλλ' ἄτοπόν φησιν ἀποδοκιμάζων τὸ λέγειν ἔχεσθαι γυναῖκα σύνηθες ὄν. ἀλλ' εἰ μὲν μὴ ἐμνήσθη, ἄτοπος ἦν παρεὶς τὸ ἐν τῷ ἔθει. ὁ δὲ μνησθεὶς καὶ ἐπικρίνας, διαλεκτικοῦ ἔργον ἐποίησεν. ᾧ μάλιστα διαφέρει ἡ τῆς ἀληθείας κρίσις. ταῦτα μὲν οὖν καὶ πρὸς τὰς ἀπορίας εἰρήσθω. ἀκριβέστερον δὲ ὁ Ἀριστοτέλης ἐν τῷ τετάρτῳ τῶν μετὰ τὰ φυσικὰ τοῖς τοῦ ἔχειν σημαινομένοις ἐπεξῆλθεν. ἔχειν γάρ φησι λέγεται πολλαχῶς. καὶ γὰρ κατὰ τὴν ἐν αὐτῷ φύσιν καὶ ὁρμήν, καὶ ὅλως ἐν ᾧ ἡ ἀρχὴ τῆς τοῦ ἐχομένου κινήσεως. οἷον ὁ τύραννος ἔχει τὴν πόλιν. καὶ ὁ πυρετὸς τόνδε τινά, ἢ βήξ. καὶ ἐπὶ τῶν ἐναντίων. καὶ γὰρ ἡ πόλις ἔχειν τύραννον λέγεται. καὶ ὅλως τὰ ἀρχόμενα τὸν ἄρχοντα. καὶ ἡ ναῦς, κυβερνήτην. καὶ ὁ παῖς, παιδαγωγόν. ταῦτα μὲν οὖν οὕτως ἔχειν λέγεται. ὅτι ἢ ἄγει κατὰ τὴν ἑαυτοῦ ἀρχήν, ἢ ἄγεται κατὰ τὴν ἐν ἐκείνῳ. καὶ ἔστι κατηγορίας τῆς τοῦ ποιεῖν ἢ πάσχειν. ἑτέρως δὲ ἔχειν λέγεται ἡ ὕλη τὸ εἶδος. οἷον ὁ χαλκὸς ἢ ὁ κηρός, τὸ σχῆμα. καὶ τὸ σῶμα, τὴν ὑγίειαν, ἢ τὸ χρῶμα. καὶ ὁ Σωκράτης, δικαιοσύνην ἢ σωφροσύνην. ὅλως γὰρ τὸ δεκτικόν, πολλαχῶς. καὶ καθ' ἕνα μὲν τρόπον ὡς εἴρηται, ἡ ὕλη τοῦ εἴδους. κατ' ἄλλον δέ, τὸ ὡς ἐν ἀγγείῳ. οὕτως οἶνον λέγεται ἔχειν ὁ ἀμφορεύς. καὶ ἔλαιον ἡ λήκυθος. καὶ ὄχλον τὸ βαλανεῖον. καὶ ἔστι τὰ μέν, τῆς τοῦ ποιοῦ κατηγορίας. τὸ δέ, τῆς τοῦ ποῦ. ἀγρὸν δὲ ἔχειν καὶ ἵππον καὶ νοῦν, δοκεῖ μὲν διαφόρως λέγεσθαι. λέγεται δέ, κατὰ τὸν πρῶτον τοῦ ἔχειν τρόπον. ὅτι γὰρ κρατοῦμεν καὶ κύριοί ἐσμεν χρῆσθαι αὐτοῖς κατὰ τὴν ἑαυτοῦ προαίρεσιν, ἔχειν αὐτὸ λεγόμεθα. ἄλλως δὲ καὶ τὰ μέρη λεγόμεθα ἔχειν χεῖρα καὶ κεφαλήν. καὶ τὰ δένδρα τὰς ῥίζας. λεγόμεθα δὲ καὶ γυναῖκα ἔχειν, καὶ πατέρα καὶ συγγενεῖς. καὶ ἀδελφούς. εἰ καὶ τούτων ἔνια ὑπὸ τὸν πρῶτον τρόπον πεσεῖται. γυναῖκα μὲν γὰρ ἔχει ὁ ἀνήρ, ὅτι ἄγει κατὰ τὴν ἑαυτοῦ ἀρχήν. γυνὴ δὲ ἄνδρα, ὅτι ἄγεται κατὰ τὴν ἐν ἑτέρῳ. τούτων δὲ τὰ μέν, εἰς τὴν οὐσίαν. τὰ δέ, εἰς τὸ ποιεῖν καὶ πάσχειν ἀναχωρήσει. πράγματα δὲ ἔχειν τις λέγεται, ὅτι πράττειν καὶ πρὸς ἑαυτόν τις ἐστι. λόγον δὲ ἔχειν, ὅτι φροντίζει καὶ οὐκ ὀλιγωρεῖ αὐτοῦ. ἃ δὴ πάντα τοῦ ποιεῖν. ὑποδήματα δὲ καὶ ἐσθῆτα, καὶ ὡς κτήματα λεγόμεθα ἔχειν. ἐν τῷ ἠμφιέσθαι καὶ τὸ ὑποδεδέσθαι. καὶ ἔστι ταῦτα ὑπὸ τὴν τοῦ ἔχειν κατηγορίαν ἀπὸ τῆς ἕξεως. καὶ ἡ ἕξις δὲ πολλαχῶς. μία μέν, ἡ τὸ ἔχειν συζυγοῦσα, ὡς τὸ λαμβάνειν ἡ λῆψις. ὥσπερ οὖν τὴν λῆψιν οὐ λαμβάνομεν, οὕτως οὐδὲ τὴν ἕξιν ἔχομεν. εἰ δὲ μή, εἰς ἄπειρον πρόεισιν. ἑτέρα δέ ἐστι διάθεσις ἔμμονος, ὥσφαμεν τὴν ἀρετὴν ἕξιν, καὶ τοὺς τεχνίτας ἑκτικοὺς εἶναι. διαφέρουσι δὲ αὗται τῷ τὴν μέν, ἔχειν ἡμᾶς. τὴν δέ, μή. ἔπειτα τῷ τὴν μέν, ἐπίτασιν ἐπιδέχεσθαι. δύναται γάρ ἐστι καὶ τὸν ἑκτικὸν ἐν τῇ μελέτῃ ὄντα, ἑκτικώτερον γενέσθαι. τὴν δέ, μὴ ἐπιδέχεσθαι.

Quaestio

Aristoteles

Habere quot habeat significata secundum Aristotelem in metaphysica

ἕξις πολλαχῶς

οἱ γὰρ ἔχοντές τι, οὐ μᾶλλον καὶ ἧττον ἔχουσιν. ἔτι δὲ τῇ μὲν ἕξις ἀντιτίθεται, ὡς τῇ ἀρετῇ ἡ κακία. τῇ δέ, οὐχ ἕξις, ἀλλὰ στέρησις. δόξειε δ' ἂν ἐναντίον εἶναι τὸ ἔχειν τῷ ἔχεσθαι. καὶ ἑτέρα κατηγορία, ὡς τὸ ποιεῖν καὶ πάσχειν ἕτεραι. δεῖ δὲ εἰδέναι, ὅτι κοινῶς τοῦ ἔχειν λεγομένου, τούτου τὸ μέν ἐστιν ἔχειν ἰδικόν. τὸ δὲ ἔχεσθαι τόδε, κοινόν ἐστιν ἡ κατηγορία ὑφ' ἣν καὶ τὰ ἰδικῶς ἔχειν λεγόμενα. ὡς τὸ ὑποδέδεται, καὶ τὸ ἔχεσθαι ὁμωνύμως καὶ τοῦτο. ὑποδέδεται γὰρ καὶ ὁ ἄνθρωπος, καὶ τὸ ὑπόδημα. ἔτι δὲ καὶ τοῦτο ῥητέον, ὅτι τὸ ἔχειν ἐπί τινων ὁμωνύμως λέγεται τὸ ἐνηργηκέναι. τὸ γὰρ ὑποδεδέσθαι καὶ τὸ ἔχειν ὑποδήματα, δηλοῖ καὶ τὸ ἀνειληφέναι, ὅπερ ἐστὶ τὸ συντελικὸν τοῦ ὑποδέδεται. ἀντίκειται δὲ τῷ ἔχειν, στέρησις. οἷον, γυμνός. ἀνυπόδητος. ἄοπλος. τὸ γὰρ ἐστερῆσθαι ἐστί, τὸ μὴ ἔχειν τότε, ὅτε πέφυκεν ἔχειν. καὶ ὁ ἀρχύτας δέ, τὸ μέν τι ἔχειν ὡς ἁπλῶς λαβών, πειρᾶται αὐτὸ διελεῖν. τὸ δὲ ὑπὸ τὸ ἁπλῶς ἴδιον ἔχειν, εἰς τὴν τοῦ ἔχειν κατηγορίαν τάξας ὑπογράφει, ὡς φθάσαντες δεδηλώκαμεν. τῶν δὲ ἀπὸ τῆς στοᾶς ἀξιούντων εἰς τὸ πὼς ἔχειν ἀναφέρειν τὸ ἔχειν, ὁ βοηθὸς ἐναντιοῦται. οὔτε εἰς τὸ πὼς ἔχον ἡγούμενος δεῖν, οὔτε εἰς τὰ πρός τι ἀνάγειν αὐτό. ἰδίαν δὲ εἶναι κατηγορίαν. εἶναι μὲν γὰρ σχετικὴν αὐτήν. τριχῶς δὲ μάλιστα καὶ ὁμωνύμως τὴν σχέσιν λέγεσθαι. τὴν μὲν γάρ, εἶναι ἐν ἑαυτῷ καὶ καθ' ἑαυτό. τὴν δέ, πρὸς ἕτερον. τὴν δέ, ἑτέρου πρὸς ἑαυτό. ἡ μὲν οὖν ἐν ἑαυτῷ θεωρεῖται, κατὰ τὸ πὼς ἔχοντα. οἷον ὁ προβεβλημένος. σχέσις γάρ ἐστιν αὐτοῦ πρὸς ἑαυτόν. ἡ δὲ πρὸς ἕτερον, ἡ τῶν λεγομένων πρός τι. ὁ γὰρ πατὴρ καὶ ὁ δεξιός, κατὰ σχέσιν λέγεται. οὐ τὴν αὐτοῦ τινὸς πρὸς ἑαυτόν, ἀλλὰ τὴν πρὸς ἕτερον. ἡ δὲ ἀφ' ἑτέρου πρὸς ἑαυτό, οἷα ἡ τοῦ ὡπλισμένου καὶ ὑποδεδεμένου. ἔστι γὰρ ἄλλου σχέσις πρὸς αὐτόν. τῶν μὲν ὅπλων πρὸς τὸν ὡπλισμένον. τῶν δὲ ὑποδημάτων, πρὸς τὸν ὑποδεδεμένον. μήποτε δέ φησιν ὁ βοηθὸς τοῦ ἔχειν δύο σημαινόμενα. τὸ μέν, ὅπερ δύναμιν τῷ ἔχειν ὁ ποιεῖ, εἴτε μέρος, εἴτε χωρίον. ὃ δή, καὶ τάχα ὑπὸ τῆς λέξεως καθ' αὑτὴν προταθείσης σημαίνεται. τὰ δὲ πλείω ἐκεῖνα καὶ ἕτερα, ἐν τῇ συντάξει. ὁ γὰρ ἀγρὸς προταθείς, ἢ ὁ πατήρ, ἢ τὸ μέρος, τὴν διαφορὰν ποιεῖ. ὑπὸ δὲ ταύτην, ἄλλην εἶναι τοῦ ἔχειν σημασίαν, τὴν ἰδίως ἐπὶ τοῦ κρατεῖν τεταγμένην. ἐὰν μὲν οὖν τὴν κατηγορίαν κατὰ τὸ πρότερον σημαινόμενόν τις θῇ, καὶ τὸ φρονεῖν, καὶ τὸ σωφρονεῖν, καὶ τὸ ὑγιαίνειν, εἰς ταύτην τὴν κατηγορίαν ἀναχθήσεται. φρόνησιν γὰρ ἔχειν, τὸ φρονεῖν ἐστιν. ὑπεξαιρεθήσεται δὲ ἀπὸ ταύτης, ἡ κατὰ τὸ ποιεῖν καὶ πάσχειν κατηγορία. διακριθήσεται δὲ καὶ τοῦ πρός τι. ὁ μὲν γὰρ κεκτημένος, τοῦ πρός τι ἔσται. τὸ δὲ κεκτῆσθαι, τοῦ ἔχειν. καὶ ὁ μὲν πατήρ, τοῦ πρός τι. τὸ δὲ πατέρα εἶναι, ἐν τῷ υἱὸν ἔχειν. ἐὰν δὲ κατὰ τὸ δεύτερον, τὰ μὲν ἄλλα τοῦ ἔχειν σημαινόμενα, εἰς τὰς ἄλλας κατηγορίας ἀναχθήσεται. ὅσα δὲ κατὰ κράτησιν ἐπικτήτου τινός, εἰς ταύτην μόνην. τοιαῦτα μὲν οὖν καὶ τὰ τοῦ γενναίου βοηθοῦ προσιστορείσθω. εἰ δὲ καὶ διαίρεσίν τις ἐθέλοι τοῦ οὕτως ἀφωρισμένου γένους ποιεῖσθαι, λεγέτω ὅτι τὰ οὕτως ἐχόμενα, ἢ

Archytas

Stoici

Boeth?

σχέσις tripliciter dicitur

Boeth?

κατὰ πόλεμον ἔχεται, ἢ ἐν εἰρήνῃ. καὶ τῶν κατὰ πόλεμον, τὰ μέν, περικείμενά ἐστι. τὰ δέ, κρατούμενα. καὶ τούτων ἑκατέρων, τὰ μέν, φυλακτικά ἐστιν ὡς θώραξ περικείμενος, καὶ ἀσπὶς κρατουμένη. τὰ δέ, ἀμυντήρια, ὡς ξίφος περικείμενον, καὶ δόρυ κρατούμενον. τῶν δὲ ἐν εἰρήνῃ, τὰ μέν, κόσμου ἕνεκα, κατὰ διάφορα μέρη τοῦ σώματος. ὡς διάδημα καὶ περιδέραιον, καὶ δακτύλιος. τὰ δέ, σκέπης. καὶ τούτων τὰ μέν, περὶ ὅλον τὸ σῶμα. ὡς ἱμάτιον. τὰ δέ, περὶ μέρος. ὡς ὑπόδημα. τινὰ δὲ καὶ ὄργανα ἔχει. ὡς τὸ σκέπαρνον, καὶ τὸ πηδάλιον, καὶ ἡ βακτηρία. τινὰ δὲ καὶ ὡς αὐτὸς κτήματα, ὡς ἀργύριον, ἤ τι ἄλλο. ὁ διὰ τὸ ἔχειν κρατούμενον. δεῖ δὲ οἶμαι πᾶν τὸ ἔχον, κατὰ προαίρεσιν ἔχειν. διὸ οὐδὲ λέγεται τὰ ἄψυχα ἔχειν, κατὰ τὸ τοῦ γένους σημαινόμενον. μετὰ δὲ τὴν τοῦ ἔχειν τεχνολογίαν, τῆς νοερᾶς περὶ αὐτοῦ θεωρίας ἀντιλαβόμενος ὁ ἰάμβλιχος, αὐτὸ τοῦτο ζητεῖ πρῶτον, πόθεν ὑφίσταται, καὶ τίνα ἔχει χρείαν ἐν τῷ παντί. καί φησιν, ὅτι πολλὰ τῶν ἐν παντί ἐστι μὴ συνυπάρχοντα ἀλλήλοις, μὴ δὲ συμπεφυκότα. δυνάμενα δέ τινα ὠφελεῖν ἀπ' ἀλλήλων παραδέχεσθαι. τῆς οὖν τοῦ παντὸς φύσεως μηχανησαμένης ἐπίκτητα, καὶ τοῦ τὰ ἕτερα τοῖς ἑτέροις ἐγένετο. ὥστε ἐπιπλοκὴν εἶναι, καὶ τοῖς πόρρωθεν ἀλλήλων διωκισμένοις, καὶ δύναμιν τῆς κτήσεως τῶν μήπω ὑπόντων, ὠφελίμων δὲ ὄντων. οὕτω δ' ἔδει τὴν ἐν γενέσει φερομένην πολλῶν δεομένην καθ' αὑτὴν ἐπιδεῆ διὰ τὸν ἔσχατον μερισμόν, ἄμοιρον αὐτὴν τελέως τῆς μετουσίας ἀπολείπεσθαι. πόρον οὖν τινα ἐκτήσατο καὶ ἰσχὺν εἰς τὴν κράτησιν τῶν ὠφελίμων ἐνδεομένων, καὶ τῶν ἐχομένων διδόντων ἑαυτὰ ἑτοίμως εἰς τὰ ἀντιλαμβανόμενα ἑαυτῶν. πολὺ δὲ πρὸ τῆς φύσεως ἡ τοῦ παντὸς πρώτη αἰτία τὰ γινόμενα κατευθύνει, συναρμόζουσα οἰκείως τὰ οἰκεῖα κτήματα εἰς τὴν προσήκουσαν χρῆσιν τοῖς ἔχουσι. καὶ τοὺς ἔχοντας ἐπ' αὐτὴν ἀνεγείρουσα. χρείαν μὲν οὖν τῷ παντὶ τοιαύτην τοῦτο τὸ γένος παρέχει, πρὸς αὐτάρκειαν τῶν ἐνδεῶν, καὶ ἕνωσιν τὴν διὰ τῆς, καὶ τῶν πάντῃ διεστηκότων εἰς τὰ ὄντα προελθόν. τὴν δὲ ὅλην αὐτοῦ φύσιν φησὶν ὁ ἰάμβλιχος, οὐκ ἐφ' ἡμῶν καὶ τοῦ ἡμετέρου σώματος ἱστάναι χρή. εἰς στενὸν γὰρ αὐτὴν κατακλεισθήσεται. ἀνωτέρω δὲ ἔτι, περὶ τὴν ψυχὴν τὴν ἡμετέραν καὶ τὴν φύσιν, κατὰ τὰς ἐπικτήτους καὶ μὴ συμφυεῖς περικρατήσεις τὸ ἔχειν θεωρητέον. οὕτω δὴ τῷ μὲν σώματι περίκειται ὁμοφυῆ πρὸς αὐτὰ σώματα. τῇ δὲ ψυχῇ πολυειδεῖς ἐχούσῃ δυνάμεις, οὐκ ἔστιν ἐπίκτητοί τινες ζωαί. αἱ μέν, ὁμοφυεῖς. αἱ δέ, ὑποδέστεραι τῶν οἰκείων ἐν αὐτῇ μέτρων. ἴδοι δὲ ἄν τις ὃ λέγω φημί, καὶ ἀπὸ τῶν ἐναργῶς φαινομένων. ἐπειδὴ εἰς τὸ σῶμα κατιοῦσα προβάλλει τινὰς ζωὰς περὶ ἑαυτὴν ὡς περιεπικτήτους, ἄλλας δὲ ἀπὸ τοῦ σώματος παραδέχεται, ὅσαι ἐν γενέσει καὶ ἐκστάσει θεωροῦνται, πῶς οὐκ ἂν λέγοιτο ταύτας ἔχειν, ἀλλὰ καὶ εἰς ἕκαστα μέρη τοῦ κόσμου παραγινομένη, ζωάς τινας καὶ δυνάμεις παραδέχεται. τὰς μέν, αὐτὴ προβάλλουσα. τὰς δέ, λαμβάνουσα ἀπὸ τοῦ κόσμου. σώματά τε οἰκεῖα ἐν ἑκάστῳ μέρει τοῦ παντός. τὰ μέν, ἀπὸ τοῦ κόσμου λαμβάνει. τὰ δέ, αὐτὴ ὀργανικὰ ποιεῖ κατὰ τοὺς οἰκείους λόγους. καὶ ταύτας τὰς δυνάμεις καὶ τὰς ζωὰς καὶ τὰ σώματα ἀποτίθεται, ὅταν τύχῃ εἰς ἄλλην λῆξιν μεθισταμένη. φανερὸν δὴ ἐκ τούτων γέγονεν, ὅτι ἐπίκτητα αὐτῇ ταῦτα πάντα.

πᾶν τὸ ἔχον κατὰ προαίρεσιν ἔχει. quare inanimata non dicuntur habere

Iamblich?

Iamblich?

ζωαί

ζωάς

ἴων. καὶ εἶχεν αὐτὰ ὡς ἕτερα, οὐδ᾽ ὡς ἑτέρας ὄντα. οὔτε γὰρ συνεφθείρετο αὐτοῖς, ὥσπερ τὰ συγκρινόμενα σώματα, ἀλλ᾽ ἀμιγὴς οὖσα καθ᾽ ἑαυτὴν εἶχεν αὐτὰ περικείμενα. ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῆς φύσεως φησὶ τοῦ παντός. ὅταν γὰρ τοὺς λόγους αὐτῆς περιέχη γινόμενα πολλὰ ὑπ᾽ αὐτῆς καὶ τοῦτο ἵνα ἀπογίνοιτο, ὥσπερ τινὰ ἐπίκτητα ὄντα, αὐτὴ δὲ μένει ἡ αὐτὴ οὖσα. καὶ περιδρασσομένη τὰ ἐν αὐτῇ καὶ ἀφιστᾶσα μηδὲν πάσχηται σώματά τε καὶ ζῷα καὶ φυτά, τότε καὶ περὶ τὴν φύσιν τοῦ παντὸς τὸ ἔχειν θεωρηθήσεται, τὰ ἐπίκτητα πάντα, ὅσα μὲν συμβεβηκότα ἐστὶ μὴ δὲ συμφυῆ ἐν ἑαυτῇ περιεχούσης. τοῦτο δὲ ἔτι μᾶλλον ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ, τῷ γὰρ τὰς ζωὰς αὐτοῦ πάσας νοουμένῳ, καὶ τὰς ψυχὰς τὰς ἐν αὐτῷ, στοιχεῖά τε καὶ φύσεις καὶ τὰ κοινὰ ὑπ᾽ αὐτῷ συνιστάμενα, θεωρεῖται ἡ νῦν λεγομένη ἕξις. αὐτοτελὴς γὰρ ὢν ὁ ὅλος κόσμος, ἐκ μερῶν τελείων συμπεπληρωμένος, ἔχει πάντα τὰ ἐν ἑαυτῷ πλήρη. καὶ οὐδενὸς ἀμοιροῦντα τῶν ἐπιβαλλόντων ἑαυτῷ. εἴτε οὖν σύμφυτα ταῦτα εἴη, μετέχει τούτου. εἴτε ἐπίκτητα, περικρατεῖ καὶ ταῦτα. εἴτε καὶ τὸ συναμφότερον, καὶ ταῦτα περιέχει. οἷα ἡ γῆ ἔχει τὰ ἐν αὐτῇ ζῷα, ποτὲ μὲν γινόμενα, ποτὲ δὲ ἀπογινόμενα. εἴπερ οὖν ἐπίκτητα ταῦτα εἶναι τῆς γῆς. καὶ μετουσίαν τινὰ αὐτῇ παρέχοντα. καὶ αὖθις ἀφιστάμενα ἀπ᾽ αὐτῆς. καὶ ἡ γῆ περικρατεῖ αὐτὰ ὡς ἰδεῖν φαίνεται. καὶ θάλασσα δὲ ὁμοίως τὰ ἐν αὐτῇ θαλάττια ζῷα περιείληφεν. ἃ δὲ ἐφ᾽ ἡμῶν μὲν ἔξωθεν περίκειται τὰ ἐχόμενα, ἐπὶ δὲ τοῦ παντὸς εἰς τὰ ἐντὸς μᾶλλον περιαγόμενα, οὕτως ἔχεται, καὶ τοῦτο οὐκ ἀποδεῖ τῆς μεριστῆς ἢ τῆς ὅλης φύσεως, τὰ μὲν γὰρ ἡμέτερα σώματα μεριστὰ ὄντα, ἔξωθεν ἔχει τὰ ἐχόμενα σώματα, τὸ δὲ πᾶν, τέλειον ὄν, ἢ οὐδὲν ἔξωθεν ἑαυτοῦ ἀπολεῖπον, ἐν ἑαυτῷ περιέχει τὰ περιεχόμενα, καὶ εἴσω ἑαυτοῦ πανταχόθεν αὐτὰ περιείληφε. καὶ ὁ οὐρανὸς δὲ τὰ τέτταρα στοιχεῖα ἐν ἑαυτῷ περιείληφεν. ἀλλ᾽ οὖν δὲ τόπον, καὶ τὰς ἐν ἑαυτῷ σφαίρας ἔχει. καὶ ὅσα ἐστὶν ἄστρα. ἢ τὰ ἐν τοῖς τέτρασι δὲ στοιχείοις ζῷα. ὅ, τε σύμπας οὐρανὸς καὶ τὰ τέσσαρα στοιχεῖα ἔχει ἐν ἑαυτῷ. καὶ ὅλως ἀεὶ τὰ περιέχοντα ἔχει τὰ περιεχόμενα. διακέκριται γὰρ καθ᾽ ἕκαστα τεταγμένως τὰ ἐν τῷ κόσμῳ. καὶ τὰ ἀνώτερα. καὶ τὰ πρεσβύτερα ἀεὶ περιείληφε τὰ ὑποδεέστερα. ἢ οὕτως ἐξ ἀρχῆς τὸ τοῦ ἔχειν γένος παρήχθη. καὶ εἰ ὁ κόσμος δὲ ὅλος νῦν μὲν ταῦτα ἔχει τὰ συμπληροῦντα αὐτόν, αὖθις δὲ ἄλλα ὅσα ἡ γένεσις εἰς αὐτὸν ἐνδίδωσιν, ἔσται ἡ ἕξις αὐτοῦ διάφορος. καὶ ἄλλοτε ἄλλη, διὰ τὴν τῶν παραγινομένων εἰς αὐτὸν μεταβολήν. καὶ εἴπερ αἱ δυνάμεις αἱ ἐν τῷ παντί, ἢ αἱ δαιμόνιαι ἢ αἱ θεῖαι ἔχουσι μέρη τοῦ κόσμου περικείμενα ἑαυταῖς, καὶ τοῦτο ἀδιαλείπτως ἐν τῷ παντὶ γίνεται, ἢ δαιμονίων ἢ θείων λήξεων ἐχουσῶν τὰ διακληρωθέντα αὐτοῖς μόρια τοῦ κόσμου, καὶ οὕτως ἂν μετὰ πάντων εἴη τοῦ ἔχειν. ἔτι δὲ εἰ αἱ τῆς ζωῆς τοῦ παντὸς μοῖραι, ἔχουσι μέρη τοῦ κόσμου περικείμενα καὶ ταῦτα οὐ συμφυῆ πρὸς αὐτάς ἐστιν, ἀλλ᾽ ὡς ἔξωθεν αὐτῆς ἐπίκτητα, κἂν οὕτως εἰς τὸ ἔχειν τάττοιτο πάντα ταῦτα. καὶ εἰ τὸ κοινὸν ζῷον ἔχει μικρότερα μέρη περὶ ἑαυτὸ καὶ μικρότερα ζῷα ἐν ἑαυτῷ περιειλημμένα, καὶ κατὰ τοῦτον ἂν τὸν τρόπον, εἰς τὸ ἔχειν τάττοιτο πᾶσα ἡ τοιαύτη σύνταξις. ταῦτα μὲν οὖν ὁ Ἰάμβλιχος θεωρητι-

κῶς ὄντως καὶ νοερῶς ἐπεσκέψατο. τολμητέον δὲ ἐφιστάνειν τοῖς εἰρημένοις, ἐπειδὴ καὶ αὐτῷ φίλον, μὴ ἀπερισκέπτως ἐκδέχεσθαι τὰ λεγόμενα. καὶ τὰ μὲν περὶ τῆς χρείας τοῦ ἔχειν εἰρημένα, θαυμαστῶς ὄντως καὶ ἀξίως τῆς τοῦ ἀνδρὸς μεγαλονοίας εἰρῆσθαί μοι δοκεῖ. πῶς δὲ τὰς προβαλλομένας ὑπὸ τῆς ψυχῆς ζωάς, καὶ τὰς ἀπὸ τοῦ σώματος ἐνδιδομένας αὐτῇ δυνάμεις ἔχειν τὴν ψυχήν φησιν, εἴπερ καὶ αὐτὸς ὁμολογεῖ σώματα εἶναι τὰ ἐχόμενα, καὶ περὶ σώματα τὰ ἔχοντα κατὰ τὴν τοῦ ἔχειν κατηγορίαν. πῶς δὲ τὰ γινόμενα ὑπὸ τῆς ὅλης φύσεως, ἔχεσθαί φησιν ὑπ᾽ αὐτῆς. οὐ γὰρ ταὐτόν ἐστι τὸ κατ᾽ αἰτίαν, καὶ τὸ ἔχον κατὰ τὸ τοῦ ἔχειν γένος. ἔτι δὲ μᾶλλον ἀπορῶ, πῶς τὸν ὅλον κόσμον τὸν κατὰ τὰς ζωὰς πάσας νοούμενον, καὶ τὰ στοιχεῖα, καὶ τὰς φύσεις, εἴτε σύμφυτα εἴη ταῦτα μετέχειν αὐτῶν φησιν, εἴτε ἐπίκτητα περικρατεῖν αὐτῶν. καὶ γὰρ ταῦτα πρῶτον μὲν κατὰ τὰς ζωὰς οὐ δύναται ἔχειν, εἴπερ ἀσώματοι αἱ ζωαί. σώματα δέ ἐστι, τὰ ἐχόμενα. ἔπειτα εἰ μὲν συμφυῆ ἢ μέρη ὁλοποιοῦν τοῦ παντός, οὐκ ἂν εἴη ἐχόμενα, ὡς αὐτὸς διετάττετο. εἰ δὲ γεννήματα, ἄλλος ὁ τῆς συνοχῆς τρόπος. καὶ τὰ ἐν τῇ γῇ δέ, καὶ τὰ ἐν τοῖς ἄλλοις στοιχείοις ζῷα, εἴτε ὡς μέρη θεωροῖτο τῆς ὅλης γῆς, εἴτε ὡς γεννήματα, οὐκ ἂν ἔχεσθαι λέγοιτο ὑπ᾽ αὐτῆς. πῶς δὲ καὶ ὁ οὐρανὸς τὰς ἐν ἑαυτῷ σφαίρας ἔχει, εἰ μὴ ὡς μέρη. συμφυεῖς γὰρ αὗται καὶ οὐκ ἐπίκτητοι. πῶς δὲ τὸ κοινὸν ζῷον, μικρότερα ζῷα ἐν ἑαυτῷ περιείληφεν, εἰ μὴ ὡς μέρη ἢ ὡς γεννήματα. ταῦτα μὲν οὖν ἄν τις ἐπιστήσοι καὶ ἄλλα τοιαῦτα προχείρως. δύναται δὲ οἶμαι λέγειν, ὅτι ἐπίκτητον μὲν εἶναι δεῖ καὶ κεχωρισμένον τῆς οὐσίας τὸ ἐχόμενον. οὐ πάντως δὲ σῶμα, ἀλλὰ σωματοειδές. καὶ γὰρ καὶ Ἀρχύτας, οὐ σῶμα εἶπεν, ἀλλὰ σωματῶδες. διότι τοῦτό ἐστι τὸ ἐπίκτητον καὶ κεχωρισμένον. τὰ γὰρ ἀσώματα, τελέως συμφύεται. καὶ ἡ ζωὴ οὖν ἡ σωματοειδής, κεχωρισμένη τῆς ψυχικῆς οὐσίας, ἢ ἐπίκτητος αὐτῇ γενομένη οὕτως, ὡς μὴ ἀλλοιοῦν αὐτήν, μὴ δὲ ἕν τι σὺν αὐτῇ ποιεῖν, ἔχεσθαι ἂν ὑπ᾽ αὐτῆς λέγοιτο. εἰ μέντοι ἀλλοιωτική τις ἐστὶν ἡ ζωὴ καὶ οὐ ποιητικὴ τῆς ὅλης οὐσίας, οὐκ ἂν ἔχεσθαι λέγοιτο. τὰ δὲ μέρη τῶν ὅλων καὶ τὰ γεννήματα, οὐκ ἂν ἔχοιτο. ὡς δὲ ἐπίκτητα καὶ κεχωρισμένα καὶ προσηρτημένα τῷ ὅλῳ, ἔχεσθαι ἂν λέγοιτο καὶ αὐτὰ δικαίως. οὔτε γὰρ τὰ μέρη ἐκείνων οὕτως ἀτόμως συμπέφυκεν ὡς ἐφ᾽ ἡμῶν, οὔτε τὰ γεννήματα ἀπέσπασται οὕτως ὡς τὰ ἡμέτερα. ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ ἐπὶ πλέον ζητητέον. συμπληρωθέντος δὲ τοῦ περὶ τῶν δέκα κατηγοριῶν λόγου, ὁ Ἀρχύτας προστίθησιν, ὅτι ἡ τῶν ἄλλων κατηγοριῶν ἀπόστασις πλὴν τῆς οὐσίας, περὶ τὸ αὐτόματον θεωρεῖται καὶ αἰσθητόν, καὶ οὐ περὶ τὸ καθόλου καὶ νοητόν. γράφει δὲ οὕτως.

» ἐπεὶ δὲ τέλος ἔχουσι τὰ σημαίνοντα καὶ τὰ σημαινόμενα, οἷς ποτε χρώμενος »
» ἄνθρωπος ἐκπληροῖ τὸ τέλειον τῶν λόγων σύνταγμα, ποτιδιορίσθω, ποτί γε τοῖς εἰ- »
» ρημένοις. ὅτι ταῦτα ἐφαρμογὰν τοῦτο πᾶν, οὐ κατὰ τὸ ὁ ἄνθρωπος, ἀλλ᾽ ὅτις ἄνθρωπος »
» ἐπιδέχεται. καὶ γὰρ ποιὸν ἀνάγκα, καὶ πάλιν ποσόν. καὶ ποτί τι πῶς ἔχεν τὶ τινα ἀνθρώ- »
» πον, καὶ πού. ἔτι δὲ ποιεῖν καὶ πάσχειν. καὶ κεῖσθαι ἢ ἔχειν, καὶ ἐν τόπῳ ἦμεν καὶ ποκά. »
» αὐτὸς δὲ ὁ ἄνθρωπος ὃς ταὶ πρώταν ἐπιδέχεται σημασίαν, λέγω δὲ τὸ τί ἐστι κατὰ ταὶ »

ζωὰς προβαλλομένας ὑπὸ τῆς ψυχῆς

αἱ ζωαὶ ἀσώματοι

ἐπίκτητόν τι

Archytas

Archytas

Decē prædicamentorū exempla in quodā homine. & mō esse i locū capacē comune hominem

ἴδιον, οὔτε ποιότης ἐστὶν, οὔτε πηλίκος. οὔτε πρός τι γεγονυῖα πῶς ἔχειν. οὐδὲ μὴν ποιοῦσιν, ἢ πάσχουσιν. οὐδὲ κεῖνται. οὐδὲ ἔχουσιν. οὐδὲ ἐν τόπῳ ἢ ποτὲ ὑπάρχουσι. πάντα γὰρ ταῦτα, φυσικὰς οὐσίας καὶ σωματικὰς συμβάματά ἐστι. ἀλλ' οὖν νοητὰς καὶ ἀκινήτω, καὶ προσέτι γε ἀμερεῖς. εἶτα ὀλίγα περὶ συνθέσεως εἰπὼν τῶν ἁπλῶν φωνῶν, ἅπερ ὁ Ἀριστοτέλης ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας βιβλίῳ κατέταξεν. ἐπὶ τέλει δὲ, τὴν εἰς δέκα διαίρεσιν τῶν γενῶν, ὡς οἰκείαν ταῖς ἀρχαῖς καὶ τῇ ἐπιστήμῃ ὡρισμέναις οὐσίαις. καὶ διὰ τοῦ ἐν ἀριθμῷ, καὶ τῷ παντὶ ἀριθμῷ ἀποδείκνυσιν. ὁ μέντοι Ἀριστοτέλης μετὰ τὰς κατηγορίας ἐξετάζει τὰ οἰκείως ἔχοντα πρὸς αὐτὰς, ὡς αὐτίκα μάλα εἰσόμεθα. ἔστι δὲ ταῦτα περὶ ἀντικειμένων εἰπεῖν. καὶ περὶ προτέρου καὶ ὑστέρου. καὶ περὶ τοῦ ἅμα. καὶ περὶ τῶν εἰδῶν τῆς κινήσεως. καὶ περὶ τῆς τοῦ ἔχειν ὁμωνυμίας. ἀλλὰ κοινῶς πρότερον περὶ αὐτῶν ζητητέον. τί δή ποτε ἐπὶ τῷ τέλει τῶν κατηγοριῶν ταῦτα πρόσκειται. καὶ τίνα χρείαν παρεχόμενα. τινὲς μὲν γὰρ, ὧν καὶ Ἀνδρόνικός ἐστι, παρὰ τὴν πρόθεσιν τοῦ βιβλίου προσκεῖσθαί φασιν ὑπό τινος ταῦτα τοῦ τὸ τῶν κατηγοριῶν βιβλίον πρὸ τῶν τόπων ἐπιγράψαντος. οὐκ ἐννοοῦντες οὗτοι πόσην χρείαν ἐν τῇ λογικῇ πραγματείᾳ μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ περὶ τῶν κατηγοριῶν λόγῳ εἰσάγειν τὰ εἰρημένα. ἄλλοις δὲ καὶ Πορφυρίῳ ἀρέσκει πρὸς σαφήνειαν συντελεῖν τὰ θεωρήματα ταῦτα. διότι τῶν ἐν ταῖς κατηγορίαις μνήμης τυχόντων ὀνομάτων, ὅσα μὲν οὐκ ἦν κατὰ τὰς κοινὰς ἐννοίας προειλημμένα, ταῦτα ἐν ἀρχῇ προύλαβεν ὁ Ἀριστοτέλης καὶ διήρθρωσεν, ὡς περὶ τῶν περὶ τῶν ὁμωνύμων καὶ συνωνύμων λόγον. ὅσα δὲ ἦν μὲν ἐν ταῖς κοιναῖς ἐννοίαις προειλημμένα, διαρθρώσεως δὲ πλείονος ἐδεῖτο, τούτων τὸ συγκεχυμένον τῆς προλήψεως μετὰ τὴν συμπλήρωσιν διήρθρωσε, πρὸς τὸ μὴ διακόπτειν τὸ τοῦ λόγου συνεχὲς, μεταξὺ τὴν τούτων διάρθρωσιν παρεμβάλλοντα. οἱ δὲ ταῦτα λέγοντες, λέγουσι μέν τι. οὐ μέντοι γε τῆς ὅλης αἰτίας περικρατοῦσι. πολὺ γὰρ πρὸ τούτων ὡς φησὶν Ἰάμβλιχος τὴν ἐπίκρισιν περιέχει ταῦτα πάντων, οἷς ἐχρήσατο. τουτέστι τῶν ἀντικειμένων καὶ τῶν λοιπῶν. ἐπεὶ γὰρ χρήσιμα ταῦτα ἦν εἰς τὴν τῶν κατηγοριῶν εὕρεσίν τε καὶ βεβαίωσιν, ταῦτα δὲ οὐκ ἦν ὀρθῶς ἐπικρίνειν, μὴ τοὺς ἀκριβεῖς περὶ αὐτῶν λόγους διαρθρώσαντα, προσέθηκεν ἐπὶ τέλει καὶ τούτους. καὶ οὐκ ἀδιατάκτως, ἀλλὰ διατεταγμένως αὐτοὺς ἐξέθετο. ἐπεὶ γὰρ καὶ ἐν τῷ περὶ τῆς οὐσίας λόγῳ, καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις κατηγορίαις ἐζήτησεν εἰ ἐπιδέχονται τὸ ἐναντίον. ἐν δὲ τοῖς περὶ τοῦ πρός τι, εἰ τὸ μέγα τῷ μικρῷ ἐναντίον, ἢ ἀντίκειται μᾶλλον. μνημονεύσας δὲ τούτων, τίνι διαφέρει τὰ ἐναντία τῶν ἀντικειμένων οὐ παρέστησεν, ἀκολούθως μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τῶν κατηγοριῶν, τὸν περὶ τῶν ἀντικειμένων λόγον ποιεῖται, ἕνεκα τῆς ἐπικρίσεως τοῦ κοινῶς συνυπαρχόντων ἢ μὴ ὑπαρχόντων πάσαις ταῖς κατηγορίαις. πάλιν δὲ μετὰ τὴν οὐσίαν καὶ τὸ ποσὸν, τὴν τοῦ πρός τι φύσιν ἀποδεικνὺς, ἀπέδειξεν ὅτι, τὰ μέν ἐστιν αὐτῶν ἅμα τῇ φύσει. τὰ δὲ, πρότερα ὡς πρὸς ἄλληλα ὕστερα ὄντα. ὡς περὶ τὸ ἐπιστητὸν καὶ αἰσθητὸν, ἐπιστήμης πρότερα καὶ αἰσθήσεως. ἀναγκαῖον οὖν μετὰ τὰ ἀντικείμενα, τὴν τοῦ ἅμα καὶ τὴν τοῦ προτέρου καὶ ὑστέρου φύσιν ὑποδεῖξαι. ἐπεὶ δὲ ἐφεξῆς περὶ τοῦ ποιεῖν καὶ πάσχειν ἀνεδίδαξε, περιέχουσι

De postprædicame[ntis] ...tis & qua ratione ...egit aristoteles de ...tis

Andronic[us]

Porphyri[us]

Iamblich[us]

...ντίκριον

δὲ αἱ κατηγορίαι αὗται κινήσεις, ἀναγκαίως εἰς τὴν ἐπίκρισιν τούτων τὰ εἴδη τῆς κινήσεως παραδέδωκε. καὶ τὴν τάξιν γε τὴν ἀπέδωκεν αὐτοῖς, ὡς περ εἶχον καὶ αἱ κατηγορίαι τὴν τάξιν. τελευταῖον δὲ, περὶ τῆς τοῦ ἔχειν ὁμωνυμίας διεστείλατο, ὅτι καὶ τῆς τοῦ ἔχειν κατηγορίας τελευταίας ἐμνημόνευσεν. ἀναγκαῖον οὖν εἰς τὴν ἐπίκρισιν ταύτης τὸ πλῆθος τῶν πολλαχῶς λεγομένων χωρὶς ἀφορίσαι, ἵνα μηδὲν ὑπ' αὐτῶν ἐπιταραττώμεθα. ὥστε ἀναγκαῖα γέγονεν αὐτῷ, ἡ τούτων τῶν θεωρημάτων παράληψις. καὶ ἡ τάξις αὐτῶν, ἑπομένως διετάχθη τῇ τάξει τῶν κατηγοριῶν. ἔστι δὲ καὶ πρὸς πᾶσαν τὴν διαλεκτικὴν χρήσιμα ταῦτα. καὶ ἄξιον τοῦτο τῆς τῶν ἀρχαίων δυνάμεως, τὸ τοῖς αὐτοῖς ὠφελίμως ἐπὶ πολλὰ χρῆσθαι. ἀλλὰ ταῦτα μὲν κοινῶς εἰρήσθω.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ

Περὶ δὲ τῶν ἀντικειμένων ἀρξάμενος, ζητεῖ ὁ Ἰάμβλιχος πόθεν αὐτὰ πρώτως ἐνοήσαμεν. ἆρα τὰ ἀναιρετικὰ ἀλλήλων κατανοήσαντες ζῷα καὶ φυτὰ, οὕτως τὴν ἀντίθεσιν αὐτῶν διεστησάμεθα, ἢ τὰ μὴ συνυπάρχοντα πράγματα καθ' ὅσον οὐ συνυπάρχει μαχόμενα ὑπελάβομεν. ἀλλ' οὔτε ἀναίρεσις οὔτε ἀνυπαρξία τινῶν εἰσάγει τὴν ἀντίθεσιν. καὶ γὰρ συνυπάρχουσιν ἔστιν ὅτε, ὡς περ ἐν τοῖς πρός τι θεωρεῖται τὰ ἀντικείμενα. οὐ μέντοι οὐδὲ γένος τι κοινόν ἐστι τὸ τῶν ἀντικειμένων, ὡς δοκεῖ τισὶ τῶν περιπατητικῶν. ἀλλὰ φωνὴν μίαν κοινὴν τὴν τῶν ἀντικειμένων λαβὼν ὁ Ἀριστοτέλης, οὐ κατὰ μαχομένων καὶ ἀσυνυποστάτων μόνων τὴν ὁμωνυμίαν ἔταξεν, ἀλλὰ καὶ κατά τινων συνυπαρχόντων μὲν, ἀντιθέτως δὲ ἀλλήλοις συνυπαρχόντων, ὡς περ τὰ πρός τι. ὅταν γὰρ ἥμισυ πρὸς διπλάσιον λέγωμεν, μαχητικὴ μὲν σχέσις οὐδὲ μία ἐστίν. ὑπάρχει δέ τις κἂν μὴ ἐναντίωσις, ἀλλ' ἀντιθέσεως πάντως διαφορὰ κατά τινα ἰδιότροπον ἀντίθεσιν. διό, οὐδὲ ὑφ' ἓν γένος ὑπάγεται πρὸς τὰ ἄλλα τὰ τετραχῶς ἀντικείμενα. ἀλλ' οὐδὲ τὰ μὲν πρός τι ὁμώνυμα, τὰ δὲ ἄλλα διάφορα γένη, ὑφ' ἓν εἶδος τὸ τῆς ἀνυπαρξίας καὶ μάχης τάττεται. οὐδὲν γὰρ ἔχει κοινὸν γένος πρὸς ἄλληλα, ἀλλ' ὁμωνύμως ἀντίκειται τὰ κοινῶς ἀντικεῖσθαι λεγόμενα. διὸ καὶ Ἀριστοτέλης. Περὶ δὲ τῶν ἀντικειμένων φησὶ, ποσαχῶς εἴωθεν ἀντιτίθεσθαι. τὸ γὰρ ποσαχῶς εἴωθεν ἀντιτίθεσθαι, τοῦ ὁμωνύμου. Τινὲς δὲ τῶν περιπατητικῶν, γένος ἔφασκον εἶναι τὸ ἀντικείμενον. διότι κοινὸς ὅρος ἀποδίδοται τῶν ἀντικειμένων τοιοῦτος. ἀντικείμενα λέγεται, ὅσα περὶ τὸ αὐτὸ ἅμα καὶ κοινῶς σημαινόμενον τοῦ αὐτοῦ πράγματος, καὶ πρὸς τὸ αὐτὸ ἔξωθεν ἐξεταζόμενα, συνυπάρξαι οὐ δύναται. τοῦτο δὲ τοῖς τέτρασιν εἴδεσι τῆς ἀντιθέσεως οὐχ ὑπάρχει. ἐπί τε γὰρ τῶν ἐναντίων, ἀδύνατον τὰ αὐτὰ ἅμα καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ, καὶ ἢ αὐτὸ λευκὸν εἶναι καὶ μέλαν. καὶ κατὰ τὰ πρός τι δὲ ἀνύπαρκτά ἐστι τὰ ἀντικείμενα, πρὸς τὸ αὐτὸ δεχόμενα. οὐ γὰρ οἷόν τε τὸ αὐτὸ πρὸς τὸ αὐτὸ, μεῖζον ἅμα εἶναι καὶ ἔλαττον. οὐδὲ τὸν αὐτὸν τοῦ αὐτοῦ ἅμα δεσπότην εἶναι καὶ δοῦλον. ἀλλ' οὐδὲ τὰ κατὰ ἕξιν καὶ στέρησιν,

Iamblich[us]

Quæstio

Peripatetici

Peripatetici

Diffinitio co[m]munis oppositoru[m] a quibusda[m] peripateticis data.

περὶ τὸ αὐτὸ ἅμα συνυπάρχει. οὐ γὰρ οἷόν τε κατὰ τὸ αὐτὸ τὸν ὀφθαλμὸν ὄψιν ἔχειν καὶ τυφλότητα. ἀλλὰ καὶ ἡ κατάφασις τῆς ἀποφάσεως ἀσυνύπαρκτος. εἰ γὰρ ἀληθὲς τὸ ἡμέρα εἶναι, ψεῦδος τὸ ἡμέρα οὐκ ἔστιν. εἰ οὖν πᾶσι τοῖς εἴδεσιν ἐφαρμόζει ὁ τῶν ἀντικειμένων λόγος, οὐ φωνῆς ἐστι σημαινόμενα ἀλλὰ γένους, ὡς εἴδη ἡ διαίρεσις, εἴπερ οὐχ ὁμωνύμως, ἀλλὰ καὶ συνωνύμως κατηγορεῖται τὸ ἀντικείμενον. πρὸς δὴ ταῦτα ὁ Ἰάμβλιχός φησιν, ὡς εἰ μὴ ὁμώνυμος ἦν ὁ ὅρος, ἦν ἂν τῷ ὄντι κοινὸς λόγος, καὶ κοινὸν γένος πάντων τῶν ἀντικειμένων. ἐπειδὲ τὸ μὴ δύνασθαι περὶ τὸ αὐτὸ συνυπάρχειν καὶ πρὸς τὸ αὐτὸ, ἄλλως μέν φησιν ὁ Ἰάμβλιχος θεωρεῖται ἐν τοῖς πρός τι, ἄλλως δὲ ἐν καταφάσει καὶ ἀποφάσει, καὶ ἄλλως ἐν τοῖς λοιποῖς τῶν ἀντικειμένων ἀληθὴς ἂν εἴη ὁ ἐξ ἀρχῆς λόγος, τὸ ὁμώνυμα εἶναι τὰ ἀντικείμενα. διό φησι καὶ ὁ μὲν Νικόστρατος, ὡς πρὸς ἓν γένος αὐτῶν τὴν ἀναλογίαν ποιούμενος. ὁ μέντοι Πορφύριος, γένος μὲν καὶ αὐτὸς τίθεται, καὶ ἐγὼ ταύτῃ μᾶλλον ἕπομαι. οὐδὲ λόγου ἀκούσας παρ' αὐτοῦ τινός, τὴν ὁ-
» μωνυμίαν κυροῦντες, οὔτε αὐτὸς ἐννοῶν, πλὴν τοῦ Ἀριστοτέλους εἰπεῖν. περὶ δὲ τῶν
» ἀντικειμένων ποσαχῶς εἴωθεν ἀντιτίθεσθαι. καίτοι τὸ ποσαχῶς καὶ εἰ τὸ γένος ἦν δυνατὸν εἰπεῖν. εἴτε γὰρ τρία εἴτε τέτταρα εἴδη εἴτε διχῶς ἢ τετραχῶς, ἀληθὲς εἰπεῖν ἀντικεῖσθαι. ὅπερ ἐστὶ ποσαχῶς. οὐ γὰρ τὸ ποσαχῶς εὐθὺς τὴν ὁμώνυμον δηλοῖ φωνήν, ἀλλὰ τὸ πολλαχῶς μόνον λέγεσθαι, μὴ μέντοι εἶναι. ἀλλὰ ταῦτα μὲν κοινῶς περὶ τῶν ἀντικειμένων εἰρήσθω. λοιπὸν δὲ τὴν λέξιν τοῦ Ἀριστοτέλους προσληπτέον, καὶ ποι-
» ητέον αὐτῆς τὴν ἐξήγησιν. Περὶ δὲ τῶν ἀντικειμένων ποσαχῶς εἴωθεν ἀντιτίθε- »
» σθαι. ἕως τοῦ, ὥστε διαφέρουσιν αὗται αἱ ἀντιθέσεις ἀλλήλων. ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἄλ- »
λων τὴν διαίρεσιν πρότερον διὰ τῶν παραδειγμάτων παραδοὺς, τότε τὸν ἑκάστου λόγον ἀπέδωκεν, οὕτως καὶ ἐνταῦθα τὴν διαίρεσιν τῶν ἀντικειμένων τετραχῶς γενομένην παραδοὺς, καὶ διὰ τῶν παραδειγμάτων τὰς διαφορὰς αὐτῶν ὑποδείξας γνωρίμως τοῖς ἀκούουσιν, οὕτως ἑκάστου τὸν λόγον ἐπιφέρει, καὶ ὁρισμοῖς αὐτὰ περιλαμβάνει.

Φαίνεται δὲ καὶ τὰ περὶ ἀντικειμένων Ἀριστοτέλης ἐκ τοῦ Ἀρχυτείου βιβλίου μεταλαβὼν τοῦ περὶ ἀντικειμένων ἐπιγεγραμμένου, ὅπερ ἐκεῖνος οὐ συνέταξε τῷ περὶ γενῶν λόγῳ, ἀλλ' ἰδίας πραγματείας ἠξίωσε. καὶ γὰρ τὴν διαίρεσιν αὐτῶν Ἀρχύτας,
» οὑτωσὶ παραδίδωσι. καὶ κατὰ νόμον καὶ κατὰ φύσιν ἀντικεῖσθαι ἀλλάλοις λέγεται. τὰ »
» μὲν ἐναντία, οἷον ἀγαθὸν, κακῷ. καὶ ὑγιὲς, κάμνοντι. καὶ ἀληθὲς, ψεύδει. τὰ δὲ, ὡς »
» ἕξις, στερήσει. οἷον ζωὰ, θανάτῳ. καὶ ὅρασις, τυφλότατι. καὶ ἐπιστάμα, λάθα. τὰ δὲ, »
» ὡς πρός τί πως ἔχοντα. οἷον, διπλάσιον ἡμίσει. ἄρχον ἀρχομένῳ. καὶ δεσπόζον δεσπο- »
» ζομένῳ. τὰ δὲ, ὡς κατάφασις ἀποφάσει. οἷον, τὸ ἄνθρωπον ἦμεν, τῷ μὴ ἦμεν ἄνθρω- »
» πον. καὶ τὸ σπουδαῖον ἦμεν, τῷ μὴ ἦμεν. πρώτην δὲ Ἀριστοτέλης ὥρισται τῶν ἄλλων τὴν »
κατὰ τὸ πρός τι ἀντίθεσιν. διότι οἶμαι ἴδιον ἔχει τι αὕτη παρὰ τὰς ἄλλας, τὸ συνυπάρχειν ἀλλήλοις, τὰ οὕτως ἀντικείμενα. Ἀρχύτας δὲ, τρίτα τέθεικε τὰ πρός τι, ὡς κατὰ σχέσιν ὑφεστῶτα. καὶ περὶ τῆς κατὰ τὰ πρός τι ἀντιθέσεως, τάδε γέγρα-
» φε. τὰ δὲ πρός τι ἅμα ἀνάγκα γίνεσθαι καὶ φθείρεσθαι. ἀδύνατον γὰρ διπλάσιον »

Iamblich. — *Iamblich.* — *Nicostrat.* — *Porphyri.* — *Archytas* — *Archytas librum περὶ τῶν ἀντικειμένων composuit, quem non adduxit in libro praedicamentorum sed diversae operae duxit* — *Archytas* — *διὰ τὰ πρός τι Ἀρχύτα*

» μὴ ἦμεν, ἡμίσεον δὲ μὴ ἦμεν. ἢ ἡμίσεον μὴ ἦμεν. διπλάσιον δὲ, μή. καὶ αἴκα τι γίνεται »
» διπλάσιον, ἅμα καὶ ἡμίσεον γίνεται. καὶ αἴκα τι φθείρεται διπλάσιον, ἅμα καὶ ἡμίσε- »
» ον φθείρεται. ὁρίζεται δὲ αὐτὴν ὁ Ἀριστοτέλης, τῷ κοινοτέρῳ τῶν πρός τι ὁρισμῷ. »
τῷ λέγοντι, ὅσα αὐτὰ ἅπερ ἐστὶν, ἑτέρων τῶν ἀντικειμένων εἶναι λέγεται. ἢ ὁπωσοῦν ἄλλως πρὸς ἕτερον. δεῖ γὰρ καὶ ταύτης τῆς προσθήκης διὰ τὰς διαφόρους τῶν πρός τι ἀποδόσεις, ὡς ἐν ἐκείνοις εἴρηται. καὶ μάλα εἰκότως. πρὸς γὰρ τὴν ἀντίθεσιν ἐξαρκεῖ καὶ οὗτος ὁ ὁρισμός. συνεισάγει γὰρ καὶ τὸ ἀντικατηγορεῖσθαι ἀλλήλων σαφῶς. καὶ οὐδεμιᾶς ἄλλης ἀκριβείας πρὸς τοῦτο δεῖται. ἅμα δὲ καὶ ὅτι τὰ πρός τι οὐκ ἀντίκειται ὁμοίως τοῖς ἄλλοις ἀντικειμένοις, τούτῳ χρώμενος τῷ λόγῳ, δείξει. πᾶσι γὰρ τοῖς πρός τι τὸ πρὸς ἄλληλα λέγεσθαι ὑπάρχει. ἀλλὰ πῶς ἐστιν ἀντικείμενα τὰ πρός τι, εἰ ἅμα ἐστὶ καὶ συνυπάρχει ἀλλήλοις, καὶ ἀντιστρέφει πρὸς ἄλληλα. ἀναιρετικὰ γὰρ ἀλλήλων εἶναι δοκεῖ τὰ ἀντικείμενα. ἢ οὐ τὸ ἀναιρετικὸν ἴδιόν ἐστι τῶν ἀντικειμένων, ἀλλὰ τὸ μὴ εἶναι περὶ τὸ αὐτὸ, καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ, ὃ καὶ ἐπὶ τῶν πρός τι ὑπάρχει. οὐδὲ γὰρ ταῦτα περὶ τὸ αὐτὸ συνυφέστηκε. τὰ δὲ αὐτὰ ἅπερ ἐστὶν, ἑτέρων τῶν ἀντικειμένων λέγεσθαι, ἢ ὁπωσοῦν ἄλλως πρὸς αὐτὰ, δύναται μὴ διὰ τὰς πτώσεις μόνον εἰρῆσθαι πρὸς ἃς ἀποδίδοται ἕκαστον τῶν πρός τι, ἀλλὰ καὶ πρὸς αὐτὰ τὰ λαμβανόμενα, ὧν ἡ ἀπόδοσις γίνεται. οὐ γὰρ πάντα οὕτως λέγεται, ὡς τοῦτο ὅ ἐστι πρὸς ἄλληλα λέγεσθαι. ὥσπερ τὸ διπλάσιον καὶ τὸ ἥμισυ. καὶ ἡ ἐπιστήμη. ἕκαστον γὰρ τούτων, ὅ ἐστι πρὸς ἄλλο λέγεται, καθ' ἣν ἂν πτῶσιν ἡ ἀπόδοσις ἐκείνου γένοιτο. κἂν μὴ κατὰ πτῶσιν δὲ γένοιτο ἡ ἀπόδοσις, ὥσπερ τὸ μέγα καὶ μικρὸν, ἀντικείμενα κατὰ τὰ πρός τι ἀλλήλοις, οὐ κατὰ πτῶσιν ἀποδίδοται, οὐδὲ ἐστὶ τοῦ ἑτέρου τὸ ἕτερον, ἀλλὰ μόνον πρὸς τὸ ἕτερον λέγεται. οὐδὲ τὸ ἐπιστητὸν καὶ τὸ αἰσθητὸν καὶ τὸ νοητὸν ὁμοίως. οὐδὲ ἄλλο τι τῶν τοιούτων ἐκείνων ἐστὶ τῶν πρὸς ἃ λέγεται. τὸ γὰρ ἐπιστητὸν, οὐκ αὐτὸ ἄλλου ἐστὶν, ἀλλ' αὐτοῦ ἄλλο. πρὸς γὰρ τὴν ἐπιστήμην λέγεται. οὐχ ὅτι ἐστὶ τῆς ἐπιστήμης, ἀλλ' ὅτι αὐτοῦ ἐστιν ἡ ἐπιστήμη. τὴν δὲ αἰτίαν τούτου, γέγραφεν Ἀρχύτας. ἐν οἷς τὰς διαφορὰς τῶν κατὰ τὰ πρός τι ἀντικειμένων
» παραδίδωσι. καὶ κάλλιον ὅλην ἐκείνην παραγράψαι τὴν λέξιν. Τῶν δὲ πρός τι, τὰ μὲν, »
» ἀντιστρέφει ἀλλάλοις ἐξ ἑκατέρων, ὡς τὸ μεῖζον καὶ τὸ μεῖον. καὶ τὸ ἀδελφὸν, καὶ τὸ ὅμοι- »
» ον. τὰ δὲ, ἔχει μὲν ἀντιστροφὰν, οὐ μὰν ἐξ ἀμφοτέρων γε τῶν μερέων. ἅμα γὰρ ἐπιστά- »
» μα λέγεται, τῷ ἐπιστατῷ. καὶ αἴσθασις, τῷ αἰσθατῷ. οὐ μὰν ἀνάπαλιν τὸ ἐπιστατὸν »
» τᾶς ἐπιστάμας. καὶ τὸ αἰσθατὸν, τᾶς αἰσθάσιος. τὸ δὲ αἴτιον, ὅτι τὸ μὲν κρινόμενον ἄνευ »
» τοῦ κρίνοντος, δυνατὸν ἦμεν. οἷον τὸ αἰσθατὸν ἄνευ αἰσθάσιος. καὶ τὸ ἐπιστατὸν ἄνευ »
» ἐπιστάμας. τὸ δὲ κρίνον, ἄνευ τῷ κρινομένῳ ἀδύνατον ἦμεν. οἷον τὴν αἴσθασιν ἄνευ »
» τῷ αἰσθατῷ. καὶ τὰν ἐπιστάμαν ἄνευ τῷ ἐπιστατῷ. τῶν δὲ ἐξ ἀμφοτέρων ἐχόντων »
» τῶν μερέων τὰν ἀντιστροφὰν, τὰ μὲν, ἀδιαφόρως ἀντιστρέφει ἀλλάλοις, ὡς τὸ ὅμοιον καὶ »
» τὸ ἴσον, καὶ τὸ ἀδελφόν. τοῦτο γὰρ τούτῳ ὅμοιον. καὶ τοῦτο τούτῳ πάλιν. καὶ τοῦτο τού- »
» τῳ ἴσον. καὶ τοῦτο τούτῳ ἀδελφόν. ἃ δὲ ἀντιστρέφει μὲν ἀλλάλοις ἐξ ἀμφοτέρων τῶν με- »
» ρέων, οὐ μὰν ἀδιαφόρως. τοῦτο μὲν τούτου μεῖζον. τοῦτο δὲ τούτου μεῖον. καὶ οὗτος μὲν »

Cur usus est in proposito aristoteles communi eorum ad aliquid diffinitione et non diligentiori — *Quaestio* — *Notanda omnia ista* — *Archytas* — *Differentiae oppositorum ut ad aliquid secundum Archytam*

Archytas

Quae ad aliquid recipere medium secundum archytá contra Aristotelé

τοῦ τῷ πατρί. οὗτος δὲ τοῦ τῷ υἱός. Ἰστέον δὲ ὅτι, ὁ μὲν Ἀριστοτέλης, μεσότητα τῶν πρός τι οὐ παραδέδωκεν. ὁ δὲ Ἀρχύτας, περὶ αὐτῶν τάδε γέγραφε. τὰ δὲ πρός τι, ἐπιδέχεται μεσότατα. μεταξὺ γὰρ τῶ δεσπόζοντος καὶ δούλω, τὸ ἐλεύθερον. καὶ μεταξὺ τῶ μείζονος καὶ μείονος, τὸ ἴσον. καὶ μεταξὺ τῶ πλατέος καὶ στενοῦ, τὸ ἐφαρμόζον. εἰ δὴ καὶ Ἀριστοτέλης μὴ συνεχώρει ταύτῃ τῇ μεσότητι, διαφέρειν ἂν εἴποιτο τὴν κατὰ τὸ πρός τι ἀντίθεσιν, τῆς κατὰ τὸ ἐναντίον. καὶ τὸ μὴ ἐπιδέχεσθαι μεσότητα. διαφέρει δὲ τῶν ἐναντίων τὰ πρός τι, τῷ τρόπῳ τῆς κατηγορίας. τὰ μὲν γὰρ πρός τι, αὐτὰ ἅπερ ἐστὶ πρὸς ἄλληλα λέγεται ὁπωσοῦν. τὰ δὲ ἐναντία, ἀντίκειται μέν, οὐ μέντοι ἀντιστρέφει πρὸς ἄλληλα. τὸ γὰρ ἀγαθόν, οὐ λέγεται τοῦ κακοῦ. οὐδὲ τὸ κακὸν ἀγαθοῦ κακόν, ἀλλ' ἐναντία μόνον ἀλλήλοις. φυλάττεσθαι δὲ δεῖ, μήποτε ἀπὸ τῶν πρός τι μεταθῶμεν εἰς τὴν τῶν ἐναντίων, ἢ εἰς ἄλλην ἀντίθεσιν. τὰ μὲν γὰρ πρός τι, οὐκ εἰσὶ μαχητικὰ οὐδὲ ἀναιρετικὰ ἀλλήλων, ἀλλὰ μᾶλλον καὶ θετικὰ τῆς ἑτερότητος μόνης ἐπισυναγούσης, συνυπάρχουσαν ἀντίθεσιν. ἡ γοῦν ἐπιστήμη, πρὸς μὲν τὸ ἐπιστητόν, ἀντίθεσιν ἔχει συνυπαρκτικὴν τὴν κατὰ τὸ πρός τι. πρὸς δὲ τὴν ἄγνοιαν, ἀντίθεσιν μαχητικὴν καὶ ἀσύντακτον. οὐ γὰρ λέγεται ἐπιστήμη ἀγνοίας, ἀλλ' ἐπιστητοῦ μὲν ἐπιστήμη. ἀγνοίας δὲ ἐναντίον. δεῖ οὖν τὴν τῶν πρός τι ἀντίθεσιν συναγωγὸν τῶν ὑποκειμένων νοεῖν, μετά τινος ἀντιθέσεως ἐξ ἀλλήλων καὶ μὴ δὲ ἐξ αὐτῶν τὴν διαφορὰν λαμβανούσης. διὰ τοῦτο γὰρ τὰ μὲν ἐναντία, ἐξωθεῖ ἄλληλα. τὰ δὲ πρός τι, ἐκ τῆς πρὸς ἄλληλα οἰκειότητος τὴν ἑτερότητα συνάγει. διὸ καὶ τὰ μὲν μᾶλλον, ἐμφαίνει τὴν ἑτερότητα, ὡς τὸ διπλάσιον πρὸς τὸ ἥμισυ. τὰ δὲ ἧττον, ὡς ἐπιστήμη πρὸς τὸ ἐπιστητόν. τὰ δέ, οὐδὲ ὅλως σχεδόν, ὡς οἱ ἴσοι πρὸς ἀλλήλους. ὅσα οὖν ἀντίθεσιν ἔχοντα τοῦ ἀντικειμένου λέγεται αὐτὸ ὅπερ ἐστί, ταῦτα τῶν πρός τι ἐστίν. ὥσπερ τὸ μεῖζον αὐτὸ τοῦτο ὃ λέγεται, τοῦ ἀντικειμένου λέγεται. καὶ τὸ αὐτὸ πρὸς μὲν τό, μεῖζον. πρὸς δὲ ἕτερον, ἔλαττον. διὸ οὐδὲ μαχητικὴ ἡ τοιαύτη ἀντίθεσις. καὶ τὸ ὀρθὸν δὲ τὸ τύπτειν, πρὸς τὸ ὕπτιον τὸ τύπτεσθαι, ὡς πρός τι ἀντίκειται. διὸ καὶ Ἀριστοτέλης τὸ ποιεῖν καὶ τὸ πάσχειν ἐπιδέχεσθαι τὰ ἐναντία εἰπών, αὐτὰ μὲν οὐκ ἔφη ἐναντία εἶναι ἀλλήλοις. ἐν ἑκατέρῳ δὲ αὐτῶν ἐπέδειξεν ἐναντίωσιν, ὡς ἐν τῷ λευκαίνειν καὶ μελαίνειν, καὶ λευκαίνεσθαι καὶ μελαίνεσθαι. Ἀνδρόνικος δέ, οὐκ ἀντίθετα μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐναντία τὸ ποιεῖν καὶ τὸ πάσχειν ἀπεφήνατο. καὶ τοῦτο δὲ ἐπιστῆσαι ἄξιον. ὅτι τὰ μὲν πρός τι, πρὸς ἄλληλα λέγεται. τὰ δὲ ἐναντία αὐτὰ μὲν ἅπερ ἐστὶν ἐναντία, τουτέστι τὰ τῇ ἐναντιώσει περιεχόμενα, ὥσπερ τὸ λευκὸν καὶ τὸ μέλαν πρὸς ἄλληλα οὐ λέγεται. τὸ δὲ ἐναντίον αὐτό, καὶ οὐχὶ τὰ περιεχόμενα ὑπ' αὐτοῦ κατὰ τὰ πρός τι λέγεται, καὶ οὐχὶ κατὰ τὸ ἐναντίον. ἀντεισάγει γὰρ ἄλληλα καὶ συνυφέστηκε. καὶ ἴσως τούτου αἴτιον, ἡ κοινὴ τῆς ἐναντιότητος ἐν τοῖς ἐναντίοις συνύπαρξις. Νικόστρατος δὲ δεικνύναι νομίζει, ὅτι τὰ ἐναντία πρὸς ἄλληλα λέγεται, οὐκ ἀπὸ τῶν ὑπὸ τὸ ἐναντίον, ἀλλ' ἀπ' αὐτοῦ τοῦ ἐναντίου ποιούμενος τὴν ἐπιχείρησιν. ἐπὶ πάντων δὲ ἴσμεν, ὅτι ἄλλο μέν ἐστιν αὐτὸ ἕκαστον, ἄλλο δὲ ὑπ' αὐτὸ τεταγμένον καὶ μετέχον αὐτοῦ, ὥσπερ τὸ ἴσον αὐτὸ μέν ἐστι τῶν πρός τι, τὰ δὲ ὑπ' αὐτοῦ ποσά ἐστιν ἐν οἷς τὸ ἴσον, οὕτως οὖν καὶ τὰ

Pulchrum

Aristotelés

Andronic

An facere & pati sint opposita solum & contraria

Nicostrat

Documentum attende

μὲν ἐναντία αὐτὰ ὡς συνυπάρχοντα, πρός τι ἐστί. τὰ δὲ ὑπὸ τὰ ἐναντία, ὡς μετέχοντα τῶν ἐναντίων, ἐναντία ἐστί. καὶ ἔστι μὲν θαυμαστόν, πῶς τὰ ἐναντία καθὸ ἐναντία οὐκ ἔστιν ἐναντία, ἀλλὰ πρός τι. εἰ μὲν γὰρ πρὸς τῷ ἐναντία εἶναι ὑπῆρχεν αὐτοῖς, καὶ τὸ πρός τι εἶναι, οὐδὲν θαυμαστόν. εἰ δὲ ἐναντία ὄντα, οὐδὲ ὅλως ἐστὶν ἐναντία καθὸ ἐναντία ἐστί, θαύματι ἔοικε. ἢ οὐδὲν θαυμαστόν, εἰ κατὰ τὴν κοινὴν καὶ μίαν ἰδιότητα τὰ ἱστάμενα συνυπάρχει ἀλλήλοις τὰ ἐναντία. κατὰ δὲ τὴν χωριστικὴν καὶ μαχητικὴν μάχεσθαι ποιεῖ τὰ μετέχοντα. καὶ γὰρ ἡ διάκρισις αὕτη καὶ ἡ μάχη μία μὲν οὖσα, ἥνωται πρὸς ἑαυτήν. τὰ δὲ μετέχοντα μάχης καὶ διακρίσεως, κεχώρισται ἀπ' ἀλλήλων. ἀλλὰ ταῦτα μὲν περὶ τούτων. τῆς δὲ καταφάσεως καὶ ἀποφάσεως παραδείγματα παραθείς, οὐχ ὅλας τὰς προτάσεις, ἀλλὰ τοῖς κατηγορουμένοις ὅροις τέθεικε. διότι κατὰ ταῦτα αἱ προτάσεις χαρακτηρίζονται. τοῦ ἀρνητικοῦ μορίου τῷ κατηγορουμένῳ προστιθεμένου. ἀλλ' ἐπὶ τὰ ἑξῆς ἰτέον. Τὰ δὲ ὡς τὰ ἐναντία, αὐτὰ μὲν ἅπερ ἐστίν, οὐδαμῶς πρὸς ἄλληλα λέγεται. ἕως τοῦ, οἷον, τοῦτε ἀγαθόν, οὔτε κακόν. οὔτε δίκαιον, οὔτε ἄδικον.

Mirandum

Μετὰ τὰ πρός τι, περὶ τῶν ἐναντίων εἰπεῖν προτίθεται. διότι τῶν ἀντικειμένων τὰ ἐναντία εἴδη ἐστὶν ἑκατέρου. ἐπὶ δὲ τῆς ἕξεως καὶ τῆς στερήσεως, τὸ ἕτερον. ἐπὶ δὲ τῆς καταφάσεως καὶ ἀποφάσεως, ἐν λόγῳ τὸ ὅλον καὶ συνθέσει. εἰκότως οὖν τῶν ἄλλων τὰ ἐναντία προτετίμηται. ἀρχόμενος δὲ τοῦ περὶ τῶν ἐναντίων λόγου, τὴν διαφορὰν αὐτῶν εὐθέως τὴν πρὸς τὰ πρός τι παραδέδωκεν. οὐ γὰρ αὐτὰ ἅπερ ἐστὶν ἑτέρων τῶν ἐναντίων λέγεται. τὸ γὰρ λευκόν, οὐ λέγεται τῷ μέλανι. τῶν δὲ λοιπῶν ἀντικειμένων ὡς εἴρηται διαφέρειν, τῷ εἴδη εἶναι ἄμφω τὰ ἐναντία. ἐφεξῆς δὲ τὴν διαφορὰν αὐτῶν τῶν ἐναντίων παραδίδωσι, τῶν ἐναντίων τὰ ἄμεσα φησὶν εἶναι. ὧν ἐξ ἀνάγκης ἕτερον ὑπάρχει τῷ δεκτικῷ. οἷον ὑγεία καὶ νόσος καὶ περιττὸν καὶ ἄρτιον, καὶ γὰρ τὸ ἀρτιοπέριττον καὶ τὸ περισσάρτιον, κἂν μεταξύ πως ἀμφοῖν δοκῇ, τοῦ τε περιττοῦ καὶ τοῦ ἀρτίου, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ ἄρτιά ἐστι τῷ εἴδει. ὑγείας δὲ καὶ νόσου ὁ μὲν Ἀριστοτέλης, οὐδὲν εἶναι μέσον φησί. καίτοι ἀρετῆς καὶ κακίας ὁρῶν μεσότητα ὡς φιλόσοφος. οἱ δὲ ἰατροὶ περὶ τὰ σώματα ἐσπουδακότες, καὶ πολλὰς ἔθεντο μεσότητας ὑγείας καὶ νόσου ἐν τῷ πλάτει στρεφομένας, τῆς οὐδετέρας παρ' αὐτοῖς λεγομένης καταστάσεως. τινὰ δὲ τῶν ἐναντίων ἔμμεσα, ὧν οὐκ ἐξ ἀνάγκης θάτερον περὶ τὸ δεκτικόν ἐστιν. οἷον τὸ λευκὸν καὶ μέλαν. οὐ γὰρ ἀνάγκη πάντως ἢ λευκὸν ἢ μέλαν εἶναι. ἐπειδὴ ἔστι καὶ φαιὰ καὶ ξανθά. καὶ ἄλλα ἔχοντα χρώματα τὰ ἀναμέσον. τῶν δὲ ἐμμέσων, ἤτοι μεσιτῶν, λέγεται γὰρ καὶ οὕτως, τὰ μέν, πλείω ἔχει τὰ μέσα, τὰ πλέον ἴσως ἀλλήλων διεστηκότα τῇ φύσει, ὡς ἐπὶ τοῦ λευκοῦ καὶ μέλανος εἴρηται, πολλὰ γάρ ἐστι τὰ ἐν μέσῳ τούτων χρώματα, τὰ δέ, ἓν μόνον διὰ τὴν ἐγγύτητα τὴν πρὸς ἄλληλα. τοῦ γὰρ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ, τὸ χλιαρὸν μόνον μέσον. τῶν δὲ ἐν μέσῳ, τὰ μὲν ὠνομασμένα ἔχει τὰ μέσα, ὥσπερ ἐπὶ τῶν εἰρημένων. τὰ δέ, ἀκατονόμαστα, τῇ δὲ ἀποφάσει τῶν ἄκρων δηλούμενα. τὸ γὰρ μεταξὺ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ οὐκ ὠνόμασται. λέγεται δὲ οὔτε ἀγαθόν, οὔτε κακόν. τὸ γὰρ τοῦ ἀδιαφόρου ὄνομα, ὑπὸ τῶν νεωτέρων ἐτέθη. καὶ τοῦ δικαίου δὲ καὶ τοῦ ἀδίκου τὸ μέσον, ἀνώνυμόν ἐστι. τῇ δὲ ἀποφάσει τῶν ἄκρων ὀνομάζεται. καὶ δῆλον

Medium quendam esse statum inter sanitaté & morbum secundum medicos contra aristotelem qué statum appellant neutrum.

Quaedam cotraria multa habere media. quaedam unum tantum

ἀρτιοπέριττον
περισσάρτιον
forte duo & dimidium est ἀρτιοπέριττον & tria & dimidium est περισσάρτιον

ἀδιάφορον. nomé a neotericis inuentum

ὅτι τὰ μὲν τῇ συνηθείᾳ γενόμενα γνώριμα, ταῦτα καὶ ὀνόματος ἔτυχε συνήθους. τὰ δὲ ἄγνωστα τῇ συνηθείᾳ, ἔμεινεν ἀκατονόμαστα. ἐπεὶ δὲ τῶν ἐναντίων, τὰ μὲν, ἐν ὑποκειμένῳ ἐστὶν, ὡς τὸ λευκὸν καὶ μέλαν. ἐν σώματι γὰρ ὑπάρχει παθητικῶς. ἄλλα δὲ χωμένῳ. τὰ δὲ, καθ' ὑποκειμένου λέγεται, ὡς τὸ ἄρτιον καὶ περιττόν. καὶ γὰρ ταῦτα τοῦ ἀριθμοῦ καθ' ὑποκειμένου λέγεται ταῦτα, διότι διαφοραί εἰσιν. αἱ δὲ διαφοραὶ ὡς αὐτὸς ἐν τῷ περὶ τῆς οὐσίας ἔδειξε λόγῳ, καθ' ὑποκειμένων λέγονται τῶν εἰδῶν. διὰ τοῦτο τὰ μὲν ἐν ὑποκειμένῳ ἐδήλωσε, διὰ τὸ ἐν οἷς πέφυκε γίνεσθαι. τὰ δὲ καθ' ὑποκειμένου, διὰ τοῦ ὧν κατηγορεῖται. καίτοι γε ἐν ὑποκειμένῳ πάντως ὁ ἀριθμός, ἀλλ' ὅταν τὸ ὑποκείμενον μὴ παραλαμβάνηται, τό, τε ἄρτιον καὶ τὸ περιττόν, ὡς καθ' ὑποκειμένου τοῦ ἀριθμοῦ λέγεται. ὅτι γοῦν οὐχ ὁμοίως ὑγεία καὶ νόσος ὑπάρχει τῷ σώματι, καὶ περιττὸν καὶ ἄρτιον ἀριθμῷ, δῆλον ἐκ τοῦ τὴν μὲν ὑγείαν καὶ τὴν νόσον τῷ αὐτῷ σώματι παρὰ μέρος ὑπάρχειν. τὸ δὲ ἄρτιον καὶ περιττόν, τῷ αὐτῷ ἀριθμῷ μηδαμῶς ὑπάρχειν. ἐπιστῆσαι δὲ ἄξιον, εἰ τὸ ἄρτιον καὶ περιττὸν διαφοραί εἰσιν ἀριθμοῦ, ἢ εἴδη ἀριθμοῦ. εἰ γοῦν ὁριζόμενοι τὸ ἄρτιον λέγομεν, ἀριθμὸς δίχα διαιρούμενος, τὸ δὲ ἐκ γένους τοῦ ἀριθμοῦ καὶ διαφορᾶς τινος εἶδος ἂν εἴη ἀριθμοῦ, πῶς καθ' ὑποκειμένου λέγεται τοῦ ἀριθμοῦ. τὸ γοῦν εἶδος, οὐκ ἂν καθ' ὑποκειμένου λέγοιτο τοῦ γένους, εἴπερ τὸ καθ' ὑποκειμένου λεγόμενον καθολικώτερόν ἐστι τοῦ καθ' οὗ λέγεται. ἢ οὐχὶ τοῦ ὡς γένος ἀριθμοῦ κατηγορεῖται τὸ ἄρτιον καὶ περιττὸν τὰ ὡς εἴδη. ἀλλὰ τοῦ ἀρτίου ἀριθμοῦ τοῦ ὡς εἴδους κατηγορεῖται ἡ τοῦ δίχα διαιρεῖσθαι διαφορά, ἣν ἴσως ἄρτιον ἐκάλεσεν, ὡς τοῦ ἀρτίου εἰδοποιόν. ἀλλ' ἐπεὶ δὴ σαφηνείας ἔτυχεν ἡ τοῦ ἀριστοτέλους λέξις, ἴδωμεν καὶ ὅσα τῷ τόπῳ προσεξεργάζονται οἱ καινότεροι τῶν ἐξηγητῶν. τῶν γοῦν στωϊκῶν μέγα φρονούντων ἐπὶ τῇ τῶν λογικῶν ἐξεργασίᾳ, ἔν τε τοῖς ἄλλοις καὶ ἐπὶ τῶν ἐναντίων, σπουδάζουσι δεικνύναι, ὅτι πάντων τὰς ἀφορμὰς ὁ ἀριστοτέλης παρέσχεν ἐν ἑνὶ βιβλίῳ, ὃ περὶ ἀντικειμένων ἐπέγραψεν, ἐν ᾧ καὶ ἀποριῶν ἐστι πλῆθος ἀμήχανον. ὧν ὀλίγην ἐκεῖνοι μοῖραν παρέθεντο. καὶ τὰ μὲν ἄλλα ἐν εἰσαγωγῇ παρεμβάλλειν οὐκ εὔλογον. ὅσα δὲ συμφώνως οἱ στωϊκοὶ τῷ ἀριστοτέλει διετάξαντο, ταῦτα ῥητέον. ὅρου τοίνυν παλαιοῦ περὶ τῶν ἐναντίων καταβεβλημένου, οὗ καὶ ἔμπροσθεν ἐμνημονεύσαμεν, ὅτι ὅσα ἐστὶν ἐν τῷ αὐτῷ γένει πλεῖστον ἀλλήλων διαφέρει, ἐκίνησε τὸν ὅρον ὁ ἀριστοτέλης ἐν τῷ περὶ τῶν ἀντικειμένων πολυειδῶς βασανίσας αὐτόν. καὶ γὰρ εἰ καὶ τὰ διαφέροντα ἐναντία ἐστὶν, ἐπέστησε καὶ εἰ ἡ διαφορὰ ἐναντιότης εἶναι δύναται. καὶ εἰ ἡ πᾶσα διάστασις ἐστὶν ἢ τὸ πλεῖστον διαφέρουσα. καὶ εἰ ταὐτὸν τὰ πλεῖστον ἀπέχοντα, τῷ τὰ πλεῖστον διαφέροντι. καὶ τίς ἡ ἀπόστασις καὶ πῶς τὸ πλεῖστον ἀπέχειν ἀκουστέον. ὧν ἀτόπων φανέντων, προσληπτέον τι τῷ γένει, ἵνα ὁ ὅρος τὰ πλεῖστον ἀπέχοντα ἐν τῷ αὐτῷ γένει. καὶ τίνα τούτῳ ἄτοπα ἕπεται. καὶ εἰ ἑτερότης ἐστὶν ἡ ἐναντιότης. καὶ εἰ τὰ μάλιστα ἕτερα ἐναντία. ἄλλους τέθεικεν ἐλέγχους πλείονας. χρησαμένου δὲ ὁμῶς τῷ ὅρῳ τούτῳ ἐν τῷ περὶ τοῦ ποσοῦ λόγῳ, μετὰ τὸ ἐπισημήνασθαι ὅτι ὁ παλαιὸς ὁ ὅρος, οἱ ἀπὸ τῆς στοᾶς παραλαβόντες αὐτὸν ἐξειργάσαντο. τὸ μὲν σαθρὸν αὐτοῦ, παραδεικνύοντες. πειρώμενοι δὲ ὅλως λύειν τὰ δοκοῦντα ἄτοπα [illegible] νικόστρατος αἰτιᾶται, ὅτι μὴ μόνον ἐν τῷ αὐτῷ γένει

[Margin notes: An par & impar sint differentiae an species numeri — Stoici eminentiam in dialecticis sibi vendicant — Antiqua contrariorum diffinitio — Nicostrat.]

τῷ χρώματι, τὸ λευκὸν, καὶ μέλαν. καὶ γλυκὺ, καὶ πικρὸν ἐν τῷ χυμῷ. δικαιοσύνη δὲ καὶ ἀδικία, ἐξ ἐναντίων γενῶν. τῆς μὲν γὰρ, ἀρετή. τῆς δὲ, κακία τὸ γένος. αὕτη δὲ ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ κακία, τρόπον μέν τινα ἐκ τοῦ αὐτοῦ γένους. ἕξις γὰρ ἀμφοῖν τὸ γένος καὶ ποιότης. τρόπον δὲ ἄλλον, ἐξ ἐναντίων γενῶν. τῆς μὲν γὰρ ἀρετῆς γένος, τὸ ἀγαθόν. τῆς δὲ μοχθηρίας, τὸ κακόν. τὸ δὲ ἀγαθὸν καὶ κακὸν, αὐτὰ γένη δοκεῖ, εἰ μὴ ἄρα ἐν ποιότητι καὶ ταῦτα ὡς ἐν γένει. ὁ μέντοι γε ἀριστοτέλης πολλαχοῦ φαίνεται τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακὸν, μὴ ὡς γένη, ἀλλ' ὡς ὁμωνύμοις φωνὰς τιθείς. τοῦτο δὲ πολλοστόν μέν ἐστι μέρος. ὧν ἀριστοτέλης, ἐν τῷ λόγῳ τῶν περὶ τῶν ἐναντιοτήτων ἠπόρησεν. ἄξιον δὲ ἐπὶ πάντων τῶν τοιούτων ζητημάτων δικαιολογεῖσθαι ὡς εἰώθασιν οἱ ἀρχαῖοι. κἂν ὑπαίτιος ἦ τις ὑπογραφὴ, χρῆσθαι αὐτῇ, ὅταν μηδὲν καταβλάπτῃ πρὸς ἃ χρῶνται. διὸ ἐν μὲν τοῖς περὶ τοῦ ποσοῦ βουληθεὶς τὸ κάτω τῷ ἄνω ἐναντίον δεῖξαι, ἐχρήσατο τῷ ὅρῳ, ὥσπερ ἀπὸ τῆς κατὰ τόπον ἐναντιώσεως ἀποδόντων αὐτὸν τῶν πρεσβυτέρων. ἐνταῦθα μέντοι ἐν τῇ περὶ τῶν ἐναντίων διδασκαλίᾳ, οὐκέτι χρῆται αὐτῷ ὡς ἄνω μὲν προρρηθέντι, μὴ ὄντι δὲ ἀνυπαιτίῳ. τούτοις οὖν οἱ ἀπὸ τῆς στοᾶς ἐχρήσαντο πᾶσι, καὶ τοῖς ἄλλοις διορισμοῖς τοῖς περὶ τῶν ἐναντίων, ἀριστοτέλει κατὰ πόδας ἠκολούθησαν, ἐκείνου τὰς ἀφορμὰς αὐτοῖς δεδωκότος ἐν τῷ περὶ τῶν ἀντικειμένων συγγράμματι. ἃς ἐξειργάσαντο ἐν τοῖς αὐτῶν βιβλίοις. καὶ γὰρ καὶ τὰς ἕξεις ἐναντίας ὑπέλαβον ὡς ἐκεῖνος. οἷον φρόνησιν, ἀφρόνησιν. καὶ τὰ κατηγορήματα, ὥσπερ τὸ φρονεῖν καὶ ἀφραίνειν. καὶ τὰς μεσότητας. οἷον τὸ φρονίμως καὶ ἀφρόνως. τοὺς μέντοι ποιοὺς καὶ πῶς ἔχοντας, οὐκέτι ὑπέλαβον ἐναντίους, ἀλλ' ἐναντίως ἔχειν καὶ τοῦτον τούτῳ. ἀλλὰ μέσως τὸν φρόνιμον τῷ ἄφρονι λέγουσιν. ἐὰν δέ ποτε καὶ λέγωμεν τοῦτον τούτῳ ἐναντίον εἶναι, ἀλλὰ τὰ ἄμεσα ποιούμεθα τὴν σημασίαν ὡς φασι. κυριώτατα μὲν οὖν ἐπὶ τῶν ἕξεων, καὶ τῶν σχέσεων, καὶ τῶν ἐνεργειῶν, καὶ τῶν τούτοις παραπλησίων, ἡ ἐναντίωσις θεωρεῖται. δεύτερον δὲ, ὡς ἐναντία λέγεται τὰ κατηγορήματα καὶ τὰ κατηγορούμενά πως ἐκείνοις. προσάγει δὲ ἀμωσγέπως πρὸς τὰ ἐναντία, καὶ τὸ φρονίμως καὶ ἀφρόνως. ὅλως δὲ ἐν τοῖς πράγμασι τὰ ἐναντία θεωρεῖται. καὶ ἡ φρόνησις τῇ ἀφροσύνῃ ἀμέσως, οὕτως ἐναντία λέγεται. οὐχὶ δὲ τῇδε. τοιαύτης δὲ οὔσης τῆς στωϊκῆς διδασκαλίας, ἴδωμεν πῶς αὐτὴν ἀπὸ τῆς ἀριστοτέλους παραδόσεως παρεσπάσαντο. οὗτος γὰρ ἐν τῷ περὶ ἀντικειμένων τὴν δικαιοσύνην πρὸς τὴν ἀδικίαν ἐναντίαν λέγει. οὐ λέγεσθαι δὲ τὸν δίκαιον τῷ ἀδίκῳ ἐναντίον φησὶν, ἀλλ' ἐναντίως διακεῖσθαι. εἰ δὲ καὶ ταῦτα ἐναντία φησὶ, διττῶς ῥηθήσεται τὸ ἐναντίον. ἢ γὰρ καθ' αὑτὰ τὰ ἐναντία ῥηθήσεται. οἷον ἀρετὴ καὶ κακία. κίνησις. στάσις. ἢ τῷ μετέχειν ἐναντίων. οἷον τὸ κινούμενον, τῷ ἑστηκότι. καὶ τὸ ἀγαθὸν, τῷ κακῷ. ἐν οἷς ἐδίδαξε, διότι τοὺς ποιοὺς οὐκ εἶπεν ἐναντίους. ἐπεὶ γὰρ κατὰ μετοχὴν οἱ ποιοί εἰσι διάφοροι, οὐκ ἂν τὸ μετέχον ὁμοίως οὗ μετέχει λέγοιτο, ἀλλὰ μᾶλλον ἐκείνου μετέχει. καὶ παρώνυμα εἴπερ ἄρα ἀπ' αὐτῶν εἶναι, ὡς ἀπὸ τῆς λευκότητος τὸ λευκόν. ἐπεὶ οὖν ἡ φρόνησις τῇ ἀφροσύνῃ ἐναντίον, οὐκ ἂν καὶ οἱ μετέχοντες ῥηθεῖεν ἐναντίοι, ἀλλὰ μετέχειν ἐναντίων. εἰ δὲ καὶ ταῦτά τις

[Margin notes: Aristoteles — Boni & mali non esse genera — Diff.o contrariorum ab Aristotele scripta ex praedicamento quantitatis — μεσότητας appellat ἐπιρρήματα μεσότητος — Aristoteles — δικαιοσύνη ἀδικία ἐναντία οὐ μὴν ὁ δίκαιος ἀδίκῳ ἐναντίος]

ἀμωσγέπως

κατὰ ἐναντία, διελέσθαι φησὶν ὀφείλει. καὶ τὰ μὲν, λέγειν ἁπλῶς ἐναντία. τὰ δὲ, τῷ μετέχειν ἐναντίων, κεκλῆσθαι ἐναντία. ὄντος δὲ δυνατοῦ τὸ αὐτὸ καὶ κατὰ ἀσύνθετον φωνὴν εἰπεῖν, οἷον, φρόνησιν ἀφροσύνην. καὶ διὰ ὅρου, οἷον ἐπιστήμην ἀγαθῶν καὶ κακῶν καὶ οὐδετέρων. καὶ τὴν ἀφροσύνην ἄγνοιαν τῶν αὐτῶν. ζητοῦσι πότερόν ἐστι τὰ κατὰ τὰ ἁπλᾶ μόνον, ἢ κατὰ τοὺς ὅρους. καὶ ὅ γε Χρύσιππος ἐφίστησι, μήποτε τὰ προσηγορικὰ καὶ ἁπλᾶ μόνον ἐστὶν ἐναντία. τὰ δὲ, οὐκ ἔστι. πολλὰ γὰρ ἐν τούτοις συμπεριλαμβάνομεν καὶ μετὰ ἄρθρων καὶ μετὰ συνδέσμων. καὶ ἄλλων δὲ μορίων λεκτικῶν, ὧν ἕκαστον εἰς τὸν τῶν ἐναντίων λόγον, ἀλλοτρίως ἂν παραλαμβάνοιτο. διὸ τὴν μὲν φρόνησιν, τῇ ἀφροσύνῃ φησὶν εἶναι ἐναντίον. τὸν δὲ ὅρον τῷ ὅρῳ, οὐκέτι ὁμοειδῶς ἐναντίον εἶναί φησιν. ἐπ' ἐκεῖνα δὲ ποιούμενοι τὴν ἀναφορὰν, καὶ τοὺς ὅρους κατὰ συζυγίαν ἀντιτιθέασι. ταῦτα δὲ παρὰ τῷ Ἀριστοτέλει πρώτῳ διώρισται. ἀσυνθέτου μὲν μὴ ἀξιοῦντι ἐναντίον εἶναι τῷ τοῦ ἐναντίου ὅρῳ. οἷον τὴν φρόνησιν, μὴ εἶναι ἐναντίον τῇ ἀγνοίᾳ τῶν ἀγαθῶν καὶ κακῶν καὶ οὐδετέρων. ἀλλ' εἰ ἄρα κατὰ συζυγίαν, ὅρον ὅρῳ ἀντιτιθέναι, καὶ ἐναντίους λέγειν τούτους, τῶν ἐναντίων εἶναι πραγμάτων. φιλοτεχνεῖ δὲ περὶ τούτων ἐπὶ πλέον, ὡς λόγος ὁριστικὸς, λόγῳ ἐναντίος ἐστὶν, ἐὰν τῷ γένει τι ἢ ἐναντίον. ἢ ταῖς διαφοραῖς, ἢ ἀμφοτέροις. οἷον ἐπὶ τοῦ καλοῦ ὁρισμὸς, εἰ οὕτω τύχοι συμμετρία μερῶν πρὸς ἄλληλα τούτῳ ἐναντίον, ἀσυμμετρία μερῶν πρὸς ἄλληλα. καὶ ἔστι τῷ γένει ἡ ἐναντίωσις. ἀλλαχοῦ δὲ ταῖς διαφοραῖς, οἷον λευκὸν χρῶμα, διακριτικὸν ὄψεως. μέλαν δὲ χρῶμα, συγκριτικόν. ἐν γὰρ τούτοις, τὸ μὲν γένος, τὸ αὐτό. κατὰ δὲ τὰς διαφορὰς, ἐναντίωσις. εἴρηται οὖν πῶς λόγος λόγῳ ἐναντίος ἐστί. καὶ οἱ τῆς οὐσίας δὲ δηλωτικοὶ λόγοι, ἐναντίοι ἔσονται. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἀρκούντως μέχρι τοῦδε προκεχωρήκω. διελόντος δὲ τοῦ Ἀριστοτέλους τὰ ἐναντία εἴς τε τὰ ἄμεσα καὶ τὰ ἔμμεσα, καὶ ἄμεσα μὲν λέγοντος ἐκεῖνα, ὧν ἐξ ἀνάγκης θάτερον ὑπάρχει τῷ δεκτικῷ, καὶ ἀνὰ μέρος πάρεστι τῷ ὑποκειμένῳ, εἰ μὴ τῶν συμφυῶν εἴη ὡς ἡ θερμότης τῷ πυρί, ἀλλὰ τῶν συμβεβηκότων γίνεται ὁ λόγος τῶν ἀμέσων τοιοῦτος, ὅτι ἐστὶν ἄμεσα ἐναντία, ἐν οἷς τὸ ἕτερον ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει περὶ τὸ δεκτικόν. ἔμμεσα δὲ, ὧν οὐκ ἐξ ἀνάγκης τὸ ἕτερον. εἰπόντος δὲ τοῦ Ἀριστοτέλους τῇ τῶν ἄκρων ἀποφάσει τὰ μέσα χαρακτηρίζεσθαι, ἀντιλέγει Νικόστρατος. ὡς εἰ ἡ ἀπόφασις τὸ μέσον δηλοῖ, καὶ τὸ οὐκ ἄνθρωπος καὶ οὐχ ἵππος, μεσότητα δηλώσει. δεῖ οὖν φησι προσκεῖσθαι ἐν τῷ αὐτῷ γένει λαμβανομένου τοῦ μέσου, ἐν ᾧ περ ἐστὶν αὐτοῦ τὰ ἄκρα. ἀλλ' οὐ προσποιεῖται ὁ ταῦτα λέγων, ὅτι οὔτε ἄκρα ἐστὶν ἵππος καὶ ἄνθρωπος, οὔτε ἐναντία. περὶ δὲ ἄκρων καὶ ἐναντίων ἦν ὁ λόγος. αὐτὸς δὲ ὁ Ἀριστοτέλης ἐν τῷ περὶ τῶν ἀντικειμένων βιβλίῳ ἐζήτησεν, εἰ θάτερον ἀποβαλών τις, μὴ ἐξ ἀνάγκης θάτερον λαμβάνει. ἆρά ἐστί τι τούτων ἀνὰ μέσον, ἢ οὐ πάντως. ὁ γὰρ τὴν ἀληθῆ δόξαν ἀποβαλὼν, οὐκ ἐξ ἀνάγκης ψευδῆ δόξαν λαμβάνει. οὐδὲ ὁ ψευδῆ, ἀληθῆ. ἀλλ' ἐνίοτε ἐκ τῆς δόξης ταύτης, ἢ εἰς τὸ μηδὲν ὅλως ὑπολαμβάνειν, ἢ εἰς ἐπιστήμην μεταβάλλει. δόξης δὲ ἀληθοῦς καὶ ψευδοῦς, οὐδέν ἐστιν ἀνὰ μέσον. ἢ οὐκ ἄγνοια οὐδὲ ἐπιστήμη. εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλαι διαφοραὶ τῶν

Chrysipp

Aristoteles

Voce simplicẽ nõ ee contrariã diffinitionẽ contrariam vocẽ simplici uoci diffinienti

Sapientiae diffinitio cognitio bonorum et malorum.

Pulchri diffinitio

Nicostrat

Aristoteles

Aristoteles librũ cõposuit περὶ τῶν ἀντικειμένων quē citat etiam 312

ἀνάμεσος nicistim

ἐναντίων. ὧν καὶ αὐτὸς προϊὼν, ἐφάψεται. τούτων δὲ μάλιστα ἐμνήσθη, τῆς τε ἀμέσου καὶ τῆς ἐμμέσου. ὅτι ἐκ τούτων τὸ πρὸς τὰ ἄλλα ἀντικείμενα διαφέρον, τῶν ἐναντίων παρίστησι. καὶ γὰρ πρόκειται μὴ πᾶσι τοῖς προσοῦσι καθ' ἕκαστον τῶν ἀντικειμένων ἐπεξελθεῖν. τοῖς δὲ κυριωτάτοις αὐτῶν μόνοις, ἕνεκα τοῦ τὰς πρὸς ἄλληλα διαφορὰς αὐτῶν παραδεῖξαι. δείξει δὲ ὅτι τὰ τέσσαρα γένη τῶν ἀντικειμένων, ἀλλήλων διέστηκε. καὶ ὅπως μὲν τὰ ὡς πρός τι τῶν ἐναντίων διαφέρει, δεδήλωκεν. ὅπως δὲ ἄμφω ταῦτα τῶν ὡς στέρησις καὶ ἕξις, δηλώσει τὰ ἴδια ἑκάστων προσθείς. καὶ τότε τὴν διαφορὰν τὴν πρὸς τὴν ὡς κατάφασιν καὶ ἀπόφασιν ἀποδείξει. καλὸν δὲ ἂν εἴη λοιπὸν καὶ τὰ τοῦ Ἀρχύτα παραθέσθαι, περὶ τῆς τῶν ἐναντίων διαφορᾶς ἔχοντα οὕτως. Διαιρεῖται δὲ καὶ τὰ τᾶς ἀντιθέσεως τούτου, εἰς τὰ ποτέχεα εἴδεα ἀλλάλοις. τῶν γὰρ ἐναντίων, ἃ μὲν, ἄμεσα ἐντί. ἃ δὲ, ἔχει μέσον. μεταξὺ γὰρ ὑγιείας καὶ νόσου, οὐδέν ἐντι μέσον. οὐδὲ ἀρεμίας καὶ κινάσιος. οὐδὲ ἐγρηγορότος καὶ ὑπνώοντος. οὐδὲ εὐθέος καὶ καμπύλου. οὐδὲ ταὶ ἄλλαι ἐναντιώταται. πολλοῦ δὲ καὶ ὀλίγω μεταξὺ, τὸ μέτριον. καὶ ὀξέος καὶ βαρέος, τὸ ὁμόφωνον. καὶ τάχεος καὶ βραδέος, τὸ ἰσοταχές. καὶ μείζονος καὶ μείονος, τὸ ἴσον. τῶν καθόλου μὲν ἀναγκαιοτάτων, ἀναγκαῖον μίαν ἦμεν περὶ τὸ ἐπιδεκτικὸν αὐτᾶν. ὧ ταὶ δὲ οὐκ ἐπιδέχονται μέσον. μεταξὺ γὰρ ὑγιείας καὶ νόσου οὐδέν ἐντι μέσον. καὶ ἀναγκαῖον τὸ ζῷον, ἢ νοσέν, ἢ ὑγιαίνεν. οὐδὲ ἐγρηγόρσιος καὶ ὕπνου. καὶ ἀναγκαῖον τὸ ζῷον ἢ ἐγρηγορὲν, ἢ εὕδεν. οὐδὲ ἀρεμίας καὶ κινάσιος. καὶ ἀναγκαῖον τὸ ζῷον, ἢ ἀρεμέν, ἢ κινέεσθαι. ὧν δὲ ἐναντιωτάτων, οὐκ ἀναγκαῖον, οὔτε ἀμφοτέραν, οὔτε τὴν ἑτέραν αὐτᾶν ἦμεν περὶ τὸ ὑποδεκτικὸν αὐτᾶν, ὧ ταὶ ἐπιδέχονται μεσότητας. μεταξὺ γὰρ λευκῶ καὶ μέλανος, τὸ φαιόν. καὶ οὐκ ἀναγκαῖον τὸ ζῷον ἢ λευκὸν ἢ μέλαν ἦμεν. καὶ μεγάλω καὶ μικρῶ, τὸ ἴσον. καὶ οὐκ ἀναγκαῖον τὸ ζῷον ἢ μέγα ἢ μικρὸν ἦμεν. καὶ σκληρῶ καὶ μαλακῶ, τὸ εὐαφές. καὶ οὐκ ἀναγκαῖον τὸ ζῷον, ἢ σκληρὸν ἢ μαλακὸν ἦμεν. ἔτι τῶν ἐναντίων διαφοραὶ τρεῖς. τὸ μὲν, ὡς ἀγαθὸν κακῷ ἀντίκειται. οἷον ὑγιεία, νόσῳ. τὸ δὲ, ὡς κακὸν κακῷ. οἷον ἀνελευθερία, ἀσωτία. τὸ δὲ, ὡς οὐδέτερον ἑτέρῳ. οἷον, λευκὸν, μέλανι. βαρὺ, κούφῳ. ἔτι τῶν ἐναντίων ἃ μὲν, ἐν γένεσι γενῶν ἐγγίνεται. ἀγαθὸν γὰρ κακῷ ἐναντίον. καὶ γένος τὸ μὲν ἀγαθὸν, τῶν ἀρετῶν. τὸ δὲ κακὸν, τῶν κακιῶν. ἃ δὲ, ἐν γένεσιν εἰδῶν. ἀρετὰ γὰρ κακίᾳ ἐναντίον, καὶ γένος. ἃ μὲν ἀρετὰ, φρονάσιος καὶ σωφροσύνας. ἃ δὲ, τᾶς ἀφροσύνας καὶ ἀκολασίας. ἃ δὲ, ἐν εἴδεσιν. ἐναντία γὰρ ἀνδρεία, δειλία. καὶ δικαιοσύνα, ἀδικία ἐναντίον. εἴδεα δὲ ἁ δικαιοσύνα μὲν καὶ ἀδικία τᾶς ἀρετᾶς, ἀδικία δὲ καὶ ἀκολασία τᾶς κακίας. τὰ μὲν οὖν πρᾶτα γένη ἃ καὶ γένη γενῶν ὀνομάζομεν, ἐπιδέχεται μὲν τομάν. τὰ δ' ἔσχατα εἴδεα καὶ ποτὶ τὰν αἴσθασιν, οὐκ ἂν γένη γεγόμονεν ἐντί, ἀλλὰ καὶ εἴδεα. τὸ γὰρ τρίγωνον, τοῦ μὲν ὀρθογωνίω καὶ ἰσοπλεύρω καὶ σκαληνέος, γένος. τῶ δὲ ἀγαθῶ, εἶδος. ἐν δὲ τούτοις, τὰ μὲν ἄλλα, σύμφωνα πρὸς τὴν Ἀριστοτέλους παράδοσιν. ἡ δὲ τελευταία διαφορὰ, καθ' ἣν τὰ μὲν, ἐν γένεσι γενῶν ἐστὶν ἐναντία, τὰ δὲ, ἐν γένεσιν εἰδῶν, τὰ δὲ, ἐν εἴδεσιν, ὑπ' αὐτοῦ

Archytas

Contrariorum quaedam media, quaedam immediata.

Contrariorũ differentiae tres

Genera generum

Genera specierum

Species

ι.ι. ἰδέα Sed emenda autem hoc ut infra 316. ubi repetitur

Genus	ἀγαθόν	κακόν	Genus
Genus	ἀρεταί	κακίαι	Genus
Species	Sapientia · Temperantia &c	Insipientia · Intemperantia &c	Sp

ἀνδρεία

Miror Simplicij diligentiam in hac parte praetermissa Aristoteles in fine capitis περὶ τῶν ἐναντίων hoc evidenter scribit quod Simplicius ait ab eo omissum

τοῦ Ἀριστοτέλους παραλέλειπται ἴσως ἐν τούτοις, ὡς οὐ πάντη πραγματειώδης. ἀλλ' ἐπὶ τὴν τρίτην ἀντίθεσιν τῶν καθ' ἕξιν καὶ στέρησιν, ῥητέον. Στέρησις δὲ καὶ ἕξις λέγεται μὲν περὶ ταὐτόν τι. οἷον, ἡ ὄψις καὶ ἡ τυφλότης περὶ ὀφθαλμόν. καὶ καθόλου δ' εἰπεῖν ἐν ᾧ ἂν ἡ ἕξις πέφυκε γίνεσθαι, περὶ τοῦτο λέγεται ἑκάτερον αὐτῶν. ἐστερῆσθαι δὲ τότε λέγομεν ἕκαστον τῶν τῆς ἕξεως δεκτικῶν, ὅταν ἐν ᾧ πέφυκεν ὑπάρχειν, καὶ ὅτε πέφυκεν ἔχειν μηδαμῶς ὑπάρχῃ. νωδόν τε γὰρ λέγομεν οὐ τὸ μὴ ἔχον ὀδόντας. καὶ τυφλὸν, οὐ τὸ μὴ ἔχον ὄψιν, ἀλλὰ τὸ μὴ ἔχον ὅτε πέφυκεν ἔχειν. ἔνια γὰρ ἐκ γενετῆς οὔτε ὀδόντας οὔτε ὄψιν ἔχει. ἀλλ' οὐ λέγεται οὔτε νωδὰ οὔτε τυφλά. τὸ δὲ ἐστερῆσθαι καὶ τὸ ἔχειν τὴν ἕξιν, οὐκ ἔστι στέρησις καὶ ἕξις. ἕξις μὲν γάρ ἐστιν ἡ ὄψις. στέρησις δὲ, ἡ τυφλότης. τὸ δὲ ἔχειν τὴν ὄψιν, οὐκ ἔστιν ὄψις. οὐδὲ τὸ τυφλὸν εἶναι τυφλότης. στέρησις γάρ τις ἡ τυφλότης ἐστί. τὸ δὲ τυφλὸν εἶναι καὶ ἐστερῆσθαι, οὐ στέρησίς ἐστιν. ἕως τοῦ, οὕτω καὶ τὸ τυφλὸν εἶναι, τῷ ὄψιν ἔχειν ἀντίκειται. Τρίτον εἶδος τῶν ἀντικειμένων, τὸ κατὰ ἕξιν καὶ στέρησιν παραδίδωσι, προηγούμενον τῇ φύσει τοῦ κατὰ κατάφασιν καὶ ἀπόφασιν. διότι ἐκεῖνο μὲν, ἐν λόγοις ἔχει τὴν ὑπόστασιν. τοῦτο δὲ, ἐν πράγμασι. καὶ λέγεται μὲν ἡ στέρησις, πλεοναχῶς. ἧς δὲ νῦν ἐμνημόνευσεν, ἀπουσία τίς ἐστι παντελής, ἀπὸ τοῦ πεφυκότος ἔχειν, καὶ ἐν ᾧ πέφυκε, καὶ ὅτε πέφυκε, καὶ ὅπου. τὸ μὲν πεφυκότος, ἐπειδὴ τὸν τοῖχον οὐκ ἄν τις εἴποι τυφλὸν, ἐπεὶ οὐδ' ὅλως πέφυκεν ὁρᾶν. ὅτε δὲ πέφυκε, διότι τὰ σκυλάκια τὰ ἄρτι τεχθέντα, οὐκ ἄν τις εἴποι τυφλὰ, ὅτι μήπω πέφυκεν ὁρᾶν. οὐδὲ τὰ παιδία νωδὰ ἄν τις εἴποι τὰ ἄρτι γενόμενα, ὅτι μήπω ὀδόντας ἔχει. τὸ δὲ ἐν ᾧ πρόσκειται, ἵνα τὸ οἰκεῖον μόριον λαμβάνωμεν, ἐν ᾧ ἐγγίνεται ἡ ἕξις. οὐ γὰρ εἴ τις μὴ ἐν τοῖς ποσὶν ὀφθαλμοὺς ἔχει, ἐστέρηται ὀφθαλμῶν, ἀλλ' εἴ τις ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ μὴ μετείληφεν ὀμμάτων. αὐτὸς δὲ διὰ βραχέων συνέλαβε πάντα. τὸ μὲν πεφυκὸς καὶ τὸ μόριον ἐν ᾧ ἐγγίνεται ἡ ἕξις, ὁμοῦ δηλώσας διὰ τοῦ ἐν ᾧ πέφυκε. τὸν δὲ χρόνον καὶ τὸν τόπον τὸν ἐπιβάλλοντα καὶ τὰ ἄλλα τὰ συνεμφαινόμενα, ἐν τῷ ὅτε πέφυκεν ὑπάρχειν συνέλαβε. τὸ γὰρ καθῆκον ἔχειν, καὶ ὡς προσῆκόν ἐστιν ἔχειν, ὅταν μηδαμῶς ὑπάρχῃ, τότε ἐν στερήσει λέγεται εἶναι.

Attende hoc

διό τινες τῷ εἰρημένῳ τῆς στερήσεως λόγῳ, προστιθέασι τὸ, καὶ ὡς πέφυκε. καὶ γὰρ ἀτραχήλους λέγομεν τοὺς βραχυτραχήλους, ἐπεὶ μὴ κατὰ φύσιν ἔχουσι τοὺς τραχήλους. καὶ ἀπύρηνον τὴν ῥοιὰν, ὡς ἐλάττονας τοῦ κατὰ φύσιν τοὺς πυρῆνας ἔχουσαν, τὴν τοῦ κατὰ φύσιν ἐλάττωσιν, ὡς τοῦ παντὸς στέρησιν ὀνομάζοντες. οὐχ ἁπλῶς δὲ εἶπεν ὅτι περὶ ταὐτὸν ἡ ἕξις καὶ ἡ στέρησις λέγεται, ἀλλὰ περὶ ταὐτόν τι. διὰ τῆς τοῦ τι προσθήκης ἐνδειξάμενος, πῶς περὶ ταὐτὸν λέγει. καὶ γὰρ τἀναντία περὶ ταὐτὸν, εἴγε ταὐτόν ἐστι τῶν ἐναντίων δεκτικόν.

Aduerte pulchrum documentum

ἀλλ' ἐπὶ μὲν τῶν ἐναντίων οὐ πάντως περὶ ταὐτὸν κατ' ἀριθμὸν ὑποκείμενον τὰ ἐναντία ἐστίν. ἄλλου γὰρ ὄντος μορίου λευκοῦ, οἷον τῶν ὀδόντων, οὐδὲν κεκώλυται ἄλλο εἶναι μέλαν, ὡς τὸ περὶ τὴν κόρην. ἐπὶ δὲ τῆς στερήσεως, οὐχ οἷόν τε τοῦτο. ἀλλ' ἐν ᾧ μορίῳ ἡ ἕξις, ἐν τούτῳ καὶ ἡ στέρησις. καὶ τοῦτο εἰκότως. ἀπουσία γὰρ μόνον ἐστὶν ἡ στέ-

Priuatio nihil aliud est quam absentia

ρησις. καὶ ἀνάγκη ἐκεῖ εἶναι τὴν ἀπουσίαν, ὅπου καὶ ἡ παρουσία ἐστί. τὰ δὲ ἐναντία εἴδη ὄντα, οὐδὲν κωλύεται ποτὲ καὶ ἐν διαφόροις τῷ ἀριθμῷ ὑποκειμένοις ὄντα, τὸν λόγον σώζειν τῆς ἐναντιώσεως. φανερὸν δὴ οὖν ἐκ τούτων, ὅτι τὰ οὕτως ἀντικείμενα, καὶ ὁμοιότητά τινα ἔχει πρὸς τὰ ἐναντία, καὶ ἀνομοιότητα. τά τε γὰρ ἐναντία περὶ τὸ αὐτὸ ὑποκείμενον γίνεσθαι πέφυκεν. οἷον, περὶ ὃ ἡ ὑγεία, περὶ τοῦτο καὶ ἡ νόσος. οὐ γὰρ περὶ τὰ ἄψυχα, ἀλλὰ περὶ τὰ ζῷα. ὡσαύτως δὲ καὶ τὰ κατὰ στέρησιν καὶ ἕξιν ἀντικείμενα. ὄψις γὰρ περὶ ζῷον. περὶ δὲ ἄψυχον, οὐκέτι. οὐκοῦν καὶ ἡ τυφλότης περὶ ζῷον. οὐδεὶς γὰρ ἂν τὸν κίονα τυφλὸν εἴποι. τοῦτο μὲν οὖν τοῖς ἐναντίοις ὅμοιον ἔχει τὰ κατὰ στέρησιν ἀντικείμενα.

Differentia inter contraria et opposita secundum priuationem

διαφέρει δὲ αὐτῶν ὡς εἴρηται, τῷ τὰ μὲν ἐναντία, καὶ ἐν τῷ αὐτῷ εἴδει ἐστίν, ἀλλὰ μὴ καὶ ἐν τῷ αὐτῷ πάντως τοῦ εἴδους μορίῳ. τὰ δὲ κατὰ στέρησιν καὶ ἕξιν, καὶ ἐν μορίῳ τῷ αὐτῷ βούλεσθαι εἶναι. δεικνύουσι δὲ ἐφεξῆς ὁ Ἀριστοτέλης, ὅτι τὸ ἐστερῆσθαι ἢ τὸ στέρησιν ἔχειν, οὐκ ἔστι ταὐτὸν τῇ στερήσει. ἀλλ' οὐδὲ τὸ ἕξιν ἔχειν, ταὐτὸν τῇ ἕξει. δείκνυσι δὲ αὐτὸ, ἐκ τοῦ, τὴν ὄψιν ἕξιν εἶναι. τὸ δὲ ἔχειν τὴν ὄψιν, μὴ εἶναι τὴν ὄψιν. ὥστε καὶ τὸ ἔχειν ἕξιν, οὐκ ἔστιν ἕξις. ὁμοίως δὲ τὸ τυφλὸν εἶναι, οὐκ ἔστι τυφλότης. δεικνύουσι δὲ αὐτὸ, καὶ ἐκ τοῦ, εἰ ταὐτὸν ἦν, καθ' οὗ τὸ ἕτερον κατηγορεῖτο, κατὰ τοῦ αὐτοῦ καὶ τὸ ἕτερον. νῦν δὲ, οὐχ οὕτως. τυφλὸς μὲν γὰρ ὁ ἄνθρωπος λέγεται. τυφλότης δὲ, οὐ λέγεται. καὶ ὄψιν μὲν ἔχειν λέγεται. ὄψις δὲ οὐ λέγεται. δοκοῦσι δὲ διαφέρειν ἀλλήλων αἱ ἐπιχειρήσεις. τῷ τὴν μὲν πρώτην, ἀπὸ τοῦ εἶναι. τὴν δὲ δευτέραν, ἀπὸ τοῦ κατηγορεῖσθαι δεικνύναι τὸ προκείμενον.

ἐπιχειρήσεις argumenta

δείξας δὲ τὴν στέρησιν καὶ τὸ στέρησιν ἔχειν, εἰκότως προσέθηκεν ὅτι κἂν ἕτερα ᾖ. ἀλλ' ὥσπερ ἡ ἕξις ἀντίκειται τῇ στερήσει, οὕτως καὶ τὸ ἔχειν ἕξιν καὶ τὸ ἐστερῆσθαι. καὶ ἔστιν ὁ αὐτὸς τρόπος τῆς ἀντιθέσεως, διότι καὶ ταῦτα ἀντίκειται κατὰ τὴν ἐπ' ἐκεῖνα ἀναφοράν. καὶ ὁ τρόπος τῆς ἀντιθέσεως, ὁ αὐτός ἐστιν ἐπὶ τῶν κατηγορημάτων, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῆς ἕξεως καὶ στερήσεως. ὡς γὰρ ἡ τυφλότης τῇ ὄψει ἀντίκειται, οὕτως καὶ τὸ τυφλὸν εἶναι, τῷ ὄψιν ἔχειν ἀντίκειται. ἀλλὰ πρὸς μὲν τὴν τῆς λέξεως σαφήνειαν, ἀρκεῖ τοσαῦτα. τὰ δὲ πραγματικώτερα περὶ τούτων, ὧδέ πως ὁ Ἰάμβλιχος παραδίδωσιν.

Iamblichus

ἓν δόγμα κοινὸν τῶν τε ἀρχαίων ἐστὶ καὶ τῶν νεωτέρων, τὸ μὴ εἶναι ἐναντία τὰ κατὰ στέρησιν καὶ ἕξιν λεγόμενα. οὐ μὴν ὅτι γε εἰς ἴδιον γένος ἀντιθέσεως, τὸ κατὰ στέρησιν καὶ ἕξιν οἱ παλαιοὶ κατέταξαν, ὥσπερ ὁ Ἀριστοτέλης. ὅτι δὲ ἔστιν ἀληθὲς, δῆλον γίνεται. διελομένοις ποσαχῶς ἕξις καὶ στέρησις λέγεται, καὶ κατὰ ποῖα μάλιστα σημαινόμενα ἡ τῶν καθ' ἕξιν καὶ στέρησιν ἀντίθεσις γίνεται. λέγουσιν οὖν, ὡς καθ' ἕνα μὲν τρόπον ἕξις λέγεται ἡ ἐνέργεια τοῦ ἔχοντος καὶ ἐχομένου. ἕξις γὰρ ἱματίου λέγεται, ὅταν ὃ μὲν, ἔχῃ. τὸ δὲ, ἔχηται ὑπὸ τοῦ ἔχοντος. καὶ ἕξιν ὅπλων εἶπέ που Πλάτων, ἐπὶ τοῦ ἔχοντος τὰ ὅπλα. καθ' ἕτερον δὲ τρόπον ἕξεις λέγομεν, τὰς ἐπικτήτους ποιότητας ἐμμόνους γεγονυίας, τάς τε φυσικὰς τὰς κατὰ τέχνας καὶ τὰς ἐπιστήμας, καθ' ἃς καὶ ἑκτικοὶ οἱ οὕτως λέγονται. καὶ ἕξεις λέγονται κατὰ τοῦτο, καὶ αἱ τέλειαι

ἕξις quid

Plato

ἕξις quot habeat significata

ἀρεταί. καὶ γὰρ λόγου ἀναλογία τις ἐπ᾽ αὐτῶν θεωρεῖται. Ἔτι δὲ ἕξις λέγεται ἡ φυσικὴ κατασκευή, ὅταν ἔμμονος ᾖ. ὥσπερ σωματικὰς ἕξεις καὶ ψυχικάς, καὶ ἀρετὰς ἐκ φύσεως, ἢ κακίας ἐπί τινων νοοῦμεν. καὶ τὴν φυσικὴν δὲ δύναμιν αὐτήν, ἕξιν λέγεσθαί φασι. καὶ ταύτῃ τὴν στέρησιν ἀντικεῖσθαι, πήρωσιν οὖσαν αὐτῆς. ἔνιοι δέ, οὐ τὴν φυσικὴν δύναμιν λαμβάνεσθαι ἐν τῇ τῆς ἕξεως καὶ στερήσεως ἀντιθέσει φασίν, ἀλλὰ μᾶλλον τὴν κατὰ τὸ παρὸν σημαινόμενον ἐκτεθεῖσαν, ἥτις παρὰ τὸ ἔχειν ἕξις ὠνόμασται. καὶ γὰρ καὶ τὸν Χρύσιππον Ἀριστοτέλης ἑπόμενον στερητικὰ λέγειν ταῦτα, ὅσα ἀναιρεῖ παρεμφαίνοντα τὴν τοῦ ἔχειν φύσιν, οὐχ ἁπλῶς, ἀλλ᾽ ὅταν ἐμφαίνῃ τὸ πεφυκός. καὶ ὅτε πέφυκεν ὡς εἴρηται πρότερον, καὶ ἀντίκειται τῇ ἀπὸ τοῦ ἔχειν λεγομένῃ ἕξει ἡ στέρησις. καὶ οὐ μόνον ποιοτήτων αἱ στερήσεις, ἀλλὰ καὶ ἐνεργειῶν. ὡς ἡ τυφλότης τῆς τοῦ ὁρᾶν ἐνεργείας. καὶ ἡ χωλότης, τῆς τοῦ βαδίζειν. ἁπλῶς δὲ λέγεται στέρησις ἡ ἀπουσία τούτου οὗ δύναται ἔχειν ἐν τῷ δυνάμει θεωρουμένῃ, ἧς ἐν φυσικοῖς μνημονεύει. τὸ γὰρ ὃ δύναται ἔχειν, καὶ ὃ δυνάμει ἐστί, μήπω ἔχον ἐνεργείᾳ, ἐν στερήσει αὐτοῦ εἶναι λέγεται. μήποτε δέ φησιν Ἰάμβλιχος, οὐ καθ᾽ ἕν τι σημαινόμενον τῆς ἕξεως τὴν ἀντίθεσιν δεῖ λαμβάνειν τῆς στερήσεως, ἀλλὰ κατὰ πάντα. οὕτω γὰρ ἔσται τελεία πρὸς ἁπάσας τὰς ἕξεις πασῶν τῶν στερήσεων ἀντίθεσις. κοινῶς τε οὕτως, καὶ ἑκάστης πρὸς ἑκάστην ἀντιτιθεμένης. οἷον, τῆσδε τῆς στερήσεως πρὸς τήνδε τὴν ἕξιν, κατὰ τὸν οἰκεῖον αὐτῶν τρόπον. ὅλως γὰρ τὴν ἀέχειαν τοῦ πεφυκότος ἔχειν, καὶ ὅτε πέφυκε, στέρησιν εἶναι ῥητέον. Πολλαχῶς δὲ τοῦ ἔχειν λεγομένου, πολλαχῶς καὶ ἡ ἀέχεια καὶ ἡ στέρησις ἔσται. ἔστι δέ τις στέρησις καὶ ἄλλη παρὰ τὴν φυσικήν, λέγω δὲ καθ᾽ ἣν ἐπὶ τῶν πεφυκότων ἐλέγομεν, καὶ ὅτε ἐπεφύκεσαν. ἣν Χρύσιππος ἠθικὴν καλεῖ. ἀχίτων γὰρ καὶ ἀνυπόδετος καὶ ἀνάριστος, σημαίνεται μὲν καὶ ψιλὴν ἀναίρεσιν, σημαίνεται δὲ καὶ παρέμφασίν τινα, ὅτε καὶ κατὰ στέρησιν γίνεται. οὔτε γὰρ ἀχίτωνα τὸν βοῦν ἐροῦμεν, οὔτε ἡμᾶς ὅταν λουώμεθα, ἀνυποδέτους καὶ ἀναρίστους. οὔτε τοὺς ὄρνιθας, οὔτε ἡμᾶς ἅμα τῇ ἡμέρᾳ λέγεσθαι. ἀλλὰ δεῖ συνεμφαίνεσθαι τοῦ ἐθισμένου καὶ ὅτε εἴθισται, τὴν στέρησιν. οὗτος γὰρ ἔθους ἀριστᾶν κατά τινα ὥραν τεταγμένην, ὁ ὑπὸ τὸ ἔθος ὤν, ὅταν μὴ ἐν τῷ χρόνῳ τῷ τεταγμένῳ ἀριστήσῃ, οὐ φύσεως ἔμφασιν, ἀλλ᾽ ἔθους κατὰ τὴν στέρησιν ἀναιρεῖ. διττὴ οὖν ἀέχεια. αἱ μέν, τῶν φύσει. αἱ δέ, τῶν κατὰ ἔθος. καὶ ἀναιρέσεις ἐν οἷς ἕκαστα καὶ πέφυκε καὶ εἴθισται. πολλάκις δέ, οὐκ ἔθους, ἀλλὰ καθήκοντος ἀπόπτωσιν ἐμφαίνεται ἡ στέρησις. ὡς ἐπὶ τοῦ ἀκλήτου δειπνεῖν, ὅταν παρεμφαίνωμεν, ὅτι οὐ καθηκόντως ἀπήντησεν, οὔτε κατὰ τὸ ἐπιβάλλον τοῖς ἔθεσιν. ἔστι καὶ ἄλλως ἡ στέρησις τῶν ὁμωνύμως λεγομένων. καὶ γὰρ ὅταν τι γένος ὅλον μὴ ᾖ πεφυκός τι ἔχειν, ἐστερῆσθαι λέγομεν ἐκείνου, ὃ μὴ πέφυκεν ἔχειν, οὕτως τὰ φυτὰ ἐστερῆσθαι λεγόμενα αἰσθήσεως, τῷ μὴ πεφυκέναι ἔχειν αἴσθησιν. καὶ ὅταν δὲ τὰ ἐν τῷ γένει τὰ μὲν ᾖ πεφυκότα ἔχειν, τὰ δὲ μὴ πεφυκότα, ἐστερῆσθαι λέγεται τὰ μὴ πεφυκότα, ὥσπερ ἐν τῷ γένει τῶν ζώων ὁ ἀσπάλαξ ὄψεως. καὶ μᾶλλόν γε τοῦτο λέγομεν,

Chrysipp — *Priuatio ut sumitur ab aristotele in physicis qd.* — *Iamblich* — *ἀέχεια στέρησις* — *Chrysipp* — *Priuationis species nota* — *Talpa caret uisu ἀσπάλαξ*

κατὰ τὸ ἐπιβάλλον τοῖς ἔθεσιν

Opposita

ἀτυφλόν· ut char. 317·

ὡς ἐπὶ τοῦ πρὸς βίαν ἀφῃρῆσθαι. κυρίως δὲ στέρησις λέγεται, ἐπὶ τῶν πεφυκότων μὲν ἔχειν, μὴ ἐχόντων δὲ τότε, ὅτε πεφύκασι καὶ ὅτε εἰώθασι καὶ ἐνεστήκασι τὸ ἔχειν. ὃ δὴ καὶ ἀντίθετον τῇ ἕξει θεωρεῖται. καὶ ἡ ἐν τούτοις ἀντίθεσις κέκληται, ἡ κατὰ ἕξιν καὶ στέρησιν. ὁ μέντοι Ἀρχύτας διχῶς τὴν στέρησιν διαιρεῖ, λέγων. Ἁ δὲ στέρησις καὶ τὸ ἐστερῆσθαι, λέγεται διχῶς. ἢ γὰρ τὸ μὴ ἔχειν παντάπασιν, οἷον τὸ πιλώσαον ὅρασιν, καὶ τὸ νωδὸν φωνάν. ἢ ἐν τῷ μὴ ὡς δεῖ ἔχειν. οἷον, τὸ δύσκωφον, ἀκοάν, καὶ τὸ τυφλῶσσον ὅρασιν. ἢ ἐν τῷ μὴ οἷον δεῖ ἔχειν. οἷον τὸ σκαμβόπουν πόδας, καὶ τὸ κακόφωνον φωνάν. Καὶ τοῦτο δὲ ἰστέον. ὅτι ἐνίοτε μὲν οὐ στερητικὰ ὀνόματα στέρησιν δηλοῖ. ὡς ἡ πενία τὴν στέρησιν τῶν χρημάτων. καὶ ὁ τυφλὸς στέρησιν ὄψεως. ἐνίοτε δὲ στερητικὰ ὀνόματα, οὐ στέρησιν δηλοῖ. τὸ γὰρ ἀθάνατον, στερητικὸν ἔχον τὸ σχῆμα τῆς λέξεως, οὐ σημαίνει στέρησιν. οὐ γὰρ ἐπὶ πεφυκότος ἀποθνήσκειν, εἶτα μὴ ἀποθνήσκοντος, χρώμεθα τῷ ὀνόματι. πολλὴ δὲ ταραχὴ κατὰ τὰς φωνάς ἐστι τὰς στερητικάς. διὰ γὰρ τοῦ α καὶ αὖ προσαγομένων αὐτῶν ὥσπερ ἄοικος καὶ ἀνέστιος, συμβαίνει ποτὲ μὲν ταῖς ἀποφάσεσι, ποτὲ δὲ τοῖς ἐναντίοις συμφύρεσθαι αὐτάς. καὶ γὰρ ὥσπερ τῇ ἀνδρείᾳ ἡ δειλία ἐναντίον ἐστίν, οὕτω καὶ τῇ δικαιοσύνῃ ἡ ἀδικία, ἐναντία οὖσα τῇ δικαιοσύνῃ. καὶ τὸ κακὸν δέ, δηλοῦται πολλάκις. ὡς ἄφωνον ἐλέγομεν τραγῳδὸν τὸν κακόφωνον. καὶ ἀποφάσεις δὲ δηλοῦνται διὰ τῶν στερητικῶν φωνῶν. ὥσπερ τὸ διάφορα ἀδιάφορα. καὶ λυσιτελῆ. ἀλυσιτελῆ. πολλάκις δὲ αἱ μέν, πλείω σημαίνουσιν. ὡς καὶ ἀπόφασιν καὶ στέρησιν καὶ ἐναντίωσιν δηλοῦσθαι ὑπ᾽ αὐτῶν. ὡς τὸ ἄφωνος. αἱ δέ, καὶ διάφορα ἐναντία σημαίνουσιν, ὡς ἡ ἀκαιρία. τὸ μὲν ἐναντίον τῷ καιρῷ δηλοῖ. στερητικὸν δὲ οὐδὲν ὅλως ἐμφαίνει. ἐπειδὴ καὶ χρηστότητι μὲν ἐναντίον ἡ πονηρία. ἡ ἀπονηρία δέ, στέρησις τῆς πονηρίας. ἔστι δὲ ὅτε καὶ τὴν χρηστότητα ἐμφαίνει. πολλῆς δὲ οὔσης τῆς ἀνωμαλίας, Χρύσιππος μὲν ἐν τοῖς περὶ τῶν στερητικῶν λεγομένοις, ἐπεξῆλθεν αὐτήν. Ἀριστοτέλης δέ, οὐ τοῦτο προὔθετο, ἀλλὰ μόνον διελθεῖν περὶ τῶν κατὰ τὴν ἕξιν καὶ στέρησιν. κἂν λέγηται οὖν στερητικῶς πολλὰ καὶ τῶν ἐναντίων καὶ τῶν ἀποφατικῶν, ἀλλὰ δεῖ τὰς στερητικὰς τῶν ἕξεων ἀντιθέσεις κατὰ τὸν οἰκεῖον τρόπον λαμβάνειν. ἔστι δὲ οὗτος, ὁ τῆς ἐπιβαλλούσης ἕξεως τὴν οἰκείαν στέρησιν ἐν τῇ ἀντιθέσει λαμβάνων. γίνεται δὲ περὶ τὸ αὐτὸ ὑποκείμενον, ἥ τε τοιαύτη ἕξις, καὶ ἡ ἀντίθετος αὐτῇ στέρησις. οὐχ ἅμα δέ, οἷον περὶ ὀφθαλμὸν τυφλότης. περὶ ὃ καὶ ἡ ὄψις. Οὐκ ἔστι δὲ οὐδὲ τὸ ὑπὸ τὴν κατάφασιν καὶ ἀπόφασιν κατάφασις καὶ ἀπόφασις. ἔως τ᾽ οὕτως καὶ τὸ ὑφ᾽ ἑκάτερον πρᾶγμα ἀντίκειται, τὸ καθῆσθαι τῷ μὴ καθῆσθαι. Δείξας ὅτι ἄλλο ἐστὶν ἕξις, καὶ ἄλλο τὸ ἕξιν ἔχειν, καὶ ἄλλο στέρησις, καὶ τὸ στέρησιν ἔχειν, καὶ ὅμως τὸ ἕξιν ἔχον, καὶ στέρησιν ἔχον, ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἀντίθεσιν ἐστὶ τῆς ἕξεως καὶ τῆς στερήσεως, πιστοῦται τοῦτο διὰ παραδείγματος. καὶ γὰρ τὸ πρᾶγμα τὸ ὑπὸ τῆς καταφάσεως δηλούμενον, οὐκ ἔστι κατάφασις. καὶ τὸ ὑπὸ τῆς ἀποφάσεως, οὐκ ἔστιν ἀπόφασις. ἐπειδὴ λόγοι μὲν ἡ κατάφασις καὶ ἡ ἀπόφασις. οὐ λόγοι δὲ τὰ ὑπ᾽ αὐτῶν σημαινόμενα. κἂν μὴ τὰ αὐτὰ δὲ ᾖ, καὶ ταῦτα ὑπὸ τὴν αὐτὴν ὁμοίως ἐστὶν ἀντίθεσιν τὴν τῆς καταφάσεως

Archytas — *Priuatio triplex secundum archytam* — *πιλώσαον τυφλώσσον σκαμβόπου* — *Chrysipp* — *Aristotels*

νωδόν· pro muto. aduerte

καὶ ἀποφάσεως. ὡσαύτως τὰ ἔχοντα ἕξιν καὶ τὰ ἔχοντα στέρησιν, ὑπὸ τὴν τῆς
ἕξεως καὶ τῆς στερήσεως. ὅταν γὰρ Σωκράτην καθήμενον διανοηθῶ, ζῷον λογικὸν
οὕτως ἐνεργοῦντα κατὰ τοῦτο τὸ πρᾶγμα ὑπολαμβάνω. ὁ δὲ λόγος ὁ λέγων ὅτι Σωκρά-
της κάθηται, ἐξ ὀνόματος συγκείμενος, ἕτερός ἐστιν αὐτοῦ τοῦ πράγματος. εἴτε οὖν
ἐν φωναῖς, εἴτε ἐν τοῖς διανοήμασιν, εἴτε ἐν τοῖς ὑφισταμένοις ἀσωμάτοις λεκτοῖς,
αἱ προτάσεις ὑφεστήκασι, διεστήκασιν αὗται τῶν ποιῶν σωμάτων. καὶ τὰ μὲν, ὡς προ-
τάσεις λέγεται ἀντικεῖσθαι, ὡς ἀπόφασις καὶ κατάφασις. τὰ δὲ, ὑπὸ τὰς προτάσεις
καὶ αὐτὰ ἀντίκειται κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον. ἀλλ᾽ οὐδεὶς ἂν εἴποι τὸν Σωκράτην αὐτὸν ἑαυτῷ ἀν-
τικεῖσθαι. οὐ κατὰ τὸ ἕτερον φαμὲν γίνεσθαι τὴν ἀντίθεσιν, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ τὸ καθῆ-
σθαι καὶ μὴ καθῆσθαι. καὶ τούτοις δὲ ἡ ἀντίθεσις κατὰ τὴν τῆς ἀντιφάσεως ἐστὶν ἀντίθεσιν, τῷ
ταῦτα τὰ σημαινόμενα ἀναιρετικὰ ἀλλήλων εἶναι, τούτῳ καὶ ἡ ἀντίφασις ἀντίκειται. καὶ
ἀνάπαλιν. τῷ τοὺς λόγους εἶναι τοιούτους, καὶ τὰ πράγματα ἀλλήλων ἐστὶν ἀναιρετικά.
καὶ ἔστιν ἡ ἀναλογία κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὡς τὸ δηλούμενον πρᾶγμα πρὸς τὸ δηλούμενον,
οὕτως ὁ δηλωτικὸς λόγος πρὸς τὸν δηλωτικόν. καὶ ἀνάπαλιν. καὶ τὰ σημαινόμενα δὲ ὑπὸ
τῶν φωνῶν ἀντικείμενα λαμβάνομεν. ταῦτα δέ εἰσιν αἱ λογικαὶ διανοήσεις, αἱ περὶ
Σωκράτους καθημένου, ἢ μή. ὁμοίως καὶ ταῦτα τῇ καταφάσει καὶ ἀποφάσει ἀντικεῖ-
σθαι λέγεται. καὶ ταῦτα γὰρ ὑπὸ τὴν ἀπόφασιν εἰσὶ καὶ τὴν κατάφασιν. δείξας δὲ μέχρι
τούτων τίνα ἐστὶ τὰ ὡς ἕξις καὶ στέρησις ἀντικείμενα, ἀκολούθως ἐπάγει τὴν διοχὴν
τῆς τῶν πρός τι καὶ τῆς τῶν ἐναντίων ἀντιθέσεως. καὶ πρῶτον γε τὴν τῶν ὡς πρός τι
» ἀντικειμένων δηλῶν, ἐπάγει· Ὅτι δὲ ἡ στέρησις καὶ ἡ ἕξις οὐκ ἀντίκειται ὡς τὰ πρός »
» τι, φανερόν. ἕως τοῦ, οὐ γὰρ λέγεται ἡ ὄψις τυφλότητος ὄψις. Τεσσάρων οὐσῶν τῶν »
ἀντιθέσεων καὶ διαφερουσῶν ἀλλήλων, ἓξ αἱ πᾶσαι γίνονται διαφοραί. καθόλου γὰρ
ὅσα ποτὲ ἂν ᾖ τὰ διαφέροντα, δεῖ τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν, ἐπὶ τὸν παρὰ μονάδα πολλα-
πλασιάζειν. καὶ γινομένου ἀριθμοῦ τὸ ἥμισυ συλλαβόντα, τοσαύτας λέγειν εἶναι
τὰς τῶν διαφερόντων διαφοράς. καὶ ἐνταῦθα οὖν ἡ τῶν πρός τι ἀντίθεσις διαφέ-
ρει τῆς τε τῶν ἐναντίων, καὶ τῆς τῶν ὡς ἕξις καὶ στέρησις ἀντικειμένων, καὶ τῆς ὡς κα-
τάφασις καὶ ἀπόφασις. τρεῖς γὰρ ἀφ᾽ ἑκάστου γίνονται σχέσεις. τριῶν οὖν τῶν πρὸς ἃς ἡ
σχέσις. διὸ καὶ ἐπὶ τῶν παρὰ μονάδα ἐπολλαπλασιάσαμεν τὸν ἐξ ἀρχῆς ἀριθμόν.
πάλιν δὲ ἡ τῶν ἐναντίων ἀντίθεσις διαφέρει τῶν λοιπῶν, ὡς ἕξις καὶ στέρησις διαφέρει
τῶν λοιπῶν δύο. ἡ γὰρ πρὸς τὰ πρός τι διαφορὰ, ἤδη εἴληπται. γίνονται οὖν πέντε
αἱ διαφοραί. καὶ λοιπὸν, ὡς ἡ ἕξις καὶ στέρησις διαφέρει τῆς κατὰ ἀπόφασιν καὶ κα-
τάφασιν, αἱ γὰρ πρὸς τὰ ἄλλα δύο ἤδη εἰλήφθησαν, ἵνα μὴ δὶς αἱ αὐταὶ διαφοραὶ λαμ-
βάνωνται, ποτὲ μὲν ἀπὸ τῶν πρώτων ἀρχομένων ἡμῶν, ποτὲ δὲ ἀπὸ τῶν ὑστέρων,
διὰ τοῦτο τῶν ἐν τῇ μεθόδῳ τὸ ἥμισυ τὸ ἐκ τοῦ πολλαπλασιασμοῦ γινομένου ἀριθμοῦ
λαμβάνειν κελευόμεθα. οὕτως οὖν καὶ κατὰ τὴν τοιαύτην τάξιν ἓξ γινομένων
τῶν διαφορῶν, ὁ Ἀριστοτέλης οὐχ οὕτως ἐπ᾽ αὐτὰς ἐπῆλθεν, ἀλλὰ πρῶτον μὲν ἔδει-
ξεν, ὅτι τὰ πρός τι διοχὴν ἔχει τῶν ἐναντίων ὡς εἴρηται. νῦν δὲ δείξει, πῶς τὰ ὡς ἕξις

Regulã aduerte ad colligendas differentias multorũ quæ inter se distãt inuenies eã & in Ammonij cõmẽtarijs in prædicabilia porphyrij

Contraria —— Adaliquid
Contraria —— Habitus & priuatio
Cõtraria —— Affirmatio. Negatio
Ad aliqd —— Habitus & priuatio
Ad aliqd —— Affirmatio Negatio
Habitus & priuatio —— Affirmatio. Negatio
Affirmatio & negatio

καὶ στέρησις ἀντικείμενα διαφέρει, τῶν ὡς πρὸς τὰ πρός τι, καὶ ἐφεξῆς. πῶς τὰ ὡς
ἕξις καὶ στέρησις, τῶν ὡς τὰ ἐναντία ἀντικειμένων. εἶτα μετὰ ταῦτα, πῶς τὰ ὡς
κατάφασις καὶ ἀπόφασις ἀντικείμενα, διαφέρει τῶν ὡς τἀναντία ἀντικειμένων, καὶ
τῶν ὡς τὰ πρός τι. καὶ ἔτι τῶν ὡς στέρησις καὶ ἕξις. καὶ οὕτως τὰς ἓξ παραδίδωκε
διαφοράς, ἀπὸ τῶν δευτέρων ἀρξάμενος τόπων, ἐν ταῖς πέντε διαφοραῖς. καὶ οὐκ
ἀπὸ τῶν πρώτων ὡς ἡμεῖς ἐποιήσαμεν. δείκνυσιν οὖν νῦν, πῶς τὰ ὡς ἕξις καὶ στέ-
ρησις ἀντικείμενα διαφέρει, τῶν ὡς τὰ πρός τι ἀντικειμένων, ἀπὸ τοῦ ὁρισμοῦ τῶν
πρός τι τὴν ἀπόδειξιν ποιούμενος, ὡς περὶ καὶ πρότερον, ὅτε τῶν ἀντικειμένων
ἐναντίων ἐχώριζε τὰ πρός τι. λέγει οὖν, ὅτι τὰ μὲν πρός τι αὐτὰ ἅπερ ἐστὶ, τῶν ἀντι-
κειμένων λέγεται. οὔτε δὲ ἡ ὄψις τυφλότητός ἐστιν ὄψις, καὶ τοῦτο πρόδηλον, ἀλλ᾽
οὐδὲ ἡ τυφλότης ὄψεως τυφλότης. ὀφθαλμοῦ γὰρ ἑκάτερον, καὶ ἡ ἕξις καὶ ἡ στέ-
ρησις. ὅτι δὲ οὐ λέγεται ἡ τυφλότης ὄψεως τυφλότης κατὰ τὰ πρός τι, διὰ τοῦ
δευτέρου μάλιστα ἐπιχειρήματος δείκνυται. εἰ γὰρ ὡς πρός τι λέγοιτο πρὸς τὴν
ὄψιν ἡ τυφλότης, ἐπειδὴ τὰ πρός τι πρὸς ἀντιστρέφοντα λέγεται, ἐλέγετο ἂν καὶ
ἡ ὄψις τυφλότητος ὄψις. νῦν δὲ οὐ λέγεται. διαφέρει δὲ ἂν ὡς ἔφαμεν, καὶ τὸ τὰ
μὲν πρός τι ἅμα εἶναι τῇ φύσει. τὴν δὲ ἕξιν καὶ στέρησιν, πρὸς τῷ μὴ συνάγειν ἀλ-
λῆλα, καὶ ἀναιρετικὰ εἶναι ἀλλήλων. εἰπὼν δὲ, ἡ γοῦν ὄψις οὐκ ἔστι τυφλότητος ὄψις,
προσέθηκεν, οὐδὲ ἄλλως οὐδαμῶς πρὸς αὐτὸ λέγεται. διότι τὰ ἐναντία αὐτὰ μὲν
ἅπερ ἐστὶν, οὐκ ἐλέγετο τῶν ἀντικειμένων. ἄλλως δὲ τὸ ἕτερον πρὸς τὸ ἕτερον ἐλέ-
γετο. ἐναντίον γὰρ αὐτῷ λέγεται. ἀλλὰ καὶ ἡ στέρησις, εἰ μὴ καὶ αὐτὸ ὅπερ ἐστὶ τῆς ἕξε-
ως λέγεται, ἀλλὰ στέρησίς τε αὐτῆς λέγεται. ἡ μέντοι ἕξις, κατ᾽ οὐδὲν πρὸς τὴν
στέρησιν λέγεται. διὰ μὲν οὖν τούτων, ἔδειξεν οὐκ ὀνόματι μόνον, ἀλλὰ καὶ πρά-
γματι διαφέρουσαν τὴν ἕξεως καὶ στερήσεως ἀντίθεσιν πρὸς τὴν τῶν ὡς πρός τι ἀν-
τικειμένων. διὰ δὲ τῶν ἑξῆς, τὴν αὐτὴν πρὸς τὴν τῶν ἐναντίων παραβάλλει.
» Ὅτι δὲ οὐδ᾽ ὡς ἐναντία ἀντίκειται τὰ κατὰ στέρησιν καὶ ἕξιν λεγόμενα, ἐκ τῶνδε δῆ- »
» λον. τῶν μὲν γὰρ ἐναντίων ὧν οὐδέν ἐστιν ἀνὰ μέσον, ἀναγκαῖον ἐν ᾧ πέφυκε γίνεσθαι, »
» ἢ ὧν κατηγορεῖται αὐτῶν θάτερον ὑπάρχειν ἀεί. τούτων γὰρ οὐδὲν ἦν ἀνὰ μέσον ὧν »
» θάτερον ἀναγκαῖον ἦν τῷ δεκτικῷ ὑπάρχειν. οἷον ἐπὶ νόσου καὶ ὑγείας, καὶ περιττοῦ »
» καὶ ἀρτίου. ὧν δέ ἐστιν ἀνὰ μέσον τινα, οὐδέποτε ἀνάγκη παντὶ ὑπάρχειν θάτε- »
» ρον. οὔτε γὰρ λευκὸν ἢ μέλαν ἀνάγκη πάντως εἶναι τῷ δεκτικῷ, οὔτε θερμὸν οὔτε »
» ψυχρόν. τούτων γὰρ ἀνὰ μέσον τι οὐδὲν κωλύει ὑπάρχειν. ἔτι δὲ καὶ τούτων τι ἦν ἀνὰ »
» μέσον ὧν μὴ ἀναγκαῖον ἦν θάτερον ὑπάρχειν. ἕως τοῦ, οὔτε νωδὸς ὢν ὀδόντας ἔφυσε.
Δείκνυσιν ἐν τούτοις, ὅτι τὰ κατὰ στέρησιν καὶ ἕξιν λεγόμενα ἀντικεῖσθαι, διαφέ-
ρει τῶν ὡς ἐναντίων ἀντικειμένων τῶν τε ἀμέσων καὶ τῶν ἐμμέσων, ὧν τὴν διαφο-
ρὰν ἀναγκαίως προέλαβεν, ἵνα κατὰ ἀμφότερα τῶν ἐναντίων πρὸς τὰς ἄλλας ἀντιθέ-
σεις διαφορὰν ἐπιδείξῃ. καὶ πρότερον μὲν τῶν ἀμέσων ἐναντίων χωρίζων τὰ κατὰ ἕξιν καὶ
στέρησιν ἀμφοτέρων, τῶν τοῦ ἀμέσου τρόπων ἐμνημόνευσε. τῶν τε ἐν ὑποκειμένῳ ὄν-

speciem nō praedicari de genere ut de subiecto

των, καὶ τῶν καθ' ὑποκειμένου λεγομένων. ἐκεῖνα δὲ ἐν οἷς πέφυκε γίνεσθαι, ἢ ὧν κατηγορεῖται. παραδείγματα δὲ τῶν μὲν ἐν ὑποκειμένῳ, ὑγίειαν καὶ νόσον παρέθετο ἐν σώματι γινόμενα. τῶν δὲ καθ' ὑποκειμένου, περιττὸν καὶ ἄρτιον κατὰ τοῦ ἀριθμοῦ λεγόμενα. ἢ ὥς εἶπον πρότερον, τὸ δίχα διαιρεῖσθαι κατὰ τοῦ ἀρτίου ἀριθμοῦ. τὰ γὰρ εἴδη, οὐ λέγεται καθ' ὑποκειμένων τῶν γενῶν, ἀλλ' αἱ διαφοραὶ καθ' ὑποκειμένων τῶν εἰδῶν. ἀμφοῖν δὲ τούτοιν τῶν ἐναντίων χωρίζεται, τὰ κατὰ στέρησιν καὶ ἕξιν. ὅτι τούτων μὲν ἀνάγκη ἀεὶ θάτερον τῷ δεκτικῷ ὑπάρχειν. τὸ γὰρ σῶμα ἢ ὑγιαίνει ἢ νοσεῖ. καὶ ὁ ἀριθμὸς ὁ ἐν τοῖς εἴδεσιν, ἢ δίχα διαιρεῖται, ἢ οὔ. τῆς δὲ στερήσεως καὶ ἕξεως, οὐκ ἀνάγκη ἀεὶ θάτερον τῷ δεκτικῷ ὑπάρχειν. οὐ γὰρ ἁπλῶς ἀντίκειται, ἀλλ' ὅτε ἐπεφύκει. τὰ γοῦν κυνίδια, ὅταν μήπω πεφυκότα ᾖ ἔχειν ὄψιν, οὐδέτερον λέγεται. οὔτε ὄψιν ἔχειν, οὔτε τυφλὰ εἶναι. καὶ τὰ παιδία τὰ μήπω πεφυκότα ὀδόντας ἔχειν, οὔτε ὀδόντας ἔχειν ῥηθείη, οὔτε νωδὰ εἶναι. ἀφ' οὗ δ' ἂν ἔχειν πεφυκότα ᾖ, ἀπ' ἐκείνου τὰ μὲν, ὁρᾶν λέγεται, ἢ τυφλὰ εἶναι. τὰ δὲ, ὀδόντας ἔχειν, ἢ νωδὰ εἶναι. γέγονεν οὖν ἡ διαφορὰ, παρὰ τὸ ἀεὶ ἢ ποτέ. τὰ μὲν γὰρ ἄμεσα ἐναντία εὐθὺς ἀπὸ πρώτης γενέσεως ἔχει τὴν διάστασιν. ἡ δὲ στέρησις καὶ ἡ ἕξις, οὐκ εὐθὺς ἀπ' ἀρχῆς, ἀλλ' ἀφ' οὗ χρόνου ἔχειν πεφύκασιν. εἰ δέ τινα εὐθὺς ἀπ' ἀρχῆς τὴν ἕξιν ἔχει ὥσπερ τὰ ζῷα πάντα τὴν ἁφὴν, καὶ εἰ τύχοι ἀπ' ἀρχῆς στερούμενα αὐτῆς, καὶ τὴν στέρησιν ἀπ' ἀρχῆς ἔχει. ἀλλ' οὐκ ἐπὶ πάντων ἀληθὲς τοῦτο. ἀλλ' εἴπερ ἄρα ἐπὶ τῶν ἐξ ἀρχῆς πεφυκότων. τὰ δὲ ἄμεσα ἐναντία πάντα οὕτως ἐξ ἀρχῆς πέφυκεν, ὥστε αὕτη ἂν εἴη ἡ διαφορά. ὅτι τὰ μὲν ἄμεσα ἐναντία πάντα οὕτως. τῶν δὲ κατὰ στέρησιν καὶ ἕξιν, τὰ μὲν, οὕτως. τὰ δὲ, οὐχ οὕτως. ἐπὶ δὲ τῶν ἐμμέσων ἐναντίων, οὐχ ὁ αὐτὸς τρόπος γίνεται τῆς ἀντιθέσεως, τούτων τε καὶ τῶν κατὰ ἕξιν καὶ στέρησιν. διότι τῶν μὲν ἐμμέσων ἐναντίων, οὐδέποτε ἀναγκαῖον θάτερον πάντῃ ὑπάρχειν τῷ δεκτικῷ. οὔτε γὰρ λευκὸν ἢ μέλαν πᾶν ἀναγκαῖον εἶναι τὸ δεκτικόν. ἐγχωρεῖ γὰρ καὶ ξανθὸν εἶναι, οὔτε θερμὸν καὶ ψυχρόν. ἐγχωρεῖ γὰρ καὶ χλιαρὸν εἶναι. ἐπὶ δὲ τῆς ἕξεως καὶ τῆς στερήσεως ποτὲ ἀνάγκη θάτερον. ἀφ' οὗ γὰρ ἂν πεφυκὸς ἔχειν, ἀπὸ τούτου ἐξ ἀνάγκης, ἢ ἐστέρηται, ἢ ἔχει τὴν ἕξιν. ἐπεὶ δέ τινα καὶ τῶν ἐμμέσων ἐναντία ἐστίν, ὧν φύσει τὸ ἕτερον ὑπάρχει ὡς τῷ πυρὶ ἡ θερμότης, καὶ τούτων διοίσει τὰ κατὰ ἕξιν καὶ στέρησιν. ἐπὶ μὲν γὰρ τούτων, ἀφωρισμένως τὸ ἕτερον. οἷον τῇ χιόνι ἡ λευκότης. καὶ ἐξ ἀνάγκης ἀεί. καὶ πρόδηλον πότερον. ἐπὶ δὲ τῶν κατὰ ἕξιν καὶ στέρησιν, οὔτε ἀφωρισμένως, οὔτε ἀεὶ θάτερον ὑπάρχει. καὶ ἄδηλον πότερον. οὔτε γὰρ ἡ ὄψις, οὔτε ἡ τυφλότης ὡρισμένως ἀεὶ παραγίνονται. ἡ διαφορὰ οὖν τῶν κατὰ ἕξιν καὶ στέρησιν πρὸς τὰ ἐναντία κατὰ τὸ ἀεὶ καὶ τὸ ποτέ ἐστι. καὶ γὰρ τῶν μὲν ἀμέσων ἐναντίων διαφέρει, τῷ, ἐκείνων μὲν ἐξ ἀνάγκης ἀεὶ πάντως θάτερον ὑπάρχειν τῷ δεκτικῷ. οἷον, ἢ ὑγιαίνειν ἢ νοσεῖν. τούτων δὲ οὐκ ἐξ ἀνάγκης ἀεὶ πάντων, ἀλλά τινων ποτέ. τὸ γὰρ σκυλάκιον, οὐδέτερον ἔχει. τῶν δὲ ἐμμέσων, ὅτι ἐκείνων μὲν, οὐδέποτε ἐξ ἀνάγκης θάτερον ὑπάρχει τῷ δεκτικῷ. τούτων δὲ ποτὲ ἐξ

πρώτης .i. a principio

ἀνάγκης θάτερον ὑπάρχει ἀφ' οὗ πέφυκε. τινῶν δὲ, καὶ ἀπ' ἀρχῆς. ἀλλὰ κἀκείνων οἷς φύσει τὸ ἓν ὑπάρχει, διοίσει τῷ ποτὲ καὶ τῷ ἀφωρισμένως. ἐκείνων μὲν γὰρ πάντως ἀεὶ τὸ ἕτερον. τούτων δὲ, τινῶν ποτὲ, κἀκείνων μὴ ἀφωρισμένως θάτερον. ἐπὶ τούτων δὲ, οὐκ ἀφωρισμένως, ἀλλ' ὁπότερα ἔτυχεν. εἰπόντος δὲ ἀριστοτέλους, ὡς ἀναγκαῖον ἦν παντὶ θάτερον ὑπάρχειν, δοκεῖ τισὶν ἀσάφειαν ἐμποιεῖν τὸ παντὶ προσκείμενον. οὐ μὴν ἔχει γε οὕτως, ἀλλ' ἀντὶ διαστολῆς διασαφεῖ πρὸς τὸ τισὶν ἀναγκαῖον, ὡς τοῖς σύμφυτον ἔχουσιν ἓν τῶν ἐναντίων. οὐ πᾶσι δέ. τί οὖν, εἰ ἀπὸ γεννήσεως ἐγγένοιτο ἡ ὅρασις, ὡς ἐπ' ἀνθρώπων ἀεὶ, οὐ γὰρ καὶ ἐπὶ τούτων ἔσται ἡ ἕξις ἢ ἡ στέρησις. καὶ οὐδὲν διοίσει τῶν ἀμέσων ἐναντίων. τί δὲ, εἴ τις λέγοι ὡς ἐπὶ μὲν τῶν μὴ πεφυκότων τὰ κατὰ ἕξιν καὶ στέρησιν οὕτως ἀντίκειται, ὡς τὰ ἔμμεσα ἐναντία. οὐδέτερον γὰρ ἐξ ἀνάγκης. ἐπὶ δὲ τῶν ἤδη πεφυκότων, ὡς τὰ ἄμεσα. θάτερον γὰρ ἐξ ἀνάγκης. λύει τοίνυν καὶ τὰς τοιαύτας πάσας ἀμφισβητήσεις, ἑτέραν διαφορὰν αὐτῶν προστιθείς. ὅτι τὰ μὲν ἐναντία ἐπαμείβεται ἐν τοῖς δεκτικοῖς. ἕξεως δὲ καὶ στερήσεως, οὐ δυνατὸν εἰς ἄλληλα μεταβολὴν γίνεσθαι. τυφλότης μὲν γὰρ, ἐξ ὄψεως γίνεται. οὐκέτι μέντοι καὶ ἀνάπαλιν. ὅθεν καὶ ὁ χρύσιππος ἐζήτησεν, εἰ τυφλοὺς ῥητέον τοὺς ὑποχυθέντας, δυναμένους δὲ ἐκ παρακεντήσεως ἀναβλέψαι, καὶ ἐφ' ὧν τὰ βλέφαρα κέκλεισται. τῆς γὰρ δυνάμεως οὔσης ἐοικέναι τῷ καταμεμυκότι τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἢ τῷ κωλυομένῳ ὁρᾶν διά τι παραπέτασμα. οὗ ἀφαιρεθέντος, οὐδὲν κωλύεται ὁρᾶν. διὸ οὐδὲ ἀπὸ στερήσεως εἰς ἕξιν ἡ τοιαύτη γίνεται μεταβολή. λαμβάνει δὲ νῦν στέρησιν, τὴν κατὰ πήρωσιν. ἐκ γὰρ τῆς τοιαύτης, οὐκ ἔστιν ἐπάνοδος ἐπὶ τὴν ἕξιν. ἄλλη γὰρ στέρησις ἦν, ἧς ἐν φυσικοῖς μνημονεύει, ἣν κατὰ συμβεβηκὸς αἴτιον τῶν γινομένων φησί· τὴν ἐν τῇ πρώτῃ ὕλῃ ἀπουσίαν τῶν ἐν αὐτῇ πεφυκότων γίνεσθαι εἰδῶν θεωρῶν, οὐδὲν ἔλαττον τῆς τοῦ εἴδους παρουσίας κατὰ φύσιν οὖσαν τῇ τῶν γινομένων ὕλῃ. ἡ δὲ ἐνταῦθα στέρησις, ἐν τοῖς συνθέτοις κατὰ τὴν παρὰ φύσιν αὐτῶν διάθεσιν εἴληπται. ἔτι δὲ στέρησιν ληπτέον τὴν κατὰ φύσιν. οὐ γὰρ δὴ τὴν κατὰ ἔθος. ἀπὸ γὰρ τῆς κατὰ ἔθος στερήσεως, οἷον τῆς γυμνότητος, ἐπάνοδος γίνεται ἐπὶ τὴν ἕξιν. οἷον τὴν ἀμφίεσιν. ἀλλ' οὐ τούτων μνημονεύει νῦν ὁ ἀριστοτέλης, ὅσαι ἔθους ἔχονται, ἀλλ' ὅσαι φύσει καὶ τέλει, καὶ ἐν ταῖς πηρώσεσι θεωροῦνται. φησὶ δὲ εἰς ἄλληλα μεταβολὴν γίνεσθαι τῶν ἐναντίων, ὅταν ὑπάρχῃ τὸ δεκτικὸν, ἐὰν μὴ τὸ ἓν φύσει τινὶ ὑπάρχῃ. οἷον τῷ πυρὶ τὸ θερμόν. παραδείγματα δὲ τῶν τοιούτων λαμβάνει, τὰ μὲν, ὁμολογούμενα, ὡς ὑγίειαν καὶ νόσον. τὰ δὲ, ἀμφισβητούμενα, ὡς σπουδαῖον καὶ φαῦλον. ἀπὸ μὲν γὰρ φαύλου φησί, τινὲς οἴονται σπουδαῖον γενέσθαι. ἀπὸ δὲ σπουδαίου φαῦλον, ἀδύνατον. καὶ αὐτὸς μὲν τὸ ἕτερον τούτων, διαπλεόνων κατασκευάσει λέγων. ὅτι ἐὰν ὁ φαῦλος εἰς βελτίους ἄγηται διατριβὰς, εἰ καὶ σμικρὸν ἐπιδώσει, ἀεὶ δὲ σμικρὰν ἐπίδοσιν λαμβάνων, καὶ ἐπιτηδειότερος γινόμενος ἐπὶ τῷ τέλει, τελέως ἂν μεταβάλοι, καὶ εἰς τὴν ἐναντίαν ἕξιν ἀποκατασταίη, ἐάνπερ μὴ χρόνῳ ἐξείργηται, ἢ πληρῶν τὸν χρόνον καὶ ἀποθνήσκων, ἢ πάνυ γεγηρακώς. ὁ γὰρ τοιοῦτος, οὐκ ἔχει ἐπίδοσιν

Dubiū

Solutio

Chrysipp⁹

ὑποχυθέντας suffusos

Privatio de qua physicis · nota

στέρησις κατ' ἔθος

πηρώσεσι

ὑποχυθέντας · suffusione oculorū laborātes · vulgo cataratas ut puto

Virtuté amitti posse negant Stoici

τελείαν. τοῦτο μὲν γὰρ οὕτως αὐτὸς κατεσκεύασε. τὸ δὲ ἀνάπαλιν οἱ στωϊκοὶ οὐ δεδώκασιν. οὐκ εἶναι γάρ φασιν ἀποβλητὴν τὴν ἀρετήν. ἢ τάχα οὖν κοινότερον τὸν σπουδαῖον εἴληφεν, οὐ τὸν τὰς τελείας ἀρετὰς ἔχοντα, ἀλλὰ τὸν κατ' εὐφυΐαν καὶ μελέτην καὶ προκοπήν, καὶ λόγον μόνον σπουδαῖον. καὶ ἴσως οὕτως κινεῖσθαι λέγει τὴν ἀρετήν, ὥσπερ εἶπεν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, ὑπὸ μεγάλου πάθους, καὶ νόσου σωματικῆς, λήθης ἐγγινομένης. χαλεπῶς δὲ καὶ οὐ ῥᾳδίως ταῦτα συμπίπτειν. καὶ γὰρ καὶ αὐτὸς ἐν τοῖς φυσικοῖς μονιμωτάτην τὴν ἀρετὴν εἶναι μαρτυρεῖ. τὸ μέντοι ἐκ πάντων συμβαῖνον, ἐκεῖνό ἐστιν. εἰ γὰρ ἐπὶ μὲν τῶν ἐναντίων ὑπάρχοντος τοῦ δεκτικοῦ, δυνατὸν εἰς ἄλληλα μεταβολὴν γίνεσθαι, εἰ μή τινι φύσει τὸ ἓν ὑπάρχει. ἐπὶ δέ γε τῆς ἕξεως καὶ τῆς στερήσεως, ἀδύνατον εἰς ἄλληλα μεταβολὴν γίνεσθαι, φανερὸν ὅτι, ἄλλη μέν ἐστι τῶν ἐναντίων ἀντίθεσις, ἄλλη δὲ ἡ κατὰ ἕξιν καὶ στέρησιν. φανερὸν δὲ καὶ ἐκ τῶν εἰρημένων, ὡς οὔτε τοῖς ἀμέσοις ἐναντίοις, οὔτε τοῖς ἀφωρισμένοις τὸ ἓν ἔχουσι κατὰ φύσιν, τὰ αὐτά ἐστι τὰ κατὰ ἕξιν καὶ στέρησιν ἀντικείμενα. τούτων δὲ προειλημμένων, ῥᾴδιον

Nicostratus

λοιπὸν καὶ τὰς νικοστράτου ἀπορίας διαλύειν. ὅς φησι, μὴ ἀκριβῶς ταύτην ἀποδεδόσθαι τὴν διαφοράν. μήτε γὰρ τὰ ἐναντία πάντως εἰς ἄλληλα μεταβάλλειν. διὸ οὐδὲ ἀπὸ σπουδαίου ὁ φαῦλος γίνεται. μήτε πᾶσαν στέρησιν ἀμετάβλητον εἶναι εἰς ἕξιν. καὶ γὰρ ἐκ πεφωτισμένου, καὶ ὡπλισμένου, καὶ ἠμφιεσμένου, γένοιτο ἂν ἐσκοτισμένου, καὶ ἀνόπλου, καὶ γυμνοῦ. καὶ ἐκ τῶν στερήσεων αὖθις ἡ ἕξις. ἄπορον οὖν τὰ ἀμφοτέροις ὑπάρχοντα διακρίνειν. καὶ τὰ μέν, προσνέμειν τῷ ἑτέρῳ. τὰ δέ, τῷ λοιπῷ. Πρὸς δὴ ταῦτα ῥᾴδιον λέγειν, ὡς πρόχειρον εἴληπται τὸ ἀναπόβλητον εἶναι τὴν

Theophrastus

ἀρετήν. καὶ γὰρ θεόφραστος περὶ τῆς μεταβολῆς αὐτῆς, ἱκανῶς ἀπέδειξε. καὶ ἀριστοτέλει δοκεῖ, οὐκ ἀνθρώπινον εἶναι τὸ ἀναπόβλητον. ἔτι δὲ καὶ οἱ στωϊκοί, ἐν μελαγχολίαις καὶ κάροις καὶ ληθάργοις καὶ ἐν φαρμάκων λήψεσι, συγχωροῦσιν ἀποβολὴν γίνεσθαι μετ' ὅλης τῆς λογικῆς ἕξεως, καὶ αὐτῆς τῆς ἀρετῆς. κακίας μέν, οὐκ ἀντεισαγομένης. τῆς δὲ βεβαιότητος χαλωμένης, καὶ εἰς ἣν λέγουσιν ἕξιν μέσην οἱ παλαιοὶ μεταπιπτούσης. τοῦτο μὲν οὖν, οὕτως. ἀτόπως δὲ ἐκ τῶν κατὰ ἔθος στερήσεων τὰς ἐπιχειρήσεις ποιούμενος, καὶ στέρησιν εἰς ἕξιν μεταβάλλειν φησίν. ὁ γὰρ ἀνάριστος καὶ ἄοπλος, κατὰ συνήθειαν ὄντες ἐν στερήσει, ῥᾳδίως μεταβάλλουσιν εἰς τὰς ἕξεις. ὁ μέν, ἀριστήσας. ὁ δέ, ὁπλισάμενος. ὁ δὲ ἀριστοτέλης, οὐκ ἐπὶ τῶν διὰ ἔθους, ἀλλ' ἐπὶ τῶν φύσει τὴν ἕξιν καὶ τὴν στέρησιν παρέλαβεν. ἐφ' ὧν καὶ κυρίως ἡ κατὰ ἕξιν καὶ στέρησιν ἀντίθεσις λέγεται. χρησώμεθα οὖν αὐτοῖς τοῖς ἀριστοτέλους πρὸς τὸν νικόστρατον. ἐν γὰρ τῷ περὶ τῶν ἀντικειμένων, αὐτός φησιν. ὡς αἱ μέν, στερήσεις τῶν κατὰ φύσιν λέγονται. αἱ δέ, τῶν ἐν ἔθει. αἱ δέ, τῶν κατηγορημάτων. αἱ δέ, ἄλλων τινῶν. τυφλότης μέν, τῶν φύσει. γυμνότης δέ, ἐν ἔθει. ἀργυρίου δὲ στέρησις, τῶν ἐν χρήσει παραγινομένων. εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλαι στερήσεις πλείονες. καὶ ἐνίων μὲν στερήσεων, οὐκ ἔστιν ἀπαλλαγή. ἐνίων δὲ ἔστι. πολλῶν δὲ ὄντων τῆς στερήσεως τρόπων, καὶ ἑνὸς τῶν κατὰ φύσιν, ἐπὶ τῶν κατὰ φύσιν γεγονυίας τῆς πρὸς τἀναντία διαφορᾶς, οὐκ ἐχρῆν ἐκ τῶν

Aristotelis

Aristotelis liber περὶ τῶν ἀντικειμένων. de quo & supra facta mentio

Priuatio quot modis dicatur

ἀλλοτρίων τρόπων παραφέροντα, δοκεῖν ἐλέγχειν τὸν λόγον. ἀλλὰ τὸν μὲν πλήρη περὶ τῶν στερήσεων λόγον, ἔστιν ἔκ τε τοῦ ἀριστοτελικοῦ καὶ τοῦ χρυσιππείου βιβλίου λαμβάνειν.

Chrysippi liber περὶ ἀντικειμένων & item aristotelis

» τινὰ δὲ καὶ ὁ ἰάμβλιχος περιέγραψεν, ἔχοντα οὕτως. πολλαχῶς τοῦ ἔχειν λεγομένου, » ὡς ἤδη προεδείξαμεν, ἡ στέρησις διατείνεται μὲν ἐπὶ πάντα τὰ σημαινόμενα τοῦ ἔχειν, » οὐκέτι μέντοι καὶ οὐκ ἐπὶ πάντα τὰ ἐναντία. ἀπώλεια γάρ ἐστιν, ἡ στέρησις. ὥστε οὐκ ἂν τοῦ κακοῦ γένοιτο στέρησις, ὅτι μηδὲ ἀπώλεια κακοῦ γένοιτο ἄν, καὶ βλαβεροῦ, ἀλλ' ἀγαθοῦ καὶ χρησίμου. οὐ γὰρ ὁ νόσου καὶ πενίας ἀπαλλαγείς, ῥηθείη ἂν ἀπεστερῆσθαι νόσου καὶ πενίας, ἀλλὰ μᾶλλον ὁ ὑγείας καὶ πλούτου ἀφαιρεθείς. ἀγαθοῦ μὲν στέρησις, ἡ τυφλότης. ἀγαθὸν γὰρ ἡ ὄψις. ἀδιαφόρου δέ, ἡ γυμνότης. ἀδιάφορον γὰρ τὸ ἱμάτιον. καὶ οὔτε ἀγαθόν, οὔτε κακόν. διὸ στέρησις οὐδεμία ἀγαθόν. ἀλλ' ἤτοι κακόν, ἢ ἀδιάφορον. καὶ ἀγαθῶν δὲ στέρησις γένοιτο ἄν, ἤτοι τῶν πάντων, ἢ τῶν πλείστων. ἥκιστα δέ φησιν ἀριστοτέλης τῶν ἐν τῇ ψυχῇ ἀγαθῶν, καὶ προαιρέσεως ἐχομένων γενέσθαι στέρησιν. οὐδεὶς γὰρ λέγει δικαιοσύνης ἐστερῆσθαι. καὶ ὁ εἰπὼν ὅτι ἐπιστάμενον οὐδεὶς φέρει, ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἐννοίας εἴρηκε. μᾶλλον οὖν πλούτου. δόξης. τιμῆς. τῶν τοιούτων. καὶ μάλιστα τῶν περὶ τὰς κτήσεις καλουμένων ἀγαθῶν εἰσὶν αἱ στερήσεις. διὸ καὶ ἔλεοι καὶ οἶκτοι ἐπακολουθοῦσι ταῖς πλείσταις στερήσεσιν. ὁ μέντοι ἀριστοτέλης τὴν φυσικὴν στερήσεων νῦν τὴν ἀντίθεσιν πρὸς τὴν τῶν ἐναντίων παραβέβληκεν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἀρκούντως. ἑξῆς δὲ μεταβαίνει ἐπὶ τὴν τῆς καταφάσεως ἀντίθεσιν, τὴν διαφορὰν αὐτῆς τὴν πρὸς τὰς ἄλλας ἀντιθέσεις παραδιδούς. λέγει δὲ οὕτως. Ὅσα δὲ ὡς κατάφασις καὶ ἀπόφασις ἀντίκειται. ἕως τοῦ, ὥστε ἐπὶ μόνων τούτων ἴδιον ἂν εἴη τὸ θάτερον αὐτῶν, καὶ ἀληθὲς καὶ ψεῦδος εἶναι.

Iamblichus

Mali nó dici priuationé sed boni uel indifferenti

Priuationé non esse boni sed uel mali uel indifferens

Ὅτι μὲν γὰρ ταῦτα τῶν ἀντικειμένων ἐστί καὶ μάλιστα ἀντικείμενα, πρόδηλον. ἀναιρετικὰ γὰρ μάλιστα ἀλλήλων ἐστί, καὶ ἀσυνύπαρκτα. ἡ μὲν καθόλου ἀποφατική, τῇ μερικῇ καταφατικῇ. ἡ δὲ καθόλου καταφατική, τῇ μερικῇ ἀποφατικῇ. οἱ γοῦν στωϊκοί, μόνα τὰ ἀποφατικὰ τοῖς καταφατικοῖς ἀντικεῖσθαι νομίζουσι. τὴν δὲ διαφορὰν αὐτῶν τὴν πρὸς ἄλλους τρόπους τῶν ἀντιθέσεων σαφῶς παραδίδωσιν, ἐκ τοῦ ἐπὶ μόνης ταύτης τῆς κατὰ ἀντίφασιν ἀντιθέσεως. τὴν μέν, ἀληθῆ. τὴν δὲ ψευδῆ εἶναι τῶν προτάσεων. λαμβανέσθωσαν δὲ αἱ κυρίως ἀντικείμεναι προτάσεις, ἃς ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας διορίζεται. ἐπὶ δὲ τῶν ἄλλων ἀντικειμένων, οὐ διαιρεῖται ταῦτα. οὔτε γὰρ τῶν ἐναντίων τὸ μέν, ἀληθές ἐστι. τὸ δέ, ψεῦδος. οὔτε τῶν πρὸς ἄλληλα λεγομένων. οὔτε τῶν κατὰ ἕξιν καὶ στέρησιν ἀντικειμένων. τοῦτο δὲ πιστοῦται μὲν καὶ διὰ παραδειγμάτων. πιστοῦται δὲ καὶ ἀποδεικτικῶς οὕτως. τὰ κατὰ τοὺς τρεῖς τρόπους ἀντικείμενα, ἄνευ συμπλοκῆς λέγεται. τῶν δὲ ἄνευ συμπλοκῆς λεγομένων, οὔτε ἀλήθειαν οὔτε ψεῦδος σημαίνει. καὶ γὰρ τὸ ἀληθὲς καὶ τὸ ψεῦδος, ἐν προτάσει πάντως ἐστί. πᾶσα δὲ πρότασις, λόγος. ὁ δὲ λόγος, ἐν συμπλοκῇ τινῶν. τῶν δὲ ἄλλων, οὐδὲν κατὰ συμπλοκὴν λέγεται, ἀλλὰ ἔστιν ἁπλᾶ. οἷον λευκόν, μέλαν. διπλάσιον, ἥμισυ. ὄψις, τυφλότης. εἰπὼν δὲ ὅτι οὔτε ἐπὶ τῶν ἐναντίων ἀναγκαῖον ἀεὶ θάτερον ἀληθὲς εἶναι, θάτερον δὲ ψεῦδος, [illegible]

Contradictoria maxime opposita esse.

Aristotelis

μοῦ οὕτως εἶπεν, οὐδὲ οὐκ ἀναγκαῖον ἀεὶ τὸ ἕτερον τῶν ἐναντίων διαιρουμένων τὸ ἀληθὲς καὶ ψεῦδος καθ' ἑαυτά, ἀλλ' ὅπερ ἐφεξῆς ἐπέστησε. δόξειεν ἂν τὸ τοιοῦτον συμβαίνειν, τὸ διαιρεῖν τὸ ἀληθὲς καὶ τὸ ψεῦδος ἐπὶ τῶν κατὰ συμπλοκὴν λεγομένων ἐναντίων. τοιαῦτα δέ ἐστιν ἐν οἷς τοῦ αὐτοῦ τἀναντία κατηγορεῖται. οἷον τὸ νοσεῖν Σωκράτην, καὶ τὸ ὑγιαίνειν Σωκράτην. ἄμεσα γὰρ ἐναντία τὸ ὑγιαίνειν καὶ τὸ νοσεῖν. ταῦτα δὲ καθ' αὑτὰ μὲν πράγματα σημαίνει. καὶ φάσεις εἰσὶ μόνον. ἡ δὲ συμπλοκὴ καὶ πρότασις γίνεται. ὅμως ἀληθὴς οὐδὲ ψευδής. δύναται δὲ ταῦτα πρῶτον μὲν μὴ ἐναντία λέγειν, ἀλλὰ κατηγορεῖσθαι τοῦ αὐτοῦ τὰ ἐναντία. τὸ γὰρ αὐτὸ τῶν ἐναντίων ἐστὶ δεκτικόν. τὸ οὖν τοῦ Σωκράτους νοσεῖν, καὶ τοῦ Σωκράτους ὑγιαίνειν μηδὲ ἕν ἐστι δεκτικόν, οὐκ ἂν εἴη ταῦτα ἐναντία. κἂν συγχωρήσῃ δέ τις ταῦτα ἐναντία εἶναι, οὐδὲ οὕτως ἀναγκαῖον ἀεὶ τὸ μὲν αὐτῶν ἀληθὲς εἶναι, τὸ δὲ ψεῦδος. ὄντος μὲν γὰρ τοῦ Σωκράτους, ἔσται τὸ μὲν ἀληθές, τὸ δὲ ψεῦδος. μὴ ὄντος δέ, ἀμφότερα ψευδῆ. ὁ γὰρ μὴ ὤν, οὔτε νοσεῖν, οὔτε ὑγιαίνειν ὀρθῶς ἂν λέγοιτο. ἡ μέντοι ἀντίφασις, ἀεὶ μερίζει τὸ ἀληθὲς καὶ τὸ ψεῦδος, καὶ ὄντος γε καὶ μὴ ὄντος Σωκράτους. κατὰ γὰρ τοῦ μὴ ὄντος ἡ ἀπόφασις ἀληθής, ἡ, Σωκράτης οὐχ ὑγιαίνει. καὶ ἡ, Σωκράτης οὐ νοσεῖ. οὐ γάρ ἐστι ταυτὸν τὸ μὴ νοσεῖν τῷ ὑγιαίνειν, ὥσπερ οὐδὲ τὸ μὴ ὁρᾶν, τῷ τυφλὸν εἶναι. ἐπὶ γοῦν τοῦ τοίχου, τὸ μὲν οὐχ ὑγιαίνει, οὐδὲ ὁρᾷ, ἀληθὲς εἰπεῖν. τὸ δὲ νοσεῖ καὶ τυφλός ἐστι, ψεῦδος. ταῦτα δὲ ῥητέον, καὶ ἐπὶ τῶν κατὰ συμπλοκὴν τὴν στέρησιν καὶ τὴν ἕξιν ἐχόντων. καὶ γὰρ καὶ ἐπὶ τούτων, δοκεῖ μὲν διαιρεῖσθαι τὸ ἀληθὲς καὶ τὸ ψεῦδος. οὐ μὴν ὄντος γε μερίζεται. ἀλλὰ μὴ ὄντος μὲν ψευδῆ ἄμφω. τό, τε ὁρᾶν καὶ τὸ τυφλὸν εἶναι. ὄντος δέ, οὐκ ἀναγκαῖον θάτερον, ὅταν μὴ πεφυκὸς ᾖ ἔτι ἔχειν, ὡς ἐπὶ τοῦ τοίχου. ἢ μηδέπω πεφυκός, ὡς ἐπὶ τοῦ σκυλακίου. ἐπὶ μέντοι τῆς ἀντιφάσεως, καὶ ὄντος καὶ μὴ ὄντος καὶ πεφυκότος, καὶ μὴ ἀεὶ θάτερον ἀληθὲς ἢ ψεῦδος ἐστίν, ὡς εἴρηται πρότερον. ταῦτα μὲν οὖν ἀκριβῶς δέδεικται. πῶς δὲ τοῦ Σωκράτους λέγων ὅτε μὴ πω φησὶ πέφυκεν ἔχειν ὄψιν, ἀμφότερα ψευδῆ ἐστι καὶ τὸ ὁρᾶν καὶ τὸ τυφλὸν εἶναι. ἅμα γὰρ τῷ γενέσθαι τὸν Σωκράτην πέφυκεν ὁρᾶν. καὶ εὐθὺς ἐπ' αὐτοῦ, τὸ μὲν ἀληθές ἐστι. τὸ δέ, ψεῦδος. λέγουσι δὲ πρὸς τοῦτο, ὡς τὸν Σωκράτην, καὶ ἐπὶ τῶν ἐναντίων, καὶ ἐπὶ τῆς καταφάσεως καὶ ἀποφάσεως εἰς παράδειγμα παραληφθέντος. μεταβὰς ἐπὶ τὴν στέρησιν καὶ ἕξιν, τῷ αὐτῷ πάλιν αὐτοῦ κινδύνου ἐχρήσατο, εἰς ἐκεῖνο ἀναφέρων τὴν ἐπὶ τῶν ἅμα τῇ γενέσει, μηδέτερον ἐχόντων διάθεσιν. ἅμα μὲν ἐπὶ τὸ αὐτὸ πάντα ἐπιδεικνύναι βουλόμενος, ὡς ἐπισημαντικώτερος τοῦ τοιούτου τὴν δύναμιν. ἅμα δὲ ὥσπερ εἴωθε καταφρονεῖν τῶν παραδειγμάτων, ὅταν τὸ πρᾶγμα ἀληθὲς ὑπάρχῃ. μήποτε δέ φασιν οὐδὲ ὁ ἄνθρωπος εὐθὺς ἔχει τὴν ὄψιν, ὡς ἔχει τὴν ἁφήν. οὐδὲ γενόμενος εὐθὺς αὐτῇ φαίνεται, ἕως οὗ διανοίξῃ τὰ βλέφαρα ἡμέρας καὶ ἀπομάξῃ. κατὰ δὲ τὴν ἁφήν, εὐθὺς ἅμα τῷ πεσεῖν τοῦ ἔξω ἀέρος πλήττοντος, ἀλγούμενον τὸ βρέφος κλαίει. λέγει δὲ τοῦτο, ἐπὶ τοῦ τοιαῦτα μέσα τι λέγειν, ὅτι ἅμα τῷ γίνεσθαι αὐτόν, ἀμφότερα ἐπ' αὐτοῦ ψευδῆ ἐστι. φανερὸν οὖν ὅτι μόνα τὸ ἀληθὲς ἢ τὸ ψεῦδος διαιρεῖ, ὅσα ὡς κατάφασις καὶ ἀπόφασις ἀντίκειται.

Dubiũ

Solutio

Solutio alia

Cur infantes qui primi prodeunt ex utero materno plorent

∴ τf. κινιδίου

ἢ δὲ τοῦτο, διαφέροι ἂν τῶν ἄλλων εἰδῶν τῶν τοῦ ἀντικειμένου. καὶ οἱ ἀπὸ τῆς στοᾶς δὲ διισχυρίζονται, ὅτι οὐδὲν τῶν κατὰ ἀπόφασιν λεγομένων οὐδενί ἐστιν ἐναντίον. ἔσται γὰρ ἂν τῇ ἀρετῇ ἐναντία, ἡ οὐκ ἀρετή. καὶ τῇ κακίᾳ ἐναντία, ἡ οὐ κακία. ὑπὸ μὲν τὴν οὐκ ἀρετὴν καὶ τῆς κακίας πιπτούσης, καὶ ἄλλων πολλῶν. καὶ γὰρ λίθου καὶ ἵππου καὶ πάντων τῶν παρὰ τὴν ἀρετήν. ὑπὸ δὲ τὴν κακίαν, καὶ τῆς ἀρετῆς καὶ τῶν ἄλλων πάντων. ἔσται οὖν ἐν ἢ πάντα ἐναντία. καὶ τὰ αὐτὰ τῇ ἀρετῇ καὶ τῇ κακίᾳ ἐναντία. εἰ μὴ ἡ ἀρετὴ τῇ κακίᾳ ἐναντία, ἀλλ' ἡ οὐ κακία, συμβήσεται καὶ σπουδαίοις μέσα ἐναντία εἶναι καὶ φαύλοις. ἄτοπον δὲ τοῦτο. καὶ μάλιστα εἰ καὶ ταὐτά. καὶ μὴ καὶ τὸ δυοῖν ἐναντίων. ὑφ' ὃ μὲν πάντα τὰ ὑποπίπτοντα ποιότητας εἶναι, ὡς ὑπὸ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν κακίαν. ὑφ' ὃ δέ γε ποιότητας καὶ ποιά, ὡς ὑπὸ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν οὐ κακίαν. ὑπὸ ταύτας γάρ, καὶ ποιότητες καὶ ποιὰ καὶ ἐνέργειαι, καὶ πᾶν ὅπως ἐστί. καὶ ἔστι τοῦτο ἀπεμφαῖνον. οὕτως μὲν οὖν καὶ παρὰ τοῖς στωϊκοῖς διώρισται, τά τε ἐναντία, καὶ τὰ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενα. ὁ δὲ Νικόστρατος αἰτιᾶται καὶ ταῦτα λέγων, μὴ ἴδιον εἶναι τῶν κατὰ ἀντίφασιν ἀντικειμένων, τὸ διαιρεῖν τὸ ἀληθὲς καὶ τὸ ψεῦδος. οὔτε γὰρ μόνοις, οὔτε πᾶσιν αὐτοῖς ὑπάρχει. οὐ μόνοις μέν, ὅτι καὶ τοῖς ὀμοτικοῖς καὶ τοῖς ἀπομοτικοῖς ὑπάρχει τὸ ἐξ ἀνάγκης θάτερον. οἷον, νὴ τὴν Ἀθηνᾶν, ἔπραξα τάδε. οὐ μὰ τὴν Ἀθηνᾶν οὐκ ἔπραξα. ἀλλὰ καὶ τοῖς θαυμαστικοῖς φησι τὸ αὐτὸ ὑπάρχει. ὡς καλός γε ὁ Πειραιεύς. καὶ τοῖς ψεκτικοῖς. οἷον φαῦλός ἐστιν, οὐ φαῦλός ἐστιν. οὐκ ἄρα μόνοις ὑπάρχει τοῖς κατὰ ἀντίφασιν τοῦτο. ἀλλ' οὐδὲ πᾶσί φησιν. αἱ γὰρ εἰς τὸν μέλλοντα χρόνον ἐγκλινόμεναι προτάσεις, οὔτε ἀληθεῖς εἰσιν, οὔτε ψευδεῖς, διὰ τὴν τοῦ ἐνδεχομένου φύσιν. οὔτε γὰρ τὸ ἔσται ναυμαχία ἀληθές, οὔτε τὸ οὐκ ἔσται. ἀλλ' ὁπότερον ἔτυχε. πρὸς δὴ ταῦτα, ἔνιοι μέν φασι λέγειν, ὅτι τε Πλάτωνος ὄντων τῶν ἀντικειμένων, τοῦ ἑνὸς ἴδιον τοῦτο. οὐ πρὸς πάντα, ἀλλ' ὡς πρὸς τὰ ἴδια ἀποδέδωκεν. ὅτι δὲ ἐπὶ πάντων τε Πλάτων τὸ ἓν μερίζει τὸ ἀληθὲς καὶ τὸ ψεῦδος, οὐ καθάπαξ τοῦτο παρέφηνεν, ἀλλ' ἐπὶ μόνων τῶν ἀντικειμένων τοῦτο ἐποίησε. χωρὶς δὲ τούτων φασί, πάλαι λέλυται ταῦτα ἐν ταῖς δεικνύσεσι τοῦ ὅρου τοῦ ἀξιώματος τὸ ἀφοριζόμενον τὸ ἀξίωμα, ὅ ἐστιν ἀληθὲς ἢ ψεῦδος. οὐ γὰρ τὸ ὀμοτικὸν οἷόν τε ἀληθὲς εἶναι ἢ ψευδές. ἀλλ' εὐορκεῖν μὲν ἢ ἐπιορκεῖν ἐν τοῖς ὅρκοις τινός. ἀληθεύειν δὲ ἢ ψεύδεσθαι ἐν αὐτοῖς, οὐχ οἷόν τε, καὶ περὶ ἀληθοῦς ὀμόσαντι ἢ ψευδοῦς. καὶ τὸ θαυμαστικὸν δὲ πλεονάζον τῷ θαυμαστικῷ παρὰ τὸ ἀξίωμα, καὶ τὸ ψεκτικὸν τῷ μορίῳ, οὔτε ἀληθές ἐστιν ἢ ψευδές. ἀλλὰ ὅμοια ἀληθέσιν ἢ ψευδέσιν. ἀλλ' αὗται μὲν ἀπὸ τῆς στωϊκῆς ἀκριβείας ἔξω λύσεις. μήποτε δὲ ἁπλοϊκώτερον ἐπελθεῖν δεῖ τῷ λόγῳ. τὸ γὰρ ὀμοτικὸν νὴ τὴν Ἀθηνᾶν, οὔτε ἀληθὲς οὔτε ψεῦδος δηλοῖ. συμπλεκόμενον δὲ πάντως προτάσει ἢ ἀληθεῖ ἢ ψευδεῖ, εἰ μὲν ἀληθὴς ἡ πρότασις, εὐορκεῖν ποιεῖ, ἀλλ' οὐκ ἀληθεύειν. ἡ γὰρ πρότασις ἔχει τὸ ἀληθές. ψευδεῖ δὲ συμπλεκόμενον, ἐπιορκεῖν ἀναγκάζει, οὐ ψεύδεσθαι. καὶ τὸ θαυμαστικὸν δὲ τὸ ὡς προτάσει συνάπτει, τῇ καλὸς ὁ Πειραιεύς ἐστι. καὶ τὸ ψεκτικὸν ὁμοίως τῶν προτάσεων τὸ ἀληθὲς ἐχουσῶν ἢ τὸ ψεῦδος. περὶ δὲ τοῦ εἰς τὸν μέλλ

Nihil negatiue dictũ esse ulli contradictoriũ stoicorũ sẽtẽtia

Nicostratus

Dubiũ

Piraei

Solutio

Solutio aptior

λοῦντα χρόνον ἀντιφάσεων, οἱ μὲν Στωϊκοί, τὰ αὐτὰ δοκιμάζουσιν, ἅπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. ὡς γὰρ τὰ περὶ τῶν παρόντων καὶ παρεληλυθότων ἀντικείμενα, οὕτως καὶ τὰ μέλλοντα αὐτά τέ φασι, καὶ τὰ μόρια αὐτῶν. ἢ γὰρ τὸ ἔσται ἀληθές ἐστιν, ἢ τὸ οὐκ ἔσται, εἰ δεῖ ἤτοι ψευδῆ ἢ ἀληθῆ εἶναι. ὡρίσθαι γὰρ κατ' αὐτὰ τὰ μέλλοντα. καὶ εἰ μὲν ἔστι ναυμαχία αὔριον, ἀληθὲς εἰπεῖν ὅτι ἔσται. εἰ δὲ μή, ἔσται ψεῦδος τὸ εἰπεῖν ὅτι ἔσται. ἤτοι ἔσται ἢ οὐκ ἔσται. ἤτοι ἄρα ἀληθὲς ἢ ψεῦδος θάτερον. οἱ μέντοι περιπατητικοί, τὴν μὲν ἀντίφασιν τὴν εἰς τὸ μέλλον, ἀληθῆ ἢ ψευδῆ εἶναι λέγουσι. πότερον δὲ ἔσται μόριον αὐτῶν ἀληθές, καὶ πότερον ψεῦδος, ἄληπτον εἶναι τῇ φύσει καὶ ἄστατον. τὴν μὲν γὰρ ἀντίφασιν ἐφ' οὗτινος οὖν χρόνου, οὐ κωλύει λέγεσθαι τὸ ἢ ἔσται ἢ οὐκ ἔσται. τῶν δὲ ἐμπεριεχομένων ἐν αὐτῇ μορίων, ἑκάτερον. οἷον, τὸ ἔσται ἢ οὐκ ἔσται ἀφωρισμένως. ἐπὶ μὲν τοῦ παρόντος καὶ παρεληλυθότος χρόνου, ἤδη ἐστὶν ἀληθῆ ἢ ψευδῆ. ὅσα δὲ περὶ τοῦ μέλλοντος ἀποφαίνεται, ἤδη μὲν οὐκ ἔστιν ἢ ἀληθῆ ἢ ψευδῆ. ἔσται δέ, ἢ τοῖα ἢ τοῖα. ταῦτα μὲν οὖν ἀρκείτω πρὸς τὸν Νικόστρατον. συμπληρωθέντος δὲ παρὰ τοῦ Ἀριστοτέλους περὶ τῆς τῶν ἀντικειμένων διαφορᾶς λόγου, καλῶς ἂν ἔχοι καὶ τὰ Ἀρχύτου περὶ αὐτοῦ, ἐν τῷ περὶ ἀντικειμένων βιβλίῳ ἀρχέτυπα τῶν εἰρημένων ὄντα παραγεγράφθαι. καὶ μάλιστα ὅτι οὐδὲ ὁ θεῖος Ἰάμβλιχος ἀπὸ τούτου τοῦ βιβλίου τι τοῖς ὑπομνήμασιν ἐνέταξε. καὶ ἴσως οὐκ ἦλθεν εἰς αὐτόν. οὐ γὰρ ἂν αὐτὸ παρῆκεν, ὁ τὸ τοῦ Ἀριστοτέλους περὶ ἀντικειμένων βιβλίον ἐπισκεψάμενος. ἔχει δὲ οὕτως. Καὶ κατὰ νόμον καὶ κατὰ φύσιν ἀντικεῖσθαι ἀλλήλοις λέγεται. τὰ μέν, ὡς ἐναντία. οἷον, ἀγαθόν, κακῷ. καὶ ὑγιές, κάμνοντι. καὶ ἀληθές, ψεύδει. τὰ δέ, ὡς ἕξις στερήσει. οἷον, ζωά, θανάτῳ. καὶ ὄψις, τυφλότητι. καὶ ἐπιστήμα, λάθᾳ. τὰ δέ, ὡς πρός τι πως ἔχοντα. οἷον, διπλάσιον, ἡμίσει. ἄρχον, ἀρχομένῳ. καὶ δεσπόζον, δεσποζομένῳ. τὰ δέ, ὡς κατάφασις καὶ ἀπόφασις. οἷον, τὸ ἄνθρωπον ἦμεν, τῷ μὴ ἦμεν. καὶ τὸ σπουδαῖον ἦμεν, τῷ μὴ ἦμεν. ἐκθέμενος οὕτως τὰς τέσσαρας ἀντιθέσεις, ἐπάγει ταῦτα περὶ τῆς διαφορᾶς αὐτῶν. Διαφέροντι δὲ ταῦτα ἀλλάλων. ὅτι τὰ μὲν ἐναντία, οὐκ ἀνάγκα ἅμα γίνεσθαι, οὐδὲ ἅμα φθείρεσθαι. ὑγίεια γάρ, νόσῳ ἐναντίον. καὶ ἀρεμία, κινήσει. ἀλλ' οὔτε ὑγίεια νόσῳ συνυπάρχει, οὔτε ἀρεμία κινήσει. οὐδὲ μὰν ἅμα γίνεται. οὐδὲ μὰν ἅμα φθείρεται ἑκάτερον αὐτῶν. ἕξις δὲ γενέσιος καὶ στέρησις διαφέροντι τούτῳ. ὅτι τὰ μὲν ἐναντία μεταβάλλειν πέφυκεν εἰς ἄλλαλα. οἷον, τὸ ὑγιὲς ἐς τὸ κάμνον. καὶ τὸ κάμνον ἐς τὸ ὑγιές. καὶ τὸ ὀξὺ ἐς τὸ βαρύ. καὶ τὸ βαρὺ ἐς τὸ ὀξύ. ἕξις δὲ καὶ στέρησις οὐκέτι. ἀλλ' ἕξις ἔρχεται μὲν ἐς τὰν στέρασιν. στέρησις δὲ οὐκ ἔρχεται ἐς τὰν ἕξιν. τὸ μὲν γὰρ ζῶον, θνάσκει. τὸ δὲ τεθνᾶκον, οὐδέποκα ζώει. ὅλως δὲ ἕξις μέν ἐστι συνοχὰ τῶ κατὰ φύσιν. στέρησις δέ, ἔκλειψις τῶ κατὰ φύσιν. τὰ δὲ πρός τι, ἅμα ἀνάγκα καὶ γίνεσθαι καὶ φθείρεσθαι. ἀδύνατον γὰρ διπλάσιον μὲν ἦμεν, ἥμισυ δὲ μή. καὶ ἥμισυ μὲν ἦμεν, διπλάσιον δὲ μή. καὶ αἴκα τι γένηται διπλάσιον, ἅμα καὶ ἥμισυ γίνεται. καὶ αἴκα τι φθείρεται διπλάσιον, ἅμα καὶ ἥμισυ φθείρεται. κατάφασις δὲ καὶ ἀπόφασις καὶ λόγος, εἴδεα καὶ μᾶλλον ἐντί. καὶ ἀληθέος καὶ ψεύδεος μᾶλλον ἐντὶ σημαντικά. τὸ γὰρ ἦμεν ἀνθ

Archytas

Iamblichi

Archytae dicta περὶ τῶν ἀντικειμένων

Oppositorum species 4

D.

ἀληθές ἐντι, ὄκκα ὑπάρχῃ. ψεῦδες δέ, ὄκκα μὴ ὑπάρχῃ. ὁ δὲ αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ τᾶς ἀποφάσιος. καὶ γὰρ αὕτα ἀληθὴς ἢ ψευδὴς παρὰ τὸ πρᾶγμα τὸ σημαινόμενον. ἀληθὴς μέν, ὄκκα ὑπάρχῃ. ψευδὴς δέ, ὄκκα μὴ ὑπάρχῃ. ἐπ' ἀγαθῶ μὲν καὶ κακῶ, μέσον τι, τὸ μήτε ἀγαθὸν μήτε κακόν. καὶ πολλῶ καὶ ὀλίγω, τὸ μέτριον. καὶ βραδέος καὶ ταχέος, τὸ ἰσοταχές. ἕξιος δὲ καὶ στερήσιος, οὐδὲν ἐντὶ μέσον. ζωᾶς τε γὰρ καὶ θανάτω μεταξύ, οὐδέν. καὶ ὁράσιος καὶ τυφλότητος. εἰ μή τις λέγοι, τὸ μήπω γενόμενον ζῶον, ἀλλὰ γινόμενον, μεταξὺ ἦμεν ζωᾶς καὶ θανάτω. καὶ τὸ μήπω βλέπον κυνίδιον, μεταξὺ ἦμεν τῶ τε τυφλῶσθαι καὶ ὁρῆν. οὕτω δὲ λέγων, κατὰ συμβεβηκὸς ἀποδώσει τὰν μεσότητα. οὐ κατὰ τὸν οἰκεῖον ὅρον τῶν ἐναντιωτάτων. τὰ δὲ πρός τι, ἐπιδέχεται μεσότητας. μεταξὺ γὰρ τῶ δεσπόζοντος καὶ δούλω, τὸ ἐλεύθερον. καὶ μεταξὺ τῶ μείζονος καὶ μείονος, τὸ ἴσον. καὶ μεταξὺ τῶ πλατέος καὶ στενοῦ, τὸ ἐφαρμόζον. καὶ τῶν ἄλλων ἐναντίων εὑρεθήσεταί τι μέσον. ἢ καὶ ὠνομασμένον, ἢ καὶ ἀνώνυμον. καταφάσιος δὲ μεταξύ, οὐδὲν ἐναντίον. οἷον τῶ τε ἦμεν ἄνθρωπον, καὶ τῶ μὴ ἦμεν. καὶ τῶ ἦμεν μωσικόν, τὸ μὴ μωσικόν. καὶ ὅλως δὲ ἀνάγκα καταφᾶσαι ἢ ἀποφᾶσαι λέγοντα περί τινος. καταφᾶσαι μέν, ὄκκα τι εἶναι δηλοῖ. οἷον ἄνθρωπον. ἵππον. καὶ συνυπάρχον τι τούτῳ. οἷον ἀνθρώπῳ μέν, τὸ μουσικὸν ἦμεν. ἵππῳ δὲ τό, πολεμιστάν. ἀποφᾶσαι δέ, ὄκκα μὴ ἦμεν τι δηλοῖ τό. οἷον, μὴ ἦμεν ἄνθρωπον, ἢ μὴ ἦμεν ἵππον, ἢ μὴ συνυπάρχοντι τούτῳ. οἷον, μὴ ἦμεν τὸν ἄνθρωπον μωσικόν, ἢ μὴ ἦμεν τὸν ἵππον πολεμιστάν. μεταξὺ δέ γε τᾶς καταφάσιος αὐτᾶς καὶ ἀποφάσιος, οὐδέν. Ταῦτα μὲν οὖν καὶ Ἀρχύτας περὶ τῆς τῶν ἀντικειμένων πρὸς ἄλληλα διαφορᾶς ἀνέγραψεν. ἅμα καὶ τὴν φύσιν αὐτῶν παραδεικνὺς ἀκριβέστερον. καὶ τούτοις τὰ ὑπὸ Ἀριστοτέλους εἰρημένα ἀκόλουθά ἐστιν, ὡς ἐκ τῶν εἰρημένων δῆλον γέγονεν. ἑξῆς δὲ ὁ Ἀριστοτέλης διαίρεσίν τινα τῶν ἐναντίων προστίθησιν. ἣν καὶ Ἀρχύτας παραδέδωκε. καὶ μετὰ ταύτην, ἄλλην τινὰ τῶν ἐναντίων ἐπάγει. ἔχει δὲ οὕτως τὰ ὑπὸ Ἀριστοτέλους. Ἐναντίον δέ ἐστιν ἀγαθῷ μὲν ἐξ ἀνάγκης κακόν. ἕως τοῦ, ἐπὶ δὲ τῶν πλείστων, ἀεὶ τῷ κακῷ ἀγαθὸν ἐναντίον ἐστί.

Ταῦτα τοῖς περὶ τῶν ἐναντίων εἰρημένοις προστίθησι, χρήσιμα ὄντα πρός τε τὴν ὅλην τῶν κατηγοριῶν θεωρίαν, καὶ πρὸς τὴν τῶν τόπων εὕρεσιν. ἔστι δὲ ταῦτα, ὅτι τῷ
1 μὲν ἀγαθῷ, κακὸν πάντως ἐναντίον. τῷ δὲ κακῷ, ποτὲ μὲν ἀγαθόν. ποτὲ δέ, κακόν.
2 δεύτερον ὅτι, οὐκ ἀνάγκη τοῦ ἑτέρου τῶν ἐναντίων ὄντος, καὶ τὸ ἕτερον πάντως εἶναι. ἐπὶ μέντοι τῶν ἀτόμων, πάντως οὐκ ἔστι. τρίτον, ὅτι περὶ ὑποκείμενον τὸ αὐτό, ἢ τῷ
3 γένει ἢ τῷ εἴδει ἐστὶ τὰ ἐναντία. καὶ τέταρτον, ὅτι τὰ ἐναντία, ἢ ἐν τῷ αὐτῷ γένει ἐστίν,
4 ἢ ἐν ἐναντίοις γένεσιν, ἢ αὐτὰ γένη ἐστί. τούτων δὲ τοῦ μὲν πρώτου, τὸ ὅτι ἀγαθῷ κακὸν ἐξ ἀνάγκης ἐναντίον ἐστί, δι' ἐπαγωγῆς τὴν πίστιν ἐποιήσατο. διὰ γὰρ ὑγείας καὶ νόσου, καὶ δικαιοσύνης καὶ ἀδικίας, τὸ καθόλου κατεσκεύασε. τὸ δὲ ὅτι τῷ κακῷ ποτὲ μὲν ἀγαθὸν ἐναντίον, ποτὲ δὲ κακόν, ἀπὸ τῶν κατ' ἔνδειαν καὶ ὑπερβολὴν καὶ μεσότητα συνελογίσατο. τῇ γὰρ ἐνδείᾳ, ἥ τε μεσότης ἐναντιοῦται, καὶ ἡ ὑπερβολή. ὡς τῇ δειλίᾳ, καὶ ἡ ἀνδρία καὶ ἡ θρασύτης. καὶ τῇ ψυχρότητι τοῦ σώματος ἀσυμμετρία,

An sit aliqd medium inter habitum & priuationem

De aliq re loqui necesse affirmare qd aut negare de illa. Archytae sententia

Theoremata 4 circa contraria

Oppositorū liber aristotelis. Nota dum hoc.

ἥ τε σύμμετρος κρᾶσις, καὶ ἡ θερμοτέρα. ἐν δὲ τῷ περὶ ἀντικειμένων βιβλίῳ, προστέθηκε τοῖς τρόποις τούτοις τῶν ἐναντιώσεων, καὶ τὸν τῶν μήτε ἀγαθῶν μήτε κακῶν, πρὸς τὰ μήτε ἀγαθὰ μήτε κακὰ, οὕτως λέγων. τὸ λευκὸν, τῷ μέλανι. καὶ τὸ γλυκὺ, τῷ πικρῷ. καὶ τὸ ὀξὺ, τῷ βαρεῖ. καὶ τῇ κινήσει, τὴν στάσιν ἐναντιοῦσθαι. ἀλλὰ ἐν πᾶσιν ἑνὶ δοκεῖ ἐναντίον εἶναι. νῦν δὲ τῷ κακῷ, δύο φησὶν ἐναντία εἶναι. τό, τε ἀγαθὸν, καὶ τὸ ἀντικείμενον κακόν. ὡς τῇ θρασύτητι, ἥ τε ἀνδρεία, καὶ ἡ δειλία. καὶ τῷ ἀγαθῷ, δύο κακὰ φαίνεται ἐναντία. ὡς τῇ ἀνδρείᾳ, ἡ θρασύτης καὶ ἡ δειλία. καὶ τῇ μεσότητι, ἥ τε ὑπερβολὴ καὶ ἡ ἔλλειψις. ῥητέον δὲ πρὸς μὲν τὸ πρότερον, ὡς εἰ μὲν κατὰ τὸ αὐτὸ τῇ θρασύτητι ἑκάτερα ἀντέκειτο, ἄτοπος ἂν ἦν ὁ λόγος. εἰ δὲ ὡς μὲν κακῷ τὸ ἀγαθὸν ἀντίκειται, καὶ ὡς ἀσυμμέτρῳ τὸ σύμμετρον, ἓν ἑνί. ὡς δὲ ὑπερβολῇ τῇ θρασύτητι, ἀντίκειται ἡ ἔλλειψις κατὰ τὴν δειλίαν οὐδὲν ἄτοπον. πρὸς δὲ τὸ δεύτερον, ὅτι καὶ ὡς ἀγαθῷ ἕν ἐστιν ἀντικείμενον τὸ κακόν. καὶ ὡς συμμέτρῳ, ἓν τὸ ἀσύμμετρον. ὅπερ κοινῶς καὶ ἐν ὑπερβολῇ θεωρεῖται καὶ ἐν ἐλλείψει. οὐ γὰρ ὡς ὑπερβολὴ καὶ ἔλλειψις πρὸς τὸ σύμμετρον ἀντίκειται, ἀλλ' ὡς ἀσυμμετρία. ἡ δὲ ἔλλειψις πρὸς τὴν ὑπερβολὴν, κατὰ τὸ ποσὸν ἀντίκειται. καὶ γὰρ καὶ τὰ πάθη καθόσον ἐστὶ διαιρετὰ, ποσόν ἐστι. καὶ ἀριστοτέλης δὲ ἐνδείκνυται τὴν κατ' ἄλλο καὶ ἄλλο ἀντίθεσιν, εἰπών. κακῷ δὲ, ὁτὲ μὲν ἀγαθόν ἐστιν ἐναντίον. ὁτὲ δὲ, κακόν. οὐ γὰρ ταυτὸν τοῦτο τῷ, καὶ ἀγαθὸν καὶ κακόν. ἀλλὰ μᾶλλον τῷ κατὰ μὲν τὸ, ἀγαθόν. κατὰ δὲ τὸ, κακόν. ὥστε τοῖς μὲν ἄκροις, δύο τὰ ἐναντία. τὸ μὲν ἕτερον ἄκρον, κατὰ τὸ ποσόν. τὸ δὲ μέσον, κατὰ τὸ ποιόν. ὡς σύμμετρον ἀσυμμέτρῳ. τὸ γὰρ μέσον ποσὸν, οὐκ ἔστι τῷ ἄκρῳ ἐναντίον ὡς ποσόν. οὐ γὰρ πλεῖστον διέστηκεν κατὰ τὸ ποσόν. τὸ δὲ μέσον, ὡς ἓν ἄμφω τὰ ἄκρα ἐναντία. ὡς γὰρ ἀσύμμετρον πρὸς σύμμετρον. καὶ ὡς κακία πρὸς ἀρετήν. Νικόστρατος δὲ αἰτιᾶται. ἓν μὲν, ὅτι ἀτελῶς ἔχει ἡ τῶν ἐναντίων διαίρεσις. οὐ γὰρ προσέθηκεν ὅτι καὶ ἀδιάφορον ἀδιαφόρῳ ἀντίκειται. ὅπερ ἐν μὲν τῷ τῶν ἀντικειμένων βιβλίῳ προσέθηκεν εἰπὼν, εἶναί τινα τρόπον ἀντιθέσεως. τῶν μήτε ἀγαθῶν πρὸς τὰ μήτε ἀγαθὰ, μήτε κακὰ ὡς εἴρηται πρότερον. ἀδιάφορα δὲ αὐτὰ οὐκ ἐκάλεσεν ὡς οἶμαι. διὸ νεώτερον ἦν τὸ τοῦ ἀδιαφόρου ὄνομα παρὰ τῶν στωϊκῶν τεθέν. ἐνταῦθα δὲ αὐτῶν οὐκ ἐμνήσθη. διότι ἀμφισβητήσιμον ἦν, μήποτε οὐ μόνον ἀδιάφορον ἀδιαφόρῳ, ἀλλὰ καὶ ἀδιάφορον κακῷ ἀντίκειται. ὡς δοκεῖ τὸ τεχνικὸν μέσον ἐν τῷ ἀτέχνῳ κακῷ ὄντι ἐναντιοῦσθαι. καὶ τὸ νήφειν, τῷ μεθύειν. καὶ αὖ πάλιν. ἀγαθῷ μέσον ἐναντίον, ὡς τὸ οἰνοῦσθαι τῷ νήφειν. ἀκατάλληλος δὲ ἡ λῆψις. καὶ γὰρ τὸ ἄτεχνον μέσον, εἴπερ καὶ ἐπὶ παίδων λέγεται. καὶ τὸ νήφειν διττόν. τὸ μὲν, ἀγαθόν. τὸ δὲ, μέσον. ὅταν τὸ μὴ οἰνοῦσθαι δηλοῖ. καὶ τὸ μεθύειν. τὸ μὲν, κακόν. τὸ δὲ, μέσον, ὅταν τὸ οἰνοῦσθαι δηλοῖ. καὶ οὕτω μέσα μὲν μέσοις. ἀγαθὰ δὲ κακοῖς ἀντιτίθεσθαι προσήκει. ἅπερ ἀνεξέταστα καταλιμπάνων, ἄτοπον ἐποίει. μνημονεύσας δ' ὅλως αὐτῶν ἢ ἐξετάζων, μῆκος ἐποίησεν ἀσύμμετρον τῇ εἰσαγωγῇ. ἕτερον δὲ αἰτιᾶται ὁ αὐτὸς ἀνὴρ, πειρώμενος καὶ ἀγαθὸν ἀγαθῷ δεικνύναι ἐναντίον. τὴν γὰρ φρονίμην περιπάτησιν, τῇ φρονίμῃ στάσει ἐναντίαν φησί. καὶ τὴν φρονίμην ἡδονὴν, τῇ φρονίμῃ λύπῃ. καὶ τἆλλα τὰ τοιαῦτα,

Nicostratus

Oppositorū liber

ἀδιάφορον. nomē nouū ab stoicis inuentū. Aristoteles neq: bonū neq: malum appellat. Archytas ut chorta sequente patet. neutrū appellauit

Nicostratus

ἅπερ καὶ ἐναντίως λέγεσθαι δοκεῖ. ἀλλ' οὐκ ἔστιν ἐναντία συμφέροντα πρὸς τὸν ἕνα σκοπὸν. καὶ τὸ ἓν τέλος τοῦ ἄμφω ποιοῦντα ἐμφρόνως. εἰ δὲ καὶ ἔστιν ὅλως ἐν τούτοις ἐναντίωσις, ὡς οὐκ ἀγαθοῦ πρὸς ἀγαθόν ἐστιν, ἀλλ' ὡς μέσου πρὸς μέσον. ὡς γὰρ περιπάτησις πρὸς στάσιν, καὶ ὡς ἡδονὴ πρὸς λύπην ἀντίκειται. ζητήσοι δ' ἄν τις, διὰ τί κακῷ μὲν κακὸν ἀντίκειται, καὶ μέσον μέσῳ, ἀγαθὸν δὲ ἀγαθῷ οὐκ ἐναντιοῦται. καὶ ῥητέον, ὅτι τὸ μὲν ἀγαθὸν, ἕν ἐστι καὶ ἁπλοῦν. τὸ δὲ κακὸν, ποικίλον. ὥσπερ οὖν πανταχοῦ τὸ μὲν τυχεῖν καθ' ἓν γίνεται, κατὰ τὴν εἰς τὸν σκοπὸν βολήν. τὸ δὲ ἀποτυχεῖν, κατὰ πολλά. κατὰ γὰρ τὰς ὑπερβολὰς καὶ τὰς ἐνδείας, οὕτως τὸ μὲν ἀγαθὸν ἓν ὂν, οὐκ ἐναντιοῦται πρὸς ἑαυτό. τὸ δὲ κακὸν ποικίλον ὂν, ἐναντιοῦται. τὸ δὲ μέσον, οὐδὲ αὐτὸ ὡς μέσον ἐναντιοῦται, ἀλλὰ καθ' ἣν ἔχον φύσιν, μέσον ἐστίν. ὡς γὰρ λευκὸν μέλανι. καὶ γλυκὺ πικρῷ. τὸ μέντοι κακὸν, οὐ κατ' ἄλλο, ἀλλὰ κατὰ τὴν ὑπερβολὴν καὶ τὴν ἔλλειψιν, καθ' ἣν καὶ ἀσύμμετρα καὶ κακά ἐστιν. ὥσπερ δὲ δύο ἀληθῆ οὐκ ἀντίκειται, ψευδῆ δὲ δύο ἀντίκειται, ὡς ἐπὶ τῆς ἐνδεχομένης ὕλης τὸ πᾶς, καὶ οὐδεὶς, οὕτως ἀγαθὸν μὲν ἀγαθῷ οὐ μάχεται. κακὸν δὲ κακῷ μάχεται. διόπερ οἰκονομία μὲν καὶ ἐλευθερία οὐ μάχονται. καίτοι ἡ μὲν, σώζειν βούλεται τὰ χρήματα. ἡ δὲ, προΐεσθαι. ἀλλ' ἄμφω τοῦ καιροῦ στοχαζόμεναι, συνάπτονται κατὰ τὸ ἀγαθόν. θρασύτης δὲ καὶ δειλία, μάχονται. καὶ ταύτην δὲ τῶν ἐναντίων τὴν διαφορὰν ὁ ἀριστοτέλης τῷ ἀρχύτᾳ παρακολουθῶν, προτέθεικε. γράφει γὰρ οὕτως ἐκεῖνος ἐν τῷ περὶ τῶν ἀντικειμένων βιβλίῳ, τάδε.

» ἔστι τῶν ἐναντίων διαφοραὶ τρεῖς. τὰ μὲν γὰρ, ὡς ἀγαθὸν κακῷ ἀντίκειται. οἷον ὑγίεια, νόσῳ. τὰ δὲ, ὡς κακὸν, κακῷ. οἷον ἀνελευθερία, ἀσωτίᾳ. τὰ δὲ, ὡς οὐδέτερον οὐδετέρῳ. οἷον λευκὸν, μέλανι. βαρὺ, κούφῳ. »

τὸ παρὰ τοῖς νεωτέροις ἀδιάφορον καλέσας αὐτὸς οὐδέτερον, ὡς ἀριστοτέλης τῇ τῶν ἄκρων ἀποφάσει, οὔτε ἀγαθὸν, οὔτε κακὸν αὐτὰ καλεῖ. « ἐπ' ὀλίγων δέ φησι τὴν τοῦ κακοῦ πρὸς τὸ κακὸν ἐναντίωσιν ἔστιν ὁρᾶν. ἐπ' ἐκείνων γὰρ μόνων, ἐφ' ὧν τὸ μὲν ἀγαθὸν, ἐν μεσότητι θεωρεῖται. τὸ δὲ κακὸν, ἐν ὑπερβολῇ καὶ ἐλλείψει. καὶ ἐπὶ τούτων δὲ αὐτῶν ἄμφω, ὡς ἓν κακὸν πρὸς τὸ ἀγαθὸν ἀντίκειται. ζητεῖν δὲ ἄξιον οἶμαι, εἰ μὴ πᾶν ἀγαθὸν ἔχον ἀντικείμενον κακὸν, ἐν συμμετρίᾳ θεωρεῖται. καὶ πᾶν κακὸν, ἐν ἀσυμμετρίᾳ. εἰ γὰρ τοῦτο, οὐκ ἐπ' ὀλίγων ἐστί. καὶ ἡ κακοῦ πρὸς κακὸν ἀντίθεσις. ἡ γὰρ ἀσυμμετρία, κατὰ ὑπερβολὴν γίνεται καὶ ἔλλειψιν, ἅπερ ἀντίκειται ἀλλήλοις ὡς κακὰ. ἢ πολλά. καὶ τὰ μὴ οὕτως.

» ἔτι δὲ τῶν ἐναντίων, οὐκ ἀναγκαῖον ἂν θάτερον ἦ, καὶ τὸ λοιπὸν εἶναι. ἕως τοῦ, οὐκ ἂν εἴη τὸ νοσεῖν σωκράτει. »

Δεύτερον θεώρημα εἶναι περὶ τῶν ἐναντίων παραδίδωσιν. ᾧ πρότερον ἐχρησάμεθα τὴν διαφορὰν τῶν ἐναντίων πρὸς τὰ πρός τι δηλοῦντες. διότι ἐπὶ μὲν τῶν ἄνευ συμπλοκῆς ἐναντίων, οὐκ ἀναγκαῖον ἂν θάτερον ἦ, καὶ τὸ λοιπὸν εἶναι. οὐ γὰρ εἰ ὑγίεια ἐστὶν, ἀνάγκη καὶ νόσον εἶναι. τὰ δὲ πρός τι, ἅμα συνυπάρχει. ἐπὶ δὲ τῶν συνειλημμένων ἐναντίων, ταῦτα δέ ἐστι τὰ ἄτομα, ὡς ὅταν λέγω, σωκράτην ὑγιαίνειν. σωκράτην νοσεῖν. ἐπὶ τούτων, οὐκ ἐνδεχομένως, ἀλλ' ἀναγκαίως θάτερον μόνον ὑπάρ-

Quæstio pulchra & notād

Archyta sequitur aristoteles

Archytas

Contrariorū differentiæ 3

Quæstio

Τὰ ἄτομα

χει. τούτων δὲ τὸ πρότερον ἀριστοτέλης μὲν, καθ' ὑπόθεσιν ἔλαβε τὸ πάντας ὑγιαί-
νειν, καὶ πάντας λευκοὺς εἶναι, τὸ μὴ δὲ ἐξ ἀλλήλων ἠρτῆσθαι τἀναντία, ὥσπερ τὰ
πρός τι δηλῶν. οὐ συγχωρήσουσι δὲ ὅσοι τἀναντία ἀρχὰς ἔθεντο. οἵ τε ἄλλοι, καὶ οἱ ἡρα-
κλείτειοι. εἰ γὰρ τὸ ἕτερον τῶν ἐναντίων ἐπιλείψει, οἴχοιτο ἂν πάντα ἀφανισθέντα.
Homer. » διὸ καὶ μέμφεται τῷ ὁμήρῳ ἡράκλειτος εἰπόντι, ὡς ἔρις ἔκ τε θεῶν ἔκ τ' ἀνθρώπων
Heraclit. » ἀπόλοιτο. οἰχήσεσθαι γάρ φησι πάντα. ἐν μέντοι τῷ ἐξῆς οὐ τοῦτο δείκνυται, τὸ μὴ
ἅμα ὑπάρχειν τἀναντία ἐν τῷ κόσμῳ, ἀλλ' ὅτι οὐχ ἅμα οἷόν τε σωκράτην νοσεῖν καὶ ὑγι-
αίνειν. οὐδὲν δὲ κωλύει ἄλλου νοσοῦντος, ἄλλον ὑγιαίνειν. εἰ δὲ συμφωνεῖν τις τῷ προτέ-
Accusat homerum heraclitus. ρῳ καὶ τοῦτον βούλοιτο τὸν λόγον, οὕτως ἂν ἐκδέξαιτο. καὶ γὰρ μὴ ἐνδέχεσθαι ἅμα ὑγιαίνειν τὸν
σωκράτην καὶ νοσεῖν, οὐδὲ ἄλλον οὐδένα ὑγιαίνειν ἐγχωρεῖ νοσεῖν. εἰ πάντες οὖν ὑγι-
αίνοιμεν καθ' ὑπόθεσιν, οὐκ ἂν εἴη νόσος οὐδαμοῦ. εἰπόντος δὲ αὐτοῦ περὶ τὸ αὐτὸ τῷ
ἀριθμῷ, μὴ ἂν τὰ ἐναντία γίνεσθαι, ἀντιτιθέασι τινὲς τὴν ἡδονὴν καὶ λύπην ἅμα γί-
νεσθαι, ὑπὸ τῶν θερμῶν γλυκὺ πίνοντες. ἢ πρῶτον μὲν, οὐ κατὰ τὸ αὐτὸ συμβαίνει. ἀλλ' ἡ μὲν
ἁφὴ, ἀνιᾶται. ἡ δὲ γεῦσις, ἥδεται. ἔπειτα δὲ, ἐκ τοῦ συνυπάρχειν ἀλλήλοις ἡδονὴν καὶ λύ-
πην, ἐν τῷ διψῶντι καὶ πίνοντι δεικνύων ὁ πλάτων ἔν τινι μέμνημαι, ὅτι οὐκ ἔστι ταὐτὰ
Plato. ἀγαθὸν καὶ κακόν. οὐδὲ γὰρ ἐναντία. ὁ δὲ ἰάμβλιχος ἀπὸ πάντων τῶν ἐναντίων ἐκτείνων τὸν
Iamblich. λόγον, τὰ μὲν, μίγνυσθαί φησι τῶν ἐναντίων, ὡς λευκὸν καὶ μέλαν, ἐν τῷ φαιῷ. καὶ γλυκὺ καὶ
πικρὸν, ἐν τῷ ἀψινθίῳ. τὰ δὲ, ἄμικτα εἶναι, ὡς ὑγείαν καὶ νόσον, τῶν ἰατρῶν καὶ ταύτας
ἐν τῇ οὐδετέρᾳ λεγομένῃ καταστάσει μιγνύντων. ἔστι δέ φησι τῶν ἐναντίων ὅσα γεννᾶ-
Inter sanitatem & morbum medici ponunt medium quendam statum quem vocant neutrum. ται ἐν, τοῦτο τὸ γεννηθὲν, ὅπου μὲν τοῦ μὲν, μᾶλλον ἀπὸ τῶν γεννησάντων. τοῦ δὲ, ἧττον ὡς τὸ φαιόν.
ὅπου δὲ ἀμφοῖν μεῖζον, ὡς τὸ ἐκ μείζονος καὶ ἐλάττονος σύνθετον μέσον. ὅπου δὲ ἀμφοῖν
ἔλαττον, ὡς τὸ ἐξ εὐθέος καὶ καμπύλου. ἔστι γὰρ τοῦ εὐθέος, ἧττον εὐθύ. καὶ τοῦ καμπύλου,
» ἧττον καμπύλον. Δῆλον δὲ ὅτι καὶ περὶ ταὐτὸν, ἢ εἴδει ἢ γένει πέφυκε γίνεσθαι τὰ ἐναν- »
» τία. ἕως τοῦ, δικαιοσύνη δὲ καὶ ἀδικία ἐν τῇ ψυχῇ ἀνθρώπου. ἐπειδὴ περὶ τῶν ἐμμέσων τε »
ἀμέσων ἐναντίων λέγων ἐχρήσατο τῷ ἐν ᾧ πέφυκε γίνεσθαι ἢ ὧν κατηγορεῖσθαι, διδά-
σκει τίνα ἐστὶ τὰ ἐν οἷς πέφυκε γίνεσθαι τὰ ἐναντία. τριχῶς δὲ τοῦ ταὐτοῦ λεγομένου, ἢ γέ-
νει, ἢ εἴδει, ἢ ἀριθμῷ, ἐν τοῖς αὐτοῖς τῷ εἴδει, καὶ ἐν τοῖς αὐτοῖς τῷ γένει λέγει γίνεσθαι. ὅ-
Idem triplicite dici uel genere uel specie uel numero. ταν μὲν γὰρ τὸ σῶμα ἁπλῶς λάβωμεν περὶ ὃ τἀναντία λευκότης καὶ μελανία, γένος τὸ αὐτὸ
ἐλάβομεν. ἐὰν δὲ ζώου σῶμα ἐν ᾧ νόσος καὶ ὑγεία, εἶδος ἐλάβομεν ὑπὸ τὸ γένος. κἂν μὲν
πάσας ψυχὰς ὡς τῷ γένει τὰς αὐτὰς, ἔσται περὶ αὐτὰς ἐναντία τὸ λογικὸν καὶ τὸ ἄλογον.
ἐὰν δὲ τὰς ἀνθρωπίνας ψυχὰς ὡς εἶδος, ἔσται περὶ αὐτὰς ἀρετὴ καὶ κακία. περὶ μέντοι τὸ
αὐτὸ τῷ ἀριθμῷ γίνεσθαι τἀναντία, οὐ προσέθηκε. τινὲς μὲν γὰρ ἀορίστως μὲν τήνδε τὴν φρό-
νησιν οἷον τὴν σόλωνος, τῇ αὐτῇ ἀφροσύνῃ εἴπερ γένοιτο, ἐναντίαν εἶναι φασί. καὶ τὴν τοῦδε ὑγεί-
αν, τῇ αὐτοῦ ἐκείνου νόσῳ. ἀλλ' οὐ τὴν τυχοῦσαν τῇ τυχούσῃ. οὐ μέντοι ὁ ἀριστοτέλης οὕ-
τως ἔοικε τίθεσθαι. διὸ ἐν γένει μόνῳ καὶ ἐν εἴδει τῷ αὐτῷ εἶπε γίνεσθαι τὰ ἐναντία. καὶ ἰάμ-
Iamblich. βλιχος δὲ ἀκολουθῶν φησὶ, μὴ λέγεσθαι κατὰ δεῖξιν τήνδε τὴν φρόνησιν, τῇ δὲ τῇ ἀφρο-

∴ f. αὐτοῦ. ut patet statim

σύνῃ ἐναντίαν. μέσως δὲ φρόνησιν ἀφροσύνῃ. κἂν ἐπί τινος δὲ τῶν ἀτόμων ἀορίστως *μέσως.*
τὰ ἐναντία λέγηται, ἀλλὰ κατὰ ἀναφορὰν τῶν ἐπὶ τὰ μέσα. τὸ γὰρ μᾶλλον τῇ ἐν τούτῳ φρονήσει
ἡ ἀφροσύνη ἐναντίον ἐστί. μήποτε δέ ἐστι τις καὶ ἐν τούτοις ἀντίθεσις, εἴπερ καὶ αἱ ἀρεταὶ
καὶ αἱ κακίαι πρὸς τὰς ἐχούσας ψυχὰς ἰδιοποιοῦνται. καὶ ὑγεῖαι καὶ νόσοι πρὸς τὰ
ἔχοντα σώματα. πῶς δὲ ἂν οὐκ εἶπεν ὁ ἀριστοτέλης, εἴπερ ἐν ταὐτῷ τῷ ἀριθμῷ γί-
νεσθαι τὰ ἐναντία, εἴπερ τῆς οὐσίας τὸ ἴδιον τοῦτο ἀφορίσας καὶ αὐτὸς, τὸ ταὐτὸν
καὶ ἓν ἀριθμῷ μένουσαν τῶν ἐναντίων εἶναι δεκτικήν. ἢ οὐ γὰρ τὸ ὑποκείμενον τοῖς ἐναν-
τίοις βούλεται ὁ ἀριστοτέλης μὴ εἶναι ἓν ἀριθμῷ. ἀλλ' ἴσως ὡς ἐν τοῖς περὶ οὐσίας λό-
γοις εἰρημένον, σαφῶς νῦν παραλέλειπται. ἀλλ' εἴπερ δεῖ γε τὰ ἐναντία κἂν ἐν τοῖς
ἀτόμοις γένηται, μὴ κατὰ τὸ ἄτομον αὐτὰ τὴν ἐναντίωσιν ἔχειν. μὴ γὰρ διότι ἥδε ἡ φρόνησις,
καὶ ἥδε ἡ ἀφροσύνη, ἀλλ' ὅτι φρόνησις ἀφροσύνῃ. οὕτως δὲ καὶ τὸ παρὰ τοῦ ἰαμβλίχου λε-
γόμενον εὐθετιστέον. δῆλον δὲ ὅτι εἴπερ μὲν τὸ ταὐτὸν τῷ γένει, εἴπερ τὸ ταὐτὸν τῷ εἴδει,
οὐ μόνον ἅμα εἶναι τὰ ἐναντία, ἀλλὰ καὶ ἔστιν ἅμα. διότι δύναται ἐν ἄλλῳ καὶ ἄλλῳ συνε-
» στάναι. περὶ δὲ τὸ αὐτὸ τῷ ἀριθμῷ ἀδύνατον εἶναι ἅμα, ἀλλ' ἀνὰ μέρος. Ἀναγκαῖον δὲ »
» πάντα τὰ ἐναντία. ἕως τοῦ, ἀλλ' αὐτὰ τυγχάνει γένη ὄντα. Τέταρτον θεώρημα »
παραδίδωσιν, ὅτι πάντα τὰ ἐναντία ἢ ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος ἐστὶν, ὥσπερ τὸ λευκὸν καὶ τὸ
μέλαν ὑπὸ τὸ χρῶμα, ἢ ὑπὸ τὰ ἐναντία γένη, ὥσπερ δικαιοσύνη καὶ ἀδικία. εἴπερ
τῆς μὲν, ἀρετή. τῆς δὲ, κακία τὸ γένος. ἢ αὐτὰ γένη ἐστὶν ὥσπερ τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακὸν,
ἃ οὐκ ἔστιν ἐν γένει ἄλλῳ, ἀλλ' αὐτὰ τυγχάνει γένη ὄντα. ταύτης δὲ τῆς διαιρέσεως ὁ
νικόστρατος λαμβάνεται, ἀνυπόστατον λέγων τὸ τρίτον ἐν αὐτῇ τμῆμα. μὴ γὰρ εἶναι ἔ- *Nicostratus*
τινα ἐναντία, ἅπερ ἐστὶ μόνον γένη, οὐχὶ δὲ καὶ εἴδη τινὸς ἢ τινῶν. αὐτίκα γοῦν τὸ ἀγα-
θὸν καὶ τὸ κακὸν, ὑπὸ τὴν ποιότητα τάττεται. καὶ ἤτοι τὴν διάθεσιν, ἢ τὴν ἕξιν. *Dubium*
ἄλλως δὲ πᾶν ἐναντίον, ἤτοι ὑπό τι τῶν δέκα γενῶν ταχθήσεται. ἔσται πάντως ὑπὸ
γένος, καὶ μάτην εἴρηται τὸ αὐτὰ γένη εἶναι, ἢ ἔξω τῶν δέκα κατηγοριῶν ἐστί. καὶ
ἀτελὴς ἔσται ἡ εἰς δέκα διαίρεσις. ταύτην δὲ τὴν ἀπορίαν καλῶς ὁρμηθεῖσαν, οἱ περὶ *Porphyrius*
τὸν πορφύριον λύουσι λέγοντες, τῶν ἐναντίων τὰ μὲν, ὁμώνυμα εἶναι. τὰ δὲ, οὐχ
ὁμώνυμα. καὶ ὅτι τὰ μὲν μὴ ὁμώνυμα εἴρηκεν, εἴς τε τὰ ὑφ' ἓν γένος τεταγμέ- *Solutio*
να, καὶ εἰς τὰ ὑπὸ τὰ ἐναντία γένη. τὰ δέ γε ὁμωνύμως μὴ ὑφ' ἓν γένος ὄντα, κατὰ
πολλῶν δὲ λεγόμενα, διό τι ἔοικε γένη τοῖς ἀφ' ἑνὸς ὁμωνύμοις, αὐτὰ γένη φησὶν
εἶναι. τοιοῦτον δὲ καὶ τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακόν. ὁμώνυμον γὰρ τὸ ἀγαθόν. καὶ γὰρ ἐν
οὐσίᾳ, ὡς θεός. καὶ ἐν ποιότητι, ὡς ἀρετή. καὶ ὡς ποσὸν δὲ, ὡς τὸ σύμμετρον. καὶ ἐν
ταῖς ἄλλαις κατηγορίαις. ἀλλ' οἱ οὕτως λέγοντες, πρῶτον μὲν τὸ γένος ἀκύρως εἰρῆ-
σθαι ἀντὶ ὁμωνύμου φωνῆς λέγουσιν. ἔπειτα οὐ προσποιοῦνται, τὸ ποιότητα εἶναι
τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακόν. ἄλλοι δὲ ἰδιοτρόπως ἐξηγοῦνται τὴν λέξιν. λέγοντες, μηδὲν *Solutio alia*
ἄλλο δηλοῦσθαι ἐν τῷ, ἀγαθὸν δὲ καὶ κακὸν οὐκ ἔστιν ἐν γένει, ἀλλ' αὐτὰ τυγχάνει γένη
τινῶν ὄντα. ἢ ὅτι τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακὸν, οὐκ ἔστιν ὑπὸ τὰ ἐναντία γένη, ἀλλ' αὐτὰ

γένη ἐστὶν ἐναντία. καὶ γὰρ ὑπὸ τὸ ποιόν ἐστι. τὸ δὲ ποιόν, οὐκ ἔστιν ἐναντίον ἄλλῳ γένει. βεβίασται δὲ καὶ αὕτη ἡ λύσις. οὐδὲν γὰρ διοίσει ἡ τρίτη διαφορὰ τῆς πρώτης, εἴπερ ἐναντία ὄντα τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακόν, ὑφ᾽ ἕν ἐστι γένος. Θεόφραστος δὲ ἐν τοῖς ἑαυτοῦ τοπικοῖς, τάδε γέγραφεν, ἀπορώτερον μέντοι ποιῶν τὸν λόγον. „ἐπεὶ δὲ ἐναντίαι τῶν ἐναντίων αἱ ἀρχαί, δῆλον ὅτι οὐδὲ ἐν ἑνὶ γένει ταῦτα. καθάπερ οὐδὲ τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακόν. καὶ κίνησις καὶ στάσις. εἴη δ᾽ ἂν καὶ ὑπεροχὴ καὶ ἔλλειψις ἐναντία γε. καὶ ἀρχαὶ καὶ εἶδος καὶ στέρησις." πρὸς δὴ ταῦτά φησιν Ἰάμβλιχος, ὡς εἰ τῶν ὄντων δέκα γένη καὶ πάντα τὰ ἐναντία ὑπὸ ταῦτα, ἤτοι πάντα ὑφ᾽ ἓν γένος ταχθήσεται, ἢ ἄλλο ὑπ᾽ ἄλλο, ἢ πολλαχῶς ἔσται ἐναντία, ἑκάστου ὑπὸ πλείονα γένη ταττομένου. ἢ οὐχ ἁπλῶς φησιν οὐδὲ ἐν ἑνὶ γένει εἶναι τὰ ἐναντία, ὡς γένη τὰς κατηγορίας λέγων. ἀλλ᾽ ὅτι οὐκ ἔστι γένη αὐτῶν, ἀλλ᾽ ὡς ἐναντία. ἀρχαὶ γὰρ τῶν ἐναντίων αὗται. καὶ ὑπὸ ταῦτα τὰ ἄλλα τέτακται. ἐπεὶ τὴν ὑπεροχὴν καὶ τὴν ἔλλειψιν, οἴεται καὶ αὐτὸς ὑφ᾽ ἓν γένος τὸ ποσὸν τεταγμένα, ὡς ὑπὸ μίαν κατηγορίαν. ὡς δὲ ἐναντία καὶ ἐναντίων οὐ βούλεται ὑπὸ ἄλλα ἐναντία τετάχθαι. ἢ καὶ τὰ πρῶτα ἐναντία, ἃ κυρίως γένη. καὶ τοῦτό ἐστι τό, οὐδὲ ἐν ἑνὶ γένει ταῦτα. καὶ γὰρ τὰ παραδείγματα οἷς ἐπ᾽ αὐτῶν χρῆται τοιαῦτα ὡς ἔχειν ἐν αὐτοῖς τὸ πρῶτον καὶ ὕστερον. μήποτε οὖν φησιν Ἰάμβλιχος τῇ πυθαγορικῇ διατάξει περὶ τῆς τοῦ ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ διαστοιχίας ἀκολουθεῖ νῦν Ἀριστοτέλης, τὰς ἐναντίας περὶ ἐκείνας ἀρχὰς γένη καλέσας. ὥστε τὴν τρίτην ταύτην τῶν ἐναντίων διαφορὰν προκεῖσθαι παρὰ δόξαν μᾶλλον. ἀλλ᾽ ἐπιστήσοι ἄν τις ποτέ, πῶς ἔτι ἀληθὴς ἐκεῖνος τῶν ἐναντίων ὁ λόγος, ὁ λέγων ἐναντία ἀλλήλων εἶναι τὰ πλεῖστον ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος διεστηκότα. εἴπερ μὴ μόνον ὑπὸ τὸ αὐτό, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τὰ ἐναντία γένη ἐστίν. ἵνα τὸ τρίτον ὡς κατὰ δόξαν προστεθέν, παραλίπω. ἢ ὁ μὲν λόγος, τὴν εἰς ἓν ὁ ποσὸν ἀναφορὰν περιέχει. ἡ δὲ ἐνταῦθα διαφορά, κατὰ τὸ προσεχὲς εἴληπται. διότι τὰ μὲν προσεχῶς, ὑφ᾽ ἓν γένος τέτακται. ὡς λευκὸν καὶ μέλαν, ὑπὸ τὸ χρῶμα. τὰ δὲ προσεχῶς, ὑπὸ τὰ ἐναντία. ὡς δικαιοσύνη καὶ ἀδικία, ὑπὸ ἀρετὴν καὶ κακίαν. διὰ τούτων δέ, περὶ τὸ ἕν, ἢ τὴν ἕξιν, ἢ τὴν διάθεσιν, ἢ αὐτὴν τὴν ποιότητα. ὁ μὲν Ἀρχύτας μηδὲ ταύτην παραλιπὼν τῶν ἐναντίων τὴν διαφοράν, ἀσφαλέστερον αὐτὴν ἐκθέσθαι λέγων οὕτως. „ἔνια τῶν ἐναντίων, ἃ μέν, ἐν γένεσι γενῶν ἐπιγίνεται. ἀγαθὸν γὰρ κακῷ ἐναντίον. καὶ γένος τὸ μὲν ἀγαθόν, τῶν ἀρετῶν. τὸ δὲ κακόν, τῶν κακιῶν. ἃ δέ, ἐν γένεσιν εἰδῶν. ἀρετὰ γὰρ καὶ κακία ἐναντίον. καὶ γένος ἃ μὲν ἀρετά, φρονάσιος καὶ σωφροσύνας. ἃ δὲ κακία, τᾶς ἀφροσύνας καὶ ἀκολασίας. ἃ δέ, ἐν εἴδεσιν. ἐναντία γὰρ ἀνδρεία δειλία. καὶ δικαιοσύνα ἀδικία. καὶ ἔνια εἴδεα. δικαιοσύνα μὲν καὶ ἀνδρεία, τᾶς ἀρετᾶς. ἀδικία δὲ καὶ ἀκολασία, τᾶς κακίας." ἐν δὲ τούτοις Ἀρχύτας τῶν ἐναντίων, τὰ μέν, γένη γενῶν εἶπεν, οὐ κωλυόμενα, οὐδὲ αὐτὰ ὑφ᾽ ἕν τι γένος ἀνάγεσθαι. ὡς τὸ ἀγαθὸν ὑπὸ τὴν ποιότητα. τὰ δέ, γένη εἰδῶν. τὰ δέ, εἴδη. καὶ προστίθησιν αὐτός, ὅτι τὰ πρῶτα γένη, πάντως καὶ εἴδη ἐστίν. οὐ γάρ φησι γένη μόνον γενῶν τι, ἀλλὰ καὶ

Marginalia (left margin): Theophra[stus] — Theophrasti topica — Iamblich[us] — Iablich[us] — Contrariorũ diffinitio — Archytas — Quae uocet archytas genera generum. Quae genera specierũ. Quae species.

Marginalia (lower margin and right): λόγε — ∴ ῥ. ὑπὸ — ∴ 1. quae quidem sint genera ipsa sunt nihilominus sub uno genere. Sed — ∴ Plena haec omnia deprauationibus & cimmeriis tenebris. Lege supra 297. & confer — expende an uocet potius genera generum ea quae habent sub se alia genera: & genera specierum quae nõ habent sub se alia genera sed species

εἴδεα. ἀλλ᾽ ἐπεὶ τὸν περὶ τῶν ἐναντίων καὶ περὶ τῶν ἀντικειμένων ὅλον συνεπεράσαμεν λόγον, καλῶς ἂν ἔχοι τὸ τηλικοῦτον ζήτημα μὴ παραλιπεῖν. ὅ τε γὰρ Ἀριστοτέλης πανταχοῦ ἐν τούτοις, καὶ πρὸ τοῦ Ἀριστοτέλους Ἀρχύτας, ἐναντίων παραδείγματα τὸ ἀγαθὸν καὶ κακὸν τίθησι. καὶ ὑγείαν καὶ νόσον. καὶ ἀληθὲς καὶ ψεῦδος. καὶ δικαιοσύνην καὶ ἀδικίαν. καὶ ἀρετὴν καὶ κακίαν, ἤτοι σπουδαιότητα καὶ φαυλότητα. ἕξεως δὲ καὶ στερήσεως παραδείγματα, ὄψιν καὶ τυφλότητα. ζητεῖν οὖν οἶμαι ἄξιον, εἰ τὸ ἀγαθὸν καὶ κακόν. καὶ δικαιοσύνην καὶ ἀδικίαν. καὶ ὑγείαν καὶ νόσον, ὡς ἐναντία δεῖ τίθεσθαι, ἢ ὡς ἕξιν καὶ στέρησιν. εἰ γὰρ τὰ ἐναντία ἰσοσθενῆ βούλεται εἶναι, καὶ ὁμοίως προηγούμενα καὶ κατὰ φύσιν ἄμφω. ταῦτα δὲ τὸ κακόν φημι καὶ ἀδικία καὶ νόσος, καὶ τὰ τοιαῦτα, ἀποτυχία μᾶλλον εἰσί, καὶ παραλλάξεις καὶ παραγωγαί, ἀπὸ τοῦ κατὰ φύσιν, καὶ παρυποστάσεις. πάντως ἂν εἴη προηγούμενα ἄμφω ἢ ἰσοσθενῆ, ἢ κατὰ φύσιν ὁμοίως. εἰ γὰρ ἔστιν ὅλως τὸ παρὰ φύσιν, ἐν τούτοις ἐστὶ καὶ οὐκ ἄλλῳ. καὶ ὅτι ἀποτυχία, δηλοῖ τὸ πάντων μὲν μηδενὸς εἶναι τέλος αὐτά. ἔπειτα καὶ οἱ ἀναιρούμενοι ἀδικίαν τοῦ παραχρῆσθαι τοῦ ἐν αὐτοῦ ἀγαθοῦ δελεάζονται. καὶ κατὰ ἀποτυχίαν αὐτῷ περὶ τὸν πλοῦτον, τὸ αὔταρκες καὶ τὸ ἱκανὸν καὶ τὸ πρῶτον ζητοῦντες. τίς δὲ περὶ τῆς νόσου ἀμφιβάλλει, ὅτι οὐ παρὰ φύσιν ἐστὶ διάθεσις. καὶ οὕτως αὐτὴν μέχρι νῦν οἱ ἰατροὶ πάντες ὁριζόμενοι διατελοῦσιν. εἰ δ᾽ ὡς τὸ κατὰ φύσιν ταῦτα καὶ τὸ παρὰ φύσιν ἀντίκειται, οὐκ ἂν εἴη ὡς ἐναντίων ἀντίθεσις. ἐκεῖνα γὰρ κατὰ φύσιν καὶ εἴδη ἄμφω, ὡς λευκὸν καὶ μέλαν καὶ θερμὸν καὶ ψυχρόν. ἀλλ᾽ ὡς ἕξεως μᾶλλον καὶ στερήσεως. ἡ μέν, ἐν τῷ στερίσκεσθαι. ἡ δέ, ἐν τῷ ἐστερῆσθαι. καὶ γὰρ τὸ νοσεῖν, στέρησις. καὶ τὸ τεθνάναι. καὶ τὸ ὀφθαλμιᾶν. ἡ μέν, ἐν τῷ στερίσκεσθαι. ἡ δέ, ἐν τῷ ἐστερῆσθαι. διττῆς οὖν οὔσης, οἱ ἄνδρες οὗτοι τὴν ἐν τῷ ἐστερῆσθαι μόνην στέρησιν καλοῦσι, διὰ τὸ παντελῶς ἀδύναμον. τὰ δὲ ἐν τῷ στερίσκεσθαι, ὡς ἐναντία τιθέντα, διὰ τὸ ἐνεργείᾳ ἔτι δύναμιν αὐτοῖς. ἔτι ἀπὸ τοῦ παραμεμίχθαι τι τῆς ἕξεως. καίτοι τοῦ Ἀρχύτου ταύτην εἰδότος τὴν διαφοράν, ἐν τῷ περὶ τῶν ἀντικειμένων βιβλίῳ. καὶ οὐ μόνον ταύτην, ἀλλὰ καὶ τρίτην ἄλλην προστιθέντος. λέγει δὲ οὕτως. „ἁ δὲ στέρησις, καὶ ἐστερῆσθαι λέγεται τριχῶς. ἢ γὰρ τὸ μὴ ἔχειν παντάπασιν ὡς τὸ τυφλὸν ὅρασιν, καὶ τὸ κωφὸν φωνάν, καὶ τὸ ἀμαθὲς ἐπιστήμαν, ἢ ἐν τῷ μεῖον ἔχειν. ὡς τὸ δύσκωφον ἀκοάν. καὶ τὸ πηλῶσσον ὅρασιν. ἢ ἐν τῷ μὴ οἷ ἔχειν. ὡς τὸ σκαμβόπουν πόδας, καὶ τὸ κακόφωνον φωνάν. εἰ μὴ ὁρᾷ καὶ οὗτος, οὐχ ὡς νόσον ἔλαβε τὸ πηλῶσσον, ἀλλ᾽ ὡς ἐν τῷ ἐστερῆσθαι καὶ τοῦτο." καὶ γὰρ ὅλη ἡ διαίρεσις, τοῦ ἐστερῆσθαι ἦν. ἔτι δὲ τὰ ἐναντία προκόψαντα, καὶ τέλος τῆς γενέσεως τῆς εἰς ἑαυτὸν ἀποβάλλοντα, εἰλικρινῶς ἐναντία γίνεται. καὶ ἡ νόσος θάνατος. ὥστε οὐκ ἦν ἐναντία ὀφθαλμία καὶ νόσος. ὅλως δὲ τὰ ἐναντία ἄμφω φύσεως ἔργα. νόσος δέ, ἀποτυχία καὶ στέρησις. οὐχ ὡς ἀπουσία μόνον τοῦ πεφυκότος, ἀλλ᾽ ὡς ἀποτυχία. ἡ μὲν γὰρ ἐν φυσικῇ ἀκροάσει στέρησις, ἀπουσία μόνον ἦν τοῦ εἴδους, οὐδαμοῦ τὸ παρὰ φύσιν ἐμφαίνουσα, ἀλλ᾽ ἑτερότητα μᾶλλον. ἡ γοῦν τοῦ βοὸς ὕλη ἐστέρηται τέως τοῦ τῶν μελισσῶν εἴδους. καὶ ἡ τοῦ ξύλου, τοῦ τῆς σαρκός. οὐδαμοῦ τὸ παρὰ φύσιν ἐνόντος ἐνταῦθα. ὥσπερ ἐπὶ τῆς ἀντικειμένης στερήσεως. ὥστε ὅπου τὸ παρὰ φύσιν, ἐκεῖ στέρησιν μᾶλλον, ἀλλ᾽

Marginalia (right margin): Quaestio — Aristoteles — Archytas — Contraria esse debere ἰσοσθενῆ, ὁμοίως προηγούμενα καὶ κατὰ φύσιν ἄμφω — Quaestio notanda — Archytas — Priuatio in physicis qd.

Marginalia (lower margin): ∴ ῥ. μεῖον — ῥ. τυφλῶσσον ut char. 301 — λόγε. ut char. 301

οὐκ ἐναντίον ῥητέον. οὕτως γὰρ ἡμῖν καὶ ὁ πρὸς τοὺς ἀρχὴν τὸ κακὸν τιθέντας λόγος εὐοδωθήσεται. τί οὖν φαίη τις αἴτιον τῶν θείων τούτων ἀνδρῶν τοιαύτης διατάξεως, καὶ τοῦ μὴ δεῖν τὸν Ἰάμβλιχον ἐπιστῆσαι, τὸν πολλοὺς καὶ καλοὺς κατατείναντα λόγους, πρὸς τὸ ἐν παρυποστάσει καὶ ἀποτυχίᾳ τὸ κακὸν οἴεσθαι δεῖν. κἂν ἄρα τῇ τῶν Πυθαγορείων παραδόσει κατηκολούθησαν τὰς δύο συστοιχίας, τήν τε χείρονα καὶ τὴν κρείττονα, ὡς ἐναντίας ἐντιθεμένοις, ἐν αἷς τὸ ἀγαθὸν τέτακται καὶ τὸ κακόν. ἀλλὰ τοῦτο μὲν καὶ ἐπὶ πλέον ζητητέον. εἰ δὲ ἀληθῶς εἴρηται τὰ εἰρημένα, καὶ ζητοῦμεν τῶν ἀντιθέσεων διαφοράς, τῆς τε ὡς ἐναντίας, καὶ τῆς ὡς ἕξεως καὶ στερήσεως, οὐκ ἐκείνην λοιπὸν ἐροῦμεν. ὅτι τὰ μὲν ἐναντία, μεταβάλλει εἰς ἄλληλα. τὰ δὲ κατὰ ἕξιν καὶ στέρησιν, οὐ μεταβάλλει. εἰ γὰρ ὡς εἴρηται καὶ νόσος καὶ ὑγεία, καὶ δικαιοσύνη καὶ ἀδικία, καὶ τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακόν, μεταβάλλοντα εἰς ἄλληλα, οὐχ ὡς ἐναντία, ἀλλ' ὡς ἕξις καὶ στέρησις ἀντίκειται. ἀλλ' ἐροῦμεν ἅπερ καὶ πρώην. ὅτι τὰ μὲν ἐναντία, ἰσοσθενῆ καὶ προηγούμενα ἄμφω καὶ κατὰ φύσιν καὶ εἴδη. ἡ δὲ στέρησις, ἀδυναμία καὶ παρυπόστασις. καὶ παρὰ φύσιν. καὶ ἀποτυχία τοῦ εἴδους. ἀλλ' ἐπὶ τὰ ἑξῆς τοῦ Ἀριστοτέλους ἰτέον :~

[Margin notes in the hand:] ἀρχὴ τὸ κακόν · Iamblich9 · Pythagoreorũ traditio notanda · τὰ ἐναντία ἰσοσθενῆ καὶ προηγούμενα ἄμφω καὶ κατὰ φύσιν καὶ εἴδη

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΡΟΤΕΡΟΥ

Πρότερον δὲ ἕτερον ἑτέρου λέγεται τετραχῶς. ἕως τοῦ, ὥς τε κατὰ τοὺς τρόπους πρότερον ἕτερον ἑτέρου λέγεται. Ἐχρῆν γὰρ καὶ τῷ προτέρῳ ὥσπερ τῷ περὶ τῆς οὐσίας λόγῳ, καὶ ἐν τοῖς πρός τι, εἰπεῖν. τὸ γὰρ ἐπιστητὸν, τῆς ἐπιστήμης πρότερον ἂν δόξειεν εἶναι. διὰ τοῦτο οὖν καὶ τοῦ προτέρου πολλαχῶς λεγομένου, τὴν διαίρεσιν ποιεῖται. οὐ πάντας τοὺς τρόπους παραδιδούς. καὶ ἄλλους γοῦν οὐκ ὀλίγους προστιθέασι. καὶ αὐτὸς ἐν ἄλλοις. καὶ ὁ Στράτων ἐν τῷ περὶ τοῦ προτέρου καὶ ὑστέρου μονοβίβλῳ. ἀρκοῦντας δὲ πρὸς εἰσαγωγήν. καὶ τοὺς ἐκτιθέντας οἰόμενος. πρῶτον μὲν γὰρ τρόπον τοῦ προτέρου καὶ κυριώτατον, τὸν κατὰ χρόνον εἶναί φησι. καθὸ τὸ πρῶτον τῷ χρόνῳ, πρεσβύτερον καὶ παλαιότερον λέγομεν, ἅμα τιθέντες ταῦτα τὰ ὀνόματα. λέγεται δὲ κυρίως, τὸ μὲν πρεσβύτερον, ἐπὶ τῶν ἐμψύχων, καὶ μάλιστα ἀνθρώπων, καθὸ Πυθαγόραν Σωκράτους πρεσβύτερον λέγομεν. τὸ δὲ παλαιότερον, ἐπὶ τῶν ἀψύχων, καὶ τῶν πραγμάτων, ὡς τὰ Τρωϊκὰ τῶν Περσικῶν παλαιότερά φαμεν. καὶ ἔστι πρότερα. καὶ δῆλον δὲ ὅτι πρὸς ἕτερον δεῖ παραλαμβάνοντα ἡγεῖσθαι τὴν σύγκρισιν. εἰ γὰρ μὴ τοῦτο, εὑρεθήσεταί τις αὐτὸς ἑαυτοῦ πρεσβύτερος κατὰ τὴν νέαν ἡλικίαν, ὅτι τῷ χρόνῳ προτέρα ἦν ἐκείνης. ἐν δὴ τούτοις ζητητέον. πρῶτον μὲν εἰ ὁμώνυμον τὸ πρότερον, πῶς ἔστι τι ἐν ἑαυτῷ κυριώτατον. ἐν γὰρ τοῖς πολλαχῶς λεγομένοις, καὶ ὁμωνύμοις τὸ μὲν, κύριον εἶναι, τὸ δὲ, κατὰ μεταφορὰν οὐκ ἐνδέχεται, ὡς εἴρηται ἐν τῷ περὶ ὁμωνύμων λόγῳ. ἡ μὲν ἄτομος οὐσία, κυριώτατα καὶ πρώτως καὶ μάλιστα εἴρηται. διότι συνωνύμως κατ' αὐτῆς αἱ δεύτεραι λέγονται οὐσίαι. ῥητέον οὖν ὅτι καὶ ἐπὶ ὁμωνύμων ἔστι φάναι τὸ κυριώτατα, ὅταν τὸ μὲν,

[Margin notes in the hand:] Straton · Stratonis liber in de priore & posteriore · πρεσβύτερον παλαιότερον · Quæstio

δύο συστοιχίαι ἥ τε χείρων καὶ ἡ κρείττων τῶν πυθαγορείων

πρῶτον τεθῇ. τὸ δὲ, ἀπ' ἐκείνου. ὡς τὸ ζῷον, τό, τε ἔμψυχον καὶ τὸ γεγραμμένον. ἀλλὰ τὸ μὲν, κυριώτατα ζῷον. τὸ δὲ, καθ' ὁμοιότητα ἐκείνου δευτέρως. ὁμώνυμα δὲ ἄμφω. δεύτερον δὲ ζητητέον, διὰ τί τὸ κατὰ χρόνον κυριώτατόν ἐστι τοῦ προτέρου σημαινόμενον. ἢ ὅτι ἀπὸ τῶν κατὰ χρόνον προτέρων, καὶ τὰ ἄλλα τὰ πρότερα εἰρῆσθαι δοκεῖ. καὶ τῇ συνηθείᾳ δὲ τοῦτο τὸ σημαινόμενόν ἐστι γνωριμώτερον. ἐπεὶ πρότερος γενόμην φησὶν ὁ Ὅμηρος. δεύτερον δὲ τρόπον τοῦ προτέρου φησί, τὸ μὴ ἀντιστρέφον κατὰ τὴν τοῦ εἶναι ἀκολούθησιν, ὅταν ἄλλῳ μὲν τεθέντι, αὐτὸ ἕπηται. αὐτῷ δὲ τεθέντι, τὸ ἄλλο μὴ ἕπηται. ὡς δυοῖν μὲν ὄντων, ἓν πάντως ἐστίν. ἑνὸς δὲ ὄντος, οὐκ ἀνάγκη δύο εἶναι. ἀφ' οὗ οὖν οὐκ ἀντέπεται ἡ ἀκολούθησις, πρότερον ἐκεῖνο. καὶ τούτῳ τεθέντι ἕπεται τὸ ἕτερον, ὕστερον ἐκείνου. καλεῖν δὲ εἰώθασιν οἱ νεώτεροι τὸ τοιοῦτον πρότερον συνεπιφερόμενον μὲν, μὴ συνεπιφέρον δέ. καὶ συναναιροῦν μὲν, μὴ συναναιρούμενον δέ. ἅπερ Ἀριστοτέλης συνέλαβεν ἐν τῷ ἀντιστρέφειν κατὰ τὴν τοῦ εἶναι ἀκολούθησιν. οὐκ ἀντιστρέφειν δὲ εἶπε, διότι οὐχ ὥσπερ ὄντων τῶν δύο ἐστὶ τὸ ἕν, οὕτως ὄντος τοῦ ἑνός ἐστι τὰ δύο. οὐκ ἐξισάζει οὖν τὸ ἓν πρὸς τὰ δύο, κατὰ τὸ ἀκόλουθον τῷ εἶναι τοῦ ἑνός, τὸ εἶναι τῶν δύο. ὥσπερ ἠκολούθει τῷ εἶναι τῶν δύο, τὸ εἶναι τοῦ ἑνός. πρότερον οὖν τὸ μὴ ἀντιστρέφον κατὰ τὴν τοῦ εἶναι ἀκολούθησιν. οὕτως δὲ καὶ τὸ γένος πρότερον δείκνυται τῇ φύσει τοῦ εἴδους, ὡς συναναιροῦν μὲν, μὴ συναναιρούμενον δέ. καὶ συνεπιφερόμενον μὲν, μὴ συνεπιφέρον δέ. ζῴου μὲν γὰρ ἀναιρεθέντος, συναναιρεῖται ὁ ἄνθρωπος. ἀνθρώπου δὲ ἀναιρεθέντος, οὐ συναναιρεῖται τὸ ζῷον. καὶ κατὰ τὴν τοῦ εἶναι ἀκολούθησιν, οὔτε συνυπάρχει, οὔτε συνεπιφέρεται τῷ ζῴῳ ὁ ἄνθρωπος, ὥσπερ τῷ ἀνθρώπῳ τὸ ζῷον. ἀλλὰ διὰ τί μὴ εἶπε πρότερον εἶναι τὸ γένος τοῦ εἴδους, καὶ τὸ εἶδος τοῦ ἀτόμου, καὶ τὸ αἴτιον τοῦ αἰτιατοῦ. ἢ κοινοτέραν ἐποιήσατο τὴν ἀπόδοσιν καὶ τῷ γένει καὶ τῷ εἴδει προσήκουσαν. καὶ ἔτι τισὶν αἰτίοις τοῖς φύσει προηγουμένοις τῶν αἰτιατῶν, ὡς καὶ τὸ ἓν αἴτιον τῶν δύο. τρίτον δὲ τρόπον τοῦ προτέρου, τὸν κατὰ τὴν τάξιν ἀποτίθεται, καὶ παρίσταται τοῦτον, ἔκ τε τῶν ἀποδεικτικῶν ἐπιστημῶν, οἷον ἐπὶ γεωμετρίας. πρότεροι γὰρ ἐν αὐτῇ τῶν διαγραμμάτων οἱ ὅροι, καὶ τὰ ἀξιώματα καὶ τὰ αἰτήματα καὶ αἱ ὑποθέσεις ὡς τῇ τάξει προτεροῦντα. καὶ ἐπὶ τῆς γραμματικῆς, πρότερά ἐστι τὰ στοιχεῖα τῶν συλλαβῶν ὁμοίως τῇ τάξει. καὶ ἐπὶ τοῦ λόγου δὲ τοῦ δικανικοῦ καὶ δημηγορικοῦ, τὸ αὐτὸ δείκνυται. τὰ γὰρ προοίμια, τῶν διηγήσεων πρότερα. καὶ αἱ διηγήσεις, τῶν πίστεων. καὶ μήποτε τοῦτο κυρίως τὸ παράδειγμα κατὰ μόνην τὴν τάξιν πρότερον ἐνδείκνυται. ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν ἄλλων, καὶ ὡς αἴτια πρότερα ἦν. ἐνταῦθα δὲ τὸ προοίμιον, οὐκ ἔστιν αἴτιον τῆς διηγήσεως, ἀλλὰ τῇ τάξει μόνῃ προϋπάρχει. τέταρτον τίθησι τοῦ προτέρου τρόπον, καθ' ὃν τὸ βέλτιον καὶ τιμιώτερον πρότερον εἶναι καὶ δοκεῖ καὶ ὑπάρχει λέγομεν. ὥσπερ τὰ θεῖα τῶν θνητῶν, οὕτω καὶ ἐν ταῖς πόλεσι καὶ ἐν τοῖς φίλοις οἱ τιμιώτεροι πρότεροι λέγονται. τοῦτον δὲ τὸν τρόπον, ἀλλοτριώτατον εἶναί φησι τῆς κατὰ τὸ πρότερον σημασίας. οὐ γὰρ ὅτι οὐκ ἔστι πρῶτα τῶν ὄντων τῇ φύσει τὰ βέλτιστα καὶ τιμιώτερα,

[Margin notes in the hand:] Quæstio · Homer9 · 2 · Genus prius specie. a genere prioritatis · Quæstio · 3 · 4

ἀλλ' ὅτι οὐ πάνυ συνείθισται τὸ πρότερον ἐπὶ τῶν τοιούτων. τοὺς γοῦν πατέρας καὶ διδασκάλους, καίτοι τιμιωτέρους ὄντας, οὐκ εἰώθαμεν κατὰ τοῦτο προτέρους λέγειν. οὐδὲ συμπέφυκε τὸ τοῦ προτέρου ὄνομα, ὡς ἐπὶ τῶν ἄλλων εἶχε τρόπων. μήποτε δὲ οὐ διὰ τὴν συνήθειαν ἀλλοτριώτατον εἶπεν εἶναι τοῦ προτέρου καὶ ὑστέρου, τὸν τρόπον τοῦτον. ἐν γὰρ τῇ συνηθείᾳ πολλάκις πρότερον, τὸ τιμιώτερον λέγομεν. ἀλλ' ὅτι τὸ πρότερον καὶ ὕστερον ἐν τοιαύτῃ φύσει βούλεται εἶναι, ὡς ἐν χρόνῳ καὶ ἀριθμῷ τὸ ἓν καὶ δύο. ἢ ἐν λόγῳ τὸ προοίμιον καὶ ἡ διήγησις. καὶ τὸ ἐφεξῆς δεῖ ἐπαχθησόμενον, ἐπὶ τῶν διισταζόντων τίθεται, καὶ οὐ κατὰ βελτιόνων καὶ χειρόνων, καθὸ τοιαῦτα. καίτοι τὰ τῇ αἰτίᾳ πρότερα, βελτίονα. ἀλλ' οὐ κατὰ τὸ βέλτιον τὸ πρότερον ἔχει καὶ ὕστερον, ἀλλὰ καθὸ τῆς αὐτῆς πως οὖσα φύσεως, προτερεύει καὶ ὑστερεῖ. προστίθησι δὲ καὶ πέμπτον τοῖς εἰρημένοις τρόπον τοῦ προτέρου. καθ' ὃν ἢ ἐν τοῖς ἀντιστρέφουσι κατὰ τὴν τοῦ εἶναι ἀκολούθησιν καὶ ἅμα ὑπάρχειν δοκοῦσιν. ὅμως λέγεται, τὸ τὴν αἰτίαν περιέχον. ὡς ἐφ' οὗ παρέθετο παραδείγματος. τὸ γὰρ πρᾶγμα, αἴτιόν ἐστι τοῦ ἀληθοῦς λόγου, ἀλλ' οὐχ ὁ λόγος τοῦ πράγματος. γίνεται δὲ ἐπὶ τῶν ἀντακολουθούντων ποτὲ μὲν, ὡς ποιητικόν, ὡς ἐπί τε τοῦ εἰρημένου παραδείγματος. καὶ μέντοι πατρὸς ὄντος, καὶ υἱός ἐστι. καὶ ἀνάπαλιν. αἴτιον δὲ ποιητικὸν ὁ πατήρ. ποτὲ δὲ ὡς ὑλικόν, ὡς ὁ κέραμος. ἅμα γὰρ ὕδωρ καὶ γῆ. μικτὸν δὲ, ὡς ἐκ γῆς καὶ πηλοῦ. ἀλλὰ τὸ μὲν ὕδωρ καὶ ἡ γῆ, ὑλικὸν αἴτιον. ἡ δὲ μίξις, εἰδικὸν τούτου. πάντε μὲν οὖν αὐτὸς ἐνταῦθα τοῦ προτέρου τοὺς τρόπους ἐξέθετο. τὸν κατὰ χρόνον. τὸν κατὰ φύσιν. τὸν κατὰ τάξιν. τὸν κατὰ δύναμιν. τὸν κατὰ αἰτίαν. δῆλον δὲ ὅτι, ὁσαχῶς τὸ πρότερον, τοσαυταχῶς ἂν καὶ τὸ ὕστερον λέγοιτο. ὁ δὲ τῇ θέσει τὸ πρῶτον ἀφορίζων, οἷον εἰ πρότερον τῶν κιόνων τὸν ἀνατολικὸν λέγομεν, εἰ μὲν κατ' ἐπίνοιαν ἔχει τὸ πρότερον, οὐδεὶς λόγος. τὸ γὰρ αὐτὸ πρότερον ἔσται καὶ ὕστερον. εἰ δέ τι καὶ φύσει ἔχει, ὑπὸ τὴν τάξιν ἀναχθήσεται. τὸ δὲ τῇ ἐπινοίᾳ πρότερον, ὥσπερ τὸ τέλος. διότι προεννοοῦμεν τὸ τέλος, ὥσπερ καὶ τὴν σκέπην πρὸ τῶν τοίχων, καὶ τῶν θεμελίων, καὶ τῆς ὀρύξεως. τοῦτο γὰρ οὖν ὑπὸ τὸ χρόνῳ πρῶτον ἀναχθήσεται. χρόνῳ γὰρ ἡ τοῦ τέλους ἐπίνοια προτερεύει. ἡ δὲ ὕπαρξις αὐτοῦ, χρόνῳ μὲν ὑστέρα, τῇ δὲ οὐσίᾳ πρώτη. πρότερα γὰρ τῇ οὐσίᾳ τὰ τελειότερα. ὅπερ τὸν πρῶτον σημαινόμενον οὐ δοκεῖ μοι παραλελεῖφθαι ὡς Ἰάμβλιχός φησιν, ἀλλ' ἐν τῷ τετάρτῳ τρόπῳ περιέχεσθαι, ἐν ᾧ τὸ τιμιώτερον καὶ βέλτιστον, πρότερον ἐλέγετο. ἐν ἄλλοις δὲ πρότερον λέγεται καὶ τὸ μέρος τὸ ἐν τῷ ὁρισμῷ τοῦ πράγματος, ὅπερ ὡς ὑλικὸν οἶμαι λαμβανόμενον ἀξιοῦν ἐν τῷ πέμπτῳ τρόπῳ περιέχεσθαι, τῷ αὐτῷ μὲν τρόπῳ, ὡς ἡ ὕλη τῷ ὅλῳ ἑπόμενον. οὐ μέντοι ἀντιστρέφει κατὰ τὴν τοῦ εἶναι ἀκολούθησιν. λέγει δὲ καὶ τὸ τέλος, πρότερόν τε εἶναι καὶ γνωριμώτερον αὐτοῖς, καὶ ὕστερον ἢ τῇ φύσει. ἐν δὲ τοῖς μετὰ τὰ φυσικά, οὕτως τὸ πρότερον καὶ ὕστερον διαιρεῖται. πρότερον φησὶν ἐπὶ τὸ ἐγγύτερον ἀρχῆς τινὸς ὡρισμένης, ἢ ἁπλῶς καὶ τῇ φύσει, ἢ πρός τι, ἢ ποῦ, ἢ ὑπό τινων. οἷον, τὸ μὲν κατὰ τόπον, τῷ εἶναι ἐγγύτερον ἢ φύσει τινὸς τόπου ὡρισμένου. οἷον, τοῦ μέσου, ἢ τοῦ ἐσχάτου. ἢ πρὸς τὸ τυχόν. τὸ δὲ πορρώτερον

Prima ee substātia quae sint pfectissima. & cum hic modus prioritatis omissus sit ab Aristotele ut iāblich[us] censuit

Iamblich[us]

Aristoteles

ὕστερον. τὰ δὲ κατὰ χρόνον, πρότερα. ἐπὶ μὲν τῶν γενομένων, τὰ πορρώτερον ὄντα τοῦ νῦν, ἐπὶ δὲ τῶν ἐσομένων, τὰ ἐγγύτερον. οὕτω γὰρ τὰ μὲν Τρωϊκά, τῶν Μηδικῶν γέγονε. τὰ δὲ Νέμεα, τῶν Πυθίων πρότερα γενήσεται. τῷ νῦν ὡς ἀρχῇ χρησαμένων ἡμῶν. τὰ δὲ, κατὰ κίνησιν. τὸ γὰρ ἐγγύτερον τοῦ πρώτου κινήσαντος πρότερον. οἷον, παῖς ἀνδρός. ἀρχὴ δὲ καὶ αὐτή τις ἁπλῶς. τὸ δὲ, κατὰ δύναμιν. τὸ γὰρ ὑπερέχον τῇ δυνάμει καὶ τὸ δυνατώτερον, πρότερον. τοιοῦτον δέ ἐστιν, οὗ κατὰ τὴν προαίρεσιν ἀνάγκη θάτερον καὶ τὸ ὕστερον ἀκολουθεῖν. ὥστε κινοῦντος μὲν ἐκείνου, κινεῖσθαι. μὴ κινοῦντος δὲ, μὴ κινεῖσθαι. ἀρχὴ γὰρ καὶ προαίρεσις. τὰ δὲ, κατὰ τὴν τάξιν. ταῦτα δέ ἐστιν, ὅσα πρός τι ἓν ὡρισμένον διέστηκε κατὰ τὸν λόγον. οἷον παραστάτης τριτοστάτου πρότερος. καὶ ἡ παρανήτη, νήτης. καὶ γὰρ ὅπου μὲν, ὁ κορυφαῖος. ἔνθα δὲ, ἡ μέση ἀρχή. ταῦτα μὲν οὖν πρότερα τοῦτον λέγεται τὸν τρόπον. ἄλλον δὲ τρόπον, τὸ τῇ γνώσει πρότερον, ὡς καὶ ἁπλῶς πρότερον. τούτων δὲ ἄλλως μὲν κατὰ τὸν λόγον, ἄλλως δὲ κατὰ τὴν αἴσθησιν. κατὰ μὲν γὰρ τὸν λόγον, τὰ καθόλου πρότερα. κατὰ δὲ τὴν αἴσθησιν, τὰ καθ' ἕκαστα. ἔτι πρότερα λέγεται τὰ τῶν προτέρων πάθη. οἷον εὐθύτης, λειότητι πρότερον. ἐπειδὴ τὸ μὲν, γραμμῆς ἐστι πάθος. τὸ δὲ, ἐπιφανείας. λέγεται δὲ πρότερον καὶ κατὰ φύσιν καὶ οὐσίαν, ὅσα αὐτὰ μὲν ἐνδέχεται ἄνευ ἄλλων εἶναι. ἐκεῖνα δὲ ἄνευ τούτων μὴ ἐνδέχεται. ᾧ τρόπῳ καὶ ὁ Πλάτων ἐχρήσατο καὶ αὐτὸς ἐνταῦθα. οὕτω μὲν οὖν ἐκεῖ τοὺς τοῦ προτέρου καὶ ὑστέρου τρόπους ἀπηριθμήσατο. καὶ δῆλον ὅτι περιέχονται ἐν τούτοις οἱ ἐν ταῖς κατηγορίαις εἰρημένοι. ὁ μὲν κατὰ χρόνον, καὶ ὁ κατὰ τάξιν, καὶ ὁ κατὰ δύναμιν, ἐν τῷ πρώτῳ. τὰ δὲ κατὰ φύσιν καὶ αἰτίαν, ἐν τῷ ἐσχάτῳ. οἱ μέντοι πάντε τρόποι οἱ ἐν ταῖς κατηγορίαις ἀναχθήσονται εἰς τὰ ἀνωτάτω γένη οὕτως. ὁ μὲν κατὰ χρόνον, εἰς τὴν ποτὲ κατηγορίαν. ὁ δὲ κατὰ φύσιν, καὶ τὸ συναναιρεῖν μὲν, μὴ συναναιρεῖσθαι δέ. καὶ ὁ κατὰ δύναμιν καὶ ὁ κατὰ αἰτίαν, ὑπὸ τὰ πρός τι. ὁ δὲ κατὰ τάξιν, ὑπὸ τὸ κεῖσθαι. δῆλον δὲ ὅτι καὶ τὸ ὕστερον ἐν ταῖς αὐταῖς ἔσται κατηγορίαις, ἐν αἷς καὶ τὸ πρότερον. καὶ Στράτων δὲ ὁ Λαμψακηνὸς ἐν τῷ περὶ τοῦ προτέρου καὶ ὑστέρου μονοβίβλῳ, πολλοὺς ἀπηριθμήσατο τρόπους. οὓς νομίζω δυνατὸν εἶναι ὑπὸ τοὺς πάντε τοὺς ἐνταῦθα λεγομένους ἀναγαγεῖν. οἷον μερισμὸν ἐκεῖνα νοοῦντας. ὑπὸ μὲν γὰρ τὸ τῷ χρόνῳ πρότερον ταχθήσεται, τὸ ἀτελὲς τοῦ τελείου λεγόμενον, διότι ἔσχατον ἐν πᾶσι τὸ τέλος. τὸ δὲ αὐτὸ καὶ ὑπὸ τὴν τάξιν, ἔτι δὲ ὑπ' ἄμφω ταῦτα. ἢ ὃ τῇ ἀξίᾳ καὶ δυνάμει, καὶ τῇ φύσει πρότερόν ἐστιν, οὐ ἐπιστήμη πρότερον. οἷον μονάδος, ἢ δυάδος. καὶ πλήθους, ἀριθμοῦ καὶ περιττοῦ. ταῦτα γὰρ οὐδὲ ἀντιστρέφει κατὰ τὴν τοῦ εἶναι ἀκολούθησιν, ὥσπερ οὐδὲ ἡ ἐπιστήμη αὐτῶν. πρότερον δὲ καὶ τῷ χρόνῳ καὶ τῇ ἀξίᾳ. ὧν τὸ ἔργον πρότερον. οἷον τὸ ἀγαθόν, τοῦ κακοῦ. τὸ μὲν γὰρ, σωτηρίας. τὸ δὲ, φθορᾶς αἴτιον. πρῶτον δὲ τὸ εἶναι τοῦ φθείρεσθαι ἢ χρόνῳ καὶ ἀξίᾳ. πρῶτον δὲ τῇ φύσει ὡς μὴ ἀντιστρέφον κατὰ τὴν τοῦ εἶναι ἀκολούθησιν, ὅπερ δυνατὸν εἶναι θάτερον μὴ ὄντος, ὥσπερ σώματος, καὶ σῶμα χρώματος. ὁμοίως δὲ καὶ θάτερον ἐν θατέρῳ πέφυκε γίνεσθαι, οἷον οὐσία ποιοῦ ἢ ποσοῦ, οὕτως δὲ καὶ τὸ κατὰ φύσιν πρότερον τοῦ παρὰ φύσιν.

παραστάτης τριτοστάτης

Prioritatis modi ad quae praedumenta reducā[ntur]

Strato Lampsacen[us]

πρῶτον εἶναι τοῦ φθείρεσθαι

καὶ ὁ νόμος, τῆς παρανομίας. καὶ ἡ ἕξις, τῆς στερήσεως. ὑπὸ δὲ τῇ ἀξίᾳ πρότερον καὶ τὸ δυνάμει, τὰ τέλεια ὄντα τῷ τιμιωτέρῳ συγγενέστερα. ὡς τὸ ποσὸν τοῦ ποιοῦ προτάττοιτο ἄν. διότι τὸ μὲν ποσὸν, μέρος τῆς οὐσίας. τὸ δὲ ποιὸν, οὔ. ἔτι τὸ μὲν, μετέχει γενέσεως καὶ φθορᾶς, ὡς ὁ χρόνος. τὸ δὲ, οὔ, ὡς ὁ τόπος. καὶ τὸ μὲν, χωριστόν. τὸ δὲ, οὔ. ἄνευ μὲν γὰρ αἰσθήσεως εἶναι τὴν ψυχὴν, ἀδύνατον. ἄνευ δὲ ἐπιθυμίας εἶναι, δυνατόν. καὶ τὸ ἀμερὲς τοῦ μεριστοῦ. ἀρχῇ γὰρ ὁμοιότερον. ὥστε καὶ κύκλου τὸ κέντρον, καὶ τὸ μᾶλλον τοῦ προτέρου μετέχον. ὡς τὸ ἀίδιον μὲν, τοῦ ἀγαθοῦ. τὸ φθαρτὸν δὲ, τοῦ κακοῦ. καὶ τὸ ἄρτιον δυάδος. τὸ δὲ περιττὸν, τριάδος. καὶ ὅτι τὸ μὲν, μετέχει χρόνου τινά. τὸ δὲ, οὐ μετέχει. οἷον σῶμα, κινήσεως καὶ χρόνου. ὑπὸ δὲ τῇ τάξει, πρότερον εἴη ἂν τὸ τοῦ μεταξὺ πρότερον. ὕστερον δὲ, τὸ τοῦ μεταξὺ ὕστερον. ὑπὸ δὲ τοῖς ἀντιστρέφουσιν, ὡς αἰτιώδες, πρότερον ἂν εἴη τὸ στοιχεῖον. καὶ γὰρ αὖ καὶ τὸ μέρος τοῦ ὅλου, ὡς τὸ πεπερασμένον τοῦ ἀπείρου. καὶ θάτερον ἐκ θατέρου, οἷον ὁ χαλκὸς τοῦ ἀνδριάντος. ὑλικὸν γὰρ καὶ οὗτος αἴτιον. ὅτι δὲ καὶ αὐτὸ τὸ κατ' ἄλλο καὶ ἄλλο, καὶ πρότερον καὶ ὕστερον εἶναι δυνατὸν, καὶ αὐτὸς ὁ Στράτων ἐνεδείξατο τὸν χρόνον καὶ τὸν τόπον, πρότερα καὶ ὕστερα ἀλλήλων δεικνύς.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΜΑ

Ἅμα δὲ λέγεται, ἕως τοῦ, ἁπλῶς δὲ ἅμα, ὧν ἡ γένεσις ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ ἐστί. Χρησάμενος καὶ τῷ ἅμα ἐν τοῖς περὶ τῶν πρός τι λόγων, εἰκότως καὶ περὶ αὐτοῦ προτίθεται διδάξαι. μετὰ τὸ πρότερον δὲ καὶ ὕστερον, τάττει τὸ ἅμα. διότι ἀντίκειται πρὸς ἐκεῖνα, ὡς δηλοῖ τὸ τῇ ἀποφάσει αὐτῶν δηλοῦσθαι. διὸ καὶ πρότερον τοῦ ἅμα σχεδὸν τοῖς ἀντιθέτοις ἐκείνων τρόποις καὶ κατὰ τάξιν πῶς ἀπηριθμήσατο τὴν αὐτήν. Πρῶτον μὲν γὰρ τίθησι καθ' ὃν ἁπλῶς καὶ κυριώτατα λέγεσθαι φησὶν ἅμα, ὧν ἡ γένεσις ἐν τῷ χρόνῳ ἐστί. καὶ γὰρ ἐκεῖ τὸ κατὰ χρόνον πρότερον προέταξε, καθὸ πρεσβύτερον ἕτερον ἑτέρου καὶ παλαιότερον ἐλέγετο. ἁπλῶς δὲ καὶ κυρίως, καὶ τὸ ἅμα τοῦτό φησι λέγεσθαι, τὸ κατὰ χρόνον, ὡς ἐν τῇ χρήσει κατημαξευμένον. Δεύτερον δὲ σημαινόμενον τοῦ ἅμα τίθησιν, ὅπερ τῷ δευτέρῳ καὶ τῷ πέμπτῳ τοῦ προτέρου καὶ ὑστέρου σημαινομένῳ ἀντέθηκεν εἰκότως. τὸ μὲν γὰρ, ἦν μὴ ἀντιστρέφον κατὰ τὴν τοῦ εἶναι ἀκολούθησιν. καὶ ταύτῃ τὸ πρότερον εἶχε. τὸ δὲ, ἀντέστρεφε μὲν, ἀλλ' ὡς αἰτίου καὶ αἰτιατοῦ ἦν ἡ ἀντιστροφή. καὶ ταύτῃ πάλιν τὸ μὲν, πρότερον ἦν. τὸ δὲ, ὕστερον. οὗτοι δὲ τοῦ ἅμα καθόσον μὲν ἀντιστρέφει, ἀντίκειται τῷ μὴ ἀντιστρέφοντι. καθόσον δὲ ὡς ἰσαζόντων, ὡς αἰτίῳ καὶ αἰτιατῷ. ὡς ἔχει τὸ διπλάσιον καὶ τὸ ἥμισυ. κατὰ δὲ τοῦτο τοῦ ἅμα τὸ σημαινόμενον, τὰ πρός τι ἐλέγετο. καὶ γὰρ συνεισάγει καὶ συναναιρεῖ ἀεὶ ἄλληλα τὸ διπλάσιον καὶ τὸ ἥμισυ. καὶ οὐδέτερον θατέρου αἴτιόν ἐστι. Τρίτον τοῦ ἅμα σημαινόμενον παραδίδωσιν, ἅμα λέγων τὰ ἐκ τοῦ αὐτοῦ γένους ἀντιδιῃρημένα ἀλλήλοις. ἀντιδιῃρῆσθαι δὲ λέγει, τὰ κατὰ

[Marginalia, left page: τὸ ποσὸν μέρος τῆς οὐσίας — Strato — Primus modus τοῦ ἅμα — Secundus modus — applicat — Eorũ quæ posita se ponunt & perempta se pimunt neutrũ alteri causa: ut fit secundũ Simplicium, secundum Ammoniũ uero & causa & causatũ — 1. secundus modus prioris — 1. quintus modus prioritatis]

τὴν μίαν καὶ τὴν αὐτὴν διαίρεσιν ἀναφερόμενα. ἑνὸς γάρ ἐστιν ὅτε γένους πλείονες γίνονται διαιρέσεις. αἱ μὲν, καὶ ἰσοστοίχως. ὡς ὅταν τῶν σωμάτων τὰ μὲν, θερμά. τὰ δὲ, ψυχρὰ λέγωμεν. καὶ τὰ μὲν, ἔμψυχα. τὰ δὲ, ἄψυχα. καὶ καλοῦσι ταύτας ἐπιδιαιρέσεις. αἱ δὲ, τὸ πρότερον ἔχουσαι καὶ ὕστερον. ὡς ὅταν τὸ ἔμψυχον (ταυτὸν δὲ εἰπεῖν τὸ ζῶον) διέλωμεν εἰς τὸ πτηνὸν καὶ τὸ χερσαῖον καὶ ἔνυδρον. καὶ καλοῦσι ταύτην τοῦ ζώου ὑποδιαίρεσιν. ἀντιδιαίρεσις μέντοι ἐστὶν, ἡ κατὰ τὴν αὐτὴν καὶ μίαν τομὴν γινομένη τῶν διαιρημάτων ἀντίθεσις. ὥστε τῷ μὲν ἐμψύχῳ τὸ ἄψυχον ἀντιδιῃρῆσθαι, ἐκ τῆς αὐτῆς γενομένης τομῆς. τῷ δὲ πτηνῷ, τὸ πεζὸν καὶ τὸ ἔνυδρον. καὶ ἕκαστον δὲ τούτων, εἰς εἴδη πάλιν τέμνεται. καὶ ἔστι καὶ ἐκεῖνα τὰ εἴδη ἅμα τῇ φύσει, ὡς ἀντιδιῃρημένα ἐκ τοῦ αὐτοῦ γένους. οὐδὲ μία γὰρ αὐτῶν πρότερον ἢ ὕστερον θεωρεῖται, ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἄλλων διαιρέσεων τὰ κατὰ τὴν πρώτην διαίρεσιν πρότερα ἦν τῶν κατὰ τὴν ὑστέραν. ὡς ἂν συναναιροῦντα μὲν, οὐ συναναιρούμενα δέ. καὶ συνεπιφερόμενα μὲν, μὴ συνεπιφέροντα δέ. ταυτὸν δὲ εἰπεῖν μὴ ἀντιστρέφοντα κατὰ τὴν τοῦ εἶναι ἀκολούθησιν. καὶ γὰρ ζώου ὄντος, οὐ πάντως ἔνυδρον. ἐνύδρου δὲ ὄντος, πάντως ζῶον. καὶ ζώου μὲν ἀναιρεθέντος, ἀναιρεῖται τὸ ἔνυδρον. ἐνύδρου δὲ ἀναιρουμένου, οὐκ ἀναιρεῖται τὸ ζῶον. τούτῳ δὴ τῷ ἅμα δοκεῖ μηδὲν ἀντικείμενον πρότερον καὶ ὕστερον παραδεδόσθαι. λέγει δὲ ὁ Ἰάμβλιχος ἀντικεῖσθαι τούτῳ τὰ κατὰ προτέραν καὶ ὑστέραν γινόμενα διαίρεσιν. ὡς τὸ ἔμψυχον τὸ ἐκ τῆς προτέρας διαιρέσεως ληφθὲν, πρότερόν ἐστι τοῦ πτηνοῦ τοῦ ἐκ τῆς ὑστέρας διαιρέσεως. οὐδὲ γὰρ ἀντιστρέφει ταῦτα κατὰ τὴν τοῦ εἶναι ἀκολούθησιν. ὥστε καὶ τοῦτο τοῦ ἅμα τὸ σημαινόμενον τῷ δευτέρῳ ἀντίκειται τρόπῳ τοῦ προτέρου καὶ ὑστέρου, ἐν ᾧ τὰ εἴδη καὶ τὰ γένη τέτακται. ὁ μέντοι Ἰάμβλιχος τὸ ζῶον εἰς λογικὸν καὶ ἄλογον διελὼν, καὶ τὸ ἄλογον εἰς πτηνὸν καὶ χερσαῖον καὶ ἔνυδρον, πρότερον τὸ λογικὸν τοῦ πτηνοῦ τίθησιν. οὕτω δέ φησι καὶ ἐπὶ τῶν ἀξιωμάτων. οἱ μὲν τὰ ἁπλᾶ καὶ οὐχ ἁπλᾶ διελόμενοι, εἰς τὸ ἅμα τὴν διαίρεσιν ἐποιήσαντο. οἱ δὲ εἰς τὰ ἁπλᾶ καὶ συνημμένα καὶ διεζευγμένα, οὐκ ὀρθῶς. τοῦ γὰρ οὐχ ἁπλοῦ τούτου καὶ ἁπλοῦ ἀντιδιῃρημένου, εἴδη ἐστὶ, τό, τε συνημμένον καὶ τὸ διεζευγμένον. δοκεῖ δέ φησι καὶ τῇ τάξει εἶναί τινα ἅμα τοῖς κατὰ τάξιν προτέροις καὶ ὑστέροις ἀντικείμενα, ὥσπερ τὰ ἰσότιμα καὶ ἰσάξια. καὶ δύναται τὰ ἐκ τοῦ αὐτοῦ γένους ἀντιδιῃρημένα κοινότερα ἅμα καὶ τῇ φύσει καὶ τῇ τάξει εἰρῆσθαι. μᾶλλον γὰρ τῇ τάξει ταῦτα ἅμα, ἤπερ τῇ φύσει, εἴγε τῇ φύσει ἅμα τὰ συνυπάρχοντα ἀλλήλοις καὶ συναναιρούμενα ὡς ἔχει ἐπὶ τῶν πρός τι. οὐχ οὕτως δὲ ἔχει πρὸς ἄλληλα τὰ ἐκ τοῦ αὐτοῦ γένους ἀντιδιῃρημένα. ἐπιστῆσαι δὲ ἄξιον, ὅτι καὶ τὸ ἰσάξιον καὶ ἰσότιμον, οὐκ ἂν κατὰ τάξιν ἔχοι τὸ ἅμα. οὐδὲ γὰρ τὸ κατὰ τάξιν πρότερον καὶ ὕστερον, ἐν ἀξίας ἢ τιμῆς ὑπεροχῇ, καὶ ἐνδείᾳ τὸ πρότερον καὶ ὕστερον ἐλέγετο ἔχειν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐν τοῖς τῆς θέσεως πρωτείοις. ὡς τὸ προοίμιον πρότερον ἐλέγετο τῆς διηγήσεως κατὰ τάξιν. τὸ δὲ ἰσάξιον καὶ ἰσότιμον, τῷ τετάρτῳ μᾶλλον τρόπῳ τοῦ προτέρου καὶ ὑστέρου ἀντίκειται τῷ κατὰ τὸ βέλτιον καὶ τιμιώτερον. ὅπερ ὡς σαφὲς εἰκότως ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους παρεῖσθαι. τὰ δὲ κατὰ τάξιν ἅμα, εἴη ἂν τὰ τὴν αὐτὴν ἔχοντα θέσιν. ὡς τὰ πλείονα προοίμια ἅμα ἂν λέγοιτο προτετάχθαι τῆς διηγήσεως. καὶ ἔστι τις καὶ ἐν αὐτοῖς τάξις. μήποτε δὲ τὰ

[Marginalia, right page: Aliquando unius generis plures fiunt diuision — ἐπιδιαίρεσις, ὑποδιαίρεσις, ἀντιδιαίρεσις — Iamblich — Iamblich — ἰσάξιον ἰσότιμον]

διῃρημένα ταῦτα, τῷ κατὰ τὴν τάξιν προτέρῳ καὶ ὑστέρῳ ἀντίκειται. ἅτε καὶ ἰσόστοιχα ὄντα, καὶ τὴν αὐτὴν ἔχοντα τάξιν. ὁ μὲν οὖν Ἰάμβλιχος λέγει, μήποτε δὲ τὸ ἅμα κυρίως οὐδὲ ἀνέχεται τάξεως. ἡ γὰρ τάξις ἐν διακρίσει. σημειωτέον δέ φησιν Ἰάμβλιχος, ὅτι ἐν τοῖς μετέπειτα δεῖ τινα ἀντιδιῃρῆσθαι εἴδη καὶ ἅμα εἶναι τῇ φύσει οὐκέτι ἐστιν. ἐν οἷς τὸ μὲν, πρότερόν ἐστι. τὸ δὲ, ὕστερον. καὶ ὅτι τὸ πτηνὸν καὶ πεζὸν καὶ ἔνυδρον, εἴδη τοῦ ζῴου ἐστίν. ἔστι δὲ ἅμα καὶ τὰ ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ ἐγγινόμενα ἀλλήλων. ὥσπερ καὶ πρότερον καὶ ὕστερον ἐλέγετο κατὰ τόπον. τὰ γὰρ ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ, καὶ ἐν τῷ αὐτῷ ἀγγείῳ ὄντα, ἅμα λέγομεν καὶ ὁμοῦ. τὸ δὲ ἅμα, τῷ ὁμοῦ ὡσαύτως λέγεται. ἤδη ἅμα πόλεμός τε δαμᾷ καὶ λοιμὸς Ἀχαιούς φησιν Ὅμηρος. καὶ κεῖσθαι δὲ ἅμα φαμὲν, τὰ ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ κείμενα. καὶ οἰκεῖν ὁμοῦ, τοὺς ἐν τῇ αὐτῇ οἰκίᾳ οἰκοῦντας. καταχρῶνται δὲ τῷ ἅμα καὶ ἐπὶ τῶν κοινῇ τι πραττόντων. ὡς ἐπὶ τοῦ ἅμα πολιτεύεσθαι. μήποτε δὲ οὐδὲν τούτων τῶν εἰρημένων ἅμα κυρίως δύναται λέγειν, εἰ μὴ ἄρα πλατικῶς. οὔτε γὰρ ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ δύο σώματα εἶναι, οὔτε κεῖσθαι δύναται, ἵνα καὶ ἅμα λέγηται κυρίως. διὸ καὶ παρῆκεν αὐτὰ ὁ Ἀριστοτέλης. ἐπισημειωτέον δὲ καὶ τοῦτο φησὶν Ἰάμβλιχος, ὅτι τῷ μὲν κατὰ χρόνον ἅμα ἀντιτίθεμεν τὸ κατὰ χρόνον πρότερον καὶ ὕστερον. τῷ δὲ τῷ κατὰ τόπον, ἀντιτίθεται τὸ χωρίς. διττὸν δὲ τοῦτο. τὸ μὲν, ἐν ἄλλῳ καὶ ἄλλῳ τόπῳ. τὸ δὲ, καθ᾽ ἕνα. ᾧ ἀντιτίθεται τὸ κοινῇ. οἱ βαστάσωμεν τοῦτο κοινῇ. οὔτε κατὰ τόπον, οὔτε κατὰ χρόνον τὸ κοινῇ λέγοντες, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐνέργειαν. μήποτε δὲ ἐν τῇ μετὰ τὰ φυσικὰ τὸ πρότερον καὶ ὕστερον κατὰ τόπον ἀφορίζεται. πρότερον μὲν καὶ κατὰ τόπον λέγων, τὸ τῇ ὡρισμένῃ ἀρχῇ κατὰ τόπον πλησιαίτερον. ὕστερον δὲ, τὸ πορρώτερον δηλονότι, τὸ δὲ ἅμα κατὰ τόπον τῷ προτέρῳ τούτῳ καὶ ὑστέρῳ ἀντικείμενον. ἔστι δὲ καὶ ἄλλο ἅμα κατὰ τόπον, τὸ κατὰ τόπον χωρὶς ἀντικείμενον. εἰ δέ τις ἀπορεῖ διὰ τί μὴ πάσας τούτου τὰς ἐπεξῆλθεν ὁ Ἀριστοτέλης, ἀρκεῖ λέγειν, ὅτι ὅσα πρὸς σαφήνειαν αὐτῷ τῶν φθασάντων ἥρμοττε, ταῦτα διώρθωσε τὰ περιττὰ παραλιμπάνων, διὰ τὸ τῆς εἰσαγωγῆς σύμμετρον. αὐτίκα τὸ ἅμα εἶναι τὰ ἐκ τοῦ αὐτοῦ γένους ἀντιδιαιρούμενα ἀλλήλοις, εἰς κοινὰ ἔχει τὴν ἀναφορὰν τῶν ἑτέρων γενῶν, καὶ μὴ ὑπάλληλα τεταγμένα. καὶ ὅτι οὐδὲν μᾶλλον ἐν ταῖς οὐσίαις τὰ ἕτερα τῶν ἑτέρων οὐσίαι. καὶ τὸ ἀντιστρέφειν δὲ μὴ αἰτίου ὄντος θατέρου θατέρῳ τοῦ προστιθέναι ἐλέγετο. ὅτε καὶ ἅμα αὐτὰ τῇ φύσει εἶναι ἔλεγε. διὸ καὶ νῦν τὸ ἅμα, διὰ τὸ ἅμα εἶναι τῇ φύσει ἐδίδαξεν ὡς οἰκεῖον τοῖς εἰρημένοις. ἀλλὰ ταῦτα μὲν περὶ τούτων.

Iamblich9
Iamblich9
ἅμα ὁμοῦ
Homer9
Quot modis abutantur hac uoce ἅμα
Iáblich9
Aristote
Quæstio

ΠΕΡΙ ΚΙΝΗΣΕΩΣ

"Κινήσεως δέ ἐστιν εἴδη ἕξ. ἕως τοῦ, ὥστε ἕτεραι ἂν εἴησαν αἱ κινήσεις ἀλλήλων." ἐμνημόνευσε μὲν τῆς κινήσεως, καὶ ἐν τῷ περὶ τοῦ ποσοῦ λόγῳ. αἱ δὲ περὶ τοῦ ποιεῖν καὶ πάσχειν κατηγορίαι, οὕτως εἶχον συγγενῶς πρὸς τὴν κίνησιν, ὡς καὶ γένος ἀμφοῖν δόξαι τὴν κίνησιν, ὡς τοῖς τυχοῦσι τῶν φιλοσόφων. εἰκότως οὖν καὶ περὶ κινήσεως διαλέγεται τὰ εἴδη τῆς κινήσεως διαιρούμενος. τουτέστι τῆς μεταβολῆς. κοινότερον γὰρ κινήσεως εἶπεν, ἀντὶ τῆς μεταβολῆς. ἐπειδὴ

Mutatione aristoteles generaliori uocabulo motum uocat

γὰρ ἐν τοῖς περὶ οὐσίας λόγοις τὴν ἁρμονοῦσαν κατὰ τὴν ἑαυτῆς μεταβολὴν ἔλεγε δέχεσθαι τὰ ἐναντία, εἰκότως διαιρεῖται τὴν μεταβολήν. καὶ εἴδη δὲ κοινότερα εἶπεν. οὐ γὰρ δοκεῖ αὐτῷ γένος εἶναι ἡ μεταβολή, ἣν διαιρεῖ ἐν τῷ πέμπτῳ τῆς φυσικῆς ἀκροάσεως, εἴς τε γένεσιν καὶ φθορὰν, καὶ εἰς τὰς ἄλλας μεταβολὰς, ἃς κινήσεις καλεῖ. αὔξησιν. μείωσιν. ἀλλοίωσιν. καὶ τὴν κατὰ τόπον μεταβολήν. ἀλλὰ τίς μὲν ἡ οὐσία τῆς κινήσεως, καὶ τίς ὁ ὅρος αὐτῆς. καὶ εἰ γένος ἐστὶν, ἢ οὔ. καὶ τὰ ἄλλα περὶ αὐτῆς ἀκριβῆ θεωρήματα ἐν ἄλλοις ἐξήτασται, τῆς φυσικῆς ὄντα πραγματείας οἰκεῖα. διαιρέσεις δέ τινας αὐτῆς παραδέδωκεν. ὥσπερ εἰώθασιν ἐν ταῖς εἰσαγωγαῖς γίνεσθαι, καὶ ταύτας ἐπισκεπτέον. τοσοῦτον προσειποῦσιν ὡς νῦν περὶ κινήσεως, οὐ νοερᾶς ἢ ψυχικῆς ὁ λόγος, ἀλλὰ τῆς φυσικῆς καὶ σωματικῆς. ἐπεὶ οὖν τὸ κινούμενον ὡς σῶμα τοῦ ἐν ᾧ ἦν πρότερον ἐξίσταται. ἐξίσταται δὲ τὰ μὲν, κατ᾽ οὐσίαν. τὰ δὲ, κατὰ ποσότητα. τὰ δὲ, κατὰ ποιότητα. τὰ δὲ, κατὰ τόπον ποιούμενα τὴν μεταβολήν. κοινῶς πανταχοῦ τοῦ μεταβάλλειν θεωρουμένου, τέσσαρες γίνονται διαφοραί. ὧν τινὲς διτταί. ἡ μὲν γὰρ κατ᾽ οὐσίαν, γένεσίς ἐστι καὶ φθορά. ἡ δὲ κατὰ ποσότητα, αὔξησις καὶ μείωσις. ἡ δὲ κατὰ ποιότητα, ἀλλοίωσις. ἡ δὲ κατὰ τόπον, φορά. διαιρουμένη καὶ αὐτὴ εἰς τὴν κύκλῳ καὶ τὴν ἐπ᾽ εὐθείας, καὶ τὴν μικτήν. ἐγκαλεῖ δὲ ὁ Νικόστρατος, ὅτι ἐν μὲν τῇ φυσικῇ ἀκροάσει, τὴν γένεσιν καὶ τὴν φθορὰν οὐ βούλεται εἶναι κινήσεις. ἐνταῦθα δὲ καὶ αὐτὸς μετὰ τῶν κινήσεων συγκαταριθμεῖται. καίτοι ῥᾴδιον ἦν συνορᾶν. ὅτι πρῶτον μὲν εἰκὸς ἦν κοινῶς ἐνταῦθα τῷ ὀνόματι χρήσασθαι τῆς κινήσεως, ἀντὶ τῆς μεταβολῆς. ἐπεὶ τοῦτο ἐνταῦθα ὡς ἐν εἰσαγωγῇ κατὰ τὴν κεκρατηκυῖαν συνήθειαν ἐχρήσατο τῷ ὀνόματι. ὕστερον δὲ ἐν τῇ φυσικῇ ἀκροάσει προηγούμενον περὶ τούτου ποιούμενος λόγον, τὸ ἀρέσκον ἑαυτῷ δοκιμάζει, τὰ γινόμενα καὶ φθειρόμενα μὴ ἀξιῶν λέγεσθαι κινεῖσθαι. διότι ἡ κίνησις τῶν ὑφεστηκότων ἐστί. μεταβάλλει δὲ καὶ ταῦτα κἀκεῖνα. διὸ κοινὴν ἔθετο τὴν μεταβολὴν ἐκεῖ. καὶ τὴν γένεσιν καὶ φθορὰν, οὐκέτι κινήσεις, ἀλλὰ μεταβολὰς ἀφορίσας. ἰστέον δὲ ὅτι Δημόκριτος ἀρχὰς τῶν ὄντων τὰς ἀτόμους ὑποθέμενος, μόνην τὴν κατὰ τόπον εἰσῆγε κίνησιν. καὶ γὰρ τὰ ἀλλοιούμενα, κατὰ τόπον ἡγεῖτο κινεῖσθαι. λανθάνει δὲ, ἐν τῷ μὴ ὅλα τὰ μέρη τόπον ἀμείβειν, ἀλλά τινα ἀφανῆ μένοντα. διὸ μόνα δοκεῖ κατὰ τόπον κινεῖσθαι τὰ αἰσθητὰ συγκρίματα μεταβάντα τόπον ἐκ τόπου. ἢ ὅλα ὁμοῦ. ἢ ὧν ἂν μέρη αἰσθητὰ μέρος κινῆται τοῖς ἀλλήλων μεταλαμβάνοντα τόπους, ὡς τὰ ἡμικυκλίου καὶ τῆς σφαίρας μέρη, ὅταν περὶ ἄξονα ἡ στροφὴ γίνηται. Πλάτων δὲ συνιδὼν ὅτι πολλὰ τῶν κινουμένων οὐ κατὰ τόπον κινεῖται, ὡς τὰ θερμαινόμενα καὶ λευκαινόμενα, δεύτερον εἰσήγαγε τὴν ἀλλοίωσιν, ὡς ἑτέραν τῆς κατὰ τόπον. καὶ μήτε κατὰ ἀντιμετάστασιν μερῶν, μήτε κατὰ τὴν τῶν ὅλων ἔκστασιν γινομένην. Ἀριστοτέλης δὲ καὶ τὴν κατὰ τόπον προσέθηκεν. ὡς μὲν ἀξιοῦσί τινες μικτὴν οὖσαν ἐξ ἀλλοιώσεως καὶ φθορᾶς. μᾶλλον δὲ ἁπλῆν οὖσαν. τῆς γὰρ ἀλλοιώσεως, διαφέρει ὅσον τὸ ποσὸν τοῦ ποιοῦ διενήνοχε. τῆς δὲ φθορᾶς, ὅτι οὐκ ἀπολείπει τὸν τόπον ὡς τὰ φερόμενα. ἀλλ᾽ ἐπιλαμβάνει τόπον πλείω, τοῦ δὲ ἀρχῆς τὸ αὐξόμενον, ἢ ἀπολείπει τὸ μειούμενον, ἢ ἐπίληψις καὶ ἀπόληψις

Φ β

Aristoteles
Quod mouet ab eo in quo prius erat egreditur & quot modis id fiat
Nicostrat9
In libris physicæ auscultationis generatione & corruptionem nō uult aristoteles esse motus [illegible] sed mutationes
Democritus
Plato
συγκρίματα
Aristoteles

. κίνησις τῶν ὑφεστηκότων ἐστί .

∴ f. ἀπόληψις

Reprehenditur a nicostrato aristoteles

τὸ κατὰ τόπον κατὰ συμβεβηκός ἐστι. προηγουμένως δέ, ἡ κατὰ τὸ ποσὸν συνίσταται κίνησις. ὁ μέντοι Πλάτων πᾶσαν τὴν κατ' εἶδος διαφορὰν μένοντος τοῦ ὑποκειμένου, ὡς ἀλλοῖον, ἀλλ' οὐχὶ ὡς ἄλλο ποιοῦσαν, ἀλλοίωσιν ἐκάλεσεν. ὑπέπιπτε δὲ αὐτῇ καὶ ἡ αὔξησις, καὶ ἡ κατὰ ποιότητα μεταβολή. μήποτε δὲ καὶ αὔξησις καὶ μείωσις ἐν μέσῳ τῆς τε γενέσεως καὶ φθορᾶς καὶ τῆς ἀλλοιώσεως καθεστήκασιν. καὶ γὰρ καθόσον μὲν οὐσίας οὐσίας προσθήκη ἐστὶ καὶ ἀποβολή, γενέσει καὶ φθορᾷ ἐοίκε. καθόσον μέντοι μένοντος τοῦ αὐτοῦ εἴδους ἡ μεταβολή ἐστιν, ἀλλοίωσις μᾶλλόν ἐστι τὸ συμβαῖνον. οἶδε μέντοι καὶ ὁ Πλάτων τὴν αὔξησιν καὶ μείωσιν καὶ πρὸ Ἀριστοτέλους ἐν τῷ δεκάτῳ τῶν νόμων γράφων οὕτως. "Καὶ μὴν συγκρινόμενα αὐξάνεται. διακρινόμενα δέ, φθίνει τότε ὅταν ἡ καθεστηκυῖα ἕξις ἑκάστων διαμένῃ." αὐτὸς μέντοι, οὐχὶ ἓξ μόνον, ἀλλ' ὀκτὼ ποιεῖ τὰ τῶν φυσικῶν κινήσεων εἴδη, προστιθεὶς τούτοις τὴν σύγκρισιν καὶ διάκρισιν τῶν σωμάτων. ἑπομένην μὲν τῇ κατὰ τόπον κινήσει. οὐκ ἄλλην δὲ παρ' αὐτὴν οὖσαν. λαμβάνει δὲ τοῦ Ἀριστοτέλους ὁ Νικόστρατος, ὡς οὐ καλῶς διάφορον τῆς αὐξήσεως τὴν ἀλλοίωσιν διὰ τοῦ παραδείγματος ἀποδείξαντος, τοῦ κατὰ τὸ τετράγωνον καὶ τοῦ γνώμονος παράθεσιν, ὡς αὐξομένου μέν, οὐ μέντοι ἀλλοιουμένου. διαφέρειν γάρ φησιν εἶναι τὰ σχήματα. τὰ μέν, σωματικὰ καὶ ἔνυλα. τὰ δέ, μαθηματικὰ καὶ ἄυλα. καὶ εἰ μὲν περὶ τοῦ ἀύλου λέγοι τετραγώνου, οὔτε ἀλλοιοῦται, οὔτε αὔξεται ἐκεῖνο, ἄτρεπτα ὄντα ἐκεῖνα καὶ ἀναλλοίωτα, ἅτε ἔξω ποιότητος ὄντα καὶ ὕλης. εἰ δὲ περὶ τῆς ἐνύλου φησὶ λέγοι τοῦτο ὥσπερ αὔξεται, οὕτω καὶ ἠλλοίωται. ὁ δὴ ταῦτα λέγων, ἔοικε μὴ διορίζειν κατὰ Ἀριστοτέλην. τὴν μὲν ἀλλοίωσιν ἀπὸ τῆς κατὰ ποιότητα μεταβολῆς. τὴν δὲ αὔξησιν, ἀπὸ τῆς κατὰ ποσότητα. ἀλλ' ὡς εἴρηται πρότερον, πᾶσαν τὴν κατὰ τὸ εἶδος μεταβολήν, μένοντος τοῦ ὑποκειμένου, ἀλλοίωσιν καλεῖ. διότι καὶ τὸ αὐξόμενον εὐθὺς ἀλλοιοῦσθαί φησιν. ἔδει δὲ ἐννοεῖν, ὅτι καὶ αὐξάνεσθαι δυνατὸν ἐν τῇ αὐτῇ μορφῇ μένον, καὶ τῇ αὐτῇ ποιότητι. κατὰ μέγεθος μόνης γινομένης τῆς διαφορᾶς. ὥσπερ ὅταν τὸ Ἀλεξάνδρου εἶδος, καὶ ἐν σφενδόνῃ δακτυλίου γένοιτο. καὶ ἐν τῷ Ἄθῳ εἰς κολοσσὸν Ἀλεξάνδρῳ σχηματισθέντι. διὸ καὶ ὁ ἰδίως ποιὸς ἐκ νηπίου μέχρι γήρως, ὁ αὐτὸς διαμένειν λέγεται τοῦ ποσοῦ ἀμειβομένου. τοῦ δὲ εἴδους μένοντος, καὶ αὖ πάλιν τοῦ αὐτοῦ μένοντος μεγέθους, οὐδὲν κωλύει μεταβάλλειν κατὰ ποιότητα. ὥσπερ ὁ οἶνος [?] μετέβαλε μὲν κατὰ ποιόν, μένει δὲ τῷ ποσῷ αὐτός. ἀλλὰ τίς ὁ γνώμων, καὶ πῶς τὸ τετράγωνον αὔξεται τῇ προσθέσει τοῦ γνώμονος, σαφέστερον [illegible]. τετράγωνον σχῆμα καλεῖται, τὸ τὰς τέσσαρας πλευράς τε καὶ γωνίας ἴσας ἀλλήλαις ἔχον. ἔστω οὖν τὸ α. β. γ. δ. τούτου διάμετρος ἤχθω, ἡ β. γ. καὶ εἰλήφθω ἀπὸ τῆς αβ, τυχὸν σημεῖον τὸ ε. καὶ διὰ τοῦ ε, ὁποτέρᾳ τῶν αγ βδ παράλληλος ἤχθω, ἡ εζ. διὰ τοῦ κ. ὅπερ ἐστὶ κοινὴ τομὴ τῆς τε διαμέτρου, καὶ ἀχθείσης παραλλήλου ὁποτέρᾳ τῶν αβ γδ παράλληλος ἤχθω, ἡ κθ. καὶ ἐν τῷ αβγδ χωρίῳ, τεσσάρων ὄντων τετραπλεύρων τῶν κα, καὶ ἔτι τοῦ βκ, καὶ κγ, καὶ κδ, τετράγωνά ἐστι. τὰ δὲ ακ, κδ, ἃ παραπληρώματα λέγεται ὡς συμπληροῦντα τὸ ὅλον σχῆμα μετὰ τῶν δύο τετραγώνων, προηγουμένην ἔχοντα τάξιν διὰ τὸ ἀριστερόν. ταῦτα οὖν τὰ δύο παραπληρώματα, τὸ ακ, κδ, μεθ' ἑνὸς τετραγώνου ὁποιουοῦν, γνώμων καλείσθω. καὶ ὅτι τῷ τρίτῳ στοιχείῳ ἔοικε τὸ σχῆμα.

Marginalia: Plato — Plato — Plato nō sex tātū sed octo facit species motus — σύγκρισις — διάκρισις — Nicostratus — Duplices eē figuras — σφενδόνη δακτύλου — οἶνος [?] — παραπλήρωμα — [illegible] — Gnomon qd & unde dicatur notandū — deest καὶ — i. tertio elemēto Γ.

ἐς κολοσσὸν Ἀλεξάνδρῳ σχηματισθέντι Ἄθῳ

Motus

καὶ ὅτι γνωματεύει καὶ κρίνει τὸ λοιπόν. καὶ γὰρ ἀφαιρούμενος, ὁμοιόσχημον τῷ ὅλῳ τὸ ἐξ ἀρχῆς καταλείπεσθαι ποιεῖ. καὶ προστιθέμενος, ὁμοιόσχημον τῷ ὅλῳ τῷ ἐξ ἀρχῆς. ἐπεὶ οὖν τετράγωνόν ἐστι τὸ καταλειπόμενον, ἀφαιρουμένου τοῦ γνώμονος, δῆλον ὅτι κἂν τετραγώνῳ γνώμων προστεθῇ, τετράγωνον γίνεται τὸ ὅλον. τοῦ μὲν ποιοῦ, μένοντος. τετράγωνον γάρ. τοῦ δὲ ποσοῦ, ἀμειβομένου. μεῖζον γὰρ ἐξ ἐλάττονος. εἰ οὖν μήτε αὐξόμενον μήτε μειούμενον τὸ τετράγωνον ἀλλοίωσιν ὑπομένει, δῆλον ὡς ἄλλαι μὲν κινήσεις αἱ κατὰ αὔξησιν καὶ μείωσιν, ἄλλαι δὲ αἱ κατὰ ἀλλοίωσιν. εἰπὼν δὲ περὶ τῶν ἄλλων μεταβολῶν ὡς ἐναργῶς διαφερουσῶν ἀλλήλων, ἀπὸ τῆς ἀλλοιώσεως ἀπορίαν εἶναί φησι. μήποτε τὸ ἀλλοιούμενον καὶ κατ' ἄλλην πάντως κινεῖται κίνησιν, αὐτῷ τῷ ἀλλοιοῦσθαι. ὥσπερ λέγουσί τινες κατὰ τόπον κινεῖσθαι. οὗτοι δὲ Δημοκρίτῳ κατακολουθοῦντες, καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἀμφισβητοῦσι κινήσεων. μὴ δεῖν πάντας εἰς φορὰν ἀνάγειν. ἀλλ' εἰ καὶ συγχωρηθείη οἱ τοῦτο λέγοντες, καὶ τῇ τῶν μορίων μεταβάσει ποιεῖν τὴν ἀλλοίωσιν. καὶ οὕτως ἄλλη μὲν ἡ κατὰ τόπον μεταβολὴ μορίων οὖσα, ἄλλη δὲ ἡ ἀλλοίωσις τῷ ὅλῳ ὑπάρχουσα μὴ μεταβαίνοντι κατὰ τόπον. καὶ ἐπὶ τῆς αὐξήσεως δὲ ὁμοίως. ἄλλη μὲν ἡ τῶν μορίων φορά, ἄλλη δὲ ἡ τοῦ αὐξανομένου κίνησις οὐδαμοῦ μεταβαίνοντος. εἰ οὖν ἄλλο μὲν ἡ φορά, ἄλλο δὲ τὸ ἀλλοιοῦσθαι καὶ αὐξάνεσθαι καὶ μειοῦσθαι, οὐκ ἂν εἴη ταὐτὸν ἡ φορὰ ταῖς τρισὶ ταύταις κινήσεσιν. ἴσως δὲ καὶ ἐπὶ τῆς ἀλλοιώσεως μάλιστα τὴν ἀπορίαν φασί. διότι ταῖς ἄλλαις κινήσεσιν εἴωθε παρακολουθεῖν ἡ ἀλλοίωσις. καὶ γὰρ τοῖς αὐξομένοις καὶ μειουμένοις, καὶ τοῖς γινομένοις καὶ φθειρομένοις, ἀλλοιοῦσθαι γὰρ [?], ἢ καθ' ἕκαστον τούτων ἐστί, καὶ τὰ κατὰ τόπον κινούμενα, ἢ ἠρεμοῦντα θερμαίνεται καὶ ψύχεται καὶ χρωμάτων ἴσχει διαφοράς. εἰ οὖν ἄλλῃ τινὶ κινήσει, ἢ ἄλλαις ἀεὶ παρακολουθεῖ ἡ ἀλλοίωσις, οὐκ ἂν εἴη φασὶ καθ' αὑτὴν κίνησις ἀφωρισμένη. καὶ οἱ περὶ Δημόκριτον δέ, καὶ ὕστερον οἱ περὶ Ἐπίκουρον τὰς ἀτόμους ἀπαθεῖς καὶ ἀποίους ὑποτιθέμενοι τῶν ἄλλων ποιοτήτων, παρὰ τὰ σχήματα καὶ τὴν ποιὰν αὐτῶν σύνθεσιν, ἐπιγίνεσθαι λέγουσι τὰς ἄλλας ποιότητας. τάς τε ἁπλᾶς οἷον θερμότητας καὶ λειότητας, καὶ τὰς κατὰ χρώματα καὶ τοὺς χυμούς. εἰ δὲ ἐν τῇ ποιᾷ συνθέσει τῶν ἀτόμων ταῦτα καὶ ἡ ἀλλοίωσις αὐτή, κατὰ ταῦτα ἂν εἴη μεταβολή. ἡ δὲ ποιὰ σύνθεσις αὐτῶν καὶ μετάθεσις καὶ τάξις, οὐκ ἀλλαχόθεν ἢ ἐκ τῆς φορᾶς καὶ τῆς τοπικῆς κινήσεώς ἐστιν. ὥστε ἡ

Marginalia: Democritus — Cur ex ceteris motib⁹ in sola alteratione dubitetur. — Democritus — Epicurus

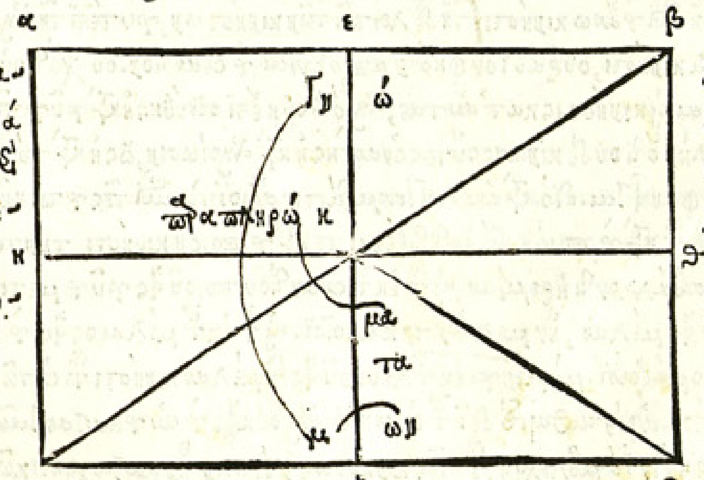

παντὸς παραλληλογράμμου τῶν περὶ τὴν διάμετρον αὐτοῦ παραλληλογράμμων, ἓν ὁποιονοῦν σὺν τοῖς δυσὶ παραπληρώμασι, γνώμων καλείσθω.

ἀλλοίωσις τῇ φθορᾷ ἡ αὐτή. ἢ παρακολουθοῦσα ταύτῃ καὶ ταύτης τι. ἀλλ' εἴπερ φησὶν ἡ ἀλλοίωσις τῶν ἄλλων κινήσεων τινὶ ἡ αὐτὴ ἦν, ἔδει τὸ ἀλλοιούμενον καὶ ἐκείνην πάντως κινεῖσθαι τὴν κίνησιν. νῦν δὲ πολλὰ ὁρῶμεν λευκαινόμενα καὶ θερμαινόμενα, καὶ κατὰ τὰς ἄλλας ποιότητας μεταβάλλοντα. καὶ μήτε αὐξόμενα μήτε μειούμενα ἢ γινόμενα ἢ φθειρόμενα. μηδὲ μέντοι κατὰ τόπον μεταβάλλοντα. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ κινούμενον ἄλλην κίνησιν. οἷον τὸ αὐξόμενον. εἰ τῇ αὐξήσει ἡ αὐτή ἐστιν. εὐθέως καὶ ἀλλοιοῦσθαι. πολλὰ δὲ αὐξόμενα, οὐκ ἀλλοιοῦται, ὥσπερ τὸ τῇ παραθέσει τοῦ γνώμονος τὸ αὐξόμενον τετράγωνον.

Difficile est nō seq[ui] alterationem cæteros motus præter motum augmē[n]tationis

καὶ θαυμαστῶς ἐπὶ τῆς αὐξήσεως εὗρεν ἐπισυμβᾶσαν ὅλως ἀλλοίωσιν. ἐπὶ γὰρ τῶν ἄλλων κινήσεων, δύσκολον τὸ μὴ συνυπάρχειν αὐτήν. καὶ γὰρ τὸ κατὰ τόπον κινούμενον θερμαίνεται. καὶ τῇ θερμότητι χρῶμα διάφορον ἀκολουθεῖ. καὶ τὸ γινόμενον καὶ φθειρόμενον, ἀλλοιουμένων τινῶν, ἐκείνας κινεῖται τὰς κινήσεις. διόπερ ἐπὶ τῆς ἀλλοιώσεως ἡ ἀπορία χώραν ἔσχε. κἂν συνυπάρχῃ δέ, ἡ αὐτή ἐστιν ἐκείναις. ἀλλ' ὅτι μὲν ἄλλη παρὰ τὰς διαφοράς ἐστιν ἡ ἀλλοίωσις, δέδεικται, εἴπερ καὶ κατὰ τοῦτο ταύτην τιθέντας ἄλλου μὲν ἐστὶν ἡ φορὰ τῶν μορίων ὥς φασιν, ἄλλου δὲ ἡ ἀλλοίωσις τοῦ ὅλου. ὅτι δὲ ἄλλη παρὰ τὴν αὔξησιν, ἱκανῶς ἐκ τῆς τετραγώνου αὐξήσεως δέδεικται. καὶ γενέσεως δὲ καὶ φθορᾶς, ἑτέρα ἡ ἀλλοίωσις. καὶ γὰρ αὕτη μὲν σωζομένου τοῦ ὑποκειμένου, ἐκεῖ γένεσις καὶ φθορά. ἡ μέν, ἐκ μὴ ὄντος εἰς ὄν. ἡ δέ, ἐξ ὄντος εἰς μὴ ὄν. τούτῳ δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἡ γένεσις καὶ ἡ φθορὰ διαφέρουσιν. ὅλως δέ, ᾧ διαφέρουσιν αἱ τέσσαρες κατηγορίαι ἀλλήλων, ἥ τε οὐσία, καὶ τὸ ποσόν, καὶ τὸ ποιόν, καὶ τὸ ποῦ, τούτῳ καὶ κατὰ ταύτας τὰς κινήσεις διοίσουσιν. ἔστι δὲ ἁπλῶς μὲν κινήσει ἠρεμία ἐναντία. ἕως τοῦ, ἀλλοιοῦται γὰρ εἰς τοὐναντίον τοῦ ποιοῦ μεταβολῆς γινομένης. ὥσπερ τινὰς τῶν κατηγοριῶν, οὕτως καὶ τὴν κίνησιν ἐπιδεκτικὴν τοῦ ἐναντίου θεασάμενος, ἁπλῶς μὲν τῇ κινήσει τὴν ἠρεμίαν εἶναί φησιν ἐναντίαν. οὐ τὴν στάσιν καλῶν, ἀλλὰ τῆς κινήσεως ἀπόφασιν καὶ στέρησιν. ταῖς δὲ καθ' ἕκαστα κινήσεσι, τὰς καθ' ἕκαστα κινήσεις. γενέσει μέν, φθοράν. αὐξήσει δέ, μείωσιν. ταύτας γὰρ κατὰ συζυγίαν ἀντιθέντι προηχήσαν. ἡ δὲ κατὰ τόπον μία εἶναι δοκοῦσα, τί ἂν ἔχοι ἐναντίον. ἢ καθόσον μὲν κίνησις κατὰ τόπον, τὴν κατὰ τόπον ἠρεμίαν. καθόσον δὲ ἐναντιώσεις εἰσὶ τοπικαί, ἐναντίον γὰρ τὸ ἄνω τῷ κάτω, κατὰ τοῦτο καὶ κίνησις εὑρεθήσεται ἐναντία ἐπὶ τὸν ἐναντίον τόπον. οἷον ἡ ἐπὶ τὸ κάτω κίνησις, τῇ ἐπὶ τὸ ἄνω κινήσει. τῇ δὲ λοιπῇ τῶν κινήσεων, τουτέστι τῇ ἀλλοιώσει, κατὰ τὸ ποιὸν οὔσῃ κινήσει, οὐ ῥᾴδιόν φησιν ἀποδοῦναι τὸ ἐναντίον. οὐχ' ὅτι οὐκ εἰσὶ ποιότητες ἐναντίαι καὶ κινήσεις κατ' αὐτάς, ἀλλ' ὅτι οὐκ ἔστι συνήθης ἡ κατὰ τοῦτο τῆς ἀντιθέσεως ἔννοια. πλὴν ὅτι οὐδὲ κίνησις οὕτως ἐναργής ἡ κατὰ ἀλλοίωσιν, ὡς ἡ κατὰ τόπον. μικρὸν δὲ ἐπιστήσασι φανεῖται. διὸ κατὰ ἀναλογίαν μεταγαγεῖν ἀξιοῖ τὰ ἐπὶ τῆς τοπικῆς κινήσεως εἰρημένα, ἐπὶ τῆς κατὰ τὸ ποιόν. καὶ ἀντιτιθέναι τῇ κατὰ τὸ ποιὸν κινήσει, τήν τε ἐν τῷ αὐτῷ ποιῷ τῷ μεταβάλλοντι ἠρεμίαν, καὶ τὴν ἐκ τοῦ ἐναντίου ποιοῦ εἰς τοῦτο μεταβολήν. οἷον τῇ τοῦ λευκοῦ εἰς μέλαν, ἣν μελάνσιν καλοῦσι. καὶ τὴν ἐκ τοῦ μέλανος εἰς τὸ λευκόν, ἣν λεύκανσιν ὀνομάζουσι. μὴ μέντοι ἐκ τοῦ λευκοῦ εἰς τὸ μέλαν κινήσει τὴν ἐν τῷ λευκῷ ἠρεμίαν ἀντιθετέον. ἀφίστασθαι γὰρ δεῖ τοῦ ἐναντίου, ἀλλ' οὐκ εἰς τὸ αὐτὸ καταντᾶν. ἠρεμίαν δὲ ἀκουστέον φησὶν Ἰάμβλιχος, τὴν τῆς κινήσεως στέρησιν. ἣν καταχρηστικῶς ἐναντίαν

ἄλλο

μελανσις

λεύκανσις

Iamblich.

ἐκάλεσε. ζητοῦσι δὲ καὶ ἐπὶ τῆς γενέσεως καὶ φθορᾶς, τίνας αὐταῖς ἠρεμίας ἀντιθετέον. καὶ λέγουσι τῇ μὲν γενέσει, τὴν τῷ μὴ εἶναι. οὕτως δὲ καὶ τῇ μὲν αὐξήσει, ἡ κατὰ ἀτελές, ἠρεμία ἀντίκειται. τῇ δὲ μειώσει, ἡ κατὰ τὸ τέλειον. Πλωτῖνος δὲ ἐφίστησιν, ὅτι ἀποφάσεως ὄντος τοῦ κινεῖσθαι ἡ ἠρεμία. διότι οὐδὲ ἐν γένει ἄλλῳ ἠρεμία. εἶτα ζητήσας, διατί οὐχὶ καὶ κίνησις ἀπόφασις τῆς στάσεως, ὅτι φησὶν ἡ ἐκεῖ φέρουσα κίνησις ἐστί. καὶ ὅτι ἡ κίνησις, ἔργον. καί ἐστιν ἄλλο τι ἐνεργοῦν καὶ οἷον ὠθοῦν τὸ ὑποκείμενον, καὶ μυρία ἐργαζόμενον αὐτὸ καὶ φθεῖρον. ἡ δὲ ἠρεμία ἑκάστου, οὐδέν ἐστιν ἄλλο παρ' αὐτό. σημαίνει δὲ μόνον, ὅτι κίνησιν οὐκ ἔχει. ἐπὶ δὲ τῶν νοητῶν φησί, οὐχ ὁ αὐτός τρόπος τῷ θατέρῳ μὴ ἀναιρεῖν τὸ ἕτερον, ἀλλ' ἄμφω ἅμα εἶναι, καὶ τὴν κίνησιν καὶ τὴν στάσιν. ὁ μέντοι Βοηθὸς τὴν ἀντικειμένην ἠρεμίαν τῇ κατὰ ποιότητα κινήσει, οὐκ ἀξιοῖ ποιότητα εἶναι. οὐδὲ τὴν κατὰ μέγεθος. οὐδὲ τὴν κατ' οὐσίαν. ἐναργές λέγων τοῦτο εἶναι ἐκ τῆς κατὰ τόπον. ἄλογον γὰρ τὴν ἐν τόπῳ ἠρέμησιν, τόπον καλεῖν. οὐ μὴν τοιοῦδε ἀποφάσεις τῶν κατ' αὐτὰς κινήσεων τὰς ἠρεμίας εἶναι συγχωρεῖ, ἀλλὰ σχέσιν εἶναι τὴν ἠρέμησιν καὶ τὴν κίνησιν, πρός τε τὸν χρόνον καὶ τὸ εἶδος, καθὸ αὐτὸ τυχὸν κινούμενόν τι ἢ ἠρεμοῦν. ἔοικε γάρ φησιν ὁ χρόνος φύσιν ἔχειν, ὥστε ἀεὶ ῥεῖν, καὶ εἰς ἑτεροῖα μεθίστασθαι. διὰ δὴ τοῦτο συμπάσχει πάσῃ κινήσει καὶ ἠρεμία. ἡ μὲν οὖν κίνησις, ὁμοίως ἔχει πρός τε τὸν χρόνον καὶ τὸν τόπον. οἷον, ἐπὶ μὲν φορᾶς ἔχειν φησὶν ὁμοίως, διὰ τὸ καθ' ἕτερον καὶ ἕτερον ἀεὶ τοῦτο γίνεσθαι. ἡ δὲ ἠρέμησις, ἐναντίως φησὶ πρὸς τὸν τόπον ἔχει καὶ τὸν χρόνον. ὁ μὲν χρόνος, οὐδέποτε ὁ αὐτός. ὁ δὲ τόπος ἀεὶ ὁ αὐτός. ὥστε ἡ σχέσις αὐτὴ ἡ πρός τε τὸν χρόνον καὶ τὸν τόπον διάφορος οὖσα, ὁτὲ μέν, ἠρεμία. ὁτὲ δέ, κίνησις ἐστί. καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις φησὶ κατὰ τὰ αὐτὰ ἐροῦμεν. ὅταν μὲν ἡ αὐτὴ σχέσις ἡ τοῦ ὑποκειμένου, πρός τε τὸν χρόνον καὶ τὸ μέγεθος, κίνησιν εἶναι. ὅταν δὲ ἐναντία τῇ κατὰ μέγεθος, ἠρεμίαν. τὸ δὲ αὐτὸ καὶ περὶ ἀλλοιώσεως ῥητέον. ὥστε δηλόν φησιν ἐκ τούτων, ὡς οὐκ αὐτὸ τὸ μέγεθος οὐδὲ αὐτό. καὶ οἱ τρόποι οὖν τῶν ἠρεμήσεων, οἱ αὐτοί οἵπερ καὶ τῶν κινήσεων. καθ' ἕκαστον γὰρ τῆς σχέσεως αὐτῆς ἔδει ἔχειν ἐναντιότης, ἐπί τε τῶν κινουμένων καὶ ἠρεμούντων. ταῦτα μὲν οὖν ὁ Βοηθὸς κατὰ τὴν ἑαυτοῦ ἀγχίνοιαν διακρίνει. μήποτε δὲ οὔτε ἡ κίνησις οὔτε ἡ ἠρεμία σχέσις πρὸς χρόνον ἐστίν. εἴπερ ἀριθμὸς κινήσεως ὁ χρόνος. ἀλλὰ ζητεῖν οἶμαι ἄξιον διατί τῇ κινήσει μὴ τὴν στάσιν ἀντιτίθεμεν ὡς εἶδος εἴδει. τῶν γὰρ παρὰ Πλάτωνι τοῦ ὄντος γενῶν, καὶ ἡ κίνησις ἐστὶ καὶ ἡ στάσις. ὥσπερ κίνησις ἐστι καθάπερ τῶν εἰρημένων γενῶν, οὕτως εἶναι δεῖ πάντως καὶ στάσιν τὴν ἀντικειμένην τῇ κινήσει. οὐ γὰρ μόνον γίνεται ἡ οὐσία καὶ φθείρεται, ἀλλὰ καὶ ἐστί. καὶ τοῦτο κατὰ τὴν στάσιν ἔχει. καὶ κατὰ τόπον οὐ κινεῖται μόνον τὰ σώματα, ἀλλὰ καὶ ἕστηκε. καὶ ἡ στάσις αὕτη, οὐκ ἀπόφασίς ἐστι τῆς κινήσεως. οὐ γὰρ κατὰ ἀπόφασιν κινήσεως ἕστηκε πρὸς τὸ κέντρον ἡ γῆ. ὥσπερ οὐδὲ ὁ οὐρανὸς κατὰ ἀπόφασιν στάσεως κύκλῳ κινεῖται. ἔχει γὰρ καὶ ἡ στάσις οὐκ ἐλάττονα τῆς κινήσεως ἐνέργειαν, ὡς δηλοῖ τὸ μηδὲ αὐτὴν εἶναι τὴν κίνησιν, στάσεως τελέως ἀναιρεθείσης. ἀλλ' εἴπερ ἄρα τὴν ἠρεμίαν ταύτην ὡς ἀπόφασιν τῆς κινήσεως θετέον ἐν τοῖς βίᾳ ἀκινητίζουσιν. ὥσπερ ἐν τῇ βώλῳ τῇ βιαίᾳ ἐν ἀέρι ἰσχομένῃ. αὕτη γὰρ οὐκ ἔστι στάσις, ἀλλ' ἀπόφασις πάντως κινήσεως καὶ ἠρεμία. διόπερ ταύτην ὡς στέρησιν ἀντιτιθέντες τῇ

Quæstio

Plotinus

Boeth.

Boeth.

Quæstio

Plato

στάσις / ἠρεμία > D a

Quaestio

κινήσει, καλῶς ἀντιθήσομεν. ὡς μέντοι ἐναντίον εἶδος τὴν στάσιν οἶμαι, ἀντιθετέον τήν τε πρὸ τῆς κινήσεως καὶ μετὰ τὴν κίνησιν. τάχα δὲ καὶ τὴν ἐν αὐτῇ τῇ κινήσει. καὶ ἐκεῖνο δὲ μὴ παρῶμεν ζητεῖν. διὰ τί μεταβολῆς οὔσης ἐν τοῖς δέκα γένεσι πράγμασι καθ᾽ ἕκαστον τῶν κατηγοριῶν, κατὰ τέσσαρας μόνας ἀφωρίσαντο τὰς μεταβολάς. οὐσίαν. ποσόν. ποιόν. ἔτι τὸ ποῦ. καὶ γὰρ οὐ μόνον κατὰ τὸ ποτὲ μεταβάλλομεν, ὅταν ἐκ νέων παλαιοί, καὶ ἐκ παίδων γινόμεθα πρεσβῦται. κατὰ δὲ τὸ πρός τι, ὅταν ἐξ ἐχθρῶν φίλοι. καὶ ἐξ ἀριστερῶν, δεξιοί. καὶ ἐξ ἀνίσων ἴσοι. κατὰ δὲ τὸ ποιεῖν καὶ πάσχειν, πρόδηλον ὅπως εἰς τὰ ἐναντία ἑκάστοτε μεθιστάμεθα. ἔτι τὸ κεῖσθαι δὲ πολλὰς λαμβάνει μεταβολάς. μάρτυς δὲ ἡ κλίνη. καὶ μάλιστα δὲ ἐπὶ τῶν ἐμπλεκομένων, ἔχοντες πολλάκις δακτύλιον, καὶ αὖθις μὴ ἔχοντες, μεταβαλλόμενοι εἰς τὸ μὴ ἔχειν, ἢ ἅμα ἀντὶ τοῦ τε ἔχειν. διὰ τί οὖν ἀπὸ μὲν τοῦ κάτω τόπου εἰς τὸν ἄνω, καὶ ἀπὸ λευκοῦ χρώματος εἰς μέλαν διὰ κινήσεως μεταβαίνομεν. ἐπὶ δὲ τῶν εἰρημένων μεταβολῶν, οὐκ ἔτι κινήσεως τίθεμεν εἴδη. οὐδὲ γὰρ ἐρεῖ τις οἶμαι ὑπὸ τὰ τέσσαρα εἴδη τῶν μεταβολῶν, καὶ τὰ εἰρημένα ἀνάγεσθαι. ἐπεὶ οὕτω γε καὶ τὰς κατηγορίας τὰς ἕξ, ὑπὸ τὰς τέσσαρας ἀνάξει. ὃ δὲ μάλιστα θαυμάζω, πῶς κατὰ τὸ ποῦ κίνησιν ἰδόντες, κατὰ χρόνον οὐκ ἐθεάσαντο. εἰ μὴ ἄρα ὁ κίνησιν χρόνου τιθείς, καὶ χρόνον χρόνου λέγειν ἀναγκασθήσεται, πῶς δὲ αὐτὸς Ἀριστοτέλης ἐν τῷ τρίτῳ τῆς φυσικῆς σαφῶς εἰπών, ὥστε κινήσεως καὶ μεταβολῆς ἐστιν εἴδη τοσαῦτα ὅσα τοῦ ὄντος. ὁμοίως καὶ ἐν τῷ πέμπτῳ τῆς πραγματείας ἐκείνης, καὶ ἐνταῦθα οὐκ ἔτι δέκα, ἀλλὰ τέσσαρα εἴδη κινήσεως ἀπαριθμεῖται. ἐπειδὴ δὲ ἐν τῷ πέμπτῳ τῆς φυσικῆς ἀκροάσεως, καὶ τὰς αἰτίας ἀποδιδόναι προτίθεται ὁ Ἀριστοτέλης δι᾽ ἃς ἐν τοῖς ἄλλοις γένεσιν οὔ φησιν εἶναι κίνησιν ἢ μεταβολήν. πρὸς μὲν ἐκείνους τοὺς ἀπολογισμοὺς ὑπερέθην τι λέγειν, ἐν ταῖς εἰς ἐκείνην τὴν πραγματείαν σχολαῖς. ἵνα μὴ τολμηρόν τις ἡγῆται μελίαν, ἄκραντα γαρυόμενον διὶ πρὸς ὄρνιχα θεῖον κατὰ Πίνδαρον, ἐθέλω καὶ τὸν ἄριστον τῶν αὐτοῦ μαθητῶν τὸν Θεόφραστον ἐπιδεῖξαι ταῖς ἐμαῖς ἐπινοίαις συμψηφιζόμενον. λέγει γὰρ ἐν τῷ τεσσαρεσκαιδεκάτῳ τῶν φυσικῶν, οὕτως. » περὶ δὲ κινήσεως, τὸν μὲν κοινὸν καὶ καθόλου λόγον, οὐ χαλεπὸν ἀποδοῦναι καὶ εἰπεῖν, ὡς ἐνέργειά τις ἐστὶν » ἀτελὴς τοῦ δυνάμει ὄντος. ᾗ τοιοῦτον καθ᾽ ἕκαστον γένος τῶν κατηγοριῶν. ὃ καὶ διὰ τῆς » αἰσθήσεως σχεδὸν φαίνεται. ἀλλὰ ταῦτα μὲν κατὰ τῆς πολλῆς συνηθείας τῶν φιλοσόφων ἠπορημένα, ἀκριβεστέρας καὶ παρ᾽ ἡμῶν καὶ παρ᾽ ἄλλων τυγχανέτω ζητήσεως. μήποτε δὲ οὐδὲ ἀπορίας ἄξια τυγχάνωσιν. οἱ μέντοι στωϊκοὶ διαφέρειν ἀλλήλων ἡγοῦνται, τὸ μένειν. τὸ ἠρεμεῖν. τὸ ἡσυχάζειν. τὸ ἀκινητεῖν. τὸ ἀκινητίζειν. μένειν γὰρ ἂν ῥηθῆναι πρὸς ἕνα χρόνον. ἀλλὰ πρὸς τὸ ἐνεστῶτα καὶ μέλλοντα, μένειν γὰρ λέγομεν, τὸ κατέχον τὸν αὐτὸν χρόνον καὶ καθεξῆς. τὸ γὰρ κατεσχηκὸς, μεμενηκέναι λέγομεν. χρώμεθα δὲ φασὶ καὶ ἐπὶ τοῦ μὴ κινεῖσθαι τῷ μένειν. ὥστε καταχρηστικῶς εἰπεῖν ἄν τινα καὶ ἐπὶ τῶν ἀσωμάτων τῷ μένειν, ἀντὶ τοῦ μὴ κινεῖσθαι. κοινὸν μὲν οὖν πάντων σωμάτων τὸ μένειν. τὸ δὲ ἠρεμεῖν φησί, μήποτε ζῴων εἶναι σύμπτωμα. λίθος γὰρ οὐκ ἠρεμεῖ. ζῴων δὲ καὶ τὸ ἡσυχάζειν. τὸ ἀκινητεῖν καὶ ἀκινητίζειν, ἐπὶ τῶν σωμάτων λέγεται, ἃ πέφυκε μὴ κινεῖσθαι. ἀντὶ τοῦ μὴ κινεῖσθαι δὲ λέγεται.

Aristoteles · *Aristoteles* · *Pindar⁹* · *Theophra.* · *Theophrastus. 14. physicorum* · *Stoici* · *μένειν*

μένειν / ἠρεμεῖν / ἡσυχάζειν / ἀκινητεῖν / ἀκινητίζειν — *Dª.*

∴ γρ. κατέχον

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΧΕΙΝ

Τὸ ἔχειν, κατὰ πολλοὺς τρόπους λέγεται. ἕως τοῦ τέλους. Καὶ περὶ τοῦ ἔχειν ἱκανῶς διδάσκει. διότι περὶ τῶν γενῶν διαλεγόμενος, τὸ γένος τοῦτο συντόμως παρῆλθε. τελευταῖον δὲ τέθεικεν αὐτό, διότι καὶ ἐν τοῖς γένεσι τελευταίαν αὐτῷ τάξιν αὐτὸς ἀποδέδωκε, τοῦ Ἀρχύτου μετὰ τὰς τέσσαρας τὰς πρώτας, τὴν τοῦ ἔχειν κατηγορίαν ταξάντος, ὡς εἴρηται. λέγει δὲ ὁμώνυμον εἶναι τὸ ἔχειν, καὶ ὀκταχῶς λέγεσθαι. ὅ, τε γὰρ ποιὸς καθ᾽ ὁποιονοῦν, εἴτε κατὰ ἕξιν, εἴτε κατὰ διάθεσιν, εἴτε κατὰ σχῆμα ἢ χρῶμα. ἢ σχῆμα δηλονότι, ἢ πάθος ὁποιονοῦν ἂν ἔχειν λέγεται τὴν ποιότητα, καθ᾽ ἥν ἐστι ποιός. καὶ ὁ πεποσωμένος λέγεται ἔχειν ποσότητα. οἷον τετράπηχυ μέγεθος. καὶ ὀκτώ φησιν Ἰάμβλιχος ἔχων οἰκέτας, λέγεται ὑπὸ ὀκτὼ δουλεύεσθαι. μήποτε δὲ τὸ ζῷον τοῦτο ἐστι σημαινόμενον, τὸ ὡς κτήματος. λεγόμεθα δὲ καὶ τὰ περὶ τὸ σῶμα ὅλον ἔχειν, ὡς ἱμάτιον. οὐκ ἀναγκαίου ὄντος τοῦ πᾶν τὸ σῶμα ὑποβεβλῆσθαι. τὸ μεῖζον δὲ πάντως, ἵνα οὕτως ἀληθεύηται ὡς ἐπὶ ὅλου. ἔτι λέγεται ἔχειν, τὸ ἐν μορίῳ. ὡς περὶ δέρμα ἢ ψέλλιον. ἢ δακτύλιον. ἔτι δὲ καὶ τὰ μόρια ἔχειν λεγόμεθα, ὡς χεῖρας καὶ πόδας. καὶ τὸ ἐν ἀγγείῳ ἀποκεῖσθαί τι. ἔχειν γὰρ λέγεται ὁ μέδιμνος τοὺς πυρούς, καὶ τὸ κεράμιον τὸν οἶνον. καὶ τὸ ὡς κτῆμα δέ, ὡς ἀγρὸν ἔχειν λεγόμεθα καὶ οἶκον. τὸ δὲ γυναῖκα ἔχειν ἄνδρα, ἀλλοτριώτερον εἶναί φαμεν. καὶ ὅτι ἀντιστρέφει. οὐδὲν γὰρ μᾶλλον ἔχει, ἢ ἔχεται. καὶ ὅτι τὸ ἔχειν τοῦτο, συνοικεῖν ἐστί. καὶ γὰρ καὶ ὁ Ὅμηρος τάττει τὸ ἔχειν, ἐπὶ τοῦ οἰκεῖν. Οἳ δ᾽ εἶχον κοίλην Λακεδαίμονα. οἳ δ᾽ εἶχον Ἀρκαδίην. ἴσως δέ φησι καὶ ἄλλοι τρόποι εὑρεθεῖεν τοῦ ἔχειν. καὶ γὰρ αὐτὸς ἐν τοῖς μετὰ τὰ φυσικά, ἐξήτησε. καὶ ἐν ἄλλοις αὐτοῦ ἐμνήσθη ἐν τῇ τοῦ ἔχειν κατηγορίᾳ. ζητητέον δέ, πῶς τὴν διαίρεσιν τοῦ ἔχειν, ὡς πολλαχῶς λεγομένου πεποίηται. εἰ γὰρ τοῦτο, πῶς γένος τὸ ἔχειν. καὶ ἔτι μέντοι διὰ τί αὐτὸς ἐπὶ τῷ τέλει ταύτην τὴν διαίρεσιν παραδέδωκε, καὶ οὐκ ἐν τῇ τοῦ γένους τάξει. ἀλλ᾽ ὅτι μὲν οὐ μόνον τὸ ὡς γένος ἐστὶ τὸ νῦν διαιρούμενον, δῆλον. ἐκεῖνο μὲν γὰρ παράδειγμα ἐποίησε τὸ ὑποδεδέσθαι. τὸ ὡπλίσθαι. τὰ δὲ ἐνταῦθα, τῇ αὐτῇ κατηγορίᾳ ὑποτάσσεται. ἢ καὶ τὰ ἐχόμενα. ὁ γὰρ ποιότητα ἔχων, ποιός ἐστι. καὶ ὁ ποσότητα ἔχων, ποσός. ἔτι δὲ οὐδὲ ἄνευ συμπλοκῆς ταῦτα ἔχειν ἐστί. τὸ γὰρ ἐν μορίῳ ἔχειν, ἢ μόριον ἔχειν, μετὰ συμπλοκῆς. καὶ τὸ περιέχειν δέ, ἀψύχως. ὅθεν οὐχ ὡς ὁ μέδιμνος καὶ ὁ κύαθος περιέχει, ἀλλὰ τὸ κυρίως ἔχειν ἄνευ συμπλοκῆς. ὥσπερ τὸ ὡπλίσθαι, τὸ ὑποδέδεσθαι. ἅπερ ἐν τῷ τρίτῳ καὶ τετάρτῳ τόπῳ μόνῳ περιέχεται. οἷς οὖν εἴωθε τὸ ἔχειν συντάττεσθαι, καὶ ὧν κατηγορεῖσθαι, ταῦτα ἀπηριθμήσατο. ἀλλ᾽ οὐ τὴν τοῦ γένους λεγομένου ἔχειν διαίρεσιν ἐποιήσατο. εἰ μὴ ἄρα καὶ τὸ λελευκάνθαι, καὶ τὸ μεμελάνθαι, οὐδὲν κωλύει δι᾽ ἑνὸς ὀνόματος εἰπεῖν. καὶ τὰ ἄλλα δὲ κατὰ μίμησιν τούτου ὁμοίως. μήποτε οὖν ἐπιμνησθῆναι τῶν προτέρων εἰρημένων κάλλιον. ὅτι ἡ τοῦ ἔχειν κατηγορία, σώματος ἦν ἐπικτήτου περὶ ζῴου σῶμα παράθεσις, ἐμφαίνουσα τὴν τοῦ ἔχοντος κράτησιν. τούτῳ γὰρ τῷ λόγῳ καὶ τὰ ἀσώματα ἀποκριθήσεται, ἔτι τῶν σωμάτων τά τε μόρια, καὶ τὰ ἀπεσπασμένα, καὶ τὰ τοῖς ἀψύχοις περικείμενα. εἰκότως δὲ οὐκ ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ, ἀλλ᾽ ἐπὶ τέλει τὴν διαίρεσιν πεποίηκεν. οὐ διαιρεῖ δέ φησιν Ἰάμβλιχος

Archytas · *Habere octupliciter dici* · *Iamblich⁹* · *Homer⁹* · *Homer⁹* · *Aristoteles* · *Iamblich⁹*

Homeri Loc⁹

τὰ εἴδη τὸ κατὰ τὸ γένος ἔχειν. διότι ὁμοίως ἂν αὐτὸς διεῖλε τῷ ποιεῖν, καὶ τῷ πάσχειν, καὶ
τῷ κεῖσθαι. εἰ δὴ γὰρ τοῦ ποιεῖν καὶ τοῦ πάσχειν, εἰ τύχοι, τὰ ὡς ἔμψυχα ἢ ὡς ἄψυχα
ποιοῦντα ἢ πάσχοντα. καὶ ταῦτα τὰ μὲν, κοινά. τὰ δὲ, ὡς ἄτομά τε καὶ καθ᾽ ἕκαστα ποι-
ήματα καὶ παθήματα. καὶ ἐπὶ τοῦ κεῖσθαι δέ φησιν ὁμοίως ἂν λέγοιτο. ἢ γὰρ ἐμψύχων κεῖ-
ται, ἢ ἀψύχων. καὶ κατὰ τὰς εἰρημένας διαφοράς. καὶ τὸ ἔχειν οὖν τὸν αὐτὸν τρόπον ἐκείνοις,
ὡς γένος εἰς εἴδη διαιρεῖται. ἣν διαίρεσιν φησὶν, οὔτε ἐπ᾽ ἐκείνων, οὔτε ἐπὶ τούτου ἐποι-
ήσατο τῷ μηδὲν ἔχειν περὶ αὐτῶν. ταῦτα τοῦ Ἰαμβλίχου λέγοντος, θαυμάζω πῶς τῶν ἑτέ-
ρων γενῶν καὶ μὴ ὑπ᾽ ἄλληλα τεταγμένων, τοῦ τε ποιεῖν φημὶ, καὶ τοῦ πάσχειν, καὶ τοῦ κεῖ-
σθαι, καὶ τοῦ ἔχειν, τὰς αὐτὰς εἶναί φησι διαφοράς, καὶ τὰ αὐτὰ εἴδη. ὅλως γὰρ οὐ τῶν γε-
νῶν, ἀλλὰ τῶν μετεχόντων. καὶ οὐδὲ καθὸ μετέχουσιν αὐτῶν ἡ τοιαύτη διαίρεσις γινομένη
οὖν ἐν τοῖς περὶ τοῦ ὡς γένους ἔχειν διετάξατο αὐτὸς, οἰκείας αὐτοῦ διαφορὰς παραδοῦ-
ναι ἐπιχειρήσας. ἐν οἷς ἔλεγε τῶν ἐχομένων τὰ μὲν, κόσμον παρέχεσθαι. τὰ δὲ, ἀμυντή-
ρια εἶναι. τὰ δὲ, σκεπάσματα. καὶ ἢ περὶ ὅλον τὸ σῶμα ὡς ἱμάτιον, ἢ περὶ μέρος
ὡς ὑπόδημα. καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα ἐν ἐκείνοις φησί. καὶ ἡμεῖς ἐκ τῶν παρ᾽ αὐτοῦ ῥηθέντων
συνηγάγομεν τὴν διαίρεσιν. ἀλλὰ τίνες μὲν αἱ κατ᾽ εἴδη τῶν γενῶν τούτων διαιρέσεις, ζη-
τεῖν ἄξιον. τὰ δὲ ἐφεξῆς, τῷ Ἰαμβλίχῳ παραγραπτέον. μήποτε γάρ φησι τὸ κατὰ
πλείους τρόπους λέγεσθαι τὸ ἔχειν, οὐ σημαίνει τὸ πολλαχῶς καὶ ὁμωνύμως. πάντας γάρ φη-
σιν οὓς κατέλεξε τρόπους, ὡς ὑπὸ γένος τὸ ἔχειν τάττονται. ἀλλ᾽ ἐπὶ τῆς ποιότητος εἶ-
πεν. ἔστι δὲ ἡ ποιότης τῶν πολλαχῶς λεγομένων. οὐχ ὁμώνυμον αὐτὴν λέγων. οὕτω καὶ
τοῦ ἔχειν ὡς γένους διαφοράς τινας ἐκτίθεται. ἔχει μὲν γὰρ καὶ τὸ ὁ ποιὸν ἔχον, τὸ ποιόν. καὶ
τὸ ὁ ποσὸν, τὸ ποσόν. πλὴν διαφόρως καὶ οὐ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον. ὀρθῶς οὖν καὶ ἐν τῷ ἔχειν
οὖσαν διαφορὰν, οὐδὲ ταύτην ἀδιόριστον ἡγήσατο δεῖν παρελθεῖν, ἅμα δεικνὺς καὶ ὅτι
γένος ἐστὶν, εἴγε κατὰ παρωνύμων καὶ διαφερόντων κατηγορεῖται. ἐδόκει γὰρ ἁπλοῦν τι εἶναι.
ὂν δὲ τοιοῦτον, οὐκ ἂν ἦν γένος τῶν ἐχόντων. οὔτε δὲ τὰ ἀσώματα παραληπτέον, οὔτε τὰ
μόρια. τὸ γὰρ λευκὸν καὶ τρίπηχυ καὶ πόδας ἔχον, ἕν τι μετὰ τῶν ἐχομένων ἐστίν. ἀλλ᾽ οὔτε ὁ
υἱὸς ἢ ὁ ἀγρὸς πρὸς τῷ ἀψύχῳ περικείμενος κρατεῖται. διό καὶ Ἀρχύτας τὸ ἔχειν, κρά-
τησιν εἶναι τῶν ἐπικτήτων ἠξίου φησίν, ἐν οἷς περὶ τοῦ ὡς γένος ἀκριβολογεῖται. ἀλλ᾽ ἐπειδὴ μέ-
χρι καὶ ὁ θεῖος προῆλθεν Ἰάμβλιχος, καὶ ἐγὼ κατὰ πόδας τούτου γενόμενος χάριν τοῖς τῶν λόγων
ἐφόροις, τοῦ τε ἀκριβεστέραν ἐνδοῦναι κατανόησιν, καὶ ταύτην ἐφόδιόν μοι πρὸς τὰς
ὑψηλοτέρας θεωρίας χαρίσασθαι. καὶ σχολὴν παρασχεῖν, ἀπὸ τῶν ἐν τῷ βίῳ παρελκόντων.

Margin notes: Iamblich⁹ — Quæstio — Iáblich⁹ — Archytas — Iáblich⁹

ΤΕΛΟΣ :~

Τὸ Σιμπλικίου ὑπόμνημα εἰς τὰς δέκα κατηγορίας τοῦ Ἀριστοτέλους ἐντυπωθὲν,
πέρας εἴληφεν ἤδη σὺν θεῷ ἐν Ἐνετίαις. ἀναλώμασι μὲν, τοῦ εὐγενοῦς καὶ δοκίμου ἀνδρὸς,
κυρίου Νικολάου Βλαστοῦ τοῦ Κρητός. πόνῳ δὲ καὶ δεξιότητι, Ζαχαρίου Καλλιέργου
τοῦ Κρητός. τῶν λογίων ἀνδρῶν χάριν, καὶ λόγων ἑλληνικῶν ἐφιεμένων. Ἔτει τῷ ἀπὸ τῆς
Χριστοῦ γεννήσεως, χιλιοστῷ, τετρακοσιοστῷ, ἐνενηκοστῷ ἐνάτῳ.
Πυανεψιῶνος, πέμπτῃ φθίνοντος :~

Η ΤΩΝ ΤΕΤΡΑΔΙΩΝ ΘΕΣΙΣ ΑΥΤΗ ΣΟΙ ΦΙΛΕ ~

Α
Σιμπλικίου
σχόλια εἰς τὰς
στοτέλους
ταίοις τῶν
τὸ γνήσιον

Β
τὸ δὲ, τὸ
δι᾽ ὁμωνύμων
μετέχει δὲ
ὁμωνύμων

Γ
διὰ τοῦτο
συμβεβηκὸς
γορούμενον
ἀλλὰ καὶ

Δ
τῶν ζώων
ὅσα κατάφασιν
τῶν γενῶν
σῶμα καὶ τὸ

Ε
ἔτι δὲ ὥσπερ
αὐτὸ ἐστὶ
βαίνει μὲν
τελεῖ εἰς τὸ.

Ζ
ὥστε καὶ τὴν
τὰ ἄλλα ὑπάρχει.
οὔτε κατὰ τὴν
περὶ ποσοῦ

Η
γίνεται
σας διαφορὰς
τὴν συνέχειαν
οὐδὲν ἐστὶν

Θ
ἓν καὶ ὅμοια δὲ
προσελθεῖν
δὲ βουληθεὶς
ὑπὸ τοῦ πάσχειν

Ι
οἷς τικτὰ
συμμετρία
τέλης φησὶ
τινῶν κατ᾽

Κ
καὶ ἡ περὶ αὐτοῦ
ἀποδίδωσι
τὰ τοιαῦτα
ἐν τῶν πρός τι

Λ
καὶ ὁ παραδεξάμενος
τῷ εἶναι
λευκότητος
συμπτωμάτων

Μ
καὶ ἀπηρτίας
οὖν ἐπὶ
λέγομεν
ποιοτήτων

Ν
ἄτοπον
καὶ ἐπὶ τῶν
δὲ οὐ καθ᾽
μα ἡ κίνησις

Ξ
ἀντὶ τῆς
ἐναντία
προχωροῦντα
τὸ μᾶλλον

Ο
ἀλλ᾽ ἴσως
τὴν ἔτι
ρους εἰς
γῶσα, πλὴν

Π
κίνησιν
τοῖς ζώοις
τὰ μὲν, ποιη-
ὥσπερ αἱ

Ρ
περὶ τοῦ που
χρόνον. ἢ
ἀλλήλοις
θος δὲ, ἀλλο

Σ
καὶ ὅμως
τὰ τοῦ τόπου
διό, οὐ δὲ
σου. καὶ τὸ

Τ
μὲν ἡμεν
μὲν ἐναντία
τῷ χρώματι
ἐναντίων

Υ
ἀλλοτρίων
εἰ δὲ τοῦτο
ἀληθὲς ἐν τῇ
ἀπορ καὶ

Φ
τὴν μίαν καὶ
γὰρ ἐν τοῖς
καὶ ὅτι γνω-

ΤΕΛΟΣ.